BODLEIAN
APR 1943
LIBRARY

INDEX

Eorum quæ in unoquoque

LIBRO & FABULA METAMORPHOSEON OVIDII CONTINENTUR.

Liber I,

METAMORPHOSEOS.

CHAOS in quatuor Elementa Fab. 1
Cœlum & terra quinque distincta zonis 2
Quatuor ventorum regiones
Hominis origo
Quatuor ætatum descriptio 3, 4, 5
Gigantum sanguis in homines crudeles 6
Lycaon in Lupum 7
Lactei circuli descriptio
Jovis oratio de Lycaone
Diluvii descriptio 8
Lapides in homines
Terra in varias animalium figuras 9
Pythonis serpentes cædes
Pythii ludi
Cupidinis sagittarum descriptio 10
Daphne in laurum
Tempes descriptio 11
Io in vaccam
Mercurius ad Argum missus 12
Syrinx nympha in calamum 13
Argus in caudam pavonis
Io vacca in humanam formam 14
Phaetontis Epaphique contentio

Libri II.

REgiæ Solis descriptio Fab. 1
Quatuor anni partes
Solis currûs descriptio
Equorum Solis nomina
Terræ incendium
Telluris querelæ
Phaetontis casus
Heliades in populos 2
Heliadum lachrymæ in electrum 3
Cygnus rex Ligurum in olorem 4
Calisto Lycaonis filia in ursam 5
Arcas cum Calisto matre in sydera 6
Corvus ex candido niger 7
Coronis in cornicem 8
Erichthonius sine mare natus
Nyctimene in noctuam 9
Ocyroë Chironis filia in equam 10
Apollo in pastorem
Battus in lapidem indicem 11

Agraulos Cecropis filia in ſaxum FAB. 12
Invidiæ domûs deſcriptio
———effictio
Jupiter in taurum 13
Europa ex Phœniciâ in Cretam advecta

LIBRI III.

DRaconis dentes in viros armatos FAB. 1
Cadmus Bœotiæ conditor 2
Actæon in Cervum
Bacchus ex Semele Cadmi filiâ 3
Juno in anum
Bacchi educatio
Tireſias in fœminam 4
———in marem
Echo in vocem 5
Narciſſus in florem 6
Pentheus contra Bacchum furens 7
Bacchus in puerum 8
Tyrrheni nautæ in delphinos 10
Penthei mors

LIBRI IV.

BAcchi nomina FAB. 1
Dercetis Babylonia in piſcem
Semiramis in columbam
Naïs in piſcem
Mora ex albis nigra Pirami & Thiſbes ſanguine effecta 2
Veneris cum Marte adulterium 3
Leucothoë in thuris arborem
Clytie in heliotrop. herbam 4
Daphnis Idæus in ſaxum 5
Scython in fœminam 6
Celmis puer in adamantem 7
Crocus cum Smilace in flores 8
Salmacidis fontis natura 9
Hermaphroditus cum Salmacide Nymphâ copulatus
Minyeides in veſpertiliones 10
Ino Athamantis uxor in Deam 11
Viæ ad inferos deſcriptio
Juno ad inferos
Melicerta in Deum marinum
Comites Inûs in ſaxa & aves 12
Cadmus cum uxore in anguem 13
Jupiter in aurum 14
Perſei geſta
Guttæ ſanguinis Meduſæ capitis in ſerpentes
Atlas in montem 15
Andromeda ceto expoſita 16
Virgulta in coralia
Andromedæ Perſeique nuptiæ 17
Pegaſus equus alatus è ſanguine Meduſæ
Meduſæ capilli in ſerpentes

LIBRI V.

CEphenei Perſeum oppugnantes in ſaxa FAB. 1
Cephenûm tumultûs deſcriptio
Phineus Cephei frater in ſtatuam
Proteus in lapidem 2
Polydectes in ſaxum 3
Hippocrenes fontis deſcriptio 4
Pyrenei ſacrilegium
Muſæ in aves
Gigantomachiæ deſcriptio 5
Jupiter in arietem
Apollo in corvum
Bacchus in caprum
Diana in felem
Juno in vaccam
Venus in piſcem
Mercurius in Ibim 6
Cereris laudes
Proſerpinæ raptus
Perguſæ lacûs deſcriptio
Cyane Nympha in ſtagnum
Puer temerarius in ſtellionem 7
Aſcalaphus in bubonem 8
Sirenes in aves 9

Arethuſa nympha in fontem 10
Lyncus rex Scytharum in Lyncem 11
Pierides in Picas 12

Libri VI.

Arachnes cum Pallade certamen Fab. 1
Pallas in vetulam
Telarum Palladis Arachneſque deſcriptio 2
Hæmus & Rhodope in montes
Pygmæa in gruem
Antigone in ciconiam
Cinyræ filiæ in ſaxa
Jupiter in taurum
——— in aquilam
——— in cygnum
——— in ſatyrum
——— in Amphitryonem
——— in aurum
——— in ignem
——— in paſtorem
——— in ſerpentem
Neptunus in juvencum
—— in Enipeum fluvium
—— in arietem
—— in equum
—— in delphinem
Apollo in paſtorem
—— in accipitrem
—— in leonem
Bacchus in uvam
Saturnus in equum
Arachne in araneam 3
Niobes filiorum mors 4
Amphionis exitus
Niobe in marmor
Lycii ruſtici in ranas 5
Marſias in fluvium 6
Eburneus Pelopis humerus 7
Tereus in upupam 8
Procne in hirundinem
Philomela in luſciniam
Orithyiæ raptus 9
Zetes & Calais alati

Libri VII.

Draconis dentes in homines armatos Fab. 1
Jaſonis in Colchos expeditio
Phinei calamitas
Medeæ amores
Tauri ignem efflantes
Pervigilis draconis ſopor
Æſon ex ſene juvenis 2
Aridus olivæ ramus in viridem
Guttæ aquæ in flores
Nutrices Bacchi ex vetulis juvenes 3
Aries ſenio confectus in agnum
Peliæ cædes 4
Cerambus in avem 5, & 6
Draco in ſaxum 7
Juvencus in cervum
Coæ mulieres cornutæ 10
Telchi viſu omnia mutantes 11
Hyries filius in cygnum 13
Hyrie in lacum 14
Combe in avem 15 & 16
Fungi in homines 20
Phineus in avem
Periphas in avem
Polyphemonis filia in avem
Medea ad Ægeum 22
Cerberi ſpuma in aconitum
Theſei geſta 23
Scironis latronis oſſa in ſcopulos
Minois bellum in Athenienſes 24
Sithonis in monedulam
Ægina inſula quæ & Oenona 25
Æaci filii
Peſtis deſcriptio
Formicæ in homines
Cephali & Procridis fabula 26
Vulpes & canis in ſaxa 27
Procridis mors 28

Libri VIII.

Nisus in haliæetum avem Fab. 1
Scylla in Cyrim avem
Labyrinthi Cretensis descriptio 2
Ariadnæ corona in sidus
Dædali volatus 3
Icari mors
Talus puer, serræ circinique inventor, in perdicem
Dædalus ad Cocalum 4
Apri Calydonii descriptio
Atalantæ Forma
Altheæ fratres à Meleagro cæsi
Stipes in quo Meleagri vita
Meleagri mors
——— sorores in aves Meleagridas
Naïades in Echinadas insulas 5
Perimele nympha in insulam 6
Oppidum in stagnum 7
Jupiter cum Mercurio in homines
Caia in templum 8, & 9
Philemon cum Baucide uxore in arbores
Proteus in varias formas 10
Erisicthonis impietas 11
Famis patria
——— descriptio 12
Metra Erisicthonis filia in varias figuras
Fœdus Erisicthonis exitus

Libri IX.

Acheloi Herculisque lucta Fab. 1
Achelous in anguem
——— in taurum
Copiæ cornu
Nessi centauri cædes 2
Tunica à Deianirâ ad Herculem missa 3
Herculis labores
Lichas in scopulum
Hercules in Deum 4
Galanthis in mustelam 6
Dryope in arborem
Iolaus senex in juvenem 9
Callirrhoës pueri in juvenes 10
Miletus Mileti urbis conditor 11
Byblis Mileti filia in fontem
Caunus Byblidos frater, Cauni urbis conditor
Iphis puella in marem 12

Libri X.

Orphei Euridicesque nuptiæ Fab. 1
——— ad inferos descensus
Atys in pinum 2
Cyparissus in cupressum 3
Jupiter in aquilam 4
Hyacinthus puer in florem 5
Ceraſtæ in tauros 6
Hyacinthia festa
Propetides in saxa 7
Statua eburnea in virginem 8
Myrrha Cinyræ filia in arborem 9
Hippomenes in leonem 10
Atalanta in leænam 11
Adonis in florem 11, & 12
Minthe nympha in mentam 12, & 13

Libri XI.

Serpens in saxum Fab. 1
Orphei cædes
Bacchæ Thraciæ in arbores 2
Midæ stoliditas 3
Contacta à Midâ in aurum
Arena Pactoli in aurum
Midæ aures in asininas 4
Cannæ vocales 5
Apollo cum Neptuno in homines 6

Heſionæ Laomedontis filiæ liberatio
Thetis in varias formas 7
Dædalion in accipitrem 8
Lupus in ſaxum 9
Alcyone & Ceyx in aves 10
Somni domûs deſcriptio
Dei ſomni affictio
Morpheus in homines
Phobetor in animalia bruta
Phantaſos in inanimata
Morpheus in Ceycem
Æſacus in mergum

Libri XII.

SErpens in ſaxum Fab. 1
Iphigeniæ Agamemnonis filia in cervam 2
Famæ domûs deſcriptio
Proteſilai cædes 3
Cygnus puer in avem
Cænis in avem 4, & 5
Cænis puella in marem
Pirithoi & Hippodamiæ nuptiæ
Lapitharum Centaurorumque prœlia
Periclymenus Nelei filius in varias figuras 6
Achillis mors 7

Libri XIII.

AJax in hyacinthum florem Fab. 1
Armorum Achillis judicium
Ajacis oratio
Artificioſiſſima Ulyſſis oratio
Hecuba in canem 2
Polydori cædes
Polyxenæ immolatio
Polymeſtoris Thraciæ regis excæcatio
Memnonis cineres in aves 3

Æneæ in Latium navigatio 4
Anii filiæ, omnia ſuo tactu in frumentum, vinum, oleumve convertentes, in columbas
Duo juvenes ex rogi favillâ 5
Index in ſaxum 6, & 7
Siciliæ deſcriptio 8
Scylla in monſtrum
Acis in fluvium
Polyphemi cantilena
Glaucus in Deum marinum 9

Libri XIV.

SCyllæ inguina in canes Fab. 1
Cercopes in ſimias 3
Sibylla in vocem 4
Socii Ulyſſis in porcos 5, & 6
—— in priſtinam formam
Picus in avem 7
Pici comites in feras 8
Canens Pici uxor loci nomen 9
Apulus paſtor in oleaſtrum 11
Æneæ naves in Nymphas 12
Navis in ſcopulum 13
Ardea in avem 14
Æneas in Deum Indigetem 15
Albani reges 16
Vertumnus in varias figuras
—— in vetulam
Anaxarete puella in ſaxum 17
Urbis Romæ conditores 18, & 19
Aquæ frigidæ in calidas
Romulus in Deum
Herſilia, Romuli uxor, in Deam Horam 20

Libri XV.

CAlculi albi in nigros Fab. 2
Numa ad Pythagoram
Pythagoræ dogmata 2
——— ſermo
——— metempſychoſis 3

Pythagoras in Euphorbum
Omnium rerum viciſſitudinem eſſe
Annus in quatuor partes
Quatuor homines ætates
Sperma hominis in hominem
Ex quatuor elementis omnia fieri 4
Omnia in quatuor elementa reſolvi
Terra in mare
Mare in terram
Mira Lyci fluminis natura 5
Eriſinus fluvius 6
Caycus fluvius 7
Amaſenus fluvius 8
Anigrus fluvius 9
Hippanis fluvius 10
Inſulæ in continentem 11
Ex continenti inſulæ 12
Helicæ Buraque urbes ſubmerſæ 13
Ex planitie montes 14
Crathis & Sybaris fluvii 18
Salmacidis fontis natura 19
Æthiopiæ lacus 20
Clitorii fluvii natura 21
Lynceſtus fluvius 22
Arcadiæ lacus 23
Ortygia inſula immobilis 24
Symplegades inſulæ olim inſtabiles
Ætnæ montis incendium 25
Homines in aves 26
Scythicæ mulieres in aves 27
Apes ex vitulis 28
Crabrones ex aquis 29
Scorpius ex cancro 30
Tineæ agreſtes in papiliones 31
Limus in ranas 32
Informis caro in urſum 33
Apes ſine pedibus 34
Aves ex ovi medio 35
Hominis ſpinæ medulla in anguem 36
Phœnix ex ſeipſo 37
Hyenam feram modò marem, modò fœminam eſſe 38
Mira chamæleontis natura 39
Lyncurium ex lyncûm urinâ 40
Coralium ex molli durum 41
Gentium viciſſitudines 42
Trojæ ruina
Spartæ
Mycenæ
Athenæ
Thebæ
Romæ origo 43
Numæ regnum 44
Hippolytus in virbium 45
Egeria Numæ uxor in fontem 46
Gleba in puerum 47
Haſta Romuli in arborem 48
Cippi cornua 49
Æſculapius in anguem
—— Romam advectus 50
Julius Cæſar in cometem
Auguſti laudes
Metamorphoſeos commendatio.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBRI XV.

LIBER I.

ARGUMENTUM.

PRINCIPIO Chaos in elementa quatuor distinguitur. Quibus cùm sui darentur singulis incolæ; homo ex terrâ & aquâ creatus est. Secutæ sunt ætates hominum quatuor. In quarum postremâ de Gigantum sanguine nati sunt homines: qui cùm essent impii, Jupiter, quamvis antea Lycaonem in lupum mutâsset, generali nihilominus supplicio diluvium inducens, omnia in aquam convertit. Hìc soli relinquuntur superstites Deucalion & Pyrrha. Qui post redditam terram, jactis post tergа lapidibus, humanum reparârunt genus. Nam reliqua quidem animalia sponte suâ ex humore & calore prodierunt; interque ea & Pytho serpens. Quem cùm Apollo interemisset, Pythios ludos in rei memoriam instituit. In quibus victores esculeâ coronâ donabantur: nondum enim extiterat laurus, donec in eam Daphne puella fuit conversa. Quod cùm accidisset, tum ad patrem ejus Peneum, cùm reliqui fluvii sive congratulandi, sive etiam consolandi gratiâ convenissent; solus desideratus est Inachus: quòd de filiâ suâ Ione sollicitus esset, quam Jupiter post stuprum in juvencam mutârat. Ea cùm ab Argo custodiretur, Mercurius eum, narratâ priùs Nymphæ Syringis in arundinem transformatione, occidit. Cujus oculi deinde à Junone in pavonem collati fuerunt. Tum Io, pristinâ mulieris formâ receptâ, Epaphum parit.

P. Ovidii Nasonis

METAMORPHOSEON

LIBER I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora. Dî, cœptis (nam vos mutâſtis & illas)
Adſpirate meis: primâque ab origine mundi
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.

INTERPRETATIO. *Mens mea cupit cantare formas verſas in nova corpora. Dii (nam vos quoque convertiſtis illas) favete meis auſis, & deducite poëma continuum à primo exordio orbis ad meam ætatem.*

NOTÆ.

1. *In nova*] Omnium poëtarum laudatiſſimo more hîc noſter ſcité, & breviter, totius operis ſui proponit argumentum.

Ib. *Formas mutatas*] Hypallage ad ſcopum aptiſſima, pro *corpora mutata in novas formas*; conſultò & eleganter à poëtâ factum judicat Ger. Voſſius; ut qui de corporum converſione eſſet dicturus, à verborum converſione auſpicaretur.

2. *Nam vos*] Conjunctio & vim habet Emphaticam, quæ prorsùs perit, ſi altera interpretatio admittatur. *Sc. nam mutaſtis vos, & illas*; quando vos iſta *illas* includit etiam ipſas deorum mutatas formas.

3. *Adſpirate*] Metaphora à navigantibus, quibus adſpirantes venti maximo ſunt auxilio.

Ib. *Ab origine*] A Judæis ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad Græcos, alias deinde gentes quaſi per manus pervenit Patriarcharum traditio; ut, licet variis fabularum involucris obſcuratam, ipſiſſimam tamen veritatem ſæpiſſimè retinuiſſe etiam ethnicos nullus non poſſit jure ſuſpicari. Cæterùm haud ſcio (quanquam ex Platonicis, Heſiodo, aliis, plurima hauſerit noſter) an non ex Judæis ipſis multa ſurripuerit.

4. *Perpetuum*] *Continuum, nuſquam interruptum.* Quæ ſumma laus eſt tum ingenii, tum artificii poëtæ, qui tot fabulas tam reconditas, tam varii argumenti, continuâ ſerie, & quaſi contiguâ ſtructurâ, ad modum annulorum in torque aut catenâ conſertorum, ab orbe uſque condito, ad Auguſti tempora, tam aptè contexuerit.

Ib. *Deducite*] Voci *perpetuum* verbum aptiſſimè reſpondens; metaphorâ à lanam trahentibus, ſeu fila ducentibus, ſumptâ.

FABULA I.

1. *Mare & terra, & cælum, quod involvit cætera, fuerant priùs una facies naturæ in mundo universo, quamvocaverunt Chaos*; quæ quidem fuit *massa crassa & confusa, nec aliud quàm pondus ignavum, & semina dissidentia rerum malè cohærentium in unum coacta. Nullus sol ministrabat adhuc lucem orbi; nec luna renovabat nova cornua crescendo, nec terra pendebat in aëre circumfluo suspensa suâ gravitate; nec mare extenderat brachia, longâ terrarum extremitate: & quâ* parte *fuit terra, ibidem et mare et aër* fuerunt. *Eo modo terra non erat solida, nec aqua natabilis* aut fluida; *aër* erat *luce carens: nulli sua forma constabat. Atque se invicem impediebant, quia in eâdem mole frigida certabant cum calidis, humida cum aridis; mollia cum duris, gravia cum levibus. Deus et æquior natura, composuit hanc discordiam. Separavit enim terram à cælo, et aquam à terrâ, et sejunxit ætherem puriorem ab aëre crasso. Quæ posquam expedivit, et extraxit obscurâ congerie, ea locis suis distincta et separata amicè composuit.*

ANte mare & tellus, &, quod tegit omnia, cœlum,
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos; rudis indigestaque moles;
Nec quicquam, nisi pondus iners; congestaq; eòdem
Non bene junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan;
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe;
Nec circumfuso pendebat in aëre tellus
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quàque fuit tellus, illìc & pontus & aër:
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër. Nulli sua forma manebat.
Obstabatque aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.
Hanc Deus, & melior litem Natura diremit.
Nam cœlo terras, & terris abscidit undas:
Et liquidum spisso secrevit ab aëre cœlum.
Quæ postquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.

NOTÆ.

6. *Unus*] Antequam mundi partes erant distributæ, latuerunt rerum semina inerti mole promiscuè confusa, quam *Chaos* poëtæ; *primam* autem *materiam* indigitârunt philosophi. Ὁ δ' οὐρανὸς τὶ γαῖα τ' ἦν μορφὴ μία. Euripid. Menalippa. Quæ lucem præfert sequentibus; *Quàque erat et tellus*, &c.

9. *Semina*] Elementa quatuor.

10. *Titan*] Sol est, à patre Hyperione, ex Titanibus uno, sic apellatus.

11. *Phœbe*] Luna est, à fratre Phœbo seu Sole sic dicta.

13. *Librata*] Ita sustentata, ut nullâ ex parte sursum versùs trudi posset. Sed in imo semper sidat. Consule Cartesianos.

Ib. *Brachia*] Aquas oceani intelligit, quibus veluti brachiis universam terram (quæ in *medio* aquarum sita est) amplectitur. Sic noster lib. II. Met. *Æquora medias cingentia terras.*

14. *Amphitrite*] Neptuni fuit uxor, quæ hîc pro mari terram circumterente & alluente ponitur, παρὰ τὸ ἀμφιτρίζειν.

16. *Instabilis*] *Mobilis.* Significat enim nulli elementorum in illo Chao propriam fuisse naturam.

18. *Obstabat*] Quia contrariæ qualitates erant in eodem subjecto.

21. *Natura*] Nihil autem aliud est natura, ut Seneca ait, quàm deus & divina quædam ratio toti mundo & partibus ejus inserta. Proinde particulam *et* expositivè hic accipiunt grammatici; quasi dicas, deus, sive natura, vel, ut vulgò loquuntur, deus, i.e. natura.

23. *Cælum*] Pro æthere posuit, qui purissimus est, & clarissimus.

24. *Cæco*] Chao, *Sc. Cæcum* παθητικῶς poëtis, quod non cernitur.

25. *Concordi pace ligavit*] Composuit elementorum discordiam; priùs enim dixit.

Frigida pugnabant calidis, &c.

Ignea

Ignea convexi vis & ſine pondere cœli
Emicuit, ſummâque locum ſibi legit in arce.
Proximus eſt aër illi levitate, locoque:
Denſior his tellus: elementaque grandia traxit;
Et preſſa eſt gravitate ſui. Circumfluus humor
Ultima poſſedit, ſolidumque coërcuit orbem.
II. Sic ubi diſpoſitam, quiſquis fuit ille deorum
Congeriem ſecuit, ſectamque in membra redegit;
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni ſpeciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffundi, rapidiſque tumeſcere ventis
Juſſit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, immenſaque ſtagna lacuſque;
Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
Quæ diverſa locis partim ſorbentur ab ipsâ;

Ignea impetus convexi cœli & ſine gravitate exiliit, & ſibi elegit ſedem in parte ſuprema. Aër eſt illi proximus levitate & ſede: terra eſt ſpiſſior iſtis, & ſumpſit principia craſſiora: & depreſſa eſt ſuo pondere. Aqua circumfuſa ultimam ſedem obtinuit, et continuit durum terrarum orbem.

II. *Poſtquam deorum aliquis (quicunque is fuit) eo modo diviſit et ordinavit acervum, et diviſum in partes reduxit, primò rotundavit terram in modum ingentis globi, ne non eſſet æqualis ab omni parte. Deinde imperavit maria diffluere, & turgeſcere ventis præcipitibus, & circumcingere oras telluris circumdatæ. Adjecit etiam ſcaturigines, et vaſta ſtagna, et lacus; et repreſſit amnes defluentes ripis ſinuoſis: qui quidem ſedibus diſſiti partim abſorbentur ab ipſâ terrâ.*

NOTÆ.

26. *Convexi*] Eo nomine appellatur corpus in orbem figuratum, cùm extrinſecus conſideratur; intrinſecus *Concavum* dicitur.

Ib. *Ignea convexi vis*] Periphraſis eſt ætheris atque ignis qui ſupremum propter levitatem ſibi locum vendicavit.

28. *Proximus eſt aër*] Aër, inquit, & levitate & loco proximè ad ignem ætheremque accedit, Nam aër, ſi terræ, aquæve comparetur, levis eſt; ſi ætheri, gravis.

Ib. *Proximus eſt*] *Jovis* nomine æther, ſive ignis; *Junonis* aër μυθολογικῶς ſignificatur. Et quoniam calor ille æthereus agit in aërem, cujus ſumma pars ad ætheream puritatem propiùs accedit; hinc Junonem Jovis & *ſororem & conjugem* dixerunt.

29. *Elementaque grandia traxit*] Hoc eſt, partes graviores ex illo acervo ſecum traxit: vi enim naturali omnia gravia & ponderoſa deorſum trahuntur.

30. *Humor*] De aquæ elemento loquitur.

31. *Ultima*] Non dixit *infima*, quod Philoſophis falſum fuiſſet; nam ſecundum eorum opinionem, terra graviſſima & in centro poſita; quod apertè indicat poëta, cùm humorem dicit *circumfluum*. Per ultima igitur intelligit *extima*, qui ſenſus congruit ſequenti;

——*Solidumque coërcuit orbem.*

32. *Diſpoſitam*] Per ſectionem & diviſionem, *ſcilicet*. Non ſecuit diſpoſitam, ſed per ſectionem diſpoſuit.

Ib. *Quiſquis*] Innuit deum hunc creatorem majorem aliquem potentioremque fuiſſe iis, qui vulgò pro diîs habiti ſunt.

33. *Congeriem*] De chao loquitur.

Ib. *Membra*] Elementa *ſcilicet*.

35. *Magni glomeravit*] Effecit in ſimilitudinem magni globi & pilæ; ita tamen, ut aqua ſimul cum terrâ ſumatur.

37. *Ambitæ*] Non omni quidem parte, ſicuti aëre undiquaque terra ſimul & aquis cingitur; ſed tamen ita, ut in illis quaſi fluitet. Cæterùm pleonaſmus eſt in verbis *ambitæ & circumdare*, cujuſmodi ſæpe utitur Naſo.

39. *Obliquis*] Propter terræ flexuoſam neque verſùs eandem partem continuatam declivitatem; quâve fluenti aquæ ſerpentis in modum neceſſe eſt flexus capere.

40. *Sorbentur*] Talem memorat in Peloponneſo Alpheum, Virg. Æn. 3. Talis eſt in Hiſpaniâ citeriore Anas; in tali navigavimus noſtro Rhodano, quanquam non ita ſorbentur à terrâ iſti fluvii, quin poſt aliquod ſpatium renaſcantur, & aperto alveo in mare recurrant.

partim in mare devolvuntur, & recepti æquore liberiori, pro ripis obstrepunt littoribus. Imperavit etiam planitiem torrigi, valles ima petere, nemora vestiri foliis, montes saxosos eminere. Et sicuti duo cingula dividunt cœlum à dextrâ parte, & totidem à sinistrâ, quintum est fervidius illis; ita dei providentia divisit molem inclusam pari numero; & totidem terræ tractus urgentur. Quorum qui medius est, non potest coli propter ardores: nives cumulatæ tegunt duos: posuit totidem inter utrumque: & temperavit calore cum frigore conjuncto. Aër imminet istis, qui tantò est gravior igne, quantò gravitas aquæ est minor gravitate terræ.

In mare perveniunt partim, campoque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Jussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
Utque duæ dextrâ cœlum, totidemque sinistrâ
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis;
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei: totidemque plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidem inter utramq; locavit;
Temperiemque dedit mistâ cum frigore flammâ.
Imminet his aër, qui, quantò est pondere terræ
Pondus aquæ levius, tantò est onerosior igni.
Illic & nebulas, illìc consistere nubes
Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoq; non passim mundi fabricator habendum

Voluit etiam nubes & nebulas illìc locum habere, & tonitrua concussura mentes hominum, fulminaque & ventos procreantes frigus. Atque orbis conditor non illis dedit aërem passim pro libitu possidendum.

NOTÆ.

41. *Campo*] Æquor dicit aut mare.

42. *Liberioris*] Quia non angustis ripis in mari aqua coarctatur, prout antea cùm alveo suo retinebatur.

Ib. *Littora*] Distinguit poëta inter littus & ripam, ut hæc sit fluminum, illud maris: quanquam non semper observatur hæc differentia.

45. *Utque duæ dextrâ*] *Dextra* pars mundi hîc accipienda est de Septentrione; *Sinistra* de Meridie. Vide Turneb. lib. XVIII. cap. 35. Dividunt cœlum astronomi secundum latitudinem in quinque zonas, mediam inter tropicos *Torridam* vocant; duas extremas, polis subjectas, hanc ad polum Arcticum *Dextram*, illam ad Antarcticum *Sinistram*. Inter has & *Torridam* alterutrinque *Temperatam* statuunt, cui divisioni & terram subjacentem respondere volunt. Mediam, sive *Torridam* propter solis ardores antiqui credebant inhabitabilem, ut duas extremas propter frigus. Habent autem nomina circuli, vel à regione cœli, ut *Arcticus* & *Antarcticus*; vel à causis, ut *Tropicus Æstivalis*, *Tropicus Hyemalis*, sive Hybernus, & Æquinoctialis: nam sub hoc existente sole æquinoctia fiunt, sub illis, *Solstitia*, quas Græci τρόπας vocant.

Quinque tenent cœlum Zonæ; quarum una corusco
Semper sole rubens, & torrida semper ab igni;
Quam circum extremæ dextrâ lævâque trahuntur
Cæruleâ glacie concretæ, atque imbribus atris.
Has inter mediamque, duæ mortalibus ægris
Munere concessæ Divum.-----

47. *Onus*] Terram dicit, cujus partes non imperitè dixerunt astronomi partibus cœli oppositis, & ejus virtutibus respondere: quanquam eâ sapientiâ deus omnia attemperavit, ut etiam sub sole, & in ipsis ardoribus, quod veteres non satìs cognoverunt, jucundissimam vitam brutis & hominibus liceat agitare.

Ib. *Numero*] Zonarum *scilicet*.

48. *Cura dei*] Pro deo ipso, Græcorum more venustissimo poëtis familiari.

Ib. *Plagæ*] Quæ cœli respectu dicuntur Zonæ, eæ in se sunt plagæ aut terræ partes, quas cœlum premit.

49. *Quarum*] Ita verò illi crediderunt, qui ventis, terræ situ, aliisque plurimis nesciverunt inexperti temperari solis ardores.

50. *Duas*] Quæ sunt versus polos.

51. *Mista*] Temperatas dicit Zonas ab utroque latere torridæ; quæ solis radiis illustrantur quidem; non ita tamen, ut non polorum frigus participent.

57. *Non passim*] Quia alter ab ortu, alius ab occasu spirat, &c.

Aëra

Aëra permiſit. Vix nunc obſiſtitur illis,
Cùm ſua quiſque regant diverſo flamina tractu,
Quin lanient mundum; tanta eſt diſcordia fratrum.
Eurus ad Auroram, Nabathæaque regna receſſit,
Perſidaque, & radiis juga ſubdita matutinis.
Veſper, & occiduo quæ littora ſole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro: Scythiam Septemq; trionem
Horrifer invaſit Boreas: contraria tellus
Nubibus aſſiduis, pluvioq; madeſcit ab Auſtro.
Hæc ſuper impoſuit liquidum & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ea limitibus diſſepſerat omnia certis;
Cùm, quæ preſſa diu maſſâ latuêre ſub illâ,
Sidera cœperunt toto effervеſcere cœlo.
Neu regio foret ulla ſuis animantibus orba:
Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæque deorum:
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ:
Terra feras cepit: volucres agitabilis aër.

Ægrè jam illis reſiſtitur, quanquam ſinguli moderentur ſuos flatus aliâ plagâ, quò minus orbem diſcerpant, tanta eſt fratrum diſſenſio. Subſolanus profugit ad Auroram & regionem Nabathæam & Perſidem, et montes ſubjectos radiis matutinis. Veſper, & oræ quæ caleſcunt ſole occidente, juxta Favonium poſitæ ſunt; terribilis Aquilo occupavit Scythiam & Septentrionem. Terra oppoſita humida eſt â Noto pluviali, & nubibus perpetuis. Collocavit ſuper hæc ætherem fluidum & deſtitutum pondere, nec retinentem quicquam terreſtris ſedimenti. Vix disjunxerat ea omnia conſtitutis terminis, cùm aſtra, quæ oppreſſa diu occultata fuerant ſub illâ mole, cœperunt radiare toto cœlo. Et ne ulla ora eſſet expers ſuis animalibus, aſtra & formæ deorum occupant ſedes cæleſtes: aquæ fuerunt nitidis piſcibus frequentandæ: terra excepit feras; aër mobilis alites.

NOTÆ.

60. *Fratrum*] Ventorum, Auroræ & Aſtræi gigantis, filiorum. Heſ. Theog.

61. *Auroram*] Pro oriente poſita eſt, unde ſpirat ventus *Eurus* ſeu *Subſolanus*, dictus.

Ib. *Nabathæaque*] Regio eſt Arabiæ, quam ſuo nomine appellâſſe volunt filium Iſmaelis *Nabath*; quæ regio ad ortum reſpectu Italiæ eſt porrecta.

62. *Perſidaque*] Eſt Perſis Aſiæ regio notiſſima.

Ib. *Radiis*] Periphraſis eſt terrarum, quæ ſolem orientem reſpiciunt, habitâ ratione Græcorum & Italorum, à quibus ad nos pervenerunt ſcientiæ.

64. *Proxima*] Ita ut ad Zephyri ſeu Favonii ditionem ſpectent, qui ab illâ parte ſpirat.

Ib. *Scythiam*] Scythia Aſiæ ferociſſimis populis notiſſima regio eſt.

Ib. *Septemque trionem*] Borealem plagam, frigore horridam, per ſignum cœleſte deſcribit, quod urſam majorem vocant. *Septentriones* verò aut *ſeptem Trionum* dictum eſt hoc ſignum, quia plauſtri refert ſpeciem cum ſeptem bobus aratoriis ſtellarum diſpoſitio, quæ illud ſignum conſtituunt; quos quidem boves aratorios *Triones* priſcâ linguâ dixerunt. Gell. lib. II. c. 21.

65. *Contraria*] Meridionalis, Antarctica *ſcilicet* ſeptentrionali oppoſita.

66. *Pluvio*] Qui Auſter ſeu Notus, à mari perflans Italiam, Galliamque & ejus tractûs provincias, nubes quæ in aquam ſolvuntur ſecum volvit. Cæterùm plurimi ſunt venti intermedii, quos ex nautis præſertim licet cognoſcere, de quibus poëtam loqui non decuit.

67. *Liquidum*] *Purum & ab omni fæce remotum.*

70. *Maſſâ*] Chao, *ſcilicet.*

71. *Sidera*] Sidus eſt, quod Græci ἄστρον vocant, ſignum ex multis ſtellis compoſitum, ut Aries, Taurus; ſtellæ enim ſunt ſingulares ac ſolæ, qui ἀστέρες à Græcis appellantur, ut ſunt planetæ.

73. *Aſtra*] Adeòque in Platonicorum deſcendit opinionem, qui aſtra & deos inter animantia recenſent.

Ib. *Solum*] Eo nomine dicitur quicquid rem aliquam ſuſtinet; atque ita mare piſcium *ſolum*; cœlum aſtrorum, *&c.*

74. *Ceſſerunt*] *In orbis diviſione piſcibus obtigerunt, et in jus eorum venerunt.*

Deſiderabatur adhuc animal ſanctius bis, et capacius excelſæ mentis, & quod poſſet imperium exercere in reliqua. Homo ortus eſt: ſeu ille rerum artifex, fons mundi præſtantioris, illum genuit divino ſemine; ſeu terra nova, & modò à ſublimi æthere diſcreta ſervabat ſemina cœli congeniti. Quam dilutam aquis fluvialibus filius Japeti efformavit ad imaginem deorum omnia gubernantium. Et cùm reliqua animalia inclinata intueantur humum, fecit homini vultum elatum, et imperavit cœlum reſpicere, et erigere ſublimem faciem ad aſtra. Sic terra quæ nuper fuerat inculta atque informis, immutata ſumſit formas hominum nondum cognitas.

Sanctius his animal, mentiſque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet,
Natus homo eſt. Sive hunc divino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, ſeductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat ſemina cœli,
Quam ſatus Iapeto, miſtam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantûm cuncta deorum.
Pronaque cùm ſpectent animalia cætera terram;
Os homini ſublime dedit: cœlumque tueri
Juſſit, & erectos ad ſidera tollere vultus.
Sic, modò quæ fuerat rudis, & ſine imagine tellus
Induit ignotas hominum converſa figuras.

III. Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo,
Sponte ſuâ ſine lege fidem rectumq; colebat.
Pœna metuſque aberant: Nec verba minacia fixo
Ære legebantur: nec ſupplex turba timebant
Judicis ora ſui: ſed erant ſine vindice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas:
Nullaque mortales, præter ſua littora, nôrant.

III. *Prima facta ſunt tempora aurea, quæ ultro ſine lege, ultore nullo, ſervabant fidem et æquum. Mulcta et timor procul erant: nec voces minas intentantes legebantur in ære affixo: nec ſupplex multitudo metuebant vultum ſui judicis; ſed ſecuri erant abſque ultore. Nondum abies ex montibus ſuis deſecta deſcenderat in aquas fluidas, ut terras alienas adiret: et nulla littora niſi ſua hominibus perſpecta.*

NOTÆ.

76. *Sanctius*] Hîc ferè pro poſitivo ponitur comparativus, ut admirandum & ſuſpiciendum dicat hominem.

77. *Deerat*] Cui antè à ſapientiſſimo opifice omnia in uſum parata, quàm crearetur.

78. *Divino ſemine*] Eſt iſtud ex Platonis academiâ & Zenonis porticu ortum; quibus philoſophis anima humana eſt ſcintilla cœleſtis, & ut ait Hor.

------*Divinæ particula auræ.*

79. *Origo*] A quo omnia bona orta ſunt.

81. *Cognati*] Simul nati. Nam terra unà çum cœlo ex illo acervo, quod *Chaos* vocârunt, nata perhibetur. Vel etiam revera *cognati*, quoniam in eâdem confuſione, eâdemque maſsâ cum illo permixta fuerat.

Ib. *Semina*] *Vim quandam eadem producendi, quæ in cœlo eſſent.*

82. *Satus Japeto*] Prometheus eſt, qui univerſi generis humani artifex, eo ipſo tempore quo alterius filius, à poëtis dicitur. Ridiculè, ſi fabulam ſpectes, & in veritatis integumento hæreas; appoſitè, ſi agreſtes & ſævos homines ad humanos mores informâſſe, eoſdemque ignis inventionem & uſum, multa alia inſuper docuiſſe Prometheum, virum à providentiâ ſermone Græco ſic dictum, ſatis intelligas.

82. *Miſtam*] Terram aquâ temperavit, ut ea in humanam ſpeciem formanda facilius tractaretur.

88. *Converſa*] In figuram, quam habet, commutata.

89. *Aurea*] In quatuor ætates hominum vitam partiti ſunt Ethnici, quas metallorum nomine, auri, argenti, æris, & ferri, prout illi à nativâ probitate ad omnem nequitiam deſciverunt, non imperitè inſcripſerunt. Quam fabulam ex ſtatuâ per ſomnum Nebuchodonoſori oblata, de quâ aliquid inaudierant Græci, derivatam volunt; Daniele illam de quatuor imperiis explicante.

Ib. *Vindice*] *Punitore.* Nulli enim tum erant judices, nulli lictores, nulli rerum capitalium vindices, nec ulli carceres.

91. *Minacia*] Intelligit leges æreis tabulis inſcriptas & loco conſpicuo affixas, ut publicè legerentur: hinc figere & refigere, pro leges ferre, & abrogare.

94. *Orbem*] Pro orbis parte poſuit, ſynecdochicè.

Nondum

Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ:
Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non enſis, erant. Sine militis uſu
Mollia ſecuræ peragebant otia gentes.
Ipſa quoque immunis raſtroque intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per ſe dabat omnia tellus;
Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus, montanaque fraga legebant,
Cornaque, & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
Ver erat æternum, placidique tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos ſine ſemine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat ariſtis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant:
Flavaque de viridi ſtillabant ilice mella.
IV. Poſtquam, Saturno tenebroſa in Tartara miſſo,
Sub Jove mundus erat; ſubiit argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretioſior ære,
Jupiter antiqui contraxit tempora veris:
Perque hyemes, æſtuſque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, ſpatiis exegit quatuor annum.

Nondum foſſæ præruptæ circumdabant urbes; neque tuba æris oblongi, neque cornua æris curvi, neque caſſides erant, neque gladius. Animi tranquilli fruebantur almâ pace & militibus liberi. Ipſa quoque terra libera & raſtro illæſa, nec ullo aratri dente vulnerata, ſponte cuncta præbebat: & læti eſculentis natis ſine omni culturâ, carpebant fructus arbuteos, & fraga montana, & corna, & mora naſcentia in aſperis rubetis, et glandes quæ defluxerant vaſtâ arbore Jovis. Ver erat perpetuum, & Favonii mites flatibus temperatis blandiebantur floribus ortis ſine ſemine. Statim etiam terra inculta proferebat fruges; nec requietus ager (novale) albicabat plenis ariſtis. Fluvii currebant nunc lactis, nunc nectaris; & mella crocea fluebant de virenti quercu.

IV. *Poſtquam orbis fuit ſub Jove, Saturno deturbato in obſcura Tartara, progenies argentea ſucceſſit, pejor aureâ, melior aheneâ. Jupiter minuit ſpatium veteris veris, & diviſit annum in quatuor partes per hyemem, æſtatem, autumnos varios, & ver contractum.*

NOTÆ.

103 *Cogente*] Qui agros colit, cogere ipſos videtur, ut fructus emittant.

105. *Cornaque*] Poma ſunt rubicunda, quæ propter nucleorum duritiem *Lapidoſa* à Virgilio dicuntur.

106. *Jovis arbore*] Quercu Jovi ſacrâ; ſicuti laurus Apollini, Marti fraxinus, Herculi populus, Baccho vitis, Plutoni cupreſſus, Minervæ olea, Veneri myrtus, &c.

107. *Ver erat*] Nullæ tunc, inquit, erant temporum variationes, ſed Zephyri aſſiduè flantes, ita fovebant flores ſine ullo ſemine naſcentes, ut *ver æternum* eſſe videretur.

110. *Renovatus*] Novale dicitur ager qui alternis annis ſeritur, quo genere nihil opus fuit hominibus, cùm ſponte è terrâ naſcerentur omnia.

111. *Nectaris*] *Nectar* dicitur deorum potio ſuaviſſima perpetuam fovens juventutem, quam ipſa Hebe juventæ dea miniſtrabat.

113. *Saturno*] Saturnum, qui primam ætatem tam ſuaviter adminiſtraverat, filius Jupiter ſequentibus ætatibus imperaturus de ſolio dejecit; & in Latio, quod Virgilius, ipſe etiam Naſo alibi ſcribit, *latere* coëgit. Quæ omnia, quo nodo quâve cauſſâ facta fuerint, ſi tanti eſt ſingulatim cognoſcere, apud omnes reperias Mythologos.

114. *Proles*] Ætas argenti nomine inſignita, aureâ durior.

116. *Antiqui*] Semper ante virentis, & *æterni*.

117. *Inæquales*] Temperie & tempeſtate incertos, modò calore æſtuantes, modò frigore rigentes; atque hinc morbidos.

Tum

Tum primùm aër fervens aridis caloribus ignitus eſt, & glacies ventis concreta pependit. Tum primùm homines ingreſſi ſunt domos: domus fuerunt ſpeluncæ, itemque ſpiſſi frutices, & rami colligati cortice. Tum primùm frumentaria ſemina operta ſunt longis ſulcis, & juvenci jugo oppreſſi gemuerunt.

V. Tertia ab illis ſecuta eſt ætas ænea crudelior animis, & paratior ad arma terribilia; nec tamen ſceleſta. Poſtrema eſt de ferro rigido. Continuò ſcelus omne irruit in ſæculum venæ deterioris: verecundia, veritas, & fides receſſerunt: in quorum locum & fraudes, et doli, et inſidiæ, et violentia, et deteſtandum poſſidendi ſtudium irrepſerunt. Nauta pandebat carbaſa ventis, quos nondum bene noverat: et naves, quæ diu erectæ fuerant in excelſis montibus, impetum fecerunt in undas ignotas. Et peritus menſor diſtinxit producto termino terram antea communem, ceu lumen ſolis, et aër. Neque modò fruges & cibi debiti petebantur à terrâ opulentâ: ſed ventum eſt in ejus præcordia; & divitiæ incitamenta ſcelerum, quas abdiderat, et removerat ad umbras Stygias, eruuntur. Jamque ferrum noxium, et aurum perniciosius ferro exierat:

Tum primùm ficcis aër fervoribus uſtus
Canduit: & ventis glacies adſtricta pependit.
Tum primùm ſubiêre domos. Domus antra fuerunt,
Et denſi frutices, & vinctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia ſulcis
Obruta ſunt, preſſique jugo gemuêre juvenci.
V. Tertia poſt illas ſucceſſit ahenea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma;
Nec ſcelerata tamen. De duro eſt ultima ferro.
Protinus irrumpit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verumque, fideſque:
In quorum ſubiêre locum fraudeſque dolique
Inſidiæque, & vis, & amor ſceleratus habendi.
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos
Navita: quæque diu ſteterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis inſultavêre carinæ.
Communemque priùs, ceu lumina ſolis & auræ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantùm ſegetes, alimentaque debita, dives
Poſcebatur humus; ſed itum eſt in viſcera terræ:
Quaſque recondiderat, Stygiiſque admoverat umbris,
Effodiuntur opes irritamenta malorum
Jamque nocens ferrum, ferroque nocentius aurum

NOTÆ.

119. *Tum*] Poſt expulſum à Jove Saturnum.

Ib. *Fervoribus*] Æſtatis veri ſuccedentis.

123. *Longis*] *In longum aratro ductis.*

Ib. *Cerealia*] Quæ, vel quorum uſum & ſerendi modum Ceres docuit, ut ipſe poſtea docebit Ovidius.

125. *Ahenea proles*] Ætas eſt præcedente adhuc durior, cui ab ære, viliori metallo, nomen inditum.

128. *Venæ*] Metalli deterioris, quod per venas in terræ viſceribus diſtributum invenitur.

131. *Habendi*] Diteſcendi. Sic Phædrus;

Quamvis in ipſâ natus ſim pœne ſcholâ,
Curamque habendi *penitùs corde eraſerim*, &c.

132. *Nec adhuc bene*] Ut hinc hominum corda prorsùs invaſiſſe avaritiam intelligas.

133. *Steterant*] Non naves quidem, ſed arbores ex quibus confectæ ſunt.

135. *Lumina ſolis et auræ*] Quibus nihil poteſt eſſe communius. Ita Virg.

—Cunctis undæque auræque patentes.

136. *Longo*] Sunt verò agrorum limites ſeu termini longi; attamen per limites intelligi malim hoc in loco ſulcos majores, ſeu foſſas, quibus agri diſcernuntur.

137. *Debita*] Propter culturam & hominis laborem; cujus cauſâ debet terra laboranti ſudoris præmium.

138. *Itum eſt*] *Video*, inquit Sen. VII lib. Benef. cap. 10. *ferrum ex iiſdem tenebris prolatum, quibus argentum & aurum: ne aut inſtrumentum in cædes mutuas deeſſet, aut pretium.*

139. *Stygiiſque umbris*] Id eſt, in terræ profundiſſimas ſpeluncas abdiderat. Eſt enim Styx fluvius aut palus inferorum, ubi niger deus habitat, & umbris imperat.

Prodierat

Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque:
Sanguineâque manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto. Non hoſpes ab hoſpite tutus,
Non ſocer à genero: fratrum quoque gratia rara eſt.
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti;
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet pietas; & virgo cæde madentes
Ultima cœleſtûm terras Aſtræa reliquit.

VI. Neve foret terris ſecurior arduus æther;
Affectâſſe ferunt regnum cœleſte Gigantas,
Altaque congeſtos ſtruxiſſe ad ſidera montes,
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjecto Pelio Oſſam.
Obruta mole ſuâ cùm corpora dira jacerent,
Perfuſam multo natorum ſanguine terram

bellum exit, quod utroque ad pugnam utitur, et ciet arma ſtrepentia cruentâ manu. Præda veſcuntur. Hoſpes non eſt tutus ab hoſpite; non ſocer à genero; amor etiam fratrum eſt rarus. Maritus invigilat perniciei uxoris, illa mariti: ſævæ novercæ miſcent venena nigricantia: filius ſciſcitatur ante tempus ætatem patris. Pietas neglecta deſtituitur; et virgo Aſtræa deſeruit poſtrema terras ſanguine infectas.

VI. *Et ne æther ſublimis eſſet tutior tellure, aiunt Gigantes appetiſſe cæleſte imperium, et erexiſſe ad aſtra montes in cumulum coactos. Tum pater omnipotens protrivit Olympum fulmine intorto, et dejecit Oſſam Pelio ſubſtrato. Cùm immania* Gigantum *corpora ſuâ prope mole victa caderent; dicunt terram delibutam multo cruore filiorum.*

NOTÆ.

142. *Utroque*] Acriùs tamen auro; nam ut elegantiſſimè ſcripſit Horat. Car. lib. III. Ode 16.

Aurum per medios ire ſatellites,
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo.

147. *Lurida*] *Luridum* dicitur eſſe, quod eo eſt colore, qui in corporibus loro vexatis apparet, atque adeò ab effectu aconitum, herba venenoſa, *luridum* dicitur; niſi magis ad ipſius plantæ folia ſufflava autor reſpexit.

Ib. *Novercæ*] Quæ plerumque in privignos ſæviunt, non tantùm ut ſuis liberis faveant, ſed fortè arcano quodam in illorum matres odio.

148. *Ante diem*] Sortilegos conſulit filius, utrum multos annos pater ſit victurus, an paucos.

149. *Victa jacet*] Pietas ab impietate ſuperata jacet, i. e. *contemnitur, in nulla eſt pretio.*

150. *Ultima*] Quia ſpretis dijs, neceſſe tamen fuit utcunque brutis hominibus aliquam inter ſe, utilitatis causâ, ſervare juſtitiam.

Ib. *Aſtræa*] Filia fuit Aſtræi gigantis, vel Jovis, ut aliis placet; quæ propter inſignem juſtitiam pro ipsâ ſumitur.

151. *Neve foret*] Tranſitio eſt ad gigantum fabulam, quos immenſæ molis & ſimiles matri filios Terra produxit, & quorum magnitudini par exarſit audacia.

152. *Gigantas*] Nati fuerunt gigantes Terrâ & Cœli ſanguine à Saturno caſtrati, ut plurimis viſum; omnes ſtaturæ excelſiſſimæ, draconum pedibus horribiles, qui adverſus Jovem etiam bellum auſi movêre. Quorum fabulam alii ad res naturales ſpirituſque terram concutientes, aut ex terrâ in cœlum aſcendentes, à quibus fulgura & tonitrua, referunt; alii de quibuſdam impiis hominibus, exponunt; alii alia excogitant. A Nimrodo, ſeu Nembrotho ſtrenuo venatore, ſeu potiùs rebelli videtur derivata.

154. *Pater omnipotens*] Jupiter, qui audaciſſimorum monſtrorum fruſtraneos conatus elusit.

Ib. *Olympum*] Montem in confinio Theſſaliæ, & Macedoniæ, quem Pelio & Oſſæ, ut ita in cœlum aſcenderent, gigantes impoſuerant.

155. *Pelio*] Eſt Pelion mons Theſſaliæ, ad Pelaſgicum ſinum vergens, inter quem & Olympum tertius Oſſa porrigitur.

Imma-

immaduiſſe, & animâſſe ſanguinem æſtuantem: & ne nulla indicia ſævæ ſobolis ſupereſſent, mutâſſe in ſorrem humanam. Verùm illa etiam progenies fuit impia, & cupidiſſima feræ ſtragis, et truculenta: cognoſceres ortos fuiſſe ex ſanguine.

Immaduiſſe ferunt, calidumque animâſſe cruorem:
Et, ne nulla feræ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem vertiſſe hominum. Sed & illa propago
Contemptrix ſuperûm, ſævæque avidiſſima cædis,
Et violenta fuit: ſcires è ſanguine natos.

VII. Quæ ut parens Saturnius cognovit ex arce ſuprema, ingemit: et revolvens animo horrendas epulas menſæ Lycaoniæ, nondum in vulgus prolatas, quia modò admiſſum, ciet iras maximas & dignas Jove; & concilium cogit. Nulla cunctatio detinuit accitos. Eſt callis excelſus, apertus cælo ſereno; Lacteus dicitur, albore ipſo eo ſpicuus. Hâc patet via divis ad limina magni Jovis, & domum regiam. A dextrâ et ſiniſtrâ frequentantur atria majorum deorum, portis patentibus. Vulgus habent ſedes locis diſſitas.

VII. Quæ pater ut ſummâ vidit Saturnius arce,
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia menſæ,
Ingentes animo & dignas Jove concipit iras;
Conciliumque vocat. Tenuit mora nulla vocatos.
Eſt via ſublimis, cœlo manifeſta ſereno:
Lactea nomen habet; candore notabilis ipſo.
Hâc iter eſt Superis ad magni tecta Tonantis,
Regalemque domum. Dextrâ lævâque Deorum
Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Plebs habitant diverſa locis. A fronte potentes
Cœlicolæ, clarique ſuos poſuêre penates.
Hic locus eſt; quem, ſi verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixiſſe palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo ſuperi ſedêre receſſu,
Celſior ipſe loco, ſceptroque innixus eburno,
Terrificam capitis concuſſit terque quaterque

Dii potentes et illuſtres ſtatuerunt ſuas domos à fronte. Hic locus eſt, quem, ſi licentia condonetur vocabulis, non reformidem appellâſſe palatia vaſti cæli. Poſtquam igitur dii conſederunt marmoreo receſſu, ipſe Jupiter *ſede ſublimior, et incumbens ſceptro eburno, terque quaterque agitavit tremendam comam,*

NOTÆ.

162. *Scires è ſanguine*] Nimirum à crudelitate & barbarie.

163. *Pater Saturnius*] Jupiter Saturni filius.

164. *Facto*] De inſidiis loquitur, quas Lycaon Jovi ipſi paraverat, ſicuti ipſe idem Jupiter mox narraturus eſt.

165. *Convivia*] In quorum ferculis Lycaon Pelaſgi filius, ſæviſſimus rex Arcadiæ, hoſpitum trucidatorum carnes convivis apponebat.

167. *Concilium*] Majorum Gentium deos, quos vocant & ſelectos; vel ex iis Conſentes duodecim in maximis rebus Conſiliarios, Jupiter advocavit.

168. *Via*] Lacteus circulus ſplendorem cepit ex lacte, quod Hercules, cum fatis ſuperque ex Junonis mammâ hauſiſſet, totum continere non potuit: quod cecidit, inter ſidera fuſum eſt, ex quo fulgor natus. Ariſtoteles verò è ſtellarum ſplendore ortum ait. Utramque opinionem complexus eſt Manilius lib. I. Aſtronom.

172. *Nobilium*] Majorum Gentium.

173. *Plebs*] Dii minores, adſcriptitii, indigetes.

Ib. *Potentes*] Quales Conſentes duodecim, quos duobus his verſibus comprehendit Ennius;

Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars.
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Ib. *A fronte*] Intellige quoſdam nobiles deos in aditu hujus viæ habitare. Vide Alex. ab Alex. lib. VI. cap. 4.

176. *Palatia*] Ad imperatorum alludit ædes magnificas, quæ à monte Palatino, Palatii nomen obtinuerunt.

179. *Concuſſit*] Indignationem ſignificans. Deſcriptionem hanc irati Jovis ab Homero expreſſit, Il. α.

Ἦ, καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων,
Ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο Ἄνακτος,
Κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο, μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Cæſariem;

Cæſariem; cum quâ terram, mare, ſidera movit.
Talibus inde modis ora indignantia ſolvit:
Non ego pro mundi regno magìs anxius illâ
Tempeſtate fui, quâ centum quiſque parabat
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo.
Nam, quanquam ferus hoſtis erat, tamen illud ab uno
Corpore, & ex unâ pendebat origine bellum.
Nunc mihi, quâ totum Nereus circumtonat orbem,
Perdendum mortale genus. Per flumina juro
Infera, ſub terras Stygio labentia luco,
Cuncta priùs tentata: ſed immedicabile vulnus
Enſe recidendum; ne pars ſincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, ſunt ruſtica numina Nymphæ,
Faunique, Satyrique; & monticolæ Silvani:
Quos quoniam cœli nondum dignamur honore;
Quas dedimus, certè terras habitare ſinamus.
An ſatìs, ô Superi, tutos fore creditis illos,
Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeoque, regoque,

cum quâ concuſſit terram, mare, aſtra. Tum aperuit os iratum hoc modo: Ego non fui magìs ſollicitus pro orbis imperio eo tempore, quo quiſque Gigantum *anguipedum conabantur immittere centum lacertos cælo domito. Quamvis enim hoſtis ſævus eſſet, tamen illud bellum imminebat ab unâ ſocietate, & ex unâ causâ: Nunc tota progenies humana eſt mihi delenda, quâ Oceanus concutit univerſum terrarum ambitum. Juro per fluvios infernos fluentes ſub terras, per ſilvas Stygias, omnia jamdudum experta ſunt: ſed malum inſanabile reſecandum eſt gladio, ne pars integra corrumpatur. Habeo Semideos, habeo Nymphas deas ruricolas, & Faunos et Satyros, et Silvanos montanos: quos, ſiquidem nondum cœli gloriam impertimur, certè patiamur incolere terram, quam iis ſortiti ſumus. An exiſtimatis, ô Dii, illos futuros ſatis tutos, cùm Lycaon immanitate cognitus paraverit perniciem mihi, qui fulmen, qui vos* etiam *tempero?*

NOTÆ.

184. *Anguipedum*] Gigantibus, ob naturæ & morum pravitatem, draconum, à poëtis, pedes aſcribuntur.

Ib. *Captivo*] Quòd captivum reddere cupiebant, Aſſignat Jupiter rationem, cur magìs nunc ſollicitus ſit, quàm cùm gigantes cœlum affectârunt. Nam quamvis gigantes eſſent fortiſſimi, mihi tamen bellum minimè cum toto hominum genere ſuſcipiendum fuit; ſed cum unâ ſolùm gigantum progenie.

186. *Corpore*] Gigantum ſodalitio. Ita Cic. in Phil. 2. ait, *Reip. corpus.*

Ib. *Origine*] Causâ. Alii ſic; exponit id, quod *ab uno corpore* dixit: ab unâ enim gigantum *progenie* bellum fuit Jovi indictum.

187. *Nereus*] Deus eſt marinus, qui ſæpe pro oceano ponitur, terram ambiente, undarumque mugitibus illi obſtrepente.

188. *Flumina*] Stygem dicit, inferorum fluvium aut paludem, cujus numen nullo jurejurando, nec diis ipſis violare licet, ut Virg.

Dii cujus jurare timent & fallere numen.

Quia Styx conjuratorum contra Jovem deum, cùm ipſum vincire voluerant, inſidias patefecerat, hanc illi dignitatem conceſſit, ut dii juſjurandum per Stygem ſanctiſſimum haberent.

190. *Vulnus*] Hâc ſimilitudine colligit univerſum genus humanum eſſe perdendum, cum totum ſit corruptum, ne Satyri, Fauni, &c. (qui ſunt *pars ſincera*, incorrupta) *trahantur*, in corruptionem ducantur, *ſcil.* hominum ſceleribus inquinati.

192. *Nymphæ*] Terreſtres fuerunt nymphæ Dryades & Hamadryades in quercubus, aut cum iis natæ à quibus etiam apud Græcos nomen acceperunt: Oreades ſeu Montanæ, quæ montium, Napeæ, quæ ſaltuum convalliumque curam geſſerunt. Fuerunt item marinæ & fluviales, ex quibus illæ Nereides à Nereo, & Oceanitides ab Oceano patribus; hæ Naiades à fluendo Græcâ Etymologiâ dictæ ſunt.

194. *Nondum dignamur*] Si quis objiceret, ſi times ſemideis, &c. ab humano genere in cœlum transferas: at, inquit Jupiter, Nondum cenſeo dignos, qui in cœlum recipiantur.

Struxerit

cum indignatione assentiunt cuncti; et requirunt flagrantibus desideriis eum, qui tam atrocia esset conatus. Eo modo, cum sceleſta caterva furore impulsa, ausa est eruere nomen Romanum cæde Cæsaris, gens humana perculsa est tanto pavore repentini exitii; et totus mundus confremuit. Nec, Auguste, pietas tuorum tibi minùs fuit accepta, quàm illa fuit Jovi. Qui postquam repressit voce et manu tumultum, omnes præstiterunt silentium. Ut sedatus fuit fremitus, repressus dignitate moderantis, Jupiter frangit denuo silentium his verbis: Ille equidem luit pœnas, ne amplius sitis soliciti: et tamen narrabo quodnam sit flagitium, et quæ sit ultio. Dedecus seculi, pervenerat ad nostras aures; quod fictum exoptans, descendo à supremo cœlo, et deus percurro terras sub formâ humanâ. Prolixum esset recensere quantum sceleris sit inventum ubique. Infamia illa quam audivi *minor erat, quàm re ipsâ inveni. Præterieram* montem *Mænalum terribilem latibulis ferarum, et pineta Lycæi frigidi, et Cyllenum.*

Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Confremuêre omnes: studiisque ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cùm manus impia sævit
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est; totusque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minùs pietas, Auguste, tuorum,
Quàm fuit illa Jovi. Qui postquam voce manuque
Murmura compressit; tenuêre silentia cuncti.
Substitit ut clamor pressus gravitate regentis;
Jupiter hoc iterum sermone silentia rumpit;
Ille quidem pœnas (curam dimittite) solvit;
Quod tamen admissum, quæ sit vindicta, docebo.
Contigerat nostras infamia temporis aures:
Quam cupiens falsam, summo delabor Olympo,
Et Deus humanâ lustro sub imagine terras.
Longa mora est, quantum noxæ sit ubique repertum,
Enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
Mænala transieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycæi.

NOTÆ.

199. *Confremuêre*] Simul omnes fremuêre, facinoris immanitate commoti, et testantes assensum cum indignatione.

200. *Deposcunt*] Ad supplicium.

Ib. *Manus impia*] Conjurantium in Augustum, quorum meminit Suetonius, c. 19. Neque enim placet intelligere de Julio Cæsare, qui conjurationi non superfuit.

207. *Substitit*] Postquam cessavit clamor, Jovis (omnia *regentis*) auctoritate cohibitus.

210. *Admissum*] Lycaonis crimen dicit.

211. *Infamia temporis*] *Rumor aut fama de perditissimis hominum moribus:* quo propemodum modo non Jovem, sed Jehovam locutum Gen. xviii. legimus: *Descendam*, inquit, *et videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint; an non sit ita, ut sciam.*

212. *Olympo*] Est propriè Olympus mons inter Thessaliam & Macedoniam, qui propter excelsitatem, pro ipso cœlo positus: a quo Jupiter ipse *Olympius* dictus est.

215. *Minor*] Atque adeò in pejori statu omnia reperit Jupiter, quàm fama didicerat.

216. *Mænala*] Est Mænalus, seu Mænala plurali numero, mons Arcadiæ celeberrimus, à Mænalo Arcadis filio denominatus: à quo & urbs eodem nomine dicta.

217. *Cylleno*] Est Cyllene, seu Cyllenus, mons Arcadiæ Mercurio (unde *Cyllenius* appellatur) dicatus: cujus regem prolepticè *Arcada* poëta nominat; cùm postea ab Arcade filio Callistûs, quæ filia erat Lycaonis, Arcadia (antea Pelasgis, Parrhasia, &c.) cognominata fuerit.

Ib. *Lycæi*] Mons est Arcadiæ, Pani sacer.

Arcados

Arcados hinc ſedes & inhoſpita tecta tyranni
Ingredior, traherent cùm ſera crepuſcula noctem.
Signa dedi veniſſe Deum; vulguſque precari
Cœperat. Irridet primò pia vota Lycaon.
Mox ait, Experiar, Deus hic, diſcrimine aperto,
An ſit mortalis; nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno nec opinâ perdere morte
Me parat. Hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo, miſſi de gente Moloſsâ
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:
Atque ita ſemineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni.
Quos ſimul impoſuit menſis; ego vindice flammâ
In domino dignos everti tecta Penates:
Territus ille fugit: nactuſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtràque loqui conatur: ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitæque cupidine cædis
Vertitur in pecudes: & nunc quoq; ſanguine gaudet:
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti;
Fit lupus, & veteris ſervat veſtigia formæ;
Canities eadem eſt, eadem violentia vultu:
Idem oculi lucent: eadem feritatis imago.
VIII. Occidit una domus: ſed non domus una perire

Inde ſubeo regnum et feram domum Arcadici tyranni, quo tempore tarda crepuſcula reducerent noctem. Feci indicium deum adveniſſe; & plebs cœperat orare. Primò Lycaon contemnit religioſa vota: deinde dicit, Experiar, an hic deus ſit, an mortalis, evidenti periculo; nec veritas erit incerta. Aggreditur me per noctem ſomno gravatum inopinâ morte opprimere. Hæc exploratio veri illi arridet. Neque eo expletus, jugulavit cultro unum obſidem miſſum de gente Moloſsâ: atque ita partim concoquit membra ſemiviva aquis bullientibus, partim aſſat igne ſuppoſito. Quæ ut primùm appoſuit menſis, ego flammâ ultrici ſubrui domum in penates, tam impio domino dignos. Ille tremefactus exiit, & nactus ſolitudinem agrorum exululat, & nequicquam tentat loqui: rictus ſumunt feritatem ab ipſo, & ruit in pecudes deſiderio ſtragis conſuetæ; & nunc etiam lætatur cruore. Amictus mutantur in pilos, brachia in crura; fingitur in lupum, et habet indicia antiquæ naturæ. Canities eſt eadem, eadem ſævitia in ore, iidem oculi rubent, eadem forma immanitatis.

VIII. *Una domus diruta eſt; ſed non una tantùm domus*

NOTÆ.

218. *Arcados*] Lycaonis regis Arcadiæ. Genitivus Græcus.

219. *Crepuſcula*] Eo nomine appellatur lux illa dubia, quæ ſolis exortum præcedit, ejuſdemque occaſum ſequitur.

226. *Moloſſi*] Fuerunt Moloſſi Epiri populi ad Ambracii ſinûs partem orientalem, qui bello victi obſides Lycaoni dederant; quorum unum hic impius mactavit, Jovique epulandum appoſuit. Quam quidem fabulam planè aliter tractant alii; & apud Hyginum, Apollodorum, alioſque legere poteris.

227. *Reſolvit*] *Aperuit.*

231. *Dignos*] Sunt Penates dii maximè regioni, urbi aut domui cuipiam proprii, qui in penetralibus, id eſt, penitis, & maximè domûs abditis partibus colebantur. In hos Lycaonis pravos, qui tali monſtro faverent, ſe domum evertiſſe teſtatur Jupiter.

232. *Territus*] Ædium ruinâ.

234. *Colligit os*] Lupini oris rabiem à Lycaonis internâ rabie eſſe dicit: ut hinc, ex characteribus externis ad intima cordis aditum eſſe, quivis poſſit colligere.

238. *Canities*] Scilicet in proverbium abiit: *Lupi ſenectus, & pravitas.*

240. *Domus*] Lycaonis; cujus & aliorum ejuſmodi monſtrorum causâ terras Jupiter inviſerat, quas poſtea, cognitâ hominum nequitiâ, diluvio perdere conſtituit.

Ib. *Non una*] Imò omnes, quia perditiſſimorum latronum latebræ, & ſpeluncæ.

meruit occidere. Quacunquè tellus extenditur, vitium & crudelitas dominatur. Credas vovisse in nefas. Exsolvant statim omnes pœnas, quas digni sunt ferre, ita constitui. Pars assentiuntur verbis sententiæ Jovis, & instigant furentem: alii nutibus assensum significant. Interim exitium humanæ gentis molestum est omnibus; & petunt quæ figura, quis status futurus sit terræ, cùm vacua fuerit hominibus; quis sit præbiturus thura altaribus; an velit homines feris devorandos permittere? Rex deorum prohibet exquirentes talia metuere, se omnia curaturum dicit, & pollicetur progeniem à priori discrepantem stupendâ procreatione. Jamque erat immissurus fulmina per

Digna fuit. Quà terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus jurâsse putes. Dent ocyùs omnes,
Quas meruêre pati, sic stat sententia, pœnas.
Dicta Jovis pars voce probant, stimulosque frementi
Adjiciunt: alii partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: &, quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
Thura; ferisne paret populandas tradere gentes?
Talia quærentes, sibi enim fore cætera curæ,
Rex superûm trepidare vetat; sobolemque priori
Dissimilem populo promittit origine mirâ.
Jamque erat in totas sparsurus fulmina terras;
Sed timuit, ne fortè sacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, longusque ardesceret axis.
Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus.
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat; & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.

omnes terras; verùm reformidavit, ne fortè æther incenderetur tot ignibus, et longus mundi axis arderet. Recordatur etiam esse in fatis futurum tempus, quo mare, quo terra, et cœli arces comburerentur, et orbis gravis machina premeretur. Fulmina facta manibus Cyclopum depositа sunt.

NOTÆ.

241. *Erinnys*] *Feritas, impietas, inhumanitas.* Erinnys enim dicitur furia infernalis, discordiâ, bello, contentioneque gaudens. Sunt autem Erinnyes deæ tres (Alecto, Tisiphone, & Megara) ultrices illorum, qui sunt impii erga parentes. Dictæ sunt προς τὸ ἐν τῇ γῇ ναίειν quòd in *terris habitent*, hominum facta speculantes. Eædem & Eumenides dicuntur Græcis per Antiphrasin; & σεμναὶ θεαὶ apud Atticos, ubi & ara illarum quædam fuit.

242. *Facinus*] Posses, inquit, putare omnes homines, se mala omnia perpetraturos, conjurâsse.

243. *Stat*] Fixa est, & immota.

244. *Pars*] Deorum: Atque ad curiam Romanam allusisse videtur poëta, in quâ majorum gentium patres, vel à censoribus in senatum lecti, sententiam dicebant; minorum verò, vel nondum in senatum lecti, in aliorum sententias pedibus ire solebant; ex quo, vel eo quòd pedibus in senatum venirent, Pedarii dicti. A. Gel. lib. III. c. 18. Hinc Laberii Versus,

Caput sine linguâ Pedaria sententia est.

252. *Mirâ*] Sc. ex lapidibus.

255. *Longus*] Axem dicunt mathematici lineam rectam, quæ ab unâ orbis extremitate ad aliam per centrum porrigitur: finxerunt etiam circa ejusmodi lineæ extremitates, seu cardines, quibus totus orbis innitatur, eundem verti.

256. *Fatis*] Nihil aliud per fatum intellige, quàm quòd à deo constitutum est, ut necessariò eveniat; vel indeclinabilem rerum seriem & catenam.

258. *Ardeat*] De hâc ultimâ orbis per ignem, priorique per aquam devastatione, non modò multa à patribus ethnici audiverunt, sed et multa fabularum titulo scripserunt: de conflagratione autem extat Sibyllæ carmen.

Ib. *Operosa*] Multi operis.

259. *Cyclopum*] Sunt illi monoculi Vulcani in subigendo ferro, & Jovis fabricandis fulminibus, &c. administri, Neptuno & Amphitrite nati, vel, ut Hesiodo placet, Cœli & Terræ filii.

Pœna placet diverſa: genus mortale ſub undis
Perdere, & ex omni nimbos dimittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunque fugant inductas flamina nubes:
Emittitque Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem piceâ tectus caligine vultum.
Barba gravis nimbis; canis fluit unda capillis;
Fronte ſedent nebulæ; rorant pennæque, ſinuſque.
Utque manu latâ pendentia nubila preſſit,
Fit fragor: hinc denſi funduntur ab æthere nimbi.
Nuncia Junonis varios induta colores
Concipit Iris aquas, alimentaque nubibus adfert.
Sternuntur ſegetes, & deplorata coloni
Vota jacent; longique labor perit irritus anni.
Nec cœlo contenta ſuo Jovis ira; ſed illum
Cæruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes. Qui, poſtquam tecta tyranni
Intravêre ſui, Non eſt hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite veſtras.
Sic opus eſt. Aperite domos: ac mole remotâ
Fluminibus veſtris totas immittite habenas.
Juſſerat. Hi redeunt, ac fontibus ora relaxant:
Et defrænato volvuntur in æquora curſu.
Ipſe tridente ſuo terram percuſſit: at illa

Supplicium aliud probatur: extinguere ſcilicet *gentem humanam in aquis, & dimittere imbres ex toto cælo. Continuò boream cœrcet in ſpeluncis Æoliis, & ventos omnes qui depellunt nubes inductas* (ceu velum) *terræ: & laxat auſtrum. Auſter prorumpit alis humidis, velatus faciem horrendam nigris tenebris. Barba onuſta imbribus; aquæ decurrit albâ comâ; nebulæ ſparguntur per frontem; et pennæ, et amictus exudant. Et poſtquam compreſſit vaſtâ manu nubes ſuſpenſas, erumpit ſonitus: inde ſpiſſi imbres ſparguntur ab æthere. Iris, miniſtra Junonis ornata diverſis coloribus haurit aquas, et miniſtrat pabula nubibus. Sata proteruntur, et ſpes inanes agricolæ profligatæ ſunt; et opera prolixi anni evaneſcit ſine omni fructu. Neque Jovis indignatio expleta ſuo cœlo; ſed illi frater Neptunus aquas ſuas in auxilium accommodat. Hic arceſſit fluvios; qui poſtquam ſubierunt domum ſui regis, Nunc, inquit, non eſt opus prolixâ hortatione: exhaurite opes veſtras. Ita expedit. Reſerate domos: et ſublatis impedimentis laxate tota fræna veſtris fluviis. Imperavit. Illi revertuntur, et reſolvunt ora ſcaturiginibus: et ruunt in campos curſu indomito: Ipſe impulit terram ſuo tridente: et illa*

NOTÆ.

260. *Diverſa*] Omnino, ſiquidem non igne, ſed aquâ genus mortale delere deſtinat Jupiter. Quod diluvium, regnante Deucalione, in Theſſaliâ, anno mundi 1437, 219 ante univerſale Noëticum accidit, ut quibuſdam placet; niſi, quod probabilius eſt, per Deucalionem Noam ipſum intelligas, ſiquidem Lucianus in libro de deâ Syriâ, & Deucalionis arcam, & ejus uxorem, & filios, & columbam nunciam, & bina animalia ex omni genere memoret; quæ omnia vix quiſquam de diluvio aliquo particulari poſſit exponere.

261. *Nimbos*] Eo nomine appellatur pluvia cum impetu ruens.

262. *Æoliis*] Æoli ventorum regis, Jovis filii.

Ib. *Claudit*] Quia nubes depellit, cœlumque ſerenat ventus ab axe ſeptentrionali furens.

264. *Notum*] Ventum meridionalem Italis, & iis, qui ex illorum parte Mediterraneo mari ſunt ſubjecti, aquæ nuncium.

265. *Tectus vultum*] Phraſis Græca pro *tectum habens vultum.*

268. *Preſſit*] Hoc verbum aquarum deſcendentium copiam exprimit. Nubes enim, veluti ſpongia ebria compreſſa, aquam effundebant.

269. *Fragor*] Ex præcipitatis aquis, aut nubibus.

270. *Nuncia*] Pluvias ſiquidem denunciat, quæ in aëre, quem Juno ſuo nomine deſignat, concipiuntur; ſeu quoniam è nubibus fiunt, quibus Juno præeſt, ut Servius ait.

279. *Mole*] Obice quocunque.

Ib. *Domos*] *Fontes*, ubi habitant fluviorum Dii.

280. *Habenas*] Metaphora ab equis, quâ, ut rapidiſſimo curſu in terras ſæviant, flumina hortatur Neptunus.

282. *Æquora*] *Camporum planitiem.*

283. *Tridente*] Eſt tridens Neptuni ſævum geſtamen, quo ſceptri vice utitur, poteſtatemque ſuam exercet. Quâ etiam terram concutit, unde apud Homerum dicitur ἐνοσίγαιος & ἐννοσίχθων.

concuſſa eſt, & mota aperuit receſſus aquarum. Fluvii vagi impetum faciunt in vaſtos campos; & auferunt arbuſta unà cum ſegetibus, et pecudes et homines, et domos, & penetralia cum ſuis ſacris. Si qua domus ſtetit, & valuit obniti non obruta tantâ calamitate; nihilominus aqua altior occulit ejus faſtigium, & turres ſubmerſæ vacillant ſub aquarum congerie. Jamque nulla erat differentia inter æquor et terram. Omnia erant mare, et mare carebat littoribus. Hic invadit collem, alter ſedet in curvo navigio, & ibi movet remos, ubi nupèr araverat. Ille navigat ſupra ſata, aut faſtigia villæ abſorptæ: hic invenit piſcem in ſupremâ ulmo. Anchora fortè jacitur in prato virente: aut naves aduncæ radunt vineta ſubjecta. Et quâ parte macilentæ capellæ nupèr carpſerunt gramen, nunc ibi turpes phocæ demittunt ſua corpora. Nereïdes admirantur lucos ſub aquâ et oppida, et domos: et delphines poſſident nemora, & feruntur in exelſos ramos, et impingunt in quercus concuſſas. Lupus natat inter oves: aqua rapit ruſos leones: aqua rapit tigres. Nec dentes fulminei juvant aprum, nec pedes celeres cervum undarum impetu *abreptum. Atque avis vaga labitur in mare, alis defeſſis, poſtquam diu luſtravit terras, ubi liceat quieſcere. Immoderata licentia maris texerat colles, et inuſitatæ undæ alluebant faſtigia montium.*

Intremuit, motuque ſinus patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos;
Cumque ſatis arbuſta ſimul, pecudeſque, viroſque,
Tectaque, cumque ſuis rapiunt penetralia ſacris.
Si qua domus manſit, potuitque reſiſtere tanto
Indejecta malo; culmen tamen altior hujus
Unda tegit, preſſæque labant ſub gurgite turres.
Jamque mare & tellus nullum diſcrimen habebant.
Omnia pontus erant. Deerant quoque littora ponto.
Occupat hic collem: cymbâ ſedet alter aduncâ,
Et ducit remos illìc, ubi nupèr arârat.
Ille ſupra ſegetes, aut merſæ culmina villæ,
Navigat: hic ſummâ piſcem deprêndit in ulmo.
Figitur in viridi (ſi Fors tulit) anchora prato:
Aut ſubjecta terunt curvæ vineta carinæ.
Et, modò quà graciles gramen carpsère capellæ,
Nunc ibi deformes ponunt ſua corpora phocæ.
Mirantur ſub aquâ lucos, urbeſque, domoſque,
Nereïdes: ſilvaſque tenent delphines, & altis
Incurſant ramis, agitataque robora pulſant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Unda vehit tigres. Nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato proſunt velocia cervo.
Quæſitiſque diu terris, ubi ſidere detur,
In mare laſſatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immenſa licentia ponti,
Pulſabantque novi montana cacumina fluctus.

NOTÆ.

286. *Satis*] Sata dicuntur frumenta, præſertim poſtquam in herbam eorum germen erupit.

287. *Sacris*] Penatibus, quos ſuprà in penetralibus coli diximus.

292. *Omnia pontus erant*] *Egregiè et pro rei magnitudine dixit*, inquit Seneca. Malè autem redundat altera pars carminis, minùs enim dicit quàm priùs dictum eſt.

300. *Phocæ*] Vituli ſunt marini.

302. *Nereïdes*] Maris nymphæ, Nerei filiæ.

304. *Nat lupus*] Hic pro more ſuo in diluvii deſcriptione nimiùm moratur: id tamen iniquè reprehendit Seneca, quòd ingenio ſuo laſcivè & pueriliter indulgeat: non enim, ut illi viſum eſt, nugatur, & *quid oves et lupi faciant, curat*, ſed ſeriò dicit lupum prædæ oblitum, utpote qui de ſuâ jam vitâ tuendâ magìs erat ſollicitus. Ita ſummus poëta in 3. Georg. ſæviſſimam peſtem deſcribens, ait:

Nec lupus inſidias explorat ovilia circum, &c. nimirum,

——— *Acrior illum*
Cura domat.———

305. *Fulminis apro*] Utrum ab exertis utrinque dentibus fulminis cuſpides referentibus? an quia ut fulmen, *obliquâ præſtringit lumina flammâ*; ſic & Aper *obliquo latrantes diſſipat ictu?* lib. VIII. ver. 344.

306. *Ablato*] Alii *alato*.

308. *Vaga*] Tum vaga præſertim: quæ nullos ſibi notos nec campos, nec arbores videat.

Maxima

Maxima pars undâ rapitur: quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis,
Terra ferax, dum terra fuit; ſed tempore in illo
Pars maris, & latus ſubitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus aſtra duobus,
Nomine Parnaſſus, ſuperatque cacumine nubes.
Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum conſorte tori parvâ rate vectus adhæſit;
Corycidas nymphas, & numina montis adorant,
Fatidicamque Themin; quæ tunc orac'la tenebat.
Non illo melior quiſquam, nec amantior æqui
Vir fuit, aut illâ metuentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis ſtagnare paludibus orbem,
Et ſupereſſe videt de tot modò millibus unum,
Et ſupereſſe videt de tot modò millibus unam;
Innocuos ambos, cultores numinis ambos;
Nubila disjecit: nimbiſque Aquilone remotis,
Et cœlo terras oſtendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet. Poſitoque tricuſpide telo
Mulcet aquas rector pelagi, ſupraque profundum
Extantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat; conchæque ſonaci

Maxima pars aufertur aquâ: jejunia illos vincunt cibi indigentiâ, quibus aqua indulſit. Phocis ſolum fertile, quamdiu ſolum fuit, ſed tunc pars maris, et vaſtus campus aquarum repentinarum dividit Aonios ab agris Atticis. Ibi mons excelſus, nomine Parnaſſus, porrigitur ad ſidera duobus cacuminibus, et excedit nubes vertice. Poſtquam Deucalion huc (nam mare obruerat alia omnia) appulit cum uxore, vectus exiguâ navi, venerantur nymphas Coricydas, et deos montanos, et Themin fatidicam, quæ tunc habebat oracula. Nullus vir fuit melior, nec magis addictus juſtitiæ illo; aut ulla magis pia, quàm illa fuit. Dum Jupiter videt mundum demerſum liquidis paludibus, et unum reſtare de tot millibus, et unam reſtare de tot millibus: ambos inſontes, ambos pios; nubes diſperſit; et imbribus à Boreâ fugatis, patefacit terras cœlo, et cœlum terris. Neque æſtus maris durat: et moderator ponti mitigat aquas, remoto telo triſulco: et arceſſit glaucum Tritonem eminentem ſuper mare, et obductos habentem humeros conchis congenitis; & conchum perſonantem

NOTÆ.

313. *Aonios*] Eſt Aonia Bœotia regio montana.

Ib. *Actæis*] Atticâ regione, quæ olim Actæa dicta eſt ab ἀκτη littus.

Ib. *Phocis*] Regio eſt inter Bœotiam & Atticam, à Phoco denominata, in quâ mons Parnaſſus.

316. *Verticibus*] Parnaſſus Mons bicеps eſt, alter vertex *Tichoreum*, alter *Hyampeum* dicitur; hic Baccho, ille Muſis, & Apollini ſacer.

——*Gemino petit æthera colle*
Mons Bromio, Phœboque ſacer——

319. *Conſorte*] Pyrrhâ, *ſcilicet*.

320. *Corycidas*] Nymphæ fuerunt antri Corycii, ſic dicti à nymphâ Coryciâ, ex quâ Apollo genuit Lycorum, à quo urbs nominata eſt Lycorea. Atque hinc Lucianus in Timone ait, Arcam appuliſſe ad Lycorim montem.

Ib. *Numina montis*] Deos topicos adorare advenis moris erat.

321. *Fatidicamque Themin*] Arcana fatorum prædicentem. Themis Cœli Terræque fuit filia, quam Jupiter nuptias ſuas fugientem in Macedoniâ aſſecutus compreſſit, Minervamque ſuſtulit. Dea fuit, quæ præcipiebat hominibus, ut à diis peterent quod *fas* eſſet, unde etiam nomen accepit. Nam Θέμις *fas*, ac juſtum ſignificat. Oracula ante Apollinem Delphis edidit, ut patet ex Sidonio, & Am. Marcellino.

332. *Murice*] Eſt murex concha ex cujus ſanguine purpureus color conficitur, qui ſæpe per muricem intelligendus: Tritonis autem humeris ingenitas conchas volunt, pro ſquamis, honoris causâ.

333. *Tritona*] Erat Triton Neptuni filius, comes ejuſdem, & tubicen, ore hominem, caudâ piſcem referens.

imperat inſtare et conſeſtim revocare undas et fluvos ſigno dato. Ille corripit cornu cavum et intortum, quod auctum eſt in amplitudinem ab infimo orbe: quod quidem, *ut ſpiritu inflatum eſt in medio mari, pervadit ſonîtu littora porrecta ſub utroque ſole. Tum etiam, poſtquam admotum eſt ori dei madidâ barbâ ſtillanti, et inflatum indicavit juſſos regreſſus, pervaſit ad omnes fluctus terræ et maris: et repreſſit omnes, ad quos penetravit. Nunc mare habet littus: foſſa continet fluvios cumulatos, amnes deprimuntur: clivi videntur prodire: Terra apparet: loca augentur aquis defluentibus: Poſtque dies aliquot, arbores exhibent faſtigia ſpoliata, et habent lutum adhærentem ramis. Mundus reſtitutus erat. Quem ut Deucalion vidit vacuum, et terras afflictas latè ſilere, hoc modo alloquitur Pyrrham lachrymis prorumpentibus: O ſoror, ô uxor, ô mulier ſola ſuperſtes, quam ſanguis idem cum meo, et origo patruelis, deinde lectus conſociavit; nunc ipſa pericula conſociant: nos duo ſumus frequentia terrarum, quaſcunque oriens et occidens aſpicit. Mare abſorbuit reliqua. Nunc etiam nondum ſatis eſt tuta vita noſtra: nubes etiamnum concutiunt animum. Quis nunc tibi ſenſus eſſet, ô miſera, ſi fuiſſes liberata fatis ſine me? Quomodo poſſes tolerare metum ſola? quo leniente dolores? Namque ego, fidem mihi habe, ſiquidem jam mare te teneret, uxor, te comitarer, et mare me quoque haberet.*

Inſpirare jubet; fluctuſque & flumina ſigno
Jam revocare dato. Cava buccina ſumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine creſcit ab imo:
Buccina, quæ medio concepit ut aëra ponto,
Littora voce replet ſub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoque, ut ora dei madidâ rorantia barbâ
Contigit, & cecinit juſſos inflata receptus,
Omnibus audita eſt telluris & æquoris undis:
Et quibus eſt undis audita, coërcuit omnes.
Jam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina ſubſidunt: colles exire videntur:
Surgit humus: creſcunt loca decreſcentibus undis:
Poſtque diem longam nudata cacumina ſilvæ
Oſtendunt, limumque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat. Quem poſtquam vidit inanem,
Et deſolatas agere alta ſilentia terras,
Deucalion lachrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O ſoror, ô conjux, ô fœmina ſola ſuperſtes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit; nunc ipſa pericula jungunt:
Terrarum, quaſcunque vident occaſus & ortus,
Nos duo turba ſumus. Poſſedit cætera pontus.
Nunc quoque adhuc vitæ non eſt fiducia noſtræ
Certa fatis: terrent etiamnum nubila mentem.
Quid tibi, ſi ſine me fatis erepta fuiſſes,
Nunc animi, miſeranda, foret? quo ſola timorem
Ferre modo poſſes? quo conſolante dolores?
Namque ego, crede mihi, ſi te modò pontus haberet,
Te ſequerer, conjux, & me quoque pontus haberet.

NOTÆ.

334. *Signo dato*] Signo intellige quod det Triton, buccinâ ſolitus aquas increpare.

336. *Quæ turbine*] Quæ ab ore anguſto incipit, & in amplum definit ad turbinis ſpeciem.

337. *Medio*] Quo poſſit commodiùs ex omni parte à marinis fluctibus, velut animatis, exaudiri.

Ib. *Concepit*] Buccinam eam inflante Tritone.

338. *Sub utroque*] *Oriente et occidente* (quæ hyperbole eſt maxima) audita eſt buccina, aquis canens receptui.

346. *Longam*] Poſt multos dies, imò & menſes, anni denique ſpatium, ſi de diluvio univerſali intelligas.

Ib. *Nudata*] Scilicet & fructus & folia deciderant.

351. *Soror*] Patruelis, non germana.

352. *Patruelis origo*] Quippe Deucalion Promethei, Pyrrha Epimethei; Prometheus & Epimetheus Iapeti ſoboles.

358. *Erepta fatis*] Ut ſola ſuperſtes fuiſſes.

O utinam

O utinam poſſem populos reparare paternis
Artibus; atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis reſtat mortale duobus.
Sic viſum Superis: hominumque exempla manemus.
Dixerat, & flebant. Placuit cœleſte precari
Numen; & auxilium per ſacras quærere ſortes.
Nulla mora eſt; adeunt pariter Cephiſidas undas,
Ut nondum liquidas, ſic jam vada nota ſecantes.
Inde ubi libatos irroravêre liquores
Veſtibus, & capiti; flectunt veſtigia ſanctæ
Ad delubra Deæ; quorum faſtigia turpi
Squallebant muſco; ſtabantque ſine ignibus aræ.
Ut templi tetigêre gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidoque pavens dedit oſcula ſaxo.
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina juſtis
Victa remolleſcunt, ſi flectitur ira deorum;
Dic, Themi, quâ generis damnum reparabile noſtri
Arte ſit, & merſis fer opem, mitiſſima, rebus.
Mota Dea eſt; ſortemque dedit: Diſcedite templo;
Et velate caput; cinctaſque reſolvite veſtes;
Oſſaque poſt tergum magnæ jactate parentis.
Obſtupuêre diu: rumpitque ſilentia voce
Pyrrha prior: juſſiſque Deæ parere recuſat:
Detque ſibi veniam, pavido rogat ore: pavetque

O utinam mihi liceret renovare humanum genus calliditate patris; atque immittere animas luto efficto! Nunc gens humana ſupereſt in nobis duobus. Sic diis placitum: & ſumus exemplaria hominum. Abſolverat, & lachrymabantur. Libuit orare potentiam divinam; & opem petere per ſacra oracula. Sine cunctatione deſcendunt ſimul ad aquas Cephiſidas, quemadmodum nondum puras, ſic tamen nunc pervadentes notum alveum. Tum poſtquam infuderunt aquas delibatas veſtimentis & capiti, iter inſtituunt ad templum ſacræ deæ; cujus cacumina turpiter muceſcebant; & foci erant ſine ignibus. Ut tetigerunt gradus templi, uterque pronus humi ſternitur, & timidus deoſculatus eſt petram frigidam. Atque ita locuti ſunt: Si dii ſuperati flectuntur æquis precibus, ſi ira eorum temperatur; dic, Themi, quomodo exitium noſtræ gentis ſit medicabile, &, ſuaviſſima, ſuccurre rebus obrutis. Dea victa eſt; & reſponſum dedit: Amolimini vos à templo; & tegite caput; & diſcingite amictus adſtrictos; & mittite poſt dorſum oſſa magnæ matris. Diu admirati ſunt: & Pyrrha prior locuta eſt: & negat ſe obſecuturam mandatis deæ: et precatur ore timido, ſibi ignoſcat: et veretur

NOTÆ.

363. *Paternis*] Promethei, quem antea hominem ex luto finxiſſe, eumque igne cœlitus ſurrepto animâſſe vidimus.

368. *Sortes*] Oracula & deorum reſponſa. Turneb. lib. V. cap. 21.

369. *Cephiſidas*] Cephiſi amnis, ex Parnaſſo manantis, & præterfluentis Delphos. Lucan. lib. III. v. 177.

——— *Quos impiger ambit*
Fatidicâ Cephiſos aquâ ———

370. *Nondum liquidas*] Imò limo turbidas.

Ib. *Vada nota ſecantes*] Quia intra alveum continebantur.

371. *Irroravêre*] Solemni ſacra facientium more, aquæ vivæ, id eſt, fluentis, & Themidi ſacræ aſpergine ſeſe luſtraverunt. Antiqui enim templum ingreſſuri, deoſque precaturi, priùs ſe aquâ aſpergebant, & lavabant.

373. *Deæ*] Themidis, cui ſacer Cephiſus.

376. *Pavens*] Præſentis numinis horrore correpti ſunt.

381 *Templo*] Templum eſt locus Auguris manu vel lituo deſignatus.

Ib. *Diſcedite*] Iſtud ex veteribus ritibus curioſiùs exponunt nonnulli, quod ſimpliciter accipiendum arbitror.

382. *Velate caput*] Iſtud jam ex diſciplinâ veteri: Nempe velato capite deos adorabant, humiles ſe & indignos confeſſi, aut veriti, ne quid mali ominis ſacra interturbaret, id docente Plutarcho. Unde Helenus Æneid III. ad Æneam.

Purpureo velare comas adopertus amictu,
Ne quâ inter ſanctos ignes in honore deorum
Hoſtilis facies occurrat, et omina turbet.
Hunc ſocii morem ſacrorum, hunc ipſe teneto:
Hâc caſti maneant in religione nepotes.

Ib. *Cinctaſque*] Piaculum enim in ſacrificio erat aliquid eſſe religatum.

violare manes matris, ossibus jactatis. Interea revolvunt secum voces dati responsi obscuras arcanis mysteriis, et inter se excutiunt. Postea Promethei filius solatur Pyrrham lenibus verbis, et inquit, Aut me animus fallit, aut responsa deæ sunt pia, et nullum nefas suadent. Terra est magna mater; opinor saxa vocari ossa in corpore terræ: jubemur ea mittere pone dorsum. Quamvis Titania tacta est conjecturâ mariti, tamen spes fluctuat: adeò uterque diffidit jussis cœlestibus. Verùm quid obèrit periculum facere? Descendunt, et caput operiunt, et laxant vestes, et post terga jaciunt saxa præscripta ab oraculo ita jactari. Lapides (quis isti rei fidem adhibeat, nisi antiquitas probet?) cœpêrunt amittere suam duritatem, et suum rigorem; et emolliri tempore, et emolliti sumere formam. Mox ubi aucti sunt, et natura lenior illis data est, ut aliqua dignosci potest figura hominis, sic non evidens, sed sicut de marmore sumto, non satìs accurata, et simillima statuis impolitis. Quæ tamen pars ex illis fuit madida aliquo humore; et terrestris, mutata est in substantiam corporis: Quod durum est, et nequit molliri, transit in ossa: quod modò fuit vena, perstitit sub eodem nomine. Atque brevi, deorum dono, lapides jacti manibus viri induerunt formam masculam; et fœmina, restituta est jactu fœmineo.

Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter seque volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet, &, Aut fallax, ait, est solertia nobis:
Aut pia sunt, nullumque nefas oracula suadent.
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ
Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quamquam Titania mota est;
Spes tamen in dubio est. Adeo cœlestibus ambo
Diffidunt monitis. Sed quid tentare nocebit?
Descendunt; velantque caput, tunicasque recingunt;
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt;
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpêre, suumque rigorem;
Mollirique morâ, mollitaque ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
Contigit, ut quædam, sic non manifesta, videri
Forma potest hominis; sed utì de marmore cœpto
Non exacta satìs, rudibusque simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum.
Quod solidum est, flectique nequit, mutatur in ossa:
Quod modò vena fuit, sub eodem nomine mansit.
Inque brevi spatio, Superorum munere, saxa
Missa viri manibus faciem traxêre virilem;
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu.

NOTÆ.

387. *Umbras*] *Animas*; quas lædi credebat antiquitas, illatâ cadaveribus, aut tumulis injuriâ.

388. *Latebris*] Latebat verò sensus sub obscurorum verborum ambage.

390. *Promethides*] Deucalion Promethei filius.

Ib. *Epimethida*] Pyrrham Epimethei filiam.

395. *Augurio*] *Interpretatione*, sanè felici.

Ib. *Titania*] Pyrrha Japeti Titanis neptis.

404. *Ut quædam*] Lapides dicit, qui projecti fuerant, quanquam aliquam post moræ tantillum formam induissent, imperfectam tamen habuisse, ut nondum constaret quid essent.

405. *Cæpto*] *Inchoato, et nondum ad simulacri alicujus perfectam formam expolito.*

408. *Corporis*] *Carnis*, quæ tamen propriè de animalibus mortuis dicitur.

410. *Vena*] Habent etiam lapides suo modo venas, quas et oculis licet deprehendere.

413. *Fœmineo*] Pyrrhæ, quæ lapides post terga etiam projecerat.

Inde

Inde genus durum ſumus, experienſque laborum;
Et documenta damus, quâ ſimus origine nati.
IX. Cætera diverſis tellus animalia formis
Sponte ſuâ peperit, poſtquam vetus humor ab igne
Percaluit Solis; cœnumque, udæque paludes
Intumuêre æſtu: fœcundaque ſemina rerum
Vivaci nutrita ſolo, ceu matris in alvo
Creverunt, faciemque aliquam cepêre morando.
Sic ubi deſeruit madidos ſeptemfluus agros
Nilus, & antiquo ſua flumina reddidit alveo,
Æthereoque recens exarſit ſidere limus;
Plurima cultores verſis animalia glebis
Inveniunt; & in his quædam modò cœpta ſub ipſum
Naſcendi ſpatium: quædam imperfecta ſuiſque
Trunca vident numeris: & eodem in corpore ſæpe
Altera pars vivit; rudis eſt pars altera tellus.
Quippe ubi temperiem ſumsêre humorque, calorque
Concipiunt: & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cùmque ſit ignis aquæ pugnax; vapor humidus omnes
Res creat, & diſcors concordia fœtibus apta eſt.
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
Solibus æthereis, altoque recanduit æſtu,
Edidit innumeras ſpecies: partimque figuras
Retulit antiquas: partim nova monſtra creavit.

Hinc progenies ſumus aſpera et patiens laborum; et ſumus indicio, quos ſimus principio orti.

IX. *Terra produxit ultrò reliqua animalia variis formis, poſtquam vetus ſuccus incaluit à radiis ſolis; et lutum, et humidæ paludes inflatæ ſunt calore; et ſemina fœcunda rerum in terrâ vegetâ aucta ſunt, ſicut in utero matris, et induerunt aliquam formam tempore. Sic ubi Nilus ſeptemfluus deſtituit campos humidos, et reduxit ſuas undas in veterem foſſam, et cœnum novum incaluit ſole; agricolæ reperiunt multa animalia ceſpitibus inverſis; atque inter ea nonnulla primulùm inchoata in ipſo generationis tempore: vident alia nondum abſoluta, et deſtituta ſuis partibus: et in eodem corpore pars altera vivit; pars altera eſt terra craſſa. Nempe ubi calor et humiditas temperati ſunt, concipiunt: et omnia initium habent ab iſtis duobus. Et cùm calor ſit contrarius humiditati; calor humidus creat res omnes, et diſcors concordia eſt idonea ad generationes. Poſtquam igitur terra cœnoſa nuperâ eluvie incaluit ſole æthereo, et intenſis caloribus, emiſit ſpecies infinitas: et partim reddidit formas antiquas: partim formavit nova monſtra.*

NOTÆ.

416. *Cætera*] Falsò quidem hoc dicit; nam vel de inſectis etiam, num ſine ſemine aliquo generentur, non ſine causâ dubitant nonnulli: ſunt ergo hæc pura poëtarum figmenta.

417. *Vetus*] Ex diluvii aquis.

419. *Intumûere*] Ut prægnantes ſolent.

420. *Vivaci ſolo*] Terrâ vitam ſubminiſtrante.

422. *Septemfluus*] Quia per ſeptem oſtia præcipua in mare erumpit Nilus, qui ſingulis annis Ægyptum, regionem alioqui ſiccam, inundat & fœcundat.

424. *Sidere*] Sole.

425. *Animalia inveniunt*] Quæ per ſe ſine ſemine, *ſcil.* naturâ produxerit; quod & Mela hiſtoricus refert. Cæterùm inſecta quidem ex corruptione naſci plerique concedunt; perfecta animalia ſine ſemine generari poſſe naturaliter, non is ſum qui credam.

427. *Imperfecta*] Inchoatis equidem perfectiora, ſed quæ omnibus membris nondum conſtiterint, terramque inanimatam ſecum traxerint, nondum numeris omnibus abſoluta.

430. *Temperiem*] Quæ eſt medium ſiccitatis & frigiditatis participans, ex caloris & humiditatis pugnâ conflatum.

431. *Concipiunt*] Ex humidi & calidi temperie fieri docet generationem: quam quidem ſine illâ dari poſſe, vix quiſquam auſit affirmare.

432. *Vapor*] Pro calore ſumitur; quomodo & Virgilius, aliique ſunt locuti.

Illa quidem invita, ſed produxit te quoque eo tempore, maxime Python; & eras horror recentibus populis, ſerpens ignote: tantam tegebas partem montis. Deus arcu inſignis, & nunquam uſus antea ejuſmodi telis, niſi adverſus damas & capreas fugaces, interfecit hunc impeditum mille ſagittis, pharetrâ propemodum exinanitâ, tabo exhauſto per atra vulnera: Et ne tempus poſſit oblivioni mandare gloriam facti, inſtituit ſacros ludos claro certamine, dictos Certamina *Pythia à nomine ſerpentis interfecti. Quicunque adoleſcentum victor diſceſſerat pugilatu, curſu, aut*

Illa quidem nollet, ſed te quoque, maxime Python,
Tum genuit; populiſque novis, incognite ſerpens,
Terror eras. Tantum ſpatii de monte tenebas.
Hunc Deus arcitenens, & nunquam talibus armis
Antè, niſi in damis, capreiſque fugacibus, uſus,
Mille gravem telis, exhauſtâ penè pharetrâ,
Perdidit effuſo per vulnera nigra veneno.
Neve operis famam poſſit delere vetuſtas;
Inſtituit ſacros celebri certamine ludos;
Pythia de domiti ſerpentis nomine dictos.
His juvenum quicunque manu, pedibuſve, rotâve
Vicerat; eſculeæ capiebat frondis honorem.
Nondum laurus erat; longoque decentia crine
Tempora cingebat de quâlibet arbore Phœbus.
X. Primus amor Phœbi Daphne Peneia; quem non
Fors ignara dedit, ſed ſæva Cupidinis ira.

curru, repartabat coronam ex ramis eſculi. Laurus nondum extabat; & Apollo redimibat de quâvis arbore tempora inſignia prolixâ comâ.

X. *Daphne Peneia fuit primus amor Apollinis, quem non fortuna inſcia, ſed atrox ira cupidinis movit.*

NOTÆ.

438. *Pythen*] Serpens fuit miræ magnitudinis, ex terræ corruptione, poſt diluvium, natus, quem Apollo interfecit. Quâ fabulâ graviſſimas à diluvio exhalationes radiis ſuis ſolem attenuâſſe ſignificare voluerunt Mythologi: quanquam alia alii, ad libitum quiſque, comminiſcuntur.

441. *Arcitenens*] *Apollo* eſt ſeu *Sol.* jaculandi peritiâ, & radiantibus ſuis ſagittis poëtis decantatiſſimus.

443. *Gravem.* Al. gravi; *i. e.* gravida, plena. *Gravem telis*] Quæ in ipſum ſerpentem Apollo conjecerat.

444. *Nigra*] Propter circumfuſum ſanguinem nigrum.

446. *Inſtituit ſacros*] Vide Scal. poet lib. I. cap. 23. A Diomede tamen Pauſanias in Corinthiacis Pythia inſtituta ſcribit; ab Eurylocho Theſſalo, Pindari interpres: ab Apolline, noſter poëta. Apud Græcos nobilitata ſunt quatuor ludorum genera, Olympiaci, Pythii, Iſthmii, Nemeæi; de quibus Pauſanias, lib. II. cap. 3.

448. *Manu*] Id eſt, pugilatu, curſu pedeſtri, & curuli. Quanquam & certamina, & victorum præmia, & tempora variè immutata fuiſſe, hinc inde, ut eſt fabularum præſertim, & veteris hiſtoriæ, itemque hominum ingenium, apud varios legere poteris.

449. *Eſculeæ*] Ex eſculi arboris fronde confectâ coronâ donabantur victores; quæ quidem eſculus ex glandiferarum eſt genere, ita dicta, autore Servio, quòd ejus glandibus, ante fruges inventas, mortales pro *eſcâ* uterentur.

450. *Longo*] Ira verò pingebatur, & pingi decuit propter radios.

452. *Primus*] Lauri, aut ex eâ arbore confectæ coronæ, quâ donabantur victores, occaſione, ad Phœbi erga Daphnen amores poëta deſcendit, quæ in laurum, ejus nominis arborem, mutata eſt.

Ib. *Daphne*] Penei fuit Theſſaliæ fluvii (vel, ut aliis placet, Ladonis) filia, cujus confitæ ripæ lauris: unde locus datus fabulæ: nam laurus Græcè Daphne dicitur.

453. *Cupidinis*] *Amoris*, Jovis & Veneris filii, ut nonnullis placet; vel, ut alii volunt, Martis & Veneris; vel Cœli & Terræ, *&c.*

Delius

Delius hunc, nupèr victâ ſerpente ſuperbus,
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidque tibi, laſcive puer, cum fortibus armis?
Dixerat: iſta decent humeros geſtamina noſtros;
Qui dare certa feræ, dare vulnera poſſumus hoſti;
Qui modò peſtifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona ſagittis.
Tu face neſcio quos eſto contentus amores
Irritare tuâ: nec laudes aſſere noſtras.
Filius huic Veneris: Figat tuus omnia, Phœbe;
Te meus arcus, ait: quantòque animalia cedunt
Cuncta tibi, tantò minor eſt tua gloria noſtrâ.
Dixit: & eliſo percuſſis aëre pennis,
Impiger umbroſâ Parnaſſi conſtitit arce;
Eque ſagittiferâ promſit duo tela pharetrâ
Diverſorum operum. Fugat hoc, facit illud amorem.
Quod facit, auratum eſt, & cuſpide fulget acutâ:
Quod fugat, obtuſum eſt, & habet ſub arundine plumbum.
Hoc deus in nymphâ Peneïde fixit; at illo
Læſit Apollineas trajecta per oſſa medullas.
Protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
Sylvarum latebris, captivarumque ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes.
Vitta coërcebat poſitos ſine lege capillos.
Multi illam petiêre: illa averſata petentes,

Apollo, elatus ob nupèr ſuperatam ſerpentem, viderat hunc curvantem arcum nervo adducto: et dixerat. Quid tibi cum duris armis, puer laſcive? Iſta geſtamina conveniunt noſtris humeris; qui poſſumus certas plagas inferre feris & hoſtibus; qui nuper occidimus infinitis ſpiculis Pythonem inflatum, tegentem tot jugera ventre venenato. Tibi ſatìs ſit incendere neſcio quos amores face tuâ: nec tibi arroga noſtram gloriam. Filius Veneris huic reſpondit: Apollo, arcus tuus cætera tranſverberet, meus te figat: et quantò animalia omnia ſunt te minora, tantò minores ſunt tuæ laudes noſtris. Abſolverat, et celer, aëre percuſſo alis agitatis, pedem poſuit in cacumine umbroſo Parnaſſi, et ſumſit duas ſagittas ex pharetrâ variorum effectuum. Hæc excutit, illa inducit amorem. Quæ inducit aurata eſt, et ſplendet mucrone acuminato; quæ excutit eſt hebes, et habet plumbum ſub cannâ. Deus immiſit hancce in nympham Peneidem; at vulneravit illâ medullas Apollinis per oſſa tranſfixa. Continuò alter amat; altera odit nomen amantis, ſeſe oblectans antris ſilvarum, et ſpoliis ferarum captarum, et imitans Dianam virginem, vitta retinebat comam incomtam. Plurimi illam concupiverunt; illa exoſa ambientes,

NOTÆ,

454. *Delius*] Apollo eſt, in Delo Ægæi maris inſulâ, unà cum Dianâ ſorore natus.

455. *Flectentem cornua*] *Sagittas arcu emittentem.* Cornua autem, quæ ad arcûs extremitates aptantur, pro ipſo arcu poſuit.

458. *Qui dare*] Vide annon magnificè hæc omnia, & ut decuit mox ſuperbiâ ſuâ periturum.

461. *Neſcio quos amores*] Cum quodam contemptu hæc dicuntur; ac ſi diceret, leves, molles, & hominibus negligendos.

Ib. *Face*] Faces videmus in amoribus, ſicut & ſagittas, arma Cupidinis.

467. *Arce*] Pro cacumine poſuit Parnaſſi.

469. *Diverſorum operum*] Id eſt, quorum contrarius erat effectus.

471. *Arundine*] Eſt arundo aquaticus frutex, quo fiebant ſagittæ: unde pro ipſis perſæpe ſumitur.

472. *Nympha*] Daphnen plumbo armatâ ſagittâ tetigit.

474. *Fugit altera*] Fingitur Daphne Apollinem (ſeu Solem) fugere, quòd laurus umbram & loca opaca amet.

476. *Phœbes*] *Dianam* dicit Phœbi ſororem, quæ virgo incorrupta & venatrix.

477. *Vitta*] Faſcia eſt, quâ matronæ pudicæ, virgines, veſtaleſque crines coërcebant, & caput ornabant: ſæpius pro pudicitiâ indicandâ Ovidius utitur.

478. *Multi*] Proci *ſcilicet.*

Impatiens, experſque viri, nemorum avia luſtrat;
Nec quid Hymen, quid Amor, quid ſint connubia curat.
Sæpe pater dixit: Generum mihi, filia, debes.
Sæpe pater dixit: Debes mihi, nata, nepotes.
Illa velut crimen tædas exoſa jugales,
Pulchra verecundo ſuffunditur ora rubore;
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetuâ, genitor cariſſime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater antè Dianæ.
Ille quidem obſequitur: ſed te decor iſte, quod optas,
Eſſe vetat: votoque tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat; viſæque cupit connubia Daphnes:
Quæque cupit, ſperat: ſuaque illum oracula fallunt.
Utque leves ſtipulæ demtis adolentur ariſtis;
Ut facibus ſepes ardent, quas fortè viator
Vel nimis admovit, vel jam ſub luce reliquit;
Sic deus in flammas abiit: ſic pectore toto
Uritur, & ſterilem ſperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos.
Et, Quid ſi comantur? ait. Videt igne micantes
Sideribus ſimiles oculos. Videt oſcula; quæ non
Eſt viſſe ſatis. Laudat, digitoſque, manuſque,
Brachiaque, & nudos mediâ plùs parte lacertos.

impatiens et expers mariti percurrit loca devia et intercepta ſilvarum: neque cogitat quid ſit Hymen, quid ſit amor, quid ſint conjugia. Parens dixit ſæpe: Nata, debes mihi generum. Parens dixit ſæpe: Nata, debes mihi poſteros. Illa averſata faces nuptiales, tanquam flagitium erubeſcit venuſto ore; & amplectens collum patris mitibus brachiis, dixit, Concede mihi, pater ſuaviſſime, indelibatâ virginitate frui: Parens iſtud conceſſit antea Dianæ. Ille equidem annuit: verùm iſta elegantia prohibet eſſe quod voves: et tua pulchritudo facit contra tuum deſiderium. Apollo amat; et optat conjugia viſæ Daphnes: et ſperat quæ optat, et ſua reſponſa illum decipiunt. Et quemadmodum levis culmus comburitur ſublatis ariſtis; quemadmodum ſepes flagrant tædis, quas fortè viator vel nimis admovit, vel jam deſeruit ſub die; ſic deus conflagravit; ſic æſtuat totis viſceribus, & alit ſperando vanum amorem. Videt comam incomtam lapſam ſuper collo. Et dicit, Quid ſi componatur? Videt oculos radiantes luce pares aſtris. Videt os; quod non eſt ſatìs vidiſſe. Probat digitos et manus, et brachia, et lacertos exertos plùs dimidiâ parte.

NOTÆ.

480. *Hymen*] Fuit Hymen ſive Hymenæus deus nuptiarum præſes, Liberi patris & Veneris, vel, ut aliis placet, Uraniæ filius; qui etiam pro ipſis nuptiis ſumitur.

483. *Tædas jugales*] *Nuptias.* Novis enim nuptis (quæ in maritorum domum noctu deducebantur) quinque faces præferebantur; ut ſcribit Plutarchus in Problematicis.

486. *Da mihi perpetuâ*] Ita Diana ipſa apud Callimachum.

Δός μοὶ παρθενίην αἰώνιον ἄπτα φυλάσσειν.

487. *Pater*] Jupiter: quod jam ſæpe vidimus.

488. *Ille*] Peneus filiæ obtemperans.

Ib. *Sed te*] Daphnem ipſam alloquitur poëta, ingenii ſui non immemor.

489. *Repugnat*] Quia à multis expetuntur quæ pulchræ ſunt.

491. *Suaque*] Notiora ſunt Apollinis oracula, quàm ut toties recantata narrare inſtituamus. Negat Naſo ſibi potuiſſe conſulere Apollinem, qui aliis ipſorum fata aperuerit.

492. *Demtis*] *Poſtquam pars major paleæ unà cum ariſtis collecta eſt, manente in campo ſtipulâ.*

494. *Reliquit*] Viatores, adventante luce, faces nullius jam uſûs objiciunt negligenter; unde ſepibus incendium.

Semuſtamque facem vigilatâ nocte viator
Ponit.—Faſt. lib. IV. Ver. 164.

496. *Sterilem*] Vanum, ex quo nullam voluptatem eſt habiturus.

499. *Non eſt vidiſſe*] Quia enim non tantùm parva ora videre, ſed ea oſculari cupiebat.

Si

Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ
Illa levi: neque ad hæc revocantis verba reſiſtit:
Nympha, precor, Peneia, mane: non inſequor hoſtis.
Nympha, mane. Sic agna lupum, ſic cerva leonem,
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hoſtes quæque ſuos. Amor eſt mihi cauſſa ſequendi.
Me miſerum! ne prona cadas, indignave lædi
Crura ſecent ſentes; & ſim tibi cauſa doloris.
Aſpera, quà properas, loca ſunt. Moderatiùs, oro,
Curre, fugamque inhibe: moderatiùs inſequar ipſe.
Cui placeas, inquire tamen. Non incola montis,
Non ego ſum paſtor: non hîc armenta, gregeſve
Horridus obſervo. Neſcis, temeraria, neſcis
Quem fugias; ideoque fugis. Mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Pataræaque regia ſervit.
Jupiter eſt genitor. Per me quod eritque, fuitque,
Eſtque, patet. Per me concordant carmina nervis.
Certa quidem noſtra eſt; noſtrâ tamen una ſagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum eſt; opiferque per orbem
Dicor; & herbarum ſubjecta potentia nobis:
Hei mihi, quod nullis amor eſt medicabilis herbis:
Nec proſunt domino, quæ proſunt omnibus, artes!
Plura locuturum timido Peneïa curſu
Fugit; cumque ipſo verba imperfecta reliquit:
Tum quoque viſa decens. Nudabant corpora venti,

Si quædam occultantur, credit formoſiora. Illa celerior vento levi properat: neque remoratur ad hæc verba revocantis: Nympha Peneia, quæſo, expecta, inquit Apollo: *non perſequor infenſus: Nympha, expecta. Sic agna fugit lupum, ſic cerva leonem, ſic columbæ ſeſe ſurripiunt ab aquilâ alis timidis; ſingulæ ſuos hoſtes. Amor eſt mihi cauſſa inſequendi. Me infelicem! ne labaris prona, et vepres lacerent pedes immeritos vulnerari; et ſim tibi cauſſa moeroris. Loca quà feſtinas, ſunt difficilia: curre, quæſo, leniùs, et cohibe fugam: ipſe perſequar leniùs, Quære tamen cui grata ſis. Ego non ſum monticola, non ſum paſtor: non hîc cuſtodio birſutus armenta vel greges. Neſcis, inconſulta, quem vites: ideoque vitas. Terra Delphica, et Claros, et Tenedos, et regia Pataræa mihi paret. Jupiter pater eſt. Quodcunque fuit, eſt, et erit, apparet per me. Per me verſus conſonant chordis. Noſtrum quidem ſpiculum certum eſt; attamen unum certius, quod læſit cor liberum. Medicina eſt reperta à me, et vocor auxiliaris per mundum; et vires plantarum nobis ſubjiciuntur. Hei mihi, quòd amor nullis herbis eſt ſanabilis: neque ſcientia, quæ omnes, juvat magiſtrum: Daphne fugit curſu pavido plura dicturum; et deſtituit verba incompleta cum ipſo: Tum etiam viſa eſt pulchra: aura detegebat corpus,*

NOTÆ.

505. *Sic agna*] Non minùs Phœbum Daphne fugiebat, quàm agna lupum, &c.

507. *Amor*] Verba ſunt Phœbi Daphnen fugientem ſequentis.

515. *Delphica*] Fuit urbs *Delphi* Phocidis in Achaiâ, ad Parnaſſum, Apollinis oraculo clariſſima.

516. *Claros*] Oppidum fuit Ioniæ, ubi mons & lucus Apollini ſacer: itemque inſula in mari Myrtoo, de quâ hîc ſermonem eſſe voluerunt nonnulli.

Ib. *Tenedos*] Inſula fuit è regione Trojæ, in mari Ægæo.

Ib. *Pataræaque*] Sita fuerant Patara juxta mare Lycium in minore Aſiâ, ubi delubrum fuit Apollini ſacrum oraculorum fide celeberrimum.

518. *Concordant*] Quia muſicæ & lyræ inventor.

519. *Certa quidem noſtra*] Se peritum quidem ſagittarium profitetur; ſed Cupidinem, à quo erat percuſſus, peritiorem eſſe ait.

520. *Vacuo*] Libero ab amoris affectu.

522. *Herbarum*] Quia medicinæ inventor. Herbas autem in medicinâ potentes ſol (ſeu Apollo) è terrâ elicit. Hinc Apollo dicitur medicinæ inventor.

526. *Imperfecta*] Quæ nondum Apollo, plura dicturus, abſolverat.

Obviaque

Obviaque adverſas vibrabant flamina veſtes:
Et levis impexos retro dabat aura capillos:
Auctaque forma fugâ eſt. Sed enim non ſuſtinet ultra
Perdere blanditias juvenis deus: utque movebat
Ipſe amor, admiſſo ſequitur veſtigia paſſu.
Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus arvo
Vidit; & hic prædam pedibus petit, ille ſalutem:
Alter inhæſuro ſimilis, jam jamque tenere
Sperat, & extento ſtringit veſtigia roſtro:
Alter in ambiguo eſt, an ſit deprênſus: & ipſis
Morſibus eripitur; tangentiaque ora relinquit.
Sic deus, & virgo eſt: hic ſpe celer, illa timore.
Qui tamen inſequitur, pennis adjutus amoris
Ocyor eſt, requiemque negat: tergoque fugaci
Imminet: & crinem ſparſum cervicibus afflat.
Viribus abſumtis expalluit illa: citæque
Victa labore fugæ, ſpectans Peneïdas undas,
Fer, pater, inquit, opem; ſi flumina numen habetis.
[Quâ nimiùm placui, tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.]
Vix prece finitâ, torpor gravis alligat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro.
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt:
Pes modò tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen obit: remanet nitor unus in illâ.
Hanc quoque Phœbus amat: poſitâq; in ſtipite dextrâ

& venti oppoſiti agitabant amictus reluctantes: et lenia flamina rejiicebant in humeros comam incomtam: et forma ſpecioſior fuit fugâ. Verùm juvenis deus non poteſt ampliùs profundere ſua *blandimenta: et pro impulſu ipſius amoris ſequitur veſtigia feſtino greſſu. Quemadmodum canis Gallicus, cùm vidit leporem in campo aperto; et hic quærit rapinam pedibus, ille incolumitatem: alter ſimilis correpturo, jam jamque credit apprehendere, et inſtat veſtigiis porrecto roſtro: alter dubitat, an ſit correptus: et avellitur ipſis morſibus; et deſtituit rictus pertingentes. Sic deus et puella eſt: hic ſpe velox, illa metu. Qui tamen perſequitur, ſuſtentatus pennis amoris, celerior eſt, neque dat ſpatium reſpirandi: et inſtat tergo fugaci: et ventilat ſpiritu capillos diffuſos per collum. Illa expalluit viribus exhauſtis, et ſuperata labora celeris fugæ aſpiciens aquas Peneidas, dixit, Genitor ſuccurre; ſi* vos *fluvii habetis* aliquam *poteſtatem. Vel hic, ô Terra, in quâ nimis grata fui, vel dele formam, quæ cauſa eſt ut offendar, eam transformando. Vix abſolutâ oratione, gravis ſtupor cœrcet membra: tenera viſcera coarctantur ſubtili cortice. Capilli augentur in frondes, lacerti in ramos: Pes, modò tam celer, affixus eſt ſegnibus radicibus: faſtigium habet vultus: ſolus ſplendor ſupereſt in illâ. Apollo amat etiam hanc: et manu admotâ trunco,*

NOTÆ.

530. *Auctaque forma*] Amantium more, qui omnia putant decere, ut ait Lucret. lib. IV.

Hoc faciunt homines plerumque cupidine capti,
Et tribuunt ea, quæ non ſunt his commoda verè.

533. *Vacuo*] *Patente*, ubi nec arbores, nec ſegetes, in quibus ſeſe lepus occultare poſſet: non enim vertagi, aut canes Gallici, odore feras inveſtigant.

541. *Tergo*] Fugientis Daphnes.

544. *Peneidas*] Patris Penei Theſſaliæ fluvii: nam alius fuit Elidis in Peloponneſo.

545. *Numen*] *Poteſtatem et benefaciendi potentiam.*

546. *Quâ nimiùm*] Hi duo verſus tollendi ſunt, quippe qui non ſunt Ovidiani. *Heinſius* legit inverſo ordine,

Quæ facis, ut lædar, tellus, aut hiſce, vel iſtam,
Quâ nimiùm placui, mutando perde figuram.

549. *Libro*] *Cortice:* nam ea eſt primaria vocis ſignificatio; quamvis poſteaquam in libris ſeu arborum tenuiſſimis corticibus ſcribi cœptum, frequentiùs pro ipſis voluminibus uſurpetur.

553. *Amat*] Atque etiam Apollini dicata eſt laurus: ut paulo infrà,

Arbor eris certè, dixit, mea. ——

Sentit

Sentit adhuc trepidare novo ſub cortice pectus.
Complexuſque ſuis ramos, ut membra, lacertis,
Oſcula dat ligno: refugit tamen oſcula lignum.
Cui deus, At conjux quoniam mea non potes eſſe,
Arbor eris certè, dixit, mea. Semper habebunt
Te coma, te citharæ, te noſtræ, laure, pharetræ.
Tu ducibus Latiis aderis, cùm læta triumphum
Vox canet; & longæ viſent Capitolia pompæ.
Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis; mediamque tuebere quercum.
Utque meum intonſis caput eſt juvenile capillis;
Tu quoque perpetuos ſemper gere frondis honores.
Finierat Pæan. Factis modò laurea ramis
Annuit: utque caput, viſa eſt agitâſſe cacumen.
XI. Eſt nemus Hæmoniæ, prærupta quod undique claudit
Silva: vocant Tempe. Per quæ Penëus ab imo
Effuſus Pindo ſpumoſis volvitur undis,
Dejectuque gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, ſummaſque aſpergine ſilvas

ſentit pectus micare adhuc ſub recenti libro. Et amplexus ramos ſuis brachiis, tanquam artus, deoſculatur lignum: lignum tamen oſcula refugit. Quam deus ſic alloquitur, At ſiquidem non potes eſſe uxor mea, profectò eris arbor mea. Tu, Laure, capillos, citharam, pharetram noſtram ſemper ornabis. Tu comitaberis imperatores Latinos, cùm triumphi cantu celebrabuntur; et productæ pompæ aſcendent in capitolium. Eadem affigeris cuſtodia certiſſima poſtibus Auguſtis ante portam; et defendes mediam quercum. Et quemadmodum caput meum eſt juvenile comâ intonſâ; tu etiam habe ſemper gloriam illibatam foliorum. Apollo finem fecerat. Laurus annuit ramis modò creatis; et viſa eſt movere verticem tanquam caput.

XI. *Eſt nemus Theſſaliæ, quod ſilva alta circumdat undique, dicitur Tempe; per quæ Peneus defluens à radicibus Pindi, fluctibus ſpumoſis fertur, et vehementi lapſu devolvit nebulas facientes ſubtilem rorem, et arbores extremas irrigatione*

NOTÆ.

556. *Refugit*] Quia magìs in locis umbroſis, nec tam ſolis radiis oppoſitis, vireſcit.

558. *Habebunt*] Solebant poëtæ, itemque muſici, & duces, caput, & ſua pleraque lauri ramis decorare.

559. *Te citharæ*] Hinc laureati in ſcenâ citharœdi.

560. *Triumphum*] Mos erat triumphantibus acclamare, cùm in capitolium & Jovis templum ſacrificaturi aſcenderent, *Io Triumphe.* Vide *Alex. ab Alex. lib.* VI. *cap.* 6.

561. *Longæ pompæ*] Captivorum, ac rerum omnium pretioſarum, in bello captarum; imaginem præterea urbium expugnatarum, &c.

562. *Cuſtos*] Quia in veſtibulo ædium Auguſti imperatoris laurus fuit poſita, in quâ corona querna (quæ ob ſervatos cives *Civica* dicebatur) ſuſpenſa eſt. Vid. Dion. lib. LIII. De hâc ita Plinius lib. XV. cap. ult: *Laurus triumphis proprié dicatur, vel gratiſſima domibus janitrix Cæſarum, pontificumque quæ ſola et domos exornat, et ante limina excubat,* &c.

564. *Intonſis*] Fingitur Apollo comatus & imberbis; quâ re radiorum ſolarium vigor nunquam ſeneſcens ſignificatur.

566. *Pæan*] Eo nomine Græcis dictus eſt Apollo παίων ſagittis, id eſt, radiis feriens; vel παύων ſedans, & coërcens morbos, vel ab acclamatione matris dum Pythonem interficeret ὦ παι, *Face fili.*

Ib. *Laurea*] *Laurus*; quanquam pro ipſis foliis propriè *laurea* ſumitur.

568. *Eſt nemus*] Tempe amœniſſimam Hæmoniæ vallem deſcribit poëta, quo commodiùs Iùs, Inachi amnis filiæ, Metamorphoſin in juvencam cum ſuperiore connectat. Nam juxta Tempe eſt ſpelunca Penei fluvii, Daphnes patris, ad quem conſolandum omnes vicini amnes convenerunt, præter Inachum, qui amiſſam filiam lugebat.

Ib. *Hæmoniæ*] *Theſſaliæ*, ab Hæmone Pelaſgi filio ita dictæ.

569. *Tempe*] Cujus loci amœnitas, multis, Æliano præſertim venuſtiſſimè decantata, in proverbium abiit, ut pro locis amœnis ſumatur Tempe.

570. *Pindo*] Pindus mons eſt Theſſaliæ, aut certè eam terminans.

Ib. *Spumoſis*] Ex aquæ curſu præcipiti cum multo ſaxorum latentium colliſu.

571. *Fumos*] Minutiſſimas dicit aquæ partes, quæ fluminis impetu diſperſæ nubis aut fumi ſpeciem referunt.

Impluit

Impluit; & ſonitu plùs quàm vicina fatigat.
Hæc domus, hæ ſedes, hæc ſunt penetralia magni
Amnis: in hoc reſidens facto de cautibus antro,
Undis jura dabat, Nymphiſque colentibus undas.
Conveniunt illuc popularia flumina primùm;
Neſcia gratentur, conſolenturne parentem:
Populifer Spercheos; & irrequietus Enipeus,
Apidanuſque ſenex, leniſque Amphryſos, & Æas:
Moxque amnes alii, Qui, quà tulit impetus illos,
In mare deducunt feſſas erroribus undas.
Inachus unus abeſt: imoque reconditus antro
Fletibus auget aquas: natamque miſerrimus Io
Luget, ut amiſſam. Neſcit vitâne fruatur,
An ſit apud manes. Sed quam non invenit uſquam,
Eſſe putat nuſquam; atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Jupiter Io
Flumine: &, O virgo Jove digna, tuoque beatum
Neſcio quem factura toro, pete, dixerat, umbras
Altorum nemorum (& nemorum monſtraverat umbras)
Dum calet, & medio ſol eſt altiſſimus orbe.
Quòd ſi ſola times latebras intrare ferarum;
Præſide tuta Deo, nemorùm ſecreta ſubibis;
Nec de plebe Deo, ſed qui cœleſtia magna
Sceptra manu teneo; ſed qui vaga fulmina mitto.

madefacit; et gravis eſt ſtrepitu pluribus quàm propinquis locis. Hæc regia, hæ ſedes, hæ ſunt penetralia magni fluvii; habitans hanc ſpeluncam de ſaxis paratam, aquis imperabat, et nymphis frequentantibus aquas. Fluvii vicinæ regionis illuc concurrunt; dubitantes primò gratulenturne, an conſolentur patrem: advenit multæ populi ferax Spercheus, et concitatus Empeus, et ſenex Apidanus, et mitis Amphryſus, et Æas: et ſtatim cæteri fluvii. Qui, quà rapiditas illos impulit, devolvunt in æquor aquas laſſas flexoſis curſibus. Solus Inachus deſideratur: et latens ſpecu profundiſſima, creſcere facit aquas lacrymis: et infeliciſſimus deflet filiam Io, tanquam perditum. Ignorat vivatne, an ſit apud inferos. Verùm nullibi credit eſſe quam nullibi reperit; atque ſecum timet graviora. Jupiter intuitus erat Io venientem à fluvio patrio: & dixerat, O puella digna Jove, et tuo lecto neſcio quem felicem redditura, accede ad umbras excelſarum ſilvarum (et oſtenderat umbras ſilvarum) dum æſtus eſt, et ſol eſt ſublimis medio cælo. Quòd ſi vereris ſubire ſola latibula ferarum; ſecura ingredieris receſſus ſilvarum deo duce; nec deo de infimo ordine, ſed qui tracto ſceptra cœleſtia ampla manu; ſed qui jacio fulmina vaga.

NOTÆ.

574. *Domus*] Habebant aquarum numina, poëtarum beneficio, domos ſuas in ipſis fontibus & ſcaturiginibus.

576. *Nymphis*] Nymphæ fluminum propriè dicuntur *Naiades*.

578. *Neſcia gratentur*] Quia filiam Peneus quanquam amiſit. Apollini adamatam, & dei cumulatum beneficiis cognoſcit.

580. *Senex*] Quia lenis & tardus ejus lapſus. Sunt verò hæc Theſſaliæ fluviorum nomina.

Ib. *Amphryſos*] Juxta hunc Admeti regis armenta pavit Apollo.

Ib. *Æas*] Aliis dicitur *Aous*, qui ex iiſdem prope montibus cum Peneo prodiens, longè diverſiſſimas tetras alluit, ad occaſum in Adriaticum mare ſeſe exonerans, cùm ille in Ægæum ad ortum curſum ſuum dirigat.

582. *Erroribus*] *Errores* vocat flexuoſos, & obliquos fluminum curſus. Et cùm *errare* undas dicat, non mirùm, ſi eâdem libertate *feſſas* vocat: nam qui errant in itineribus, fatigantur.

583. *Inachus*] Fluvius Achaiæ ab Inacho rege dictus.

584. *Io*] Accuſativus eſt Græcus, ab Io, Iûs.

586. *Sit apud manes*] *Sit mortua*. Per Manes enim ſæpe diî inferi, itemque animæ è corporibus egreſſæ intelliguntur.

587. *Animo pejora veretur*] *Graviſſima omnia præ timore ſuſpicatur*. Vel fortè, *timet graviora pericula veris*, ut alibi loquitur poëta.

596. *Vaga*] Non quidem ſi ad Jovem reſpicias, cujus ictus certiſſimi; ſed habitâ ratione hominum, quibus fortuiti videntur fulminis tactus.

Ne

Ne fuge me. Fugiebat enim. Jam paſcua Lernæ,
Conſitaque arboribus Lircæa reliquerat arva:
Cùm Deus inductâ latas caligine terras
Occuluit, tenuitque fugam, rapuitque pudorem.
Interea medios Juno deſpexit in agros:
Et noctis faciem nebulas feciſſe volucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Eſſe, nec humenti ſentit tellure remitti:
Atque ſuus conjux, ubi ſit, circumſpicit; ut quæ
Deprênſi toties jam nôſſet furta mariti.
Quem poſtquam cœlo non repperit; Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait. Delapſaque ab æthere ſummo
Conſtitit in terris; nebulaſque recedere juſſit.
Conjugis adventum præſenſerat, inque nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoque formoſa eſt. Speciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde,
Quove ſit armento, veri quaſi neſcia, quærit.
Jupiter è terrâ genitam mentitur, ut auctor
Deſinat inquiri. Petit hanc Saturnia munus.
Quid faciat? crudele, ſuos addicere amores:
Non dare, ſuſpectum. Pudor eſt, qui ſuadeat illinc;
Hinc diſſuadet amor. Victus pudor eſſet amore:
Sed leve ſi munus ſociæ generiſque, torique
Vacca negaretur; poterat non vacca videri.
Pellice donatâ, non protinus exuit omnem
Diva metum; timuitque Jovem, & fuit anxia furti,
Donec Ariſtoridæ ſervandam tradidit Argo.

Ne vita me. Nam vitabat. Jamque præterierat paſcua Lernæ et campos Lircæos plenos arboribus; cùm deus involvit vaſtas terras tenebris immiſſis, et repreſſit fugam, et abſtulit pudicitiam. Interea Juno oculos convertit in latam planitiem; et mirata nebulas celeres induxiſſe ſpeciem noctis ſub luce clarâ, cognoſcit eas non eſſe fluvii, nec redditi ab humidâ terrâ: atque exquirit ubi ſit ſuus maritus; utpote quæ jam perſpecta haberet adulteria ejus toties deprehenſi. Quem cùm non invenit in cœlo; Vel, inquit, ego decepta, vel injuriâ affecta ſum. Et poſtquam deſcendiſſet à ſupremo cœlo, pedem fixit in terris; et imperavit nubila diſcuti. Ille prævideraat acceſſum uxoris, et transformaverat faciem filiæ Inachi in nitidam vaccam. Vacca quoque pulchra eſt. Filia Saturni, quamvis reluctante animo laudat elegantiam vaccæ, et quaſi incertâ veritatis, petit cujus ſit, et unde, et ex quo armento. Jupiter fingit à terrâ ortas eſſe, ne dominus ulterius petatur. Juno hanc poſcit dono. Quid agat? Durum in alterius poteſtatem tradere ſuos amores; non tradere ſuſpectum. Pudor illinc ſollicitat, hinc amor. Pudor fuiſſet ſuperatus amore; ſed ſi juvenca donum tam exiguum recuſaretur et quæ pariter ſoror eſt et uxor; videretur non eſſe juvenca. Pellice traditâ dea non ponit ſtatim omnem timorem; et metuit Jovem, et fuit ſollicita de adulterio, uſque dum dedit Io *cuſtodiendam Argo Ariſtoris filio.*

NOTÆ.

597. *Lernæ*] Fuit Lerna palus in Peloponneſi agro Argivo, ubi vixit Hydra ſerpens, quam Hercules occidit juxta Inachum fluvium.

598. *Lyrcæa*] Urbs fuit ejus nominis in Arcadiâ, itemque mons, ex quo Inachus amnis decurrebat. Pauſanias ſcribit in Corinthiacis Ἀυγναίαν opp. unicâ mutatâ literâ, dictam eſſe poſtea Lyrcæam, à Lyrco Abantis notho, qui eam occupavit.

603. *Fluminis*] Phyſici aiunt, nebulas aut à fluviis, aut à vaporibus terræ generari.

608. *Lædor*] Mariti perfidiâ, qui furtivos quærat concubitus.

611. *Inachidos*] Iûs Inachi filiæ, à quo Inachis dicta.

612. *Saturnia*] Juno Saturni filia.

615. *E terra*] *Ignotis parentibus natos, terræ filios nominamus*, Lactant. Sic Perſ. Sat. 6. *Progenies terræ.* Contra quorum virtutem miramur, *de cœlo cecidiſſe dicimus.* Quod & Cicero, *quaſi cœlo delapſus*, ſcribit.

621. *Poterat non vacca*] Quod ne cognoſceret Juno, Jovi maximè cautum.

623. *Anxia*] Ne fortè ad ſimulatæ vaccæ conſuetudinem rediret Jupiter.

Centum

Argus habebat caput circumdatum centum oculis: ex quibus duo ſuo ordine quieſcebant; reliqui officio ſuo invigilárunt. Quocunque modo ſtetit, converſus erat ad Io: habebat Io præ oculis, quamvis ab eâ faciem averteret. De die ad paſtum ducit: cùm ſol ſub terrâ eſt, includit, et vinculo cingit collum vinculo *indignum: Veſcitur foliis arbuti, et herbâ amarâ: et miſera ſternitur in terrâ non ſemper herboſâ pro lecto, et bibit undas lutulentas. Illa etiam ſupplex, cùm vellet porrigere brachia Argo; non habuit brachia quæ porrigeret Argo: et mugivit ore volente conqueri: et metuit ſonos: et tremefacta eſt voce propriâ. Deſcendit quoque ad ripas, ubi conſueverat ſæpe ſeſe oblectare, ad ripas Inachidas: et, ut vidit inſolita cornua in aquâ, exhorruit, et timore perculſa ſeſe voluit effugere. Naiades neſciunt, ipſa Inachus neſcit quæ ſit. At illa ſequitur patrem et ſorores: et ſinit ſe tangi, et exhibet ſe laudantibus. Senex Inachus obtulerat gramina revulſa; illa lambit et deoſculatur manus patris; nec reprimit lachrymas: et, ſi voces prodirent, auxilium peteret, et proferret nomen ſuum et infortunia. Vice verborum, littera, quam pes ſignavit in pulvere, dedit mœſtum indicium transformati corporis. Me infelicem! exclamat pater Inachus: et ingeminat me infelicem! affixus cornibus et collo vaccæ candidæ conquerentis. Tune a quæſita à me, filia, per omnes terras? tu, nondum inventa, eras mœror tolerabilior,* quàm jam *cùm reperta es. Siles: nec reddis voces reciprocas noſtris. Emittis tantùm ſuſpiria ex imo corde: at quod ſolum licet, remugis ad mea dicta. At neſcius ego tibi nuptias parabam.*

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat:
Inde ſuis vicibus capiebant bina quietem:
Cætera ſervabant, atque in ſtatione manebant.
Conſtiterat quocunque modo, ſpectabat ad Io:
Ante oculos Io, quamvis adverſus, habebat.
Luce ſinit paſci: cùm ſol tellure ſub altâ eſt,
Claudit, & indigno circumdat vincula collo.
Frondibus arbuteis, & amarâ paſcitur herbâ:
Proque toro, terræ non ſemper gramen habenti
Incubat infelix, limoſaque flumina potat.
Illa etiam ſupplex Argo cùm brachia vellet
Tendere; non habuit, quæ brachia tenderet Argo:
Conatoque queri mugitus edidit ore:
Pertimuitque ſonos: propriâque exterrita voce eſt.
Venit & ad ripas, ubi ludere ſæpe ſolebat,
Inachidas ripas: novaque ut conſpexit in undâ
Cornua, pertimuit, ſeque externata refugit,
Naïdes ignorant, ignorat & Inachus ipſe,
Quæ ſit. At illa patrem ſequitur, ſequiturque ſorores:
Et patitur tangi, ſeque admirantibus offert.
Decerptas ſenior porrexerat Inachus herbas;
Illa manus lambit, patriiſque dat oſcula palmis;
Nec retinet lachrymas: &, ſi modò verba ſequantur,
Oret opem; nomenque ſuum, caſuſque loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere ducit,
Corporis indicium mutati triſte peregit.
Me miſerum! exclamat pater Inachus: inq; gementis
Cornibus, & niveæ pendens cervice juvencæ,
Me miſerum! ingeminat. Tune es quæſita per omnes,
Nata, mihi terras? Tu non inventa repertâ
Luctus eras levior. Retices: nec mutua noſtris
Dicta refers. Alto tantùm ſuſpiria prodis
Pectore; quodq; unum potes, ad mea verba remugis.
At tibi ego ignarus thalamos, tædaſque parabam:

NOTÆ.

625. *Centum luminibus*, &c.] Fabulæ hujus ſenſum quod attinet, alii ad hiſtoriam, quidam ad mores, plurimi ad phyſicam referunt. Vid. Nat. Com. Mythol. lib. VIII. cap. 18.

627. *In ſtatione*] Militum more qui agunt excubias. *Oculi tanquam ſpeculatores in arce collocati.* Cic. de Nat. Deor.

653. *Ingeminat*] Exclamationem illam, *Me Miſerum!* duplicat, repetit.

655. *Luctus eras lævior*] Quia pejus erat vaccam inveniſſe, quàm omnino non reperiſſe; nec verè filiam invenerat, qui eam in vaccam mutatam cognoverat.

657. *Remugis*] *Reſpondere volens, non hominum, ſed boum more id præſtas.*

Speſque

Spesque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
De grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus.
Nec finire licet tantos mihi morte dolores;
Sed nocet esse deum; præclusaque janua leti
Æternum nostros luctus extendit in ævum.
Talia mœrenti stellatus submovet Argus,
Ereptamque patri diversa in pascua natam
Abstrahit. Ipse procul montis sublime cacumen
Occupat, unde sedens partes speculetur in omnes.
XII. Nec superûm rector mala tanta Phoronidos ultra
Ferre potest: natumque vocat; quem lucida partu
Pleïas enixa est: letoque det, imperat, Argum.
Parva mora est, alas pedibus, virgamque potenti
Somniferam sumsisse manu, tegimenque capillis.
Hæc ubi disposuit, patriâ Jove natus ab arce
Desilit in terras. Illîc tegimenque removit,
Et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
Hâc agit, ut pastor, per devia rura capellas,
Dum venit, abductas: & structis cantat avenis.
Voce novæ captus custos Junonius artis,
Quisquis es, hoc poteras mecum considere saxo,
Argus ait; neque enim pecori fœcundior ullo
Herba loco est; aptamque vides pastoribus umbram.

et spes mihi fuit prior generi, altera nepotum. Nunc maritum habes de armento, nunc filius habendus de armento. Nec mihi concessum est tanto mœrori moriendo finem imponere; sed obest esse deum; & porta mortis observata producit nostros planctus in æternùm. Argus oculatus subducit filiam patri querenti talia, & agit abstractam in dissita pascua. Ipse procul verticem excelsum montis insidet, ex quo circumspiciat in omnes partes.

XII. *Neque rex deorum sustinet pati amplius tanta infortunia Phoronidos: et accersit filium, quem Pleïas splendida emisit partu; & jubet ut interficiat Argum. Sine cunctatione accommodat alas pedibus, & caduceum somniferum potenti dextræ, & pileum comæ. Postquam filius Jovis ista aptavit, delabitur ab arce patris in terras. Ibi deposuit velamen, & sustulit alas: retinuit solum caduceum. Eo cogit, ut pastor, cùm revertitur, capellas abstractas per campos devios; & canit compositis calamis. Argus pastor Junonius, delinitus sono inauditæ artis, dixit, Quisquis es, licet censistere mecum in hâc rupe: nam neque herba copiosior est ullibi pecori; & cernit umbram utilem pastoribus.*

NOTÆ.

668. *Phoronidos*] Phoronei nepotis. Phoroneus Inachi pater fuit.

669. *Quem*] *Mercurius* est, Jovis ex Majâ filius.

Ib. *Lucida*] Sunt Pleiades seu Vergiliæ stellæ septem in Tauro, ita inter se constipatæ, ut vix distingui possint: quas, priusquam in cœlum reciperentur, plurimi Atlantis & Pleiones volunt fuisse filias. Sunt verò illæ diversa inter se magnitudine, Maia præsertim præclaro lumine illustrata, quia Mercurii, mater est.

670. *Leto*] Unde ille nomen Ἀργειφόντης.

671. *Alas*] Alata talaria; quæ idcirco Mercurio attribuuntur, quia omnium planetarum videtur velocissimus.

Ib. *Virgam*] Quæ *Caduceus* dicitur, duobus implicata serpentibus, quâcum animas ab inferis revocare, somnum inducere, multa alia, de quibus poëtæ, posse creditur.

672. *Tegimen*] Petasum, & pileum alatum, quem *Causiam* dicunt.

673. *Patriâ arce*] *Cœlo*, quo Jovis patris Mercurii sedes.

677. *Abductas*] *Mercurius* deus furacissimus.

Ib. *Structis cantat avenis*] Pastoritio more carmen modulatur, calamis inæqualibus simul compactis (ipse Ovid. ait, lib. VIII. v. 191.) in alæ formam. Hujusmodi fistula Virg. Ecl. 2. dicitur,

——*Disparibus septem compacta cicutis*,

& expressiùs Tibull. lib. II. El. 5.

Fistula cui semper decrescit arundinis ordo,
Nam calamus cerâ jungitur usque minor.

678. *Novæ*] Non modò novissimè inventæ: sed quâ etiam novo & suavissimo modo *Mercurius* uteretur.

Mercurius conſtitit, & ſefellit diem labentem confabulationibus, multa narrando; & conatur ſopire oculos vigiles cantando calamis cerâ *conjunctis. Ille tamen nititur ſuperare lenem ſoporem; & quamvis ſomnus eſt admiſſus parte oculorum, parte tamen experrectus eſt. Petit etiam quomodo fiſtula ſit inventa, namque recèns inventa erat.*

Sedit Atlantiades, & euntem multa loquendo
Detinuit ſermone diem; junctiſque canendo
Vincere arundinibus ſervantia lumina tentat.
Ille tamen pugnat molles evincere ſomnos:
Et, quamvis ſopor eſt oculorum parte receptus;
Parte tamen vigilat. Quærit quoque, namque reperta
Fiſtula nupèr erat; quâ ſit ratione reperta.

XIII. *Tum deus reſpondit, Una Naias fuit notiſſima inter Hamadryadas Nonacrinas in montibus frigidis Arcadiæ. Nymphæ appellabant Syringa. Sæpe illa fefellerat & Satyros perſequentes, & quoſcumque deos ſeu nemus opacum, ſeu campus fertilis habet. Venerabatur deam Ortygiam votis, & ipſâ virginitate; imò cincta more Dianæ quoſvis deciperet, & poſſet ſumi pro ipſâ, niſi arcus eſſet corneus huic, niſi eſſet aureus illi.*

XIII. Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naias una fuit. Nymphæ Syringa vocabant.
Non ſemel & Satyros eluſerat illa ſequentes,
Et quoſcunque Deos umbroſave ſilva, feraxve
Rus habet. Ortygiam ſtudiis, ipſâque colebat
Virginitate Deam. Ritu quoque cincta Dianæ
Falleret, & credi poſſet Latonia, ſi non
Corneus huic arcus, ſi non foret aureus illi.
Sic quoque fallebat. Redeuntem colle Lyceo
Pan videt hanc, pinuque caput præcinctus acutâ,
Talia verba refert. Reſtabat verba referre,
Et precibus ſpretis fugiſſe per avia Nympham;
Donec arenoſi placitum Ladonis ad amnem

Ita etiam decipiebat. Pan ſpectat revertentem monte Lyceo, & redimitus caput pinu aculeatâ hujuſmodi habet orationem: ſupererat voces repetere, & nympham ſeſe ſurripuiſſe per avia precibus neglectis, donec ad pulchrum fluvium arenoſi Ladonis

NOTÆ.

682. *Atlantiades*] *Mercurius*, cui mater Maia, Atlantis filia.

684. *Servantia lumen*] Oculos obſervantes & cuſtodientes vaccam.

Ib. *Vincere lumina*] Donec cantûs ſuavitate ſomni opprimerentur.

689. *Tum Deus*] Artificioſiſſimè Syringis fabulam præcedenti inſerit poëta.

Ib. *Arcadiæ*] Fuit Arcadia Peloponneſi provincia, per quam totam, præſertim verò in Lyceo & Mænalo montibus, Pan deus colebatur.

690. *Hamadrya'as*] Sunt propriè Hamadryades nymphæ ſimul cum quercubus genitæ, quæ cum iis pariter interire crederentur. Ex ἁμα & δρῦς.

Ib. *Nonacrinas*] *Arcadias*: Nonacris enim mons eſt & oppidum Arcadiæ.

692. *Satyros*] Sunt illi capripedes, agreſtes, diſi ſalaciſſimi.

693. *Quoſcunque*] Faunos dicit, Sylvanos, nomine ferè à Satyris diverſos, Terminos, &c.

694. *Ortygiam Deam*] *Dianam* dicit, quæ in Delo inſulâ, nata: inſulâ, inquam, Græcè ob coturnicum copiam, Ortygia dictâ.

Ib. *Studiis*] Quia venatrix, & ſylvis gaudens.

696. *Latonia*] *Diana* Latonæ filia.

699. *Pan*] Paſtorum fuit ac nemorum deus, ſemicaper, hirſutus, cornutus, &c. deſcriptionem ejus vide apud Servium ad Virg. Ecl. 2.

Ib. *Pinuque*] Corona è pinu, quæ illi deo arbor ſacra.

700. *Reſtabat*] Supererat, inquit poëta, ut Mercurius verba, quibus Pan nympham allocutus eſt, & reliquam fabulam Argo narraret; ſed is interim obdormivit.

702. *Ladonis*] Anſam fabulæ dedit natura fluvii, quem Dionyſius vocat, Εὐκαλάμου ποτάμον. Σύριγξ Græcè ſignificat *fiſtulam* paſtoritiam, à συρίζω ſibilo.

Et Zephyri cava per calamorum ſibila primùm
Agreſtes docuêre,——&c. Lucr. lib. V.

Venerit. Hic illi curſum impedientibus undis,
Ut ſe mutarent, liquidas oraſſe ſorores:
Panaque, cùm prênſam ſibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuiſſe paluſtres:
Dumque ibi ſuſpirat, motos in arundine ventos,
Effeciſſe ſonum tenuem, ſimilemque querenti:
Arte novâ, vociſque Deum dulcedine captum,
Hoc mihi concilium tecum, dixiſſe, manebit:
Atque ita diſparibus calamis compagine ceræ
Inter ſe junctis nomen tenuiſſe puellæ.
Talia dicturus vidit Cyllenius omnes
Succubuiſſe oculos, adopertaque lumina ſomno.
Supprimit extemplo vocem; firmatque ſoporem,
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora; falcato nutantem vulnerat enſe,
Quà collo confine caput: ſaxoque cruentum
Dejicit: & maculat præruptam ſanguine cautem.
Arge, jaces: quodq; in tot lumina lumen habebas,
Exſtinctum eſt: centumque oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucriſque ſuæ Saturnia pennis
Collocat; & gemmis caudam ſtellantibus implet.
XIV. Protinus exarſit, nec tempora diſtulit iræ;
Horriferamque oculis animoque objecit Erinnyn
Pellicis Argolicæ, ſtimuloſque in pectora cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Ultimus immenſo reſtabas, Nile, labori:

pervenerit. Hîc roguâſſe ſorores fluidas ut ſe transformarent, fluctibus prohibentibus illi fugam: & Pana, cùm arbitraretur Syringem jam ſibi correptam, apprehendiſſe arundines paluſtres pro corpore nymphæ: & dum ibi ſuſpirat, auras agitatas inter calamos reddidiſſe ſonum humilem & ſimilem mœrenti: Deum motum arte inauditâ & ſuavitate ſoni dixiſſe, Hæc erit mihi conjunctio tecum: atque ita arundinibus inæqualibus inter ſe connexis coagmentatione ceræ, eas ſervâſſe nomen virginis. Mercurius ejuſmodi narraturus advertit cunctos Argi *oculos victos, & lumina clauſa eſſe ſopore. Tacet illico, & ſomnum aggravat, deliniens oculos* ſopore *graves ferulâ incantatâ. Et ſine cunctatione ferit nutantem acinace,* ex eâ parte *quâ caput jungitur collo; et devolvit à rupe ſanguine infectum; et tingit cruore ſaxum præceps. Proſtratus es, Arge, et lux, quâ fruebaris per tot oculos, oppreſſa eſt: et una caligo tenet centum oculos. Juno hos colligit, et inſerit pennis ſuæ avis, et plenam reddit caudam gemmis radiantibus.*

XIV. *Continuò excanduit, nec ſpatium concedit excandeſcentiæ; et immiſit furiam terribilem oculis et menti pellicis Argolicæ; et occultavit ignotos aculeos in corde, et metu perculit exulem per univerſum mundum. Nile, poſtremus ſupereras immoderatæ pœnæ.*

NOTÆ.

704. *Sorores*] Nymphas Ladonis incolas.

710. *Concilium*] Hoc me tibi conciliabit. *Concilio* contrarium *diſſidium*. Lucret. lib. II.

Conciliis et diſſidiis exercita crebris.

712. *Nomen*] Græci namque fiſtulam *Syringa* vocant.

713. *Cyllenius*] *Mercurius* eſt, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi natus, ſic dictus.

716. *Medicatâ*] *Medicaminum vim habente.*

722. *Volucriſque*] De pavone loquitur, Junoni ave ſacrâ.

725. *Erinnyn*] Furia eſt, rabies, aut furoris æſtrum.

726. *Pellicis Argolicæ*] Iûs, Inachi Argivorum regis filiæ.

728. *Nile*] Eſt Nilus Ægypti fluvius, apud quem Jovis commiſeratione formam priſtinam recuperâſſe Io vaccam, quæ deinceps Api regi nupſerit, & ſub Iſidis nomine pro deâ culta ſit, voluerunt veteres.

Quem simul ac tetigit, positisque in margine ripæ
Procubuit genibus, resupinoque ardua collo,
Quos potuit, solos tollens ad sidera vultus,
Et gemitu, & lachrymis, & luctisono mugitu
Cum Jove visa queri est, finemque orare malorum.
Conjugis ille suæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem, rogat: Inque futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi caussâ doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
Ut lenita Dea est, vultus capit illa priores:
Fitque quod antè fuit. Fugiunt è corpore setæ:
Cornua decrescunt: fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus: redeunt humerique, manusque:
Ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
De bove nîl supereſt, formæ nisi candor, in illâ:
Officioque pedum nymphe contenta duorum
Erigitur: metuitque loqui, ne more juvencæ
Mugiat; & timidè verba intermissa retentat.
Nunc Dea linigerâ colitur celeberrima turbâ.
Huic Epaphus magni genitus de semine tandem
Creditur esse Jovis: perque urbes juncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis & annis
Sole satus Phaeton: quem quondam magna loquentem,
Nec sibi cedentem, Phœboque parente superbum,
Non tulit Inachides: Matrique, ait, omnia demens
Credis; & es tumidus genitoris imagine falsi.
Erubuit Phaeton, iramque pudore repressit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convicia matrem.
Quòque magis doleas, genitrix, ait: ille ego liber,
Ille ferox tacui. Pudet hæc opprobria nobis
Et dici potuisse; & non potuisse refelli.
Aut tu, si modò sum cœlesti stirpe creatus;
Ede notam tanti generis: meque assere cœlo.

Quem cùm primùm attigit, & procubuit genibus flexis ad extremam ripam, & elata collo reflexo, erigens ad astra faciem solam, quam potuit, visa est cum Jove expostulare gemitu, & fletibus, & lugubri mugitu, & poscere finem dolorum. Ille amplexus brachiis collum suæ uxoris, orat ut denique finem imponat supplicio: &, ait, Excute omnem timorem, hæc nunquam tibi erit caussa mœroris: & imperat Stygias paludes ista advertere. Postquam placata est dea, illa sumit veteram formam: & fit quod fuit priùs. Villi cadunt ex corpore: cornua evanescunt: globus oculi contrahitur: os coarctatur: humeri & manus renovantur: & ungula divisa in quinque ungues tollitur. Nihil restat in illâ de vaccâ, nisi nitor formæ: & nympha, contento auxilio duorum pedum, assurgit: et timet fari, ne mugiat ad modum bovis; et timidè reiterat voces interruptas. Jam dea clarissima adoratur à turbâ linigerâ. Denique Epaphus, procreatus ex semine magni Jovis, putatur esse huic filius: *et habet per urbes delubra conjuncta* delubris *matris. Phaeton, Solis filius, illi par fuit ferocitate et ætate, quem olim magnifica proferentem, nec sibi concedentem, et elatum patre Apolline, Inachides non sustinuit: et inquit, Fidem adhibes matri in omnibus, insane; et superbus opinione ficti patris. Phaeton pudore suffusus est, atque eo coërcuit dolorem: et renunciavit matri Clymene opprobria Epaphi. Et quò magis irascaris, mater, inquit, ego ille effrænus, ille asper obmutui. Erubesco et hæc convicia potuisse jaci in nos; et non potuisse redargui. At tu, siquidem saltem sum ortus genere cœlesti, fac indicium tantæ originis, et me vindica de cœlo* ortum.

NOTÆ.

731. *Soles*] Quia manus habebat nullas.

737. *Stygias*] Quas diis ipsis perjurio nefas violare: ut jam sæpe diximus.

747. *Linigerâ*] Lino enim, ab Iside invento, ornati Isidis sacerdotes, quam plerique Lunam esse voluerunt: sicuti Osirin seu Apin ipsum Solem. Al. *Niligena*.

748. *Epaphus*] Hunc Herodotus in Euterpe Apin esse dicit.

753. *Inachides*] Epaphus Inachi nepos.

756. *Clymenen*] Quæ nympha dicta est Oceani & Tethyos filia.

Dixit;

Dixit; & implicuit materno brachia collo:
Perque ſuum, Meropiſque caput, tædaſque ſororum,
Traderet, oravit, veri ſibi ſigna parentis.
Ambiguum, Clymene precibus Phaetontis, an irâ
Mota magìs dicti ſibi criminis; utraque cœlo
Brachia porrexit: ſpectanſque ad lumina ſolis,
Per jubar hoc, inquit, radiis inſigne coruſcis,
Nate, tibi juro, quod nos auditque, videtque;
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem,
Sole ſatum. Si ficta loquor, neget ipſe videndum
Se mihi; ſitque oculis lux iſta noviſſima noſtris.
Nec longus patrios labor eſt tibi nôſſe penates:
Unde oritur, terræ domus eſt contermina noſtræ.
Si modò fert animus; gradere, & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſuæ Phaeton; & concipit æthera mente.
Æthiopaſque ſuos, poſitoſque ſub ignibus Indos
Sidereis, tranſit; patrioſque adit impiger ortus.

Dixit; et amplexus eſt lacertis collum matris: et rogavit per ſuum caput, et Meropis, et nuptias ſororum, uti ſibi patefaceret verum patrem. Dubium eſt, an Clymene ſit magìs tacta oratione Phaetontis, an dolore criminis ſibi objecti; ambos lacertos tetendit ad cœlum: et reſpiciens lucem ſolis, Juro tibi, ait, per iſtum ſplendorem ſpectabilem radiis micantibus, qui nos audit et intuetur, te ortum iſto ſole quem vides, te iſto ortum, qui regit mundum. Si vana dico, ipſe prohibeat ſe ſpectandum mihi, et iſte dies ſit ultimus noſtris oculis. Neque eſt tibi difficile certiorem te facere de domo paternâ: Domus unde oritur ſita eſt juxta noſtram terram. Si ſaltem cupis; vade, et ipſum interrogabis. Illico Phaeton hilaris proſilit poſt talia verba matris ſuæ; et cœlum animo præſumit. Et pervadit ſuos Æthiopes, et Indos ſitos ſub caloribus ſidereis; et gnavus pervenit ad ortus patris.

NOTÆ.

763. *Meropiſque*] Qui Merops Clymenen uxorem duxit.

Ib. *Tædaſque ſororum*] Quas matri curæ eſſe noverat.

766. *Dicti ſibi*] Cùm adhuc innupta eſſet, credit ſibi crimen objici, ſi diceretur Epaphum ex alio præter deum habuiſſe.

774. *Domus*] Solis regia, quæ in Oriente, ultra Indos eſſe fingitur.

Ib. *Noſtræ*] Æthiopiæ, non quidem ſtricto ſenſu intellectæ, prout definiverunt recentiores geographi, quibus accuratiùs poſt tam multas navigationes, terrarum ſitus cogniti; ſed lato modo, quo, uſque ad Suſianam etiam Æthiopiæ fines veterus promoverunt.

776. *Emicat*] Exilit. Nam *emicare* cum ſubſiliente corpore lætitiam notat.

——*Juvenum manus* emicat *ardens*
Littus in Heſperium. Virgil.

777. *Æthera*] Maxima quælibet, etiam patris currum aſcendere.

778. *Ignibus ſidereis*] *Sole ipſo*, ſub quo Indi vitam degunt.

LIBER II.

ARGUMENTUM.

QUI cùm aliquando Phaëtonti Apollinem, ut falſum ac ſuppoſitium patrem, objeciſſet; ille currus Solaris imperium ad diem unum à patre in pignus veræ ſtirpis petit. Quo impetrato, terra ab eo tota accenditur, & inter cætera nigreſcunt Æthiopes. Phaëtontem deinde fulmine percuſſum dum lugent ſorores, & unà cognatus Cygnus; illæ in arbores, hic in cygnum mutatur. Tum Jupiter, luſtrato terrarum orbe ac priſtino vigori reſtituto, in Calliſtonem incidit, eamque, ſumptâ Dianæ formâ, ſtupravit. Ob id irata Juno, Calliſtonem in urſam convertit: quam poſtea Arcas filius transfixurus fuerat, niſi utrumque Jupiter inter ſidera retuliſſet. Quâ de re cùm apud Oceanum Juno conqueſta eſſet, in cœlum relata fuit humeris pavonum, qui nuper variegati fuerant: ſicut & corvus nuper ex albo niger erat redditus, cùm Cornicis monitis, quæ illi tum ſuam in cornicem, tum Nyctimenes in noctuam mutationem explicaret, non obtemperâſſet, ſed audacter Coronidis adulterium ad Apollinem detuliſſet. Ejus deinde filio, Æſculapio, cùm futura prædiceret Ocyroe, in aquam irâ divinâ vertitur. Tum Chiron pater, Apollinis auxillium fruſtrà invocavit: quod ille jam inde Elide paſtor factus, aliud ageret, neglectis etiam bubus. Id quod Mercurio illos furandi occaſionem dedit; qui deinde Batti, cùm is ſolus eſſet furti conſcius, perfidiâ ſe commutando deprehenſâ, in indicem lapidem eum convertit. Inde in Atticam ingreſſus, Herce, Cecropis filiâ, potitur. Cui dum invidet ſoror Arglauros, in ſaxum obrigeſcit. Poſtea Jupiter, cùm ipſum boves Agenoris ad littus advertere juſſiſſet, ſumptâ tauri ſpecie, Europam per mare in Cretam tranſvexit.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER II.

REGIA Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammaſque imitante pyropo:
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat:
Argenti bifores radiabant lumine valvæ.
Materiem ſuperabat opus; nam Mulciber illîc
Æquora cælârat medias cingentia terras,
Terrarumque orbem, cœlumque quod imminet orbi.
Cæruleos habet unda Deos; Tritona canorum,
Proteaque ambiguum, balænarumque prementem
Ægæona ſuis immania terga lacertis,
Doridaque, & natas: quarum pars nare videntur,
Pars in mole ſedens virides ſiccare capillos;
Piſce vehi quædam. Facies non omnibus una,

INTERPRETATIO.

Regia Solis erat excelſa columnis altis, inſignis auro radiante, & pyropo ſcintillante: cujus culmen ebur ſplendidum tegebat: Valvæ duplices micabant ſplendore argenti. Ars vincebat materiam; nam Vulcanus ibi ſculpſerat maria ambientia medias terras, & ambitum terrarum, & cælum quod orbi ſuper impoſitum eſt. Aqua habet deos glaucos, Tritonem buccinatorem, & Proteum mutabilem, & Ægæonem urgentem ſuis brachiis vaſta terga balænarum, & Doridem, & filias: quarum pars videntur nare, pars ſedens ſuper rupe exſiccare glaucam comam, & aliæ vehi à piſcibus. Vultus non eſt idem omnibus,

NOTÆ.

1. *Regia*] Sunt qui hîc Auguſti templum Apollini dicatum, aut Latini regiam deſcribi volunt; ſed rectiùs Farn. ait, cum Phaetonte ſuo *Æthera concepiſſe* poëtam, & ex ingenio ſuo hanc regiæ Solis deſcriptionem hauſiſſe.

2. *Micante*] *Per intervalla lucente.*

Ib. *Pyropo*] Carbunculum intellige lapillum, eo, quem vocant *Rubinum*, precioſiorem.

5. *Opus*] Omne id quod artificioſiſſimè Vulcanus in valvis cælaverat, adeòque artificium ipſum pretioſiùs argento.

7. *Orbi*] Terrarum & aquarum.

8. *Tritona*] Quem antea Neptuni tubicinem fuiſſe diximus.

9. *Protea*] Antea etiam hunc marinum deum vidimus, phocarum ſeu vitulorum marinorum paſtorem; quem voluerunt poëtæ quaſcumque libuiſſet poſſe formas induere: adeòque eum *ambiguum* vocat poëta.

10. *Ægæona*] Quem cum Briareo unum & eundem facit Homerus; alii deum marinum Ponti & Terræ dicunt filium: quos quidem hîc ſecutus eſt Ovidius.

11. *Doridaque*] Eſt Doris nympha Oceani & Tethyos filia, Nerei conjux, ex quâ nymphæ ortæ plurimæ, quas de patris nomine Nereidas vocaverunt.

nec tamen omnino absimilis, qualis debet esse sororum. Tellus fert homines, et urbes, et nemora, et feras, et fluvios, et nymphas, et reliquos deos agrestes. Figura cæli splendentis est constituta super hæc: et sex constellationes valvis dextris, totidemque lævis. Quò statim atque filius Clymenes pervenit arduâ viâ, et subiit domum patris incerti; continuò dirigit gressus versus ejus faciem, et gradum sistit procul: neque enim ferre poterat lucem propiorem. Apollo positus erat in solio radiante pellucidis smaragdis, tectus amictu purpureo: a dextrâ et sinistrâ dies, et Mensis, et Annus, et Sæcula, et Horæ distributæ paribus intervallis: ver etiam novum aderat redimitum sertis florentibus: æstas adstabat nuda, et gestabat coronam spiceam: stabat insuper autumnus turpis uvis pressis: et hyems frigida hispidos gerens et albos capillos. Sol in medio positus inde intuitus est oculis, quibus intuetur omnia, adolescentem perculsum rebus insolitis. Et, inquit, Quænam est tibi caussa itineris, fili Phaeton, patri non abnegande? quid quæsivisti in hâc arce? Ille respondet: O lux communis vasti orbis, Apollo pater si finis me appellare te *eo nomine; neque Clymene tegit crimen mendacio; fac indicia, pater, per quæ ego existimer verus tuus filius, et tolle hoc dubium ex mente nostrâ. Absolverat. At pater removit radios splendentes circum totum caput, et imperavit adire propiùs: et postquam complexus esset: Neque inquit, meritus es à me rejici, et Clymene* tibi *nunciavit veram originem. Et ut minùs incertus sis; posce quodvis donum, ut illud*

Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.
Terra viros, urbesque gerit, silvasque, ferasque,
Fluminaque, & nymphas, & cætera numina ruris.
Hæc super imposita est cœli fulgentis imago:
Signaque sex foribus dextris, totidemque sinistris.
Quò simul acclivo Clymeneïa limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis;
Protinus ad patrios sua fert vestigia vultus,
Consistitque procul: neque enim propiora ferebat
Lumina. Purpureâ velatus veste sedebat
In solio Phœbus claris lucente smaragdis:
A dextrâ lævâque, Dies, & Mensis, & Annus,
Sæculaque, & positæ spatiis æqualibus Horæ:
Verque novum stabat cinctum florente coronâ:
Stabat nuda Æstas, & spicea serta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis sordidus uvis:
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.
Inde loco medius, rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aspicit omnia, vidit.
Quæque viæ tibi caussa? quid hâc, ait, arce petîsti,
Progenies, Phaeton, haud inficianda parenti?
Ille refert, O lux immensi publica mundi,
Phœbe pater, si das hujus nominis usum,
Nec falsâ Clymene culpam sub imagine celat;
Pignora da, genitor; per quæ tua vera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe nostris.
Dixerat. At genitor circum caput omne micantes
Deposuit radios, propiùsque accedere jussit:
Amplexuque dato, Nec tu meus esse negari
Dignus es: & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quòque minùs dubites; quodvis pete munus, ut illud

NOTÆ.

15. *Terra*] In valvis cælata.

18. *Signaque*] Sedebat itaque Phœbus in æquatore; hinc inde zodiaci signis divisis; septentrionalibus ad dextram, australibus ad sinistram.

26. *Horæ*] Quæ Homero cœli janitrices, Solis ministræ, &c.

28. *Nuda*] Fortè quia per id tempus terra frugibus spoliatur.

35. *Falsâ sub imagine*] *Falsa imago* est *falsum* nomen patris, sub *quo* illa crimen celare poterat.

41. *Radios*] Quibus propiùs accedere Phaeton prohibeatur.

43. *Veros edidit ortus*] Hoc est, vel *Clymene narravit tibi veram originem*; vel *edidit*, i. e. *peperit* te *veros ortus*, i. e. veram & legitimam prolem.

Me

Me tribuente feras. Promiſſis teſtis adeſto
Dîs juranda palus, oculis incognita noſtris.
Vix bene deſierat: currus rogat ille paternos,
Inque diem alipedum jus & moderamen equorum.
Pœnituit juràſſe patrem: Qui terque quaterque
Concutiens illuſtre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua eſt. Utinam promiſſa liceret
Non dare! confiteor, ſolùm hoc tibi, nate, negarem.
Diſſuadere licet. Non eſt tua tuta voluntas.
Magna petis, Phaeton; & quæ nec viribus iſtis
Munera conveniant, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis: non eſt mortale quod optas.
Plùs etiam, quàm quod Superis contingere fas ſit,
Neſcius affectas. Placeat ſibi quiſque licebit;
Non tamen ignifero quiſquam conſidere in axe
Me, valet, excepto. Vaſti quoque rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextrâ,
Non agat hos currus. Et quid Jove majus habemus?
Ardua prima via eſt; & quâ vix manè recentes
Enitantur equi: medio eſt altiſſima cœlo;
Unde mare & terras ipſi mihi ſæpe videre
Fit timor, & pavidâ trepidat formidine pectus.
Ultima prona via eſt; & eget moderamine certo.
Tunc etiam, quæ me ſubjectis excipit undis,
Ne ferar in præceps, Tethys ſolet ipſa vereri.
Adde, quòd aſſiduâ rapitur vertigine cœlum;

à me conſequaris. Palus juranda diis, ignota noſtris oculis, ſit teſtis noſtris promiſſis. Vix bene abſolverat: ille orat currum patris, et poteſtatem et regimen equorum velocium in unum *diem. Pœnituit genitorem quod juràſſet: qui movens ter quaterque caput ſplendidum, dixit, Tuis verbis mea facta ſunt inconſiderata. Utinam concederetur non ſtare pollicitis! agnoſco, fili, recuſarem tibi hoc unum. Licet aliud tibi ſuadere. Votum tuum eſt periculoſum. Roga magna, Phaeton, & dona quæ nec apta ſint tuis viribus, nec ætati uſque adeò teneræ. Conditio tua eſt mortalis: quod cupis non eſt mortale. Cupis inſuper ignarus ultra quam liceat diis conſequi. Concedetur ut* deorum *quiſque ſibi plaudat; interim nullus quiſquam, præter me, poteſt permanere in curru ignifero. Moderator etiam cœli magni, qui mittit terribilia fulmina tremendâ manu non poſſit regere hos currus. Et quid habemus majus Jove? Primus callis præruptus eſt: et quem manè equi alacres vix ſuperent: medio cœlo eſt excelſiſſimus; unde ipſe paveo aſpicere mare et terras, et cor micat trepido pavore. Extremus callis eſt declivis; et opus habet firmo regimine. Tunc etiam ipſa Tethys, quæ me accipit fluctibus ſubſtratis, ſolet metuere ne ruam. Adjice, quòd cœlum auſertur revolutione continuâ;*

NOTÆ.

46. *Palus*] Styx, Deus Deorum; Orcus: *Dî cujus jurare timent, & fallere numen*, ut loquitur Virgilius. Vide lib. I. v. 188.

Ib. *Oculis*] Quia ad inferos, aut Tartara nullum ſolis lumen penetrat.

48. *Alipedum*] Quos & poſtmodum *volucres* appellat, quibuſque pennas aſſignat.

51. *Tua*] Ex tuâ petitione patet mea promiſſa fuiſſe temeraria.

Ib. *Utinam promiſſa liceret*] Sed non licet, ut ipſe infra confitetur; *Ne dubita, dabitur; Stygias juravimus undas.*

59. *Axe*] Synecdochicè axem ſeu lignum circa quod rota vertitur, pro toto curru poſuit, cui Sol inſidet.

63. *Manè*] Perinde loquitur, ac ſi revera Sol ipſe nocte quieſceret: atque ita deinceps in aliis.

67. *Ultima prona*] Aſcenſus propter acclivitatem laborioſus; medium propter altitudinem terribile; deſcenſus propter caſum, plena metûs ſunt.

Ib. *Eget moderamine*] Quin ſponte ſuâ veriùs ruit, quàm equis trahitur currus.

68. *Quæ me ſubjectis*] Videtur verò Sol in mare ſeſe mergere, cùm occidit.

69. *Tethys*] Quam Cœli & Terræ filiam vidimus antea Oceani uxorem, ponitur pro ipſo mari.

70. *Rapitur*] Spatio nempe 24 horarum dicitur primum mobile ſubjectos orbes ab ortu ad occaſum ſuper mundi polos violento motu rapere.

Sideraque

& rapit excelſa aſtra, & convertit pernici vortice. Contendo in partem diverſam: nec vis, quæ ſuperat reliqua, me rapit; *& ſurſum feror contra velocem cæli* motum. *Suppone conteſſos* tibi *currus. Quid facias? poteriſne obviàm ire polis circumactis, ita ut Te cælum rapidum non abripiat? fortè animo fingas illic eſſe lucos et urbes deorum, et templa ditata muneribus:* at nîl tale eſt. *Via eſt per inſidias et figuras ferarum. Et quamvis ſequaris callem, neque aberres; nihilominus incedes per cornu Tauri oppoſiti, et arcus Theſſalos & rictus ſævi Leonis, et Scorpium flectentem fera brachia vaſto ambitu, et Cancrum diverſo modo flectentem brachia. Neque equi feroces illi ignibus, quos gerunt in pectore, et emittunt ore et naribus, tibi*

Sideraque alta trahit, celerique volumine torquet.
Nitor in adverſum: nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus. Quid agas? poteriſne rotatis
Obvius ire polis, ne te citus auferat axis? 75
Forſitan & lucos illîc, urbeſque deorum
Concipias animo; delubraque ditia donis
Eſſe. Per inſidias iter eſt, formaſque ferarum.
Utque viam teneas, nulloque errore traharis;
Per tamen adverſi gradieris cornua Tauri, 80
Hæmonioſque arcus violentique ora Leonis,
Sævaque circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atque aliter curvantem brachia Cancrum.
Nec tibi quadrupedes animoſos ignibus illis
Quos in pectore habent, quos ore & naribus eſflant, 85

NOTÆ.

72. *Nitor in adverſum*] Cœlum namque ab oriente in occidentem volvitur, ſecumque trahit & ſolem, & reliquos planetas. Sol verò cum reliquis planetis, ſuo ac naturali motu; hoc eſt, cum quodam niſu & conatu movetur.

Ib. *Nec me*] Neque me ſub eclipticâ lineâ manentem moratur illa primi mobilis impetuoſa rotatio; ſicut deviant cæteri planetæ retrogradi, citiùs aut tardiùs moventes, propter apſides.

75. *Axis*] Celerrima illa rotatio cœli, quam hic *citum axem* nominat; ut ſupra *axem* pro curru. Alioqui *axis* eſt linea recta, per centrum ſphæræ ad illius circumferentiam tranſiens, circa quam ſphæra ipſa volvitur.

78. *Formaſque*] Placuit enim aſtronomis, Scorpionis etiam & Leonis nomine, quædam ſigna cœleſtia poſteris inculcare, per quæ ſoli zodiacum percurrenti tranſire neceſſe ſit.

80. *Gradieris*] Neque verò ignoravit Ovidius anni ſpatio, non uno die, omnia zodiaci ſigna ſolem percurrere: ſed perinde loquentem ſolem induxit, ac ſi uno die cuncta illa perluſtraret, quia ad ipſius temerarium filium, omni indiſcriminatim periculo ſeſe objicientem, verba ſpectant, ſi fortè imperitum à propoſito valeant revocare.

Ib. *Tauri*] Eſt Taurus ſignum in zodiaco orientem ſpectans; dicitur ergo ſol per *adverſum* taurum tendere, quia diurno motu tendit ad occaſum. Cæterum aſpectu terribilium ſigna Phœbus enumerat, ut ab improbâ currum ſuum regendi cupiditate Phaetonta filium deterreat.

81. *Hæmonios*] Per Hæmonios, Theſſalos intellige; per *arcus*, Sagittarium ipſum, ſignum cœleſte in zodiaco; quem Sagittarium, alii, in quibus Ovidius, Centaurum Chironem, Theſſalum; alii Crotum ſeu Crotonem filium Euphemes nutricis Muſarum, ſuo tempore Parnaſſi aut Heliconis accolam, volunt fuiſſe.

Ib. *Leonis*] Hic Nemæus creditus, quem Hercules interfecit, Junonis beneficio inter aſtra relatus.

82. *Longo*] Brachia uſque adeò porrigit, ut Libram, aliud ſignum, comprehendat.

83. *Scorpion*] Signum eſt cœleſte ex Scorpio ortum, quem adverſus Orionem Terra immiſit, indignata quòd quæcunque ex eâ orirentur ſe poſſe interficere, gloriaretur; quem Scorpium Jupiter in cœlum aſſumſit.

Ib. *Aliter*] Contra quam Scorpius; his ſcilicet Occaſum verſus, ille Orientem ſpectat. Aut quia Cancer non tam latè divaricat brachia, ac Scorpio.

In

In promptu regere eſt. Vix me patiuntur, ut acres
Incaluêre animi; cervixque repugnat habenis.
At tu, funeſti ne ſim tibi muneris auctor,
Nate, cave: dum reſque ſinit, tua corrige vota.
Scilicet, ut noſtro genitum te ſanguine credas,
Pignora certa petis. Do pignora certa timendo:
Et patrio pater eſſe metu probor. Aſpice vultus
Ecce meos: utinamque oculos in pectora poſſes
Inſerere, & patrias intus deprêndere curas!
Denique quidquid habet dives circumſpice mundus:
Eque tot ac tantis cœli, terræque, mariſque,
Poſce bonis aliquid: nullam patiere repulſam.
Deprecor hoc unum; quod vero nomine pœna,
Non honor eſt: pœnam, Phaeton, pro munere poſcis.
Quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis?
Nec dubita: dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunque optaris: ſed tu ſapientiùs opta.
Finierat monitus. Dictis tamen ille repugnat:
Propoſitumque tenet: flagratque cupidine currûs.
Ergo, quà licuit genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem, Vulcania munera, currus.
Aureus axis erat, temo aureus, aurea ſummæ
Curvatura rotæ; radiorum argenteus ordo.
Per juga chryſolithi, poſitæque ex ordine gemmæ,
Clara repercuſſo reddebant lumina Phæbo.
Dumque ea magnanimus Phaeton miratur, opuſque
Perſpicit: ecce vigil rutilo patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena roſarum

eſt facile moderari. Ægrè me ferunt, cùm violenti animi ſunt accenſi; et collum reſiſtit habenis. At tu, fili, tibi proſpice, ne ſim tibi cauſſa doni luctuoſi; & dum res patitur, corrige tua deſideria. Ninirum poſcis indubitata indicia, ut ſcias te eſſe ſatum noſtro genere. Do ſigna certa metuendo: & aſſeror pater timore paterno. En contemplare meam faciem; atque utinam liceret immittere lumina in cor, & videre ſollicitudinem paternam intus! Selige tandem quicquid orbis opulentus continet: & pete aliquid ex tot & tantis bonis cæli, terræ et maris: nihil denegabitur. Hoc unum averto, quod proprio nomine eſt ſupplicium, non gloria: Phaeton, petis ſupplicium pro dono. Quamobrem, inſcie, implicas meum collum mitibus brachiis? Ne ſis incertus (juravimus aquas Stygias) quodcunque cupiveris concedetur: ſed tu expete ſapientiùs. Abſolverat hortationes. Ille tamen adverſus monita nititur: et perſtat in ſententiâ ſuâ: et ardet deſiderio currûs. Pater igitur moratus quantùm potuit, deduxit adoleſcentem ad excelſos currus, quos donavit illi Vulcanus. Axis erat aureus, temo aureus, orbis rotæ extremæ aureus; radii omnes argentei. Chryſolithi diſperſi per juga, & gemmæ ordinatæ remittebant clara lumina ſoli reflexo. Et dum animo elatus Phaeton admiratur, et perluſtrat opus: ecce Aurora experrecta aperit ab ortu rubicundo purpureas, et roſis ſparſa

NOTÆ.

92. *Vultus*] Aſpice, inquit, vultum meum (namque antea radios depoſuerat) in quo paterni affectus indicia deprehendes.

109. *Juga*] Cave pro equis accipias, qui nondum aderant. Potiùs per *juga*, ipſam currûs ſellam intelligas; quomodo in navibus tranſtra, ſeu remigum ſedilia, *juga* etiam vocantur. Virg. Æn. VI.

—— *per juga longo ſedebat.*

Ib. *Chryſolithi*] Eſt Chryſolithus lapis precioſus, qui auri colore quia nitet, ab eo apud Græcos nomen illud accepit.

110. *Repercuſſo Phœbo*] *Solis radiis à gemmarum ſolido corpore repulſis.*

112. *Patefecit Aurora*] Aurora ſiquidem dicitur lumen illud quod ſolis ortum antevertit, venuſtiſſimè certè cœlum aperire fingitur.

113. *Roſarum*] Roſeo colore perfuſa eſt Aurora, eique roſas dicavit antiquitas.

Atria.

atria. Stellæ recedunt: quarum Lucifer ante ſe agit exercitus, & ultimus cœli ſtationem relinquit. At Sol *pater, ut cernit terras & orbem rubere, & extremitates cornuum Lunarium quaſi evaneſcere; jubet Horas celeres admovere equos currui. Citæ Deæ exequuntur mandata, & ducunt ab excelſis ſtabulis quadrupedes efflantes ignem, plenos ſucco Ambroſiæ; & aptant fræna tinnientia. Tum genitor unxit faciem ſui filii ſacro medicamento; & reddidit firmam adverſus flammam ſervidam. Et addidit radios capillis: atque ingeminans ex pectore anxio ſuſpiria prænuncia mœroris, dixit: Si jam ſaltem obſequi vis præceptis paternis, omitte, adoleſcens, inſtigare* equos meos; *& attrahe fortiter habenas.*

Atria. Diffugiunt ſtellæ: quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli ſtatione noviſſimus exit.
At pater, ut terras, mundumque rubeſcere vidit,
Cornuaque extremæ velut evaneſcere Lunæ;
Jungere equos Titan velocibus imperat Horis.
Juſſa Deæ celeres peragunt: ignemque vomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis
Quadrupedes ducunt; adduntque ſonantia fræna.
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit; & rapidæ fecit patientia flammæ.
Impoſuitque comæ radios: præſagaque luctûs
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit:
Si potes hîc ſaltem monitis parere paternis,
Parce, puer, ſtimulis; & fortiùs utere loris.
Sponte ſuâ properant: labor eſt inhibere volentes.
Nec tibi directos placeat via quinque per arcus.
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes,
Zonarumque trium contentus fine, polumque
Effugit auſtralem, junctamque aquilonibus Arcton.
Hâc ſit iter: manifeſta rotæ veſtigia cernes.

Ultro feſtinant; difficile eſt coërcere ultro currentes. Neque teneas iter per quinque zonas directas. Callis eſt porrectus in obliquum vaſto volumine, qui contentus limite trium circulorum, deflectit à polo auſtrali, & urſa conjuncta Boreæ. Hanc inſiſte viam: videbis ſigna aperta rotæ.

NOTÆ.

114. *Diffugiunt*] Quia, ob majorem ſolis lucem, non apparent.

115. *Lucifer*] Venus ita dicta, quoniam aſſidua ſolis aſſecla prima poſt illius obitum, ultima ante ortum apparet; unde poëta dicit eam cæterarum ſtellarum agmen claudere, & quaſi cogere.

Ib. *Statione*] Tranſlatio à militibus ſtationariis. Videntur enim ſidera noctu vigilare atque excubias agere.

118. *Horis*] Horæ ſuprà ad v. 26. dictæ ſunt ſolis miniſtræ, quippe quæ ex illius motu pendent, ab illo menſurantur, & diſtinguuntur.

120. *Ambroſiæ*] Eſt Ambroſia deorum cibus, ſicuti nectar eorum potus; quanquam confundantur aliquando. Ambroſiam etiam deſcribit Plinius herbam odore non injucundo.

124. *Radios*] Coronam radios emittentem, quam ſol ipſe ſolet geſtare, ut videre eſt ex v. 40. ſuprà.

129. *Nec tibi*] Phaetontem filium hortatur Sol, ne eat per circulos parallelos, ſed per zodiacum, qui æquatorem obliquè interſecat.

Ib. *Quinque per arcus*] Æquinoctialem dicit circulum, duos Tropicos, Cancri, & Capricorni, cum Arctico & Antarctico.

130. *Limes*] Qui eſt zodiacus.

131. *Zonarum*] Cœlum & terram in quinque partes diviſerunt mathematici, quas *zonas* ſeu *cingula* vocaverunt, prout diverſè ſolaribus radiis ſubjiciuntur.

Ib. *Fine*] Duos Tropicos Cancri & Capricorni, qui fines ſunt duarum zonarum temperatarum, quos ſol non tranſgreditur. Tertiæ autem zonæ limes, quem dicit ſolem attingere, æquator eſt.

132. *Auſtralem*] Quem communiter vocant *Antarcticum*, id eſt, Arctico oppoſitum.

Ib. *Arcton*] Per Arcton ſeu Urſam, quæ ſignum eſt cœleſte in plagâ ſeptentrionali, vel boreali, polum Arcticum intellige, aut partem cœli, quæ ultra Tropicum Cancri porrigitur. Eſt autem Urſa eadem quæ ante Calliſto fuerat Lycaonis filia, à Junone in Urſum mutata, deinde à Jove in cœlum tranſlata. Aquilonibus junctam dicit poëta, quia ex eâ cœli parte, quâ poſita eſt Urſa, ſpirant venti Septentrionales.

Utque

Utque ferant æquos & cœlum & terra calores,
Nec preme, nec ſummum molire per æthera currum.
Altiùs egreſſus, cœleſtia tecta cremabis;
Inferiùs, terras: medio tutiſſimus ibis.
Neu te dexterior tortum declinet in anguem;
Neve ſiniſterior preſſam rota ducat ad aram:
Inter utrumque tene. Fortunæ cætera mando;
Quæ juvet; & meliùs, quàm tu tibi, conſulat, opto.
Dum loquor, Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit. Non eſt mora libera nobis:
Poſcimur. Effulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel, ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus, utere noſtris,
Dum potes, & ſolidis etiamnum ſedibus adſtas;
Dumquè malè optatos nondum premis inſcius axes.
Quæ tutus ſpectes, ſine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum:
Statquè ſuper; manibuſque datas contingere habenas
Gaudet; & invito grates agit inde parenti.
Interea volucres Pyroeis, & Eous, & Æthon,
Solis equi, quartuſque Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibuſq; repagula pulſant.
Quæ poſtquam Tethys fatorum ignara nepotis,
Reppulit; & facta eſt immenſi copia mundi;
Corripuêre viam, pedibuſque per aëra motis
Obſtantes findunt nebulas, penniſque levati

Et ut cœlum et terra fruantur æquis caloribus, neque deprime, neque age currum ad ſupremum cœlum. Sublimiùs ſi tendas, incendes domos cæleſtes; ſi inferiùs, terras: ſecuriùs veberis medio. Neve rota dextra devehat te ad ſerpentem ſinuoſum; neve læva trahat ad aram depreſſam: tende iter inter utrumque, Committo reliqua fortunæ, quæ opem ferat; et meliùs (precor) proſpiciat tibi, quàm tu ipſe proſpicis. Dum verba facio, nox matida pervenit ad terminos ſitos in littore occiduo. Non licet cunctari: vocamur. Aurora ſplendet, tenebris diſcuſſis. Sume habenas manu, vel ſi cor habes flexile, utere monitis noſtris, non curribus, dum licet, et inſiſtis adhuc ſedibus firmis; dumque neſcius nondum inſides currui ſtultè deſiderato. Patere me immittere terris lucem, quâ fruaris ſecurus. Ille proſilit in currum levem corpore alacri: et inſidet: et exultat apprehendere manibus conceſſa lora; deinde gratias agit patri repugnanti. Interea equi Solis alati Pyroeis, et Eous, et Æthon, et quartus Phlegon, implent aërem hinnitibus igniferis, et quatiunt carceres pedibus. Quos ut Tethys neſcia fatorum nepotis removit; et apertus eſt waſtus orbis: velociſſimè iter carpſerunt, et pedibus agitatis per aërem dividunt nubila oppoſita, eſt ſuſtentati pennis

NOTÆ.

138. *Anguem*] Draconem dicit, ſignum cœleſte, olim Heſperidum aurea mala cuſtodientem, quem Hercules interfecit; Juno inter duas Arctos ſeu Urſas ita collocavit, ut utramque corporis flexibus comprehendat.

139. *Aram*] Sidus auſtrale, conſtans 7 ſtellis non longè à caudâ Scorpii; Latus autem mundi Auſtrinum depreſſius; Boreale, nobis ſublime; zodiacus medius.

142. *Heſperio*] Id eſt *Atlantico*, ab Heſpero Atlantis fratre ſic dicto. Cæterùm per Atlanticum littus occidentale intellige, quò cùm nox perv[illegible], neceſſe eſt dies, adeòque ſol ad orientale pervenerit.

150. *Occupat*] Celeritatem notat.

153. *Pyroeis et Eous, &c.*] Nomina quatuor equorum à Græcâ origine derivantur. Pyroeis ab igne, Eous ab Aurorâ, Æthon & Phlegon ab urendo ſic dicti.

155. *Repagula*] Ad carceres alludit, è quibus, in ludorum celebratione, equi emittebantur.

156. *Tethys*] Oceani conjux, & Clymenes mater, apud quam ſol pernoctare creditur; quia in mare, cùm occidit, ſeſe videtur immergere.

Prætereunt

antevertunt ſubſolanos, qui ex eâdem plagâ oriuntur. Sed onus erat parvum, & quod equi ſolis non potuerunt ſentire: et jugum carebat pondere conſueto. Et ſicuti aduncæ naves ſine onere convenienti vacillant, atque incertæ fluctuant nimiâ levitate; ſic currus ſaltat in aërem ſine pondere ſolito, et ſurſum valde concutitur; et eſt ſimilis vacuo. Quod ſtatim atque equi quadrijugi advertunt, exiliunt, & deſerunt viam calcatam: nec currunt eodem ordine quo antea. Ipſe tremit, neque novit quà torqueat lora ſibi concredita, neque viam, quâ ſit inſiſtendum: neque ſi cognoſcat, regere queat illos. Tum primùm frigidi Triones intepuerunt radiis, & conati ſunt incaſſùm mergi in mari probibito. Et anguis, qui ſitus eſt juxta polum gelidum, antea iners rigore, neque metuendus cuiquam; arſit: et nova ira ferbuit per calores. Dicunt etiam, Boote, te trepidum celeriter diſceſſiſſe; tametſi lentus eſſes, et tuus currus te remoraretur. Cùm autem miſer Phaeton intuitus eſt à ſupremo æthere terras uſque et uſque apertas, expalluit, et repentè genua concuſſa ſunt pavore: et caligo occupavit oculos per tantum lumen. Et jam præoptaret nunquam attigiſſe equos paternos: & jam pœnitet cognoviſſe ſtirpem, et viciſſe patrem *orando: Jam optans appellari* Filius *Meropis; pereinde agitur, ut navis impulſa ruente Aquilone, cui victam permiſit.*

Prætercunt ortos iiſdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat; nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi: ſolitâque jugum gravitate carebat.
Utque labant curvæ juſto ſine pondere naves,
Perque mare inſtabiles nimiâ levitate feruntur;
Sic onere aſſueto vacuos dat in aëra ſaltus,
Succutiturque altè; ſimiliſque eſt currus inani.
Quod ſimul ac ſenſêre, ruunt, tritumque relinquunt
Quadrijugi ſpatium: nec quo priùs, ordine currunt.
Ipſe pavet; nec quà commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit, quà ſit iter: nec, ſi ſciat, imperet illis.
Tum primùm radiis gelidi caluêre Triones,
Et vetito fruſtrà tentârunt æquôre tingi.
Quæque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,
Frigore pigra priùs, nec formidabilis ulli;
Incaluit: ſumſitque novas fervoribus iras.
Te quoque turbatum memorant fugiſſe, Boote;
Quamvis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.
Ut verò ſummo deſpexit ab æthere terras
Infelix Phaeton, penitùs penitùſque patentes,
Palluit, & ſubitò genua intremuêre timore:
Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos:
Jamque agnôſſe genus piget, & valuiſſe rogando:
Jam Meropis dici cupiens; ita fertur, ut acta
Præcipiti pinus Boreâ, cui victa remiſit

NOTÆ.

171. *Triones*] Urſa eſt major, cujus ſeptem lucidiores ſtellæ plauſtri formam referunt dictum bobus (quos veteres Triones, à terendâ terrâ ut Varroni videtur, dixerunt.) Quod ſignum nunquam occidit; quia, ſi fabulam ſpectes, Juno pellicem Calliſto cœlo receptam indignata, à Tethye, Oceani uxore, impetravit ne aquis ejus tingeretur; ſi veritatem quæras, quia polo ratione noſtri ſitus elevato vicinior eſt Urſa, quam ut poſſit ſub horizontem deſcendere.

173. *Serpens*] Signum eſt; quod jam antè in Boreali plagâ diximus eſſe.

176. *Boote*] Eſt Bootes, qui & Arctophylax dicitur, ſignum juxta Urſum majorem, quæ bubulci more plauſtrum ſequi videtur. Plauſtrum autem, Triones, & Urſam, unum & idem ſignum eſſe diximus.

177. *Tardus*] Utpote polo vicinior, adeòque minor illi ambitus.

179. *Penitùs penitùſque*] Hoc eſt, valde depreſſas, ac longè à ſe remotas. Nam geminatum illud adverbium immenſum illud intervallum notat, inter cœlum & terras.

181. *Tenebræ*] Vertigo caligans offuſa eſt oculis & animo in luce mediâ, imo in tantâ.

184. *Meropis*] Mallet ſe homine natum dici & ſalvum eſſe, quàm deo ſatum & perire.

185. *Pinus*] Pro navi ex pinu factâ, metonymicè.

Fræna

Fræna ſuus rector, quam Dîs votiſque reliquit.
Quid faciat? multum cœli poſt terga relictum:
Ante oculos plus eſt: Animo metitur utrumque.
Et modò, quos illi fato contingere non eſt,
Proſpicit occaſus: interdum reſpicit ortus.
Quidque agat ignarus, ſtupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
Sparſa quoque in vario paſſim miracula cœlo,
Vaſtarumque videt trepidus ſimulacra ferarum.
Eſt locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpios; & caudâ, flexiſque utrinque lacertis,
Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum.
Hunc puer ut nigri madidum ſudore veneni
Vulnera curvatâ minitantem cuſpide vidit;
Mentis inops, gelidâ formidine lora remiſit.
Quæ poſtquam ſummum tetigêre jacentia tergum,
Expatiantur equi: nulloque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quàque impetus egit,
Hâc ſine lege ruunt, altoque ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiuntque per avia currum.
Et modò ſumma petunt, modò per decliva, viaſque
Præcipites ſpatio terræ propiore feruntur.
Inferiùſque ſuis fraternos currere Luna
Admiratur equos: ambuſtaque nubila fumant.
Corripitur flammis, ut quæque altiſſima tellus;
Fiſſaque agit rimas, & ſuccis aret ademtis.
Pabula caneſcunt: cum frondibus uritur arbos:
Materiamque ſuo præbet ſeges arida damno.
Parva queror. Magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cumque ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt. Silvæ cum montibus ardent.

nauclerus ſuus gubernaculum, quam concredidit diis et precibus. Quid agat? Magna pars cœli relicta eſt à tergo: major eſt præ oculis: menſurat utrumque mente: et nunc à longinquo ſpectat occaſum, quò fata non ſinunt illum pervenire: nunc intuetur ortum. Atque neſcius quid poſſit agere, obſtupeſcit; et neque laxat habenas, neque poteſt tenere: neque ſcit nomina equorum. Spectat etiam timidus hinc inde prodigia poſita in cœlo diverſis ſignis diſtincta, et imagines magnarum ferarum. Eſt locus ubi Scorpius flexit lacertos in duos arcus, et extendit artus in ſpatium duorum ſiderum, caudâ & brachiis curvatis utrinque. Cùm juvenis intuitus eſt hunc ſqualentem ſudore veneni atri, intentantem plagas caudâ reflexâ deficiens animo laxavit habenas frigido timore. Quæ poſtquam collapſæ ſunt equorum *ſumma in dorſa, equi divagantur: et nemine obſtante feruntur per ſpatia incognitæ plagæ; & quà furor impulit, hàc currunt ſine modò; et impetum faciunt in ſtellas poſitas ſub ſummo æthere, et abſtrahunt currum per avia. Et modò eunt per depreſſa, et limites præruptos,* aut *loca terræ viciniora. Et Luna ſtupet equos fratris ire inferiùs ſuis: et nubes incenſæ fumum emittunt. Ut quæque terra ſublimior eſt, accenditur; et diviſa hiat, et arida eſt humore exhauſto. Herbæ albicant: arbor ardet cum foliis: et fruges arentes ſuppeditant pabulum ſuo incendio. De exiguis* damnis *queror. Vaſtæ civitates intereunt cum muris: et conflagratio redigit in favillas totas nationes cum ſuis alumnis. Nemora flagrant cum montibus.*

NOTÆ.

186. *Fræna*] Pro gubernaculo: quod poetis familiare.

196. *Scorpios*] Signum zodiaci conſtans ſtellis 21 duorum penè ſignorum ſpatia occupans: Chelæ ſeu brachia, Libram conſtituere videntur; Scorpium verò ipſum causâ recurva deſignat.

197. *In ſpatium duorum*] Alterum namque brachiis; alterum caudâ facit.

198. *Madidum*] Ex caloris viciniâ ſudantem, æſtuantem, ſævientem.

205. *Incurſam ſtellis*] Quippe cum nimiùm jam aſcenderent equi.

Ardet

Athos flagrat, & Taurus Ciliciæ mons, et Tmolus, et OEta, et Ida, jam arida, olim nobilissima fontibus; et Helicon virginibus sacer, & Hæmus nondum OEagrius dictus. Ætna flagrat flammis duplicatis sine modo, et Parnassus, in duos vertices divisus, et Eryx, et Cynthus, et Othrys, et tandem Rhodope vacua nivibus, et Mimas, & Dindyma, & Mycale, & Cithæron sacris dicatus. Nec sua frigora opem ferunt Scythiæ: Caucasus flagrat, et Ossa cum Pindo, & Olympus major utroque: & Alpes aëriæ, et Apenninus nubilosus.

Ardet Athos, Tauruſque Cilix, & Tmolus, & Œte;
Et nunc ſicca, priùs celeberrima fontibus, Ide;
Virgineuſque Helicon, & nondum Œagrius Hæmus
Ardet in immenſum geminatis ignibus Ætne,
Parnaſſuſque biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem Rhodope nivibus caritura, Mimuſque,
Dindymaque, & Mycale, natuſque ad ſacra Cithæron.
Nec proſunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet,
Oſſaq; cum Pindo, majorq; ambobus Olympus:
Aëriæque Alpes, & nubifer Apenninus.
Tunc verò Phaeton cunctis è partibus orbem
Aſpicit accenſum: nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventeſque auras, velut è fornace profundâ,
Ore trahit, curruſque ſuos candeſcere ſentit.
Et neque jam cineres ejectatamque favillam

Tunc verò Phaeton ſpectat mundum inflammatum ex omnibus partibus: nec patitur tantos ardores: et haurit ore aërem calidum tanquam ex fornace profundâ, & ſentit ſuos currus igneſcere. Et neque jam poteſt ſuſtinere cineres & favillam jactatam

NOTÆ.

217. *Athos*] Macedoniæ mons altiſſimus.

Ib. *Taurus*] Mons eſt totius Aſiæ maximus, diverſa nomina apud varias gentes in quas dividitur, ſortitus, à Cilicibus *Taurus* dictus.

Ib. *Tmolus*] Mons eſt Phrygiæ, vino, croco, & melle abundans.

Ib. *OEte*] In Theſſaliâ, Herculis rogo & morte celeberrimus.

218. *Ide*] Mons eſt, qui ad Troadem ſpectat, fontibus ſuis inclytus.

219. *Helicon*] Hic Bœotiæ eſt, Muſis ſacer, ideoque à poëtâ *virgineus* dictus.

Ib. *Hæmus*] Mons Thraciæ altiſſimus, in quo Orpheus, OEagri & Calliopes filius, utì quidem voluerunt nonnulli, à Mænadibus, ſeu furentibus Bacchis diſcerptus eſt: unde mons dictus eſt OEagrius.

220. *Geminatis ignibus Ætne*] Nempe tam ſuis quàm incendii Phaetontæi ignibus; Ætna enim Siciliæ mons flammas evomit.

221. *Parnaſſuſque*] Mons Phocidis in duos vertices diviſus.

Ib. *Eryx*] Hunc, olim Veneri dicatum, habet Sicilia.

Ib. *Cynthus*] In Delo inſula eſt, ubi Apollinem & Dianam Latona peperiſſe dicitur: à quo ille Cynthius, hæc Cynthia appellata.

222. *Rhodope*] Mons Thraciæ perpetuis nivibus horridus.

Ib. *Mimaſque*] Mons eſt Ioniæ, Icariò mari oppoſitus. Itemque Thraciæ continuis obſeſſus imbribus.

223. *Dindyma*] Montes Troadis, matri deorum ſacri; unde Cybele Dindyme dicta.

Ib. *Mycale*] Qui Cariæ eſt, è regione Sami inſulæ.

Ib. *Cithæron*] Hic fuit Bœotiæ, Bacchi ſacrificiis notiſſimus, ubi Pentheum Bacchi contemptorem Bacchæ diſcerpſerunt.

224. *Caucaſus*] Scythiæ, regionis ad Septentrionem frigidiſſimæ, mons eſt, ad quem Prometheus fuit religatus.

225. *Oſſa cum Pindo*] Qui ſunt Theſſaliæ.

Ib. *Olympus*] In confinio eſt Macedoniæ & Theſſaliæ, tam altus ut cœlum ipſum pertingere videatur: quare etiam pro ipſo nonnunquam ſumitur.

226. *Alpes*] Montes ſunt excelſi, Italiam à Galliâ diſterminantes.

Ib. *Apenninus*] Longiſſimus eſt montium tractus. Italiam dividens. A ſublimitate vocat poëta *nubiferum* quaſi ad nubes pertingeret, ita etiam Alpes *aërias*, quia in auras altè ſurgunt.

Ferre

Ferre poteſt: calidoque involvitur undique fumo.
Quòque eat, aut ubi ſit, piceâ caligine tectus
Neſcit; & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato,
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libye, raptis humoribus æſtu,
Arida: tum Nymphæ paſſis fonteſque, lacuſque
Deflevêre comis. Queritur Bœotia Dircen,
Argos Amymonem, Ephyre Pirenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent; mediis Tanaïs fumavit in undis,
Peneoſque ſenex, Theutranteuſque Caïcus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaico Erymantho,
Arſuruſque iterum Xanthus, flavuſque Lycormas,
Quique recurvatis ludit Mæandros in undis;
Mygdoniuſque Melas, & Tænarius Eurotas.
Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodonque citus, Gangeſque, & Phaſis, & Iſter:

et circumfunditur undique fumo fervido. Neque intelligit quò vadat, aut ubi ſit, involutus obſcuris tenebrit; et auſertur pro libitu alatorum equorum. Credibile eſt populos Æthiopum tunc ſumſiſſe atrum colorem, ſanguine educto ad extremas partes corporis. Tum Libya facta eſt ſicca, humiditate ſublatâ caloribus: tum nymphæ ejulaverunt capillis ſparſis, et fontes, et lacus. Bœotia conqueritur Dircen, Argos Amymonen, Corinthus aquas Pirenidas exſiccatas eſſe. *Neque fluvii nacti ripas loco diſſitas ſunt ſecuri: Tanais fumavit in mediis aquis, et ſenex Peneus, et Caicus Theutranteus, et rapidus Iſmenus Lycormas, & Mæander, Euphrates etiam Babylonius, et Danubius:*

cum Erymantho Phocaico, et Xanthus iterum deflagraturus, et flavus qui ludit in aquis flexuoſis; et Melas Mygdonius, et Eurotas Tænarius. ius incenſus eſt, arſit Orontes, et celer Thermodon, et Ganges, et Phaſis,

NOTÆ.

237. *Libye*] Africæ eſt pars aridiſſima, inter Mauritaniam, & Cyrenaicam regionem, cui limites accuratè aſſignare errones populi non ſciverunt.

239. *Dircen*] Fontem, quo, caloribus jam exhauſto, uti non liceret. Atque in hunc fontem non procul à Thebis mutata fuerat Dirce, Lyci, Thebarum regis, uxor.

240. *Amymonen*] Fuit Amymone Danai filia, in fontem, apud Argos, converſa.

Ib. *Ephyre*] *Corinthus*, ubi fons Pirene Muſis ſacer.

241. *Nec ſortita loco*] *Non exigui modò fontes, ſed latiſſimi fluvii exaruerunt.*

242. *Tanais*] Fluvius eſt Scythiæ maximus, Europam ab Aſiâ dividens.

243. *Caicus*] Fluvius eſt Myſiæ, ideo Theutranteus dictus, quòd ex Theutrantiâ Myſiæ parte Myſus fluvius terrâ hauſtus, deinde Caicum efficiat.

244. *Iſmenos*] Bœotiæ fluvius in Euripum influens.

Ib. *Erymantho*] Phocidis eſt, aut Phocaicus hic fluvius, in Arcadiâ, ubi & mons ejuſdem nominis.

245. *Xanthus*] Fluvius eſt Trojæ, qui belli Trojani tempore, iterum Vulcani vi arſit & exaruit. Vide I. l. ϕ.

Ib. *Lycormas*] Evenus eſt Ætoliæ fluvius, flavas volvens arenas; aliis etiam nominibus appellatus.

246. *Mæandros*] Phrygiæ eſt hic, 600, ut numerant gyris, & finuoſis flexibus, ita fluens, ut in fontem ſuum ſæpius recurrere videatur.

247. *Melas*] Fluvius eſt Mygdoniæ, qui oves *nigras* efficere dicitur; μελας enim *niger* ſignificat.

Ib. *Tænarius*] Eurotas Laconiæ fluvius, Tænarius dict. à Tænaro, quod Solinus cap. 12. Laconiæ ſpiraculum dicit.

248. *Euphrates*] Nobiliſſimus eſt Aſiæ fluvius ex Armeniâ, per Meſopotamiam, lotâ Babylone urbe, in Perſicum ſinum defluens.

Ib. *Orontes*] Hic Syriæ, ex Libano monte decurrens; *Typhon*, à Typhonte gigante illic fulminato, aliis etiam appellatus nominibus.

249. *Thermodon*] Thraciæ eſt; juxta quem ſedes poſuiſſe volunt Amazones, ex Scythiâ in Europam migrantes.

Ib. *Ganges*] Maximus & notiſſimus Indorum fluvius.

Ib. *Phaſis*] Colchorum eſt, qui Medeæ etiam nomen ſuum dedit.

Ib. *Iſter*] Europæ maximus eſt fluvius, qui & Danubius dicitur, in pontum Euxinum influens.

Alpheos fervet: ripæ Spercheides flagrant: & aurum quod Tagus volvit ſuo flumine liqueſcit per ardores. Et aves fluviatiles, quæ nobilitaverunt ripas Mæonias cantu ſuo, arſerunt in medio Cayſtro. Nilus tremefactus receſſit ad ultimum orbem, & abſcondit caput, quod adhuc tegitur. Septem ejus oſtia pulvere reſperſa ſeptem evadunt valles abſque flumine. Eâdem ſorte exaruerunt Hebrus & Strymon Thracii, itemque Rhenus et Rhodanus ad occaſum porrecti, et Tybris, cui mundi *imperium fuit aſſignatum. Univerſa terra hiat; et lux pervadit uſque ad inferos per fiſſuras, et terrefacit regem inferum cum uxore. Pelagus etiam coarctatur: et quod jam erat mare, eſt vaſtitas conſtrata glareâ: et montes, quos profundum mare operuerat, apparent, et Cycladum, quæ latè huc illuc ſparguntur,* numerum *augent. Piſces ſe recipiunt in profundum: neque Delphines pandi audent ſe efferre ſuper mare in aërem aſſuetum. Corpora Phocarum ſupra extremam maris faciem inverſa*

Æſtuat Alpheos: ripæ Spercheïdes ardent:
Quodque ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum.
Et quæ Mæonias celebrârant carmine ripas,
Flumineæ volucres medio caluêre Cayſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluitque caput, quod adhuc latet. Oſtia ſeptem
Pulverulenta vacant ſeptem ſine flumine valles.
Fors eadem Iſmarios Hebrum cum Strymone ſiccat,
Heſperioſque amnes, Rhenum, Rhodanumque, Padumque,
Cuique fuit rerum promiſſa potentia, Tybrin.
Diffilit omne ſolum; penetratque in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem.
Et mare contrahitur: ſiccæque eſt campus arenæ,
Quod modò pontus erat: quoſq; altum texerat æquor,
Exſiſtunt montes, & ſparſas Cycladas augent.
Ima petunt piſces: nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum ſummo reſupina profundo

NOTÆ.

250. *Alpheos*] Arcadiæ eſt hic in Peloponneſo, qui ibi abſorptus, impermixtis aquis, ex Græciâ, ſubter mare & terram currens, ſe in Siciliâ rurſus extollit, ubi Arethuſæ fonti immixtus, ſeſe deinde in mare Siculum exonerat. Quam fabulam non modò poëtæ, ſed hiſtorici etiam ſcripſerunt; de quâ ſuo loco noſtrum quoque audiemus Naſonem.

Ib. *Spercheïdes*] Sperchii, Theſſaliæ fluvii, qui in Maliacum ſinum illabitur.

251. *Tagus*] Hiſpaniæ fluvius, aureas vehens arenas, quas jam ſole liquefactas aquæ ritu devolutas inſolenti hyperbole fingit poëta.

252. *Mæonias*] Eſt Mæonia eadem quæ Lydia, Aſiæ minoris regio, in quâ Cayſtrus fluvius cygnis ſuis à poëtis celebratus.

253. *Volucres*] De cygnis loquitur.

254. *Nilus*] Celeberrimus Ægypti fluvius, cujus fontes quia veteres ignoraverunt, ideo caput condidiſſe dicit poëta; quod tamen in Lunæ montibus Ptolemæus, recentiores ex quibuſdam lacubus quos *Zaflan* & *Zembre* vocant, aſſignârunt.

256. *Vacant*] Septem dicit alveos, per quos in mari erumpit Nilus, ita exaruiſſe ut valles apparerent.

257. *Iſmarios*] *Thracios*, ab Iſmaro, Thraciæ monte. Synecdoche eſt.

Ib. *Hebrum*] Sunt Hebrus & Strymon duo Thraciæ fluvii in Ægæum mare influentes.

258. *Heſperios*] Id eſt, qui magis ad occidentalem plagam ſpectant. Nam Rhenus Germaniæ, Rhodanus Galliæ, Padus ſeu Eridanus Italiæ, fluvii notiſſimi.

259. *Cui*] Id eſt, Romanis, fluminis illius accolis. Metonymia eſt.

261. *Infernum*] *Plutonem* cum Proſerpinâ conjuge.

264. *Cycladas*] Sunt Cycladeſ Ægæi maris inſulæ, in orbem collectæ, quæ hîc pro quibuſlibet ſynecdochicè ſumuntur.

Exanimata

Exanimata natant. Ipſum quoque Nerea, fama eſt,
Doridaque, & natas, tepidis latuiſſe ſub antris.
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exſerere auſus erat: ter non tulit aëris æſtus.
Alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
Inter aquas pelagi, contractoſque undique fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ viſcera matris,
Suſtulit omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuitque manum fronti: magnoque tremore
Omnia concutiens paullùm ſubſedit, & infrà,
Quàm ſolet eſſe, fuit: ſiccâque ita voce locuta eſt:
Si placet hoc, meruique, quid ô tua fulmina ceſſant,
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo; clademque auctore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo.
(Preſſerat ora vapor.) Toſtos en aſpice crines!
Inque oculis tantum, tantum ſuper ora favillæ.
Hoſne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem,
Officiique refers; quòd adunci vulnera aratri,
Raſtrorumque fero, totoque exerceor anno?
Quòd pecori frondes, alimentaque mitia, fruges
Humano generi; vobis quòd thura miniſtro?
Sed tamen exitium fac me meruiſſe: quid undæ,
Quòd meruit frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longiùs abſunt?
Quod ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cœli miſerere tui. Circumſpice utrumque;
Fumat uterque polus: quos ſi vitiaverit ignis,
Atria veſtra ruent. Atlas en ipſe laborat!
Vixque ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cœli;
In chaos antiquum confundimur. Eripe flammis,

mortua fluitant. Aiunt etiam ipſum Nereum, et Doridem, et filias ſeſe abdidiſſe in cavernis calidis. Neptunus conatus erat ter emittere aquis lacertos, vultu truci: ter non toleravit ardores aëris. Mitis tamen Terra, ut erat cincta mari, inter aquas pelagi, et fontes undique congeſtos, qui ſeſe receperant in præcordia vaſtæ matris, ſicca extulit faciem omnia ferentem collo tenus: et prætulit manum fronti: et percellens cuncta ingenti pavore paullùm ſubſedit et conſtitit inferiùs quàm ſolet eſſe: et hanc orationem habuit voce aridâ: Siquidem hoc gratum eſt, ô maxime deorum, et digna ſum, quamobrem tua fulmina quieſcunt? Concedatur interiturae fervore ignis interire igne tuo; et ſolatium habere exitii ab auctore. Ægrè equidem os aperio in hanc ipſam orationem. (calor præcluſerat fauces.) En vide capillos aſſos! et nihil niſi cineres in oculis, et in vultum. Præſtaſne mihi hanc mercedem atque *hunc honorem feracitatis, et ſervitii; quòd patior plagas curvi aratri et raſtrorum, et torqueor toto anno? quòd exhibeo folia pecori, et fruges, cibos dulces humanæ genti; quòd vobis* præbeo *thura? Sed pone tamen me dignam eſſe calamitate: aquæ quid* meritæ ſunt, *quid meritus eſt frater? quamobrem maria illi data ſorte minuuntur, et diſtant longiùs à cœlo? Quòd ſi neque favor fratris, neque meus te movet; at miſereàris cœli tui. Intuere utrumque* polum; *uterque polus fumum emittit: ques ſi ignis corruperit, domus veſtræ cadent. Ecce ipſe Atlas nutat! vixque fert ſuis humeris ardentem polum. Si maria, ſi terræ intereunt, ſi baſilica cœli; ruimus in antiquum chaos. Aufer* ex *igne,*

NOTÆ.

268. *Nerea*] Fuit Nereus deus maris, vates inſignis, in Ægeo mari præcipuè habitans, qui Doridem uxorem habuit, ex quâ 50 ſuſcepit filias, à patre *Nereidas* dictas.

273. *Contractos*] Intellige vel calore diminutos, & partim exſiccatos, vel potiùs in matris gremium congregatos & coactos, ut patet ex verſu ſequenti.

275. *Omniferos*] Quia omnia alit Terra, unde Græcis παμμήτωρ dicitur, & Virg. Æn. 6. *Omniparens.*

281. *Auctore*] *Si Jovis potiùs quàm Phaetontis manu periero.*

296. *Atlas*] Mons Mauritaniæ, qui propter altitudinem cœlum ſuſtinere dicitur; vel quia Atlas rex Mauritaniæ, qui in illum montem fertur tranſmutatus, primus omnium de Aſtrologicâ tractâſſe creditus.

ſi quid adhuc reſtat: & proſpice ſummæ rerum. Terra hæc locuta erat: nec verò potuit pati diutiùs calorem, nec plura narrare: et recepit ſuum caput in ſe, et ſpeluncas viciniores inferis. At pater omnipotens teſtatus deos, et ipſum Phœbum, *qui tradiderat currus, omnia peritura luctuoſo fato, niſi ſuccurrat; excelſus aſcendit in ſupremam arcem; unde ſolet immittere nubila vaſtis terris: unde ciet tonitrua, et vibrat fulmina miſſa. Sed neque tum habuit nubila quæ poſſet ſpargere in terras: neque imbres quos à cœlo mitteret. Intonat: et jecit in aurigam* Phaetontem *fulmen libratum ab aure dextrâ: et deturbavit pariter animâ et rotis, et oppreſſit ignes feris ignibus. Equi attoniti ſunt: et, ſaltu retrorſum dato, ſubtrahunt colla jugo, et deſerunt habenas laceratas. Frena illîc ſunt ſtrata, illîc axis eductus temone; ex hâc parte radii rotarum quaſſatarum; et reliquiæ currûs fracti ſunt latè disjectæ. At Phaeton flammâ vaſtante comam flavam fuit præceps, et trahitur per aërem longo tramite;*

Si quid adhuc ſupereſt: & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem
Ulteriùs potuit, nec dicere plura: ſuumque
Rettulit os in ſe, propioraque Manibus antra.
At pater omnipotens Superos teſtatus, & ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferat, omnia fato
Interitura gravi; ſummam petit arduus arcem;
Unde ſolet latis nubes inducere terris:
Unde movet tonitrus, vibrataque fulmina jactat.
Sed neque, quas poſſet terris inducere, nubes
Tunc habuit: nec, quos cœlo dimitteret, imbres.
Intonat: & dextrâ libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam: pariterque, animâque, rotiſque,
Expulit, & ſævis compeſcuit ignibus ignes.
Conſternantur equi: &, ſaltu in contraria facto,
Colla jugo excutiunt, abruptaque lora relinquunt.
Illîc fræna jacent, illîc temone revulſus
Axis; in hâc radii fractarum parte rotarum:
Sparſaque ſunt latè laceri veſtigia currûs.
At Phaeton, rutilos flammâ populante capillos,
Volvitur in præceps, longoque per aëra tractu
Fertur; ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Etſi non cecidit, potuit cecidiſſe videri.
Quem procul à patriâ diverſo maximus orbe
Excipit Eridanus: ſpumantiaque abluit ora.
II. Naïdes Heſperiæ trifidâ fumantia flammâ
Corpora dant tumulo; ſignantque hoc carmine ſaxum;
Hic ſitus eſt Phaeton, currûs auriga paterni:

ſicuti quandoque ſtella de cœlo puro, quanquam non delapſus eſt, tamen *potuit videri decidiſſe. Quem Eridanus maximus recipit longe à patriâ diſſito orbe; et lavit faciem æſtuantem.*

II. *Naïdes Heſperiæ condunt ſepulcro corpus fumans igne triſulco; et inſcribunt hoc epitaphium ſaxo* ſepulchrali: *hîc poſitus eſt Phaeton, moderator currûs paterni:*

NOTÆ.

300. *Summæ*] Summa rerum, in quâ rerum maxima pars conſiſtit.

306. *Summam petit arcem*] Cùm ſit altiſſimum in naturâ cœlum, eſt tamen in ipſo aliquid altius illo; verticem cœli vocat Virgilius.

311. *Ab aure*] Qui telum vibrant, illud priùs, ut acriùs emittant, ad aurem adducunt.

313. *Ignibus*] Ὀξυμωρον. Ignis ignem potius auget: verùm flamma valentior minùs valentem oppreſſit, ſicut infirmiora à robuſtioribus in naturâ ſubiguntur in eodem genere.

321. *Stella*] Non ſtella quidem, ſed exhalatio quædam incenſa, ſtellæ ſpeciem referens.

323. *Procul*] Multùm enim diſtat Italia ab Æthiopiâ.

324. *Eridanus*] Fluvius Italiæ, qui & Padus dicitur.

325. *Heſperiæ*] Occidentales & Italicæ: *Heſperia* enim ferè pro Italiâ, ſicut *ultima Heſperia* pro Hiſpaniâ ſumitur. Naïdes autem Heſperiæ, Phaethuſa, Lampetie, & Phœbe, ſorores erant Phaetontis.

Ib. *Trifida*] *Fulmine,* quod trifidâ cuſpide pingitur.

Quem

Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
Nam pater obductos luctu miſerabilis ægro
Condiderat vultus: &, ſi modò credimus, unum
Iſſe diem ſine Sole ferunt. Incendia lumen
Præbebant; aliquiſque malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit, quæcunque fuerunt
In tantis dicenda malis; lugubris & amens,
Et laniata ſinus, totum percenſuit orbem:
Exanimeſque artus primò, mox oſſa requirens,
Repperit oſſa tamen peregrinâ condita ripâ.
Incubuitque loco: nomenque in marmore lectum
Perfudit lachrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minùs Heliades fletus, &, inania morti
Munera, dant lachrymas: & cæſæ pectora palmis
Non auditurum miſeras Phaetonta querelas
Nocte, dieque vocant: adſternunturque ſepulchro.
Luna quater junctis implêrat cornibus orbem:
Illæ more ſuo (nam morem fecerat uſus)
Plangorem dederant: è quîs Phaethuſa ſororum
Maxima, cùm vellet terræ procumbere, queſta eſt
Diriguiſſe pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie, ſubitâ radice retenta eſt.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet;
Avellit frondes. Hæc ſtipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos ſua brachia ramos.
Dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex;
Perque gradus uterum, pectuſque, humeroſque, manuſque,
Ambit: & exſtabant tantùm ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? niſi, quò trahat impetus illam,
Huc eat, atque illuc? &, dum licet, oſcula jungat?
Non ſatìs eſt: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpere: at inde

quem ſi tenere non potuit fruſtratus eſt tamen inceptis ingentibus. Nam parens lacrymabilis gravi ærumnâ velaverat faciem opertam: et ſi modò fidem adhibemus, aiunt unum diem præterriſſe abſque ſole. Deflagratio lucem afferebat; et nonnulla fuit utilitas in illo diſpendio. At Clymene poſtquam protulit quæcumque fuerunt proferenda in tantis malis, triſtis et furioſa, et ſciſſas veſtes habens, perluſtravit totum mundum: et exquirens primò membra mortua, mox oſſa, invenit oſſa quamquam ſepulta ripâ exterâ. Et ibi inſedit: et irrigavit lachrymis nomen lectum in marmore, et calefecit gremio nudato. Neque minùs ſoles filiæ præbent morti lachrymas et ejulatus, dona vana: et plangentes pectora manibus explicitis citant nocte et die Phaetontem non percepturum lamentabiles querimonias: et jacent ad tumulum. Luna quater abſolverat orbem cornibus cœuntibus: illæ ex conſuetudine ſuâ (nam uſus in conſuetudinem abierat) lamentationes continuaverant, è quibus Phaethuſa, grandior natu ſororum, cùm cuperet ſeſe in terram mittere, ingemuit pedes induruiſſe: ad quam cùm alba Lampetie vellet accedere, correpta eſt radice modò natâ. Cùm tertia vellet lacerare comam manibus; decerpit frondes. Hæc queritur crura correpta eſſe trunco, illa lacertos ſuos mutari in productos ramos. Et dum ea ſtupent, liber involvit inguina; et circumdat paulatim ventrem, et pectus, et humeros, et manus; et ſupererant tantùm ora citantia matrem. Quid agat mater? niſi feratur huc atque illuc, quo furor illam rapiat; et miſceat baſia, dum datur? Non ſatìs eſt: nititur eripere corpora ſtipitibus, et revellere ramos teneros manibus: at inde

NOTÆ.

328. *Excidit*] Magna tamen aggredi auſus eſt, quod quidem abundè pulchrum atque magnificum eſt.

329. *Ægro*] Id eſt, qui ægros facit. Meton.

335. *Percenſuit*] Inveniendi filii cauſâ.

336. *Mox*] Poſtquam corpus non invenerat.

340. *Heliades*] Solis filiæ, â patre Græcè ſic dictæ, quæ & à fratre *Phaëtontiades*. Tres tantùm hîc memorat poëta, alii plures. Hyginus uſque ad ſeptem; quæ poſtquam fratrem per quatuor menſes aſſiduè fleviſſent, tandem Jovis miſeratione in populos, vel, ut aliis placet, in alnos, ipſarum verò lachrymæ in ſuccina ſeu electra, mutatæ ſunt.

344. *Luna quater junctis*] Quatuor menſes tranſierant.

guttæ cruentæ ſluunt tanquam de cicatrice. Ignoſce, quæſo, mater, vociferatur, quæcunque eſt vulnerata: ignoſce, quæſo: corpus noſtrum diſcerpitur in arbore. Jamque vale. Liber occupavit os *ultima verba* proferens.

III. *Inde ſtillant lachrymæ: et electra derivata de novis ramis indurantur ſole: quæ fluvius purus excipit, et mittit Italis puellis induenda.*

IV. *Cycnus filius Stheneli adſtitit huic prodigio, qui utcumque tibi devinctus* ſanguine materno, *Phaeton, tamen fuit conjunctior* benevolo *animo. Ille neglecto regno (nam imperium tenebat in gentem Ligurum, et amplas civitates) quæſtibus impleverat ripas glaucas, et fluvium Eridanum, et nemus amplificatum ſororibus, cùm vox eſt imminuta viro: et plumæ candidæ imitantur comam: et collum productum à pectore extenditur, et ligamina committunt* pedum

Sanguineæ manant, tanquam de vulnere, guttæ. 360
Parce, precor, mater, quæcunque eſt ſaucia, clamat:
Parce, precor: noſtrum laniatur in arbore corpus.
Jamque vale. Cortex in verba noviſſima venit.
III. Inde fluunt lachrymæ: ſtillataq; ſole rigeſcunt
De ramis electra novis: quæ lucidus amnis 365
Excipit, & nuribus mittit geſtanda Latinis.
IV. Adfuit huic monſtro proles Stheneleia Cycnus,
Qui tibi materno quamvis à ſanguine junctus,
Mente tamen, Phaeton, propior fuit. Ille, relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio, ripas virides, amnemque querelis 371
Eridanum implerat, ſilvamque ſororibus auctam:
Cùm vox eſt tenuata viro: canæque capillos
Diſſimulant plumæ: collumque à pectore longum
Porrigitur, digitoſque ligat junctura rubentes: 375
Penna latus veſtit: tenet os ſine acumine roſtrum:
Fit nova Cycnus avis. Nec ſe cœloque, Jovique
Credit, ut injuſtè miſſi memor ignis ab illo.
Stagna colit, patuloſque lacus: ignemque peroſus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis. 380
Squallidus interea genitor Phaetontis, & expers
Ipſe ſui decoris, qualis, cùm deficit orbem,
Eſſe ſolet: lucemque odit, ſeque ipſe, diemque:
Dàtque animum in luctus: & luctibus adjicit iram:
Officiumque negat mundo. Satìs, inquit, ab ævi 385

articulos rubentes. Penna tegit latus, roſtrum occupat os ſine acumine: Cycnus mutatur in avem novam. Nec ſe committit cœlo, et Jovi, tanquam recordans fulminis injuſtè conjecti ab illo. Frequentat ſtagna, et vaſtos lacus: et averſatus ignem aſſumſit flumina contraria flammis, quæ habitat. Interea pater Phaetontis horridus, et ipſe ſpoliatus ſua elegantia, qualis conſuevit eſſe cùm orbem ſuum *obſcuratum habet: et odio habet ſplendorem, ſeipſum, et diem: et animum adjicit ad mœrorem: et addit iram mœrori, et recuſat officium* ſuum præſtare *orbi. Satìs, ait, ab temporum*

NOTÆ.

361. *Parce, Precor*] Sic Polydorus apud Virg.

Quid miſerum, Æneа, laceras? jam parce ſepulto;
Parce pias ſcelerare manus.——

363. *In verba*] Hoc eſt, cortex os obducens, verba Heliadum ultima occupavit.

367. *Adfuit huic*] Quo Heliades in arbores populos, & lachrymæ in electra converſæ ſunt. Nunc ad Cycni Stheneli filii progeditur fabulam qui Phaetonti ſanguine & amicitiâ conjunctus, cùm, relictâ Liguriâ, ad Padi ripas veniſſet, multùmque amici caſum defleviſſet, in avem ſui nominis fuit mutatus.

370. *Ligurum*] Sunt Ligures, quibus imperabat Cycnus, Italiæ populi, inter Varum & Macram amnes ſiti, Tuſcis ab ortu contermini.

372. *Sororibus*] *Phaetontis:* Quas ante in populos mutatas vidimus.

375. *Junctura*] Pelliculam dicit rubentem, quâ continentur Cycnorum digiti.

377. *Nec ſe cœloque*] Naturalem cauſam petit ex fabulâ.

Ib. *Jovique*] Id eſt, *aëri.*

382. *Deficit orbem*] Ubi deliquium & eclipſim patitur, opaci lunæ corporis interjectu obſcuratus.

385. *Officiumque*] Currum regere, cujus beneficio illuſtratur orbis.

Sors

Sors mea principiis fuit irrequieta: pigetque
Actorum ſine fine mihi, ſine honore, laborum:
Quilibet alter agat portantes lumina currus.
Si nemo eſt, omneſque Dei non poſſe fatentur;
Ipſe agat: ut ſaltem, dum noſtras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tum ſciet, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruiſſe necem, qui non benè rexerit illos.
Talia dicentem circumſtant omnia Solem
Numina: neve velit tenebras inducere rebus,
Supplice voce rogant. Miſſos quoque Jupiter ignes
Excuſat, precibuſque minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes,
Phœbus equos: ſtimuloque domans & verbere ſævit:
Sævit enim, natumque objectat, & imputat illis.

V. At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit: &, ne quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat. Quæ poſtquam firma, ſuique
Roboris eſſe videt: terras, hominumque labores
Perſpicit. Arcadiæ tamen eſt impenſior illi
Cura ſuæ: fonteſque, & nondum audentia labi
Flumina reſtituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus; læſaſque jubet revireſcere ſilvas.
Dum redit, itque frequens; in virgine Nonacrinâ
Hæſit: & accepti caluêre ſub oſſibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo;
Nec poſitu variare comas; ubi fibula veſtem,
Vitta coërcuerat neglectos alba capillos,
Et modò leve manu jaculum, modò ſumpſerat arcum:
Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit ulla

initio conditio mea fuit laborioſa: & me pœnitet laborum exactorum ſine fine, ſine honore. Quivis alius regat currus ferentes lucem. Si nullus eſt, et omnes dii concedunt ſe eſſe impares, ipſe regat, ut ſaltem, dum tractat noſtra lora, deponat quandoque fulmina quæ privent parentes liberis. *Tum cognoverit, poſtquam tentaverit impetum equorum ignipedum, non dignum eſſe morte qui non bene moderatus fuerat illos. Omnes dii circumdant ſolem talia proferentem; et orant voce ſupplice ne placeat immittere caliginem mundo. Jupiter etiam excuſat flammas à ſe conjectas, et adjicit pro imperio comminationes precibus. Sol cogit equos attonitos, et trementes adhuc pavore: et compeſcens* eos *aculeo, et ſcuticâ furit: furit enim, et objicit filium, et* eos *accuſat de* ejus morte.

V. *At Pater omnipotens perluſtrat vaſtum ambitum cœli: et proſpicit, ne quid corruptum viribus ignis perierit. Quæ poſtquam invenit integra, et ſibi conſtantia: intuetur terras, et labores hominum. Magis tamen intendit animum ad ſuam Arcadium: et renovat fontes et fluvios nondum auſos fluere: decorat terram herbis, arbores foliis, et imperat nemora vaſtata revireſcere. Dum ſæpius meat atque remeat, conſtitit* defixis oculis *in puellâ Nonacrinâ: et amor medullis receptus incaluit. Non erat hujus penſum lanam trahere et mollem redere, et variâ poſiturâ capillos diſtinguere: poſtquam fibula collegerat amictus, vitta candida comam fluentem, et nunc corripuerat manu expolitum jaculum, nunc arcum; erat miles Dianæ: neque ulla tetigit Mænalon*

NOTÆ.

390. *Ipſe*] *Jupiter*, quem tamen iratus dedignatur appellare.

405. *Arcadiæ ſuæ*] A ſe amatæ; ſive propter Maiam, quæ in Cyllene, ipſius Arcadiæ monte, Mercurium peperit. Vel *ſuæ* ait poëta, quòd Arcades non minùs, quam Cretenſes, apud ſe natum eſſe Jovem contendunt. Sic Pauſanias in Arcadicis.

409. *Nonacrinâ*] *Arcadicâ*; Synecdochicè. Calliſto eſt Lycaonis filia, cui nomen fecit Mons Arcadiæ *Nonacris*.

412. *Poſitu variare*] Id eſt, in varias figuras componere.

413. *Vitta alba*] Quæ pudicitiæ ſymbolum.

415. *Miles erat*] Id eſt, Venationi erat dedita: nam & talis fuit Diana.

Ib. *Phœbes*] *Dianæ*, Apollinis ſeu Phœbi ſororis.

Ib. *Mænalon*] Arcadiæ montem, ubi Diana venari ſolita.

magìs *accepta*, quàm *hæc Triviæ. Sed nulla* gratia aut *potentia eſt durabilis. Sol excelſus tenebat locum ulteriorem medio, cùm illa intrat ſilvam, quæ nullo tempore deciſa erat. Hîc depoſuit pharetram humero, et relaxavit arcum flexilem: et ſtrata erat ſuper terrâ, quam gramen veſtiverat: et ſuſtentabat pictâ pharetrâ caput impoſitum. Cùm Jupiter aſpexit defatigatam, et ſine cuſtode; Certè, dicit, uxor mea ignorabit iſtud ſtuprum: aut ſi cognoverit, ſuntne rixæ, ó, ſuntne tanti? Continuò aſſumit vultus et ornatum Dianæ: atque inquit, O puella pars una mearum comitum, in quibus collibus es venata? Puella ſurgit, et ait, Salve numen, meâ ſententiâ, majus Jove, quamvis ipſe* me *audiat. Ipſe audit et ridet; & lætatur ſe ſibi anteponi; et dat ſuavia, nec ſatìs modeſta, nec ſic ut à puellâ dari oporteat. Implicat amplexu conantem referre quâ ſilvâ venata ſit; et ſe manifeſtat non ſine crimine. Illa equidem (utinam videres, Juno, eſſes lenior!) Illa equidem contrà nititur quantùm ſaltem puella poſſit: ſed quæ puella, quiſve poterat vincere Jovem? Jupiter voti compos aſcendit in ſupremum cælum. Hæc odit nemus, & ſilvam conſciam. Unde digrediens oblita eſt ferè colligere pharetram cum ſagittis, & arcum quem appenderat. Ecce Dictynna ſtipata ſuis comitibus ambulans per excelſum Mænalon, & elata nece ferarum videt hanc, & arceſſit viſam: hæc vocata recedit, & metuit primò, ne Jupiter lateret in illâ.*

Gratior hâc Triviæ. Sed nulla potentia longa eſt.
Ulterius medio ſpatium Sol altus habebat;
Cùm ſubit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas,
Exuit hîc humero pharetram, lentoſque retendit
Arcus: inque ſolo, quod texerat herba, jacebat.
Et pictam poſitâ pharetram cervice premebat.
Jupiter ut vidit feſſam, & cuſtode vacantem;
Hoc certè conjux furtum mea neſciet, inquit:
Aut ſi reſcierit; ſunt, ô, ſunt jurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultumque Dianæ:
Atque ait, O comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? de ceſpite virgo
Se levat: &, Salve numen, me judice, dixit,
Audiat ipſe licet, majus Jove. Ridet, & audit;
Et ſibi præferri ſe gaudet; & oſcula jungit:
Nec moderata ſatìs, nec ſic à virgine danda.
Quâ venata foret ſilvâ narrare parantem
Impedit amplexu: nec ſe ſine crimine prodit.
Illa quidem contrà, quantùm modò fœmina poſſit,
(Aſpiceres utinam, Saturnia, mitior eſſes!)
Illa quidem pugnat: ſed quæ ſuperare puella,
Quiſve Jovem poterat? ſuperum petit æthera victor
Jupiter. Huic odio nemus eſt, & conſcia ſilva.
Unde, pedem referens, pœne eſt oblita pharetram
Tollere cum telis, &, quem ſuſpenderat, arcum.
Ecce, ſuo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde ſuperba ferarum,
Aſpicit hanc, viſamque vocat: clamata refugit;
Et timuit primò, ne Jupiter eſſet in illâ.

NOTÆ.

416. *Triviæ*] *Dianæ*; quæ ideo Trivia dicitur, quòd in triviis triformi, & tricipiti ſacra fierent. Vide Faſt. lib. I. Eſt nempe Diana in terris, eadem quæ in cœlo Luna, & inferis Proſerpina, quam in triviis equino, canino, medioque humano capite repræſentabant.

417. *Ulterius ſpatium*] Meridiem jam pertranſiſſe ſignificat.

418. *Quod nullo*] Quod nunquam cæſum erat, adeòque arboribus denſiſſimum, umbrâque gratiſſima.

424. *Sunt jurgia tanti?*] Suntne tanti momenti, ut me ab hiſce deliciis abſterreant?

435. *Aſpiceres*] Id eſt, ſi vidiſſes, Juno, quàm reluctanter Jovi ceſſerit, non adeò in immerentem ſævires.

438. *Conſcia*] Stupri à Jove illati.

441. *Dictynna*] Diana, ἀπὸ τῶν δικτύων, à retibus, quibus uſa dea venatrix. Quanquam in Britomartis nymphæ & comitis honorem hoc nomen ſibi aſſumſiſſe Dianam voluerunt alii. Illa nempe cùm Minois amorem fugeret, & ſeſe in mare præcipitem dediſſet, à Cretenſibus, oraculo monitis ut hoc pacto graſſantem peſtem effugerent, retibus ex mari extracta eſt. Qui Cretenſes Dianæ templum, ſub Dictynnæ nomine, extructum dicaverunt.

Sed,

Sed, poſtquam pariter Nymphas incedere vidit,
Senſit abeſſe dolos, numerumque acceſſit ad harum.
Heu quàm difficile eſt, crimen non prodere vultu!
Vix oculos attollit humo: nec, ut antè ſolebat,
Juncta Deæ lateri, nec toto eſt agmine prima,
Sed ſilet; & læſi dat ſigna rubore pudoris.
Et (niſi quod virgo eſt) poterat ſentire Diana
Mille notis culpam. Nymphæ ſenſiſſe feruntur.
Orbe reſurgebant Lunaria cornua nono;
Cùm Dea venatrix, fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum; de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas verſabat rivus arenas.
Ut loca laudavit: ſummas pede contigit undas.
His quoque laudatis, Procul eſt, ait, arbiter omnis:
Nuda ſuperfuſis tingamus corpora lymphis.
Parrhaſis erubuit. Cunctæ velamina ponunt:
Una moras quærit. Dubitanti veſtis adempta eſt:
Quâ poſitâ, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibuſque uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec ſacros pollue fontes,
Cynthia: deque ſuo juſſit ſecedere cœtu.
Senſerat hoc olim magni matrona Tonantis;
Diſtuleratque graves in idonea tempora pœnas.
Cauſſa moræ nulla eſt: & jam puer Arcas (id ipſum
Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
Quò ſimul obvertit ſævam cum lumine mentem:
Scilicet hoc unum reſtabat, adultera, dixit,
Ut fœcunda fores: fieretque injuria partu
Nota: Joviſque mei teſtatum dedecus eſſet.
Haud impunè feres: adimam tibi nempe figuram,

Sed poſtquam cognovit, Nymphas unà ambulare, intellexit fraudem non eſſe, et ſe addidit earum choro. Heu quàm difficile eſt non indicare crimen ore! vix erigit oculos; neque, ut antea conſueverat, affixa eſt lateri deæ; neque eſt prima toto choro. Verùm tacet; & rubore ſuo indicat pudicitiam violatam. Et, niſi ipſa eſſet virgo, Diana poterat cognoſcere crimen mille indiciis. Nymphæ dicuntur cognoviſſe. Cornua Lunæ renovabantur nono menſe, cùm Diana dea venatrix languens nimio fervore fratris, devenit in ſilvam opacam; ex quâ manabat rivus fluens cum ſtrepitu, & verrebat ſabulum detritum. Poſtquam probavit loca, attigit pede aquas ſupremas. Illis quoque probatis, Longè abeſt, inquit, omnis teſtis: abluamus nuda corpora aquis ſuperfuſis, Parrhaſis rubore correpta eſt. Omnes exuunt veſtes: ea ſola cunctatur. Amictus dereptus eſt moras nectenti: quo exuto, culpa prodita eſt cum nudo corpore. Diana dixit huic exterritæ, & quærenti tegere ventrem manibus, Fuge hinc, neque contamina ſacros fontes: et imperavit abire à ſuo numero. Conjux magni Tonantis hoc olim adverterat; & dimiſerat in tempus opportunum atrox ſupplicium. Non eſt cauſa diutius morandi: & jam puer Arcas erat natus de adulterâ: id ipſum Junoni mœrori erat. In quem puerum ſtatim atque conjecit feros oculos, ferumque animum; Scilicet, inquit, hoc unum ſuperaret, pellex, ut fœcunda eſſes: & injuria innoteſceret partu: et crimen mei Jovis eſſet hoc teſtimonio confirmatum. Non diſcedes inulta: namque tibi eripiam formam,

NOTÆ.

452. *Senſiſſe feruntur*] Adeòque perſpicaciores, minùſque, quàm ipſa Diana, virgines: vel quia cum illâ familiariter magis verſarentur.

453. *Orbe*] *Nonus menſis aderat.*

454. *Fraternis*] *Solis*, qui Dianæ frater.

456. *Attritas*] *Minutas*, quæque adeò pedes non læderent.

460. *Parrhaſis*] *Calliſto*, Arcadica. Memorantur enim Arcadiæ mons Parrhaſius, nemus, oppidum, regiuncula; à Parrhaſo Lycaonis filio.

461. *Adempta*] Puellari protervitate & joco.

464. *Sacros*] Fontes, quibus erat perennis ſcaturigo, numen habere credebantur.

465. *Cynthia*] *Diana*, a Cyntho, Deli monte, ubi cum Apolline nata.

468. *Cauſſa moræ nulla*] Juno non videt cauſam, quare iram ſuam diutius differat.

Ib. *Arcas*] Quem ex Jove peperit Calliſto

Qua

quâ tibi plaudis, odiosa, et quâ grata es viro nostro. Locuta est: & comâ correptâ à fronte oppositâ, proturbatam projecit in terram. Supplex porrigebat lacertos: lacerti cœperunt rigere pilis atris, et manus flecti, et augeri in ungues hamatos, & vicem pedum præstare: & vultus olim probati à Jove fieri turpes vastis faucibus. Et ne preces, et copia orationis moveat mentem, tollitur potestas loquendi. Vox sæva, infensa, & plena terroris emittitur de rauco gutture. Animus tamen pristinus inest in ursâ factâ, et indicans pœnam suam continuo gemitu, tollit ad cœlum et astra manus qualescunque: et cogitat Jovem ingratum, licet non possit ita prædicare. Ah! quoties verita requiescere in nemore deserto, expatiata est ante domum, & in campis olim suis. Ah! quoties agitata est per rupes latratibus canum! Et venatrix effugit tremefacta metu venatorum! Sæpe se abdidit feris conspectis; non recordans quid esset: et ursa expavit ursos visos in collibus, & lupos, quanquam parens esset immixtus illis.

Quâ tibi, quâq; places nostro, importuna, marito.
Dixit: &, adversâ prênsis à fronte capillis,
Stravit humi pronam. Tendebat brachia supplex:
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvarique manus, & aduncos crescere in ungues,
Officioque pedum fungi: laudataque quondam
Ora Jovi, lato fieri deformia rictu.
Neve preces animos, & verba superflua flectant;
Posse loqui eripitur. Vox iracunda, minaxque,
Plenaque terroris rauco de gutture fertur.
Mens antiqua tamen factâ quoque mansit in ursâ;
Assiduoque suos gemitu testata dolores,
Qualescunque manus ad cœlum & sidera tollit:
Ingratumque Jovem, nequeat cùm dicere, sentit.
Ah quoties, solâ non ausa quiescere silvâ,
Ante domum, quondamque suis erravit in agris!
Ah quoties, per saxa canum latratibus acta est!
Venatrixque metu venantum territa fugit!
Sæpe feris latuit visis; oblita quid esset:
Ursaque conspectos in montibus horruit ursos:
Pertimuitque lupos; quamvis pater esset in illis.

VI. Ecce Lycaoniæ proles ignara parenti
Arcas adest, ter quinque ferè natalibus actis:
Dumque feras sequitur; dum saltus eligit aptos,
Nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit,
Incidit in matrem; quæ restitit, Arcade viso;
Et cognoscenti similis fuit. Ille refugit:
Immotosque oculos in se sine fine tenentem
Nescius extimuit: propiùsque accedere aventi
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo.
Arcuit omnipotens; pariterque ipsosque, nefasque

VI. *Ecce Arcas filius Callistûs nescius incidit in matrem, annos natus propemodum quindecim: & dum persequitur feras, dum eligit saltus idoneos, & circumdat silvas Erymanthidas cassibus intextis, occurrit matri, quæ constitit, Arcade conspecto; ut visa est cognoscere* illum. *Ille recessit: et ignorans expavit hærentem semper in se oculis fixis: et jaturus erat telum vulneraturum pectus* matris *cupientis accedere propiùs. Omnipotens* id *vetuit: ut simul ipsos* corripuit, *& nefas,*

NOTÆ.

478. *Brachia*] In ursam mutata est. Cujus fabulæ hanc causam assignat Pælæphatus. Ingressa erat Callisto venatrix ursæ cubile, à quâ consumpta est: Exivit deinde ursa, nec deinceps apparuit Callisto: eam ursam esse comites dictitârunt.

487. *Tollit*] Solent nempe ursi posterioribus tantùm pedibus quandoque insistere, more hominum.

493. *Quid esset*] Ejusmodi nempe fera, cui ab aliis nihil timendum esset.

495. *Pater*] Patrem illius Lycaonem antea in lupum Jovis irâ mutatum vidimus, Lib. I.

499. *Erymanthidas*] *Arcadicas*; *Erymanthus* quippe Arcadiæ mons est, apro ab Hercule cæso factus celebris.

Sustulit;

Suſtulit; & celeri raptos per inania vento
Impoſuit cœlo, vicinaque ſidera fecit.
Intumuit Juno, poſtquam inter ſidera pellex
Fulſit: & ad canam deſcendit in æquora Tethyn,
Oceanumque ſenem: quorum reverentia movit
Sæpe deos: cauſſamque viæ ſcitantibus infit:
Quæritis æthereis quare regina Deorum
Sedibus huc adſim? pro me tenet altera cælum.
Mentiar, obſcurum niſi nox cùm fecerit orbem,
Nuper honoratas ſummo mea vulnera cœlo
Videritis ſtellas illîc, ubi circulus axem
Ultimus extremum ſpatioque breviſſimus ambit.
Eſt verò, cur quis Junonem lædere nolit,
Offenſamque tremat; quæ proſim ſola nocendo?
En ego quantùm egi! quàm vaſta potentia noſtra eſt!
Eſſe hominem vetui: facta eſt Dea. Sic ego pœnas
Sontibus impono: ſic eſt mea magna poteſtas!
Vindicet antiquam faciem, vultuſque ferinos
Detrahat; Argolicâ quod in antè Phoronide fecit.
Cur non & pulſâ ducat Junone, meoque
Collocet in thalamo, ſocerumque Lycaona ſumat?
At vos ſi læſæ contemptus tangit alumnæ,
Gurgite cæruleo ſeptem prohibete Triones:
Sideraque in cœlo ſtupri mercede recepta
Pellite; ne puro tingatur in æquore pellex.
VII. Dî maris annuerant. Habili Saturnia curru

prohibuit; et affixit cœlo ablatos vento rapido per aërem, et aſtra effecit ſibi invicem vicina. Juno excanduit, poſtquam adultera micuit inter aſtra, et devecta eſt ad veterem Tethyn in mare et ſenem Oceanum; quorum bonos tetigit ſæpe deos: et ita *incipit* verba faciens ad eos *qui cauſſa itineris interrogaverant: Petitis quamobrem regina deorum huc advenerim ab arcibus cæleſtibus? Alia habet cælum pro me. Sim mendax, niſi, cùm nox induxerit tenebras mundo, aſpexeritis* Arcadem & Calliſtonem, *meos dolores, ſtellas jam inſignes ſupremo cœlo, illîc ubi circulus ultimus et minimus ambitu circumdat polum. Reliquum autem eſt* aliquid, *quamobrem quiſquam metuat offendere Junonem, et metuat læſam, quæ ſola juvem efficiendo? En quantùm ego profeci! quanta eſt noſtra poteſtas! prohibui eſſe hominem, facta eſt dea. Ita ulciſcor noxios: ea eſt mea vaſtæ potentia! Aſſerat* ei *priſtinam formam, et tollat faciem belluinam; quod fecit antea in Phoronide Argolicâ. Cur non etiam eam uxorem ducat, Junone repudiatâ, et conſtituat in meo cubiculo, et accipiat Lycaonem in ſocerum? At ſi faſtidium alumnæ ſpretæ vos movet, arcete à glauco mari ſeptem Triones; et abigite ſidera cœlo, quod iis ſtupri præmium eſt, admota; ne adultera mergatur in aquâ purâ.*

VII. *Dîi maris aſſenſi erant. Filia Saturni curru agili*

NOTÆ.

506. *Inania*] *Per ſpatium aërium*, quod vacuum videtur.

507. *Sidera*] Calliſto fuit in Urſam majorem mutata, quam Arctophylax, in quem mutatus Arcas, comitatur.

509. *Canam*] Spumis & ætate; nam omnium rerum, etiam deorum nutrix credita.

510. *Quorum reverentia*] Oceanus & Tethys magno ſunt in honore apud omnes deos, quia antiquiſſimi. Alter deorum parens; altera mater, ſive nutrix. Vide Natal. lib. VIII. cap. 1.

516. *Circulus*] *Arcticus*, qui minimus eſt ad polum Septentrionalem.

522. *Sontibus*] Nocentibus, & meis pellicibus.

523. *Vindicet*] Reſtituat illi priorem formam, ſicut & reſtituit ſuam Io nepoti Phoronei, quæ, cùm in vaccam Junonis metu fuit converſa, humanæ tandem formæ à Jove fuit reſtituta.

525. *Ducat*] Call ſtonem, quam in tanto dolore, multùm cavet ne nominet.

527. *Alumnæ*] Jam antea Junonem à Tethy educatam diximus: cui fabulæ natura ipſa anſam præbuit. Per Junonem enim infimam aëris regionem præſertim intelligunt fabularum conſarcinatores, qui quidem aër Tethy ſeu aquâ rarefactâ gignitur & nutritur.

528. *Septem Triones*] Id eſt, Urſam majorem.

530. *Ne puro*] Hoc ideo fictum, quòd Urſa, & polo nobis ſublato, vicina ſidera non ſubeant horizontem, qui quidem poëtis, ut & vulgò, videtur mare.

pavonibus ſtellatis: aſcendit in cælum fluidum ſtellatis inquam, *tam nuper Argo interfecto, quàm tu, corve garrule, nuper eras repentè mutatus in alas atras, cùm priùs albus fuiſſes. Nam hæc avis fuit olim ſplendida pennis candidis, ut par eſſet columbis prorſùs ſine omni maculâ: neque cederet anſeribus cuſtodituris voce experrectâ Capitolium, neque cycno proſequenti fluvios. Lingua nocuit: linguâ garrulâ* id *præſtante, ut color qui erat candidus, nunc ſit contrarius candido.*

VIII. *Non fuit* puella *formoſior in totâ Hæmoniâ, quàm Lariſſæa Coronis. Sanè grata tibi fuit, Delphice, dum vel pudica fuit, vel minùs obſervata. Sed avis Apollinis cognovit ſtuprum: et, ut index inexorabilis revelaret vitium occultum, greſſus dirigebat ad dominum: quem*

Ingreditur liquidum pavonibus aëra pictis:
Tam nuper pictis cæſo pavonibus Argo,
Quàm tu nuper eras, cùm candidus antè fuiſſes,
Corve loquax, ſubitò nigrantes verſus in alas.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas ſine labe columbas:
Nec ſervaturis vigili Capitolia voce
Cederet anſeribus, nec amanti flumina cycno.
Lingua fuit damno: linguâ faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc eſt contrarius albo.
VIII. Pulchrior in totâ, quam Lariſſæa Coronis,
Non fuit Hæmoniâ. Placuit tibi, Delphice, certè,
Dum vel caſta fuit, vel inobſervata. Sed ales
Senſit adulterium Phœbeïus: utque latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Conſequitur pennis, ſcitetur ut omnia, cornix.
Auditâque viæ causâ, Non utile carpis,
Inquit, iter: ne ſperne meæ præſagia linguæ.
Quid fuerim, quid ſimque, vide; meritumque require:
Invenies nocuiſſe fidem. Nam tempore quodam

indicem cornix loquax perſequitur alis agitatis, ut omnia percunctetur. Et cognitâ cauſâ viæ, Non, ait, *iter facis,* tibi *commodum: ne contemne omina linguæ meæ. Inſpice quid ſim, et quid fuerim, et percunctare de merito: reperies fidem* mihi *obfuiſſe. Nam aliquando*

NOTÆ.

532. *Pictis*] Quorum caudas ſtellantibus gemmis, ex Argi oculis, nuper ornaverat Juno. Picti verò pavones propriè trahunt currum Junonis propter diverſam & multicolorem aëris naturam: quâ de causâ & Iris eidem nuncia & miniſtra eſt.

533. *Tam nuper*] Repetitio eſt, ut ad ſequentem fabulam faciliùs deſcendat, & lectoris animum præparet.

534. *Quam tu nuper eras*] Corvus initio fuit candidus; ſed quum ejus indicio Apollo cognoviſſet Coronida amicam cum alio juvene (Iſchyde ſc.) rem habere, eamque ſagittis interfeciſſet, puerumque Æſculapium exciſo utero extraxiſſet; pœnitentiâ ductus, corvum indicem ſibi aliquid præmii ſperantem, ex albo nigrum fecit.

538. *Nec ſervaturis*] Alludit ad hiſtoriam Romanam, quæ Gallos teſtatur, olim per noctis ſilentia ad ſummum Capitolini obſeſſi aſcendiſſe; ita ut non cuſtodes ſolùm, ſed & canes fefellerint: anſeres tamen clangore, & alarum ſtrepitu M. Manlium excitâſſe, qui cum aliis Gallos de arce Romanâ deturbavit.

542. *Lariſſæa*] Lariſſâ Theſſaliæ urbe orunda; quare ab aliâ Coronide Phocaica diſtinguitur.

543. *Hæmoniâ*] *Theſſaliâ*, ab Hæmo vicino monte, ut placet Servio; at potiùs ab aliquo rege, quorum cauſâ ſæpiſſime nomen mutavit.

Ib. *Delphice*] Apollinem compellat, quia Delphis, Phocidis urbe, ubi celeberrimum habuit templum & oraculum, hoc nomen conſecutus eſt.

545. *Phœbeïus*] Corvus eſt, propter auguria, vaticinia, & præſagia, Apollini ſacer.

546. *Non exorabilis*] Inexorabilis dicitur corvus, quia cornicis monita audire noluerit; vel fortè quia Coronis eum precibus fruſtrà fatigavit ne rem proferret.

551. *Quid fuerim*] Comes namque fui Minervæ.

Ib. *Quid ſim*] Nunc à comitatu Minervæ repulſa contemnor.

Pallas

Pallas Erichthonium, prolem ſine matre creatam,
Clauſerat Actæo textâ de vimine ciſtâ:
Virginibuſque tribus gemino de Cecrope natis
Hanc legem dederat, ſua ne ſecreta viderent.
Abdita fronde levi denſâ ſpeculabar ab ulmo,
Quid facerent. Commiſſa duæ ſine fraude tuentur,
Pandroſos atque Herſe. Timidas vocat una ſorores
Aglauros; nodoſque manu diducit: at intus
Infantemque vident, apporrectumque draconem.
Acta Deæ refero: pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutelâ pulſa Minervæ;
Et ponar poſt noctis avem. Mea pœna volucres
Admonuiſſe poteſt; ne voce pericula quærant.
At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
Me petiît. Ipſâ licet hoc à Pallade quæras:
Quamvis irata eſt, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaicâ clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fueramq; ego regia virgo:
Divitibuſque procis (ne me contemne) petebar.
Forma mihi nocuit. Nam dum per littora lentis
Paſſibus, ut ſoleo, ſummâ ſpatiarer arenâ,
Vidit, & incaluit pelagi Deus: atque precando
Tempora cum blandis abſumſit inania verbis:
Vim parat, & ſequitur. Fugio, denſumque relinquo

Minerva incluſerat Erichthonium filium natum abſque matre, capſâ factâ de vimine Actæo: et poſuerat hanc legem tribus puellis ortis ex Cecrope biformi, ne intuerentur ſua arcana. Ego tecta levibus foliis obſervabam quid ageret ab ulmo ſpiſſâ. Duæ, Pandroſos et Herſe, fideliter ſervant concredita. Una Aglauros arceſſit ſorores meticuloſas; et reſolvat vincula manu; at intuentur intus et puerum, et draconem juxta ſtratum. Renuncio Deæ quæ facta eſſent: pro quo hæc mihi gratia refertur, ut dicar rejecta à clientelâ Palladis; et habear poſt alitem noctis. Meum ſupplicium poteſt docuiſſe alites, ne arceſſant damna loquacitate. At dices, *Credo*, Minerva *non expetivit me ſponte ſuâ, cùm ego ab illâ tale nihil rogarem. Poſſis iſtud à Minervâ ipſâ exquirere: tametſi infenſa eſt, infenſa non iſtud diffitebitur. Nam, dico quæ paſſim nota ſunt, Coroneus illuſtris terrâ Phocaicâ me progenuit: et eram puella regia: et quærebar à procis opulentis; ne me deſpice. Pulchritudo mihi obfuit. Nam dum ambularem in extremâ glareâ tardis greſſibus per littora, ut conſuevi, deus maris* Neptunus *intuitus eſt* me; *et amore correptus eſt: et poſtquam contrivit orando vanum tempus, et molles voces, vi nititur, et* me *perſequitur. Proſilio, et deſtituto ſolidum*

NOTÆ.

553. *Erichthonium*] Fuit hic ſuo tempore rex Athenienſium, ex Vulcani ſemine in terram effuſo, dum vim Minervæ pararet, genitus; quem quidem draconis pedibus natum ciſtâ incluſit ipſa Minerva, tribuſque Cecropis virginibus commendavit, *&c.*

554. *Actæo*] *Ex Atticâ regione directo.*

555. *Gemino*] Fuit Cecrops Athenienſium rex primus, à quo illi *Cecropidæ*: dictus ideo geminus, vel quòd ex parte ſerpens, vel quòd linguâ duplici, Ægyptiâ, nempe Ægypto oriundus, & Attica. Alii alias cauſas afferunt.

562. *Acta*] A Cecropis filiabus.

563. *Ut dicar*] Cornicem ob garrulitatem averſatur prudentiæ dea: cujus generis aves in Minervæ templis luciſque raro, Athenis omnino non conſpici, ſcripſit Plinius, lib. X. cap. 12.

564. *Noctis avem*] *Nocturam*; quæ Minervæ ſacra, qui in tenebris perſpicit; atque in nocte conſilium: ut & propter oculos cæſios, qui illi cum Minervâ communes.

565. *Voce*] Plurimis nocet avibus, quæ per vocem & propter eam in aucupis manus deveniunt.

560. *At puto*] Tacitæ occurrit objectioni. Diceret enim corvus, *Non ob indicium repulſa fuiſti, ô Cornix, ſed quia nunquam Minervæ grata*; quod omnem cornici ſuaſionis vim adimebat. Atque hanc poſtea ita diſſolvit objectionem, ut ſponte fuerit ab ipſâ Minervâ comes petita.

569. *Phocaica*] In Phocide Græciæ regione, Atticæ finitimâ, imperans.

572. *Lentis*] Qui cornicum etiam mos eſt.

Littus,

Littus et fruſtrà deſatigor in molli ſabulo. Poſtea precor deos et homines: neque vox mea movit ullum hominem. Virgo tacta eſt pro virgine, et opem tulit. Porrigebam lacertos ad cælum: lacerti cœperunt obſcurari pennis levibus. Conabar deripere amictum ab humeris; at illa erat pluma, et fixerat radices extremas in cutem. Molibar percutere pectora nuda meis palmis; ſed neque habebam palmas neque pectora nuda. Currebam: neque utì priùs ſabulum coërcebat pedes: et levabar extremâ terrâ. Continuò vecta per aërem tollor, et ſum addita comes illibata Palladi. Quid tamen juvat iſtud, ſi Nyctimene, facta ales crimine nefando, occupavit noſtrum honorem?

IX. *An factum, quod vulgatum eſt per totam Leſbon, eſt tibi inauditum? Nyctimenen violâſſe lectum paternum? Illa quidem* eſt *ales: ſed conſcia criminis vitat* omnium *conſpectum et diem, et tegit pudorem caligine; et fugatur ab omnibus* avibus *toto cælo. Corvus dicit proferenti talia, Oro ut iſtæ revocationes ſint tibi exitio; nos contemnimus mane præſagium. Neque deſiſtit ab incœpto itinere: et refert domino* Apollini *ſe vidiſſe Coronidem cubantem cum juvene Hæmonio. Laurea* coronâ *excidit deo, audito ſtupro amantis, atque ſimul alacritas, et plectrum, et color. Et cùm mens excandeſceret irâ turgente, ſumit tela conſueta, et curvat arcum cenſum à cornibus; et illa toties connexa cum pectore ſuo*

Littus, & in molli nequicquam laſſor arenâ.
Inde Deos, homineſque voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem. Mota eſt pro virgine virgo,
Auxiliumque tulit. Tendebam brachia cœlo:
Brachia cœperunt levibus nigreſcere pennis.
Rejicere ex humeris veſtem molibar; at illa
Pluma erat, inque cutem radices egerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis:
Sed neque jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Currebam; nec, ut antè, pedes retinebat arena:
Et ſummâ tollebar humo. Mox acta per auras
Evehor, & data ſum comes inculpata Minervæ.
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?

IX. An, quæ per totam res eſt notiſſima Leſbon,
Non audita tibi eſt? patrium temerâſſe cubile
Nyctemenen? avis illa quidem: ſed conſcia culpæ
Conſpectum, lucemque fugit, tenebriſque pudorem
Celat; & à cunctis expellitur æthere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,
Sint precor iſta malo: nos vanum ſpernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter: dominoque jacentem
Cum juvene Hæmonio vidiſſe Coronida narrat.
Laurea delapſa eſt audito crimine amantis:
Et pariter vultuſque, Deo, plectrumque, colorque
Excidit. Utque animus tumidâ fervebat ab irâ:
Arma aſſueta capit; flexumque à cornibus arcum
Tendit; & illa ſuo toties cum pectore juncta

NOTÆ.

577. *Nequicquam*] Quia plùs poterat Neptunus inſequendo, quàm Coronis fugiendo.

579. *Virgo*] Minerva perpetuâ gaudens virginitate, virginis Coronidis cauſâ mota eſt.

587. *Et ſummâ*] Jam levior facta eſt, nec, ut antè, mollis arena cedit pedibus, & greſſus retardat.

589. *Diro*] Quia Nyctimene, Nyctæi regis Leſbia filia, patris amore capta, cum eo concubuiſſe dicitur. Hæc miſerante Minervâ, in noctuam mutata eſt: hinc luciſuga ab avibus, interdiu ſi prodeat, inceſſitur.

590. *Noſtro*] Quia Minervæ cariſſima.

591. *Leſbon*] Eſt Leſbos maris Ægæi inſula nobilis, Troadi à meridie oppoſita. Hodie *Metelin.*

596. *Tibi, ait revocamina*] Id eſt, malè tibi ſit, quæ me ab incepto itinere revocas.

599. *Coronida*] Lariſſæam intellige, quam cum Iſchye, aut Iſchyde concubuiſſe, ſuprà diximus.

601. *Plectrum*] Quo citharam percutiebat.

603. *Arma*] Arcum, & ſagittas.

Indevitato

Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractoque à vulnere ferro,
Candida Puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, Potui pœnas tibi, Phœbe, dediſſe:
Sed peperiſſe priùs. Duo nunc morientur in unâ.
Hactenus; & pariter vitam cum ſanguine fudit.
Corpus inane animæ frigus lethale ſecutum eſt.
Pœnitet, heu! ſero pœnæ crudelis amantem:
Seque, quòd audierit, quòd ſic exarſerit, odit.
Odit avem, per quam crimen cauſſamque dolendi
Scire coactus erat: nervumque, arcumque, manumque
Odit; cumque manu temeraria tela ſagittas.
Collapſamque fovet: ſerâque ope vincere fata
Nititur; & medicas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtrà tentata, rogumque parari
Senſit, & arſuros ſupremis ignibus artus;
Tum verò gemitus (neque enim cœleſtia tingi
Ora decet lachrymis) alto de corde petitos
Edidit. Haud aliter, quàm cùm ſpectante juvencâ
Lactentis vituli, dextrâ libratus ab aure,
Tempora diſcuſſit claro cava malleus ictu.
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injuſtaque juſta peregit;
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina: ſed natum flammis uteroque parentis
Eripuit, geminique tulit Chironis in antrum.
Sperantemque ſibi non falſæ præmia linguæ
Inter aves albas vetuit conſidere corvum.

X. Semifer interea divinæ ſtirpis alumno

tranſve beravit pectora ineluctabili ſagittâ. Coronis *tacta ingemuit, et ferro erepto ex vulnere infecit artus niveos ſanguine purpureo: et dixit, Potui tibi pœnas exſolviſſe, ô Apollo; ſed antea fœtum emiſiſſe. Nunc duo cademus in unâ. Huc uſque* locuta eſt; *et emiſit pariter vitam cum ſanguine. Frigus mortiferum corripuit corpus vacuum animâ. Heu! ſerò pœnitet amantem ſævæ vindictæ: et ſeſe odio proſequitur, quòd aurem præbuerit, quòd ſic irâ incenſus fuerit. Odio habet alitem, per quam neceſſe fuerat cognoſcere vitium, et cauſam luctûs: et averſatur nervum, et arcum et manum, et cum manu, tela* illa *inconſideratè emiſſa, ſagittas. Et incumbit jacenti, et conatur ſuperare fata auxilio,* jam nimiùm *ſerò, et nequicquam experitur artes medicas. Quæ poſtquam* vidit *incoſſum admota, et videt rogum adornari, et membra flagraturæ ultimâ flammâ, tum verò emiſit ſuſpiria ducta ex imo corde (neque enim decet vultus cœleſtes irrigari lachrymis.) Non aliter, quàm cùm juvencâ intuente malleus impactus ab aure dextrâ* percuſſoris *perfregit tempora depreſſa vituli fugentis ictu perſonanti. Poſtquam tamen irroravit pectus unguentis ingratis, et amplexus eſt, et abſolvit exequias iniquas: non paſſus eſt Apollo prolem ſuam cadere in cineres eoſdem: ſed exemit igni et ventre matris filium, et portavit in ſpeluncam Chironis,* qui formæ erat *ambiguæ. Et prohibuit corvum expectantem mercedem linguæ non mendacis conſiſtere inter candidas volucres.*

X. *Interea ſemiferus* Centaurus Æſculapio *alumno divinæ originis*

NOTÆ.

609. *Duo*] Ipſa cum filio Æſculapio, qui jam in utero erat.

610. *Hactenus*] Id eſt, pauca dixit, quaſi plura dicere volentem vita deſeruerit.

626. *Ingratos*] Utpote in re tali. Munus erat flebile & triſte miniſterium.

627. *Juſta*] Exequias *injuſtas* vocat, quarum ſe ingratum injuſtumque damnabat autorem.

629. *Natum*] *Æſculapium*, quem utero Coronis geſtabat.

630. *Chironis*] Fuit Chiron centaurus, Saturno & Philyre Oceani filiâ ortus, cujus ideo pars ſuperior hominis, poſterior equi dicitur fuiſſe, quòd pater, ne ab uxore Ope, amoribus interveniente cognoſceretur, in equum ſeſe confeſtim mutaverit. Probitate autem, juſtitiâ, medicâ arte, aliiſque fuit inclytus Chiron; quamobrem Achillis juventæ moderator conſtitutus.

633. *Semifer*] *Chiron*, ſemivir & ſemiequus Æſculapii inſtitutor.

oblectabatur; & lætus erat honore conjuncto oneri. Ecce nata Centauri adeſt. humeros habens velatos crinibus rubentibus, quam Nympha Chariclo cùm peperiſſet olim ad ripam fluvii impetuoſi, appellavit Ocyroën. Huic non ſatìs fuit doctam fuiſſe artes paternas: aperiebat ſecreta fatorum. Poſtquam igitur correpta fuit impetu fatidico, & incaluit deo, quem habebat conditum in corde, intuetur infantem, & inquit, Adoleſce infans, ſalutifer univerſo mundo: corpora mortalia ſæpe debebunt ſe tibi: Licebit tibi animas ſublatas reſtituere. Poſtquam etiam id ſemel inceperis diîs repugnantibus, igne ævi tui *arceberis poſſe iterum hoc facere: atque ex deo fies corpus inanimum; & deus, qui eras modò corpus: & bis mutabis tua fata. Tu etiam, pater amabilis, non jam morti obnoxius, & factus lege natalium ut ſis ſuperſtes omnibus ſeculis, tunc optabis poſſe interire, cùm torqueberis veneno crudelis ſerpentis admiſſo per artus vulneratos. Et diî facient te mortalem ex immortali; & tres deæ ſecabunt tua fila.*

Lætus erat; miſtoque oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutilis humeros protecta capillis
Filia Centauri; quam quondam nympha Chariclo
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën. Non hæc artes contenta paternas
Edidiciſſe fuit: fatorum arcana canebat.
Ergo ubi fatidicos concepit mente furores,
Incaluitque Deo, quem clauſum pectore habebat;
Aſpicit infantem, totique ſalutifer orbi
Creſce puer, dixit: tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit. Idque ſemel dîs indignantibus auſus,
Poſſe dare hoc iterum flammâ prohibebere avitâ:
Eque Deo corpus fies exſangue; Deuſque,
Qui modò corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoque, care pater, non jam mortalis, & ævis
Omnibus ut maneas, naſcendi lege creatus;
Poſſe mori cupies tum, cùm cruciabere diræ
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto.
Teque ex æterno patientem numina mortis
Efficient: tripliceſque Deæ tua fila reſolvent.

NOTÆ.

636. *Chariclo*] Nympha fuit Apollinis, aut Oceani filia, ut alii tradunt, ab illâ diverſa, cujus Apollodorus meminit, quæ vatis Tireſiæ mater fuit.

638. *Ocyroën*] Ab eo quòd ad rapidi fluminis ripas nata Græcè nomen habuit: ὠκὺς enim *celer*, & ῥὸη *fluxus* dicitur.

Ib. *Paternas*] Medicinam, Aſtronomiam, Muſicam.

641. *Deo*] *Afflatu aut ſpiritu divino correpta eſt.*

642. *Totique ſalutifer orbi*] Æſculapius enim adeò præſtans in medicinâ fuit, ut etiam Hippolytum ab equis diſcerptum *Superas revocavit ad auras*, Virgil. propter quod à Jove fulmine fuit extinctus, ac poſtea deus effectus.

645. *Diîs*] Plutone ſcilicet querente, & Jove indignante, Hippolytum ab Æſculapio in vitam reſtitui poſſe.

646. *Iterare hoc*] Mortuum ad vitam *revocare.*

Ib. *Avita*] Avi Jovis fulmine, quo occiſus eſt Æſculapius.

648. *Bis tua*] Primo è matris morientis utero raptus; ſecundo, ubi à fulminis conflagratione reviviſcens divinitatem conſecutus es. Vel quia ex deo evaſit corpus mortuum, & deinde deus factus eſt poſt mortem.

649. *Tu*] Patrem Chironem compellat Ocyroë, cujus exitum prædicit.

652. *Serpentis*] Lernææ hydræ, cujus veneno Herculis ſagittæ tinctæ erant, quas aliquando cùm Chiron attractaret, earum una fortuitò in ejus pedem decidit.

653. *Teque*] Cùm intolerandos ferre non poſſet Chiron ex vulnere cruciatus, mori utroque parente immortali immortalis exoptavit; quod cùm impetrâſſet, deorum miſeratione in cœlum eſt tranſlatus, ubi Sagittarii nomine ſignum in zodiaco efficit.

654. *Tripliceſque*] *Parcæ.* Tres dicuntur eſſe, *Clotho*, *Lacheſis*, *Atropos*: quarum prima vitæ ſtamen ducit, & nos in vitam vocat; altera fuſum verſat, & ſortem præfinit; tertia vitæ filum abrumpit. Quâ fabula *fatum*, aut quod à deo præfinitum eſt, intelligitur.

Reſtabat

Reſtabat fatis aliquid: ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lachrymæque genis labuntur obortæ;
Atque ita, Prævertunt, inquit, me fata; vetorque
Plura loqui; vociſque meæ præcluditur uſus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxêre mihi. Mallem neſcîſſe futura.
Jam mihi ſubduci facies humana videtur:
Jam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus eſt; in equam, cognataque corpora vertor.
Tota tamen quare? pater eſt mihi nempe biformis.
Talia dicenti pars eſt extrema querelæ
Intellecta parum: confuſaque verba fuêre.
Mox nec verba quidem, nec equæ ſonus ille videtur;
Sed ſimulantis equam: parvoque in tempore certos
Edidit hinnitus: & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt; et quinos alligat ungues
Perpetuo cornu levis ungula: creſcit & oris,
Et colli ſpatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit. Utque vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiêre jubas: pariterque novata eſt
Et vox, & facies. Nomen quoque monſtra dedêre.
XI. Flebat, opemque tuam fruſtrà Philyreius heros,
Delphice, poſcebat. Sed nec reſcindere magni
Juſſa Jovis poteras, nec, ſi reſcindere poſſes,
Tunc aderas: Elin, Meſſeniaque arva colebas.

Supererat aliquid fatis; ducit gemitus ex alto corde, & lachrymæ irrumpentes fluunt in genas; atque ſic loquitur, Fata me occupant, & prohibeor plura dicere, & uſus meæ vocis eripitur. Artes non fuerant tanti, quæ derivaverunt in me iram dei: optarem ignorâſſe futura. Jam vultus humanus mihi videtur eripi: jam gramen grata eſt eſca: jam percupio proruere in vaſtos agros: mutor in equam, & corpora cognata. Quamobrem tamen tota? quandoquidem parens meus eſt bimembris. Pars ultima querimoniæ Ocyrhoës *ejuſmodi proferentis parum audita eſt, & voces fuerunt confuſæ. Mox neque vox humana neque ille ſonus videtur equæ, ſed imitantis equam, & poſt breve tempus emiſit hinnitus apertos; et movit armos in gramina. Tunc digiti connectuntur, & levis unguia committit quinos ungues cornu continuo: os quoque augetur, itemque collum; pars potior prolixæ pallæ mutatur in caudam: & ſicuti capilli ſparſi fluebant per colla, mutati ſunt in jubas dextras: & vox & vultus ſunt pariter mutati: prodigium dedit quoque* illi *nomen novum.*

XI. *Heros Philyreius ejulabat, & implorabat tuum auxilium, ô Apollo; ſed neque poteras mutare decreta magna Jovis; neque ſi poſſes mutare, tunc aderas: frequentabas Elin, & campos Meſſenios.*

NOTÆ.

655. *Fatis*] Patris intelligo: nam nondum ipſum in zodiaci ſignum tranſmutatum iri prædixerat.

657. *Prævertunt*] *Antè me occupant, quàm omnia, quæ dictura eram, effari potuerim.*

660. *Contraxêre*] Se ideo credit transformari, quòd majora, quàm quæ fert ſors humana, attrectaverit.

663. *Cognata*] Quia pater mediâ ſui parte equus fuerat.

664. *Tota tamen quare?*] Vellet ſaltem, ſi mutaretur, aliquâ parte humanam formam retineret, ſicuti pater, qui partim homo erat.

672. *Pallæ*] Veſtimentum eſt, quo palam fœminæ utebantur.

675. *Monſtra*] Metamorphoſin dicit Ocyrhoës ipſius nomen mutâſſe, cùm poſtea equa facta *Evippe*, id eſt, equitatu præſtans, dicta ſit.

676. *Philyreius*] *Chiron eſt*, Philyræ ex Saturno filius Ocyrrhoës pater.

677. *Delphice*] Id eſt *ô Apollo*; qui à *Delphis*, ubi templum celeberrimum habuit, *Delphicus* appellatur. Fuit verò ille deus medicinæ, cujus appoſitè hoc in loco meminit poëta, ut ad ſequentem ejus fabulam deſcendat.

679. *Elin*] Eſt Elis & urbs, & regio Peloponneſi.

Ib. *Meſſeniaque*] Eſt Meſſene urbs Peloponneſi, ſicut & Meſſenia ejuſdem regiuncula: ubi Admeti boves paviſſe Apollinem dicit poëta.

Illud erat tempus, quo pellis paſtoria te veſtivit, & baculus ſilveſtris fuit geſtamen lævæ manus, *alterius, fiſtula inæqualis ſeptem* compacta *arundinibus. Et dum amor te ſollicitat; dum tua fiſtula te oblectat, vaccæ inobſervatæ dicuntur abiiſſe in campos Pylios. Filius Maiæ Atlante ſatæ has aſpexit, et in nemus abductas fraude ſuâ abſcondit. Nullus adverterat hoc furtum, præter ſenem cognitum in illo agro. Omnes vicini* illum *appellabant Battum. Hic paſtor cuſtodiebat ſaltus et paſcua graminea, & armenta præſtantiſſimarum equarum Nelei. Metuit hunc* Mercurius, *& ſeorſum prebendit molli manu; &, Eia, inquit, quiſquis es, amice, ſi forſitan aliquis quærat iſtos greges, dic te non advertiſſe: et ne nullum præmium detur* tibi pro hoc *ſervitio, accipe in mercedem bovem ſplendidam: Atque obtulit. Amicus acceptâ* bove *retulit has voces. Diſcedas ſecurus: iſtud ſaxum priùs proferat tuam fraudem. Et ſaxum indicat. Mercurius fit ſimilis diſcedenti, et ſtatim revertitur; & mutatâ formâ ſimul cum voce; Ruſtice, inquit, ſi advertiſti quaſdam vaccas diſcedentes ex iſtis regionibus, adjuva, et ne præmas furtum ſilentio. Merces tibi exhibebitur vacca cum ſuo tauro. At ſenex, poſtquam præmium duplo auctum, Erunt, ait, ſub illis collibus: et erant ſub illis collibus.*

Illud erat tempus, quo te paſtoria pellis
Texit; onuſque fuit baculum ſilveſtre ſiniſtræ:
Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis.
Dumque amor eſt curæ, dum te tua fiſtula mulcet;
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boves. Videt has Atlantide Majâ
Natus; & arte ſuâ ſilvis occultat abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi notus in illo
Rure ſenex; Battum vicinia tota vocabant.
Divitis hic ſaltus, herboſaque paſcua Nelei,
Nobiliumque greges cuſtos ſervabat equarum.
Hunc timuit, blandâque manu ſeduxit: &, Eia,
Quiſquis es, hoſpes, ait, ſi fortè armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega: neu gratia facto
Nulla rependatur; nitidam cape præmia vaccam:
Et dedit. Acceptâ voces has reddidit hoſpes:
Tutus eas. Lapis iſte priùs tua furta loquatur.
Et lapidem oſtendit. Simulat Jove natus abire.
Mox redit: &, verſâ pariter cum voce figurâ,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Ire boves; fer opem: furtoque ſilentia deme.
Juncta ſuo pretium dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam merces geminata, ſub illis
Montibus, inquit, erunt. Et erant ſub montibus illis.

NOTÆ.

680. *Paſtoria pellis*] Ideo volunt poëtæ cœlo exultâſſe Apollinem, & ad paſcendos Admeti greges compulſum fuiſſe, quòd, ut Æſculapii filii, à Jove fulmine peremti, necem ulciſceretur, Cyclopas fulminum fabricatores ad unum ſagittis confixiſſet; quâ re offenſus Jupiter ipſum divinitate ſpoliavit.

684. *Pylios*] Tres ſunt in Peloponneſo urbes, quibus nomen *Pylus*, *Eliaca* una in Elide, altera *Meſſeniaca* in Meſſeniâ, & tertia inter duas, Neſtoris patria, de quâ hîc agitur.

686. *Natus*] *Mercurium* dicit, qui Jovem & Maiam Atlantis filiam, parentes habuit.

Ib. *Arte ſuâ*] Id eſt, furto; quia Mercurius furum deus, quem laudat Horatius,

Callidum, quicquid placuit, jocoſo
Condere furto.

Ib. *Abactas*] Buculas 12, boves 100, taurumque armenti virum abegiſſe Mercurium refert Ant. Liberalis Met. 23.

689. *Nelei*] Qui pater fuit Neſtoris, rex Pyli.

690. *Nobilium*] Palmis in certaminibus: vel communiter *nobilium*, ſenſu quo Horatius,

Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus———

691. *Timuit*] Ne furtum indicaret.

699. *Limite*] Pylios à Meſſeniis diſterminante.

702. *Geminata*] Quia pius unam vaccam duntaxat dederat Mercurius; jam alienâ indutus formâ taurum cum vaccâ pollicetur.

703. *Et erant*] Alluſum volunt ad Battum quendam ineptum poëtam, qui in ſuis verſibus eadem identidem iterare ſolebat. Battum eadem verba titubanter repetentem deridet itidem Mercurius. Vide Eraſmi Adag. Βάττολογια.

Riſit Atlantiades: &, Me mihi, perfide, prodis?
Me mihi prodis? ait: Perjuraque pectora vertit
In durum ſilicem: qui nunc quoque dicitur Index:
Inque nihil merito vetus eſt infamia ſaxo.
XII. Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis,
Munychioſque volans agros, gratamque Minervæ
Deſpectabat humum, cultique arbuſta Lycæi.
Illâ fortè die caſtæ de more puellæ,
Vertice ſuppoſito, feſtas in Palladis arces
Pura coronatis portabant ſacra caniſtris.
Inde revertentes Deus aſpicit ales: iterque
Non agit in rectum; ſed in orbem curvat eundem;
Ut volucris viſis rapidiſſima miluüs extis,
Dum timet, & denſi circumſtant ſacra miniſtri,
Flectitur in gyrum: nec longiùs audet abire:
Spemque ſuam motis avidus circumvolat alis.
Sic ſuper Acteas agilis Cyllenius arces
Inclinat curſus: & eaſdem circinat auras.
Quantò ſplendidior, quàm cætera ſidera fulget
Lucifer; & quantò te, Lucifer, aurea Phœbe;
Tantò virginibus præſtantior omnibus Herſe
Ibat: eratque decus pompæ, comitumq; ſuarum.

Riſit Atlantiades, &, inquit, Prodis me mihi, perfide? Prodis me mihi? & mutavit cor perjurum in rigidum lapidem, qui nunc etiam vocatur Index; & dedecus eſt in lapide qui nihil dedecoris *meruit.*

XII. *Caducifer ſe inde ſubduxerat alis æqualibus, & iis libratus contemplabatur arva Munychia, et terram acceptam Palladi, & arbuſta culti Lycæi. Fortè virgines pudicæ ferebant de more ſacra pura caniſtris coronatis in templo Minervæ, capite ſuppoſito. Deus alatus videt redeuntes inde, & non dirigit iter rectà; ſed flectit in eundem circulum; quemadmodum milvus avis velociſſima, præcordiis viſis, dum metuit, & miniſtri conferti adſunt ſacris, movetur in orbem, neque audet longiùs diſcedere: & rapax circumvolat ſpem ſuam alis agitatis. Eo modo velox Cyllenius dirigit volatum ſuper arces Athenienſes; & orbes deſcribit per eundem aëris tractum. Quantò Lucifer ſplendet lucidior quàm reliqua aſtra; & quantò Luna ſplendida* lucidior eſt *te, ô Lucifer, tantò Herſe pulchrior cæteris puellis ambulabat & erat honor pompæ, & comitum ſuarum.*

NOTÆ.

706. *Index*] Viæ & milliarium, aut etiam, ut quibuſdam viſum, metallorum: metallorum index *lapis Lydius* ſive *Heraclius* dicitur.

708. *Caducifer*] *Mercurius* eſt, caduceum, ſeu virgam alatam manu tenens duobus implicitam ſerpentibus.

709. *Munychios*] *Atticos*, juxta Athenas inter Pyræeum & Sunium promontoria; à promontorio Munychia ſic dictos Munychia dicta eſt à Munycho, qui ibi templum Munychiæ Dianæ ædificavit.

710. *Humum*] De iiſdem Atticis agris loquitur, aut Athenis, Minervæ olim ſacris.

Ib. *Culti*] Exculti Ariſtotelicis diſputationibus.

Ib. *Lycæi*] Fuit Lycæus locus amœnus juxta Athenas, à Lyco, Pandionis Athenienſium regis filio, ſic dictus; ubi deinde Athenienſes gymnaſium condiderunt, in quo & deambulans Ariſtoteles de philoſophiâ diſputavit.

711. *Illâ fortè*] In celeberrimo Palladis feſto, cui hinc nomen Καλαθόρια, virgines nobiles & nubiles caniſtra ferebant deæ, in quibus inerant ea, quæ ad Panathenæorum, & aliarum pomparum ſacra pertinebant. *Suidas.* Nec non Cereris Theſmophoriis aliiſque orgiis ſuæ Καλαθόροι.

713. *Coronatis*] Corollis ſertiſque redimitis.

Ib. *Sacra*] Quæcumque ad ſacra peragenda ſpectabant.

715. *In orbem*] Ut Herſes amatæ viſu diutius frui liceret.

717. *Timet*] *In exta victimarum non audet, circumſtantibus miniſtris, irruere.*

719. *Spem*] Pro re ſperatâ poſuit, nempe victimarum extis, quibus inhiat milvus.

720. *Cyllenius*] *Mercurius* eſt, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi educatus, ſic dictus.

724. *Herſe*] Cecropis fuit filia, Cephali mater, ut placet Apollodoro.

725. *Pompæ*] In feſto Minervæ.

Obſtupuit formâ Jove natus: & æthere pendens
Non ſecùs exarſit, quàm cùm balearica plumbum
Funda jacit: volat illud, & incandeſcit eundo:
Et quos non habuit, ſub nubibus invenit, ignes.
Vertit iter: cœloque petit diverſa relicto:
Nec ſe diſſimulat: tanta eſt fiducia formæ.
Quæ quanquam juſta eſt; curâ tamen adjuvat illam:
Permulcetque comas, chlamydemq; ut pendeat aptè,
Collocat: ut lymbus, totumque appareat aurum:
Ut teres in dextrâ, quâ ſomnos ducit & arcet,
Virga ſit: ut terſis niteant talaria plantis.
Pars ſecreta domûs ebore & teſtudine cultos
Tres habuit thalamos; quorum tu, Pandroſo, dextrum,
Aglauros lævum, medium poſſederat Herſe.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium: nomenque Dei ſcitarier auſa eſt,
Et cauſſam adventûs. Cui ſic reſpondit Atlantis
Pleïoneſque nepos: Ego ſum, qui juſſa per auras
Verba patris porto. Pater eſt mihi Jupiter ipſe.
Nec fingam cauſſas. Tu tantùm fida ſorori
Eſſe velis, proliſque meæ matertera dici.
Herſe cauſſa viæ: Faveas oramus amanti.
Adſpicit hunc oculis îſdem, quibus abdita nuper

Filius Jovis Mercurius *attonitus eſt ſpecie: & libratus in aëre non aliter incaluit, quàm cùm funda balearica emittit glandem: Illa volat, et incaleſcit motu: & reperit in aëre calorem quem* priùs *non habuit. Flectit viam, et remota* loca *petit cœlo relicto, neque ſe celat: tanta eſt confidentia ſuæ elegantiæ. Quæ* fiducia *quamvis non iniqua eſt, illam tamen* elegantiam *ſuam auget curâ: et pectit capillos: et accommodat chlamydem ut bene fluat; ut fimbria & totum aurum emineat; ut baculus, quo allicet & ſubducit ſoporem, ſit expolitus in manu; ut talaria ſplendeant in pedibus nitidis. Penetralia domûs habuerunt tria cubicula ornata ebore et teſtudine, quorum tu, Pandroſa, dextrum, Aglauros tenebat ſiniſtrum, Herſe medium. Quæ habuit ſiniſtrum obſervavit prior Mercurium accedentem; neque verita eſt requirere nomen dei, & cauſſam acceſſûs: cui nepos Atlantis et Pleiones talia reddit; Ego ſum qui fero mandata patris per aërem. Ipſe Jupiter eſt meus pater. Neque diſſimulabo cauſſas* adventûs. *Tu modò fidelis eſſe velis ſorori, et appellari matertera meæ progeniei. Herſe* eſt *cauſa itineris: precamur indulgeas amanti. Intuetur hunc iiſdem oculis, quibus nuper latens*

NOTÆ.

727. *Balearica*] Sunt Baleares inſulæ ſub Hiſpaniâ, hodie *Majorcæ* & *Minorcæ* nomine, quarum incolæ olim peritiſſimi funditores; quare etiam *Baleares* Græcâ etymologiâ dicti.

Ib. *Plumbum*] Aut ex eo pilam ſeu glandem factam, quam fervore motûs liqueſcere quoque hyperbolicè admodum ſcripſit Virgilius.

732. *Curâ*] Compoſitis omnibus quæ formam adjuvare poſſent.

733. *Chlamydem*] Eſt chlamys veſtimentum quod thoraci, ornatûs cauſâ ſuperinduebatur.

737. *Pars ſecreta*] Cecropis domûs eam partem deſcribit, quâ erant ejus filiarum thalami.

Ib. *Teſtudine*] Teſtudinum cruſtis, ſeu ſquamis ornabantur etiam thalami.

738. *Pandroſo*] Tres habuiſſe filias Cecropem teſtatur etiam Apollodorus, qui pariter eas Pandroſon, Aglauron, & Herſen nominat.

739. *Aglauros*] Aliis meliùs videtur, ut ſicuti Pandroſos & Herſe à rore apud Græcos nomen habuerint, Agraulos ab agris pariter ſuum obtinuerit. *Agraulos* enim, non Aglauros, ab Antigono ſcribitur.

743. *Pleioneſque*] Quæ Pleione Atlantis uxor, Maiæ mater fuit, ex quâ Maia ortus Mercurius.

Ib. *Juſſa per*] Mercurius, inquit Arnobius, quaſi quidem Medicurrius dictus; quòd interloquentes duos media currat & reciprocetur oratio. Sed, niſi Græca etymologia eſt, Mercurius à mercibus dictus.

748. *Iſdem*] Id eſt, inſidis.

Viderat

Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Proque miniſterio magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat. Interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbem,
Et tanto penitùs traxit ſuſpiria motu,
Ut pariter pectus, poſitamque in pectore forti
Ægida concuteret. Subit, hanc arcana profanâ
Detexiſſe manu tum, cùm ſine matre creatam
Lemnicolæ ſtirpem contra data fœdera vidit:
Et gratamque Deo fore jam, gratamque ſorori:
Et ditem ſumto, quod avara popoſcerit, auro.
Protinus Invidiæ nigro ſquallentia tabo
Tecta petit. Domus eſt imis in vallibus antri
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento,
Triſtis, & ignavi pleniſſima frigoris; & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.
Huc ubi pervenit belli metuenda virago;
Conſtitit ante domum (neque enim ſuccedere tectis
Fas habet) & poſtes extremâ cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuêre fores. Videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam: viſâque oculos avertit. At illa
Surgit humo pigrâ, ſemeſarumque relinquit

Aglauros aſpexerat myſteria flavicomæ Palladis; et petit ſibi pro officio hoc aurum magni ponderis: interea cogit exire domo. Dea belli infenſis oculis hanc intuetur, et ex alto duxit gemitus tanto impetu, ut percelleret pariter pectus et loricam ſtrenuo pectori adhærentem. Meminit hâc tum violâſſe manu impiâ ſecreta, cùm aſpexit ſobolem Lemnicolæ, natum ſine matre, contra fidem datam; meminit *etiam fore jam acceptam deo, et acceptam ſorori, et opulentam auro recepto, quod avara peticrit. Continuò it domum Invidiæ madidam atrâ ſanie. Domus latet in ultimo receſſu ſpeluncæ, ſole carens, nullâ aurâ recreanda, lugubris, et refertiſſima pigri frigoris, et quæ ſemper deſtituta ſit igne, ſemper ſit tenebris obſita. Poſtquam illuc acceſſit tremenda virago belli, ſubſtitit ante domum (neque enim licet* illi *ſubire eam) et concutit poſtes extremâ* parte *cuſpidis. Janua percuſſa aperta eſt; aſpicit intus Invidiam devorantem carnes vipereas, eſcam ſuæ feritatis, & dimovet oculos à viſâ. At illa tollitur humo torpente, et relinquit ſemeſarum*

NOTÆ.

749. *Secreta*] *Erichthonium* nempe, de quo antea.

750. *Miniſterio*] Si illa Mercurio in ejus amoribus faveret.

752. *Torvi*] Quod iræ indicium.

755. *Ægida*] Fuit *Ægis* lorica, ſeu potiùs ſcutum aut clypeus Jovis & Minervæ, deinde deorum, atque etiam nonnunquam heroum, cujuſmodi ex capræ Amaltheæ pelle ſibi Jupiter, ex aliis coriis ſeu pellibus alii ſibi paraverunt, quibus deinde æs additum. A caprâ illud nomen ortum quæ Græcis αἴξ dicta. De Minervæ Ægide, quam Vulcani juſſu fabricabant Cyclopes, ita Virgilius:

Ægidaque horrificam turbatæ Palladis arma,
Certatim ſquamis ſerpentum, auroque polibant;
Connexoſque angues, ipſamque in pectore divæ
Gorgona, deſecto vertentem lumina collo.

Ib. *Concuteret*] Quare bellum indicere, & terrorem incutere credebatur.

757. *Lemnicolæ*] *Erichthonium* filium Vulcani, qui, ob deformitatem, è cœlo in *Lemnon* Ægæi maris inſulam Septentrionalem præcipitatus, ibi etiam ferrariam exercuit.

Ib. *Contra*] Prohibuerat enim Minerva, ne ciſtulam, quâ Erichthonium Vulcano fatum incluſerat, Cecropis filiæ aperirent.

758. *Gratam fore deo*] *Mercurio*, cujus amoribus illa faveret; quam tamen, utpote impiam, felicem eſſe non oportebat.

760. *Invidiæ*] Furiarum furiæ, potiùs quàm deæ, cujus operâ tamen Pallas utitur.

765. *Belli virago*] *Pellas* dea belli.

766. *Neque enim*] Nulli Invidiæ peſtifero afflatui obnoxia eſſe poteſt, Jovis ex cerebro nata, dea ſapientiæ.

771. *Pigrâ*] Quam ſol nullus, ars nulla mulceat, quæ verò pigritiam inſuper Invidiæ foveat.

anguium partes: & ambulat greſſu pigro. Et cùm vidit deam inſignem ſpecie & armis, ſuſpiravit; & ad faciem deæ duxit gemitum ex imo corde. Livor occupat faciem; macies totum corpus: ſemper obliquè intuetur: dentes nigricant rubigine: pectus viret felle: lingua eſt plena veneno. Riſus nullus eſt, niſi quem faciunt ærumnæ cognitæ. Neque dormit impulſa curis pervigilibus: ſed ſpectat lætos eventus hominum cum moleſtiâ, & macreſcit ſpectando; et lædit, & ſimul læditur: & ſibi ipſa fit pœna. Quanquam tamen Tritonia illam averſabatur, allocuta eſt breviter hujuſmodi verbis: Inquina tabe tuâ unam filiarum Cecropis. Ita neceſſe eſt. Ea eſt Aglauros. Poſtquam ea dixit, non plura, diſcedit, et iterum percuſſit terram haſtâ impactâ. Illa aſpiciens deam recedentem torvis oculis ſecretò murmuravit, et ingemuit iſtud *bene eventurum Palladi: & ſumit baculum, quod totum nodi ſpinarum ambibant; et quàcumque incedit velata nigris nubibus proculcat lætos agros, & torret gramina, et vellit ſumma* ariſtarum *faſtigia; et fœdat contactu ſuo populos, & urbes, et domos; et denique videt arcem Tritoniam, florentem ingeniis, et divitiis; & pace amabili; et ægrè compeſcit lachrymas, quia nihil intuetur deflendum. Verùm ut ſubiit cubiculum filiæ Cecropis* Aglauri;

Corpora ſerpentum: paſſuque incedit inerti.
Utque Deam vidit formâque, armiſque decoram;
Ingemuit: vultumque ima ad ſuſpiria duxit.
Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto:
Nuſquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua eſt ſuffuſa veneno:
Riſus abeſt, niſi quem viſi movêre dolores.
Nec fruitur ſomno, vigilacibus excita curis:
Sed videt ingratos, intabeſcitque videndo,
Succeſſus hominum: carpitque, & carpitur unà:
Suppliciumque ſuum eſt. Quamvis tamen oderat illam;
Talibus adfata eſt breviter Tritonia dictis:
Infice tabe tuâ natarum Cecropis unam.
Sic opus eſt. Aglauros ea eſt. Haud plura locuta,
Fugit; & impreſſâ tellurem reppulit haſtâ.
Illa Deam obliquo fugientem lumine cernens;
Murmura parva dedit; ſucceſſurumque Minervæ
Indoluit: baculumque capit; quod ſpinea totum
Vincula cingebant: adopertaque nubibus atris,
Quàcunque ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritque herbas, & ſumma cacumina carpit:
Afflatuque ſuo populos, urbeſque, domoſque
Polluit: & tandem Tritonida conſpicit arcem,
Ingeniis, opibuſque, & feſtâ pace virentem:
Vixq; tenet lachrymas: quia nil lachrymabile cernit.
Sed poſtquam thalamos intravit Cecrope natæ;

NOTÆ.

774. *Vultumque*] Ingemuit dolore, cùm conſpexerat decorum Minervæ vultum.

778. *Niſi quem*] Nam alienis malis, tanquam ſuis bonis lætatur.

780. *Ingratos*] *Videt ſucceſſus qui ſibi ſint ingrati.*

781. *Carpit et carpitur*] Quia quod in bonos ſævit invidus, illi ipſi labori & dolori eſt maximo: in ipſius viſceribus fervet, quod in alios effundere ſtudet venenum.

783. *Tritonia*] *Minerva*; vel a Τρίτων, quod linguâ Cretum *caput* ſignificat: eò quòd ex capite Jovis nata ſit: vel à Tritone palude Libyæ, juxta quam nata & educata eſt.

784. *Infice*] Ut invidiâ contabeſcat. Sed breviter mandata ſua expedit dea, cui moleſtum eſt ad Invidiæ domos morari.

788. *Succeſſurumque*] Quia Aglauron tabe ſua inficere, Minervâ imperante, cogebatur Invidiâ.

789. *Quod ſpinea*] Totum *hamatis*, ut infrà, *ſentibus*, vel ſpinis dicit horridum fuiſſe Invidiæ baculum; atque ita vincula pro cortice aut parte exteriori poſuerit poëta, vel pro ipſis nodis baculo innatis.

792. *Summa*] Enimverò quæ præſtantiſſima ſunt veneno ſuo corrumpit Invidia.

794. *Tritonida arcem*] Id eſt, *Athenas*, urbem Palladi Tritoniæ dicatam, omnibuſque artibus & ſtudiis florentem. Patronymicum poſuit pro poſſeſſivo.

Juſſa

Juſſa facit: pectuſque manu ferrugine tinctâ
Tangit: & hamatis præcordia ſentibus implet.
Inſpiratque nocens virus: piceumque per oſſa
Diſſipat, & medio ſpargit pulmone, venenum.
Neve mali ſpatium cauſſæ per latiùs errent;
Germanam ante oculos, fortunatumque ſororis
Conjugium, pulchrâque Deum ſub imagine ponit:
Cunctaque magna facit. Quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur: & anxia nocte,
Anxia luce gemit; lentâque miſerrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto ſaucia ſole:
Feliciſque bonis non ſecius uritur Herſes,
Quàm cùm ſpinoſis ignis ſupponitur herbis;
Quæ neque dant flammas, lenique tepore cremantur.
Sæpe mori voluit; ne quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti;
Denique in adverſo venientem limine ſedit
Excluſura Deum: cui blandimenta, preceſque,
Verbaque jactanti mitiſſima, Deſine, dixit:
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo.
Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, iſto:
Cælataſque fores virgâ patefecit. At illi
Surgere conanti partes, quaſcunque ſedendo
Flectimur, ignavâ nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem recto pugnat ſe attollere trunco:
Sed genuum junctura riget, friguſque per ungues
Labitur; & pallent amiſſo ſanguine venæ.
Utque malum latè ſolet immedicabile cancer
Serpere, & illæſas vitiatis addere partes;

exequitur mandata, et tangit pectus manu imbutâ ferrugine, et implet viſcera ſpinis recurvis. Infundit etiam venenum peſtiferum, et ſpargit per oſſa atrum tabum, & immittit in medium pulmonem. Et ne cauſſæ doloris longiùs abeant, objicit ſororem oculis, & felix connubium, & ſiſtit deum ſub formoſâ ſpecie, & facit omnia ingentia. Quibus Cecropis provocata, cruciatur ſecreto dolore, et ſollicita ſuſpirat nocte, ſollicita ſuſpirat de die; et infeliciſſima abſumitur ſegni tabe, non aliter quàm glacies liquefacta ſole vario: et ardet ex commoditatibus beatæ Herſes, ſicuti cùm ignis ſubjicitur herbis ſpinoſis, quæ neque immittunt flammas, et uruntur lento calore. Sæpius optavit obire, ne tale quid intueretur ſæpius referre tanquam delictum ſevero patri. Denique ſedit in limine adverſo prohibitura deum accedentem. Cui preferenti blanditias, & preces, et voces ſuaviſſimas, Omitte, inquit, ego non ſum hinc diſceſſura, niſi te profligato. Conſentiamus, ait celer Cyllenius, tuo illo pacto. Et aperuit baculo januam inſculptam. At partes, quæcumque curvantur in nobis dum ſedemus, non poſſunt moveri lento pondere, dum illa nititur ſe attollere. Illa quidem conatur ſe erigere corpore erecto; ſed commiſſuræ genuum induruerunt, & frigus ſerpit per ungues, & venæ palleſcunt ſanguine deperdito. Et quemadmodum cancer peſtis inſanabilis conſuevit latè obrepere; et adjicere partes adhuc intactas corruptis;

NOTÆ.

798. *Ferrugine*] *Invidiâ*, quæ, ut rubigo ferrum, ita animum exedit.

802. *Neve mali cauſſæ*] Ne cauſſæ doloris longiùs abſint, efficit ut felicitatem ſororis ſemper ante oculos maximo cum dolore & cruciatu habere videatur.

805. *Magna facit*] Non levis eſt invidorum cruciatus, quòd ſua quæque parva, aliorum maxima vident, aut videre ſe credunt.

806. *Cecropis*] *Aglauros* Cecrope nata.

808. *Incerto*] Subinde & per vices radios ſuos vibrante, & proinde lentè glaciem liquefaciente: Acrior verò eſt doloris, poſt ejus remiſſionem impetûs.

813. *Crimen*] Quaſi in concubinatum Herſe Mercurio ſe dare pararet; crimen hoc ad Cecropem parentem deferre, ſororemque accuſare decernit Aglauros. Morоſum ſenem, *rigidum* vocat.

816. *Deſine*] *Me blandis precibus ſollicitare, & verba inania fruſtrà jactare.*

818. *Stemus*] Id eſt, *confirmabo tua illa verba, ut tu hinc non priùs movearis, quàm ego diſcedam.*

ſic frigus mortiferum pedetentim corripuit pectus, & obſtruxit meatus vitales, & reſpirationem. Neque tentavit fari, neque, ſi tentâſſet, haberet tranſitum vocis: ſilex jam habebat colla, et os diriguerat, & erat ſtatua exanimata. Neque petra erat candida. Suus animus invidus *illam inquinaverat.*

Sic lethalis hyems paullatim in pectora venit:
Vitaleſque vias, & reſpiramina clauſit.
Nec conata loqui eſt; nec, ſi conata fuiſſet,
Vocis haberet iter. Saxum jam colla tenebat;
Oraque duruerant, ſignumque exſangue ſedebat.
Nec lapis albus erat. Sua mens infecerat illam.

XIII. *Poſtquam filius Atlantis eo modo ullus eſt verba et animum impium, deſerit terras appellatas à Minervâ, et intrat cœlum alis motis. Pater* Jupiter *eum ſeorſum prehendit, neque aperuit cauſſam amoris, Fili, inquit, fidelis miniſter mandatorum meorum, feſtina, & velox deſcende motu aſſueto: et ito in eam terram, quæ aſpicit tuam matrem* ſita *à parte lævâ (incolæ appellant Sidonidem) & age ad littus gregem regium quem cernis paſci procul herbâ montanâ. Locutus eſt; et* ita *juvenci abacti ex monte eunt ad littora præſcripta, ubi filia magni regis conſueverat ſe oblectare ſtipata puellis Tyriis. Majeſtas et amor non bene congruunt, nec conſiſtunt in uno loco. Ille pater et rex ſuperum, cui dextra triſidis*

XIII. Has ubi verborum pœnas mentiſque profanæ
Cepit Atlantiades; dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor, nec cauſſam faſſus amoris,
Fide miniſter, ait, juſſorum nate meorum.
Pelle moram, ſolitoque celer delabere curſu:
Quæque tuam matrem tellus à parte ſiniſtrâ
Suſpicit (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete: quodque procul montano gramine paſci
Armentum regale vides ad littora verte.
Dixit: & expulſi jamdudum monte juvenci
Littora juſſa petunt: ubi magni filia regis
Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
Non bene conveniunt, nec in unâ ſede morantur,
Majeſtas & amor: ſceptri gravitate relictâ,
Ille pater rectorque Deûm; cui dextra triſulcis

NOTÆ.

827. *Lethalis hyems*] *Mortiferum frigus.*

828. *Reſpiramina*] *Pulmonis reſpirationes.*

831. *Signum*] *Statua ſine ſanguine.* In ſtatuam namque lapideam Aglauros fuit converſa. Scripſit verò Pauſanias, Aglauron & Herſen, quæ ciſtam, ſibi, & Pandroſo à Minervâ concreditam, reſignâſſent, viſo Erichthonio, furiis agitatas ſeſe ex arce præcipites dediſſe; quod de unâ ſaltem, in Diris adverſus Ibin, comprobare videtur poëta.

832. *Nec lapis albus*] Dicit eam ob nigrum invidi animi venenum, cùm in ſaxum mutaretur, eundem retinuiſſe colorem.

834. *Dictas à Pallade*] Antè diximus Pallada ſeu Minervam, Neptuno victo, qui cum ipſâ diſceptaverat, uter novæ civitati nomen daret, cùm munus præſtantius oleam, quàm Neptuni equum contuliſſet, Athenis nomen ſuum dediſſe: Ipſa enim Ἀθηνᾶ dicitur,

839. *Quæque tuam*] Poëta non diſertè dicit *Phœnices ſuſpicere Pleiades à ſiniſtrâ parte* (quamquam et hoc defendi utcumque potuit) ſed potiùs *ſitos ex ſiniſtrâ parte reſpectu Pleiadum et inde illas ſuſpicere.* Maia autem Mercurii mater una eſt Pleiadum.

840. *Sidonidâ*] Fuit Sidon antiquiſſima & celeberrima Phœniciæ civitas ad maris Mediterranei oram orientalem; à quâ *Sidonis* patronymicum, quod hîc pro terrâ Sidoniâ ponitur.

842. *Regale*] *Agenoris* Phœnicum regis, Beli filii.

844. *Filia*] *Europa* eſt Agenoris filia.

845. *Tyriis*] Tyro antiquiſſimâ & Sidonis vicinâ urbe oriundis.

846. *Non bene conveniunt*] Antè emollit poëta quod ridiculum eſt in Jovis fabulâ, quàm illud exponat.

Ignibus

Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem;
Induitur tauri faciem: miſtuſque juvencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.
Quippe color nivis eſt; quam nec veſtigia duri
Calcavêre pedis, nec ſolvit aquaticus Auſter.
Colla toris extant: armis palearia pendent:
Cornua parva quidem; ſed quæ contendere poſſis
Facta manu, purâque magis perlucida gemmâ.
Nullæ in fronte minæ; nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet. Miratur Agenore nata,
Quòd tam formòſus, quòd prælia nulla minetur.
Sed, quamvis mitem, metuit contingere primò.
Mox adit: & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans: &, dum veniat ſperata voluptas,
Oſcula dat manibus. Vix ah, vix cætera differt.
Et nunc alludit, viridique exſultat in herbâ:
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis.
Paullatimque metu demto, modò pectora præbet
Virgineâ plaudenda manu; modò cornua ſertis
Impedienda novis. Auſa eſt quoque regia virgo,
Neſcia quem premeret, tergo conſidere tauri.
Cùm Deus à terrâ ſiccoque à littore, ſenſim
Falſa pedum primis veſtigia ponit in undis.
Inde abit ulteriùs, mediique per æquora ponti
Fert prædam. Pavet hæc: littuſque ablata relictum
Reſpicit: & dextrâ cornu tenet; altera dorſo
Impoſita eſt: tremulæ ſinuantur flamine veſtes.

flammis inſtructa eſt, qui agitat mundum nutu; depoſito ſceptri pondere, ſumit vultum tauri, & immiſtus juvencis mugit, & pulcher oberrat in teneris graminibus. Scilicet illi color eſt nivis, quam neque planta duri pedis preſſit, neque Notus humidus liquefecit. Colla eminent pulpis: palearia pendent ex humeris: cornua parva equidem, ſed quæ poſſis aſſerere manu fabri facta, et ſplendidiora nitidâ gemmâ. Nullæ minæ in fronte, neque oculi terribiles; facies eſt pacifica. Filia Ageroris admiratur quòd tam pulcher ſit, quòd nullas pugnas intentet. Sed quamquam docilem, timet primò tangere; mox accedit, & admovit flores ori niveo. Amans lætatur, & deoſculatur manus, donec gaudium expectatum veniat: ægrè, ab ægrè prorogat cætera. Et modò alludit, et ſalit in virenti gramine: modò demittit latus candidum in ſabulo nigricante. Et timore paullatim ſublato, nunc dat pectus mulcendum manu virgineâ, nunc cornua implicanda novis ſertis. Puella regia auſa eſt quoque inſidere dorſo tauri, ignorans quem premeret: cùm deus immittit paullatim fictas plantas pedum à terrâ & littore ſicco in primas aquas. Inde ſeſe promovet ulteriùs, et fert rapinam per æquora medii maris. Hæc timet, & abrepta oculos vertit ad littus relictum; et dextrâ apprehendit cornu, altera eſt affixa tergo; amictus fluctuantes vento corrugantur.

NOTÆ.

850. *Tauri faciem*] Herodotus in ipſo hiſtoriæ ſuæ limine refert Græcos quoſdam, Cretenſes poſtea nominat, raptam Io ulturos, navigâſſe in Phœniciam; inde inter alias Europam regis Agenoris filiam rapuiſſe. Navis inſigne fuit *Taurus*; vel ut alii ferunt, dux prædonum *Taurus*, anſam dederunt fabulæ Europæ à Jove Tauro raptæ. Sed vide Seldeni Syntagma de Diis Syris, II. cap. 15.

854. *Toris*] Eo nomine eminentiores intellige muſculorum partes, quæ vires & naturæ robur indicant, in tauri collo maximè laudatum.

Ib. *Palearia*] Pelles ſunt ex boum collo pendentes, quæ, quò amplæ magis & ad genua productæ, eò pulchriores ſunt.

855. *Sed quæ*] Nempe ita pulchra ſunt, ut diceres arte elaborata eſſe & polita.

863. *Oſcula dat*] Amanti pariter & tauro iſtud convenit.

867. *Plaudenda*] *Leviter percutiendo mulcenda:* nam eo modo equos & alia bruta manſuefacimus.

871. *Falſa*] Quia tauri videbantur eſſe, Jovis erant.

LIBER III.

ARGUMENTUM.

HIC Agenor Cadmum jubet filiam amiſſam inveſtigare. Quod dum ille facit, è dentibus draconis occiſi in terrâ ſatis enaſcuntur homines; cum quibus ille deinde Thebas condidit. Huic primum valde luctuoſa fuit nepotis Actæonis in cervum mutati dilaceratio: quamvis Junoni grata fuerit, quæ Semelen pellicem oderat. Ideoque ad ipſam ſub facie Beroës nutricis accedens, mortem illi procuravit. Paulò poſt Jupiter cum Junone diſputans, utra Venus eſſet ſuavior, Tireſiam adhibet arbitrum: quandoquidem ſexum utrumque fuerat expertus. Is, lata contra Junonem ſententiâ, ab illâ quidem viſu privatus, à Jove autem vaticinandi ſcientiam conſecutus eſt. Primum autem ejus oraculum in Narciſſo comprobatum fuit: qui cùm puellas omnes, inter quas & Echo præ amoris impatientiâ in vocem fuerat converſa, contempſiſſet; ſui ipſius denique amore contabeſcens, in florem mutatus eſt. Pentheus tamen vatem hunc irridebat, quamquam & ipſi vera prædixerat. Nam cùm Bacchi celebrarentur Orgia, ille famulum quendam ſacrorum, poſtquam nautas in piſces fuiſſe transformatos ab eo intellexerat, in vincula conjecit: & inde à Bacchis fuit diſcerptus. Id quod magnam apud omnes fidem ſacris conciliavit.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER III.

JAMQUE Deus, positâ fallacis imagine tauri,
Se confessus erat; Dictæaque rura tenebat;
Cùm pater ignarus Cadmo perquirere raptam
Imperat: & pœnam, si non invenerit, addit
Exilium, facto pius & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprêndere possit
Furta Jovis?) profugus patriamque iramq; parentis
Vitat Agenorides; Phœbique oracula supplex
Consulit: &, quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri.
Hâc duce carpe vias: &, quà requieverit herbâ,
Mœnia fac condas: Bœotiaque illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum servitii signum cervice gerentem.
Subsequitur, pressoque legit vestigia gressu;

INTERPRETATIO.

Jamque Deus se Jovem esse manifestaverat, depositâ specie ficti tauri, & erat in agris Dictæis; cùm pater nesciens filiam à Jove surreptam, *jubet Cadmum perquirere ablatam, & pro supplicio minatur* illi *exilium, nisi reperiat, pius et scelestus eodem facinore. Filius Agenoris, postquam* frustrà *omnes terras lustrâsset (quis enim possit detegere furta Jovis?) exul fugit patriam, et iram patris; & supplex consilium petit ab oraculo Apollinis, et exquirit quæ terra sit* sibi *incolenda. Bos, inquit, nullum jugum passa, et libera ab aratro curvo, ibit tibi obviàm in campis desertis. Eâ indice sequere iter; & quo gramine procubuerit, fac ponas muros; et illos appellato Bœotios. Vix dum Cadmus digressus erat speluncâ Castaliâ, cernit juvencam absque custode lentè incedere, nullum habentem indicium servitii in collo. Subsequitur, et insistit vestigiis suspenso passu;*

NOTÆ.

2. *Dictæa*] *Cretam* insulam, in quâ mons Dicte.

3. *Cadmo*] Qui Europæ frater, Agenoris fuit filius. Cæterùm non Cadmo tantùm, sed Phœnici, qui in Africam profectus, ubi Pœnis nomen dedit, & Cilici, à quo Cilices, fororis investigandæ curam Agenor demandavit. Hygin. Fab. 178.

5. *Facto pius*] Pius erga filiam, sceleratus ergo filios.

11. *Immunis*] Expers, quæ nunquam traxerat aratrum; ἄζυγος.

13. *Bœotiaque*] Bœotia, ita dicta vel ἀπὸ τῆς βόος, vel à *Bœoto* Neptuni & Arnes filio. Quidam etiam Thebas à *Thebe* (quæ linguâ Syrâ *bovem* significat) dici volunt.

14. *Castalio*] Id est, Delphis, ubi erant Apollinis oracula. Nam fons est & mons Castalius inter Delphos & Parnassum, ad cujus Parnassi radices urbs Delphi posita. Adeòque hîc metonymia est adjuncti.

17. *Presso gressu*] Repressò & tardo, ne anteiret vaccam.

Auctoremque

& tacitus veneratur Apollinem, quo authore iter hoc ſuſcepit. Jam præterierat vada Cephyſi, et campos Panopes: juvenca conſtitit, et erigens ad cœlum caput vaſtum productis cornibus concuſſit aërem mugitibus. Atque ita, oculos convertens ad comites legentes ſua veſtigia, in terram ſe demiſit, & poſuit latus in molli gramine. Cadmus agit gratias Apollini, *et deoſculatur terram ignotam, et ſalutem dicit campis et montibus incognitis. Volebat ſacra facere Jovi: imperat famulis diſcedere, et haurire ex vivis fontibus aquas libandas. Vetus lucus erat, ſecuri intactus. Eſt antrum in medio obſitum virgis ac vimine, efficiens depreſſam cameram junctura lapidum, abundans aquis multis. Serpens Martius conſpicuus criſtis et auro latebat in eâ ſpecu. Oculi radiant igne: totum corpus turgeſcit tabo; et tres linguæ micant; dentes cohærent triplici ordine. Quam ſilvam poſtquam digreſſi ex natione Tyriâ tetigerunt infelici paſſu, et ſitula projecta in æquam fecit ſtrepitum, anguis cæruleus emiſit caput profundâ ſpelunca, et ſibila emiſit terribilia. Situlæ exciderunt manibus et ſanguis deſtituit corpus, et horror repentinus ſubiit membra ſtupentia. Iſte ducit ſpiras ſquameas nodis flexilibus, et curvatur in ſinus immenſos; et ſublatus plùs parte mediâ in tenuem aërem ex alto aſpicit totam ſilvam; et eſt tanto corpore, quanto* Serpens *qui dividit duas urſas, ſi totum* ſimul *aſpicere poſſis.*

Auctoremque viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada Cephiſi, Panopeſque evaſerat arva:
Bos ſtetit; &, tollens ſpatioſam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atque ita, reſpiciens comites ſua terga ſequentes,
Procubuit, teneràque latus ſubmiſit in herbâ:
Cadmus agit grates; peregrinæque oſcula terræ
Figit; & ignotos montes, agroſque ſalutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire miniſtros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Silva vetus ſtabat, nullâ violata ſecuri;
Eſt ſpecus in medio virgis ac vimine denſus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum;
Uberibus fœcundus aquis. Hoc conditus antro
Martius anguis erat, criſtis præſignis & auro.
Igne micant oculi; corpus tumet omne veneno:
Treſque vibrant linguæ: triplici ſtant ordine dentes.
Quem poſtquam Tyriâ lucum de gente profecti
Infauſto tetigere gradu; demiſſaque in undas
Urna dedit ſonitum; longo caput extulit antro
Cæruleus ſerpens; horrendaque ſibila miſit.
Effluxêre urnæ manibus: ſanguiſque relinquit
Corpus, & attonitos ſubitus tremor occupat artus.
Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſos ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac mediâ plùs parte leves erectus in auras
Deſpicit omne nemus: tantoque eſt corpore, quanto,
Si totum ſpectes, geminas qui ſeparat Arctos.

NOTÆ.

19. *Cephiſi.*] Bœotiæ eſt fluvius ex Parnaſſo fluens.

Ib. *Panopes*] Urbs Phocidis.

22. *Comites*] Cadmum cum ſociis, qui bovis veſtigiis inſtitere.

27. *Petere è vivis*] Abeſſe à ſacrificiis aqua non poteſt.

31. *Uberibus*] Fontem vocaverunt Dircen per anticipationem, cùm multò pòſt in fontem Dircen mutata fuerit Dirce Lyci Thebarum regis uxor.

32. *Martius anguis*] Marti dicatus ac bellicoſus, Martis filius, ut quibuſdam placuit, nomine *Dercyllus*. Ut eſt videre in comment. Euripidis in Phœniſſis.

34. *Vibrant*] Neutraliter; id eſt, celerrimè moventur: tantâ enim celeritate plicatilem linguam ſerpens vibrat, ut triplex eſſe videatur; quam fortè & revera trifidem fingit.

35. *Tyriâ*] Phœnices, Cadmi ſocii; Tyrus enim & Sidon urbes fuerunt vicinæ, quæ à ſcriptoribus ita conjunguntur, ut prope in multis confundantur.

41. *Ille Volubilibus*] Id eſt, corpus in nodos aut ſpiras fingit; caudâ orbes deſcribit: Qui ſerpentum mos eſt.

44. *Tantoque*] Tam magno erat ille ſerpens, quantus eſt is, qui inter duas Urſas in cœlo ſpectatur. Eſt autem tantus, ut fluvius eſſe videatur; ut Virg. ſcribit.

Nec

Nec mora: Phœnicas (ſive illi tela parabant,
Sive fugam; ſive ipſe timor prohibebat utrumque)
Occupat; hos morſu, longis complexibus illos;
Hos necat afflatos funeſti tabe veneni.
Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras;
Quæ mora ſit ſociis miratur Agenore natus;
Veſtigatque viros. Tegimen direpta leoni
Pellis erat: telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum: teloque animus præſtantior omni.
Ut nemus intravit, lethataque corpora vidit,
Victoremque ſupra ſpatioſi corporis hoſtem
Triſtia ſanguineâ lambentem vulnera linguâ;
Aut ultor veſtræ, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. Dixit: dextrâque molarem
Suſtulit: & magnum magno conamine miſit.
Illius impulſu cum turribus ardua celſis
Mœnia mota forent: ſerpens ſine vulnere manſit.
Loricæque modò ſquamis defenſus, & atræ
Duritiâ pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritiâ jaculum quoque vincit eâdem,
Quod medio lentæ fixum curvamine ſpinæ
Conſtitit; & toto deſcendit in ilia ferro.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit:
Vulneraque adſpexit, fixumque haſtile momordit.
Idque, ubi vi multâ partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit: ferrum tamen oſſibus hæret.
Tum verò; poſtquam ſolitas acceſſit ad iras
Plaga recens, plenis tumuerunt guttura venis:
Spumaque peſtiferos circumfluit albida rictus:
Terraque raſa ſonat ſquamis; quique halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
Ipſe modò immenſum ſpiris facientibus orbem
Cingitur: interdum longâ trabe rectior exit.

Nec mora, (ſeu Phœnices ad arma ſe accingebant, ſeu ad fugam, ſeu ipſe metus impediebat utrumque, ſerpens illos invadit, hos morſu, alios longâ corporis implicatione; alios perimit afflatos ſanie mortiferi veneni. Jam ſol ſublimis ſparſerat umbras parvas; filius Agenoris ſtupet quæ ſit cunctatio comitum, & quærit viros. Pellis detracta leoni erat ei *amictus, arma* erant *lancea ferro radiante, & jaculum, & virtus fortior omnibus armis. Poſquam locum ſubiit, & ſpectavit corpora letho data, & hoſtem vaſtæ molis victorem inſiſtentem, & lambentem funeſtas plagas linguâ cruentâ; Aut, inquit, ô cariſſima pectora, ero vindex, aut comes veſtræ mortis. Abſolvit; & dextrâ corripit ſaxum ingens, & jacit ſummo niſu. Muri alti cùm ſublimibus turribus illius impetu eſſent concuſſi; anguis perſtitit invulneratus; & protectus ſquamis, tanquam thorace, & rigore cutis remiſit à ſe graves ictus. At non ſuperat quoque ſpiculum eâdem firmitate, quod inhæſit admiſſum medio flexu dorſi flexibilis, & penetravit ilia toto ferro. Ille furens dolore reflexit caput in ſuum dorſum, & intuitus eſt plagas, et dentibus apprehendit immiſſum jaculum. Et poſtquam illud in omnem partem verſavit magno conatu, vix revellit dorſo: ferrum tamen* adhuc *manet in oſſibus. Tum vero, poſtquam vulnus novum augebat iram ſolitam, collum intumuit plenis venis; et ſpuma albicans; ſparſa eſt per os mortiferum, et terra obtrita ſquamis edit ſtrepitum; et ſpiritus ater qui prodit rictu Tartareo polluit aërem peſte afflatum. Nonnunquam ipſe involvitur nodis deſcribentibus vaſtiſſimum circulum: nunc extenditur rectior longo tigno.*

NOTÆ.

50. *Fecerat*] Id eſt, *meridies* erat.

52. *Tegimen*] Heroum more, qui ejuſmodi virtutis ſuæ ſymbolum geſtabant & oſtentabant: leoninam pellem Cadmus gerebat.

59. *Molarem*] *Maximum.* Antiqui heroës, conſumptis gladiis, finguntur ad grandia confugere ſaxa, quibus hoſtem obterebant. Id quod ubique in Homero.

65. *Vincit*] *Reppulit.* Tunc enim jacula *vinci* dicuntur, cùm repelluntur.

76. *Stygio*] *Venenato*, qualis eſt Styx inferorum palus.

78. *Cingitur*] Id eſt, in ſe ipſum convolvitur, & quaſi coarctatur; qui ſerpentis vulnerati mos eſt, ſeſe deinde explicantis, atque in varias partes agitantis.

Impete

Interdum ruit magno impetu, ſicut fluvius actus aquis pluvialibus, & proſternit pectore arbores oppoſitas. Filius Agenoris aliquantum cedit, & excipit impetum pelle leonis; & arcet rictus urgentes muerone oppoſito. Ille rabiem exercet, & infert plagas fruſtraneas rigido ferro; & mordet cuſpidem. Et jam cruor cæperat fluere ex palato peſtifero; & infecerat gramina virentia irrigatione: ſed plaga erat exigua, quia ſe recipiebat ab impreſſione, & retro agebat collum afflictum, & recedendo prohibebat vulnus ne impingeretur, nec patiebatur ulteriùs progredi: donec Cadmus uſque perſequens preſſit ferrum gutturi infixum, quoad quercus reſtitit retro cedenti, & cervix trajecta eſt unà cum quercu. Arbor inclinata eſt onere draconis, et gemitum edidit cùm ſua ligna verberarentur parte extremâ caudæ Draconis. *Dum victoriâ potitus contemplatur magnitudinem ſuperati hoſtis, repentè ſonus auditus eſt: (neque erat facile judicare unde; ſed auditus eſt) Quamobrem, fili Agenoris, intueris anguem interfectum? Tu quoque aſpicieris anguis.*

Impete nunc vaſto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obſtantes proturbat pectore ſilvas.
Cedit Agenorides paullum; ſpolioque leonis
Suſtinet incurſus, inſtantiaque ora retardat
Cuſpide prætentâ. Furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro: figitque in acumine dentes.
Jamque veneniſero ſanguis manare palato
Cœperat; & virides aſpergine tinxerat herbas.
Sed leve vulnus erat: quia ſe retrahebat ab ictu;
Læſaque colla dabat retro; plagamque ſedere
Cedendo arcebat, nec longiùs ire ſinebat.
Donec Agenorides conjectum in gutture ferrum
Uſque ſequens preſſit: dum retro quercus eunti
Obſtitit; & fixa eſt pariter cum robore cervix.
Pondere ſerpentis curvata eſt arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit ſua robora caudæ.
Dum ſpatium victor victi conſiderat hoſtis;
Vox ſubitò audita eſt: (neque erat cognoſcere promptum
Unde; ſed audita eſt) Quid, Agenore nate, peremptum
Serpentem ſpectas? & tu ſpectabere ſerpens.
Ille diu pavidus, pariter cum mente colorem
Perdiderat; gelidoque comæ terrore rigebant.
Ecce, viri fautrix ſuperas delapſa per auras
Pallas adeſt: motæque jubet ſupponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret: &, ut preſſo ſulcum patefecit aratro,
Spargit humi juſſos, mortalia ſemina, dentes.

Dum victoriâ potitus contemplatur magnitudinem ſuperati hoſtis, repentè ſonus auditus eſt: (neque erat facile judicare unde; ſed auditus eſt) Quamobrem, fili Agenoris, intueris anguem interfectum? Tu quoque aſpicieris anguis. Ille diu territus amiſerat ſimul colorem atque animum; & capilli ſtabant figo pavore. Ecce Pallas viro favens devoluſa per æthera ſupremum adeſt, et imperat mandare te exceltæ dentes draconis, incrementa populi futuri. Obtemperat, et poſtquam aperuit ſulcum impa aratro, in terram (utì juſſit Minerva*) mittit dentes, ſemina hominum.*

NOTÆ.

84. *Figitque*] Aut certè figere nititur; magìſque & dentes, & palatum lædit.

92. *Fixa eſt*] Per hanc draconis mortem alia alii intelligunt, dum vel ſenſum hiſtoricum, aut ad mores ſpectantem, inveſtigant. Quoad hiſtoriam, narrat Palæphatus, Draconem quendam fuiſſe Martis filium, Thebanorum regem, quem Cadmus interfecit, cujus filii cum amicis unà adverſus victorem Cadmum inſurrexerunt, donec & ipſi, motâ à Cadmo inter eos diſcordiâ, ab eodem ſuperarentur.

98. *Spectabere*] Regno pulſus ab Amphione & Zetho ad Illyrios tranſiit, ubi ipſe & uxor Hermione in ſerpentes tranſmutati ſunt: Qu fabulam Naſo ipſe lib. IV. enarrabit, & Eu pid. in Bacchis.

102. *Motæ*] *Aratæ*, vomere proſciſſæ.

103. *Populi*] Id eſt, ex quibus homines a cerentur.

Ib. *Incrementa*] Γένναν ὀδοντοφυῆ. Eurip in Phœniſſiſ. farciendo ſuorum damno.

105. *Mortalia*] Hominum ſemina, non a gum. Nam homines armati ex illis dent orti finguntur. Partem tamen dentium Æëten miſerunt Pallas & Mars. Vide Ap lon lib. III. v. 1176.

In

Inde (fide majus) glebæ cœpêre moveri:
Primaque de ſulcis acies apparuit haſtæ.
Tegmina mox capitum picto nutantia cono:
Mox humeri, pectuſque, onerataque brachia telis
Exiſtunt: creſcitque ſeges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur feſtis aulæa theatris,
Surgere ſigna ſolent; primumque oſtendere vultum;
Cætera paullatim: placidoque educta tenore
Tota patent; imoque pedes in margine ponunt.
Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat.
Ne cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat; nec te civilibus inſere bellis.
Atque ita terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus enſe ferit: jaculo cadit eminus ipſe.
Hîc quoque, qui letho dederat, non longius illo
Vivit, & exſpirat, modò quas acceperat, auras.
Exemploque pari furit omnis turba: ſuoque
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres.
Jamque brevis ſpatium vitæ ſortita juventus
Sanguineam trepido plangebant pectore matrem;
Quinque ſuperſtitibus: quorum fuit unus Echion.
Is ſua jecit humi monitu Tritonidis arma;
Fraternæque fidem pacis petiîtque, deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes;
Cùm poſuit juſſam Phœbæis ſortibus urbem.

Poſtea (incredibile) glebæ cœperunt agitari: et mucro lanceæ primus prodiit ex ſulcis: mox galeæ nutantes picto apice; mox humeri, et pectus, et lacerti inſtructi armis apparent, & ſeges ſcutata virorum augetur. Eo modo imagines conſueverunt prodire, cùm vela picturata theatri tolluntur feſtis diebus, atque primò exhibere faciem; reliqua paulatim, donec æquabili motu ſurgentia tota ſigna ſe oſtendant, & ſtatuant pedes in extremam aream. Cadmus tremefactus repentino hoſte parabat arma ſumere: Ne ſume, vociferatur unus de populo, quem terra produxerat; nec te immiſce bellis civilibus. Atque ita cùm dixerat, *percutit cominus duro gladio unum de fratribus terrâ genitis: ipſe procumbit ſpiculo eminus* miſſo. *Hic quoque, qui interfecerat, non diutius vitam profert, et emittit ſpiritum quem paulò antè hauſerat. Atque tota turba furit ſimili exemplo; & fratres repentini perimuntur ſuo bello per plagas reciprocas. Jamque adoleſcentes, nacti exiguum tempus vitæ, verberabant* terram *matrem cruentam trepido pectore, quinque* ſolùm *reſtantibus; quorum unus fuit Echion. Ille in terram abjecit ſua arma juſſu Minervæ, et propoſcit, et dedit fidem pacis fraternæ. Hoſpes Sidonius habuit hos ſocios laboris, cùm ſtatuit urbem præſtitutam oraculo Apollinis.*

NOTÆ.

108. *Cono*] A coni formâ ita appellatur galeæ apex, ubi variis coloribus pennæ, ſtruthiocamelo præſertim dereptæ, apponi ſolent.

111. *Sic ubi, &c.*] Ut hæc viris è terrâ ſurgentibus reſpondeant, cogitandum eſt aulæa circumvoluta & plicata lentè evolvi atque in theatri parietes attolli; ita intextæ illis imagines paullatim ſe ſpectatoribus oſtendunt.

Ib. *Aulæa*] Quibus theatra per ludorum tempus ornantur.

112. *Signa*] Intellige imagines in aulæis pictas.

116. *Unus*] Dicunt alii, Minervæ conſilio, lapides aut lapidem inter eos conjeciſſe Cadmum, qui â ſe invicem feriri exiſtimantes, mutuam inter ſe pugnam inierunt. Cadmus fertur ex Phœniciâ primus advexiſſe litteras in Græciam, unde Eraſmus ſerpentinos dentes interpretatur litteras, quibus digladiantur inter ſe, conficiuntque ſe invicem ſeditioſi è litteratis.

123. *Subiti*] Id eſt, qui ex terrâ ſubitò nati erant, & ſubitò iterum perierunt.

125. *Trepido plangebant pectore matrem*] *Id* eſt, in *terram palpitantes jacuerunt.*

126. *Echion*] Quatuor alios, Udæum, Ohthonium, Hyperenorem, & Pelorem nominat Appollodorus.

129. *Sidonius hoſpes*] *Cadmus* Phœnix. Nam Sidon urbs eſt Phœniciæ.

130. *Juſſam Phœbæis*] Apollinis oraculo monitus erat Cadmus Thebas condere.

II. Jam ſtabant Thebæ: poteras jam, Cadme, yideri
Exilio felix: ſoceri tibi Marſque, Venuſquè
Contigerant. Huc adde genus de conjuge tantâ,
Tot natos, nataſque, & pignora cara nepotes.
Hos quoque jam juvenes: ſed ſcilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini: dicique beatus
Ante obitum nemo ſupremaque funera debet.
Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, ſecundas
Cauſſa fuit luctûs, alienaque cornua fronti
Addita, voſque, canes, ſatiatæ ſanguine herili.
At bene ſi quæras; Fortunæ crimen in illo,
Non ſcelus invenies. Quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat, infectus variarum cæde ferarum:
Jamque dies rerum medias contraxerat umbras;
Et Sol ex æquo metâ diſtabat utrâque;
Cùm juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore:
Lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum:
Fortunæque dies habuit ſatìs; altera lucem
Cùm croceis invecta rotis Aurora reducet;

II. Jam Thebæ fuerant conditæ; poteras jam credi beatus exſilio, Cadme; Mars & Venus tibi obvenerant ſoceri: adde inſuper ſtirpem de tantâ uxore, tot filios, filiaſque, et nepotes dilecta pignora: hos quoque jam adultos: ſed nimirum noviſſima ſemper dies eſt expectanda homini; et nullus debet prædicari felix ante mortem & ultimas exequias. Nepos, & cornua aliena inducta illius capiti, vos inſuper, canes, expletæ ſanguine domini, fuerunt tibi, Cadme, prima cauſſa mœroris, inter tot res proſperas. At bene ſi ſcruteris, reperies in illo nepote *vitium fortunæ non flagitium: quod enim flagitium erat in ignorantia? Mons erat tinctus ſanguine diverſarum ferarum; et jam dies breviores fecerat umbras medias rerum, et ſol aberat æqualiter ab utroque termino, cùm juvenis Thebanus ſic alloquitur ore amico comites laborum errantes per latebras ferarum: Socii, retia & tela ſunt madida ſanguine ferarum, & dies fuit ſatis fauſtus; cùm altera aurora redieus curru roſeo revehat diem;*

NOTÆ.

132. *Marſque*] Quia Harmoniam, vel, ut alii ſcribunt, Hermionem Martis & Veneris filiam, ut plurimis placet, uxorem duxit; in cujus nuptiis diî omnes relicto cœlo adfuerunt, qui ſponſam quoque donis cumulaverunt.

133. *Genus*] Progenies fuit nobiliſſima quæ à Marte & Venere per Harmoniam fluxerit.

134. *Tot natos*] Unicum Polidorum Apollodorus, Hyginus, aliique memorant.

Ib. *Nataſque*] Quas quatuor dicunt fuiſſe, Ino, Semelen, Agaven, Autonoën.

Ib. *Nepotes*] Quales Bacchus ex Jove & Semele; Pentheus, qui ſuo tempore rex Thebarum, ex Echione, & Agave; Actæon, ex Ariſtæo & Autonoë; Melicerta & Learchus ex Athamante & Ino.

135. *Ultima ſemper*] Fuit hæc Solonis, ex Græciæ ſapientibus unius, ſententia ad Crœſum, quam prolixè narrat Herodotus in Clio Plinius, l.b. VII. c. 40.

138. *Nepos*] *Actæon*, ad cujus hiſtoriam pronam facilem viam ſibi munivit poëta,

139. *Aliena*] Quæ non ſunt homini deſtinata, ſed brutis propria. Tangit illud poëta, quòd in cervum fuerit mutatus Actæon.

140. *Canes*] Quibus Actæon præda fuit, ut mox videbimus.

141. *Illo*] *Actæone*, qui inſcius Dianam vidit ſine veſtibus.

143. *Mons*] *Cithæron*, ut tradit Apollodorus.

145. *Metâ utrâque*] *Oriente & Occidente* Meridianam horam deſcribit: ut ſuprà v. 50.

147. *Hyantius*] Actæonem dicit Bœotium; nam fuerunt Hyantes veteres Bœotiæ populi.

148. *Lina*] Id eſt, ex iis facta retia, metonymicè.

150. *Croceis*] Quia ut plurimùm crocus colore apparet cœlum ſub ipſo lucis adventu. Ἠὼς κροκοπέπλος.

Propo-

Propoſitum repetamus opus. Nunc Phœbus utrâque
Diſtat idem terrâ; finditque vaporibus arva.
Siſtite opus præſens: nodoſaque tollite lina.
Juſſa viri faciunt; intermittuntque laborem.
Vallis erat piceis, & acutâ denſa cupreſſu,
Nomine Gargaphie; ſuccinctæ ſacra Dianæ:
Cujus in extremo eſt antrum nemorale receſſu,
Arte laboratum nullâ: ſimulaverat artem
Ingenio natura ſuo: nam pumice vivo,
Et levibus tophis nativum duxerat arcum.
Fons ſonat à dextrâ tenui perlucidus undâ,
Margine gramineo patulos incinctus hiatus.
Hîc Dea ſilvarum venatu feſſa ſolebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quo poſtquam ſubiit; Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetramque, arcuſque retentos:
Altera depoſitæ ſubjecit brachia pallæ:
Vincla duæ pedibus demunt: Nam doctior illis
Iſmenis Crocale, ſparſos per colla capillos
Colligit in nodum; quamvis erat ipſa ſolutis.
Excipiunt laticem Nepheleque Hyaleque Rhaniſque
Et Pſecas, & Phiale; funduntque capacibus urnis.
Dumque ibi perluitur ſolitâ Titania lymphâ;
Ecce nepos Cadmi, dilatâ parte laborum,
Per nemus ignotum non certis paſſibus errans,

redeamus ad opus inceptum: nunc ſol diſtat æqualiter terrâ utrâque, et dividit terram calore. Intermittite opus præſens, et colligite retia intexta. Viri exequuntur mandata, et ab opere perſiſtunt. Vallis erat conſita piceis, et cupreſſu acutâ, nomine Gargaphie ſacra Dianæ expeditâ veſte *cinctæ; in cujus ultimo ſeceſſu eſt ſpelunca arboribus tecta, nullâ arte parata: Natura imitata erat artem indole: nam ſtruxerat fornicem naturalem vivo pumice et levibus tophis. A dextrâ fons perlucidus ſtrepit aqua exigua, circumdatas habens patentes ripas margine herboſo. Hic dea nemorum laſſa venatu conſueverat lavare aquâ fluente membra virginea. Quò poſtquam intravit, dedit uni nympharum armigeræ jaculum, et pharetram et arcus remiſſos: Alia lacertis accepit pallam* veſtem à Dianâ *depoſitam: Duæ tollunt cothurnos pedibus: nam Crocale Iſmeni filia peritior illis religat comam diffuſam per colla, et ipſa interim erat ſparſis* crinibus. *Nephele, et Hyale, et Rhanis, et Pſecas, et Phiale excipiunt aquas, et fundunt ex amplis ſitulis. Dumque Titania ibi abluitur aquâ conſuetâ, ecce* Actæon, *nepos Cadmi, parte operis* venatorii *remiſſâ* in diem ſequentem, *ambulans greſſibus incautis per ſilvam minùs cognitam,*

NOTÆ.

152. *Idem*] Subaudi *ſpatium*.

156. *Succinctæ*] Qualem eſſe decet deam venatricem, & deam ſilvarum, ut magis ſit habilis & expedita.

157. *Nemorale*] Id eſt, nemore amœno tectum.

159. *Pumice vivo*] *Naturali*. Eſt pumex lapis levis, & perforatus, poliendis rebus, eradendis etiam pilis accommodatus.

162. *Hiatus*] *Patentes* ripas. Hiare enim videntur ripæ, ut fluvii alveum efficiant.

167. *Depoſitæ ſubjecit*] Id eſt, exuit pallam, aut cadentem excepit.

168. *Vincla*] Quibus ſoleæ, aut calcei pedibus adhærent.

169. *Iſmenis*] Iſmeni Bœotiæ fluvii filia, cui ex linguâ Græcâ nomen conveniens dedit poëta; quippe κροκάλη calculus eſt littoralis, vel qui in amnibus volvitur.

171. *Laticem*] *Aquam* ex antro ſcatentem.

Ib. *Nepheles*] *Nubes*. Atque his omnibus Dianæ comitibus ingenioſè nomina ex Græcâ linguâ affinxit poëta.

Ib. *Hyale*] *Vitrea, pellucida*; ab ὕαλος, *vitrum*.

Ib. *Rhaniſque*] A ῥαίνω, *aſpergo*.

172. *Pſecas*] A ψεκας, *guttula roris*.

Ib. *Phiale*] Quaſi è φιάλη; aut capaci urnâ perfundat dominam.

pervenit in lucum; fata ſic illum agebant. Qui ſtatim atque ſubiit ſpeluncas aquis ſtillantes, nymphæ nudæ, ſicut erant, planxerunt ſua pectora, viro conſpecto, & impleverunt totam ſilvam repentinis clamoribus, & circumfuſæ velaverunt Dianam ſuis corporibus. Nihilominus ipſa dea eſt procerior illis, & apparet ſuprâ omnes collo tenus. Color, qui conſuevit eſſe nubibus tinctis irradiatione ſolis oppoſiti, aut Auroræ roſeæ, is fuit in facie Dianæ conſpectæ ſine amictu. Quæ quamvis circumdata choro comitum ſuarum, tamen ſtetit latere in obliquum verſo, & vultum retro vertit; & ſicuti optaret habuiſſe ſagittas expeditas, ſic ſumpſit aquas quas habuit, & ſparſit in os hominis, & perfundens capillos aquis ultricibus, adjecit hæc verba præſaga exitii appropinquantis: Jam licet ut renunties me conſpectam à te abſque amictu; ſi poteris renuntiare. Neque minata plura affigit capiti aquis perfuſo cornua cervi diu viventis; producit collum; & acuit aures extremas; & vertit manus in pedes, & lacertos in crura producta; & tegit corpus pilis miſti coloris: Adjectus eſt & metus. Heros Autoneïus vertitur in fugam, & miratur ſe tam velocem in ipſo curſu. Cùm autem aſpexit ſua cornua in aquis conſuetis, Me infelicem! dicturus erat; nullum verbum prolatum eſt. Suſpiravit, ille fuit ſonus; et lachrymæ per faciem,

Pervenit in lucum: ſic illum fata ferebant.
Qui ſimul intravit rorantia fontibus antra;
Sicut erant, viſo, nudæ ſua pectora Nymphæ
Percuſſêre, viro, ſubitiſque ululatibus omne
Implevêre nemus, circumfuſæque Dianam
Corporibus texêre ſuis. Tamen altior illis
Ipſa Dea eſt, colloque tenus ſupereminet omnes.
Qui color infectis adverſi Solis ab ictu
Nubibus eſſe ſolet, aut purpureæ Auroræ,
Is fuit in vultu viſæ ſine veſte Dianæ.
Quæ quanquam comitum turbâ ſtipata ſuarum,
In latus obliquum tamen adſtitit, oraque retro
Flexit: & ut vellet promptas habuiſſe ſagittas;
Quas habuit, ſic hauſit aquas: vultumque virilem
Perfudit: ſpargenſque comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis prænuncia verba futuræ:
Nunc tibi me poſito viſam velamine narres,
Si poteris narrare, licet. Nec plura minata,
Dat ſparſo capiti vivacis cornua cervi:
Dat ſpatium collo: ſummaſque cacuminat aures:
Cum pedibuſque manus, cum longis brachia mutat
Cruribus: & velat maculoſo vellere corpus:
Additus & pavor eſt. Fugit Autoneïus heros:
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo:
Ut verò ſolitis ſua cornua vidit in undis,
Me miſerum! dicturus erat: vox nulla ſecuta eſt.
Ingemuit; vox illa fuit; lachrymæque per ora

NOTÆ.

181. *Corporibus texere*] Ne dea nuda conſpiceretur.

183. *Infectis*] Rubore ſuffuſæ apparent nubes, cùm certo quodam modo ſolis radiis illuſtrantur.

187. *In latus*] Ut faciliùs, quod conſpici nollet, occultaret.

Ib. *Oraque retro*] Ut reſpiceret Actæonem.

188. *Sagittas*] Quibus Actæonem conficeret.

194. *Vivacis*] Quem quadringentos annos implere nonnunquam ſcripſit Plinius.

195. *Spatium*] Cervi longius eſt collum quàm hominis.

Ib. *Cacuminat*] In acutum, ut ſunt cervi aures, effingit.

198. *Autoneïus*] *Actæon* Autonoës filius.

202. *Illa*] Ingemere. Fabulæ ſenſum quod attinet, plerique ad mores detorquent: deque minùs ſcrutandis deorum aut regum conſiliis intelligunt (ut Fr. Baconus cap. X. De ſapientiâ veterum) quæ cognita vitam ſuſpicionibus implicant; Palæphatus Actæonem canum ſtudio rem ſuam dicit neglexiſſe, eoque periſſe: quamvis & revera non Actæonem modò pelle circumdatum cervinâ, ſed alios etiam venatores furore actis canibus laniatos legimus.

Non

Non ſua fluxerunt. Mens tantùm priſtina manſit.
Quid faciat? repetatne domum & regalia tecta?
An lateat ſilvis? timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, videre canes: primuſque Melampus,
Ichnobateſque ſagax latratu ſigna dedêre;
Gnoſſius Ichnobates, Spartanâ gente Melampus.
Inde ruunt alii rapidâ velociùs aurâ,
Pamphagus, & Dorceus; & Oribaſus; Arcades omnes;
Nebrophonoſq; valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæuſque fero nuper percuſſus ab apro,
Deque lupo concepta Nape, pecudeſque ſecuta
Pœmenis, & natis comitata Harpyia duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Ladon:
Et Dromas, & Canace, Stictеque, & Tigris, & Alce,
Et niveis Leucon, & villis Aſbolus atris,

non ſuam decurrerunt Solus animus prior ſuperfuit. Quid agat? Redeatne domum et in tecta regia? An latitet nemoribus? Metus obſtat huic rei, pudor illam prohibet. Dum hæret, canes aſpexerunt, et primus Melampus, et Ichnobates ſagax indicium fecerunt latratu: Ichnobates, inquam, Gnoſſius, Melampus ſtirpe Spartanâ. Poſtea alii incurrunt celeriùs vento ruente, Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus, omnes Arcades; et fortis Nebrophonus, et terribilis Theron cum Lælape, et Pterelas pedibus, et Agre utilis naribus, et Hylæus nuper ictus ab apro ſævo, et Nape genita de lupo, et Pœmenis ſolita ſequi pecudes, et Harpyia ſtipata duobus filiis, et Ladon Sicyonius habens illa contracta, et Dromas, et Canace, Stictеque, et Tigris, et Alce, et Leucon pilis candidis, et Aſbolus nigris,

NOTÆ.

203. *Mens tantùm*] Hoc transformatis omnibus graviſſimum erat ſupplicium, quòd calamitatis ſuæ eſſent conſcii.

206. *Melampus*] Id eſt, *Pedibus niger*. Nimius verò videtur poëta, in recenſendis aut fabricandis canum nominibus: atque etiam contra venatorum legem peccâſſe, quibus cautum eſt paucarum ſyllabarum nomina, ad pronuntiandum facilia, atque vocalia canibus ſuis aſſignare. Columella cap. 12. lib. VIII.

207. *Ichnobateſque*] Id eſt, *per veſtigia vadens*.

Ib. *Signa dedêre*] Reliquos canes feram adeſſe admonuerunt.

208. *Gnoſſius*] *Cretenſis*: eſt nempe Gnoſus urbs Cretæ.

Ib. *Spartanâ*] *Laconicâ*. Cretenſes enim & Laconici canes aptiſſimi ſunt venationibus.

210. *Pamphagus*] *Omnia comedens*.

Ib. *Dorceus*] *Acutè videns*.

Ib. *Oribaſus*] *Montes aſcendens*.

211. *Nebrophonos*] *Hinnulos interficiens*.

Ib. *Lælape*] Eſt Lælaps nomen venti procelloſi & vorticoſi, quem Latini vocant turbinem; unde canis hujus velocitatis atque impetus intelligitur.

Ib. *Theron*] *Ferus*.

212. *Pterelas*] *Alis impulſus, alatus*.

Ib. *Agre*] *Venatrix*.

213. *Hylæus*] *Silveſtris*. Quia verò ab Apro percuſſum dicit, fortè ad Hylæum venatorem allufit, qui cum Ancæo ab Apro Calydonio vulneratus interiit, ut ſcribit Apollodorus.

214. *Nape*] Quòd in *ſaltibus* erraret.

215. *Pœmenis*] *Paſtoralis*.

Ib. *Harpyia*] *Rapax*; & rapaciſſimis Harpyiis ſimilis.

216. *Subſtricta*] *Contracta*, qualia habeant vertagi. *Brevis alvus*. Virgil.

Ib. *Sicyonius*] A Sicyone urbe Peloponneſi, ad ſinum Corinthiacum.

Ib. *Ladon*] Nomen eſt fluvii Arcadiæ in Peloponneſo, à quo huic cani nomen; niſi etymologia Græca eſt à λάζομαι *capio*.

217. *Dromas*] *Curſor*.

Ib. *Canace*] Hæc vox Græcè *ſtrepitum* ſignificat; quare à *ſtrepitu* & perſonante *latratu* huic cani nomen inditum.

Ib. *Stictе*] Id eſt, *Picta*; à στίζω *diſtinguo, pungo*.

Ib. *Tigris*] *Tigridi velociſſimæ feræ ſimilis*.

Ib. *Alce*] *Robuſta*.

218. *Leucon*] *Albus*. Etymologiam ipſe Naſo indicavit.

Ib. *Aſbolus*] *Fuliginoſus*.

et Lacon fortiſſimus, et Aëllo valens curſu & Thous, & celer Lyciſca cum fratre Cyprio, & Harpalus diſtinctam habens frontem atram à candido medio, & Melaneus, & Lachne hiſpido corpore; et Labros, et Agriodos ſati patre Dicteo, ſed matre Laconicâ, et Hylactor vocis acutæ: et quos longum eſt memorare. Ea caterva ruunt deſiderio prædæ per ſaxa, et præruptas rupes, et petras inacceſſas, quà iter aſperum, et quà vix nullum datur. Ille fugit per loca, per quæ ſæpe fuerat inſecutus cervos. Heu! ipſe vitat ſervos ſuos. Volebat vociferari, Ego ſum Actæon! agnoſcite dominum veſtrum: Voces deſtituunt mentem, aër perſonat latratibus. Prima Melanchætes plagam impegit dorſo: dein Theridamas; Oreſitrophus corripuit humerum. Hi canes ſerius reliquis prodierant, ſed iter præoccupatum eſt per compendia montis. Dum illi cohibent dominum, cætera turba convenit, et confert dentes in corpore. Jam loca deſunt ad plagas. Ille ducit ſuſpiria, et reddit ſonum, ſi non etiam hominis, qualem tamen cervus nequeat reddere; et implet cacumina cognita gemitibus lugubribus: et procumbens in genua flexa, et ſimilis precanti circumflectit faciem ſilentem, uti ſolebat ſua brachia. At turbam canum infeſtam aſſuetis ululatibu comites

Prævaliduſque Lacon, & curſu fortis Aëllo.
Et Thous, & Cyprio velox cum fratre Lyciſcâ:
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo.
Harpalos, & Melaneus, hirſutaque corpore Lachne:
Et patre Dictæo, ſed matre Laconide nati,
Labros, & Agriodos, & acutæ vocis Hylactor:
Quoſque referre mora eſt. Ea turba cupidine prædæ
Per rupes, ſcopuloſque, adituque carentia ſaxa,
Quà via difficilis, quàque eſt via nulla, feruntur.
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus:
Heu famulos fugit ipſe ſuos! clamare libebat,
Actæon ego ſum! dominum cognoſcite veſtrum.
Verba animo deſunt: reſonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit:
Proxima Theridamas; Oreſitrophus hæſit in armo.
Tardiùs exierant; ſed per compendia montis
Anticipata via eſt. Dominum retinentibus illis
Cætera turba coit, confertque in corpore dentes.
Jam loca vulneribus deſunt. Gemit ille, ſonumque,
Etſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Cervus, habet: mœſtiſque replet juga nota querelis:
Et genibus ſupplex pronis, ſimiliſque roganti,
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidum ſolitis latratibus agmen

NOTÆ.

219. *Lacon*] *Sonans, crepans*; a λαχέω. Vel. à patriâ *Laconiâ*.

Ib. *Aëllo*] A *procellâ*; quòd impetuosè ferretur.

220. *Thous*] *Thos*, is, inquit Plinius, *lupi* eſt genus cæteris procerius, crurumque levitate diſſimile, velox ſaltu, venatu vivens, innocuum homini, per hyemes hirtum, æſtate nudum. Atque ab eo luporum genere huic cani nomen videtur datum.

Ib. *Lyciſca*] Canis lupo nata.

222. *Harpalos*] *Rapax*.

Ib. *Melaneus*] Niger.

Ib. *Lachne*] *Hirſuta*. Etymologiam poëta ipſe ad verbum expreſſit: *Lachne* enim lanugo eſt, ſeu villorum denſitas.

223. *Dictæo*] Cretenſi.

224. *Labros*] *Avidus, Vorax, Vehemens, Rapidus.*

Ib. *Agriodos*] *Dente agreſti, aut feroci*; vel *agreſtibus viis* aptus.

Ib. *Hylactor*] *Latrator*.

232. *Melanchætes*] *Pilos habens nigros.*

233. *Theridamas*] *Feras domans.*

Ib. *Oreſitrophos*] *In montibus nutritus.*

234. *Compendia*] Id eſt, per vias compendioſas. Contrarium appellavit Lucanus *diſpendia ſilvæ*.

235. *Anticipata*] Al. *Præcipitata*, i. e. præcipiti curſu peracta.

241. *Circumfert*] Ut ſupplices brachia, ita ille ora extendit, & circumfert.

242. *Comites*] Qui cum Actæone fuerant.

Ib. *Latratibus*] Clamoribus latrantium canum haud abſimilibus canes hortantur.

Ignari

Ignari inſtigant, oculiſque Actæona quærunt,
Et velut abſentem certatim Actæona clamant.
Ad nomen caput ille refert, ut abeſſe q eruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem; ſed adeſt: velletque videre,
Non etiam ſentire canum fera facta ſuorum.
Undique circumſtant, mærſiſque in corpore roſtris
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi.
Nec, niſi finitâ per plurima vulnera vitâ,
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.

III. Rumor in ambiguo eſt: aliis violentior æquo
Viſa Dea eſt: alii laudant, dignamque ſeverâ
Virginitate vocant. Pars invenit utraque cauſſas.
Sola Jovis conjux, non tam culpetne, probetne,
Eloquitur; quam clade domûs ab Agenore ductæ
Gaudet: & à Tyriâ collectum pellice transfert
In generis ſocios odium. Subit ecce priori
Cauſſa recens; gravidamque dolet de ſemine magni
Eſſe Jovis Semelen: tum linguam ad jurgia ſolvit.
Proſeci quid enim totiès per jurgia, dixit?
Ipſa petenda mihi eſt: ipſam, ſi maxima Juno
Ritè vocor, perdam; ſi me gemmantia dextrâ
Sceptra tenere decet; ſi ſum regina, Joviſque
Et ſoror & conjux: Certè ſoror. At puto furto
Contenta: & thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit; id deerat: manifeſtaque crimina pleno

neſcii irritant & luſtrant Actæonem oculis, & vociferantur certatim Actæonem tanquam abſentem. Ille reflectit caput ad nomen; dolent tanquam longè eſſet, et quia tardus non ſe oblectaret ſpectaculo prædæ oblatæ. Optaret quidem longè eſſe, ſed præſens eſt, & cuperet ſpectare, non etiam ſentire ſævum impetum canum ſuorum. Sunt undique circumfuſi, & rictibus fixis in corpore dilaniant dominum ſub ſpecie ficti cervi: Neque iræ Dianæ pharetratæ dicitur expleta, niſi vitâ exhauſtâ per plurimas plagas.

III. *Fama eſt dubia: dea credita eſt à nonnullis ultra modum ſevera: alii celebrant, et appellant dignam rigidâ virginitate: pars utraque nititur rationibus. Sola uxor Jovis non tam dicit arguatne, an laudet, quàm lætatur damno domûs ortæ ab Agenore; et traducit odium natum ab adulterâ Tyriâ in* ipſius *cognatos. Ecce nova cauſſa accedit præcedenti, et iniquo animo patitur Semelen eſſe prægnantem de ſemine magni Jovis. Tum os aperit ad rixas. Quid verò, ait, promovi toties per rixas? Ipſa* Semele *eſt mihi appetenda; ipſam perimam, ſi verè dicor maxima Juno; ſi me decet tractare dextrâ ſceptra ſplendentia; ſi ſum regina, & ſoror & uxor Jovis: Certè ſoror ſum. At credo* Semele *expleta eſt furto; & injuria noſtri lecti eâ præterit. Concipit; id* unum dedecori meo *aberat: & culpam apertam intumeſcente*

NOTÆ.

256. *Sola*] Pertinet iſtud ad fabulæ ſequentis connexionem.

257. *Domûs*] Ex quâ Actæon fuit; nam Autonoën Cadmi filiam matrem habuit, Cadmum verò Agenoris filium antea vidimus.

258. *A Tyriâ pellice*] Ab Europâ, quam è Phœniciâ rapuit Jupiter.

261. *Semelen*] Quam antea Cadmi filiam diximus, Bacchi matrem.

Ib. *Tum linguam*] Primo Jovem jurgio adoriri cupit Juno; quod ſtatim, ut iratorum & ſui impotentium mos eſt, improbat; volens ipſa Semelen dolo perdere.

266. *Certè ſoror*] Hoc ita à Junone infertur, quaſi deſierit eſſe conjux, cùm Jupiter alias amet: Sic quoque apud Senecam ipſa loquitur; *Soror Tenantis? hoc enim ſolum mihi relictum nomen eſt.* Herc. Fur.

Ib. *Puto furto*] Id eſt, *forſitan cum Jove ſemel concubuiſſe Semele contenta eſt.* Quod quidem, ut fortius neget, non ſine amariſſimâ ironiâ proponit.

268. *Deerat*] Ultimum innuit eſſe opprobrium Juno, quod ſibi oblatæ injuriæ perpetuos indices Semele in lucem proferat.

Ib. *Manifeſtaque*] Bacchum dicit puerum, quo Jovis & Semeles adulteria manifeſta fiebant. Argutè verò manifeſta dicit, quæ utero incluſa.

ventre geſtat; & tanta eſt confidentia pulchritudinis, vult eſſe mater de Jove; quod vix mihi uni evenit. Efficiam ut Jupiter *eam decipiat: nec dicar Saturni filia, ſi non deſcendat in aquas infernas deturbata ab Jove ſuo. Dein deſcendit ſolio; & velata flavâ nube accedit ad ædes Semeles. Neque antè diſcuſſit nubes, quàm formam induit anûs, et affixit temporibus crines albos. Et exaravit cutem rugis, et movit artus inflexos greſſu tremulo; finxit inſuper vocem anilem. Mutatur in ipſam Beroën, Semeles nutricem Epidauriam. Poſtquam igitur, colloquio quæſito, et diu confabulando venerunt ad nomen Jovis, gemit; et, Velim, inquit, ut ſit Jupiter* qui te vitiavit: *tamen omnia reformido. Plurimi deorum titulo ſubierunt caſta cubilia. Neque etiam ſatis eſt eſſe Jovem: conferat pignus amoris, ſiquidem ſaltem is eſt verus: et orato, ut veniat in tuos amplexus quantus et qualis recipitur ab excelſâ Junone, et induat priùs ſua inſigna. Juno ejuſmodi verbis inſtruxerat filiam Cadmi neſcientem* ſe deludi. *Illa petit à Jove donum, quod non indicavit. Ad quam deus reſpondit, Elige: nullum feres repulſam. Et quò magis fidem adhibeas, numina fluvii Stygii ſint etiam teſtes, ille* Styx eſt *terror et deus deorum.*

Fert utero: & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Jove vult fieri. Tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam faxo: nec ſim Saturnia, ſi non
Ab Jove merſa ſuo Stygias penetrârit in undas.
Surgit ab his ſolio, fulvâque recondita nube
Limen adit Semeles. Nec nubes antè removit,
Quàm ſimulavit anum; poſuitque ad tempora canos:
Sulcavitque cutem rugis: & curva trementi
Membra tulit paſſu: vocem quoque fecit anilem.
Ipſaque fit Beroë, Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi, captato ſermone, diuque loquendo,
Ad nomen venêre Jovis; ſuſpirat: &, Optem
Jupiter ut ſit, ait: metuo tamen omnia. Multi
Nomine divorum thalamos inière pudicos.
Nec tamen eſſe Jovem ſatis eſt: det pignus amoris:
Si modò verus is eſt: quantuſque & qualis ab altâ
Junone excipitur; tantus taliſque rogato
Det tibi complexus: ſuaque antè inſignia ſumat.
Talibus ignaram Juno Cadmeïda dictis
Formârat: rogat illa Jovem ſine nomine munus.
Cui Deus, Elige, ait: nullam patiere repulſam.
Quoquè magis credas, Stygii quoq; conſcia ſunto
Numina torrentis, timor & Deus ille Deorum.

NOTÆ.

269. *Vix*] Martem, Vulcanum, & Heben Jove & Junone, quidam Junone ſolâ ortos ſcripſerunt. Bene itaque ſe vix de Jove matrem eſſe dicit.

Ib. *Uni*] Atqui pluribus de Jove matres eſſe contigit: adeòque non quod eſt, ſed quod eſſe deberet, zelotypiâ commota, & pellices, quaſi non eſſent contemnens, ſuperba Juno protulit.

270. *Tanta eſt*] Exclamatio eſt ex indignatione.

272. *Suo*] *Tam perditè amato.*

Ib. *Stygias*] Pellici ab ipſo Jove ruinam minitatur.

275. *Canos*] Simpliciter cani appellantur albi ſenum capilli.

276. *Sulcavit*] In ſulcorum modum frontem contraxit, ut vetula videretur.

278. *Ipſaque fit*] Id eſt, tam accuratè nutricis, quæcunque eſſent, omnia imitatur, ut ea ipſa videatur.

Ib. *Epidauria*] Ex Epidauro, Argolidis in Peloponneſo, urbe Æſculapii templo nobili.

284. *Si modo.*]

Εἰ δὲ καὶ ὡς ἐνέπεις σέο νύμφιός ἐστι Κρονίων
Ἐλθέτω ἐς σέο λέκτρα σὺν ἠμιθέοντι κεραυνῷ,
&c. Nonn. Dionyſ.

286. *Inſignia*] Fulmen, & quæcunque deinceps enumerat poëta.

287. *Cadmeida*] *Semelen* Cadmi filiam.

288. *Formârat dictis*] Id eſt, ita imbuerat, ut eadem ſequi conſtituiſſet.

Ib. *Sine nomine*] Rogat à Jove munus, quale ſit illud munus nondum dicit, id eſt, rogat ut ille concederet quodcunque illa tacitè cupierit.

291. *Timor et deus*] Ille quem diî tantùm timent quantùm homines deos.

Læta

Læta malo, nimiùmque potens, perituraque amantis
Obſequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cùm fœdus initis;
Da mihi te talem. Voluit Deus ora loquentis
Opprimere. Exierat jam vox properata ſub auras;
Ingemuit: neque enim non hæc optâſſe, neque ille
Non jurâſſe poteſt. Ergo mœſtiſſimus altum
Æthera conſcendit; nutuque ſequentia traxit
Nubila: queis nimbos, immiſtaque fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Quà tamen uſque poteſt, vires ſibi demere tentat.
Nec, quo centimanum dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo: nimiùm feritatis in illo.
Eſt aliud levius fulmen; cui dextra Cyclopum
Sævitiæ flammæque minus, minus addidit iræ:
Tela ſecunda vocant Superi. Capit illa; domumque
Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos; doniſque jugalibus arſit.
Imperfectus adhuc infans genitricis ab alvo
Eripitur, patrioque tener (ſi credere dignum)
Inſuitur femori; maternaque tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat. Inde datum nymphæ Nyſeïdes antris

Semele geſtiens damno, et nimiùm valens, et interitura obſequio amantis, Præbe te, inquit, mihi talem, qualem filia Saturni conſuevit te complecti cùm venitis ad gaudia Veneris: Deus voluit occludere os loquentis: Sed *jam vox expedita exierat in aërem. Suſpiravit: neque enim* illa *poteſt non voviſſe iſta, neque ille non jurejurando confirmâſſe. Igitur triſtiſſimus petit ſupremum cœlum, et corripuit nutu ſequaces nubes, quibus adjecit nimbos, et fulgura immixta ventis, et tonitrua, et fulmen ineluctabile. Nititur tamen vires ſuas minuere, quantùm poteſt: neque inſtruitur eâ flammâ, quâ deturbaverat centimanum Typhœum; nimia* erat *ſævitia in illâ. Eſt aliud fulmen mitius, cui dextra Cyclopum minus appoſuit feritatis et ignis et minus excandeſcentiæ: Dii appellant Secunda fulmina. Sumit illa; et ſubit domum Agenoris. Corpus morti obnoxium non potuit pati tempeſtatem ætheream, et flagravit muneribus nuptialibus. Fœtus adhuc immaturus extrabitur ab utero matris, et, ſi credere fas eſt, tener inſuitur femori patris, et* ibi *abſolvit tempora* quæ *in matris utero complenda* erant. *Ino matertera clam* Junone *illum educat primis cunis. Deinde nymphæ Nyſeïdes ſibi traditum antris*

NOTÆ.

292. *Malo*] Quod quidem boni ſub ſpecie intuebatur, ſeſe ideo efferens, quòd votis ſuis quibuſcumque Jupiter indulgeret.

297. *Neque enim*] Præterita eſt jam & Semeles petitio, & Jovis promiſſio; adeòque neutra poteſt revocari.

303. *Typhœa*] Fuit Typhœus gigas immanis, vertice cælum pertingens, centum draconum capitibus ex humeris pullulantibus, luminibus igneis, ore flammas eructante, aliiſque rebus terribilis; quem bello adverſus ſuperos congredi auſum Jupiter tandem proſtravit, inſulâque Siciliâ obruit.

305. *Cyclopum*] Cyclopes ſunt Vulcani in fabricandis fulminibus miniſtri.

308. *Agenoream*] Semeles, cui avus fuit Agenor.

Ib. *Tumultus*] Ex fulmine & reliquo Jovis apparatu.

309. *Donis jugalibus*] Fulmine aliiſque ſupra recenſitis, quæ amoris teſtimonia Semele à Jove expetierat.

310. *Infans*] *Bacchus.*

312. *Materna*] Decem menſes lunares: quamdiu in utero materno, ut plurimùm, fœtus fovetur.

313. *Ino*] Quam antè Semeles ſororem Cadmi filiam videmus.

314. *Antris ſuis*] Antrum illud, in quo Bacchus nutritus fuerat, *Dythrytes* vocatur. Unde & Bacchus Dythyrambus vocatur, eò quòd δύω θύρας, hoc eſt, duo januas, antrum habuerit, ut quidem è Græcis narrant. Sed vide infrà, *ver.* 397.

Ib. *Nyſeïdes*] Plures Bacchi, plures Nyſæ urbes fuerunt; ex quo in unum congeſtas Græcorum fictiones ad aliquam veritatis ſpeciem difficile ſit reducere. Plinius Nyſam Indiæ

ſuis abdiderunt, et præbuerunt lac in alimentum.

IV. *Et dum ea fatorum decreto fiunt per terras, et incunabula Bacchi bis geniti ſunt ſecura; Jovem dicunt delibutum nectare dimiſiſſe curas aſperas, et otioſè luſiſſe cum otioſâ Junone, et dixiſſe, Sanè veſtra gaudia ſunt majora quàm quæ eveniunt maribus. Illa diffitetur. Utrique placuit petere, quodnam ſit judicium experti Tireſiæ. Utraque voluptas erat ei perſpecta. Nam vulneraverat virente baculo duo corpora coëuntia magnorum anguium, et mutatus in fœminam de maſculo (quod mirandum eſt) traduxerat ſeptem autumnos. Rurſus octavo intuitus eſt eoſdem* ſerpentes: *et, inquit, Si tanta eſt vis veſtri vulneris, ut vertat ſexum vulnerantis in oppoſitum, nunc iterum vos percutiam. Serpentibus iiſdem verberatis, forma priſtina rediit, et ſpecies nativa ſuccеſſit. Hic ergo judex lectus de jurgio jocoſo, confirmat ſententiam Jovis. Filia Saturni dicitur tuliſſe iniquius, nec pro* tam levi *cauſâ: et addixit oculos ſui arbitri tenebris æternis.*

Occuluêre ſuis; lactiſque alimenta dedêre.
IV. Dumque ea per terras fatali lege geruntur;
Tutaque bis geniti ſunt incunabula Bacchi:
Fortè Jovem memorant diffuſum nectare curas
Sepoſuiſſe graves, vacuâque agitâſſe remiſſos
Cum Junone jocos: &, Major veſtra profectò eſt,
Quam quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
Illa negat. Placuit quæ ſit ſententia docti
Quærere Tireſiæ. Venus huic erat utraque nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia ſilvâ
Corpora ſerpentum baculi violaverat ictu:
Deque viro factus (mirabile) fœmina, ſeptem
Egerat autumnos. Octavo rurſus eoſdem
Vidit: &, Eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut auctoris ſortem in contraria mutet:
Nunc quoque vos feriam. Percuſſis anguibus îſdem,
Forma prior rediit, genitivaque venit imago.
Arbiter hic igitur ſumtus de lite jocoſâ
Dicta Jovis firmat. Graviùs Saturnia juſto,
Nec pro materiâ fertur doluiſſe: ſuique
Judicis æternâ damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam
Facta Dei feciſſe Deo) pro lumine ademto
Scire futura dedit: pœnamque levavit honore.
V. Ille per Aonias famâ celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
Prima fidem vociſque ratæ tentamina ſumſit

At pater omnipotens (nam nefas eſt cuiquam deo reſcindere facta dei alterius) *dedit nôſſe futura pro oculis ſublatis, et minuit ſupplicium honore.*

V. *Ille notiſſimus fama per urbes Aonias reddebat certa oracula populo petenti. Fidem vocis certæ tentavit prima*

NOTÆ.

montem indicat, quem Strabo & Ælianus *Meron*, id eſt, *femur* vocitant, ad cujus radices urbs Nyſa. Cùm verò in illo monte Bacchum nutritum fuiſſe fabulata ſit antiquitas, atque ille Jovi mons ſacer fuerit, non abs re hinc Græcos mentiendi licentiam traxiſſe credideris, ut in Jovis *Mero* ſeu femore Bacchum ſuum nutritum fuiſſe dixerint.

317. *Bis*] Semel ex matris utero, deinde ex Jovis femore; unde & *Dithyrambus* dictus.

319. *Remiſſos*] Id eſt, qui remiſſorum ſunt otio abundantium.

323. *Tireſiæ*] Tireſiam Mythologi annum interpretantur; propter alternas anni vices, modò marem, modò fœminam.

327. *Autumnos*] Per ſeptem annos manſit fœmina.

329. *Contraria*] *Atque ex mari fœminam, & ex fœmina marem faciat.*

334. *Nec pro materiâ*] Graviùs, quàm tam levis & jocoſa cauſa poſceret.

339. *Aonias*] *Bœotias.* Eſt enim Aonia Bœotiæ regio montana, ab Aone Neptuni filio, qui illîc imperavit, ſic dicta; quæ pro Bœotiâ totâ perſæpe ſumitur.

341. *Ratæ*] *Cujus reſponſa rata et certa eſſent.* Al. *datæ*, i. e. conceſſiæ artis vaticinandi.

Cærula

Cærula Liriope; quam quondam flumine curvo
Implicuit; clauſæque ſuis Cephiſos in undis
Vim tulit. Enixa eſt utero pulcherrima pleno
Infantem, Nymphis jam tunc qui poſſet amari;
Narciſſumque vocat. De quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ viſurus longa ſenectæ,
Fatidicus vates, Si ſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris. Exitus illam,
Reſque probat, lethique genus, novitaſq; furoris.
Jamque ter ad quintos unum Cephiſius annum.
Addiderat: poteratque puer, juveniſque videri.
Multi illum juvenes, multæ cupiêre puellæ.
Sed fuit in tenerâ tam dira ſuperbia formâ;
Nulli illum juvenes, nullæ tetigêre puellæ.
Aſpicit hunc, trepidos agitantem in retia cervos,
Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo.
Corpus adhuc Echo, non vox erat; & tamen uſum
Garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat;
Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.
Fecerat hoc Juno: Quia, cùm deprêndere poſſet
Sub Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam Saturnia ſenſit;
Hujus, ait, linguæ, quâ ſum deluſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſque breviſſimus uſus.

cærulea Liriope; *quam* Liriopen *Cephiſus olim clauſit amne obliquo, ei vitiavit implicitam in ſuis aquis. Formoſiſſima emiſit ventre gravido puerum, qui jam tum poſſet amari à nymphis, et appellat Narciſſum: de quo vates fatidicus interrogatus, an eſſet venturus ad tempora longa maturæ ſenectutis, reſpondit, Si ſe non viderit. Reſponſum vatis diu creditum eſt inane: eventus et res illud confirmat, itemque genus morti, et novitas amoris. Jamque filius Cephiſi adjecerat unum annum ad decimum quintum, et poterat videri puer et adoleſcens. Multi adoleſcentes, multæ virgines illum exoptarunt. Verùm faſtus fuit uſque adeò crudelis in tenerâ pulchritudine,* ut *nulli adoleſcentes, nullæ virgines illum moverint. Echo ſonora, nympha garrula, quæ neque didicit ſilere ad loquentem, neque prior loqui, hunc vidit agentem pavidos cervos in plagas. Echo erat adhuc corpus, non ſonus tantùm, et tamen loquax nullum alium habebat uſum oris quàm nunc obtinet, ut poſſet repetere ultimas voces de multis. Juno iſtud fecerat; quia cùm poſſet ſæpe prehendere nymphas cum Jove ſuo verſatas in collibus, illa de induſtria remorabatur deam prolixâ oratione, donec nymphæ ſeſe ſubducerent. Poſtquam Saturnia advertit, Poteſtas, inquit, hujus linguæ, quâ ego ſunt decepta, exigua tibi conceditur, & uſus vocis breviſſimus.*

NOTÆ.

342. *Liriope*] Nympha fuit Oceani & Tethyos filia, à Cephiſo Bœotiæ fluvio compreſſa, unde & Narciſſi Cephiſii mater facta eſt. Ἀπὸ τῦ λειρίε *Lilio* Narciſſi matri congruum nomen habuit.

Ib. *Curvo*] Sinuoſus verò admodum in tabulis noſtris pingitur Cephiſus, cujus curſus modò in orientem, deinde ſeptentrionem, omnes denique mundi partes flectitur.

346. *Narciſſum*] Ἀπὸ τῦ ναρκᾶν, quòd citò marceſcat: verùm & de flore, & de juvene Narciſſo, quòd citò *marceſcant*.

348. *Si ſe non noverit*] Quia poſtquam ſe vidit, ſui ipſius cæco amore contabuit.

352. *Puer*] Propter pulchritudinem: *Juvenis* propter magnitudinem.

359. *Corpus*] Quia illi non corpus, ſed vocis uſus à Junone ademtus; quod jam narrabit poëta.

Ib. *Non vox*] Echo dicitur ſonus repercuſſus, aut vox quam reddunt loca quædam concava. In ejuſmodi vocem nondum transmutatam fuiſſe dicit Echo nympham, cùm tamen oris non alium uſum haberet, quam habet nunc; nec prior loqui, ſed ultima verba tantùm referre poſſet.

363. *Monte*] Sæpiſſime verò in montibus Echo reſonat.

364. *Prudens*] Terentianum eſt, *Prudens ſciens*, i. e. dedità operâ.

Et certas facit minas re ipsa. Hæc tamen iterat verba in fine sermonis; et reddit voces acceptas. Cùm vidit igitur Narcissum errantem per silvas invias, et amore correpta est; furtim legit gressus. Et quò magìs sequitur, amoris *igne ardentiore uritur; non secùs ac cùm viva sulphura circumducta ligni corripiunt ignem appositum. O quoties voluit admovere se suavibus verbis, et addere blandas preces! Natura negat, nec patitur ut incipiat* loqui: *sed quod fert, illa insistuit expectare voces, ad quas reddat suos sonos. Fortè adolescens digressus à turbâ fideli comitum dixerat, Ecquis hîc est? & Echo retulerat, Hic est. Hic miratur: et postquam oculos vertit in omnes partes, vociferatur voce elatâ, Veni: illa arcessit arcessentem. Respicit; et cùm nullus adesset, Quamobrem, ait, me vitas? et remissas accepit tot voces quot protulit. Pergit; & delusus similitudine soni reciproci, Huc inquit, jungamur; et ipsa obsequitur suæ voci, et egressa silvis ibat, ut immitteret lacertos collo optato. Ille exsilit, & fugiens, Tolle, inquit, manus ab amplexu, priùs peream, quàm me potiaris. Illa nihil respondit, nisi, Me potiaris, Contempta se abdit silvis, et verecundâ oculit ora foliis, & ab eo* tempore *ætatem agit in speluncis. Sed tamen amor restat, & augetur indignatione repulsæ. Sollicitudo assidua minuit luctuosum corpus; & macies contrahit cutem, & omnis humor corporis vanescit in auras: Sonus tantum atque ossa sunt reliqua. Sonus restat; dicunt ossa induisse formam saxi.*

Reque minas firmat. Tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces: auditaque verba reportat.
Ergo ubi Narcissum per devia lustra vagantem
Vidit, & incaluit; sequitur vestigia furtim;
Quòque magìs sequitur; flammâ propiore calescit.
Non aliter quàm cùm summis circumlita tædis
Admotam rapiunt vivacia sulphura flammam.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! natura repugnat;
Nec sinit incipiat. Sed quod sinit, illa parata est
Expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
Fortè puer, comitum seductus ab agmine fido,
Dixerat, Ecquis adest? &, Adest, responderat Echo.
Hic stupet: utque aciem partes divisit in omnes;
Voce, Veni, clamat magnâ. Vocat illa vocantem.
Respicit: & nullo rursus veniente, Quid, inquit,
Me fugis? & totidem, quot dixit, verba recepit.
Perstat; & alternæ deceptus imagine vocis;
Huc coëamus, ait; nullique libentiùs unquam
Responsura sono, Coëamus rettulit Echo:
Et verbis favet ipsa suis; egressaque silvis
Ibat, ut injiceret sperato brachia collo.
Ille fugit: fugiensque, Manus complexibus auser:
Antè, ait, emoriar, quàm sit tibi copia nostri,
Rettulit illa nihil; nisi, Sit tibi copia nostri.
Spreta latet silvis: pudibundaque frondibus ora
Protegit: & solis ex illo vivit in antris.
Sed tamen hæret amor; crescitque dolore repulsæ.
Attenuant vigiles corpus miserabile curæ:
Adducitque cutem macies; & in aëra succus
Corporis omnis abit. Vox tantùm, atque ossa supersunt.
Vox manet. Ossa ferunt lapidis traxisse figuram.

NOTÆ.

379. *Puer*] *Narcissus*, quem potius puerum amatoriè nominat.

382. *Vocat illa*] Quia Narcissi verbum repetit, *Veni*.

384. *Et totidem*] Echo ille remisit eadem verba quæ ipse protulerat, nempe *Quid me fugis?*

385. *Alternæ vocis*] Alternatim emissæ primum à Narcisso, deinde ab Echo.

388. *Favet*] Quia ad Narcissum accedit.

394. *Antris*] In illis verò fiunt vocis repercussus, quos *Echo*, id est, sonos vocamus.

399. *Ossa ferunt lapidis*, &c.] Nempe inter saxa, & rupes vox repercussa fortiùs resilit.

Inde

Inde latet ſilvis, nulloque in monte videtur :
Omnibus auditur. Sonus eſt, qui vivit in illâ.
VI. Sic hanc, ſic alias undis aut montibus ortas
Luſerat hic Nymphas; ſic cœtus antè viriles.
Inde manus aliquis deſpectus ad æthera tollens,
Sic, amet iſte licèt, ſic non potiatur amato,
Dixerat. Aſſenſit precibus Rhamnuſia juſtis.
Fons erat illimis, nitidis argenteus undis,
Quem neque paſtores, neque paſtæ monte capellæ
Contigerant, aliudve pecus: quem nulla volucris,
Nec fera turbârat, nec lapſus ab arbore ramus.
Gramen erat circa, quod proximus humor alebat:
Silvaque, ſole lacum paſſura tepeſcere nullo.
Hic puer; & ſtudio venandi laſſus & æſtu,
Procubuit; faciemque loci, fontemque ſecutus.
Dumque ſitim ſedare cupit; ſitis altera crevit.
Dumque bibit, viſæ correptus imagine formæ,
Rem ſine corpore amat: corpus putat eſſe, quod umbra eſt.
Adſtupet ipſe ſibi: vultuque immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus geminum, ſua lumina, ſidus,
Et dignos Baccho, dignos & Apolline crines;
Impubeſque genas, & eburnea colla, decuſque
Oris, & in niveo miſtum candore ruborem:
Cunctaque miratur; quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens. Et, qui probat, ipſe probatur.
Dumque petit, petitur, pariterque incendit, & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!
In mediis quoties viſum captantia collum

Inde latitat in nemoribus, nec conſpicitur in ullo monte: Auditur ab omnibus, ſola vox illi ſupereſt.

VI. *Iſte ſic fefellerat hanc nymphàm, ſic* fefellerat *alias ortas ex aquis aut collibus; ſic* fefellerat *antea turbas maſculas. Quamobrem aliquis contemtus tollens manus ad aſtra dixerat, Pari modo iſte, quamvis diligat, pari modo non potiatur dilecto. Rhamnuſia annuit petitionibus. Fons erat ſine luto, clariſſimus lymphis, quem neque paſtores, neque capræ paſtæ in collibus, aut aliud pecus tetigerant, quem nulla avis nec fera turbaverat, neque ramus ab arbore decidens. Cinctus erat herbâ quam vicina aqua nutriebat; atque nemore, quod non ſinebat ſtagnum ullo ſole caleſcere. Juvenis defeſſus & ſtudio venandi, & vehementi calore, hîc ſe in terram projecit, ſecutus ſpeciem* amœnam *loci & fontem. Et dum optat levare ſitim, alia ſitis aucta eſt, & dum potat, tactus ſimulachro pulchritudinis conſpectæ, diligit rem ſine corpore, arbitratur eſſe corpus quod eſt umbra. Ipſemet ſeipſum admiratur, et torpet defixus in eâdem facie, tanquam ſtatua efficta ex marmore Pario. Stratus humi contemplatur ſuos oculos* quaſi *duo aſtra, et comam dignam Baccho, dignam etiam Phœbo, & malas imberbes, & colla nivea, et os pulchrum, et ruborem ſuffuſum niveo candore: et omnia ſuſpicit, ob quæ ipſe eſt admirandus. Inſcius ſe exoptat; & ipſe qui laudat, laudatur: Et, dum poſcit, poſcitur: pariterque inflammat & flagrat. Quoties obtulit vana ſuavia ſorti doloſo! Quoties tinxit lacertos captantes collum conſpectum*

NOTÆ.

406. *Rhamnuſia*] *Nemeſin* dicit, potentem deam, ſcelerum & ſuperbiæ ultricem, Jovis & neceſſitatis filiam, quæ Rhamnunte Atticæ pago templum habuit, unde Rhamnuſia dicta, *Pauſan.* Effigies erat coronata & alata, dextrâ geſtabat haſtam fraxineam, ſiniſtrâ phialam, in quâ incluſi erant Æthiopes; cervo inſidebat. Vide Clariſſ. Baconum in Nemeſi, ſeu vicibus rerum.

407. *Fons erat*] Ad Narciſſi pœnam feſtinat poëta, fonte deſcripto, ubi in ſui amorem incidit.

414. *Secutus*] Oculis. Admirando, amœnitate captus.

415. *Altera*] Amor ſui.

419. *Pario*] Pro quovis marmore candido, quale ex Paro, Ægæi maris inſulâ, exportabatur.

Brachia

in aquis; neque cognoscit seipsum esse, qui *in* aquis *illis* apparet! *Ignorat, quid cernat; cæterùm amat illud quod cernit: atque error, qui fallit oculos, idem etiam eos movet. Credule, quamobrem captas incassum vanas imagines? Nullibi. est quod cupis:* Tu modò *abi, et quod amas, dilabetur. Ista quam vides est umbra imaginis reflexæ. Ista nihil habet sui: accedit et perstat tecum. Tecum abibit, si tu abire possis. Neque cibi appetentia, neque desiderium somni potest illum inde avellere: sed stratus in gramine umbroso contemplatur oculis avidis falsam* adolescentis *speciem, et ipse marcescit per oculos suos, et paulùm erectus, porrigens sua brachia ad nemora circumfusa, Ecquis alt, Io nemora, iniquiùs amavit? Noviſtis etenim, et fuiſtis plurimis latibula commoda: cùm tot sæcula vestræ vitæ prætereant, in longo* illo *ævo ecquam recordamini, qui ita maceratus fuerit? Et gratum est, et intueor; sed quod intueor et gratum est, non tamen reperio: tantus error implicat amantem. Et quò magìs urar, neque vastum mare nos disjungit, neque via, neque montes, neque muri valvis obseratis: Separamur pauculâ aquâ: ipse etiam exopiat comprehendi: Nam quoties obtulimus suavia fluidis aquis,*

Brachia mersit aquis; nec se deprêndit in illis:
Quid videat nescit; sed quod videt, uritur illo:
Atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule, quid frustrà simulacra fugacia captas?
Quod petis, est nusquam: quod amas, avertere, perdes.
Ista repercussæ, quam cernis, imaginis umbra est.
Nîl habet ista sui: Tecum venitque, manetque:
Tecum discedet: si tu discedere possis.
Non illum Cereris, non illum cura quietis
Abstrahere inde potest. Sed opacâ fusus in herbâ
Spectat inexpleto mendacem lumine formam:
Perque oculos perit ipse suos. Paullumque levatus,
Ad circumstantes tendens sua brachia silvas:
Ecquis, Io silvæ, crudeliùs, inquit, amavit?
Scitis enim, & multis latebra opportuna fuistis.
Ecquem, cùm vestræ tot agantur sæcula vitæ,
Qui sic tabuerit, longo meministis in ævo!
Et placet, & video: sed quod videoque, placetque,
Non tamen invenio. Tantus tenet error amantem.
Quodq; magìs doleam, nec nos mare separat ingens,
Nec via, nec montes, nec clausis mœnia portis:
Exiguâ prohibemur aquâ. Cupit ipse teneri:
Nam quoties liquidis porreximus oscula lymphis;
Hic toties ad me resupino nititur ore.
Posse putes tangi. Minimum est, quod amantibus obstat.
Quisquis es, huc exi. Quid me, puer unice, fallis?
Quòve petitus abis? certè nec forma, nec ætas
Est mea, quam fugias: & amârunt me quoq; Nymphæ.
Spem mihi nescio quam vultu promittis amico:
Cùmque ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro:
Cùm risi, arrides: lachrymas quoque sæpe notavi
Me lachrymante tuas: nutu quoque signa remittis:
Et, quantùm motu formosi suspicor oris,
Verba refers aures non pervenientia nostras.

hic toties ad me contendit ore reflexo. Credas posse tangi; tenuissimum est, quod prohibet amantes. Quisquis es, huc prodi: quare me decipis, puer excellens? vel quò fugis arcessitus? profectò neque pulchritudo mea, neque ætas ejusmodi *est quam spernere* debeas; *et nymphæ me quoque dilexerunt. Spem mihi facis nescio quam facie amicâ; et cùm tetendi tibi lacertos, tendis sponte; cùm risi, arrides; observavi insuper fletus tuos, me flente; reddis etiam indicia nutu; et quantùm conjecto agitatione pulchri oris, reddis voces non pertingentes aures nostras.*

NOTÆ.

433. *Avertere*] *Recede*, & nulla erit umbra quæ te fallat. Lascivit poëta, & ingenio indulget fortè nimiùm in hoc Narcisso.

437. *Cereris*] *Panis edendi cupiditas.*

439. *Inexpleto lumine*] Oculis, qui satiari non poterant.

448. *Magìs doleam*] Vehementior est cupiditas, quò propiùs objectum.

454. *Unice*] Unicus, quem amo, vel qui amari dignus est, *unus multorum.*

In

In te ego ſum, ſenſi: nec me mea fallit imago.
Uror amore mei: flammas moveoque, feroque.
Quid faciam? roger, an rogem? quid deinde rogabo?
Quod cupio mecum eſt. Inopem me copia fecit.
O utinam noſtro ſecedere corpore poſſem!
Votum in amante novum; vellem, quod amamus, abeſſet.
Jamque dolor vires adimit: nec tempora vitæ
Longa meæ ſuperant; primoque extinguor in ævo;
Nec mihi mors gravis eſt poſituro morte dolores.
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior eſſet.
Nunc duo concordes animâ moriemur in unâ.
Dixit, & ad faciem rediit malè ſanus eandem:
Et lachrymis turbavit aquas: obſcuraque moto
Reddita forma lacu eſt: Quam cùm vidiſſet abire:
Quò fugis? oro, mane; nec me, crudelis, amantem
Deſere, clamavit; liceat, quod tangere non eſt,
Adſpicere; & miſero præbere alimenta furori.
Dumque dolet, ſummâ veſtem deduxit ab orâ,
Nudaque marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percuſſa ruborem.
Non aliter quàm poma ſolent; quæ candida parte,
Parte rubent: Aut ut variis ſolet uva racemis
Ducere purpureum, nondum matura, colorem:
Quæ ſimul aſpexit liquefactâ rurſus in undâ;
Non tulit ulteriùs: ſed, ut intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæve pruinæ
Sole tepente ſolent: ſic attenuatus amore
Liquitur; & cæco paullatim carpitur igni.

Ego ſum in te, adverti; neque mea ſpecies me decipit. Ardeo mei ipſius amore: idem incendia moveo, et patior. Quid agam? Poſcar, an poſcam; quid verò orem? Quod opto, mecum eſt: abundantia me reddit egenum. O utinam liceat ſejungi à noſtro corpore! Deſiderium inuſitatum amantis; optarem ut, quod amo, longiùs abeſſet. Jamque mœror vires conſumit. Neque ſpatium meæ vitæ longum reſtat; et morior in flore juventæ. Neque tamen *obitus eſt mihi moleſtus, qui obitu ab ærumnis abſolvar, Optarim* ut *hic, qui amatur, eſſet ævi longioris. Nunc duo conſentientes extinguemur in unâ animâ. Dixit, et inſanus revertitur ad eandem imaginem; & lachrymis miſcuit aquas et ſpecies repræſentata eſt confuſa agitato ſtagno: quam cùm vidiſſet evaneſcere: Quò te ſurripis, exclamat, conſiſte obſecro, neque me amentem deſtitue, rigida. Concedatur intueri quod non licet tangere, et ſuppeditare fomenta infelici amori. Et dum queritur, dilacerat amictum ab orâ ſupremâ, et planxit pectora nuda palmis candidis. Pectora verberatæ induerunt exiguum ruborem; non aliter quàm poma confueverunt, quæ parte alba, parte ſunt rubra: velut uva nondum matura conſuevit contrahere colorem purpureum racemis verſicoloribus. Quæ ſtatim atque rurſus vidit in aquâ quietâ & compoſitâ, non pati potuit ampliùs: ſed quemadmodum ceræ rubicundæ ſolent liqueſcere igne modico, vel pruinæ matutinæ ſole levi, ſic macerutus amore diffluit; et paullatim abſumitur ſecreto igne.*

NOTÆ.

463. *Nec me mea fallit imago*] *Nec latet me mei ipſius eſſe imaginem, quam ita perditè amo.* Agnoſcit demum errorem, ſed fruſtrà.

466. *Inopem me*] Optimè inopem definiverunt nonnulli philoſophi, non cui parum eſſet, ſed cui non eſſet quod cuperet.

474. *Faciem*] De ſui loquitur imagine, quæ in lacu repræſentabatur.

480. *Deduxit*] Ut nudaretur pectus; qui geſtus eſt dolentium vehementiſſimè.

485. *Liquefacta*] *Turbatam* dixit ſuprà *lachrymis*, ver. 475.

Et lachrymis turbavit aquas: obſcuraque moto
Reddita forma lacu eſt ———

Unde aqua craſſior facta eſt; quæ *liqueſcere* quodammodo videatur, dum ſedatur & componitur: Ut non modo bene, contra quam opinatus eſt Clariſſ. Heinſius, ſed eleganter locutum poëtam crediderim.

Et

Et neque jam color eſt albus confuſus cum rubore; neque vigor et vires, & quæcunque nuper conſpecta grata erant; neque corpus reſtat, quod Echo olim dilexerat. Quæ tamen cùm aſpexit, quanquam infenſa et memor, ingemuit; et quotics deflendus adoleſcens, Ebeu! dixerat, hæc repetebat verbis repercuſſis, Ebeu! Et cùm ille planxerat lacertos ſuos manibus, hæc etiam referebat eundem ſonum percuſſionis. Hæc noviſſima fuerunt verba intuentis in aquam conſuetam, Heu juvenis nequicquam amate! et cavitas loci reddidit totidem voces; et prolato Vale, Vale etiam ſpondit Echo. Ille poſuit caput laſſum in virente gramine. Mors preſſit oculos admirantes pulchritudinem domini ſui. Tum etiam, poſtquam eſt admiſſus in ſedes Stygias, aſpiciebat ſe in ſtagnis infernis. Sorores Naïades percuſſerunt pectora; *et impoſuerunt fratri crines detonſos. Dryades quoque percuſſerunt pectora: Echo ſimili ſono reſpondet plangentibus. Jamque parabant rogum & tædas quaſſatas, & feretrum: Corpus nullibi erat: et reperiunt florem puniceum pro corpore,* cujus *medium folia alba circumdant.*

Et neque jam color eſt miſto candore rubori,
Nec vigor, & vires, & quæ modò viſa placebant;
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata memorque
Indoluit: quotieſque puer miſerabilis, Eheu,
Dixerat; hæc reſonis iterabat vocibus, Eheu.
Cùmque ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoque reddebat ſonitum plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam,
Heu fruſtrà dilecte puer! totidemque remiſit
Verba locus: dictoque Vale, Vale inquit & Echo.
Ille caput viridi feſſum ſubmiſit in herbâ.
Lumina nox claudit domini mirantia formam.
Tum quoque ſe, poſtquam eſt infernâ ſede receptus,
In Stygiâ ſpectabat aquâ. Planxêre ſorores
Naïades: & ſectos fratri poſuêre capillos.
Planxêre & Dryades. Plangentibus aſſonat Echo.
Jamque rogum, quaſſaſq; faces, feretrumq; parabant:
Nuſquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

VII. Cognita res meritam vati per Achaidas urbes
Attulerat famam: nomenque erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc, ex omnibus unus
Contemptor ſuperum Pentheus: præſagaque ridet
Verba ſenis: tenebraſque & cladem lucis ademtæ
Objicit. Ille movens albentia tempora canis,

VII. *Res vulgata comparaverat famam meritam auguri* Tireſiæ *per urbes Græcas; & gloria vatis erat maxima. Attamen Pentheus Echionis filius maximus contemptor deorum hunc ex omnibus ſolus deſpicit; et irridet voces prænuncias ſenis; & exprobrat cæcitatem, et damnum luminis ſublati. Ille concutiens tempora cana candidis* capillis.

NOTÆ.

504. *Tum quoque*] Dicit Plato in Gorg. quaſcumque curas aut ſtudia, à naturâ, aut affectibus, in hâc vitâ contraxerimus, eaſdem retinemus etiam cùm corpus exuerimus. Ita Virg. Æn. 6.

——*Quæ cura nitentes*
Paſcere equos, eadem ſequitur tellure repoſtas.

506. *Naïades*] Cephiſi & Liriopes nymphæ vidimus antea filium fuiſſe Narciſſum; ejus ſorores adeòque fuerunt fontium & fluviorum nymphæ.

Ib. *Sectos*] Uſque ab Homero ad Romanos, in acerbiſſimo luctu mos ille manavit, ut mulieres ſaltem crines detonderent, atque etiam in defuncti corpus deponerent

508. *Quaſſaſque*] Noctu verò quia efferebatur corpus, facibus ad funera utebantur.

509. *Croceum florem*] *Narciſſum. Florem.* Flos hic diis inferis ſacer fingitur, ut qui floreat tantùm, & tranſeat, neque ullum ex ſe fructum edat. Ita & ingenia præcocia haud facilè perveniunt ad frugem.

513. *Echionides*] *Pentheus* eſt Echionis & Agaves filius, ad cujus fabulæ narrationem artificioſè deſcendit poëta.

Quàm

Quàm felix eſſes, ſi tu quoque luminis hujus
Orbus, ait, fieres: ne Bacchia ſacra videres!
Jamque dies aderit, jamque haud procul auguror eſſe;
Quâ novus huc veniat proles Semeleia Liber.
Quem niſi templorum fueris dignatus honore;
Mille lacer ſpargêre locis: & ſanguine ſilvas
Fœdabis, matremque tuam, matriſque ſorores.
Evenient: neque enim dignabere numen honore:
Meque ſub his tenebris nimiùm vidiſſe quereris.
Talia dicentem proturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur; reſponſaque vatis aguntur.
Liber adeſt; feſtiſque fremunt ululatibus agri.
Turba ruunt: miſtæque viris matreſque nuruſque,
Vulguſque, procereſque, ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor, anguigenæ, proles Mavortia, veſtras
Attonuit mentes? Pentheus ait, Ærane tantûm
Ære repulſa valent? & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non belliger enſis,
Non tuba terruerint, non ſtrictis agmina telis;
Fœmineæ voces, & mota inſania vino,
Obſcœnique greges & inania tympana vincant?
Voſne ſenes, mirer? qui longa per æquora vecti

Quam beatus eſſes, inquit, ſi tu etiam hâc luce privareris, ne ſacra Bacchi cerneres! Jamque dies adventat, jamque prædico non longe abeſſe, quâ Bacchus novus hoſpes *filius Semeles huc pergat: quem niſi colueris honore templorum, dilaniatus in millè loca disjicieris, et inficies ſilvas cruore, et matrem tuam et materteras. Hæc fient: neque enim honorabis dei potentiam: et dolebis me nimiùm intuitum eſſe in hâc caligine. Filius Echionis profligat talia proferentem. Fides ſequitur vocem, et oracula auguris exitum ſortiuntur, & re comprobantur. Bacchus venit; campi perſonant feſtis clamoribus. Agmen cum impetu feruntur, et matres, et nurus, confuſæ cum maribus, & plebs, et primores concurrunt ad ſacra inuſitata. Quæ veſania, inquit Pentheus, perculit veſtros animos; ſerpente orti, progenies Martia? Tantùmne poſſunt æra percuſſa ære, et tibia cornu curvo, et incantationes ſortilegæ; ut quos non gladius bellicus, non tuba, non acies expeditis miſſilibus moverint, ululatus fœminei, et furor excitus mero, turba infamis, & tympana vacua ſuperent? demirer ne vos ſenes, qui adducti per vaſtum mare*

NOTÆ.

520. *Novus*] Nondum ſcilicet fatis cognitus.

Ib. *Proles Semeleia*] Huic Jovis & Semeles filio quæcumque ab aliis Bacchis facta, attributa ſunt.

523. *Matrem*] *Agaven*, cujus ſorores fuerunt Ino & Autonoë.

524. *Evenient*] Quæcumque prædico.

525. *Quereris*] Quia vellet omnino Pentheus cæcus fuiſſe, nec Bacchum vidiſſe, cujus causâ decerptus fuit: Adeòque acutiſſimè adverſario invidendum proponit Tireſias iliud ipſum, quod ſibi vitio & damno objicerat.

527. *Sequitur*] Quia eventu firmantur quæ prædixerat vates.

Ib. *Aguntur*] *Suo ordine geruntur quæcumque dicta fuerant.*

528. *Feſtis*] In his Sacris Bacchantes, quæ Thyrſos gerebant, pampinis hederâque coronatæ, geſtabant vites, hircos, cophinos, phallos; per ſylvas, montes, nemora furibundæ ſaltabant; diſſono clamore ululatu, tibiarum cantu, & cymbalorum tinnitu omnia replebant. Hinc ſtupra promiſcua, & cædes nefandæ.

530. *Ignota*] Quippe quibus nunquam interfuerant.

531. *Anguigenæ*] Thebanos compellat Pentheus; quos vidimus antea ex draconis Marti dicati dentibus, à Cadmo ſeminatis, ortos. Optimè verò, quanquam infeliciter, generis eorum commemoratione, prudentes & Martios viros, à turpi mollium & ebrioſorum homuncionum, aut certè muliercularum conſortio ſtudet retrahere.

532. *Ærane tantùm Ære*] *Tympana ærea æreis bacillis pulſata.*

537. *Obſcœnique greges*] *Turpis et libidine corrupta multitudo*; in qua & Satyri. Bacchi ſacerdotes, obſcœniſſimum genus.

Hâc

ſtatuiſtis Tyrum & Penates exules in his locis; nunc patimini ſuperari ſine pugnâ? an vos, ô Juvenes ætas violentior, & propior meæ, quos decorum erat tractare arma, non thyrſos, et velari galeâ, non frondibus? Mentem veſtram ſubeat, quæſo, qui genere ſitis ſati: & induite iras illius draconis, quo ſolus peremit multos. Ille periit pro fontibus & ſtagno: at vos vincite pro veſtrâ gloriâ. Ille morti dedit ſtrenuos; vos fugate effœminatos: et reparate laudem patriam. Si fata prohibebant Thebas diu manere, utinam machinæ bellicæ, et viri muros dejicerent, & ferrum & ſtamma ſtrepererent! Eſſemus infelices ſine culpâ, & ſors eſſet deflenda, non tegenda, et fletus eſſent ſine dedecore. At nunc Thebæ capientur à puero armis deſtituto, quem neque acies, neque arma, aut uſus equorum delectat, ſed coma delibuta myrrhâ, & effœminata ſerta, et purpura, et aurum implicitum verſicoloribus indumentis. Quem quidem ego confeſtim adigam (vos tantùm quieſcite) agnoſcere et patrem

Hâc Tyron, hàc profugos poſuiſtis ſede Penates:
Nunc finitis ſine Marte capi? voſne, acrior ætas,
O juvenes, propiorque meæ? quos arma tenere,
Non thyrſos; galeâque tegi, non fronde decebat?
Eſte, precor, memores, quâ ſitis ſtirpe creati:
Illiuſque animos, qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis. Pro fontibus ille lacuque
Interiit: at vos pro famâ vincite veſtrâ.
Ille dedit letho fortes: vos pellite molles,
Et patrium revocate decus. Si fata vetabant
Stare diu Thebas; utinam tormenta virique
Mœnia diruerent, ferrumque igniſque ſonarent!
Eſſemus miſeri ſine crimine: ſorſque querenda,
Non celanda foret: lachrymæque pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neque bella juvant, nec tela, nec uſus equorum:
Sed madidus myrrhâ crinis, molleſque coronæ,
Purpuraque, & pictis intextum veſtibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modò vos abſiſtite) cogam
Aſſumtumque patrem, commentaque ſacra fateri.
An ſatis Acriſio eſt animi, contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas;
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi (famulis hoc imperat) ite, ducemque
Attrahite huc vinctum. Juſſis mora ſegnis abeſto.
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba ſuorum

ſictum et ſacra per dolum excognita. An ſatis eſt virtutis Acriſio ſpernere futilem Deum, & obſerare valvas Argolicas accedenti; peregrinus tremefaciet Pentheum cum totis Thebis? Properate (hoc jubet miniſtris) properate, et huc per vim adducite ducem catenis conſtrictum: nulla pigra cunctatio differat mandata. Avus hunc, hunc coarguit *Athamas, et reliquum agmen ſuorum*

NOTÆ.

539. *Tyron*] Tyro aut Sidone antiquiſſimis Phœniciæ urbibus oriundum vidimus antea Cadmum, qui cum ſociis Thebas Bœoticas condidit; adeòque verè nunc Pentheus ad illos ſenes, *Hâc Tyron*, &c. Dictum verò, ut illud Virgilii;

Ilium in Italiam transfer, victoſque penates.

545. *Fontibus*] Ex quibus aquam ſocii Cadmi haurire juſſi ſunt.

549. *Tormenta*] Inſtrumenta ſunt aut machinæ bellicæ, lapidibus, aliiſque torquendis miſſilibus aptæ.

558. *Aſſumtum*] Jovem dicit, quem falſò ſuum patrem Bacchus jactaret, utì quidem ipſe Pentheus prædicabat.

559. *Acriſio*] Fuit Acriſius Abantis Argivorum regis filius, pater Danaës, qui neque Bacchum Deum, neque ejus ſacra admiſit, occluſis portis.

561. *Advena*] Bacchus, quem non civem agnoſcit Pentheus, nedum deum.

564. *Avus*] Cadmum intellige, namque ejus filia fuit Agave Penthei mater: Scripſitque Euripides in Bacchis, neque Cadmum, neque Tireſiam audire voluiſſe Pentheum.

Ib. *Athamas*] Æoli fuit filius, Cadmi gener.

Corripiunt

Corripiunt dictis: fruſtràque inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt; irritaturque retenta
Et creſcit rabies: remoraminaque ipſa nocebant.
Sic ego torrentem, quâ nîl obſtabat eunti,
Leniùs, & modico ſtrepitu decurrere vidi:
At, quàcunque trabes obſtructaq; ſaxa tenebant,
Spumeus, & fervens, & ab objice ſævior ibat.
Ecce cruentati redeunt: &, Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, Bacchum vidiſſe negârunt.
Hunc, dixêre, tamen comitem, famulumq; ſacrorum
Cepimus: & tradunt manibus poſt terga ligatis.
(Sacra dei quondam Tyrrhenâ gente ſecutum.)
VIII. Aſpicit hunc oculis Pentheus quos ira tremendos
Fecerat: & quanquam pœnæ vix tempora differt,
O periture; tuâque aliis documenta datute
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenque parentum
Et patriam; moriſque novi cur ſacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit, Acœtes;
Patria Mœonia eſt: humili de plebe parentes.
Non mihi, quæ duri colerent pater arva juvenci,
Lanigeroſve greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipſe fuit: linoque ſolebat, & hamis
Decipere, & calamo ſalientes ducere piſces.
Ars illi ſua cenſus erat. Cùm traderet artem;
Accipe, quas habeo, ſtudii ſucceſſor & hæres,
Dixit, opes; morienſque mihi nihil ille reliquit
Præter aquas. Unum hoc poſſum appellare paternum.
Mox ego, ne ſcopulis hærerem ſemper in îſdem,
Addidici regimen, dextrâ moderante, carinæ
Flectere: & Oleniæ ſidus pluviale capellæ,

coarguit verbis, & conantur fruſtrà abſterrere. Violentior eſt hortatus, & veſaniâ correptâ acuitur & augetur, & retardatio ipſa oberat. Sic ego adverti torrentem deſluere leniùs & exiguo murmure, quâ parte nihil impediebat ruentem: At quàcumque tigna, & lapides congeſti obſtabant, ſpumeus & æſtuoſus ruebat fervidior ab impedimentis. Ecce ſanguinolenti revertuntur, & abnuerunt ſe vidiſſe Bacchum interrogati à domino ubi is eſſet. Nihilominus, inquiunt, apprehendimus hunc comitem ſacrorum, nationè Tyrrhenum, ſecutum olim ſacra dei: & illum offerunt manibus revinctis a tergo.

VIII. *Pentheus illum intuetur oculis, quos furor horrendos reddiderat: & quamvis ægrè dimittit momenta ſupplicii, O, inquit, moriture, & exhibiture aliis exempla tuâ morte, dic tuum nomen, & nomen parentum, & patriam, & quamobrem colas ſacra nuperorum rituum. Ille timoris expers, nomen, inquit, Acœtes; patria eſt Mœonia; parentes de plebe infimâ. Mihi non reliquit pater campos, quos fortes juvenci ſubigerent, vel greges lanigeros, neque ulla armenta. Ipſe etiam fuit pauper, & conſueverat fallere piſces filo & hamis, & extrahere ſaltantes virgâ. Sua ars erat illi reditus. Cùm me doceret artem ſuam. Sume, ait, divitias, quas conſecutus ſum, ſucceſſor & hæres ſortis meæ; & moriens ille nihil mihi reliquit præter aquas: poſſum vocare hoc ſolum patrium Ego deinde, ne ſemper manerem affixus iiſdem rupibus, doctus ſum moderari clavum navis, dextrâ miniſtrante: & ſidus pluviale capræ Oleniæ,*

Notæ.

572 *Cruentati.*] Vulnerati à comitibus Bacchi, dum Bacchum & Bacchas prehendere tentarent.

574 *Hunc, dixêre.*] Aliter tamen Euripides in Bacchis, qui Bacchum ſimpliciter dicit adductum, quem hic noſter ſub Acœtis imagine fingit latentem.

576 *Tyrrhenâ.*] Hetruſcum aut Thuſcum dicit fuiſſe hunc Acœten. Notiſſima eſt autem Hetruria Italiæ regio. à quâ Hetruſcum ſeu Tyrrhenum mare nomen habuit.

583 *Mæonia.*] Quia ex Mæoniâ ſeu Lydiâ prodierant coloni, qui Hetruriam tenuerunt.

594 *Oleniæ.*] Amaltheam dicit, Jovis nutricem, Oleniam ab Oleno Bœotiæ urbe, qui nutrita, ſic appellatam; vel ab eo quòd in Aurigæ ulnas ἀλήναι cœlo recepta ſit. Ortu verò & occaſu pluvias inducere voluerunt.

& Taygeten, & Hyadas, & Urſam, et ſedes ventorum, & portus idoneos navibus obſervavi oculis. Fortè cùm curſus mihi eſſet verſus Delon, appello ad littus Diæ inſulæ, et promoveor in arenam remis ad dextram flexis, & leviter exſilio, & me intmitto in terram humidam. Poſtquam tenebræ ſunt diſcuſſæ, Aurora cœperat primùm rubere: excitor, & hortor apportare novas *aquas, et oſtendo iter, quod ducat ad eas. Ipſe ſpeculor ab excelſo colle quid ventus mihi polliceatur; & arceſſo ſocios, et denuo conſcendo navem. Ecce, Adſumus, ait primus comitum Ophelte: et ſicuti arbitratur, natus prædam in campo vacuo, trahit per littora juvenem ſpecie virgineâ. Ille tardus ſomno & vino videtur vacillare & vix ſequi. Aſpicio ornatum, et vultum, et inceſſum: Nihil in eo inveniebam quod poſſet credi mortale. Et adverti, & indicavi comitibus, Neſcio quæ deorum poteſtas ſit in iſto corpore; ſed poteſtas deorum eſt in iſto corpore. Quiſquis es, ô propitius ſis, & noſtros labores adjuves: ignoſce etiam iſtis. Deſine orare pro nobis, inquit Dictys, quo non alius velocior ſcandere ſupremas antennas, & deſcendere ſune correpto. Libys hoc laudat, flavus Melanthus proreta hoc* probat, *itemque Alcimedon, & Epopeus portiſculus, qui incendens animos juſſu ſuo dabat remigibus requiem et modum* remigandi.

Taygetenque, Hyadaſque, oculis Arctonque notavi,
Ventorumque domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delon, Diæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis:
Doque leves ſaltus: udæque immittor arenæ.
Nox ubi conſumta eſt; Aurora rubeſcere primùm
Cœperat: exſurgo, laticeſque inferre recentes
Admoneo; monſtroque viam, quæ ducat ad undas.
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio: comiteſque voco, repetoque carinam.
Adſumus en, inquit ſociorum primus Ophelte:
Utque putat, prædam deſerto nactus in agro,
Virgineâ puerum ducit per littora formâ.
Ille, mero, ſomnoque gravis, titubare videtur;
Vixque ſequi. Specto cultum, faciemque, gradumq;:
Nil ibi, quod poſſet credi mortale, videbam.
Et ſenſi, & dixi ſociis, Quod numen in iſto
Corpore ſit dubito: ſed corpore numen in iſto eſt.
Quiſquis es, ô faveas, noſtriſque laboribus adſis,
His quoque des veniam. Pro nobis mitte precari,
Dictys ait: quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prènſoque rudente relabi.
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon: &, qui requiemque, modumque
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus:

Notæ.

595 *Taygeten.*] Una eſt ex Pleiadibus, Atlantis filiabus, in cœlum tranſlatis.

Ib. *Hyadas.*] Stella ſunt 7 in capite Tauri ἀπὸ τῦ ὗειν à pluendo. Nutrices volunt fuiſſe Bacchi, *Dodonides* nomine, quas Jupiter in cœlum tranſtulerit. Alii aliter.

Ib. *Arctos.*] *Urſam*, quam præſertim nautas, curſus ſuos dirigendi cauſâ, obſervare diximus: Cynoſuram, vel Helicen.

596 *Domos.*] Mundi dicit quatuor partes, Orientem, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem, unde flant quatuor, prout vocantur, venti cardinales.

597 *Delon.*] Ægæi maris inſulam, Apollini ſacram, è regione Atticæ.

Ib. *Diæ.*] Eadem eſt quæ Naxus, Baccho ſacra inſula, juxta Delon ad meridiem.

598 *Dextris.*] *Ad dextram partem navem inflectentibus*; fuit nempe Dia inſula, ſeu Naxus, Delon cunti ad dextram.

611 *Quod numen.*] Ἦ γὰρ Ζεὺς ὅδε γ' ἠὲ ἣ ἀργυρότοξος Ἀπόλλων, Ἦε Ποσειδάων, &c. Gubernator ad ſocios in Hymno Homeri, Διόνυσος ἦ λῃσταί.

614 *His.*] Qui Bacchum ceperunt.

615 *Dictys.*] Nomen eſt unius ex Acœtis ſociis, quem alii malunt Prothin dictum; 20 autem hic noſter, Hyginus tantùm 12 memorat, Fab. 134.

618 *Qui requiemque.*] Portiſculus, κελευσής moderator remigum. Gall. *le Comite.*

Hoc

Hoc omnes alii. Prædæ tam cæca cupido eſt.
Non tamen hanc ſacro violari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hîc mihi maxima juris.
Inque aditu obſiſto. Fuit audaciſſimus omni
De numero Lycabas: qui Thuſcâ pulſus ab urbe
Exſilium, dirâ pœnam pro cæde, luebat.
Is mihi, dum reſto, juvenili guttura pugno
Rupit: & excuſſum miſiſſet in æquora, ſi non
Hæſiſſem, quamvis amens, in fune retentus.

IX. Impia turba probat factum. Tum denique Bacchus,
(Bacchus enim fuerat) veluti clamore ſolutus
Sit ſopor, èque mero redeant in pectora ſenſus;
Quid facitis? quis clamor, ait? quâ, dicite, nautæ,
Huc ope perveni? quò me deferre paratis?
Pone metum, Proreus, & quos contingere portus
Ede velis, dixit. Terrâ ſiſtêre petitâ.
Naxon, ait Liber, curſus advertite veſtros,
Illa mihi domus eſt: vobis erit hoſpita tellus.
Per mare fallaces, perque omnia numina jurant
Sic fore: neque jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextrâ Naxos erat. Dextrâ mihi lintea danti,
Quid facis, ô demens? quis te furor, inquit, Accœte,
Pro ſe quiſque, tenet? lævam pete: maxima nutu
Pars mihi ſignificat: pars, quid velit, aure ſuſurrat.
Obſtupui: Capiatque alius moderamina, dixi:
Meque miniſterio ſceleriſque, artiſque removi.
Increpor à cunctis; totumque immurmurat agmen.
E quibus Æthalion, Te ſcilicet omnis in uno
Noſtra ſalus poſita eſt? ait, & ſubit ipſe: meumque
Explet opus, Naxoque petit diverſa relicta.

Cæteri idem faciunt; tam cæcum eſt deſiderium prædæ. Non tamen, dixi, ſinam, violari hanc navem ſacro onere: hujus pars maxima mei juris eſt: & contrà nitor ingreſſu. Lycabas, qui ejectus ab urbe Thuſcâ, pro crudeli homicidio exſilium patiebatur, omnium violentiſſimus rabiem exercebat. Is, dum repugno, fregit mihi collum forti pugno; et me proturbatum ejeciſſet in mare, niſi ut exanimis adhæſiſſem retentus in rudente.

IX. *Perfidum agmen laudat hæc facta. Tum denique Bacchus (is enim erat) tanquam ſomnus ſit excuſſus clamore, & ſenſus ebrietate ſoluti redeant in pectus, Quid agitas? inquit. Quis fremitus, quo auxilio huc perveni, dicite nautæ, quò me vultis vehere? Omitte timorem, inquit ille qui proræ præerat, et dic quos portus cupias intrare: duceris in terram optatam. Dirigite, inquit Bacchus, curſus veſtros Naxon. Illæ ſunt meæ ſedes, et vobis etiam terra erit amica. Mendaces jurant per æquor, & per omnes deos ſic futurum, & imperant me pandere carbaſa pictæ navis. Naxus erat dextrâ: cùm ego ad dextram vela expedirem, Quid agis, inſane, quæ veſania te habet, Accœte? exclamant pro ſe ſinguli. Verte ad ſiniſtram. Pars maxima mihi indicat ſigno quid cupiat, pars in aurem obmurmurat. Hæſi, et, inquam, alius regat navem: et me ſubduxi officio ſcelerato & doloſo. Arguor ab omnibus, & tota turba contra me murmurat; è quibus Æthalion, Nimirum, inquit, omnis noſtra ſalus à te ſolo pendet? & ipſe ſuccedit; & officio meo fungitur; & in partem diverſam abit, Naxo relicta.*

Notæ.

622 *Pars hîc.*] Navis bona pars ad illum pertinebat; atque adeò gubernator erat, ut Homerus hymno modò citato.

631 *Sopor.*] Ebrietas quam ille ſimulaverat.

632 *Quid facitis?*] Homerus & Nonnus lib. 45. ferunt Bacchum à prædonibus vinculis ligatum fuiſſe, vincula autem ultro excidiſſe manibus, & pedibus.

634 *Proreus.*] Ille eſt qui proræ præeſt, nempe Melanthus.

642 *Pro ſe quiſque.*] *Cavens*, intellige, ne Naxon veheretur.

644 *Obſtupui.*] Quia perfidos videbat aliud præſtare: atque adeò cum illis operis particeps eſſe noluit.

647. *Scilicet.*] Increpantis eſt & irridentis.

X. Tum deus alludens, tanquam modò denique fraudem
Senserit, è puppi pontum prospectat aduncâ,
Et flenti similis, Non hæc mihi littora, nautæ,
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est,
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Jamdudum flebam. Lachrymas manus impia nostras
Ridet: & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (nec enim præsentior illo
Est deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quàm veri majora fide. Stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm si siccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perstant:
Velaque deducunt; geminâque ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuque recurvo
Serpunt; & gravidis distringunt vela corymbis.
Ipse, racemiferis frontem circumdatus uvis,
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacraque inania lyncum,
Pictarumque jacent fera corpora pantherarum.
Exsiluêre viri; sive hoc insania fecit,
Sive timor: primusque Medon nigrescere pinnis
Corpore depresso, & spinæ curvamina flecti
Incipit. Huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, squammamque cutis durata trahebat.
At Libys, obstantes dum vult obvertere remos,
In spatium resilire manus breve vidit; & illas
Jam non esse manus, jam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes,
Brachia non habuit; truncoque repandus in undas

X Tum deus nautis imponens, sicuti nunc denique dolum cognoverit, prospicit mare puppi curvâ, & similis lachrymanti, Non, inquit, nautæ, polliciti estis mihi hæc littora; hæc terra non est exoptata à me. Quare dignus sum hâc injuriâ? quænam est laus vestra, si adulti decipitis pueros, si multi unum? Jamdiu lachrymabar. Turba scelesta irridet meos fletus; & pulsat aquas remis festinantibus. Nunc tibi juro per ipsum Bacchum *(neque verò est deus illo magis propitius) me tibi certa narrare, quanquam supra fidem videntur. Non aliter repressa est navis in mari, quàm si esset in sicco navali. Illi stupentes pergunt insistere remis, & expandunt carbasa, & nituntur currere duplici auxilio. Hæderæ implicant remos, & diffundantur nodis aduncis, & impediunt lintea ponderosis corymbis. Ipse redimitam habens frontem uvis racemiferis, hastam quatit obductam frondibus teneræ vitis: & circa illum tigres, & vanæ imagines lyncum, & maculatarum pantherarum ferocia corpora sternuntur. Viri emicuerunt, seu hoc præstitit velania, seu pavor; & Medon cœpit prior nigrescere pinnis corpore submisso, & flexu spinæ dorsi incurvari: ad quem Lycabas, In quæ monstra mutaris, dixit? & os vastum, & patulæ evadebant nares loquentis, & cutis rigens induebat squammas. At dum Libys tentat convertere remos obstantes, advertit manus reflecti in exiguum spatium, et jam non esse manus, jam posse dici pinnas. Alius nitens manibus apprehendere funes implicitos, non habuit lacertos, et curvatus mutilus in aquas*

NOTÆ.

661 *Navale.*] Navalia dicuntur loca, in quibus stant aut reponuntur naves.

663 *Deducunt.*] Vela priùs collecta & antennis adstricta jam solvunt, & explicant.

Ib. *Gemina.*] Remis velisque.

664 *Impediunt.*] Ne moveri possint.

665 *Corymbis.*] Eo nomine appellantur uvæ quas fert hedera.

667 *Pampineis.*] *Thyrsum quatit.*

Ib. *Agitat.*] Concutit ad terrorem nautis incutiendum.

668 *Quem circa tigres.*] Tigres & lynces sunt feræ Baccho dicatæ, quas ideo nautarum oculis objecit Bacchus, ut earum aspectu territi in mare desilirent.

672 *Curvamina flecto.*] Græcismus est.

674 *Panda.*] *Recurva*, qualis est Delphini.

680 *Truncus.*] Qui brachiis mutilatum.

Corpore

Corpore desiluit. Falcata noviſſima cauda eſt,
Qualia dividuæ ſinuantur cornua lunæ.
Undique dant ſaltus: multâque aſpergine rorant:
Emerguntque iterum; redeuntq; ſub æquora rurſus:
Inque chori ludunt ſpeciem: laſcivaque jactant
Corpora: & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Reſtabam ſolus. Pavidum, gelidumque trementi
Corpore, vixque meum firmat deus, Excute, dicens,
Corde metum, Diamque tene. Delatus in illam
Accenſis aris Bacchei ſacra frequento.
Præbuimus longis Pentheus ambagibus aures,
Inquit: ut ira morâ vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hinc: cruciataque diris
Corpora tormentis Stygiæ dimittite nocti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur in tectis: & dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis ferrumque, igneſque parantur;
Sponte ſuâ patuiſſe fores, lapſaſque lacertis
Sponte ſuâ, fama eſt, nullo ſolvente catenas.
Perſtat Echionides: nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi electus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus & clarâ bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cùm bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæque aſſumit amorem:
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther
Movit: & audito clangore recanduit irâ.
Monte ferè medio eſt, cingentibus ultima ſilvis,
Purus ab arboribus, ſpectabilis undique campus.
Hîc oculis illum cernentem ſacra profanis
Prima videt, prima eſt inſano concita motu,
Prima ſuum miſſo violavit Penthea thyrſo
Mater: Io, geminæ, clamavit, adeſte ſorores.

corpore exſiliit: ultima cauda eſt in modum falcis figurata: quomodo cornua lunæ dimidiæ curvantur. Undiquaque proſiliunt, & multo rore aſpergunt: Erumpunt iterum: & ſeſe rurſus immergunt aquis: & ludunt in modum chori, & concutiunt luxuriantia corpora, & emittunt aquam hauſtam patentibus naribus. Solus ſupereram de viginti (nam illa navis tot habebat) qui modò in nave erant. Deus erigit me tremefactum, torpentem, corpore trementi, & vix mei compotem; dicens, Ejice metum animo, & Naxum pete. Illîc appulſus celebro Bacchi feſta aris incenſis. Commodavimus, inquit Pentheus, aures prolixis verborum anfractibus; ut ira poſſet exhaurire ſuas vires cunctatione. Lictores tollite hinc ſublimem ocyùs; & deturbate corpora punita horrendis cruciatibus ad tenebras infernas. Continuò Acœtes Tyrrhenus abreptus coërcetur firmis carceribus; & dum ſæva inſtrumenta conſtituta mortis, & ferrum & flammæ adornantur, rumor invaluit portas ultro apertas eſſe, & ultro vincula ſoluta eſſe brachiis, nullo expediente. Pentheus obſtinat animum; neque nunc imperat alicui ſervorum *ire, ſed ipſe it ubi Cithæron electus ad ſacra peragenda fremebat cantibus & elatâ voce bacchantum. Quemadmodum generoſus equus fremit, cùm bellicus tubicen fecit indicia ære perſonante, & ducitur amore certaminis; ſic aër concuſſus repetitis clamoribus perculit Pentheum; & furor iterum inflammatis eſt auditis ululatibus. Planities eſt ex omni parte patens ferè in monte medio, vacua arboribus quæ circumdant extremas partes* montis. *Hîc mater prima cernit illum ſpectantem ſacra oculis profanis, prima eſt impulſa furore inſano, prima appetit ſuum Pentheum thyrſo jaculato: Io vociferata eſt, accurrite ambæ ſororis.*

Notæ.

683 *Multâque.*] Delphinorum deſcribit naturam, qui ludere, ſeſe in gyrum verſare, aquam etiam ſolent non agitare modò, ſed longè emittere.

701 *Perſtat.*] Obſtinatè Bacchum ejuſque ſacra contemnit Pentheus Echionis filius.

702 *Cithæron.*] Mons Bœotiæ, Bacchi ſacris inclytus.

706 *Ululatibus.*] Bacchantum & Orgia celebrantium clamoribus.

707 *Movit.*] Ad iram concitavit.

708 *Monte.*] Cithærone.

713 *Geminæ.*] Ino & Autonoë.

Ille aper vaſtiſſimus, qui vagatur in noſtris campis, ille aper eſt mihi mactandus. Totum agmen rabioſum irruit in unum Penthea: *omnes concurrunt, & omnes ſequuntur nunc paventem, nunc proferentem voces minùs feroces* quàm modò protulerat, *nunc ſe arguentem, nunc ſe malè feciſſe confitentem. Ille tamen vulneratus, Veni, inquit, in auxilium matertera Autonoë; manes Actæonis flectant corda. Illa ignorat quid ſit Actæon, & abripuit dextram oranti: altera eſt avulſa raptu Inûs. Miſer non habet lacertos quos porrigat matri, ſed exhibens corpus mutilatum artubus diſcerptis: Vide, mater, inquit. Agave ululavit, cùm videret* laceratos filii artus. *Et excuſſit collum, & jactavit comam per aërem, et tenens caput abſtractum digitis ſanguinolentis, Io comites, exclamat, hæc victoria eſt opus noſtrum. Ventus non citiùs deripit arbore excelſâ folia uſta frigore per autumnum, et tunc leviter affixa: quàm artus viri ſui dilaniati manibus impiis. Thebanæ doctæ ejuſmodi exemplis celebrant nova ſacra* Bacchi, *et thura præbent, et venerantur ſacra altaria.*

Ille aper, in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furens. Cunctæ coëunt, cunctæque ſequuntur
Jam trepidum, jam verba minùs violenta locutum,
Jam ſe damnantem, jam ſe peccâſſe fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem, matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa quid Actæon neſcit; dextramque precanti
Abſtulit: Inoo lacerata eſt altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca ſed oſtendens diſjectis corpora membris;
Adſpice, mater, ait. Viſis ululavit Agave;
Collaque jactavit, movitque per aëra crinem:
Avulſumque caput digitis complexa cruentis
Clamat, Io comites, opus hæc victoria noſtrum eſt.
Non citiùs frondes autumno frigore tactas
Jamque malè hærentes altâ rapit arbore ventus;
Quàm ſunt membra viri manibus direpta nefandis.
Talibus exemplis monitæ nova ſacra frequentant,
Thuraque dant, ſanctaſque colunt Iſmenides aras.

Notæ.

714 *Aper.*] Pentheum aprum eſſe credit mater, Bacchi & furoris plena.

718 *Jam ſe damnantem.*] Pentheus agnoſcit tandem ſe peccâſſe, eò quòd Bacchum & illius ſacra contempſerat.

720 *Moveant.*] *Ad miſericordiam tuum animum flectant.* Fuit verò Autonoë ſoror Agaves & Actæonis mater, quam filii non abſimilis caſus mitiorem præſtare debuiſſet, niſi tum ebrietas omnem rationem & memoriam ſtuliſſet.

722 *Inoo.*] Manum itaque alteram Autonoë, alteram Ino abſtulit.

733 *Iſmenides.*] Thebanæ mulieres, ab Ismeno Bœotiæ fluvio, ſic dictæ.

LIBER IV.

ARGUMENTUM.

ALcithoë tamen, unà cum ſororibus, conſtanter ea contemnebat. Adeò ut in feſto varias ad colum hiſtorias illæ ſibi invicem narrare cœperint. Partim de moris denigratis, partim de Apolline in Eurynomen verſo, ut cum Leucothoë concumberet: quamobrem Clytie zelotypa in Heliotropium fuerit mutata: partim de Hermaphrodito & Salmacide nymphâ in unum corpus concretis. Quo facto, ſorores ipſæ in veſpertiliones, earumque telæ in vitem & pampinos transformatæ ſunt. Hâc de re cùm Agave lætaretur, magnus ei dolor oblatus eſt: quando Ino & Athamas in mare per inſaniam proſiluerunt, & facti ſunt dii marini. Quos dum mulieres Thebanæ pro mortuis deplorant, in ſaxa & volucres commutantur. Cadmus quoque hâc calamitate commotus, relictis Thebis, in Illyrium cum uxore profectus eſt. Ubi uterque anguineam formam accepit. Solus itaque reſtabat è Bacchi contemptoribus Acriſius, avus Perſei, qui Gorgonis caput amputavit. E cujus guttis in terram delapſis augues exorti ſunt, et Atlantem in montem, virgaſque poſt Andromedam liberatam, in lapides convertit. Orto deinde in nuptiis tumultu, Phineum cum ſuis, unàque Prætum et Polydecten, ſaxeos reddidit.

BIBLIOTHECA · BOILEAU

P. Ovidii Nasonis

METAMORPHOSEON

LIBER IV.

Interpretatio.

I. *Alcithoë Minyæ filia non opinatur orgia dei esse admittenda; sed insana profitetur adhuc Bacchum non esse filium Jovis; et habet sorores participes ejusdem impietatis. Sacerdos monuerat frequentare festum, & dominas, & ancillas vacantes à suis operibus velari pectora pellibus, solvere vittas crinales, impedire capillos coronis, et manus thyrsis frondosis; & prædixerat indignationem dei spreti fore violentam. Et matres, & nurus obtemperant, & omittunt pelas, et qualos, et pensa imperfecta; et immittunt thura; et citant Bacchum, & Bromium, & Lyæum, & Ignigenam, iterumque genitum, et solum bimatrem.*

AT non Alcithoë Minyeïas orgia censet
Accipienda dei: sed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat esse Jovis: sociasque sorores
Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
Immunesque operum dominas, famulasque suorum
Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
Serta comâ, manibus frondentes sumere Thyrsos,
Jusserat: & sævam læsi fore numinis iram
Vaticinatus erat. Parent matresque, nurusque;
Telasque, calathosque, infectaq; pensa reponunt;
Thuraque dant: Bacchumque vocant, Bromiumque, Lyæumque,
Ignigenamque, satumque iterum, solumq; bimatrem.

Notæ.

1 *Minyeïas.*] Ex Minyâ filio Orchomeni prognata.

Ib. *Orgia.*] Bacchi sacra fuerunt alio nomine Dionysia; itemque Bacchanalia dicta.

2 *Sed adhuc.*] Etiam post funestum illud Penthei exemplum.

3 *Sorores.*] Antoninus Lib. II. tres numerat sorores, Leucippam (quæ Ovidio Leuconoë) Arsippam, quam alii Arsitippen, alii Arsinoën vocant, & Alcithoën.

4 *Sacerdos.*] Fortasse Tiresias.

6 *Pelle tegi.*] Νεβρῶν hinnulorum, & βασσαρῶν vulpium. *Crinales.*] Quod in omnibus sacris fieri solet.

7 *Serta.*] Ex pampinis.

10 *Infecta.*] Imperfecta, opere per festa intermisso.

11 *Bacchumque.*] Omnibus nominibus deos religiosè appellare solebant, eorumque acta recensere, quod illis gratissimum arbitrabantur.

Ib. *Bromium.*] Id est, *frementem*, ἀπὸ τῦ βρέμειν.

Ib. *Lyæum.*] Ἀπὸ τῦ λύειν, à solvendo, quòd vinum curas solvat: unde etiam Latinis *Liber pater.*

12 *Ignigenam.*] Quia fulminis ictu editus, ut vidimus antea.

Ib. *Iterum.*] Quia Jovis femori inclusus, quòd illi alterius matris loco fuit, unde & *bimater*, & Dithyrambus.

Additur

Additur his Nyſeus, indetonſuſque Thyoneus,
Et cum Lenæo genialis conſitor uvæ,
Nycteliuſque Eleleuſque parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes. Tibi enim inconſumpta Juventas.
Tu puer æternus, tu formoſiſſimus alto
Conſpiceris cœlo: tibi, cùm ſine cornibus adſtas,
Virgineum caput eſt: Oriens tibi victus, aduſq;
Decolor extremo quæ cingitur India Gange.
Penthea, tu venerande, bipenniferumque Lycurgum
Sacrilegos nactas: Tyrrhenaque mittis in æquor
Corpora. Tu bijugum pictis inſignia frænis
Colla premis lyncum: Bacchæ, Satyriq; ſequuntur:

Adjicitur his Nyſeus, & Thyoneus intonſus, & Lenæus, & inventor genialis uvæ, & Nycteliu, et pater Eleleus, & Iacchus, & Evan: & inſuper nomina plurima, quæ conſecutus es inter nationes Græcas, ô Liber. Tibi enim integra Juventas: Tu puer æternus, tu es pulcherrimus in excelſo cœlo: tibi eſt caput puellæ, cùm te offers ſine cornibus. Oriens à te ſeparatus, uſque ad Indiam, quæ fuſca circumdatur ultimo Gange. Tu, venerande, perdis Pentheum & impium Lycurgum, qui in vites bipennem tulit; & deturbas in mare corpora Thuſca. Tu urges colla lyncum bijugum ſpecioſa pictis frænis: Bacchæ & Satyri te comitantur:

Notæ.

13 *Nyſeus.*] A Nyſâ nutrice, vel Nyſâ monte, apud quem educatus, vel Nyſâ Indiæ urbe, quam Bacchus ædificavit.

Ib. *Indetonſus.*] Quippe Apollini & Baccho perpetuam eſſe juventutem voluerunt.

Ib. *Thyoneus.*] A matre Semele, quæ etiam *Thyone* dicta. Macr. Satur. I. 18.

14 *Lenæo.*] A torculari ſeu lacu, qui λῆνος Græcis dicitur.

Ib. *Genialis.*] Genio & voluptati maximè accommodatæ.

15 *Nycteliu.*] A nocturnis feſtis.

Ib. *Eleleuſque.*] A clamore Orgia celebrantium, & hortantium voce ἐλελεῦ, quâ in hymnis Pæanibus itemque hortationibus bellicis utebantur.

Ib. *Iacchus.*] Ἀπὸ τῆς ἰαχῆς, hoc eſt, à clamore.

Ib. *Evan.*] Vox fuit bacchantium, quâ ipſe Bacchus intelligitur.

17 *Juventas.*] Quæ Hebe eſt juventutis dea; quam pro ipſâ juventute poſuit.

18 *Formoſiſſimus alto.*] Quibuſdam videtur Bacchus pro ſole à poëtis accipi, & eo more Virg. locutum volunt in 1 Georg.

——*Vos ô clariſſima mundi*
Lumina——
Liber et alma Ceres——

19 *Cornibus.*] An à truculentiâ ebriorum? an quòd cornua veteribus in uſum poculorum? an quòd boves primus junxit Bacchus, unde & Oſyris eſt Ægyptiis? An ob galeam capitis arietini formâ (qualem Turno *rubra cornua criſtæ* tribuit Virg.) inſignem, in honorem patris ſui Jovis Ammonis, cui & ipſe templum & aram ſub arietis ſpecie erexit? an denique à cincinnis, utrinque in cornuum formam acuminatis atque retortis?

20 *Oriens.*] Primus creditus Indiam cædibus vexâſſe Bacchus, & victoriis peragrâſſe; ubi columnas ſtatuit, ſicuti Hercules in Hiſpaniâ.

21 *Decolor.*] Quia fuſco ſunt colore Indi.

Ib. *Gange.*] Fluvius eſt Indiæ citeriorem ab ulteriore dividens.

22 *Lycurgum.*] Rex fuit Thraciæ, quem bipenni, quâ vites in Bacchi contemptum cædebat, ſibi corporis extremas partes abſcidiſſe fabulatus eſt Apollodorus.

23 *Sacrilegos.*] Dicitur Bacchus orbem terrarum ſacrilegis & deorum contemtoribus purgâſſe.

Ib. *Tyrrhenaque.*] Nautas dicit, de quibus libro ſuperiori.

24 *Bijugum lyncum.*] Sunt lynces animalia Africæ familiaria, maculatâ pelle, & mirâ oculorum acie prædita, à quibus Bacchi currum trahi voluerunt.

25 *Satyrique.*] Satyri, ut refert Plinius, nihil aliud hominis quàm figuram habent. In Æthiopiâ naſcuntur, aduncis naribus, aſperâ cornibus fronte, pedes caprinos habentes. Non ſunt verò illi aliud quàm poëtarum opus, ad brutorum & ferorum hominum imaginem effictum.

& ſenex vini plenus, qui ſuſtentat membra vacillantia ferulâ, & non bene inſidet curvo aſello. Quàcunque te confers, clamor juvenilis, & ſimul voces mulierbres, & tympana percuſſa palmis & æra concava obſtrepunt, itemque buxus producto foramine. Iſmenides erant ut adſis propitius, et ſuavis; et frequentant ſacra indicta. Solæ Minyeides domi violantes feſta operibus parum convenientibus, aut trahunt lanas, aut torquent ſtamina pollice, aut inſiſtunt telæ, & premunt ancillas operibus. Quarum aliqua trahens filum agili pollice, Dum, inquit, aliæ opus intermittunt & celebrant feſta fictitia, nos quoque, quas Minerva dea venerabilior detinet, leniamus opus utile manuum diverſo ſermone; & alternâ vice auribus otioſis aliquid narremus quod non patiatur tempora videri longa. Sorores laudant

Quique ſenex ferulâ titubantes ebrius artus
Suſtinet; & pando non fortiter hæret aſello.
Quàcunque ingrederis; clamor juvenilis, & unà
Fœmineæ voces, impulſaque tympana palmis,
Concavaque æra ſonant, longoque foramine buxus.
Pacatus, mitiſque, rogant Iſmenides, adſis:
Juſſaque ſacra colunt. Solæ Minyeïdes intus,
Intempeſtivâ turbantes feſta Minervâ,
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant,
Aut hærent telæ, famulaſque laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum:
Dum ceſſant aliæ, commentaque ſacra frequentant,
Nos quoque, quas Pallas melior dea detinet, inquit,
Utile opus manuum vario ſermone levemus:
Perque vices aliquid, quod tempora longa videri
Non ſinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant; primamque jubent narrare ſorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima norat)
Cogitat; & dubia eſt, de te, Babylonia, narret,
Derceti, quam verſâ ſquamis velantibus artus
Stagna Palæſtini credunt celebrâſſe figurâ.
An magìs ut ſumtis illius filia pennis

ejus verba, & imperant ut illa prior incipiat aliquid referre. Illa ſecum perpendit quid narret è multis (nam multa ſciebat) & incerta eſt an loquatur de te Derceti Babylonia, quam Palæſtini arbitrantur frequentâſſe lacus mutatâ figurâ ſquamis tegentibus membra: an potiùs loquatur *quomodo filia illius adoptatis pennis*

NOTÆ.

26 *Quique ſenex.*] Silenum dicit Bacchi nutritum, pædagogum, & comitem aſſiduum ſemper ebrium, cujus geſtamen baculus ex ferulâ arbore. Atque illum tanquam parentem ſatyri obſervabant, qui & ipſi ſenes facti, Sileni dicebantur.

30 *Concava.*] Cymbala dicit ærea, quibus & furentes ad inſanum ſtrepitum utebantur.

Ib. *Buxus.*] Pro tibiâ, quam etiam ex buxo conficiebant.

31 *Rogant Iſmenides.*] Thebanæ matres, ut felix fauſtuſque ſis, precantur.

Ib. *Pacatus.*] —— *Parce, Liber,*
Parce gravi metuende Thyrſo,
inquit Horat. Carm. Lib. II. Ode 19.

33 *Minerva.*] Id eſt, *artibus à Minervâ inventis*, quas Bacchi feſto die exercere nefas eſſet.

42 *Sorores.*] Minyeïdes.

45 *Derceti.*] Veneris filia, aut Venus ipſa; cujus imago ſupernè mulierem, infernè piſcem referebat, ita mutatam illam variis de cauſis fabulati ſunt, unde & Atergatis dicta. Ab Aſſyriis, aliiſque populis culta fuit.

46 *Palæſtini.*] Palæſtina Syriæ provincia.

Ib. *Celebrâſſe.*] Juxta Aſcalonem Syriæ urbem Dio ſtagnum eſſe ſcripſit ſeu lacum, in quem Dercetis, pudoris amiſſi dolore, ab adoleſcente quodam, Veneris inſtinctu, compreſſa, poſtquam filiam Semiramidem peperiſſet, ſeſe conjecit. Cujus rei cauſâ Syri piſcibus illius ſtagni (in piſcem juxta illorum opinionem mutata dea) abſtinuiſſe, templumque illi juxta lacum ædificâſſe ſcripſit Diodorus. Vide, ſi tanti videtur, Lucianum de deâ Syriâ.

47 *Pennis.*] Hanc Semiramidem Dercetis filiam, quæ Babylonem ampliavit, in columbam fuiſſe mutatam nonnulli tradiderunt, quos ſe-

Extremos

Extremos albis in turribus egerit annos.
Naïs an ut cantu, nimiùmque potentibus herbis,
Verterit in tacitos juvenilia corpora piſces;
Donec idem paſſa eſt. An, quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet; hanc, quoniam vulgaris fabula non eſt,
Talibus orſa modis, lanâ ſua fila ſequente:

II. Pyramus & Thiſbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas tenuêre domos: ubi dicitur altam
Coctilibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam primoſque gradus vicinia fecit;
Tempore crevit amor: tædæ quoq; jure coïſſent;
Sed vetuêre patres, quod non potuêre vetare.
Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conſcius omnis abeſt. Nutu, ſigniſque loquuntur.
Quòque magìs tegitur, tectus magìs æſtuat ignis.
Fiſſus erat tenui rimâ, quam duxerat olim,
Cùm fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per ſæcula longa notatum
(Quid non ſentit amor?) primi ſenſiſtis amantes,
Et voci feciſtis iter, tutæque per illud
Murmure blanditiæ minimo tranſire ſolebant.

trajecerit ævum ultimum in candidis turribus: an quomodo Naïs cantu, & graminibus nimiùm efficacibus corpora juvenilia mutaverit in mutos piſces, donec ipſa eandem experta eſt metamorphoſin: *an quomodo arbor, quæ* quondam *producebat poma alba, nunc emittat atra contactu cruoris. Hæc arridet: hanc, ſiquidem fabula non eſt trita, ſic narrare* occœpit, *dum lana filo* inter nondum *continuo ſuccedit.*

II. *Pyramus & Thisbe, alter elegantiſſimus juvenum, altera formoſiſſimæ virginum quas oriens habuit, incoluerunt domus conterminas, ubi Semiramis dicitur circumdediſſe excelſam urbem lateribus excoctis. Proximitas* domuum *cauſa fuit primæ conſuetudinis. Amor auctus eſt morâ; etiam nuptiarum ritibus conveniſſent, ſed patres prohibuerunt, quod non potuerunt prohibere. Uterque pariter incenſi erant animis correptis. Omnis teſtis abeſt; verba faciunt nutu & notis: & quò magìs ignis obducitur, magìs obductus incaleſcit. Murus medius inter utramque domum habat exiguâ fiſſurâ, quam quondam traxerat, cùm ſtrueretur. Ille defectus à nemine obſervatus per diutina tempora (quid non animadvertit amor?) à vobis amantibus primò fuit animadverſus; & feciſtis viam voci, & ſecuræ blanditiæ ſolebant tranſire per eam, tenuiſſimo ſtrepitu.*

Notæ.

ſecutus eſt Ovidius. Illam quidem primò à matre expoſitam à columbis nutritam voluerunt; ex quo illi nomen Semiramis, quod linguâ Siriâ columbam montanam ſignificat. Habuerunt præterea Columbam in ſuis vexillis Babylonii, Diodoro Siculo teſte, lib. III.

48 *In turribus.*] Ubi nidificare ſolent columbæ. Quò, ſi ad hiſtoriam referas, Semiramidem ſeſe recepiſſe, vel filium ejus eandem concluſiſſe, haud abſurdè credideris.

49 *Naïs.*] Nympha hæc Solis inſulam, cui & nomen *Noſala*, & *Nymphарum cubile*, inter Taprobanam & Carmaniam ſitam, incoluit; quæ juvenes advenas quibuſcum rex habuiſſet, veneficiis in piſces mutabat. Deinde & ipſa à Sole, terræ ſibi ſacratæ vindice, in piſcem verſa eſt.

52 *Arbor.*] *Morum* arborem intelligit, quam ante Pyrami & Thiſbes fata dicit alba poma tuliſſe.

58 *Altam urbem.*] Ad murorum, & ædium magnificentiam reſpexit, quâ facilè Babylon alias urbes ſuperabat.

Ib. *Urbem.*] Babylonem dicit urbem maximam ad Euphratem ſitam, inter ſeptem orbis miracula numeratam; hanc Semiramis Nini Aſſyriorum regis uxor muro lateritio cinxit.

59 *Primoſque gradus.*] *Ad amorem.*

60 *Tædæ.*] Nuptiæ; in quibus, cùm aquæ & ignis ſacramenta adhiberentur, faces quinque è tædâ arbore, à totidem pueris patrimis & matrimis præferebantur.

61 *Quod non potuêre.*] Quia tametſi corporum, non tamen animorum poterant prohibere conjugium.

Sæpe

Sæpe poſtquam conveniſſent, hinc Thiſbe, Pyramus illinc; & ſpiritus oris eſſet utrobique captatus; Livide mure, dicebant, quamobrem prohibes amantes? Quàm parum eſſet, ut patereris nos convenire toto corpore? Aut ſi hoc nimiùm, ſaltem apertus eſſes ad jungenda ſuavia! non tamen ſumus ingrati: Agnoſcimus tibi nos hoc debere, quòd via facta eſt vocibus ad aures amicas. Poſtquam ejuſmodi fruſtrà è diverſo loco dixiſſent, adventante nocte dixerunt Vale; & quiſque obtulerunt haſia muro qui ex ſuâ parte fuit, non præterentia in alteram. Sequens Aurora fugaverat ſydera nocturna, atque ſol radiis exſiccaverat gramina pruinâ conſperſa; convenerunt in eundem locum. Tum priùs conqueſti pluri ma voce ſummiſſâ ſecum decernunt, ut nocte intempeſtâ conentur fallere janitores, & valvis egredi; & poſtquam domo prodierint, egrediantur inſuper urbe; & ne opus ſit vagari per vaſtos agros, coëant ad tumulum Nini, & latitent ſub umbrâ arboris. Ibi erat morus arbor procera, fœcundiſſima pomis candidis, proxima fonti frigidiſſimo. Conditiones probantur, & dies ſerò credita tranſire præcipitatur in aquas, & mox excitatur ab iiſdem aquis. Solers Thiſbe rumpit per opaca noctis, cardine dimoto, & ſuos domeſticos *decipit, & velatum os habens pervenit ad ſepulchrum, & ſubſtitit ſub præſtitutâ arbore. Amor præſtabat* eam *audentem. Ecce leæna adeſt infectum habens os æſtuans recenti cæde boum, ſedatura ſitim aquâ fontis proximi. Quam Thiſbe Babylonia intuita eſt è longinquo ad lucem lunæ, & pede tremente tendit in tenebroſam ſpeluncam: & fugiendo omittit à tergo lapſa velamina. Poſtquam crudelis leæna ſedavit ſitim multâ aquâ, dum revertitur in nemus, fortè diſcerpiet rictu ſanguinolento ſubtilem veſtem repertam ſine Thiſbe. Pyramus,* qui *tardiùs exierat, aſpexit in ultimo*

Sæpe ut conſtiterant, hinc Thiſbe, Pyramus illinc;
Inque vicem fuerat captatus anhelitus oris;
Invide, dicebant, paries, quid amantibus obſtas?
Quantùm erat, ut ſineres nos toto corpore jungi!
Aut hoc ſi nimium, vel ad oſcula danda pateres!
Nec ſumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
Quòd datus eſt verbis ad amicas tranſitus aures.
Talia diverſâ nequicquam ſede locuti;
Sub noctem dixêre Vale: partique dedêre
Oſcula quiſque ſuæ, non pervenientia contrà.
Poſtera nocturnos Aurora removerat ignes,
Solque pruinoſas radiis ſiccaverat herbas:
Ad ſolitum coiêre locum. Tum murmure parvo
Multa priùs queſti, ſtatuunt ut nocte ſilenti
Fallere cuſtodes, foribuſque excedere tentent:
Cùmq; domo exierint, urbis quoq; tecta relinquant:
Neve ſit errandum lato ſpatiantibus arvo;
Conveniant ad buſta Nini: lateantque ſub umbrâ
Arboris. Arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti.
Pacta placent: & lux tardè diſcedere viſa
Præcipitatur aquis, & aquis nox ſurgit ab îſdem.
Callida per tenebras, verſato cardine, Thiſbe
Egreditur, fallitque ſuos; adopertaque vultum
Pervenit ad tumulum; dictâque ſub arbore ſedit.
Audacem faciebat amor. Venit ecce recenti
Cæde leæna boum ſpumantes oblita rictus,
Depoſitura ſitim vicini fontis in undâ.
Quam procul ad lunæ radios Babylonia Thiſbe
Vidit: & obſcurum timido pede fugit in antrum.
Dumque fugit, tergo velamina lapſa relinquit.
Ut lea ſæva ſitim multâ compeſcuit undâ,
Dum redit in ſilvas, inventos fortè ſine ipſâ
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Seriùs egreſſus veſtigia vidit in alto

NOTÆ.

74 *Quantùm.*] Quaſi dicat *minimum.*

78 *Diverſa.*] Quia hinc Thiſbe, illinc Pyramus ſedebat.

84 *Queſti.*] De parentibus ſuis, aut fati iniquitate.

88 *Buſta.*] Ad Nini ſepulchrum ſeu locum ubi uſtus & ſupultus fuerat, ubique, Diodoro teſte, moles orat inſtar arcis cujuſdam multis ſtadiis diſtans ab urbe.

93 *Verſato cardine.*] *Aperta januâ.*

Pulvere

Pulvere certa feræ, totoque expalluit ore
Pyramus. Ut verò veſtem quoque ſanguine tinctam
Repperit: Una duos nox, inquit, perdet amantes:
E quibus illa fuit longâ digniſſima vitâ.
Noſtra nocens anima eſt. Ego te, miſeranda, peremi,
In loca plena metûs qui juſſi nocte venires:
Nec prior huc veni. Noſtrum divellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunque ſub hâc habitatis rupe, leones.
Sed timidi eſt optare necem. Velamina Thiſbes
Tollit, & ad pactæ ſecum fert arboris umbram.
Utque dedit notæ lachrymas, dedit oſcula veſti:
Accipe nunc, inquit, noſtri quoq; ſanguinis hauſtus.
Quoque erat accinctus, demittit in ilia ferrum.
Nec mora; ferventi moriens è vulnere traxit.
Ut jacuit reſupinus humi; cruor emicat altè.
Non aliter, quàm cùm vitiato fiſtula plumbo
Scinditur, & tenues ſtridente foramine longè
Ejaculatur aquas; atque ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaque ſanguine radix
Puniceo tingit pendentia mora colore.
Ecce, metu nondum poſito, ne fallat amantem,
Illa redit: juvenemque oculis, animoque requirit:
Quantaque vitârit narrare pericula geſtit.
Utque locum, et verſam cognovit in arbore formam;
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc ſit.
Dum dubitat, tremebundâ videt pulſare cruentum
Membra ſolum; retroque pedem tulit: oraque buxo
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar,
Quod fremit, exiguâ cùm ſummum ſtringitur aurâ.
Sed poſtquàm remorata ſuos cognovit amores;
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas; amplexaque corpus amatam,

pulvere indubitata veſtigia ſuæ, et toto vultu expalluit. Poſtquam autem invenit amictum infectum etiam cruore; Una nox, inquit, conficiet duas amantes, è quibus illa fuit digniſſima longiore vitâ. Anima noſtra eſt in culpâ. Ego te perdidi, deſienda, qui monui ut venires noctu in loca pavore obſita, neque primus huc adfui. O leones quicunque incolitis hæc ſaxa, convellite impia præcordia ſævo morſu. Sed meticuloſi eſt animi mortem cupere. Colligit velum Thiſbes, et portat ſecum ad umbram arboris conſtitutæ. Et ſicuti dedit lachrymas, dedit quoque *ſuavia amictui*; deinde, *inquit, Habeas nunc etiam undas noſtri ſanguinis*; *et infigit gladium, quo erat inſtructus, in ſuum latus*; *et ſine cunctatione, moriens educit è vulnere exæſtuante. Cùm ſtratus fuit humi reſupinus, ſanguis exilit in altum, non aliter quàm cùm tubus aperitur rupto plumbo, et longè expuit ſubtiles aquas, foramine ſtrepente, atque impetu aërem verberat. Fructus arboris mutantur rore ſanguinis in nigrum colorem, et radix cruore imbuta inficit mora pendentia colore rubro. Ecce illa, ne decipiat amantem, revertitur, pavore nondum ſedato*; *et veſtigat juvenem oculis et mente, et lætatur quòd* mox *referat quantum diſcrimen effugerit. Et poſtquam cognovit locum, et formam mutatam in arbore, dubitat an hæc ſit, ita color fructûs facit incertam. Dum hæret, aſpicit artus trementes quatere terram ſanguinolentam*; *et greſſum repreſſit, et vultus habens pallidiores buxo, exhorruit ſicut mare quod ſtrepit, cùm ſuperficies impellitur levi vento. Sed poſtquam per temporis ſpatium ſuum amatorem agnoviſſet, plangit immerita brachia magnis ictibus*; *et diſcerpens capillos, et complexa corpus dilectum,*

Notæ.

114 *Leones.*] A quibus nempe occiſam credit Thiſben.

115 *Timidi.*] Qui ex ſtoicorum ſententiâ in manu eſt cujuſque.

137 *Amores.*] Amatum Pyramum.

138 *Claro.*] Id eſt, cum magno ejulatu, & planctu. Mora eſt, cùm nondum nôrat cujus erat, quod vidit cadaver; quàm primùm novit eſſe Pyrami, in apertos planctus erumpit.

Vulnera ſupplevit lacrymis; fletumque cruori
Miſcuit: & gelidis in vultibus oſcula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit?
Pyrame, reſponde. Tua te, cariſſime, Thiſbe
Nominat. Exaudi: vultuſque attolle jacentes.
Ad nomen Thiſbes oculos jam morte gravatos
Pyramus erexit, viſâque recondidit illâ.
Quæ poſtquam veſtemque ſuam cognovit, & enſe
Vidit ebur vacuum; Tua te manus, inquit, amorq;
Perdidit, infelix. Eſt & mihi fortis in unum
Hoc manus: eſt & amor: dabit hic in vulnera vires.
Perſequar extinctum: lethique miſerrima dicar
Cauſſa, comeſque tui: quique à me morte revelli
Heu ſola poteras, poteris nec morte revelli.
Hoc tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multùm miſeri meus illiuſque parentes,
Ut, quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu; quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum;
Signa tene cædis: pulloſque & luctibus aptos
Semper habe fœtus gemini monumenta cruoris.
Dixit: & aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro; quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre deos, tetigêre parentes.
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater:
Quodque rogis ſupereſt, unâ requieſcit in urnâ.

III. Deſierat, mediumque fuit breve tempus; & orſa eſt
Dicere Leuconoë. Vocem tenuêre ſorores.
Hunc quoque, ſidereâ qui temperat omnia luce,
Cepit amor ſolem. Solis referemus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur

epplevit plagas lachrymis, et miſcuit fletum ſanguine: et deoſculans os frigidum, Pyrame, clamavit, quod infortunium te mihi ſuſtulit? Pyrame, reſponde; tua Thiſbe te vocat, ſuaviſſime, exaudi, et erige vultus languentes. Pyramus aperuit oculos jam morte preſſos ad nomen Thiſbes, et eâ conſpectâ iterum clauſit. Quæ poſtquam et agnovit velum ſuum, et vidit eburneam vaginam inanem gladio, Manus tua, inquit et amor te mactavit, miſer. Manus eſt etiam mihi ſtrenua ad hoc unum; eſt etiam amor; hic ſufficiet vires ad plagas. Proſequar mortuum, et infeliciſſima dicar cauſſa et ſocia tuæ mortis; et qui, heu! poteras ſejungi à me ſolâ morte, reque poteris ſejungi morte. Attamen, ó parentes mei et illius valde infelices, eſtote rogati amborum nomine, ut non prohibeatis nos condi eodem ſepulchro, quos hora ultima non diviſit. At tu, arbor, quæ nunc operis ramis corpus luctuoſum unius, mox es opertura duorum corpora, *habe indicia necis, et ſerva fructus nigros et idoneos luctibus, in memoriam ſanguinis à duobus* effuſi. *Dixit, et cuſpide accommodato ad infimum pectus immiſit ſe gladio, qui adhuc calidus erat à ſanguine* Pyrami. *Cæterùm preces moverunt deos, moverunt parentes. Nam color eſt niger in fructu* morì, *ubi ad maturitatem pervenit; et quod ex amborum pyris reliquum eſt, compoſitum eſt in unam urnam.*

III. *Abſolverat; et temporis interſtitium fuit breve; et Leuconoë incepit narrare; ſorores conticuerunt. Amor corripuit etiam hunc Solem, qui cuncta moderatur lumine ſidereo; narrabimus Solis amores. Primus furtum Martis cum Venere creditur*

NOTÆ.

147 *Veſtem.*] Velamina, qui ſuprà lapſa reliquiſſe Thiſben poëta memoravit; ex quibus à Pyramo collectis concludit eum in propria viſcera ſæviiſſe, qui Thiſben ſuam laniatam crediderat.

148 *Ebur.*] Pro vaginâ ex ebore.

150 *Hoc.*] Ut nempe, me meâ manu perdam, ſiquidem & amo.

167 *Deſierat.*] Aliqua è ſororibus quæ Pyrami & Thiſbes fabulam narravit.

Ib. *Medium.*] Breve tempus interceſſit, inter fabulam quam altera ſoror, & illam, quam Leuconoë narravit.

Hic

Hic vidiſſe deus. Videt hic deus omnia primus.
Indoluit facto: Junonigenæque marito
Furta tori, furtique locum monſtravit. At illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit. Extemplo graciles ex ære catenas,
Retiaque, & laqueos, quæ lumina fallere poſſint,
Elimat. Non illud opus tenuiſſima vincant
Stamina, non ſummo quæ pendet aranea tigno.
Utque leves tactus momentaq; parva ſequantur,
Efficit: & lecto circumdata collocat aptè.
Ut venêre torum conjux & adulter in unum;
Arte viri, vinclîſque novâ ratione paratis,
In mediis ambo deprênſi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas:
Admiſitque deos. Illi jacuêre ligati
Turpiter. Atque aliquis de dîs non triſtibus optet
Sic fieri turpis. Superi riſêre: diuque
Hæc fuit in toto notiſſima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereïa pœnam:
Inque vices illum, tectos qui læſit amores,
Lædit amore pari. Quid nunc Hyperione nate,
Forma, calorque tibi, radiataque lumina proſunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,

bic deus conſpexiſſe: Hic deus primus intuetur omnia. Triſtis fuit ob id quod factum fuit, et indicavit marito Junone genito ſtupra et locum adulterii. Illi autem animus, et opus quod dextra fabricandi perita tractabat, excidit. Continuò limâ perficit ex ære vincula tenuiſſima, et retia, et laqueos, qui poſſint decipere oculos. Neque filum ſubtiliſſimum, neque tela aranearum quæ pendet ſummâ trabe poſſit ſuperare illud opus. Atque dat operam ut tedat minimo tractui, et re leviſſimâ flectatur; et toro circumfuſa commodè locat. Cùm mœchus et uxor coiverunt in unum lectum, uterque manent correpti in mediis complexibus induſtriâ mariti, et catenis intextis novo modo. Continuò Vulcanus aperuit fores eburneas, et introduxit deos. Illi concubuerunt indecorè vincti: atque nonnullus deorum minùs ſeverorum cupiat ita dedecorari. Dii irriſerunt, et hæc fabula fuit diu vulgatiſſima in toto cœlo. Cythereïa repetit ſupplicium inſigne accuſationis, et viciſſim urit ſimili amore illum qui violavit amores occultos. Quid nunc te juvant, fili Hyperionis, ſpecies, et ignes, et ſplendidi radii? Tu *nimirum, qui incendis totum orbem tuis flammis,*

NOTÆ.

173 *Junonigenæque.*] Vulcanum dicit Veneris maritum, quem ſolum Junonis & Jovis nonnulli, alii Junonis unius filium fabulati ſunt.

175 *Fabrilis.*] Eſt nempe Vulcanus deorum faber.

180 *Leves.*] Flexibilia admodum retia, ut ne ſentiri poſſent, aut facilè rebus omnibus cederent: ita ut iis teneantur amatores, neſcii interim quâ vi retenti ſint. Alibi de hâc catenâ ait,

——*Lumina fallet opus.*

185 *Lemnius.*] *Vulcanus*, qui dum matris auxilio occurreret adverſus Jovem ῥ.ɛ Θεὶς πόδος, ut ipſe narrat Iliad. *a.* precipitatus à Jove de cœlo in Lemnum decidit, ubi eum Sinties exceperunt.

187 *Turpiter.*] Mythologiam hujus fabulæ ita explicat Farnabius: *Ignea Martis ſtella*, inquit, *ſignificat calorem, Veneris autem ſtella humorem temperatum; ex horum conjunctione conſtat generatio: Quos ſol aſpectu ſuo licit detegitque: Vulcani immodicus calor impedit. Neptunus, ut habet Homerus 8 Odyſſ. ligatos ſolvit: aquâ ſcilicet extinguit calorem.*

Ib. *Aliquis.*] Mercurium eum fuiſſe jocatus eſt Lucianus: quod fortè non temerè jocatus.

190 *Memorem.*] Quam Venus in memoriâ habeat. Sic Virg.

——*Sævæ memorem Junonis ob iram.*

Ib. *Cythereïa.*] Venus à Cytheris inſulâ contra Cretam, quò primùm appulſam eam è mari egredientem nonnulli fabulati ſunt.

192 *Quid nunc.*] Apoſtrophe ad ſolem; quæ ſequentem fabulam inducit.

Ib. *Hyperione.*] Hunc Hyperionem Cœli filium, Heſiodus & Apollodorus ſcripſerunt quoque Solis patrem, quem pro ſole ipſo poſitum non ſemel reperias.

ardes recenti flammâ: & qui debes cuncta intueri, videt solam Leucothoën: et intentos habes oculos in unâ puellâ, quos debes orbi. Nunc oreris maturiùs in cœlo orientali; nunc tardiùs te immergis aquis; et producis horas hyemales, dum diu in illius obtutu hæret. Deliquium pateris nonnunquam; et defectus mentis porrigitur ad lucem; caliginosusterrorem incutis animis hominum. Neque expallescit, quòd Luna vicinior terris obfuerit: hic amor parit hunc colorem. Amas hanc solam: neque Clymene, neque Rhodus, neque formosissima mater Circes Æææ te movet, quæ quamvis neglecta optabat tuos complexus; illo ipso tempore graviter amore alio vulneratus eras. Leucothoë delevit ex animo tuo multas; quam Eurynome pulcherrima natio odores ferentis peperit; sed postquam nata adolevit, tantùm filia supererat matrem, quantùm mater superat cæteras. Orchamus parens imperium tenuit in urbe Achæmenias, atque is censetur septimus à primo atque *antiquo Belo. Pascua equorum sunt sub regione occidentali: habent Ambrosiam pro pabulo. Ea alit artus lassos laboribus diurnis, & restituit* crastinum *laborem. Et dum quadrupedes pascuntur cibis cœlestibus, & nox vicem absolvit, deus subit cubiculum amicæ mutatus in vultus matris Eurynomes; &*

Ureris igne novo: quique omnia cernere debes,
Leucothoën spectas: & virgine figis in unâ,
Quos mundo debes, oculos. Modò surgis Eoo
Temporiùs cœlo: Modò seriùs incidis undis;
Spectandique morâ brumales porrigis horas.
Deficis interdum: vitiumque in lumina mentis
Transit; & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quòd Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles. Facit hunc amor iste colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymeneque, Rhodosq;
Nec tenet Æææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæque tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
Concubitus; ipsoque illo grave vulnus habebas
Tempore. Leucothoë multarum oblivia fecit;
Gentis odoriferæ quam formosissima partu
Edidit Eurynome; sed postquam filia crevit,
Quàm mater cunctas, tam matrem filia vincit.
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus: isque
Septimus à prisci numeratur origine Beli.
Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
Ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
Membra ministeriis nutrit, reparatque labori.
Dumque ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt;
Noxque vicem peragit; thalamos deus intrat amatos
Versus in Eurynomes faciem genetricis, & inter

NOTÆ.

196 *Leucothoën.*] Orchami Babyloniorum regis filiam, Solis adamatam.

198 *Temporiùs.*] *Maturiùs, Citiùs.* Adverbium est ab adverbio *Tempori.*

199 *Brumales.*] Breviores horas, adeòque & dies.

202 *Nec, tibi.*] Solem negat ex interpositione lunæ passum deliquium pallere, quod illi quandoque accidit: sed obnubilari, quia Leucothoës amore teneatur. Pallere propriè est amantum: unde alibi,

Palleat omnis amans, color hic est aptus amanti.

204 *Clymene.*] Phaëtontis mater, de quâ jam sæpe, Oceani filia.

Ib. *Rhodos.*] Puella fingitur fuisse Rhodia, Neptuni, &, secundum aliquos, Veneris filia, Phœbo in primis adamata, ex quâ septem genuit filios.

205 *Æææ genitrix.*] Persia Oceani filia. Dicitur verò Circe Ææa ab Æâ urbe seu Peninsulâ Colchidis; quamquam alii aliter.

206 *Clytie.*] Una ex Oceani nymphis, Phœbe amore correpta, quam deinde odio maximo prosecutus est, ut infrà videbimus.

209 *Odoriferæ.*] Odores ferentis; hoc est, Arabicæ.

210 *Eurynome.*] Oceani & Tethyos filia, uxorque Orchami.

212 *Achæmenias.*] Persicas, Arabiæ finitimas, quibus imperavit Achemenes, à quo pars Persidis Achæmenia dicta est.

213 *Septimus.*] A Belo; Abas, Acrisius, Danaë, Perseus, Bochæmon, Achæmenes, Orchamus.

214 *Axe.*] Pro cœli seu mundi parte occidentali posuit.

Bis ſex Leucothoën famulas ad limina cernit
Lævia verſato ducentem ſtamina fuſo.
Ergo ubi, ceu mater, caræ dedit oſcula natæ:
Res, ait, arcana eſt: famulæ, diſcedite; neve
Arripite arbitrium matri ſecreta loquenti.
Paruerunt; thalamoque Deus ſine teſte relicto,
Ille ego ſum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video; per quem videt omnia tellus;
Mundi oculus. Mihi crede, places. Pavet illa; metuque,
Et colus & fuſus digitis cecidêre remiſſis.
Ipſe timor decuit. Nec longiùs ille moratus,
In veram rediît faciem, ſolitumque nitorem.
At virgo, quamvis inopino territa viſu,
Victa nitore Dei, poſitâ vim paſſa querelâ eſt.
Invidit Clytie (neque enim moderatus in illâ
Solis amor fuerat) ſtimulataque pellicis irâ
Vulgat adulterium: diffamatumque parenti
Indicat. Ille ferox immanſuetuſque precantem,
Tendentemque manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit altâ
Crudus humo: tumulumq; ſupèr gravis addit arenæ.
Diſſipat hunc radiis Hyperione natus: iterque
Dat tibi, quo poſſis defoſſos promere vultus.
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere, Nympha, caput: corpuſq; exangue jacebas.
Nîl illo fertur volucrum moderator equorum
Poſt Phaëtonteos vidiſſe dolentius ignes.
Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem.
Sed quoniam tantis fatum conatibus obſtat,
Nectare odorato ſpargit corpuſque, locumque:

inter duodecim ancillas vidit ad januam Leucothoën trahentem fila tenuia fuſo verſato. Poſtquam igitur obtulit ſuavia, tanquam mater dilectæ filiæ. Rem, ait, habeo ſecretam, ancillæ, abite, neve veſtris eſſe teſtes matri aperienti arcana. Obtemperaverunt, & Deus, arbitris è cubiculo remotis, dixit, Ego ſum ille, qui menſuro longum annum, qui cuncta intueor, per quem terra cuncta cernit; orbis lumen: mihi fidem adhibeas, mihi *amata es. Illa metuit; & colus, & fuſus exciderunt digitis timore laxatis. Ipſe metus decorus fuit; neque ille diutius hærens induit veros vultus, & conſuetum ſplendorem. At puella, quanquam tremefacta inſperato viſu, ſuperata ſplendore Dei, vim tulit ſine querimoniâ. Clytie invidit (neque enim amor Solis fuerat mediocris in illam) & incitata irâ in adulteram propalat adulterium, & vulgatum patri aperit. Ille crudelis, & inhumanus, & ferus tegit altâ terrâ orantem, & porrigentem manus ad lumina Solis, & dicentem, ille violavit* me *repugnantem; & ſuperinjecit cumulum ponderoſæ arenæ.* Sol *filius Hyperionis* arenam *hanc diſcutit radiis; & tibi,* Leucothoë, *viam facit, quâ poſſis emittere faciem terrâ obrutam. Tu verò, Nympha, jam non poteras erigere caput interfectum onere terræ: & jacebas corpus exanime. Nihil Sol rector equorum alatorum dicitur vidiſſe iniquius poſt flammas Phaethontis. Ille quidem nititur virtute radiorum reducere, ſi poſſit, ad vivum calorem membra frigida. Sed quia fatum impedit tantos niſus, imbuit nectare adorato & corpus, & locum:*

NOTÆ.

234. *Neque enim*] Immoderatus erat, adeòque nimis apertus; dicit hoc, ne quis fortaſſe Apollinis furta Clytiæ cognita miretur.

235. *Pellicis irâ*] Irâ, quâ in Leucothoën pellicem flagrabat, vel potiùs irâ quâ pellices ardere ſolent, cùm rivalem invenerint; conſtat enim Clytien etiam fuiſſe Apollini quondam amatum ex v. 257. ſeq. *non amplius author lucis adit*, &c.

240. *Crudus*] *Crudelis*, immitis. Alluſum fortè ad ſupplicia veſtalium corruptarum.

246. *Ignes*] *Fulmina* quibus â Jove miſſis Phaëton periit.

& priùs multa conqueſtus, nihilominus, inquit, penetrabis cœlum. Continuò corpus delibutum cœleſti nectare emollitum eſt, & imbuit terram ſuo odore; & ſurculus thurifer prodit, radicibus porrectis paulatim per ceſpitem, & per arenæ aggerem vertice ſuo erupit.

Multaque præqueſtus, Tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terramque ſuo madefecit odore:
Virgaque per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit; tumulumque cacumine rupit.

IV. *At Sol pater luminis non amplius accedit ad Clytien (quanquam amor poterat excuſare invidiam, et invidia indicium) et abſtinuit à Venere cum illâ.* Clytie *inſaniſſimè uſa amoribus conſumta eſt ab illo* tempore; *Nymphas fugiens; et comam gerens inornatam atque nudam, jacet humi ſub dio, et nocte et die; et per novem Dies ſine aquâ et ſine alimentis fovit jejunia ſolo rore et ſuis lachrymis: neque ſe movit à terrâ: intuebatur ſolummodo vultus Dei prætereuntis, et convertebat ſuam faciem ad illum. Dicunt artus* ejus *adhæſiſſe terræ; et pallor mutavit in herbas exſangues partem coloris. Eſt rubor in parte; et flos ſimillimus violæ occulit os. Illa, tametſi impeditur radice, flectitur ad ſolem ſuum; mutata adhuc tuetur ſuum amorem.*

IV. At Clytien (quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciumque dolor poterat) non ampliùs auctor
Lucis adit: Veneriſque modum ſibi fecit in illâ.
Tabuit ex illo dementer amoribus uſa,
Nympharum impatiens; & ſub Jove nocte dieque
Sedit humo nudâ nudis incomta capillis.
Perque novem luces expers undæque, cibique
Rore mero, lachrymiſque ſuis jejunia pavit:
Nec ſe movit humo. Tantùm ſpectabat euntis
Ora Dei: vultuſque ſuos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæſiſſe ſolo: partemque coloris
Luridus exſangues pallor convertit in herbas.
Eſt in parte rubor: violæque ſimillimus ora
Flos tegit. Illa ſuum, quamvis radice tenetur,
Vertitur ad Solem: mutataque ſervat amorem.

V. *Abſolverat fabulam: et factum ſtupendum demulſerat aures. Pars diffitentur fieri potuiſſe, pars dicunt veros Deos omnia poſſe: ſed non eſt etiam Bacchus ex eo numero. Alcithoë petitur, poſtquam ſorores conticuerunt; quæ telam pendentem radio texens, Tritos, inquit, prætereo amores Daphnidis paſtoris Idæi, quem Nympha irata ob pellicem* rivalem

V. Dixerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuiſſe negant; pars omnia veros
Poſſe Deos memorant: ſed non & Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoë, poſtquam ſiluêre ſorores:
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ,
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphe pellicis ira

NOTÆ.

253. *Delicuit*] Præteritum à deliqueſco, *Molle et liquidum factum eſt corpus.*

Ib. *Odore*] Quia in arbuſculam mutata eſt, ex cujus inciſo cortice thus exſudat, quod foco admotum Diis gratiſſimum præbet odorem, atque adeò *æthera tangit.*

257. *Indiciumque*] Quod Orchamo Leucothoes patri fecerat.

259. *Dementer uſa*] Dolore amens, quòd ſe ab Apolline prorſùs derelictam ſentiret.

260. *Nympharum impatiens*] Commercium aliarum nympharum fugiens.

209. *Flos tegit*] *Heliotropium* deſcribit, quod ſe cum ſole circumagere, illumque ſequi creditum, in quod mutata eſt Clytie.

271. *Ceperat*] Occupaverat, delectârat.

273. *Sed non et Bacchus*] Non imperitè profectò iſtud à poëtâ additum, ut Bacchi refricetur memoria, ad quem tandem redeundum, ut aptè inter ſe cohæreant hæ fabularum narrationes.

274. *Poſcitur*] Ut etiam fabellam aliquam narret.

277. *Idæi*] *Phrygii*, vel *Cretenſis*; quippe & in Phrygiâ & in Cretâ mons Ida. Siculum hunc fecerant alii, niſi fortè plures fuerunt.

Contulit

Contulit in ſaxum. Tantus dolor urit amantes.
VI. Nec loquor, ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fœmina, Scython.
VII. Te quoque, nunc adamas, quondam fidiſſime parvo,
Celmi, Jovi: largoque ſatos Curetas ab imbri:
VIII. Et Crocon in parvos verſum cum Smilace flores
Prætereo. Dulcique animos novitate tenebo.
IX. Unde ſit infamis; quare malè fortibus undis
Salmacis enervet, tactoſque remolliat artus;
Diſcite. Cauſſa latet: vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum divâ Cythereide natum
Naïdes Idæis enutrivêre ſub antris.
Cujus erat facies, in quâ materque paterque
Cognoſci poſſent: nomen quoque traxit ab illis.
Is tria cùm primùm fecit quinquennia; montes
Deſeruit patrios: Idâque altrice relictâ
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat; ſtudio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæque propinquos
Caras adit. Videt hîc ſtagnum lucentis ad imum
Uſque ſolum lymphæ. Non illîc canna paluſtris,
Nec ſteriles ulvæ, nec acutâ cuſpide junci.
Perſpicuus liquor eſt. Stagni tamen ultima vivo

mutavit in lapidem. Tanta ira inſtigat amantes.

VI. *Neque dico, ut olim Scython fuerat ambiguus, nunc mas, nunc fœmina, naturæ conditione mutata.*

VII. *Omitto te etiam Celmi, jam adamas, olim fideliſſime parvo Jovi;* omitto *etiam Curetas ortos ex ubere pluviâ.*

VIII. *Et Crocon mutatum in tenues flores cum Smilace: et morabor mentes gratâ novitate.*

IX. *Audite quamobrem Salmacis ſit dedecorata, quare vires auferat effœminatis aquis, et enervat membra contacta. Cauſſæ ignoratur: potentia fontis eſt vulgata. Naïdes aluerunt ſub ſpeluncis Idæis puerum natum Mercurio ex divâ Cythereïde, cujus vultus erat, in quo pater et mater poſſent dignoſci: habuit etiam nomen ab illis. Is, ſtatim atque implevit annum decimum quintum, deſtituit montes paternos, et Idâ nutrice deſertâ, geſtiebat vagari per ignota loca, et cernere fluvios ignotos, dum interim alacritas levaret laborem. Ille etiam inviſit urbes Lycias, et Caras conterminos Lyciis. Hîc aſpicit lacum aquæ perſpicuæ uſque ad ultimum fundum. Illîc neque arundo paluſtris, neque ulvæ inutiles, neque junci acutâ cuſpide ſuccreverunt. Aqua eſt pellucida. Margo tamen ſtagni virente*

NOTÆ.

282. *Celmi*] Unus ex Idæis Dactylis, Jovis nutritius, cui parvulo multùm dilectus, à quo poſtea, quòd mortalem eum vulgaviſſet, in adamantem mutatus eſt.

Ib. *Curetas*] Diomedes ait, Opem in Idam Cretenſem delatam ex fugâ, cùm puerperii tempus inſtaret, primam montis partem manibus prehendiſſe, atque in partu ſolutam. Ex impreſſione verò palmarum Curetas prodiiſſe, quos ab effectu Græci nominis *Dactylos*, i. e. digitos, & *Idæos* à monte nominaverunt. Strabo ait ἀπὸ τῆς χειρὸς, id eſt, à tonſorâ *Curetas* appellatos, quòd detonſi eſſent. Jovis fuerunt nutritii, & Cybeles ſacerdotes. Dicti ſunt item *Corybantes*.

283. *Smilace*] Puella eſt, quæ Crocon amavit, quo cùm potiri non poſſet, in Smilacis, quæ hederæ ſimilis eſt, florem mutata eſt, ſicuti & Crocus in Crocum.

285. *Infamis*] Fuit Salmacis fons Cariæ, in quem quicunque vir deſcenderet, ita mollis fiebat, & fœminæ naturam induebat, ut inde *Hermaphroditus*, hoc eſt, utrumque ſexum habens, exiret: quâ re fons infamis factus. Unde verò illi tanta vis, meliùs erit ex ipſo poëtâ cognitum.

291. *Nomen*] Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης.

296. *Lycias*] Eſt Lycia Aſiæ minoris provincia, ad mare Mediterraneum, aut ejus partem, quod à Lydiâ *Lycium* dicitur.

297. *Caras*] Accuſativus Græcus. Sunt autem Cares Cariæ incolæ, juxta Lyciam.

glebâ circumdatur, et gramine ſemper viridi. Nympha frequentat; ſed neque apta venationi, nec quæ conſueverit curvare arcus, nec certare curſu, et ſola Naïadum non cognita veloci Dianæ. Fama eſt ſuas ſorores ſæpe illi dixiſſe, Salmaci, cape jaculum, vel pharetras, verſicolores; et miſce tua otia cum laboriоſis venatibus. Neque illa capit jaculum, neque pictas pharetras, neque miſcet ſua otia cum laboriоſis venatibus. Sed tantùm lavat pulchra membra in fonte ſuo: ſæpe pectit capillos pectine buxeo; et conſulit aquas ſpectatas, quid ſibi conveniat: interdum induta corpus veſtitu pellucido ſternitur vel in teneris frondibus, vel in teneris graminibus. Sæpe colligit flores; et tum quoque fortè colligebat, cùm aſpexit juvenem, et cupivit frui conſpecto. Neque tamen priùs acceſſit, quanquam feſtinabat accedere, quàm ſe ornavit, quàm circumſpexit veſtitus, et compoſuit faciem, et digna fuit videri pulchra. Tunc ſic occœpit loqui; O Juvenis digniſſime haberi deus; ſive tu deus es, videris eſſe Cupido: ſeu es mortalis, qui te produxerunt ſunt felices, frater eſt quoque beatus, et ſanè ſoror, ſi quam habes eſt

Ceſpite cinguntur, ſemperque virentibus herbis.
Nympha colit: ſed nec venatibus apta, nec arcus
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu:
Solaque Naïadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe ſuas illi fama eſt dixiſſe ſorores:
Salmaci, vel jaculum, vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras;
Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet.
Sed modò fonte ſuo formoſos perluit artus:
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines;
Et quid ſe deceat, ſpectatas conſulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis.
Sæpe legit flores. Et tunc quoque fortè legebat,
Cùm puerum vidit: viſumque optavit habere.
Nec tamen antè adiit, etſi properabat adire,
Quàm ſe compoſuit, quàm circumſpexit amictus,
Et finxit vultum; & meruit formoſa videri.
Tunc ſic orſa loqui: Puer ô digniſſime credi
Eſſe Deus; ſeu tu Deus es, potes eſſe Cupido:
Sive es mortalis; qui te genuêre beati:
Et frater felix, & fortunata profectò
Si qua tibi ſoror eſt, & quà dedit ubera nutrix.
Sed longè cunctis longèque potentior illis,
Si qua tibi ſponſa eſt; ſi quam dignabere tædâ.
Hæc tibi ſive aliqua eſt; mea ſit furtiva voluptas:
Seu nulla eſt; ego ſim: thalamumq; ineamus eundem.
Naïs ab his tacuit: pueri rubor ora notavit
Neſcia quid ſit amor: ſed & erubuiſſe decebat.
Hic color apricâ pendentibus arbore pomis;
Aut ebori tincto eſt, aut ſub candore rubenti,
Cùm fruſtrà reſonant æra auxiliaria, lunæ.

felix, et nutrix quæ tibi admovit mammam. Sed ſi quam habes ſponſam, ſi quam dignam crediderit face, ea longè multòque fortunatior illis omnibus. Seu aliquam habes, voluptas ſit mihi ſecreta: ſeu nullam habes, ego ſim tibi ſponſa, et conveniamus in unum cubiculum. Poſt hæc Naïs ſiluit: rubor tinxit vultus adoleſcentis ignorantis quid ſit amor: ſed etiam decorum erat pudore ſuffuſum fuiſſe. Hic eſt color pomis adhærentibus arbori ſoli expoſitæ aut ebori calore infecto, aut lunæ rubenti ſub albedine, cùm æra opifera ne quidem obſtrepunt.

NOTÆ.

311. *Citoriaco*] *Buxeo*; à Citoro Galatiæ monte buxo celebri.

319. *Et finxit vultum*] Sumſit vultum blandum, amantique aptum.

333. *Æra*] Mulieres aſtrologiæ peritæ, ecliptica lunæ præſciæ, quò ſibi fidem apud vulgus facerent, ſimulabant ſe carmine magico, veneficiis, & rhombo poſſe lunam rubore ſuffuſam deducere. Quod cùm vulgò perſuaſum eſſet, laboranti lunæ auxiliari ſe credebant, ſi pelvium tinnitu, & tubarum ſtrepitu obſtreperent carminibus veneficarum, ne exaudirentur à lunâ.

Poſcenti

Poſcenti Nymphæ fine fine ſororia ſaltem
Oſcula, jamque manus ad eburnea colla ferenti,
Deſinis? an fugio, tecumque, ait, iſta relinquo?
Salmacis extimuit; Locaque hæc tibi libera trado,
Hoſpes, ait; ſimulatque gradu diſcedere verſo.
Tum quoque reſpiciens, fruticumque recondita ſilvâ
Delituit: flexumque genu ſubmiſit. At ille
Ut puer, & vacuis ut inobſervatus in herbis
Huc it; & hinc illuc: & in alludentibus undis
Summa pedum, taloque tenus veſtigia tingit.
Nec mora; temperie blandarum captus aquarum,
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum verò obſtupuit, nudæque cupidine formæ
Salmacis exarſit. Flagrant quoque lumina Nymphes;
Mon aliter, quàm cum puro nitidiſſimus orbe
Oppoſitâ ſpeculi referitur imagine Phœbus.
Vixque moram patitur: vix jam ſua gaudia differt.
Jam cupit amplecti: jam ſe malè continet amens.
Ille, cavis velox applauſo corpore palmis,
Deſilit in latices: alternaque brachia ducens
In liquidis tranſlucet aquis: ut eburnea ſi quis
Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro
Vicimus, en meus eſt, exclamat Naïs: &, omni
Veſte procul jactâ, mediis immittitur undis:
Pugnacemque tenet; luctantiaque oſcula carpit:
Subjectatque manus, invitaque pectora tangit:
Et nunc hâc juveni, nunc circumfunditur illâc.
Denique nitentem contrà, elabique volentem
Implicat, ut ſerpens, quam regia ſuſtinet ales;
Sublimemque rapit: pendens caput illa, pedeſque
Alligat; & caudâ ſpatiantes implicat alas.
Utve ſolent hederæ longos intexere truncos:

nymphæ petenti indeſinenter ſaltem ſuavia ſororia, jamque manus ad candidum collum injicienti, dixit, Puer, deſine me ſollicitare, aut diſcedam, et tibi ſoli loca hæc relinquam. Salmacis expavit: et inquit, Hoſpes, tibi loca hæc libera relinquo; et fingit abire greſſu averſo. Tum etiam reſpectans, et tecta in fruticetis ſe occultavit, et ſe inflexit poplite curvato: At ille, utpote puer, et tanquam non eſſet viſus in gramine jam à Salmace relicto, huc vadit, et deinde illuc, et mergit ultimam partem pedum et plantam uſque ad talos in aquis alludentibus. Et ſine cunctatione delinitus tepore adblandientium aquarum, exuit tenues amictus à molli corpore. Tum verò Salmacis mirata eſt, et incaluit amore nudæ formæ. Oculi etiam nymphæ ardent; non aliter quàm cùm ſol ſplendidus in ſereno cœlo repercutitur à ſpeculo ſibi objecto. Vixque moram tolerat, vix jam prorogat ſuam voluptatem. Jam optat complecti, vix jam furens ſe reprimit. Ille celer prorumpit in aquam corpore lenitèr percuſſo palmis; et movens lacertos pernicibus in nitidis aquis tranſlucet; quemadmodum ſi quis operiat imagines ex ebore factas vel alba lilia vitro pellucido. Vicimus, exclamat Naïs. Ecce meus eſt, et omni amictu procul depoſito, ſeſe injicit in mediis aquas; et urget reluctantem, et deoſculatur nolentem, et ſubjicit manus, et tangit pectora invita, et modò hâc circumcingit puerum, modò illâc. Denique impedit reluctantem, et cupientem evadere, ſicut anguis, quem avis regia tenet, et aufert ſublimem: ille pendens implicat caput et pedes avis, *et caudâ ſuâ involvit alas illius extenſas. Vel ut hederæ conjecerunt implicare productos ſtipites:*

NOTÆ.

334. *Sororia*] Qualia ſorori frater honeſtè dare poteſt.

347. *Flagrant*] Ex incendio amoris, qui in oculis ſe maximè prodit.

353. *Alternaque*] Natantium more, qui brachia viciſſim movent.

362. *Ut ſerpens*] ——— ὡς ὅτε τ' ὑψιπέτης φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πελώρη, &c. Hom. Il. 12.

Ib. *Regia ales*] *Aquila*, Jovis armiger.

& ut polypus coërcet hoſtem correptum ſub aquis, cirris ſeu pedibus flagella imitantibus hîc inde ſparſis. Atlantiades perſeverat, et recuſat nymphæ voluptatem expectatam. Illa urget & conjuncta toto corpore quemadmodum affixa erat, Quamvis, inquit, reluctéris, peſſime, non tamen dilaberis: ita velitis diî, neque ulla dies hunc disjungat à me, nec me ab eo. Preces invenerunt deos propitios: nam corpora confuſa duorum connectuntur, atque unus vultus illis tribuitur: quemadmodum, ſi quis videat ramos coaleſcere creſcendo cortice connexo, et ſimulaugeri. Sic poſtquam artus coaluerunt firmo complexu, neque duo ſunt, et forma duplex, neque poſſint appellari fœmina neque mas, et videntur neutrum et utrumque. Cùm igitur Hermaphroditus cernit aquas fluidas, in quas vir intraverat, ipſum reddidiſſe ſemivirum, et artus eſſe effœminatos in illis, porrigens manus dixit, ſed non jam ſono maſculo, O pater et mater facite in grætiam filii, qui habet nomen utriuſque

Utque ſub æquoribus deprênſum polypus hoſtem
Continet, ex omni dimiſſis parte flagellis.
Perſtat Atlantiades; ſperataque gaudia Nymphæ
Denegat. Illa premit; commiſſaque corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licet, improbe, dixit,
Non tamen effugies. Ita Dî jubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me ſeducat ab iſto.
Vota ſuos habuêre Deos: nam miſta duorum
Corpora junguntur, facieſque inducitur illis
Una. Velut ſi quis conductâ cortice ramos
Creſcendo jungi, pariterque adoleſcere cernat.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, & forma duplex, nec fœmina dici,
Nec puer ut poſſint; neutrumque, & utrumque videntur.
Ergo ubi ſe liquidas, quò vir deſcenderat, undas
Semimarem feciſſe videt, mollitaque in illis
Membra: manus tendens, ſed jam non voce virili
Hermaphroditus ait, Nato date munera veſtro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quiſquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
Semivir; & tactis ſubitò molleſcat in undis.
Motus uterque parens nati rata vota biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.

X. Finis erat dictis; & adhuc Minyeïa proles
Urget opus, ſpernitque Deum, feſtumque profanat;
Tympana cùm ſubitò non apparentia raucis
Obſtrepuêre ſonis: & aduncо tibia cornu,

veſtrum, ut quicunque mas deſcenderit in hos fontes, egrediatur inde ſemivir; et emolliatur in aquis, quàm primùm eas tetigerit. Parens uterque annuens firmavit preces filii ambigui, et infecit fontem ignoto veneno.

X. Abſolverant ſuas narrationes, et adhuc Minyeïa progenies promovet opus, et aſpernatur deum et violat feſtum, cùm repentè tympana illis non viſa perſonant rauco ſtrepitu; et tibia curvo cornu,

NOTÆ.

366. *Polypus*] Piſcis eſt à pedum multitudine, quos Plinius crines & cirros, noſter flagella appellat, ſic dictus; quibus quamlibet prædam, aut hoſtem, præcipuè autem Conchylia, implicat. De eo Plinius, Ælianus, alii.

368. *Atlantiades*] *Hermaphroditus* pronepos Atlantis: Hic nempe Majam, Maja Mercurium, Mercurius genuit Hermaphroditum.

388. *Tinxit*] Falsò creditum eſſe Venereâ mollitie implicare Salmacidem eos, qui ex ſuo fonte bibiſſent, ſcripſit Vitruvius: atque ait idem fabulæ locum dediſſe, quòd ab Argis ſedibus pulſi Cares, cùm ex montibus, ubi latrocinia exercebant, ad notum fontem deſcenderent, ibi in Græcorum conſuetudinem & ſuavitatem ſuâ voluntate reducti fuerint.

389. *Minyeïa*] *Alcithoë, Arſinoë, & Leucothea:* vel, ut Ant. Liberalis, Leucippe, Arſippa, & Alcathoë.

390. *Opus*] Telam die Baccho ſacrâ nectit, lanificium exercet; quod antè vidimus.

391. *Non apparentia*] Quæ Minyeïdes mente captæ ſibi viſæ ſunt audire.

Tinnulaque

Tinnulaq; æra ſonant: redolent myrrhæq; crocique:
Reſque fide major, cœpêre vireſcere telæ,
Inque hederæ faciem pendens frondeſcere veſtis.
Pars abit in vites: & quæ modò fila fuerunt,
Palmite mutantur: de ſtamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jamque dies exactus erat, tempuſque ſubibat,
Quod tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem;
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repentè quati, pingueſque ardere videntur
Lampades, & rutilis collucere ignibus ædes;
Falſaque ſævarum ſimulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta ſorores;
Diverſæque locis ignes ac lumina vitant.
Dumque petunt latebras, parvos membrana per artus
Porrigitur; tenuique inducit brachia pennâ.
Nec quâ perdiderint veterem ratione figuram
Scire ſinunt tenebræ. Non illas pluma levavit:
Suſtinuêre tamen ſe perlucentibus alis.
Conatæque loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt; peraguntque leves ſtridore querelas.
Tectaque, non ſilvas, celebrant: lucemque peroſæ
Nocte volant, ſeroque trahunt à veſpere nomen.

XI. Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnaſque novi matertera vires
Narrat ubique Dei: de totque ſororibus expers
Una doloris erat, niſi quem fecêre ſorores.
Aſpicit hanc natis thalamoque Athamantis habentem

& æra ſtridula obſtrepunt; et myrrhæ et croci exhalant; reſque incredibilis, telæ cœperunt virere & veſtes pendulæ frondeſcere in modum hederæ. Pars mutatur in vites; et quæ modò fuerunt fila vertuntur in palmitem: pampinus prodit ex ſtamine; purpura dat ſplendorem uvis rubro colore diſtinctis. Jamque dies effluxerat et tempus aderat, quod neque tu poſſis vocare caliginem, neque lucem, ſed tamen conjunctionem incertæ noctis cum luce: ſubitò tecta videntur concuti, et pingues lampades lucere, et domus ſplendeſcere rutilis flammis, & fictas imagines crudelium ferarum ululare. Jam diu ſorores ſeſe abdunt per domum fumo plenam, et in varia loca diſperſæ effugiunt flammas atque lucem. Et dum quærunt latibula, cuticula extenditur per exilia membra, et involvit brachia ſubtili pennâ. Neque tenebræ patiuntur cognoſcere quomodo amiſerint priorem formam. Pluma illas non ſuſtulit: attamen ſuſtentatæ ſunt alis perlucidis: et cùm tentent loqui, efferunt exiguum ſonum pro corporis ſui modulo; et queruntur tenui ſtridore; et frequentant tecta, non ſilvas; et exoſæ lucem nocte volunt, et ducunt nomen à veſpere.

XI. Tum verò potestas Bacchi erat celebris totis Thebis; & matertera refert ubique magnam potentiam novi dei; & ſola de tot ſororibus erat ærumna omni *vacua, niſi* illius *quam ſorores illi attulerant. Juno hanc videt animo elatam ob filios, & conjugium Athamantis,*

NOTÆ.

393. *Myrrhæque*] Quibus fingitur Bacchus delibutus, ut ſuprà lib. III. v. 555.

395. *Veſtis*] Lana in fuſis & telis, quod innuunt verſus ſequentes.

398 *Purpura*] Color lanarum purpureus, vel ſimpliciter color inſitis uvis purpureus.

400. *Quod tu*] *Crepuſculum.*

404. *Ferarum*] Tigres dicit & Lynces, quæ Bacchi dicuntur currum trahere.

407. *Parvos*] Quia in veſpertiliones ſorores mutatæ, qui alarum loco membranam quandam habent, quæ illis etiam pedum uſum præbet.

408. *Pennâ*] Duriter admodum per pennas membranam illam intelligas, quâ inſtructos dicit veſpertiliones alarum loco.

415. *Nomen*] Νυκτερίδες dictæ.

417. *Matertera*] *Ino*, ſoror Semeles.

418. *Expers una*] Sola erat inter tot ſorores quæ nullam adhuc infortunium paſſa eſt; quippe Semele extinctâ, Autonoë filium Actæonem in cervum mutatum viderat, filium Penthea Agave diſcerpſerat.

420. *Athamantis*] Fuit Athamas Æoli filius, rex Thebarum.

et deum alumnum: et ægrè hoc tulit; et ſecum dixit, *ortus ex adulterâ potuit transformare nautas Mæonios in* delphinos, *et immergere mari, et tradere præcordia filii diſcerpenda ſuæ genetrici, et tegere tres Minyeïdas novis alis; Juno nihil poterit, niſi plorare inultas ærumnas? Atque id mihi ſatìs eſt? hæc eſt ſola potentia, quam nos habemus? Ipſe edocet quid faciam; licet etiam doceri ab hoſte: et ſatìs ſupèrque monſtrat nece Penthei quid furor poſſit. Quamobrem Ino non incitetur* furore, *et ſequatur exempla ſororum ſuarum ſimili dementiâ affecta? Eſt iter depreſſum obductum taxo peſtiferâ: ducit ad ſedes Stygias muto ſilentio. Pigra palus Stygia emittit nebulas; et umbræ novæ et manes ſepulchris functi deſcendunt illuc. Horror & frigus obſident latè loca ſqualida: Et recentes umbræ neſciunt quæ ſit via quæ ducit ad urbem infernam,* aut *ubi ſit palatium atri Plutonis. Urbs magna habet mille aditus, et fores undique patentes: et quemadmodum mare recipit amnes totius terræ, ſic ille locus omnes animas; neque nimis eſt parvus ad* continendam *ullam multitudinem, aut ſentit agmina venire. Umbræ exſangues vagantur ſine corpore et oſſibus; et pars frequentat forum, pars curiam inferni regis; pars ſtudia aliqua exercet ad imitationem prioris vitæ in terris actæ*

Sublimes animos, & alumno numine Juno;
Nec tulit: & ſecum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios, pelagoque immergere, nautas,
Et laceranda ſuæ nati dare viſcera matri,
Et triplices operire novis Minyeïdas alis:
Nìl poterit Juno, niſi inultos flere dolores?
Idque mihi ſatìs eſt? hæc una potentia noſtra eſt?
Ipſe docet quid agam. Fas eſt & ab hoſte doceri.
Quidque furor valeat, Pentheà cæde ſatìſque
Ac ſupèr oſtendit. Cur non ſtimuletur, eatque
Per cognata ſuis exempla furoribus Ino?
Eſt via declivis funeſtâ nubila taxo:
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.
Styx nebulas exhalat iners; umbræque recentes
Deſcendunt illâc, ſimulacraque functa ſepulchris.
Pallor Hiemſque tenent latè loca ſenta: novique,
Quà ſit iter, manes, Stygiam quod ducit ad urbem,
[Ignorant: ubi ſit nigri fera regia Ditis]
Mille capax aditus, & apertas undique portas
Urbs habet. Utque fretum de totâ flumina terrâ,
Sic omnes animas locus accipit ille; nec ulli
Exiguus populo eſt, turbamve accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore & oſſibus umbræ:
Parſque forum celebrant, pars imi tecta Tyranni;
Pars aliquas artes antiquæ imitamina vitæ

NOTÆ.

421. *Alumno numine*] *Bacchо*, cujus Ino erat nutrix.

422. *Natus*] *Bacchus* Semeles ex Jove filius.

423. *Mæonios*] *Tyrrhenos*, de quibus ſuprà, qui a Mæoniâ Aſiæ minoris provinciâ erant oriundi.

424. *Nati*] De quo jam ſæpe: nam de Pentheo à matre lacerato loquitur.

428. *Ipſe*] *Bacchus*.

431. *Cognata*] His ſimilia, quibus correptæ, & Ino & Agave Pentheum laniaverunt.

435. *Functa*] Non enim inſepultorum umbris Styggem fas erat tranſire. Unde apud Virg. Æn. 6. Sibylla ita alloquitur Palinurum,

Tu Stygias inhumatus aquas, &c.

436. *Senta*] Quippe inertia & ſqualida, quò nullius ſolis radius pervadere poteſt.

438. *Ignorant*] Verſum hunc ut ineptum tulit Heinſius. Si retineas, ſenſus ſe habet utì interpretati ſumus.

441. *Nec ulli exiguus*] Quantacunque advenìat umbrarum multitudo, facilè omnes recipit, nec ſentit numerum augeri; quia vel locus ipſe vaſtè patet, vel animæ nullum occupant ſpatium.

444. *Forum*] Ubi cauſas audit Minos.

445. *Pars aliquas artes*] Iiſdem ſtudiis tenentur apud inferos, quæ vivi in terris exercebant. Secutus eſt Virg. Æn. VI.

Pars in gramineis exercent, &c.

Exercent;

Exercent; aliam partem ſua pœna coërcet.
Suſtinet ire illuc, cœleſti ſede relictâ,
(Tantùm odiis, iræque dabat) Saturnia Juno.
Quò ſimul intravit, ſacroque à corpore preſſum
Ingemuit limen; tria Cerberus extulit ora:
Et tres latratus ſimul edidit. Illa ſorores
Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant:
Deque ſuis atros pectebant crinibus angues.
Quam ſimul agnôrunt inter caliginis umbras;
Surrexêre Deæ. Sedes Scelerata vocatur.
Viſcera præbebat Tityos lanianda; novemque
Jugeribus diſtentus erat. Tibi, Tantale, nullæ
Deprênduntur aquæ: quæque imminet, effugit arbos.
Aut petis, aut urges ruiturum, Siſyphe, ſaxum.
Volvitur Ixion; & ſe ſequiturque, fugitque.
Molirique ſuis lethum patruelibus auſæ,
Aſſiduæ repetunt, quas perdant, Belides undas.

exercet; alia pars ſuppliciis urgetur. Juno Saturnia non veretur illuc deſcendere cœleſti domo deſtituta (tantùm indulgebat dolori atque odiis). Quò ſtatim atque ſubiit, et fores impulſæ à ſacro corpore ſtrepitum fecerunt, Cerberus erexit tria capita, & ſimul tres emiſit latratus. Illa arceſſit ſorores nocte ortas, quæ numina ſunt ſæva et inexorabilia. Sedebant ante januam carceris obſeratam adamante, et pectebant nigros ſerpentes ex ſuis capillis. Quam cùm primùm deæ agnoverunt inter tenebras opacas, ſurrexerunt. Locus appellatur Sceleratus. Ibi Tityus dabat præcordia diſcerpenda, & extenſus erat per novem jugera.

Tantale, nullæ aquæ à te inveniuntur, et arbor quæ impendet, à te recedit. Aut petis lapſum, aut ſurſum moves lapidem ſtatim relapſurum, Siſyphe. Ixion rotatur, et ſe fugit et inſequitur. Et Belides non veritæ parere necem ſuis patruelibus, intentæ repetunt aquas, quas neceſſe eſt ſtatim *perdant.*

NOTÆ.

448. *Dabat*] Juno, quæ majeſtatis oblita, ad inferos deſcendere non dedignata eſt.

450. *Cerberus*] Ditis aulæ janitor canis centiceps, ut Horatio viſum, triceps ſecundum alios, leonis, lupi, & canis ora gerens.

452. *Nocte genitas*] *Furias* dicit Acherontis & Noctis filias. Tres fuiſſe dicuntur, Tiſiphone, Alecto, & Megæra.

Ib. *Grave*] Poteſt hoc referri ad Junonem, ſed potiùs ad furias, quas quaſi ſub uno numine comprehenſas dicit.

453. *Adamante*] Id eſt, feris firmiſſimis: ut nullî vi pœnam effugere valeant, qui intus clauſi ſunt.

456. *Scelerata*] Quia ibi plectuntur ſceleràti. *Sceleratum limen*, Virg. VI. Æn.

457. *Tityos*] Jovis fuit & Elaræ filius, quem ob corporis immenſam magnitudinem Terrâ genitum fuiſſe fabulati ſunt. Hic Latonem de ſtupro appellare auſus, ſagittis Apollinis ad inferos deturbatus eſt, ubi jecur perpetuò renaſcens vulturi aſſiduè præbet exedendum.

458. *Tantale*] Tantalus Jovis ex Plote nymphâ filius, qui propter garrulitatem, deorum ſecretis in vulgus prolatis, vel quia Pelopem filium diîs epulandum appoſuit, hâc pœnâ apud inferos eſt multatus, ut inter epulas fame, in mediis aquis ſiti torqueatur; cui etiam lapis imminet jamjam cadenti ſimilis.

460. *Siſyphe*] Æoli fuit filius latrocinio infamis, quem Theſeus detruſit ad inferos, ubi ſaxum habet ad montis verticem ſubvolvendum, quod ſimul ac in aſcendendo elapſum eſt, cogitur repetere.

461. *Ixion*] Qui à Jove in cœlum elatus, auſus eſt Junonem ſollicitare, cujus ſub imagine nubem illi objecit Jupiter, & deinde ad inferos dejecit, ubi rotæ alligatus æternùm volvitur.

Ib. *Et ſe ſequiturque*] Nempe rotæ circumactæ aſſivus.

463. *Quas perdant*] Quia vas, in quos aquas fundunt, perforatum eſt.

Ib. *Belides*] *Beli nepotes.* Nam Belus duos habuit filios Danaum & Ægyptum. Is quinquaginta Danai filias totidem filiis ſuis deponſavit. Sed Danaus, cùm Apollinis oraculo didiciſſet, ſe quandoque ab uno filiorum Ægypti, ſuo genero occiſum iri, filiabus mandavit, ut primâ nocte quæque ſuos maritos occiderent. Quæ quidem omnes, præter unum Hypermneſtram natu minimam, quæ Lynceo ſponſo pepercit, à quo poſtea Danaus fuit interfectus, patri ſunt obſecutæ. Quare eâ pœnâ apud inferos damnatæ ſunt, ut cribris aquam haurire nunquam deſiſtant.

Quos omnes acie poſtquam Saturnia torvâ
Vidit, & ante omnes Ixiona; rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens, Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia dives habet: qui me cum conjuge ſemper
Sprevit; & exponit cauſſas odiique, viæque,
Quidque velit. Quod veilet, erat, ne regia Cadmi
Staret; & in facinus traherent Athamanta ſorores.
Imperium, promiſſa, preces confundit in unum:
Sollicitatque Deas. Sic hæc Junone locutâ,
Tiſiphone canos, ut erat, turbata capillos
Movit: & obſtantes rejecit ab ore colubras.
Atque ita, Non longis opus eſt ambagibus, inquit.
Facta puta, quæcumque jubes. Inamabile regnum
Deſere: teque refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Juno: quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora; Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem: fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam; tortoque incingitur angue:
Egrediturque domo. Luctus comitantur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Inſania vultu.
Limine conſtiterat: poſtes tremuiſſe feruntur
Æolii, pallorque fores infecit acernas:
Solque locum fugit. Monſtris exterrita conjux,
Territus eſt Athamas: tectoque exire parabant:
Obſtitit infelix, aditumque obſedit, Erinnys:
Nexaque vipereis diſtendens brachia nodis,
Cæſariem excuſſit. Motæ ſonuêre colubræ.
Parſque jacens humeris, pars circum tempora lapſæ
Sibila dant, ſaniemque vomunt, linguaſque coruſcant.

Quos omnes poſtquam Saturnia aſpexit infenſis oculis, et ante omnes Ixionem; rurſus deflectens oculos *ab illo, & ſpectans Siſyphon, Quamobrem, ait, iſte ſolus ex fratribus luit pœnas æternas? regia opulenta tenet ferocem Athamantem, qui ſemper me deſpexit cum uxore; & narrat cauſſas et odii et itineris, et quid cupiat. Quod optaret, erat, ne regia Cadmi maneret, et ſorores urgerent Athamantem in flagitium. Simul utitur juſſis, pollicitationibus, precibus, et urget deas. Poſtquam Juno ita hæc protuliſſet, Tiſiphone confuſam gerens comam albam,* eam *concuſſit, & dimovit ab ore ſerpentes moleſtos atque ita incipit, Non opus eſt prolixis verborum anfractibus: credito peracta quæcumque imperas: relinque regnum odioſum, et redi in aërem cœli melioris. Juno revertitur hilaris; et eam Iris Thaumantias purgavit aquis aſperſis, cùm cœlum fuvire vellet. Sine cunctatione gravis Tiſiphone corripit tædam imbutam cruore, & tegitur pallâ quæ ſanguine liquido rubebat, & circumdatur ſerpente intorto: & domo exit, Dolor, et Pavor, et Terror, et Veſania timidâ facie ſequuntur diſcedentem. Ad fores pervenerat: poſtes Æolii dicuntur fuiſſe concuſſi, & pallor fœdavit portam ex acerno ligno* factam. *Sol etiam vitat locum. Athamas expavit prodigiis,* ejus *uxor expavit, et quærebant egredi domo. Peſtifera furia prohibuit, et occupavit introitum; et porrigens brachia implicita nodis vipereis, comam agitavit. Serpentes agitati ſirepitum fecerunt: & pars in humeros ſparſi, pars fluentes circum tempora ſibila edunt, et tabum eructant, et emittant linguis.*

NOTÆ.

465. *Ante omnes*] Propter oblatum ſtuprum.

468. *Conjuge*] *Ino*, quam Athamas, Siſyphi frater, duxerat uxorem.

471. *Sorores*] *Furiæ*, quibus Athamas in rabiem actus nefas aliquod patraret.

475. *Colubras*] Quas partim pro capillis gerunt furiæ.

480. *Luſtravit*] Purgavit ab Inferorum contactu.

Ib. *Thaumantias Iris*] Thaumantis & Electræ filia, deorum nuncia, Junonis præſertim famula.

487. *Æolii*] *Athamantis* Æoli filii.

488. *Conjux*] *Ino*.

Inde

Inde duos mediis abrumpit crinibus angues;
Peſtiferâque manu raptos immiſit. At illi
Inooſque ſinus, Athamanteoſque pererrant;
Inſpirantque graves animas: nec vulnera membris
Ulla ferunt. Mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra veneni,
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ
Erroreſque vagos, cæcæque oblivia mentis,
Et ſcelus, & lachrymas, rabiemque, & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo, viridi verſata cicutâ.
Dumque pavent illi; vertit furiale venenum
Pectus in amborum: præcordiaque intima movit.
Tum face jactatâ per eundem ſæpius orbem,
Conſequitur motos velociter ignibus ignes.
Sic victrix, juſſique potens, ad inania magni
Regna redit Ditis; ſumtumque recingitur anguem.
Protinus Æolides mediâ furibundus in aulâ
Clamat, Io, comites, his retia pandite ſilvis:
Hîc modò cum geminâ viſa eſt mihi prole leæna.
Utque feræ, ſequitur veſtigia conjugis amens;
Deque ſinu matris ridentem & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis terque per auras
More rotat fundæ: rigidoque infantia ſaxo
Diſcutit oſſa ferox. Tum denique concita mater
(Seu dolor hoc fecit, ſeu ſparſi cauſa veneni,
Exululat; paſſiſque fugit malè ſana capillis.
Teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis;
Evohe, Bacche, ſonat. Bacchi ſub nomine Juno

Poſtea revellit ex mediis capillis duos ſerpentes, & revulſos conjecit lethali manu. At illi ſerpunt per gremium Inûs & Athamantis, & immittunt peſtiferos halitus: nec corpus lædunt ullo modo; animus eſt, qui patiatur crudeles plagas. Apportaverat etiam ſecum horrendum virus fluidum, ſpumas ex ore Cerberi fluentes, & toxicum Echidnæ; & incertas fluctuationes, & oblivia caliginoſæ mentis, & nefas, & fletus, & furorem, & deſiderium ſtragis, omnia ſimul mixta; quæ confuſa cum cruore recenti coxerat abeno capaci mixta cicutâ vireſcente. Et dum illi tremunt, immittit tetrum toxicum in ſinus amborum; & perculit ultima viſcera. Tum tædâ motâ ſæpius per eundem circulum, flammas vibratas celeriter perſequitur aliis flammis. Sic voti compos, & Junonis mandato peracto, revertitur ad ſedes exiles magni Plutonis, & ſolvit iterum à crinibus ſerpentem quo cincta erat. Continuò filius Æoli ſæviens in aulâ vociferatur. Io, ſocii tendite plagas his ſilvis: leænam hîc conſpexi modò cum duobus catulis. Atque rabidus inſiſtit veſtigiis uxoris tanquam feræ: & vellit ex gremio matris Learchum ridentem & porrigentem teneras ulnas; & crudelis bis terque in orbem jactat per aërem in modum fundæ, & diſjicit oſſa infantis illiſa duræ petræ. Tum denique mater furiata, ſeu dolor hoc præſtitit, ſeu diffuſum virus inſaniæ *cauſſa fuit, exululat; & veſana prorumpit ſparſâ comâ. Et geſtans te puſillum, Melicerta, brachiis nudis; Evohe, Bacche, clamat. Juno ad nomen Bacchi*

NOTÆ.

498. *Inſpirant graves*] Mentem peſtifero afflatu turbabant, quod pejùs adhuc fuit quàm ſi morſibus miſeros vexaſſent.

501. *Echidnæ*] Latinè vipera eſt fœmina. Sumitur verò ſæpius pro Hydrâ Lernæâ, quæ virgo partim, partim ſerpens fuit, Typhone gigante unà cum Cerbero, aliiſque monſtris genita: deinde etiam pro quovis maximè venenoſo ſerpente uſurpatur.

507. *Movit*] In furorem dedit.

509. *Conſequitur*] Vibrat flammam circumrotatam, ut flammæ altera ſtatim flamma ſuccedere videatur. Reos autem perterrefaciendi cauſâ faciem in orbem jactabat Tiſiphone.

510. *Juſſi potens*] Poſtquam perfeciſſet quod juſſerat Juno.

512. *Æolides*] *Athamas*, Æoli filius.

514. *Cum gemino*] *Ino* uxor eſt illi viſa leæna: ut filii duo, Learchus & Melicerta, catuli ſeu leunculi.

522. *Melicerta*] Alter filius.

523. *Evohe*] Vox Bacchantium.

Riſit:

risit: et inquit, Alumnus tuus referat tibi hunc fructum. Promontorium impendet mari: pars infima excavatur undis, et tuetur fluctus à pluviâ: suprema pars prærupta est, et promovet verticem in profundum mare. Ino illuc celeriter ascendit (dederat vesania vires) & nullo metu repressa injicit & se & suum onus in mare. Aqua impulsa albicavit. At Venus miserata dolores neptis nihil tale merentis, ita demulsit patruum suum; O Neptune, numen aquarum, cui potestas proxima sorte data est potestati in cælum, rogo equidem ingentia; sed tu miserere meorum, quos vides agitari in vasto mari *Ionio; et adjice diis tuis* marinis. *Est etiam mihi aliqua gratia in mari; si tamen olim nata in divo ponto spumâ fui, et Græcum nomen mihi est ab illâ. Neptunus assensus est precanti, et illis ademit quod fuit morti obnoxium, & addidit majestatem tremendam, et mutavit simul nomen et vultus; et vocavit Deum Palæmonem cum matre Leucothoë.*

Risit: &, Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus scopulus: Pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas:
Summa riget, frontemque in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino:
Seque super pontum, nullo tardata timore,
Mittit, onusque suum. Percussa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est: O numen aquarum,
Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas;
Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
Jactari quos cernis in Ionio immenso:
Et Dîs adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto est,
Si tamen in dio quondam concreta profundo
Spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illâ.
Annuit oranti Neptunus; & abstulit illis
Quod mortale fuit, majestatemque verendam
Imposuit: nomenque simul, faciemque novavit:
Leucothoëque Deum cum matre Palæmona dixit.

XII. Sidoniæ comites, quantùm valuêre, secutæ
Signa pedum, primo vidêre novissima saxo:
Nec dubium de morte ratæ, Cadmeïda palmis
Deplanxêre domum scissæ cum veste capillos.
Utque parum justæ, nimiùmque in pellice sævæ
Invidiam fecêre Deæ. Convicia Juno

XII. Comites Sidoniæ sequentes vestigia quantùm potuerunt, viderunt ultima in extremâ rupe: & credentes nullo modo de eorum *morte dubitandam esse, laceratis crinibus et vestibus, defleverunt palmis percussis domum Cadmeïam. Et odium excitârunt in Junonem tanquam parum æquam, et nimiùm crudelem in adulteram: Juno probra*

NOTÆ.

524. *Hos usus*] Ut tanquam Baccho plena, hâc rabie tenearis.

Ib. *Alumnus*] *Bacchus*, quem jam antea Inûs alumnum vidimus.

525. *Scopulus*] *Moluris petra* à Pausaniâ appellatur, qui Athamantis insaniam ad Phryxi & Helles exilium transfert.

530. *Orus*] *Melicertam* filium, qui autore Pausaniâ, à Delphinis exceptus, & in Isthmum Corinthium expositus, in Deorum marinorum numerum relatus est, dictusque Palæmon seu Portunus.

531. *Neptis*] Quia Inûs mater fuit Harmonia Cadmi uxor, quam Venus ex Marte genuerat.

532. *Patruo*] *Neptuno*, Jovis fratri, quem Jovem Venus pro patre agnoscit.

535. *Ionio*] Mare est Ionium ad occasum Epiri et Peloponnesi.

538. *Manet*] Ἀφροδίτη enim dicitur Græcis à maris spumâ.

541. *Nomenque simul*] Hoc est, figuram & nomen Inûs & Melicertæ commutavit. Nam Ino *Leucothea* Græcè; Latinè *Matuta* fuit appellata. Melicerta verò à Græcis *Palæmon*, à Latinis *Portunus*, fuit nuncupatus. Hominibus enim in Deos relatis nomina nova indebantur.

543. *Sidoniæ*] *Matronæ Thebanæ*, quæ Cadmi Sidone oriundi sociis nupserant.

545. *Cadmeida*] *Ino* Cadmi filiam.

546. *Deplanxêre*] *Defleverê* palmis pectora plangentes & percutientes.

547. *Pellice*] *Semele*, Bacchi matre, cujus causâ universam Bacchi familiam infestissimo odio prosequebatur.

Non

Non tulit: &, Faciam vos ipſas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta ſecuta eſt.
Nam quæ præcipuè fuerat pia, Perſequar, inquit,
In freta reginam, Saltumque datura, moveri
Haud uſquam potuit: ſcopuloque affixa cohæſit.
Altera, dum ſolito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos ſentit riguiſſe lacertos.
Illa, manus ut fortè tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in eaſdem porrigit undas:
Hujus, ut arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos ſubitò digitos in crine videres.
Quo quæque in geſtu deprènditur, hæſit in illo.
Pars volucres factæ; quæ nunc quoque gurgite in illo
Æquora diſtringunt ſumptis Iſmenides alis.

XIII. Neſcit Agenorides natam, parvumque nepotem
Æquoris eſſe Deos. Luctu, ſerieque malorum
Victus, & oſtentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe ſuâ; tanquam fortuna locorum,
Non ſua ſe premeret: longiſque erratibus actus
Contigit Illyricos profugâ cum conjuge fines.
Jamque malis, anniſque graves, dum prima retractant
Fata domûs, releguntque ſuos ſermone labores;
Num ſacer ille meâ trajectus cuſpide ſerpens,
Cadmùs ait, fuerit: tum, cùm Sidone profectus,
Vipereos ſparſi per humum nova ſemina dentes?
Quem ſi cura Deûm tam certâ vindicat irâ,
Ipſe, precor, ſerpens in longam porrigar alvum.

non paſſa eſt: &, inquit, Reddam vos ipſas maxima documenta meæ crudelitatis. Res utì dixit evenit. Nam una è ſociis *quæ fuerat præſertim pia, Proſequar, ait, reginam in mare: & cùm voluiſſet ſe immittere, nuſquam potuit moveri, & manſit alligata ſaxo. Altera nitens plangere pectus ictu conſueto, videt brachia, quibus conata eſt* ſe ferire, *obduruiſſe. Illa, ut fortè porrexerat manus in fluctus maris, mutata in rupem extendit manus* jam ſaxeas *in eoſdem fluctus. Cerneres digitos hujus, ut diſcerpebat comam dereptam à vertice, diriguiſſe repentè in comâ. Singulæ manſerunt in eodem geſtu, in quo eas tum invenerat* Juno. *Pars Iſmenidum mutatæ ſunt in alites, quæ nunc etiam alis indutæ radunt aquas in illo mari.*

XIII. *Filius Agenoris ignorat filiam & parvum nepotem eſſe deos marinos. Superatus ærumnis, & numero malorum, & prodigiis, quæ viderat plurima, ædificator egreditur urbe ſuâ, quaſi loci ipſius fortunâ non ſuâ urgeretur, & preſſus longis erroribus venit ad oras Illyricas cum* Hermione *uxore exule. Et jam feſſi ætate & ærumnis, dum ſecum revolvunt priorem fortunam domûs ſuæ, & recolunt oratione ſuos labores: Anne, inquit Cadmus, ſacer fuit ille draco transfixus meo mucrone, tum cùm Sidone egreſſus mandavi terræ dentes vipereos novum ſeminis genus? Si illum cura deorum ulciſcitur tam certâ irâ, ipſe, oro, anguis* fiam, *et extendar in productum ventrem.*

NOTÆ.

562. *Iſmenides*] *Thebanæ*, ut jam diximus, ab Iſmeno fluvio ſic dictæ.

563. *Agenorides*] *Cadmus* Agenoris filius.

Ib. *Natam parvumque nepotem*] *Ino* & *Melicertam.*

565. *Viderat*] Vidimus nos quoque ſuprâ, poëtâ ipſo illa referente.

566. *Urbe ſuâ*] *Thebis*, quas condidit Cadmus.

568. *Illyricos*] Illyridis accolas, quæ regio eſt ad mare Adriaticum Italiæ appoſita, ab Illyrio Polyphemi filio ita dicta, ut ſcribit Appian.

571. *Num ſacer*] Sacrum fuiſſe draconem ſuſpicatur Cadmus, quem olim interfecit, cujus cauſâ deorum iram ſit experius.

575. *In longum*] Qualem ſerpentes gerunt. Cur verò in ſerpentem dicatur mutatus Cadmus, hanc rationem reddit ſummus Bochartus: Cadmonæi ſeu orientales, de quibus Gen. xv. 19. qui ut ex Joſhuæ, cap. xi. 3. Chanaam terræ partem maximè orientalem occupaverant, ad montem Hermonem (à quo Harmonia Cadmi uxor) & cum Hevæis una gens fuerunt; *Hevæus* verò Syris eſt *ſerpens.*

Dixit;

Dixit: &, ut ſerpens, in longam tenditur alvum:
Duratæque cuti ſquamas increſcere ſentit,
Nigraque cæruleis variari corpora guttis:
In pectuſque cadit pronus: commiſſaque in unum
Paullatim tereti ſinuantur acumine crura.
Brachia jam reſtant: quæ reſtant brachia tendit;
Et lacrymis per adhuc humana fluentibus ora,
Accede, ô conjux, accede, miſerrima, dixit:
Dumq; aliquid ſupereſt de me; me tange: manumq;
Accipe, dum manus eſt; dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repentè
In partes eſt fiſſa duas. Nec verba volenti
Sufficiunt: quotieſque aliquos parat edere queſtus,
Sibilat. Hanc illi vocem natura relinquit.
Nuda manu feriens exclamat pectora conjux,
Cadme, mane: teque his, infelix exue monſtris.
Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humerique, manuſque?
Et color, & facies, & dum loquor, omnia? cur non
Me quoque, cœleſtes, in eundem vertitis anguem?
Dixerat. Ille ſuæ lambebat conjugis ora:
Inque ſinus caros, veluti cognoſceret, ibat;
Et dabat amplexus, aſſuetaque colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur; at illos
Lubrica permulcent criſtati colla dracones,
Et ſubitò duo ſunt: junctoq; volumine ſerpunt;
Donec in appoſiti nemoris ſubiêre latebras.
Nunc quoque nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt:
Quidque priùs fuerint, placidi meminêre dracones.

Dixit, & tanquam anguis porrigitur in productum ventrem; & advertit ſquamas innaſci rigenti cuti; & corpus atrum diſtingui notis cæruleis; & dejicitur in ventrem, & pedes in unum concreti paullatim curvantur acumine tereti. Superſunt jam lacerti: porrigit lacertos qui ſuperſunt; & lacrymis currentibus per faciem adhuc humanam, Ades, ô uxor infeliciſſima, ades, inquit: et quamdiu aliquid reſtat de me, me tange, et tene manum, dum manus eſt, dum non adhuc totus evado ſerpens. Ille quidem cupit plura proferre; ſed lingua ſubitò eſt diviſa in duas partes; nec verba ſuccurrunt cupienti; et quoties aggreditur emittere aliquam querimoniam ducit ſibila: natura illi permiſit eum tantùm *ſonum. Uxor plangens nuda pectora manu vociferatur, Siſte, Cadme; et miſere exime te his monſtris. Quid iſtud, Cadme? Ubi pes? ubi ſunt et humeri, et manus, et color, et omnia, dum te alloquor? Quamobrem dii, non mutatis me etiam in eundem Serpentem? Abſolverat. Ille linguâ demulcebat vultus ſuæ uxoris, et ſerpebat in dilectos ſinus tanquam cognoſceret; et amplectebatur; et ferebatur in collum conſuetum. Quiſquis adſtat (adſtabant ſocii) expaveſcit. At dracones* gerentes *colla lubrica criſtis inſignita permulcent illos, et repentè duo evadunt* ſerpentes, *et obrepunt ſpiris concordibus, donec intraverunt in cavernas ſilvæ vicinæ. Nunc etiam neque vitant hominem, neque mordent, et mites ſerpentes recordantur quid antea fuerint.*

NOTÆ.

578. *Guttis*] Maculis ſubviridibus, quales in quorundam ſerpentum ſquamis conſpiciuntur.

585. *Totum*] Heinſius malit *totam*, ſcil. manum.

287. *Duas*] Uſque adeò plicatilis eſt ſerpentum lingua, tantâque eam celeritate vibrant, ut bifida, aut etiam trifida videatur.

593. *Dum loquor omnia*] Inceperat loqui dum aliquid hominis reſtabat, ſed priùs quàm abſolverat, totus evaſit ſerpens.

598. *At illos*] Comites. Nam ut ſequitur,

—*Nec fugiunt hominem, nec vulnere lædunt.*

600. *Duo ſunt*] Intellige igitur jam Cadmi uxorem in anguem mutatam.

XIV. Sed tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna nepos fuerat; quem debellata colebat
India: quem poſitis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eâdem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ; contraque Deum ferat arma; genuſque
Non putet eſſe Jovis. Neque enim Jovis eſſe putabat
Perſea; quem pluvio Danaë conceperat auro.
Mox tamen Acriſium (tanta eſt præſentia veri)
Tam violâſſe Deum, quàm non agnôſſe nepotem
Pœnitet. Impoſitus jam cœlo eſt alter: et alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri,
Aëra carpebat tenerum ſtridentibus alis.
Cumque ſuper Libycas victor penderet arenas;
Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ;
Quas humus exceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt infeſtaque terra colubris.

XV. Inde per immenſum ventis diſcordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ,

XIV. *Sed tamen nepos fuerat utrique magna conſolatio mutatæ figuræ; quem India victa venerabatur; quem Achaia colebat extructis delubris. Solus reſtat Acriſius Abantis filius ductus ab eâdem ſtirpe, qui prohibeat Deum à muris urbis Argolicæ, et induat arma adverſus* illum, *neque credat eſſe ſobolem Jovis. Neque etiam arbitrabatur Perſeum eſſe Jovis* filium, *quem Danaë conceperat auro pluviali. Brevi tamen Acriſium pœnitet (tanta eſt vis veritatis) ſe tam læſiſſe Deum, quàm non agnoviſſe nepotem. Jam unus* (Bacchus) *receptus eſt cœlo; at alius* (Perſeus) *reportans inſignes exuvias monſtri viperei agitabat mollem aërem alis ſtrepentibus. Cùmque voti compos immineret arenis Libycis, guttæ cruoris defluxerunt ex capite Gorgoneo, quas exceptas terra excitavit in diverſos ſerpentes: ex quo illa terra eſt infeſta multis ſerpentibus.*

XV. *Inde vectus ventis diſſentientibus per vaſtum* aërem, *nunc huc, nunc illuc, ſicut nubes aquoſa,*

NOTÆ.

605. *Nepos*] *Bacchus*, ex Semele.

606. *Achaia.*] Quæ pars eſt Græciæ, in quâ Bœotia ſita eſt: niſi mavis pro Græciâ ipſâ poſitam eſſe, ut ſæpe alibi.

607. *Abantiades*] *Acriſius* eſt Abantis filius, rex Argivorum, illius Danaës pater, quæ à Jove gravida Perſeum peperit, à quo poſtea ipſe Acriſius diſco per imprudentiam interfectus eſt.

Ib. *Origine eâdem.*] Voluerunt quippe nonnulli Abantem, Acriſii patrem, Beli fuiſſe filium, cui Belo Jupiter pater fuit, utì etiam & Baccho.

608. *Arceat*] Bacchum nempe Deum eſſe negabat.

Ib. *Urbis Argolicæ*] Eſt *Argos* ipſum, urbs Peloponneſi, quæ interdum plurali numero *Argi* dicitur, & pro totâ Græciâ ponitur.

611. *Perſea*] Cognoverat oraculo Acriſius ſe à nepote aliquando occiſum iri; quamobrem filiam Danaën aheneâ turri ſubterraneâ incluſit. Illuc in imbrem aureum converſus Jupiter penetravit; qui puellam gravidam fecit. Recognitâ in Jovem facti culpam rejecit Danaë, aſt durus & ſibi metuens pater illi fidem non habuit, qui eam cum filio Perſeo unâ in arcâ ligneâ incluſam in mare dejecit; quæ tamen à piſcatore quodam extracta Pilumno regi data eſt, cui nupſit.

614. *Pœnitet*] Quia Bacchum, cœlo receptum, nepotem Perſeum, Jove digna geſſiſſe accipiebat.

615. *Monſtri ſpolium*] Caput dicit Meduſæ, vipereis capillis formidabile, quod Plutonis galeâ, Minervæ ægide & falce adamantinâ inſtructus Perſeus amputavit, Minervæ ſcuto deinde aptavit, cujus obtutu plurimos in ſaxa convertit. Fuerunt autem Meduſa, Sthenio, & Euryale, Phorci Cetûſque filiæ, de quibus ſi plura cupis, paſſim invenies.

616. *Alis*] *Talaribus*, quæ à nymphis, ut ſcribit Apollodorus aut à Mercurio, ut placet aliis, Perſeus acceperat.

619. *Animavit*] Fictum ex eo videtur iſtud, quòd plurimis ſerpentibus infeſta ſit Africa.

Fertur;

Fertur; & ex alto ſeductas æthere longè
Deſpectat terras; totumque ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Caneri brachia vidit;
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt ablatus in ortus.
Jamque cadente die veritus ſe credere nocti,
Conſtitit Heſperio regnis Atlantis in orbe;
Exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ; currus Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctos ingenti corpore præſtans
Iapetionides Atlas fuit. Ultima tellus
Rege ſub hoc & pontus erat, qui Solis anhelis
Æquora ſubdit equis, & feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidemque armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebant.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes
Ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
Hoſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni: generis mihi Jupiter auctor:
Sive es mirator rerum; mirabere noſtras.
Hoſpitium requiemque peto. Memor ille vetuſtæ
Sortis erat (Themis hanc dederat Parnaſſia ſortem)
Tempus, Atla, veniet, tua quo ſpoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens, ſolidis pomaria clauſerat Atlas

trabitur; et ex ſublimi aëre deſpicit terras longè diſſitas, & volat ſuper totum terrarum ambitum. Ter conſpexit frigidas urſas, ter lacertos Caneri. Sæpe abreptus eſt ſub occaſus, ſæpe in ortus. Jamque die occidente metuens ſe committere tenebris, requievit in parte orbis occiduâ, regnis Atlantis et quærit brevem ſomnum, donec Lucifer arceſſat lumen Auroræ; Aurora currus dici. Hîc Atlas Iapeti filius præcelluit omnibus hominibus proceritate corporis. Terra extrema et mare ultimum, quod ſubjicit aquas equis Solis exhauſtis, et excipit currus laſſos, fuit ſub hoc rege. Mille greges et totidem armenta illi vagabantur per gramina; et nullos habuit vicinos qui terræ quicquam juxta colebant. Folia arborum ſplendentia auro micante tegebant aureos ramos, et aurea poma. Hoſpes, inquit ille Perſeus, ſeu gloria magnæ originis te movet, Jupiter eſt auctor meæ originis; ſeu es admirator rerum geſturum, admiraberis noſtras: poſco hoſpitium et quietem. Ille recordabatur antiqui fati (nam Themis Parnaſſia hoc fatum aperuerat.) Atla, dies aderit, quo arbor tua deſtituetur auro: et filius Jovis conſequetur laudem rapti. Atlas id pavens pomaria firmis muris.

NOTÆ.

625. *Gelidas*] *Septentriones gelidos*, ad quos ſol nunquam pervenit.

628. *Atlantis*] Hîc fuit Atlas Promethei frater, Iapeti filius, rex Mauritaniæ, qui ſibi à quodam Jovis filio exitium imminere à Themide monitus, neminem prorſùs hoſpitio accipiebat. Hunc objecto clypeo Perſeus ædibus excluſus in montem mutavit, qui propter altitudinem cœlum pertingere, atque adeò ſuſtinere creditus: Cui fabulæ locum dedit rerum Aſtronomicarum peritia, quâ Atlas ille excelluit.

Ib. *Regnis*] In appoſitione cum *orbe*.

629. *Dum Lucifer*] Id eſt, donec dies illuceſcat. Eſt autem Lucifer Veneris ſtella, quæ prima poſt ſolis occaſum apparet, tumque dicitur Heſperus, ultima ejus ortum, atque adeò Auroram antegreditur, diciturque Phoſphorus ſeu Lucifer.

632. *Iapetionides*] *Atlas* Iapeti filius, rex Mauritaniæ ad oceanum occiduum, qui ab illo *Atlanticus* dicitur.

Ib. *Ultima tellus*] Mauritaniæ cum reliquo occidente.

634. *Subdit*] Quia in illud ſol ſeſe recondere videtur.

638. *Poma*] *Heſperidum*, quæ Heſperi filiæ fuerunt fratris Atlantis; fuiſſe & poma hæc, & hortum plerique tradiderunt.

643. *Themis*] Cœli & terræ filia, quæ ante Apollinem Delphis oracula edidiſſe, quodque fas fuerit precepiſſe fabulati ſunt.

645. *Et hunc*] Hercules verò Jovis filius poma illa rapuit, ut ex fabulis notiſſimum.

Mœnibus,

Mœnibus, & vaſto dederat ſervanda draconi:
Arcebatque ſuis externos finibus omnes.
Huic quoque, Vade procul, ne longè gloria rerum,
Quas mentiris, ait, longè tibi Jupiter abſit.
Vimque minis addit: foribuſque expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior (quis enim par eſſet Atlanti
Viribus?) At quoniam parvi tibi gratia noſtra eſt;
Accipe munus, ait. Lævâque à parte Meduſæ
Ipſe retroverſus ſquallentia prodidit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas. Jam barba, comæq;
In ſilvas abeunt; juga ſunt humerique, manuſque;
Quod caput antè fuit, ſummo eſt in monte cacumen,
Oſſa lapis fiunt. Tum partes auctus in omnes
Crevit in immenſum (ſic Dî ſtatuiſtis) & omne
Cum tot ſideribus cœlum requievit in illo.
XVI. Clauſerat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitorque operum cœlo clariſſimus alto
Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille reſumtis
Parte ab utrâque pedes; teloque accingitur unco:
Et liquidum motis talaribus aëra findit.
Gentibus innumeris circùmque infràque relictis,
Æthiopum populos, Cepheïa conſpicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injuſtus juſſerat Ammon.

cinxerat & tradiderat cuſtodienda ingenti draconi; & prohibebat omnes peregrinos à ſuis finibus. Dixit quoque huic Perſeo, Diſcede, ne cùm à me oppreſſus ſis, *gloria rerum, quas fingis, te deſtituat, et ne Jupiter tibi longè abeſſe* videatur. *Atque vi auget minas, & nititur ejicere valvis hærentem, et miſcentem verba aſpera mitibus. Viribus impar fuit (nam quis æqualis eſſet Atlanti viribus?) At quandoquidem, inquit, gratia noſtra tibi eſt parvi,* hoc *pro dono habe: et ipſe retro* aſpiciens *oſtendit à parte ſiniſtrâ vultus horridos Meduſæ. Atlas quantus erat, mutatus eſt in montem. Jam barba et capilli fiunt ſilvæ: humeri & manus ſunt clivi: Quod fuit ante caput, eſt faſtigium in ſupremo monte. Oſſa mutantur in ſaxa. Tum auctus in omne latus ſurrexit in immenſum (ita voluiſtis Dii) et totum cœlum cum tot aſtris requievit ſuper illum.*

XVI. *Hippotades obſtruxerat omnes ventos carcere æterno; & Lucifer hortatur operum ſurrexerat ſplendiſſimus in ſublimi cœlo. Ille pennas reſumtas pedibus nectit ab utrâque parte, & accingitur enſe falcato; et dividit aërem fluidum talaribus agitatis. Nationibus plurimis circùm et infrà omiſſis, intuetur campos Cepheïos et populos Æthiopum. Illic iniquus Ammon coëgerat Andromedan inſontem exſolvere pœnas jactantiæ maternæ.*

NOTÆ.

647. *Draconi*] Ladonis nomine, quem fluvium ſeu foſſam circum hortos in ſerpentis modum ductam interpretantur.

656. *Retroverſus*] Ne pariter in ſaxum, viſo, monſtro, mutaretur.

662. *Requievit in illo*] Propter aſtronomiæ ſcientiam ſphæramque ab illo inventam, fingitur Atlas cœlum ſuſtinere.

663. *Hippotades*] Æolus Jovis ex Arceſtâ filius, Hippotæ nepos. Αἴολον Ἱππότην παῖδα λέγουσιν. Apol. lib. IV. Qui quum naturam ventorum adverteret, atque ex ortu & occaſu ſiderum, ſtatiſque anni temporibus, ut & regionum mariſque æſtus reciproci ventos prædiceret, ταμίαν τῶν ἀνέμων καὶ βασιλέα vocârunt & crediderunt, inquit Strab. II. & VI. lib. Virg. Æn.

Ib. *Æterno*] Firmiſſimo, quo olim ſolitus eſt illos coërcere.

665. *Pennis*] Talaribus (de quibus ſuprà) quæ per noctem depoſuerat.

666. *Telo unco*] Enſe falcato, ſeu harpe.

669. *Cepheia*] Cephei Phœnicis filii, Andromedæ patris, regis Æthiopum.

670. *Linguæ*] Quippe auſa erat Caſſiope, Andromedæ mater, de pulchritudine cum Nereidibus contendere.

671. *Ammon*] Jupiter eſt, quem *arenarium* Græculi vocaverunt, qui in Libyæ deſertis templo celeberrimo ſub arietis formâ, ideo colebatur, ut viſum iiſdem, quòd eâ formâ ſitienti Baccho apparuerit, eidemque pedis ictu frontem aperuerit. Ille, de marino monſtro, quod Nereïdum precibus, Neptunus adverſus Æthiopas immiſerat, conſultus, Cephei, Caſſiopeſque progeniem monſtro objiciendam reſponderat: quod quidem jam, non ſine causâ, poëtæ injuſtum videtur; cùm

Quam ſtatim atque Perſeus *Abantis proncpos, conſpexit vinctos habentem lacertos ad rigidam rupem, arbitrâtus eſſet ſtatuam* fuiſſe *marmoream, niſi quòd parvus ventus agitaverat comam, & oculi emiſerant lachrymas trepidè* defluentes. *Incautus concipit flammas; & hæret, & percuſſus ſpecie pulchritudinis conſpectæ, propemodum non meminit agitare alas in aëre. Poſtquam adſtitit, O, inquit, non ejuſmodi vinculis digna, ſed quibus amantes avidi inter ſe copulantur; dic petenti nomen patriæ & tuum, & quamobrem geras catenas. Primò illa obticet, neque,* quia *virgo* erat, *audet alloqui virum; & velâſſet faciem verecundam manibus, ſi non fuiſſet vincta. Quod licuit, opplevit oculos lacrymis erumpentibus. Ne crederetur nolle agnoſcere ſua peccata, profitetur nomen patriæ & ſuum, & quanta fuerit confidentia pulchritudinis maternæ: &, nondum omnibus enarratis, aqua ſtrepitum edidit; & monſtrum accedens ex alto mari apparet, & occupat vaſtum ſpatium maris ſub pectore. Puella exclamat: Pater triſtis, & mater inſana præſens eſt; uterque miſeri, ſed æquiùs illa. Neque opem ferunt ſecum, ſed lacrymas congruas tempeſtati, & planctus; & arctè amplectuntur ligatum corpus. Cùm ſic heſpes loquitur: Poterit vobis longum dari ſpatium flendi; exigua eſt mora ad opem præſtandum. Si ego Perſeus Jovis filius, atque* Danaës *illius, quam incluſam Jupiter gravidam fecit auro fœcundo. Perſeus* qui *vici Gorgonem anguicomam, nec alis*

Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades; niſi quòd levis aura capillos
Moverat; & trepido manârant lumina fletu;
Marmoreum ratus eſſet opus. Trahit inſcius ignes;
Et ſtupet: &, viſæ correptus imagine formæ,
Pæne ſuas quatere eſt oblitus in aëre pennas.
Ut ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis;
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes;
Pande requirenti nomen terræque, tuumque;
Et cur vincla geras. Primò ſilet illa: nec audet
Appellare virum virgo: manibuſque modeſtos
Celâſſet vultus; ſi non religata fuiſſet.
Lumina, quod potuit, lachrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti, ſua ne delicta fateri
Nolle videretur, nomen terræque, ſuumque,
Quantaque maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat. Et, nondum memoratis omnibus, unda
Inſonuit: venienſque immenſo bellua ponto
Eminet; & latum ſub pectore poſſidet æquor.
Conclamat virgo: Genitor lugubris, & amens
Mater adeſt; ambo miſeri, ſed juſtiùs illa.
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangoremq; ferunt, vinctoque in corpore adhærent.
Cùm ſic hoſpes ait: lacrymarum longa manere
Tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferendam eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus Jove natus, & illâ
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis

NOTÆ.

mater, non filia, in culpâ fuiſſet.

675. *Trahit inſcius*] Andromedam, neſcius quæ eſſet, amavit.

682. *Appellare*] Dubitat Heinſius, an *Appellare virum* rectè dicatur, cùm illa reſpondeat *appellanti*. Reponit igitur *Aſpectare*, quod ſequentia confirmant.

685. *Sua ne*] Atque adeò ipſa ſibi conſcia videretur.

689. *Bellua*] Cujus oſſa Romam ex oppido Judæo Joppe allata oſtendit M. Scaurus, longitudine pedum 40. altitudine coſtarum Indicos Elephantes excedente, ſpinæ craſſitudine ſeſquipedali; ut Plinius & Solinus referunt.

697. *Illa*] Danaë, Perſei matre, de quâ ſuprà. Optimè verò Perſeus virtutes ſuas apud ignotos expoſuit, quò facilius id, quod cupit, accipiat; & breviſſimâ uſus eſt oratione, utpote monſtro & tempore urgente.

Æthereas

Æthereas ausus jactatis ire per auras;
Præferrer cunctis certè gener. Addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modò numina) tento:
Ut mea sit, servata meâ virtute, pacisco.
Accipiunt legem (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittuntque super regnum dotale, parentes.
Ecce velut navis præfixo concita rostro
Sulcat aquas, juvenum sudantibus acta lacertis;
Sic fera dimotis impulsu pectoris undis
Tantùm aberat scopulis, quantùm Balearica torto
Funda potest plumbo medii transmittere cœli:
Cùm subitò juvenis pedibus tellure repulsâ
Arduus in nubes abiit. Ut in æquore summo
Umbra viri visa est, visam fera sævit in umbram.
Utque Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo
Præbentem Phœbo liventia terga draconem,
Occupat aversum: neu sæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri fissum præpes per inane volatu
Terga feræ pressit; dextroque frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læsa gravi modò se sublimis in auras
Attollit: modò subdit aquis: modò more ferocis
Versat apri, quem turba canum circumsona terret.
Ille avidos morsus velocibus effugit alis:
Quàque patent, nunc terga cavis super obsita conchis,
Nunc laterum costas, nunc quà tenuissima cauda
Definit in piscem, falcato vulnerat ense.
Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit. Maduêre graves aspergine pennæ;

agitatis veritus sum iter facere per aërem; si inquam *istam poscerem in matrimonium, anteponerer gener sine dubio cunctis. Conor adjicere tantis virtutibus etiam beneficium, modò dii annuant. Pactum facio ut mea sit, defensa meâ fortitudine. Probant conditionem parentes (quis enim abnueret?) & precantur & pollicentur insuper regnum in dotem, Ecce, sicuti velox navis findit aquas rostro præfixo, impulsa brachiis sudantibus juvenum; sic bellua, aquis repulsis motu pectoris, tantùm distabat à rupe, quantum* spatii *in medio aëre* pila *plumbea ex fundâ Balearicâ contorta pertransire potest: cùm repentè juvenis, terrâ repressâ pedibus, sublimis exilit in aërem. Cùm umbra viri conspecta est in supremo mari, bellua furit in umbram conspectam. Et sicut Jovis ales, cùm intuitus est serpentem obvertentem subnigrum dorsum soli, in vasto agro, corripit aversum; & ne reflectat fera ora, immittit acres ungues collo squamifero: Sic velox Inachides præcipiti volatu per aërem divium irruit in dorsum belluæ, & usque ad capulum condidit ensem in armo dextro furentis. Illa graviter vulnerata, interdum se excelsa erigit in aërem, interdum mergitur aquis; interdum versatur in modum asperi apri, quem multitudo allatrantium canum tremefacit. Ille vitat morsus asperes citis alis; & modò lædit recurvo gladio dorsum tectum testis cavis, quà apertum est; modò costas laterum, modò quà cauda subtilior terminatur in piscem. Fera expuit ore undas mistas cum sanguineo purpureo. Pennæ irroratæ graves factæ sunt* undarum *respersione;*

NOTÆ.

709. *Balearica*] A Balearium insularum, Hispaniæ in Mediterraneo mari objectarum, incolis, qui peritissimi habiti sunt funditores.

Ib. *Torto*] In orbem acto: qui mos est funditorum.

714. *Præpes*] Aquilam dicit, Jovis alitem, serpentibus, uti quidam volunt, maximè infestam. Præpetes verò majores dicuntur aves, quarum ex volatu auguria colliguntur.

715. *Præbentem Phœbo*] Apricantem se ad solem.

716. *Præpes*] Id est, velociter, opportunè & facili lapsu ex superiori loco involans.

720. *Inachides*] Perseus, ab Inacho prisco Argivorum rege, quibus Acrisius avus imperabat, sic dictus.

729. *Pennæ*] Alarum Persei.

atque Perſeus non auſus ampliùs conſidere talaribus jam *madefactis, intuitus eſt ſaxum, quod ſupremo cacumine eminet in aquas tranquillas, at fluctibus obruitur cùm mare agitatur. Stans ibi, & apprehendens ſupremum cacumen ſaxi ſiniſtrâ, ter quaterque* feræ *ilia* ferro *ſæpe petita tranſegit. Vociferatio cum applauſu impleverunt littora & ſupremas domos deorum; Caſſiope & pater Cepheus lætantur, & ſalutant generum, & agnoſcunt columen & ſervatorem domûs. Puella liberata vinculis exſpatiatur,* Perſeo *præmium* pariter *& cauſſa laboris. Ipſe lavat manus victrices aquâ ſumptâ. Et ſternit terram frondibus, ne caput anguibus fœtum prematur nudâ glareâ; & ſupponit virgas natas in mari, ſuper quas deponit caput Meduſæ Phorcynidos. Virga recens atque viva traxit vim monſtri adhuc medullâ facilè ſorbenti, et diriguit hujus contactu; & accepit novam duritiem in ramis et frondibus. At Nymphæ maris periculum faciunt facti mirabilis in pluribus virgis, et lætantur idem omnibus evenire; & renovant ex illis ſemina ſparſa per aquas. Nunc quoque eadem natura eſt curalii, ut rigeſcat ab aëre tacto, & quod erat vimen in mari lapideſcat, quamprimum in aërem attollitur.*

Nec bibulis ultra Perſeus talaribus auſus
Credere; conſpexit ſcopulum, qui vertice ſummo
Stantibus extat aquis; operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupiſque tenens juga prima ſiniſtrâ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plauſu clamor, ſuperaſque Deorum
Implevêre domos. Gaudent generumque ſalutant,
Auxiliumque domûs ſervatoremque fatentur
Caſſiope, Cepheuſque pater. Reſoluta catenis
Incedit virgo, pretiumque & cauſſa laboris.
Ipſe manus hauſtâ victrices abluit undâ:
Anguiferumque caput nudâ ne lædat arenâ,
Mollit humum foliis: nataſque ſub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Meduſæ.
Virga recens, bibulâque etiamnum viva medullâ
Vim rapuit monſtri, tactuque induruit hujus;
Percepitque novum ramis & fronde rigorem.
At Pelagi nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis, & idem contingere gaudent:
Seminaque ex illis iterant jactata per undas.
Nunc quoque curaliis eadem natura remanſit,
Duritiem tacto capiant ut ab aëre; quodque
Vimen in æquore erat, fiat ſuper æquora ſaxum.

XVII. Dîs tribus ille focos totidem de cæſpite ponit;
Lævum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
Ara Jovis media eſt. Mactatur vacca Minervæ;
Alipedi vitulus; taurus tibi, ſumme Deorum.
Protinus Andromedan, & tanti præmia facti.

XVII. *Ille ſtatuit tribus diis totidem altaria de glebis, ſiniſtrum Mercurio, dextrum tibi,* Pallas, *virgo bellica; altare Jovis medium eſt. Junix immolatur Palladi; vitulus alipedi; taurus tibi,* Jupiter, *maximo Deorum. Et continuò Andromedan, mercedem tanti facinoris.*

NOTÆ.

743. *Phorcynidos*] Phorci filiæ.

745. *Monſtri*] Meduſæ capitis, cui innata vis erat viventia pleraque indurandi.

746. *Percepit*] Ad curalii naturam alludit, quod in mari molle, extractum non multò pòſt durescit. Plin. lib. xxxii. c. 2.

749. *Seminaque*] Id eſt, nymphæ pluribus virgis vim monſtri gaudent experiri, ut cùm illæ virgæ in curalium mutatæ fuerint, ſeminis loco illud idem per vaſtum mare propagent.

755. *Lævam*] Primus honoris locus medius, proximus ſiniſter, inquit Lipſius.

756. *Alipedi*] Mercurio alas in pedibus habenti, ut qui & velociſſimus ſit planetarum, & cum talaribus alatis pingatur.

Ib. *Taurus*] Jovi mactari taurum negat Servius ad III. Æn. & Macrob. Sat. III. c. 10. Aſſerit Xenophon. Cyropæd. & Julian. ad Libanium.

Indotata

Indotata rapit. Tædas Hymenæus, Amorque
Præcutiunt: largis satiantur odoribus ignes.
Sertaque dependent tectis: lotique, lyræque,
Tibiaque, & cantus, animi fælicia læti
Argumenta, sonant. Reseratis aurea valvis
Atria tota patent, pulchroque instructa paratu
Cepheni proceres ineunt convivia regis.
Postquam epulis functi, generosi munere Bacchi
Diffudêre animos: cultusque, habitusque locorum
Quærit Abantiades; quærenti protinus unus
Narrat Lyncides, moresque, habitusque virorum.
Quæ simul edocuit, Nunc, ô fortissime, dixit,
Fare precor, Perseu, quantâ virtute, quibusque
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades; gelido sub Atlante jacentem
Esse locum, solidæ tutum munimine molis:
Cujus in introitu geminas habitâsse sorores
Phorcydas, unius partitas luminis usum:
Id se solerti furtim, dum traditur, astu
Suppositâ cepisse manu: perque abdita longè,
Deviaque, & silvis horrentia saxa fragosis
Gorgoneas tetigisse domos: passimque per agros,

indotatam abripit. Hymenæus & amor prætulerunt faces nuptiales: foci implentur multis odoribus: & corollæ dependent tectis: & loti, & lyræ, & tibia, & cantus, indicia festivi animi, personant. Tota atria aurea aperta sunt, foribus patentibus. Et optimates Cepheni frequentat convivia regis specioso apparatu ornata. Postquam epulati essent, exhilarârunt corda beneficio præstantissimi vini: & Abantiades scisciatur ritus & mores locorum: continuò quidem Lyncides refert scisciatanti ritus & mores hominum. Quæ statim atque enarravit, Nunc, inquit, ô strenuissime Perseu, narra, quæso, quantâ fortitudine, & quibus dolis abripueris caput Medusæ *hispidum draconibus. Abantiades memorat locum esse porrectum sub frigido Atlante, securum septo valsti muri: in cujus ingressu sedem habuisse duas sorores Phorcydas, quæ unius oculi usum inter se vicissim partitæ sunt, se eum oculum corripuisse clanculum callido dolo, manu submissâ, dum* ab unâ sorore ad alteram *traditur; & subisse sedes Gorgoneas per* loca *longè semota, & devia, & rupes horridas silvis sonoris: & hinc inde per campos,*

NOTÆ.

758. *Præmia indotata*] Andromedam, quam sine dote poposcerat, ut virum sortem, atque adeò heroëm decuit.

Ib. *Rapit*] Allusum sortè ad Rom. morem, ubi virgines è gremio matris *rapi* solitæ, in memoriam & omen *raptarum* Sabinarum, quod Romulo & suis feliciter cessit.

Ib. *Hymenæus*] Nuptiarum deus.

759. *Largis*] De apparatu, ritibus, & festivate celebri nuptiarum, vide Alex. ab Alex. lib. ii. cap. 5.

Ib. *Largis*] Non sine sacrificiis nuptiarum ceremoniæ absolvebantur.

760. *Lotique*] Id est, tibiæ ex loto frutice, de quo in Amoribus: quanquam mallem *citharæ* quod in quibusdam reperitur, nisi Heinsio & Gronovio viris clarissimis aliter videretur.

764. *Cepheni*] Qui Cephei aulam frequentabant.

766. *Diffudêre*] Id est, Cor dilataverunt, exhilarârunt; nam lætitiæ auctor Bacchus, qui curis aut mœstitiâ contractos resolvit.

768. *Lyncides*] Lyncei filius, nisi nomen est proprium.

771. *Ora*] Medusæ caput serpentibus horridum, ut suprà vidimus.

775. *Phorcydas*] Gorgonas dicit Pephredo & Enyo, quibus addunt nonnulli Dino, Phorci filias; quas, quòd canæ natæ fuerint *Græas* vocitaverunt; quarum sorores fuerunt aliæ Medusa, Sthenyo, & Euryale.

Ib. *Unius luminis*] *Oculi*, quo per vices utebantur; atque equidem eum *Consiliarium* volunt fuisse, qui fabulam ad historiam referunt; *Prudentiam* verò, qui ad mores.

779. *Gorgoneas*] In quibus Medusa, Sthenyo, & Euryale degebant. Consulendus omnino Natalis Comes, qui hanc fabulam egregiè ad mores accommodat.

& per vias inveniſſe imagines virorum & belluarum mutatus ex ipſis in ſaxa, conſpectâ Meduſâ: ſe tamen vidiſſe ſpeciem terribilis Meduſæ ære reflexo clypei, quem ferebat ſiniſtrâ: & dum ſopor altus haberet & ipſam & ſerpentes, abſtuliſſe caput collo: & Pegaſon celerem pennis, & fratrem Chryſaorem *genitos de ſanguine matris. Adjecit etiam non ficta diſcrimina prolixi itineris; quæ maria, quas terras intuitus eſſet ſub ſe ab excelſo cœlo; & quibus ſideribus admotus fuiſſet pennis agitatis. Siluit tamen citiùs quàm illi expectârunt. Unus ex primoribus interrogat, exquirens, quamobrem* Meduſa *ſola ſororum habuerit ſerpentes immiſtos pilis alternis. Heſpes, inquit, quandoquidem petis quæ digna ſunt memorari, habe rationem* rei quam *poſtulas. Illa fuit inſignis pulchritudine, & ſpes invidioſa multorum procorum; neque pars ulla fuit ſpecioſior in* illâ *totâ crinibus. Vidi, qui dicerent ſe aſpexiſſe. Deus maris dicitur hanc violâſſe in templo Minervæ.* Minerva *filia Jovis ſeſe avertit, & operuit pudicum os ægide: & ne hoc eſſet inultum, vertit comam Gorgonis in horrendos ſerpentes. Nunc etiam, ut tremefaciat hoſtes ſtupidos, gerit in pectore oppoſito ſerpentes, quos produxit.*

Perque vias vidiſſe hominum ſimulacra ferarumque,
In ſilicem ex ipſis viſâ converſa Meduſâ:
Se tamen horrendæ clypei, quod læva gerebat,
Ære repercuſſo formam aſpexiſſe Meduſæ:
Dumque gravis ſomnus colubraſq; ipſamque tenebat,
Eripuiſſe caput collo: penniſque fugacem
Pegaſon, & fratrem matris de ſanguine natos.
Addidit & longi non falſa pericula curſûs:
Quæ freta, quas terras ſub ſe vidiſſet ab alto:
Et quæ jactatis tetigiſſet ſidera pennis.
Antè expectatum tacuit tamen. Excipit unus
E numero procerum, quærens, cur ſola ſororum
Geſſerit alternis immiſtos crinibus angues.
Hoſpes ait, Quoniam ſcitaris digna relatu,
Accipe quæſiti cauſſam. Clariſſima formâ
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum
Illa: nec in totâ conſpectior ulla capillis
Pars fuit. Inveni, qui ſe vidiſſe referrent.
Hanc pelagi rector templo vitiâſſe Minervæ
Dicitur. Averſa eſt, & caſtos ægide vultus
Nata Jovis texit. Neve hoc impunè fuiſſet;
Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros.
Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

NOTÆ.

783. *Ære repercuſſo*] Ne ſi ipſam Meduſam ſine clypeo, quo ſpeculi loco uſus eſt, incautè aſpexiſſet, in ſaxum obriguiſſet.

786. *Pegaſon*] Equus fuit alatus, quem cum Chryſaore fratre, ex Meduſæ ſanguine in terram delapſo natum voluerant.

787. *Non falſa*] Quippe fugientem perſecutæ ſunt Sthenyo & Euryale alatæ, manibuſque ferreis à naturâ inſtructæ: ſed illum Plutonis obſcurâ galeâ protexit.

790. *Antè expectatum*] Ut hinc gratiſſimam credas fuiſſe Perſei orationem.

799. *Ægide*] Ægis thorax eſt & ſcutum Palladis, ita dicta παρὰ τὸ αἴσσειν, quod eſt *irruo*, & *impetum facio*; quòd illâ munita Pallas in hoſtes impetum faciat.

802. *Nunc quoque*] Jam diximus ſuprà Meduſæ caput Minervæ ſcuto aptatum, quo hoſtes in ſaxa transformet. Explicationem hujus fabulæ, quid per caput Meduſæ, quid per homines in ſaxa converſos intelligunt poëtæ, reperies apud Mythologos.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER V.

ARGUMENTUM.

TUM Pallas, quæ illi hactenus comes fuerat, ipso relicto, in Heliconem se confert, ut Hippocrenen inspiciat. Ibi narrant illi Musæ de Pyreneo, & Pieridibus in picas conversis, postquam, cantu de variis transformationibus instituto, cum ipsis contendissent.

1. DUmque ea Cephenum medio Danaëius heros
Agmine commemorat; fremidâ regalia turbâ
Atria complentur: nec conjugialia festa
Qui canat, est clamor; sed qui fera nuntiet arma.
Inque repentinos conviva versa tumultus
Assimilare freto possis; quod sæva quietum
Ventorum rabies motis exasperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
Fraxineam quatiens æratæ cuspidis hastam:
En, ait, en adsum præreptæ conjugis ultor.

INTERPRETATIO.

I. *Et dum heros Danaëius ea refert in medio cætu Cephenum, atria regia implentur turbâ furente: neque vociferatio est, quæ indicit festa connubilia; sed quæ ferat sæva arma. Atque licet comparare convivia, mutata in subitos tumultus, mari, quod tranquillum terribilis impetus ventorum turbat,* atque eruit *undis agitatis. Inter hos prior Phineus, inconsideratus excitator tumultûs, agitans hastam fraxineam mucrone ærato, Ecce, inquit, ecce hic sum vindex antè ablatæ uxoris.*

NOTÆ.

1. *Cephenum*] Procerum Æthiopicorum, qui ad celebritatem nuptialem convenerant.

Ib. *Danaëius*] Perseus *Danaës filius.*

2. *Regalia*] Cephei Æthiopum regis.

8. *Phineus*] Hic Cephei fuit frater, cui desponsata erat Andromeda, antequam Ceto exponeretur. Fuit & alius celeberrimus Argonautarum hospes, de quo postea.

10. *Præreptæ*] Andromedæ, quam quidem stultè veluti suam reposcebat Phineus, postquam à Perseo monstro, atque adeò certissimæ morti erepta esset.

Neque alæ, neque Jupiter mutatus in fictum aurum eripiet te mihi. Cepheus exclamat tentanti jacere telum, *Quid agis? quis animus tradit in flagitium te vesanum, ô frater? An hæc gratia refertur tantis beneficiis? Compensasne hâc dote vitam servatæ Andromedæ? quam, si veritatem spectas, non Perseus tibi præripuit, sed infensa potestas Nereïdum; sed Ammon corniger, sed fera matris, quæ aderat explenda meâ natâ. Tibi ablata est illo tempore, quo fuit interitura: nisi si id ipsum, crudelis, petis, ut intereat; et solatium habebis ex luctu nostro. Nimirum parum est, quòd religata est te intuente, et quòd tu patruus, simul et sponsus, nullum auxilium præbuisti: Grave tibi erit insuper, quòd sit servata à quoquam; et auferes mercedem? quam, si tibi ampla videtur, debuisses quærere ex illis rupibus, ubi erat posita: jam sine eum qui quæsivit, & per quem senectus mea non est destituta, habere* Andromedam *quam pactus est & beneficiis & sermone: & eum scias non tibi præpositum esse, sed morti indubitatæ. Ille* (Phineus) *nihil contrà* respondet: *sed hunc aspiciens & Perseum alternis oculis, nescit an ictum in hunc intentet, an in illum: & aliquantisper commoratus, intorsit frustrà in Perseum hastam libratam viribus, quantas ira suppeditabat. Postquam illa affixa est lecto, tum denique Perseus emicat ex mensâ, & sævus penetrâsset pectus inimicum jaculo rejecto, nisi Phineus effugisset pone aram; & (indignum) altare servavit scelestum,*

Nec mihi te pennæ, nec falsum versus in aurum
Jupiter, eripient. Conanti mittere Cepheus,
Quid facis, exclamat? quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritisne hæc gratia tantis
Redditur? hâc vitam servatæ dote rependis?
Quam tibi non Perseus, verum si quæris, ademit;
Sed grave Nereïdum numen, sed corniger Ammon,
Sed quæ visceribus veniebat bellua ponti
Exsaturanda meis. Illo tibi tempore rapta est,
Quo peritura fuit. Nisi si, crudelis, id ipsum
Exigis, ut pereat: luctuque levabere nostro.
Scilicet haud satis est, quòd, te spectante, revincta est;
Et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
Insuper, à quoquam quòd sit servata, dolebis;
Præmiaque eripies? quæ si tibi magna videntur;
Ex illis scopulis, ubi erant affixa, petisses:
Nunc sine, qui petiit, per quem non orba senectus,
Ferre, quod & meritis & voce est pactus: eumque
Non tibi, sed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contrà: sed & hunc, & Persea vultu
Alterno spectans, petat hunc, ignorat, an illum.
Cunctatusque brevi, contortam viribus hastam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Persea misit.
Ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
Exsiluit; teloque ferox inimica remisso
Pectore rupisset, nisi post altaria Phineus
Isset: & (indignum) scelerato profuit ara.

NOTÆ.

11. *Falsum*] Spurium innuit fuisse Perseum, qui matris suæ Danaës crimina falso Jovis nomen obtenderet, eumque fingeret aureo imbre descendisse.

12. *Mittere*] Hastam, quâ Perseum occideret.

14. *Meritisne*] Persei, intellige, qui Andromedam liberaverat, ut suprà vidimus.

15. *Hâc vitam*] Fratrem damnat, qui pro vitæ auxilio Andromedæ allato, Perseo mortem pro præmio offert.

17. *Nereïdum*] Quæ, ut suprà dictum, propter formam à Cassiope spretam, monstrum à Neptuno immiserant, cui Cephei & Cassiopes prolem exponendam Jupiter Ammon responderat.

18. *Visceribus*] Sunt certè nati parentum suorum viscera. Sed emphasis est, quæ Cepheum excusat; quòd alteri, Phineo desponsatam, puellam tradiderit.

22. *Scilicet*] Ironia, quâ Phineo insultat frater Cepheus. Cùm enim & patruus & sponsus esset Andromedæ, aliquid certè auxilii debuit: cùm verò nihil prorsùs tulerit, immeritò eam repetit, quam tutari non est ausus.

34. *Stratis*] Lectis, in quibus cibum sumturi veteres discumbebant.

35. *Remisso*] Rejecto: eandem namque hastam in Phineum Perseus rejecit.

36. *Altaria*] Nuptiis adhibebantur aræ & sacra, & Dii advocati erant.

Fronte

Fronte tamen Rhœti non irrita cuſpis adhæſit.
Qui poſtquam cecidit, ferrumq; ex oſſe revulſum eſt,
Calcitrat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.
Tum verò indomitas ardeſcit vulgus in iras:
Telaque conjiciunt. Et ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori. Sed limine tecti
Exiêrat Cepheus, teſtatus juſque, fidemque,
Hoſpitiique Deos, ea ſe prohibente moveri.
Bellica Pallas adeſt, & protegit ægide fratrem:
Datque animos. Erat Indus Athis, quem flumine Gange
Edita Limnate vitreis peperiſſe ſub antris
Creditur, egregius formâ: quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis;
Indutus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum;
Et madidos myrrhâ curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis diſtantia miſſo
Figere doctus erat, ſed tendere doctior arcus.
Tum quoque lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui mediâ poſitus fumabat in arâ,
Perculit; & fractis confudit in oſſibus ora.
Hunc ubi laudatos jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas, junctiſſimus illi
Et comes, & veri non diſſimulator amoris;
Poſtquam exhalantem ſub acerbo vulnere vitam

Attamen mucro non inutilis infixus eſt fronti Rhœti: qui poſtquam proſtratus eſt, et ferrum extractum eſt ex oſſe, tundit humum, & inficit cruore menſas juxta *ſtantes. Tum verò cætera turba incenditur irâ effrænâ, et ſimul mittunt jacula: & ſum qui dicant Cepheum debere mortem obire* ſimul *cum genero. Sed Cepheus prodierat extra limen domûs, obteſtatus et jus, et fidem, et Deos hoſpitales, ea turbata eſſe ſe invito. Minerva bellica intervenit, et defendit fratrem ægide: et incendit animos. Erat Athis Indus, quem Limnate orta fluvio Gange dicitur peperiſſe ſub ſpeluncis perſpicuis, pulchritudine conſpicuus; quam elegantiorem faciebat ornatu ſplendido, florens ætate, annis ſedecim, tectus chlamyde Tyriâ, quam faſcia aurea circumdabat: aurea monilia decorabant collum, et curvum crinale comam delibutam myrrhâ. Ille quidem dicerat attingere telo jaculato ea,* quæ erant maxime *remota*; *ſed peritior* erat *curvare arcus. Perſeus percuſſit* eum, *curvantem quoque manu flexibilia cornua* arcûs, *trunco, qui admotus fumabat in medio altari*; *& fœdavit vultus in oſſibus contritis. Cùm Lycabas Aſſyrius ſocius ejus amicitiâ devinctiſſimus, neque tegens ſincerum amorem,* eum *aſpexit agitantem pulchram faciem in ſanguine poſtquam vitam ſub crudeli plagâ efflantem*

NOTÆ.

38. *Rhœti*] Qui Phinei ſocius fuit.

40. *Calcitrat*] Ex more cadentium in pugnâ & acie, qui λακτ aut ὀδακ apud poëtas, terram indignanter petunt.

45. *Hoſpitiique Deos*] Jovem præſertim hoſpitii violati vindicem, de quo Virg.

Jupiter, hoſpitibus nam te dare jura loquuntur, &c.

Hoſpites enim nefas erat violari.

46. *Bellica*] Opportunè fortitudini auxilio adeſt prudentia. Atque hoc ſibi volunt poëtæ, cum Deos introducunt auxiliares.

Ib. *Fratrem*] Perſeum, cujus ut & ipſius Palladis pater fuit Jupiter.

47. *Athis*] Unus ex ſociis Phinei. *Indus* eſt appoſitus ob differentiam Phrygii à Cybele adamati,

Ib. *Gange*] Fluvius Indorum maximus.

48. *Limnate*] Nympha paluſtris, à palude, ἀπὸ τῆς λιμνης, Græce ſic dicta.

51. *Tyriam*] Purpuream; Tyro enim laudatiſſima purpura petebatur.

53. *Myrrhâ*] Liquor è Myrrhâ ſtillans: capillis unguendis adhibebatur, quo niterent & ſpirarent odorem ſuaviſſimum.

Ib. *Crinale*] Faſcia aliqua cohibendis & ornandis crinibus, ne in frontem defluant.

57. *Ara*] Quæ Hymenæo nuptiarum Deo extructa fuit.

58. *Confudit*] Hypallage: hoc enim voluit, *confudit in ore fracta oſſa*, ut poëta ipſe interpretatur lib. XII. v. 250.

———*Et oſſa*
Non agroſcendo confuſa reliquit in ore.

Deploravit

Athin deflevit, corripit arcus, quos ille sinuaverat; et, inquit, Tibi mecum pugnandum erit: neque diu guaderis morte adolescentis, ex quâ plus reportas odii, quàm gloriæ. Nondum hæc omnia absolverat, cùm *sagitta acuta emissa est nervo; et affixa est amictui sinuoso, quamvis ictus illuderetur. Nepos Acrisii in hunc movet ensem falcatum, insignem morte Medusæ, & immittit in pectus. At ille jam obiens oculis fluctuantibus in caliginosâ morte, circumspexit Athin; & se rejecit in illum; et tulit ad inferos consolationem sociæ necis. Ecce Phorbas Syenites, ortus Methione, et Amphimedon Libys, cupidi certamen inire, ceciderant, lapsi in sanguine, quo humus latè delibuta tepebat: Gladius* Persei *immissus jugulo Phorbantis, & lateri alterius, prohibuit* eos jam *sese erigentes. At Perseus non invadit gladio intentato Erithon Actoris filium, qui* pro *armis gerebat vastam bipennem; sed sumit utrâque manu craterem maximum prominentem signis et magnæ molis et ponderis, et illidit in virum. Ille eructat sanguinem rubrum, et resupinus plangit terram capite moribundo. Postea proterit Polydæmonem ortum sanguine* reginæ *Semiramidis, & Abarin Caucasium, & Lycetum Sperchioniden, & Elycen habentem capillos intonsos, & Phlegian & Clytum: & premit pedibus cumulos coacervatos obeuntium. Neque Phineus ausus committere certamen propiùs cum hoste, vibrat telum, quod incerta manus detorsit in Idan, nequicquam abstinentem à pugnâ, et neutrum certamen tuentem. Ille aspiciens oculis acerbis ferum Phineum, Quandoquidem, inquit, cogor in factiones, Phineu habeas*

Deploravit Athin; quos ille tetenderat, arcus
Arripit: &, Mecum tibi sint certamina, dixit:
Nec longùm pueri fato lætabere; quò plus
Invidiæ, quàm laudis, habes. Hæc omnia nondum
Dixerat: emicuit nervo penetrabile telum;
Vitatumque, tamen sinuosâ veste pependit.
Vertit in hunc harpen spectatam cæde Medusæ
Acrisioniades, adigitque in pectus. At ille
Jam moriens, oculis sub nocte natantibus atrâ,
Circumspexit Athin; seque acclinavit in illum;
Et tulit ad manes junctæ solatia mortis.
Ecce Syenites genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
Sanguine, quo tellus latè madefacta tepebat,
Conciderant lapsi: surgentibus obstitit ensis,
Alterius costis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithon, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perseus petit ense: sed altis
Exstantem signis, multæque in pondere massæ,
Ingentem manibus tollit cratera duabus;
Infligitque viro. Rutilum vomit ille cruorem:
Et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
Inde Semiramio Polydæmona sanguine cretum,
Caucasiumque Abarin, Sperchionidenque Lycetum,
Intonsumque comas Elycen, Phlegianque, Clytumque
Sternit: & exstructos morientûm calcat acervos.
Nec Phineus ausus concurrere cominus hosti,
Intorquet jaculum; quod detulit error in Idan,
Expertem frustrà belli, & neutra arma secutum.
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
Quandoquidem in partes, ait, abstrahor, accipe, Phineu,

NOTÆ.

69. *Harpen*] Harpe ensis est falcatus, quo Perseus Medusæ caput amputavit.

74. *Syenites*] Syene, urbs Ægypti ad Nilum, oriundus. Optimè verò hos omnes Patronymico aliquo, aut re quâpiam distinguit, ne cum aliis cognominibus imperitè confundantur.

75. *Libys*] Ex Africâ, quæ & Libya dicta est, oriundus.

80. *Altis signis*] Altè eminentibus signis, & cælaturis.

86. *Caucasium*] A Caucaso Scythiæ monte.

Ib. *Sperchioniden*] Sperchei, fluminis Thessaliæ, filium.

91. *Expertem*] Quia neutras secutus partes, telo tamen appetitus est.

Quem

Quem feciſti hoſtem; penſaque hoc vulnere vulnus.
Jamque remiſſurus tractum de corpore telum
Sanguine defectos cecidit collapſus in artus.
Hîc quoque Cephenum poſt regem primus Odites
Enſe jacet Clymeni: Protenora perculit Hypſeus:
Hypſea Lyncides. Fuit & grandævus in illis
Emathion, æqui cultor, timiduſque Deorum:
Quem quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat; & inceſſit, ſceleratâque devovet arma.
Huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
Demetit enſe caput, quod protinus incidit aræ:
Atque ibi ſemianimi verba execrantia linguâ
Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteaſque & ceſtibus Ammon
Invicti (vinci ſi poſſent ceſtibus enſes)
Phineâ cecidêre manu: Cereriſque ſacerdos
Ampycus, albenti velatus tempora vittâ.
Tu quoque, Japetide, non hos adhibendus in uſus;
Sed qui pacis opus citharam cum voce moveres;
Juſſus eras celebrare dapes, feſtumque canendo.
Cui procul aſtanti, plectrumque imbelle tenenti,
Pettalus, I, ridens, Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus; & lævo mucronem tempore figit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: caſuque canit miſerabile carmen.
Non ſinit hunc impunè ferox cecidiſſe Lycormas:
Raptaque de dextro robuſta repagula poſti
Oſſibus illidit mediæ cervicis. At ille

hoſtem, quem tu ipſe hoſtem tibi *conciliâſti, Phineu; et compenſa plagam hâc plagâ. Et jam remiſſurus jaculum revulſum ex corpore cecidit collapſus in membra deſtituta ſanguine. Hîc etiam Odites ſecundus regi Cepheno proſtratus eſt gladio Clymeni: Hypſeus proſternit Protenorem; Lyncides Hypſeum. Emathion ſenex fuit etiam inter illos, ſautor juſtitiæ, et vir pius; quem quia ſenectus non ſinit arma movere, verbis certat; & damnat arma nefaria, et* illis *malè precatur. Chromis amputat caput hujus complexi aras manibus trementibus, quod ſtatim concidit in altare: atque ibi prorulit voces deteſtantes linguâ ſemivivâ; et efflavit ſpiritum in medios ignes. Deinde Broteas, & Ammon fratres gemelli, invicti ceſtibus (ſi gladii poſſent ſuperari ceſtibus) procubuerunt dextrâ Phinei, unà cum Ampyco Cereris ſacerdote, cujus tempora redimita erant vittâ candidâ: Tu etiam, Japetide, non admovendus ejuſmodi rebus; ſed qui pulſares citharam opus pacis cantando, juſſus eras cohoneſtare convivium ludendo. Cui procul adſiſtenti, & tractanti plectrum pacificum, Pettalus irridens, Abi, inquit, canta reliqua umbris inferis: & immittit cuſpidem in ſiniſtram capitis partem. Procumbit ille, et pulſat digitis morientibus chordas lyræ, & fortè canit carmen lugubre. Sævus Lycormas non patitur hunc procubuiſſe inultum: et impingit validum vectem avulſum ex dextro poſte oſſibus mediæ cervicis. At ille*

NOTÆ.

94. *Penſaque*] Compenſa & quaſi in vicem illius quod tu mihi intuliſti; hoc vulnus, quod ego tibi illaturus ſum accipe.

97. *Poſt regem*] *Secundus à rege*; *dignitate ſeu autoritate proximus.*

102. *Sceleratâque*] In Perſeum ſceleratè ſumpta.

103. *Amplexo*] Quaſi ad deorum præſidium confugienti. In capitis enim diſcrimine ſolebant ad aras confugere, illaſque ; rênſare, ac deorum quoque ſtatuas & ſimulacra complecti.

107. *Ceſtibus*] Chirothecæ ſpecies quædam eſt è loris bubulis, plumbo etiam ac ferro interdum inſuto; his pugiles muniebant manus, eoſque cubito atque humero, ne excuterentur, alligabant. Quidam deducunt à *cædo*, & ſcribunt cum (æ) meliùs verò à κεστὸς *cingulum, lorum:* cui congruunt illa Virgilii Æn. V. v. 364.

Evinctis attollat brachia palmis.

& verſ. 408.

Vinctorum immenſa Volumina.

110. *Vittâ.*] Faſcia linea, quâ vinciebantur frontes ſacerdotum & victimarum.

111. *Hos*] Bellicos.

114. *Plectrum*] Inſtrumentum, quo lyra pulſatur.

117. *Retentat.*] *Iterum tangit, et denuo experitur.*

120. *Repagula*] Vectem dicit, ſeu obicem, qui valvis ſolet apponi.

Procubuit

Procubuit terræ mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoque robora poſtis
Cinyphius Pèlates: tentanti dextera fixa eſt
Cuſpide Marmaridæ Corythi, lignoque cohæſit.
Hærenti latus hauſit Abas: nec corruit ille;
Sed retinente manum moriens è poſte pependit.
Sternitur & Melaneus Perſeïa caſtra ſecutus,
Et Naſamoniaci Dorylas ditiſſimus agri;
Dives agri Dorylas: quo non poſſederat alter
Latiùs, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo miſſum ſtetit inguine ferrum:
Letifer ille locus: Quem poſtquam vulneris auctor
Singultantem animam, & verſantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, Hoc quod premis, inquit, habeto
De tot agris, terræ: corpuſque exſangue reliquit.
Torquet in hunc haſtam calido de vulnere raptam
Ultor Abantiades: mediâ quæ nare recepta
Cervice exacta eſt, in parteſque eminet ambas.
Dumque manum Fortuna juvat; Clytiumq; Claninque,
Matre ſatos unâ, diverſo vulnere fudit.
Nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
Fraxinus acta femur: jaculum Clanis ore momordit.
Occidit & Celadon Mendeſius: occidit Aſtreus,
Matre Palæſtinâ, dubio genitore creatus.
Æthionque ſagax quondam ventura videre;
Nunc ave deceptus falſâ: regiſque Thoactes
Armiger, & cæſo genitore infamis Agyrtes.

concidit in terram, ſicuti juvencus mactatus. Pelates Cinyphius conabatur etiam revellere obicem ſiniſtræ januæ; ſed dum hoc conaretur, Manus *dextra tranſverberata eſt mucrone Corythi Marmaridæ filii; et affixa eſt ligno. Dum ibi hæſit, Abas tranſfixit latus: neque ille cadit; ſed obiens pependit è poſte, qui manum tranſfixam retinuit. Melaneus, qui defenderat partes Perſei, cadit etiam; itemque Dorylas ditiſſimus agri Naſamoniaci, Dorylas dives agri, quo alter non habuit* agros *latiùs patentes, aut cogebat totidem cumulos frumenti. Jaculum vibratum adhæſit hujus obliquo inguini; quæ pars eſt mortifera. Quem cùm Halcyoneus Bactrius auctor plagæ advertit emittentem animam & torquentem oculos, Poſſideas, inquit, hoc terræ quod tegis de tot jugeribus, quot poſſidebas; et deſeruit corpus inane. Perſeus vindex immittit in hunc haſtam avulſam de vulnere tepente; quæ inducta per mediam narem prodit cervice, et apparet ex utrâque parte. Et fortunâ favente manui, Clytium & Clanin unâ matre genitos, interficit diverſâ plagâ. Nam jaculum adactum valido brachio tranſfixit femur utrumque Clytii; Clanis recepit haſtam ore. Celadon Mendeſius etiam procubuit: Aſtreus* datus *matre Palæſtinâ ortus patre incerto, procubuit. Æthion etiam olim callidus cognoſcere futura, nunc deluſus ave mendaci; & Thoactes armiger regis, & Agyrtes famoſus ob patrem interfectum.*

NOTÆ.

123. *Robora*] Vectem ex robore ſeu quercu duriſſimâ.

124. *Cinyphius*] A Cinypho Africæ propriæ fluvio.

126. *Latus hauſit*] Et latere confoſſo ſanguinem elicuit. *Per tunicam ſqualentem auro latus hauſit apertum.* Æn. 10.

129. *Naſamoniaci*] Fuerunt Naſamones populi Libyæ juxta Syrtes naufragis admodum infeſti, furto viventes.

135. *Bactrius*] A Bactris urbe, quæ Bactrianæ, regioni Indiæ, contermina, nomen quoque dedit.

138. *Abantiades*] Perſeus Abantis pronepos. Acriſius enim Danaës pater erat filius Abantis.

143. *Fraxinus*] Pro haſtâ ex fraxino per Metonymiam.

144. *Mendeſius*] Fuit Mendes urbs Ægypti, ubi Pana & hircos coluerunt, de quâ Plinius; unde hic Celadon nomen videtur habuiſſe.

145. *Palæſtinâ*] Palæſtinâ Syriæ regione oriundâ.

Ib. *Dubio genitore*] Adeòque ſpurius.

147. *Deceptus*] Quia inſtans fatum non prævideraat, hoc dixit. Pari modo Virgil. de Rhamnete cæſo augure,

Sed non augurio potuit depellere peſtem.

Plùs

Plùs tamen exhauſto ſupereſt; namq; omnibus unum
Opprimere eſt animus. Conjurata undique pugnant
Agmina pro cauſsâ meritum impugnante fidemque,
Hâc pro parte ſocer fruſtrà pius, & nova conjux,
Cum genetrice, favent; ululatuque atria complent.
Sed ſonus armorum ſuperat, gemituſque cadentum:
Pollutoſque ſemel multo Bellona Penates
Sanguine perfundit; renovataque prælia miſcet.
Circumeunt unum Phineus, & mille ſecuti
Phinea. Tela volant hibernâ grandine plura
Præter utrumque latus, præterque & lumen & aures.
Applicat hinc humeros ad magnæ ſaxa columnæ,
Tutaque terga gerens, adverſaque in agmina verſus,
Suſtinet inſtantes. Inſtabant parte ſiniſtrâ
Chaonius Molpeus, dextrâ Nabathæus Ethemon.
Tigris ut, auditis diverſâ valle duorum
Extimulata fame mugitibus armentorum,
Neſcit utro potius ruat, & ruere ardet utroque:
Sic dubius Perſeus, dextrâ, lævâne feratur,
Molpea trajecti ſubmovit vulnere cruris;
Contentuſque fugâ eſt. Neque enim dat tempus Ethemon;
Sed furit; &, cupiens alto dare vulnera collo,
Non circumſpectis exactum viribus enſem
Fregit: & extremâ percuſſæ parte columnæ
Lamina diſſiluit; dominique in gutture fixa eſt.
Non tamen ad lethum cauſſas ſatis illa valentes
Plaga dedit. Trepidum Perſeus, & inermia fruſtrà

ſuperſunt tamen plures quàm ſuſtulit: nemque conſilium eſt omnium, ne unum illum *interficiant; turba conjurata certant undique pro cauſſâ*, quæ erat *contra meritum & fidem. Socer nequicquam pius, & uxor recens* nupta *cum matre ſtant ab hâc parte, & implent aulas clamoribus. Verùm ſtrepitus armorum, & gemitus morientium vincit, & Bellona imbuit multo cruore domum ſemel infectam; & auget certamina renovata. Phineus atque mille ſecuti Phineum claudunt unum* Perſea: *plura jacula grandine hiemali volant ab utroque latere, & præter aures & oculos. Dein* Perſeus *admovit humeros ad molem vaſtæ columnæ; & tutus à tergo, & converſus in turbam boſtilem ſtat contra urgentes. Molpeus Chaonius premebat à lævo latere, Ethemon Nabathæus à dextra. Quemadmodum Tigris preſſâ fame auditis mugitibus duorum armentorum diverſa valle dubitat, in quam partem impetum faciat; & flagrat impetum facere in utrumque; ſic incertus Perſeus ruatne dextrâ, aut ſiniſtrâ, ſuſtulit Molpeum plagâ cruris tranſfixi: contentus eſt quòd fugeret: nam Ethemon ſpatium* perſequendi *non concedit: & furit & parans infligere plagam excelſo collo, fregit gladium impactum viribus incautis; & lamina diſjecta eſt ultimâ parte columnæ ictæ; et adhæſit jugulo domini. Illud tamen vulnus non fuit cauſſa ſatis potens ad mortem. Perſeus* Ethemona *turbatum, et incaſſum inermes.*

NOTÆ.

149. *Plùs*] Hoſtes Perſeo interficiendi plures ſuperſunt, quàm adhuc mactaviſſet.

151. *Pro cauſſâ*] Hoc eſt, pro Phineo, qui & meritum Perſei, quo Andromedam ſervaverat, & fidem ipſi à rege datam impugnabat.

152. *Hâc*] Perſei, cui perverſè litem moverat Phineus.

155. *Bellona*] Belli Dea.

163. *Chaonius*] Sunt Chaones populi Arabibus contermini.

Ib. *Nabathæus*] Ex Nabathæâ, *Felicis* Arabiæ regione, oriundus.

164. *Diverſâ valle*] Diverſâ vallis parte.

169. *Contentus*] Quia Perſeum Ethemon urgebat, illi fatis fuit quòd Molpeus fugeret, cùm alias non niſi peremptum dimiſiſſet.

171. *Non circumſpectis*] Cùm incautè in Perſeum irruiſſet Ethemon, non ipſum, ſed columnam cui adſtabat, attigit; quâ re fracta eſt lamina.

Brachia

lacertos transfixit acinace Cyllenio. Verum postquam Perseus advertit fortitudinem suam *imparem esse agmini, Siquidem vos sic impellitis, inquit, advocabo hostem in opem: si quis benevolus hîc est, divertat oculos suos: et deprompsit vultus Gorgonis. Quære alium, inquit Thescelus, quem tua monstra percellant; et cùm vellet manu jacere telum mortiferum,* evasit statua *marmorea, et constitit in hoc gestu. Ampyx proximus huic insurgit ense contra pectus Lyncidæ plenissimum ingentis animi; atque insurgendo dextera obduruit, neque citra neque ultra movebatur. At Nileus, qui falsò jactaverat se ortum Nilo septemfluo, atque etiam insculpserat clypeo septem ostia* Nili, *partim argento, partim auro; Vide, inquit, Perseu, initia nostri generis: Portabis apud manes quietos magnam consolationem necis, quòd occisus fueris à tanto viro. Pars novissima vocis intercluſa est in medio sono: et arbitreris os apertum optare sani, neque illud est pervium vocibus. Eryx objurgat ipsos, atque, ait, Hæretis culpâ animi, non capillis Gorgoneis: irruite mecum, et in terram date adolescentem tractantem arma incantata. Parabat irruere: terra compescuit pedes; et hæsit saxum immobile et signum armatum. Atque hi dederunt pœnas pro merito; sed unus Aconteus stabat à partibus Persei, pro quo dum certat, Gorgone visâ, obduruit petrâ innatâ. Quem cùm Astyages crederet adhuc vivere, percutit longo gladio: gladius sonum edidit tinnitibus acutis. Dum Astyages miratur, induit eandem naturam:*

Brachia tendentem Cyllenide confodit harpe:
Verùm ubi virtutem turbæ succumbere vidit,
Auxilium, Perseus, quoniam sic cogitis ipsi,
Dixît, ab hoste petam: vultus avertite vestros,
Si quis amicus adest: & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Thescelus: utque manu jaculum fatale parabat
Mittere, in hoc hæsit signum de marmore gestu.
Proximus huic Ampyx animi plenissima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inque petendo
Dextera dîriguit, nec citra mota, nec ultra.
At Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoque flumina septem
Argento partim, partim cœlaverat auro,
Aspice, ait, Perseu, nostræ primordia gentis:
Magna feres tacitas solatia mortis ad umbras,
A tanto cecidisse viro. Pars ultima vocis
In medio suppressa sono est: adapertaque velle
Ora loqui credas; nec sunt ea pervia verbis.
Increpat hos, Vitioque animi, non crinibus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum;
Et prosternite humi juvenem magica arma moven-
Incursurus erat, tenuit vestigia tellus: [tem.
Immotusque silex, armataque mansit imago.
Hi tamen ex merito pœnas subîêre. Sed unus
Miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
Gorgone conspectâ saxo concrevit oborto:
Quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
Ense ferit: sonuit tinnitibus ensis acutis.
Dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:

NOTÆ.

176. *Cyllenide harpe*] Falcato ense, quem à Mercurio in Cyllene, Arcadiæ monte, nato, acceperat.

179. *Hoste*] Medusæ capite.

183. *In hoc*] In statuam mormoream ita conversus est, ut jaculum emittere velle videatur.

187. *Septemplice*] Qui per septem ostia majora subire mare dicitur.

191. *Tacitas umbras*] Animas voce carentes & mutas.

192. *A tanto*] Ita Virgilius lib. Æneid. 10. de Lauso ab Æneâ interfecto:

Hoc tamen infelix miseram solabere mortem,
Æneæ magni dextrâ cadis.——

195. *Vitio animi*] Ad historiam alludit forte: Tantâ enim dicitur formâ, præsertim verò crinium pulchritudine, Medusa præcelluisse, ut ad ejus conspectum stupidi amantes quasi obrigescerent.

202. *Conspectâ*] Contra quam monuerat Perseus supra vers. 179.

Marmo-

Marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
Nomina longa mora eſt mediâ de plebe virorum
Dicere. Bis centum reſtabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora viſâ.
Pœnitet injuſti nunc denique Phinea belli.
Sed quid agat? ſimulacra videt diverſa figuris;
Agnoſcitque ſuos: & nomine quemque vocatos
Poſcit opem; credenſque parum, ſibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. Avertitur; atq; ita ſupplex,
Confeſſaſque manus, obliquaque brachia tendens,
Vincis, ait, Perſeu: remove fera monſtra; tuæque
Saxificos vultus, quæcunque ea, tolle Meduſæ.
Tolle, precor. Non nos odium, regnive cupido
Compulit ad bellum: pro conjuge movimus arma.
Cauſſa fuit meritis melior tua; tempore noſtra.
Non ceſſiſſe piget. Nihil, ô fortiſſime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera ſunto.
Talia dicenti, neque eum, quem voce rogabat,
Reſpicere audenti; Quod, ait, timidiſſime Phineu,
Et poſſum tribuiſſe, & magnum munus inerti eſt;
Pone metum, tribuam: nullo violabere ferro.
Quin etiam manſura dabo monumenta per ævum;
Inque domo ſoceri ſemper ſpectabere noſtri:
Ut mea ſe ſponſi ſoletur imagine conjux.
Dixit: & in partem Phorcynida tranſtulit illam,
Ad quam ſe trepido Phineus obverterat ore.
Tum quoque conanti ſua flectere lumina cervix
Diriguit, ſaxoque oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultuſque in marmore ſupplex,
Submiſſæque manus; facieſque obnoxia manſit.

& idem faciei ſtupor hæret in ore jam *marmoreo. Longum eſt recenſere nomina virorum de vulgo. Ducenti homines ſupererant ex certamine; ducenti obdurnerunt, conſpectâ Gorgone. Nunc denique Phineum piget iniqui certaminis. Verùm quid faciat? aſpicit imagines diverſis figuris; & agnoſcit ſuos* ſocios, *& auxilium petit à ſingulis nominatim citatis; & minùs credens* oculis *tangit corpora ſibi proxima; erant marmor. Detorquet faciem, atque ſupplex, & porrigens manus* quaſi *confitentes et brachia obliqua, ſic loquitur, Superior es, Perſeu, tolle ſæva monſtra, atque amolire faciem tuæ Meduſæ (quæcumque ea eſt) omnia in ſaxa convertentem. Summove, oro. Non averſatio, aut deſiderium regni* me *traxit in certamen: ſumſimus arma pro uxore. Cauſſa tua fuit potior meritis, noſtra tempore. Me pœnitet* tibi Andromedam *non permiſiſſe. Nihil,* oro, *præbeas, mihi ô ſtrenuiſſime, præter meam vitam: alia omnia ſint tua. Dixit illi proferenti talia, neque audenti convertere oculos in eum quem precabatur voce, dabo quod poſſum dare, et magnum videtur donum timido: nullo ferro læderis. Quin etiam præbebo monumenta duratura per ævum, et ſemper conſpicieris in domo noſtri ſoceri, ut mea uxor ſe ſoletur ſpecie ſponſi. Abſolvit, et tranſmovit caput Meduſæ in illam partem, ad quam Phineus converterat ſe vultu timido. Tum etiam caput obduruit, cùm tentaret detorquere ſuos oculos, & humor oculorum diriguit in ſilicem. Sed tamen ei pavidum, & vultus ſupplex, et manus demiſſæ; & facies dejecta manſit in ſaxo.*

NOTÆ.

214. *Advertitur*] A Perſei conſpectu oculos avertit.

215. *Obliqua*] Quia averſus, ne in Meduſæ caput oculi incurrerent, loquebatur.

217. *Quæcunque ea*] Ignorat Phineus, quænam fuerit Meduſa.

220. *Tempore*] Quia primùm Phineo deſponſata Andromeda, poſtea Perſeo in meriti præmium ceſſit.

226. *Ferro*] Monſtrum reformidaſſe ſe teſtatus erat Phineus: Perſeus ferrum reformidandum innuit, ut ille virtute ſuperiorem hoſtem confiteatur.

230. *Phorcynida*] Meduſam Phorci filiam.

235. *Obnoxia*] Dejecta, qualis eſt hominis ſibi conſcii, culpam agnoſcentis, pœnamque deprecantis.

II. *Perſeus potitus victoriâ tendit ad mœnia patria cum uxore, et ultor matris Danaës immerita paſſæ, bellum indicit Prœto. Nam ille fratre Acriſio expulſo per arma obtinuerat arces Acriſioneas. Sed neque auxilio armorum, neque arce, quam iniquè inſederat, vicit oculos infeſtos monſtri colubros ferentis.*

III. *Attamen neque virtus juvenis probata per tot labores, neque mala deleniêrant te, ô Polydecta rex exiguæ* inſulæ *Seriphi, ſed crudelis exerces odium infractum; neque finis datur injuſtæ iræ. Minuis etiam laudes; atque* conaris *probare cædem Meduſæ eſſe falſam. Exhibebimus tibi, inquit Perſeus, teſtimonia veri: avertite oculos; et,* objecto *Meduſæ vultu, fecit vultus regis ſaxum ſine ſanguine.*

IV. *Hactenus Tritonia ſe præbuit comitem fratri, qui ex auro ſatus erat: inde velata nube opacâ deſtituit Seriphon; Cythno Gyaroque omiſſis à dextrâ: et proficiſcitur Thebas, et Heliconem virgineum, quà iter viſum compendioſiſſimum ſuper marè: in quem montem cùm perveniſſet, conſtitit, atque ſic eſt allocuta doctas ſorores; Fama nuperi fontis delata eſt ad noſtras aures, quem rigida ungula volucris* equi *Meduſæi aperuit. Is mihi cauſſa itineris: optavi monſtrum ſtupendum*

II. Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeritæ vindex ultorque parentis
Aggreditur Prœtum. Nam fratre per arma fugato
Acriſioneas Prœtus poſſederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam malè ceperat, arce
Torva colubriferi ſuperavit lumina monſtri.
III. Te tamen, ô parvæ rector Polydecta Seriphi.
Nec juvenis virtus per tot ſpectata labores,
Nec mala mollièrant: ſed inexorabile durus
Exerces odium: nec iniquâ finis in irâ eſt.
Detrectas etiam laudes: fictamque Meduſæ
Arguis eſſe necem. Dabimus tibi pignora veri;
Parcite luminibus, Perſeus ait: oraque regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.
IV. Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit. Inde cavâ circumdata nube Seriphon
Deſerit; à dextrâ Cythno Gyaroque relictis.
Quàque ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
Virgineumque Helicona petit; quo monte potita
Conſtitit; & doctas ſic eſt affata ſorores:
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures,
Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit.
Is mihi cauſſa viæ. Volui mirabile monſtrum

NOTÆ.

236. *Patrios.*] Argos.

238. *Prœtum*] Filium Abantis, Acriſii fratrem.

242. *Polydecta*] Fuit Polydectes rex Seriphi, inſulæ ex Sporadibus, at quem incluſus arcâ pervenerat Perſeus, unà cum matre. Hanc ille amavit; qua propter Perſeum juvenem, cujus etiam virtus ſibi erat ſuſpecta, æternæ gloriæ conſequendæ titulo ad ſuperandam Gorgonem impulit, ut illius matre liberè pòtiretur. A quo contumelioſè poſt expeditionem exceptus Perſeus, oſtendit Meduſæ caput, & eum in ſaxum convertit.

248. *Parcite luminibus*] Uut ſuprâ, ver. 179.

——*Vultus avertite veſtros,*
Si quis amicus adeſt——

250. *Aurigenæ*] Perſeo, quem Jupiter in imbrem aureum converſus, inque Danaës gremium delapſus, gemuit.

Ib. *Tritonia*] Pallas, quæ à Tritone Africæ palude, ubi educata & primùm apparuit, hoc nomen habuit.

252. *Cythno Gyaroque*] Quæ inſulæ ſunt ex Cycladibus in mari Ægæo ad dextram Seriphi, Minervæ habitâ ratione quæ ad occaſum, Bœotiam verſus, iter dirigeret.

254. *Virgineumque*] Muſis virginibus ſacrum Heliconem Bœotiæ montem, ſicuti & alios jam ſæpe dictum.

255. *Sorores*] Muſas, Jovis & Mnemoſynes filias.

256. *Fontis*] Hippocrene dictus eſt, quem ad Heliconis radices, pedis percuſſu aperuiſſe Pegaſum alatum equum fabulati ſunt poëtæ.

Cernere: vidi ipſum materno ſanguine naſci.
Excipit Uranie: Quæcunque eſt cauſa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratiſſima noſtro es.
Vera tamen fama eſt: & Pegaſus hujus origo
Fontis. Et ad latices deducit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Silvarum lucos circumſpicit antiquarum,
Antraque, & innumeris diſtinctas floribus herbas:
Feliceſque vocat pariter ſtudiique, locique
Mnemonidas. Quam ſic affata eſt una ſororum:
O, niſi te virtus opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refers; meritòque probas arteſque, locumque:
Et gratam ſortem, tutæ modò ſimus, habemus.
Sed (vetitum eſt adeò ſceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes: diruſque ante ora Pyreneus
Vertitur: & nondum me totâ mente recepi.
Daulia Threïcio Phoceaque milite rura
Ceperat ille ferox, injuſtaque regna tenebat.
Templa petebamus Parnaſſia. Vidit euntes:
Noſtraque fallaci veneratus numina cultu;
Mnemonides (cognôrat enim) conſiſtite, dixit:
Nec dubitate, precor, tecto grave ſidus, & imbrem
(Imber erat) vitare meo: ſubiêre minores
Sæpe caſas Superi. Dictis & tempore motæ
Annuimuſque viro, primaſque intravimus ædes.
Deſiêrant imbres; victoque Aquilonibus Auſtro,
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo.
Impetus ire fuit. Claudit ſua tecta Pyreneus:

videre: vidi ipſum exoriri è ſanguine matris. Urania reſpondet; Quæcunque eſt tibi cauſa cernendi has ſedes, Diva, et acceptiſſima noſtro animo. Cæterùm indubitata eſt fama; atque Pegaſus eſt cauſa hujus fontis: & perducit Minervam ad ſacras aquas. Quæ diu admirata aquas eductas percuſſu pedis, circumluſtrat lucos nemorum antiquorum, & ſpelæncas, & gramina exornata innumeris floribus: & dicit beatas Memoriæ filias quoad ſedes et ſtudia. Quam ſic eſt allocuta una ſororum; O Tritonia acceſſura in partem noſtri cœtûs, niſi virtus genuiſſet te ad majora, vera prædicas, et jure laudas et ſtudia, et ſedes: et conditione fruimur lautâ, modò ſimus ſecuræ. Verùm (uſque adeò nihil eſt prohibitum nequitiæ) omnia ſunt pavori virgineis animis: atque crudelis Pyreneus adhuc *obverſatur* mihi *ante oculos, et nondum ad me rediit toto animo. Ille ſævus invaſerat campos Daulios et Phocæos milite Thracio, et poſſidebat regna iniqua. Ibamus in templa Parnaſſia: advertit euntes; et poſtquam coluiſſet noſtra numina honore doloſo, Muſæ, inquit (nam cognoverat) gradum ſiſtite; neque quæſo, vereamini vitare nebuloſum diem, et pluviam, (pluebat* enim) *ſub meâ domo: ſæpe dii intraverunt exiliores caſas. Impulſæ verbis et tempeſtate, obſecutæ ſumus viro, & ſubiimus primam domum. Pluvia ceſſaverat, & Noto ſuperato à Boreâ, nubes opacæ deturbabantur cœlo ſerenato. Voluimus abire: Pyreneus obſerat ſuam domum t*

NOTÆ.

259. *Vidi ipſum*] Adfuit Minerva, cùm ex Meduſæ ſanguine in terram delapſo natus eſt Pegaſus.

260. *Uranie*] Quæ Muſarum una.

261. *Mnemonidas*] Muſas, Mnemoſynes nymphæ; ſeu potius Memoriæ filias.

274. *Pyreneus*] Thrax fuit Tyrannus, qui Daulida Phocidis urbem occupavit; ubi cùm quodam die pluvioſo Muſas ad Parnaſſum euntes vidiſſet, ut tecta ſua ſubirent, dum pluvia ceſſaret, invitavit: cùm verò jam ceſſante pluviâ, Muſæ diſcedere vellent, Pyreneus clauſis foribus vim illis inferre parabat. Sed Muſæ in aves converſæ evolaverunt, quas cùm perſequi Pyreneus vellet, ex arce ſe præcipitem dans, caput terræ illiſit, & expiravit.

275. *Nondum me*] Quia exterrita.

278. *Templa*] Quæ Delphis Apollini ſacra.

284. *Primas*] *Veſtibulum.*

285. *Aquilonibus*] Qui à ſeptentrione flantes Auſtrum pluvium ad meridiem ſuum repulerant: ſerenum induxit Aquilo.

& vim intentat, quam nos vitavimus alis ſumtis. Ipſe ſimilis ſecuturo excelſus conſtitit arce, &, inquit, quà iter eſt vobis, erit & mihi eâdem viâ; & veſanus ſe mittit è faſtigio ſupremæ turris, & ruit in faciem, & moriens ferit terram infectam cruore ſceleſto oſſibus oris fracti.

V. Muſa referebat. Pennæ per aërem ſonabant; & vox ſalutantium veniebat à ſummis ramis. Surſum intuetur, & quærit ex quâ parte linguæ tam diſertè loquentes ſonent; & filia Jovis arbitratur hominem eſſe *locutum. Erant volucres, atque picæ novem numero imitantes omnia inſederant ramis dolentes ſuam ſortem. Dea ſic occæpit Deam* alloquens *quæ mirabatur: Nuper iſtæ etiam ampliorem fecerunt numerum avium ſuperatæ certamine. Pierus opulentus in agris Pelais has genuit. Mater fuit Evippe, Pæoniâ oriunda. Illa novies fœtus enixura ſupplicavit novies potenti Lucinæ. Agmen ſtultarum ſororum* ſuperbiâ *elatum eſt ob numerum: & huc acceſſerunt per tot Hæmonias, & per tot Achaïdas urbes, & certamen indicunt hujuſmodi verbis. Omittite decipere vulgus ignarum inani ſuavitate. Deæ Theſpiades, ſiquidem audetis, certamen inite nobiſcum: neque ſuperabimur cantu, neque arte; quin & ſumus pares* numero. *Vel* vos ſi *ſuperatæ* eſtis, *cedite fonte Meduſæo, & Aganippe Hyanteâ; vel nos,* ſi veſtrûm fuerit victoria, *cedamus agris Emathiis uſque ad Pæonas hybernos. Litem dijudicent nymphæ. Indecorum erat quidem certamen inire; ſed cedere videbatur turpius. Nymphæ* judices *electæ jurant per flumina;*

Vimque parat, quam nos ſumtis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſtetit arduus arce:
Quàque via eſt vobis, erit & mihi, dixit, eâdem;
Seque jacit vecors è ſummæ culmine turris:
Et cadit in vultus, diſcuſſique oſſibus oris
Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctam.
V. Muſa loquebatur. Pennæ ſonuêre per auras:
Voxque ſalutantûm ramis veniebat ab altis,
Suſpicit; & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde ſonent: hominemque putat Jove nata locutum.
Ales erant; numeroque novem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ.
Miranti ſic orſa Deæ Dea: Nuper & iſtæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam.
Pieros has genuit Pellæis dives in arvis:
Pæonis Evippe mater fuit. Illa potente n
Lucinam novies, novies paritura, vocavit.
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum:
Perque tot Hæmonias, & per tot Achaïdas urbes
Huc venit: & tali committunt prælia voce:
Deſinite indoctum vanâ dulcedine vulgus
Fallere. Nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certatæ Deæ. Nec voce, nec arte
Vincemur, totidemque ſumus. Vel cedite victæ
Fonte Meduſæo, & Hyanteâ Aganippe.
Vel nos Emathiis ad Pæonas uſque nivoſos
Cedamus campis. Dirimant certamina Nymphæ.
Turpe quidem contendere erat; ſed cedere viſum
Turpius. Electæ jurant per flumina Nymphæ;

NOTÆ.

295. *Salutantûm*] Experimentum Salutationis vocem χαιρε, χαιρε. *Quis expediviſſet Piſittaco ſuum.* χαιρε, *Picaſque docuit verba noſtra conari.* Perſ. prolog.

300. *Deæ dea*] Palladi Muſa.

302. *Pellæis*] Fuit Pella Macedoniæ oppidum, in Emathiâ regione, Philippi & Alexandri Magni natalibus clara.

303. *Pæonis*] Ex Pæoniâ regione Macedoniæ montanâ, Emathiæ finitimâ.

304. *Lucinam*] Juno Lucina, Diana ſeu Luna, parturientibus favens Dea, ſic appellata à *luce*, quòd in lucem educere infantes credebatur.

306. *Hæmonias*] Theſſalicas, ab Hæmone Theſſaliæ rege.

Ib. *Achaïdas*] Græcas.

310. *Theſpiades*] A Theſpiis Bœotiæ urbe Muſis ſacrâ.

312. *Meduſæo*] Hippocrenen dicit, quam Pegaſus equus, Meduſæ ſanguine cretus, unguiâ aperuit.

Ib. *Hyanteâ*] *Bœoticâ*; Dicti enim Bœoti antiquitus *Hyantes*.

Ib. *Aganippe*] Qui fons fuit Bœotiæ Muſis ſacer, juxta Heliconem.

316. *Electæ*] Quæ litem dirimerent.

Factaque

Factaque de vivo preſſêre ſedilia ſaxo.
Tunc, ſine ſorte prior quæ ſe certare profeſſa eſt,
Bella canit Superûm: falſoque in honore Gigantas
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum;
Emiſſumque imâ de ſede Typhoëa terræ
Cœlitibus feciſſe metum; cunctoſque dediſſe
Terga fugæ: donec feſſos Ægyptia tellus
Ceperit, & ſeptem diſcretus in oſtia Nilus.
Huc quoque terrigenam veniſſe Typhoëa narrat,
Et ſe mentitis Superos celâſſe figuris:
Duxque gregis, dixit, fit Jupiter; unde recurvis
Nunc quoque formatus Libys eſt cum cornibus Ammon.
Delius in corvo, proles Semeleïa capro,
Fele ſoror Phœbi, niveâ Saturnia vaccâ,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.
Hactenus at citharam vocalia moverat ora:
Poſcimur Aonides. Sed forſitan otia non ſint;
Nec noſtris præbere vacet tibi cantibus aurem.
Ne dubita, veſtrumq; mihi refer ordine carmen,
Pallas ait, nemoriſque levi conſedit in umbrâ.
Muſa refert: Dedimus ſummam certaminis uni.
Surgit, & immiſſos hederâ collecta capillos

& inſtiterunt ſedilibus paratis de vivâ rupe. Tunc una ex illis ſororibus, non expectato *ſortis* decreto utra pars *prior* caneret, *quæ ſeſe dixit velle contendere, cantat certamina Deorum, et falſo extollit gigantes, & detrahit factis magnorum Deorum*; & narrat *Typhoëum eductum de ſede infimâ terræ incuſſiſſe pavorum cœleſtibus, & omnes in fugam verſos* eſſe, *donec terra Ægyptia, & Nilus diviſus in ſeptem flumina acceperat* eos *laſſos. Dicit inſuper Typhoëum terrâ ortum huc acceſſiſſe, & Deos ſe occultâſſe, figuris ſimulatis: atque, inquit, Jupiter mutatur in arietem; ex quo nunc etiam Ammon Libycus effictus eſt cum cornibus recurvis.* Apollo *Delius delituit in corvo*, Bacchus *filius Semeles in capro*, Diana *ſoror Apollinis in fele*, Juno *Saturnia in vaccâ albâ, Venus in piſce, Cyllenius in alis Ibidis. Hactenus* illa *pulſaverat citharam, voce* interim *accinente; nos Aonides vocamur. Sed fortè non detur ſpatium, neque tibi liceat accommodare aurem noſtris cantibus. Ne hæreas, inquit Pallas, quin mihi memora carmen veſtrum ordine; & ſedit in levi umbrâ ſilvæ. Muſa narrat: credidimus uni totum certamen. Surgit Calliope, & habens comam religatam hederâ*

NOTÆ.

319. *Gigantes*] De gigantomachiâ, vide Lib. I. Fab. 5.

321. *Typhoëa*] Hic omnium fuit terribilis, quem Terrâ & Erebo ſatum Heſiodus, Homerus terrâ Junonis juſſu ortum fabulatus eſt. Centum draconum capita illius humeris poëtæ affixerunt, ore flammas eructante; caput ad cœlum uſque ſuſtulerunt, manuum alteram ad orientem, ad occidentem alteram porrexerunt; impexum crimen, lumina ignea, omnia denique illi ad terrorem tribuerunt. Scribendum eſt *Typhoeus* non *Typhœus*; *eu* enim non *œ* hîc eſt diphthongus. Quippe Græcè ſcribitur Τυφωεύς.

323. *Donec*] Gigantes Titanum filii Typhoëo duce, impetum in Deos fecerunt, ac eos in Ægyptum uſque fugere coëgerunt, ubi ſe Typhoëi metu in varia animalia, ut perſpicuè deſcribit noſter, converterunt; inde factum eſt, ut Ægyptii multa animalia pro diîs colant.

327. *Duxque gregis*] *Aries*; Nam Jupiter ſe in arietem mutavit; quare Jupiter Hammon in Libyâ ſub figurâ arietis colitur.

331. *Piſce*] De Veneris in piſcem mutatione vide noſtrum in 2 Faſtor. *Terribilem quondam*, &c.

Ib. *Cyllenius*] Mercurius, à Cyllene Arcadiæ monte, ubi educatus.

Ib. *Ibidis*] Eſt Ibis avis immunda, utpote roſtro anum purgans; Ciconiæ ſimilis, Ægypto peculiaris, ſerpentibus infeſta.

333. *Poſcimur*] Ut ſi quid voce poſſemus, illud proferremus. Nota verò Muſarum Modeſtiam, per oppoſitionem ad Pieridum impudentiam, quæ ne jactis quidem ſortibus priores auſæ canere.

Ib. *Aonides*] Muſæ, quæ à Bœotiæ parte montanâ, Aoniâ dictâ, hoc nomen ſortitæ.

336. *Levi*] Suavi ad jucundâ.

337. *Uni*] *Calliope.*

Calliope querulas prætentat pollice chordas:
Atque hæc percuſſis ſubjungit carmina nervis.
VI. Prima Ceres unco glebam dimovit aratro:
Prima dedit fruges, alimentaque mitia terris:
Prima dedit leges. Cereris ſumus omnia munus.
Illa canenda mihi eſt. Utinam modò dicere poſſem
Carmina digna Deæ! certè Dea carmine digna eſt
Vaſta giganteis ingeſta eſt inſula membris
Trinacris; & magnis ſubjectum molibus urget
Æthereas auſum ſperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe:
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro:
Læva, Pachyne, tibi: Lilybæo crura premuntur:
Degravat Ætna caput: ſub quâ reſupinus arenas
Ejectat, flammamque fero vomit ore Typhoëus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ;
Oppidaque & magnos evolvere corpore montes.
Inde tremit tellus: & Rex pavet ipſe ſilentûm,
Ne pateat, latoque ſolum retegatur hiatu;
Immiſſuſque dies trepidantes terreat umbras.
Hanc metuens cladem tenebroſâ ſede tyrannus
Exiêrat: curruque atrorum vectus equorum
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Poſtquam exploratum ſatis eſt, loca nulla labare,
Depoſitique metus, videt hunc Erycina vagantem

priùs experitur pollice nervos ſtridulos: atque ſubjicit hos verſus chordis tactis.

VI. *Prima Ceres ſidit glebam curvo aratro; prima præbuit fruges terris, et cibos ſuaves: prima ſanxit leges. Cuncta ſumus donum Cereris. Illa eſt mihi celebranda: utinam tantùm poſſem proferre verſus dignos Deâ! profectò Dea digna eſt carmine. Ampla inſula Trinacris impoſita eſt artubus gigantum, & premit ingenti pondere Typhoëum ſubſtratum, non veritum appetere ſedes cœleſtes. Ille equidem conatur, & tentat ſæpe exſurgere; ſed dextra manus eſt ſuppoſita Peloro Auſonio; ſiniſtra tibi, Pachyne; tibiæ urgentur Lilybæo. Ætna premit caput, ſub quâ reſupinus eructat arenas, atque emittit ignem ore ſævo. Sæpe nititur amoliri molem terræ, & corpore removere urbes, & vaſtos montes. Inde Terra tremit: & Deus ipſe umbrarum metuit ne biet ſolum & aperiatur vaſtâ rimâ; & lux introducta metum incutiat timidis manibus. Rex* inferorum *reformidans hanc calamitatem prodiêrat domo obſcurâ; et vectus curru equorum nigrorum providus circuibat fundamenta telluris Siculæ. Ut proviſum eſt abundè, nulla loca labare, et timor omiſſus, Erycina ſtans in*

NOTÆ.

339. *Calliope*] Muſarum præſtantiſſima, cui à *pulchritudine* & *vocis ſuavitate* nomen inditum.

341. *Ceres*] Frugum Dea, Saturno & Ope procreata.

343. *Leges*] Inde ipſa Ceres *legifera*, Virg. Æneid. 4. Et quædam ejus ſacra ob leges de agrorum terminis latas, emptionibus, aliiſque, *Theſmophoria* Græcis appellata.

346. *Giganteis*] Typhoei; quem bello giganteo Jupiter proſtravit, Siciliâ inſulâ illi ſuperpoſitâ, ne quando poſſet reſurgere.

347. *Trinacris*] *Sicilia* eſt cui à tribus promontoriis, quæ mox indicaturus eſt poëta, hoc nomen inditum.

349. *Nititur*] Hoc ideo fingitur, quia Sicilia terræ motu ſæpe quatitur.

350. *Auſonio*] *Italo*, quippe quòd ad Italiam ſpectat, quam ab Auſonibus, qui Italiæ extrema littora Siciliam versùs olim coluerunt, eo nomine poëtæ appellaverunt. Pelorus dictus eſt à *Peloro*, claſſis Hannibalis gubernatore, quem interfectum Hannibal, cùm crederet ſe in inſidias adductum, ibi ſepeliendum curavit.

351. *Pachyne*] Pachynus in Græciam, Lilybæus in Africam vergit.

352. *Ætna*] Qui mons eſt Siciliæ notiſſimus flammas eructans.

356. *Rex ſilentûm*] *Pluto*, ad quem demitti creduntur fato functi.

363. *Erycina*] Venus, cui ab Eryce Siciliæ monte, in quo Eryx ejus filius templum nuncupavit, hoc datum nomen. Narraturus poëta

Monte

Monte ſuo reſidens, natumque amplexa volucrem;
Arma, manuſque meæ, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus ſuperas omnes, cape tela, Cupido,
Inque Dei pectus celeres molire ſagittas,
Cui triplicis ceſſit fortuna noviſſima regni.
Tu Superos, ipſumque Jovem, tu numina ponti
Victa domas, ipſumque, regit qui numina ponti.
Tartara quid ceſſant? cur non matriſque, tuumque
Imperium profers? agitur pars tertia mundi.
Et tamen in cœlo quoque tanta potentia noſtro
Spernitur: ac mecum vires minuuntur Amoris.
Pallada nonne vides, jaculatricemque Dianam.
Abſceſſiſſe mihi? Cereris quoque filia virgo,
Si patiemur, erit: nam ſpes affectat eaſdem.
At tu, pro ſocio ſi qua eſt mea gratia regno,
Junge Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetram
Solvit, & arbitrio matris de mille ſagittis
Unam ſepoſuit. Sed quâ nec acutior ulla,
Nec minùs incerta eſt, nec quæ magis audiat arcum.
Oppoſitoque genu curvavit flexile cornu:
Inque cor hamatâ percuſſit arundine Ditem.
Haud procul Hennæis lacus eſt à mœnibus altæ,
Nomine Pergus, aquæ. Non illo plura Cayſtros

monte ſuo aſpicit hunc errantem, et complexa filium alatum; arma, inquit, et manus meæ, mea potentia, fili Cupido, ſume illas ſagittas, quibus vincis cunctos, atque dirige tela velocia in pectus Dei, cui ſors ultima regni triplicis evenit. Tu ſuperas Deos, et Jovem ipſum, tu ſuperas numina debellata maris, atque ipſum Neptunum *qui temperat numina maris. Cur inferi morantur? quamobrem non extendis tuum et matris regnum? de parte tertiâ orbis agitur. Et tamen tantum numen contemnitur etiam in cœlo noſtro, et potentia Amoris frangitur mecum. Annon cernis Minervam, & Dianam venatricem deficiſſe à me? filia Cereris erit etiam virgo, ſi indulgeamus: nam et hoc animo præſumit. At tu, ſi quid valeo apud te pro regno ſocio, connecte Deam patruo. Finierat Venus. Ille expediit pharetram; et ſelegit unum de mille ſpiculis, ex voluntate matris; ſed quo neque ullum acutius, neque minùs incertum, neque quod magis obſequatur arcui; atque genu oppoſito ſinuavit lentum cornu, et vulneravit Ditis præcordia calamo hamato. Lacus eſt profundæ aquæ nomine Pergus, non longe à muris Hennæis. Cayſtrus non audit plures*

NOTÆ.

Cyanes Nymphæ transformationem in ſtagnum, priùs Proſerpinæ raptum elegantiſſimè deſcribit.

367. *Dei*] *Plutonis.*

368. *Triplicis*] In tres partes nempe regnum fuit diviſum; ita ut Jovi cœlum, Neptuno maria, Plutoni Tartara, vel, ut aliis placet, Terra ceſſerit.

372. *Agitur*] Hoc eſt, tertia pars mundi in periculo verſatur, parumque abeſt, quin & ea à nobis amittatur.

373. *Tamen*] Correctio eſt, quâ etiam Cupidinem magnis ad id quod Cupid, Venus hortatur.

376. *Abſceſſiſſe*] Quia non amoribus indulgent, ſed virginitatem colunt.

Ib. *Cereris filia*] *Proſerpina* eſt, cujus fabulam maximo cum artificio hîc inſeruit.

379. *Patruo*] *Plutoni*, qui Proſerpinæ patruus, ſiquidem illa Jovis filia, hic Jovis ejuſdem frater.

382. *Minùs incerta*] Id eſt, quæ rectiùs ad ſcopum feſtinet; nam vacillant nonnullæ, & obliquo motu feruntur, alarum vitio. *Audire arcum* dicuntur ſagittæ, quæ quod arcus deſignavit certò feriunt. Virg. Georg. I. ſub finem,

——— *Audit currus habenas.*

384. *Hamatâ*] Ferro armatâ & hamo, quæ è corpore difficulter extrahi poteſt. Angl. *a barbed Arrow.*

385. *Hennæis*] Henna urbs Siciliæ.

386. *Pergus*] Lacus ad Hennam, circa quem Proſerpinam unà cum æqualibus flores legentem Pluto rapuit.

Ib. *Cayſtros*] Eſt hic Cayſtros ſeu Cayſter Ioniæ fluvius, cygnorum copiâ celebris.

——Κύκνων δουλιχοδείρων
Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα &c.
Hom. Iliad. B. 460.

e antilenas cygnorum in aquis defluentibus. Nemus cingit aquas, claudens omne latus; et abarcet radios solares suis foliis, tanquam velo, Rami creant frigus, terra humida flores purpureos. Ver est perenne. Quâ silvâ dum Proserpina sese oblectat, et legit aut violas, aut alba lilia; et dum implet puerili desiderio et quasillos, et sinum, et studet vincere comites capiendo, propemodum simul conspecta est, et amata, et ablata à Plutone: usque adeò Amor acceleratur. Dea tremefacta vocat tristi ore et matrem, et æquales, sed matrem sæpius: et cum lacerâsset amictum ab extremâ orâ, flores collecti delapsi sunt tunicis laxatis. Et tanta fuit simplicitas annis juvenilibus, hoc etiam damnum fecit dolorem virginis. Prædo agitat currus, et instigat equos appellatos singulos suo nomine, per quorum colla et jubas movet lora infecta ferrugine subnigrâ, Atque vehitur per profundas lacus, et stagna Palicorum fœtentia sulphure ebullentia terrâ aperta:

Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Silva coronat aquas, cingens latus omne, suisque
Frondibus, ut velo, Phœbeos submovet ignes.
Frigori dant rami, Tyrios humus humida flores.
Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco
Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit;
Dumque puellari studio calathosque, sinumque
Implet, & æquales certat superare legendo,
Pæne simul visa est, dilectaque, raptaque Diti.
Usque adeò properatur amor. Dea territa mœsto
Et matrem, & comites, sed matrem sæpius, ore
Clamat: & ut summâ vestem laniârat ab orâ,
Collecti flores tunicis cecidêre remissis.
Tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis:
Hæc quoque virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus: & nomine quemque vocatos
Exhortatur equos. Quorum per colla, jubasque
Excutit obscurâ tinctas ferrugine habenas.
Perque lacus altos, & olentia sulphure fertur
Stagna Palicorum ruptâ ferventia terrâ:

NOTÆ.

387. *Carmina*] Placuit etiam fabularum artificibus poëtis mirificam, ne quid plumæ decori abesset, rauçissimis cygnis vocem tribuere.

390 *Tyrios*] Punicei coloris, qualem in violis conspicimus.

Ib. *Humida*] Heinsius meliùs censet esse *uvida*.

395. *Pæne simul*] Similis Climax. *Mars videt hanc, visamque cupit, potiturque cupitâ.*

Ib. *Diti*] Quoniam è terrâ, cujus Deus est Pluto, effodiuntur divitiæ. Ut noster,

——— *Itum est in viscerâ terræ,*
Quasque recondiderat, stygiisque admoverat umbris,
Effodiuntur opes. ———

397. *Comites*] Earum nomina habes apud Pausaniam, ex Homero in Messeniacis.

400. *Tantaque*] Elegantissimè hîc, ut ubique, poëta exprimit τὸ πάθος puellæ, ut quæ collectos flosculos anxiè studeat servare.

401. *Hæc quoque jactura*] Quia amiserat flores.

402. *Nomine*] Orphnæus, Æthon, Nycteus, & Alastor recensentur à Claudiano.

404. *Obscurâ ferrugine*] Ferrugineo colore, qui fuscus est, ac ferro similis.

406. *Palicorum*] Fuerint Palici fratres duo, Jovis & Thaleæ nymphæ filii, ut quibusdam placet, ἀπὸ τῦ πάλιν ἰκέσθαι, hoc est, *ab iterum veniendo in vitam* sic dicti: optavit enim mater gravida, quò Junonis iram effugeret, sibi terram dehiscere, quæ maturi partûs tempore aperta est, ex quâ Palici illi eruperunt; qui dii fuerunt indigenæ, extra Siciliam nullibi noti. Duos verò ostentabant lacus accolæ, ex quibus emersisse fratres mentirentur, tantâ quidem veneratione habitos, ut ad illos jurejurando controversias dirimerent, perjurii in iis pereuntibus, cum illæsi inde innoxii reverterentur. Alia lege apud Macrobium Saturnal. 5.

Et

Et quà Bacchiadæ bimari gens orta Corintho
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, et Piſææ Arethuſæ,
Quod coït anguſtis incluſum cornibus æquor.
Hîc fuit, à cujus ſtagnum quoq; nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas;
Gurgite quæ medio ſummâ tenus exſtitit alvo,
Agnovitque Deum: nec longiùs ibitis, inquit.
Non potes invitæ Cereris gener eſſe. Roganda,
Non rapienda fuit. Quòd ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; & me dilexit Anapis.
Exorata tamen; nec, ut hæc, exterrita nupſi.
Dixit: &, in partes diverſas brachia tendens,
Obſtitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram:
Terribileſque hortatus equos, in gurgitis imâ
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit:
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque Deam, contemptaq; fontis
Jura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacitâ; lachrymiſque abſumitur omnis;
Et, quarum fuerat magnum modò numen, in illas
Extenuatur aquas. Molliri membra videres;

et quà Bacchiadæ natio orta Corintho bimari, condiderunt muros inter portus inæquales. Eſt mare medium Cyanes et Arethuſæ Piſææ, quod conjungitur comprehenſum cornibus anguſtis. Cyane notiſſima inter nymphas Siculas, à nomine cujus ſtagnum etiam appellatum eſt, hic fuit, quæ exſtitit medio mari ſupremâ parte ventris tenus, et agnovit Deum; neque, ait, longiùs ibitis. Non potes eſſe gener Cereris repugnantis. Fuit oranda, non auferenda. Quòd ſi mihi licet conferre parva cum magnis; Anapis me quoque amavit. Nupta ſum nihilominus precibus delinita, neque tremefacta ſicuti iſta. Dixit; et porrigens ulnas in partes contrarias obnixa eſt. Saturnius non diutius compeſcuit iram, et hortatatus ſævos quadrupedes immiſit ſceptrum regium impactum ſtrenuo brachio in profundiſſimâ abyſſi. Terra percuſſa aperuit iter in inferos, et recepit currus ſponte ruentes medio gurgite. At Cyane deflens jura ſuæ ſcaturiginis neglecta, et Deam abreptam, fert animo ſilente plagam immedicabilem, et tota extenuatur ſtillicidiis, et defluit illas aquas, quarum modò fuerat Dea. Cerneres artus emolliri;

NOTÆ.

407. *Bacchiadæ*] Archias eſt, bacchiadum unus, bacchia, Dionyſii filio oriundus, qui Corintho pulſus Syracuſas in Siciliâ condidit. Thucyd. lib. VI.

Ib. *Bimari*] Quia Ionio ſimul & Ægæo mari alluitur, in Iſthmo Peloponneſiaco ſita Corinthus.

408. *Inæquales*] Duos habuerunt portus Syracuſæ, majorem alterum, alterum minorem.

409. *Eſt medium*] Locum deſcribit, ubi Cyane nympha Plutonem inhibere voluit, ne Proſerpinam raperet; cæterùm à Plutone contempta dolore in fontem ſui nominis fuit converſa, qui Anapi fluvio commixtus, juxta Ortygiam inſulam in mare labitur.

Ib. *Eſt medium*] Inter Cyanes fontem, & Ortygiam ponte Syracuſis junctam, eſt pars æquoris quæ portum efficit ab alterâ parte Syracuſarum.

Ib. *Arethuſæ*] Nympha fuit Arethuſa, Dianæ comes, quam cùm Alpheus Poloponneſi fluvius juxta Piſas amore incenſus perſequeretur, Diana in fontem ejuſdem nominis mutavit. Hujus aquis cùm ſuas Alpheus miſcere vellet, illa à terrâ abſorptâ in Siciliam delata eſt, quò & per cuniculos ſubterraneos, eandem ſecutum fuiſſe Alpheum Piſæum & aſſecutum fabulæ voluerunt. Hinc Arethuſa Piſæa. Atque huic fabulæ locum dedit, quod, ut ſcripſit Plinius, quæ apud Piſam in Alpheum projiciuntur, eadem in Siciliâ ab Arethuſâ ejiciuntur. Vide plura in 10 Fab. hujus libri.

417. *Anapis*] Fluvius eſt Siciliæ, qui ideo Cyanem amare fingitur, quod juncti unà in mare defluant.

423. *Condidit*] Jecit tantis viribus, ut totum ſceptrum occultaretur.

424. *Cratere*] Eo nomine voraginem aut terræ, hiatum appellat, quo Pluto cum Proſerpinâ abſorptus eſt. Ut Lucretius. lib. IV. de faucibus Ætnæ.

In ſummo ſunt ventigeni crateres, ut ipſi
Nominitant, nos quas fauces perbibemus & orã.

Ossa flecti, ungues amisisse duritiem. Atque subtilissima quæque ex illâ primâ solvuntur, capilli glauci, & articuli, & tibiæ, & pedes; nam levis est mutatio in aquas frigidas artibus tenuibus: ab his, et dorsum, et humeri, et latera, et pectora defluentiq solvuntur in subtiles undas. Denique aqua pura irrepit in venas corruptas pro vivo sanguine, nequ quicquam supereſt quod possis arripere.

Ossa pati flexus; ungues posuisse rigorem;
Primaque de totâ tenuissima quæque liquescunt;
Cærulei crines, digitique, & crura, pedesque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Transitus est: post hæc tergumque, humerique, latusque,
Pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
Denique pro vivo vitiatas sanguine venas
Lympha subit: restatque nihil, quod prêndere possis.

VII. *Interea filia frustrà est pervestigata omnibus terris et omnibus aquis, à matre turbatâ. Aurora comâ flavâ exoriens non invenit illam quiescentem, non Vesperugo. Illa accendit utrâque manu tædas ab Ætnâ igniferâ; et anxia gestavit per noctes pruinosas. Rursus, postquam amabilis dies obscuraverat stellas, pervestigabat filiam ab ortu solis ad occasum. Defatigata labore contraxerat sitim, neque ulli fontes irrigaverant ora; cùm fortè aspexit tugurium opertum culmo; atque percussit tenuem januam: At inde vetula exit; atque aspicit Deam, & obtulit, petenti aquam,* quiddam *suave quod antè coxerat polentâ tostâ. Dum illa potat quod oblatum fuerat, puer impudens et temerarius stetit coram Deâ, atque irrisit, et appellavit voracem. Indignata est; neque adhuc exhaustâ parte, Dea perfudit loquentem polentâ intritâ cum liquore. Vultus contrahit maculas: et fert crura quâ parte modò tulit lacertos: cauda est superinducta artubus transformatis: atque cogitur in parvam figuram, ne sit magna potestas lædendi; et mensura est minor brevi lacertâ, stupentem, et lacrymantem, et volentem tractare prodigium*

Virgo Jovis nato, postquam sua membra videndo
Deseruere metu, nec quicquam addere voci
Audet, & ora manu tentat: quæ primùm in illis
Contigit, ora brevi fecerunt cornua naso.
Contrahitur digitus, modicoque coercita limbo
Cingitur, & cauda est, quæ modo pollex erat.
Territa quid patiatur abit, fugitque manumque
Quam videt, & lacrymis, quæ jam communia, sentit.
Ignorat quo sit reditum, quo pascua tendat,
Quid bibat: & gressus pecoris imitata, per herbas
Procubuit, duroque cubans in gramine terræ
Applicat ad dictas ora nova dura Deas.
Ingemuit, tristique modo, quo posset, ut ore
Mœsta queri, fletus ut erat, deprensa per illos
Quos habuit, dixit: Quid me, Saturnia conjux,
Persequeris tantis, quos non tibi fecerit ullos
Invidiosa, malis? Quid tam crudelia tanto
Numine quæris opus? Quid, quod mea

Fugit anum; latebramque petit: aptumque colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.
VIII. Quas Dea per terras, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora eſt: quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit. Dumque omnia luſtrat eundo;
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuiſſet,
Omnia narrâſſet. Sed & os & lingua volenti
Dicere non aderant: nec, quo loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit: notamque parenti
Illo fortè loco delapſam gurgite ſacro
Perſephones zonam ſummis oſtendit in undis.
Quam ſimul agnovit, tanquam tum denique raptam
Sciſſet, inornatos laniavit Diva capillos:
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Nec ſcit adhuc ubi ſit: terras tamen increpat omnes;
Ingrataſque vocat, nec frugum munere dignas:
Trinacriam ante alias, in quâ veſtigia damni
Repperit. Ergo illìc fævâ vertentia glebas
Fregit aratra manu: parilique irata colonos
Ruricolaſque boves letho dedit: arvaque juſſit
Fallere depoſitum, vitiataque ſemina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Caſſa jacet: primis ſegetes moriuntur in herbis:
Et modò ſol nimius, nimius modò corripit imber.
Sideraque, ventique nocent: avidæque volucres
Semina jacta legunt: lolium, tribulique fatigant
Triticeas meſſes, & inexpugnabile gramen.

vitat vetulam; & quærit latibulum; & conſecutus eſt nomen idoneum colori; habens corpus diſtinctum diverſis guttis, quaſi ſtellis.

VIII. *Prolixum eſt narrare per quas terras, et per quas aquas, Dea* Ceres *vagata ſit. Ambitus* terrarum *pervestiganti non reſtabat. Redit in Siciliam, & dum ſcrutatur omnia incedendo, acceſſit quoque ad Cyanen. Ea niſi transformata fuiſſet, cuncta memorâſſet: ſed & os & lingua deerat cupienti loqui, neque aderat quo verba funderet. Attamen fecit indicia aperta: atque monſtrat cingulam Perſephones in aquis ſupremis cognitum matri, quod fortè ceciderat ibi in ſacris aquis. Quod ſtatim atque Dea agnovit, ſicuti tum denique cognoviſſet abreptam* filiam, *diſcerpſit comam incompoſitam, & planxit pectora iterum ſuis manibus. Nec novit etiamnum ubi ſit; cæterùm objurgat omnes locos, & immemores appellat, neque meritos donum frumenti: Ante cæteros Siciliam, in quâ invenit ſigna damni.*

Atque adeò illìc rapuit manu terribilis aratra ſubigentia glebas, atque inſenſa morti eidem oppoſuit agricolas, & tauros ruricolas; & coëgit agros intercipere depoſitum, & corrupit ſemina. Feracitas terræ celebrata per vaſtum mundum jacet inutilis: ſegetes pereunt in primis herbis: & modò ſol ardentior, modò imber denſior lædit. Et ſidera, & venti officiunt; & aves rapaces auferunt ſemina ſparſa: lolium, tribulique, & herbæ nullâ arte eradicandæ urgent meſſes triticeas.

NOTÆ.

461. *Nomen*] *Stellionis.* Animal eſt lacerto ſimile.

Ib. *Stellatus*] Quia lucidis habet tergus diſtinctum maculis, quaſi tot *Stellis.*

463. *Quærenti*] Nam cùm Ceres totum perluſtrâſſet orbem, ubi filiam quæreret, nihil ei loci reſtabat; quare in Siciliam eſt reverſa.

470. *Perſephones*] *Proſerpinæ*, quæ à Græcis illo appellatur nomine.

Ib. *Zonam*] Virginis raptæ & delibatæ indicium proprium, *Zona ſoluta*, quam Coluthus vocat.

Μιλήτεια δεσμὸν ἐρώτων,

476. *Trinacriam*] *Siciliam*, cui à tribus promontoriis illud nomen, ut dictum antea: in quâ quidem inſulâ, quæ aliquando *Romanorum horreum* dicta, primò ſuâ ſponte natum triticum; ex quâ verò Triptolemum ſerendi artem petiiſſe, & per totum orbem hominis docuiſſe ferunt.

476. *Veſtigia damni*] *Zonam.*

479. *Arva*] Hoc eſt, arvis mandavit, ne ederent ſemina ſibi credita, & *depoſita.*

481. *Terræ*] Siciliæ.

486. *Inexpugnabile*] Quia ubique naſcitur, radicibus circumquaque ſerpentibus foliis triticeo ſimilibus.

Cùm

Cùm Alpheïas protulit caput ex aquis Eleis, et rejecit in aures capillos madidos, atque inquit; O mater puellæ pervestigatæ per totum mundum, et mater *frugum, finem impone immodicis laboribus: et ne sævâ irâ exæstues adversus terram tibi fidelem. Terra nihil delcivit, atque nolens aperta est furto. Neque precor pro patriâ; huc adsum peregrina. Pisa est mihi patria; et originem habemus ab Elide. Advena colo Siciliam: sed hæc tellus mihi est magis accepta quàm omnis locus. Ego Arethusa habeo nunc hanc domum, habeo has sedes; quas tu, alma mater, tutas præsta: Quamobrem solum verterem, et appulsus fucrim Ortygiæ per aquas tanti maris, tempus mihi dabitur narrandi opportunum, cùm tu eris libera à curis et faciei alacrioris. Terra mihi permeabilis dat viam; & fluens per antra inferna hîc caput effero, et video astra desueta. Dum igitur fluo sub terris per abyssum infernam, tua Proserpina conspecta est illîc nostris oculis. Illa quidem mœsta, neque adhuc vultu tranquillo, sed tamen regina, sed maxima vasti orbis, sed tamen potens uxor regis Stygii.*

Cùm caput Eleis Alpheïas extulit undis:
Roranteſque comas à fronte removit ad aures:
Atque ait: O toto quæſitæ virginis orbe,
Et frugum genetrix, immenſos ſiſte labores:
Neve tibi fidæ violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit: patuitque invita rapinæ.
Nec ſum pro patriâ ſupplex: huc hoſpita veni.
Piſa mihi patria eſt: & ab Elide ducimus ortum.
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt. Hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu, mitiſſima, ſerva.
Mota loco cur ſim, tantique per æquoris undas
Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis, cùm tu curiſque levata,
Et vultûs melioris eris. Mihi pervia tellus
Præbet iter: ſubterque imas ablata cavernas
Hîc caput attollo: deſuetaque ſidera cerno.
Ergo, dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illîc Proſerpina noſtris.
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu;
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi;
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit, ceu ſaxea, voces:
Attonitæque diu ſimilis fuit: utque dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras
Exit in ætherias: ibi toto nubila vultu
Ante Jovem paſſis ſtetit invidioſa capillis:
Proque meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit,
Sanguine, proque tuo. Si nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat: neu ſit tibi cura precamur
Vilior illius, quòd noſtro eſt edita partu.
En quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt:

Mater hæsit tanquam ſtatua *marmorea ad verba audita, & diu par fuit attonitæ: atque ubi magno dolore magna insania amota est, tollit se in auras ætherias curru: ibi turbata toto vultu invidiosa* motura *constitit coram Jove sparsâ comâ: atque ait, Jupiter, Adsum tibi supplex pro meo sanguine, & pro tuo. Si nullus est favor matris, filia tangat patrem; et oramus ne amor sit tibi minor erga illam, quòd in lucem venerit nostro partu. Ecce diu quæsita filia denique à me est inventa:*

NOTÆ.

487. *Alpheïas*] Arethuſam dicit, Elidis fontem; quâcum Alpheum fluvium ſuas in Siciliâ, aquas miſcere, ſuprà diximus.

491. *Fidæ*] Quia feraciſſima Sicilia.

494. *Piſa*] Urbs Peloponneſi ad Alpheum fluvium.

499. *Ortygiam*] Inſula fuit juxta Syracuſas; olim ponte, deinde aggere juncta continenti, alia à Deo, quæ & Ortygia dicta.

503. *Deſuetaque*] Non viſa mihi ſub terris labenti, dum ſub terrâ fui.

510. *Pulſa dolore*] Inſania gravis erat, cùm neſciret ubi eſſet filia; dolor jam gravis eſt, quia neſcit quomodo inventam recuperet.

516. *Nata patrem*] Proſerpina enim Jovis ex Cerere filia fuit.

Si

Si reperire vocas, amittere certiùs; aut si
Scire ubi sit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus,
Dummodo reddat eam. Neq; enim prædone marito
Filia digna tua est, si jam mea filia digna est.
Jupiter excepit: Commune est pignus, onusque
Nata mihi tecum: sed, si modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verùm amor est: neque erit nobis gener ille pudori.
Tu modò, Diva, velis. Ut desint cætera, Quantum est
Esse Jovis fratrem! quid quòd nec cætera desunt,
Nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
Si sibi dissidii; repetat Proserpina cœlum:
Lege tamen certâ; si nullos contigit illîc
Ore cibos. Nam sic Parcarum fœdere cautum est.
Dixerat. At Cereri certum est educere natam.
Non ita fata sinunt. Quoniam jejunia virgo
Solverat, & cultis dum simplex errat in hortis,
Puniceum curvâ decerpserat arbore pomum:
Sumtaque pallenti septem de cortice grana
Presserat ore suo. Solusque ex omnibus illud
Viderat Ascalaphus; quem quondam dicitur Orphne
Inter Avernales haud ignotissima nymphas,
Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris.
Vidit: & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi, testemque profanam
Fecit avem: sparsumq; caput Phlegethontide lymphâ
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.

si appellas invenire, certiùs perdere; aut si appellas invenire, cognoscere ubi sit. Patiemur quòd sublata fuerit, dummodo eam restituat: neque enim filia tua meruit virum prædonem, si jam mea filia meruit. Jupiter respondit: filia est mihi tecum commune pignus et cura: sed si modò velimus imponere propria nomina rebus, hoc incæptum non est injuria, sed amor: neque ille gener nobis erit infamia, modò tu Dea annuas. Quanquam alia desiderentur, quantum est esse fratrem Jovis! quid quòd neque alia desiderantur, neque cedit sorte nisi mihi soli? Verùm si tantum tibi desiderium divertii, Proserpina repetat cœlum, attamen conditione firmâ, si nullum escam illic tetigit ore: nam sic statutum est legibus fati. Absolverat. At Ceres decrevit abducere filiam. Fata non sic patiuntur: quia puella non servâsset jejunia, sed dum incauta vagatur in hortis cultis, avulserat pomum puniceum ab arbore curvatâ fructu, & presserat ore suo septem grana excerpta de cortice pallido: atque solus Ascalaphus ex omnibus illud adverterat, quem Orphne non ignobilis inter nymphas infernas dicitur olim genuisse ex Acheronte suo sub cavernis nigris. Aspexit; et sævus prohibuit facultatem reditûs delatione suâ. Regina Orci ingemuit, & mutavit indicem in alitem infamem, et transformavit caput irrigatum aquâ Phlegethontide in rostrum, et plumas, et magnos oculos.

NOTÆ.

519. *Amittere*] Ac si diceret, *Hoc est potiùs amittere quàm reperire.*

529. *Sorte*] Quâ Jupiter cœli, Pluto inferni rex factus, & Deus.

535. *Solverat*] Quia septem grana mali Punicei *presserat ore suo*, ver. 538.

Ib. *Simplex*] *Rerum imperita.*

539. *Ascalaphus*] Acherontis ex Orphne nymphâ (gorgyran vocat Apollod. lib. I.) filius; qui cùm testatus esset Proserpinam in Plutonis hortis septem grana mali Punicei comedisse, ab ipsâ in Bubonem, pessimi omnis avem, fuit commutatus.

540. *Avernales*] *Infernas.* Est nempe Avernus Campaniæ lacus prope Baias, quem inferorum limen esse poëtæ fabulati sunt; unde & pro ipsis inferis ponitur.

543. *Regina Erebi*] *Proserpina.* Erebus enim, qui inferorum Deus ex Chao & Caligine ortus, pro ipsâ inferorum sede sæpius sumitur.

544. *Phlegethontide*] Phlegethon unus est ex inferorum fluviis, ἀπὸ τῦ φλεγεθειν (i. e.) ab *ardendo dictus*: Flammis enim æstuat.

Ill:

Ille ſuâ formâ ſpoliatus, tegitur alis fulvis, et augetur in caput, et replicatur in prolixos ungues: atque ægrè agitat pennas ortas per pigros lacertos; et fit turpis avis, præſaga futuri doloris, bubo iners, crudele præſagium hominibus.

Ille ſibi ablatus fulvis amicitur ab alis;
Inque caput creſcit; longoſque reflectitur ungues;
Vixque movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdaque fit volucris, venturi nuncia luctûs,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

IX. Cæterùm hic poteſt videri dignus pœnâ, delatione et linguæ garrulitate. *Unde vobis plumæ et pedes volucrum, Acheloïdes, cùm habeatis vultus puellarum? An quia cùm Proſerpina colligeret flores vernos,* vos *Sirenes eratis miſtæ in agmine comitum? Quam poſtquam perveſtigâſtis incaſſum per omnes terras, repentè ut maria cognoſcerent veſtram ſolicitudinem, cupiiſtis poſſe ire ſuper undas remigio alarum; & inveniſtis Deos faventes, & vidiſtis veſtra membra flaveſcere pennis repentinis. Ne tamen illa cantandi peritia à naturâ conceſſa ad capiendas aures, et tanta facultas oris amitteret uſum linguæ, facies puellaris, et ſonus humanus ſuperfuit.*

IX. Hic tamen indicio pœnam linguâque videri
Commeruiſſe poteſt. Vobis, Acheloïdes, unde
Pluma, pedeſque avium, cùm virginis ora geratis?
An quia, cùm legeret vernos Proſerpina flores,
In comitum numero miſtæ, Sirenes, eratis?
Quam poſtquam toto fruſtrà quæſiſtis in orbe;
Protinus ut veſtram ſentirent æquora curam,
Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optâſtis: facileſque Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaveſcere pennis.
Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantaque dos oris linguæ deperderet uſum:
Virginei vultus, & vox humana remanſit.

X. At Jupiter arbiter inter fratrem ſuum et triſtem ſororem, partitus eſt æqualiter annum currentem.

X. At medius fratriſque ſui, mœſtæque ſororis
Jupiter ex æquo volventem dividit annum.
Nunc Dea regnorum numen commune duorum
Cum matre eſt totidem, totidem cum conjuge menſes.
Vertitur extemplo facies & mentis & oris:
Nam, modò quæ poterat Diti quoque mœſta videri,
Læta Deæ frons eſt: ut ſol, qui tectus aquoſis
Nubibus antè fuit, victis ubi nubibus exit.
Exigit alma Ceres, natâ ſecura repertâ,
Quæ tibi cauſa viæ: cur ſis, Arethuſa, ſacer fons?

Nunc Dea numen commune duorum regnorum eſt totidem menſes cum matre, et totidem cum marito. Statim ſpecies animi et vultûs mutatur: nam facies Deæ quæ prius videri triſtis etiam Plutoni, eſt alacris; tanquam ſol, qui priùs obductus nebulis humidis, cùm pulſis disjectis nebulis. Ceres frugum *altrix quieta, filiâ inventâ, requirit, quæ tibi cauſa itineris, Arethuſa, quamobrem ſis fons ſacer?*

NOTÆ.

547. *Creſcit*] Quippe capito eſt *Bubo*, magnumque gerit caput.

550. *Dirum*] Ex opinione Veterum. Sic Lib. 6. v. 432.

——Tectoque profanus—incubuit Bubo.

Et Virgil. Æneid. 4.

——Ferali carmine Bubo—ſæpe queri.

552. *Acheloïdes*] *Sirenes* ſunt, Acheloï fluvii & Calliopes Muſæ, Melpomenes aut Terpſichores, filiæ; de quarum inſidioſis cantibus voluptatum naturam declarantibus, notior fabula quàm ut huc referatur.

561. *Canor*] Id eſt, cantûs elegantia à naturâ inſita.

564. *Medius*] Id eſt, qui utriuſque rationem haberet, nec tamen alterutri in totum faveret.

567. *Cum matre*] Ut per ſex menſes, quibus ſol in ſignis eſt Auſtralibus, apud maritum ſit infra terram: ſex alios quibus viſit Boreales ſigna, emergant, matureſcant, in horrea deportentur fruges. Vel etiam, quòd Luna eadem eſt quæ Proſerpina & Diana, ex æquo utrumque hemiſphærium, ſuperius atque inferius illuſtrans.

571. *Victis ubi nubibus*] *Nubes* dicuntur *vinci* à ſole, cùm illius calore reſolvuntur, atque depelluntur.

573. *Sacer fons*] Omnes fontes nymphis ſacri eſſe dicuntur.

Conticuêre

Conticuêre undæ ; quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput : virideſque manu ſiccata capillos,
Fluminis Elei veteres narravit amores.
Pars ego nympharum, quæ ſunt in Achaïde, dixit,
Una fui : nec me ſtudioſiùs altera ſaltus
Legit, nec poſuit ſtudioſiùs altera caſſes.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita eſt,
Quamvis fortis eram, formoſæ nomen habebam :
Nec mea me facies nimiùm laudata juvabat.
Quâque aliæ gaudere ſolent, ego ruſtica dote
Corporis erubui ; crimenque placere putavi.
Laſſa revertebar (memini) Stymphalide ſilvâ.
Æſtus erat : magnumque labor geminaverat æſtum.
Invenio ſine vortice aquas, ſine murmure euntes,
Perſpicuas imo ; per quas numerabilis alto
Calculus omnis erat : quas tu vix ire putares.
Cana ſalicta dabant, nutritaque populus undâ
Sponte ſuâ natas ripis declivibus umbras.
Acceſſi, primùmque pedis veſtigia tinxi :
Poplite deinde tenus. Neque eo contenta, recingor :
Molliaque impono ſalici velamina curvæ :
Nudaque mergor aquis. Quas dum ferioque trahoq;
Mille modis labens, excuſſaque brachia jacto ;
Neſcio quod medio ſenſi ſub gurgite murmur :
Territaque inſiſto propioris margine ripæ.
Quò properas, Arethuſa ? ſuis Alpheus ab undis,
Quò properas ? iterum rauco mihi dixerat ore.

Fluctus ſiluerunt ; ex quorum profundo fonte Dea (Arethuſa) *extulit caput ; & poſtquam exſiccáſſet comam glaucam retulit amores antiquos fluvii Elei. Ego, inquit, fui una ex nymphis, quæ ſunt in Achaiâ : neque alia perluſtravit majori affectu nemora, neque alia tetendit plagas majori ſtudio. Sed tametſi nunquam quæſivi laudem pulchritudinis, tametſi ſtrenua eſſem, conſecuta fui tamen famam pulchræ : nec mea forma nimiùm probata mihi grata erat. Atque ego agreſtis rubere ſum perfuſa dote quâ aliæ ſolent lætari ; atque credidi crimen* eſſe *placere. Defeſſa, (recordor,) redibam è ſilvâ Stymphalide. Calor erat intenſus, & labor auxerat magnum calorem. Reperio laticem ſine voragine, fluentem ſine ſtrepitu, ad imum perlucidos, per quos omnis lapillus erat numerabilis in profundo ; quos tu ægrè crederes currere. Salicta alba, et populus nutrita aquâ præbebant ripis declivibus umbras ultro exortas. Adii, atque primò merſi plantam pedis ; deinde uſque ad poplitem ; neque eo expleta, exuo* veſtes ; *atque impono tenues amictus curvæ ſalici : atque nuda tingor aquis : quas dum plango, moveoque, mille modis me flectens, atque agito motos lacertos, audivi neſcio quod murmur ſub aquis, et tremefacta recipio me ad marginem ripæ proximæ. Quò feſtinas, Arœthuſa ? Quò feſtinas ? iterum dixerat mihi Alpheus rauco ore, ex ſuis aquis.*

NOTÆ.

575. *Siccata*] Eorum more, qui ex aquis emergentes, capillos ad exprimendam aquam in unum cogunt, quos deinde in humeros rejiciunt.

576. *Elei*] *Alphei* nempe, quem Elidem Peloponneſi provinciam rigare vidimus.

577. *Achaïde*] *Achaiâ* ; quo nomine non Græciam hoc in loco, ſed Peloponneſi regionem intellige Elidi proximam, cui & illud datum nomen.

578. *Nec me*] Adeòque venatrix fuit, & Dianæ comes fidiſſima.

583. *Ruſtica*] Simplex, neglecto formæ cultu : quod aliæ ſibi honori, hoc mihi crimini duxi, ut formam, quâ placere poſſem, adſtruerem.

585. *Stymphalide*] Eſt *Stymphalus* urbis, fluvii, & montis Arcadici nomen, in Peloponneſo, juxta Elidem & Achaiam.

590. *Cana*] Quia ſalicis ſolita, ex unâ parte præſertim, non tam ad viriditatem quàm ad alborem accedunt.

Ib. *Populus*] Arbor eſt notiſſima locis humidis gaudens, cujus generis hæc alba, alia nigra, foliorum habitâ ratione, appellatur.

Sicut

Aufugio ſine amictu ſicut eram: Altera ripa habuit meos velamina. Tantò magìs urget, & uritur: et quia fui nuda, ſum illi viſu paratior. Ego ſic currebam, ille ſævus me ſic urgebat, ut columbæ ſolent fugere accipitrem pennis timidis, ut ſolet accipiter inſequi timidas columbas. Ego volui fugere uſque Orchomenon, et Pſophidem, & Cyllenen, et receſſus Mænalios, & frigidum Erimanthon, & Elin: neque ille adhuc *me celerior fuit. Sed ego minor viribus non poteram diu ſuſtinere curſus; ille erat firmus ad longum laborem. Nihilominus cucurri per agros, per colles conſitos arboribus ſaxa etiam, & rupes, et quà nullum* erat *iter. Sol erat à tergo; aſpexi longam umbram antecedere ante pedes, niſi ſi metus illa cernebat. Sed certè expaveſcebam etiam ſtrepitu pedum, et fortis ſpiritus oris afflabat vittas crinales. Laſſa labore fugæ, corripimur, dixi, Dictynna ſuccurre armigeræ tuæ, cui ſæpe tradidiſti tuos arcus portandos, et ſagittas incluſas pharetrâ. Dea tacta eſt, & admovens unam ex atris nubibus immiſit ſuper me. Fluvius quærit me obductam nebulâ, et neſcius luſtrat circum inanem nubem: & ignarus bis circuit locum quo Dea me occultaverat, et bis clamavit, Io Arethuſa, Io Arethuſa. Quid tunc fuit animi mihi miſeræ? aut quod agnæ eſt, ſi quà audit lupos rabidos circum excelſa ſtabula? Aut lepori qui tectus dumetis videt victus inimicos canum, neque ullo modo audet movere corpus? Non tamen abiit longiùs; nam nubes cernit ſigna pedum longiùs. Cuſtodit & nubem & locum. Sudor gelidus corripit mea membra tota circumcluſa, & guttæ cæruleæ fluunt de toto corpore.*

Sicut eram fugio ſine veſtibus. Altera veſtes
Ripa meas habuit. Tantò magìs inſtat, & ardet:
Et quia nuda fui, ſum viſa paratior illi.
Sic ego currebam; ſic me ferus ille premebat:
Ut fugere accipitrem pennâ trepidante columbæ,
Ut ſolet accipiter trepidas agitare columbas.
Uſque ſub Orchomenon, Pſophidaque, Cyllenenque,
Mænalioſque ſinus, gelidumque Erimanthon, & Elin
Currere ſuſtinui. Nec me velocior ille,
Sed tolerare diu curſus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, per operta arbore montes,
Saxa quoque & rupes, & quà via nulla, cucurri.
Sol erat à tergo: vidi præcedere longam
Ante pedes umbram: niſi ſi timor illa videbat.
Sed certé ſonituque pedum terrebar; & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Feſſa labore fugæ; Fer opem, deprèndimur, inquam,
Armigeræ, Dictynna, tuæ; cui ſæpe dediſti
Ferre tuos arcus, incluſaque tela pharetrâ.
Mota Dea eſt? ſpiſſiſque ferens è nubibus unam
Me ſuper injecit. Luſtrat caligine tectam
Amnis; & ignarus circum cava nubila quærit.
Biſque locum, quo me Dea texerat, inſcius ambit:
Et bis, Io Arethuſa, Io Arethuſa, vocavit.
Quid mihi tunc animi miſeræ fuit? anne quod agnæ eſt,
Si qua lupos audit circum ſtabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hoſtilia cernit
Ora canum, nulloſque audet dare corpore motus?
Non tamen abſcedit: neque enim veſtigia cernit
Longiùs ulla pedum. Servat nubemque, locumque.
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus:
Cœruleæque cadunt toto de corpore guttæ.

NOTÆ.

603. *Paratior*] Ad vim patiendam.

607. *Orchomenon*] Urbem Arcadiæ, non procul à Mantinuâ. Sed & alia eſt cognominis in Bœotiâ, inter Theſpiam & Coroneam.

Ib. *Pſophidaque*] Plures fuerunt eo nomine urbes: Arcadiam intellige.

Ib. *Cyllenenque*] Cyllenen, Mænalon, & Erimanthon, Arcadiæ montes eſſe jam ſæpe diximus.

619. *Dictynna*] *Diana*; quæ unde hoc nomen habuerit, vide ſuprà lib. II. verſu 441.

623. *Amnis*] Alpheus.

Quàque pedem movi, manat lacus: éque capillis
Ros cadit: & citiùs, quàm nunc tibi fata renarro,
In laticem mutor. Sed enim cognoſcit amatas
Amnis aquas, poſitoque viri, quod ſumſerat, ore,
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat, undas.
Delia rumpit humum. Cæcis ego merſa cavernis
Advehor Ortygiam: quæ me cognomine Divæ
Grata meæ ſuperas eduxit prima ſub auras.
XI. Hâc Arethuſa tenus. Geminos Dea fertilis angues
Curribus admovit; frænisque coërcuit ora:
Et medium cœli, terræque per aëra vecta eſt:
Atque levem currum Tritonida miſit in arcem
Triptolemo; partimque rudi data ſemina juſſit
Spargere humo, partim poſt tempora longa recultæ.
Jam ſuper Europen ſublimis & Aſida terras
Vectus erat juvenis: Scythicas advertitur oras:
Rex ibi Lyncus erat. Regis ſubit ille penates.
Quà veniat, cauſamque viæ, nomenque rogatus,
Et patriam: Patria eſt claræ mihi, dixit, Athenæ,
Triptolemus nomen. Veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris: latos quæ ſparſa per agros
Frugiferas meſſes, alimentaque mitia reddant.
Barbarus invidit: tantique ut muneris auctor.
Ipſe ſit, hoſpitio recipit: ſomnoque gravatum

Et quà pedem intuli, ſtagnum exſtitit; atque ros fluit ex comâ; et velociùs quàm nunc tibi refero fata, vertor in aquam. Sed enim fluvius cognoſcit latices dilectos, & formâ virili, quam induerat, depoſitâ, mutatur in ſuas aquas, ut miſceat ſe mihi. Diana aperit terram: ego abſorpta nigris antris apello ad Ortygiam, quæ grata cognomine Deæ meæ prima eduxit me ſub auras ſuperas.

XI. *Huc uſque Arethuſa, Dea frugum adjunxit geminos dracones curru, & compeſcuit eorum ora frænis, et ablata eſt per aërem medium cœli et terræ: & miſit Triptolemo levem currum in arcem Tritonidem; et imperavit mandare datæ ſemina partim terræ incultæ, partim poſt longum ſpatium renovatæ. Jam adoleſcens excelſus præterierat Europam & Aſiam, appulit ad terras Scythicas. Ibi regnabat Lyncus. Ille ingreditur domum regis. Interrogatus unde veniat, & quæ ſit cauſa itineris, & quid ſit nomen, et quæ ſit patria: Patria, inquit, eſt mihi celebres Athenæ, nomen Triptolemus. Neque acceſſi navi per aquas, neque pede per terras: aër mihi apertus eſt. Porto munera Cereris, quæ jacta per vaſtos campos proferant meſſes frugiferas, et cibos dulces.* Lyncus *barbarus invidit, & ut ipſe ſit auctor tanti doni, excipit illum hoſpitio, et dormientem.*

NOTÆ.

639. *Delia*] *Diana*, in Delo inſulâ nata.

640. *Ortygiam*] Quam ſuprà inſulam diximus, primò ponte, deinde aggeribus Siciliæ commiſſam.

Ib. *Cognomine*] Dicta eſt nempe Diana *Ortygiâ* ab inſulâ Delo; cui quidem inſulæ, à coturnicum copiâ, Ortygiæ nomen apud Græcos.

642. *Dea*] Ceres, quæ frugum Dea.

Ib. *Angues*] Dracones, quibus currum ejus trahi volunt poëtæ. Sic Claud. de raptu Proſerpinæ; *Sinuoſa draconum membra regens volucrique per avia nubila tractu ſignant.*

645. *Tritonida*] Athenas dicit quæ à Pallade Tritoniâ, ſeu ad Tritonem paludem natâ, hoc nomen acceperunt.

646. *Rudi humo*] Non antea cultæ, indomitæ.

Ib. *Triptolemo*] Hic Eleuſii cujuſdam, vel ut aliis placet, Celei fuit filius, quem ſationis, & totam panificii artem Cererem ideo volunt docuiſſe, quòd ab ejus patre, dum Proſerpinam, filiam quæreret, benignè hoſpitio excepta fuiſſet.

647. *Partim poſt*] Poſtquam nempe per anni ſpatium ager requieverat, & denuo cultus fuerit.

648. *Aſida*] Aſiam dicit minorem; nam majoris partem tenent Scythæ.

649. *Juvenis*] *Triptolemus*, cui ideo currum ſuum Ceres tradiderat, ut per varias gentes artem, quam ab eâ didicerat, claram faceret.

Aggre-

invadit enſe. Ceres mutavit illum *in Lyncem, dum aggreditur ferro penetrare* Triptolemi *pectus: & denuo juſſit Mopſopium adoleſcentem agere ſacros dracones per aërem.*

Aggreditur ferro. Conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit: rurſuſque per aëra miſit
Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.

XII. *Maxima è nobis abſolverat cantus memoratos. At nymphæ dixerunt unâ voce Deas incolentes Heliconem viciſſe. Cùm victæ maledictis inſurgerent; Quandoquidem, inquit, leve eſt vobis dignas eſſe pœnâ per certamen, et augetis delictum conviciis, neque ſecuræ ſumus à vobis, vos pœnis afficiemus, et ibimus quà iracundia ſuadet. Emathides irrident, et contemnunt minas; et cùm niterentur loqui, et immittere manus petulantes cum ingenti vociferatione, viderunt plumas prodire per ungues ſuos, et lacertos tegi pennis, et cernunt invicem vultus extendi in durum roſtrum, & accedere novas aves ſilvis. Et dum cupiunt percutere pectora, ſublatæ per lacertos agitatos pendebant picæ in aëre, convicia et jurgia ſilvarum. Nunc etiam antiqua eloquentia ſupereſt in avibus, & aſpera loquacitas, & deſiderium pertinax loquendi.*

XII. Finierat dictos è nobis maxima cantus.
At nymphæ viciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixêre ſono. Convicia victæ
Cùm jacerent; Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictaque culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis;
Ibimus in pœnas; &, quà vocat ira, ſequemur.
Rident Emathides, ſpernuntque minacia verba;
Conatæque loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri brachia plumis.
Alteraque alterius rigido concreſcere roſtro
Ora vident, volucreſque novas accedere ſilvis.
Dumque volunt plangi; per brachia mota levatæ
Aëre pendebant nemorum convicia picæ.
Nunc quoque in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaque garrulitas, ſtudiumque immane loquendi.

NOTÆ.

660. *Lynca*] Accuſativus Græcus eſt: Lynx enim dicitur genus quoddam cervi, viſu acutiſſimo, & maculis diſtincto tergore, cujuſmodi Bacchi currum trahunt.

661. *Mopſopium*] Athenienſem, Mopſopiæ enim à Mopſopo rege Athenæ dictæ, quæ & ab aliis alia nomina acceperunt.

Ib. *Jugales*] Dracones, eidem jugo ſubjectos, quibus Triptolemi currus trahebatur.

662. *Nobis*] Muſis, quas ſuprà verſu 37, pro ſe reſpondendi curam adverſus Pieri filias, Calliopæ Muſarum maximæ & præſtantiſſimæ commiſiſſe vidimus.

663. *Nymphæ*] Quas judices elegerant Muſæ, itemque Pieri filiæ.

669. *Emathides*] *Pieri filiæ*, ab Emathii regione oriundæ.

675. *Plangi*] Dolentium more; qui pectus manibus percutiunt.

676. *Nemorum convicia*] Quia jam procul à Muſis convicia jactabant, jactare tamen etiamnum videntur.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER VI.

ARGUMENTUM.

QUO exemplo mota Dea, anum ſe fecit. Itaque inito cum Arachne texendi certamine, poſtquam utriuſque tela varias transformationes repræſentavit, ipſam in araneam mutavit. Nihil tamen hoc Nioben movit, quò minùs amiſſis liberis in ſaxum obdureſceret. Quo quidem cognito, vulgus Lycios ruſticos in ranas à Dianâ verſos, & Marſyam ab Apolline excoriatum, in memoriam revocavit. Cùm verò ad conſolandos Thebanos urbes finitimæ convenisſent, ſoli defuerunt Athenienſes: quoniam à Tereo rege infeſtabantur. Qui deinde ſtupratâ Philomelâ in upupam transformatus fuit: quemadmodum & Philomela in luſciniam, ac Progne in hirundinem. Quæ res Pandioni ſocero intellecta, mortem attulit. Huic in regno ſucceſſit Erechtheus, è cujus filiâ Orithyiâ, Boreas Calaim procreavit & Zethen; qui in Argonautarum numero quondam fuerunt, cùm Jaſon, ſeminatis ſerpentis dentibus, è quibus homines armati prodiérunt, & dracone ſopito, vellus aureum retulit.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aurem;
Carminaque Aönidum, juſtamque probaverat iram.
Tum ſecum, Laudare parum eſt; laudemur & ipſæ:
Numina nec ſperni ſine pœnâ noſtra ſinamus:
Mæoniæque animum fatis intendit Arachnes, 5

INTERPRETATIO.

I. *Tritonia admoverat aurem ejuſmodi ſermonibus, & laudaverat verſus Muſarum, & juſtam iram. Tum apud ſe* dixit, *parum eſt* aliorum victam *laudare; Nos etiam ob* ſimilem *laudemur: neque patiamur poteſtatem noſtram contemni ſine vindictâ. Atque recordatur fatorum Arachnes Mæoniæ;*

NOTÆ.

1. *Tritonia*] *Minerva*, à Tritone fluvio Bœotiæ; alii autem Bœotiorum linguâ Τριτωνὶς *caput* ſignificare volunt; quod ſi ita ſit, conveniet fabula de Minervâ ex Jovis capite prognatâ.

5. *Arachnes*] Hæc filia fuit Idmonis Colophonii, lanificii peritiſſima.

Ib. *Mæoniæ*] *Lydiæ*, à Mæone fluvio, vel à rege.

quam didicerat ſibi non cedere laudibus artis lanificæ. Illa non fuit illuſtris genere, neque origine familiæ, ſed arte. Idmon Colophonius ejus pater imbuebat murice Phocaïco lanas bibulas. Mater mortua erat: ſed illa quoque fuerat de vulgo, & marito ſuo æqualis. Ille tamen comparaverat magnam famam ſuâ arte per urbes Lydiæ; tametſi orta domo exiguâ; & incoleret exiguas Hypæpas. Nymphæ deſtituerunt ſæpe vineta ſui Tymoli, ut viderent opus mirandum; Nymphæ Pactolides deſtituerunt ſuas undas. Neque gratum erat tantùm inſpicere veſtes perfectas, tum etiam gratum erat *cùm fierent; tanta fuit artis elegantia. Sive ageret crudam lanam in primos glomos; ſeu emolliret opus digitis, & ſæpius pecteret vellera imitantia nebulas diffuſo tractu; ſeu verteret teretem fuſum agili pollice; ſeu pingeret acu, cognoſceres eruditam fuiſſe à Minervâ. Quod tamen ipſa diffitetur: & ægrè ferens tantam magiſtram, contendat, inquit, mecum: nihil eſt quod abnuam, ſiquidem diſcedam inferior. Minerva imitatur anum:*

Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audiêrat. Non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte, fuit. Pater huic Colophonius Idmon
Phocaïco bibulas tingebat murice lanas.
Occiderat mater: ſed & hæc de plebe, ſuoque
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes
Quæſiêrat ſtudio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parvâ, parvis habitabat Hypæpis.
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruêre ſui Nymphæ vineta Tymoli;
Deſeruêre ſuas Nymphæ Pactolides undas.
Nec factas ſolùm veſtes ſpectare juvabat;
Tum quoque, cùm fierent; tantus decor affuit arti.
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes:
Seu digitis ſubigebat opus, repetitaque longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu; ſcires à Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat: tantâque offenſa magiſtrâ,
Certet, ait, mecum: nihil eſt quod victa recuſem.
Pallas anum ſimulat: falſoſque in tempora canos
Addit, & infirmos baculo quoque ſuſtinet artus.
Tum ſic orſa loqui: Non omnia grandior ætas,
Quæ fugiamus, habet. Seris venit uſus ab annis.
Conſilium ne ſperne meum. Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima lanæ.
Cede Deæ: veniamque tuis temeraria dictis
Supplice voce roga. Veniam dabit illa roganti.
Aſpicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit;

atque annectit fictos canos temporibus, & fulcit quoque debilia membra bacillo. Tum ſic occæpit loqui. Ætas provectior non habet, omnia quæ odio habeamus. Experientia oritur ab annis ſenilibus. Ne contemnas meum monitum. Quære tibi laudem maximam in ſubigendâ lanâ inter mortales: ſed cede Deæ: & nimiùm audax ora verbis ſupplicibus, at ignoſcat tuis ſermonibus: Illa ignoſcet oranti. Contuetur hanc infenſis oculis, *atque omittit fila inchoata;*

NOTÆ.

6. *Non cedere*] Quanquam non belli tantùm, ſed artium Dea eſt ipſa Pallas.

7. *Loco*] *Locus* ſæpe eſt genus, parentes, avi; hinc quempiam *claro loco natum* dicimus. *Gens* totius familiæ, ſeu ſtemmatis eſt. Priori reſpondet, quod ſtatim de patre, & matre ſubjicit; poſteriori, quod ait, *orta domo parvâ: domus* enim eſt gens, & familia.

8. *Colophonius*] Ex Colophone, Lydiæ urbe, Apollinis oraculo clara.

9. *Murice*] Eſt enim Murex piſcis ex cujus ſanguine purpureus conficitur color.

Ib. *Phocaïco*] Fuit Phocæa Æolidis civitas quæ purpura claruit.

11. *Illa*] Arachne Idmonis filia.

13. *Hypæpis*] Oppidulo Lydiæ in deſcenſu Tymoli montis ad Cayſtri pratum.

16. *Pactolides*] Fuit Pactolus Lydiæ fluvius aureas arenas volvens, à quo Nymphæ Pactolides.

20. *Repetita*] Id eſt, Iterum atque iterum carminata, & in floccos protractos pexa, ut nubis ſpeciem præberent.

Vixque

Vixque manum retinens, confeſſaq; vultibus iram,
Talibus obſcuram reſecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longâque venis confecta ſenectâ:
Et nimiùm vixiſſe diu nocet. Audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia, voces.
Conſilii ſatis eſt in me mihi: Neve monendo
Profeciſſe putes; eadem ſententia nobis.
Cur non ipſa venit; cur hæc certamina vitat?
Tum Dea, Venit, ait; formamque removit anilem;
Palladaque exhibuit. Venerantur numina Nymphæ,
Mygdonideſque nurus. Sola eſt non territa virgo.
Sed tamen erubuit, ſubituſque invita notavit
Ora rubor, rurſuſque evanuit. Ut ſolet aër
Purpureus fieri, cùm primùm Aurora movetur;
Et breve poſt tempus candeſcere Solis ab ictu.
Perſtat in incepto, ſtolidæque cupidine palmæ
In ſua fata ruit. Neque enim Jove nata recuſat:
Nec monet ulteriùs: nec jam certamina differt.
Haud mora; conſtituunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas.
Tela jugo vincta eſt: ſtamen ſecernit arundo:
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis;
Quod digiti expediunt, atque inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſecti pectine dentes.
Utraque feſtinant: cinctæque ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallente laborem.
Illic & Tyrium quæ purpura ſenſit ahenum

& ægrè compeſcens manus, & prodens iram vultu, proſecuta eſt Minervam ſub vetulæ larvâ *latentem hujuſmodi oratione, Amens ades, & exhauſtæ nimiâ ſenectâ, & obeſt* tibi *diutius vixiſſe. Si quam habes nurum, ſi quam habes filiam, ea audiat iſta verba. Satis eſt mihi conſilii in me: & ne credas promoviſſe quicquam hortando; idem eſt nobis animus. Quamobrem ipſa non adeſt; quamobrem fugit has contentiones? Tum Dea, Adeſt, inquit; & depoſuit figuram anilem; & oſtendit* ſe eſſe *Minervam. Nymphæ & puellæ Mygdonides colunt Deam, ſola virgo non eſt commota. Sed tamen pudore ſuffuſa eſt, et rubor repentinus invaſit vultus invitos, rurſuſque diſcuſſus eſt. Sicuti aër conſuevit fieri rubicundus, cùm primùm ſurgit Aurora, & poſt aliquod ſpatium albeſcere ab irradiatione Solis. Obfirmat ſe incepto, & properat ad exitium ſuum ſtulto deſiderio victoriæ. Neque enim filia Jovis refugit; neque hortatur ampliùs; neque jam protrahit certamen. Sine cunctatione utraque ſtatuit duas telas diverſo loco; atque intexunt tenui ſtamine. Tela eſt alligata jugo: juncus dividit ſtamen: ſubtemen medium intexitur radiis oblongis; quod digiti* celeriter *jaciunt; atque dentes inſerti percutiunt diffuſum inter ſtamina, pectine icto. Ambæ properant: & habentes amictus collectos ad pectora, agitant peritos lacertos, affectu decipiente laborem. Ibi & purpura, quæ ſenſit ahenum Tyrium,*

NOTÆ.

38. *Nocet*] Deliram dicit vetulam.

Ib. *Iſtas*] Ineptas, quibus mihi opus non eſt.

45. *Mygdonideſque*] Quæ ex Mygdoniâ, Phrygiæ regiuncula Lydiæ vicinâ, ad Arachnen convenerant.

Ib. *Non territa*] Reverentiæ ſignificationem nullam dedit Arachne.

46. *Sed tamen*] Non ita pudorem, & verecundiam penitùs decoxerat, quin rubor, vel invitæ offuſus fuerit.

54. *Stamine*] Fila quæ in longum ducta alligantur liciis (quæ ſunt prima fila, jugo juncta, telamque ordientia) & ſubinde attolluntur deprimunturque, dicuntur *Stamina*.

55. *Jugo*] Jugum dicitur in lanificio lignum illud teres, quo telæ ſtamen alligatur & volvitur.

Ib. *Arundo*] Inſtrumentum quo deprimitur attolliturque ſtamen.

56. *Radiis*] *Radius* inſtrumentum quo ſubtemen inſeritur.

Ib. *Subtemen*] Fila quæ inter ſtamina tranſverſim inſeruntur, alterna ſtaminum depreſſione & ſublatione; ſunt *ſubtemina* dicta, quaſi *ſub ſtamina*.

58. *Pectine*] Inſtrumentum quo addenſatur ſubtemen, cum ſtamine, dicitur *Pecten*.

61. *Ahenum*] In quo lana purpureo colore imbuebatur.

inſeritur & umbræ leves minimæ differentiæ; qualis arcus ſolet colorare longam aëris partem *vaſto ambitu, ſolis radiis fractis à pluviâ: in quo cùm mille colores varii ſplendeant, tamen ipſa junctura decipit oculos intuentes: uſque adeò quod contiguum eſt idem eſt, tamen extrema differunt. Ibi etiam ductile aurum inſeritur, & antiqua fabula effingitur in telâ.*

II. *Pallas deſcribit collem Martis in arce Cecropiâ, & vetus diſſidium de nomine terræ. Duodecim dii ſedent cum auguſtâ majeſtate in ſedibus excelſis, Jove medio. Suus vultus exprimit unumquemque Deorum. Facies Jovis eſt regia. Facit Deum maris ſtantem & percutientem longo tridente duram rupem & equum prodeuntem ex mediâ fiſſurâ rupis, quo munere* ſibi *aſſerat* nomen *urbis. At aptat ſibi ſcutum, aptat haſtam mucroni acuto, aptam galeam capiti: pectus tegitur ægide. Atque fingit terram ictam ſuâ haſtâ edere fœtum albæ olivæ* unà *cum baccis: & Deos admirari. Victoria* ſua *finis operis. Ut tamen invida honoris* ſui *cognoſcat exemplis quàm mercedem poſſit animo præſumere pro inceptis tam inſanis, adjecit in quatuor angulos quatuor certamina*

Texitur, & tenues parvi diſcriminis umbræ:
Qualis ab imbre ſolet percuſſis ſolibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum:
In quo diverſi niteant cùm mille colores,
Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit:
Uſq; adeò quod tangit idem eſt; tamen ultima diſtant.
Illìc & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in telâ deducitur argumentum.
II. Cecropiâ Pallas ſcopulum Mavortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes, medio Jove, ſedibus altis
Auguſtâ gravitate ſedent. Sua quemque Deorum
Inſcribit facies. Jovis eſt regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoque ferire tridente
Aſpera ſaxa facit, medioque è vulnere ſaxi
Exſiluiſſe ferum; quo pignore vindicet urbem.
At ſibi dat clypeum, dat acutæ cuſpidis haſtam:
Dat galeam capiti: defenditur ægide pectus.
Percuſſamque ſuâ ſimulat de cuſpide terram
Prodere cum baccis fœtum cânentis olivæ:
Mirarique Deos. Operi victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium ſperet pro tam furialibus auſis,
Quatuor in partes certamina quatuor addit

NOTÆ.

62. *Tenues parvi*] Umbræ, inquit, gradatim per colorum levia diſcrimina declinantes, faciunt ut imagines ſurgere ac extare videantur: non ſecùs ac radii ſolis in roridam cavamque nubem ſe fundentes, refractique fallunt viſum, varioſque repræſentant Iridis colores.

66. *Tranſitus*] Unius coloris ad alium.

70. *Cecropiâ*] *Athenienſi*, à Cecrope Athenarum rege.

Ib. *Scopulum*] Per Martis ſcopulum Areopagum intellige, (nam illa eſt hujus vocis interpretatio) quo in loco Mars apud 12 Deos de cæde Halirrhothii cauſam dixit, accuſante hujus patre Neptuno.

71. *Antiquam*] Quæ inter Neptunum & Palladem mota, utri Cecropiæ urbi nomen imponere jus eſſet, decreta antè à diis, ut qui humano generi rem commodiorem inveniſſet illi urbi nomen imponeret: in quo quidem certamine vicit Minerva, utpote quæ olivam, equo à Neptuno producto, munus hominibus magis acceptum protulit; unde & Athenis nomen ſuum impoſuit.

72. *Cœleſtes*] Dii majorum Gentium,

Vulcanus, Mars, Sol, Neptunus, Jupiter, Hermes, Veſta, Diana, Ceres, Juno, Minerva, Venus.

73. *Sua quemque*] Hoc eſt, unuſquiſque Deorum propriâ effingitur figurâ.

77. *Ferum*] *Equum* Ita Virgilius 2 Æn. de equo Trojano.

In latus, inque feri *curvam compagibus alvum.*

78. *At ſibi*] Ita ſe Pallas effingit in telâ.

82. *Operi*] Opus clauſit olivâ, pacis ſymbolum, in ſuffragiis victoria.

Clara

Clara colore ſuo, brevibus diſtincta ſigillis.
Threïciam Rhodopen habet angulus unus, et Hæmon;
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam;
Nomina ſummorum ſibi qui tribuêre Deorum.
Altera Pygmææ fatum miſerabile matris
Pars habet. Hanc Juno victam certamine juſſit
Eſſe gruem; populiſque ſuis indicere bellum.
Pingit & Antigonen auſam contendere quondam
Cum magni conſorte Jovis; quam regia Juno
In volucrem vertit; nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, ſumptis quin candida pennis
Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cinyran habet angulus orbum:
Iſque gradus templi natarum membra ſuarum
Amplectens, ſaxoque jacens, lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus eſt, operique ſuâ facit arbore finem.
XX. Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europen: verum taurum, freta vera putares.
Ipſa videbatur terras ſpectare relictas,
Et comites clamare ſuas, tactumque vereri
Affilientis aquæ; timidaſque reducere plantas.

conſpicua colore ſuo, efficta parvis figuris. Una pars habet Rhodopen Thraciam, & Hæmum; nunc montes frigidos, olim corpora mortalia, qui ſibi dederunt nomina ſupremorum Deorum. Alter angulus refert fatum luctuoſum matris Pygmææ. Juno juſſit hanc ſuperatam certamine eſſe gruem; et inferre bellum ſuis populis. Fingit quoque Antigonen non veritam certare olim cum conjuge magni Jovis, quam Juno regia mutavit in alitem: neque Troja illi opem tulit, neque pater Laomedon, quin acceptis pennis ipſa alba Ciconia ſibi plaudat roſtro crepitante. Solus angulus, qui reſtat, habet Cinyran filiabus *privatum: atque is amplectens gradus templi* qui antè fuerunt *artus ſuarum filiarum, et ſtratus in petrâ videtur flere. Cingit ultimas oras oleis pâciferis. Is fuit finis; atque abſolvit opus ſuâ arbore.*

XX. *Mæonia* Arachne *pingit Europam deceptam formâ tauri: arbitraveris verum* eſſe *taurum, crederes vera* eſſe *maria. Ipſa videbatur reſpicere terras deſertas, et invocare ſuas æquales, et timere tactum aquæ affluentis, & retrahere plantas pavidas.*

NOTÆ.

86. *Sigillis*] In telæ quatuor angulis, quaſi appendicis loco, minoribus figuris pinxerat Pallas quæ recenſet poëta.

87. *Rhodopen*] Strymonis fuit filia, quam Æmus rex Thraciæ duxit uxorem. Hanc verò ille Junonem ſuam; Jovem ſuum illa Æmum appellabat: quare in montes mutati ſunt.

89. *Summorum Deorum*] Jovis & Junonis.

90. *Pygmææ*] Gerana matrona à popularibus ſuis Pygmæis pro numine culta Deos præ ſe contemſit, Junonem maximè & Dianam; quarum indignatione in gruem eſt converſa, infeſtiſſimam Pygmæis hoſtem, qui illam venerati fuerant. Pygmæos quod attinet, alii in Indiâ, in Arabiâ alii, alii alibi collocaverunt, homunculos non ultra duos pedes altos, quos cum gruibus bellum gerere voluerunt poëtæ.

93. *Antigonen*] Laëmedontis filiam, ob ſprętam Junonis formam, mutatam in Ciconiam.

98. *Cinyran*] Fuit hic Aſſyriorum rex, (ab illo diverſus quem ſuprà vidimus Myrrhæ parentem,) qui filias habuit pulcherrimas, atque adeò de more ſuperbiâ elatas, cum Junone de formâ contendere auſus. Eas indignata Dea in ſui templi gradus, patrem frigida filiarum corpora amplectentem in ſaxum mutavit.

101. *Circuit*] Manſit hodieque mos idem, ut ad aulæorum ſeu periſtromatum oras, ſerta & corollæ, aut ejuſmodi leviora adjiciantur.

Ib. *Pacalibus*] *Pacem ſignificantibus*, & conciliantibus, quam quidem Pallas ſapientiâ ſuâ magis quàm armis inter furentes ſolet conſtituêre.

104. *Europen*] Quam Agenoris filiam ſuprà in Taurum mutatum Jovem rapuiſſe, & in Cretam avexiſſe legimus.

Finxit quoque Asterien corripi ab aquilâ certante: finxit Ledam stratam sub alis cygni. Adjecit, ut Jupiter tectus specie Satyri gravidam fecerit formosam Nyctei filiam gemello fœtu: ut fuerit Amphitryon, cùm Tirynthia te cepit: ut aureus fefellerit Danaën, igneus Asopi filiam; pastor Mnemosynen, anguis versicolor Proserpinam. Pinxit te etiam, Neptune, versum in juvencum ferum pro virgine Æoliâ. Tu visus Enipeus gignis Aloïdas: aries ludis Bisaltida. Alma mater frugum

Fecit & Asterien aquilâ luctante teneri;
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
Addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
Jupiter implêrit gemino Nycteïda fœtu:
Amphitryon fuerit, cùm te, Tirynthia, cepit;
Aureus ut Danaën, Asopida luserit igneus:
Mnemosynen pastor, varius Deoïda serpens.
Te quoque mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æoliâ posuit. Tu visus Enipeus
Gignis Aloïdas; aries Bisaltida fallis.
Et te, flava comas, frugum mitissima mater,
Sensit equum; te sensit avem crinita colubris
Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.
Omnibus his faciemque suam faciemque locorum

comam gerens flavam sensit te equum: mater equi alati comam gerens serpentibus horridam te sensit altem: Melantho sensit Delphinum. His omnibus & imaginem suam & imaginem locorum.

NOTÆ.

108. *Aquilâ*] Jove aquilæ formam assumente, ut Asterien in *coturnicem* mutatam raperet.

109. *Olorinis*] Jovis in Cygnum mutati, qui ut Ledam Tyndari uxorem violaret, eam formam induisse dicitur.

111. *Nycteïda*] Antiopen dicit, Nyctei filiam.

112. *Amphitryon*] Jupiter Alcmenæ amore captus, in Amphitryonem illius maritum conversus cum eâ concubuit, Herculemque ex eâ suscepit.

Ib. *Tirynthia*] Alcmena est, quæ à Tirynthe urbe Argis vicinâ, in quâ natus & educatus Hercules, hoc nomen habuit.

113. *Aureus*] Danaë Acrisii, Argivorum Regis filia, à Jove in aureum imbrem mutato compressa, Perseum peperit; ut lib. IV.

Ib. *Asopida*] Ægina est Asopi Bœotiæ regis filia, quam in ignem mutatus Jupiter compressit; ex quâ Æacum suscepit.

114. *Mnemosynen*] Nympha fuit quam latinè *Memoriam* dixeris, ex quâ novem Musas suscepisse Jovem ideo voluerunt poëtæ, quòd memoriæ beneficio scientiæ omnes comparentur & conserventur.

Ib. *Varius*] Utpote qui maculis distinctus.

Ib. *Deoïda*] *Proserpina* est Cereris filia, quæ à Græcis Δηὼ nominatur, unde femininum patronymicum Deoïs. Ceres autem appellata est Δηὼ ut Græci tradunt) παρὰ τῦ δήω, *invenio*. Quando enim Ceres quærens filiam vâria loco circuibat, omnes bene illi ominantes dicebant δήεις, *invenies*.

116. *Æolia*] Arne Æoli filia, de quâ Diodorus, lib. V.

Ib. *Enipeus*] Fluvius est Thessaliæ, cujus sub specie Neptunus, Othum, & Ephialten, ex Iphimediâ Aloëi gigantis conjuge genuit.

117. *Bisaltida*] Theophane est Bisaltidis filia (de quâ Hyginus fab. 188. arietis illius mater, qui Phryxum in Colchos vexit.

118. *Frugum*] Ceres est, quæ Neptuni fugiens insidias, in equam mutata, ab ipso equo facto, vim passa est: quo ex concubitu equumne, nomine Arionem, an filiam, quam nominare nefas erat, Ceres pepererit, incertum. Pausan. in Arcad.

119. *Crinita*] Medusa est, quam in Palladis templo Neptunus compressit; quamobrem irata Dea, crines quibus maximè placuerat, in angues transmutavit. Atque hinc natum Pegasum alatum equum nonnulli tradunt quanquam ex ejusdem Medusæ sanguine cretum volunt alii, quo tempore ejus caput Perseus abscidit.

120. *Melantho*] Hanc alii Protei, Deucalionis alii filiam scriptitârunt, ex quâ Neptunus in Delphinum versus, suscepit filium nomine Delphum.

Reddidit.

Reddidit. Eſt illîc agreſtis imagine Phœbus:
Utque modò accipitris pennas, modò terga leonis
Geſſerit; ut paſtor Macareïda luſerit Iſſen.
Liber ut Erigonen falsâ deceperit uvâ:
Ut Saturnus equo geminum Chirona creârit.
Ultima pars telæ, tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

III. Non illud Pallas, non illud carpere Livor
Poſſit opus. Doluit ſucceſſu flava virago:
Et rupit pictas cœleſtia crimina veſtes.
Utque Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter quater Idmoniæ frontem percuſſit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueoque animoſa ligavit
Guttura. Pendentem Pallas miſerata levavit:
Atq; ita, Vive quidem, pende tamen, improba, dixit:
Lexque eadem pœnæ, ne ſis ſecura futuri,
Dicta tuo generi, ſeriſque nepotibus eſto.
Poſt ea diſcedens ſuccis Hecateïdos herbæ
Spargit. Et extemplo triſti medicamine tactæ
Defluxêre comæ: cumque his & naris & auris.
Fitque caput minimum toto quoque corpore parvæ.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet. De quo tamen illa remittit
Stamen; & antiquas exercet aranea telas.

IV. Lydia tota fremit: Phrygiæque per oppida facti
Rumor it, & magnum ſermonibus occupat orbem.

Dedit. Ibi eſt Apollo ſpecie ruſticus: atque fictus eſt, *ut habuerit modò pennas accipitris, modò dorſum leonis; ut paſtor ſefellerit Iſſen Macarei filiam. Ut Bacchus luſerit Erigonen fictâ uvâ: ut Saturnus genuerit Chironem duplicem* ſub *equi* formâ. *Extrema pars telæ cincta ſubtili faſciâ continet flores inſertos hederis flexibus.*

III. *Neque Minerva, neque invidia poſſit improbare illud opus. Flava virago ingemuit* ob *ſucceſſum, & iaceravit telam pictam,* quæ *cœleſtia crimina* continuit. *Atque ut tractabat radium de monte Cytoriaco* petitum, *percuſſit ter & quater frontem Arachnes Idmoniæ.* Ea *miſera non paſſa eſt; & ſuperba preſſit* ſuum *jugulum laqueo. Minerva miſerata ſublevavit pendentem; atque, inquit, Vitâ fruere quidem, attamen pende: & ne ſis ſecura futuri, lex ſit eadem tuæ progenici & ultimis nepotibus. Dein proficiſcens inficit* eam *ſucco herbæ Hecateïdos: & ſtatim capilli infecti noxio veneno, cumque his naſus & auris deciderunt: atque caput fit minimum,* licet *etiam* ipſa valdè *parva* ſit *toto corpore. Digiti tenues manent in latere pro pedibus. Alvus habet reliqua: ex quâ tamen illa educit ſtamen, &* in *aranеam* mutata *texit veteres telas.*

IV. *Tota Lydia fremit, & fama rei currit per urbes Phrygiæ, et invadit magnum orbem rumoribus.*

NOTÆ.

122. *Illîc*] In Arachnes telâ depictum.

Ib. *Agreſtis*] Cùm Admeti pavit armenta: quod ſuprà lib. II. vidimus.

124. *Iſſen*] Hanc Leſbiam fuiſſe ejus Macarei filiam, de quo Diodorus, qui Jovis & Cyrenes fuit filius, Micyllus arbitratus eſt.

125. *Erigonen*] Videtur de eâ Erigone hîc intelligendum, quæ Icari fuit filia, & poſtea inter ſidera relata, ut ab Hygino dicitur. Nam hujus patri Icaro vitis propagationem Bacchus dedit, ipſius puellæ mortem contra ruſticos Atticos peſtilentiâ ultus.

126. *Equo*] Cujus formam Saturnus aſſumpſit; unde & filius Chiron parte anteriore hominis, poſteriore equi formam referebat.

130. *Flava*] *Formoſa:* quòd *flavi* crines pulcherrimi habeantur.

131. *Cœleſtia*] id eſt, quæ Deorum adulteria, ab Arachne picta, haberet.

132. *Cytoriaco*] Pro buxeo poſuit, à Cytoro Galatiæ monte buxo abundante.

139. *Hecateïdos*] Aconiti, ab Hecate filiâ Perſæ, quæ mater erat Medeæ, inventi; quod alias tamen è ſpumâ Cerberi natum dicitur.

Niobe cognoverat illam ante nuptias ſuas, tum cum virgo habitabat Sipyli & in Mæoniâ. Neque tamen eſt dicta pœnâ popularis ſuæ Arachnes cedere Diis, & loqui modeſtiùs. Multa dabant faſtus. Verùm neque artes mariti, neque ſtirps utriuſque, & vires magni regni tam placuerunt illi, quamvis ea omnia placebant, quàm ſua ſobles: & Niobe dicta fuiſſet beatiſſima matrum niſi ſic viſa fuiſſet ſibi. Manto enim filia Tireſiæ fatidica, impulſa afflatu divino prædixerat per medias vias, Iſmenides, ite omnes, & offerte pia thura Latonæ, & duplici ejus proli, cum prece; atque inſerite laurum comæ. Latona hoc *imperat meo ore. Obſequuntur omnes Thebaïdes, & decorant ſua tempora ramis, & thura imponunt ſacris focis & preces fundunt. En Niobe adeſt ſtipata comitum catervâ, inſignis auro inſerto veſtibus Phrygiis, & pulchra quantùm ira patitur, & agitans cum ſpecioſo capite comam ſparſam per utrumque humerum. Conſtitit; & poſtquam excelſa circumjecit oculos ſuperbiâ elatos: Quæ veſania, inquit, præferre Deos rumore* tantùm *cognitos iis quos* quotidie *videris; aut quamobrem Latona honoratur per altaria; numen meum eſt adhuc ſine thure? Tantalus eſt mihi pater; cui ſoli conceſſum fuit accedere ad epulas deorum:*

Ante ſuos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylumque colebat.
Nec tamen admonita eſt pœnâ popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbiſque minoribus uti.
Multa dabant animos. Sed enim nec conjugis artes,
Nec genus amborum, magnique potentia regni,
Sic placuêre illi, quamvis ea cuncta placebant,
Ut ſua progenies: & feliciſſima matrum
Dicta foret Niobe, ſi non ſibi viſa fuiſſet.
Nam fata Tireſiâ venturi præſcia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Iſmenides, ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigeniſque duobus,
Cum prece thura piâ; lauroque innectite crinem.
Ore meo Latona jubet. Paretur: & omnes
Thebaïdes juſſis ſua tempora frondibus ornant:
Thuraque dant ſanctis, & verba precantia, flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turbâ,
Veſtibus intexto Phrygiis ſpectabilis auro:
Et, quantùm ira ſinit, formoſa: movenſque decoro
Cum capite immiſſos humerum per utrumq; capillos;
Conſtitit: utque oculos circumtulit alta ſuperbos;
Quis furor auditos, inquit, præponere viſis
Cœleſtes? aut cur colitur Latona per aras;
Numen adhuc ſine thure meum eſt? mihi Tantalus auctor;
Cui licuit ſoli Superorum tangere menſas;

NOTÆ.

148. *Illam*] Arachnen popularem ſuam, quandoquidem Phrygiæ & Lydiæ imperitabat Tantalus Niobes pater.

149. *Sipylumque*] Fuit Sipylus montis & urbis nomen in Lydiâ.

152. *Artes*] Intelligit *artes* Lyræ Amphioniæ, per quas Thebani muri ſunt extructi. Alii legunt *arces*, ſed de regno Amphionis ſtatim agitur.

153. *Nec genus*] Nam ab Jove ambo ducebant genus. Amphion enim Jovis ex Antiopâ filius fuiſſe dicitur: Niobe verò neptis ipſius Jovis, cùm Tantali filia fuerit.

156. *Si non*] Niobe, quia plùs æquo ſibi viſa eſt felix, evaſit infeliciſſima.

157. *Tireſia*] Qui inſignis vates fuit Thebanus, Everi filius.

159. *Iſmenides*] Thebanæ fœminæ, ab Iſmeno Bœotiæ fluvio ſic dictæ.

173. *Superorum*] Illos verò hoſpitio acceptos ad convivium invitavit, in quo Pelopem filium membratim diſcerptum, eorum divinitatem exploratus, admovit: quâ re ad Tartara detruſus eſt, ubi æternâ fame & ſiti in mediis aquis & epulis torquetur.

Pleïadum

Pleïadum ſoror eſt genitrix mihi: maximus Atlas
Eſt avus, ætherium qui fert cervicibus axem:
Jupiter alter avus. Socero quoque glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ: me regia Cadmi
Sub dominâ eſt: fidibuſque mei commiſſa mariti
Mœnia cum populis à meque viroque reguntur.
In quamcunque domûs adverto lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes. Accedit eodem
Digna Deâ facies. Huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes; & mox generoſque nuruſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam:
Neſcio quoque audete ſatam Titanida Cæo
Latonam præferre mihi; cui maxima quondam
Exiguam ſedem parituræ terra negavit.
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt.
Exul erat mundi; donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, ego, dixit, in undis,
Inſtabilemque locum Delos dedit. Illa duobus
Facta parens: uteri pars eſt hæc ſeptima noſtri.
Sum felix. Quis enim neget hoc? felixque manebo.
Hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
Major ſum, quàm cui poſſit Fortuna nocere;
Multaque ut eripiat; multò mihi plura relinquet.

Soror Pleïadum eſt mea mater: maximus Atlas eſt avus, qui fulcit colle axem cœli: Jupiter alius avus. Glorior etiam quod ille meus ſocer ſit. Nationes Phrygiæ me timent: regia Cadmi eſt ſub me dominâ: & muri conſtructi lyrâ mei conjugis, populoſque reguntur à me & conjuge. In quamcunque partem domûs conjicio oculos, infinitæ divitiæ conſpiciuntur. Eſt mihi quoque forma digna deâ. Huc adde ſeptem filias, & totidem adoleſcentes: & mox generos & nurus. Petite jam quam rationem habeat noſtra gloriatio; & vereamini præponere Latonam Titanidem, filiam neſcio cujus Cæi; cui quidem Latonæ *parituræ vaſtiſſima Tellus olim denegavit parvum locum. Veſtra Dea neque recepta eſt cœlo, neque terra, neque aquis.* A toto *exulabat mundo, donec Delos, miſerata errantem, dixit, Tu vagaris per terras, ego per aquas, & obtulit ſedem fluctuantem. Illa facta eſt mater duorum: hæc eſt pars ſeptima noſtræ ſtirpis. Sum beata. Quis enim iſtud diffitetur? & perſtabo beata. Quis etiam iſtud inficiatur? Numerus me fecit ſecurum. Major ſum quàm cui fortuna queat obeſſe. Et tametſi multa auferat, relinquet mihi multò plura.*

NOTÆ.

174. *Pleïadum ſoror*] Tâygete, una ex Pleïadibus, Atlantis filia. *Pleïades* verò dictæ ſunt Græcis à navigando quas ſtellas Latini *Vergilias*, à verni temporis indicatione, appellaverunt.

Ib. *Atlas*] Mauritaniæ rex: Dictus eſt cœlum humeris ſuſtentare Atlas, ideo quòd rerum cœleſtium peritiſſimus fuerit ſcrutator.

176. *Alter*] Jupiter enim Tantali pater.

Ib. *Socero*] Quippe patrem habuit Jovem Amphion Niobes maritus.

182. *Septem*] Tzetzes dicit fuiſſe duodecim quos nominat lib. IV. chil. 141. Sed vide Angell. lib. XX. c. 7. Nat. Com. lib. VI. c. 13. & Hygin. fab. 9.

185. *Quoque*] Ordo eſt, *& audete præferre mihi Latonam genitam neſcio quo Cæo?*

Ib. *Neſcio quo*] Per contemptum loquitur. Latona filia fuit Cæi Gigantis, quæ a Jove compreſſa, Apollinem ſimul & Dianam concepit: quod quidem adeò ægrè tulit Juno, ut ſerpentem Pythonem immiſerit, qui eam per totum terrarum orbem inſectaretur, nec uſquam parere permitteret. Ubi autem Apollo & Diana nati ſunt, Pythonem ſagittis confixerunt, & Delon, in quâ nati ſunt, immobilem reddiderunt.

187. *Negavit*] Quippe terras omnes jurejurando obſtrinxerat Juno, ne parturienti Latonæ locum concederent: latuit tum ſub aquâ Delos, quam emergere juſſit Neptunus, & locum parturienti præbere.

191. *Delos*] Dicta eſt *Delos*, ſeu *Manifeſta*, quòd cùm ſub aquis diu latuiſſet, tandem apparuit; vel potiùs quòd Græcis ortum verſus reſpicientibus maximè appareat. Unde fabula nata eſt, quod Apollo (ſeu Sol) & Diana (ſeu Luna) in ea cunabula habuerunt: cùm inde oriri quotidie viderentur, vario eorum motu per zodiacum ad inſulæ fluctuationem attributo.

Exceſſêre

Mea bona jam superaverunt timorem. Ponite aliquid posse subtrahi huic numero meorum filiorum; nihilominus destituta non reducar ad numerum duorum Latonæ; quo exiguo numero quantulum distat ab iis quæ orbæ sunt! Discedite à sacris, festinate; & avellite laurum à comis. Deripiunt, & omittunt sacra imperfecta: &, quod solùm conceditur, colunt numen murmure secreto. Dea iniquè tulit; & sic affata est duplicem suam sobolem in cacumine Cynthi. Ecce ego mater vestra magnifica vobis genitis, neque cessura cuiquam Dearum nisi Junoni, arguor an sim Dea; & protcrreor ab altaribus honoratis per omne ævum, nisi vos opem fertis, ô filii. Neque hic solus est dolor. Tantalis addidit probra fœvis factis: neque verita est vobis præferre suos filios: meque insuper, quod in ipsam redundet, appellavit prole *destitutam; & scelesta specimen dedit linguæ paternæ. Latona parabat addere preces cùm hæc retulisset: Omitte, inquit Apollo, conqueri (supplicii spatium longum.) Phœbe idem dixit: & obducti nubibus pervenerant ad arcem Cadmeïda celeri descensu per aërem.*

Excessêre metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum posse meorum;
Non tamen ad numerum redigar spoliata duorum
Latonæ: Turbâ quo quantùm distat ab orbâ!
Ite sacris, properate sacris; laurumque capillis
Ponite. Deponunt; infectaque sacra relinquunt:
Quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
Indignata Dea est: summoque in vertice Cynthi
Talibus est dictis geminâ cum prole locuta:
En ego vestra parens, vobis animosa creatis,
Et nisi Junoni, nulli cessura Dearum,
An Dea sim, dubitor: perque omnia sæcula cultis
Arceor, ô nati, nisi vos succurritis, aris.
Nec dolor hic solus. Diro convicia facto
Tantalis adjecit: vosque est postponere natis
Ausa suis; & me (quod in ipsam recidat) orbam
Dixit; & exhibuit linguam scelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Desine, Phœbus ait (pœnæ mora longa) querelas.
Dixit idem Phœbe. Celerique per aëra lapsu
Contigerant tecti Cadmeïda nubibus arcem.
Planus erat latèque patens propè mœnia campus,
Assiduis pulsatu equis; ubi turba rotarum,
Duraque molliêrant subjectas ungula glebas.
Pars ibi de septem genitis Amphione fortes
Conscendunt in equos, Tyrioque rubentia fuco
Terga premunt; auroq; graves moderantur habenas.
E quibus Ismenos, qui matri sarcina quondam
Prima suæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedes cursus, spumantiaque ora coërcet;
Hei mihi! conclamat; medioque in pectore fixum
Tela gerit; frænisque manu moriente remissis

Erat planities vasta non longè à mœnibus proculcata assiduo equorum cursu, ubi numerus rotarum, & rigida ungula in pulverem resolverant glebas suppositas. Ibi pars septem filiorum Amphionis scandunt equos, & urgent terga rubentia purpurâ Tyriâ; & tractant habenas auro intextas. E quibus Ismenus, qui olim primum uteri *onus fuerat suæ matri, dum agit in certum gyrum cursus equi sui, & premit ora spumantia; Hei mihi! vociferatur, & trajectus per medium pectus fert sagittas, & habenis elapsis manu moriente,*

NOTÆ.

204. *Cynthi*] Qui Deli mons fuit, à quo Apollo *Cynthius*, Diana *Cynthia* dicta est.

211. *Tantalis*] Niobe Tantali filia.

213. *Paternam*] *Linguam paternam* dicit, quòd Deorum secreta mortalibus effutîisse dictus Tantalus.

216. *Phœbe*] *Diana*, quæ & Luna dicitur.

217. *Cadmeïda*] Thebanam à Cadmo structam.

218. *Campus*] Hippodromus.

222. *Rubentia*] Quia purpuriis ephippiis & phaleris equi instructi & instrati.

223. *Terga*] Equorum ostro instrata.

224. *Sarcina prima*] Maximus natu.

In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus, audito ſonitu per inane pharetræ,
Fræna dabat Sipylus: veluti cùm præſcius imbris
Nube fugit viſâ, pendentiaque undique rector
Carbaſa deducit, ne quà levis effluat aura.
Fræna dabat. Dantem non evitabile telum
Conſequitur; ſummâque tremens cervice ſagitta
Hæſit; & exſtabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per colla admiſſa, jubaſque
Volvitur; & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phædimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut ſolito finem impoſuêre labori,
Tranſiêrant ad opus nitidæ juvenile palæſtræ:
Et jam contulerant arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus: cùm tento concita cornu,
Sicut erant juncti, trajecit utrumque ſagitta.
Ingemuêre ſimul; ſimul incurvata dolore
Membra ſolo poſuêre; ſimul ſuprema jacentes
Lumina verſârunt; animam ſimul exhalârunt.
Aſpicit Alphenor, laniataque pectora plangens
Advolat, ut gelidos complexibus allevet artus:
Inque pio cadit officio. Nam Delius illi
Intima fatifero rumpit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta: cumque animâ cruor eſt effuſus in auras:
At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit. Ictus erat, quà crus eſſe incipit, & quà
Mollia nervoſus facit internodia poples.
Dumque manu tentat trahere exitiabile telum,
Alter per jugulum pennis tenus acta ſagitta eſt.
Expulit hanc ſanguis; ſeque ejaculatus in altum
Emicat, & longè terebratâ proſilit aurâ.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat: Dîque ô communiter omnes,
Dixerat, (ignarus non omnes eſſe rogandos)

decidit paulatim in latus à dextro humero. Sipylus proximus relaxabat habenas, audito ſtrepitu pharetræ per aërem; veluti cùm nauclerus præcognoſcens tempeſtatem fugit, nube conſpectâ, & explicat vela pendentia undique, ne quà levis ventus elabatur. Laxabat habenas. Sagitta ineluctabilis pertingit laxantem, & tremens adhæſit ſummitati cervicis; & ferrum nudum prominebat ex gutture. Ille, ut erat pronus, deſſuit per colla equi *concitati, & jubas; & inficit terram cruore tepido. Miſer Phædimus, & Tantalus hæres nominis avi, poſtquam deſiiſſent à labore ſolito, tranſierant ad opus juvenile ſplendidæ palæſtræ & jam commiſerant pectora luctantia pectoribus, ſtricto amplexu, cùm ſagitta impulſa arcu adducto tranſfixit utrumque, ſicut erant connexi. Unà conqueſti ſunt; unà demiſerunt in terram artus portritos dolore; unà porſtrati torſerunt oculos ultimos; unà ſpiritum efflaverunt. Alphenor intuetur, & percutiens pectus apertum accurrit, ut ſoletur membra frigida complexibus, & ſternitur in piâ ſedulitate; nam Delius perrumpit illi intima viſcera ferro mortifero. Quod cùm extractum eſt, pars pulmonis eſt abſtracta,* unà *cum* telo *hamato, & ſanguis eſt ejectus in aërem cum ſpiritu. At una plaga non conficit juvenem Damaſichthonem. Percuſſus fuerat quâ* parte *tibia incipit eſſe, et quâ poples nervoſus nectit mollia internodia. Et dum conatur eripere fatale telum manu alia ſagitta eſt impacta per jugulum uſque ad pennas. Cruor hanc ejecit; cumque in altum prorumperet, exilit et longè fertur aëre diviſo. Ultima Ilioneus tetenderat in cœlum lacertos, nihil promoturos orando: et dixerat, ô dii omnes, communiter (neſcius non omnes eſſe orandos,)*

NOTÆ.

229. *Armo*] Equi.
231. *Fræna dabat*] Ut fugeret.
237. *Colla admiſſa*] Equi colla in fugam concitati, laxatis illi frænis.
240. *Labori*] Agitationi equorum.
241. *Nitidæ*] Quia oleo perungebantur luctaturi.
255. *Quà crus*] Adeòque in genu, ab eo enim crus incipit, & protenditur uſque ad talos, è ſurâ & tibiâ conſtans.
263. *Non omnes*] Sola enim Latona cum Apolline & Dianâ placanda erat.

Parcite.

ignoſcite. Apollo *Arcitenens* miſericordiâ *tactus fuerat, cùm jam ſagitta non fuit revocabilis. Ille tamen procubuit leviſſimo ictu, corde affiſto non profundo vulnere. Rumor damni, et dolor plebis, & fletus ſuorum fecerunt matrem certam cladis repentinæ, quæ ſtupebat Deos potuiſſe* tot filios ſuos interficere, *et indignabatur non veritos eſſe hoc, et quòd tantùm haberent poteſtatis. Nam pater Amphion, ferro trajecto per pectus, obiens ſimul finem impoſuerat vitæ et dolori Heu! quantum hæc Niobe diſparerat ab illa Niobe, quæ modò arcuerat, populum ab altaribus Latonæ; et ſuperbà ambulaverat per urbem mediam, ſuorum invidiam* in ſe concitans; *at nunc flenda etiam inimicis! Devolvitur in corpora frigida, et paſſim dat oſcula ultima omnibus* ſuis *filiis. A quibus porrigens lacertos* planctu *lividos ad ſydera, Paſcere ſæva Latona, inquit, noſtro dolore, paſcere, & exple cor tuum meâ ærumnâ: et exple ſæva viſcera: efferor per ſeptem* natorum *obitus: exſili, et triumpha hoſtis ſuperior. Quamobrem verò ſuperior? plura mihi reſtant infelici, quàm tibi beatæ. Superior ſum etiam poſt tot obitus.*

Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens. Minimo tamen occidit ille
Vulnere; non altâ percuſſo corde ſagittâ.
Fama mali, populique dolor, lacrymæque ſuorum
Tam ſubitæ matrem certam fecêre ruinæ,
Mirantem potuiſſe; iraſcentemque quòd auſi
Hoc eſſent Superi, quòd tantum juris haberent.
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finiêrat moriens pariter cum luce dolorem.
Heu quantùm hæc Niobe, Niobe diſtabat ab illâ,
Quæ modò Latoïs populum ſubmoverat aris,
Et mediam tulerat greſſus reſupina per urbem,
Invidioſa ſuis: at nunc miſeranda vel hoſti!
Corporibus gelidis incumbit; & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tendens,
Paſcere, crudelis, noſtro, Latona, dolore;
Paſcere, ait; ſatiaque meo tua pectora luctu:
[Corque ferum ſatia, dixit: per funera ſeptem]
Efferor: exulta; victrixque inimica triumpha.
Cur autem victrix? miſeræ mihi plura ſuperſunt,
Quàm tibi felici. Poſt tot quoque funera vinco.
Dixerat: inſonuit contento nervus ab arcu:
Qui, præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo eſt audax. Stabant cum veſtibus atris
Ante toros fratrum demiſſo crine ſorores.
E quibus una, trahens hærentia viſcere tela,
Impoſito fratri moribunda relanguit ore.
Altera, ſolari miſeram conata parentem,
Conticuit ſubitò; duplicataque vulnere cæco eſt.
[Oraque non preſſit, niſi poſtquam ſpiritus exit]
Hæc fruſtrà fugiens collabitur; illa ſorori
Immoritur: latet hæc; illam trepidare videres.

Finiêrat; nervus ſtrepuit ab arcu adducto, qui tremefecit omnes exceptâ Niobe. Illa eſt audax ob dolorem. Sorores adèrant cum pullis veſtibus comâ projectâ ad lectos fratrum: è quibus una avellens ſagittas infixas cordi, moriens defecit ore impoſito ori *fratris. Altera agreſſa delinire dolorem infelicis matris repentè ſiluit, et eſt incurvata ad* terram *improviſâ plagâ; neque clauſit os niſi dum anima receſſit. Hæc nequicquam fugiens cadit; illa procumbit moriens in ſororem: hæc ſeſe occultat, cerneres illam tremere.*

NOTÆ.

273. *Hæc*] Mœrens; non jam, prole extinctâ, ſuperbiens.

275. *Reſupina*] Id eſt, quæ elato & ſuperbo vultu per urbem inceſſerat. V. 168.

283. *Efferor*] *Viva ad ſepulchrum feror, filiorum morte.* Videtur enim Niobe unà cum filiis ſepties quaſi *efferri*. *Efferor* vox ſepulturæ propria eſt.

284. *Plura*] Hæc Niobe furioſa idcirco jactat, quòd ſeptem ei filiæ ſupererant.

289. *Demiſſo crine*] Diſſolutis capillis, ut in luctu fieri ſolet.

Ib. *Toros*] Lectulos in quibus erant ad funus compoſiti.

Sexque

Sexque datis leto, diverſaque vulnera paſſis,
Ultima reſtabat; quam toto corpore mater,
Totâ veſte tegens, Unam, minimamque relinque,
De multis minimam poſco, clamavit, & unam.
Dumque rogat, pro quâ rogat, occidit. Orba reſedit
Exanimes inter natos, nataſque, virumque:
Diriguitque malis. Nullos movet aura capillos.
In vultu color eſt ſine ſanguine; lumina mœſtis
Stant immota genis: nihil eſt in imagine vivi.
Ipſa quoque interiùs cum duro lingua palato
Congelat; & venæ deſiſtunt poſſe moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt. Intra quoque viſcera ſaxum eſt.
Flet tamen, & validi circumdata turbine venti
In patriam rapta eſt. Ibi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymas etiamnum marmora manant.
V. Tum verò cuncti manifeſtam numinis iram
Fœmina, virque timent: cultuque impenſiùs omnes
Magna gemelliparæ venerantur numina Divæ.
Utque fit, à facto propiore priora renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoque fertilis agris
Haud impunè Deam veteres ſprevêre coloni.
Res obſcura quidem eſt ignobilitate virorum;
Mira tamen. Vidi præſens ſtagnumque lacumque,
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatienſque viæ genitor deducere lectos
Juſſerat inde boves; gentiſque illius eunti
Ipſe ducem dederat: cum quo dum paſcua luſtro,
Ecce lacûs medio ſacrorum nigra favillâ
Ara vetus ſtabat, tremulis circumdata cannis.

Et ſex interfectis et paſſis varias plagas, ultima ſupererat: quam mater operiens toto corpore, toto amictu, vociferata eſt, concede unam et natu *minimam; peto de multis minimam, et unam. Et dum precatur, obit* ea *pro quâ precatur. Orba reſedit inter filios mortuos, et filias et maritum: et indurata eſt ærumnis. Nullus ventus agitat comam. Color eſt exſanguis in facie; oculi hærent rigidi in genis triſtibus; nihil eſt vivi in ſtatuâ. Ipſa quoque lingua intus diriguit cum duro palato; et venæ non ampliùs poſſunt palpitare. Neque collum poteſt flecti, neque lacerti agitare, neque pes incedere. Eſt lapis etiam intra præcordia. Luget tamen, et correpta impetu potentis venti ablata eſt in patriam. Ibi liqueſcit impoſita vertici montis, & ſuxum exſtillat etiamnum lacrymas.*

V. *Tunc verò omnes & viri & fœminæ metuunt iram numinis: & omnes magìs colunt ingentem poteſtatem Dcæ gemelliparæ. Atque, ut mos eſt, recenſent præterita à facto recentiore. E quibus unus inquit: incolæ etiam feracis Lyciæ non contempſerunt inulti Divam. Factum eſt quidem minùs cognitum contemptu virorum, ſed tamen ſtupendum. Vidi ipſe càm* ibi *adeſſem & ſtagnum, & lacum nobilem miraculo. Nam pater* meus *jam ætate provectior, & impar itineri faciundo imperaverat* me *deducere inde boves electos; et ipſe dederat* mihi *proficiſcenti ducem ex illâ natione: quocum dum circumeo paſcua, ecce antiquum altare erectum erat in medio ſtagni, fuſcum atro cinere, cinctum arundinibus tremulis.*

NOTÆ.

303. *Diriguit*] Petrefacta eſt, quia ſtupefacta.

311. *In patriam*] Thebis, inquit Apollodorus, lib. III. relictis, vidua jam atque orba in Sipylum ad patrem Tantalum rediit, &c.

312. *Lacrymas*] Utrum hoc propter ſudorem marmoris? an à rupis, & metalli vapore falſo? Namque Sipylum, referente Plinio, lib. V. c. 29. quod antè Tantalis vocabatur, caput eſt Mæoniæ, ubi nunc eſt ſtagnum ſale abundans. An denique quòd in liberorum ſepulchro ſtatuam lapideam quæ lacrymari videbatur, ſibi Niobe erexerit?

315. *Gemelliparæ*] Latonæ, quæ Apollinem & Dianam uno partu edidit.

317. *Lyciæ*] Regio eſt minoris Aſiæ ad mare mediterraneum porrecta, infra Lydiam.

323. *Gentiſque*] Mihi itineris ducem addidit Lycium.

Dux meus ſubſtitit, et dixit murmure timido, Adſis Dea: & ego dixi pari murmure, Adſis. Nihilominus exquirebam an altare eſſet Naïadum, an Fauni, an Dei alicujus indigenæ: cùm hoſpes reſpondit talia: ô Juvenis, non Deus manticola huic altari præeſt. Illa dicit hoc ſuum, quam olim regia Juno orbe expulit: quam precantem vix Delos incerta excepit, tum cùm inſula levis circùm fluctuabat. Latona innixa palmæ ſimul & (olivæ) arbori Minervæ, peperit gemellos, novercâ nolente. Et cùm peperiſſet, dicitur etiam hinc fugiſſe Junonem, & tuliſſe in ſuo ſinu duo numina ex ſe orta. Et jam, cùm ſol ardens incenderet agros, Deâ oppreſſâ longo labore in campis Lyciæ Chimæras ferentis, exhauſta contraxit ſitim à calore ſolis; & filii avidi exſuxerant mammas lac emittentes. Fortè vidit è longinquo ſtagnum aquæ dulcioris in infimis vallibus: ruſtici ibi colligebant fruticoſa vimina cum juncis, & ulvam naſcentem in paludibus. Titania adiit, & genu flexo demiſit ſe in terram; ut bibitura traheret frigidam aquam. Agreſtis multitudo prohibent. Dea ſic eſt allocuta prohibentes: Quamobrem arcetis ab aquis? uſus aquarum eſt publicus: neque natura privatum fecit cuiquam ſolem, neque aërem neque aquas ſubtiles. Acceſſi ad dona communia. Quæ tamen ore ſupplex ut concedatis. Ego non volebam hîc lavare artus, & membra defeſſa, ſed ſedare ſitim. Os loquentis eſt exſiccatum, & guttura areſcunt; et vix datur tranſitus vocis ab illis. Hauſtus aquæ erit mihi loco *nectaris: atque agneſcam ſimul accepiſſe vitam. Præbueritis vitam in aquâ. Iſti etiam vos molliant, qui porrigunt parvos lacertos è noſtro gremio: & fortè filii porrigebant lacertos.*

Reſtitit, & pavido, Faveas mihi, murmure dixit,
Dux meus: & ſimili, Faveas, ego murmure dixi.
Naïadum, Faunine foret tamen ara rogabam,
Indigenæne Dei: cùm talia reddidit hoſpes:
Non hâc, ô juvenis, montanum numen in arâ eſt.
Illa ſuam vocat hanc, cui quondam regia Juno
Orbe interdixit: quam vix erratica Delos
Orantem accepit, tum cùm levis inſula nabat.
Illîc, incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invitâ geminos Latona novercâ.
Hinc quoque Junonem fugiſſe puerpera fertur;
Inque ſuo portâſſe ſinu duo numina natos.
Jamque Chimæriferæ, cùm Sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo Dea feſſa labore,
Sidereo ſiccata ſitim collegit ab æſtu;
Uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
Fortè lacum melioris aquæ proſpexit in imis
Vallibus: agreſtes illîc fruticoſa legebant
Vimina cum juncis, gratamque paludibus ulvam.
Acceſſit, poſitoque genu Titania terram
Preſſit; ut hauriret gelidos potura liquores.
Ruſtica turba vetant. Dea ſic affata vetantes:
Quid prohibetis aquis? uſus communis aquarum:
Nec Solem proprium Natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas. Ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis ſupplex peto. Non ego noſtros
Abluere hîc artus, laſſataque membra parabam:
Sed relevare ſitim. Caret os humore loquentis;
Et fauces arent; vixque eſt via vocis in illis.
Hauſtus aquæ mihi nectar erit: vitamque fatebor
Accepiſſe ſimul. Vitam dederitis in undâ.
Hi quoque vos moveant, qui noſtro brachia tendunt
Parva ſinu: Et caſu tendebant brachia nati.

NOTÆ.

330. *Indigenæne*] Qui non aliunde venerit, ſed ibi ortus ſit ubi colitur: quaſi in eodem *ſolo degens.*

336. *Novercâ*] Junone Jovis conjuge, quæ adeò Apollinis & Dianæ noverca.

339. *Chimæriferæ*] Fuit poëtis Chimæra monſtrum caput habens leonis ventrem capræ, & caudam draconis; revera autem mons Lyciæ ignovimus, cujus cacumen leones, medium capræ, radices autem ſerpentes frequentabant.

341. *Sidereo*] *Sidus* aliquando κατ' ἐξοχὴν pro ſole ponitur.

343. *Lacum*] Fontem Melam vocat Prob. ad Virg. Georg. 2 l. & paſtorem, qui prohibebat, Neoclem.

358. *Hi*] Infantes, Apollo & Diana.

Quem

Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere? 360
Hi tamen orantem perſtant prohibere: minaſque,
Ni procul abſcedat, conviciaque inſuper addunt.
Nec ſatis hoc: Ipſos etiam pedibuſque, manuque
Turbavêre lacus: imoque è gurgite mollem
Huc illuc limum ſaltu movêre maligno. 365
Diſſulit ira ſitim. Neque enim jam filia Cœi
Supplicat indignis? nec dicere ſuſtinet ultrà
Verba minora Deâ: tollenſque ad ſidera palmas,
Æternùm ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ. Juvat iſſe ſub undas, 370
Et modò tota cavâ ſubmergere membra palude;
Nunc proferre caput; ſummo modò gurgite nare:
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſidere; ſæpe
In gelidos reſilire lacus. Et nunc quoque turpes
Litibus exercent linguas: pulſoque pudore, 375
Quamvis ſint ſub aquâ, ſub aquâ maledicere tentant.
Vox quoq; jam rauca eſt, inflataque colla tumeſcunt;
Ipſaque dilatant patulos convicia rictus.
Terga caput tangunt; colla intercepta videntur:
Spina viret: Venter, pars maxima corporis, albet; 380
Limoſoque novæ ſaliunt in gurgite ranæ.

VI. Sic ubi neſcio quis Lyciâ de gente virorum
Rettulit exitium; Satyri reminiſcitur alter,
Quem Tritoniacâ Latous arundine victum
Affecit pœnâ. Quid me mihi detrahis? inquit. 385
Ah piget: ah non eſt, clamabat, tibia tanti!
Clamanti cutis eſt ſummos derepta per artus:
Nec quicquam, niſi vulnus, erat. Cruor undiq; manat;

Quem non potuiſſet flectere lenis oratio Deæ? Iſti tamen pertinaciter arcent precantem: atque inſuper adjiciunt minas, niſi procul eat, & probra. Neque iſtud ſatis: lutulenta fecerunt inſuper ipſa ſtagna pedibus & manibus; & huc illuc agitaverunt cœnum ex ultimo gurgite ſaltu protervo. Ira pauliſper remiſit ſitim: neque verò jam filia Cœi precatur ruſticos indigna hæc patrantes; *neque poteſt ampliùs proferre voces humiliores Deæ: et porrigens manus ad aſtra, in omne ævum, inquit, vivatis in iſto ſtagno. Vota Deæ abſolvuntur. Gaudent ſe condere ſub aquas, et nunc tingere totum corpus profundo ſtagno: nunc exerere caput; nunc natare in ſupremo lacu: ſæpe requieſcere ad ripam ejus; ſæpe reſilire in frigida ſtagna. Et nunc etiam utuntur contumelioſis linguis ad jurgia: & pudore amiſſo, quanquam ſint ſub undis, ſub undis* tamen *nituntur convicia jactare. Vox etiam eſt rauca, et colla tumida inflantur; et ipſa probra diducunt ora hiantia. Dorſum junctum eſt capiti; collum videtur quaſi de medio reciſum: tergum eſt viride: alvus, pars maxima corporis, alba eſt; & recentes ranæ ſeſe jactant in palude lutulentâ.*

VI. *Poſtquam neſcio quis ſic narravit interitum hominum de natione Lyciâ; alius commemorat* Marſyam *Satyrum, quem* Apollo *Latonæ filius mulctavit ſupplicio, poſtquam illum viciſſet calamo Tritoniaco. Quamobrem, ait, meam* pellem *mihi deripis? Ah pœnitet: ah, vociferabatur, fiſtula non eſt tanti,* ut hâc pœnâ affici debeam! *Cutis eſt ablata vociferanti ab extremis membris: neque erat quicquam, niſi plaga. Sanguis fluit ex omni parte;*

NOTÆ.

376. *Sub aquâ*] Repetitio hæc immediata *ſub aquâ, ſub aquâ*, ranarum coaxationem exprimere videtur.

383. *Satyri*] Marſyas fuit, qui certamine victus, pelle privatus eſt ab Apolline; ex ejus verò corpore tantus defluxit ſanguis, ut in fluvium fuerit commutatus, qui dicebatur *Marſyas*. Cujus elegantem deſcriptionem vide apud Q. Curtium lib. 4. ſub initio.

384. *Tritoniacâ*] Tibiam dicit, quam Pallas ad Tritonem paludem nata invenit: Sed oris ſui deformitate dum eam inflaret, indignata, eam abjecit. Reperit Marſyas, & uſque adeò ſibi placuit ejus ſono, ut Apollinem ipſum ad muſicæ certamen provocare auſus fuerit.

Detectique

& nervi nudati apparent: et venæ trementes ſine ullâ cute palpitant. Liceat numerare præcordia micantia, & fibras penitùs conſpectas in pectore. Fauni agreſtes, Dii nemorum, & fratres Satyri, et Olympus tunc etiam illuſtris, et nymphæ luxerunt eum: *et quiſquis pavit greges* ovium *lanas ferentium, et armenta boum cornuta in illis montibus. Terra ferax irrigata eſt, et irrigata excepit lacrymas cadentes, ac abſorbuit profundis meatibus: Quas ubi fecit aquam, ejecit in aërem inanem. Inde deſcendens in mare æſtuoſum per pronas ripas, nomen conſecutus eſt Marſya, fluvius limpidiſſimus Phrygiæ.*

Detectique patent nervi: trepidæque ſine ullâ
Pelle micant venæ. Salientia viſcera poſſis,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum ruricolæ, ſilvarum numina, Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoque clarus Olympus,
Et Nymphæ flêrunt: & quiſquis montibus illis
Lanigeroſque greges, armentaque bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactaque terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis.
Quas ubi fecit aquam, vacuas emiſit in auras.
Inde petens rapidum ripis declivibus æquor,
Marſya nomen habet, Phrygiæ liquidiſſimus amnis.

VII. *Talibus narratis, ſtatim plebs revertitur ad præſentia* infortunia, *et deſlent Amphionem mortuum* unà *cum prole. Invidiam* omnem *in matrem* conjiciunt. *Cæterùm unus Pelops fertur etiam luxiſſe hanc: atque exhibuiſſe ebur in humero lævo, poſtquam deripuit amictus ſuos ad pectus. Hic humerus fuit ex carne et ejuſdem coloris ac dexter quando natus eſt.*

VII. Talibus extemplò redit ad præſentia dictis
Vulgus; & extinctum cum ſtirpe Amphiona lugent.
Mater in invidiâ eſt. Tamen hanc quoq; dicitur unus
Flêſſe Pelops: humeroque ſuas ad pectora poſtquam
Deduxit veſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor hic humerus, naſcendi tempore, dextro,
Corporeuſque fuit. Manibus mox cæſa paternis
Membra ferunt junxiſſe Deos; Aliiſque repertis,
Qui locus eſt juguli medius, ſummique lacerti,
Defuit. Impoſitum eſt non comparentis in uſum
Partis ebur: factoque Pelops fuit integer illo.

Dein dicunt Deos conſeruiſſe artus diſſectos manibus parentis; cæteriſque inventis, pars quæ eſt inter còllum et extremum lacertum deſiderata eſt. Ebur affixum eſt in locum ejus partis quæ non inveniebatur: et eo Deorum *beneficio Pelops fuit reſtitutus.*

VIII. Finitimi proceres coëunt: urbeſque propinquæ
Oravêre ſuos ire ad ſolatia reges,
Argoſque, et Sparte, Pelopeïadeſque Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon inviſa Dianæ,

Optimates proximi conveniunt: et oppida vicina Argos, & Sparta, et Mycenæ Pelopeiades, & Calydon nondum odio habita Dianæ iratæ,

NOTÆ.

393. *Olympus*] Satyrus etiam, qui Marſyæ fuit diſcipulus, aliis frater.

397. *Venis*] Venas terræ puta eſſe meatus aquarum & ſpirituum.

404. *Pelops*] Tantali filius, Niobes frater.

405. *Deduxit*] Lugentium more veſtes divellit.

Ib. *Ebur oſtendiſſe*] Pelopem diſcerptum Tantalus Diis epulantibus obtulerat, quod illi nefas cùm advertiſſent, Pelopis membra itérum compoſuerunt, niſi quòd humeri ſiniſtri loco, quem Ceres comederat, eburneum oppoſuerunt.

409. *Qui locus*] Humerus qui medius eſt inter jugulum & brachii ſummitatem.

414. *Argos*] Urbs eſt clariſſima Peloponneſi, ſicut & Sparta, itemque Mycenæ, quas Pelops vel certè ejus poſteri auxiſſe feruntur.

415. *Calydon*] Urbs Ætoliæ, à Calydone Endymionis filio cognominata, ad Peloponneſum

Orcho-

Orchomenoſque ferox, & nobilis ære Corinthos,
Meſſeneque ferax, Patræque, humileſque Cleonæ,
Et Nelea Pylos, neque adhuc Pittheïa Trœzen;
Quæque urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,
Exteriùſque ſitæ bimari ſpectantur ab Iſthmo.
Credere quis poſſit? ſolæ ceſſatis Athenæ.
Obſtitit officio bellum; ſubvectaque ponto
Barbara Mopſopios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat: & clarum vincendo nomen habebat
Quem ſibi Pandion opibuſque, viriſque potentem,
Et genus à magno ducentem forte Gradivo,
Connubio Prognes junxit. Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adeſt, non illi Gratia lecto.
Eumenides tenuêre faces de funere raptas;
Eumenides ſtravêre torum; tectoque profanus
Incubuit bubo, thalamique in culmine ſedit.

& Orchomenus ſæva, & Corinthus celebris ære, & Meſſene fertilis, & Patræ, & exiguæ Cleonæ, & Pylus Neleïa, & Trœzen nondum Pittheïa dicta; & urbes aliæ quæ clauduntur ab Iſthmo bimari, quæque extra Iſthmum ſitæ ab illo conſpiciuntur, rogaverunt ſuos reges ut accederent conſolandi gratiâ. Quis poſſit fidem adhibere? Solæ Athenæ deeſtis humanitatis officio: Cui *bellum impedimento fuit, & exercitus barbarus adductus per mare imminebat muris Mopſopiis: Tereus Thracius hunc* exercitum *fugaverat armis auxiliaribus; & habebat nomen magnum ex victoriâ.*

Quem potentem divitiis & viris, & trahentem genus clarum à magno Marte, Pandion ſibi devinxit conjugio Prognes. Juno pronuba non favit illi toro, neque Hymenæus, neque Gratia. Furiæ prætulerunt tædas novæ nuptæ, *quas de funebribus* rogis *rapuerunt: Furiæ adornaverunt lectum; & bubo obſcœnus inſedit tecto, & ſtetit in faſtigio thalami.*

NOTÆ.

neſi Septentrionem, cujus agris irata Diana, quòd ab Oeneo rege primitias diis omnibus reliquis offerente præterita eſſet, aprum ferociſſimum immiſit, quem Meleager interemit.

416. *Orchomenos*] Arcadiæ urbs; alia eſt & Bœotiæ.

Ib. *Ære*] Æs Corinthium magno in pretio fuit, & ad vaſa expetitum. Captâ à L. Mummio & incenſâ Corintho, incendio permiſtis plurimus ſtatuis atque ſimulacris, æris, auri argentique venæ in commune fluxêre.

417. *Humiles*] Non à ſitu, ſed incolarum paucitate.

Ib. *Meſſene*] Meſſene eſt in Peloponneſo, cujus incolæ bellis plurimis adverſus Lacedæmonios claruerunt.

Ib. *Patræ*] Sunt in Achaiâ, ad Septentrionem.

Ib. *Cleonæ*] Oppidulum Argolidis.

418. *Nelea*] A Neleo Neſtoris patre regnata in Meſſeniâ ſita.

Ib. *Neque adhuc*] Nondum Pittheus, Theſei avus maternus, ibi regnavit. Trœzen urbs eſt Peloponneſi.

419. *Bimari*] Iſthmus dicitur terra inter duo maria coarctata, atque adeò *bimaris*; quomodo hic Corinthiacus Ægeo & Ionio alluitur. Intra Iſthmum ſunt Peloponneſi urbes, extra verò Achaiæ.

Ib. *Clauduntur*] Iſthmo clauſas intellige urbes quas habet Peloponneſus.

421. *Credere*] *Quis crederet urbem humanitatis ſtudiis adeò claram officio defuturam? Sed excuſanda erat, quippe obſidione preſſa à Barbaris, fortè Amazonum, copiis.*

423. *Mopſopios*] Athenienſes, à Mopſopo rege ſic dictos, in quos Amazones illo tempore, auxilio aſſumtis Scythis, incurſârunt, quâ de re Juſtinus.

424. *Tereus*] Thraciæ rex fuit, Martius filius.

426. *Pandion*] Rex Athenarum.

427. *Gradivo*] Mars eſt à *gradiendo*, vel ab haſtæ vibratione Græcè ſic dictus, viz. à κραδάω vel κραδαίνω.

428. *Prognes*] Quæ Pandionis fuit filia.

Ib. *Juno*] Quæ Juga & pronuba dicta, ſine cujus numine nullum poſſet feliciter coaleſcere conjugium.

429. *Hymenæus*] Quem jam ſæpe ad nuptias invocatum deum diximus.

Ib. *Gratia*] Tres fuerunt, perpetuæ Veneris comites, Aglaïa, Thalia, Euphroſyne

430. *Eumenides*] Hæc omnia inauſpicatas nuptias prædicunt. Vide ſimilia de Didonis & Æneæ conjugio, Virg. Lib. Æn. 4.

Hâc ave conjuncti Progne, Tereusque; parentes
Hâc ave sunt facti. gratata est scilicet illis
Thracia: Dïsque ipsi grates egère: diemque,
Quâque data est claro Pandione nata tyranno,
Quâque erat ortus Itys, festam jussêre vocari.
Usque adeo latet utilitas! Jam tempora Titan
Quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
Cùm blandita viro Progne, Si gratia, dixit,
Ulla mea est, vel me visendæ mitte sorori,
Vel soror huc veniat. Redituram tempore parvo
Promittes socero. Magni mihi numinis instar
Germanam vidisse dabis. Jubet ille carinas
In freta deduci; veloque & remige portus
Cecropios intrat; Piræaque littora tangit.
Ut primùm soceri data copia, dextraque dextræ
Jungitur; infausto committitur omine sermo.
Cœperat, adventûs causam, mandata referre
Conjugis; & celeres missæ spondere recursus.
Ecce venit magno dives Philomela paratu;
Divitior formâ: quales audire solemus
Naïdas & Dryadas mediis incedere silvis;
Si modò des illis cultus, similesque paratus.
Non secùs exarsit conspectâ virgine Tereus,
Quàm si quis canis ignem supponat aristis:
Aut frondem, positasque cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies, sed & hunc innata libido
Exstimulat: pronumque genus regionibus illis
In Venerem est. Flagrat vitio gentisque, suoque.
Impetus est illi, comitum corrumpere curam,
Nutricisque fidem: nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis; totumque impendere regnum;
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello.
Et nihil est, quod non effrœno captus amore
Ausit; nec capiunt inclusas pectora flammas.
Jamque moras malè fert; cupidoque revertitur ore

Progne et Tereus commissi sunt hoc augurio; facti sunt parentes hoc augurio. Scilicet Thracia gratulata est illis; & ipsi gratias egerunt diis; et volucrunt appellari diem feriatum, quo filia Pandionis nupta est regi illustri, et quo Itys natus est. Usque adeò ignoratur quod bonum est! Jam Titan vexerat tempora per quinque Autumnos anni renovati; cùm Progne demulcens maritum, Si quid apud te possum, inquit, vel mitte me sorori visendæ, vel soror huc accedat. Pollicearis socero eam *brevì reversuram. Concedes mihi instar numinis si vidisse* me fe-ceris *sororem. Ille impetrat naves provehiin mare, atque ingreditur portus Athenienses velis & remigibus, atque appellit ad littora Attica. Ut primùm licuit videre socerum, et dextram dextræ conjungere, oratio inchoatur infelici præsagio. Cœperat narrare causam itineris & jussa uxoris, & promittere veloces reditus* Philomelæ, siquidem *missa* fuerit. *Ecce Philomela adest splendida superbo ornatu, splendidior pulchritudine; et quales solemus audire Naiadas & Dryadas ambulare in mediis silvis; si modò addas illis ornatus et similes apparatus. Tereus non aliter incensus est visâ puellâ, quàm si quis subjiciat ignem flavis aristis, aut incendat ramusculos et herbas impositas fœnilibus. Vultus quidem insignis, sed ingenita libido etiam hunc excitat; et in illis terris homines sunt* maximè *propensi in Venerem. Uritur vitio gentis, et suo. Impensiùs stimulatur corrumpere custodiam comitum, & fidem nutricis, aut etiam delinire illam magnis muneribus, atque insumere totum regnum; vel auferre, & tueri ablatam crudeli bello. Neque quicquam est quod non audeat irretitus immoderato amore: neque pectus est capax reconditi ignis. Jamque iniquè fert moras, et ore cupido redit*

NOTÆ.

437. *Itys*] Terei & Prognes filius.

446. *Cecropios*] Athenienses, à Cecrope rege Athenarum.

447. *Piræaque*] Fuit Piræum navale & portus Athenienſis, à Themistocle instructus.

453. *Dryadas*] Nymphæ inter silvestres formosissimæ, quæ tamen Philomelæ speciem non æquarent, nisi pari etiam ornatu indutæ.

Ad

Ad mandata Prognes; & agit ſua vota ſub illis.
Facundum faciebat amor. Quotieſque rogabat
Ulteriùs juſto, Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lachrymas, tanquam mandâſſet & illas.
Prô Superi, quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent! ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius: laudemque à crimine ſumit.
Quid quòd idem Philomela cupit? patrioſque lacertis
Blanda tenens humeros, ut erat viſura ſororem,
Perque ſuam, contraque ſuam, petit uſque ſalutem.
Spectat eam Tereus; præcontrectatque videndo:
Oſculaque, & collo circumdata brachia cernens,
Omnia pro ſtimulis, facibuſque, ciboque furoris
Accipit. Et quoties amplectitur illa parentem,
Eſſe parens vellet; neque enim minùs impius eſſet.
Vincitur ambarum genitor prece. Gaudet, agitque
Illa patri grates; & ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix, quod erit lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phæbo reſtabat; equique
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi:
Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur. Hinc placido tradunt ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius, quamvis ſeceſſit, in illâ
Æſtuat: & repetens faciem, motuſque, manuſque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit: & ignes
Ipſe ſuos nutrit, curâ removente ſoporem.
Lux erat: &, generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lachrymis commendat obortis:
Hanc ego, care gener, quoniam pia cauſa coëgit,
[Et voluêre ambæ, voluiſti tu quoque, Tereu.]
Do tibi: perque fidem, cognataque pectora ſupplex.
Per Superos oro, patrio tuearis amore:
Et mihi ſollicitæ lenimen dulce ſenectæ

Progne ad commemoranda *juſſa*; *et promovet ſua vota ſub* ſimulatione *deſiderii* quo flagrabat Progne. *Amor redibat diſertum: & quoties orabat plùs quàm juſſum eſſet, dicebat Prognen ſe optare. Adjecit etiam lacrymas, quaſi etiam imperâſſet illas. Proh dii, quantum corda hominum habent obſcuræ ignorantiæ! Tereus creditur eſſe pius ipſo conatu facinoris, et habet laudem à crimine. Quid quòd Philomela idem optat? et blandè amplectens ulnis humeros patris, poſcit uſque & per ſuam, et contra ſuam ſalutem, ut diſcedat viſura ſuam ſororem. Tereus eam intuetur, et antè eam contrectat videndo: et cernens ora, et lacertos circumductos collo, ſumit omnia pro aculeis, et tædis, et eſcâ furoris. Et quoties illa complectitur patrem, optaret eſſe pater; neque enim eſſet minùs impiùs. Pater ſuperatur prece utriuſque. Ille lætatur et gratias agit patri, et miſera arbitratur bene id ceſſiſſe duabus, quod erit luctuoſum duabus. Jam parvus labor ſupererat Soli, et ejus equi feriebant pedibus ſpatium cæli deorſum vergentis (i. e.* occidui*) Dapes regiæ, et vinum in vaſis deauratis apponitur menſis: inde ſua corpora committunt ſomno ſuavi. At rex Odryſius, quanquam ſeorſim ſe receperat, ardet tamen in Philomelâ; et revolvens mente vultum. et motus, et manus, putat qualia vult* iſta *quæ nondum vidit: et ipſe alit ſuas flammas, amore impediente ſomnum. Dies advenerat, et Pandion amplexus dextram generi abituri, commendat* illi *comitem lachrymis prorumpentibus. Ego, (ſiquidem utraque exoptavit, & tu quoque cupiviſti, Tereu) committo tibi hanc, dilecte gener, quoniam pia cauſa ſuaſit: et precor ſupplex per fidem, et corda cognata, et per Deos, ut protegas* eam *amore patrio: et mihi amabile ſolatium ſenectutis anxiæ* de reditu filiæ.

NOTÆ.

477. *Contraque ſuam*] Quia à Tereo non ſolùm ſtuprata, ſed etiam linguâ fuit privata.

478. *Præcontrectat*] Tanto libidinis ardore Philomelam intuetur, ut oculis antequam manibus contrectare videatur.

486. *Equi*] Solis trahentes currum.

Ib. *Exiguus*] Penè erat diei finis.

490. *Odryſius*] Tereum dicit, ab Odryſis Thraciæ populis, ſic dictum.

Quamprimum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoq; quamprimum (ſatìs eſt procul eſſe ſororem,)
Si pietas ulla eſt, ad me, Philomela, redito.
Mandabat; pariterque ſuæ dabat oſcula natæ:
Et lacrymæ mites inter mandata cadebant.
Utque fide pignus dextras utriuſque popoſcit;
Inter ſeque datas junxit; natamque nepotemque
Abſentes memori pro ſe jubet ore ſalutent:
Supremumque vale, pleno ſingultibus ore,
Vix dixit: timuitque ſuæ præſagia mentis.
At ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ;
Admotumque fretum remis, telluſque repulſa eſt;
Vicimus, exclamat: mecum mea vota feruntur.
Exſultatque, & vix animo ſua gaudia differt
Barbarus: & nuſquam lumen detorquet ab illâ.
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator obuncis
Depoſuit nido leporem Jovis ales in alto:
Nulla fuga eſt capto: ſpectat ſua præmia raptor.
Jamque iter effectum; jamque in ſua littora feſſis
Puppibus exiêrant: cùm rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit, ſilvis obſcura vetuſtis:
Atque ibi pallentem, trepidamq; & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis, ubi ſit germana, rogantem,
Includit: faſſuſque nefas, & virginem, & unam
Vi ſuperat; fruſtrà clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſuâ, magnis ſuper omnia Divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta videtur:
Utque columba, ſuo madefactis ſanguine plumis,
Horret adhuc, avidoſque timet, quibus hæſerat, ungues.
Mox ubi mens rediit; paſſos laniata capillos,
Lugenti ſimilis, cæſis plangore lacertis,
Intendens palmas, Prô diris, Barbare, factis,
Prô crudelis, ait! nec te mandata parentis
Cum lacrymis movêre piis, nec cura ſororis,
Nec mea virginitas, nec conjugialia jura?
Omnia turbaſti. Pellex ego facta ſorori:
Tu geminis conjux. Non hæc mihi debita pœna.

ocyùs remittat (omnes ſpatium erit nobis longum) Tu quoque, Philomela, ſi pietas eſt aliqua, reverte ad me ocyùs: (ſatìs eſt, quòd ſoror tua Progne *longè* à me *abeſt.)* Hujuſmodi *mandata dedit: atque ſimul baſia præbebat ſuæ filiæ: & molles lacrymæ fluebant inter jubendum. Et poſtquam petivit dextras utriuſque in teſtimonium fidei, & conſeruit junctas inter ſe, mandat ut ſalutem impertiantur ore memori, & filiæ ſuæ* Procne, *& nepoti* Ity, qui *abfuerant: Et vix potuit dicere extremùm vale,* ita *vox impediebatur ſuſpiriis: & reformidavit divinationes ſuæ mentis. At cùm primùm Philomela eſt impoſita pictæ navi, & mare percuſſum remis, & terra relicta, Vicimus vociferatur: mea deſideria avebuntur mecum. Atque barbarus triumphat, & ægrè differt animo ſua gaudia; & nuſquam dimovit oculos ab illâ. Non ſecùs ac cùm avis Jovis rapax* aquila *unguibus acutis depoſuit leporem in excelſo nido;* lepus *correptus non poteſt effugere;* illa autem *avida intuetur ſuam prædam. Jamque itinere confecto deſcenderant in ſua littora de navibus jactatis, cùm rex ducit filiam Pandionis in excelſa ſtabula, tecta annoſis arboribus; atque ibi includit pallidam, trementem, & omnia tuentem, & jam lacrymantem, & petentem ubi ſit* ſua *ſoror; & poſtquam profeſſus eſſet amorem infandum, vi vincit puellam, & unam, patre ſæpe nequicquam citato, ſæpe ſorore ſuâ, maximè* varò *diîs magnis. Illa trepidat tanquam agna timida, quæ vulnerata erepta faucibus veteris lupi, nondum ſibi videatur ſecura; & tanquam columba, plumis ſuis infectis ſuo ſanguine, timet adhuc atque horret ungues aſperos quibus incluſa erat. Mox ubi animus rediit, diſcerptam comam habens, ſimilis lugenti, brachiis contuſis plangendo, porrigens manus. Prob, inquit, Barbare, nefando facinore, prob inhumane! neque juſſa patris cum lachrymis piis te tetigerunt, neque me virginitas, neque fœdera connubialia? Omnia confudiſti. Ego ſum facta adultera ſorori, tu maritus utrique. Non ſum digna hoc ſupplicio.*

Quin animam hanc (ne quod facinus tibi, perfide, reſtet)
Eripis? atque utinam feciſſes ante nefandos
Concubitus! vacuas habuiſſem criminis umbras.
Si tamen hæc Superi cernunt; ſi numina Divûm
Sunt aliquid; ſi non periêrunt omnia mecum;
Quandocunque mihi pœnas dabis. Ipſa pudore
Projecto tua facta loquar. Si copia detur,
In populos veniam: ſi ſilvis clauſa tenebor,
Implebo ſilvas, & conſcia ſaxa movebo.
Audiat hæc æther, & ſi Deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtquam commota tyranni;
Nec minor hâc metus eſt: cauſâ ſtimulatus utrâque;
Quo fuit accinctus, vaginâ deripit enſem:
Arreptamque comâ, flexis poſt terga lacertis,
Vincla pati cogit. Jugulum Philomela parabat;
Spemque ſuæ mortis viſo conceperat enſe.
Ille indignanti, & nomen patris uſque vocanti,
Luctantique loqui comprênſam forcipe linguam
Abſtulit enſe fero. Radix micat ultima linguæ.
Ipſa jacet, terræque tremens immurmurat atræ.
Utque ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat: & moriens Dominæ veſtigia quærit.
Hoc quoque poſt facinus (vix auſim credere) fertur
Sæpe ſuâ lacerum repetîſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Prognen poſt talia facta reverti:
Conjuge quæ viſo germanam quærit: at ille
Dat gemitus fictos, commentaque funera narrat.
Et lacrymæ fecêre fidem. Velamina Progne
Deripit ex humeris auro fulgentia lato:
Induiturque atras veſtes: & inane ſepulcrum
Conſtituit: falſiſque piacula manibus infert:
Et luget non ſic lugendæ fata ſororis.

Quamobrem non eripis hanc animam, ne quod nefas tibi maneat perpetrandum, *perfide; atque utinam eripuiſſes ante ſceleſtos concubitus; crimine caruiſſem moriens. Si tamen Dii hæc vident, ſi poteſtas eorum eſt aliquid, ſi omnia non interiêrunt mecum, aliquando exſolves mibi pœnas. Ego ipſa propalabo tua facinora pudore depoſito. Siquidem mihi liceat accedam ad homines; ſi tenebor clauſa in nemoribus, implebo nemora, et movebo lapides conſcios. Cœlum & ſi quis Deus eſt in illo iſtud audiat. Poſtquam ira crudelis tyranni eſt excita ejuſmodi* vocibus, *neque timor eſt irâ levior, impulſus utrâque cauſâ* irâ & timore, *educit vaginâ gladium quo fuit inſtructus, et cogit correptam capillis ferre vincula, brachiis retortis in tergum. Philomela parabat jugulum, et conceperat ſpem ſuæ necis gladio conſpecto. Ille abſcidit duro gladio linguam correptam forcipe, dum* illa interim *indignatur, et uſque citat nomen parentis, et conatur loqui. Ultima radix linguæ movetur. Ipſa* lingua *jacet, et palpitans murmurat ſuper terram,* ſanguine ipſius *nigrantem. Atque ut cauda ſerpentis interciſi conſuevit micare, vibrat; et moriens* videtur *quærere veſtigia Dominæ. Dicitur etiam iterum tentâſſe ſuâ libidine corpus* linguâ *mutilatum poſt hoc ſcelus: (O rem penè incredibilem?) Audet redire ad Prognen poſt talia facinora: quæ marito conſpecto rogat de ſorore; at ille emittit gemitus ſimulatos, et refert mortem fictam* Philomelæ. *Et lacrymæ* Terei *perſuaſerunt* ei ut ſororis mortem veram eſſe crederet. *Progne lacerat ab humeris veſtes micantes lato auro: et tegitur pullo amictu: et ſtruit vacuum ſepulcrum: et infert piacula fictis umbris: et deflet ſortem ſororis non ita deflendæ.*

NOTÆ.

560. *Dominæ*] *Philomelæ*, ad quam modò quaſi dominam pertinebat.

568. *Inane*] Cadavere vacuum, quod Græci κενοτάφιον, Latini *Tumulum Honorarium* vocant, quale ad eorum manes qui peregrè interièrant placandos, tranſitumque Stygium impetrandum, ſolebant extruere.

569. *Falſis*] Quia nondum mortua erat Philomela.

570. *Non ſic*] Quia potiùs erat ulciſcenda.

Apollo *Deus* Luçis *percurrerat duodecim ſigna exacto anno. Quid facere poſſet Philomela? Cuſtodes obſtant effugio; muri ſtabulorum altè ſunt edificati duris lapidibus: os mutum ſcelus indicare non poteſt. Magna ſagacitas* oritur *ex anxietate; et calliditas adeſt rebus afflictis. Illa aſtutu telæ barbaricæ inſtruit licia, et implicuit rubras literas filis candidis, indicium facinoris; et poſtquam abſoluta eſſent, dedit uni* ex ancillis, *et precatur geſtis ut portet ad dominam. Illa portavit ad Prognen* quæ *rogatu* fuerat portare, *neque novit quid offerat in illis. Conjux crudelis tyranni explicat telam, et legit literas luctuoſas ſuæ ſororis, et (mirum potuiſſe eam tacere) tacet: dolor ætluſit os; et voces ſatis infenſæ deſtituerunt linguam quærentem: neque ſpatium datur lugendi. Sed perturbatura* omne *fas et nefas prorumpit; et tota verſatur in imaginatione ſupplicii* quo maritum afficiat. *Tempus erat quo mulieres Thraciæ conſueverunt celebrare ſacra Trieterica Bacchi. Nox conſcia ſacris. Rhodope fremit nocte tinnitibus æris acutè* ſonantis: *regina eſt egreſſa domo ſuâ nocte: et ornatur more Bacchantium; et ſumit arma furialia. Caput obducitur pampinis: pellis cervina pendet à lævo latere; haſta levis imponitur humero. Progne furens per ſilvas, agmine comitante ſuarum, terribilis, et impulſa furiis iræ, imitatur tuas* furias, *Bacch.: Pervenit denique ad ſtabula devia: atque exululat, Evoëque perſtrepit, et proterit portas:*

Signa Deus bis ſex acto luſtraverat anno.
Quid faciat Philomela? fugam cuſtodia claudit;
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo:
Os mutum facti caret indice. Grande dolori
Ingenium eſt: miſeriſque venit ſolertia rebus.
Stamina barbaricâ ſuſpendit callida telâ:
Purpureaſque notas filis intexuit albis,
Indicium ſceleris: perfectaque tradidit uni:
Utque ferat dominæ, geſtu rogat. Illa rogata
Pertulit ad Prognen: nec ſit quid tradat in illis.
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni:
Germanæque ſuæ carmen miſerabile legit;
Et (mirum potuiſſe!) ſilet. Dolor ora repreſſit:
Verbaque quærenti ſatis indignantia linguæ
Defuerant: nec flere vacat. Sed faſque nefaſque
Confuſura ruit: pœnæque in imagine tota eſt.
Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus. Nox conſcia ſacris.
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti:
Nocte ſuâ eſt egreſſa domo regina: Deique
Ritibus inſtruitur, furialiaque accipit arma.
Vite caput tegitur: lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent: humero levis incubat haſta.
Concita per ſilvas, turbâ comitante ſuarum,
Terribilis Progne, furiiſque agitata doloris,
Bacche, tuas ſimulat. Venit ad ſtabula avia tandem:
Exululatque, Evoëque ſonat, portaſque refringit:

NOTÆ.

571. *Luſtraverat*] *Irridiaverat, aut circumierat.*

576. *Barbarica*] Telam Phrygio more texuiſſe dicit, quâ fati ſui iniquitatem perſcripſerit.

581. *Veſtes*] A Philomelâ miſſas.

582. *Carmen*] Narrationem indicium.

583. *Mirum potuiſſe*] Siquidem fœmina, & vehementer dolens.

Ib. *Dolor*] Quia maximus, quique ad certam vindictam attentus.

587. *Trieterica*] Feſta. Græcè *à tribus annis* dicta, tertio quoque anno, in triennalis expeditionis memoriam, quam in Indiam Bacchus ſuſcepit.

588. *Sithoniæ*] Thraciæ; nam Sithonia pars eſt Thraciæ.

Ib. *Nox conſcia*] Quia ſacra Bacchi nocte ſolebant celebrari.

589. *Rhodope*] Mons Thraciæ.

Ib. *Æris acuti*] Id eſt, tympanorum ex ære acutè ſonantium, quibus inſanientes etiam utebantur.

593. *Vellera*] Nebrides dicit, ſeu damarum aut cervorum pelles, quas in Bacchi ſacris adhibebant.

Ib. *Haſta*] Thyrſum dicit, quod geſtamen erat Bacchantium, haſta pampinis vel hederâ involuta.

597. *Evoëque*] Vide ſuprà, lib. IV. v. 522.

Germa-

Germanamque rapit: raptæque insignia Bacchi
Induit: & vultus hederarum frondibus abdit:
Attonitamque trahens intra sua limina ducit.
Ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
Horruit infelix; totoque expalluit ore.
Nacta locum Progne, sacrorum pignora demit,
Oraque develat miseræ pudibunda sororis:
Amplexuque petit. Sed non attollere contrà
Sustinet hæc oculos; pellex sibi visa sororis:
Dejectoque in humum vultu, jurare volenti,
Testarique Deos, per vim sibi dedecus illud
Illatum, pro voce manus fuit. Ardet & iram
Non capit ipsa suam Progne, fletumque sororis
Corripiens, Non est lacrymis hîc, inquit, agendum,
Sed ferro; sed si quid habes, quod vincere ferrum
Possit. In omne nefas ego me, germana, paravi.
Aut ego, cum facibus regalia tecta cremâro,
Artificem mediis immittam Terea flammis:
Aut linguam, aut oculos, aut quæ tibi membra pudo-
Abstulerunt, ferro rapiam: aut per vulnera mille [rem
Sontem animam expellam. Magnum quodcunq; para-
Quid sit, adhuc dubito. Peragit dum talia Progne, [vi:
Ad matrem veniebat Itys. Quid possit, ab illo
Admonita est: oculisque tuens immitibus, Ah quàm
Es similis patri! dixit. Nec plura locuta,
Triste parat facinus; tacitâque exæstuat irâ.
Ut tamen accessit natus, matrique salutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Mittaque blanditiis puerilibus oscula junxit:
Mota quidem est genitrix, infractaque constitit ira:
Invitique oculi lacrymis maduêre coactis.
Sed simul ex nimiâ matrem pietate labare

et aufert sororem, et aptas ablatæ habitus Bacchi, et tegit faciem foliis hederarum, et ducens stupefactam trahit ad domum suam. Cùm misera Philomela advertit se introisse domum scelestam, horrore extimuit, et expalluit toto vultu. Progne adepta locum secretum, deponit ornamenta sacrificiorum, et aperit vultus verecundos infelicis sororis; et illam amplectitur. Verùm hæc non audet contrà erigere oculos, cùm sibi visa esset adultera sororis: atque facie in terram demissâ, cùm vellet jurare et Deos in testimonium vocare, illud opprobrium sibi oblatum fuisse vervim, manu illud significat quod *voce* indicare non poterat. *Progne ipsa æstuat, neque continet iram suam, et reprehendens lacrymas sororis: non, ait, hîc est faciendum fletibus sed ferro, sed si quid habes quod possit superare ferrum. O soror! ego me instituì ad omne nefas* perpetrandum. *Aut postquam ego incendero domum regiam tædis, injiciam perfidum Tereum in medios ignes: aut exsecabo cultro linguam, aut oculos, aut membra quæ tibi rapuerunt pudicitiam; aut exturbabo* corpore *animam scelestam per mille plagas. Quodcunque instituì magnum est; nescio* tamen *adhuc quale sit* futurum. *Dum Progne talia exequitur, Itys properabat ad matrem: docta est ab illo quo* malo *posset* Tereum afficere: *atque* illum *adspiciens torvis oculis, Ah, inquit, quàm similis es genitori; nec plura locuta iuctuosum factum meditatur, et exardet secretâ irâ. Postquam tamen filius adiit, atque matrem salutavit, et implicuit collo parva brachia, et dedit suavia juncta adulationibus puerilibus, mater tacta est quidem, et ira imminuta est: atque oculi coacti humidi facti sunt lacrymis* obortis. *Sed cùm primùm ex nimio amore* se *genetricem* ad misericordiam flecti

NOTÆ.

603. *Pignora*] Hederas, cervinas pelles, hastam.

615. *Artificem*] Auctorem & nefandi incestûs actorem.

618. *Magnum*] *Supplicium scilicet, vel malum.*

619. *Quid sit*] Nondum decrevi, quo malo Tereum affectura sim.

Ib. *Peragit talia*] Dum talia loquitur, & minatur.

620. *Ab illo*] Quia illo præsente, eundem in dapibus patri apponendum Progne excogitavit.

627. *Infractaque constitit ira*] Hoc est, ira, quam conceperat in filium Precne, ipsius blanditiis *infracta*, i. e. penitùs, aut multùm fracta.

629. *Matrem*] *Matrem* hîc pro *affectu materno* Procnes ponit poëta.

Senſit: ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis;
Inque vicem ſpectans ambos, Cur, admovet, inquit,
Alter blanditias; raptâ ſilet altera linguâ?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide, Pandione nata, marito.
Degeneras. Scelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora: traxit Ityn: veluti Gangetica cervæ
Lactentem fœtum per ſilvas tigris opacas.
Utque domûs altæ partem tenuêre remotam;
Tendentemque manus, & jam ſua fata videntem,
Eja, & jam, mater, clamantem, & colla petentem
Enſe ferit Progne, lateri quà pectus adhæret;
Nec vultum avertit. Satis illi ad fata vel unum
Vulnus erat; jugulum ferro Philomela reſolvit.
Vivaque adhuc, animæq; aliquid retinentia membra
Dilaniant. Pars inde cavis exſultat ahenis:
Pârs verubus ſtridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis:
Et patrii moris ſacrum mentita, quod uni
Fas ſit adire viro, comites, famuloſque removit.
Ipſe ſedens ſolio Tereus ſublimis avito
Veſcitur: inque ſuam ſua viſcera congerit alvum.
Tantaque nox animi eſt, Ityn huc arceſſite, dixit.
Diſſimulare nequit crudelia gaudia Progne:
Jamque ſuæ cupiens exiſtere nuncia cladis,
Intus habes, quod poſcis, ait. Circumſpicit ille,
Atque ubi ſit, quærit. Quærenti, iterumqûe vocanti,
Sicut erat ſparſis furiali cæde capillis,
Proſiliît, Ityoſque caput Philomela cruentum
Miſit in ora patris: nec tempore maluit ullo
Poſſe loqui, & meritis teſtari gaudia dictis.
Thracius ingenti menſas clamore repellit,

advertit: rurſus deflexit oculos à filio ad faciem ſororis; & intuens ambos alternis vicibus, quamobrem, ait, unus me demulcet blandimentis, altera tacet ſublatâ linguâ? Quamobrem illa non appellat germanam quam hic dicit genitricem? Cogitâ, ô filia Pandionis, cui viro ſis nupta. Deſciſcis à priſtinâ claritate. *Scelus eſt pietate* uti *in maritum Tereum. Et ſine omni cunctatione, corripuit Ityn; veluti cùm tigris Gangetica* rapit *fœtum lactentem cervæ per obſcuras ſilvas. Cùmque eſſent in vaſtæ domûs parte ſecretiore. Progne pertentit gladio* puerum *porrigentem manus, & jam cognoſcentem ſuam mortem, & jam vociferantem, Eja genitrix; & inſilientem in collum;* percutit eum *quâ parte pectus committitur lateri. Neque detorquet oculos. Unus ictus ſatis erit illi ad necem; Philomela aperit ejus jugulum gladio. Atque diſcerpunt artus adhuc vivos, & habentes adhuc aliquid animæ. Pars ejus fervet in amplis cacabis; pars crepitat in verubus: pars domûs ſecreta infecta eſt ſanie. Conjux admovet his menſis Tereum* cædis filii *neſcium; cùmque ſimulaſſet ſacrificium ritu patrio, ad quod ſit fas ſoli marito accedere, amandavit comites & ſervos. Ipſe Tereus poſitus in excelſo atque in ſolio avito epulatur, & demittit in ſuum ventrem filium ſuum. Et tanta erat cæcitas mentis, Abducite huc Ityn, inquit. Progne nequit occultare inhumanem lætitiam; & jam exoptans eſſe nuncia exitii à ſe facti, Habes, inquit, intra* teipſum *quod petis. Ille oculos verſat in omnes partes & petit ubi ſit. Cùm illum quæreret, atque citaret, Philomela, ſicut habuit crines ſolutos nefandâ cæde, prorupit, & jecit caput ſanguinolentum Ityos in faciem genitoris: neque unquam magis optavit poſſe fari, atque indicare lætitiam dignâ oratione. Tereus* Rex *Thracius evertit menſas magno clamore,*

NOTÆ.

634. *Cui ſis*] Seipſam alloquitur. *Ego ſum nata à Pandione viro generoſiſſimo, omnique virtute prædito rege: nupta tamen conjugi turpiſſimo.*

635. *Degeneras*] *A tuis degeneras, ſi tantum ſcelus inultum patiaris:* hoc ideo dicit; quòd materno affectu ſeſe ab ulciſcendâ injuriâ revocari ſentiret.

636. *Gangetica*] Indica, à Gange maximo Indiæ fluvio.

648. *Patrii*] Athenienſis.

660. *Meritis*] *Appoſitis, convenientibus* ei quæ tantum gaudium ſeu vindictæ ſolatium expoſceret.

Vipe-

Viperea ſque ciet Stygiâ de valle ſorores:
Et modò, ſi poſſit, reſerato pectore diras
Egerere inde dapes, ſemeſaque viſcera geſtit.
Flet modò, ſeque vocat buſtum miſerabile nati:
Nunc ſequitur nudo genitas Pandiona ferro.
Corpora Cecropidum pennis pendere putares;
Pendebant pennis. Quarum petit altera ſilvas:
Altera tecta ſubit. Neque adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ; ſignataque ſanguine pluma eſt.
Ille dolore ſuo, pœnæque cupidine velox,
Vertitur in volucrem; cui ſtant in vertice criſtæ:
Prominet immodicum pro longâ cuſpide roſtrum.
Nomen Epops volucri: facies armata videtur.
Hic dolor ante diem longæq; extrema ſenectæ
Tempora, Tartareas Pandiona miſit ad umbras.
IX. Sceptra loci, rerumque capit moderamen Erechtheus;
Juſtitiâ dubium, validiſne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidemque creârat
Fœmineæ ſortis; ſed erat par forma duarum.
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix,
Procri, fuit: Boreæ Tereus, Thraceſque nocebant:
Dilectâque diu caruit Deus Orithyïâ,
Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti.

atque vocat ſorores viperéas de valle infernâ; & nititur, modò ut poſſit, evomere ex aperto pectore cibos, & viſcera dimidiâ parte comeſa. Nunc luget, & ſe appellat triſte ſepulcrum filii, nunc perſequitur ſtricto enſe filias Pandionis. Arbitrares harum corpora tolli pennis: & revera ſublata erant pennis: quarum una it in nemora: altera ſe recipit in domicilia. Neque adhuc ſigna necis abierunt à pectore, & pluma eſt maculata cruore. Ille celer ſuâ ira, & deſiderio vindictæ mutatur in avem; in cujus ſummo capite criſtæ eminent. Roſtrum nimiùm extenditur vice longi macronis, quo fugientes ſequebatur. *Avis vocatur Upupa: vultus videtur armis inſtructus. Hæc ærumna deturbavit Pandionem ad Manes inferos ante tempus & ultimos dies productæ ſenectutis.*

VIII. *Erechtheus ſumit imperium loci, & regni gubernationem*; atque *incertum eſt* fueritne *major æquitate, an armis potentibus. Ille quidem genuerat quatuor mares & totidem conditionis fœmineæ: ſed pulcritudo duarum erat æqualis: è quibus Cephalus Æolides fuit beatus te uxore, Procri: Tereus & Thraces oberant Boreæ*; & hic *Deus deſideravit amatam Orithyïam, dum orat, & ſatiùs credit orare quàm vim facere.*

NOTÆ.

662. *Vipereas*] Furias vocat Tereus, quas antea colubris, capillorum loco, horridas vidimus.

664. *Viſcera*] Ityn dicit: Sunt namque nati parentum *viſcera*.

667. *Cecropidum*] *Athenienſium*, Prognes & Philomelæ.

Ib. *Pennis*] Ita velociter à Tereo fugerunt ut volare crederes.

668. *Altera ſilvas*] Philomela in luſciniam mutata.

669. *Altera tecta*] Progne in hirundinem transfigurata.

672. *Volucrem*] Upupam, quæ à Græcis *Epops* dicitur; quam quidem Terei tempore primò in Daulide, & quidem in Terei tumulo viſam ſcriptitârunt.

674. *Armata*] Ita pennæ circa oculos ſunt diſpoſitæ, ut eos *galea* ferè habere videatur.

677. *Erechtheus*] Qui rex fuit Athenis ante Pandionem poſteriorem, Prognes & Philomelæ patrem; ut regum Athenienſium ſeriem turbâſſe poëta videatur, quam Pauſanias & Euſebius tradiderunt. Ita enim illa ſe habet. *Actæus*, ut nonnullis placet, primus Atticam tenuit, deinde *Cecrops*, *Cranaus*, *Amphictyon*, *Erichthonius*, *Pandion*, *Erechtheus*, *Cecrops* II. *Pandion* II. *Ægeus* Theſei pater.

680. *Duarum*] Procris & Orithyiæ.

681. *Æolides*] Cephalus erat filius Deionei cui pater fuit Æolus, juxta Pauſaniam; Deionei gener juxta Strabonem, lib. XX.

682. *Boreæ*] Hoc eſt facinus recens Terei, & Thracum nota ſævitia nocebant Boreæ (qui Thrax, & Strymonis fl. filius, Orithyïæ nuptias ambienti.

Aſt

At poſtquam nihil profecerat lenibus verbis, terribilis indignatione, quæ familiaris eſt et nimiùm frequens illi vento; et juro, inquit, quamobrem enim omiſi mea arma, feritatem, et potentiam, et iram, et ſpiritus minaces atque adhibui blandas voces, quibus mihi turpe eſt uti? Violentia me decet: fugo per vim opacas nubes; commoveo mare per vim, et dejicio nodoſas quercus, et facio duras nives, et verbero tellurem grandine. Ego idem, cùm incurri in fratres in aëre patente, nam is mihi eſt campus, tantis viribus certo, ut aër medius perſonet noſtris certaminibus, et flammæ erumpant eliſæ ex amplis nubibus. Ego idem cùm intravi cavas ſpeluncas terræ et turbidas ſubmiſi meum dorſum infimis antris, perterrefacio Umbras et totum mundum. Oportuit me ambire nuptias his auxiliis; et Erechtheus erat parandus ſocer per vim, non rogandus. Poſtquam Boreas hæc diviſſet, aut non minora iſtis, agitavit pennas, quarum motibus tota terra eſt agitata, et vaſtum mare fremuit: atque ducens pallam pulverulentam per ſuprema faſtigia, radit terram, et obductus tenebris amans comprehendit nigris alis Orithyïam timore exſanguem. Dum volat, amor cruentus validiùs æſtuavit; neque antè præ dolore traxit aut cohibuit curſum aërium, quàm pervenerat ad populos et muros Ciconum. Ibi & Athenienſis uxor Boreæ frigidi tyranni

Aſt ubi blanditiis agitur nihil, horridus irâ,
Quæ ſolita eſt illi nimiùmque domeſtica vento;
Et meritò, dixit: quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramque, animoſque minaces,
Admovique preces; quarum me dedecet uſus?
Apta mihi vis eſt: Vi triſtia nubila pello;
Vi freta concutio, nodoſaque robora verto,
Induroque nives, & terras grandine pulſo.
Idem ego cùm fratres cœlo ſum nactus aperto,
(Nam mihi campus is eſt) tanto molimine luctor,
Ut medius noſtris concurſibus intonet æther:
Exiliantque cavis eliſi nubibus ignes.
Idem ego, cùm ſubii convexa foramina terræ,
Suppoſuique ferox imis mea terga cavernis;
Sollicito manes, totumque tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiiſſe: ſocerque
Non orandus erat, ſed vi faciendus Erechtheus.
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus,
Excuſſit pennas; quarum jactatibus omnis
Afflata eſt tellus; latumque perhorruit æquor.
Pulvereamque trahens per ſumma cacumina pallam,
Verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
Orithyïan amans fulvis amplectitur alis.
Dum volat, arſerunt agitati fortiùs ignes.
Nec priùs aërii curſûs ſuppreſſit habenas,
Quàm Ciconum tenuit populos, & mœnia, raptor,
Illîc & gelidi conjux Actæa tyranni,

NOTÆ.

687. *Et meritò*] *Dilecta*, ſupple, *eareo Orithyïa*. Sed terribilis & indignantis venti impetum oportuit præcipiti illâ oratione exprimere.

694. *Campus*] *In aëre libero campus meus eſt, in quo pro arbitrio volito ac diſcurro.*

695. *Intonet*] Ex phyſicorum mente, qui ex colliſione nubium tonitru aiunt commoveri, & fulmina emitti.

696. *Eliſi*] Excuſſi è nubibus, earum explosione.

697. *Idem ego*] Hoc etiam ex eorum ſententiâ: volunt enim terræ-motus fieri per ventos in cavernis terræ clauſos, unde ſine magno impetu exire non poſſint.

697. *Convexa*] Pro *concava*, ut paſſim apud poëtas: *convexus* enim propriè de exteriori globi rotunditate dicitur; *concavus* de interiore.

703. *Pennas*] Quas ventis affigere ob celerem motum placet poëtis.

705. *Pulveream*] Eleganter, & ex naturâ ſicci venti: unde Boreas vocatur *Scopæ viarum*, & verſu ſequenti *verrit humum*.

710. *Ciconum*] Qui populi ſunt Thraciæ, juxta Hebrum.

711. *Actæo*] Athenienſis Orithyïa.

Et

Et genitrix facta eſt : partus enixa gemellos ;
Cætera qui matris, pennas genitoris haberent.
Non tamen has unà memorant cum corpore natas :
Barbaque dum rutilis aberat ſubnixa capillis,
Implumes Calaïſque puer, Zetheſque fuerunt.
Mox pariter ritu pennæ cœpêre volucrum
Cingere utrumque latus ; pariter flaveſcere malæ.
Ergo, ubi conceſſit tempus puerile juventæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo
Per mare non motum primâ petiêre carinâ.

et mater facta eſt ; cum emiſiſſet gemellos, qui habebant pennas patris, reliquæ matris. Dicunt tamen has pennas *non fuiſſe ortas ſimul cum corpore : et Calais et Zethes fuerunt implumes, dum barba prolixa rubicundæ comæ deerat. Mox pennæ cœperunt ſimul tegere utrumque latus in modum avium, et malæ ſimul flaveſcere. Ergo ubi ætas puerilis locum dedit juventuti, iverunt primâ navi cum Minyis ad vellera petenda fulgentia ſplendente lanâ, per mare non priùs agitatum.*

NOTÆ.

712. *Gemellos*] Calain & Zethen.

720. *Vellera*] De aureo illo arietis vellere loquitur, qui Phryxum in Colchos portavit ; quod ille, immolato ariete, in luco Martis ſuſpendit ; Argonautæ, Jaſone duce, ſurripuerunt. De quibus deinceps.

Ib. *Minyis*] Argonautas dicit, qui à Minyis omnium præſtantiſſimis, id nomen habuerunt. Fuerunt autem Minyæ Theſſaliæ populi, quibus Minyas, Orchomeni fluvii filius, nomen impoſuit.

721. *Per mare*] Pelias, quò ſibi retineret Theſſaliæ regnum, quod tutelæ ſuæ commiſſum fuerat ab Æſone patre Jaſonis ſub hâc fide, ut reſtitueretur Jaſoni adulto ; ſimul oraculo monitus, ut ſibi caveret ab Æolidis, cùm ex his multos de medio ſuſtuliſſet, neque idem in Jaſone liceret, ſub prætextu ſpecioſo immortalis gloriæ ex repetito vellere aureo, quod Phryxus in Colchidem portaverat, in certum mortis diſcrimen illum mandavit, qui tamen victor rediit. Iſ. Tzetzes ad Lycophronem ibi : τὸν ξανθόμαλλον ἐν πόντῳ Οἰνάνη φύγας.

Ib. *Non motum*] Quia primam longam navem fuiſſe volunt Argo, quam Argos quidam à nonnullis dicitur texuiſſe, qui illi nomen impoſuit. Quanquam alii aliter ; non primam, ne quidem apud Græcos voluerunt multi : plures denique ad expeditionem Colchicam profectas non pauci arbitrantur.

P. Ovidii Nasonis
METAMORPHOSEON
LIBER VII.

ARGUMENTUM.

Postquam Jason domum cum Medeâ rediit, Æsoni socero sua illa juventutem reddidit. Eandemque et Peliæ pollicita, præmisso arietis in agnum transmutati specimine, dolo eum occidit. Inde per varia loca multis insignia transformationibus delata, post occisos liberos, Ægeo nupsit. Contra hunc postea bellum movit Minos, collectis undique copiis; ut et è Paro. Quam cùm Arne quondam prodidisset, in monedulam fuerat conversa. Æacus verò ab Ægeo stetit, & ad eum Myrmidones suos, è formicis ortos, auxilio misit, duce Cephalo; qui aliquando uxorem suam, mutatâ sibi formâ, in adulterium pellexerat, canemque suum simul cum vulpe in saxa converti viderat.

INTERPRETATIO.

I. *Et jam Minyæ sulcabant mare navi Pagasæâ; & Phineus visus erat agens miseram senectutem in cæcitate continuâ; & juvenes Boreâ sati abegerant aves virgineas ab ore infelicis senis;*

JAmque fretum Minyæ Pagasæâ puppe secabant,
Perpetuâque trahens inopem sub nocte senectam
Phineus visus erat; juvenesque Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugârant;

NOTÆ.

1. *Minyæ*] Argonautæ; vide vers. 720. libri superioris.

Ib. *Pagasæâ*] Argo est à Pagasis Thessaliæ urbe, non procul à Pelio monte, juxta quam fabricata est navis sic dicta.

2. *Perpetuâ sub nocte*] Quia occæcatus; hæc est enim Phinei fabula. Agenoris seu Phœnicis fuit filius, rex Arcadiæ, vel potiùs Thraciæ, qui Cleopatrâ, Boreæ filiâ, in uxorem sumptâ, duos quos ex eâ susceperat filios Harpalices vel Ideæ superinductæ novercæ consilio, oculis privavit, quamobrem à diis eo supplicio affectus, ut cæcus ipse harpyias assiduas haberet sceleris vindices, quæ mensam deprædarentur. Argonautas verò cùm benignè accepisset, tanto malo ab illis liberatus est; quippe qui adversus harpyias Calain & Zethen alatos fratres immiserunt, à quibus usque ad Strophadas insulas profligatæ sunt.

3. *Juvenes*] Calain dicit & Zethen, quos Boreâ satos antè diximus.

4. *Virgineas*] Harpyias dicit, quæ vultu virgineo, auribus ursinis, corpore vulturino, manibus uncis, volatiles fictæ, Ponti ac Terræ filiæ. Vide Virg. Æn. v. 212.

Mul-

Multaque perpeſſi claro ſub Iäſone, tandem
Contigerant rapidas limoſi Phaſidos undas.
Dumque adeunt regem, Phryxeaque vellera poſcunt;
Lexque datur numeris magnorum horrenda laborum:
Concipit interea validos Æëtias ignes,
Et luctata diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non poterat: Fruſtrà, Medea, repugnas,
Neſcio quis Deus obſtat, ait. Mirumque, niſi hoc eſt,
Aut aliquid certè ſimile huic, quod amare vocatur.
Nam cur juſſa patris nimiùm mihi dura videntur?
Sunt quoque dura nimis. Cur, quem modò denique vidi,
Ne pereat, timeo? quæ tanti cauſa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas,
Si potes, infelix. Si poſſem, ſanior eſſem.
Sed trahit invitam nova vis; aliudque Cupido,
Mens aliud ſuadet. Video meliora, proboque;
Deteriora ſequor. Quid in hoſpite, regia virgo,
Ureris? & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoque terra poteſt, quod ames, dare. Vivat, an ille
Occidat, in Diis eſt. Vivat tamen; idque precari
Vel ſine amore licet. Quid enim commiſit Iäſon?
Quam niſi crudelem non tangat Iäſonis ætas,
Et genus, & virtus? quam non, ut cætera deſint,

& perpeſſi plurima ſub illuſtri Jaſone, appulerant denique ad fluctus impetuoſos lutulenti Phaſidis. Et dum inviſunt regem, atque petunt pellem Phryxi, & conditio tremenda proponitur numero ingentium certaminum, interea Æëtias admittit violentem amorem: Et poſtquam diu reſtitiſſet, neque poſſet ſuperare amoris æſtum ratione; Nequicquam, dicit, reſiſtis, Medea, neſcio quis Deus probibet: mirumque niſi hoc eſt quod appellatur amare, aut certè aliquid ſimile huic. Nam quamobrem mandata parentis mihi videntur nimiùm aſpera? Sunt etiam nimiùm aſpera Quamobrem metuo, ne is, quem modò denique ſum intuita, occidat? quæ cauſa tanti metûs? Miſera expelle ignes ferventes corde virgineo, ſi queas. Siquidem liceret, ſapientior eſſem. Sed vis nova rapit nolentem; atque amor aliud inſinuat, ratio aliud: Video potiora, atque iis *aſſentior, in pejora ruo. Quamobrem ardes in advenâ, puella regia; atque cupis nuptias peregrinæ regionis? Hæc quoquæ regio poteſt dare quod diligas. Penes Deos eſt, an ille vivat an intereat. Vivat nibilominus; atque licet id orare ſine amore. Nam quid patravit Jaſon? quam niſi immitem non moveat juventus Jaſonis, & nobilitas, & virtus? quam non poſſit tangere* ejus *elegantia,*

NOTÆ.

5. *Jaſone*] Qui Argonautarum dux, Æſonis filius. Adi notas in verſ. 721, libri ſuperioris.

6. *Phaſidos*] Phaſis fluvius eſt Colchidis.

7. *Regem*] Æëten Medeæ patrem.

Ib. *Phryxeaque*] Pellem dicit arietis, quo Phryxus in Colchos vectus; quem quidem arietem pædagogum fuiſſe nomine *Crium*, Latinè Arietem nonnulli: Alii navem volunt fuiſſe, cujus in prorâ inſigne Aries. Phryxum quod attinet Athamantis fuit & Nepheles filius, cui per multas ambages cùm Ino, ſuperinducta noverca, infidias ſtrueret, mater arietem vellere aureo Neptuno & Theophane natum, ut nonnullis placet, tradidit, quo per aëra unà cum ſorore Helle aſportaretur. Atque illi quidem incolumis in Colchicam terram pervenit, ſorore tamen amiſſâ, quæ periculi magnitudine exterrita in mare decidit, quod ab eâ *Helleſpontus* dictum.

8. *Numeris laborum*] Plurimos ſuperandos eſſe labores, priuſquam vellus aureum deriperet. Æëta Jaſoni, illud poſcenti, reſponderat.

9. *Concipit*] Juno & Pallas de Jaſone ſollicitæ, propter certamina tam periculoſa, illi ab Æëtâ propoſita, Veneri perſuaſerunt, ut Cupidinem ad Medeam mitteret, qui Jaſonis amore ipſam inflammaret.

Ib. *Æëtias*] Medea eſt Æëtæ filia, quæ amore flagrans, quo conſilio pericula vitare poſſet, Jaſonem perdocuit.

19. *Nova vis*] Magna amoris potentia mihi nunquam antehac experta,

Forma

Forma movere poteſt? certè mea pectora movit.
At, niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore;
Concurretque ſuæ ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus: aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculoſque videndo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum,
Terrigenaſque feros, inſopitumque draconem?
Dî meliora velint. Quanquam non iſtâ precanda,
Sed facienda mihi. Prodamne ego regna parentis,
Atque ope neſcio quis ſervabitur advena noſtrâ,
Ut, per me ſoſpes, ſine me det lintea ventis,
Virque ſit alterius; pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliamve poteſt præponere nobis,
Occìdat ingratus. Sed non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritique oblivia noſtri.
Et dabit antè fidem: cogamque in fœdera teſtes
Eſſe Deos. Quid tuta times? accingere; & omnem
Pelle moram. Tibi ſe ſemper debebit Iäſon,
Te face ſolenni junget ſibi; perque Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turbâ.
Ergo ego germanam, fratremque, patremque, Deoſque
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?

quanquam reliqua deſiderentur? Certè tetigit meum cor. At, niſi juvero, inficietur ſpiritu taurorum, et dimicabit cum ſuâ ſegete: nempe cum hoſtibus terrâ genitis; aut objicietur fera præda rapaci draconi. Si ego hoc tulero, tum me agnoſcam ortam ex tigride, et gerere ferrum et ſilices in corde. Quamobrem etiam non video pocumbentem, et reos facio oculos ſpectando? Quamobrem non inſtigo tauros adverſus illum, et crudeles homines terrâ genitos, et draconem pervigilem? Dii lætiora concedant. Quanquam non iſta mihi oranda, ſed facienda. Egone verò tradam regna genitoris, et neſcio quis peregrinus incolumis exit noſtro auxilio, ut, per me ſalvus, tamen ſine me navem ſolvat, et ſit maritus alterius, ego interim *Medea tradar ſupplicio? Si poteſt tale facinus admittere, vel præferre nobis aliam, ingratus pereat. Verùm non ea eſt illius facies, non ea generoſitas in ingenio, aut elegantia pulchritudinis, ut metuam dolum, et contemptui noſtri beneficii. Atque priùs* quàm eum juvero, *promittet* me ſibi uxorem futuram; *et vocabo Deos teſtes ad fœdera. Quid metuis cùm ſis certa? Aggredere, et ſubmove omnem cunctationem. Jaſon ſe debebit ſemper tibi, Te ſibi adjunget tædâ ſolenni, et cantaberis à populo per urbes Græcæ Servatrix matrum. Ergo ego deſeram ſororem, et fratrem, et patrem, et Deos, et terram patriam avecta ventis?*

NOTÆ.

29. *Taurorum*] Hi erant labores quos Jaſoni Æëta impoſuit, verſ. 8. ut ignovimos boves jugo ſubjiceret; homines armatos è terrâ ortos, & draconem ſuperaret.

30. *Suæ ſegeti*] De armatis hominibus loquitur, qui ex ſatis draconis dentibus exſurgentes, Jaſonis ſatoris *ſeges* dicuntur.

31. *Draconi*] Immanis ille erat & pervigil, qui vellus aureum cuſtodiebat.

34. *Cur non et ſpecto*] Ingenioſiſſimè ſeipſam à crudelitate dehortatur Medea, quia ad uſque crudelitatis metas ultimas pervadit, quibus terreatur.

37. *Quanquam non*] Quaſi dicat, Sed non opus eſt precari me, ut Dii hæc avertant infortunia, cùm ipſa poſſim avertere.

38. *Prodamne*] Statim retrahit ſe, & meminit quantum ſcelus ſit patrem & ipſius regnum prodere; deinde in priorem ſententiam iterum iterumque relabitur, huc illuc variè impulſa.

41. *Pœnæ*] Aut dolori, quo afficiar ex illius amore; aut potiùs ſupplicio, quod mihi infliget pater.

49. *Pelaſgas*] *Græcas*; antiqui enim fuerunt Græciæ populi, qui Pelaſgi dicti ſunt, errabundi, à Pelaſgo Jovis filio nonnullis denominati, qui & Pelaſgiæ provinciæ infra Macedoniam nomen dederunt.

51. *Germanam*] Chalciopen, quæ Phryxo nupſerat.

Ib. *Fratrem*] Abſyrtum.

Nempè

Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis.
Maximus intra me Deus eſt. Non magna relinquam;
Magna ſequar: titulum ſervatæ pubis Achivæ,
Notitiamque loci melioris, & oppida, quorum
Hîc quoque fama viget, cultuſque, arteſque virorum:
Quemque ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſonidem mutâſſe velim: quo conjuge felix
Et Dîs cara ferar, & vertice ſidera tangam.
Quid, quòd neſcio qui mediis concurrere in undis
Dicuntur montes, ratibuſque inimica Charybdis
Nunc ſorbere fretum, nunc reddere; cinctaque ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremioq; in Iaſonis hærens,
Per freta longa ferar. Nihil illum amplexa verebor:
Aut, ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiumne vocas, ſpecioſaque nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? quin aſpice quantum
Aggrediare nefas: &, dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietaſque, pudorque
Conſtiterant; & victa dabat jam terga Cupido.
Ibat ad antiquas Hecates Perſeïdos aras,
Quam nemus umbroſum, ſecretaq; ſilva tegebant.
Et jam fortis erat, pulſuſque reſederat ardor.

Scilicet genitor eſt terribilis, ſcilicet mea terra eſt barbara, frater adhuc infans; deſideria ſororis faciunt mecum. Deus maximus eſt in me: non deſeram magna; ſequar magna: laudem liberatæ juventutis Achivæ, & cognitionem terræ humaniores, et urbes, quarum hîc etiam laus eſt clara; & cultus, & artes virorum: & Æſonis filium, pro quo ego optarim commutare opes quas univerſus mundus continet; quo marito dicar beata, & Dîs accepta, & tangam aſtra capite. Quid ſi montes, neſcio quo, dicuntur congredi in mediis aquis, & Charybdis infenſa navibus nunc haurire æquor, nunc egerere; & Scylla vorax circumdata feris canibus latrare in mari Siculo? Nimirum amplectens quod amo, & hærens in ſinu Jaſonis, vehar per vaſtum mare: illum tenens nihil timebo; aut ſi quid verear, verear de ſolo marito. At verò hoc appellas connubium, Medea, & obumbras pulchris nominibus crimen tuum? Imò vide quantum ſcelus incipias, & dum datur, evita crimen. Abſolvit: & æquum, & pietas, & pudor hæſerant præ oculis; & amor jam diſcedebat victus. Ibat ad vetera altaria Hecates Perſeidos, quæ ſilva opaca, & arbores occultæ velabant. Et jam firma erat ad reſiſtendum amorem, *& amor extruſus remiſſus erat.*

NOTÆ.

54. *Sororis*] Quæ de filiorum ſalute anxia, quos Argonautæ naufragium paſſos, cùm in Græciam patrimonii repetendi cauſâ navigarent, opportunè ſervaverant, Medeæ ſororis implorabat. Atque adeò rationes omnes diſſolvit Medea, quæ ſuo amori officiebant.

55. *Maximus*] Videor mihi à Deo quodam intus moveri, & vehementiùs ad hoc impelli: fortè intelligit deum Cupidinem.

56. *Pubis Achivæ*] Argonautas dicit ex omni juventute Græcâ delectos.

59. *Quem*] Jaſonem.

61. *Sidera tangam*] *Tangere ſidera* dicuntur, qui ſibi felices videntur.

63. *Montes*] Cyaneas dicit ſeu Symplegades inſulas, vel potiùs ſcopulos, in ipſo ponti Euxini oſtio, non magno intervallo diſtantes, qui longè navigantibus modò coïre, modò disjungi videntur.

Ib. *Charybdis*] Gurges eſt in freto Siculo, obvia quæque abſorbens, iterumque removens.

65. *Sylla*] Scopulus eſt in freto Siculo è regione Charybdis; de quo antè.

74. *Hecates*] Tam multa & tam diverſa tradunt de Hecate iſtâ, ut vix certi quicquam de eâ dici poſſit. Quidam, cum quibus facit poëta noſter, illam Perſæ faciunt filiam, quæ Æëtæ patruo, Solis filio nupſerit, cui Circen, Medeam, & Abſyrtum pepererit; atque eam cum Dianâ, Lunâ, & Proſerpinâ confundunt.

Cùm videt Æsoniden; extinctaque flamma revixit.
Erubuere genæ; totoque recanduit ore.
Ut solet à ventis alimenta assumere, quæque
Parva sub inductâ latuit scintilla favillâ,
Crescere, & in veteres agitata resurgere vires:
Sic jam lentus amor, jam quem languere putares,
Ut vidit juvenem, specie præsentis inarsit.
Et casu, solito formosior Æsone natus
Illâ luce fuit. Posses ignoscere amanti.
Spectat; & in vultu, veluti nunc denique viso,
Lumina fixa tenet: nec se mortalia demens
Ora videre putat; nec se declinat ab illo.
Ut verò cœpitque loqui, dextramque prehendit;
Hospes & auxilium submissâ voce rogavit,
Promisitque torum; lacrymis ait illa profusis,
Quid faciam video: nec me ignorantia veri
Decipiet, sed amor. Servabere munere nostro:
Servatus promissa dato. Per sacra triformis
Ille Deæ, lucoque foret quod numen in illo,
Perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
Eventusque suos, per tanta pericula jurat.
Creditus, accepit cantatas protinus herbas,
Edidicitque usum; lætusque in tecta recessit.
Postera depulerat stellas Aurora micantes:
Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum;
Consistuntque jugis. Medio Rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptroque insignis eburno.
Ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripedes tauri; tactæque vaporibus herbæ
Ardent. Utque solent pleni resonare camini,
Aut ubi terrenâ silices fornace soluti

Cùm aspicit Æsonidem; tum ignis oppressus recanduit. Malæ sunt pudore suffusæ, & erubuit toto vultu. Quemadmodum exigua scintilla, & quæ tecta est sub injecto cinere, solet capere escam ab aurâ; & augeri & mota renovari in antiquos calores; sic jam segnis amor, quem jam crederes marcescere, excitatus est formâ præsentis juvenis, postquam aspexit illum. Et fortè filius Æsonis fuit speciosior solito, illâ die. Posses veniam dare amanti. Intuetur, & habet oculos intentos in ejus faciem, quasi nunc primùm vidisset: Et arbitratur insana se cernere vultum plusquam humanum; neque deflectit ab illo. Postquam autem cœpit loqui, & manum corripuit, & quatenus hospes fuit petivit opem verbis supplicibus, & pollicitus est lectum: Illa dicit non sine lacrymis prorumpentibus, Quid agam scio, neque, ignorantia illius quod æquum est me fallet, sed Amor. Tutus eris auxilio nostro; sospes memineris stare promissis. Ille jurat per sacra Deæ triformis, & divinitatem quæ erat in illo luco, et per parentem soceri futuri intuentem omnia, et per successus suos, et per tanta discrimina. Verbis suis fidem inveniens continuò accepit gramina incantata, & perdoctus est eorum usum; atque hilaris domum rediit. Sequens Aurora disparere fecerat sidera radiantia; populi concurrunt in campum sacrum Martis, et hærent in collibus. Rex ipse purpurâ indutus, et conspicuus sceptro eburno, sedit in mediâ turba. Ecce tauri ahenipedes exspirant ignem naribus adamantinis: et gramina afflata incenduntur. Et sicuti camini referti consueverunt strepere, aut cum saxa excocta fornace terrenâ.

NOTÆ.

88. *Nec se declinat*] Nec oculos suos ab illo avertit spectando.

94. *Triformis*] Hecaten dicit, quæ cùm una sit, triplex vulgò putatur. Luna in cœlis, Diana in terris, & Hecate inferis; quam etiam triplici capite, equi, canis, & hominis, nonnulli fixerunt. Vide infrà, vers. 194.

96. *Soceri*] Solem dicit Æëta patrem; quanquam propriè Æëtem ipsum socerum Jason appellare debuisset.

97. *Eventus*] Quos in tantis periculis perinde sibi lætos optat, ut fidem servabit.

101. *In arvum*] Campum dicit Marti sacrum, ubi Æripedes tauri domandi, draconis dentes seminandi, terrigenæ priùs delendi, quàm ad lucum Jason pergeret, & ex fago vellus aureum deriperet.

104. *Adamanteis*] Quas ignis efflatus non posset destruere.

105. *Æripedes*] Habentes pedes ex ære, à Vulcano factos.

107. *Silices*] Periphrasis est calcis.

Concipi-

Concipiunt ignem liquidarum aſpergine aquarum:
Pectora ſic intus clauſas volventia flammas,
Gutturaque uſta ſonant. Tamen illis Æſone natus
Obvius it. Vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixaque cornua ferro;
Pulvereumque ſolum pede pulſavere biſulco;
Fumificiſque locum mugitibus implevêre.
Diriguêre metu Minyæ. Subit ille; nec ignes
Sentit anhelatos: tantum medicamina poſſunt.
Pendulaque audaci mulcet palearia dextrâ:
Suppoſitoſque jugo pondus grave cogit aratri
Ducere, & inſuetum ferro proſcindere campum.
Mirantur Colchi; Minyæ clamoribus implent,
Adjiciuntque animos. Galeâ tum ſumit ahenâ
Vipereos dentes; & aratos ſpargit in agros.
Semina mollit humus valido prætincta veneno:
Et creſcunt, fiuntque ſati nova corpora dentes.
Utque hominis ſpeciem maternâ ſumit in alvo,
Perque ſuos intus numeros componitur infans,
Nec niſi maturus communes exit in auras:
Sic ubi viſceribus gravidæ telluris imago
Effecta eſt hominis, fœto conſurgit in arvo:
Quodque magis mirum, ſimul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt præacutæ cuſpidis haſtas
In caput Hæmonii juvenis torquere parantes;
Demiſêre metu vultumque, animumque Pelaſgi.
Ipſa quoque extimuit, quæ tutum fecerat illum:
Utque peti vidit juvenem tot ab hoſtibus unum,
Palluit; & ſubitò ſine ſanguine frigida ſedit.
Neve parum valeant à ſe data gramina, carmen

æſtuans irrigatione aquarum fluentium; ſic pectora volventia intus ignes, et fauces ardentes perſtrepunt. Nihilominus filius Æſonis obviàm procedit. Tauri truculenti arrexerunt horrendos oculos, et cornua ferro inſtructa ad vultus venientis: et percuſſerunt terram pulverulentam pede biſido, et impleverunt locum mugitibus fumantibus, Minyæ obſtupuerunt pavore. Ille accedit, neq; tangitur flammis efflatis: tantum valent incantamenta. Atque palpat manu pendentia palearia, et cogit tauros *ſubmiſſos jugo trahere ponderoſum onus aratri, et findere agrum inſolitum. Colchi ſtupent; Minyæ acclamationibus hortantur atque addunt animos. Tum* Jaſon *capit ex galeâ æneâ dentes draconis; et jacit in arvum ſubactum. Terra emollit ſemina antè imbuta potenti medicamine; quæ ſtatim augentur; et dentes ſparſi mutantur in nova corpora. Et quemadmodum puerulus induit formam hominis in ventre matris, atque fingitur intus per ſuas omnes particulas; neque prodit in aërem publicum niſi maturus; ſic ubi abſoluta eſt ſpecies hominis in viſceribus terræ prægnantis, erigitur in campo fœcundo; & quod magis ſtupendum* erat, *movet arma unà nata. Quos ubi Græci conſpexerunt nitentes jaculari haſtas muniri acuto* præfixas *in caput juvenis Hæmonii, dejecerunt faciem et cor pavore. Ipſa* Medea *etiam, quæ illum ſecurum præſtiterat, exterrita atque exanimata eſt, cùm advertit juvenem ſolum impugnari à tot hoſtibus; et ſtatim gelida facta eſt et exſanguis. Et ne herbæ à ſe oblatæ parum poſſint, cantat carmen*

NOTÆ.

120. *Colchi*] Scythiæ ſunt populi, Ægyptiorum coloni.

Ib. *Implent*] Pro *hortari* hîc & aliis in locis apud poëtas ſumitur. Ut Virg. in Æn. 7.

——*Turnus Rutulos animis audacibus implet.*

122. *Vipereos*] Partem dentium ſerpentis à Cadmo interfecti ad Æëtem miſerunt Pallas & Mars.

123. *Valido*] Quippe quòd armatos homines ex dentibus educeret.

132. *Hæmonii*] Jaſonem dicit Theſſalum; nam aut ab Hæmo monte Theſſaliæ vicino, aut Æmone Deucalionis filiâ Theſſalia *Hæmonia* ſeu *Æmonia* dicta.

133. *Pelaſgi*] Minyæ, Theſſali.

opiferum; et accersit artes arcanas. Postquam ille projecisset magnum lapidem in hostes medios, convertit in ipsos bellum à se summotum. Fratres terrâ sati procumbunt per plagas reciprocas, et intereunt bello sociali. Græci gratulantur, & amplectuntur victorem, & manent in amplexibus. Tu etiam, barbara Medea, *cuperes tenere victorem: Verecundia impedivit incœptum: at amplexa esses; sed cura famæ compescuit te, ne faceres. Quod conceditur, gaudes secreto amore, et gratias agis incantamentis, et diis auctoribus eorum. Restat sopire graminibus draconem insopitum, qui* quidem *cristâ et tribus linguis conspicuus, atque acutis dentibus terribilis, custos erat velleris aurei. Postquam in hunc injecit herbas succi Lethæi, terque protulit voces inducentes quietum soporem, quæ possint pacare æquor citum, et flumina agitata; sopor illabitur in oculos somni nescios: et heros Æsonius potitur* vellere *aureo; atque elatus spolio, & ferens secum, altera spolia, auctorem doni, voti compos appulit ad portus Iolciacos cum uxore.*

Auxiliare canit; secretasque advocat artes.
Ille, gravem medios silicem jaculatus in hostes,
A se depulsum Martem convertit in ipsos.
Terrigenæ pereunt per mutua vulnera fratres;
Civilique cadunt acie. Gratantur Achivi:
Victoremque tenent; avidisque amplexibus hærent.
Tu quoque victorem complecti, barbara, velles;
Obstitit incepto pudor; at complexa fuisses:
Sed te, ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet, affectu tacito lætaris: agisque
Carminibus grates, & Diis auctoribus horum.
Pervigilem supereſt herbis sopire draconem,
Qui cristâ linguisque tribus præsignis, & uncis
Dentibus horrendus, custos erat arietis aurei.
Hunc postquam sparsit Lethæi gramine succi;
Verbaque ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina sistant;
Somnus in ignotos oculos subrepit: & auro
Heros Æsonius potitur: spolioque superbus,
Muneris auctorem secum spolia altera portans,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.

II. Hæmoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævique ferunt patres; congestaque flammâ
Thura liquefiunt, inductaque cornibus aurum
Victima vota cadit. Sed abest gratantibus Æson,
Jam propior leto, fessusque senilibus annis.
Cùm sic Æsonides: O cui debere salutem
Confiteor, conjux, quanquam mihi cuncta dedisti,
Excessitque fidem meritorum summa tuorum;

II. *Matres Hæmoniæ, et patres ætate provecti* ad templa *portant munera pro filiis receptis, & thura cumulata liquescunt in igne, et victima devota habens cornua illita auro mactatur. Sed Æson jam vicinior morti, ex confectus senio deest gratulantibus: Cùm ita Æsonides,* ait, *O uxor, cui agnosco me debere salutem, tametsi mihi omnia indulsisti, et numerus tuorum beneficiorum superat fidem;*

NOTÆ.

138. *Auxiliare*] Reservârat sibi Medea carmen magicum potentissimum, quod adjuvandis veneficiis adhiberet. Hoc ab affectu *auxiliare & secretas artes* optimè vocat poëta.

148. *Diis*] Inferis, Hecatæque imprimis.

150. *Tribus*] Trisulca videtur serpentum lingua, quia eam celerrimè vibrant.

152. *Lethæi*] Id est, oblivionem inducentis, somniferi.

155. *Oculos*] Draconis pervigilis, qui nunquam antea dormire consueverat.

157. *Muneris auctorem*] Medeam, quæ noctu ad velleris aurei custodes per dolum admissa, simul Argonautas introduxit, raptoque velleri cum Jasone aufugit.

158. *Iolciacos*] *Thessalicos:* Fuit enim Iolcus urbs Thessaliæ, non longè à mari, Jasonis patriâ.

161. *Inducta*] De more sacrorum, in quibus majorum hostiarum cornua inaurabantur.

Si

Si tamen hoc poſſunt; quid enim non carmina poſſunt?
Deme meis annis; & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. Mota eſt pietate rogantis:
Diſſimilemque animum ſubiit Æëta relictus.
Non tamen affectus tales confeſſa. Quod, inquit,
Excidit ore pio, conjux, ſcelus? ergò ego cuiquam
Poſſe tuæ videar ſpatium tranſcribere vitæ?
Nec ſinat hoc Hecate; nec tu petis æqua: ſed iſto,
Quod petis, experiar majus dare munus, Iäſon.
Arte meâ ſoceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis. Modò Diva triformis
Adjuvet; & præſens ingentibus annuat auſis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coïrent,
Efficerentque orbem; Poſtquam pleniſſima fulſit,
Ac ſolidâ terras ſpectavit imagine Luna;
Egreditur tectis veſtes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infuſa capillos:
Fertque vagos mediæ per muta ſilentia noctis
Incomitata gradus. Homines, volucreſque, feraſque
Solverat alta quies: nullo cum murmure ſepes,
Immotæque ſilent frondes; ſilet humidus aër.
Sidera ſola micant. Ad quæ ſua brachia tendens
Ter ſe convertit; ter ſumtis flumine crinem
Irroravit aquis; ternis ululatibus ora
Solvit: &, in durâ ſubmiſſo poplite terrâ,
Nox, ait, arcanis fidiſſima, quæque diurnis
Aurea cum Lunâ ſucceditis ignibus aſtra,
Tuque triceps Hecate, quæ cœptis conſcia noſtris
Adjutrixque venis, cantuſque, arteſque magarum,
Quæque magas, Tellus, pollentibus inſtruis herbis;
Auræque, & venti, monteſque, amneſque, lacuſque,

ſi tamen carmina hoc poſſunt; quid enim carminæ non poſſunt? tolle de meis annis, et adjice eos ſublatos meo patri. Neque compeſcuit fletus. Tacta eſt Medea *pietate orantis: et* pater *Æëta, quem deſeruit venit in mentem non ſimili* affectu motam: *Non tamen agnoſcit ejuſmodi affectos. Quid, ait, nefas, erupit ex ore tuo, marite? Ego igitur credar poſſe tranſponere in quemquam tempus vitæ tuæ? Neque Hecate hoc concedat, neque tu poſcis juſta: Verùm Jaſon, nitar largiri donum majus iſto quod poſcis: Enitemur noſtrâ ſcientiâ producere ætatem ſoceri, non demere ex annis tuis:* Hecate *Dea triformis faveat, et propitia adſit magnis conatibus. Tres deerant noctes, ut cornua integra lunæ concurrerent, & implerent orbem. Poſtquam pleniſſima ſplenduit, ac vidit terras totâ formâ, prodit domo* Medea *tecta amictu ſoluto, nuda uno pede, ſparſam habens comam per humeros nudos; & ſola dirigit greſſus incertos per alta ſilentia mediæ noctis. Sopor tranquillus tenuerat homines, & aves, & feras: ſepes ſine omni ſtrepitu, & folia quieta tacent: aër madidus tacet, ſola aſtra ſplendent: ad quæ porrigens ſuos lacertos ter ſe convertit; ter aſperſit aquis hauſtis ex fluvio comam; ternis clamoribus aperuit os; atque genu poſito in ſolo arido, Nox, inquit, certiſſima ſecretis, atque ſidera ſplendida, quæ ſuccenturiata eſtis luci diurnæ* pariter *cum lunâ, Tuque triceps Hecate, quæ conſcia noſtris auſis & opifera ades, et incantamenta, et artes magarum, et Terra, quæ illis præbes potentia gramina, et auræ et venti, et montes, et fluvii, et ſtagna,*

NOTÆ.

171. *Tales*] Quales ex pio Jaſonis pectore in patrem erumpebant.

173. *Tranſcribere*] Metaphora ab iis, qui nomina aut pecuniam aliis creditoribus *tranſcribunt.*

179. *Tres aberunt*] A plenilunio tres abeſt dies. Luna autem veneficiorum præſes, quæ plena efficaciùs *deſpumat in herbas*, & larguis *virus lunare miniſtrat*, Lucan. 6.

183. *Nuda pedem*] Ex ſolenni ritu. Magarum Nudipedalia, Nyctelia, & ritus cæteros habes apud Theoc. Idyll. 2. Virg. Ecl. 4. & Æn. 4. alioſque.

Ib. *Nudos*] Legendum potiùs *nudis.*

194. *Triceps*] Cui caput dextrum equinum, ſiniſtrum caninum, medium humanum vel ſuillum.

& Dii omnes ſilvarum, et Dii omnes noctis adeſte: quorum beneficio, quando libuit, fluvii recurrerunt in ſuas ſcaturigines, ripis ſtupentibus; cohibeo maria quæ mota ſunt, et cieo quieta carmine, fugo nebulas, et nubes immitto, expello et arceſſo ventos, elido vocibus & cantu guttura ſerpentum, & quatio vivas rupes, & quercus erutas ſuo ſolo, & cogo montes trepidare, & terram boare, et umbras prodire ex ſepulchris. Duco te etiam, Luna, quamvis æra Temeſæa leniant tuos labores. Currus etiam avi pallet noſtro carmine; Aurora fit pallida noſtris ſuccis. Vos, ô ſucci, mihi oppreſſiſtis ignes taurorum, & coegiſtis collum impatiens jugi ferre curvum aratrum. Vos incendiſtis invicem anguigenas in ſæva certamina: & ſomnum induxiſtis cuſtodi pervigili, et miſiſtis aurum in urbes Græcas cuſtode eluſo. Nunc opus eſt venenis, per quæ ſenecta reparata revertatur ad florem ætatis, et denuo ſumat primos annos. Atque hoc *concedetis; nam neque aſtra incaſsùm nituerunt, neque currus adductus cervice draconum alatorum fruſtrà adeſt.*

Diîque omnes nemorum, Diîque omnes noctis adeſte:
Quorum ope, cùm volui, ripis mirantibus amnes
In fontes redîêre ſuos; concuſſaque ſiſto,
Stantia concutïo cantu freta; nubila pello;
Nubilaque induco: ventos abigoque, vocoque:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
Vivaque ſaxa, ſuâ convulſaque robora terrâ,
Et ſilvas moveo; jubeoque tremiſcere montes;
Et mugire ſolùm, maneſque exire ſepulchris.
Te quoque, Luna, traho, quamvis Temeſæa labores
Æra tuos minuant. Currus quoque carmine noſtro
Pallet avi; pallet noſtris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetâſtis; & unco
Haud patiens oneris collum preſſiſtis aratro.
Vos ſerpentigenis in ſe fera bella dediſtis:
Cuſtodemque rudem ſomni ſopîſtis: & aurum
Vindice decepto Graïas miſiſtis in urbes.
Nunc opus eſt ſuccis; per quos renovata ſenectus
In florem redeat, primoſque recolligat annos.
Et dabitis; neque enim micuerunt ſidera fruſtrà;
Nec fruſtrà volucrum tractus cervice draconum
Currus adeſt. Aderat demiſſus ab æthere currus.
Quo ſimul aſcendit; frænataq; colla draconum
Permulſit, manibuſque leves agitavit habenas,
Sublimis rapitur: ſubjectaque Theſſala Tempe
Deſpicit, & creteis regionibus applicat angues:
Et quas Oſſa tulit, quas altus Pelion herbas,
Othryſque, Pinduſque, & Pindo major Olympus,

Currus devolutus ab aëre aderat. In quem ſtatim atque inſiliit; atque deliniit colla frænata draconum, et concuſſit manibus levia lora, in altum tollitur, et ex ſublimi intuetur Theſſala Tempe ſubjecta, & admovit dracones regionibus cretoſis; diligenter inſpicit gramina quæ Oſſa, quæ excelſus Pelion, & Othrys, et Pindus, et Olympus major Pindo protulerunt;

NOTÆ.

207. *Temeſæa æra*] Pro quibuſvis ex ære ad tinnitum paratis inſtrumentis poſuit; quorum ſono vim carminum, quæ audire non poſſet Luna, frangere ſe veteres arbitrabantur. Eſt verò Temeſa Brutiorum oppidum ære clarum.

209. *Avi*] *Solis* nempe, quem curru vehi voluerunt.

212. *Serpentigenis*] De armatis hominibus loquitur, qui ex draconis à Jaſone ſeminatis dentibus nati erat.

213. *Cuſtodem*] Draconem pervigilem.

214. *Vindice*] Cuſtode dracone.

222. *Tempe*] Eo nomine appellabatur locus Theſſaliæ amœniſſimus juxta Peneum, ſuprà à poëtâ deſcriptus.

223. *Creteis*] Cretâ abundantibus; qualis quidem eſt Theſſalia. Duæ poſteriores ſyllabæ in *creteis* contrahuntur.

224. *Oſſa et Pelion*] Sunt hi omnes montes Theſſaliæ.

Perſpicit;

Perſpicit: & placitâ partim radice revellit;
Partim ſuccidit curvamine falcis ahenæ.
Multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
Multâ quoque Amphryſi: neque eras immunis, Ænipeu:
Nec non Peneæ, nec non Spercheïdes undæ
Contribuêre aliquid, juncoſaque littora Bœbes.
Carpit & Euboïcâ vivax Anthedone gramen,
Nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
Et jam nona dies curru, penniſque draconum,
Nonaque nox omnes luſtrantem viderat agros;
Cùm rediît: neque erant paſti, niſi odore, dracones;
Et tamen annoſæ pellem poſuêre ſenectæ.
Conſtitit adveniens citra limenque, foreſque;
Et tantùm cœlo tegitur: refugitque viriles
Contactus; ſtatuitque aras è ceſpite binas,
Dexteriore Hecates, at lævâ parte Juventæ.
Quas ubi verbenis, ſilvâque incinxit agreſti,
Haud procul egeſtâ ſcrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultroſque in guttura velleris atri
Conjicit, et patulas perfundit ſanguine foſſas.
Tum ſuper invergens liquidi carcheſia Bacchi,
Æneaque invergens tepidi carcheſia lactis,
Verba ſimul fundit, terrenaque numina poſcit:
Umbrarumque rogat raptâ cum conjuge regem,
Ne properent artus animâ fraudare ſeniles.

& partim revellit radice probatâ: partim ſuccidit curvamine falcis æreæ. Multæ etiam herbæ probatæ ſunt in ripis Apidani, multæ etiam Amphryſi; neque eras inutilis, Ænipeu; fluvius etiam Peneus, atque Spercheus aliquid contulerunt, nec non littoræ juncoſa Bœbes. Colligit etiam herbam ex Anthedone Euboicâ, cujus virtus, Glauci corpore nondum transformato, non vulgò cognita eſt. Et jam nona dies & nona nox conſpexerat Medeam *percurrentem campos curru & pennis draconum; cùm rediît; neque dracones erant refecti niſi odore, & tamen exuerunt pellem longævæ ſenectutis. Adveniens ſubſtitit citra limen & januam; & nullum habet tectum præter cælum, atque ſecubat à marito, & ponit duo altaria ex ceſpite, dexteriore Hecates, at parte ſiniſtrâ Juventæ. Quæ poſtquam circumdedit verbenis, & frondibus ſilveſtribus, non longe erutâ terrâ ſacra facit duabus foſſis: atque immittit cultro in jugula ovium nigrarum, & ſpargit ſcrobes apertas cruore. Tum ſuper invertens pocula liquidi vini, atque invertens ærea pocula calidi lactis, unà voces profert, & vocat Deos terreſtres, & precatur Deum umbrarum cum uxore quam rapuit, ne feſtinent privare animâ membra ſenilia.*

NOTÆ.

227. *Curvamine*] Falce æreâ curvâ.

Ib. *Ahenæ*] Æris, utpote purioris metalli, quàm ferri uſus in herbis ſecandis, ſpectris fugandis, lunæ laboribus ſublevandis. Macrob. Stat. lib. V. c. 9. Coel. Rhod. lib. X. cap. 20.

228. *Apidani*] Theſſaliæ eſt fluvius; uti etiam & Amphryſus.

229. *Immunis*] Apoſtrophe ad fluvium, quem non *immunem*, i. e. fine munere, fuiſſe ait, quia Medea in illius æquè ac cæterorum fluminum ripis herbas collegit.

231. *Bœbes*] Bœbeidis Theſſaliæ lacus juxta Bœben, cujus meminit Strabo.

232. *Anthedone*] Urbs fuit Bœotiæ ad Euripum ſeu Euboicum ſinum poſita.

233. *Glauci*] Qui piſcator in Deum marinum mutatus; de cujus metamorphoſi infrà lib. XIII. v. 904.

241. *Juventæ*] Quæ alio nomine *Hebe* dicitur, juventutis Dea.

242. *Verbenis*] Eſt verbena herba notiſſima, in ſacris aſſidua, cujus nomine quælibet aris adhibitæ ſæpe intelliguntur.

244. *Atri*] Ritè hæc omnia: Sacrificium nempe diîs inferis nigræ pecudes, nocturno tempore ſub terrâ nempe in ſcrobe depreſſâ victimæ capite, latice & omnibus inverſis immolabantur.

246. *Invergens*] *Vergere*, inquit Servius, *eſt converſâ in ſiniſtram partem manu ita fundere, ut patera convertatur, quod in ſacris inferis fit: fundere autem eſt ſupinâ manu libare, quod ſit ſacris ſupernis.*

Ib. *Carcheſia*] Pocula ſunt, quæ Græcis tantùm nota eſſe ſcripſit Macrobius.

249. *Raptâ cùm*] Plutonem dicit cum Proſerpinâ ab eo raptâ.

250. *Seniles*] Æſonis, cujus causâ hæc omnia Medea paraverat.

Quos postquam delinivit precibus & longo murmure, imperavit exhaustum corpus Æsonis produci ad altaria, & extendit in graminibus passis altè sopitum Æsonem & similem mortuo. Cogit Jasonem, & servos hinc procul recedere, atque hortatur arcere oculos profanos à mysteriis. Admoniti abeunt. Medea fluente comâ incedit circum altaria incensa more Bacchantium, & imbuit tædas in mille partes fissas in nigrâ cruoris scrobe, & imbutas accendit super duo altaria. Atque ter purgat senem igne, ter aquâ, ter sulphure. Interea potens medicamen bullit in admoto cacabo, & salit, & albicat spumis turgescentibus. Illîc excoquit radices excisas valle Hæmoniâ, & semina, & flores, & succos acres. Addit lapides allatos ex ultimo oriente, & arenas quas aquæ recurrentes Oceani abluerunt. Adjicit insuper pruinas collectas cùm luna totâ nocte luceret, & alas turpes strigis, cum ipsis carnibus, & intestina lupi dubii soliti mutare faciem feram in hominem. Neque ibi defuit spolium squameum tenuis Chelydri Ciniphii, aut jecur longævi cervi: quibus adhuc adjicit rostrum & caput cornicis passæ novem secula. Postquam peregrina paravit mortali Æsoni medicamen inceptum his & mille aliis rebus sine nomine; omnia miscet ramo jam diu arido mitis olivæ, atque confudit quæ in profundo erant cum iis quæ erant in summo. Ecce virga immersa ferventi lebeti

Quos ubi placavit precibusque, & murmure longo;
Æsonis effœtum proferri corpus ad aras
Jussit: & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis.
Hinc procul Æsoniden, procul hinc jubet ire ministros:
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt jussi. Passis Medea capillis
Bacchantûm ritu flagrantes circuit aras:
Multifidasque faces in fossâ sanguinis atrâ
Tingit; & intinctas geminis accendit in aris.
Terque senem flammâ, ter aquâ, ter sulphure lustrat.
Interea validum posito medicamen aheno
Fervet, & exsultat; spumisque tumentibus albet.
Illîc Hæmoniâ radices valle resectas,
Seminaque, & flores, & succos incoquit acres.
Adjicit extremo lapides oriente petitos,
Et, quas Oceani refluum mare lavit, arenas,
Addit & exceptas lunâ pernocte pruinas,
Et strigis infames, ipsis cum carnibus, alas;
Inque virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi. Nec defuit illîc
Squamea Cinyphii tenuis membrana Chelydri,
Vivacisque jecur cervi: quibus insuper addit
Ora caputque novem cornicis sæcula passæ.
His & mille aliis postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali barbara munus;
Arenti ramo jampridem mitis olivæ
Omnia confudit; summisque immiscuit ima.
Ecce vetus calido versatus stipes aheno

BIBLIOTECA·BOS·

NOTÆ.

256. *Profanos*] Non initiatos.

268. *Pruinas*] Illud est proculdubio, quod *spumam lunæ*, & *lunare virus* Lucanus vocitat, apud quem magicæ hujusmodi farraginis plurimâ invenies.

269. *Strigis*] Quæ avis est nocturna, mali ominis, magno capite, rostro adunco; in cujus generis volucres fagas vetulas infantibus, quorum sanguinem fugerent, vel quibus ubera admoverent, insidiantes, sese vertere fabulati sunt; quam ob rem præsertim infames.

271. *Ambigui*] Quia luporum induere formam, quos lycanthropos dixerunt, crediderunt veteres.

Ib. *Prosecta*] Eo nomine, itemque *prosicia* appellabantur viscera seu intestina, quæ in sacrificiis *prosecuissent*.

272. *Cinyphii Chelydri*] Testudinis aquaticæ, cujus generis habet Cinyps Africæ propria fluvius.

274. *Novem*] Ætatem hominum novis superat cornix: Aratus in Phænom. vocat ἐνεάζηλα κορώνη.

Fit

Fit viridis primò: nec longo tempore frondem
Induit; & ſubitò gravidis oneratur olivis.
At quàcunque cavo ſpumas ejecit aheno
Ignis, & in terram guttæ cecidêre calentes;
Vernat humus: floreſque, & mollia pabula ſurgunt.
Quod ſimul ac vidit, ſtricto Medea recludit
Enſe ſenis jugulum: veteremque exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis. Quos poſtquam combibit Æſon
Aut ore acceptos, aut vulnere, barba, comæque
Canitie poſitâ nigrum rapuêre colorem.
Pulſa fugit macies: abeunt pallorque, ſituſque;
Adjectoque cavæ ſupplentur ſanguine venæ;
Membraque luxuriant. Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos.

III. Viderat ex alto tanti miracula monſtri
Liber; & admonitus juvenes nutricibus annos
Poſſe ſuis reddi, capit hoc à Tethye munus.

IV. Neve doli ceſſent; odium cum conjuge falſum
Phaſias aſſimulat: Peliæque ad limina ſupplex
Confugit. Atque illam (quoniam gravis ipſe ſenectâ)
Excipiunt natæ. Quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ mendacis imagine cepit.
Dumque refert, inter meritorum maxima, demptos
Æſonis eſſe ſitus, atque hâc in parte moratur,
Spes eſt virginibus Peliâ ſubjecta creatis,
Arte ſuum parili revireſcere poſſe parentem,
Idque petunt: pretiumque jubent ſine fine paciſci.

fit primò viridis: nec multò poſt emittit folia, & ſtatim tegitur gravibus olivis. At quàcunque flamma eructavit ſpumas ex profundo cacabo, & guttæ calidæ ceciderunt in terram, ea viret, & ubi flores & tenera gramina ſuccreſcunt. Quod ſtatim atque Medea advertit, evaginato gladio aperuit guttur ſenis, & morata dum vetus ſanguis eſſet exhauſtus, implet illud ſuccis. Quos poſtquam Æſon abſorbuit aut acceptos ore aut plagâ, barbâ & capilli celeriter *acceperunt atrum colorem, candore depoſito. Macies expulſa abiit: pallor & ſqualor excedunt, & venæ capaces turgeſcunt cruore injecto, & artus pinguescunt. Æſon ſtupet, & ſe talem recordatur* fuiſſe *antè cùm quadraginta annos natus eſſet.*

III. *Bacchus conſpexerat ex cœlo prodigia tanti miraculi, & videns ætatem juvenilem poſſe reponi ſuis nutricibus, accipit hoc beneficium à Tethye.*

IV. *Neve fraudes omittantur, Phaſias fingit odium falſum cum marito; atque fugit ſupplex ad domum Peliæ: et ejus filiæ, quoniam ipſe tardus fuit ſenio, illam excipiunt: quas brevi aſtuta Colchis deluſit ſpecie fictæ benevolentiæ. Dumque narrat atque recenſet in numero maximorum beneficiorum, ſenium Æſonis eſſe ſublatum, atque inſiſtit in hâc parte* orationis, *ſpes eſt injecta filiabus Peliæ, patrem ſuum poſſe juvenilibus annis reſtitui pari artificio. Atque id poſcunt; & hortantur eam mercedem proponere quantam vellet.*

NOTÆ.

284. *Vernat*] Ut veris tempore ſolet, vireſcit.

288. *Barba*] Medea, inquit Palæphatus, invenit quæ canos capillos in nigros verteret. Prima quoque lavacrum calidum repperit, cujus vis medica vegetiores redderet homines, & ſanitati reſtitueret. Eam quoque teſtatur Diogenes apud Stobæum, rationem inveniſſe quâ molles & inertes fortes & prudentes fierent. Atque hinc locus datus fabulæ.

295. *Nutricibus*] Quas lib. III. v. 314. *Nyſeïdas* dixit; ſed Faſt. 5. *Hyadas*: Pherecydes apud Homeri Comment. *Dodonæas.*

296. *Tethye*] Apud quam (Oceani uxorem) latuiſſe Bacchum, dum Lycurgum fugeret, fabulæ tradiderunt.

297. *Doli*] Medeæ fraudibus aſſuetæ.

298. *Phaſias*] Medea ipſa, à Phaſi Colchorum fluvio ſic dicta.

Ib. *Peliæ*] Qui Pelias, Æſonis frater, Theſſaliæ regnum ſibi à fratre commiſſum quod Jaſoni adulto reſtitueret, per fraudem retinebat: quamobrem, dolis quoque, & ſimulato Jaſonis odio, Medea illam de medio tollere aggreditur.

302. *Meritorum*] Quibus ingratum Jaſonem ſibi maximè devincire ſtuduerat.

303. *Situs*] Squalores, & Senium.

Ib. *Moratur*] Ut puellis illis ſuum quoque patrem ad juveniles annos revocandi ſtudium injiceret.

306. *Pretium ſine fine*] Maximum & immenſum.

Illa aliquantulùm tacet; & videtur hærere, atque incertas facit mentes precantium ſimulatâ vultûs *gravitate. Mox poſtquam promiſit, ut fides, inquit, hujus beneficii ſit certior;* Aries *dux gregis, qui eſt provectior ætate inter oves veſtras, fiet agnus medicamento. Continuò villoſus* aries, *qui jam exhauſtus fuit multis annis, adducitur, cornu ſinuato circum vacua tempora: cujus poſtquam venefica aperuit flaccidum jugulum cultro Hæmonio, & tinxit ferrum pauculo cruore, miſcet ſimul artus pecudis & potentes ſuccos in profundo cacabo. Membra corporis contrahuntur, atque ſpoliatur cornibus; & annis* ſimul *cum cornibus; & teneri* agni *balatus auditur* in *medio aheno. Nec mora agnus erumpit, dum mirantur balatum; & exſultat fugâ; & ſequitur ubera lactea. Filiæ Peliæ admirando hæſerunt, & poſtquam promiſſa fecerunt fidem, tum verò acrius urgent. Sol ter exuerat jugo equos ingreſſos Oceanum occidentalem, & aſtra ſplendentia radiabant quartâ nocte, cùm Æetias fallendi perita imponit igni puram aquam, & gramina inutilia. Jamque ſomnus morti ſimilis oppreſſerat regem, corpore reſoluto, atque cuſtodes cum rege ſuo, quem* quidem ſomnum *incantamenta & vis magica linguæ creaverat. Filiæ admonitæ ſubiêrant cubiculum cum Colchide, atque circumſteterant lectum; Quid nunc hæretis pigræ? Nudate enſes, atque extrahite ſanioſum ſanguinem, ut repleam inanes venas ſanguine juvenili.*

Illa brevi ſpatio ſilet; & dubitare videtur:
Suſpenditque animos, fictâ gravitate, rogantes.
Mox ubi pollicita eſt, Quò ſit fiducia major
Muneris hujus, ait: qui veſtras maximus ævo eſt
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu:
Cujus ut Hæmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit ſanguine ferrum;
Membra ſimul pecudis, validoſque venefica ſuccos
Mergit in ære cavo. Minuuntur corporis artus:
Cornuaque exuitur, nec non cum cornibus annos:
Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora, balatum mirantibus exilit agnus:
Laſcivitque fugâ; lactantiaque ubera quærit.
Obſtupuêre ſatæ Peliâ: promiſſaque poſtquam
Exhibuere fidem, tum verò impenſiùs inſtant.
Ter juga Phœbus equis in Ibero gurgite merſis
Demſerat, & quartâ radiantia nocte micabant
Sidera; cùm rapido fallax Æëtias igni
Imponit purum laticem, & ſine viribus herbas.
Jamque neci ſimilis, reſoluto corpore, regem,
Et cum rege ſuo cuſtodes ſomnus habebat,
Quem dederant cantus, magicæque potentia linguæ.
Intrârant juſſæ cum Colchide limina natæ:
Ambiêrantque torum: Quid nunc dubitatis inertes?
Stringite, ait, gladios: veteremque haurite cruorem,
Ut repleam vacuas juvenili ſanguine venas.

NOTÆ.

308. *Fictâ gravitate*] Quia difficile fuiſſet tantum beneficium impetrare; quod quidem eò Medea ſimulabat, ut magìs rogantium accenderet deſiderium, ipſa verò proditionis ſuſpicione liberetur.

Ib. *Animos rogantes*] Sic *dextram precantem* dixit Virgilius.

309. *Quò ſit*] Quò firmiùs credatis me largiri vobis poſſe quod rogatis.

315. *Exiguo*] Non enim ſanguine abundant animalia ſenio confecta.

323. *Exhibuêre fidem*] Quandoquidem aries Medeæ operâ agni laſciviam recepiſſet.

324. *Ter juga*] Hoc eſt; *tres dies tranſierant.* Nam Phœbus, adveniente nocte, fingitur demere juga equis, qui currum ejus trahunt.

324. *Ibero*] Mari occiduo ſeu Atlantico, in quod Iberus fluvius Hiſpaniæ ſe exonerat. Ex ſenſu vulgi ſol dicitur ſe in æquore Heſperio mergere ibique diurnum emenſus iter, equos reficere.

328. *Reſoluto*] In ſomno partes corporis diſſolvi videntur.

In

In manibus veſtris vita eſt, ætaſque parentis.
Si pietas ulla eſt, nec ſpeſ agitatis inanes,
Officium præſtate patri; teliſque ſenectam
Exigite; & ſaniem conjecto emittite ferro.
His, ut quæque pia eſt, hortatibus impia prima eſt,
Et nę ſit ſcelerata, facit ſcelus. Haud tamen ictus
Ulla ſuos ſpectare poteſt: oculoſque reflectunt;
Cæcaque dant ſævis averiæ vulnera dextris,
Ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus:
Semilacerque toro tentat conſurgere: & inter
Tot medius gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis, gnatæ? quid vos in fata parentis
Armat, ait? cecidêre illis animique, manuſque.
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abſtulit, & calidis laniatum merſit ahenis.
V. VI. Quòd niſi pennatis ſerpentibus iſſet in auras;
Non exempta foret pœnæ, fugit alta ſuperque
Pelion umbroſum Philyreïa tecta, ſuperque
Othryn, & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum ſublatus in aëra pennis,
Cùm gravis infuſo tellus foret obruta ponto,
Deucalioneas effugit inobrutus undas.
VII. Æoliam Pitenen a lævâ parte relinquit,
Factaque de ſaxo longi ſimulacra draconis:
Idæumque nemus, quo raptum furta juvencum

Vita atque anni veſtri patris ſunt in veſtris manibus. Si pietas eſt aliqua, nec ſpes concepiſtis fruſtraneas, benemeremini de parente; atque expellite ſenium cultris, atque tabum educite immiſſo ferro. His monitis, ut quæque maximè *eſt pia, prima eſt impia; & ne ſit nefaria, admittit nefas. Nulla tamen poteſt intueri ſuos ictus; & detorquent oculos, atque averſæ infligunt plagas incertas crudelibus manibus. Ille tamen in ſanguine merſus ſuſtinet membra cubito & ſemilacer conatur exilire lecto, atque medius inter tot enſes, porrigens lacertos exſangues, Quid agitis, filiæ, inquit; quid vos ad arma compellit contra vitam veſtri patris? Animi & manus earum elanguerunt. Medea præſcidit jugulum & voces illius plura locuturi, & diſcerptum projecit in ferventem cacabum.*

V. VI. *Quòd niſi in aërem ſe evexiſſet alatis draconibus non impurè* id facinus *tuliſſet: ſublimis evaſit & ſuper Pelion opacum, & domum Philyreïam, & ſuper Othryn, & ſedes antiqui Cerambi eventu inclytas. Hic raptus in aërem alis, auxilio nympharum, cum gravis terrâ fuit oppreſſa mari immiſſo, vitavit intactus aquas Deucalionei diluvii.*

VII. *Deſerit à ſiniſtrâ parte Pitanen Æoliam, & imaginem oblongi ſerpentis factam de lapide & ſilvam Idæam, quâ juvencum furtivum*

NOTÆ.

339. *Ut quæque*] Quò magis quæque pia erat, eò magis feſtinat patris ſanguinem emittere, quod revera erat impium.

342. *Cæca vulnera*] Quæ non videbant.

352. *Philyreïa tecta*] Quia in illis Theſſaliæ montibus verſatus eſt Chiron, Saturni & Philyræ filius.

353. *Othryn*] Qui mons Theſſaliæ.

Ib. *Cerambi*] Hic in avem à nymphis mutatus, ut alii in Scarabæum, in Parnaſſum (quam intelligit per *loca nota*) ſublatis ſuperfuit diluvio Deucalioneo.

Ib. *Veteris*] Antiquiſſimi, quippe qui ante diluvium vixerit.

356. *Deucalioneas.*] Quæ Deucalionis tempore terram obruerunt.

357. *Pitanen*] Urbs eſt Æoliæ haud procul à Caïci fluminis oſtio, in minore Aſiâ.

358. *Draconis*] De Leſbio illo loqui videtur, de quo poſtea Metam. XI. qui quod Orphei caput in Hebron abjectum, & ad Leſbum inde delatum, morſu violare tentâſſet, ab Apolline in ſaxum mutatus fuit. Atque ita optimè locorum ratio ſe habebit, ſiquidem juxta Leſbum, vel ſaltem ex ejus inſulæ adverſo, ſita eſt Pitane, quæ loca unà cum dracone ad ſiniſtram reliquerit.

359. *Idæumque nemus*] Phrygium dicit, nam & alius in Cretâ fuit mons Ida, qui non à ſiniſtrâ Medeæ iter facienti parte cum Leſbo & Pitane ſtare potuiſſet.

Ib. *Juvencum*]. Fuit Thyoneus Bacchi filius, ut ſcripſit Acro ad Horatii Carmin. lib. I. Od. 17. quam Phrygiis peſcoribus juvencum

Occuluit

ſub ſpecie cervi Bacchus celavit.

VIII. *Et quà genitor Corythi ſepultus eſt exiguâ arenâ.*

IX. *Itemque campos quos Mæra tremefecit novo latratu.*

X. Deſerit inſuper *urbem Eurypili, quâ matres Coæ induerunt cornua, quo tempore exercitus Herculis abiret.*

XI. *Et Rhodon Phœbæam, & Thelchinas Iälyſios, quorum oculos inficientes omnia aſpectu Jupiter exoſus, ſubjecit aquis fraternis.*

XII. *Præteriit etiam muros Cartheïos antiquæ Ceæ, quà pater Alcidamas erat admiraturus mitem, columbam potuiſſe oriri de corpore filiæ.*

Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi.
VIII. Quàque pater Corythi parvâ tumulatur arenâ.
IX. Et quos Mæra novo latratu terruit agros.
X. Eurypylique urbem, quâ Coæ cornua matres
Geſſerunt, tum cùm diſcederet Herculis agmen.
XI. Phœbeamque Rhodon, & Iälyſios Thelchinas,
Quorum oculos ipſo vitiantes omnia viſu
Jupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
XII. Tranſit & antiquæ Cartheïa mœniæ Ceæ,
Quà pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.
XIII. Inde lacus Hyries videt, & Cycneïa Tempe,
Quæ ſubitus celebravit olor. Nam Phyllius illic
Imperio pueri volucreſque, ferumque leonem
Tradiderat domitos: taurum quoque vincere juſſus
Vicerat; & ſpreto toties iratus amore,

XIII. *Poſtea intuetur ſtagna Hyries, & Tempe Cycnëia, quæ cycnus repentinus frequentavit. Nam Phyllius illîc obtulerat alites, & crudelem leonem ſuperatos juſſu pueri: domuerat etiam taurum, quem juſſus erat domare; atque amore toties contempto indignans,*

NOTÆ.

volunt abegiſſe, cujus causâ ab illis requireretur: Ipſum verò, ne furtum pateſceret, in venatorem, juvencum in cervum à Baccho mutatum fuiſſe.

361. *Quàque*] Cebrenam dicit Troadis oppidulum, ubi Paris, (Strabo, lib. XIII.) qui ex Oenone ſuſcepit Corythum, ſepultus fuit.

362. *Mæra*] Icarii fuit canis, nomine Mærâ, quæ Erigonæ patrem à paſtoribus peremtum ululatibus ſuis indicavit: unde & deorum voluntate in cœlum tranſlata, & communiori nomine Canicula dicta. Verùm de eâ hîc agi non eſt verisimile, ſiquidem in Atticâ Mæram illam fuiſſe conſtat, cùm jam quæ ad Medeæ ſiniſtram eſſent loca, Naſo percurrat.

363. *Eurypyli*] Hic fuit Herculis filius, qui in inſula Co regnavit, augur peritiſſimus.

Ib. *Quâ Coæ cornua matres*] Cos inſula eſt in Ægeo mari. Mulieres autem Coæ, cùm ægrè ferrent ab Hercule armenta Geryoni erepta per agros ſuos fuiſſe acta, Junone dicuntur conviciari: quare Juno eas omnes in vaccas transformavit.

364. *Herculis*] In Co inſulâ urbem cognominem expugnavit Hercules, cæſo Eurypylo, abductâque filiâ ejus Chalciope.

365. *Rhodon*] Quæ inſula eſt Mediterranei maris, Soli ſacra, ejus Coloſſo olim nobiliſſima.

Ib. *Iälyſios*] Qui Iaſum unam ex Rhodi urbibus tenuerunt.

Ib. *Thelchinas*] Fuerunt Thelchines Iaſyſi incolæ ex Cretâ profecti, periti artifices, ſed faſcinatores, quos Jupiter perdidit.

368. *Cartheïa*] A Cartheâ Ceæ inſulæ urbe, quæ quidem Cea Atticæ ab oriente eſt oppoſita in mari Ægæo.

371. *Lacus Hyries*] Id eſt, quem fecit Hyrie Cygni mater, amiſſi filii dolore in illum ſoluta.

Ib. *Cycneia Tempe*] Non Theſſalica illa celeberrima dicit, ſed Bœotica *Teumeſia*, à vicino Teumeſo monte appellata, quæ à Cycni caſu poëta jam videtur denominâſſe.

373. *Pueri*] *Cycni*, cujus amore Phyllius ille tenebatur.

Ib. *Volucres*] Vultures, quos amoris præmium Cycnus quoque petiverat, ut ex Antonini Liberalis Metam. didicimus.

Præmia

Præmia poſcenti taurum ſuprema negabat.
Ille indignatus, Cupies dare,-dixit; & alto
Deſiluit ſaxo. Cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
XIV. At genitrix Hyrie ſervari neſcia flendo
Delicuit; ſtagnumque ſuo de nomine fecit.
XV. XVI Adjacet his Pleuron: in quâ trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
XVII. XVIII. Inde Calaureæ Latoïdos aſpicit arva
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.
Dextera Cyllene eſt; in quâ cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.
XIX. Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis,
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſi;
Eumelique domum lugentis in aëre natam.
XX. Tandem vipereis Ephyren Pyrenida pennis
Contigit. Hîc ævo veteres mortalia primo
Corpora vulgârunt pluvialibus edita fungis.
XXI. Sed poſtquam Colchis arſit nova nupta venenis,

nolebat tradere taurum petenti eum *pro ultimâ mercede. Ille dolens, Volet, inquit, præbere: atque ſe præcipitem dedit de rupe. Omnes arbitrantur dejectum eſſe: at ille mutatus in cygnum tollebatur in aërem pennis candidiſſimis.*

XIV. *At mater Hyrie, ignara* ejus *ſalutis exhauſta eſt lacrymando, & fecit lacum de ſuo nomine.*

XV. XVI. *Pleuron ſita eſt juxta illam; in quâ Combe Ophias vitavit plagas filiorum agitatis alis.*

XVII. XVIII. *Inde videt campos Calaureæ Latoïdos conſcios regis mutati in avem cum uxore. Cyllene eſt dextrâ: in quâ Menephron erat concubiturus cum genetrice, pro conſuetudine crudelium ferarum.*

XIX. *Hinc procul ſpectat Cephiſum lugentem fata nepotis mutati ab Apolline in grandem vitulum marinum; & domum Eumeli, qui filiam in aëre morientem lugebat.*

XX. *Denique* Medea *pervenit Corinthum Pirenida pennis draconum. Antiqui dixerunt corpora humana hîc orta primis temporibus ex fungis pluvialibus.*

XXI. *Sed poſtquam nova nupta flagravit venenis Medeæ,*

NOTÆ.

377. *Ille*] Puer *Cycnus*.

382. *Pleuron*] Ætoliæ eſt urbs multùm ab Hyries lacu & Bœotiâ diſſita; quamobrem *Brauron* reponendum cum viris doctis arbitror, qui Atticæ, vicus eſt Geographis notiſſimus, Bœotiæ vicinus.

383. *Ophias*] Ophii filia.

384. *Calaureæ*] Quæ inſula eſt ſinûs Argolici inter Cretam & Peloponeſum Demoſthenis morte nota.

Ib. *Latoïdos*] Quam Latona pro Delo dicitur cum Neptuno permutâſſe.

385. *In volucrem*] Hic fuiſſe videtur Ceijx rex Trachinis, qui cùm tempeſtate in mari periſſet; poſtea unà cum uxore Halcyone in aves halcyonidas converſi ſunt, ut in lib. XI. fuſè deſcribitur.

386. *Cum matre*] Cum Bliade matre ſuâ, & Cyllene filiâ in Arcadiâ (ubi Mons Cyllene) concubuit. Hygin. fab. 253.

388. *Cephiſon*] Plures fuerunt Cephiſi; ſed hîc de Bæotico agi veriſimile eſt.

389. *Phocen*] Vitulum dicit marinum.

390. *Eumeli domum*] Patras dicit Achaiæ urbem maritimam, in quâ regnavit Eumelus; cujus filius Antheas, Triptolemi à patre hoſpitio accepti currum, dormiente illo, conſcendit, ex quo dejectus interiit. Atque adeò pro *natam, natum* legendum eſſe autumant. Antheam inſuper Eumeli filiam fuiſſe dicunt nonnulli quam in avem mutatum Eumelum ploraviſſe conjiciunt.

391. *Ephyren*] Corinthum dici, ab Ephyre Oceani filiâ, quæ ibi prima habitavit, ſic dictam.

Ib. *Pirenida*] A Pirene fonte, qui ad Acrocorinthi montis radices ſitus.

394. *Nova nupta*] Creüſa Creontis Corinthiorum regis filia; ad quam Medea, dolens ſibi eam à Jaſone præpoſitam, veſtem venenis imbutam miſit: per quam non Creüſa, ſed Creontis regia deflagravit.

Fla-

& mare utrumque ſpectavit domum regis incenſam. Medea gladium impium tingit ſanguine ſuorum filiorum: Et ſic mater iniquam de patre vindictam ſumens, vitavit arma Jaſonis. Hinc abrepta draconibus Titaniacis ſubit arces Athenienſes, quæ conſpexerunt pariter te, æquiſſime Phineu, teque ſenem Peripha volantes, & neptem Polypemonis ſuſtentatam novis alis.

Flagrantemque domum regis mare vidit utrumque.
Sanguine natorum perfunditur impius enſis;
Ultaque ſe malè mater, Iaſonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata draconibus, intrat
Palladias arces; quæ te, juſtiſſime Phineu,
Teque, ſenex Peripha, Pariter vidêre volantes,
Innixamque novis neptem Polypemonis alis.

XXII. *Ægeus hanc hoſpitio ſuſcipit, vituperandus in hoc uno facinore; neque hoſpitium eſt ſatis, jungit* eam fibi *etiam jure connubii. Jamque Theſeus advenerat filius incognitus patri, qui pacem firmaverat in Iſthmo bimari ſuâ virtute. Medea parat in hujus cladem venenum, quod olim advexerat ſecum à regionibus Scythicis. Illud dicunt ſatum ex dentibus canis Echidneæ. Eſt antrum obſcurum caliginoſo aditu; eſt iter devexum, per quod heros Tyrinthius abſtraxit vinculis* firmiter & quaſi *adamante complicatis Cerberum reluctantem, & detorquentem oculos à die & radiis ſplendidis qui impulſus irâ rabioſâ ſimul replevit aërem latratu triplicis oris; & infecit virentes campos ſpumis albis. Has credunt coactas, & nactas ſuccum feracis & fœcundæ terræ aſſumſiſſe potentiam nocendi. Quæ vivacia, quia progerminant in durâ rupe,*

XXII. Excipit Hanc Ægeus, facto damnandus in uno:
Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoq; fœdere jungit.
Jamque aderat Theſeus proles ignara parenti:
Qui virtute ſuâ bimarem pacaverat Iſthmon.
Hujus in exitium miſcet Medea quod olim
Attulerat ſecum Scythicis aconiton ab oris.
Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. Specus eſt tenebroſo cæcus hiatu:
Eſt via declivis, per quam Tyrinthius heros
Reſtantem, contraque diem, radioſque micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis,
Cerberon abſtraxit: rabidâ qui concitus irâ
Implevit pariter ternis latratibus auras,
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concrêſſe putant: nactaſque alimenta feracis
Fœcundique ſoli, vires cepiſſe nocendi.
Quæ, quia naſcuntur durâ, vivacia, caute,

NOTÆ.

395. *Utrumque*] Ionium & Ægeum inter quæ poſita eſt Corinthus.

396. *Natorum*] Mermeri & Pheretis, quos ex Medeâ Jaſon ſuſceperat; ipſe dolore amens in patris vindictam mactavit. Quanquam à Corinthiis trucidatos alii voluerunt.

398. *Titaniacis*] Ex Titani ſanguine ortis; vel quos à Titane ſeu ſole Medea cum curru acceperat.

399. *Pallodias*] Athenas à Pallade, quæ ibi præcipuè colebatur, ita dictas.

401. *Polypemonis*] Cui & *Procuſtes* nomen fuit, quem quidem latronem Theſeus occidit: De nepti, nil de Periphâ & Phineo, non habeo quod referre poſſim.

402. *Ægeus*] Qui Theſei pater.

404. *Ignara*] Quia Ægeus Æthram uxorem apud Pittheum patrem ſuum commorantem juſſerat non priùs ad ſe filium mittere quàm ſaxum, cui calceos et enſem ſubjecerat, per ſe adultus revolvere poſſet.

405. *Iſthmon*] Corinthiacum, quem latrones inſederant à Theſeo peremti.

407. *Aconiton*] Herba veneni, ut aiunt, præſentiſſimi, quam quidem ex Cerberi canis, ad ſuperos ab Hercule tracti, bile natam fuiſſe volunt. Plin. l. II. c. 27.

408. *Echidneæ*] Quia ex Echidnâ monſtro ortus Cerberus.

409. *Specus*] Apud Heracleam Ponticam, ubi monſtratur is ad inferos aditus, copioſè naſcitur. Plin. ibid.

410. *Tirynthius heros*] Herculem dicit à Tirynthe, ubi natus eſt.

411. *Contraque diem*] Quam non conſuevit intueri inferorum canis.

Agreſtes

Agreſtes aconita vocant. Ea conjugis aſtu
Ipſe parens Ægeus nato porrexit, ut hoſti.
Sumſerat ignarâ Theſeus data pocula dextrâ;
Cùm pater in capulo gladii cognovit eburno
Signa ſui generis; facinuſque excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis.

XXIII. At genitor, quanquam lætatur ſoſpite nato;
Attonitus tantum leti diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas, fovet ignibus aras,
Muneribuſque Deos implet; feriuntque ſecures
Colla toroſa boum vinctorum cornua vittis.
Nullus Erechthidis fertur celebratior illo
Illuxiſſe dies. Agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. Te, maxime Theſeu,
Mirata eſt Marathon Cretæi ſanguine tauri:
Quodque ſuis ſecurus arat Cromyona colonus,
Munus, opuſque tuum eſt. Tellus Epidauria per te
Clavigeram vidit Vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cepheſias ora Procruſten:
Cercyonis letum vidit Cerealis Eleuſis.

ruſtici appellant Aconita. Ipſe pater Ægeus illa tulit filio tanquam hoſti, uxoris dolo. Theſeus neſcius acceperat oblata pocula dextrâ; cùm parens cognovit in capulo eburno enſis indicia ſuæ ſtirpis, et depulit ſceleſtum venenum ab ore. Illa vitavit mortem, incantatione ſuâ nebulas ſibi inducens.

XXIII. *At pater Ægeus, quamvis gaudet filio incolumi, ſtupens tantum facinus potuiſſe patrari, levi intervallo mortis incendit ignem ſuper altaria; et cumulans dona diis offert; ſecures percutiunt colla nervoſa taurorum-babentium cornua religata tæniis. Nullus dies dicitur illuxiſſe majori cultu ab Erechthidis celebratus. Patres et ipſa plebs frequentant epulas; atque, Baccho ſtimulante ingenium, cantant verſus. Te mirata eſt Marathon, maximè Theſeu, ſanguine tauri Cretæi; et tuum eſt donum atque opus, quòd agricola tutus ab apro Cromyonios colit agros. Terra Epidauria vidit progeniem Vulcani clavam gerentem à te obrutam: Regio Cepheſias vidit quoque ferum Procruſten peremptum; Eleuſis Cerealis vidit mortem Cercyonis.*

NOTÆ.

419. *Aconita vocant*] Ἀπὸ τῆς Ἀκόνης, à Cote; quòd in cotibus naſcatur.

Ib. *Conjugis*] Medeæ, quæ ut regni ſucceſſionem ad filium Medum derivaret, advenientem Theſeum è medio tollere properabat.

423. *Signa ſui generis*] Id eſt, quibus prolem ſuam cognoſcere antè inſtituerat, cùm ſaxo enſem cum calceis ſuppoſuit.

Ib. *Facinus*] Aconitum, quod ipſe Theſeo propinaverat.

424. *Nebulis*] Quibus illa delituit.

426. *Diſcrimine*] Differentiâ. Parum enim abfuit, quin Theſeus venenum hauriret.

430. *Erechthidis*] *Athenienſibus*, ab Erechtheo ſic dictis.

433. *Te, maxime Theſeu*] Hoc pro carmine eſt, quod in Theſei laudem cecinerunt Athenienſes.

434. *Marathon*] Urbs eſt agri Attici.

Ib. *Cretæi*] Taurum dicit efferatum, Cretam infeſtantem, quem domandum Euryſtheus Herculi propoſuit. Illum verò ad ſe perductum Euryſtheus dimiſit, quem, cùm Atticam devaſtaret, Theſeus mactavit.

435. *Suis*] Cromyoniam dicit ſuem à Theſeo interfectam, quæ Cromeonem agri Corinthiaci vicum infeſtabat.

436. *Tellus Epidauria*] Fuit Epidaurus Peloponneſi oppidum, Æſculapii templo clarum.

437. *Prolem*] Periphetam dicit circa Epidaurum latrocinia ſua exercentem, qui à κορύνη ſeu clavâ, *Corynetas* dictus eſt.

438. *Cepheſias*] Quà Cephiſus præterfluit Eleuſin, urbem Atticæ.

Ib. *Procuſten*] Hic hoſpites in lecto quodam proſtratos, longiores decurtabat, breviores extendebat.

439. *Cercyonis*] Qui viatores in palæſtrâ victos, aut etiam certare recuſantes interficiebat. Pauſan. in Atticis.

Ib. *Cerealis*] Quia in illo Atticæ vico *majora* Cereris myſteria celebrabantur.

Ille Sinis interiit, perverſe uſus ingentibus viribus; qui poterat flectere firmas arbores; et cogebat à faſtigio ad terram pinus latè dejecturas corpora hominum. *Iter ad Alcathoën & muros Lelegeïos eſt ſecurum et apertum Scirone occiſo: Et terra, et aqua recuſat locum oſſibus disjecti latronis, quæ diu agitata tempus dicitur mutâſſe in petras: & nomen Scironis illic manet. Si velimus recenſere laudes tuas, et annos tuos,* præclara *geſta ſuperent annos. Concepimus vota publica pro te, ô invicte; in tui gratiam indulgemus Baccho. Regis* domus *perſonat acclamationibus populi, & precibus benevolentium; neque locus ullus lugubris eſt in totâ urbe.*

XXIV. *Neque tamen (uſque adeò nulli lætitia pura eſt, atque aliquid triſtitiæ objicitur feſtivis) Ægæus ſenſit voluptatem tutam, filio recuperato. Minos vocat ad arma; qui tametſi potens eſt militibus, et navibus, irâ tamen paternâ* ob filii mortem *fortior evadit, et vindicat mortem Androgei æquis armis. Tamen ante bellum comparat copias auxiliares, et quâ claſſe creditus eſt valere, percurrit maria celeri claſſe. Hinc ſibi adjungit Anaphen et regna Aſtypaleïa. Anaphen pollicitis, regna Aſtypaleïa minis:*

Occidit ille Sinis, magnis malè viribus uſus;
Qui poterat curvare trabes; & agebat ab alto
Ad terram latè ſparſuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes
Compoſito Scirone patet; ſparſique latronis
Terra negat ſedem, ſedem negat oſſibus unda:
Quæ jactata diu fertur durâſſe vetuſtas
In ſcopulos. Scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos, annoſque tuos numerare velimus,
Facta premant annos. Pro te, fortiſſime, vota
Publica ſuſcipimus: Bacchi tibi ſumimus hauſtus.
Conſonat aſſenſu populi, precibuſque faventûm
Regia: nec totâ triſtis locus ullus in urbe eſt.
XXIV. Nec tamen (uſque adeò nulli ſincera voluptas;
Sollicitique aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato ſecura recepto.
Bella parat Minos; qui quanquam milite, quanquam
Claſſe valet, patriâ tamen eſt firmiſſimus irâ:
Androgeïque necem juſtis ulciſcitur armis;
Ante tamen bellum vires acquirit amicas:
Quâque potens habitus, volucri freta claſſe pererrat.
Hinc Anaphen ſibi jungit, & Aſtypaleïa regna;
Promiſſis Anaphen, regna Aſtypaleïa bello:

NOTÆ.

440. *Sinis*] Latro fuit Iſthmum obſidens, qui obvios quoſque ad pinus vi maximâ inflexas alligabat, quibus emiſſis miſeri diſtraherentur. Pari verò ſupplicio à Theſeo affectum fuiſſe eum refert Pauſanias.

443. *Alcathoën*] Megaras ab Alcathoo reſtauratus, poſtquam ſublato Niſo vaſtatæ fuiſſent à Minoë. Pauſan. in Att.

Ib. *Lelegeïa*] A Lelege ædificatâ.

444. *Compoſito Scirone*] Quia hunc Scironem in illis locis graſſantem, quæ ab eo *Scironia* ſaxa dicta ſunt, ex iiſdem ſcopulis Theſeus in mare deturbavit: unde alios latro ille pedibus, quos ſibi lavari jubebat, præcipites dare ſolitus fuerat.

446. *Scopulis*] *Scironides petræ* dicuntur.

449. *Facta premant*] Id eſt, *Annos numero facta ſuperabunt.*

Ib. *Vota*] *Theſeïa* feſta ſignificat, Athenienſibus in Theſei honorem inſtituta.

456. *Minos*] Jovis filius ex Europâ, rex Cretæ, qui Athenienſibus peſtem imprecatus, quòd filium Androgeum per invidiam occidiſſent: grave quoque adverſus eoſdem bellum excitavit.

457. *Patriâ irâ*] Patri conveniente ob cædem filii Androgei.

461. *Anaphen*] Cretici pelagi eſt inſula.

Ib. *Aſtypaleïa*] Ab Aſtypalæâ inſulâ Carpathii maris.

Hinc humilem Myconon, cretoſaque rura Cimoli,
Florentemq; Cythnon, Scyron, planamq; Seriphon,
Marmoreamque Paron, quàque impia prodidit arcem
Sithonis accepto, quod avara popoſcerat, auro.
Mutata eſt in avem, quæ nunc quoque diligit aurum;
Nigra pedem, nigris velata monedula pennis.
XXV. At non Oliaros, Didymæque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæque ferax Peparethos olivæ,
Gnoſſiacas juvêre rates; latere inde ſiniſtro
Oenopiam Minos petît Æacideïa regna.
Oenopiam veteres appellavêre; ſed ipſe
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæque virum cognoſcere famæ
Expetit. Occurrunt illi Telamonque, minorque
Quam Telamon, Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipſe quoque egreditur tardus gravitate ſenili
Æacus; &, quæ ſit veniendi cauſa, requirit.
Admonitus patrii luctûs ſuſpirat, & illi
Dicta refert rector populorum talia centum:
Arma juves oro pro gnato ſumpta; piæque
Pars ſis militiæ. Tumulo ſolatia poſco.

hinc parvam Myconon, & campos cretoſos Cimoli, & Cythnon claram, Scyron, & Seriphon planam, & Paron marmore abundantem, & quà impia Sithonis prodidit arcem, auro accepto, quod avara expetiârat. Verſa eſt in avem, quæ etiamnum amat aurum; atra pedibus monedula, tecta atris pennis.

XXV. *At non Oliaros, & Didymæ, & Tenos, & Andros, & Gyaros, & Peparethos fertilis ſplendidæ olivæ opem tulerunt navibus Cretenſibus. Poſtea Minos venit Oenopiam, regna Æacideïa à parte lævâ, Antiqui dixerunt Oenopiam; ſed ipſe Æacus vocavit Æginam, nomine matris. Populus accurrit, & cupit cernere virum tantâ laude* celebratum. *Telamon, & Peleus junior quàm Telamon, & Phocus tertius filius, obviàm illi procedunt. Ipſe etiam Æacus gravatus tarditate ſenili* ex ædibus *prodîit; & petit quæ ſit cauſa adventûs. Rex centum civitatum recordatus luctûs paterni ſuſpirat, & illi narrat talia: Precor, ut tuearis arma capta pro ulciſcenda* filii *nece, & venias in ſocietatem belli piâ* causâ ſuſcepti: *Peto* ultionem, *quæ ſepultos* manes *placet.*

NOTÆ.

463. *Myconon*] Eſt Mycone, ſeu Myconus, Ægæi maris inſula, una ex Cycladibus.

Ib. *Cimoli*] Quæ inſula eſt in Cretico mari, inter Sporadas.

464. *Cythnon*] Hæc, cum tribus ſequentibus, inter Cycladas recenſetur.

465. *Quàque*] Locus hic proculdubio corruptus: Nec ſatis ſequentia inter ſe cohærent.

466. *Sithonis*] Thracia aliqua mulier, à Sithoniâ Thraciæ parte.

468. *Nigra*] Rubris pedibus eſſe monedulas, quibus monetæ amor & furacitas nomen dedit, ſcripſerunt alii.

469. *At non Oliaros*] Inſulæ ſunt Ægæi ex Cycladibus, quæ Minoïs auxilium adverſus Athenienſes non tulerunt.

Ib. *Didymæ*] Ita dictæ à figurâ; *gemellæ* namque videntur.

Ib. *Tenos*] Neptuni templo celebris fuit.

Ib. *Andros*] Ab Andro Anii filio cognominata.

470. *Gyaros*] Hanc inter Sporadas recenſent nonnulli, quæ ad Cycladas referri debet. Steriliſſima fuit inſula; quò etiam noxios Romani deportabant.

Ib. *Peparethos*] Inter Cycladas etiam numeratur, olco abundans.

471. *Gnoſſiacas*] Naves Minoïs, cui Gnoſſus urbs Cretica regia fuit.

472. *Oenopiam*] Æginam dicit inſulam in Sinu Saronico, Æacidarum origine mariſque imperio olim nobilem, cujus nomen mutavit Ægina Aſopi filia, Æaci mater, illuc à Jove tranſlata.

Ib. *Æacideïa*] Ubi Æacus Jovis filius regnavit.

474. *Nomine*] Hinc orta Junonis invidia, immiſſaque peſtilentia.

476. *Telamon*] Æaci filius, ut & Peleus & Phocus.

480. *Luctûs*] Propter Androgeum Minoïs filium interfectum.

481. *Rector*] Minos Cretæ inſulæ, centum urbibus olim celebris, rex ipſe celeberrimus.

Huic

Ad quem Aſopiades reſpondit Poſcis impoſſibilia, & non admittenda meæ tivitati; neque enim ulla eſt terra magìs amica, quam hæc Cecropidis: Ea ſunt fœdera inter nos. Illa *mœſtus diſcedit, atque inquit, Magno tibi conſtabunt tua fœdera; & ſatiùs ducit eſſe bellum minitari quàm gerere, atque ibi antè perdere ſuas opes. Claſſis Lyctia poterat videri ex mœnibus Ocnopiis; cùm navis Attica impulſa pleno velo appellit, & ſubit portus amicos, quæ vehebat Cephalum, atq; undè juſſa patriæ Æacidæ juvenes agnoverunt Cephalum, quamvis non viſum longo tempore, & dextras junxerunt, & duxerunt ad domum genitoris. Heros* corpore *præſtans, & habens etiamnum indicia priſtinæ formæ ingreditur; & gerens ramum olivæ domeſticæ, ætate provectior, habet à dextrâ & ſiniſtrâ, duos juniores Clyton & Buten Pallante ſatos. Poſtquam primi congreſſus exhauſerunt ſuam orationem, Cephalus exponit* mandata *quæ ab* Athenienſibus *acceperat, & petit auxilium; & memorat fœdus, & jura majorum; atque adjicit imperium totius Achaiæ affectari. Poſtquam ita defendiſſet cauſam concreditam eloquio, Æacus, lævâ poſitâ in capulo ſceptri, Ne, inquit, opem poſcite, Athenæ, ſed accipite. Neque parum fidenter exiſtimate opes, quas hæc inſula habet,* eſſe *veſtras; immo omnis iſte ſplendor rerum mearum diſcedat. Non careo viribus; ſupereſt mihi miles, atque in hoſtem. Dîs gratia, tempus eſt proſperum, ad quod excuſationem* negandi auxilii *non patitur. Immo, inquit Cephalus, ita eveniat, voveo ut tuæ opes augeantur civibus*

Huic Aſopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Haud facienda meæ: neque enim conjunctior ulla
Cecropidis hac eſt tellus. Ea fœdera nobis.
Triſtis abit: Stabuntque tibi tua fœdera magno,
Dixit; & utiliùs bellum putat eſſe minari,
Quàm gerere, atque ſuas ibi præconſumere vires.
Claſſis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris
Spectari poterat; cùm pleno concita velo
Attica puppis adeſt, in portuſque intrat amicos:
Quæ Cephalum, patriæque ſimul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes poſt tempore viſum
Agnovêre tamen Cephalum, dextraſque dedêre,
Inque patris duxêre domum. Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiamnum pignora formæ,
Ingreditur: ramumque tenens popularis olivæ
A dextrâ, lævâque duos ætate minores
Major habet, Clyton & Buten, Pallante creatos.
Poſtquam congreſſus primi ſua verba tulerunt:
Cecropidum Cephalus peragit mandata, rogatque
Auxilium; fœduſque refert, & jura parentum:
Imperiumque petit totius Achaïdos addit.
Sic ubi mandatam juvit facundia cauſam;
Æacus in capulo ſceptri nitente ſiniſtrâ,
Ne petite auxilium, ſed ſumite, dixit, Athenæ.
Nec dubiè vires, qui hæc habet inſula, veſtras
Ducite, & omnis eat rerum ſtatus iſte mearum.
Robora non deſunt. Supereſt mihi miles, & hoſti.
Gratia Diîs; felix & inexcuſabile tempus.
Immo ita ſit, Cephalus, creſcat tua civibus opto

NOTÆ.

484. *Aſopiades*] Æacus, ex Æginâ Aſopi filiâ ortus.

490. *Lyctia*] Cretenſis, in quâ quidem claſſe Lyctus etiam urbs Cretæ ſuos habeat milites.

495. *Cephalum*] Dejonis, vel, ut alii volunt, Mercurii & Herſes, quam Cecrops genuit, filium, virum formoſiſſimum, quem etiam Aurora amavit,

498. *Olivæ*] Pacis ſigni.

500. *Major*] Cephalus natu grandior.

Ib. *Pallante*] Qui Pallas Pandionis Athenarum regis fuit filius.

503. *Fœdus*] Quod Æginetas inter & Athenienſes percuſſum fuerat.

504. *Peti*] A Minoë: Quod, ut cauſæ ſuæ faveret, Æacumque periculi metu moveret, Cephalus addebat.

509. *Omnis eat*] In veſtrum auxilium. Malo legere cum Heinſio, *Communis rerum ſtatus iſte mearum eſt*; mihi ſcilicet cum Athenis.

510. *Mihi*] Hoc eſt, *Superſunt mihi milites, & adjuvandos, & repellendos hoſtes.*

Res

Res, ait. Adveniens equidem modò gaudia cepi;
Cùm tam pulchra mihi, tam par ætate juventus
Obvia proceſſit. Multos tamen inde requiro,
Quos quondam vidi veſtrâ priùs urbe receptus.
Æacus ingemuit; triſtique ita voce locutus:
Flebile principium melior fortuna ſequetur.
Hanc utinam poſſem vobis memorare! ſine ullo
Ordine nunc repetam. Neu longâ ambage morer vos;
Oſſa, ciniſque jacent, memori quos mente requiris.
Et quota pars illi rerum perſêre mearum!
Dira lues irâ populis Junonis iniquæ
Incidit exoſæ dictas à pellice terras.
Dum viſum mortale malum, tantæque latebat
Cauſa nocens cladis; pugnatum eſt arte medendi.
Exitium ſuperabat opem; quæ victa jacebat.
Principio cœlum ſpiſſâ caligine terras
Preſſit; & ignavos incluſit nubibus æſtus.
Dumque quater junctis implevit cornibus orbem
Luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
Letiferis calidi ſpirârunt flatibus Auſtri.
Conſtat & in fontes vitium veniſſe, lacuſque;
Milliaque incultos ſerpentum multa per agros
Errâſſe; atque ſuis fluvios temerâſſe venenis.
Strage canum primâ, volucrumq; oviumq; boumq;
Inque feris ſubiti deprênſa potentia morbi.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros; medioque recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus balatus dantibus ægros
Sponte ſuâ lanæque cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæque in pulvere famæ,
Degenerat palmas: veterumque oblitus honorum,
Ad præſepe gemit, morbo moriturus inerti.

Equidem modò appellens lætatus ſum, cùm tam elegans juventus, tam ſimilis ætate mihi occurrit: attamen multos inde exquiro, quos vidi olim cùm *exceptus* eſſem in *veſtrâ urbe. Æacus ſuſpiravit, atque ſic locutus eſt lugubri ſono: Lætior fortuna ſequetur triſte principium. Utinam poſſem vobis hanc referre! nunc narrabo ſine ullo ordine: et ne vos detineam prolixo verborum circuitu; quos expetis mente memori, jacent* nîl niſi *oſſa & cinis: & cùm illi occiderunt, quota pars occidit rerum mearum! Crudelis peſtis immiſſa eſt populis irâ Junonis infenſæ* atque *odio perſequentis tellurem appellatam ab adulterâ. Quamdiu ſtrages credita terreſtris, et parva cauſa tanti mali* nos *fugit, medicâ arte utebamur.* Atqui *Clades vincebat auxilium, quod nihil profuit. Initio aër incubuit terris opacâ caligine, et incluſit calores inertes nubibus. Et dum luna quater implevit orbem cornibus concurrentibus et quater diminuta diſſolvit orbem plenum, noti tepentes flaverunt auris peſtiferis. Certum eſt* corruptionem aëris *irrepſiſſe in fontes, et flagna, atque multa millia anguium ſerpſiſſe per campos deſertos, et infeciſſe flumina ſuis venenis. Vis mali præcipitis primò nota* eſt *interritu canum et avium, & ovium, et boum, itemque ferarum. Miſer agricola ſtupet fortes tauros procumbere inter* arandum, *atque cadere in medio ſulco. Vellera ultro deſluunt ovium gregibus emittentibus balatus languidos, et corpora extenuantur. Equus nuper generoſus, multâ laude* nobilis *in campo contemnit victoriam; atque immemor bonorum præteritorum gemit ad præſepe periturus morbo ignavo.*

NOTÆ.

518. *Melior*] Quia poſtquam ſuorum jactum enarraverit Æacus, Jovis beneficium memorabit

523. *Lues*] Peſtem dicit, cujus deſcriptionem plerique omnes poëtæ ex Thucydide, qui peſtem Athenienſem elegantiſſimè expreſſit, deſumpſerunt.

524. *Exoſæ*] Æginam inſulam, à pellice quam odit denominatam.

536. *Strage canum*] Hæc ex primo Iliad. ſumpta videntur. Pendules enim ad terram pronæ, & cerebro minùs frigidæ quam homines τῶν νοσεόντων; ἀτμὶς, *hauriebant, et ex iis primùm quibus* odora vis.

Aper oblitus est frendere: Cervi non credit cursui; neque ursi invadunt valida armenta. Morbus retinet omnia; atque corpora turpia strata sunt per nemora, per campos, et per vias. Aër est infectus odoribus. Stupenda dico. Neque canes, neque aves rapaces, neque lupi villis eandentes illa cadavera gustaverunt: liquefacta diffluunt, atque officiunt halitu, et spargunt latè contagia. Lues dimanavit ad infelices agricolas clade majore, atque grassatur intra muros magnæ urbis. Primò præcordia æstuant atque rubor & difficilis respiratio sunt signa ardoris inclusi. Lingua aspera turget, atque ora exsiccata hiant venis exsultantibus; et aër infectus attrahitur per hiatum. Nequeunt tolerare supposítas vestes, aut ullos amictus: sed immittunt pectora inflata in humum: neque corpus refrigeratur terrâ, sed terra ardet ex corpore imposito. *Neque medicus opem ferre potest, et ipsa fera lues invadit eos; atque artes nocent iis qui illas profitentur. Quò quisque propius accedit, et fidelius fert opem morbido, celeriùs mortem incurrit. Et cùm spes salutis recessit, et cognoscunt finem contagii in obitu, obsequuntur libidini; neque ullo modo sunt solliciti de eo quod juvet; nihil enim juvat. Hinc inde, pudore abjecto consistunt ad fontes, et flumina, et amplos puteos: neque antè est sitis adempta potando, quàm vita. Multi ibi oppressi non possunt inde sese tollere; atque pereunt in ipsis aquis: nonnullus tamen etiam illas bibit. Et, adeò tædet odiosi tori infelices, ut inde prorumpant; vel si vires impediunt stare, devolvant corpora in terram, et quisque vitet suas domos; suæ sedes cuique videntur exitiales. Et quia causa ignoratur, locus causa creditur vitii. Cerneres semimortuos vagari per vias, dum poterant consistere; alios lugentes et humi stratos et torquentes oculos ultimo motu.*

Non aper irasci meminit; non fidere cursu
Cerva; nec armentis incurrere fortibus ursi.
Omnia languor habet; Silvisque, agrisque, viisque
Corpora fœda jacent. Vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. Non illa canes, avidæve volucres,
Non cani tetigêre lupi: dilapsa liquescunt,
Afflatuque nocent; & agunt contagia latè.
Pervenit ad miseros damno graviore colonos
Pestis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viscera torrentur primò; flammæque latentis
Indicium rubor est, & ductus anhelitus ægrè.
Aspera lingua tumet; trepidisque arentia venis
Ora patent; auræque graves captantur hiatu.
Non stratum, non ulla pati velamina possunt;
Dura sed in terrâ ponunt præcordia: nec fit
Corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
Nec moderator adest: inque ipsos sæva medentes
Erumpit clades; obsuntque auctoribus artes.
Quò propior quisque est, servitque fideliùs ægro,
In partem leti citiùs venit. Utque salutis
Spes abiit, finemque vident in funere morbi;
Indulgent animis: & nulla, quid utile, cura est:
Utile enim nihil est. Passim positoque pudore,
Fontibus, & fluviis, puteïsque capacibus hærent:
Nec priùs est extincta sitis, quàm vita, bibendo.
Inde graves multi nequeunt consurgere, & ipsis
Immoriuntur aquis: aliquis tamen haurit & illas.
Tantaque sunt miseris invisi tædia lecti;
Prosiliunt; aut, si prohibent consistere vires,
Corpora devolvunt in humum; fugiuntque penates
Quisque suos: sua cuiq; domus funesta videtur.
Et quia causa latet, locus est in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum stare valebant,
Aspiceres; flentes alios, terræque jacentes;
Lassaque versantes supremo lumina motu.

NOTÆ.

550. *Dilapsa*] Cadavera intacta à canibus & vulturibus tabe absumebatur.

551. *Afflatuque nocent*] Expirant enim odoris foeditatem intolerabilem.

561. *Moderator*] Medicum dicit.

562. *Obsunt*] Quia dum apud ægros versantur, peste quoque corripiuntur.

[Mem-

[Membraque pendentis tendunt ad ſidera cœli,
Hîc, illîc ubi mors deprênderat exhalantes.]
Quid mihi tunc animi fuit? an, quod debuit eſſe,
Ut vitam odiſſem, et cuperem pars eſſe meorum?
Quò ſe cunque acies oculorum flexerat, illîc
Vulgus erat ſtratum. Veluti cùm putria motis
Poma cadunt ramis, agitatâque illice glandes.
Templa vides contrà gradibus ſublimia longis:
Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura tulit? quoties pro conjuge conjux,
Pro gnato genitor, dum verba precantia dicit,
Non exoratis animam finivit in aris,
Inque manu thuris pars inconſumpta reperta eſt!
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri!
Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriâque, tribuſque
Cùm facerem natis, mugitus victima diros
Edidit; & ſubitò collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.
Fibra quoq; ægra notas veri, monituſq; Deorum
Perdiderat. Triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
Ante ipſas, quò mors foret invidioſior, aras,
Pars animam laqueo claudunt; mortiſque timorem
Morte fugant: ultroque vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus: neque enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras: aut dantur in altos
Indotata rogos. Et jam reverentia nulla eſt:
Deque rogis pugnant; alieniſque ignibus ardent.

Atque hinc inde ubi mors corripuerat efflantes animam, tollunt artus ad aſtra cœli imminentis. Quid mihi fuit tunc mentis? an, quod oportuit eſſe, ut vitam odio haberem, et optarem eſſe pars meorum qui occubuerunt? *In quamcunque partem lumen oculorum ſeſe obverterat, ibi erat plebs jacens: quemadmodum cùm poma corrupta defluunt ramis agitatis, aut glandes quercu concuſſâ. Cernis è regionè templa excelſa longis gradibus; Jovi dicata ſunt. Quis non immiſit thura inutilia illis aris? Quoties dum conſors tori fundit preces pro conſorte, pater pro filio, efflavit ſpiritum ad altaria? eorum vota* non *audientium? Atque pars thuris inventa eſt integra in manu. Quoties boves adducti ad templa procubuerunt non expectato ictu, dum ſacerdos fundit preces, et ſpargit vinum purum inter cornua. Cùm ipſe ego ſacra facerem Jovi pro me, pro patriâ, atque tribus filiis, victima emiſit horrendos mugitus; atque ſtatim procumbens ſine ullis ictibus, infecit cultros immiſſos pauco ſanguine. Fibra etiam morbida amiſerat ſigna quibus verum* cognoſcitur *et voluntas Deorum: fera lues graſſatur in præcordia: Conſpexi cadavera proſtrata ad ſacra templorum limina; immo ad altaria ipſa, ut mors eſſet magìs odioſa. Pars ſuffocant ſpiritum fune, atque depellunt metum obitûs obitu, et arceſſunt fata ſponte accidentia. Corpora morti tradita nullis exſequiarum* honoribus *efferuntur pro more: neque enim valvæ erant capaces exſequiarum. Vel ſternuntur humi abſque ſepulturâ; vel inhonorata tolluntur in excelſos rogos. Neque jam ulla eſt veneratio: atque certant de rogis, et comburuntur alienis flammis.*

NOTÆ.

580. *Pendentis*] Undique ſuſpenſi, convexi.

587. *Vides*] Hoc dicit Æacus, digito templum demonſtrans.

594. *Fundit*] Poſt libatam, avulſus ſetis, poſt immolatam, ſale & farre fronti interſperſis, probata eſt hoſtia, vino, eoque mero, intea cornua fuſo.

595. *Haud expectato*] Lue, non ſecuri ceciderunt.

600. *Fibra*] Per viſcerum partes extremas futurorum veritatem rimari ſolebant Haruſpices; quæ quidem partes cùm morbo abſorptæ & vitiatæ eſſent, nullum indicium habebant.

606. *Nullis de more*] Nullo exequiarum honore honeſtata dicit cadavera, cùm ea *ne quidem* portæ capere potuiſſent quæ efferre ſtuduiſſent. *Funus* eſt pompa exequiarum.

609. *Indotata*] Nec thure in rogum ingeſto, nec ab amicis collatis muneribus contra quàm vulgò fiebat.

Nulli sunt qui lugeant: atque animæ nullis lacrymis honoratæ liberorum et virorum, et juvenem, et senum errant. Neque locus est satis vastus ad sepulchra, neque ligna satis copiosa ad ignes. Stupens tantâ perturbatione rerum miserarum, ô Jupiter, dixi siquidem non falsò dicunt te venisse in amplexus Æginæ Asopidos, Neque te pudet esse nostrum patrem, magne pater; vel restitue mihi meos, vel compone me etiam tumulo. Ille favoris indicium fecit fulgure, et tonitru prospero. Accipio, inquam, atque ora ista sint læta indicia tuæ voluntatis: pro pignore felici accipio præsagium quod mihi offers. Fortè a sistit quercus de semine Dodonæo; Jovi sacra ramosissima amplis ramis. Nos ibi vidimus formicas grana colligentes et trahentes parvo ore longo ordine magnum pondus, atque tenentes suam semitam per asperum corticem quercus. Cùm copiam admirarer, Totidem, inquam, concede mihi cives, Parens optime, atque imple urbem hominibus *vacuam. Quercus excelsa concussa est atque strepitum cædit ramis agitatis sine vento. Artus tremuerant mihi timido, et capilli erant erecti horrore. Nihilominus deosculatus sum terram atque quercum: neque tardabar me sperare, sperabam tamen, atque servabam mente mea desideria. Nox subsequitur; atque sopor invadit corpora defatigata sollicitudinibus. Eadem quercus visa est mihi adesse coram oculis, totidem habens ramos, et totidem animalia ramis; atque tremere eâdem agitatione; atque diffundere in proximos campos turbam* formicarum *grana ferentium. Quæ repentè visa est augeri, et major atque, major fieri,*

Qui lacryment, desunt: indefletæque vagantur
Natorumq; virûmq; animæ, juvenumq; senumque.
Nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
Jupiter ô, dixi, si te non falsa loquuntur
Dicta sub amplexus Æginæ Asopidos îsse:
Nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem;
Aut mihi redde meos: aut me quoque conde sepulchro.
Ille notam fulgore dedit, tonitruque secundo.
Accipio, sintque ista precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi: quod das mihi, pigneror, omen.
Fortè fuit juxtà patulis rarissima ramis
Sacra Jovi quercus de semine Dodonæo.
Hîc nos frugilegas aspeximus agmine longo
Grande onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugosoque suum servantes cortice callem.
Dum numerum miror, Totidem, pater optimè, dixi,
Tu mihi da cives: & inania mœnia reple.
Intremuit, ramisque sonum sine flamine motis
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerant, stabantque comæ. Tamen oscula terræ,
Roboribusque dedi: nec me sperare fatebar;
Sperabam tamen; atque animo mea vota fovebam.
Nox subit: & curis exercita corpora somnus
Occupat. Ante oculos eadem mihi quercus adesse,
Et ramos totidem, totidemque animalia ramis
Ferre suis visa est; parilique tremiscere motu:
Graniferumque agmen subjectis spargere in arvis.
Crescere quod subitò, & majus majusque videri,

NOTÆ.

611. *Vagantur*] Ex veterum opinione, qui insepultorum vel minùs splendidè compositorum umbras errare dictitabant.

616. *Asopidos*] Filiæ Asopi, qui Bœotiæ fluvius in sinum Corinthiacum labens.

623. *De semine Dodonæo*] Id est, ex illarum quercuum genere, quæ apud Dodonam crevêrunt. Dodona autem est civitas Chaoniæ reg. Epiri, sic dicta à Dodone Jovis & Europæ filiâ; huic propinquum erat nemus Jovi sacrum, ubi templum Jovis Dodonæi fuisse dicitur. Columbas in hâc silvâ vaticinantes fingunt, quòd Thessali mulieres fatidicas πελειαδας, i. e. *columbas* vocârunt: alii autem quercus ipsas vocales volunt, & consulentibus edere oracula solitas.

629. *Intremuit*] Firmandi ominis causâ, exauditis precibus.

Ac

Ac ſe tollere humo; rectoque adſiſtere trunco:
Et maciem numerumque pedum, nigrumq; colorem
Ponere; & humanam membris inducere formam.
Somnus abît. Damno vigilans mea viſa; querorq;
In Superis opis eſſe nihil. At in ædibus ingens
Murmur erat: voceſque hominum exaudire videbar,
Jam mihi deſuetas. Dum ſuſpicor has quoque ſomni,
Ecce venit Telamon properus: foribuſque recluſis,
Speque, fideque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere. Egredior: qualeſque in imagine ſomni
Viſus eram vidiſſe viros, ex ordine tales
Aſpicio, agnoſcoque. Adeunt; regemque ſalutant.
Vota Jovi ſolvo, populiſque recentibus urbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros,
Myrmidonaſque voco; nec origine nomina fraudo.
Corpora vidiſti. Mores, quos ante gerebant,
Nunc quoque habent: parcumque genus, patiensque laborum,
Quæſitique tenax, & qui quæſita reſervent.
Hi te ad bella pares annis, animiſque ſequentur,
Cùm primùm, qui te feliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.

XXVI. Talibus atque aliis longum ſermonibus illi
Implevêre diem. Lucis par ultima menſæ
Eſt data, nox ſomnis. Jubar aureus extulerat ſol:
Flabat adhuc Eurus; redituraque vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas;
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt. Sed adhuc regem ſopor altus habebat.

& ſe efferre ſupra terram & ſtare erecto corpore, & deponere gracilitatem, & copiam pedum & colorem atrum, & induere figuram humanam per artus. Sopor excuſſus eſt. Experrectus condemno mea inſomnia; atque doleo nihil eſſe auxilii à Diis. At murmur magnum erat in regiâ meâ, atque videbar audire ſonitum virorum cui jamdiu non fueram aſſuetus. Dum dubito ne & de hoc ſono ſomniavi tantùm, ecce Telamon adeſt feſtinans atque januâ apertâ, Genitor, inquit, comperies majora ſperatque fide tuâ. Prodi quæſo. Prodeo, atque video & cognoſco tales viros ſingulatim, quales credideram vidiſſe per ſimulacra ſoporis. Accedunt, & ſalutant me tanquam ſuum regem. Rependo vota Jovi, & diſtribuo urbem atque arva orbæ antiquis colonis in novos populos; atque appello Myrmidonas; neque ſpolio eos nativo nomine. Aſpexiſti corpora. Iiſdem vivunt moribus quibus priùs imbuti erant: gens parſimoniæ ſtudens, & labori addicta, & ſervans quod lucrifecit, & reponens parta in futurum. Hi annis atque fortitudine ſimiles comitabuntur te ad pugnas, ſtatim atque ſubſolanus, qui te feliciter adduxit, (ſubſolanus enim adduxerat) fuerit verſus in Notos.

XXVI. Illi conſumſerunt longum diem hujuſmodi atque aliis colloquiis. Pars diei noviſſima conceſſa eſt epulis, nox ſopori. Sol ſplendidus advexerat lucem; Subſolanus adhuc ſpirabat, atque impediebat carbaſa reverſura. Filii Pallantis celant ad Cephalum, qui provectior erat ætate; Cephalus & filii Pallantis una adeunt regem Æacum: ſed ſomnus gravis adhuc illum tenebat.

NOTÆ.

640. *Recto*] Qualis eſt hominum.

646. *Deſuetas*] Quia omnes prope tabe interîerant.

Ib. *Somni*] Quia res videbatur incredilis.

654. *Mirmidonaſque*] Μυρμηξ nempe Græcis formica dicitur: Revera autem illud ideo nomen Æginetis impoſitum, quòd formicarum more, prædonum metu in antris degerent, terram foderent & agriculturam exercerent qui Æaci precibus in homines mutati finguntur, quòd docente illo, naves ædificare hoſtibus reſiſtere, in hominum denique conſpectum prodire inceperint. Strabo lib. VIII.

660. *Auſtros*] Quibus ex Æginâ ad Athenas navigatio opportuna

662. *Pars ultima menſæ*] Prandia enim vetuſtiori ævo prorsùs ignota.

665. *Pallante ſati*] Pallantis Athenienſis filii duo Clytus & Butes.

Phocus excipit illos ad fores: nam Telamon atque ejus frater Peleus *habebant delectum virorum pro militiâ. Phocus ducit Athenienſes in penetralia, atque ornatos ſeceſſos regiæ, cum quibus ſtatim atque ſedit, videt Æoliden gerere manu telum fabricatum ex ligno ignoto, cujus mucro fuit aureus. Ille priùs pauca præfatus ex uſu communi, inquit, gaudeo ſilvis & ferarum interitu; quo tamen ex ligno ſit deſumptum jaculum, quod tractas, jam diu incertus ſum; certè ſi eſſet ex fraxino, eſſet colore flavo; ſi ex corno, nodus ineſſet. Neſcio ex quo ligno ſit: ſed noſtri oculi non aſpexerunt haſtile miſſile pulchrius iſto. Unus ex fratribus Athenienſibus reſpondet: Atque, inquit, miraberis in iſto utilitatem majorem formâ. Attingit quicquid appetit; & nulli ſubjicitur fortunæ; & redit ſanguine infectum nemine referente. Tum verò juvenis Nereïus percunctatur cuncta; quamobrem, et unde ſit ablatum; quis auctor tanti doni. Ille reddit quæ poposcit; ſed tacet quæ indecorum eſt referre, & quâ mercede acceperit;*

Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
Phocus in interius ſpatium pulchroſque receſſus
Cecropidas ducit. Cum queis ſimul ipſe reſedit,
Aſpicit Æoliden ignotâ ex arbore factum
Ferre manus jaculum, cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca priùs mediis ſermonibus ille locutus,
Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædiſque ferinæ:
Quâ tamen è ſilvâ teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito: certè, ſi fraxinus eſſet,
Fulva colore foret: ſi cornus, nodus ineſſet,
Unde ſit ignoro: ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri.
Excipit Actæis è fratribus alter: & uſum
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto.
Conſequitur quodcunque petit: Fortunaque miſſum
Non regit; & revolat nullo referente cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit
Cur ſit, & unde datum; quis tanti muneris auctor,
Quæ petit, ille refert; ſed, quæ narrare pudori eſt,
Quâ tulerit mercede, ſilet: tactuſque dolore
Conjugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Deâ, (quis poſſit credere?) telum
Flere facit, facietque diu; ſi vivere nobis
Fata diu dederint. Hoc me cum conjuge carâ
Perdidit. Hoc utinam caruiſſem munere ſemper!
Procris erat (ſi fortè magìs pervenit ad aures
Orithyïa tuas) raptæ ſoror Orithyiæ.
Si faciem moreſque velis conferre duarum,
Dignior ipſa rapi. Pater hanc mihi junxit Erechtheus:

atque mœrore commotus propter uxorem perditam, ſic incipit, lacrymis profluentibus. Hoc jaculum, nate Deâ (quis poſſit fidem adhibere?) mihi movet fletus, et movebit diu, ſi fata nobis conceſſerint vivere diu. Hoc me prodidit cum dilectâ uxore: utinam caruiſſem ſemper iſto dono! Procris (ſi fortè potiùs Orythyïa pervenit ad aures tuas) erat ſoror Orythyïæ ablatæ. Atque equidem *ipſa Procris dignior abripi; ſi velis comparare formam et mores utriuſque. Pater Erechtheus mihi hanc dedit conjugem;*

NOTÆ.

672. *Æoliden*] Cephalum Dionis filium Æoli nepotem, ſiquidem Deionem Apollodorus inter Æoli liberos recenſet.

674. *Mediis*] Id eſt, quæ in medium ſine omni peculiari ſcopo proferri ſolent.

681. *Alter*] Clytus nempe, ſeu Butes, de quibus ſuprà.

683. *Conſequitur*] Videtur ex Aquifoliâ factum; de quâ vide Plin. lib. XXIV. cap. 13.

685. *Nereius*] Phocus, quem ex Pſamathe Nereï filiâ Æacus ſuſtulit.

688. *Mercede*] Procri nempe uxore pro communicato lecto jaculum ab ipſâ Cephalus accepit: cùm ſeſe illa in hoſpitem mutâſſet; ſuam verò eſſe Cephalum non cognoviſſet.

690. *Deâ*] Pſamathe nymphâ, quam Phoci matrem diximus.

695. *Orithyïa*] Erechthei Athenienſium regis filia, quam ob formam Boreas rapuiſſe dicitur.

Hanc

Hanc mihi junxit Amor. Felix dicebar, eramque:
(Non ita Diis visum est) ac nunc quoq; forsitan essem.
Alter agebatur post pacta jugalia mensis:
Cùm me cornigeris tendentem retia cervis
Vertice de summo semper florentis Hymetti
Lutea manè videt pulsis Aurora tenebris:
Invitumque rapit. Liceat mihi vera referre,
Pace Deæ; quòd sit roseo spectabilis ore,
Quòd teneat lucis, teneat confinia noctis.
Nectareis quòd alatur aquis: ego Procrin amabam:
Pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
Sacra tori, coïtusque novos, thalamosque recentes,
Primaque deserti referebam fœdera lecti.
Mota Dea est: &, Siste tuas, ingrate, querelas,
Procrin habe, dixit. Quòd si mea provida mens est,
Non habuisse voles. Meque illi irata remisit.
Dum redeo, mecumque Deæ memorata retracto,
Esse metus cœpit, ne jura jugalia conjux
Non bene servâsset. Faciesque, ætasque jubebant
Credere adulterium: prohibebant credere mores.
Sed tamen abfueram: sed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: sed cuncta timemus amantes.
Quærere, quo doleam, studeo; donisq; pudicam
Sollicitare fidem. Favet huic Aurora timori:
Immutatque meam (videor sensisse) figuram.
Palladias ineo non cognoscendus Athenas:
Ingrediorque domum. Culpâ domus ipsa carebat;
Castaq; signa dabat: dominoque erat anxia rapto.
Vix aditu per mille dolos ad Erechthida facto;
Ut vidi, obstupui: meditataque pœnè reliqui
Tentamenta fide: malè me, quin vera faterer,
Continui; malè quin, ut oportuit, oscula ferrem.

Amor hanc mecum sociavit. Beatus credebar, & beatus *eram: (Non ita placitum erat diis) & nunc essem fortè* si modò *iis placuisset. Secundus mensis incipiebat post sponsalia, cùm Aurora crocea me conspicit manè disjectis tenebris ex fastigio Hymetti semper florentis, struentem plagas cervis cornutis; atque* me *aufert repugnantem. Concedatur mihi narrare vera, sine odio Deæ; quòd sit pulcherrima facie roseâ, quòd* media sit *inter confinia diei & noctis, quòd vivat liquore nectareo; Ego amabam Procrin; Procris erat semper mihi in corde, Procris erat in ore. Repetebam sacra lecti, & recentes concubitus, & nuptias nuperas, & prima jura tori derelicti. Dea est accensa; atque, inquit, reprime tuas querimonias, ingrate, Procrin obtineas. Quòd si meus animus aliquid prospicit, optabis non habuisse* eam: *atque irata me illi reddidit. Dum revertor, atque revolvo mecum Deæ monita, occœpi timere, ne uxor non bene custodiisset fœdera connubialia: atque pulchritudo & anni suadebant mihi credere* eam *adulterium commisisse: mores deborabantur credere. Verùm tamen discesseram: verùm et hæc* Aurora, *à quâ revertebar, erat exemplum adulterii: verùm* nos *amantes omnia reformidamus. Nitor fingere quod me sollicitet; atque tentare muneribus fidem pudicitiæ. Aurora favit huic furori; atque vertit meam formam: (videor se fisse.) Subeo Athenas Palladias nulli cognoscendus, atque intro domum. Ipsa domus vacabat crimine, et indicia faciebat castitatis, atque erat sollicita ob dominum ablatum. Accessu vix dato ad Erechthei filiam per mille artes, cùm intuitus sum, obstupui: atque propemodum deserui fidei experimenta animo instituta: ægrè me repressi, quin agnoscerem vera; ægre quin, ut decuit, suavia darem.*

NOTÆ.

702. *Hymetti*] Qui Atticæ mons est, thymo, melle, apibus, & marmore nobilis.

703. *Rapit*] Formosissimi juvenis amore incensa.

710. *Prima*] Nam Procridi dederat fidem se cum aliâ muliere non coiturum.

Ib. *Deserti lecti*] Derelictæ uxoris.

719. *Criminis*] Aurora enim exemplo monstravit, quàm facilè mulieres in adulterium incidant.

720 *Quærere*] Tzetzes 1 Chil. 20. narrat deprehensam a Cephalo cum Pteleonte juvene, à quo acceperat auream coronam.

726. *Erechthida*] Quæ ipsa procris est Ericnthei filia.

728. *Fide*] Pro *fidei*, antiquè.

Mœsta erat: verùm tamen nulla potest esse pulchrior quam illa etiam dum mœsta fuit; atque flagrabat desiderio mariti sublati. Tu, Phoce, conjice, qualis fuerit in illâ veneres, quam ærumna ipsa sic decebat. Quamobrem dicam, quoties honesti mores coarguerint nostros conatus? quoties dixerit, Ego servor uni, ubicunque est; servo meam voluptatem uni? Cui sapienti istud periculum fidei non sit satis tutum? Non sum expletus; et tendo in meum exitium, dum spondeo pretium pro nocte, atque cumulando dona subegi eam denique vacillare. Vociferor; Ecce ego malè occultus, male promissus adulter, eram verus maritus: coarguêris me teste infida. Illa nihil respondit: *sed tantùm suppressa secreto pudore vitat domum, in quâ sibi insidiæ erant structæ, cum perverso conjuge: atque odio habens totam gentem virorum ob meam injuriam, per montes vagatur dedita ministeriis Dianæ. Tum amor vehementior pervadit ossa* mea *cùm derelictus essem; precabar ut* me *ignosceret, et agnoscebam in culpâ esse: et potuisse etiam in ejusmodi crimen venire oblatis donis, siquidem tanta dona offerrentur. Redit ad me postquam ea agnovissem antè ulta pudorem offensum; atque unanimis transigit annos amabiles. Dat mihi insuper, (sicuti dedisset se* tanquam *exiguum munus,) canem, quem cùm sua Diana illi daret, dixerat, antevertet cunctos cursu. Tradit* mihi *unâ telum, quod,* ut *vides, tractamus manibus.*

Tristis erat: sed nulla tamen formosior illâ
Esse potest tristi; desiderioque calebat
Conjugis abrepti. Tu collige, qualis in illâ,
Phoce, decor fuerit; quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixeris, uni
Servor, ubicunque est: uni mea gaudia servo?
Cui non ista fide satis experientia sano
Magna foret? non sum contentus: & in mea pugno
Vulnera; dum census dare me pro nocte paciscor.
Muneraque augendo tandem dubitare coëgi.
Exclamo: Malè tectus ego en, malè pactus adulter
Verus eram conjux: me, perfida, teste teneris.
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore
Insidiosa malo cum conjuge limina fugit:
Offensâque mei genus omne perosa virorum
Montibus errabat studiis operata Dianæ.
Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
Pervenit: orabam veniam; peccâsse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoque muneribus; si munera tanta darentur.
Hoc mihi confessio, læsum priùs ulta pudorem,
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam se parva dedisset
Dona, canem munus: quem cùm sua traderet illi
Cynthia, Currendo superabit, dixerat, omnes.
Dat simul & jaculum; manibus quod (cernis) habemus.

NOTÆ.

732. *Conjugis*] Mariti Cephali, quem putabat ab Aurora fuisse raptum.

737. *Fide*] Pro *fidei*, iterum; nisi mavis cum uno Vaticano, *Cui non ista satis fidei*, ut observavit Ciofanus.

739. *Census*] Amplas suas divitias pro concubitu.

744. *Fugit*] Atque tum ad Minoëm Cretæ regem pervenit, à quo jaculum inevitabile & canem Lælapa accepit, quem nulla fera posset evitare; quitus quidem muneribus ipsa quoque specie mutata Cephalum maritum ad fictum adulterium pellexit, quod & pariter deprehensa exprobavit. Quanquam aliter Hyginus, itemque Ovidius noster.

745. *Offensaque mei*] *Quòd me offendisset*, nam activè vox illa plerumque sumitur *offensa* passivè.

746. *Studiis*] *Venationi.*

751. *Hoc*] Non tamen satis apertè, neque uti suprà indicavimus, sese à Procri deceptum, ut obscurè fatetur.

755. *Cynthia*] Diana, à Cyntho Deli insulæ monte, ubi nata dicitur.

XXVII. Muneris alterius quæ ſit fortuna requiris?
Accipe. Mirandi novitate movebere facti.
Carmina Laïades non intellecta priorum
Solverat ingeniis; & præcipitata jacebat
Immemor ambagum vates obſcura ſuarum.
Scilicet alma Themis non talia linquit inulta.
Protinus Aöniis immittitur altera Thebis
Peſtis; & exitio multi pecorumque, ſuoque
Rurigenæ pavere feram. Vicina juventus
Venimus; & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox ſuperabat retia ſaltu:
Summaque tranſibat poſitarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus, quos illa ſequentes
Effugit, & volucri non ſecius alite ludit.
Poſcor & ipſe meum conſenſu Lælapa magno;
Muneris hoc nomen. Jamdudum vincula pugnat
Exuere ipſe ſibi, colloque morantia tendit.
Vix bene miſſus erat; nec jam poteramus, ubi eſſet,
Scire; pedum calidus veſtigia pulvis habebat:
Ipſe oculis ereptus erat. Non ocior illo
Haſta, nec excuſſæ contorto verbere glandes,

XXVII. *Poſciſne quæ ſit ſors alterius dont? Audi. Tangeris novitate facti ſtupendi. Laïades explicuerat ænigmata quæ majores non poterant comprehendere, atque vates ambigua dejecta humi procubuit oblita ænigmatum ſuorum. Nimirum alma Themis non ſinit talia impunita. Exemplo aliud monſtrum excitatur in Thebas Aonias; atque plurimi coloni aluerunt feram damno pecorum atque ſuo. Proxima juventus accurrimus; atque circumdedimus vaſtos campos indagine. Illa agilis ſuperabat plagas facili ſaltu; atque tranſgrediebatur ſupremos funes retium extenſorum. Canes ſolvuntur, quos inſequentes illa prævertit, neque aliter eos fruſtratur quàm avis volatilis. Meus Lælaps petitur à me unanimi voto; Hoc* erat *nomen dono. Jam diu ipſe nititur ſe expedire loris & collo* ea detrahere *quæ morabantur* eum inter currendum. *Vix bene ſolutus erat, neque jam poteramus nôſſe ubi eſſet; Pulvis calidus retinebat impreſſionem pedum; ipſe erat ſublatus ab oculis. Jaculum non fertur velociùs illo, neque globi emiſſi fundâ contortâ,*

NOTÆ.

757. *Alterius*] *Canis* nempe.

759. *Carmina*] Quibus Sphingis monſtri ex Typhone & Echidnâ nati, ænigma continebatur montem Sphingium juxta Thebas Sphinx ille inſederat, unde in viatores impetum facere ſolebat. *Quodnam illud eſſet animal, quod manè quadrupes, meridie bipes, veſperi tripes eſſet?* interrogabat: cui rei cùm nullus poſſet ſatisfacere, imperitos laniabat. Ænigma verò diſſolvit Oedipus, qui *Hominem animal illud eſſe dixit*, de quo Sphinx loquebatur; *ſiquidem ille in infantiâ manibus & pedibus repens veriùs quàm incedens quadrupes videretur, cùm adoleſcens bipes, ſenio confectus & baculo nitens tripes dici mereretur.* Atque hujus ſolutionis dolore ſeſe Sphinx de ſaxo præcipitem dedit.

759. *Laïades*] *Oedipus* Laii Thebanorum regis filius.

761. *Vates obſcura*] Sphinx monſtrum capite & vultu puellam, alis avem, reliquo corpore leonem referens; à Junone adverſus Thebanos immiſſum.

762. *Themis*] Cœli ac Terræ filia, quæ homines quod fas ſit ſervare docebat, cujus vetuſtiſſimum fuit in Bœotiâ oraculum.

Ib. *Talia*] (i. e.) Cædem Laii & nuptias Oedipi cum matre ſuâ Jocaſtâ.

763. *Aoniis*] *Bœotiis*; eſt enim Aonia Bœotiæ pars montana.

764. *Peſtis*] De vulpe intelligit: quomodo & alibi *peſtis Nemæa* pro Leone ſumitur.

765. *Pavere*] Non modò eam feram pueros rapuiſſe, ſed ei trigeſimo quoque die unum expoſitum fuiſſe, quem ablatum devorabat, narrat Ant. Liberalis.

766. *Indagine*] Hoc eſt, hominum, plagarum, retium, formidinum circumducto. Venationi vox propria.

770. *Ludit*] Deludit, decipit. Vulpes enim circumcurrendo maximè canes eludunt.

771. *Lælapa*] Qui canis fuit Cephalo à Procri datus, ab impetu & velocitate ſic dictus.

772. *Vincula*] Vinculum, quo tenebatur.

Nec

neque levis ſagitta ab arcu Gortyniaco. Culmen montis medii tollitur ſuper campos ſubjectos: Illuc aſcendo, atque ſpectò novos curſus: unde fera conſpecta eſt interdum corripi, nunc ſe ſubtrahere ab ipſo vulnere. Neque vafra fugit recto colle, & in campum, ſed elucit rectus inſequentis: & recurrit in circulum, ne hoſtis Lælapx utatur ſuis viribus. Hic urget, & ſequitur eam in curſu ſibi æqualem, atque ſimili: corripienti non corripit, atque intentat morſus inanes in aëra. Confugiebam ad auxilium telis: quod dum dextera vibrat, dum conor inſerere digitos in amenta, dimovi oculos; atque reflexeram rurſus reductos ad eundem locum, video (monſtrùm) duo marmorea ſigna in mediâ planitie: crederes hoc fugere, illud latrare. Nempe Deus voluit ùtrumque indomitum eſſe in contentione curſûs; ſi quis Deus auxilio fuit illis.

XXVIII. *Huc uſque* locutus eſt Cephalus; *dein ſiluit. Quâ in culpâ fuit telum, inquit Phocus? Ille ſic expoſuit culpam tedii. Lætitia ſit initium noſtræ ærumnæ, Phoce: eam priùs narrabo. Gratum eſt, ô Æacida, recordari felicis temporis, quo eram perfectè beatus uxore primis annis: illa erat beata viro. Sollicitudo reciproca, atque amor conjugalis tenebat ambos; neque illa anteponeret lectum Jovis meo amori; neque ulla erat, quæ me amore incenderet, non ſi Venus ipſa adeſſet. Par amor flagrabat in corde* utriuſque. *Quamprimùm ferè ſol illuſtraverat* montium *ſuſtigia radiis ſuis, conſueveram proficiſci ad venationem in nemora more juvenum: neque patiebar ſervos, neque equos, neque canes odoros mecum*

Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medii ſubjectis imminet arvis:
Tollor eò, capioque novi ſpectacula curſûs:
Quà modò deprendi, modò ſe ſubducere ab ipſo
Vulnere viſa fera eſt. Nec limite callida recto,
In ſpatiumque fugit; ſed decipit ora ſequentis:
Et redit in gyrum, ne ſit ſuus impetus hoſti.
Imminet hic, ſequiturque parem: ſimiliſque tenenti
Non tenet, & vacuos exercet in aëra morſus.
Ad jaculi vertebar opem: quod dextera librat
Dum mea, dum digitos amentis indere tento.
Lumina deflexi: revocataque rurſus eòdem
Rettuleram, medio (mirùm) duo marmora campo
Adſpicio: fugere hoc, illud latrare putares.
Scilicet invictos ambo certamine curſûs
Eſſe Deus voluit; ſi quis Deus adfuit illis.
XXVIII. Hactenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in ipſo?
Phocus ait. Jaculi ſic crimina reddidit ille.
Gaudia principium noſtri ſint, Phoce, doloris.
Illa priùs referam. Juvat ô meminiſſe beati
Temporis, Æacida, quo primos ritè per annos
Conjuge eram felix; felix erat illa marito.
Mutua cura duos, & amor ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori:
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat. Æquales urebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſilvis juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famulos, nec equos, nec naribus acres

NOTÆ.

778. *Gortyniaco*] *Cretenſi, Gortyn* enim, quæ & *Gortys* dicitur, Cretæ inſulæ urbs eſt, ſagittariâ arte celeberrima.

782. *Fera*] Vulpem hanc Teumeſſiam, à Teumeſſo Thebanorum vico, vocat Pauſanias in Bœoticis. Palæphatus verò & Tzetzes 1 Chil. 20. virum fuiſſe aiunt, cui nomen Alopex, &c.

784. *Ne ſit ſuus*] Non enim poſſunt toto impetu currere canes, cùm tergiverſantem perque varios orbes ſeſe morſibus ſubtrahentem feram perſequuntur.

788. *Amentis*] *Amenta* ſunt lora, quibus jacula faciliùs longiuſque emittuntur.

790. *Marmora*] In quæ fera & canis mutati ſunt, uti quidem Naſoni placuit; nam alii aliter.

792. *Ambo*] Pro *ambos* antique.

798. *Æacida*] Phocum Æaci filium alloquitur.

Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſinebam.
Tutus eram jaculo. Sed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat; repetebam frigus, & umbras,
Et, quæ de gelidis halabat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu:
Auram expectabam; requies erat illa labori.
Aura (recordor enim) venias, cantare ſolebam;
Meque juves, intreſque ſinus, gratiſſima, noſtros;
Utque facis, relevare velis, quibus urimur, æſtus.
Forſitan addiderim (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures: &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſim ſolitus, tu me reficiſque, foveſque:
Tu facis, ut ſilvas, ut amem loca ſola; meoque
Spiritus iſte tuus ſemper captatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis: nomenque auræ tam ſæpe vocatum
Eſſe putans nymphæ, nympham mihi credit amari.
Criminis extemplò ficti temerarius index
Procrin adit; linguâque refert audita ſuſurra.
Credula res amor eſt. Subito collapſa dolore,
Ut ſibi narratur, cecidit; longoque refecta
Tempore, ſe miſeram, ſe fati dixit iniqui:
Deque fide queſta eſt. Et crimine concita vano,
Quod nihil eſt, metuit; metuit ſine corpore nomen:
Et dolet infelix veluti de pellice verâ.
Sæpe tamen dubitat, ſperatque miſerrima falli;
Indicioque fidem negat; &, niſi viderit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera depulerant Auroræ lumina noctem;
Egredior, ſilvaſque peto: victorque per herbas,
Aura veni, dixi, noſtroque medere labori.
Et ſubitò gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe. Veni, tamen, optima, dixi.
Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caducâ,
Sum ratus eſſe feram; telumque volatile miſi.
Procris erat; medioque tenens in pectore vulnus,

venire, neque retia nodoſa apportari. Securus eram telo. Sed cùm manus expleta erat nece ferinâ, me recipiebam ad frigus & umbras atque auram, quæ oriebatur ex frigidis vallibus, aura à me requirebatur in medio calore: Expectabam auram; illa erat recreatio labori. Conſueveram canere, (eam memini) accedas aura; atque mihi ſis ſolatio, ſubeas gremium noſtrum, amabilis; atque ut ſoles, velis lenire calores quibus ardemus. Fortè adjecerim plura lenocinia: (ita me fata cogebant) atque conſueverim dicere, Tu mihi ſumma voluptas, tu me reſtituis, atque ſolaris; tu facis ut diligam nemora, & loca deſerta; & tuus halitus ſemper captatur ab ore meo. Neſcio quis adhibuit aures falſas ſonis ancipitibus; atque credens nomen auræ toties citatum eſſe nymphæ, arbitratur nympham à me diligi. Continuò inconſultus delator falſi criminis adoritur Procrin, atque narrat quæ audierat linguâ trepidâ. Amantes omnia facilè credunt. Cùm ſibi referretur, procubuit oppreſſa dolore repentino; & recreata poſt longum tempus, ſe infelicem, ſe perverſi fati fœminam prædicavit, atque conqueſta eſt de fide meâ; atque impulſa falſo delicto, timet quod nihil eſt, timet nomen ſine re; atq; miſera ſollicita eſt tanquam de certâ adultera. Attamen ſæpe hæret, atque infelicissima ſperat decipi, & non adhibet fidem accuſationi, & niſi ipſa conſpexerit, non eſt damnatura crimina ſui viri. Cùm ſequens Auroræ lumen fugaverat tenebras, diſcedo, atque me confero in nemora: & voti compos, atque ſtratus in herbâ, Aura ades, dixi, atque ſuccurre noſtri labori. Atque repentè videbar audiſſe neſcio quæ ſuſpiria inter meas voces: Accede tamen optima, dixi. Cùm denuo folia cadentia levem ſtrepitum ederent, credidi adeſſe feram aliquam; atque contorſi jaculum volatile. Procris erat; atque habens plagam in medio pectore,

NOTÆ.

814. *Sinus*] Qui æſtuant, pectus captandæ auræ aperiunt; ibi enim potiſſimùm calores ſentiuntur.

836. *Victor*] *Ferarum cæde ſatiatus.*

Hei

Hei mihi! exclamat, Postquam ego cognovi vocem fidæ uxoris, accurri festinans atque exanimis ad vocem. Infelix reperio semivivam, & inficientem amictus suo cruore, atque evellentem jaculum, *quod mihi donaderat, ex plagâ; & sublevo corpus mihi carius meo manibus scelestis; & amictu derepto à pectore curavi crudele vulnus; atque nitor reprimere sanguinem, & precor ne me scelestum destituat suo obitu. Illa exhausta viribus, & jam obiens, sibi vim fecit, ut hæc pauca proferret: Precor humilis per Deos cælestes, & meos, per si quid bene fum merita de te, & per amorem causam meæ necis, nunc etiam perseverantem cùm morior, ne finas Auram succedere nostris thalamis. Sic ait, & tum denique & cognovi, & admonui eam erraviſſe de nomine. Verùm quid proderat admonuiſſe? Deficit, & exiguæ vires abeunt cum cruore. Et dum licet aliquid intueri, me intuetur, atque exſpirat miſeram animum in me, & in noſtro ore. Secura verò facta videtur obire facie minùs inquietâ. Lugens* Cephalus *narrabat iſta lugentibus; & ecce Æacus intrat cum duobus filiis, atque milite recenter conſcripto; quem Cephalus accipit cum ſtrenuis viris armatis.*

Hei mihi! conclamat. Vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis, ad vocem præceps amenſque cucurri.
Semianimem, & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum!) de vulnere dona trahentem
Invenio; corpuſque meo mihi charius ulnis
Sontibus attollo, ſciſſâque à pectore veſte
Vulnera ſæva ligo; conorque inhibere cruorem:
Neu me morte ſuâ ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc ſe pauca loqui: per noſtri fœdera lecti,
Perque Deos ſupplex oro, ſuperoſque, meoſque;
Per ſi quid merui de te bene; perque manentem
Nunc quoque, cùm pereo, cauſam mihi mortis, amorem;
Ne thalamis Auram patiare innubere noſtris.
Dixit; & errorem tum denique nominis eſſe
Et ſenſi, & docui. Sed quid docuiſſe juvabat?
La itur: & parvæ fugiunt cum ſanguine vires.
Dumque aliquid ſpectare poteſt, me ſpectat; & in me
Infelicem animam noſtroque exhalat in ore.
Sed vultu meliore mori ſecura videtur.
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat; & ecce
Æacus ingreditur duplici cum prole, novoque
Milite; quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

NOTÆ.

830. *Nomen*] Auræ, quod non minùs illi fatale, quàm Auroræ priùs. Namque Procris timens Auroram, ut habet Hygin. fab. 189. matutino tempore ſecuta eum, ut obſervaret, inter virgulta delituit: quæ cùm Cephalus moveri vidit, jaculum inevitabile miſit, & Procrin conjugem ſuam interfecit.

853. *Meos*] Inferos dicit, ad quos deſcendebat.

857. *Errorem nominis*] Credidit nempe Procris Auram, Amicæ nomen eſſe, quæ ſibi ſuum Cephalum ſubtraheret.

861. *Noſtroque*] Ad veterum alludit morem, quibus, prout quiſque moribundo chariſſimus, ſolemne fuit expirantis fugientem animam & extremum halitum excipere, & oculos claudere. *Et extrema ſi quis ſuper halitus errat, ore legam* —— Anna Didonis ſoror. Æn. 4.

862. *Secura*] Pelli is curâ liberata. Jam enim ex Cephalo cognoverat *auram* non eſſe nympham, ut ipſa putabat, ſed levem ventorum flatum.

Ib. *Meliore*] *Ante diem mo ior, ſed nullâ pellice læſa: Hoc faciet poſitam te mihi terra levem.* Hæc eadem Procris, L. III. de Arte amandi.

864. *Duplici*] Telamone & Peleo, qui copias, Athenienſibus auxilium, conſcripſerant.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER VIII.

ARGUMENTUM.

Minos interim Aicathoën obſidet. Quâ captâ, Niſus in Halicætum, & Scylla in Cirin fuerunt tranſlati. Hinc in Cretam ille reverſus eſt, ubi Minotaurus labyrintho erat incluſus: Quem cùm Theſeus deinde de medio ſuſtuliſſet, cum Ariadne in patriam rediens, eam in itinere dereliquit. Hinc eam Bacchus aſſumpſit, ejuſque coronam inter ſidera collocavit. Icarus verò, cùm ex inſulâ conaretur poſt patrem evolare, ſubmerſus eſt; ejuſque exſequias celebrantem patrem vidit perdix, è Talo nuper transformata. Theſeus interea, cùm valde celebris jam eſſet, ad aprum Calydonium (cujus interfectore ſublato, ſorores ejus in Meleagrides aves Mutatæ ſunt,) fuit convocatus. Inde ad Acheloum divertitur, & Echinades inſulas conſpicit, in quas Naiades erant converſæ. Quod ita fieri potuiſſe, Lelex primum Baucidis & Philemonis probat exemplo, qui in arbores fuerint commutati; ſicut & domus ipſorum in templum, ac pagus ipſe in ſtagnum. Achelous deinde Protei & Meſtræ transformationes adjicit, ac ſuas denique, quibus uſus quondam fuerat, cùm ipſum premeret Hercules, gratiâ Deïaniræ.

JAM nitidum retegente diem, noctiſque fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurus; & humida ſurgunt
Nubila. Dant placidi curſum redeuntibus Auſtri
Æacidis, Cephaloque; quibus feliciter acti

INTERPRETATIO.

1. *Lucifero jam aperiente clarum diem, atque depellente tempora noctis ſubſidanus ſtare deſinit; atque nubes humidæ ingruunt. Noti lenes permittunt reditum Æacidis revertentibus, atque Cephalo; à quibus feliciter inſtitutis*

NOTÆ.

2. *Cadit Eurus*] Qui Cephalo, ex Æginâ inſulâ, Athenas redituro adverſus erat.

Ib. *Lucifero*] Lucifer ſtella eſt Veneris, quinque errantium infima terræque proxima.

4. *Æacidis*] Militibus ab Æaco in auxilium Athenas miſſis, & Cephalo datis. *Nam Telamona fratresque viros ad bella parabant*, v. 676. lib. 7.

Ante

eppulerunt ad portus Athenienſes optatos priuſquam expectarentur. Interea Minos depopulatur oras Lelegeïas, & periculum facit virium ſuarum bellicarum in urbe Alcathoë, quam Niſus poſſidet; cui pilus inſignis colore purpureo de medio vertice inter venerandos canos erat firmamentum potentis regni. Sexta cornua lunæ reſurgentis renovabantur, & belli eventus erat adhuc incertus; & victoria diu fertur inter utrumque incertis pennis. Turris regia erat adjuncta muris reſonantibus, in quibus Apollo, *filius Latonæ, dicitur depoſuiſſe lyram: Sonus ejus manſit in lapidibus. Nata Niſi conſueverat illuc ſæpe aſcendere, atque percutere vocales lapides parvo ſilice dum eſſet* tempus *pacis. Conſueverat quoq; ſæpe inde intueri exercitus, & pugnas duri Martis. Jamque etiam didicerat per diuturnitatem belli nomina ducum, & arma & equos, & cultus & pharetras Cretenſes. Noverat præſertim vultus ducis Europæi, plùs etiam quàm noſſe expediit Ejus arbitrio, ſeu Minos texerat caput galeâ criſtis ornatâ, in galeâ pulcher erat; ſeu corripuerat clypeum radiantem auro, pulchrum erat corripuiſſe clypeum. Vibraverat longa jacula brachiis ictum librantibus, puella probabat ſolertiam additam viribus. Adduxerat arcus curvatos aptatâ ſagittâ, jurabat Apollinem ſic conſiſtere ſagittis correptis.*

Ante expectatum portus tenuêre petitos.
Interea Minos Lelegeïa littora vaſtat;
Prætentatque ſui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Niſus habet; cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua Phœbes;
Et pendebat adhuc belli fortuna; diuque
Inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris;
In quibus auratam proles Latoïa fertur
Depoſuiſſe lyram: ſaxo ſonus ejus inhæſit.
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo;
Tum cùm pax eſſet. Bellum quoque ſæpe ſolebat
Spectare, éque illâ rigidi certamina Martis.
Jamque morâ belli procerum quoque nomina nôrat,
Armaque, equoſque, habituſque, Cydoneaſque pharetras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi;
Plùs etiam, quam nôſſe ſat eſt. Hâc judice Minos,
Seu caput abdiderat criſtatâ caſſide pennis,
In galeâ formoſus erat; ſeu ſumſerat auro
Fulgentem clypeum, clypeum ſumſiſſe decebat.
Torſerat adductis haſtilia lenta lacertis;
Laudabat virgo junctam cum viribus artem.
Impoſito patulos calamo ſinuaverat arcus:
Sic Phœbum ſumtis jurabat ſtare ſagittis,

NOTÆ.

6. *Lelegeïa*] *Megarenſia* dicit, Atticis proxima, à Lelege Ægyptio advenâ, qui Megara inſtauravit, incolaſque à ſe Lelegas nominari voluit; cujus nepotes, Scirones & Niſus, de regno diſceptantes arbitrum delegerunt Æacum; is regnum Niſo adjudicavit. Pauſan. in Atticis. *Vide Farnab.*

8. *Alcathoë*] Megara dicit, ab Alcathoo, Pelopis filio, reſtaurata & munita.

Ib. *Niſus*] Pandionis, Athenarum regis filius, cui in diviſione regni à patre facta Megara obtigerunt. Strabo. l. IX.

10. *Fiducia*] Si quidem quàm diu illum crinem Niſus haberet, in fatis erat ut regno privari non poſſet.

11. *Sexta*] Adeòque ſextus menſis erat ab inceptâ obſidione.

13. *Dubiis*] Quibus modò in hanc, modò in adverſam partem inclinare ſolet.

14. *Vocalibus*] Alcathoo Megara mœnibus cingenti operam navans Apollo lyram depoſuit; ſonus autem lyræ in ſubjectos lapides tranſiit, ita ut ſi quis calculo eos percuſſerit, ſonum redderent. Pauſan. in Att.

17. *Filia Niſi*] *Scylla* eſt.

22. *Cydoneaſque*] *Cretenſes*, à Cydone Cretæ urbe.

23. *Europæi*] *Minoïs*, Europæ ex Jove filii.

24. *Plùs*] Quia ejus amore correpta, ad patriæ proditionem pellecta fuit.

Cùm

Cùm verò faciem demto nudaverat ære,
Purpureuſque albi ſtratis inſignia pictis
Terga premebat equi, ſpumantiaque ora regebat:
Vix ſua, vix ſanæ virgo Niſeïa compos
Mentis erat. Felix jaculum, quod tangeret ille,
Quæque manu premeret, felicia fræna vocabat.
Impetus eſt illi, (liceat modò) ferre per agmen
Virgineos hoſtile gradus: eſt impetus illi,
Turribus è ſummis in Gnoſſia mittere corpus
Caſtra; vel æratas hoſti recludere portas:
Vel ſi quid Minos aliud velit. Utque ſedebat
Candida Dictæi ſpectans tentoria regis:
Læter ait, doleamne geri lacrymabile bellum,
In dubio eſt. Doleo quod Minos hoſtis amanti eſt.
Sed niſi bella forent, numquid mihi cognitus eſſet?
Ne tamen acceptâ poterat deponere bellum
Obſide; me comitem, me pacis pignus habere.
Si, quæ te peperit, talis, pulcherrime rerum,
Qualis es ipſe, fuit, meritò Deus arſit in illâ.
O ego ter felix, ſi pennis lapſa per auras
Gnoſſiaci poſſem caſtris inſiſtere regis:
Faſſiaquè me, flammaſque meas, quâ dote, rogarem,
Vellet emi! tantùm patrias ne poſceret arces.
Nam pereant potiùs ſperata cubilia, quàm ſim
Proditione potens. Quamvis ſæpe utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Juſta gerit certè pro nato bella perempto:
In cauſâque valet, cauſamque tuentibus armis.
Ut puto, vincemur. Qui ſi manet exitus urbem,
Cur ſuus hæc illi reſerabit mœnia Mavors,
Et non noſter amor? meliùs ſine cæde, morâque,

Cùm verò retexerat vultus depoſitâ æreâ galeâ, atque purpurâ indutus inſidebat dorſo equi candida decorato phalerîs, & coërcebat ora frementia: vix puella Niſeïa erat in ſuâ poteſtate, vix ſani animi. Dicebat telum beatum quod ille tractaret, & habenas beatas, quas manu teneret. Optat, modò concedatur, inferre greſſus virgineos in exercitum hoſtilem; optat impellere corpus ſuum ex eminente turris in caſtræ Gnoſſia, vel aperire valvas ære munitas hoſti; vel ſi Minos aliquid aliud optat. Cùmque ſederet aſpiciens alba tentoria regis Dictæi; Neſcio, inquit, an lætandum mihi potiùs ſit quàm dolendum quòd hoc bellum luctuoſum geratur. Moleſtum eſt quòd Minos eſt hoſtis amanti: Verùm, niſi bellum eſſet, anne mihi eſſet notus? Nihilominus poterat bello finem imponere me acceptâ obſide, poterat habere me, comitem & pignus pacis. Si illa quæ te genuit, formoſiſſime omnium rerum, fuit talis qualis tu es, jure Deus illam perditè amavit. O ego ter beata, ſi vecta pennis per aërem, poſſim pervenire ad caſtra regis Gnoſſiaci, & confeſſa quæ ego ſim, & qualis ſit meus amor, rogarem ipſum quâ dote vellet emi! Tantùm ne peteret arces patrias. Nam excidam potiùs thalamis expetitis, quam votis potiar prodendo patrem: quamquam clementia victoris modeſti cauſa eſt ut bonum fuerit multis ſubigi. Profectò arma infert juſta pro filio occiſo; atque potentior eſt in cauſâ, & in armis quibuſcum defendit cauſam. Credo equidem ſuperabimur: Qui finis ſi deſtinetur urbi; quamobrem ſua vis bellica aperiet illi iſtos muros, & non noſter Amor? Meliùs poterit vincere ſine ſtrage,

NOTÆ.

40. *Gnoſſia*] Minoïs, cui Gnoſſus, Cydon, Gortyn, centum denique, ut volunt, Cretæ urbes ſerviebant, à quibus poëtæ ſua ſumpſerunt inſulæ epitheta.

43. *Dictæi*] *Minoïs* iterum, à Dicte Cretæ monte ſic dicti.

48. *Obſide*] Et ſanè regum liberi *obſides* plerumque pacis & fœderum poſcebantur olim & dabantur.

49. *Quæ*] *Europa*, ex quâ Jupiter Minoën cum Rhadamantho & Sarpedone ſuſcepit.

53. *Me*] Quòd niſi regis eſſem filia.

54. *Vellet emi*] Alludit fortè poëta ad conſuetudinem veterum, apud quos tribus modis nuptiæ fiebant, *uſu, confarreatione, & coëmptione.*

58. *Nato*] *Androgeo*, ab Athenienſibus ex invidiâ cæſo, lib. VII. ver. 671.

Impen-

Impenſâque ſui poterit ſuperare cruoris.
Quàm metuo certè, ne quis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens! quis enim tam dirus, ut in te
Dirigere immitem, niſi neſcius, audeat haſtam?
Cœpta placent, & ſtat ſententia tradere mecum
Dotalem patriam; finemque imponere bello.
Verùm velle parum eſt. Aditus cuſtodia ſervat;
Clauſtraque portarum genitor tenet. Hunc ego ſolùm
Infelix timeo; ſolus mea vota moratur.
Dii facerent, ſine patre forem! ſibi quiſque profecto
Fit Deus. Ignavis precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum ſuccenſa cupidine tanto
Perdere gauderet, quodcunque obſtaret amori.
Et cur ulla foret me fortior? ire per ignes,
Per gladios auſim. Neque in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt: opus eſt mihi crine paterno.
Illa mihi eſt auro pretioſior, illa beatam
Purpura me, votique mei factura potentem.
Talia dicenti, curarum maxima nutrix,
Nox intervenit; tenebriſque audacia crevit.
Prima quies aderat, quâ curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet. Thalamos taciturna paternos
Intrat; & (heu facinus!) fatali nata parentem
Crine ſuum ſpoliat; prædâque potita nefandâ
Fert ſecum ſpolium ſceleris; progreſſaque portâ
Per medios hoſtes (meritis fiducia tanta eſt)
Pervenit ad regem, quem ſic affata paventem:
Suaſit amor facinus. Proles ego regia Niſi,
Scylla, tibi trado patrioſque meoſque penates:
Præmia nulla peto, niſi te. Cape pignus amoris,
Purpureum crinem. Nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi crede caput. Sceleratâque dextrâ

& cunctatione, & diſpendio ſui ſanguinis. Quàm timeo certè, ne aliquis temerarius lædat tuum cor, Minos! quis enim tam crudelis, ut niſi ignarus, non vereatur intendere in te ſævum haſtile? Conſilia mihi *probantur, & decrevi offerre mecum patriam in dotem; atque exitum ſtatuere bello. At leve eſt optare. Præſidia cuſtodiunt ingreſſus; et pater habet firmamenta valvarum. Miſera hunc unum reformido:* ille *unus obſtat* meis *deſideriis. Utinam ſine parente eſſem! quilibet ſanè ſibi ſit Deus: Fortuna reſiſtit votis inertibus.* Quævis *alia* puella *æſtuans tam gravi amore, jamdiu lætaretur prodere quidquid moraretur amorem: Et quamobrem ulla eſſe debeat me audentior? Non reformidem incedere per flammas* aut *per enſes. Neque tamen ad hoc egeo ullis flammis aut enſibus; egeo pilo paterno. Ille purpureus crinis eſt mihi carior auro, ille me faciet felicem, & compotem mei deſiderii. Nox maxima fautrix ſollicitudinum, corripuit talia volventem, atque confidentia aucta eſt caligine. Primum tempus ſomni aderat, quo ſoporerinet corpora defatigata ſollicitudinibus diurnis. Subit cubiculum patris ſine ſtrepitu; & (heu nefas) filia revellit patri pilum fatalem; & compos rapinæ nefariæ ſecum portat prædam feſtinans, & egreſſa portâ (tanta eſt ſpes beneficii) per medios hoſtes accedit ad regem; quem ne vitate rei obſtupefactum, ſic allocuta eſt: Amor auctor fuit facinoris. Ego Scylla, filia regis Niſi, tibi prodo Deos patrios & meos, nullam opto mercedem præter te. Sume pilum rubrum, pignus amoris; neque arbitreris me nunc tibi offerre pilum, ſed vitam paternam. Atque manu*

NOTÆ.

72. *Sibi quiſque*] Ut apud Virg. *Sua cuique Deus ſit dira cupido.*

75. *Fatali crine*] In quo urbis fata continebantur. Crinis hic fatalis ſignificat ſecretum Niſi conſilium, quod in capite ſummo fuit; hoc autem hoſtibus prodito, nil ſupereſt, niſi urbis expugnatio.

88. *Meritis*] Cùm Minoï patrem patriamque perfida proderet.

Mune-

Munera porrexit. Minos porrecta refugit:
Turbatuſque novi reſpondit imagine facti:
Dii te ſubmoveant, ô noſtri infamia ſæclî,
Orbe ſuo: telluſque tibi pontuſque negentur.
Certè ego non patiar Jovis incunabula Creten,
Quæ meus eſt orbis, tantum contingere monſtrum.
Dixit: &, ut leges captis juſtiſſimus auctor
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolvi
Juſſit; & æratas impelli remige puppes.
Scylla, freto poſtquam deductas nare carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia vidit,
Conſumtis precibus violentam tranſit in iram:
Intendenſque manus, paſſis furibunda capillis,
Quò fugis, exclamat, meritorum auctore relictâ,
O patriæ prælate meæ, prælate parenti?
Quò fugis, immitis? cujus victoria noſtrum
Et ſcelus & meritum eſt. Nec te data munera, nec te
Noſter amor movit; nec quòd ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? nam quò deſerta revertar?
In patriam? ſuperata jacet. Sed finge manere:
Proditione meâ clauſa eſt mihi. Patris ad ora,
Quæ tibi donavi? Cives odêre merentem:
Finitimi exemplum metuunt. Obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret.
Hâc quoque ſic prohibes? ſic nos, ingrate, relinquis?
Non genitrix Europa tibi, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniæve tigres, Auſtrove agitata Charybdis.
Nec Jove tu natus: nec matèr imagine tauri
Ducta tua eſt. Generis falſa eſt ea fabula veſtri.

ſua dona nefanda. Minos adverſatur oblatæ: atque territus copiatione inauditi ſceleris, Dii, inquit, te tollant ſuo polo, ô dedecus noſtri ævi; terrâque & aqua tibi interdicantur. Profectò, inquit, ego non ſinam tantum monſtrum tangere Cretem cunas Jovis, quæ meum eſt regnum. Sic ait; & poſtquam legiſlator æquiſſimus dediſſet leges devictis hoſtibus, imperavit vincula claſſis ſolvi, & navet ære inſtructos agi. Cùm Scylla advertit puppes immiſſas pelago natare, neque ducem ſibi reddere mercedem flagitii; exhauſtis precibus erumpit in acrem iram; & veſanâ porrigens manus, ſparſâ comâ, vociferatur. Quò fugis, ô præpoſite patri, me, quæ beneficii illius auctor fui, derelictâ? Quo fugis, barbare? cujus victoria fuit per noſtrum flagitium & beneficium. Neque oblata dona, neque noſter amor tetigit te; neque quòd omnis ſpes mea poſita eſt in te ſolo? Nam quò redeam deſtituta? In patriam? Illa victa jacet. At pone eam ſtare: mihi eſt denegata ob meam proditionem. In conſpectu patris, quem tibi tradidi? Cives odio proſequuntur me, quæ id merita ſum: Vicini reformidant exemplum. Exulamus orbe; ita ut ſola Crete ex toto mundo nobis aperta eſſet. Sic arces etiam ab ea? Sic me deſeris, ingrate? Europa non te genuit, ſed Syrtis inhoſpita, & tigres Armeniæ, vel Charybdis vento vexata. Neque tu Jove ſatus; neque mater deluſa eſt ſpecie tauri, ea fabula veſtræ ſuriæ eſt ficta.

NOTÆ.

95. *Refugit*] Quippe juſtitiæ famâ apud inferos conſtitutum judicem denique, tantum ſcelus admittere dedecuiſſet. Neque verò poëtarum fuit commentum ejuſmodi ethnicorum virtus: illius exempla plurima habent hiſtorici.

97. *Dii te*] Supplicium, quo olim afficiebantur, parricidæ, Scyllæ Minos imprecatur. Corio namque inſuebantur cum ſimiâ, gallo, & ſerpente, ac in mare aut fluvium projiciebantur, ne aut cœlum aſpicere, aut in terrâ, aquâve quieſcere poſſent.

100. *Monſtrum*] Quod contra naturam, monſtrum vocatur; patrem autem prodi à filiâ maximè contra naturam eſt.

111. *Scelus*] Quia prodidit patrem.

Ib. *Meritum*] Quia victorem effecit Minoëm.

120. *Syrtis*] Syrtes dicuntur loca illa vadoſa & ſcopuloſa littoris Africi, cujus accolæ feri & peregrinis infeſtiſſimi habiti ſunt.

121. *Armeniæve tigres*] Quæ in Armeniâ Aſiæ regione ferociſſimæ inveniuntur.

122. *Tauri*] Pulcherrimi tauri formam induiſſe Jovem, quâ Europam delusit & rapuit, ſuprà vidimus.

Et ferus, & captus nullius amore juvencæ,
Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas,
Nise pater. Gaudete malis modò prodita nostris
Mœnia: nam fateor, merui; & sum digna perire,
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læsi,
Me perimat. Cur, qui vicisti crimine nostro,
Insequeris crimen? scelus hoc patriæque patriq;
Officium tibi sit. Te verè conjuge digna est,
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum;
Dissortemque utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas, an inania venti
Verba ferunt, idemque tuas, ingrate, carinas?
Jam jam Pasiphaën non est mirabile taurum
Præposuisse tibi: tu plus feritatis habebas.
Me miseram! properare juvat: divulsaque remis
Unda sonat. Mecum simul ah mea terra recedit.
Nil agis, ô frustrà meritorum oblite meorum.
Insequar invitum: puppimque amplexa recurvam
Per freta longa trahar. Vix dixerat, insilit undis:
Consequiturque ratem, faciente Cupidine vires.
Gnossiacæque hæret comes invidiosa carinæ.
Quam pater ut vidit (nam jam pendebat in auras,
Et modò factus erat fulvis Halyaëtos alis)
Ibat, ut hærentem rostro laniaret adunco,
Illa metu puppim dimittit: at aura cadentem
Sustinuisse levis, ne tangeret æquora, visa est.
Pluma fuit. Plumis in avem mutata vocatur
Ciris: & à tonso est hoc nomen adepta capillo.

II. Vota Jovi Minos taurorum corpora centum
Solvit, ut egressus ratibus Curetida terram

Taurus qui te genuit et fuit ferus, et nullius juvencæ amore tactus. Pater Nise, repete pœnas. Muri modò à me traditi exultate gaudio ex nostris ærumnis: agnosco enim, merui, et sum digna mori. Cæterùm aliquis ex illis, quos offendi impia, me interficiat: quamobrem tu, qui victoriâ potitus es nostro scelere, scelus ulciscéris? Hoc flagitium in patriam atque parentem sit tibi beneficium. Adultera, quæ ferum taurum fefellit ligneâ vaccæ formâ, atque fœtum dissimilis naturæ gestavit ventre, verè digna est te marito. Pertinguntne tuas aures mea verba? an venti auferunt ea irrita, iidemque tuas naves, ingrate? Jam jam non est mirum Pasiphaën pluris fecisse taurum quàm te: tu plus habebas ferocitatis. Me infelicem! festinare tibi est gratum; atque fluctus eruti remis strepitum edunt; ab meum solum recedere videtur *unà mecum. Frustrà laboras, ô incassùm immemor beneficiorum meorum. Persequar nolentem; atque correptâ curvâ navi, abripiar per vastum mare. Vix desierat; sese immittit in aquas: et pertingit naves, amore præbente vires; et comes odiosa affixa est navi Gnossiacæ. Quam postquam parens intuitus est, (nam jam sese librabat in aëre, et modò mutatus fuerat in Halyaëton rufis alis) accedebat, ut discerperet* navi *affixam rostro recurvo. Illa remittit puppim timore: at levis aër visus est sustentâsse eam ruentem, ne in mare decideret. Pluma fuit: facta avis per plumas appellatur Ciris; atque illud nomen habuit à tonsâ comâ.*

II. *Postquam Minos egressus navibus appulit ad terram Curetum, persolvit Jovi vota centum corpora*

NOTÆ.

132. *Quæ torvum*] *Pasiphaë* est, Minoïs conjux, cui, Tauri amore incensæ, vaccam ligneam Dædalus fabricavit, cujus ope cum bruto corpus commiscuit: unde Minotaurus, monstrum mediâ parte hominem, reliquo taurum referens, procreatus est.

133. *Dissortem*] Nam vir & taurus videbatur Minotaurus.

139. *Recedit*] Videtur recedere terrâ, abeuntibus navibus, ex opinione vulgi.

146. *Halyaëtos*] Quoddam genus est aquilæ, Ciri, cujus formam induit Scylla, maximè infensus.

151. *Tonso*] Ἀπὸ τῦ κείρειν, *à tondendo*, quòd patris crinem purpureum totondisset. Ipsam quod attinet, plurimi alaudam esse volunt; alii solitariam avem, vertice in medio cristam habentem purpuream, cæteris plumis variè coloratis, quæ in rupibus, scopulis, itemque solis littoribus ævum exigat.

153. *Curetida*] *Cretam* dicit, quam incoluerunt olim Curetes nutritii Jovis.

Con-

Contigit; & ſpoliis decorata eſt regia fixis.
Creverat opprobrium generis: fœdumque patebat
Matris adulterium monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalamis removere pudorem;
Multiplicique domo, cæciſque includere tectis.
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus: turbatque notas, & lumina flexum
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecùs ac liquidus Phrygiis Mæandros in arvis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitque, fluitque:
Occurrenſque ſibi venturas aſpicit undas:
Et nunc ad fontes, nunc in mare verſus apertum,
Incertas exercet aquas. Ita Dædalus implet
Innumeras errore vias: vixque ipſe reverti
Ad limen potuit; tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam tauri geminam juveniſque figuram
Clauſit; & Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum
Tertia ſors annis domuit repetita novenis;
Utque ope virgineâ nullis iterata priorum
Janua difficilis filo eſt inventa relecto;

taurorum; atque baſilica ornata eſt appoſitis ſpoliis. Dedecus gentis auctum erat; et turpe adulterium matris manifeſtum erat novitate monſtri bimembris. Minos conſtituit tollere illud probrum ex cubiculis, atque coërcere domo ſinuoſa, et occultis tectis. Dædalus inſignis peritiâ artis fabrilis ſtruit opus, et confundit indicia, et inducit oculos in errorem ancipitem flexu diverſarum viarum. Quemadmodum fluvius Mæander ludit in campis Phrygiis, atque currit et recurrit flexu dubio, et modò flexus ad ſcaturigines, modò ad mare agit aquas ambiguo curſu fluentes: ita Dædalus intexit infinitas vias fallaciis; atque ipſe ægrè potuit redire ad januam; tantus eſt error domûs. Quo poſtquam conjecit duplicem formam tauri & hominis; & tertia ſors iterata poſt novem annos ſuperavit monſtrum bis refectum ſanguine Athenienſi; & porta abſtruſa nullis repetita priorum reperta eſt auxilio puellæ filo relecto;

NOTÆ.

154. *Spoliis*] Ex more victoris. Hoſtium enim ſpoliis poſtes, ædium limina, atria, ut enſibus, clypeis, galeis, navium roſtris condecorare Romani conſuevêrunt; quibus antiquitus venerationem & majeſtatem augebant. Eorum quippe aſpectus ad ſimilia facinora intuentes hortabatur.

155. *Opprobrium*] *Minotaurus*, ſupernè homo, infernè bos, filius ſanè fuit Paſiphaës ex Tauro Minoïs duce, vel ſcribâ. De quo fuſè Natal. Com. lib. 6. cap. 3.

158. *Multiplici*] De labyrintho loquitur, plurimis ſinuoſis erroribus viarumque irremeabilibus ambagibus, à Dædalo conſtructo, in quem Minotaurum monſtrum Minos concludi juſſit.

159. *Dædalus*] Faber fuit Athenienſis, qui ſtatuas etiam uſque adeò mirabilis ſtructuræ dicitur feciſſe, ut ſpirare & ambulare viderentur.

160. *Notas*] *Signa*, quibus aliquis, labyrinthum ingreſſus, iter relegere poſſit, ſeu exitum invenire.

162. *Mæandros*] Fluvius eſt Phryiæ in minore Aſiâ, qui ita ſinuoſus, ut ſæpe ad caput recurrere videatur: unde & pro perplexis & involutis rebus ſignificandis, quas *Mæandros* dicimus, uſurpatur.

163. *Ambiguo*] Quia quòrſum fluat, ambigitur.

170. *Actæo*] *Athenienſi*. Duriſſimâ enim lege tenebantur Athenienſes, Androgei interfecti cauſâ, quotannis, ut quibuſdam placet, ſeptem puberes mares ſorte delectos, a Minoa tauro vorandos, totidemque virgines, ex nonnullorum ſententiâ, tributi loco in Cretam mittere.

171. *Annis novenis*] *Nono quoque anno*? Quanquam quotannis repetitum fuiſſe tributum alii ſcripſerunt.

172. *Virgineâ*] Poſteaquam, inquit, auxilio *Virginis* Ariadnes è labyrintho Theſeus eſt egreſſus, navem conſcendit. *Nullis iterata*] Ad quàm nemo eorum qui priùs ab Athenienſibus miſſi fuerunt, in Cretam redire potuit.

173. *Relecto*] Ad limen filum alterâ extremitate alligare doctus fuerat, quod continuum progrediendo evolvens, regreſſus indicem ſequeretur.

statim Ægides carbasa explicuit versus *Dian, abductâ Minoide, atque ferus destituit sociam in illo littore; Bacchus auxilium atque amplexus tulit destitutæ, & multa dolenti; atque ut esset illustris immortali sidere, intulit cælo coronam decerptam fronte. Illa volat per subtilem aërem; & dum volat, uniones mutantur in stellas repentinas, & figurâ coronæ remanente, stant in loco qui medius est insistentis genu, & tractantis serpentem.*

III. *Interea Dædalus exosus Creten & longum exilium, & tactus amore terræ patriæ, retentus erat mari. Quamvis, ait, claudat Minos terram & aquam, aër est apertus. Discedimus illâc. Minos imperet* licet *cunctis, non imperium obtinebit in aërem. Dixit; & convertit ingenium ad artes inauditas, & novitatem excogitat in naturâ: Nam concinnat pennas cœptas à minimâ, breviore sequente longam; ut credas in modum collis* paulatim *auctas esse. Pari modo fistula agrestis sensim fuit olim compositæ inæqualibus arundinibus. Tum connectit mediam* pennarum partem *lino, & infimam ceris; atque ita constructas curvat exiguo flexu;*

Protinus Ægides, raptâ Minoïde, Dian
Vela dedit: comitemque suam crudelis in illo
Littore deseruit. Desertæ, & multa quærenti
Amplexus & opem Liber tulit. Utque perenni
Sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
Immisit cœlo. Tenues volat illa per auras:
Dumque volat, gemmæ subitos vertuntur in ignes,
Consistuntque loco, specie remanente, coronæ,
Qui medius nixique genu est, anguemque tenentis.
III. Dædalus interea Creten longumque perosus
Exilium, tactusque soli natalis amore,
Clausus erat pelago. Terras licet, inquit, & undas
Obstruat, at cœlum certè patet. Ibimus illâc.
Omnia possideat; non possidet aëra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes:
Naturamque novat. Nam ponit in ordine pennas,
A minimâ cœptas, longam breviore sequenti:
Ut clivo crevisse putes. Sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit avenis.
Tum lino medias, & ceris alligat imas.
Atque ita compositas parvo curvamine flectit,

NOTÆ.

174. *Ægides*] *Theseus*, Ægei filius, qui juvenes liberandi causâ in Cretam cum illis navigaverat.

Ib. *Minoïde*] *Ariadne*, Minois filia.

Ib. *Dian*] Insula est una ex Cycladibus, quæ & *Naxus* dicitur, multis itemque aliis nominibus insignita; in quâ Ariadne, Bacchi admonitu, ut nonnullis placet, à Theseo relicta.

176. *Desertæ*] In patris domo à Baccho vitiatam, quo tempore ad Minoa pervenit, coronæ pretio illectam, quidam prodidit, qui conscripsit Cretica.

178. *Sidere*] Corona est signum, Boötæ ab humero sinistro proximum, novem in orbem dispositis stellis lucidum. Illam verò dicitur Vulcanus ex auro & gemmis Indicis fabricâsse, quarum splendore dicitur Theseus labyrinthi tenebras discussisse. De quâ alia alii scripserunt.

Ib. *Fronte*] Ariadnes.

182. *Qui*] Locus, in quo Corona est, inter Herculem & Ophiuchum.

Ib. *Medius*] Inter *Engonasin* & *Ophiuchum*.

Ib. *Nixi*] De Hercule loquitur, qui dextero genu nixus in cœlo figuratur, ideo ἐγόνασι dicitur,) draconem Hesperidum custodem interficere tentans. Quâ de re vide Hyginum.

Ib. *Anguemque*] Ophiuchus Græcis dicitur, sydus cœleste, quam nonnulli Æsculapium, alium alii in cœlum translatum comminiscuntur.

184. *Exilium*] Athenis enim profugerat cædis reus, ob interfectum per invidiam discipulum quem nonnulli sororis filium scripserunt.

185. *Pelago*] Nam in Cretâ insulâ erat, clausus insuper labyrinthi sui custodiâ, quo, propter nevatam Pasiphaæ in amoribus operam, à Minoë detrusus erat.

189. *Novat*] Quia, ut inquit Horatius,

Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.

189. *Ponit*] Quomodo alitibus natura aptavit, ut aërem validè possint impellere.

Ut

Ut veras imitentur aves. Puer Icarus unà
Stabat: &, ignarus ſua ſe tractare perîcla,
Ore renidenti, modò quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modò pollice ceram
Mollibat: luſuque ſuo mirabile patris
Impediebat opus. Poſtquam manus ultima cœptis
Impoſita eſt; geminas opifex libravit in alas
Ipſe ſuum corpus: motâque pependit in aurâ.
Inſtruit & natum: Medioque ut limite curras,
Icare, ait, moneo. Ne, ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis adurat.
Inter utrumque vola: nec te ſpectare Boöten,
Aut Helicen jubeo, ſtrictumque Orionis enſem.
Me duce carpe viam. Pariter præcepta volandi
Tradit; & ignotas humeris accommodat alas.
Inter opus monituſque genæ maduêre ſeniles:
Et patriæ tremuêre manus. Dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: penniſque levatus
Antè volat; comitique timet, velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido.
Hortaturque ſequi; damnoſaſque erudit artes:
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.
Hos aliquis, tremulâ dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo, ſtivâve innixus arator,
Vidit, & obſtupuit, quique æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos. Et jam Junonia lævâ
Parte Samos fuerant, Deloſque, Paroſque relictæ:
Dextra Lebynthos erat, fœcundaque melle Calymne.

ut ſimulent veras aves. Puer Icarus unà aderat; & neſcius ſe tenere ſua diſcrimina, nunc læto vultu corripiebat pennas, quas ventus mobilis abſtulerat; nunc ſubigebat flavam ceram pollice, atque morabatur opus admirandum parentis ſuo ludo. Poſtquam noviſſima manus addita eſt incœptis, ipſe artifex commiſit ſuum corpus in alas, & ſuſtentatus eſt aëre agitato. Accommodat etiam alas filio; atque inquit, hortor te, Icare, ut voles medio ſpatio: ne, ſi inferior eas, aqua impediat pennas; ſi altior, ignis inflammet: Vola inter utrumque. Neque impero te intueri Boöten aut Urſam, aut gladium evaginatum Orionis: tene iter me duce. Docet ſimiliter leges volandi, & aptat humeris alas ignotas. Genæ ſeniles humidæ ſunt factæ inter opus, & præcepta; atque manus patriæ trepidârunt. Obtulit ſuavia filio ſuo non iterum renovanda, atque pennis ſuſtentatus antè volat, & metuit comiti; ſicut avis, quæ protulit mollem progeniem in aërem ab excelſo nido. Admonet ſequi; & docet artes noxias; & ipſe agitat ſuas, & reſpicit alas. Dum aliquis piſcator virgâ tremulâ, aut paſtor fultus ſcipione, vel arator ſtivâ, intuitus eſt iſtos, & miratus eſt, atque arbitratus eſt eſſe Deos, qui poſſunt tenere aërem. Et jam Samos Junonia, & Delos, & Paros fuerunt præteritæ à parte ſiniſtrâ: Lebynthos, & Calymne melle affluens, erant à dextrâ.

NOTÆ.

201. *Libravit*] Alligatis namque ſibi illis factitiis alis, ſe agitatu illarum in aërem ſuſtulit uſque expanſis aliquandiu pependit.

206. *Nec te*] Neque ad ſiniſtram declina, neque ad dextram.

Ib. *Boöten*] Signum cœleſte, ſicut & Helice ſeu Urſa, de quibus antea; quibus quidem nautæ iter ſuum ſolebant dirigere.

207. *Orionis*] Orion ἀπὸ τοῦ οὔρου, hoc eſt, ab *urinâ* fuit cognominatus, quòd ex Jovis & Mercurii urinâ fingitur natus.

210. *Maduêre*] Lacrymavit periculi novitate exterritus, quod puero præſertim immminere ſentiebat.

212. *Non iterum*] Quod quidem neſciebat pater Dædalus, ſed ex ingenio eſt poëtæ.

215. *Damnoſas*] Quia per illas Icarum filium perdidit Dædalus.

220. *Junonia*] Junoni ibi natæ, educatæ, & Jovi in uxorem traditæ ſacra; Cariæ adjacent.

221. *Delos, Paros*] Ægæi inſulæ Cyclades, ut ſæpe dictum.

222. *Lebynthos*] Hanc cum ſequente alii inter Cycladas, inter Sporadas alii recenſent.

cùm adoleſcens cœpit exultare volatu temerario, et reliquit ducem, atque impulſus deſiderio cœli, carpſit viam ſublimiùs. Propinquitas ſolis fervidi liquefacit ceras odoratas, quæ erant vincula pennarum. Ceræ tabuerant: ille movet brachia nuda, & deſtitutus remigio, nullo ſuſtentatur aëre: & ora citantia nomen patrium excipiuntur aquâ cæruleâ, quæ habuit nomen ab illo. At miſer parens, neque jam parens, Icare, inquit, Icare, inquit, Ubi es? quâ orâ te veſtigem, Icare dicebat? videt pennas inter fluctus, et maledixit ſuis artibus; & ſepulturæ mandavit corpus; atque terra appellata eſt à nomine Icari ibi *inhumati, Perdix loquax proſpexit ab ilice frondoſâ hunc ſepelientem corpus infelicis ſilii; & alas concuſſit, & indicia ferit lætitiæ canendo:* Perdix quidem *tunc avis ſola, neque conſpecta ſuperiore ætate, & nuper facta avis, tibi magnum probrum, Dædale. Namque ſoror* ejus, *fati neſcia, huic dederat ſuum filium inſtituendum, puerum natum annos duodecim, ingenio diſcendi avido. Ille etiam imitatus eſt ſpinas, quas obſervabat in medio piſce: atque incîdit ferro acuto dentes continuos; et invenit uſum ſerræ. Primus etiam junxit duo brachia ferrea ex uno nodo; ut illa diſſitis æquali ſpatio, pars altera hæreret, pars altera deſcriberet circulum. Dædalus livore tactus eſt, atque* illum *dejecit ex ſacrâ arce Minervæ,*

Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu;
Deſeruitque ducem: cœlique cupidine tactus
Altiùs egit iter. Rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas pennarum vincula ceras.
Tabuerant ceræ: nudos quatit ille lacertos:
Remigioque carens non ullas percipit auras.
Oraque cœruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare, dixit,
Icare, dixit, ubi es? quâ te regione requiram,
Icare, dicebat? Pennas aſpexit in undis;
Devovitque ſuas artes; corpuſque ſepulchro
Condidit; & tellus à nomine dicta ſepulti.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula ramoſâ proſpexit ab ilice perdix:
Et plauſit pennis: teſtataque gaudia cantu eſt;
Unica tunc volucris; nec viſa prioribus annis;
Factaque nuper avis, longum tibi, Dædale, crimen.
Namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam
Progeniem germana ſuam, natalibus actis.
Bis puerum ſenis, animi ad præcepta rapacis,
Ille etiam medio ſpinas in piſce notatas
Traxit in exemplum: ferroque incîdit acuto
Perpetuos dentes; & ſerræ repperit uſum
Primus: & ex uno duo ferrea brachia nodo
Vinxit; ut, æquali ſpatio diſtantibus illis,
Altera pars ſtaret, pars altera duceret orbem,
Dædalus invidit; ſacrâque ex arce Minervæ

NOTÆ.

223. *Puer*] *Icarus*, Dædalum patrem ſequi contemnens.

228. *Remigio*] *Alarum remigio* uſus quoque Virgilius; non ab re profecto, ſiquidem non alis, ſed navi, velis novi cujuſdam artificii inſtructa, regiam Minoïs claſſem Dædalus effugerit, quæ tamen Icarum, ſcopulo cum navi impactum, corripuit.

230 *Aquâ*] *Mari*, quod ab Icaro *Icarium* dictum eſt, ſicuti & inſula Samo proxima ab eodem Icariæ nomen accepit.

237. *Ab ilice*] Quanquam rariſſimè arboribus perdices inſident.

240. *Longum*] Quippe perdicem, quem alii Calum, diverſis itemque nominibus nonnulli apellant, ſororis filium, Dædalus per invidiam, quòd multo ingenio valeret, de tecto dejecit: quem quidem excipiens Minerva, in *perdicem* avem mutavit.

245. *Traxit*] Quia ad ſpinæ exemplum ſerram invenit.

247. *Ex uno*] Illum circini quoque inventorem fuiſſe ait.

Præ-

Præcipitem misit, lapsum mentitus. At illum,
Quæ favet ingeniis, excepit Pallas; avemque
Reddidit: & medio velavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
Inque pedes abiit; Nomen, quod & antè, remansit.
Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis altoque cacumine nidos;
Propter humum volitat: ponitque in sepibus ova;
Antiquique memor, metuit sublimia, casûs.
IV. Jamque fatigatum tellus Ætnæa tenebat
Dædalon: & sumtis pro supplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Jam lamentabile Athenæ
Pendere desiêrant Theseâ laude tributum.
Templa coronantur: bellatricemque Minervam
Cum Jove Diisque vocant aliis, quos sanguine voto,
Muneribusque datis, & acerris thuris honorant.
Sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theseos: & populi, quos dives Achaïa cepit,
Hujus opem magnis imploravêre periclis:
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicitâ supplex petiit prece. Causa petendi
Sus erat, infestæ famulus, vindexque Dianæ.
Oenea namque ferunt, pleni successibus anni
Primitias frugum Cereri, sua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libâsse Minervæ.
Cœptus ab agricolis Superos pervenit ad omnes

falsò prædicans eum incautè cecidisse. At Pallas, quæ amplectitur ingenio præditos, illum excepit, & mutavit in alitem, & induit pennis in medio aëre. Sed vis ingenii olim celeris concessit in alas atque pedes: nomen, quod etiam antè illi erat, remansit. Ea tamen avis non effert suum corpus in sublime neque struit nidos in ramis, & exce so fastigio; volitat juxta terram & ponit ova in sepibus, & recordans veteris lapsûs timet excelsa.

IV. *Jamque terra Ætnæa habebat Dædalum defessum: et Cocalus habebatur lenis, armis captis in gratiam supplicis* Dædali: *Jam Athenæ omiserant solvere luctuosum tributum, virtute Thesei. Templa* coronis *decorantur; atque invocant Palladem belli præsidem cum Jove & cæteris Diis, quos honorant sanguine promisso, & donis oblatis, & acerris thuris. Fama velox impleverat urbes Argolicas laudibus Thesei: & populi, quos dives Achaïa habuit, ejus petiverunt auxilium in urgentibus discriminibus: Calydon supplex imploravit prece anxiâ ejus auxilium, quamvis haberet Meleagrum. Aper minister & ultor Dianæ infensæ erat causa implorandi. Namque aiunt Oeneum ob fertilitatem anni copiâ redundantis obtulisse primitias, frumentum Cereri, sua vina Baccho, oleum flavæ Minervæ. Honor* sacrificiorum *invidiosus ortus ab ruricolis permanavit ad omnes* reliquos

NOTÆ.

235. *Nomen quod et antè*] Nomen Talus Perdix quoque fuit cognominatus.

260. *Tellus*] *Sicilia*, ubi Mons Ætna.

261. *Cocalus*] Siciliæ rex, ad quem Dædalus confugit, quique Minoëm dicitur sustulisse.

262. *Mitis habebatur*] Quanquam interfecerat Minoa.

263. *Theseâ*] Thesei enim virtute interfectus est Minotaurus, Hæc verò ad connectendas fabulas narrantur. *Tributum*] Ob cædem Androgei Athenienſibus à Minoë impositum.

265. *Voto sanguine*] Victimarum, quas voverant, si Theseus victor ex Cretâ reverteretur.

270. *Calydon*] Urbs Ætoliæ, contra quam Aprum ferocissimum, seu potiùs latronem immitissimum Diana, in sacrificio quodam ab Oeneo rege neglecta, immisit.

270. *Meleagron*] Oenei regis filium.

273. *Successibus*] De frugum copiâ loquitur.

274. *Lyæo*] Latinè *Libero* patri, Baccho; cui vinum dicatum, sicuti Minervæ oleum, frumenta prima matura Cereri.

275. *Palladios latices*] Oleum dicit, ex baccis, quas fert arbor à Pallade producta, expressum. Sic *laticemque lyæum* pro vino Virg.

276. *Agricolis*] Agricolas vocat Deos agriculturæ, aut certè earum rerum, quæ per agriculturam comparantur, tutores, quales Bacchus, Ceres, Minerva.

Deos: aiunt sola altaria Dianæ filiæ Latonæ neglecta vacua fuisse sine sacrificio. Dii etiam moventur irâ. At, ait, non inultæ patiemur; & quæ contemptæ, non appellabimur etiam sine vindice: atque contemta excitavit per campos Oeneos suum ultorem, quantò Epirus herbosa non habet tauros majores; sed agri Siculi habent minores. Oculi rubent sanguine & igne, cervix horrenda stat erectis setis & illæ rigent pares spissis spiculis: & sunt sicuti excelsæ lanceæ. Spuma bulliens currit per vastos armos cum magno strepitu, dentes sunt pares dentibus Indis. Fulmen erumpit ex ore: folia incendi videntur ambelitu. Is modò proterit segetes in herbâ crescente; & resecat spes agricolæ ploraturi nondum maturas: atque præoccupat segetem in spicis. Area & granaria expectant incassùm messes promissas. Racemi uvis pleni proteruntur cum longis frondibus, atque bacca cum ramis olivæ semper virescentis. Rabiem etiam exercet in pecora. Neque pastor, neque canes, neque torvi tauri possunt tueri armenta. Populi diffugiunt: neque sese securos arbitrantur nisi intra muros urbis, donec Meleager atque simul delecta cohors juvenum convenerunt desiderio gloriæ. Ambo Tyndaridæ, alter insignis cestibus, alter equo; & Jason auctor primæ navis, & Theseus amicitiâ conjunctissimus cum Pirithoö,

Invidiosus honos: solas sine thure relictas
Præteritæ cessasse ferunt Latoïdos aras.
Tangit & ira Deos. At non impunè feremus;
Quæque inhonoratæ, non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneos ultorem spreta per agros
Misit aprum: quantò majores herbida tauros
Non habet Epirus: sed habent Sicula arva minores.
Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix:
Et setæ densis similes hastilibus horrent,
Stantque velut vallum, velut alta hastilia setæ.
Fervida cum rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis.
Fulmen ab ore venit: frondes afflatibus ardent.
Is modò crescenti segetes proculcat in herbâ:
Nec matura metit fleturi vota coloni.
Et Cererem in spicis intercipit. Area frustrà,
Et frustrà expectant promissas horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccaque cum ramis semper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes. Non has pastorve, canesve,
Non armenta truces possunt descendere tauri.
Diffugiunt populi: nec se, nisi mœnibus urbis,
Esse putant tutos; donec Meleagros, & unà
Lecta manus juvenum coïêre cupidine laudis.
Tyndaridæ gemini, spectatus cestibus alter,
Alter equo; primæque ratis molitor Iäson,
Et cum Pirithoö felix concordia Theseus,

NOTÆ.

277. *Invidiosus*] Qui Dianæ spretæ invidiam in alios Deos, qui sibi præferebantur, pareret.

283. *Epirus*] Regio ab ortu est Græciæ finitima, quæ & Chaonia dicta.

288. *Dentibus*] *Elephantinis.* Calydonii apri dentes adportavit Cæsar Augustus, devicto Antonio. Pausan. in Arcad. c. quibus unus in templo Liberi patris suspensus, in hortis Cæsaris, erat unius pedis & quadrantis. Natal. Com. lib. 7. cap. 4.

289. *Fulmen*] De dentibus loquitur ex apri ore prominentibus, quibus, fulminis in modum, obvia quælibet frendens proterit.

291. *Fleturi*] Postquam perditam messem cognoverit.

301. *Tyndaridæ*] *Castor & Pollux*, qui vulgò Tyndari filii crediti; erant tamen Jovis, qui, in Cycnum mutatus, Lædæ, Tyndari uxori, vitium obtulit.

Ib. *Cestibus*] Καὶ ζοῦσα θ' Ἱπποδάμειαν, καὶ νηῒ ἀγαθὸν Πολυδεύκεα. Homer. Iliad. 3. De cestibus, vid. lib. 5. 107.

302. *Ratis molitor*] *Argo*, cujus extruendæ auctor fuit Jason.

303. *Pirithoö*] Ixionis fuit filius firmissimo amicitiæ fœdere cum Theseo conjunctus.

Et

Et duo Theſtiadæ, proleſque Aphareïa Lynceus,
Et velox Idas; & jam non fœmina Cæneus,
Leucippuſque ferox, jaculoque inſignis Acaſtus,
Hippothoöſque, Dryaſque, & crêtus Amyntore Phœnix,
Actoridæque pareſ, & miſſus ab Elide Phyleus.
Nec Telamon aberat, magnique creator Achillis:
Cumque Pheretiade, & Hyanteo Iolao
Impiger Eurytion, & curſu invictus Echion,
Naryciuſque Lelex, Panopeuſque, Hyleuſque, feroxque
Hippaſus, & primis etiamnum Neſtor in annis.

& duo Theſtiadæ, & Lynceus filius Apharei, & citus Idas, & Cæneus nunc non fœmina, & ſævus Leucippus, & Acaſtus ſpectatus jaculo, & Hippothoös, & Dryas, & Phœnix filius Amyntoris, & Actoridæ æquales, & Phyleus miſſus ab Elide. Neque Telamon aberat, & pater magni Achillis, & acer Eurytion cum Pheretiade & Iolao Hyanteo, & Echion invictus curſu, & Lelex Narycius, & Panopeus, & Hyleus, & ferox Hippaſus, & Neſtor adhuc in primis annis.

NOTÆ.

304. *Theſtiadæ*] Toxeum dicit & Plexippum, Theſtii filios, Althææ fratres, Meleagri avunculos, quos ipſe poſtea interfecit: quemadmodum in ſequentibus videbimus.

Ib. *Lynceus*] Apharei fuit filius, qui propter eximiam rerum cœleſtium terreſtrium, aſtrorum præſertim & metallorum noctitiam, trans æthera terræque barathra viſu penetrâſſe dicitur. Argonauta etiam fuit.

305. *Idas*] Lyncei fuit frater.

Ib. *Cæneus*] Fuit Cæneus Elati filia, in marem à Neptuno, pro dereptæ virginitatis pretio, mutata: cujus fusè hiſtoriam Metam. 12. a. 176. verſu refert poëta.

306. *Leucippus*] Apharei fuit frater, Perierei ſeu Perieris filius, pater Phœbes, & Elariæ, quas Caſtor & Pollux rapere conati ſunt.

Ib. *Acaſtus*] Peliæ Theſſalorum regis fuit filius.

307. *Hippothoës*] Hujus, ut & Dryantis 173. capite meminit Hyginus. Illum autem Gerynais facit filium; cùm *Cercyonis*, ex Pauſaniâ legendum ſit.

Ib. *Phœnix*] Hic, poſtquam matris ſuaſu, cum patris pellice rem habuiſſet, ejus iram effugiens ad Peleum pervenit, à quo perbenignè acceptus, Achillis inſtitutioni præfectus fuit.

308. *Actoridæ*] Actoris Elienſis par fratrum dicit Eurytum & Cteatum, ab Hercule poſtea occiſos.

308. *Phyleus*] Augeæ fuit filius, quem Hercules, patri occiſo, quòd purgati ſtabuli mercedem denegaret, ejus loco regnare juſſit.

309. *Telamon*] Rex fuit Salaminis, Æaci filius, Ajacis pater.

Ib. *Creator*] Peleum dicit Telamonis fratrem.

310. *Pheretiade*] Admetum intellige, Pheretis filium, Alceſtis maritum.

Ib. *Iolao*] Hunc Iphicli filium Hercules in interficiendâ hydrâ ſocium habuit. *Hyanteus* dicitur quia Bœoticus. Hyantes enim Bœotiæ populi.

311. *Eurytion*] Argonauta, Iri filius, qui filius fuit Actoris, ut ex Apollonio colligitur.

Ib. *Echion*] Hujus etiam meminit idem Apollonius, qui eum Mercurii facit filium.

312. *Lelex*] Locrenſes, qui Narycem urbem antiquiſſimam obtinuerunt, à Plinio & Strabone *Leleges* etiam dicuntur; & nomine forſitan, ut conjecit commentator, ab iſto Lelege mutuato.

Ib. *Panopeus*] Phoci videtur eſſe filius, à quo *Panopæa* urbs Phocidis nomen habuit, ut notat Pauſanias.

Ib. *Hyleus*] Hic unà cum Rhœto ab Atalantâ, cui vim afferre paraverat, occiſus.

313. *Hippaſus*] Hunc quoque Euryti filium Hyginus inter Apri venatores recenſet.

Ib. *Primis Neſtor*] Primam jam, ex tribus quas vixit, ætatem agens: & ex his nonnullos ipſe recenſet, Iliad 1.

Et

& quos Hippocoön misit antiquis Amyclis, & socer Penelopes, cum Ancæo Parrhasio & callidus Ampycides, et Oeclides adhuc securus ab uxore, et Tegeæa bonus nemoris Lycæi. Fibula expolita huic connectebat extremum vestis partem; Capillus erat simplex coactus in unum nodum: Pharetra eburnea pendens ex humero sinistro strepebat; sinistra etiam tractabat arcum. Hujusmodi erat ornatus: vultus quem, verè posses appellare virgineum. Heros Calydonius hanc simul intuitus est, & simul cupivit, Deo aversо: atque amorem occultum concepit & ait, O beatus, si ista aliquem virum respexerit! neque tempus & pudor patiuntur plura proferre: opus majus ingentis pugnæ illum impellit. Silva spissa arboribus, quam nullum ævum reciderat; incipit à plano, & prospicit declives campos. Quò postquam viri adventarunt, pars ponunt plagas, pars tollunt vincula canibus, pars legunt vestigia pedum, atque optant invenire id quod sibi futurum est periculum. Vallis erat curva, quò cogebantur rivi aquæ pluvialis. Salix flexilis, et leves ulvæ, & junci palustres, et vimina, et parvæ cannæ sub longâ arundine sunt in parte infimâ lacunæ. Sævus aper inde excitatus ruit in hostes confertos, tanquam ignis excussus nubibus disjectis.

Et quos Hippocoön antiquis misit Amyclis;
Penelopesque socer, cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidesque sagax, & adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemorisque decus Tegeæa Lycæi.
Rasilis huic summam mordebat fibula vestem:
Crinis erat simplex nodum collectus in unum:
Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos: arcum quoque læva tenebat.
Talis erat cultus: facies, quàm dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente Deo: flammasque latentes
Hausit, &, O felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum! nec plura sinunt tempusque, pudorque
Dicere; majus opus magni certaminis urget.
Silva frequens trabibus, quàm nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano: devexaque prospicit arva.
Quò postquam venêre viri; pars retia tendunt;
Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum: cupiuntque suum reperire periclum.
Concava vallis erat; quâ se demittere rivi
Assuerant pluvialis aquæ. Tenet ima lacunæ
Lenta salix, ulvæque leves, juncique palustres,
Viminaque, & longâ parvæ sub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisi nubibus ignes.

NOTÆ.

314. *Hippocoön*] Lacedæmonius fuit, cujus filios Enætimum, Alcona, Amycum & Dexippum, (priore excepto, qui ab apro interiit, Hercules unà cum patre occidit.

Ib. *Amyclis*] Fuerunt Amyclæ urbs Laconiæ, ab Amyclâ Lacedæmonis filio ædificatæ & cognominatæ.

315. *Penelopesque socer*] *Laertes* est Ulyssis pater.

Ib. *Ancæo*] Huic Lycurgum patrem assignaverunt Apollonius & Hyginus in venatorum catalogo. Arcas fuit; nam Parrhasia urbs est & Arcadiæ regiuncula.

316. *Ampycides*] *Mopsus* est Ampyci filius, idem sagax quòd vates fuit.

317. *Oeclides*] Amphiaraum intellige Oeclei filium; qui vaticinandi peritissimus, cùm à Thebano bello se non rediturum cognovisset, ita (ne eò proficisceretur,) lativavit, ut tamen uxori Eriphylæ, quam fidissimam credebat, omnia indicaverit. Illa verò, aureo monili ab Adrasto corrupta, maritum prodidit; qui Thebanum agrum ingressus, unà cum curru à tellure fuit absorptus.

317. *Tegeæa*] *Atalantam* dicit, formosissimam puellam, Tegeâ Arcadiæ urbe oriundam.

Ib. *Lycæi*] Qui Arcadiæ est.

324. *Calydonius heros*] *Meleagrum* intellige, Calydone oriundum, ut suprà dictum.

325. *Renuente*] Illi enim malè suus amor cessit, ut infra patebit.

333. *Suum periculum*] Aprum nempe, à quo sibi periculum immineret.

Ster-

Sternitur incurſu nemus; & propulſa fragorem
Silva dat. Exclamant juvenes; prætentaque forti
Tela tenent dextrâ, lato vibrantia ferro.
Ille ruit; ſpargitque canes, ut quiſque ruenti
Obſtat; & obliquo latrantes diſſipat ictu.
Cuſpis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncoque dedit leve vulnus acerno.
Proxima, ſi nimiis mittentis viribus uſa
Non foret, in tergo viſa eſt hæſura petito;
Longiùs it: auctor teli Pagaſæus Iäſon.
Phœbe, ait Ampycides, ſi te coluique, coloque;
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quà potuit, precibus Deus annuit. Ictus ab illo eſt,
Sed ſine vulnere aper: ferrum Diana volanti
Abſtulerat jaculo; lignum ſine acumine venit.
Ira feri mota eſt; nec fulmine leniùs arſit:
Lux micat ex oculis, ſpiratque è pectore flamma.
Utque volat moles adducto concita nervo,
Cùm petit aut muros, aut plenas milite turres;
In juvenes certo ſic impete vulnificus ſus
Fertur; & Eupalamon, Pelagonaque dextra tuentes
Cornua proſternit. Socii rapuêre jacentes.
At non letiferos effugit Enæſimus ictus
Hippocoönte ſatus, Trepidantem, & terga parantem
Vertere ſucciſo liquerunt poplite nervi.
Forſitan & Pylius citra Trojana periſſet
Tempora; ſed ſumto poſitâ conanime ab haſtâ,
Arboris inſiluit, quæ ſtabat proxima, rami:
Deſpexitque loco tutus, quem fugerat, hoſtem.
Dentibus ille ferox in querno ſtipite tritis

Arbores proteruntur impetu, & impulſæ perſonant. Juvenes vociferantur, & tenent ſtrenua manu venabula oppoſita, radiantia amplo ferro. Ille ruit, et proturbat canes, ut quiſque ſeſe opponit ruenti; et prævertit latrantes ictu obliquo. Mucro primò impulſus brachio Echionio fuit inutilis, & leviter vulneravit ſtipitem acernum. Proximus, niſi impulſus eſſet nimiis viribus jaculantis, viſus fuit hæſurus in tergo apri petito: fertur longiùs. Jaſon Pagaſæus illum jaculatus fuerat. Phœbe, inquit Ampycides, ſi te honoravi, atq; honoro, concede mihi ferire certo jaculo quod petitur. Deus favit precibus quà licuit. Aper fuit tactus ab illo, ſed ſine vulnere: Diana revellerat ferrum telo volanti: haſtile ſine mucrone acceſſit. Ira feri excitata eſt, neq; moderatiùs efferbuit quàm fulmen. Ignis ſplendet ex oculis, et æſtus prodit ex pectore: Et quemadmodum glans impulſa nervo circumacto volat, cùm petit aut mœnia, aut turres confertas militibus, ſic aper vulnera intentans, ruit in juvenes certo impetu, atque proterit Eupalamon et Pelagonem defendentes dextrum cornu agminis ſui. *Commilitones abſtulerunt protritos: At Enæſimus, filius Hippocoöntis, non vitavit ictus mortiferos. Nervi deſtituerunt trementem et conantem fugere, poplite reciſſo. Fortè etiam Pylius occidiſſet ante tempora Trojana, ſed capto impetu ab haſtâ impactâ, immiſit ſe in ramos arboris quæ erat proxima; atque ſecurus in* arboris *cacumine, deorſum aſpexit hoſtem quem fugerat. Ille ſævus dentibus exacuatis in trunco querno*

NOTÆ.

345. *Echionio*] Echionis.

349. *Pagaſæus*] Pro *Theſſalo*; à Pagaſis Theſſaliæ urbe, haud procul à monte Pelio.

350. *Ampycides*] *Mopſus* Ampyci filius, Apollinis ſacerdos.

357. *Moles*] Saxa intelligit, vel ejuſmodi alia, baliſtâ aut ſimili machinâ emiſſa.

360. *Eupalamon*] Ignobiliores fuerint hi quo verſimile eſt, ſiquidem non aliter quàm ſuâ morte, quod quidem ſciam, cogniti.

361. *Cornua*] Aciem nempe in aprum inſtruxerant, in cujus dextro cornu duo iſti fato iniquo reperti ſunt.

365. *Pylius*] *Neſtor*, qui Pylo imperavit. Quod Neſtori hîc poëta, commentator Homeri tribuit Therſitæ, qui ut Agri filius, Meleagri patruelis, huic venationi interfuit.

Immi-

minatur cladem, & considens armis recentibus, laceravit femur magni Othriadæ dente recurvo. At fratres gemelli, nondum astra cœlestia, ambo insignes vehebantur equis candidioribus nive albâ; ambo librabant agitatione tremulâ, bastilium mucrones actos per aërem. Inflexissent plagas, nisi sus setis horridus transisset inter obscuras arbores, & loca invia telis & equis. Telamon persequitur; et improvidus desiderio currendi, cecidit pronus, correptus radice arboris. Dum Peleus hunc tollit, Atalanta Tegeæa aptavit nervo expeditam sagittam, et contorsit arcu curvato. Sagitta affixa sub aure feræ, leviter vulneravit corpus extremum, et rubefecit setas pauco cruore. Neq; tamen illa erat alacrior successu sui ictûs quam Meleager. Creditur advertisse primus et primus monstrâsse sociis sanguinem aspectum; et dixisse, Reportabis gloriam quâ digna est tua virtus. Viros puduit, Aprum à virgine primò percussum fuisse; *seque exhortantur, et incendunt animos cum vociferatione, et vibrant jacula sine ordine. Numerus obest* jaculis *immissis, et probibet ictus, quos studet figere. Ecce Arcadius* Ancæus, *bipenni instructus & incensus contra sua fata, Cognoscite, inquit, ô juvenes, quantùm arma virilia antecellant fœmineis, & locum date meæ virtuti, Quamvis ipsa Diana hunc tueatur suis armis, tamèn manus mea hunc mactabit nolente Dianâ. Talia inflatus protulerat ore superbo; et tollens bipennem ambabus manibus, innitebatur elatus in primas partes digitorum* pedum. *Trux* aper *prævertit audentem; & quà iter est morti proximum, immisit geminos dentes in extrema inguina.*

Imminet exitio, fidensq; recentibus armis
Othriadæ magni rostro femur hausit adunco.
At gemini, nondum cœlestia sidera, fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus albâ
Vectabantur equis; ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera feciſſent; nisi setiger inter opacas,
Nec jaculis ïsset nec equo loca pervia, silvas.
Persequitur Telamon; studioque incautus eundi,
Pronus ab arboreâ cecidit radice retentus;
Dum levat hunc Peleus, elerem Tegeæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatoque expulit arcu.
Fixa sub aure feri summum distrinxit arundo
Corpus; & exiguo rubefecit sanguine setas.
Nec tamen illa sui successu lætior ictûs,
Quàm Meleagros erat. Primus vidisse putatur;
Et primus sociis visum ostendisse cruorem:
Et, meritum, dixisse, feres virtutis honorem.
Erubuêre viri; sque exhortantur, & addunt
Cum clamore animos: jaciuntque sine ordine tela.
Turba nocet jactis, &, quos petit, impedit ictus.
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
Discite fœmineis quàm tela virilia præstent,
O juvenes, operique meo concedite, dixit.
Ipsa suis licèt hunc Latonia protegat armis;
Hunc tamen invitâ perimet mea dextra Dianâ.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore;
Ancipitemque manu tollens utrâque securim,
Institerat digitis primos suspensus in artus;
Occupat audacem, quàque est via proxima leto,
Summa ferus geminos direxit in inguina dentes.

NOTÆ.

370. *Recentibus armis*] Quæ modò *in stipite querno* exacuerat.

371. *Othriadæ*] Quis sit, incertum.

372. *Nondum cœlestia*] Gemini, qui unum ex Zodiaci signis constituunt: Castor ac Pollux esse dicuntur.

391. *Arcas*] Vide suprà ver. 315.

397. *Ancipitem*] Ἀμφίτομον.

398. *Digitis*] Ita verò in illos solent insurgere, qui totis viribus ictum nituntur impingere.

Con-

Concidit Ancæus; glomerataque ſanguine multo
Viſcera lapſa fluunt; madefactaque terra cruore eſt.
Ibat in adverſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, validâ quatiens venabula dextrâ.
Cui procul Ægides, O me mihi carior, inquit,
Pars animæ conſiſte meæ; licet eminus eſſe
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit; & æratâ torſit grave cuſpide cornum:
Quo bene librato, votique potente futuro,
Obſtitit eſculeâ frondoſus ab arbore ramus.
Miſit & Æſonides jaculum; quod caſus ab illo
Vertit in immeriti fatum latrantis, & inter
Ilia conjectum, tellure per ilia fixum eſt.
At manus Oenidæ variat; miſſiſque duabus,
Haſta prior terrâ, medio ſtetit altera tergo.
Nec mora: dum ſævit, dum corpora verſat in orbem,
Stridentemque novo ſpumam cum ſanguine fundit,
Vulneris auctor adeſt, hoſtemque irritat ad iram;
Splendidaque adverſos venabula condit in armos.
Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo;
Victricemque petunt dextræ conjungere dextram;
Immanemque ferum multâ tellure jacentem
Mirantes ſpectant; neque adhuc contingere tutum
Eſſe putant: ſed tela tamen ſua quiſque cruentat.
Ipſe pede impoſito caput exitiabile preſſit;
Atque ita, Sume mei ſpolium, Nonacria, juris,
Dixit; & in partem veniat mihi gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia ſetis
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris auctor:
Invidêre alii; totoque erat agmine murmur.
E quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone, age, nec titulos intercipe, fœmina, noſtros,
Theſtiadæ clamant: neu te fiducia formæ

Ancæus lapſus eſt; et inteſtina involuta multo cruore loco mota ſparguntur, atque humus infecta eſt ſanguine. Piritbous, filius Ixionis, ferebatur in hoſtem oppoſitum, agitans ſpiculu forti manu. Ad quem Theſeus è longinquo, ô, ait, pars animæ meæ, mihi carior me, mane: Non dedecet ſtrenuos longè abeſſe: Virtus imprudens obfuit Ancæo. Dixit; & jaculatus eſt haſtile corneum inſtructum mucrone æneo. Cui fortiter jacto, aprumq; percuſſuro, ramus frondoſus eſculi impedimento fuit. Jaſon Æſonis filius jaculatus eſt etiam telum, quod fors ab illo detorſit in exitium canis, tale fatum non meriti, & actum inter ilia, impingebatur per ilia in terram. At dextra Oenidæ diverſum habuit eventum; *&, duobus jaculis liberatis, priùs adhæſit ſolo, alterum tergo medio* feri; *& ſine cunctatione, dum furit, dum torquet corpus in gyrum, & emittit ſpumam ſtridentem cum novo cruore, qui plagam inflixit, adeſt, atque provocat hoſtem ad iram; & immittit coruſcantem haſtam in armos oppoſitos. Comites indicant lætitiam ferventc vociferatione; atque appetunt conſerere dextram cum dextrâ victrice; et ſtupentes intuentur ingentem aprum porrectum vaſto ſpatio: neque arbitrantur* eum *adhuc ſecurè tangi poſſe; ſed tamen ſinguli cruore inficiunt ſua jacula. Ipſe calcavit caput horrendum pede impoſito; atque ita: Accipe, inquit, Nonacria, exuvias, quæ jure mihi* ipſi debentur, *& mihi ſit laus communis tecum. Continuò porrigit ſpolia,* viz. *tergora rigentia ſetis horridis, & caput conſpicuum magnis dentibus. Auctor doni illi gratus eſt, pariter ac ipſum donum. Cæteri livore tacti ſunt, & murmur erat per totum cœlum. E quibus Theſtiadæ porrigentes brachia cum magno clamore, Depone, age, mulier; neque præripe noſtram gloriam; neve confidentia pulchritudinis tibi.*

NOTÆ.

405. *Ægides*] *Theſeus*, Ægei filius.
408. *Cornum*] Haſtile, ex corno arbore.
414. *Oenidæ*] *Meleagri*, Oenei filii.
418. *Auctor vulneris*] Meleager.
426. *Nonacria*] *Atalanta*, â Nonacri, Arcadiæ monte.
Ib. *Juvis mei*] Quia aprum occiderat.
427. *Tecum*] Quæ primò vulneràſti.
434. *Theſtiadæ*] *Plexippus* & *Toxeus*, Thestii filii Meleagri avunculi.

Deci-

Decipiat; longèque tuo ſit captus amore
Auctor; & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumidâ frendens Mavortius irâ,
Diſcite raptores alieni, dixit, honoris,
Facta minis quantùm diſtent. Hauſitque nefando
Pectora Plexippi, nîl tale timentia, ferro
Toxea, quid faciat, dubium, pariterque volentem
Ulciſci fratrem, fraternaque fata timentem,
Haud patitur dubitare diu; calidumque priori
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deûm templis nato victore ferebat;
Cùm videt extinctos fratres Althæa referri.
Quæ plangore dato, mœſtis ululatibus urbem
Implet; & auratas mutavit veſtibus atris.
At ſimul eſt auctor necis editus; excidit omnis
Luctus: & à lacrymis in pœnæ verſus amorem eſt.
Stipes erat, quem, cùm partus enixa jaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuêre ſorores;
Staminaque impreſſo fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem lignoque, tibique,
O modò nate, damus. Quo poſtquam carmine dicto
Exceſſêre Deæ; flagrantem mater ab igne
Erripuit torrem: ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis;
Servatuſque tuos, juvenis, ſervaverat annos.
Protulit hunc genitrix, tædaſq; in fragmina poni
Imperat; & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum
Cœpta quater tenuit. Pugnat materque, ſororque,
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri:

imponat; & auctor muneris tactus tuo amore procul erit. Atque ita *Atalantæ auferunt donum, et jus illud offerendi Meleagro.* Vir *bellicoſus non paſſus eſt, et frementes irâ ardente, Diſcite,* inquit, *prædones gloriæ alienæ quantùm differant acta à minis: Atque percuſſit exitiali enſe pectus Plexippi, nihil ejuſmodi reformidantis. Non ſinit hærere* diu *Toxeum dubitantem quid agat, atque cupiente mulciſci fratrem, ſimul et metuentem cladem eandem, quâ frater* modò ereptus eſt, *atque recalefecit ferrum, quod nece priori erat calidum, cruore fraterno. Althæa Deorum altaribus accumulabat munera pro filio victoria potito, cùm ſtatim intuetur fratres mortuos. Quæ,* his viſis, pectus *plangit, et implet urbem triſtibus clamoribus; et induit veſtes pullas, poſitis iis quæ auro erant intextæ. At ſtatim atque auctor* eorum *mortis nunciatus eſt, omnis mœror omiſſus eſt, et mutatus eſt à fletibus in deſiderium vindictæ. Caudex erat, quem, cùm Theſtias eſſet puerpera, tres ſorores injecerunt in ignem, atque trahentes fila fatalia ad moto pollice, dixerunt, ô modò in lucem edite, præſtamus eadem tempora & tibi et ſtipiti. Quâ ſententiâ prolatâ poſtquam Deæ abiêrunt, mater abſtulit lignum ardens à flammâ, atque irrigavit aquis fluentibus. Ille ſtipes fuerat diu occultus in intimis penetralibus; atque* ibi *cuſtoditus defenderat tuam vitam, ô adoleſcens. Mater hunc depromſit, atque juſſit ligna ſcindi in aſſulas, & ſupponit flammam inſenſam* iis in foco *compoſitis. Tum quatèr aggreſſa immittere ſtipitem in ignem, quatèr ab incæpto deſtitit.* Affectus *matris & ſororis* in animo Althææ inter ſe *certant, et duo nomina in diverſum trahunt animum* unius. *Sæpe vultus expalleſcebant timore ſacinoris futuri:*

NOTÆ.

435. *Longè*] Id eſt. Ne interficiaris, ſitque longè ab amatore tuo ſepareris.

437. *Mavortius*] *Bellicoſus*, vel ex Marte genitus; ſiquidem unâ & eâdem nocte, referente Hygino, Mars & Oeneus cum Althæâ concubuerunt.

439. *Nefando*] Quia eo avunculum ſuum Meleager appetiit.

444. *Conſorti ſanguine*] Toxei; qui Plexippi frater fuit.

452. *Theſtias*] *Althea*, Theſtii filia.

463. *Pugnant*] Suadebat dolor, ut Meleagrum, fratrum interfectorem, ſoror ulciſceretur: dolor obſtabat, quòd in filium mater ſæviret.

Sæpe

Sæpè ſuum ſervens oculis dabat ira ruborem,
Et modò neſcio quid ſimilis crudele minanti
Vultus erat; modò quem miſereri credere poſſes:
Cùmque ferus lachrymas animi ſiccaverat ardor;
Inveniebantur lacrymæ tamen. Utque carina,
Quam ventus, ventoque contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, paretque incerta duobus:
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat,
Inque vices ponit, poſitamque reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente;
Et, conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. Nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit: Rogus iſte cremet mea viſcera, dixit.
Utque manu dirâ lignum fatale tenebat;
Ante ſepulchrales infelix adſtitit aras.
Pœnarumque Deæ triplices furialibus, inquit,
Eumenides, ſacris vultus advertite veſtros.
Ulciſcor, facioque nefas. Mors morte pianda eſt;
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oeneus nato victore fruetur;
Theſtius orbus erit? meliùs lugebitis ambo.
Vos modò, fraterni manes, animæque recentes,
Officium ſentite meum; magnoque paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi! quò rapior? fratres ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus. Meruiſſe fatemur
Illum, cur pereat: mortis mihi diſplicet auctor.

Sæpe ira ardens ſpargebat ſuum ruborem in oculos. Et nunc facies erat ſimilis minanti neſcio quid atrox; nunc verò eam poſſes arbitrari tangi miſericordiâ. Et poſtquam vehemens animi indignatio ſiccaverat lachrymas, tamen lachrymæ reperiebantur: Et quemadmodum navis quam aura, atque fluctus contrarius auræ, aufert, patitur duplicem violentiam, atque fluctuans viciſſim *obſequitur duobus; ſimiliter Theſtias vagatur* huc illuc *incertis animi motibus; atque alternis vicibus omittit iram, & excitat omiſſam. Nihilominus ſoror incipit eſſe fortior matre, et ut mulceat fratrum manes* filii *ſanguine, pia eſt impietate. Nam poſtquam exitiales flammæ auctæ ſunt, Pyra iſta, inquit, depaſcat mea præcordia. Utque tractabat ſtipitem fatalem ſævâ manu, miſera ſtetit ad altaria ſepulchralia; atque, inquit, Tres furiæ, Deæ pœnarum, convertite veſtros oculos ad ſacra feralia. Punio atque admitto ſcelus: Funus eſt expiandum funere; facinus augendum eſt facinore, mors morte. Domus nefaria diſjiciatur per mœrores cumulates. An beatus Oeneus gaudebit filio victore, Theſtius erit filiis privatus? Uterque juſtiùs flebitis. Vos tantùm umbræ fraternæ, atque animæ recèns in orcum admiſſæ, experimini meum officium; atq; ſumite inferias magno pretio comparatas, mala pignora noſtri ventris. Hei mihi! quò auferor: fratres parcite matri. Manus non ſufficiunt ad auſus* meos *peragendos. Agnoſcimus illum dignum eſſe, qui occidat;* hoc tamen mihi *diſplicet* ut ego nato meo forem *funeris cauſa.*

NOTÆ.

472. *Vim geminam*] Duplicem violentiam, & venti & æſtûs maris.

475. *Melior*] Qui filium perdere ſtatuit.

477. *Impietate pia*] *Pia*, in ulciſcendo fratrum cædem. *Impia*, necando filium.

480. *Sepulchrales aras*] *Rogum* dicit, in quem, ſtipitem quo filii fata continebantur, conjecturam erat: quem quidem rogum venuſtè *aram* dicit, ubi, occiſis fratribus, viſcera ſua *immolabat.*

482. *Eumenides*] *Furiæ*, Alecto, Tiſiphone, & Megæra, Nocte & Acheronte ſatæ, malefactorum infernales ultrices.

483. *Mors morte*] Cædes fratrum morte filii, purganda eſt. *Nefas*] Quod Meleager in interficiendis avunculis nefas patraverat dum Althæa ulciſcitur, aliud in occidendo filio admittit.

487. *Theſtius*] Althææ, itemque Plexippi & Toxei, quos Meleager interfecerat, pater.

488. *Recentes*] Novi Orci incolæ, recèns ad inferos depulſi.

489. *Magno*] Filii ſc. mei nece.

490. *Inferias*] Eo nomine appellantur, quæ Manibus fiebant, ſacrificia.

491. *Ignoſcite*] Ita loquitur mater, quæ fratribus filium immolare veretur.

Ergo

Ergo impunè feret: vivuſque, & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus regnum Calydonis habebit? 495
Vos cinis exiguus, gelidæque jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar. Pereat ſceleratus; & ille
Spemque patris, regnique trahat, patriæque ruinam.
Mens ubi materna eſt; ubi ſunt pia jura parentum?
Et, quos ſuſtinui, bis menſûm quinque labores? 500
O utinam primis arſiſſes ignibus infans;
Idque ego paſſa forem! vixiſti munere noſtro:
Nunc merito moriêre tuo. Cape præmia facti;
Biſque datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,
Redde animam; vel me fraternis adde ſepulchris. 505
Et cupio, & nequeo. Quid agam: modò vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago;
Nunc animum pietas, maternaque nomina frangunt.
Me miſeram! malè vincetis, ſed vincite, fratres:
Dummodo, quæ dedero vobis ſolatia, voſque 510
Ipſa ſequar. dixit: dextrâque averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes.
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes; & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius atque abſens flammâ Meleagros ab illâ 515
Uritur; & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus: at magnos ſuperat virtute dolores.
Quòd tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine leto,
Mœret; & Ancæi felicia vulnera dicit,
Grandævumque patrem, fratremque, piaſque ſorores
Cum gemitu, ſociamq; tori vocat ore ſupremo; 521

Addòque inultus diſcedet, atque vivus, & victor, & inflatus læto eventu, obtinebit regnum Calydonis? Vos jacebitis cinis paucus & manes frigidi? Non equidem feram. Occidat iſte ſceleſtus; atque ſecum trahat ſpem patris, & ſimul cladem regni & patriæ. Ubi eſt animus maternus? ubi ſunt pia jura parentum, & labores decem menſium quos tuli? O utinam infans combuſtus fuiſſes primis ignibus, atque ego id permiſiſſem! Viciſti noſtro beneficio: jam obibis tuo delicto? Sume mercedem facinoris, atque redde ſpiritum bis datum, primo partu, deinde torre ablato, vel me adjice buſtis fraternis. Et voveo, & nequeo. Quid faciam, Nunc plagæ fratribus impactæ, & ſimulacbrum tantæ ſtragis obverſatur meis oculis. Nunc pietas & nomina materna melliunt mentem. Me infelicem! modo calamitoſo vincetis: ſed vincite, fratres; dummodo, inquit, ego ad mortem ſequar vos, & ſolatia quæ vobis præbuero; atque averſa immiſit in flammas medias manu trepidâ ſtipitem funeſtum. Ille aut ingemuit, aut ſaltem viſus eſt ingemiſcere, atque correptus ab ignibus cunctantibus flagravit. Meleager ignarus atque abſens, abſumitur eo igne, atque ſentit præcordia uri ſecretâ flammâ; at vincit ingentes cruciatus virtute. Dolet tamen quòd pereat morte ſegni & ſine vulnere; atque aii plagas Ancæi eſſe beatas. Et appellat patrem, ætate provectum, cum gemitu, & fratrem, & pias ſorores, & Cleopatram conſortem lecti, ultimâ voce;

NOTÆ.

497. *Ille*] Alios quidem filios habuit Oeneus, ſed Meleagro longè diſpares; quippe in bello ob Plexippi & Toxei mortem orto periêrunt.

500. *Bis quinque*] Lunares.

501. *Primis*] Quo tempore torrem, ſubmonentibus Parcis, Althæa flammis ſubtraxerat.

502. *Munere noſtro*] Quæ ſtipitem, ſeu torrem, in hunc uſque diem ſervavi.

506. *Cupio*] Fratres ulciſci, & vice verſâ filium ſervare. Neutrum poteſt, qui utrumque per alterum impeditur.

509. *Malè vincetis*] Malè fratres dicit vincere, quos ut ulciſcatur, filium perdere ſtatuit.

511. *Averſa*] Dolens, & invita ex more funebri. *Averſi tenuêre facem.* Æn. 6.

512. *Funeſtum*] Funereum, funeriſque & mortis Meleagri cauſam.

516. *Cæcis*] Maximis, internis, occultis, quorumque cauſam ignorabat.

520. *Fratrem*] Tydeum intelligo, quanquam alios Oeneo aſſignat Anton. Liberalis.

Forsitan & matrem. Crescunt ignisque dolorque;
Langueſcuntque iterum. Simul est extinctus uterque,
Inque leves abiit paulatim spiritus auras:
Alta jacet Calydon. Lugent juveneſque, seneſque
Vulguſque, procereſque gemunt: sciſſæque capillos
Planguntur matres Calydonides Eveninæ.
Pulvere canitiem genitor, vultuſque seniles
Fœdat humi fuſus; ſpatioſumque increpat ævum.
Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,
Ingeniumque capax, totumque Helicona dediſſet;
Triſtia perſequerer miſerarum dicta ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumq; manet corpus, corpus refoventque foventque:
Oſcula dant ipſi, poſito dant oſcula lecto.
Poſt cinerem, cineres hauſtos ad pectora verſant:
Affuſæque jacent tumulo: ſignataque ſaxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt:
Quas, Parthaoniæ tandem Latoïa clade
Exſatiata domûs, præter Gorgenque nurumque
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis,
Allevat: & longas per brachia porrigit alas,
Corneaque ora facit, verſaſque per aëra mittit.

V. Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechtheas Tritonidos ibat ad arces.

fortaſſe et matrem. Flamma et cruciatus augentur; minuuntur denuo; ambo unà ſunt exhauſti, et ſpiritus paulatim diſſipatus eſt in tenuem aërem. Excelſa Calydon luctu proſtrata eſt. Juvenes et ſenes mœrent: plebs & primores gemunt: matres Calydonides Eveninæ laceras habentes comas ſe tundunt. Pater Oeneus humi jacens deboneſtat canos & faciem ſenilem pulvere; atque damnat longam ætatem. Namque matrem quod attinet, manus ſibi conſcia repetivit pœnas facinoris, enſe trajecto per præcordia. Si Deus præbuiſſet mihi ora loquentia centum linguis, et ingenium capax: & univerſum Heliconem, non enarrarem lugubres ſermones infelicium ſororum. Illæ oblitæ decoris plangunt livida pectora: & quamdiu corpus ſupereſt, fovent atque refovent corpus: Illud corpus deoſculantur, deoſculantur lectum appoſitum. Poſtquam in cinerem redactum eſſet cadaver, *preſſant cinerem collectum ad pectora atque jacent proſtratæ ad ſepulchrum: & complexæ nomen* Meleagri *inſculptum lapidi fundunt lachrymas in nomen. Quas tandem Latonia expleta exitio domûs Parthaoniæ* in aërem *tulit, pennis genitis in corpore, præter Gorgen & nurum celebris Alcmenæ; atque extendit prolixas alas per lacertos, & ora in roſtræ vertit; & ablegat* eas in aves *mutatas per aërem.*

V. *Interea Theſeus, defunctus parte laboris* ſibi cum multis *communis, revertebatur ad arces Erechtheas Minervæ.*

NOTÆ.

527. *Eveninæ*] Eveni, Ætoliæ fluvii, actolæ.

528. *Pulvere canitiem*] Quod in magnis mœroribus fieri conſuevit.

529. *Spatioſum*] Quia, ſi maturiùs obiiſſet, filii mortem non vidiſſet.

531. *Ferro*] Laqueo vitam finivit, Inquit Diodor. Sic. 5. lib.

537. *Lecto*] *Funebri feretro.*

541. *Parthaoniæ*] *Oenei* eſt à patre Parthaone ſic dicti.

542. *Nurum*] *Deianira* eſt, uxor Herculis.

544. *Porrigit*] In aves ſunt mutatæ, quas à Meleagro fratre Meleagrides dixerunt. Ideo verò Meleagri nomine inſignitæ illæ aves, quòd certis quibuſdam temporibus in Bœotiam ex Africâ circa Meleagri tumulum convolarent. Vide Plin. lib. 10. cap. 26.

546. *Laboris*] In interficiendo apro.

547. *Erechtheas*] *Athenienſes*; in quibus olim Erechtheus regnaverat.

Ib. *Tritonidos*] *Palladem* dicit, cui à Tritone Libyæ palude, ubi primùm apparuit & educata eſt, hoc nomen impoſitum. Athenis verò ſuum dediſſe illam nihil eſt opus toties repetere.

Achelous auctus pluviâ obstruxit viam, & remoratus est redeuntem. Subi donum meam, inquit, illustris Cecropida; neque te objice undis furentibus. Consueverunt abripere tigna integra, et devolvere moles transversas cum magno sonitu. Vidi excelsa stabula propinqua ripæ avelli cum gregibus: neque illic profuit quicquam *armentis quòd essent valida, neque equis quòd essent celeres. Hic etiam torrens, nivibus liquefactis de monte, absorbuit multa corpora juvenilia vortice in modum turbinis* se volvente. *Securior est mora donec fluenta feruntur intra consuetas ripas: donec sua fossa contineat paucas aquas. Theseus assensus est, et, inquit, utar, Acheloë, et domo & suasu tuo; atque usus est utroque. Intrat atria exstructa pumice multùm concavo, et topbis asperis, Terra erat madida lento musco. Conchæ distinguebant supremum lacunar alterno murice. Jamque Sole permenso duas partes diei, Theseus et socii laborum sese composuerunt in lectos; hâc parte Ixionides, illâ Lelex heros Trœzenius jam distincta habens tempora paucis* crinibus *canis; aliique quos fluvius Acarnanum, festivissimus ob tantum hospitem, dignes judicaverat eo honore. Continuò nymphæ nudos pedes labentes apposuerunt dapes mensis admotis, & epulis sublatis fuderunt vinum in gemmeum* poculum. *Tum heros maximus procul videns maria oculis obversa, Quis, ait, ille locus? & indicat digito: atque assigna nomen,*

Clausit iter, fecitque moras Achelous eunti,
Imbre tumens. Succede meis, ait, inclyte, tectis,
Cecropida; nec te committe rapacibus undis.
Ferre trabes solidas, obliquaque volvere magno
Murmure saxa solent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus stabula alta trahi: nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus esse.
Multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
Corpora turbineo juvenilia vortice mersit.
Tutior est requies; solito dum flumina currant
Limite; dum tenues capiat suus alveus undas.
Annuit Ægides: utarque, Acheloë, domoque
Consilioque tuo, respondit: & usus utroque est.
Pumice multicavo, nec lævibus atria tophis
Structa subit. Molli tellus erat humida musco.
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Jamque duas lucis partes Hyperione menso,
Discubuêre toris Theseus comitesque laborum:
Hâc Ixionides, illâ Trœzenius heros
Parte Lelex, raris jam sparsus tempora canis:
Quosque alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætissimus hospite tanto.
Protinus appositas nudæ vestigia Nymphæ
Instruxêre epulis mensas: dapibusque remotis
In gemmâ posuêre merum. Tum maximus heros
Æquora prospiciens oculis subjecta, Quis, inquit,
Ille locus? digitoque ostendit, &, Insula nomen

NOTÆ.

548. *Acheloüs*] Fluvius Acarnaniam ab Ætoliâ dividens. Vel igitur multùm ad occasum expatiatus erat aper, nec à Calydone venire Theseum est arbitrandum; vel circa locorum situm multùm errâsse poëtam est confitendum: nam Calydoni Athenas petenti nullo modò obstare potest Achelous, qui hinc longè magis ad occasum aquas suas devolvit.

550. *Cecropida*] *Athenienses*; à Cecrope primo Athenienium rege.

561. *Nec lævibus*] Tophus nempe lapis asper & cavernosus.

563. *Lacunabant*] Laquear muricibus, (qui conchicæ sunt genus) itemque conchis distinctum, & tessellatum erat.

564. *Duas*] Ut tertia reliqua esset, quâ ferè Romani, cibum sumpturi, ad quorum mores videtur alludere poëta, solebant discumbere.

Ib. *Hyperione*] *Sole*, qui à patre Hyperione Cœli filio illud etiam nomen habuit.

566. *Ixionides*] *Pirithous* Ixionis filius, Thesei perpetuus comes.

Ib. *Trœzenius*] Sic dictus Lelex à Trœzene ubi Pittheus regnavit, ille verò habitavit.

572. *Gemmâ*] Phialâ gemmeâ, potiùs quàm gemmatâ, ut quæ fluviatili Deo magis conveniat.

Quod gerat illa, doce. Quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, Non eſt, inquit, quod cernimus, unum.
Quinque jacent terræ: ſpatii diſcrimine fallunt.
Quòque minùs ſpretæ factum mirere Dianæ;
Naiades hæ fuerant: quæ, cùm bis quinque juvencos
Mactâſſent, ruriſque Deos ad ſacra vocâſſent,
Immemores noſtri feſtas duxêre choreas.
Intumui: quantuſque feror, cùm plurimus, unquam;
Tantus eram: pariterque animis immanis & undis,
A ſilvis ſilvas, & ab arvis arva revelli.
Cumque loco Nymphas, memores tum denique noſtri,
In freta provolvi. Fluctus noſterque, mariſque
Continuam diduxit humum; parteſque reſolvit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.
VI. Ut tamen ipſe vides, procul, en procul una receſſit
Inſula grata mihi. Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit: inque profundum
Propulit è ſcopulo parituræ corpora natæ.
Excepi; nantemque ferens, O proxima cœlo
Regna vagæ, dixi, ſortite, tridentifer, undæ,
In quo deſinimus, quo ſacri currimus amnes,
Huc ades, atque audi placidus, Neptune, precantem.
Huic ego, quam porto, nocui. Si mitis, & æquus,
Si pater Hippodamas, aut ſi minùs impius eſſet;
Debuit illius miſereri; ignoſcere nobis.
Affer opem; merſæque precor feritate paternâ

quod illa inſula habeat: quanquam non videtur unica. Ad hæc fluvius. Non eſt, inquit, unum, quod vidimus. Quinque terræ ſunt porrectæ, decipiunt oculos parvâ *differentiâ intervalli. Atque, ut minùs ſtupeas vindictam Dianæ neglectæ; hæ* inſulæ *fuerunt Naiades: quæ, cùm immolâſſent decem juvencos, atque invitâſſent Deos ruris ad ſacra, agitaverunt choreas feſtas noſtri oblitæ. Inflatus ſum, atque tantùm intumeſcens excurro, quantùm cùm maximè exundo: & æqualiter terribilis irâ et fluctibus abripui nemora à nemoribus, & campos à campis. Et protraxi in mare Nymphas, tum denique nos reveritas, cum loco. Unda noſtra & freti divellit ſolum conjunctum, atque diviſit in totidem partes, quot vides Echinadas in mediis fluctibus.*

VI. *Cæterùm utì cernis ipſe procul, ecce una inſula mihi accepta procul abiit. Nautæ vocant Perimelen. Ego ſuſtuli huic amatæ nomen virgineum. Quod parens Hippodamas iniquo animo paſſus eſt: & deturbavit ex caute corpus filiæ fœtum enixuræ. Excepi, &*

ſuſtentans natantem, ô dixi, tridentifer, qui conſecutus eſt ſorte imperium in aquas incertas proximum cœlo, in quo nos *fluvii ſacri ſubſiſtimus, in quem fluimus, huc adſis, atque æquus auſcultа oranti, Neptune. Ego obfui huic, quam fero. Si parens Hippodamas eſſet lenis & juſtus, aut minùs impius, debuit illius miſereri, et nobis parcere.* Neptune, *ſuboveni, et præbe, quæſo, ſubmerſæ ſævitiâ paternâ locum* habitationis:

NOTÆ.

577. *Spatii diſcrimine*] Quia parvum, vixque è longinquo proſpicientibus conſpicuum.

578. *Factum*] *Vindictam*, quâ ſui contemptum ulta eſt in Oeneo & ſuis.

581. *Immemores*] Non enim rivulos ſuos, ut priùs, in Acheloum devexerunt.

582. *Intumui*] Optimè & fluvii iram, & ejus erumpentem impetum ob oculos ponit.

585. *Memores tum*] Tum demum intellexerunt, quem, per ludibrium, de diis agreſtibus inhonoratum præteriiſſent.

588. *Echinadas*] Quæ inſulæ ſunt ad Acheloï Ætoliæ fluvii oſtium, ex limo ab eo devecto conflatæ; quibus quidem, vel ab Echinis quibus abundare dicuntur, vel ab Echino quodam vate, ut ſenſit Apollodorus, nomen illud impoſitum.

590. *Perimelen*] Eſt una Echinadum ante os ſinûs Corinthiaci.

591. *Virgineum*] Illam vitiavi.

595. *Tridentifer*] *Neptunum* dicit, cui tridens pro ſceptro attributum.

597. *Huc ades*] Ex precantium formulâ Deos orantium, ut adſint.

vel concedatur ut ipsa sit locus. Complectar hanc etiam. Deus maris capite annuit, atque movit omnes aquas suo nutu. Nympha exterrita est: natabat tamen; egomet tangebam pectus natantis palpitans motu timido: & dum illud tango, adverti universum corpus indurari, et viscera premi terrâ appositâ: Dum verba facio; nova terra complexa est membra nantia, & in insulam ponderosam aucta est versis artubus.

VII. *Post hæc fluvius siluit. Factum mirandum omnes tetigerat Filius Ixionis exsibilat fiaem adhibentes; atque ut erat Deorum contemptor, & superbo animo, Vana memoras, inquit, atque credis Deos nimium posse, Acheloë, siquidem præbent atque tollunt formas. Omnes mirati sunt; neque ejusmodi verbis faverunt: & Lelex ante omnes, mente sapiens atque ætate, sic dicit: Potestas Deorum est infinita: neque terminis ullis comprehenditur; et quodcumque Dii cupiêrunt absolutum est. Et ut minùs hæsites, quercus est proxima tiliæ in vallibus Phrygiis cincta parvo muro. Ego vidi locum: nam Pittheus misit me in agros Pelopeïos,*

Da, Neptune, locum: vel, sit locus ipsa, licebit.
Hanc quoque complectar. Movit caput æquoreus rex:
Concussitque suis omnes assensibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen. Ipse natantis
Pectora tangebam trepido salientia motu:
Dumque ea contrecto, totum durescere sensi
Corpus; & inductâ condi præcordia terrâ.
Dum loquor: amplexa est artus nova terra natantes,
Et gravis increvit mutatis insula membris.
VII. Amnis ab his tacuit. Factum mirabile cunctos
Moverat. Irridet credentes, utque Deorum
Spretor erat, mentisque ferox Ixione natus;
Ficta refers, nimiùmque putas, Acheloë, potentes
Esse Deos, dixit, si dant, adimuntque figuras.
Obstupuêre omnes, nec talia dicta probârunt:
Ante omnesque Lelex, animo maturus & ævo,
Sic ait: Immensa est, finemque potentia cœli
Non habet: & quicquid Superi voluêre, peractum est.
Quòque minùs dubites; tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
Ipse locum vidi: nam me Pelopeïa Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata parenti.
Haud procul hinc stagnum; tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis, fulicisque palustribus undæ.
Jupiter huc, specie mortali, cumque parente
Venit Atlantiades positis caducifer alis.
Mille domos adiêre, locum, requiemque petentes:
Mille domos clausêre seræ. Tamen una recepit,

qui olim sub potestate fuerant Pelopi sui patris. Non longè inde lacus; terra olim hospitalis: Nunc aquæ frequentatæ à mergis et fulicis palustribus. Jupiter figurâ humanâ & caducifer Atlantiades descendit cum patre, omissis alis. Accesserunt ad mille domos, rogantes hospitium & requiem Obices obserârunt mille domos. Tamen una accepit illos;

NOTÆ.

603. *Hanc quoque complectar*] Hoc est, postquam in insulam erit conversa. Perimelen enim, vel insulas Echinadas Achelous alluit.

Ib. *Movit caput*] Annuendi causâ.

605. *Nabat tamen*] Modum quo insulæ nonnunquam ex advectis varii generis quisquiliis, lignis, &c. intermixto fluctuante limo formantur, planissimè sub fabulæ titulo descripsit poëta.

613. *Ixione natus*] *Pirithous* ex centaurorum, superum contemptorum, genere.

622. *Pelopeïa*] *Phrygiam* dicit, Asiæ minoris regionem, Tantalo Pelopis patri regnatam, in quam à Pittheo Pelopis filio Lelex dimissus.

625. *Fulicis*] Aves sunt aquaticæ. *Coots.*

626. *Parente*] Maiâ Atlantis filiâ, à quo Mercurius dicitur Atlantiades.

Parva

Parva quidem, ſtipulis & cannâ tecta paluſtri:
Sed pia Baucis anus, parilique ætate Philemon
Illâ ſunt annis juncti juvenilibus, illâ
Conſenuêre caſâ: paupertatemque fatendo
Effecêre levem, nec iniquâ mente ferendam.
Nec refert, dominos illîc, famuloſne requiras;
Tota domus duo ſunt: îdem parentque, jubentque.
Ergo ubi Cœlicolæ parvos tetigêre penates;
Submiſſoque humiles intrârunt vertice poſtes;
Membra ſenex poſito juſſit relevare ſedili:
Quo ſuperinjecit textum rude ſedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit: & ignes
Suſcitat heſternos: foliiſque & cortice ſicco
Nutrit: & ad flammas animâ producit anili:
Multifidaſque faces, ramaliaque arida tecto
Detulit, & minuit, parvoque admovit aheno.
Quodque ſuus conjux riguo collegerat horto,
Truncat olus foliis. Furcâ levat ille bicorni
Sordida terga ſuis, nigro pendentia tigno:
Servatoque diu reſecat de tergore partem
Exiguam; ſectamque domat ferventibus undis.
Interea medias fallunt ſermonibus horas:
Sentirique moram prohibent. Erat alveus illîc
Fagineus, curvâ clavo ſuſpenſus ab anſâ:
Is tepidis impletur aquis; artuſque fovendos
Accipit. In medio torus eſt de mollibus ulvis
Impoſitus lecto, ſpondâ pedibuſque ſalignis.
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuêrant: ſed & hæc viliſque vetuſque
Veſtis erat, lecto non indignanda ſaligno.
Accubuêre Dei. Menſam ſuccincta tremenſque
Ponit anus. Menſæ ſed erat pes tertius impar:
Teſta parem fecit. Quæ poſtquam ſubdita clivum

exigua quidem, tecta ſtipulis & arundine paluſtro. Verùm Baucis pia vetula, atque Philemon in illo tugurio convenerunt ætate integrâ. illo ſenectutem contraxerant: & inopiam agnoſcendo reddiderunt eam facilem, neque tolerandam averſo animo. Neque intereſt ibi utrum voces heros an ſervos: univerſa familia duoſunt; iidem & imperant & obtemperant. Poſtquam igitur Dii adiêrunt exiguam caſam, atque ſubiêrunt parvam januam capite inclinato, ſenex hortatus eſt quietem præbere artubus, oblato ſedili, quod officioſa Baucis ſternit craſſo texte. Deinde abſtulit calidum cinerem foco, atque excitat ignes heſternos, atque fovet frondibus & cortice arido: & perducit ad flammas ſpiritu anili; & attulit ligna in multa ſegmenta diviſa, & ramuſculos ſiccos tecto dereptos, & fregit, & admovit exiguo cacabo; & concidit olera quæ ſuus conjux collegerat in horto riguo. Ille deripit furcâ bicorni turpia terga porci pendentia trabe fumidâ; atque abſcindit de tergo diu ſervato parvam partem; & mollit abſciſſam aquis bullientibus. Interea tædium tollunt temporis interjecti colloquio, et faciunt ne cunctatio moleſta ſit. Ibi erat crater fagineus ſuſpenſus clavo ab anſâ curvâ: is impletur aquis calidis, atque accipit membra lavanda. In medio erat torus de lentis ulvis impoſitus lecto, ſpondâ et pedibus ſaliginis. Hunc ſternunt veſte quam non niſi tempore feſto ſoliti erant depromere: ſed et illa veſtis et vilis et vetus erat, non erubeſcenda lecto ſaligno. Dii accubuerunt. Anus accincta et tremens admovet menſam; verùm pes tertius menſæ erat inæqualis, later fecit æqualem: qui poſtquam ſubjectus demptus

NOTÆ.

631. *Philemon*] Hunc poëtæ villicum fuiſſe nonnulli volunt.

641. *Dimovit*] Eâ curâ mores, totamque aniculæ rationem ob oculos ponit, ut ipſam coram cernere videaris.

643. *Animâ*] Spiritu & flatu utens pro folle.

651. *Medias*] Donec ſumoſum & durum lardum domitum & coctum eſſet.

654. *Artus*] Priſcus ille mos fuit lavandi hoſpites. Athen. lib. 1. cap. 9.

662. *Teſta*] Fragmentum alicujus teſtæ quod, ne menſa titubaret, pedis brevitati opitulatur.

Ib. *Clivum*] Inæqualitatem menſæ.

inæqualitatem, mentæ virides deterſerunt æquatam. Tum apponitur bacca bicolor intemeratæ Palladis, et corna autumnalia defruto condita, et cichoreum et raphanus, et caſeus recens et ova leviter verſata in levi cinere; atque hæc *omnia in vaſibus ex argillâ factis. Poſtea ſculptus urceus ex eodem luto apponitur* in menſâ, *et pocula facta ex ſago abducta intus ceris flavis. Breve eſt tempus, & foci dederunt dapes calidas: et rurſus apponitur vinum novum. Atque* hæc *paulim ſepoſita vicem præſtant bellariis. Tum nux, tum ficus aridæ junctæ ſunt corrugatis dactylis, itemque pruna et mala fragrantia in corbibus cum racemis collectis ex rubris vitibus. Favus albus eſt in medio. Læta facies addita eſt ſuper omnia, et voluntas neque ſegnis neque parca. Interea quum advertunt urceum repleri per ſe quoties evacuatus eſſet, atque ultro vina augeri, ſtupentes novitate timent, et Baucis et pavidus Philemon ad preces confugiunt manibus in cœlum ſublatis et veniam implorant epulis, atque exiguo apparatui. Unicus anſer erat, cuſtos viliſſimæ villæ, quem domini volebant occidere in gratiam Deorum hoſpitum. Ille velox pennis laſſat lentos annis, et diu effugit; atque tandem viſus eſt confugiſſe ad Deos ipſos. Illi prohibuerunt occidi*;

Suſtulit, æquatam mentæ terſêre virentes,
Ponitur hîc bicolor ſinceræ bacca Minervæ,
Conditaque in liquidâ corna autumnalia fæce,
Intubaque, & radix, & lactis maſſa coacti;
Ovaque, non acri leviter verſata favillâ;
Omnia fictilibus. Poſt hæc cælatus eâdem
Siſtitur argillâ crater; fabricataque fago
Pocula, quâ cava ſunt, flaventibus illita ceris.
Parva mora eſt; epulaſque foci miſêre calentes:
Nec longæ rurſus referuntur vina ſenectæ;
Dantque locum menſis paulùm ſeducta ſecundis.
Hîc nux, hîc miſta eſt rugoſis carica palmis,
Prunaq; & in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus eſt. Super omnia vultus
Acceſſêre boni: nec iners pauperque voluntas.
Interea, quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſuâ, per ſeque vident ſuccreſcere vina,
Attoniti novitate pavent, manibuſque ſupinis
Concipiunt Bauciſq; preces, timiduſque Philemon:
Et veniam dapibus, nulliſque paratibus orant.
Unicus anſer erat, minimæ cuſtodia villæ:
Quem Dis hoſpitibus domini mactare parabant:
Ille celer pennâ tardos ætate fatigat;
Eluditque diu: tandemque eſt viſus ad ipſos
Confugiſſe Deos. Superi vetuêre necari;

NOTÆ.

663. *Mentæ*] Quæ attritu gratum odorem emitterent.

664. *Bicolor*] Aliâ parte vireſcentibus, alterâ nigricantibus.

Ib. *Sinceræ*] Quia Minerva, in cujus tutelâ erat oliva, virgo eſt caſtiſſima.

665. *Fæce*] Quæ condita ſervantur, *Pickle.*

Ib. *Autumnalia*] Quæ autumno matureſcunt; tunc etiam, ſicuti alia muſto condiuntur.

666. *Intuba*] Eſt intubus ſeu intubum genus herbæ, ſub quo cichoreum etiam intelligitur. *Succory.*

Ib. *Radix*] Raphanus à Græcis dicitur. *Radiſh.*

667. *Non acri*] Ut paulatim & moderato calore præparentur.

670. *Ceris*] Multus eſt nimirum in ligno illinendo ceræ uſus.

671. *Epulas*] Lardum nempe cum oleribus.

673. *Secundis*] Cœnæ apud Romanos tres fuiſſe miſſus nemini non notum, 1. Ante cœnam Promulſidem, ſive Guſtum. 2. Cœnæ caput, ex cibis firmis æ præcipuis. 3. Bellaria, ſive menſas ſecundas.

674. *Carica*] Eo nomine appellantur ficus, cujus generis in Syriâ eſſe Plinius meminit.

Ib. *Palmis*] *Dactylos* vulgò vocitant. *Dates.*

678. *Nec iners*] Voluntas eſt, quæ apud nos beneficium ponit.

684. *Cuſtodia*] Anſeres etiam in capitolio, quòd ſopitos cuſtodes ad arcis defenſionem adverſus Gallos excitaviſſent, publicè ali ex Plutarcho diſcimus.

Dîque

Dique ſumus; meritaſque luet vicinia pœnas
Impia, dixerunt. Vobis immunibus hujus
Eſſe mali dabitur: modò veſtra relinquite tecta;
Ac noſtros comitate gradus; & in ardua montis
Ite ſimul. Parent ambo, baculiſque levati
Nituntur longo veſtigia ponere clivo
Tantùm aberant ſummo, quantùm ſemel ire ſagitta
Miſſa poteſt: flexère oculos, & merſa palude
Cætera proſpiciunt, tantùm ſua tecta manere.
VIII, IX. Dumque ea mirantur; dum defient fata ſuorum:
Illa vetus dominis etiam caſa parva duobus,
Vertitur in templum: furcas ſubière columnæ:
Stramina flaveſcunt; adopertaque marmore tellus.
Cœlatæque fores, auratæque tecta videntur.
Talia cum placido Saturnius edidit ore:
Dicite, juſte ſenex, & fœmina conjuge juſto
Digna, quid optetis? Cum Baucide pauca locutus,
Conſilium Superis aperit commune Philemon:
Eſſe ſacerdotes, delubraque veſtra tueri
Poſcimus: & quoniam concordes egimus annos;
Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
Buſta meæ videam; neu ſim tumulandus ab illâ.
Vota fides ſequitur. Templi tutela fuêre,
Donec vita data eſt. Annis, ævoque ſoluti,
Ante gradus ſacros cùm ſtarent fortè, locique
Narrarent caſus; frondere Philemona Baucis;
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.
Jamque ſuper geminos creſcente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta; Valeque,
O conjux, dixère ſimul: ſimul abdita texit
Ora frutex. Oſtendit adhuc Tyaneïus illîc
Incola de gemino vicinos corpore truncos.

Diique ſumus, inquiunt; & vicini inhoſpitales dabunt pœnas quas meruerunt: concedatur vobis eſſe expertibus hujus cladis: Diſcrete tantùm veſtras ſedes, atque ſequimini noſtra veſtigia, & venite una in cacumen montis. Uterque obſequuntur, & ſuſtentati ſcipionibus conantur aſcendere excelſum montem. Tantùm diſtabant à cacumine quantùm jactus ſagittæ poteſt comprehendere: convertunt oculos, & proſpiciunt ſuam domum ſolam ſupereſſe, alia omnia abſorpta lacu.

VIII, IX. *Et dùm ea ſtupent; dum lugent ſortem ſuorum, illudantiquum tugurium, etiam anguſtum duobus dominis, mutatur in ædem: columnæ vices præſtiterunt furcarum, tectum flaveſcit, & ſolum templi conſpicitur ſtratum marmore, janua ſculpta, et domus auro oblita: cùm Jupiter ejuſmodi verba protulit amico ore. Dicite juſte ſenex, et fœmina digna juſto marito, quid voveatis? Poſtquam Philemon paucis locutus eſſet cum Baucide, diis patefacit commune deſiderium; Petimus eſſe ſacerdotes, et ſervare veſtra templa; et quoniam ætatem tranſegimus unanimes, eadem hora utrumque tollat; neque unquam aſpiciam funera meæ uxoris, neve ſim ſepeliendus ab illâ. Eventus reſpondet deſideriis: fuerunt æditui quamdiu vita conceſſa eſt. Confecti annis atque ſenio cùm fortè eſſent ante gradus ſacros, ut referrent ea quæ loco illi evenerant; Baucis vidit Philemonem frondeſcere. Philemon ſenex pariter vidit Baucidem. Jamque faſtigio creſcente ſuper utriuſque faciem mutuos commutabant ſermones, dum licuit; et dixerunt ſimul, Vale conſors; ſimul arbor abduxit ora condita. Incola quidam ex Tyanâ ejusdem tibi adhuc monſtrat ſtipites propinquos factos ex duobus corporibus.*

NOTÆ.

692. *Comitate*] Pro *comitamini*.

700. *Furcas*] Furcæ in columnas fuerunt commutatæ.

701. *Flaveſcunt*] Quia in aurum mutata.

719. *Frutex*] Mutatus enim eſt Philemon in quercum; Baucis in tiliam.

Ib. *Tyaneïus*] Ex Tyanâ Cappadociæ urbe in Phrygiam advectus.

Senes nequaquam mendaces mihi ista retulerunt: neque erat cur vellent mentiri. Equidem vidi corollas pendentes ex ramis; atque affigens novas, dixi, Pii sunt curâ Diis, et qui eos honorant, honorantur.

Hæc mihi non vani (neque erat cur fallere vellent;)
Narravêre senes. Equidem pendentia vidi
Serta super ramos: ponensque recentia, dixi,
Cura pii Dîs sunt, &, qui coluêre, coluntur.

X. *Absolverat; et factum, et ejus causa omnes tetigerat: præsertim Theseum; quem cupientem audire miracula à Diis exhibita fluvius Calydonius cubito incumbens ita affatur. Sunt, ô generose, quorum figura mutata est semel, atque perstitit in hâc mutatione. Sunt quibus est potestas concedere in plures formas; quemadmodum tibi, Proteu, habitator æquoris cingentis tellurem. Nunc enim te conspexerunt hominem, nunc leonem: modò eras sus ferus, modò serpens quem metuerent tangere: quandoque propter cornua fuisti taurus. Sæpe poteras speciem induere saxi, sæpe etiam arboris. Nonnunquam simulans vultus fluidarum aquarum eras fluvius; nonnunquam ignis contrarius aquis.*

X. Desierat: cunctosque & res & moverat auctor;
Theseа præcipuè: quem facta audire volentem
Mira Deûm, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt, ô fortissime, quorum
Forma semel mota est, & in hoc renovamine mansit,
Sunt, quibus in plures jus est transire figuras;
Ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu:
Nam modò te juvenem, modò te vidêre leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque sæpe videri.
Interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
Flumen eras: interdum undis contrarius ignis.

XI. *Neque Autolyci uxor, filia Erisichthonis, minori gaudet potestate. Parentem habebat, qui neglegeret Deorum imperia, neque præberet ulla thura* eorum *altaribus. Ille quoque creditur violâsse silvam Cereri sacram bipenni; atque vastâsse lucos antiquos securi. Quercus vasta antiquo ligno in ea erat, sola instar silvæ: vittæ, & tabulæ grati animi indicia, & corollæ,*

XI. Nec minùs Autolyci conjux Erisichthone nata
Juris habet. Pater hujus erat, qui numina Divûm
Sperneret; & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violâsse securi
Dicitur; & lucos ferro temerâsse vetustos.
Stabat in his ingens annoso robore quercus;
Una nemus: vittæ mediam, memoresque tabellæ,

NOTÆ.

727. *Calydonius amnis*] *Achelous.*

731. *Complexi*] Nam terra omnium elementorum infima, quam aqua ambit.

Ib. *Proteus*] Quis fuerit Proteus iste formam identidem immutans, haud facile est assequi: Deum marinum Neptuni & Phœnices filium faciunt nonnulli; alii Oceani & Tethyos; Herodotus regem dicit fuisse Ægypti, qui Trojani belli temporibus floruerit. Quisquis ille fuerit, non modò varias formas induisse, sed aliis alias induxisse videtur. Proteum deinde mimum artificiosissimè quosvis imitantem; vel nautam ventis omnibus utentem, sophistam, præterea Philosophum, magum, politicum præsertim rebus omnibus sese accommodantem hic aut illic scripserunt.

738. *Nec minùs*] Non minorem habet potentiam se in varias figuras mutandi.

Ib. *Autolyci*] Fuit Autolycus Anticleæ, quæ Ulyssem peperit, genitor; furandi scientiâ Mercurio donatus; cujus quidem uxor, nomine *Metra*, Erisichthonis filia varias quoque indueret formas.

744. *Memores*] Gratum eorum animum significantes, qui, nymphæ, in quercu habitantis, seu magis, Cereris beneficio, votorum compotes facti fuerant. De Platano à Xerxe torquibus & armillis ornatâ, Ælian lib. 2. cap. 14. Qui mos quidem memores tabellas Diis ex arboribus suspendendi ex poëtis passim cognoscitur.

Ser-

Sertaque cingebant voti argumenta potentis:
Sæpe ſub hâc Dryades feſtas duxêre choreas:
Sæpe etiam, manibus nexis ex ordine, trunci
Circuiêre modum: menſuraque roboris ulnas
Quinque ter implebat. Nec non & cætera tantò
Silva ſub hâc, ſilvâ quanto jacet herba ſub omni.
Non tamen idcirco ferrum Triopeïus illâ
Abſtinuit: famuloſque jubet ſuccidere ſacrum
Robur: &, ut juſſos cunctari vidit, ab uno
Edidit hæc raptâ ſceleratus verba ſecuri:
Non dilecta Deæ ſolùm, ſed & ipſa licebit
Sit Dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus,
Contremuit, gemitumque dedit Deoïa quercus:
Et pariter frondes, pariter palleſcere glandes
Cœpêre; ac longi ſudore madeſcere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit diſcuſſâ cortice ſanguis,
Quàm ſolet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abruptâ cruor è cervice profuſus.
Obſtupuêre omnes: aliquiſque ex omnibus audet
Deterrere nefas, ſævamque inhibere bipennem.
Aſpicit hunc, Mentiſque piæ cape præmia, dixit
Theſſalus: inque virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncatque caput; repetitaque robora cædit.
Editus è medio ſonus eſt cum robore talis:
Nympha ſub hoc ego ſum Cereri gratiſſima ligno:
Quæ tibi factorum pœnas inſtare tuorum
Vaticinor moriens noſtri ſolatia leti.
Perſequitur ſcelus ille ſuum: labefactaque tandem
Ictibus innumeris, adductaque funibus arbor
Corruit, & multam proſtravit pondere ſilvam.
Attonitæ Dryades, damno nemoriſque ſuoque,

quæ ſigna erant deſideriorum expletorum, complectebantur mediam. Dryades agitaverunt ſæpe feſtivas choreas ſub ea. Sæpe etiam, manibus conjunctis ex ordine, complexæ ſunt ambitum ſtipitis; et menſura ejus exæquabat quindecim ulnas: atque reliquæ arbores non minùs hâc inferiores erant, quàm herba eſt infra omnes arbores. Non tamen ideo Triopeïus avertit ſecurim ab illâ quercu: atque ſervis imperat exſcindere ſacrum lignum: atque ut vidit eos, poſtquam juſſi eſſent, morari, correptâ ſecuri ab uno protulit has voces: Quunquam non modo ſit Deæ nympha *cara, ſed et ipſa etiam Dea, jam feriet ſolum frondoſo culmine. Dixit: et, dum tollit bipennem in ictus obliquos, quercus Deoïa contremuit: et folia ſimul et glandes cœperunt palleſcere, & rami protenſi bumeſcere ſudore. In cujus ſtipitem poſtquam manus impia impegit plagam, non aliter cruor manavit disjecto cortice, quàm ſolet ſanguis emiſſus ex collo abciſſo, cùm taurus magnus procubuit victima ante altaria. Omnes admirati ſunt; atque aliquis inter cæteros non veretur debortari flagitium, atque removere ſecurim. Theſſalus hunc intuetur, atque*

inquit, Sume mercedem animi pii; et convertit bipennem ab arbore in virum & abſcindit caput, et quercum iterum ictu petitam *ſternit. Vox ejuſmodi prodiit è mediâ arbore. Ego ſum nympha cariſſima Cereri ſub hoc ligno, quæ obiens tibi prædico pœnas tuorum ſcelerum imminere, quæ ſunt conſolatio noſtræ mortis. Ille perficit facinus ſuum, atque arbor denique evicta ictibus innumeris, & attracta funibus collapſa eſt, et* in terram *dejecit multas arbores pondere. Dryades exterritæ ſtrage ſilvæ & ſuâ,*

NOTÆ.

746. *Dryades*] *Nymphæ ſilvas incolentes*, quarum vita in *quercubus* præſertim, à quibus nomen acceperunt.

751. *Triopeïus*] *Eriſichthon* Triopæ filius. Alii *Driopeïus*, i. e. Theſſalus.

755. *Deæ*] *Cereri.*

758. *Decia*] *Cerealis*; ἀπὸ τῆς Δηοῦς, à Cerere. Vid. lib. 6. 114.

765. *Aliquis*] E ſervis, quanquam aliter Callimachus.

768. *Theſſalus*] *Eriſichthon.*

771. *Nympha*] Fuit ex Hamadryadibus, quæ cum arboribus naſcuntur & pereunt.

Omnes

omnes ſorores accedunt ad Cererem lugentes cum pullis veſtimentis: atque rogant ſupplicium Eriſichthonis. Illis aſſentitur, & formoſiſſima agitavit campos graves meſſibus copioſis nutu ſui capitis: atque parat genus mortis miſerandum, niſi ille nulli eſſet deflendus ob ſua flagitia; parat *cruciare eum Fame crudeli. Quæ quia non convenienda ipſi Divæ, (neque enim fata patiuntur Cererem & Famem convenire,) alloquitur ejuſmodi verbis Oreadem agreſtem, unum numen montanum: Eſt locus in ultimis regionibus gelidæ Scythiæ, ſolum lugubre, terra infæcunda, ſine ſegete, ſine arboribus, frigus ignavum, & Pallor & Tremor illîc ſedes habent, cum vacuâ fame: fac ea ſe abſcondat in viſcera impii. Neque bonorum affluentia eam ſuperet; & vincat meam potentiam contentione. Ne verò loci diſtantia te moveat, ſume currus, ſume dracones, quos per aërem regas frænis: atque dedit* dracones. *Illa victa curru donato per aërem pervenit in Scythiam: atque juga ademit cervicibus draconum in vertice montis prærupti* (quem *Caucaſon nominant:*) *atque intuita eſt Famem quam quæ ſivit in campo ſaxis obſito, quæ carpebat unguibus & dentibus rara gramina. Capillus erat biſpidus, oculi depreſſi, pallor in vultu, labia albicantia ſqualloré, fauces aſperæ rubigine, pellis dura, per quam præcordia poſſent cerni; oſſa exſicata eminebant ſub lumbis gibboſis. Locus* tantùm *alvi erat pro alvo: crederes pectus eſſe ſuſpenſum, & teneri tantùm à texto ſpinæ* dorſi. *Macies amplificaverat nodos artuum, & orbis genuum tumebat.*

Omnes germanæ Cererem cum veſtibus atris
Mœrentes adeunt pœnamque Eriſichthonis orant.
Annuit his: capitiſque ſui pulcherrima motu
Concuſſit gravidis oneratos meſſibus agros:
Moliturque genus pœnæ miſerabile, ſi non
Ille ſuis eſſet nulli miſerabilis actis,
Peſtiferâ lacerare fame. Quæ quatenus ipſi
Non adeunda Deæ, (neque enim Cereremque Famemque
Fata coïre ſinunt) montani numinis unam
Talibus agreſtem compellat Oreada dictis:
Eſt locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triſte ſolum, ſterilis, ſine fruge, ſine arbore, tellus;
Frigus iners illîc habitant, Pallorque, Tremorque;
Et jejuna Fames: ea ſe in præcordia condat
Sacrilegi ſcelerata jube. Nec copia rerum
Vincat eam; ſuperetque meas certamine vires.
Neve viæ ſpatium te terreat: accipe currus:
Accipe quos frænis altè moderere, dracones.
Et dedit. Illa dato ſubvecta per aëra curru
Devenit in Scythiam: rigidique cacumine montis
(Caucaſon appellant) ſerpentum colla levavit:
Quæſitamque Famem lapidoſo vidit in agro,
Unguibus & raras vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
Labra incana ſitu, ſcabræ rubigine fauces:
Dura cutis, per quam ſpectari viſcera poſſent:
Oſſa ſub incurvis exſtabant arida lumbis:
Ventris erat pro ventre locus. Pendere putares
Pectus, & à ſpinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumque rigebat

NOTÆ.

782. *Miſerabile*] Quod ad miſericordiam quoſvis commoveret.

787. *Oreada*] *Montanam nympham*, Ἀπὸ τοῦ ὄρους. à monte enim quoſdam cognominavit ſuperſtitioſa antiquitas.

788. *Scythiæ*] Quæ Europæ eſt regio in Aſiam vaſtiſſimè prorumpens.

792. *Sacrilegi*] *Eriſichthonis.*

793. *Meas*] Quæ in alendo & exſaturando ſitæ ſunt.

795. *Alte moderere*] Per aërem nempe, ut ad Scythiam altiſſimam regionem perveniret.

Ib. *Dracones*] *Cereris jugales.* Sic & Triptolemo dedit currum, quo vectus mortales agriculturam doceret.

798. *Caucaſon*] Qui Scythiæ mons eſt altiſſimus, perpetuis nivibus horridus.

806. *Spinæ crate*] Pro ipſâ dorſi ſpinâ, in cratis modùm compacta.

807. *Auxerat*] Aucti videntur, cùm ſitis adjunctis carnibus plures conſpiciuntur.

Orbis,

Orbis, & immodico prodibant tubera talo.
Hanc procul ut vidit, (neque enim est accedere juxtà
Ausa) refert mandata Deæ, paulùmque morata,
Quanquam aberat longè, quanquam modò venerat
Visa tamen sensisse Famem; retroque dracones
Egit Hæmoniam versis sublimis habenis.

XII. Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
Illius est operi) peragit; perque aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos; altoque sopore solutum
(Noctis erat tempus) geminis amplectitur alis:
Seque viro inspirat, fauceque, & pectus & ora
Afflat; & in vacuis spargit jejunia venis.
Functaque mandato fœcundum deserit orbem;
Inque domos inopes assueta revertitur arva.
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat. Petit ille dapes sub imagine somni;
Oraque vana movet, dentemque in dente fatigat;
Exercetque cibo delusum guttur inani;
Proque epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut verò est expulsa quies; furit ardor edendi:
Perque avidas fauces, immensaque viscera regnat.
Nec mora; quod pontus, quod terra, quod educat aer,
Poscit, & appositis queritur jejunia mensis;
Inque epulis epulas quærit. Quodque urbibus esse,
Quodque satis populo poterat, non sufficit uni.
Plùsque cupit, quò plura suam demittit in alvum.
Utque fretum recipit de totâ flumina terrâ,
Nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes;
Utque rapax ignis non unquam alimenta recusat,
Innumerasque trabes cremat, & quò copia major
Est data, plura petit, turbâque voracior ipsâ est;

& tubera extabant immenso talo. Cùm advertit eam procul, (neque enim ausa est propius accedere) memorat jussa Deæ; & cùm paululum substitisset, tametsi longè stabat temetsi modò venerat illuc, visa tamen sensisse Famen; & excelsa retro flexit serpentes in Thessaliam mutatis habenis.

XII. *Fames exequitur jussa Cereris, quanquam semper solet esse opposita illius actionibus, atque vecta est vento per aërem ad domum* Erisichthonis *præscriptam; & statim subit cubiculum celesti, & fovet ambabus alis virum pressum profundo somno; (tempus erat noctis) et se insinuat in illum, & inficit ambelitus & gulam, & pectus & ora; & effundit famem per inanes venas: & postquàm jussa perfecisset, recedit ab orâ fertili, & redit ad sedes vacuas & campos solitos. Placidus sopor reficiebat adhuc Erisichthonem mitibus pennis. Ille flagitat epulas per simulachra soporis, & agitat os vacuum, & lassat dentem in dente, & negotium facessit gutturi decepto escâ vanâ, & frustrà absorbet subtilem ventum pro dapibus. Postquam verò sopor excussus est, desiderium vorandi sævit; & imperium habet & in gulam famelicam & in viscera inexplebilia. Et sine cunctatione, petit quod mare, quod tellus, quod aër pascit; & queritur de fame mensis stratis; & quærit dapes in dapibus. Atque illi unico non est satis quod poterat esse sat s civitatibus & plebi. Et quò plura devolvit in ventrem, plura optat. Atque ut mare recipit amnes de universâ terrâ, neque cumulatur aquis, & absorbet fluvios dissitos; & sicut ignis vorax nunquam respuit escam, & consumit infinita ligna, & quò major abundantia est concessa, plura poscit, & est rapacior ipso numero;*

NOTÆ.

813. *Hæmoniam*] *Thessaliam*, quæ à suis regibus Pelasgicum Argos, Hellas, Driopis, Græcia, & Hellenis nominatur.

814. *Quamvis*] Assiduum enim est famis opus Cereris fruges, quibus alma Dea voracem profligat, avidè consumere, illarumque vires infringere.

825. *Dentemque*] Unum dentem in alterum conterit.

839. *Turbâ*] Ipsâ rerum copiâ.

Sic

ita os impii Erisichthonis capit omnes dapes, atque simul petit. Omnes epulæ sunt illi causa cur alias epulas cupiat; & spatium sit semper cibi vacuum vorando. Jamque minuerat divitias à patre acceptas fame & ingluvie immensi abdominis; sed fames crudelis tum quoque integra superat, & ardor ventris impatientis vigebat. Denique consumpto patrimonio, nata supererat, merita patrem minus impium. Egenus hanc etiam vendit. Ingenua servitutem pati noluit; atque porrigens suas manus super maria proxima, ô inquit, qui gaudes præmio virginitatis nobis ereptæ, vindica me à domino. Neptunus eam rapuerat. Qui, prece nequaquam neglectâ, quanquam paulò ante conspecta esset à domino sequente, et mutat figuram, et faciem virilem tradit, et cultus idoneos piscatoribus. Herus hanc aspiciens, O, inquit, gubernator virgæ, qui regis hamos *æreos pendentes exiguâ escâ, sic æquor* sit tibi *placidum, sic sit piscis facilis in aquâ, neque ullos uncos sentiat nisi correptus: Aperi ubi sit* puella, *quæ modò erat in hoc littore cum amictu tenui, comâ inconditâ, (namque intuitus sum stantem in littore) neque enim pedum signa longiùs apparent. Ille animadvertit Dei donum in bonum sibi cedere, atque lætans se à se expeti, ita, respondit petenti: Quisquis es, veniam concedas; in nullam partem detorsi oculos ab isto mari, atque penitùs intentus sum huic operi. Et quò minùs diffidas, ita Deus maris faveat isti* meo *studio, ut nullas jam diu, neque ulla puella consistit in isto littore, si me excipias. Herus fidem adhibuit, et calcavit arenam pede reflexo, et deceptus excessit.* Virginis *propria figura est illi restituta. At postquam parens advertit suam* filiam *habere corpus quod possit transmutare in varias formas,*

Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul. Cibus omnis in illo
Causa cibi est; semperque locus fit inanis edendo.
Jamque fame patrias altique voragine ventris
Attenuârat opes: sed inattenuata manebat
Tum quoque dira fames; implacatæq; vigebat
Flamma gulæ. Tandem, demisso in viscera censu,
Filia restabat, non illo digna parente.
Hanc quoque vendit inops. Dominum generosa recusat;
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat.
Qui prece non spretâ, quamvis modò visa sequenti
Esset hero, formamque novat, vultumque virilem
Induit, & cultus piscem capientibus aptos.
Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
Æra cibo celas, moderator arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in undâ
Credulus, & nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
Quæ modò cum vili turbatis veste capillis
Littore in hoc steterat, (nam stantem in littore vidi)
Dic ubi sit; neque enim vestigia longiùs extant.
Illa Dei munus bene cedere sentit; & à se
Se quæri gaudens, his est resecuta rogantem:
Quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, studioque operatus inhæsi.
Quòque minùs dubites, sic has Deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
(Me tamen excepto) nec fœmina constitit ulla.
Credidit, & verso dominus pede pressit arenam;
Elususque abiit. Illi sua reddita forma est.
Ast ubi habere suam transformia corpora sentit,

NOTÆ.

842. *Fit inanis*] *i. e.* Tantùm abest ut edendo impletus sit Erisichthon, ut potiùs inde magis vacuus videretur.

851. *Hæc*] Exponit poëta id quod puella tacuerat, eam à Neptuno fuisse raptam.

853. *Hero*] *Domino*, cui à patre Erisichthone vendita.

861. *Vestigia*] Significat eam non longiùs processisse, cùm pedem vestigia non appareant.

866. *Artes*] Ambiguè dictum; nam & artem piscandi, & fraudes, quibus utebatur, intelligere possumus.

Sæpe

Sæpe pater dominis Triopeïda vendit. At illa
Nunc equa, nunc ales, modò bos, modò cervus abibat:
Præbebatque avido non juſta alimenta parenti.
Vis tamen illa mali poſtquam conſumſerat omnem
Materiam, dederatque gravi nova pabula morbo;
Ipſe ſuos artus lacero divellere morſu
Cœpit; et infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi ſæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita poteſtas.
Nam modò, quod nunc ſum, videor; modò flector in anguem:
Armenti modò dux vires in cornua ſumo.
Cornua, dum potui. Nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipſe vides. Gemitus ſunt verba ſecuti.

ſæpe vendit Metram dominis; et illa nunc equa, nunc avis, vacca nonnunquam, interdum cervus diſcedebat, et exhibebat cibos injaſtos famelico patri. Poſtquam tamen illâ morbi rabie exhauſerat omnem copiam, atque tulerat ultimos cibos diro morbo, ipſe occœpit diſcerpere ſua membra morſu voraci; et miſer ſuſtentabat corpus deſtruendo. Quamobrem hæreo in alienis transformationibus? Mihi quoque eſt vis numero ſtatuta ſæpe mutandi corporis. Nam aliquando conſpicior quod nunc ſum, nunc vertor in ſerpentem; nunc dux armenti, induo vires in cornua: Cornua, quamdiu licuit; nunc pars una frontis ſpoliata eſt armis ſuis, ut ipſe cernis. Gemitus ſunt ſecuti voces.

NOTÆ.

871. *Transformia*] Hoc idcirco fictum eſt, quòd Metra adeò pulchra fuit, ut qui illiam aſpicerent, ſtatim amore ipſius caperentur. Cùm autem illius temporis homines pecuniâ non uterentur, alii quidem ex Metræ procis boves, alii equos, alii oves, alii capras ei largiebantur. Quod quidem cùm viderent Theſſali, ac undique Erifichthoni victum viderent congregatum, aiebant Metram, patri fuiſſe, & bovem, & equum, & ovem, & capram, & quæcumque ea dono accepiſſet. Inde natum eſt proverbium, quod in leves à Græcis dicitur Μεταβλητότερος Μήτρας, hoc eſt, *mutabilior Metrâ*.

872. *Triopeïda*] *Metram*, Triopæ neptem, nam Metræ pater fuit Erifichthon, qui Triopæ filius.

874. *Non juſta*] Quia dolo malo & furtis quæſita.

879. *Moror*] Achelous Theſeum & Lelegem alloquitur.

880. *Numero finitæ*] Non infinita, ut Proteo & Metræ; ſed numero præſcripto, ternario ſc. hominem, taurum, anguem.

883. *Telo*] *Cornu* nimirum, quod Acheloï Hercules eripuit, in ſequentibus videbimus.

P. Ovidii Nasonis
METAMORPHOSEON
LIBER IX.

ARGUMENTUM.

HÆC illi poſtea veſtem miſit, quâ periit (poſtquam Lichas in ſcopulum fuit tranſlatus, & in cœlum tradu&tus eſt.) Tum verò Alcmena ad Iolen ſe contulit; eique Galanthidem in muſtelam, & illa viciſſim ſororem ſuam in arborem converſam narravit. Interim ſupervenit ipſis Iolaüs, reparatâ per Heben juventute. Id quod non poſſet omnibus contingere, Jupiter Æaci exempli docet. Hunc fugiens Miletus, in Aſiam diſceſſit, & Byblidem procreavit atque Caunum; cujus illa amore tabefacta, in fontem periit. Quæ quidem res magis mira omnibus viſa fuiſſet; niſi paulò antè Iphis, ipſo nuptiarum die, virilem ſexum accepiſſet.

INTERPRETATIO.

I. *Heros Neptunius petit quæ ſit Deo cauſa gemitûs, et frontis mutilatæ; cùm fluvius Calydonius ſic orſus eſt, cinctos habens crines incomptos junco. Poſcis lugubre officium: Quis enim ſuperatus velit narrare ſua certamina? Tamen narrabo ordine, neque tantum dedecus fuit ſuperari, quanta gloria certâſſe;*

QUÆ gemitus truncæque Deo Neptunius heros
Cauſa rogat frontis; cùm ſic Calydonius amnis
Cœpit, inornatos redimitus arundine crines:
Triſte petis munus. Quis enim ſua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine, nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendiſſe decorum eſt:

NOTÆ.

1. *Truncæ*] Quia cornu altero carebat.
Ib. *Neptunius*] *Theſeus* eſt Neptuni, ab Ægæo patre, nepos.
2. *Calydonius*] *Achelous* nempe.
3. *Arundine*] Coronâ ex arundinibus, quibus ferè fluviorum ripæ abundant. Sic Virg. *Crines umbroſa tegebat arundo.*

Magnaque dat nobis tantus ſolatia victor.
Nomine ſi quà ſuo tandem pervenit ad aures
Deïanira tuas, quondam pulcherrima virgo,
Multorumque fuit ſpes invidioſa procorum.
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti;
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit & Alcides: Alii ceſſere duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe, famamque laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat juſſa novercæ.
Contrà ego: (turpe Deum mortali cedere duxi;
Nondum erat ille Deus) Regem me cernis aquarum
Curſibus obliquis inter tua regna fluentem:
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
Odit, & omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam quòd te jactas Alcmenâ matre creatum;
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis. Elige, fictum
Eſſe Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat: & accenſæ non fortiter imperat iræ:
Verbaque tot reddit: melior mihi dextera linguâ;
Dummodo pugnando ſuperem; tu vince loquendo.
Congrediturq; ferox. Puduit modò magna locutum
Cedere. Rejeci viridem de corpore veſtem;

et tantus victor nobis præbet magnam conſolationem. Si nomen cujusdam Deïaniræ aliquando pervenit ad aures tuas, fuit illa olim puella formoſiſſima, et ſpes invidioſa multorum amatorum. Cum quibus ut ſubiî domum ſoceri expetiti. Habeto me generum, dixi, fili Parthaonis. Alcides idem *etiam dicebat; cæteri ceſſerunt* nobis *duobus. Ille dicebat ſe offerre Jovem ſocerum, et gloriam laborum, et mandata ſuæ novercæ victa. Ego contrà:* (quia *indecorum credidi Deum cedere mortali:* nam *ille nondum erat Deus) Vides me moderatorem aquarum, currentum flexu obliquo per tuum regnum: neque ero gener peregrinus tibi miſſus à regionibus exteris, ſed popularis, et pars una rerum tuarum. Solummodo ne obſit, quòd neque regina Juno me odio habet, et omnis pœna laborum præſcriptorum abeſt. Nam quòd gloriaris te natum Alcmenâ matre, aut Jupiter eſt pater fictus, aut verus per flagitium. Aſſeris* nunc *patrem,* quia *matrem fecit adulteram. Deſpice an malis Jovem eſſe fictum* patrem, *an te natum per opprobrium. Aſpicit* me *jam diu talia proferentem infenſis oculis, neque ſatis reprimit ardentem iram; atque paucis hæc vocet reponit: Manus mihi eſt fortior linguâ; dummodo vincam certando; tu prior ſis dicendo. Atque ſævus* me *adoritur. Puduit, modò profeſſum magna, cedere. Deripui amictum glaucum à corpore,*

NOTÆ.

7. *Tantus*] Quantus fuit Hercules, à quo ſuperatus Achelous.

9. *Deïanira*] Oenei Ætoliæ regis filia, deinde Herculis uxor.

12. *Parthaone nate*] *Oeneus*, cui tamen Homerus Portheum patrem aſſignat. Πορθεῖ δὲ τοῖ πάϊς, &c. Οἰνεὺς δ' ἦν ἱππότα Οἰνεύς, Il. 18.

13. *Ceſſere*] Ut jam Deïaniram uxorem non peterent.

14. *Socerum*] Siquidem Jupiter, Herculis genitor, Deïaniræ ſocer fuiſſet.

16. *Laborum*] Decantatos illos in ſequentibus videbimus.

15. *Novercæ*] *Junonis*, quæ Jovis conjux, cujus juſſu per Euriſtheum tot labores ſubivit Hercules.

17. *Nondum*] Nam poſtea in cœlum relatum videbimus.

18. *Tua*] Achelous nempe Ætoliæ eſt fluvius, quam ab Acarnaniâ dividit.

21. *Tantùm ne*] Acutiſſimè excuſat quæ ſibi laudi, Herculi probro ducenda videbantur.

22. *Pœna*] Junonis enim odium tantis laboribus Herculem objecit, ut poſtea videbimus.

23. *Alcmena*] Cum quâ Electryonis filiâ Amphitryonis verò uxore Jupiter mariti formam indutus rem habuit: unde natus Hercules.

32. *Viridem*] Qui colore fluvio convenientiſſimus.

Bra-

Brachiaque oppoſui; tenuique à pectore varas
In ſtatione manus; & pugnæ membra paravi.
Ille cavis hauſto ſpargit me pulvere palmis;
Inque vicem fulvæ jactu flaveſcit arenæ.
Et modò cervicem, modò crura micantia captat;
Aut captare putes: omnique à parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas; fruſtràque petebar.
Haud ſecùs ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant; manet illa ſuoque eſt pondere tuta.
Digredimur paulùm; rurſumque ad bella coïmus;
Inque gradu ſtetimus, certi non cedere; eratque
Cum pede pes junctus: totoque ego pectore pronus
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.
Non aliter fortes vidi concurrere tauros,
Cùm pretium pugnæ toto nitidiſſima ſaltu
Expetitur conjux. Spectant armenta, paventque
Neſcia quem maneat tanti victoria regni.
Ter ſine profectu voluit nitentia contrà
Rejicere Alcides à ſe mea pectora; quartò
Excutit amplexus, adductaque brachia ſolvit:
Impulſumque manu (certum mihi vera fateri)
Protinus avertit; tergoque oneroſus inhæſit.
Si quà fides, (neque enim fictâ mihi gloria voce
Quæritur) impoſito preſſus mihi monte videbar.
Vix tamen exſerui ſudore fluentia multo
Brachia; vix ſolvi duros à corpore nexus.
Inſtat anhelanti; prohibetque reſumere vires,
Et cervice meâ potitur. Tum denique tellus
Preſſa genu noſtro eſt; & arenas ore momordi.
Inferior virtute meas devertor ad artes,
Elaborque viro longum formatus in anguem.
Qui poſtquam flexos finuavi corpus in orbes,
Cumque fero movi linguam ſtridore biſulcam,

atque oppoſui lacertos; et tenui in loco ad reſiſtendum apto ulnas incurvatas à pectore; et inſtitui artus ad prælium. Ille me tegit pulvere ſuſcepto manibus capacibus; et viciſſim flaveſcit jactu flavæ arenæ. Atque jam inſurgit in collum, jam corripit crura lubrica, aut velle corripere credas; & adoritur omni ex parte. Meum pondus me tutebatur, & incaſſum appetebar. Non aliter quàm moles, quæ undis pulſatur cum magno ſono: illa ſtat, & ſecura eſt ſuâ gravitate. Divellimur paululùm; & rurſum concurrimus ad certamen, & ſtetimus invicti, obfirmati non cedere: Atque pes erat connexus cum pede; & ego incumbens toto pectore, & urgebam digitos digitis, & frontem fronte. Non aliter aſpexi validos tauros congredi, cùm vacca petitur pulcherrima toto nemore, præmium certaminis. Armenta intuentur, atque timent, ignara ad quem ſpectet victoria tanti regni. Alcides ter nixus eſt fruſtrà à ſe dimovere mea pectora contrà luctantia. Quartò ſe expedit ab amplexu, & avellit lacertos affixos; atque continuò me avertit à ſe impulſu manûs, (decrevi agnoſcere vera) atque ponderoſus dorſo incubuit. Si quà fides, (neque enim honorem cucupor falſis ſermonibus) mihi videbar oppreſſus monte. Vix tamen exſolvi lacertos ſtillantes multo ſudore; vix explicui arctos nodos à corpore, urget me *ægrè reſpirantem, atque impedit reſumere vires; & corripit meum collum. Tum denique terra impulſa eſt genu noſtro, & tetigi pulverem ore. Minor viribus recurro ad proprias artes, atque viri manibus effugio mutatus in oblongum ſerpentem. Qui ut contraxi corpus in gyros, & linguam biſidam agitavi cum terribili ſibilo,*

NOTÆ.

35. *Spargit*] Solebant luctaturi, ut corpus agile & lubricum fieret, firmaretur cutis adverſus aëris injurias, pori, roboris cauſâ, ſtiparentur, oleo ſeu ceromate ſe perungere. Inſperſerant ſibi arenam, quam κόνιν vocabant, ut firmiùs tenerent corpora oleo lubrica: magìs tamen glorioſum erat κόνι νικᾶν vincere. Plin. 35. c. 11.

36. *Flaveſcit*] Quia & Achelous arenâ Herculem ſparſit.

52. *Adducta*] Quibus Herculem Achelous complectebatur, premebatque.

Risit, & illudens nostras Tirynthius artes;
'Cunarum labor est angues superare mearum,'
Dixit: '& ut vincas alios, Acheloë, dracones,
Pars quota Lernææ serpens eris unus Echidnæ:
Vulneribus fœcunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impunè reciſum;
Quin gemino cervix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
Crescentemque malo, domui: domitamque peremi.
Quid fore te credas, falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves, quem forma precaria celat?'
Dixerat; & summo digitorum vincula collo
Injicit. Angebar, seu guttura forcipe pressus:
Pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoque devicto restabat tertia tauri
Forma trucis: tauro mutatus membra, rebello.
Induit ille toris à lævâ parte lacertos;
Admissumque trahens sequitur: deprênsaque durâ
Cornua figit humo; meque altâ sternit arenâ.
Nec satis id fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit; truncâque à fronte revellit.
Naiades hoc, pomis & odoro flore repletum,
Sacrârunt; divesque meo bona Copia cornu est.

risit Tirynthius, atque contemnens nostras artes, Labor est, ait, infantiæ meæ elidere serpentes: et quamvis superes cæteros angues, Acheloë, tu qui *unus es anguis, quota pars eris Echidniæ Lernææ? Illa erat aucta suis plagis; neque ullum ex centum capitibus est abscissum frustrà, quin collum esset fortius duplici capite succrescente. Ego hanc superavi multiplicem serpentibus ortis ex mutilatione, & validiorem ob detrimentum; atque occidi superatam. Quid speres futurum de te, qui mutatus in falsum serpentem tractas arma aliena; quem figura emendicata tegit? Dixerat; et immittit nodos articulorum* suorum *gutturi meo. Urgebar quasi habuissem collum constrictum forcipe: & nitebar exsolvere meam cervicem ex digitis ejus. Tertia figura sævi tauri supererat* mihi *sic etiam superato. Transformatus in artus tauri bellum redintegro. Ille injicit brachia in toros à parte sinistrâ; & trahens* me *sequitur fugere conantem, atque affigit duræ terræ cornua correpta, et me dejicit in supremâ arenâ. Neque id satis fuerat, sæva manus rumpit durum cornu dum tractat, et abripit à fronte mutilatâ. Naiades dicaverunt hoc* cornu *repletum pomis & floribus odoriferis, et bona Abundantia est opulenta meo cornu.*

NOTÆ.

66. *Tirynthius*] *Hercules* est à Tirynthe Argis urbe vicinâ, in quâ educatus, sic dictus.

67. *Cunarum*] Duos à Junone immissos dracones infantem Herculem elisisse ferunt.

68. *Vincas*] *Astutiâ, viribus, &c. sis metuendus.*

69. *Echidnæ*] Quæ *vipera* Latinè. De illâ autem hoc in loco agitur ab Hercule sublatâ, quæ Lernæam Argivi agri paludem infestabat.

71. *Centum*] Septem, novem, quinquaginta capita alii hydræ assignant, centum plerique quod non mirum est; siquidem ex uno amputato duo renascerentur, donec, ne de novo crescerent, candenti ferro usus est Hercules.

88. *Copiæ*] Non hoc Acheloï, sed Altheæ capræ cornu, Copiæ dicatum fingit noster idem poëta Fastor. Acheloï fabulam quod attinet, sensum habet prorsùs historicum. Illum nempe Ætoliæ regem volunt fuisse, qui Thoanti filio, in quo submersus erat, nomen suum imposuerit. Unà cum Hercule, Deïaniræ nuptias nonnullis dicitur ambivisse, cùm homo esset; atque ex eo mutationem suarum famam consecutum, quòd non vi apertâ, sed dolis uteretur: qui tandem tamen bonam regni sui partem, quam Cornu Copiæ vocitârunt, amiserit. Alii Acheloum fluvium ideo Deïaniram dicunt cupivisse, quòd in ejus regna frequens irrumperet: Hominis formam illi attributam quòd aliquando leniter flueret; Serpentis quòd, obliquo cursu; Tauri, quòd cum mugitu tumidus ferretur. Ab Hercule præterea faciunt superatum, quòd ab illo in multos rivos divisus ab agrorum vastatione fuerit prohibitus. Cornu denique ablatum, Copiæ volunt dicatum, quòd agri aquâ ex Acheloö derivatâ irrigui fertiliores esse multò quàm antè cœperint.

Dixerat: at Nymphe ritu ſuccincta Dianæ
Una miniſtrarum, fuſis utrimque capillis,
Inceſſit, totumque tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas felicia poma ſecundas.
Lux ſubit: &, primo feriente cacumina Sole
Diſcedunt juvenes. Neq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, motæque reſidant,
Opperiuntur, aquæ. Vultus Acheloüs agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris;
Cætera ſoſpes erat. Capitis quoque fronde ſaligná,
Aut ſuper impoſitâ celatur arundine damnum.
II. At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat volucri trajectum terga ſagittâ.
Namque, novâ repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas.
Uberiùs ſolito nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibuſque frequens erat, atque impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem
Neſſus adit, membriſque valens, ſcituſque vadorum;
Officioque meo ripâ ſiſtetur in illâ
Hæc, ait, Alcide: tu viribus utere nando.
Pallentemque metu, fluviumque ipſumque timentem
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Neſſo.
Mox, ut erat, pharetrâque gravis, ſpolioque leonis,
[Nam clavam, & curvos trans ripam miſerat arcus]
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat; nec quà ſit clementiſſimus amnis,
Quærit: & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamque tenens ripam, miſſos cùm tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſoque parante
Fallere depoſitum, Quò te fiducia, clamat,

Abſolverat: at Nympha una famularum collectas habens veſtes more Dianæ, comâ utrimque ſparſâ, venit, & portavit totum Autumnum cornu copioſiſſimo, & poma optima pro bellariis. Dies ſuccedit, & juvenes abeunt, ſole primulùm illuſtrante vertices montium*: neque verò expectant donec torrentes ſubſidant & placidè fluant, & aquæ rapidæ quieſcant. Acheloüs occultavit ora deformia, & mutilum caput in mediis aquis. Attamen movebatur ſolo diſpendio laudis ſublatæ; quoad cætera erat incolumis: vitium etiam capitis tegitur foliis ſalignis, aut Corenâ junceâ ſuperſtratâ.*

II. *At, Neſſe improbe, amor ejuſdem puellæ te perdiderat, cùm gereres dorſum tranſfixum levi arundine. Namque filius Jovis revertens ad patria mœnia cum novâ nuptâ, devenerat ad aquas furentes Eveni. Fluvius erat tumidior ſolito imbribus hyemalibus, exundans voraginibus, atque invius. Neſſus corpore ſtrenuus, & peritus locorum* tranſitum præbentium *accedit ad* Herculem *nihil ſibi timentem, ſed de uxore anxium; atque, inquit, Hæc tibi reddetur meâ operâ ad illam ripam. Alcide: tu utere viribus natando. Aonius credidit Neſſo timidam Calydonidem, pallidam pavore, atque metuentem & torrentem & ipſum* Neſſum. *Dein ſicuti erat, onuſtus pharetrâ, & exuviis leonis, (nam jecerat clavam & ſinuantes arcus trans ripam) ſiquidem cœpi, dixit, pergam fluenta tranſnare. Neque hæſitat, neque curat quà fluvius ſit placidiſſimus: & negligit tranſmitti obſequio aquarum. Jamque ad ripam appulſus, cùm colligeret arcus trajectos, agnovit vocem uxoris: atque Neſſo ſtudente retinere depoſitum, Quò vociferatur, inutilis confidentia*

NOTÆ.

92. *Autumnum*] Fructus quoſcunque fert Autumnus.

94. *Juvenes*] *Pirithous, Theſeus*, &c.

96. *Agreſtes*] *Deformes*, cornu altero avulſo.

101. *Neſſe*] Unus fuit ex Centauris, Ixionis filius, adeòque biformis, parte alterâ homo, alterâ equus.

104. *Eveni*] Qui Ætoliæ eſt fluvius, antè *Lycormas* dictus.

112. *Aonius*] *Herculeſ*, Thebis Bœotiæ, cujus montana pars *Aonia* dicitur, oriundus.

Ib. *Calydonida*] *Deïaniram*, Calydone oriundam.

120. *Fallere depoſitum*] Hoc eſt Herculem concreditâ Deïanira fraudare.

Vana

Vana pedum, violente, rapit? tibi, Neſſe biformis,
Dicimus; Exaudi: nec res intercipe noſtras.
Si te nulla mei reverentia movit; at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equinâ.
Vulnere, non pedibus te conſequar. Ultima dicta
Re probat: & miſſâ fugientia terga ſagittâ
Trajicit. Exſtabat ferrum de pectore aduncum.
Quod ſimul evulſum eſt, ſanguis per utrumque foramen
Emicuit, miſtus Lernæi tabe veneni.
Excipit hunc Neſſus: Neque enim moriemur inulti,
Secum ait: & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.
III. Longa fuit medii mora temporis: actaque magni
Herculis implêrant terras, odiumque novercæ.
Victor ab Oechaliâ Cenæo ſacra parabat
Vota Jovi, cùm Fama loquax præceſſit ad aures,
Deïanirâ, tuas, (quæ veris addere falſa
Gaudet, et è minimâ ſua per mendacia creſcit)
Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
Credit amans: Veneriſque novæ perterrita famâ
Indulſit primò lachrymis; flendoque dolorem
Diffudit miſeranda ſuum: mox deinde, Quid autem
Flemus, ait? pellex lachrymis lætabitur iſtis:

pedum te abripit? Te alloquor, Neſſe ambigue; reſponde; neque ſuffuratur res noſtras. Si nullus mei timor te retinuit; at rota cui pater tuus affixus eſt, poterat dehortari te à ſtupro. Nequaquam tamen elaberis, quanquam confidis viribus equinis. Te corripiam non pedibus ſed plagâ: Confirmat noviſſima verba reipſâ; & transfigit dorſum fugientis ſagittâ impulſâ. Ferrum recurvum prominebat ex pectore. Quod ſtatim atque extractum eſt, cruor exſilit per utrumque foramen & tergi & pectoris, confuſus cum veneno Lernææ ſerpentis. Neſſus illum excipit. Neque, apud ſe dicit, occidemus inulti: & offert in donum Deïaniræ ſublatæ induſium infectum ſanguine tepido, tanquam philtrum amatorium.

III. *Spatium temporis medii longum fuit; & facta magni Herculis vulgata fuerant per orbem, ſicut et odium novercæ. Domitor Oechaliæ adornabat ſacra promiſſa Jovi Cenæo, cùm Fama garrula, (quæ amat adjicere falſa veris, & ex parvulâ augetur per ſua mendacia) antevenit ad aures tuas; ô Deïanira, Amphitryoniadem correptum eſſe amore Ioles. Amans fidem adhibuit, atque exterrita famâ novi amoris, primò convertit ſe ad lachrymas, atque miſerabilis amplificat maſtitiam ſuam lachrymando: mox deinde, Quamobrem verò, inquit, lachrymas diffundimus, cultera gaudebit iſto fletu:*

NOTÆ.

123. *Orbes*] Rota, cui pater tuus Ixion affixus, verſatuſque eſt aſſiduè ob interpellatam Junonem, te moneat.

130. *Veneni*] Quo tinctæ Herculis ſagittæ, ut earum vulnera immedicabilia eſſent.

133. *Irritamen*] Quod ad amandum poſſet pellicere.

134. *Medii*] Longum tempus interceſſit, ex quo mortuus eſt Neſſus, ad diem illum quo Hercules vota hæc fecit.

135. *Novercæ*] *Junonis*; quæ pellicibus omnibus infenſa, Jovis quoque adulterio ortam ſobolem perdere, quoad licuit, nunquam deſtitit. Cæterùm, utut Herculem per Euryſtheum, cui illum per dolum ſubjecit, in primis vexaverit, non aliud conſequuta, quàm ut ab Hercule ſuperatis omnibus difficultatibus, & exantlatis laboribus, major illi novercalibus odiis gloria accreverit.

136. *Cenæo Jovi*] Jupiter dictus eſt *Cenæus* à Cenæo promontorio Eubœæ; ubi ab Oechaliæ expugnatione Hercules reverſus Jovi aram extruxit.

Ib. *Victor*] Eurytum Oechaliæ Euboïcæ regem (quòd Iolen filiam ſibi uxorem negaverat cum filiis interfecit Hercules, Iolem captivam ſecum abducens.

141. *Veneris*] Amorum, quibus Herculem indulgere audiêrat.

Quæ quoniam accedit, festinandum est, atque aliquid incipiendum quamdiu concessum est, neque adhuc alia regnat in nostris conclavibus. Quæstum eloquar an taceam? redeamne Calydonem, an maneam? Egrediarne domo, an, si nihil amplius, obnitar? Quid, si recordans me esse tuam germanam, Meleager, virile decorno factum, & indico quantùm injuria & mœror fœmineus possit, mactatâ adulterâ? Mens fertur in diversas cogitationes. Præposuit omnibus ad Herculem *mittere amictum tinctum sanguine Nessæo; qui redintegret vires amoris languentis: atque imprudens quid det, ipsa dat quod sibi mœrori futurum est, insciо Lichæ; atque jubet lenibus verbis ut tradat marito* suo *illa infelicissima munera. Heros ignarus sumit, atque aptat humeris, venenum Echidnæ Lernææ. Immittebat thura primis ignibus; &* fundebat *preces, atque spargebat vinum patera in altaria marmorea: Illa potentiâ veneni excitata est & per ignem soluta est & sparsa late fluxit per membra Herculis: Quatenus licuit, cohibuit gemitum virtute consuetâ. Postquam patientia superata* erat *doloribus, deseruit altaria, atque implevit Oeten frondosum suis clamoribus. Et continò nititur lacerare amictum fatalem. Ille, quâ* parte *discerpitur, discerpit simul pellem, atque, dictu horrendum, aut affixus est artubus nequicquam tentatus exscindi, aut nudat membra discerpta, & magna ossa. Ipse sanguis crepitat, sicut aliquando bractea ignita merja stagno frigido, & torretur furente tabo.*

Quæ quoniam adventat, properandum, aliquidque novandum est,
Dum licet; & nondum thalamos tenet altera nostros.
Conquerar, an fileam? repetam Calydona, morerne?
Excedam tectis? an, si nihil amplius, obstem?
Quid si, me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
Forte paro facinus: quantùmque injuria possit,
Fœmineusque dolor jugulatâ pellice testor?
In cursus animus varios abit. Omnibus illis
Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
Mittere; quæ vires defecto reddat amori.
Ignaroque Lichæ, quid tradat nescia, luctus
Ipsa suos tradit: blandisque miserrima verbis
Dona det illa viro, mandat. Capit insscius heros:
Induiturque humeris Lernææ virus Echidnæ.
Thura dabat primis, & verba precantia, flammis;
Vinaque marmoreas paterâ fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali; resolutaque flammis
Herculeos abiit latè diffusa per artus.
Dum potuit, solitâ gemitum virtute repressit.
Victa malis postquam patientia, reppulit aras;
Implevitque suis nemorosum vocibus Oeten.
Nec mora: letiferam conatur scindere vestem:
Quà trahitur, trahit illa cutem: fœdumque relatu,
Aut hæret membris frustrà tentata revelli;
Aut laceros artus, & grandia detegit ossa.
Ipse cruor, gelido ceu quondam lamina candens,
Tincta lacu, stridit; coquiturque ardente veneno.

NOTÆ.

147. *Repetam, &c.*] Id est, *An revertar ad patrem, mancamve in domo Herculis? An Meleagri sororem me approbans, ulciscar conjugem meum, et pellicem?*

148. *Obstem*] Pellicis præsertim, tum etiam Herculis voluptatibus.

151. *Fœmineus*] Qui tantò gravior & impotentior, quantò fœminis animis imbecillior & levior.

152. *In cursus*] Verba sunt poëta.

Ib. *Omnibus*] *Quæ animo volverat.*

155. *Lichæ*] Herculis servo; quem ille ad Deïaniram miserat, ut sibi vestem, quâ in sacris uti consueverat, afferret.

156. *Suos*] Siquidem per indusium, quod marito mittebat, illum perdidit.

158. *Virus*] Quo imbuta tunica.

161. *Vis illa*] De veneno loquitur, quod cum tunicâ induerat.

165. *Oeten*] Qui mons est Thessaliæ, ubi Hercules Apollinis jussu, quem de morbi remedio per Iolaum & Lycimnium interrogaverat, pyram Jovis voluntate struxit, in quâ quicquid mortale habuit, reliquit, & ipse in Deorum numerum relatus est.

Nec

Nec modus eſt: ſorbent avidæ præcordia flammæ:
Cœruleuſque fluit toto de corpore ſudor:
Ambuſtique ſonant nervi: cœcâque medullis
Tabe liquefactis, tendens ad ſidera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia, paſcere noſtris:
Paſcere: & hanc peſtem ſpecta, crudelis, ab alto:
Corque ferum ſatia. Vel ſi miſerandus & hoſti,
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram,
Inviſamque animam, natamque laboribus, aufer.
Mors mihi munus erit. Decet hæc dare dona novercam.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Buſirin domui? ſævoque alimenta parentis
Antæo eripui? nec me paſtoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Voſne, manus, validi preſſiſtis cornua tauri?
Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides undæ,

Neque menſura eſt: ignis rapax exhaurit viſcera: & ſudor ater manat ex toto corpore; & nervi toſti ſtrident; & medullis fluentibus latente peſte, tollens manus ad aſtra exclamat, Gaude Juno noſtris infortuniis, atque ſæva contemplare hanc rabiem ab excelſo: & exple cor crudele. Vel ſi miſerandus ſum etiam hoſti, (namque ſum tibi hoſtis) tolle animam exhauſtam crudelibus doloribus, atque tibi odioſam, & factam ad labores. Letum erit mihi beneficium, Pulchrum eſt novercæ ejuſmodi præbere munera. Ego igitur ſuperavi Buſirim polluentem? atque crudeli Antæo abſtuli auxilium matris? neque triplex corpus paſtoris Iberi, neque figura tua triformis me perculit, Cerbere? Voſne ô manus meæ *ligâſtis cornua fortis tauri? An Elis ſentit veſtrum laborem, an aquæ Stymphalidis inſuper,*

NOTÆ.

176. *Saturnia*] Juno nocitura ut plurimùm Saturnia à poëtis appellatur.

178. *Si miſerandus & hoſti*] Quæ extrema eſt miſeria.

183. *Buſirin*] Ægypti rex fuit Buſiris, Neptuni ex Libyâ filius, qui ad provocandam Nili inundationem, hoſpites aris admovebat; hâc unâ in parte juſtus, quòd Thraſium quendam tam atrocis facinoris autorem primum immolavit. Illum autem ſuper iiſdem aris, quibus ſceleſtus ſolebat peregrinos, Hercules jugulavit.

Ib. *Parentis*] *Terræ Matris.*

Ib. *Alimenta*] *Vires renovatas* ex tactu terræ.

184. *Antæo*] Hunc volunt fuiſſe gigantem in Lybiâ, qui peregrinos quoſlibet ad luctam provocatos, dein victos interficiebat. Cùm terræ eſſet filius, vires ab illâ, quotieſcunque ſterneretur, accipiebat; quamobrem gravis quoque Herculi fuit cum illo pugna. Dolo tamen cognito è terrâ ſublatum invictus heros ſuffocavit.

184. *Paſtoris*] *Geryonem* dicit, ideo tricorporem à poëtis dictum, quòd tria in Iberiâ aut Hiſpaniâ regna, ſeu adjacentibus inſulis, cum duobus fratribus concordiſſimè adminiſtraret.

185. *Cerbere*] Qui canis fuit triceps, nonnullis centiceps, inferorum cuſtos, Euryſthei juſſu ad ſuperos pertractus.

186. *Tauri*] Ignivomum illum dicit Neptuni irâ adverſus Minoëm immiſſum, quem ad ſe adducere Herculem juſſit Euryſtheus.

187. *Veſtrum*] Augeæ nempe regis Elidis in Peloponneſo ſtabulam, in quo tria boum millia per annos triginta, nunquam egeſto fimo ſtabulata fuerant, uno die, immiſſo Alpheo, ab Hercule expurgatum.

Ib. *Stymphalides*] Fuit Stymphalus ſeu Stymphalis, agri Arcadici lacus et fluvius, ubi aves fuerunt miræ magnitudinis roſtro, unguibus, & pennis ferreis, humanis veſcentes carnibus, quas Hercules occidit partim, partim æris tinnitu fugavit.

& ſilva Partſenia? Balteus diſtinctus auro Thermodontiaco reportatus eſt veſtrâ virtute, itemque poma à pervigili ſerpente malè ſervata? Neque Centauri valuerunt ſtare contra me; neque ſus populator Arcadiæ? Neque utile fuit Echidnæ augeri per diſpendia, & geminare vires? Quid? quòd intuitus ſum equos Diomedis ſaginatos ſanguine humano, & ſtabula referta corporibus diſcerptis, atque dirui ea conſpecta, atque illos cum hero jugulavi? Ingens Leo Nemæus humi ſternitur ſuffocatus meis brachiis? fuſſi cœlum hoc collo! Crudelis uxor Jovis defatigata eſt imperando; egoverò ſum indefatigatus laborando. Verùm inauditum malum me urget, contra quod neque licet ſtare fortitudine, neque jaculis, neque armis. Ardor rapax volvitur per intimum pulmonem, atque fovetur per omnia membra. At Euryſtheus proſperâ fruitur valetudine. Et conſpiciuntur, inquit, qui poſſunt credere Deos eſſe? Atque afflictus haud aliter ſertur per excelſum Oeten, quàm ſi Tigris ferat jacula impacta corpori, & auctor vulneris ſeſe ſubduxerit.

Partheniumque nemus? veſtrâ virtute relatus
Thermodontiaco cœlatus balteus auro,
Pomaque ab inſomni malè cuſtodita dracone?
Nec mihi Centauri potuêre reſiſtere, nec mî
Arcadiæ vaſtator aper? nec profuit Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſque reſumere vires?
Quid? cum Thracas equos humano ſanguine pingues,
Plenaque corporibus laceris præſepia vidi,
Viſaque dejeci, dominumque ipſoſque peremi?
His eliſa jacet moles Nemeæa lacertis?
Hâc cœlum cervice tuli? defeſſa jubendo eſt
Sæva Jovis conjux: ego ſum indefeſſus agendo.
Sed nova peſtis adeſt: cui nec virtute reſiſti,
Nec telis, armiſve poteſt. Pulmonibus errat
Ignis edax imis, perque omnes paſcitur artus.
At valet Euryſtheus. Et ſunt, qui credere poſſint
Eſſe Deos? dixit, Perque altum ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quàm ſi venabula tigris
Corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.

NOTÆ.

188. *Partſenium*] Quod etiam Arcadiæ eſt, in quo eximiæ velocitatis cervam Dianæ ſacram pedibus æreis, aureis cornibus, Hercules tandem currendo eſt aſſecutus.

189. *Thermodontiaco*] Id eſt quòd Amazonum eſſet, juxta Thermodonta Scythiæ fluvium habitantium. Herculem enim juſſerat Euryſtheus, ut Hippolytæ Amazonum reginæ balteum ad ſe adferret; quamobrem illas debellavit.

190. *Poma*] *Heſperidum*, quæ Heſperi, Atlantis fratris, filiæ fuerunt, à dracone pervigili ſervata; quo occiſo, ab Hercule rapta ſunt, & ad Euryſtheum delata.

191. *Centauri*] Qui Theſſaliæ populi anteriore parte viri, poſteriore equi adeò crediti, quòd primi equos domare, & ex illis pugnare cœperint. quos Hercules ſuperavit.

192. *Aper*] Quem in Erymantho Arcadiæ monte latentem, magnitudine & feritate terribilem Hercules vinctum ad Euryſtheum deduxit.

Ib. *Hydræ*] De eâ ſuprà 70. v.

194. *Thracas*] Diomedis fuerunt Thraciæ regis, quos ille hoſpitum carnibus alebat; quem quidem tyrannum Hercules iiſdem equis diſcerpendum objecit.

197. *Moles Nemeæa*] Leonem illum ingentem dicit, ferro omnique telo inviolabilem, qui Argivi agri Nemæam ſilvam infeſtabat. Illum autem in ſpeluncâ, cujus alterum aditum obſtruxerat, Hercules comprehendit & ſuffocavit; cujus detractam pellem deinceps corpori munimentum, & inſigne geſtavit.

198. *Cœlum*] Illud in gratiam Atlantis Mauritaniæ regis, à quo hoſpitio exceptus fuerat, humeris ſuſtentavit. Quod quidem idcirco fictum eſt, quòd ab Atlante Aſtrologiam Hercules didicerit.

Ib. *Jubendo*] Per Euryſtheum, Stheneli filium, Mycenarum regem, qui Junonis odio obſequens, Herculem ad difficillima quæque coëgit: cùm ille Jovis edicto & Apollinis monitu perſuaſus libens labores omnes exhauriret.

206. *Refugerit*] Quod præſertim exacerbatam iram reddit.

Sæpe

Sæpe illum genitus edentem, sæpe frementem,
Sæpe retentantem totas infringere vestes,
Sternentemque trabes, irascentemque videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lichan trepidum, & latitantem rupe cavatâ
Adspicit; utque dolor rabiem collegerat omnem;
Tune, Licha, dixit, feralia dona tulisti?
Tune meæ necis auctor eris? tremit ille, pavetque
Pallidus; & timidè verba excusantia dicit.
Dicentem, genibusque manus adhibere parantem,
Corripit Alcides; & terque quaterque rotatum
Mittit in Euboïcas, tormento fortiùs, undas.
Ille per aërias pendens induruit auras.
Utque ferunt imbres gelidis concrescere ventis;
Inde nives fieri; nivibus quoque molle rotatis
Adstringi, & spissâ glomerari grandine corpus;
Sic illum validis actum per inane lacertis,
Exsanguemque metu, nec quicquam humoris habentem,
In rigidos versum silices prior edidit ætas.
Nunc quoque in Euboïco scopulus brevis emicat altè
Gurgite, & humanæ servat vestigia formæ.
Quem, quasi sensurum, nautæ calcare verentur;
Appellantque Lichan. At tu, Jovis inclyta proles,
Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
Inque pyram structis, arcus, pharetramque capacem,
Regnaque visuras iterum Trojana sagittas,
Ferre jubes Pœante fatum: quo flamma ministro

Sæpe illum cernere gementem, sæpe fremebundum, sæpe iterum conantem discerpere amictum totum, & proterentem arbores, & objurgantem montes, vel tollentem lacertos ad cœlos patrios. En videt Lychan trementem & sese tegentem rupe arcuatâ: atque ut dolor cogerat omnem furorem, Tune, Lycha, ait, obtulisti munera fatalia? tune eris causa meæ mortis? Ille exsanguis tremit & timet, & pavidus profert voces supplices. Hercules tollit loquentem, & conantem admovere manus genibus, & jacit illum fortiùs quàm machina belli, terque quaterque circumactum in mare Euboïcum. Ille sublatus diriguit per aërem. Atque ut dicunt nimbos coalescere ventis frigidis; inde nives procreari; nivibus insuper circumactis, per gravitatem, coarctari, & corpus conglobari densâ grandine; ita veteres dixerunt, illum missum per vacuum aërem fortibus brachiis, sanguine per timorem exhausto, neque habentem quicquam humiditatis, mutatum fuisse in durum saxum. Nunc etiam extat parvus scopulus in mari Euboïco, atque retinet signa figuræ humanæ; quem, quasi sentire possit, nautæ timent tangere, & vocant Lychan. At tu clare Jovis fili, arboribus excisis, quas excelsa Oete produxerat, iisque compositis in rogum, imperas filio Pœantis tollere arcum & vastam pharetram, & spicula visura denuo regna Trojana; cujus administratione ignis suppositus;

NOTÆ.

216. *Genibus*] Quæ, quia iis advolvuntur supplices misericordiæ sedes dicta sunt.

218. *Euboïcas*] Quæ inter Cenæum promontorium, ubi Hercules facturus sacrum, & Oeten montem ubi cremandus, extendebantur. De Euboïco mari loquitur.

Ib. *Tormento*] Instrumentum est bellicum, è torquendis saxis.

221. *Rotatis*] Conglobatis, validiùs flante Boreâ aut frigido aliquo vento.

228. *Quasi sensurum*] Imò quia sensuri ipsi: *Lichas* enim Græcis abruptum dicitur seu truncum: ut scopulum fuisse Licham intelligamus à reliquo Cenæo divisum.

232. *Visuras iterum*] Namque sine illis Trojam capi non posse erat in fatis: quapropter Philoctetem unà cum sagittis ad bellum Græci perduxerunt. Illas autem Troja antè senserat, cum Laomedontis perfidiâ accensus esset Hercules; qui cùm ab illo sibi promissam filiam Hesionem à Ceto liberatam non posset impetrare, urbem totam diripuit.

233. *Pœante*] *Philoctetem* dicit Herculis comitem, Pœantis filium, qui illius rogo flammam suppositit.

Subdita: Dumq; avidis comprênditur ignibus agger;
Congeriem silvæ Nemeæo vellere summam
Sternis: & impositâ clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu quàm si conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula sertis.

IV. Jamq; valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securosque artus, contemptoremque petebat
Flamma suum. Timuêre Dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: Nostra est timor iste voluptas,
O Superi: totoque libens mihi pectore grator,
Quòd memoris populi dicor rectorque paterque,
Et mea progenies vestro quoque tuta favore est.
Nam quanquam ipsius datur hoc immanibus actis,
Obligor ipse tamen. Sed enim, ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetœas spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes:
Nec nisi maternâ Vulcanum parte potentem
Sentiet. Æternum est, à me quod traxit, & expers
Atque immune necis, nullâque domabile flammâ.
Idque ego defunctum terrâ cœlestibus oris
Accipiam, cunctisque meum lætabile factum
Diis fore confido. Si quis tamen Hercule, si quis
Fortè Deo dolituras erit, data præmia nollet;
Sed meruisse dari sciet; invitusque probabit.
Assensêre Dei. Conjux quoque regia visa est
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tulisse Jovis; sequæ indoluisse notatam.
Interea, quodcunque fuit populabile flammæ,
Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit

& dum strues corripitur flammis rapacibus; imponis summitati pyræ lignorum pellem Nemeæi leonis, & capite in clavam demisso non minùs læto vultu decumbis, quàm si accumberes conviva ornatus coronis inter crateras vino plenos.

IV. Et jam flamma fortis, atque sparsa in omnes partes strepebat, & ferebatur in membra minimè anxia, & suum contemptorem. Dii metuerunt pro ultore terræ. Quos (nam advertit) Jupiter Saturnius sic compellat vultu hilari: Hic metus nobis est gratissimus, ô cœlicolæ, atque ultra gaudeo toto corde, quòd perhibeor & rex & pater populi haud ingrati, & mea soboles secura quoque est vestrâ benevolentiâ. Nam siquidem istud conceditis ejus factis incredibilibus ego tamen me vobis debere fateor: cæterùm ne cara pectora extimescant sine causâ, contemnite ignes Oetæos: qui superavit omnia, superabit etiam flammas, quas videtis. Neque nisi ex eâ parte, quam à matre habuit mortali, experietur validum ignem: Quod habuit à me est æternum & intactum atque inaccessum morti, & nullo igne superandum. Atque ego illum laboribus suis in terrâ defunctum admittam in cœlum; & credo meum facinus futurum gaudio omnibus Diis: Si quis tamen, siquis, inquam, Deorum erit ægrè passurus Herculem Deum; nollet mercedem collatam; iste sciet meruisse conferri, & nolens assentietur. Dii annuerunt. Uxor etiam regia visa est accepisse alia omnia verba Jovis facie satis placidâ, postrema tamen facie parum placidâ: atque ægrè tulisse se tactam. Interea Vulcanus rapuerat quicquid fuit igni corruptibile: neque forma Herculis remansit cognoscenda;

NOTÆ.

234. *Agger*] Pro lignorum strue posuit, quanquam pro re rè terræ est congeries.

235. *Silvæ*] Lignorum, ex quibus rogus constabat, super quæ Nemeæi leonis pellem, in quâ moriturus decumberet, Hercules stravit.

236. *Clavæ*] Clava Herculis insigne, ut fulmen Jovis, tridens Neptuni, &c.

241. *Vindice*] *Hercule* nimirum, qui omnes terras à monstris, latronibus, & nefariis hominibus purgabat.

243. *Nostra*] Jovi nempe gratum fuit Deos Herculi filio faventes, & erga se benevolos cernere.

259. *Conjux*] Juno est Herculi semper infensa, quam obliquè tetigit Jupiter.

263. *Mulciber*] *Vulcanus* est, à *mulcendo* ferro, qui pro igne sæpissimè ponitur.

Her-

Herculis effigies; nec quidquam ab imagine ductum
Matris habet; tantùmque Jovis vestigia servat.
Utque novus serpens, positâ cum pelle senectâ,
Luxuriare solet, squamâque nitere recenti:
Sic, ubi mortales Tirynthius exuit artus,
Parte sui meliore viget; majorque videri
Cœpit, & augustâ fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit astris.
V. Sensit Atlas pondus. Neq; adhuc Stheneleïus iras
Solverat Eurystheus; odiumque in prole paternum
Exercebat atrox. At longis anxia curis
Argolis Alcmene, questus ubi ponat aniles,
Cui referat nati testatos orbe labores,
Cuive suos casus, Iölen habet. Herculis illam
Imperiis, thalamoque animoque receperat Hyllus:
Implêratque uterum generoso germine. Cui sic
Incipit Alcmene: Faveant tibi numina saltem:
Corripiantque moras, tum cùm matura vocabis
Præpositam timidis parientibus Ilithyïam;
Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
Namque laboriferi cùm jam natalis adesset
Herculis, & decimum premeretur sidere signum,
Tendebat gravitas uterum mihi: quodque ferebam,
Tantum erat, ut posses auctorem dicere tecti
Ponderis esse Jovem. Nec jam tolerare labores
Ulteriùs poteram; quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror habet; parsque est meminisse doloris.
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,

neque habet quicquam ortum à formâ matris; & servat tantùm imaginem Jovis. Atque ut anguis novus consuevit exsilire, senio deposito cum exuviis, & micare squammâ novâ; ita postquam Tirynthius deposuit membra morti obnoxia, viget parte sui potiore; cœpit videri major, & fieri colendus venerandâ gravitate. Quem pater omnipotens sublatum curru quadrijugo inter opacas nubes collocavit inter splendentia sidera.

V. *Atlas sensit onus. Neque adhuc Eurystheus Stheneleïus odium expleverat; & sævus iram, quam olim in patrem, in filium exercuit. At Alcmene Argolica sollicita assiduis curis, habet Iolem cui credat querimonias aniles, cui narret labores filii* toto *orbe cantatos, vel sua infortunia. Hyllus illam benevolè acceperat lecto, jussu Herculis; & impleverat alvum semine nobili. Cùm Alcmene sic incipit: Dii tibi nunc saltem sint auxilio, & non morentur, cùm parturiens appellabis Ilithyïam jus habentem in pavidas puerperas, quam Junonis potentia mihi reddidit minùs æquam. Namque, cùm jam natalis Herculis laborem ferentis appropinquaret, & decimum sidus à sole teneretur,* infantis *gravitas tendebat mihi ventrem; & quod gestabam erat tantum ut pronum esset dicere auctorem tantæ sarcinæ esse Jovem. Neque jam poteram ampliùs pati labores; quin nunc etiam gelidus timor habet membra, dum verba facio, & ipsa recordatio est pars laboris. Ego torta per septem noctes, atque totidem dies,*

NOTÆ.

265. *Vestigia*] Animam à Jove ortam.

272. *Quadrijugo*] Innuit Herculem, triumphantium more, in cœlum sublatum.

273. *Senſit pondus*] Quasi Hercules, novas hospes cœlis, illius pondus auxerat.

278. *Iölen*] Quæ Euryti Oechaliæ regis filia, ab Hercule adamata, deinde Hyllo filio suo in uxorem tradita.

283. *Ilithyïam*] *Dianam* volunt esse, & *Junonem* Lucinam, quæ parturientibus opifera adveniat.

284. *Gratia*] Ironicè.

285. *Laboriferi*] Laboribus nati, ut suprà, v. 180. quem consule.

286. *Decimum*] Sol singulis mensibus Zodiaci signum perlustrat; unde per decimum signum, decimus mensis intelligitur.

Fessa

defatigata doloribus, et tendens brachia ad cœlum, vocabam magno clamore Lucinam et duos Deos partus. Illa quidem accessit, sed antè à Junone corrupta, & quæ cuperet meam vitam prodere infestæ Junoni. Et cùm audivit meos gemitus, constitit ad illud altare præ foribus; & imposuit dextrum poplitem sinistro genu, atque digitis inter se connexis ad modum pectinis, remorata est partus; protulit quoque carmina voce summissâ; atque carmina cohibuerunt partus inchoator. Contendo, et amens jacio nihil profutura convicia in Jovem immemorem, et opto abire, et conqueror vocibus tacturis rigida saxa. Matronæ Cadmeïdes adstant, & concipiunt preces & animos augent laborantis. Una famularum, Galanthis nomine, ex mediâ plebe, flavos habens capillos, sedula in mandatis exequendis, amata suis officiis, adstabat: Ea intellexit nescio quid agi. Junone aversâ; & dum prodit sæpius, atque subit januam, advertit Deam sedentem super altari, atque habentem lacertos genibus commissos digitis. Et, quæcunque es, inquit, gratulare Dominæ. Alcmene Argolica est levata, & fœtum enixa fruitur voto. Dea ventri præposita emicuit, atque extorta solvit manus connexas: ego absolvor vinculis solutis.

Fessa malis, tendensque ad cœlum brachia, magno
Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
Illa quidem venit, sed præcorrupta, meumque
Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
Utque meos audit gemitus, subsedit in illâ
Ante fores arâ; dextroque à poplite lævum
Pressa genu, digitis inter se pectine junctis.
Sustinuit partus: tacitâ quoque carmina voce
Dixit; & inceptos tenuerunt carmina partus.
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Jovi; cupioque mori, moturaque duras
Verba queror silices. Matres Cadmeïdes adsunt,
Votaque suscipiunt, exhortanturque dolentem.
Una ministrarum mediâ de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat, faciendis strenua jussis;
Officiis dilecta suis. Ea sensit iniquâ
Nescio quid Junone geri; dumque exit, & intrat
Sæpe fores, Divam residentem vidit in arâ;
Brachiaque in genibus digitis connexa tenentem:
Et, quæcunque es, ait, dominæ gratare; levata est
Argolis Alcmene; potiturque puerpera voto.
Exsiluit, junctasque manus pavefacta remisit
Diva potens uteri. Vinclis levor ipsa remissis.

VI. Numine decepto risisse Galanthida fama est,
Ridentem, prensamque ipsis Dea sæva capillis
Traxit, & è terrâ corpus relevare volentem
Arcuit; inque pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet: nec terga colorem
Amisere suum; forma est diversa priori.
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
Ore parit; nostrasque domos, ut & antè, frequentat.

VI. *Aiunt Galanthida risisse numine eluso. Dea crudelis* prostravit *ridentem, et traxit correptam ipsâ comâ, atque prohibuit conantem tollere corpus ex terrâ; & convertit brachia in pedes anteriores. Vetus agilitas supererat; neque dorsum deposuit suum colorem: Figura alia est à priore. Quæ quia quem tulerat parienti ore fallaci, fœtus emittit ore; atque colit nostras domos, ut & prius* colebat.

NOTÆ.

294. *Nixos*] Duos fratres nixuum seu partuum adjutores, de quibus Festus, qui tres tamen fuisse scribit.

299. *Pectine junctis*] *Pectinatim, decussatim.*

300. *Sustinuit*] Pro *retardavit.* Tali autem gestu impediri partus scripsit quoque Plinius.

304. *Cadmeïdes*] *Thebanæ*, à Cadmo Thebarum ædificatore.

310. *Divam*] *Lucinam* seu *Ilithyïam.*

315. *Potens uteri*] *Lucinam* dicit, quæ parturientibus adest.

320. *Nec terga*] Mustela nempe, cujus formam induit Galanthis, sicuti ipsa flavacomas, colore est flavo.

323. *Ore parit*] Hoc ideo fictum, quòd ore catulos suos subinde ex uno loco in alium transferat.

VII.

VII. Dixit; & admonitu veteris commota miniſtræ,
Ingemuit. Quam ſic nurus eſt affata dolentem:
Te tamen, ô genitrix, alienæ ſanguine veſtro
Rapta movet facies. Quid ſi tibi mira ſororis
Fata meæ referam? quanquam lachrymæque dolorq;
Impediunt, prohibentque loqui. Fuit unica matri
(Me pater ex aliâ genuit) notiſſima formâ
Oechalidum Dryope: quam virginitate carentem
Vimque Dei paſſam, Delphos Delonque tenentis
Excipit Andræmon; & habetur conjuge felix.
Eſt lacus, acclivi devexo margine formam
Littoris efficiens; ſummum myrteta coronant.
Venerat huc Dryope, fatorum neſcia; quoque
Indignere magis, Nymphis latura coronas,
Inque ſinu puerum, qui nondum impleverat annum,
Dulce ferebat onus; tepidique ope lactis alebat.
Haud procul à ſtagno, Tyrios imitata colores,
In ſpem baccarum florebat aquatica lotos:
Carpſerat hinc Dryope, quos oblectamina nato
Porrigeret, flores: & idem factura videbar;
Namque aderam. Vidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moveri.
Scilicet, ut referunt tardi nunc denique agreſtes,
Lotis in hanc Nymphe, fugiens obſcœna Priapi,
Contulerat verſos ſervato nomine vultus.
VIII. Neſciêrat ſoror hoc; quæ cùm perterrita retro
Ire & adoratis vellet diſcedere Nymphis;
Hæſerunt radice pedes. Convellere pugnat:

VI. *Abſolvit; & tacta recordatione veteris famulæ, condoluit; quam gementem nurus ſic alloquuta eſt: Attamen, ô mater, figura oblata illius quæ aliena eſt à veſtro ſanguine, te tangit. Quid ſi tibi narrem ſtupendam ſortem meæ ſororis! Tametſi fletus et mæror obſtant, & impediunt ſermonem. Dryope pulchritudine notiſſima Oechalidum* puellarum *fuit ſola* filia *genitrici; pater me ſuſcepit ex aliâ. Andræmon illam duxit ſpoliatam virginitate, & violatam à Deo obtinente Delphos et Delon; atque creditur beata fuiſſe marito. Eſt ſtagnum præbens figuram litteris acclivis margine declivi: myrteta cingunt extremam partem. Dryope igrara infortunii huc appulerat, et, quò magis doleas, portatura ſerta nymphis, Atque geſtabat ulnis gratum onus puerum, qui nondum abſolverat annum; & nutriebat auxilio lactis tepidi. Non longè à lacu lotos aquatica, exhibens colores Tyrios, florebat in ſpem baccarum. Dryope inde diripuerat flores quos offerret filio ad oblectationem; atque videbar idem factura, nam adſtabam. Adverti guttas ſanguinolentas defluere ex flore, & ramos agitari horrore trepido. Nempe, uti ruſtici nunc denique ſerò memorant, Nympha Lotis vitans pudenda Priapi, faciem in hanc* arborem *mutaverat, nomine* adhuc *ſervato.*

VIII. *Soror* mea *iſtud ignoraverat; quæ tremefacta, cùm niteretur refugere; & diſcedere à Nymphis venerandis, pedes correpti ſunt radice. Tentat avellere;*

NOTÆ,

325. *Nurus*] Iöle, uxor Hylli, qui Herculi filius ex Deïanirâ.

327. *Rapta*] De Galanthide loquitur, quæ in Muſtelam converſa.

331. *Dryope*] Quæ Euryti Oechaliæ regis filia.

332. *Delphos*] In hâc enim Phocidis urbe, ad Parnaſſum montem commune humani generis oraculum tenuit Apollo.

Ib. *Delon*] Quæ Cycladum omnium inſula clariſſima, ubi Apollinem & Dianam Latona enixa; quamobrem & Diis illis ſacra.

341. *Lotos*] Quæ arbor eſt Africæ familiaris, baccas ferens tam grati ſaporis, ut hoſpitibus patriæ oblivionem injicere dicatur. A quo fabula non abludit.

346. *Tardi*] Qui arborem ſacram fuiſſe antè admonere debuiſſent.

347. *Priapi*] Qui Bacchi & Veneris fuit filius, inguine famoſus, ob fœcunditatem. Hortorum Deus.

Nec

neque quicquam movet, nisi supremas partes; cortex mollis adnascitur ab imâ parte, & paulatim tegit tota inguina. Postquam advertit tentans discerpere comam manu, implevit manum foliis: folia occupabant totum caput. At puer Amphissus (namque avus Eurytus illi imposuerat hoc nomen) sentit mammam maternam indurescere, neque succus lacteus sequitur ubera lactentem. Adstabam spectatrix duræ sortis; neque tibi poteram auxilio esse, soror: atque amplexa retardabam stipitem crescentem & ramos quantùm poteram; & agnesco, optavi velari sub eodem cortice. Ecce Andræmon illius maritus, & pater infelicissimus adveniunt, & quærunt Dryopen. Cùm quærerent Dryopen, ostendi illis eam in lotον conversam: Præbent suavia ligno calido; & manent porrecti ad radices suæ arboris. Nihil jam tibi supereras, quod non esset arbor præter vultus, dilecta soror. Lachrymæ defluunt in frondes natas ex corpore mutato; & dum potest, atque os præbet viam voci, emittit ejusmodi querimoniam in auras: Si aliqua est fides miseris, juro per Deos me non meruisse hoc nefarium supplicium. Do pœnas sine crimine. Vitam egimus innocentem: Si falsum loquar, exsecata sim, & amittam folia quæ gero; atque excisa securibus incendar. Cæterùm tollite ex ramis maternis puerum, & committite nutrici, atque curate, ut bibat sæpe lac sub nostrâ arbore, & sub eâdem sese oblectet: Et cùm didicerit fari, facite ut salutet matrem; & mœstus dicat, Genitrix condita sub hoc trunco. Revereatur tamen lacus, neque diripiat flores ab arbore; atque arbitretur omnes frutices esse corpus Dearum. Valeas, dilecte marite, & tu soror, atque genitor:

Nec quicquam, nisi summa, movet. Succrescit ab imo,
Totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
Ut vidit; conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit; frondes caput omne tenebant.
At puer Amphissos (namque hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigescere sentit
Ubera; nec sequitur ducentem lacteus humor.
Spectatrix aderam fati crudelis; opemque
Non poteram tibi ferre, soror: quantùmque valebam,
Crescentem truncum ramosque amplexa, morabar:
Et (fateor) volui sub eodem cortice condi.
Ecce vir Andræmon, genitorq; miserrimus, adsunt:
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis
Ostendi loton. Tepido dant oscula ligno;
Affusique suæ radicibus arboris hærent.
Nîl nisi jam faciem, quod non foret arbor, habebat,
Cara soror. Lachrymæ verso de corpore tactis
Irrorant foliis; ac, dum licet, oraque præstant
Vocis iter, tales effundit in aëra questus:
Si quà fides miseris, hoc me, per numina juro,
Non meruisse nefas. Patior sine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: si mentior, arida perdam,
Quas habeo, frondes; & cæsa securibus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici: nostrâque sub arbore, sæpe
Lac facitote bibat; nostrâque sub arbore ludat;
Cùmque loqui poterit, matrem facitote salutet;
Et tristis dicat, Latet hoc sub stipite mater.
Stagna tamen timeat, nec carpat ab arbore flores;
Et frutices omnes corpus putet esse Dearum.
Care, vale, conjux, & tu germana, paterque;

NOTÆ.

352. *Nisi summa*] Inferiùs enim in arborem dudum mutata fit.

363. *Genitor*] *Eurytus*, qui Dryopes pater.

366. *Suæ*] Eadem nimirùm Dryope Euryti filia, & Andræmonis conjux, utriusque, quanquam jure diverso, erat.

380. *Stagna tamen timeat*] Meo scilicet monitus exemplo.

Ib. *Timeat*] Revereri nempe debuit loca, ubi mater habitavit.

Queis

Queis ſi quà eſt pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morſu frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non eſt;
Erigite huc artus, & ad oſcula noſtra venite,
Dum tangi poſſunt, parvumque attollite natum.
Plura loqui nequeo. Nam jam per candida mollis
Colla liber ſerpit; ſummoque cacumine condor.
Ex oculis removete manus. Sine munere veſtro
Contegat inductus morientia lumina cortex.
Deſiêrant ſimul ora loqui, ſimul eſſe; diuque
Corpore mutato rami caluêre recentes.
IX. Dumque refert Iöle fatum miſerabile, dumque
Eurytidos lachrymas admoto pollice ſiccat
Alcmene, flet & ipſa tamen: compeſcuit omnem
Res nova triſtitiam. Nam limine conſtitit alto
Pæne puer, dubiâque tegens lanugine malas,
Ora reformatus primos Iölaüs in annos.
X. Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe,
Victa viri precibus. Quæ cùm jurare pararet
Dona tributuram poſthac ſe talia nulli,
Non eſt paſſa Themis. Nam jam diſcordia Thebæ
Bella movent, dixit: Capaneuſque niſi ab Jove vinci
Haud poterit; ibuntque pares in vulnera fratres:

quibus ſi qua eſt pietas, tuta præſtate noſtra folia à plagâ acutæ falcis, & à morſu pecoris. Et ſiquidem mihi non licet ad veſtros amplexus flecti, tollite huc membra, atque accedite ad noſtra ſuavia, dum poſſunt ſentiri, atque admovete parvum filium. Non poſſum plura proferre; nam jam lentus cortex currit per collum album, & tegor ſummo faſtigio. Tollite manus ab oculis: liber adnatus ſine veſtro officio, oculos morientes ultro condat. Os ſimul deſiêrat verba fundere, atque eſſet; & rami novi diu calidi fuerunt corpore verſa.

IX. *Et dum Iöle narrat ſortem lugubrem, & dum Alcmene abſtergit lachrymas Eurytidos pollice admoto, & ipſa tamen lachrymatur, res novæ ſubmovit omnem mæſtitiam: Namque Iölaüs propemodum adoleſcentulus velans maxillas lanugine vix videndâ, vultus habens reſtitutos in primos annos, ſeſe obtulit ad excelſas fores.*

X. *Hebe Junonia, pellecta precibus mariti, illi præbuerat hoc beneficium; quæ cùm vellet ſacramento ſeſe obſtringere, ſe nulli præbituram poſthac ejuſmodi munera, Themis non ſivit. Nam jam Thebæ, inquit, cient bella diſcordia; & Capaneus non poterit ſuperari, niſi à Jove; & fratres æquales ruent in plagas;*

NOTÆ.

390. *Sine munere*] Pietatis fuiſſe officium, quod ab ſanguine vel affinitate proximos ſpectaret, morientium claudere oculos, jam aliquoties vidimus.

395. *Eurytidos*] *Iöles* Euryti filiæ.

399. *Iölaüs*] Qui Iphicli Herculis fratris fuit filius, ideo juvenili ætati reſtitutus, quòd in ſenectâ multa egregia facinora præſtiterit.

400. *Hebe*] Qua Junonis filia, juventutis Dea, Junone etiam aſſentiente, Herculi in cœlum recepto nupſit.

402. *Talia*] Ut quempiam juventuti reſtitueret.

403. *Themis*] *Juſtitiæ Dea*, quæs fas jubet, nefas vetat, nihil impunitum ſinit, vaticiniis & religioni præeſt.

Ib. *Nam.*] Multa vaticinatur Themis quæ futura erant, ut ad rem poſſit deſcendere, cujus cauſſâ à jurando Heben abſterruerat.

Dona tributuram poſthac ſe talia nulli:
Ut lectorem ad verſum uſque 416 antè pervenire oporteat, quàm Dea ſcopum aſſequatur.

404. *Movent*] Autores ejus fuerunt Eteocles & Polynices, Oedipi ex Jocaſtâ matre & uxore filii; qui ſe cùm ex nefariis nuptiis ortus cognoſcerent, regnum eo fœdere diviſerunt ut alternis annis imperarent. Prior Eteocles natu major ſolitum occupat; verùm exacto anno fratri regnum repoſcenti non tradit. Polynices ad Adraſtum Argivorum regem confugit; hinc bellum conflatur.

Ib. *Capaneus*] Unus è ſeptem ducibus ad Thebas, Deorum contemptor maximus, qui, cùm mœnia ſcalis conſcendere tentâſſet, lapidibus à propugnantibus eſt obrutus; quapropter fulmine tactum fabulati ſunt.

405. *Fratres*] *Eteocles* nempe, & *Polynices*, qui mutuis tandem vulneribus ceciderunt.

Se-

& vates etiam vivus adſpiciet ſuos manes terrâ ſubtractâ; & filius ulciſcetur patrem matre, pius & ſceleſtus eodem facinore: Et ſtupefactus malis, demens & domo fugiens, vexabitur facie furiarum & manibus genitricis; donec uxor ab eo petiverit aurum peſtiferum, & gladius Phegeïus tranſfixerat latus conſanguineum. Tum denique Callirhoë Acheloïa ſupplex poſcet ſummum Jovem hanc ætatem filiis infantibus. Jupiter tactus his præſiniet munera priviznæ et nurûs, et præſtabit viris ætatem puerilem.

Seductâque ſuos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates; ultuſque parente parentem
Natus erit facto pius & ſceleratus eodem:
Attonituſque malis, exul mentiſque domûſque,
Vultibus Eumenidum, matriſque agitabitur umbris;
Donec eum conjux fatale popoſcerit aurum,
Cognatumque latus Phegeïus hauſerit enſis.
Tum demum magno petet hos Acheloïa ſupplex
Ab Jove Callirhoë natis infantibus annos.
Jupiter his motus, privignæ dona, nurûſque
Præcipiet; facietque viros impubibus annis.

XI. Hæc ubi faticano venturi preſcia dixit
Ore Themis, vario Superi ſermone fremebant:
Et, cur non aliis eadem dare dona liceret,
Murmur erat. Queritur veteres Pallantias annos
Conjugis eſſe ſui; queritur caneſcere mitis
Iäſonia Ceres: repetitum Mulciber ævum

XI. *Poſtquam Themis prudens futuri hæc dixit ore fatidico, Dii murmurabant diverſâ oratione; & fremitus erat quamobrem non fas eſſet præbere aliis eadem munera. Pallantias queritur ætatem ſui mariti eſſe exhauſtam; alma Ceres queritur Iäſonem caneſcere: Vulcanus petit annos*

NOTÆ.

406. *Videbit*] *Amphiaraüs*, Oeclei filius, vates ille de quo hîc agitur, vivus ad manes, hiatu terræ abſorptus, deſcendit.

407. *Ultus*] Præviderat Amphiaraüs ſe à bello Thebano non reverſurum; quamobrem nullis precibus à Polynice adduci poterat, ut ad illud proficiſceretur. Eriphyle verò ab Adraſto aureo monili corrupta, quod Hermione à Venere acceperat, maritum & prodidit & ad bellum compulit: quâ re ab Amphiarao intellecta, Alcmæoni filio mandavit ut ſuæ mortis autorem Eriphylem occideret, Patri obſequens Alcmæon matrem ſuſtulit.

408. *Pius*] Ulciſcendo patrem.

Ib. *Sceleratus*] Occidendo matrem.

409. *Exul mentis*] *Demens*, furens.

410. *Eumenidum*] *Furiarum*, quibus vexatus fuit Alcmæon parricida.

411. *Donec*] Furiis agitatus Alcmæon ad Phegeum confugit, à quo purgaretur, filiamque ejus Alphesibœam duxit uxorem, cui monile matri detractum obtulit. Cùm autem apud Phegeum furoris remedium non inveniſſet, conſulto oraculo ſe ad Acheloum contulit: Ubi pariter Callirhoës Acheloï filiæ amore captus, fatale aurum, de quo hoc in loco agitur, ab eo poſcitur. Ille ſe monile daturum pollicetur, atque eâ cauſâ ad Alphesibœam repetiturus illud contendit; verum à Phegei filiis eſt occiſus.

413. *Hos*] *Juveniles* nempe, ad quos reductus fuerat Iolaüs, ut, præproperatâ illis juventute, patris necem ulciſci poſſent.

415. *Privignæ*] *Hebes*, quæ Junonis cùm fuerit filia, Pallantias Jovis privigna dicitur: nurus verò, ſiquidem, ejuſdem filio Herculi nupſerit.

Ib. *Dona*] *Juventutem*, Alcmæonis filiis.

416. *Præcipiet*] *Antè capiet*.

420. *Pallantias*] *Aurorum* dicit, Hyperionis filiam, Pallantis gigantis Creoſati ſororem patruelem.

421. *Conjugis*] *Tithoni*, Laomedontis, Trojanorum regis, filii, cui à parcis immortalitatem, oblita perpetuam juventutem poſcere, Aurora impetraverat: qui ſenio confectus in cicadam mutatus eſt.

422. *Iäſonia*] Jovis ex Electrâ filium, Cereſi adamatum, cui Plutum divitiarum Deum cæcum, claudum, timidumque peperit.

Ib. *Mulciber*] *Vulcanus*; ex cujus ſemine in terram prolapſo, cùm Minervæ caſtitatem temerare intentâſſet, Erichthonius, puer draconis pedibus horribilis, natus eſt.

Poſci

Poſcit Erichthonio. Venerem quoque cura futuri
Tangit, & Anchiſæ renovare paciſcitur annos.
Cui ſtudeat, Deus omnis habet; creſcitque favore
Turbida ſeditio, donec ſua Jupiter ora
Solvit: &, O, noſtri ſi quâ eſt reverentia, dixit,
Quò ruitis? tantùmne ſibi quis poſſe videtur,
Fata quoque ut ſuperet? fatis Iölaüs in annos,
Quos egit, rediit: Fatis juveneſcere debent
Callirhoë geniti; non ambitione, nec armis.
Vos etiam, quoque hoc animo meliore feratis,
Me quoque fata regunt: quæ ſi mutare valerem,
Nec noſtrum ſeri curvarent Æacon anni;
Perpetuumque ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoë meo: qui propter amara ſenectæ
Pondera deſpicitur; nec, quo priùs, ordine regnat.
Dicta Jovis movêre Deos. Nec ſuſtinet ullus,
Cùm videant feſſos Rhadamanthon & Æacon annis.
Et Minoa queri; qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipſo quoque nomine gentes.
Tunc erat invalidus: Deïonidemque juventæ
Robore Miletum, Phœboque parente ſuperbum,
Pertimuit; credenſque ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus.
Sponte fugis, Milete, tuâ, celerique carinâ
Ægeas metiris aquas; & in Aſide terrâ
Mœnia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hîc tibi, dum ſequitur patriæ curvamina ripæ,
Filia Mæandri toties redeuntis eòdem,

renovatos Erichthonio ſollicitudo de futuro movet etiam Venerem, & ſpondet reparare annos Anchiſæ. Quilibet Deus habet cui faveat; et tumultuoſa ſeditio augetur favore, donec Jupiter os ſuum aperuit: Atque, ô, inquit, ſi quis eſt metus noſtri, quid ſine ullâ ratione affectatis? Tantùmne poſſe aliquis ſibi videtur, ut vincat etiam fata? Iölaüs repetivit per fata annos quos exegit: Filii Calirrhoës debent revireſcere per fata; non per ambitionem, neque arma. Fata imperant quoque vobis, &, ut patiamini æquiore mente, mihi etiam; quæ ſi poſſem mutare, neque ætas ſimilis incurvum redderet noſtrum Æacum, & Rhadamanthus frueretur flore ætatis minimè marceſcente, cum Minoë meo, qui propter triſte omnis ſenectutis contemnitur neque imperium obtinet eâ dignitate quâ antè valebat. Verba Jovis tetigerunt Deos: neque quiſquam audet conqueri cùm cernant Rhadamanthon, & Æacon, ætate defatigatos, Minoëm inſuper, qui dum vixit, ætate integrâ, metu percuſſit validas nationes vel ſolâ famâ. Tunc erat infirmus et extimuit Miletum Deïonidem, elatum viribus juventutis & patre Appolline; atque ſuſpicatus eum aſpirare ad ſuum regnum, non tamen ſuſtinuit prohibere ſedibus patriis. Diſcedis ultro, Milete, atque tranſis mare Ægeum veloci navi, & penis maris in terrâ Aſiâ obtinentes nomen conditoris. Hîc Cyanea nata Mæandri toties recurrentis eòdem, tibi cognita, dum ſequitur flexus ripæ patriæ,

NOTÆ.

424. *Anchiſæ*] Quem Æneæ patrem Venerem amaſſe Virgiliano carmine notius eſt quàm ut ſit exponendum.

425. *Favore*] Dum quiſque huic aut illi favet, et juventutem poſcit.

434. *Noſtrum*] *Filium* ſupple. Tres verò ſuos Jupiter memorat, poſt fata ob juſtitiam apud inferos conſtitutos judices.

442. *Tunc*] Cùm Jupiter loqueretur.

Ib. *Deïonidem*] Deïones filium, ut ſuſpicari licet; namque huic aliam matrem patre eodem Apolline, alii aſſignant. Cretæ regnum invadere molitus fuerat; ſed à Jove Minoïs patre deterritus in Aſiam navigavit, ubi Miletum Cariæ urbem celeberrimam condidit.

447. *Ægeas*] *Mare Ægeum*, quod Mileto Aſiam petenti trajiciendum erat.

450. *Mæandri*] Qui Phrygiæ ſinuoſus fluvius, de quo jam ſæpe.

Cog-

Cognita Cyaneë, præſtanti corpora formâ,
Byblida cum Cauno prolem eſt enixa gemellam.
Byblis in exemplo eſt, ut ament conceſſa puellæ:
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non ſoror ut fratrem, nec quâ debebat, amavit.
Illa quidem primò nullos intelligit ignes;
Nec peccare putat, quòd ſæpius oſcula jungat;
Quòd ſua fraterno circumdet brachia collo:
Mendacique diu pietatis fallitur umbrâ.
Paulatim declinat amor: viſuraque fratrem
Culta venit; nimiùmque cupit formoſa videri:
Et, ſi quà eſt illîc formoſior, invidet illi.
Sed nondum manifeſta ſibi eſt; nullumque ſub illo
Igne facit votum; veruntamen æſtuat intus.
Jam dominum appellat; jam nomina ſanguinis odit;
Byblida jam mavult, quàm ſe vocet ille ſororem.
Spes tamen obſcœnas animo dimittere non eſt
Auſa ſuo vigilans. Placidâ reſoluta quiete
Sæpe videt, quod amat. Viſa eſt quoque jungere fratri
Corpus; & erubuit, quamvis ſopita jacebat.
Somnus abit: ſilet illa diu; repetitque quietis
Ipſa ſuæ ſpeciem; dubiâque ita mente profatur:
Me miſeram! tacitæ quid vult ſibi noctis imago?
Quam nolim rata ſit. Cur hæc ego ſomnia vidi?
Ille quidem eſt oculis quamvis formoſus iniquis:
Et placet, & poſſum, ſi non ſit frater, amare;
Et me dignus erat. Verùm nocet eſſe ſororem.
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem,
Sæpe licet ſimili redeat ſub imagine ſomnus.
Teſtis abeſt ſomno; nec abeſt imitata voluptas.
Proh Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido,
Gaudia quanta tuli: quàm me manifeſta libido

peperit Byblidem atque Caunum geminam ſobolem, æquè corpora eximiâ formâ. Byblis exemplo eſt, ut puellæ ament licita. Byblis flagrans deſiderio fratris, Apollinis ex Mileto nepotis, non dilexit fratrem ut ſoror, nec quo amore decebat. Illa quidem primò nullum amorem cognoſcit, neque arbitratur malè facere, quòd ſæpius præbeat ſuavia; quòd amplectatur collum fraternum ſuis lacertis, & diu decipitur ſpecie fictæ pietatis. Amor paulatim flectitur in fratrem, atque eum viſura *adeſt exornata, & perditè optat videri pulchra; & ſi quà eſt ibi pulchrior, illi invidet. Sed nondum eſt ſibi perſpecta, neque, quanquam amore tacitè correpta eſt, ullum votum* illicitum *fovet: verum tamen torretur intus. Jam dominum vocat: jam refugit nomina conſanguinitatis; jam mavult ille appellat ſe Byblidem quàm ſororem. Verita eſt tamen dum vigilaret vota turpia objicere menti ſuæ; cernit ſæpe quod amat ſuperata leni ſomno. Viſa eſt etiam jungere corpus fratri; et pudore ſuffuſa eſt, quanquam dormiens jacebat. Sopor diſcutitur: illa diu obmuteſcit, atque revolvit imaginem ſui ſomni, atque ita loquitur animo incerto. Me infelicem! quid portendit ſimulachrum noctis tranquillæ? quod nolim ſit verum. Quamobrem ego intuita ſum hæc ſomnia? Ille quidem videtur pulcher, etiam inimicum oculis; & gratus eſt & niſi germanus ſit, poſſum amare; et me dignus erat: at obeſt eſſe germanum. Dummodo nihil ejuſmodi conor admittere dum vigilo, licet ſomnus recurrat ſæpe ſub ejuſmodi ſpecie. Teſtis nullus eſt ſopori; neque deeſt ſimulata voluptas. Proh Venus, et Amor alate cum matre nulli, quantam ſenſi voluptatem! Quàm aperta libido*

NOTÆ.

451. *Cyaneë*] Aliam alii: Eidotheam Carum regis filiam, Cauni & Byblidis matrem fecit Antonius Liberalis.

460. *Declinat*] Augetur; ad nefandam flectitur libidinem.

463. *Sed nondum*] Nondum, inquit, ſe amore eſſe captam intelligit.

Ib. *Nullumque ſub illo*] Quòd nondum tam magnus erat is amor, ut propterea votum aliquod, ſuſciperet, quod facere ſolent, qui vehementer amant.

Ib. *Illo*] Amore nondum ſatis amanti manifeſto.

Con-

Contigit! ut jacui totis reſoluta medullis!
Ut meminiſſe juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Noxque fuit præceps, & cœptis invida noſtris.
O ego, ſi liceat mutato nomine jungi,
Quàm bene, Caune, tuo poteram nurus eſſe parenti!
Quàm bene, Caune, meo poteras gener eſſe parenti!
Omnia, Dî facerent, eſſent communia nobis,
Præter avos. Tu me vellem generoſior eſſes.
Neſcio quam facies igitur, pulcherrime, matrem:
At mihi, quæ malè ſum, quos tu, ſortita parentes,
Nil niſi frater eris. Quod obeſt, id habebimus unum.
Quid mihi ſignificant ergo mea viſa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & ſomnia pondus?
Dî meliùs! Dî nempe ſuas habuêre ſorores.
Sic Saturnus Opim junctam ſibi ſanguine duxit,
Oceanus Tethyn, Junonem rector Olympi.
Sunt Superis ſua jura. Quid ad cœleſtia ritus
Exigere humanos, diverſaque fœdera tento?
Aut noſtro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc ſi nequeo, peream precor ante; toroque
Mortua componar: poſitæque det oſcula frater.
Et tamen arbitrium quærit res iſta duorum.
Finge placere mihi: ſcelus eſſe videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuêre ſororum.
Unde ſed hos novi? cur hæc exempla paravi?
Quò feror? obſcœnæ procul hinc diſcedite flammæ.

me delectat! ut jacui reſoluta totis medullis! ut delectat recordari! quanquam illa gaudia momentanea, atque nox fuit velociſſima, & invida noſtris cœptis. O, ſi fas ſit convenire nomine mutato, quàm bene poteram eſſe nurus tuo patri, Caune! Quàm bene poteras eſſe gener meo patri, Caune! utinam Dii annuerent, ut omnia eſſent nobis communia, præter avos. Optarem tu me eſſes ſtirpe nobiliori oriundus. *Neſcio igitur quænam per te mater fiet, formoſiſſime; at mihi, quæ male habui eoſdem parentes quos tu* ſortitus es, *nihil eris niſi frater. Habebimus id unum quod nocet. Quid ergo mihi deſignant meæ viſa? Quam vim autem habent ſomni imagines? an & ſomni imagines vim habent? Dii melius! Dii nimirum duxerunt ſuas ſorores. Sic Saturnus habuit Opim ſibi conjunctam ſanguine, Oceanus Tethyn, moderator Olympi Junonem. Dii habent ſua jura; quamobrem comparo conſuetudines humanas cum cœleſtibus; atque*

emlio aliena fœdera? Vel amor prohibitus abjicietur ex noſtro corde; vel, ſi iſtud non licet, oro priùs inteream, et mortua lecto condar, & frater afferat ſuavia compoſitæ. Et tamen res iſta indiget voluntate duorum. Puto placere mihi: videbitur illi nefas. At Æolidæ non metuerunt connubia ſororum. Sed unde hos novi? quamobrem iſta exempla ante me ſtatui? Quò ruo? Turpes amores vos hinc procul amolimini.

NOTÆ.

490. *Generoſior*] Nobiliori, atque adeò aliâ ſtirpe, oriundus: ut nullum conjugii, quod optabat Byblis, eſſet per ſanguinem impedimentum.

496. *Dii nempe*] Mirè fluctuantis & æſtuantis animum expreſſit poëta, cùm ita preſſè annuentem & abnuentem excogitavit. Sed in deſcriptione nimius eſt.

497. *Opim*] Quæ Cœli filia, aliis nominibus *Cybele, Rhea, Magna Mater* vocata, fratri Saturno nupſit.

498. *Tethyn*] Quæ Cœli & Veſtæ filia Oceano fratri nupſit.

499. *Sunt Superis*] Deos ſibi exemplo eſſe debere negat. An ex animo mox patebit.

500. *Diverſa*] Alia enim Deorum, alia hominum.

504. *Et tamen*] i. e. quanquam ego huic amori indulgeam, eo tamen potiri penès me non eſt, niſi frater etiam idem ſentiat.

506. *Æolidæ*] Plures equidem memorat Æoli filios Homerus; attamen ex illis Macareum ſolùm cum ſorore Canace rem habuiſſe novimus, ex quâ filium habuit qui ſeipſum vagitu prodidit: ut videre eſt in hujuſce authoris Epiſt. Verùm puellæ criminibus auctoritatem quærenti pronum fuit numero uti multitudinis.

neque frater ametur, nisi quantùm licet sorori. Si tamen ipse esset prior correptus mei amore, fortè possem favere illius ardori. Ego igitur ipsa requiram, quem non eram repulsura, si posceret? Poterisne fari? Poterisne confiteri? Amor impellet; Potero, vel si pudor os comprimet, litera secreta agnoscet amores occultos. Hæc sententia arridet animo, hæc superat mentem incertam; exsurgit in latus, atque recumbens in lævum cubitum, Quicquid sit, inquit, profiteamur violentos ardores. Hei mihi! quò ruo! quem ardorem concipit mens mea! Atque ordinat voces conquisitas trepidante manu. Dextra manus *tractat stylum, altera tabulam vacuam. Incipit, & hæret: scribit, et corrigit quod tabellis mandaverat: & signat, & abstergit: invertit, & damnat, & laudat: atque vicissim deponit acceptas, & denuo capit depositas. Nescit quid cupiat: quicquid videtur factura displicet: est audacia in facie confusa cum pudore. Soror fuerat exarata in tabellis: placuit expungere sororem, atque insculpere ejusmodi verba ceris correctis. Amans tibi mittit hanc salutem, quam non est habitura nisi tu dederis. Pudet ah! pudet proferre nomen! Atque, si poscis, quid velim: optarem mea causa posse defendi sine nomine: neque essem Byblis prius cognita, quàm spes votorum fuisset tuta. Et color, et macies, et facies, & oculi sæpe madidi, & gemitus ducti causa latente; & frequentes amplexus, & suavia, quæ, si forsitan observaveris, possint sentiri non esse à sorore, poterant quidem tibi esse signa cordis vulnerati. Quanquam tamen ego graviter animo læsa eram, quanquam intus erat ardor igneus, omnia tentavi. Dii sunt consilii ut denique essem sanior: atque misera diu conata sum evitare sæva arma*

Nec, nisi quà fas est germanæ, frater ametur.
Si tamen ipse mei captus prior esset amore,
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quem fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Coget amor; potero. Vel, si pudor ora tenebit,
Litera celatos arcana fatebitur ignes.
Hæc placet, hæc dubiam vincit sententia mentem.
In latus erigitur; cubitoque innixa sinistro,
Viderit; insanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi! quo labor! quem mens mea concipit ignem!
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
Incipit, & dubitat: scribit, damnatque tabellas:
Et notat, & delet: mutat, culpatque, probatque:
Inque vicem sumptas ponit, positasque resumit.
Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Displicet. In vultu est audacia mista pudori.
Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
Verbaque correctis incidere talia ceris:
Quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hanc tibi mittit amans: pudet ah! pudet edere nomen!
Et, si quid cupiam, quæris; sine nomine vellem
Posset agi mea causa meo: nec cognita Byblis
Antè forem, quàm spes votorum certa fuisset.
Esse quidem læsi poterant tibi pectoris index,
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec caussa suspiria mota patenti;
Et crebri amplexus; & quæ, si fortè notâsti,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipse tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
Quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
[Sunt mihi Dî testes] ut tandem sanior essem:
Pugnavique diu violenta Cupidinis arma

NOTÆ.

518. *Viderit*] *i. e.* faciat Caunus quicquid sibi visum fuerit; certum est me amores profiteri, quicunque sequatur eventus.

521. *Ceram*] *Tabellam ceream*, in quâ siquid delendum erat, obtusâ styli parte eam lævigabant: hoc erat *stylum vertere*.

Effugere

Effugere infelix; & plùs, quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli. Superata fateri
Cogor, opemque tuam timidis expoſcere votis.
Tu ſervare potes, tu perdere ſolus amantem.
Elige utrum facias. Non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cùm tibi ſit junctiſſima, junctior eſſe
Expetit; & vinclo tecum propiore ligari.
Jura ſenes nôrint: & quid liceatque, nefaſque,
Faſque ſit, inquirant; legumque examina ſervent.
Conveniens Venus eſt annis temeraria noſtris.
Quid liceat, neſcimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & ſequimur magnorum exempla Deorum.
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impedient; tantùm abſit cauſa timendi.
Dulcia fraterno ſub nomine furta tegemus.
Eſt mihi libertas tecum ſecreta loquendi.
Et damus amplexus; & jungimus oſcula coram.
Quantùm eſt, quod deſit! miſerere fatentis amorem,
Et non faſſuræ, niſi cogeret ultimus ardor:
Neve merere meo ſubſcribi cauſa ſepulchro,
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum, ſummuſque in margine verſus adhæſit.
Protinus impreſſâ ſignat ſua crimina gemmâ;
Quam tinxit lachrymis: linguam defecerat humor.
Deque ſuis unum famulis pudibunda vocavit:
Et pavidum blandita, Fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, & adjecit poſt longo tempore, fratri.
Cùm daret, elapſæ manibus cecidere tabellæ.
Omine turbata eſt: miſit tamen. Apta miniſter
Tempora nactus adit; traditque latentia verba.
Attonitus ſubitâ juvenis Mæandrius irâ,
Projicit acceptas, lectâ ſibi parte, tabellas:
Vixq; manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,

Amoris; atque ego plùs paſſa ſum, quàm credat puellam poſſe pati. Victa cogor confiteri, et petere tuum auxilium votis dubiis. Tu ſolus potes incolumen præſtare, tu ſolus perdere amantem. Elige utrum facias. Non hoſtis iſtud orat, ſed quæ, cùm ſit tibi conjunctiſſima, optat tibi eſſe conjunctior, atque connecti tibi copulâ arctiore. Senes cognoſcant jura, atque perſcrutentur quid liceat, quid fit fas, aut nefas; & obſervent decreta legum. Venus inconſiderata apta eſt noſtræ ætati. Ignoramus adhuc quid fas ſit. Atque exiſtimamus omnia eſſe conceſſa; & ſequimur exempla magnorum Deorum. Neque aut pater ſeverus, aut pudor famæ, aut metus obſtabunt: abſit tantùm cauſa timendi. Velabimus jucunda furta ſub nomine fraterno. Licet mihi tecum arcana communicare. Et nos amplectimur, & conſerimus ſuavia palam. Quantùm eſt quod deſideratur! miſerere agnoſcentis amorem, neque agnituræ, niſi extremus æſtus impelleret. Neve mereare ſubſcribi meo tumulo cauſa mortis. Plena tabella deſtituit fruſtrà ſcribentem talia: atque noviſſimus verſus inſcriptus eſt margini. Continuò ſigillum apponit ſuo crimini gemmâ impreſſâ: quam madefecit lachrymis: humor deſtituerat linguam. Atque verecunda acceſſivit unum ex ſervis; & blandita timido, Porta, inquit, fidiſſime, noſtro, & longo poſt tempore addidit, fratri. Cùm offerret, tabellæ elapſæ excidérunt manibus. Turbata eſt præſagio: attamen miſit. Famulus tactus tempus opportunum accedit, & porrigit verba ſecreta. Juvenis Mæandrius ſtupens repentinâ irâ abjecit tabellas acceptas, parte à ſe lectâ: atque ægrè compeſcens manus à facie trementis famuli,

NOTÆ.

554. *Deorum*] Quorum modò meminit.

556. *Tantùm abſit*] i. e. fingamus modò nullam eſſe timendi cauſam.

560. *Quantùm eſt*] Quantulum eſt quod deſideria noſtra impedit, quo ſenſu priùs de Pyramo & Thiſbe dixerat.

——*Minimum eſt quod amantibus obſtat.*

568. *Blandita*] Ut mos eſt illis qui alienâ operâ indigent.

573. *Mæandrius*] Caunus Mæandri nepos, ut ex ſuperioribus patet.

Dum licet, inquit, propere, ô auctor nefarie libidinis prohibitæ; qui, nisi mors tua dedecus mihi allatura esset, morte exsolvisses pœnas. Ille prorumpit timidus, atque reportat ad dominam sæva verba Cauni. Expalluit, Bybli, cognitâ repulsâ, atque cor oppressum frigore gelido pavet. Postquam tamen mens rediit, simul amor rediit: atque lingua ægrè protulit hos sonos aëre percusso: Atque jure, inquit, repulsam tuli; quamobrem enim inconsiderata professa sum istud vulnus? Cur credidi tam citò voces, quæ non erant proferendæ acceleratis tabellis? Mens ejus erat mihi antè cognoscenda verbis ancipitibus. Debueram observare parte aliquâ veli, qualis esset ventus, ne non sequeretur discedentem; atque ire certo mari, quæ nunc implevi vela non prætentatis ventis. Abstrahor ergo in cautes, atque submersa obruor toto mari; neque mea carbasa habent reditus. Quid quòd etiam absterrebar favere meo amori indubitatis præsagiis, tum cùm tabellæ excidérunt mihi imperanti eas deferre, & fecerunt spes nostras inanes. Annon vel illa dies fuerat mutanda? vel omne votum? sed potiùs dies mutanda: Deus ipse hortabatur, atque præbebat fida indicia; nisi fuissem vecors. Et tamen ipsa debueram loqui, neque me credere tabellis, atque præsens indicare meos amores. Vidisset fletus, vidisset faciem amantis. Poteram plura dicere quàm quæ tabellæ continere potuerunt. Potui amplecti collum invitum brachiis, atque comprehendere pedes, atque ibi projecta petere vitam; &, si repellerer, potui videri mortem oblitura. Omnia feciſſem: quorum si singula non poterant mollire asperum animum, omnia certè potuissent. Fortè et aliquod esse possit peccatum famuli missi. Non accessit opportunè; credo non dispexit.

Dum licet, ô vetitæ scelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, si nostrum tua fata pudorem
Non traherent secum, pœnas mihi morte dedisses.
Ille fugit pavidus: dom næque ferocia Cauni
Dicta refert. Palles auditâ, Bybli, repulsâ;
Et pavet obsessum glaciali frigore pectus.
Mens tamen ut rediit, parîter redière furores:
Linguaque vix tales icto dedit aëre voces:
Et meritò; quid enim temeraria vulneris hujus
Indicium feci? quid, quæ celanda fuerunt,
Tam citò commisi properatis verba tabellis?
Antè erat ambiguis animi sententia dictis
Prætentanda mihi. Ne non sequeretur euntem,
Parte aliquâ veli, qualis foret aura, notare
Debueram; tutoque mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis.
Auferor in scopulos igitur, submersaque toto
Obruor Oceano: neque habent mea vela recursus.
Quid quòd & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tum cùm mihi ferre jubenti
Excidit, & fecit spes nostras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluntas
Sed potiùs mutanda dies? Deus ipse monebat;
Signaque certa dabat: si non malè sana fuissem.
Et tamen ipsa loqui, nec me committere ceræ
Debueram; præsensque meos aperire furores.
Vidisset lachrymas; vultus vidisset amantis.
Plura loqui poteram, quàm quæ cepêre tabellæ.
Invito potui circumdare brachia collo:
Amplectique pedes: affusaque poscère vitam:
Et, si rejicerer, potui moritura videri.
Omnia feciſſem. Quorum si singula duram
Flectere non poterant, potuissent omnia, mentem.
Forsitan & missi sit quædam culpa ministri.
Non adiit aptè: non legit idonea, credo,

NOTÆ.

584. *Maribô*] Vim habet ellipsis, quæque adeò Byblidis affectum & furorem manifestiorem facit.

589. *Veli*] Metaphora à navigantibus sumpta, qui antequam pandant vela, solent notare quales venti sunt flaturi.

Ib. *Aura*] *Qualis foret Cauni voluntas.*

592. *Auferor*] Prolixè lascivit poëta, materiam sequacem nactus, & suo ingenio accommodatam.

Tem-

Tempora: nec petiit horamq; animumq; vacantem.
Hæc nocuêre mihi. Neque enim de tigride natus;
Nec rigidas silices, solidumve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur. Repetendus erit. Nec tædia cœpti
Ulla mei capiam; dum spiritus iste manebit.
Nam primum (si fata mihi revocare liceret)
Non cœpisse fuit: cœpta expugnare, secundum est.
Quippe nec ille potest (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen ausorum semper memor esse meorum
Et, quia desiêrim, leviter voluisse videbor:
Aut etiam tentâsse illum, insidiisque petîsse.
Vel certè non hoc, qui plurimus urit & ussit
Pectora nostra, Deo, sed victa libidine credar.
Denique jam nequeo nîl commisisse nefandum:
Et scripsi, & petii; temerata est nostra voluntas.
Ut nihil adjiciam, non possum innoxia dici.
Quod supereſt, multum est in vota, in crimina parvum;
Dixit: & (incertæ tanta est discordia mentis)
Cùm pigeat tentâsse, libet tentare: modumque
Exit; & infelix committit sæpe repelli.
Mox ubi finis abest, patriam fugit ille, nefasque:
Inque peregrinâ ponit nova mœnia terrâ.
Tum verò mœstam totâ Miletida mente
Defecisse ferunt. Tum vero à pectore vestem
Deripuit: planxitque suos furibunda lacertos.
Jamque palam est demens; inconcessamque fatetur
Spem Veneris. Sine quâ patriam, invisosque penates
Deserit; & profugi sequitur vestigia fratris.
Utque tuo motæ, proles Semeleïa, thyrso
Ismariæ celebrant repetita triennia Bacchæ;
Byblida non aliter latos ululâsse per agros

tempora apta: neque petit horam et animum aliis curis *vacuum. Ista mihi obfuerunt. Neque enim ille ortus ex tigride, neque habet dura saxa aut ferrum rigidum aut adamantem in pectore: neque suxit lac leænæ. Flectetur. Repetendus erit. Neque me tædebit unquam mei incœpti, dum anima ista supererit. Nam primum fuit non incepisse, si fas esset mihi revocare fata: alterum est absolvere institutum. Namque, tametsi nunc mea desideria omittam, neque ille potest tamen non recordari inceptorum meorum; et quia omiserim, videbor lævi* amore *esse impulsa, vel etiam illum tentâsse, et fraudibus adortam esse: vel certè non credar superata Deo amoris, qui violentissimus torruit & torret, verùm libidine. Denique nunc non possum nihil patrâsse nefandum. Et scripsi, & popposci: corruptus est meus animus, & quamvis nihil addam* iis quæ commisi, *non possum* tamen *dici innocens. Quod restat multum est ad desideria* explenda, *exiguum in crimina. Absolvit: et tanta est fluctuatio mentis dubiæ, cùm pœniteat tentâsse, libet tentare, & modum transgreditur, et misera committit sæpe ut repellatur. Dein ubi finis nullos* Byblydos amori, *ille fugit patriam & nefas, & fecit novam urbem in terrâ extraneâ. Tum verò aiunt tristem Mileti filiam defecisse animo. Tum verò detraxit amictum à pectore, atque furore correpta percussit sua brachia. Jamque apertè est vesana, atque agnoscit spem illegitimam amoris; quâ ereptâ destituit patriam atque domum infestam; atque sectatur vestigia fratris exulis. Et quemadmodum, ô nate Semeles, Bacchæ Thraciæ tactæ tuo thyrso frequentant trieterica renovata; sic puellæ Bubasides viderunt Byblidem vociferantem*

NOTÆ.

633. *Mœnia*] *Caunum*, Cariæ urbem.
634. *Miletida*] *Byblida* Mileti filiam.
640. *Proles Semeleïa*] *Bacchus* est, cui à Semele matre illud datum nomen.
Ib. *Thyrso*] Per quem thyrsum, quæ hasta erat hederâ seu pampino vestita, Bacchi, Bacchantiumque gestamen, vini furor intelligitur.
641. *Ismariæ*] *Thraciæ*, ab Ismaro Thraciæ monte sic dictæ.
Ib. *Triennia*] *Trieterica*, festa quæ tertio quoque anno recurrebant; de quibus suprà lib. 6.

per vastos campos: quibus omissis percurrit Cariæ incolas & Lelegas bellicosos, & Lyciam. Jam præterierat Cragon, & Lymiren, & aquas Xanthi, & montem, quo Chimæra habebat ignem in mediis partibus, pectus et vultum leænæ, & caudam draconis. Nemora te destituunt, cùm defessa sequendo cadis. Bybli, atque obmutescis, crinibus demissis in terrâ rigidâ; atque incumbis tuo ore super folia jacentia. Sæpe etiam nymphæ Lelegum terram incolentes nituntur erigere mollibus brachiis: sæpe portantur ut minuat amorem, & præbent solatia animo ea non recipienti. Muta Byblis prostrata est, atque vellit virentia gramina suis unguibus, atque ea irrigat torrente lacrymarum. Dicunt naiades ei subjecisse venam, quæ nunquam posset exsiccari. Quid enim majus dare poterant? Continuo, sicuti guttæ piceæ fluunt de cortice fisso, vel glutinosum bitumen ex terrâ tumidâ, vel aqua, quæ congelata est frigore, liquescit sole sub adventum Favonii leniter flantis, sic Byblis Phœbeïa exhausta suis lacrymis mutatur in fontem, qui hodie etiam habet nomen dominæ in illis vallibus, atque fluit sub atrâ quercu.

Bubasides vidêre nurus; quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciamque pererrat.
Jam Cragon, & Lymiren, Xanthique reliquerat undas,
Quoque Chimæra jugo mediis in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, caudam serpentis habebat.
Deficiunt silvæ: cùm tu lassata sequendo
Procidis; &, durâ positis tellure capillis,
Bybli, taces: frondesque tuo premis ore caducas.
Sæpe etiam Nymphæ teneris Lelegeïdes ulnis
Tollere conantur: sæpe, ut moderetur amori,
Præcipiunt; surdæque adhibent solatia menti.
Muta jacet; virideque suis terit unguibus herbas
Byblis: & humectat lachrymarum gramina rivo.
Naïdas his venam, quæ nunquam arescere posset,
Supposuisse ferunt. Quid enim dare majus habebant?
Protinus, ut secto piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravidâ manat tellure bitumen;
Utve sub adventum spirantis lene Favonî
Sole remollescit, quæ frigore constitit unda,
Sic lachrymis consumpta suis Phœbeïa Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
Nomen habet dominæ; nigrâque sub ilice manat.
XII. Fama novi centum Cretæas forsitan urbes
Implesset monstri; si non miracula nupèr
Iphide mutatâ Crete propiora tulisset.
Proxima Gnossiaco nam quondam Phæstia regno

XII. Fama recentis prodigii impevisset urbes Cretenses; nisi Creta nupèr tulisset monstra propiora Iphide transmutatâ. Nam terra Phæstia vicina regno Gnossiaco

NOTÆ.

643. *Bubasides*] *Cariæ*; Bubasus enim Cariæ est regio, cujus etiam Plinius meminit.

644. *Lelegas*] Qui Cariæ populi bellicosissimi ex Græciâ illùc advecti.

Ib. *Lyciam*] Quæ provincia est minoris Asiæ, Cariæ adjacens, ad ortum sita.

645. *Cragon*] Qui Lyciæ mons est.

Ib. *Lymiren*] Lyciæ urbem juxta Cragon.

Ib. *Xanthi*] Qui fluvius est Lyciæ maximus.

646. *Chimæra*] Mons fuit Lyciæ ignivomus, in cujus cacumine leones; in medio, ubi pascua, capræ; in radicibus serpentes frequentes erant: unde locus datus fabulæ.

656. *Venam*] In fontem mutata est.

657. *Quid enim*] Nimirum flere volenti maximum fuit beneficium ministrare lachrymas.

659. *Bitumen*] Limus videtur esse tenax, quanquam sulphurei odoris, de quo prolixè Plinius lib. 35. cap. 15.

665. *Cretæas*] Unde Miletus excesserat.

668. *Gnossiaco*] Fuit Gnossus una ex centum præstantissimis Cretæ urbibus.

Ib. *Phæstia*] Phæstus, urbs quoque fuit Cretæ à Minoë ædificata.

Pro-

Progenuit tellus, ignoto nomine Ligdum,
Ingenuâ de plebe virum. Nec cenſus in illo
Nobilitate ſuâ major: ſed vita fideſque
Inculpata fuit. Gravidæ qui conjugis aures
Vocibus his movit; cùm jam prope partus adeſſet:
Quæ voveam duo ſunt: minimo ut relevere labore;
Utque marem parias. Oneroſior altera ſors eſt;
Et vires Natura negat. Quod abominor, ergo
Edita fortè tuo fuerit ſi fœmina partu;
[Invitus mando: pietas ignoſce] necetur.
Dixerat: & lachrymis vultum lavère profuſis,
Tam qui mandabat, quàm cui mandata dabantur.
Sed tamen uſque ſuum vanis Telethuſa maritum
Sollicitat precibus, ne ſpem ſibi ponat in arcto.
Certa ſua eſt Ligdo ſententia. Jamque ferendo
Vix erat illa gravem maturo pondere ventrem,
Cùm medio noctis ſpatio ſub imagine ſomni
Inachis ante torum, pompâ comitata ſuorum,
Aut ſtetit, aut viſa eſt. Inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus; cum quâ latrator Anubis,
Sanctaque Bubaſtis, variuſque coloribus Apis;
Quique premit vocem, digitoque ſilentia ſuadet;
Siſtraque erant, nunquamque ſatìs quæſitus Oſiris,

progenuit olim Ligdum, nomine ignobili, virum de plebe honeſtâ. Neque illi opes majores ſuâ ſtirpe; ſed vita & fides fuit integra. Qui perculit aures uxoris gravidæ his verbis, cùm jam prope partus adeſſet: Duo ſunt quæ votis poſcam; ut parias minimo labore, & ut marem in lucem emittas. Sors altera eſt moleſtior, cui natura vim non concedit. Ergo, ſi forſitan fœmina (, ad omen Dii avertant ore,) fuerit prodita tuo partu, (jubeo invitus: Pietas da veniam) morti tradatur. Dixerat, & tam qui jubebat quàm illi cui juſſa dabantur, tinxerunt faciem lachrymis prorumpentibus. Sed tamen Telethuſa uſque pellicit maritum ſuum inutilibus precibus, ne ſibi ſpem figat in angusto: Sua eſt ſententia firma Ligdo. Jamque illa vix par erat geſtando gravidam alvum onere maturo, cùm medio noctis tempore Inachis ſtipata pompâ ſuorum aut ſtetit, aut viſa eſt conſiſtere ante lectum, ſub ſpecie ſomni. Cornua lunaria erant affixa fronti cum ſpicis flaventibus paro auro, & bonus regius; cum quâ Anubis latrator, & ſacra Bubaſtis, & Apis diſtinctus coloribus, & qui compeſcit vocem, & mandat ſilentia digito: Siſtra inſuper aderant, & Oſiris nunquam ſatìs quæſitus,

NOTÆ.

675. *Altera ſors*] *Fœmina* nempe.

686. *Inachis*] De Io Inachi filiâ vide Met. lib. 1. Fab. x. quæ Iſidis nomine apud Ægyptios pro Dea culta eſt. Eam verò nonnulli Cererem, plerique Lunam, alii aliam fuiſſe ſcripſerunt.

689. *Anubis*] Hunc ſemicanem Deum, Mercurium volunt fuiſſe, quem canino capite, ideo ab Ægyptiis coli quidam ſcripſitârunt, quòd canibus ad Oſiridis à Typhone fratre interfecti corpus inveſtigandum, Iſis ejus conjux & ſoror uſa fuerit. Quanquam alii Anubim, Oſiridis filium volunt fuiſſe, patrem ad bella ſecutum, qui, cùm galeam cane inſignem geſtaret, canino capite fingi meruerit.

690. *Bubaſtis*] Dianam eſſe ſcripſit Herodotus: quanquam pro ipſâ quoque Iſide accipitur, ut ex Diodoro patet.

Ib. *Apis*] Oſiris ipſe eſſe à multis creditur, cujus ſepulto cadavere, cùm præſtanti ſpecie Ægyptiis bos quidam apparuiſſet, illum Oſirim rati pro Deo coluerunt & *Apim*, hoc eſt eorum linguâ *Bovem*, appellarunt. Epaphum Iſidis filium facit Herodotus; cui cætera nigro, in fronte maculam albam formæ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in caudâ pilos tribuit. Aliter eum deſcribit Plinius itemque Solinus; variuſque à variis habitus, quem Bacchum, Plutonem, Ammonem, Solem, Jovemque quoque fecerunt.

691. *Quique*] *Harpocrates* Deus taciturnitatis, qui digito ori admoto indicere videbatur, ne quis homines fuiſſe argueret, quos tam turpi idolatria venerabantur.

& anguis extranea turgida veneno ſoporifero. Cum Dea ſic allequuta eſt veluti experrectam, atque intuentem evidentia: ô Telethuſa, pars mearum, omitte moleſtas ſolicitudines, atque elude juſſa viri: neque cunctator educere quicquid erit, cùm Lucina te abſolverit à partu. Sum Dea opifera, atque auxilium præbeo propitia: neque indignaberis te honoráſſe ingratam Deam. Monuit & exceſſit cubiculo. Cretenſis læta exſurgit lecto, atque ſupplex porrigens innocentes manus ad aſtra, orat ſua viſa ſint firma. Ut dolor auctus eſt, atque ipſum onus ſeſe protudit in aërem, & puella nata eſt neſcio parenti, genitrix imperavit tolli, mentita marem eſſe: atque res credita eſt: neque erat quiſquam conſcius facti niſi nutrix. Pater exſolvit vota, & dat nomen avitum. Iphis fuerat avus. Mater lætata eſt nomine, quod eſſet ambiguum, nec quemquam per illud deciperet. Mendacia incognita tegebantur pio dolo. Cultus erat maris, vultus quem ſive dares fœminæ, ſive puero, uterque eſſet pulcher. Interea tertius annus ſupervenerat decimo, cùm parens deſpondet tibi flavum Ianthen, Iphi; quæ puella fuit dote formæ pulcherrima inter Phœſiadas, ſata Teleſte Dictæo. Anni pares, forma fuit æqualis, atque habuerunt ab iiſdem magiſtris elementa artium quæ primæ ætati erant congrua. Hinc amor permulſit pectus utriuſque & inuſſit

Plenaque ſomniferi ſerpens peregrina veneni.
Cùm velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata Dea eſt; pars, ô Telethuſa, mearum,
Pone graves curas; mandataque falle mariti.
Nec dubita, cùm te partu Lucina levârit,
Tôllere quicquid erit. Dea ſum auxiliaris, opemque
Exorata fero. Nec te coluiſſe quereris
Ingratum numen. Monuit, thalamoque receſſit.
Læta toro ſurgit, puraſque ad ſidera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.
Ut dolor increvit, ſeque ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri,
Juſſit ali mater, puerum mentita: fidemque
Res habuit: neque erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenque imponit avitum,
Iphis avus fuerat. Gaviſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo.
Impercepta piâ mendacia fraude latebant.
Cultus erat pueri: facies, quam ſive puellæ,
Sive dares puero, fieret formoſus uterque.
Tertius interea decimo ſucceſſerat annus:
Cùm pater, Iphi, tibi flavam deſpondet Iänthen:
Inter Phœſtiadas quæ laudatiſſima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Teleſte.
Par ætas, par forma fuit: primaſque magiſtris
Accepêre artes elementa ætatis ab iſdem.
Hinc Amor ambarum tetigit rude pectus: & æquum

NOTÆ.

692. *Siſtra*] Crepitacula erant ænea, quorum agitatione ſtrepitum in ſacris Iſidis edebant.

Ib. *Nunquam*] A Triphonte fratre occiſum Oſirim jam ſuprà diximus. Illum autem diu quæſivit Iſis conjux, quem tandem canum ſagacitate ipſa invenit, & monumento intulit. Atque hinc apud Ægyptios ſacerdotes ritus manavit, ut ſingulis ſacris cum fletu amiſſum Oſirim quæſituri prodirent, mox cum lætitiâ tanquam recuperato Deo redirent: ut ſic nunquam ſatis quæſitus eſſet.

693. *Serpens*] Micyllus crocodilum Ægypti indigenam ſuſpicatur intelligendum: alii autem aſpidem eidem regioni familiarem, cujus morſus letiferum ſomnum inducit.

698. *Quicquid erit*] Seu mas ſeu fœmina.

Ib. *Auxiliaris*] Talem verò prædicabant Iſidem, quæ plurima bona in hominum genus contulerit, per ſomnos etiam multis opem tulerit.

703. *Dolor*] *Qui partum comitatur.*

Ib. *Pondus*] *Infans.*

709. *Commune*] Quod pariter maſculis & fœminis, imponi poſſet.

716. *Dictæo*] *Cretenſi*; à Dicte Cretæ monte.

Vul-

Vulnus utrique tulit: Sed erat fiducia dispar.
Conjugii pactæque expectat tempora tædæ,
Quamque virum putat esse, suum fore credit Iänthe.
Iphis amat, quâ posse frui desperat, & auget
Hoc ipsum flammas; ardetque in virgine virgo.
Vixque tenens lachrymas, Quis me manet exitus inquit,
Cognita quàm nulli, quàm prodigiosa, novæque
Cura tenet Veneris? si Dî mihi parcere vellent,
[Perdere debuerant; si non et perdere vellent;]
Naturale malum saltem, & de more dedissent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum.
Urit oves aries; sequitur sua fœmina cervum.
Sic & aves coëunt, interque animalia cuncta
Fœmina fœmineâ correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem. Ne non tamen omnia Crete
Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
Fœmina nempe marem. Meus est furiosior illo,
Si verum profitemur, amor. Tamen illa secuta est
Spem Veneris: tamen illa dolis & imagine vaccæ
Passa bovem est; & erat, qui deciperetur, adulter.
Huc licet è toto solertia confluat orbe,
Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis,
Quid faciet? num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Iänthe?
Quin animum firmas, teque ipsa recolligis, Iphi;
Consiliique inopes & stultos excutis ignes?
Quid sis nata vide (nisi te quoque decipis ipsam:)
Et pete quod fas est; & ama, quod fœmina debes.
[Spes est quæ capiat, spes est quæ pascat amorem.]
Hanc tibi res adimit: non te custodia caro

eandem plagam ambabus. Sed spes erat dissimilis. Iänthe exspectat tempus connubii & facis promissæ, & credit Iphin *suum fore* maritum, *quam credit esse virum. Iphis amat, quâ desperat posse potiri, atque hoc ipsum irritat ignem, & puella flagrat in puellâ. Atque ægrè compescens lachrymas. Quæ sors, inquit, mihi futura est, quam cura inaudita Veneris, nullî cognita, & monstrosa tenet? Si Dîi mihi vellent parcere; [debuerant perdere; si non & vellent perdere: dedissent saltem impetum naturalem, atque solitum. Neque amor vaccæ incendit vaccam, neque* amor *equarum* incendit *equas. Aries incendit oves; sua fœmina sequitur cervum. Aves etiam sic junguntur; atque inter omnia animalia nulla fœmina est tacta amore fœmineo. Optarem nulla essem. Ne tamen Creta non habeat monstra omnis generis, filia Solis amavit taurum; nempe fœmina marem. Amor meus est insanior illo, si verum agnoscimus. Tamen illa secuta est spem Veneris: tamen illa tulit taurum fraudibus, & specie vaccæ, & erat adulter qui deluderetur. Tametsi astutia huc concurrat ex toto mundo, quanquam ipse Dædalus revolet ceratis alis, quid agat? Num me doctis artibus præstet marem de puellâ? num te mutet Iänthe? Quin robores mentem, atque ipsa te recolligas, Iphi, atque abjicias amores insanos & expertes consilii? Adspice qualis sis nata, nisi etiam teipsum luum; atque posce quod licitum est, & dilige puella quod debes. Spes est quæ concipiat, spes est quæ alat amorem. Res tibi hanc tollit: non custodia te prohibet*

NOTÆ.

720. *Dispar*] Quæ se viri partes tueri posse Iphis diffidebat; viro verò maturam se Iänthe sentiebat.

729. *Naturale malum*] Naturalem amorem; ut viri non virginis amore caperetur.

735. *Filia Solis*] *Pasiphaë*, Minoïs uxor, cujus fabulam libro superiore vidimus.

739. *Adulter*] Taurus nempe, quem ligneæ vaccæ, à Dædalo fabricatæ, ope inclusâ Pasiphaë delusit.

741. *Dædalus*] Faber Athenienſis qui in labyrintho suo à Minoë conclusus, unà cum Icaro filio, alarum beneficio sese extricavit.

744. *Quin animum*] Seipsam increpat Iphis & à vano amore revocat.

746. *Nisi te*] Non solùm alios, qui te masculum esse credunt.

749. *Hanc tibi*] Necessitas & sexûs qualitas hanc tibi eripit, quam uxorem ducere cupis.

Arcet ab amplexu, nec cauti cura mariti.
Non patris aſperitas, non ſe negat ipſa roganti.
Nec tamen eſt potiunda tibi: nec, ut omnia fiant,
Eſſe potes felix; ut Dîque, homineſque laborent.
Nunc quoque votorum pars nulla eſt vana meorum:
Dîque mihi faciles, quicquid valuêre, dederunt.
Quodque ego, vult genitor, vult ipſa, ſocerq; futurus:
At non vult Natura, protentior omnibus iſtis;
Quæ mihi ſola nocet. Venit ecce optabile tempus;
Luxque jugalis adeſt, ut jam mea fiat Iänthe.
Nec mihi continget. Mediis ſitiemus in undis.
Pronuba quid Juno, quid ad hæc, Hymenæe, venitis
Sacra; quibus qui ducat abeſt, ubi nubimus ambæ?
Preſſit ab his vocem. Nec leniùs altera virgo
Æſtuat; utque celer venias, Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethuſa timens, modò tempora differt,
Nunc ficto languore moram trahit. Omina ſæpe,
Viſaque cauſatur. Sed jam conſumſerat omnem
Materiam ficti: dilataque tempora tædæ
Inſtiterant; unuſque dies reſtabat: at illa
Crinalem capiti vittam natæque ſibique
Detrahit: & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, Parætonium, Mareoticaque arva, Pharonque
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum;
Fer, precor, inquit, opem; noſtroq; medere timori.
Te Dea, te quondam, tuaque hæc inſignia vidi;
Cunctaque cognovi; comiteſque, faceſque, ſonumq;
Siſtrorum; memorique animo tua juſſa notavi.

ab amplexu caro, neque ſollicitudo callidi viri. Non parentis duritas, non ipſa ſe recuſat oranti. Neque tamen eſt potiunda tibi, neque potes eſſe beata, tametſi omnia eveniant, atque Dii & homines in id incumbant. Nunc etiam nulla pars meorum deſideriorum eſt inanis, & Dii mihi propitii indulſerunt, quicquid potuerunt. Et quod ego cupio, pater cupit, ipſa cupit. Et ſocer futurus; at Natura fortior iſtis omnibus, quæ ſola mihi obeſt, non patitur. Ecce tempus amabile appropinquat, & dies nuptiis dictus inſtat, ut Länthe jam ſiat mea. Neque tamen erit mea; arcemur in mediis aquis. Juno pronuba, tuque Hymenæe, cur accenſitis ad hæc ſacra; quibus abeſt qui ducat, ubi utraque capiat clamamus? Poſtea conticuit. Neque altera puella minùs uritur; & orat, ut velox adveniat, Hymenæe. Telethuſa metuens quod hæc poſcit, nunc prorogat tempus, nunc nectit moras ſimulato morbo. Sæpe auguria & ſomnia cauſam moræ eſſe ait. Sed jam contrivit omnem cauſam ſimulationis: atque tempora protracta nuptiarum approp inquabant, & unus dies ſupererat: At illa ſibi deripit vittam crinalem & capiti filiæ; & complexa altare, crinibus ſolutis; Iſi, ait, quæ tenes Parætonium, & campos Mareoticos, & Pharon, & Nilum diviſum in ſeptem oſtia, ſuccurre, oro, atque ſolatium præbe noſtro pavori. Vidi te olim, ô Dea, atque hæc tua ſigna, & agnovi omnia, & comites, & tædas, & ſtrepitum ſiſtrorum: atque obſervavi tua juſſa mente attentâ.

NOTÆ.

754. *Nulla eſt*] Senſus eſt, etiam nunc ea, quæcumque votis expetivi, mihi contingunt, & Dii faciles dant quæcunque optavi; ſc. ut Ianthen, & patrem illius, & item meum faventes habeam. *At non vult Natura*, &c.

761. *Pronuba*] Quæ nuptiis præſidebat, quæque cum Hymenæo invocabatur.

771. *Detrahit*] Luctus teſtificandi cauſâ.

772. *Parætonium*] Oppida, ubi potiſſimùm Iſis colebatur, commemorat ſupplex Telethuſa. Fuit autem Parætonium Ægypti urbs ampla, cum portu vaſtiſſimo.

Ib. *Mareotica*] Quæ Mareotidi lacui juxta Alexandriam proxima.

Ib. *Pharon*] Alexandriæ objectam inſulam dicit, ubi celeberrima fuit turris illa & ſpecula lucernis inſtructa, quarum beneficio nautæ portum ingreſſuri, iter ſuum noctu inter cautes & brevia dirigebant.

773. *Cornua*] Oſtia. Nam Nilus ſeptem oſtiis mare influit. *Cornua* dicit, propter obliquum curſum fluvii.

775. *Hæc*] Quæ jam in arâ appoſita, ſupplex Telethuſa intuebatur, olim per ſomnum viderat.

Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipſa;
Conſilium, monitumque tuum eſt: miſerere duarum,
Auxilioque juva. Lachrymæ ſunt verba ſecutæ. 780
Viſa Dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras:
Et templi tremuêre fores. Imitataque Lunam
Cornua fulſerunt, crepuitque ſonabile ſiſtrum.
Non ſecura quidem, fauſto tamen omine læta, 784
Mater abit templo. Sequitur comes Iphis euntem,
Quàm ſolita eſt, majore gradu: nec candor in ore
Permanet; & vires augentur; & acrior ipſe eſt
Vultus: & incomptis brevior menſura capillis.
Pluſque vigoris adeſt, habuit quàm fœmina. Jam quæ
Fœmina nupèr eras, puer es. Date munera templis:
Nec timidâ gaudete fide. Dant munera templis: 791
Addunt & titulum; titulus breve carmen habebat:
Dona puer ſolvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Poſtera lux radiis latum pateſe erat orbem;
Cùm Venus, & Juno, ſocioſque Hymenæus ad ignes
Conveniunt; potiturque ſuâ puer Iphis Iänthe. 799

Quòd hæc fruitur luce, quòd ego ipſa non malè multior; eſt conſilium & juſſum tuum. Miſerere duarum, atque tuere nos tuâ ope: lachrymæ comites fuerunt verborum. Dea viſa eſt concuſſiſſe ſuum altare, (atque revera concuſſerat.) Atque valvæ templi tremuerunt, & cornua ſimilia lunæ micuerunt, ſiſtrum etiam tinnulum ſtrepuit. Mater quidem non ſine curâ, ſed tamen hilaris feliri præſagio, diſcedit à templo. Iphis comes ſequitur diſcedentem paſſu majore quàm conſuevit; neque albus color perſtat in vultu, & vires creſcunt, & facies eſt ferocior, & longitudo minor impexæ comæ. Atque plus nunc *habet vigoris, quàm habuit puella: jam quæ modò eras puella, es puer. Afferte dona templis, & lætamini non dubiâ fide. Afferunt dona templis: Adjiciunt quoque inſcriptionem. Inſcriptio habebat brevem verſum, Iphis puer præbet munera quæ promiſerat cùm fuit puella. Sol alter manifeſtum fecerat vaſtum mundum radiis; cùm Venus, & Juno, & Hymenæus coëunt ad amores conjugiales; & puer Iphis fruitur ſuâ Iänthe.*

NOTÆ.

778. *Quòd videt hæc lucem*] Quòd hæc vivit. Digito enim puellam oſtendit.

Ib. *Punior*] A marito; qui fœminei ſexûs prolem tollendam prohibuerat.

782. 783. *Imitataque lunam Cornua*] Ita ſupiùs, V. 689. *Inerant lunaria fronte Cornua.* Colebatur Iſis ſub ſpecie vaccæ, cujus cornicus læta forma lunam referret. Vide quæ ibi annotavimus.

783. Siſtrum] *Dextra ferebat* (Siſtrum) *æreum crepitaculum; cujus per anguſtam laminam, in modum Baltkei recurvatam, trajectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio tergeminos jactus, reddebant argutum ſonorem.* Apul. de Iſide, lib. 2. Metamorph.

786. *Majore*] Quia in marem mutata.

795. *Socios ignes*] Qui Diis illis conjugalibus, de more in aris accendebantur.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER X.

ARGUMENTUM.

HIS porrò nuptiis qui interfuerat Hymenæus, ad Orpheum inde se contulit; sed malo omine. Quandoquidem mox obiit Eurydice, & postea secundò. Cùm quidem non aliter obstupuit Orpheus, quàm qui Cerbero conspecto saxeus est effectus. Postea cùm in monte quodam varias transformationes lyrâ exprimeret, accurrerunt ad eum arbores omnes, & inter cæteras pinus ex Aty, & cupressus è Cyparisso mutata.

INTERPRETATIO. I. *Hymenæus tectus veste flavâ, inde abit per vastum aërem, & petit regionem Ciconum: atque frustrà invocatur voce Orphei. Ille quidem adfuit; ast neque attulit voces solennes, neque lætum præsagium. Tæda etiam quam tractavit, crepitans fumo lachrymas ciente; & sicuti fuit, nullam flammam concepit concussione. Eventus tristior fuit quàm omen; nam dum nova nupta stipata cœtu Naïadum ambulat per gramina,*

INDÈ per immensum croceo velatus amictu
Aëra digreditur, Ciconumque Hymenæus ad oras
Tendit; & Orpheâ nequicquam voce vocatur.
Adfuit ille quidem; sed nec solennia verba,
Nec lætos vultus, nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lachrymoso stridula fumo,
Utque fuit, nullos invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior: nam nupta, per herbas,
Dum nova Naïadum turbâ comitata, vagatur,

NOTÆ.

1. *Croceo*] Qui concolor flammeo, quo nova nupta pudoris, & ominis boni gratiâ velatur.

2. *Ciconum*] Populi fuerunt Thraciæ ad Hebrum lacumque Bistonidem.

3. *Orpheâ*] Orphei, Apollinis ex Calliope Musâ filii, qui à patre lyrâ acceptâ mira, quæ deinceps videbimus, fecit.

Ib. *Nequicquam*] Quia infeliciter cesserunt nuptiæ.

4. *Solennia*] Quæ faustitatis gratiæ ab Hymenæo proferrentur; qualia hæc essent, *faustæ felicesque sint hæ nuptiæ*, &c.

6. *Fax quoq;*] Quinq; faces ante novam nuptam præferri solebant. Vid. Alex. ab Alex. l. 2. c. 5.

Ib. *Lachrymoso*] Qui Orpheo præsertim lachrymas excuteret.

7. *Nullos*] Concussionem non sequebatur flamma. *Pincam quate tædam.* Catull.

Occidit,

Occidit, in talum ſerpentis dente recepto.
Quam ſatis ad ſuperas poſtquam Rhodopeïus auras
Deflevit vates; ne non tentaret & umbras,
Ad Styga Tænariâ eſt auſus deſcendere portâ:
Perque leves populos ſimulachraque functa ſepulchris
Perſephonen adiit, inamœnaque regna tenentem
Umbrarum Dominum; pulſiſque ad carmina nervis
Sic ait: O poſiti ſub terrâ numina mundi,
In quem recidimus quicquid mortale creamur;
Si licet, & falſi poſitis ambagibus oris,
Vera loqui ſinitis; non huc, ut opaca viderem
Tartara, deſcendi; nec utì villoſa colubris
Terna Meduſæi vincirem guttura monſtri.
Cauſa viæ conjux: in quam calcata venenum
Vipera diffudit; creſcenteſque abſtulit annos.
Poſſe pati volui; nec me tentâſſe negabo.
Vicit amor. Superâ Deus hic bene notus in orâ eſt:
An ſit & hîc, dubito; ſed & hîc tamen auguror eſſe:
Famaque ſi veteris non eſt mentita rapinæ,
Vos quoq; junxit amor. Per ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, vaſtique ſilentia regni,
Eurydices oro properata retexite fila.
Omnia debemur vobis; paulùmque morati,
Seriùs aut citiùs ſedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes. Hæc eſt domus ultima; voſque
Humani generis longiſſima regna tenetis.
Hæc quoque, cùm juſtos matura peregerit annos,
Juris erit veſtri. Pro munere poſcimus uſum.

interîit, dente anguis illiſo in talum. Quam ubi vates Rhodopeïus ſatìs deploravit in regione ſuprà, ne non exploraret etiam Manes, auſus eſt deſcendere ad Stygem per portam Tænariam. Atque acceſſit ad Proſerpinam, & regem umbrarum, habentem imperia triſtia per exiles populos, & imagines potitas tumulis; atque chordis tactis ad verſus, ſic inquit; O Dii mundi ſiti ſub terrâ, in quem recidimus, quicquid producimur morti obnoxium. ſi conceditur, & patimini dicere vera, omiſſis anfractibus fictì oris, non huc deſcendi ut cernerem atra Tartara, neque ut conſtringerem tres fauces monſtri Meduſæi hiſpidas angu'bus. Uxor eſt *cauſa itineris, in quam vipera preſſa ſparſit venenum, atque rapuit annos venientes. Cupivi poſſe ſufferre, neque diffitebor me conatum eſſe: Amor fuit valentior. Hic Deus eſt bene notus in regionibus ſuperis: neſcio an ſit etiam hîc, ſed conjicio tamen etiam hîc eſſe. Et ſi fama antiqui raptûs non eſt falſa, Amor etiam vos ſociavit. Ego oro per loca plena paveris, per hoc vaſtum Chaos, & ſilentium ampli imperii, revolvite fila accelerata Eurydices. Cuncta ad vos venire neceſſe eſt; & paululùm morati feſtinamus tardiùs, aut maturiùs ad* unam hanc *domum. Omnes huc collimamus; hæ ſunt ſedes noviſſimæ, veſque habetis imperia generis humani maximè diuturna. Hæc etiam, cùm matura abſolverit annos debitos, erit ſub veſtrâ ditione: petimus uſum* Eurydices *pro beneficio.*

NOTÆ.

11. *Rhodopeïus*] Orpheus Thracius; nam Thraciæ mons eſt Rhodope altiſſimus.

13. *Styga*] Quæ inferorum palus, pro inferis ipſis poſita.

Ib. *Tænariâ*] A Tænaro littore, de quo ſic Probus in 4. Georg. Tænaros eſt Laconiæ littus, in quo eſt ſpecus, per quem Hercules exiſtimatur ad inferos deſcendiſſe, & Orpheus.

14. *Leves*] Umbras, ſeu manes corporibus carentes.

15. *Perſephonen*] *Proſerpina* eſt, inferorum regina, Ditis ſeu Plutonis conjux.

16. *Umbrarum dominum*] *Plutonem.*

22. *Meduſæi*] Cerberum dicit inferorum canem tricipitem, anguibus villorum loco horridum, Echidnæ ex Typhaone progeniem, à Meduſæ ſanguine ortum.

24. *Creſcentes*] Significat Eurydicen in juventutis flore è vitâ exceſſiſſe.

28. *Rapinæ*] Suprà, lib. 5. v. 386. Proſerpinam vidimus à Plutone raptam.

32. *Morati*] Heinſius cenſet ſcribendum *morata*; quia ab initio verſûs dixit, *Omnia debemur*; & paulò antè, *quicquid mortale creamur.*

36. *Juſtos*] Hominum opinione *injuſti* ſunt anni eorum, qui citiùs de vitâ demigrant dicunturque ante diem rapi ſeu emori.

Quòd

Quòd si fata recusant hoc *beneficium pro uxore* petitum, *constitui non reverti: fruimini mortem duorum. Animæ pallidæ lugebant talia proferentem, & pulsantem* citharæ *chordas inter dicendum. Neque Tantalus captavit aquam effluentem, & rota Ixionis constitit. Neque aves laniârunt jecur* Titii, *& Belides abstinuerunt urnis; & tu Sisyphe requievisti super tuâ silice. Tum primùm aiunt vultus furiarum, delinitarum versibus, irrigatos fuisse lachrymis: neque uxor regia, neque qui imperat inferis, potest repellere precantem; & arcessunt Eurydicen. Illa erat inter novas Umbras, atque accessit gressu lento propter* recentem *plagam. Heros Rhodopeïus simul accipit hanc, & legem, ne retrorsum ferat suos oculos, donec egressus sit ex vallibus Avernis, vel munera fore inania. Callis acclivis, arduus, caliginosus, plenus densis tenebris, calcatur per tacita silentia. Nequ longè distabant ab extremitate supremæ terræ. Tum timens* Orpheus, *ne illa deesset, atque cupidus videndi, retorsit oculos, & continuo illa revoluta est: atque porrigens brachia, & nitens corripere atque corripi, miser nihil capit nisi mobilem aërem. Jamque iterum fato fungens, nihil quicquam est questa de suo marito: quamobrem enim quereretur sese dilectam? atque dixit ultimum Vale, quod jam vix ille apprehenderet auribus: rursusque ad eundem, in quo jam fuit, locum relapsa est. Orpheus non aliter attonitus est duplici morte uxoris, quàm qui pavidus intuitus est canem tria colla habentem, quorum medium catenis,*

Quòd si fata negant veniam pro conjuge, certum est
Nolle redire mihi. Leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervosque ad verba moventem,
Exsangues flebant animæ. Nec Tantalus undam
Captavit refugam; stupuitque Ixionis orbis;
Nec carpsêre jecur volucres; urnisque vacârunt
Belides; inque tuo sedisti, Sisyphe, saxo.
Tum primùm lachrymis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare;
Eurydicenque vocant: Umbras erat illa recentes
Inter; & incessit passu de vulnere tardo.
Hanc simul, & legem Rhodopeïus accipit heros,
Ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
Exiêrat valles; aut irrita dona futura.
Carpitur acclivus per muta silentia trames,
Arduus, obscurus, caligine densus opacâ.
Nec procul abfuerant telluris margine summæ.
Hîc, ne deficeret, metuens, aviduque videndi,
Flexit amans oculos; & protinus illa relapsa est.
Brachiaque intendens, prêndique & prêndere certans,
Nîl nisi cedentes infelix arripit auras.
Jamque iterum moriens non est de conjuge quicquam
Questa suo: quid enim sese quereretur amatam?
Supremumque Vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit; revolutaque rursus eodem est.
Non aliter stupuit geminâ nece conjugis Orpheus,
Quàm tria qui timidus, medio portante catenas,

NOTÆ.

41. *Flebant*] Vide Virgil. Georg. 4. *Quin ipsæ stupuêre domus*, &c. Ubi elegantissimè describitur Orphei descensus ad inferos, & quomodo manes musica demulserit.

Ib. *Tantalus*] Vide lib. 4. v. 457.

42. *Ixionis*] De eo suprà Metam. 4. v. 460.

43. *Volucres*] Quæ Titii jecur exedunt: de quo etiam Metam. 4. v. 456.

44. *Belides*] Vide iterum Met. 4. v. 462.

Ib. *Sisyphe*] Metam. 4. v. 459.

46. *Eumenidum*] Met. 4. v. 451.

Ib. *Regia conjux*] Proserpina, Plutonis uxor.

51. *Avernas*] Fuit Avernus lacus Campaniæ, quem Plutoni vetustas fabulosa, propter sulphureas quas emittit exhalationes, dicatum credidit.

[illegible] *Qui timidus*] Vir quidam fuit, qui [illegible] Herculis in speluncam sese rece-

Colla

Colla canis vidit; quem non pavor antè reliquit,
Quàm natura prior, ſaxo per corpus oborto:
Quique in ſe crimen traxit, voluitque videri
Olenos eſſe nocens: tuque, ô confiſa figuræ,
Infelix Lethæa, tuæ; junctiſſima quondam
Pectora, nunc lapides, quos humida ſuſtinet Ide.
Orantem, fruſtrâque iterum tranſire volentem,
Portitor arcuerat. Septem tamen ille diebus
Squallidus in ripâ Cereris ſine munere ſedit.
Cura, dolorque animi, lachrymæque alimenta fuêre.
Eſſe Deos Erebi crudeles queſtus, in altam
Se recipit Rhodopen, pulſumque Aquilonibus Hæmon.
Tertius æquoreïs incluſum Piſcibus annum
Finièrat Titan; omnemque refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem; ſeu quòd malè ceſſerat illi;
Sive fidem dederat. Multas tamen ardor habebat
Jungere ſe vati, multæ doluêre repulſæ.
Ille etiam Thracûm populis fuit auctor, amorem
In teneros transferre mares; citraque juventam
Ætatis breve ver, & primos carpere flores.

II. Collis erat, collemque ſuper planiſſima campi
Area; quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat. Quâ poſtquam parte reſedit
Dîs genitus vates, & fila ſonantia movit;

eſt ligatum quem timor non priùs omiſit, quam natura prior, ſilice per membra exortâ: vel Olenus, qui in ſe derivavit culpam, & voluit videri reus: tuque, ô miſera Lethæa, confiſa formæ tuæ; olim junctiſſima pectora, nunc ſaxa, quæ Ide aquoſa ſuſtinet. Portitor prohibuerat precantem, & fruſtrà denuo tranſire nitentem. Ille tamen ſedit ſeptem diebus ad ripam, ſordidus, ſine pane. Sollicitudo & mœror animi, atque lachrymæ fuerant illi in eſcam. Poſtquam queſtus eſſet Deos inferorum eſſe ſævos, ſe recipit in excelſam Rhodopen, et Hæmon agitatum Boreâ. Sol tertiò abſolverat annum comprehenſum piſcibus æquoreïs; et Orpheus ſibi temperaverat ab omni fœmineâ Venere, ſive quòd male illi verterat, ſive quòd fidem obſtrinxerat. Multæ tamen maximopere cupiebant copulari cum vate, multæ ab illo negatæ ægrè illud paſſæ ſunt. Ille etiam ſuaſit Thracibus populis amorem tranſmittere in molles pueros, et deripere primos flores citra juventutem, et breve ver ætatis.

II. *Mons erat, et ſuper montem ſpatium campi planiſſimum, quod graminibus vireſcebat. Umbra illi erat nulla; ubi poſtquam Diis ortus vates concedit, et pulſavit nervos ſonoros,*

NOTÆ.

piſſet, unde capite inclinato proſpiceret, viſo Cerbero, quem illè trahebat, diriguit. De hoc proverbium extat δειλότερος παραχυπτοντος. Vide Suidam.

65. *Medio.*] Cerberi collo.

68. *Quique*] Olenus eſt Lethææ conjux; Uxoris crimen, quæ ſe pulchritudine Deabus præponere auſa fuerat, non veritus ſuum facere; quamobrem unà cum illâ in lapidem verſus eſt.

69. *Confiſa*] Turneb. lib. 1. c. 23. legit *Tuque ô confixa figuræ* atque interpretatur, Tu, ô Lethæa, cum figurâ tuâ in lapidem obriguiſti.

71. *Ide.*] Mons Phrygiæ, plurimis fontibus fatens.

73. *Portitor*] *Charon*, qui inferorum portui præeſt.

74. *Ripâ*] Stygis.

76. *Erebi*] Ex Chao & Caligine progenitus, fuit hic Lethi pater, qui ſæpiſſime pro ipſâ inferorum ſede à poëtis ſumitur.

77. *Hæmon*] Mons Thraciæ, Boreæ maximè obnoxius.

78. *Incluſum piſcibus*] Piſcibus terminatum. Nam piſces zodiaci ultimum ſunt ſignum, annumque terminant. Significat igitur tres annos tranſiſſe à morte Eurydices.

Ib. *Æquoreïs*] Ita veteres. Scribe nihilominus *æthereis*; de ſigno enim cœleſti hic agitur. *Heinſ.*

81. *Fidem dederat*] Sive, inquit poëta, infelicis conjugii dolore, ſive quòd ita uxori pollicitus eſſet, nullam fœminam mortuâ Eurydice Orpheus attigerat.

89. *Dîs genitus*] Apolline ſcilicet & muſâ Calliope, ut plurimis placet.

Umbra

umbra adfuit loco. Non arbor Chaonia defuit, non ſilva Heliadum, non eſculus excelſis foliis, nec tiliæ leves, nec fagus, et caſta laurus, et coryli fragiles, et fraxinus idonea jaculis, et abies enodis, et ilex ſinuata glandibus, et platanus genialis, et acer diſcolor, & ſimul ſalices juxta fluvios, et lotos juxta aquas florens, et buxus ſemper virens, et exiles myricæ, et myrtus bicolor, et tinus cærulea baccis. Vos etiam hederæ flexipedes adfuiſtis, et unà vites pampineæ, et ulmi maritatæ vitibus, et orni, et piceæ, et arbutus onuſta pomo rubenti, et palmæ flexiles præmia victovis, et pinus ſuccincta comâ atque biſpida in faſtigio, placens matri Deorum. Siquidem Attis Cybeleïus ſpoliatus hominis figurâ, in hanc mutatus erat, *& diriguit illo ſtipite.*

III. *Cupreſſus ſpeciem exhibens pyramidum,*

Umbra loco venit. Non Chaonis abfuit arbos,
Non nemus Heliadum, non frondibus eſculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis,
Enodiſque abies, curvataque glandibus ilex,
Et platanus genialis, acerque coloribus impar,
Amnicolæque ſimul ſalices, & aquatica lotos,
Perpetuòque virens buxus, tenueſque myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula tinus:
Vos quoque flexipedes hederæ veniſtis, & unà
Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi:
Ornique, & piceæ, pomoque onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ:
Et ſuccincta comas, hirſutaque vertice pinus;
Grata Deûm matri. Siquidem Cybeleïus Attis
Exuit hâc hominem, truncoque induruit illo.
III. Adfuit huic turbæ metas imitata cupreſſus,

NOTÆ.

90. *Umbra*] Quia arbores, cantûs dulcedine illectæ illiùc confluxerunt.

Ib. *Chaonis*] *Quercum* dicit, cujus generis arboribus Chaonia Epiri provincia, in quâ etiam vocalibus quercubus celeberrima ſilva Dodonæa, imprimis abundat, à Chaone fratre Heleni dicta.

91. *Nemus Heliadum*] *Populos* dicit, in quas Heliades ſeu Solis filias Phaetontis ſorores mutatas fuiſſe ſupr. lib. 2. vidimus.

Ib. *Eſculus*] Arbor eſt glandifera, Jovi ſacra, cujus glandibus, nondum inventis frugibus, primi mortales pro eſcâ utebantur.

92. *Innuba*] Quia Daphne, quæ in laurum mutata eſt, nunquam Apollinis amoribus aurem præbere voluit.

95. *Genialis*] Genio & voluptati dicata. Virg. 4. Georg. *Miniſtrantem platanum potantibus umbram.*

Ib. *Coloribus impar*] *Acer* arbor eſt variis coloribus diſtincta, unde *acernæ* menſæ poſt citreas in pretio apud priſcos fuerunt.

96. *Lotos*] Arbor eſt Africæ familiaris fructum ferens adeò gratum, ut hoſpitibus patriæ oblivionem inducere dicatur.

98. *Myrtus*] Arbuſcula eſt Veneri dicata, cujus alterâ parte folia paulò ad nigritiem vergunt.

Ib. *Tinus*] Laurus eſt ſilveſtris, cæruleâ baccâ, ut refert Plinius.

99. *Flexipedes*] Hedera verò, quæ Baccho ſacra, nodoſis, & errabundis flagellis, tanquam flexis & curvis pedibus ſerpit.

100. *Amictæ*] Quia vites ulmis fulcire conſueverant.

101. *Orni*] Eo nomine montanæ arbores quælibet intelliguntur, in ſpecie tamen fraxinus ſylveſtris.

102. *Lentæ*] Flexiles equidem palmæ rami, attamen oneri cedere neſcii: unde & victoribus, honoris cauſâ, tribuebantur.

103. *Succincta*] Quia in vertice tantùm frondes pinus emittit.

104. *Deûm matri*] Quæ Cybele eſt, ſeu Rhea, plurimis itemque aliis nominibus inſignita.

Ib. *Attis*] Qui puer Cybele admatus, ſacriſque ſuis eâ lege præpoſitus, ut caſtitatem ſervaret, cùm in Sagarithide Nymphâ peccâſſet, in furorem verſus ſeſe exſecuit. Sibi inſuper manus violentas parabat; verùm Deæ miſeratione in pinum mutatus. Vide Cap. *Superata vectus Atys*, &c.

106. *Metas*] Ejuſmodi etiamnum hodie pyramidatâ formâ in hortis conſpicimus.

Nunc

Nunc arbor, puer antè Deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcus.
Namque ſacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: latèque patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demiſſaque in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: parilique ex ære nitebant
Auribus in geminis circum cava tempora baccæ.
Iſque metu vacuus, naturalique pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendaque colla
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios, Ceæ pulcherrime gentis,
Gratus erat, Cypariſſe, tibi. Tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
Tu modò texebas varios per cornua flores:
Nunc, eques in tergo reſidens, huc latus & illùc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſque dies, ſoliſque vapore
Concava littorei ſervebant brachia Cancri.
Feſſus in herboſâ poſuit ſua corpora terrâ
Cervus, & arboreâ ducebat frigus ab umbrâ.
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſus acuto
Fixit: &, ut ſævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit. Quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? & ut leviter, pro materiâque doleret,
Admonuit. Gemit ille tamen: munuſque ſupremum,
Hoc petit à Superis, ut tempore lugeat omni.
Jamque, per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem;

nunc arbor, priùs puer amatus ab illo Deo, qui aptat citharæ nervos, et aptat arcui nervos, fuit ex eo numero. Namque vaſtus cervus erat dicatus Nymphis tenentibus agros Carthæos; atque ipſe præſtabat excelſas umbras ſuo capiti vaſtis cornibus. Cornua radiabant auro, atque torques gemmati pendebant ex collo tereti defluentes in armos: Bacca argentea alligata fronti tenuibus loris agitabatur: atque bullæ ex eodem ære fulgebant in ambabus auribus circum depreſſa tempora. Atque is expers timoris, & omiſſo naturali metu, conſueverat colere domus, & exhibere collum palpandum etiam manibus ignotis. Sed tamen tibi placebat præ cæteris, Cypariſſe formoſiſſime ex natione Ceâ. Tu agebas cervum ad intacta pabula, et ad aquas puri fontis. Tu modò intexebas varios flores cornibus: modò eques ſedens in dorſo, huc et illùc vectus fræna adhibebas ori facili capiſtris purpureis. Calor erat intenſus, et dies medius atque brachia ſinuoſa Cancri littorei æſtuabant. Cervus laſſus demiſit corpus ſuum in terram gramineam: et captabat frigus ab umbrâ arboreâ. Puer Cypariſſus neſciius hunc

tranſfixit telo acuto; atque ut vidit obeuntem crudeli plagâ, decrevit velle obire. Quam conſolationem Apollo non inſinuavit? & hortatus eſt ut parcè lugeret, & prout tam levis cauſa poſcit. Tamen ſuſpirat, et poſcit hoc ultimum donum à Diis, ut ſemper fleat. Jamque ſanguine exhauſto per immoderatas lachrymas, artus cæperunt mutari in viridem colorem;

NOTÆ.

107. *Nunc arbor*] Fuit Cypariſſus puer formoſiſſimus, Apollini gratus, qui cervum quem in delicias habebat cùm imprudens occidiſſet, tanto eſt effectus dolore, ut mori omnino vellet; quamobrem in cupreſſum ab Apolline mutatus

109. *Carthæa*] Id eſt, quæ ad Carthæam urbem ſpectarent. Fuit autem Carthæa una ex quatuor Ceæ inſula urbibus, Cypariſſi patria.

116. *Baccæ*] Margaritæ, uniones.

120. *Ceæ*] Quæ Cycladum eſt una in mari Ægæo.

127. *Cancri*] Syderis cœleſtis, quod poſtquam ſol eſt ingreſſus, excitantur æſtus vehementiſſimi.

133. *Pro materiâ*] Cervo nimirum, cui non abſimilem reperire, cujus inſuper amiſſi dolorem plurimis aliis rebus lenire poſſet.

& crines, qui modò pendebant ex fronte candidâ, mutari in comam hispidam, atque duritie indutâ ferri versus cælum sidereum tenui fastigio. Deus mœstus indoluit, atque; inquit, Deplorabaris à nobis & deplorabis alios, & aderis lugentibus.

IV. Poëta allexerat ejusmodi silvam; & sedebat medius in consessu ferarum, & turbæ avium. Postquam satìs tentavit nervos purcussos pollice atque cognovit sonos diversos convenire, quanquam variè sonarent, hoc carmen voce modulatus est; Musa mater, fac initium nostris versibus ab Jove: omnia cedunt Jovis imperio. Jovis numen sæpe cantatum est à me antehac. Cantavi plectro sublimiori gigantas, & fulmina victricia disjecta per campos Phlegræos. Nunc opus est lyrâ molliore; atque dicamus pueros amatos à Diis, atque puellas correptas amoribus nefandis meruisse pœnam libidine. Rex Deorum olim flagravit desiderio

Et modò, qui niveâ pendebant fronte capilli,
Horrida cæsaries fieri: sumtoque rigore
Sidereum gracili spectare cacumine cœlum.
Ingemuit, tristisque Deus, Lugebere nobis,
Lugebisque alios, aderisque dolentibus, inquit.
IV. Tale nemus vates attraxerat: inque ferarum
Concilio medius, turbæ volucrumque sedebat.
Ut satìs impulsas tentavit pollice chordas;
Et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
Concordare modos; hoc vocem carmine movit:
Ab Jove, Musa parens (cedunt Jovis omnia regno,)
Carmina nostra move. Jovis est mihi sæpe potestas
Dicta priùs. Cecini plectro graviore Gigantas,
Sparsaque Phlegræis victricia fulmina campis.
Nunc opus est leviore lyrâ: puerosque canamus
Dilectos Superis: inconcessisque puellas
Ignibus attonitas meruisse libidine pœnam.
Rex Superûm Phrygii quondam Ganymedis amore
Arsit: & inventum est aliquid, quod Jupiter esse,
Quàm quod erat, mallet. Nullâ tamen alite verti
Dignatur; nisi quæ possit sua fulmina ferre.
Nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
Abripit Iliaden. Qui nunc quoque pocula miscet,
Invitâque Jovi nectar Junone ministrat.

Ganymedis Phrygii: atque aliquid est repertum, quod Jupiter mallet se esse, quàm id quod erat. In nullam tamen avem vult mutari, nisi quæ possit gestare sua fulmina. Nec mora, aëre acto simulatis aquilæ pennis aufert Iliaden: qui nunc etiam temperabat pocula, atque offert nectar Jovi, nlcum Junone.

NOTÆ.

142. *Lugebis*] Hoc ex Romanâ consuetudine dictum est. Nam (ut Servius scribit) cupressi rami ante fores domûs, in quâ cadaver esset, ponebantur, ne quis per imprudentiam ingrediens polluerctur, unde illam inferis consecratam, i. e. lacrymis & luctibus: vel quòd cæsa nunquam revirescit. Plinius Diti sacram cupressum scribit, eoque funebri signo ante domos poni solitam: eamque rogis adhiberi scribit. *Varro* propter gravem Ustrinæ odorem; tetri ex cadavere odoris amovendi causâ. Plin. lib. 16. cap. 33.

148. *Parens*] Calliopen Musam Orphei matrem fuisse suprà diximus.

150. *Graviore*] Quali bella cantari decet.

Ib. *Gigantas*] Qui adversus Deos bellum movere non sunt veriti, sicuti in primo vidimus.

151. *Phlegræis*] Quos alii in eâ Macedoniæ parte quæ *Pallene* postea dicta est, in peninsulâ, ad sinum Thermaïcum; alii in Thessaliâ, in Thraciâ, in Campaniâ denique collocant, ubi forum Vulcani.

152. *Leviore*] Amoribus convenienti sono molliore.

153. *Puellas*] Qualis fuit Myrrha.

155. *Ganymedis*] Qui Troïs Phrygiæ regis fuit filius.

158. *Quæ possit*] Aquila est, quæ in volucrum divisione Jovi cessit, altiùs quàm cæteræ aves volat, solem fixis oculis audet intueri, fulmine non tangitur; imò Jovi fulmina ministrâsse dicitur cùm adversus Titanas proficisceretur, quæ denique in cœlum relata fulmen unguibus tenere fingitur; hinc Jovis armiger dicitur.

160. *Iliaden*] Ganymedem dicit Ili fratrem, Ilio oriundum.

161. *Invitâ*] Tum propter filiam Hebem à Jovis poculis, Ganymedis causâ remotam; tum propter amores.

V. Te

V. Te quoque, Amyclide, posuisset in æthere Phœbus,
Tristia si spatium ponendi fata dedissent.
Quà licet, æternus tamen es: quotiesque repellit
Ver hiemem, Piscique Aries succedit aquoso,
Tu toties oreris, viridique in cespite flores.
Te meus ante alios genitor dilexit, & orbis
In medio positi caruerunt præside Delphi,
Dum Deus Eurotan, immunitamque frequentat
Sparten; nec citharæ, nec sunt in honore sagittæ.
Immemor ipse sui non retia ferre recusat;
Non tenuisse canes; non per juga montis iniqui
Ire comes: longâque alit assuetudine flammas.
Jamque ferè medius Titan venientis & actæ
Noctis erat, spatioque pari distabat utrimque:
Corpora veste levant, & succo pinguis olivi
Splendescunt, latique ineunt certamina disci.
Quem priùs aërias libratum Phœbus in auras
Misit; & oppositas disjecit pondere nubes.
Recidit in solidam longo post tempore terram
Pondus: & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actusque cupidine ludi,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercussum subjecit in aëra tellus
In vultus, Hyacinthe, tuos. Expalluit æquè,

V. *Apollo te etiam statuisset in cœlo, Amyclide, si fata tristia tempus indulsissent statuendi. Tamen immortalis es, quantùm licet; & quoties ver fugat hiemem; atque Aries subsequitur piscem aquosum, tu toties appares, & flores in viridi glebâ. Meus pater* Apollo *te amavit præ cæteris, & Delphi siti in medio orbe destituti sunt rectore, dum Deus celebrat Eurotam, et Spartam nullis muris cinctam, neque citharæ, neque sagittæ illi curæ sunt. Ipse suæ divinitatis oblitus non renuit portare plagas aut tenere canes, aut ire comes per cacumina montis asperi: atque fovet amorem longâ consuetudine. Jamque sol erat ferè medius noctis præteritæ & subsequentis, & distabat utrimque æquali intervallo. Tollunt amictum à corpore, & fulgent humore pinguis olei, atque veniunt in certamen vasti disci. Quem antè libratum Apollo jecit in aërem & discussit nubes objectas pondere. Pondus recidit in duram terram longo post tempore, & ostendit illius peritiam, simul & vires. Continùò temerarius Tænarides, impulsus desiderio ludi, festinabat tollere discum: at solida terra sursum jecit repercussum in aërem super faciem tuam, Hyacinthe. Ipse Deus æquè expalluit,*

NOTÆ.

162. *Amyclide*] Hyacinthus est Amyclæ, Amyclarum in Laconiâ conditoris, filius.

165. *Aries*] Qui sydus est in zodiaco, quod, reclusis piscibus, postquam sol est ingressus, benigniùs radios suos ad nos transmittit, vernalemque tempestatem inchoat.

166. *Flores*] Quia in florem mutatus Hyacinthus.

168. *Medio*] Lutatius exponens illud Statii lib. 1. Thebaid. *Audiit & medius cœli Parnassus*, sic scribit; Bene *medius*; nam cùm Jupiter medium mundi locum vellut agnoscere, duas aquilas ab ortu & occasu dimisisse fertur, quæ volatu lassæ in Parnassi vertice quieverunt, quem *Strabo* τον τῆς γῆς ὀμφαλὸν appellat: Vel quòd cataclysmi tempore, *Terræ fuerat discrimen et astris*. Lucan.

169. *Eurotan*] Qui fluvius est Laconiæ, Amyclas Hyacinthi patriam præterfluens.

Ib. *Immunitatem*] Quippe quam fatis civium virtute custoditam Lacedæmonii diu arbitrati sunt.

170. *Citharæ & sagittæ*] Quæ sunt Apollinis insignia.

174. *Medius Titan*] Meridies erat.

177. *Disci*] Qui orbis fuit ex ferro, ære, lapide, ligno etiam; quem medium loro, amenti vice trajectum ita in sublime jaci oportebat, ut intra præscriptos fines decideret.

183. *Tænarides*] Hyacinthus Lacon, à Tænaro Laconiæ promontorio sic dictus.

184. *Dura*] Zephyrum Apollinis rivalem & sibi in amore prælati vehementer flantem divertisse discum in pueri caput, scribunt Palæphatus lib. 1. & Tzetzes 1 Chil. 11. & Lucianus in Dialogo Apollinis & Martis.

ac puer; & tollit membra coliapſa: & modò te reſicit: modò abſtergit luctuoſas plagas; modò retinet ſpiritum erumpentem medicinis adhibitis. Artes nullius ſunt auxilia. Vulnus erat inſanabile. Quemadmodum ſi quis atterat violas; vel papaver in horto riguo, aut lilia juncta ſubnigris caulibus; illa flaccida ſtatim demittant caput grave, neque ſe ſuſtineant, & capite demiſſo reſpiciant terram: ſic facies moribunda languet, & cervix deſtituta viribus ipſa eſt ſibi oneri, & recidit in humerum. Cadis Oebalide, private primâ juventute, inquit Apollo, atque intueor tuam plagam, quod eſt *meum crimen. Tu es dolor & flagitium meum: mea manus eſt inſimulanda de morte tuâ: ego ſum tibi cauſa obitûs. Quod tamen eſt meum flagitium? niſi ſi poteſt dici flagitium luſiſſe: niſi ſi etiam poteſt dici flagitium dilexiſſe. Atque utinam mihi conceſſum eſſet mori pro te, vel tecum! ſed quoniam* nos Diî *prohibemur lege fatali,* ne unquam moriamur, *ſemper eris mecum atque manebis in ore non oblivioſo. Lyra tacta manu, verſus noſtri te laudabunt, & flos novus repræſentabis literis* in folio tuo *ſcriptis noſtros gemitus. Tempus etiam erit, quo heros ſtrenuiſſimus ſe adjiciat in hunc florem, & legatur eodem folio. Dum talia referuntur ore veridico Apollinis, ecce ſanguis, qui ſparſus per terram infecerat herbam, ceſſat eſſe ſanguis, & flos ſplendidior purpurâ Tyriâ naſcitur, atque induit formam ſimilem ei, quam habent lilia; niſi color eſſet purpureus huic, niveus eſſet in illis.*

Ac puer, ipſe Deus: collapſoſque excipit artus:
Et modò te refovet, modò triſtia vulnera ſiccat;
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes. Erat immedicabile vulnus.
Ut ſi quis violas, riguove papaver in horto,
Liliaque infringat, fulvis hærentia virgis;
Marcida demittant ſubitò caput illa gravatum;
Nec ſe ſuſtineant; ſpectentque cacumine terram.
Sic vultus morieus jacet; & defecta vigore
Ipſa ſibi eſt oneri cervix; humeroque recumbit.
Laberis, Oebalide, primâ fraudate juventâ,
Phœbus ait: videoque tuum, mea crimina, vulnus.
Tu dolor es, facinuſque meum. Mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt. Ego ſum tibi funeris auctor.
Quæ mea culpa tamen? niſi ſi luſiſſe, vocari
Culpa poteſt: niſi culpa poteſt, & amâſſe, vocari.
Atque utinam pro te vitam, tecumve liceret
Reddere! ſed quoniam fatali lege tenemur;
Semper eris mecum, memorique hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt.
Floſque novus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit, quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem; folioque legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore,
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbam,
Deſinit eſſe cruor: Tyrioque nitentior oſtro
Flos oritur; formamque capit, quam lilia; ſi non
Purpureus color huic, argenteus eſſet in illis.

NOTÆ.

186. *Deus*] Apollo, qui mactatum puerum vidit.

196. *Oebalide*] Hyacinthum compellat, cui ab Oebaliâ Laconiæ urbe nomen illud.

199. *Inſcribenda*] Ut mortis cauſa habeatur.

203. *Tenemur*] Diî enim cùm naturâ ſunt immortales, nullâ ratione vitam poſſunt deponere.

206. *Floſque*] Videtur namque ſyllaba *ai*, ſeu interjectio gemitum ſignificans in Hyacintho flore quodammodo inſcripta.

207. *Heros*] Ajax Telamonius; è cujus ſanguine natus flos Hyacinthus, in cujus foliis prima ſyllaba, τὸ αἰαῖ; inſcripta videtur, lib. 13. v. 396.

209. *Vero*] Quippe qui Delphis oracula tenebat.

211. *Tyrio*] Id eſt, pulcherrimo, cujuſmodi à Tyro Phœnicis urbe celeberrimâ olim petebatur.

Non

Non ſatis hoc Phœbo eſt: is enim fuit auctor honoris.
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit: & ai, ai,
Flos habet inſcriptum: funeſtaque littera ducta eſt.
Nec genuiſſe pudet Sparten Hyacinthon; honorque
Durat in hoc ævi: celebrandaque more priorum
Annua prælatâ redeunt Hyacinthia pompâ.
VI. At ſi fortè roges fœcundam Amathunta metalli,
An genuiſſe velit Propœtidas; abnuat æquè,
Atque illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat; unde etiam nomen traxêre Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Jovis hoſpitis ara,
Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Advena vidiſſet, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacaſve bidentes:
Hoſpes erat cæſus. Sacris offenſa nefandis,
Ipſa ſuas urbes, Ophiuſiaque arva parabat
Deſerere alma Venus. Sed quid loca grata, quid urbes.
Peccavêre meæ? quod crimen, dixit, in illis?
Exilio pœnam potiùs gens impia pendat,
Vel nece; vel ſi quid medium mortiſque fugæque.
Idque quid eſſe poteſt, niſi verſæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos; ad cornua vultum
Flexit: & admonita eſt hæc illis poſſe relinqui:
Grandiaque in torvos transformat membra juvencos.

Non ſatis eſt iſtud Apollini: namque is fuit cauſa honoris. Ipſe inſcribit ſuos gemitus foliis, & flos habet inſcriptum ai, ai, et triſtis littera exarata eſt. Neque Sparten pudet tuliſſe Hyacinthon; & gloria perſtat uſque ad hoc tempus: atque Hyacinthia annua, celebranda, ritu veterum, recurrunt præcedente pompâ.

VI. *At ſi forte exquiras ab Amathunte metallis abundante, an cupiat produxiſſe Propœtidas, perinde negat ac negat illos, quibus olim frons erat ſcelera duplici cornu, unde etiam nomen habuerunt Ceraſtæ. Altare Jovis hoſpitalis erat ante horum oſtia, lugubre causâ ſceleris: quod ſi quis peregrinus vidiſſet infectum cruore, arbitraretur vitulos lactentes, vel oves Amathuſiacas illic cæſas: ſed advena erat jugulatus. Ipſa alma Venus infenſa ſacris horrendis voluerat deſtituere campos Ophiuſſas et ſuas urbes. Verum, ait, quid loca dilecta, quid urbes meæ deliquerunt, quod vitium eſt in illis? Gens ſceleſta exſolvat potiùs pœnas exilio, vel morte, vel ſi quid medium eſt inter mortem & exilium. Atque id quid poteſt eſſe, niſi pœna mutatæ formæ? Dum incerta eſt, in quam figuram eos vertat, deterquet faciem ad cornua, atque admonita eſt hæc poſſe illis relinqui: & mutat vaſtos artus in truces juvencos.*

NOTÆ.

216. *Funeſta*] Quâ in funeribus utuntur.

217. *Sparten*] Quod nomen non modò Hyacinthi patriæ ſeu urbi Spartæ, ſed ejuſdem aviæ Lacedæmonis uxori, ut Pauſanias tradit.

219. *Hyacinthia*] In Hyacinthi honorem quotannis celebrata.

220. *Amathunta*] Cypri urbem.

223. *Ceraſtæ*] Ceraſtis dicta eſt olim inſula Cyprus ob multa κέρατα ſeu promontoria: ex quo fortè datus locus fabulæ. Quanquam alii ex incolarum feritate, vel etiam ex tumoribus quos illi in capite cornuum vice gerebant, factum crediderunt.

224. *Jovis*] Qui hoſpitibus, quos in tutelâ habet, jura dare creditus: unde & Hoſpitalis dictus: à Græcis Ξένιος.

225. *Lugubris ſceleris*] Hæc mendoſa eſſe dicit Heinſius, ſed in tribus MSS. invenit, *lugubris ſceleri*, i. e. ara lugens, ſeu luctum ferens, propter ſcelus in eâ commiſſum. Si legatur *ſceleris*, ſubaudi *cauſâ*, eodem prorſus ſenſu.

227. *Amathuſiacas*] *Cyprias*. Nam Cyprus *Amathuſia* etiam fuit appellata.

229. *Ophiuſſa*] Cypria. Cujus tamen nominis, Cypro competentis, neque mentio ulla apud geographos, neque ratio apud interpretes.

232. *Gens impia*] Ceraſtæ.

VII. *Tamen turpes Propœtides non ſunt veritæ inficiari Venerem eſſe Deam: quamobrem ejus irâ dicuntur primæ proſtituiſſe corpora cum pulchritudine. Poſtquam autem pudor ejectus eſt, et ſanguis oris diriguit, mutatæ ſunt in durum ſaxum levi differentiâ.*

VIII. *Quas quia Pygmalion viderat ætatem tranſigentes per crimen, deterritus vitiis, quæ natura indidit plurima ingenio muliebri, vivebat cœlebs abſque uxore, atque diu carebat ſociâ thalami. Interea ſculpit feliciter ebur candidum mirâ arte, atque addidit ſpeciem, quâ nulla puella poteſt naſci; & tactus eſt amore ſui operis. Vultus eſt veræ puellæ quam arbitreris vivere, et niſi prohibeat modeſtia, velle moveri: uſque adeò ars celatur arte ſuâ. Pygmalion miratur, et pectore concipit ardores erga corpus fictum. Sæpe admovet operi manus explorantes an illud ſit corpus an ebur: neque tamen agnoſcit eſſe ebur. Offert ſuavia, & credit reponi: & affatur, & tangit; & putat digitos infigi artubus tactis & timet ne livor ſuccedat in membra preſſa. Et nunc blanditiis utitur, nunc illi perfert conchas, & lapillos expolitos, dona accepta puellis, itemque aviculas, & flores diverſorum colorum, et lilia, et pilas picta: & guttas lapſas ab arbore Heliadum. Decorat quoque membra veſtibus, inſerit gemmas articulis, aptat amplos torques collo. Expolitæ margaritæ pendent ex auribus, redimicula ex pectore. Omnia ſunt decori, neque minùs pulchra videtur nuda.*

VII. Sunt tamen obſcœnæ Venerem Propœtides auſæ
Eſſe negare Deam: pro quo ſua numinis irâ
Corpora cum formâ primæ vulgâſſe feruntur,
Utque pudor ceſſit, ſanguiſque induruit oris,
In rigidum parvo ſilicem diſcrimine verſæ.

VIII. Quas quia Pygmalion ævum per crimen agentes
Viderat, offenſus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, ſine conjuge cœlebs
Vivebat: thalamique diu conſorte carebat.
Interea niveum mirâ feliciter arte
Sculpit ebur: formamque dedit, quâ fœmina naſci
Nulla poteſt: operiſque ſui concepit amorem.
Virginis eſt veræ facies: quam vivere credas:
Et, ſi non obſtet reverentia, velle moveri:
Ars adeò latet arte ſuâ. Miratur, & haurit
Pectore Pygmalion ſimulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an ſit
Corpus, an illud ebur: nec ebur tamen eſſe fatetur.
Oſcula dat, reddique putat; loquiturque, tenetque;
Et credit tactis digitos inſidere membris:
Et metuit, preſſos veniat ne livor in artus.
Et modò blanditias adhibet: modò grata puellis
Munera fert illi conchas, tereteſque lapillos,
Et parvas volucres, & flores mille colorum,
Liliaque, pictaſque pilas, & ab arbore lapſas
Heliadum lachrymas. Ornat quoque veſtibus artus:
Dat digitis gemmas; dat longa monilia collo.
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent; nec nuda minùs formoſa videtur.

NOTÆ.

238. *Sunt tamen*] Quamvis Ceraſtas in juvencos converterit Venus, Propœtides tamen auſæ ſunt eam negare Deam eſſe.

240. *Vulgâſſe*] Fabulæ locum dedit Cypriarum puellarum turpitudo, quæ, ut Herodotus & Juſtinus referunt, corporis quæſtu dotem comparare ſolitæ erant.

241. *Induruit*] Ut nihil erubeſcerent.

251. *Si non obſtet*] Argutè profectò, & ad hujus ſimulachri ſtatuendam elegantiam appoſitè, quod non naturâ, ſed pudore immotum facit.

253. *Simulati*] Ad virginis ſimilitudinem ſculpti.

263. *Heliadum*] Armillas & lineas ex electro ſeu ſuccino ſtillante à populis, in quas Phaëthontis ſorores verſæ ſunt.

Collo-

Collocat hanc ſtratis conchâ Sidonide tinctis;
Appellatque tori ſociam: acclinataque colla
Mollibus in plumis, tanquam ſenſura, reponit.
Feſta dies Veneri, totâ celeberrima Cypro,
Venerat; & pandis inductæ cornibus aurum
Conciderant ictæ niveâ cervice juvencæ;
Thuraque fumabant: cùm munere functus ad aras
Conſtitit, & timidè, Si, Dî, dare cuncta poteſtis;
Sit conjux opto, non auſus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, ſimilis mea, dixit, eburneæ.
Senſit, ut ipſa ſuis aderat Venus aurea feſtis,
Vota quid illa velint; & amici numinis omen
Flamma ter accenſa eſt, apicemque per aëra duxit.
Ut rediit, ſimulachra ſuæ petit ille puellæ;
Incumbenſque toro dedit oſcula. Viſa tepere eſt.
Admovet os iterum; manibus quoque pectora tentat:
Tentatum molleſcit ebur, poſitoque rigore
Subſidit digitis, ceditque, ut Hymettia ſole
Cera remolleſcit, tractataque pollice multas
Flectitur in facies, ipſoque fit utilis uſu.
Dum ſtupet, & timidè gaudet, fallique veretur;
Rurſus amans, rurſuſque manu ſua vota retractat.
Corpus erat: ſaliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò Paphius pleniſſima concipit heros
Verba: quibus Veneri grates agat; oraque tandem
Ore ſuo non falſa premit; dataque oſcula virgo
Senſit, & erubuit; timidumque ad limina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adeſt Dea. Jamque coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphon genuit; de quo tenet inſula nomen.
IX. Editus hôc ille eſt, qui, ſi ſine prole fuiſſet,
Inter felices Cinyras potuiſſet haberi.
Dira canam. Procul hinc natæ, procul eſte parentes:

Hanc componit in ſtratis infectis conchâ Sidoniâ, & vocat conſortem lecti, atque collocat collum demiſſum in mollibus plumis, tanquam poſſit ſentire. Dies Veneri ſacra, celeberrima totâ Cypro aderat; & vaccæ candido collo habentes cornua curva circumdata auro, percuſſæ procubuerant: Et thura fumabant, cùm donis exhibitis; conſtitit Pygmalion ad altaria, atque pavidè, Si dii poteſtis omnia præbere, cupio ſit uxor, non auſus eſt dicere, puella eburnea, dixit, ſimilis eburneæ. Cùm Venus ſplendida adeſſet ſuis ſacris, cognovit quid illa vota ſignificant; atque in præſagium benevoli numinis flamma ter emicuit, & impuli verticem per auras. Poſtquam ille rediit, adit effigiem ſuæ virginis, atque devolutus in lectum, obtulit ſuavia. Viſa eſt tepere. Denue os admovet; explorat etiam pectus manibus: ebur mana tractatum molleſcit, atque omiſſâ duritie flectitur & cedit digitis, ſicut cera Hymettia remolleſcit ſole, atque ficta pollice ducitur in multas figuras, et fit ductilis ipſo uſu. Dum hæret et cunctanter lætatur, et timet decipi; iterum amans, iterum manu tractat ſua deſideria. Statim evaſit corpus, venæ explorata pollice micant. Tum verò heros Paphius excogitavit ornatiſſimas voces, quibus gratias agat Veneri: & denique tangit ora non jam ultra *ficta ore ſuo: Atque puella ſenſit ſuavia oblata, & erubuit; & erigens oculos timidos verſus oſtium, eodem tempore ſpectavit amantem, quo* primùm ſpectavit *cœlum. Dea* Venus *adeſt connubio, quod* ipſa *paravit; atque illa, cornibus lunaribus jam novies coactis in plenum orbem, peperit Paphon, de quo inſula habet nomen.*

XI. *Ille eſt hôc genitus, qui, ſi fuiſſet ſine prole, Cinyras potuiſſet reputari inter beatos. Horrenda referam. Filiæ, hinc longe ſtate, longe eſte parentes:*

NOTÆ.

267. *Conchâ*] Purpurâ Sidoniâ, ſeu Tyriâ.

273. *Munere*] Sacrificio.

279. *Flamma*] Felicis utique ominis erat, ubi in ſacris & libaminibus crebriùs, & altiùs emicarent ignis ſcintilli & flammæ. 4 Georg. v. 385.

Ter flamma ad tecti ſummum, ſubjecta reluxit,
Omineque firmans animum, &c.

284. *Hymettia*] Ab Hymetto Atticæ monte, optimi & laudatiſſimi mellis feraciſſimo, dicta cera *Hymettia*.

290. *Paphius*] Pygmalion, Cyprius per Prolepſim ita appellatur.

298. *Editus hôc*] Mycillas legit, *Editus ex illo eſt*, aut *editus hinc ille eſt*; ut Cinyras non Pygmalionis, ſed Paphi filius accipiatur.

Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hâc mihi parte fides; nec credite factum;
Vel, si credetis, facti quoque credite pœnam.
Si tamen admissum finit hoc natura videri,
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi,
Gratulor huic terræ, quòd abest regionibus illis,
Quæ tantùm genuêre nefas. Sit dives amomo,
Cinnamaque, costumque suam, sudataque ligno
Thura ferat, floresque alios Panchaïa tellus,
Dum ferat & Myrrham. Tanti nova non fuit arbos.
Ipse negat nocuisse tibi sua tela Cupido,
Myrrha: facesque suas à crimine vindicat isto.
Stipite te Stygio tumidisque adflavit Echidnis
E tribus una soror. Scelus est odisse parentem:
Hic amor est odio maius scelus. Undique lecti
Te cupiunt proceres, totoque oriente juventus
Ad thalami certamen adest. Ex omnibus unum
Elige, Myrrha, tibi, dum ne sit in omnibus unus.
Illa quidem sentit; fœdoque repugnat amori:
Et secum, Quo mente feror? quid molior? inquit.
Dî precor, & Pietas, sacrataque jura parentum,
Hoc prohibete nefas: scelerique resistite tanto;
Si tamen hoc scelus est. Sed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëuntque animalia nullo
Cætera delectu. Nec habetur turpe juvencæ
Ferre patrem tergo; fit equo sua filia conjux;
Quasque creavit, init pecudes, caper: ipsaque cujus

Vel, si mei versus tangunt vestros animos, ne mihi credite in hâc parte, neque fidem habete facto: vel si fidem habeatis, credite etiam pœnam quæ secuta est factum. Si tamen natura patitur hoc videri patratum, gratulor populis Thracibus & nostris oris, gratulor huic terræ, quòd absit ab illis regionibus, quæ protulerunt tantum monstrum. Terra Panchaïa sit opulenta amomo, & producat Cinnama, & costum suam, & thura stillata ex ligno, & flores alios, modò producat etiam Myrrham: Nova arbor non fuit tanti. Ipse amor dissuadet sua spicula tibi hoc amoris vulnus dedisse, Myrrha, atque immunes præstat suas tædas ab isto scelere. Altera ex tribus sororibus tetigit te torre Stygio & viperis turgidis. Nefas est odio habere patrem: hic amor patris *est majus flagitium, quàm si* patrem *oderis. Nobiles undique lecti te optant; atque juventus concurrit ad pugnam pro* tuo *thalamo ex toto oriente. Dispice unum tibi ex omnibus, Myrrha, modò ne sit pater unus inter omnes. Illa quidem cognoscit, atque resistit turpi amori; at ue apud se, inquit, Quorsum abeo votis? quid coner? Dii, oro, atque Pietas, & jura sacra parentum, avertite hoc nefas. Verùm enim pietas dicitur minimè improbare hunc amorem; aliaque omnia animantia junguntur nullo discrimine: Neque videtur fœdum juvencæ sustinere patrem tergo, sua filia fit uxor equo; atque caper insilit in pecora quæ genuit; & volucris*

NOTÆ.

305. *Nostro orbi*] Thraciæ. Nam Orpheus Thrax fuit.

Ib. *Gentibus*] Thraciæ nostræ gelidæ, quæ non calet amore incesto.

306. *Abest*] Quantùm enim Thracia Orphei, qui hæc loquitur, patria à Cypro, Arabia deinde quò confugit Myrrha, dissita est?

307. *Amomo*] Qui frutex exoticus laudavissimi odoris.

308. *Costum*] Frutex est etiam gratissimi odoris.

309. *Panchaïa*] Arabiæ est felicis pars felicissima, non procul à sinus Arabici ostio.

310. *Tanti*] Ut per nefandam libidinem in arborem Myrrha mutaretur.

313. *Stipite*] Face infernali.

Ib. *Echidnis*] Viperis, quibus furiæ caput præsertim habent horridum.

314. *Soror*] Tisiphone, Alecto, seu Megæra.

318. *Unus*] Pater.

Semi-

Semine concepta est, ex illo concipit ales.
Felices, quibus ista licent! humana malignas
Cura dedit leges: & quod Natura remittit,
Invida jura negant. Gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Jungitur; & pietas geminato crescit amore.
Me miseram, quòd non nasci mihi contigit illic,
Fortunâque loci lædor! quid in ista revolvor?
Spes interdictæ discedite. Dignus amari
Ille, sed ut pater, est. Ergo si filia magni
Non essem Cinyræ; Cinyræ concumbere possem.
Nunc quia tam meus est, non est meus; ipsaq; damno
Est mihi proximitas. Aliena potentior essem.
Ire libet procul hinc, patriosque relinquere fines,
Dum scelus effugiam. Retinet malus error amantem;
Utpræsens spectem Cinyram, tangamque loquarque,
Osculaque admoveam, si nil conceditur ultra.
Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec, quot confundas & jura & nomina, sentis?
Tune eris & matris pellex, & adultera patris?
Tune soror gnati, genitrixque vocabere fratris:
Nec metues atro crinitas angue sorores,
Quas facibus sævis oculos atque ora petentes
Noxia corda vident? at tu, dum corpore non es
Passa, nefas animo ne concipe: neve potentis
Concubitu vetito Naturæ pollue fœdus.
Velle puta: res ipsa vetat. Pius ille, memorque
Juris. Et ô vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsâ,
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa silet primò; patriisque in vultibus hærens,
Æstuat: & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat; siccatque genas; atque oscula jungit.

concipit ex illo, cujus semine creata est. Beati quibus ista sunt concessa! Solicitudo humana invexit leges perversas: & jura maligna prohibent quod natura concedit. Dicuntur tamen esse nationes, inter quas & mater rem habet cum filio, & filia cum patre, atque pietas augetur duplici amore. Me infelicem, quòd mihi non obvenit illic gigni, atque malè mihi est sorte loci! quamobrem ea cogito? Spes prohibitæ procul abite. Ille est dignus diligi, sed tanquam genitor. Adeòque nisi essem nata magni Cinyræ, possem jungi cum Cinyrâ. Nunc quia tam meus est pater, *non potest esse* meus maritus: *atque ipsa propinquitas est mihi dispendio. Magis valerem, si essem aliena. Fert animus hinc longè discedere, atque deserere fines patrios, modò ut vitem nefas. Turpis amor retinet amantem, ut adstans videam Cinyram, & tangam, & colloquar, & adhibeam suavia, si nihil præterea permittitur. Potes autem sperare aliquid aliud, puella scelesta? Neque sentis, quot perturbes jura & nomina? Tune eris et pellex genetricis, et adultera patris? Tune soror filii, atque diceris mater fratris? Neque reformidabis sorores comatas nigris serpentibus, quas pectora conscia vident irruentes in oculos, atque vultus tædis funalibus? At, tu, dum non admisisti scelus corpore, ne admitte animo; neve fœda jura naturæ invisæ cœtu prohibito. Fingere* te *cupere: rei ipsius* turpitudo *prohibet. Ille sanctius, & servantissimus æqui; et ô cuperem, par esset vesania in illo. Absolverat: at Cinyras, quem magnus numerus procorum cogit ambigere, quid agat, exquirat ab ipsâ, prolatis nominibus, cujus viri optet esse. Illa primò tacet, atque stupens in facie paternâ, ardet, & opplet oculos calidis lachrymis. Cinyras putans hæc esse signa metûs puellaris, jubet à lachrymis temperare, & abstergit genas, atque suavia dat.*

NOTÆ.

331. *Gentes*] Hi sunt Troglodytæ Æthiopes, qui & uxores habent communes, & brutorum more vivunt.

339. *Meus*] Pater nempe.

Ib. *Meus*] Conjux.

340. *Proximus*] Sanguinis & generis propinquitas.

349. *Sorores*] Furias, scelerum ultrices.

Myrrha

Myrrha effusa lætatur datis oſculis *atque interrogata qualem maritum cupiat habere; Tibi parem, ait. At ille probat verba non intellecta; atque, inquit, Eſto ſemper tam pia. Puella ſibi conſcia flagitii, dejecit oculos in terram, ad prolatum nomen pietatis. Nox erat media; atque ſopor oppreſſerat ſollicitudines & pectora* hominum. *At puella Cinyreïa experrecta æſtuat amore, quem vincere non poterat, & revolvit deſideria inſana. Et modò deſpondet animo; modò vult periculum facere; & pudet, & cupit; neque reperit quod incipiat. Atque ut alta pinus percuſſa bipenni, incerta eſt in quam partem ruat, cùm ictus ultimus ſupereſt; atque metuitur ab omni latere: Ita mens incerta, vario affectu emota, huc atque illùc vacillat, & impellitur utroque. Neque finis aut requies amoris invenitur, niſi obitus. Obitus placet. Exſurgit, atque parat gulam premere laqueo; & cingulo ad ſupremum poſtem alligato. Dilecte Cinyra, vale, inquit; atque ſcias te cauſam eſſe necis, atque accommodabat laqueum collo pallenti. Aiunt ſtrepitum vocum permeâſſe ad fideles aures nutricis cuſtodientis fores alumnæ. Exilit anus, atque aperit januam; & intuens inſtrumenta necis decretæ, eodem tempore vociferatur, ſeque plangit, & veſtes diſcerpit, atque frangit laqueos dereptos collo. Tum denique ſpatium fuit ejulandi, & amplectendi, atque petendi cauſam ſuſpendii. Puella tanquam muta tacet, atque hærens ſpectat terram, & dolet conatus tardæ mortis à nutrice deprehenſos eſſe. Urget vetula* ut revelet; *atque detegens capillos ſuos albos, & vacuas mammas, erat per incunabula & prima nutrimenta, ut ſibi credat quicquid moleſtum eſt. Illa repellens orantem, ſuſpirat. Nutrix obſirmata eſt ſciſcitari; neque modò promittere fidem ſed etiam auxilium. Indica, ait, atque patere me tibi ſuccurrere: Mea ſenectus non eſt iners.*

Myrrha datis nimiùm gaudet: conſultaque qualem
Optet habere virum, Similem tibi dixit. At ille
Non intellectam vocem collaudat; &, Eſto
Tam pia ſemper, ait. Pietatis nomine dicto,
Demiſit vultus, ſceleris ſibi conſcia, virgo.
Noctis erat medium, curaſque, & pectora ſomnus
Solverat. At virgo Cinyreïa pervigil igni
Carpitur indomito: furioſaque vota retractat.
Et modò deſperat, modò vult tentare; pudetque,
Et cupit; &, quod agat, non invenit; utque ſecuri
Saucia trabs ingens, ubi plaga noviſſima reſtat,
Quò cadat, in dubio eſt; omnique à parte timetur;
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Huc levis, atque illùc; momentaque ſumit utroque.
Nec modus aut requies, niſi mors, reperitur amoris.
Mors placet. Erigitur; laqueoque innectere fauces
Deſtinat; & zonâ ſummo de poſte revinctâ,
Care, vale, Cinyra, cauſamque intellige mortis,
Dixit; & aptabat pallenti vincula collo.
Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniſſe ferunt, limen ſervantis alumnæ.
Surgit anus, reſeratque fores: mortiſque paratæ
Inſtrumenta viden-, ſp tio conclamat eodem,
Seque ferit, ſcinditque ſinus, ereptaque collo
Vincula dilaniat. Tum denique flere vacavit;
Tum dare complexus, laqueique requirere cauſam,
Muta ſilet virgo, terramque immota tuetur;
Et deprenſa dolet tardæ conamina mortis.
Inſtat anus; canoſque ſuos, & inania nudans
Ubera, per cunas alimentaque prima precatur,
Ut ſibi committat, quicquid dolet. Illa rogantem
Adverſata gemit. Certa eſt exquirere nutrix;
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit; opemque
Me ſine ferre tibi. Non eſt mea pigra ſenectus.

NOTÆ.

365. *Non intellectum*] Non eo quidem ſenſu, quo dicebat Myrrha.

380. *Cinyra*] Amatorie: nam patris nomen amanti invidioſum.

382. *Nutricis*] Nutricem hanc Liberalis 24. Fab. appellat Hippolyten.

385. *Inſtrumenta*] Zonam laquei vice ſummo de poſte vinctam.

Seu

Seu furor eſt, habeo quæ carmine ſanet, & herbis;
Sive aliquis nocuit, magico luſtrabere ritu,
Sive eſt ira Deûm, ſacris placabilis ira.
Quid rear ulteriùs? certè fortuna, domuſque
Soſpes, & in curſu eſt: vivunt genitrixque, paterque.
Myrrha, patre audito, ſuſpiria duxit ab imo
Pectore. Nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas; aliquemque tamen præſentit amorem.
Propoſitique tenax, quodcunque ſit, orat, ut ipſi
Indicet; & gremio lachrymantem tollit anili;
Atque ita complectens infirmis colla lacertis,
Senſimus, inquit, amas; & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi; nec ſentiet unquam
Hoc pater. Exſiluit gremio furibunda, torumque
Ore premens, Diſcede, precor; miſeroque pudori
Parce, ait. Inſtanti, diſcede, aut deſine, dixit,
Quærere quid doleam: ſcelus eſt, quod ſcire laboras.
Horret anus: tremulaſque manus anniſque, metuque
Tendit; & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ.
Et modò blanditur; modò, ſi non conſcia fiat,
Terret; & indicium laquei, cœptæque minatur
Mortis, & officium commiſſo ſpondet amori.
Extulit illa caput, lachrymiſque implevit abortis
Pectora nutricis; conataque ſæpe fateri,
Sæpe tenet vocem; pudibundaque veſtibus ora
Texit: &, O dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus; & gemuit. Gelidos nutricis in artus,
Oſſaque (ſenſit enim) penetrat tremor; albaque toto
Vertice canities rigidis ſtetit hirta capillis.
Multaque, ut excuteret diros, ſi poſſet, amores,
Addidit. At virgo ſcit ſe non falſa moneri,
Certa mori tamen eſt; ſi non potiatur amato.
Vive, ait hæc; potiere tuo, non auſa, parente,

Sive eſt amor, habeo medicinam, quæ carmine & graminibus tibi medeatur. Sive aliquis læſerit te, purgaberis ritu magico. Sive eſt ira Deorum, ira eſt mollienda ſacris. Quid ampliùs conjiciam? Certè fortuna & domus eſt integra, atque florens: pater & mater vivunt. Myrrha trahit gemitus ab infimo pectore, audito patre. Neque nutrix adhuc intelligit animo ullum ſcelus; nihilominus prævidet aliquem amorem: atque obfirmatâ mente precatur, ut ſibi confiteatur quodcumque ſit, atque tollit flentem ſinu vetulo; & ſic complectens collum debilibus brachiis, Advertimus, ait, amore correpta es; &, omitte metum: mea induſtria tibi erit utilis ad hanc rem. Neque parens unquam iſtud advertit. Veſana ſeſe proripuit ex ſinu, & urgens lectum facie, Quæſo, inquit, egredere, & ignoſce deflendo pudori. Egredere, inquit, cùm magìs illa urgeret, aut omitte ſciſcitari quamobrem mihi ægrè ſit: quod cupis cognoſcere, eſt nefas. Vetula exhorreſcit, & tollet manus trementes ætate & timore; & ſupplex devolvitur ante pedes alumnæ. Et nunc blanditur, nunc metum injicit, niſi fiat conſcia; & minatur indicium ſuſpendii & necis tentatæ; atque pollicitur obſequium amori concredito. Illa erexit cervicem, et implevit gremium nutricis lachrymis proruentibus; & cùm ſæpe tentâſſet confiteri, ſæpe opprimit vocem, & velavit vultus verecundos amictu; & ô inquit, beatam matrem mamito! Hactenus; & ſuſpiravit. Pavor currit per membra frigida, & per oſſa nutricis, namque rem *cognovit; & candida coma ſtetit arrecta toto capite rigidis crinibus. Atque plurima ſubjecit, ut, ſi liceret, depelleret nefandos amores. At puella conſcia eſt, non falſa eſſe quæ nutrix monet; tamen conſtituit mori, niſi potiatur dilecto. Vive, inquit hæc, potieris tuo, verita dicere, patre;*

NOTÆ.

401. *In curſu eſt*] *Fortuna domûs tuæ adhuc ſtat, & manebit.* Locutio noſtra perquam familiaris. Sic Pont. 4. Eleg. 11.

Dum dolor in curſu eſt, dum petit æger opem.

407. *Colla*] Al. *Nata.* Alumnæ enim à nutricibus appellabantur *natæ*; & illæ contra ab alumnis *matres*. Ut paſſim apud tragicos.

417. *Indicium laquei*] Minatur ſe indicaturam patri, quòd ſe ſuſpendere voluerit Myrrha.

Dicere, conticuit, promiſſaque numine firmat.
Feſta piæ Cereris celebrabant annua matres
Illa, quibus niveâ velatæ corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum:
Perque novem noctes Venerem, tactuſque virîles
In vetitis numerant. Turbâ Cenchreïs in illâ
Regis adeſt conjux; arcanaque ſacra frequentat.
Ergo legitimâ vacuus dum conjuge lectus,
Nacta gravem vino Cinyram male ſedula nutrix,
Nomine mentito, veros exponit amores;
Et faciem laudat. Quæſitis virginis annis,
Par, ait, eſt Myrrhæ. Quam poſtquam adducere juſſa eſt,
Utque domum rediît, Gaude mea, dixit, alumna:
Vicimus. Infelix non toto corpore ſentit
Lætitiam virgo; præſagaque pectora mœrent.
Sed tamen & gaudet. Tanta eſt diſcordia mentis.
Tempus erat quo cuncta ſilent; interque Triones
Flexerat obliquo plauſtrum temone Boötes.
Ad facinus venit illa ſuum. Fugit aurea cœlo
Luna: tegunt nigræ latitantia ſidera nubes;
Nox caret igne ſuo. Primos tegis, Icare, vultus;
Erigoneque pio ſacrata parentis amore.
Ter pedis offenſi ſigno eſt revocata; ter omen
Funereus bubo letali carmine fecit.
It tamen; & tenebræ minuunt, noxque atra pudorem.
Nutriciſque manum lævâ tenet; altera motu
Cæcum iter explorat. Thalami jam limina tangit;

obmutuit, & confirmat promiſſa ſacramento. Matres celebrabant ſolennia illa ſacra piæ Cereris, quibus indutæ corpus candido amictu, offerunt coronas ſpicear primitias ſuarum frugum; atque recenſent inter prohibita Venerem & tactus virîles per novem noctes. Cenchreïs regis uxor adeſt in ſolenni hoc cœtu, atque celebrat feſta ſecreta. Dum igitur torus vacuus legitimâ conjuge, perverſe officioſa nutrix nacta Cinyram vino oppreſſum, indicat illi veros filiæ amores nomine ficto alterius; & prædicat formam. Ætate puellâ ab eo peritâ, inquit, ſimilis eſt Myrrhæ. Quam poſtquam juſſa eſt adducere, atque rediit domum; Lætare, ait, mea alumna: Vicimus. Miſera puella non ſentit gaudium per totum corpus, & pectus ominoſum luget. Sed tamen etiam gaudet. Tanta eſt diſſenſio animi. Tempus erat quo omnia conticeſcunt, & Boötes verterat currum temone obliquo inter boves ſeptentriones. Illa accedit ad flagitium ſuum. Luna aureo diſcedit ex cœlo: Nubes atræ condunt aſtra latitantia: nec caret luce ſuâ. Icare, jam primùm velas vultus: tuque, Erigone, ob pium amorem patris morti devota. Ter fuit repreſſa omine pedis lapſi: ter bubo feralis præſagio fuit cum funereo. Nihilominus abit; & tenebræ atque nox caliginoſa minuunt pudorem. Atque tenet manum nutricis ſiniſtrâ; altera tentat viam obſcuram manûs agitatione. Jam tangit oſtium cubiculi,

NOTÆ.

432. *Illa*] Nam & alia fuerunt.

436. *Adeſt*] Heinſius vult *abeſt*; atque ita plerique omnes, & tunc *arcana* exponas *privata*, ſc. domi. Sed quia in Cereris ſacris (quæ Græcis *Eleuſinia* & *Theſmophoria*, Romanis *Cerealia* appellantur) tanta erat taciturnitas, ut quidpiam evulgare nefas duceretur, ideo noſter ea vocat *arcana*, atque his Cenchreïs *adeſt*.

446. *Triones*] Redi ad lib. 2. v. 171.

447. *Boötes*] De eo etiam l. 2. v. 176. Mediæ autem noctis tempus hâc periphraſi indicatur.

448. *Fugit*] Quia, ne tantum Myrrhæ ſcelus videret, inter nubes ſeſe occultavit.

450. *Icare*] Icarius ab aliis dicitur pater Erigones, qui à paſtoribus occiſus huic tam aſperi doloris fuit cauſa, ut ſibi laqueo mortem conſciverit. Ille autem Jovis miſeratione in cœlum tranſlatus, ſignum effecit quem Boöten appellamus, Erigone verò virginem. Nota autem quòd pios & caſtos poëta elegit, qui tantum nefas Myrrhæ perhorreſcerent.

452. *Offenſi*] Ter enim, cùm ad cubiculum patris duceretur, offendit pedes, quod eam à tanto ſcelere revocare videretur.

Jamque fores aperit; jam ducitur intus: at illi
Poplite ſucciduo genua intremuêre; fugitque
Et color, & ſanguis: animuſque relinquit euntem.
Quòque ſuo propior ſceleri, magis horret, & auſi
Pœnitet; & vellet non cognita poſſe reverti.
Cunctantem longæva manu deducit: & alto
Admotam lecto cùm traderet, Accipe, dixit,
Iſta tua eſt, Cinyra: devotaque corpora junxit.
Accipit obſcœno genitor ſua viſcera lecto;
Virgineoſque metus levat, hortaturque timentem.
Forſitan ætatis quoque nomine, Filia, dicat:
Dicat & illa, Pater: ſceleri ne nomina deſint.
Plena patris thalamis excedit; & impia diro
Semina fert utero, conceptaque crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat: Nec finis in illâ eſt.
Cùm tandem Cinyras, avidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit
Et ſcelus, & natam. Verbiſque dolore retentis,
Pendenti nitidum vaginâ deripit enſem.
Myrrha fugit, tenebris & cæcæ munere noctis
Intercepta neci; latoſque vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaque rura relinquit.
Perque novem erravit redeuntis cornua Lunæ,
Cùm tandem terrâ requievit feſſa Sabæâ.
Vixque uteri portabat onus. Tum neſcia voti,
Atque inter mortiſque metus, & tædia vitæ,
Eſt tales complexa preces: O ſi quà favetis
Numina confeſſis; merui, nec triſte recuſo
Supplicium. Sed, ne violem vivoſque ſuperſtes,
Mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis;
Mutatæque mihi vitamque, necemque negate.
Numen confeſſis aliquod favet. Ultima certè
Vota ſuos habuêre Deos: nam crura loquentis
Terra ſupervenit; ruptoſque obliqua per ungues
Porrigitur radix longi firmamina trunci:

jamque aperit jacentem, jam introducitur: at genua illi tremuerunt poplite vacillante; atque color et ſanguis evaneſcit, et animus deſtituit accedentem. Et quò vicinior flagitio magis timet, & pœnitet incœpti, & cuperet poſſe redire non cognita. Anna perducit dubitantem manu; & cùm illam patri daret admotam ſublimi lecto, Accipe, inquit, iſta tua eſt, Cinyra, & junxit corpora execranda. Pater excipit turpi toro ſua præcordia, atque minuit timorem puellarem, & animos addit mœrenti. Fortè & vocet filiam ratione ætatis, atque illa appellet patrem: ne deſiderentur nomina flagitio. Gravida ex patre diſcedit ex cubiculo, & geſtat alvo ſemina nefanda, atque fert flagitium concepta. Nox ſequens iterat flagitium; neque eſt finis in illâ: Cùm denique Cinyras cupidus cognoſcere amantem poſt tot congreſſus, admoto lumine, ſpectavit & nefas & filiam; atque ſermone repreſſo per dolorem, deripit gladium coruſcum vaginâ pendenti. Myrrha prorumpit, mortem vitans & beneficio tenebrarum & caliginoſæ noctis, atque errans per veſtros campos, præterit Arabas palmiferos, et agros Panchæos. Atque vagata eſt per novem menſes lunares, cùm denique laſſa requievit in tellure Sabæâ. Vixque geſtabat

fœtus alvi. Tum ignara quid optet, atque inter paveres mortis & tædia vitæ, hujuſmodi concepit preces: O ſi qui Dii eſtis propitii confitentibus, digna ſum at oci ſupplicio, neque detrecto: Verùm ne et offendam vivos vitâ fruens, & mortua fato functos, excludite utroque regno, atque tollite mihi transformatæ & vitam & mortem. Aliquis Deus favet iis qui crimen confitentur. Certè noviſſimæ preces nactæ ſunt propitios Deos: Nam terra inducta eſt pedibus loquentis; & radix tortuoſa, quæ eſt firmitas proceri ſtipitis, ſerpit per ungues diviſos;

NOTÆ.

478. *Arabas*] Aſiæ ſunt populi, Cypro oppoſiti; apud quos palmarum copia.

Ib. *Panchæa*] Arabica. Eſt enim Panchaia regio Arabiæ fœlicis.

480. *Sabæa*] Quæ Aſiæ eſt regio, ad ſinum Arabicum, thuris, myrrhæ, aliorumque odorum fertilis.

486. *Ossibus*] Et vivorum, & mortuorum.

Oſſa-

Et ossa protrudunt lignum; medullâ permanente mediâ sanguis mutatur in humorem, lacerti in vastos ramos, digiti in tenues; cutis induratur cortice. Jamque arbor crescens coarctaverat plenum ventrem & oppresserat pectus, atque festinabat obvolvere collum. Illa non est passa retardationem, atque se demisit occurrens ligno succrescenti; & occuluit suam faciem in libro. Quæ tametsi perdidit antiquos sensus cum corpore, nihilominus lachrymatur, & guttæ calidæ exsudant ex arbore. Lachrymæ quoque sunt in honore; et succus Myrrhæ expressus per librum retinet nomen dominæ, neque silentio premetur ullâ ætate.

Ossaque robur agunt: mediâque manente medullâ
Sanguis it in succos; in magnos brachia ramos;
In parvos digiti: duratur cortice pellis.
Jamque gravem crescens uterum perstrinxerat arbor;
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat;
Non tulit illa moram: venientique obvia ligno
Subsedit; mersitque suos in cortice vultus.
Quæ, quanquam amisit veteres cum corpore sensus,
Flet tamen; & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Est honor & lachrymis; stillataque cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nullique tacebitur ævo.

X. At malè conceptus sub robore creverat infans;
Quærebatque viam; quâ se, genitrice relictâ,
Exsereret. Mediâ gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem; nec habent sua verba dolores:
Nec Lucina potest parientis voce vocari.
Nitenti tamen est similis; curvataque crebros
Dat gemitus arbor; lachrymisque cadentibus humet.
Constitit ad ramos mitis Lucina dolentes;
Admovitque manus, & verba puerpera dixit.
Arbor agit rimas; & fissâ cortice vivum
Reddit onus: vagitque puer: quem mollibus herbis
Naiades impositum lachrymis unxêre parentis.
Laudaret faciem livor quoque: Qualia namque
Corpora nudorum tabulâ pinguntur Amorum,
Talis erat. Sed, ne faciat discrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occultè, fallitque volatilis ætas;
Et nihil est annis velocius. Ille sorore
Natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,
Nupèr erat genitus; modò formosissimus infans,
Jam juvenis, jam vir, jam se formosior ipso est:

X. At puer flagitiosè conceptus auctus erat sub ligno, et quærebat iter, quo prorumperet, & matrem relinqueret. Plenus uterus turgescit in mediâ arbore. Sarcina inflat matrem; neque dolores habent suas voces; neque Lucina potest appellari verbis parturientis. Similis est tamen enitenti, & arbor curvata frequenter gemit, & irrigatur lachrymis defluentibus. Lenis Lucina adfuit ramis pressis, & adhibuit manus, et pronunciavit voces fœtum expellentes. Arbor dissinditur, et divisо libro profert sarcinam; atque infans vagit, quem Naiades imbuerunt lachrymis matris, postquam collocâssent in molli gramine. Ipse invidia non potuit non laudare vultûs pulchritudinem. Nimirum talis erat, qualia corpora nudorum amorum exhibentur in tabulâ pictâ. Sed ne ornatas pariat differentiam, vel adjice huic leves pharetras aut tolle illis, & erunt omnino similes. Anni volucres tacitè effluunt nobis non cogitantibus, neque est quicquam illis celerius. Ille ortus sorore atque avo suo, qui nupèr abditus arbore, nupèr erat in lucem editus, modò puer pulcherrimus, nunc juvenis, nunc vir, nunc pulchrior est seipso:

NOTÆ.

492. *Ossaque robur agunt*] Hoc est, Ossa in lignum crassius convertuntur.

498. *Subsedit*] Moræ impatiens, seipsam Myrrha præ dolore sub corticem occultavit.

500. *Flet*] Ad Myrrhæ arboris naturam alludit, quæ arbor sponte etiam & illæsa guttas, quas *Stactas* vocant, preciosissimamque Myrrham emittit. *Plin.*

Jam

Jam placet & Veneri, matriſque ulciſcitur ignes.
Namque pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius exſtanti deſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum Dea reppulit. Altius actum
Vulnus erat ſpecie; primòque fefellerat ipſam.
Capta viri formâ non jam Cythereïa curat
Littora; non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piſcoſamque Cnidon, gravidamve Amathunta metalli.
Abſtinet & cœlo; cœlo præfertur Adonis.
Hunc tenet; huic comes eſt; aſſuetaque ſemper in umbrâ
Indulgere ſibi, formamque augere colendo,
Per juga, per ſilvas, dumoſaque ſaxa vagatur
Nuda genu, veſtem ritu ſuccincta Dianæ:
Hortaturque canes; tutæque animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celſum in cornua cervum,
Aut agitat damas; à fortibus abſtinet apris,
Raptoreſque lupos, armatoſque unguibus urſos
Vitat, & armenti ſaturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas (ſi quid prodeſſe monendo
Poſſit,) Adoni, monet. Fortiſque fugacibus eſto,
Inquit; in audaces non eſt audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius eſſe periclo:
Neve feras, quibus arma dedit Natura, laceſſe;
Stet mihi ne magno tua gloria. Non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movêre, leones,
Setigeroſque ſues, oculoſque, animoſque ferarum.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri;
Impetus eſt fulvis & vaſta leonibus ira:
Inviſumque mihi genus eſt. Quæ cauſa, roganti,

nunc etiam gratus eſt Veneri, atque vindicat amores genitricis. Namque dum puer pharetratus præbet ſuavia parenti, imprudens vulneravit ejus pectus ſagittâ prominente. Dea vulnerata manu rejecit filium. Plaga erat profundior quàm videbatur, atque primò ipſam latuerat. Correpta pulchritudine viri, jam contemnit oras Cytherëas: non revertitur Paphon circumdatam profundo mari; aut Cnidon piſcoſam, aut Amathunta abundantem metallo. Relinquit etiam cœlum. Adonis anteponitur cœlo. Hunc tenet; hunc comitatur: & quæ ſolita erat ſemper ſibi placere in umbrâ, & otio, atque augere pulchritudinem colendo, errat per cacumina montium, per nemora, & rupes ſentibus biſpidas, nuda genu, atque habens veſtes collectas ad modum Dianæ. Atque inſtigat canes, & perſequitur animalia quæ ſine magno periculo poſſint capi, aut velocis lepores, aut cervum cornibus ſublimem, aut damas. Recedit à trucibus apris. Effugit lupos rapaces, & urſos inſtructos unguibus, & leones expletos cæde armenti. Hortatur te etiam, Adoni, ut hos metuas, ſi quid poſſit promovere hortando. Atque, inquit, Eſto acer in timidas feras: Fortitudo non eſt ſecura adverſus audaces. Noli eſſe imprudens meo damno, juvenis; neve irrita feras, quibus natura præbuit tela; ne tua laus mihi magno veniat. Neque anni, neque forma, neque ea quæ Venerem demulſerunt, tangunt leones, et apros ſetoſos, & oculos & ferocitatem ferarum. Sues aſperi gerunt fulmen in obliquis dentibus: Eſt impetus & acris ira fulvis leonibus; atque genus eſt mihi inviſum. Quamobrem, afferam rationem petenti,

NOTÆ.

524. *Ignes*] Quos ut refert Apollodorus, Venus Myrrhæ à quâ contemnebatur, immiſerat.

525. *Puer*] Amor Veneris.

529. *Cythereïa*] Cythera inſula juxta Cretam, Veneri dicata, quòd è ſpumâ maris nata, ad eam primùm conchâ perveniſſe fertur.

531. *Cnidon*] Urbs fuit in Cariæ promontorio, Veneri ſacra, quò ad videndum Deæ ſignum, quod ſculpſerat Praxiteles, undique olim confluebant.

538. *Pronos*] *In fugam propenſos*; quibus etiam natura pedes anteriores finxit breviores.

550. *Fulmen*] Quia vis fulminea eſſe videtur, ita obvia quæque dentibus apri proterunt. Vide l. 1. v. 305.

Dicam,

Dicam, ait; & veteris monſtrum mirabere culpæ.
Sed labor inſolitus jam me laſſavit; & ecce
Opportuna ſuâ blanditur populus umbrâ;
Datque torum ceſpes. Libet hâc requieſcere tecum,
Et requievit, humo: preſſitque & gramen, & ipſum.
Inque ſinu juvenis poſitâ cervice renidens
Sic ait, ac mediis interſerit oſcula verbis.

XI. Forſitan audieris aliquam certamine curſûs
Veloces ſuperâſſe viros. Non fabula rumor
Ille fuit; ſuperabat enim. Non dicere poſſes,
Laude pedum, formæne bono præſtantior eſſet.
Scitanti Deus huic de conjuge, Conjuge, dixit,
Nil opus eſt, Atalanta, tibi. Fuge conjugis uſum;
Nec tamen effugies; teque ipſâ viva carebis.
Territa ſorte Dei per opacas innuba ſilvas
Vivit; & inſtantem turbam violenta procorum
Conditione fugat: Nec ſum potiunda, niſi, inquit,
Victa priùs curſu. Pedibus contendite mecum.
Præmia veloci conjux thalamique dabuntur;
Mors pretium tardis. Ea lex certaminis eſto.
Illa quidem immitis: ſed (tanta potentia formæ eſt:)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſûs ſpectator iniqui;
Et, Petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnârat amores.
Ut faciem, & poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina fias,
Obſtupuit: tollenſque manus, Ignoſcite, dixit,
Quos modò culpavi; nondum mihi præmia nota,
Quæ petieretis, erant. Laudando concipit ignem;
Et, ne quis juvenum currat velociùs, optat;
Invidiâque timet. Sed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.

inquit; & miraberis prodigium ex antiquo ſculare ortum. Verùm labor inſuetus jam me defatigavit; atque ecce populus idonea invitat nos ſuâ umbrâ, & ceſpes præbet lectum. Placet requieſcere tecum in hoc ſolo, atque requievit; et in herbam atque in ipſum recubuit. Atque feſtiva demiſſo capite, in gremium juvenis ſic ait; ac interponit ſuavia mediis verbis.

XI. Fortè audîris quandam puellam viciſſe viros celeres certamine curſûs. Ille rumor non fuit falſus, nam mehercule vicit. Neque poſſes cognoſcere eſſetne melior virtute pedum, an laude pulchritudinis. Cùm interrogaret Deum de marito; nihil, inquit tibi opus eſt marito, Atalanta. Vita uſum mariti. Neque tamen vitabis; atque ad hunc viva tuâ formâ privaberis. Attenita reſponſo Dei, vitam agit cœlibem per obſcura nemora; atque ſævo à nuptiis ſuis, deterret importunum numerum procorum duram illis proponendo *legem; neque, ait, ſum obtinenda, niſi antè ſuperata ſim curſu. Certate mecum pedibus. Uxor & thalami cedent in mercedem ei qui me curſu vicerit; mors* erit *præmium lentis: ea ſit conditio contentionis. Illa quidem crudelis: ſed tanta eſt vis pulchritudinis, caterva imprudens procorum acceſſu eâ lege. Hippomenes ſederat ſpectator curſûs iniqui, atque dixerat, Et uxor à quoquam expetitur per tanta diſcrimina? atque arguerat immodicos amores juvenum. Poſtquam ſpectavit vultus, & corpus derepto amictu, quale meum eſſ, vel quale tuum, ſi muteris in puellam, attonitus eſt; & tendens manus, Parcite, inquit, quos nuò damnavi: Merces, quam cuperetis, nondum erat mihi perſpecta. Laudando incidit in amorem atque cupit ne quis juvenum currat celeriùs, & metuit præ livore. Verùm, ait, quamobrem ſors hujus à me omittitur inexperta.*

NOTÆ.

565. *Atalanta*] Hæc Schœnei fuit filia, quanquam cum aliâ Jaſii ita confuderunt autores, ut utrius fuerit difficile ſit cognoſcere.

566. *Teque ipſa viva carebis*] Quia in leonam mutata eſt.

567. *Sorte Dei*] Apollinis reſponſo.

579. *Fias*] Adonin Venus alloquitur.

Au-

Audentes Deus ipſe juvat. Dum talia ſecum
Exigit Hippomenes; paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythicâ non ſecius ire ſagittâ
Aönio viſa eſt juveni; tamen ille decorem
Miratur magìs: & curſus facit ipſe decorem.
Aura refert oblata citis talaria plantis:
Tergaque jactantur crines per eburnea, quæque
Poplitibus ſuberant picto genualia limbo:
Inque puellari corpus candore ruborem
Traxerat. Haud aliter, quàm cùm ſuper atria velum
Candida purpureum ſimulatas inficit umbras.
Dum notat hæc hoſpes; decurſa noviſſima meta eſt:
Et tegitur feſtâ victrix Atalanta coronâ.
Dant gemitum victi; penduntque ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritus horum
Conſtitit in medio; vultuque in virgine fixo,
Quid facilem titulum ſuperando quæris inertes?
Mecum confer, ait. Seu me fortuna potentem
Fecerit; à tanto non indignabere vinci,
Namque mihi genitor Megareus, Oncheſtius illi;
Eſt Neptunus avus; pronepos ego regis aquarum:
Nec virtus citra genus eſt. Seu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen.
Talia dicentem molli Schœneïa vultu
Aſpicit: & dubitat, ſuperari an vincere malit.
Atque ita; Quis Deus hunc formoſis, inquit, iniquus
Perdere vult? charæque jubet diſcrimine vitæ
Conjugium petere hoc? Non ſum me judice tanti.
Nec formâ tangor. Poteram tamen hâc quoque tangi.

Deus ipſe auxilio eſt audacibus. Dum Hippomenes talia ſecum volvit, puella tranſcurrit greſſu alato. Quæ quamvis videbatur Aönio Juveni non aliter ferri, quàm telum Scythicum; tamen ille magìs ſtupet in formoſâ, & curſus ipſe reddit formam. Ventus occurrens levibus pedibus retrofert talaria; & capilli fluitant per dorſum eburneum, itemque genualia quæ ſubêrant poplitibus verſicolori faſciâ; atque corpus contraxerat ruborem virgineo candore mixtum: non ſecus ac cùm linteum purpureum tingit imagines pictas ſuper atria alba. Dum hoſpes hæc obſervat, ultima meta eſt præterita: & Atalanta ſuperior velatur coronâ ſolenni. Superati ſuſpirant, atque exſolvunt pœnas ex pacto. Hippomenes tamen in medio ſtans, non hæſit repulſus exitio horum juvenum: atque oculis fixis in puellâ, Quamobrem, ait, ſectaris facilem gloriam vincendo ignavos? Mecum congredere. Sive fortuna me præſtiterit ſuperiorem, non dolebis à tanto viro ſuperari. Namque mihi pater eſt Megareus, illi Oncheſtius. Neptunus eſt avus; ego pronepos Dei, aquarum: neque virtus eſt inferior, reportabis magnam & æternam laudem, Hippomene ſuperato. Schœneïa intuetur talia proferentem languentibus oculis, & incerta eſt malit vinci an vincere. Atque ita, inquit, Quis Deus infenſus pulchris cupit iſtum perimere, atque cogit quærere connubium periculo vitæ? Non ſum tanti, meo judicio. Neque moveor pulchritudine: attamen poteram etiam moveri iſtâ.

NOTÆ.

588. *Scythicâ*] Quam Scythæ, Europæ itemque Aſiæ populi Septentrionales, maximis viribus & ſummâ arte ſolent emittere.

589. *Aönio*] *Bœotico:* namque *Aönia* dicta eſt Bœotiæ regio montana, Bœoticum autem fuiſſe Hippomenem in ſequentibus patebit.

591. *Talaria*] Ut alatos calceos intelligas.

595. *Haud aliter*] Non aliter, inquit, candidum Atalantæ corpus ruborem contraxerat, quàm cùm aulæum purpureum in dealbatis atriis extentum ſolet umbrâ rubicundâ parietes inficere.

597. *Hoſpes*] Hippomenes in Scyron delatus.

605. *Oncheſtius*] Megareo tamen Hyginus Neptunum patrem aſſignat.

611. *Atque ita*] *Et ſecum loquuta eſt.*

Sed quòd adhuc puer eſt; non me movet ipſe, ſed ætas.
Quid, quòd ineſt virtus, & mens interrita leti?
Quid, quòd ab æquoreâ numeratur origine quartus?
Quid, quòd amat, tantique putat connubia noſtra,
Ut pereat; ſi me ſors illi dura negârit?
Dum licet, hoſpes, abi; thalamoſq; relinque cruentos.
Conjugium crudele meum eſt. Tibi nubere nulla
Nolet: & optari potes à ſapiente puellâ.
Cur tamen eſt mihi cura tui, tot jam antè peremptis?
Viderit: intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non eſt; agiturque in tædia vitæ.
Occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
Indignamque necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria noſtra ferendæ.
Sed non culpa mea eſt. Utinam deſiſtere velles!
Aut, quoniam es demens, utinam velocior eſſes!
At quàm virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah, miſer Hippomene, nollem tibi viſa fuiſſem!
Vivere dignus eras. Quòd ſi felicior eſſem;
Nec mihi conjugium fata importuna negarent;
Unus eras, cum quo ſociare cubilia poſſem.
Dixerat; utque rudis, primoque Cupidine tacta,
Quid facit ignorans, amat, & non ſentit amorem.
Jam ſolitos poſcunt curſus populuſque, paterque;
Cùm me ſollicitâ proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes: Cythereïa, comprecor, auſis
Adſit, ait, noſtris; & quos dedit, adjuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motaque ſum, fateor, nec opis mora longa dabatur.
Eſt ager, indigenæ Tamaſenum nomine dicunt;

Verùm quid adhuc eſt adoleſcens: ipſe non me tangit, ſed illius adoleſcentia. Quid quòd virtute eſt præditus, & animus mortis contemptor? Quid quòd recenſetur quartus à ſtirpe æquoreâ? Quid quòd amat, & tanti ducit noſtra conjugia, ut intereat, ſi crudelis fortuna me ab eo abſtulerit? Diſcede dum potes, ô peregrine, atque deſere thalamos ſanguinolentos. Meum connubium eſt ferale. Nulla puella *non cupiet tibi nubere; & potes deſiderari à prudente virgine. Quamobrem tamen ſim de te ſolicita, tot jam antè occiſis: Cogitet* ipſe: *pereat; ſiquidem non eſt deterritus nece tot procorum; atque fertur in odium vitæ. Adeòque hic maclabitur, quia cupivit vitâ frui mecum? Atque immeritam patietur mortem præmium amoris; Victoria noſtra non poterit ſuſtinere invidiam. At vitio non ſit meo. Utinam velles incæptum omittere! Vel ſiquidem es inſanus, utinam eſſes celerior! At quàm virgini conveniens eſt vultus in facie puerili! Ah infelix Hippomene, nollem à te conſpecta fuiſſem! Meritus eras vivere. Quòd ſi eſſem beatior, neque ſors difficilis me prohiberet à nuptiis, unus eras cum quo poſſem commuues habere thalamos. Abſolverat; atque tanquam amandi imperita, & primo Amore correpta, neſciens quid agat, amat, neque ſentit amorem. Jam populus & parens flagitant curſus conſuetos, cùm Hippomenes filius Neptuni me precatur verbis anxiis Citherëia, quæſo, adjuvet noſtra incæpta; & tueatur amores quos mihi injecit. Ventus benignior pertulit ad me humilem orationem; atque tacta ſum, agnoſco. Neque longum tempus concedebatur ad auxilium ferendum. Eſt arvum pars optima terræ Cypriæ:*

NOTÆ.

617. *Æquoreâ*] Neptuni, Hippomenis avi.

620. *Dum licet, hoſpes*] Apoſtrophe eſt ad Hippomenem, quem etſi amicè videtur admonere Atalanta, ne ſecum currendo certet, ſecum tamen ipſa hæc loquitur.

639. *Me*] Me Venerem. Venus enim hæc refert Adonidi.

644. *Tamaſenum*] Tamaſenum in quindecim Cypri oppidis à Plinio, itemque aliis recenſetur. Verùm non inde, ſed ex Heſperidum hortis Theocriti interpres hæc mala allata ſcripſit.

Telluris

Telluris Cypriæ pars optima : quem mihi priſci
Sacravêre ſenes : templiſque accedere dotem
Hanc juſſêre meis. Medio nitet arbor in arvo ;
Fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria fortè meâ veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu ; nullique videnda, niſi ipſi,
Hippomenèn adiî ; docuique, quis uſus in illis.
Signa tubæ dederant ; cùm carcere pronus uterque
Emicat, & ſummam celeri pede libat arenam.
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adjiciunt animos juveni clamorque, favorque,
Verbaque dicentum, Nunc, nunc incumbere tempus :
Hippomene, propera. Nunc viribus utere totis.
Pelle moram : vinces. Dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magìs his Schœneïa dictis.
O quoties, cùm jam poſſet tranſire, morata eſt :
Spectatoſque diu vultus invita reliquit !
Aridus è laſſo veniebat anhelitus ore :
Metaque erat longè. Tum denique de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.
Obſtupuit virgo ; nitidique cupidine pomi
Declinat curſus ; aurumque volubile tollit.
Præterit Hippomenes. Reſonant ſpectacula plauſu.
Illa moram celeri, ceſſataque tempora curſu
Corrigit : atque iterum juvenem poſt terga relinquit.
Et rurſus pomi jactu remorata ſecundi,
Conſequitur, tranſitque virum. Pars ultima curſûs
Reſtabat : Nunc, inquit, ades, Dea muneris auctor :
Inque latus campi, quò tardiùs illa rediret,
Jecit ab obliquo nitidum juveniliter aurum.
An peteret, virgo viſa eſt dubitare : coëgi

accolæ appellant Tamaſenum ; quod antiqui ſenes mihi ſacrum fecerunt, atque voluerunt hoc domum jungi meis templis. In mèdio campo ſplendet arbor flavas habens frondes, ramis ſtrepentibus fulvo auro. Inde rediens fortè portabam tria poma aurea direpta meâ manu, atque numini inſpicienda, niſi ipſi : ad Hippomenem acceſſi ; atque indicavi quæ eorum eſſet utilitas. Tubæ indicium fecerant, cùm uterque parati evolant repagulo atque leviter tangunt ſupremam arenam veloci pede. Crederes illos poſſe percurrere æquora ſicco paſſu, atque incedere ſuper ſpicas flavæ ſegetis erectas. Clamor & favor addunt animos juveni, itemque voces dicentium. Nunc, nunc tempus inſtandi, Hippomene, feſtina. Nunc, utere totis viribus. Tollè moras, victor eris. Incertum eſt heros Megareïus, an puella Schœneïa magìs lætetur his verbis. O quoties diſtulit, cùm jam poſſet præterire, atque ægrè deſeruit faciem diu ſpectatam ! Siccus ſpiritus prodibat ex defeſſo ore ; atque meta procul ſtabat. Tum denique pronepos Neptuni abjecit unum ex fructibus arboreis. Puella mirata eſt, atque correpta *deſiderio pulchri pomi, deflectit à curſu, & colligit rotundum aureum malum. Hippomenes antevertit.*

Circus perſonat plauſu. Illa reparat moram, & tempora omiſſa velocitate curſûs ; atque iterum deſerit juvenem à tergo : atque rurſus retardata jactu ſecundi pomi aſſequitur & præterit virum. Pars noviſſima curſûs ſupererat ; Jam, inquit, propitia eſto Dea auctor doni ; atque ut illa ſeriùs reverteretur, miſit ſtrenuè ſplendidum pomum ab obliquo. Puella viſa eſt ambigere an peteret : coëgi

NOTÆ.

652. *Signa*] Quibus currendi tempus ſignificaretur.

Ib. *Carcere*] Pro *Carceribus*. Carceres enim ſunt funes illi, qui prætenduntur equis curſuris, ut omnes unà emittantur.

663. *Aridus*] Siccus & difficilis. Significat Hippomenem laſſum fuiſſe.

669. *Ceſſataque*] Quibus Atalanta ab inſtituto curſu ceſſaverat.

Tollere; & adjeci ſublato pondera malo:
Impediîque oneris pariter gravitate, morâque.
Neve meus ſermo curſu ſit tardior illo;
Præterita eſt virgo; duxit ſua præmia victor.
Dignane, cui grates ageret, cui thuris honorem
Ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit:
Nec mihi thura dedit. Subitam convertor in iram:
Contemnique dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caveo: meque ipſam exhortor in ambos.
Templa Deûm Matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto, nemoroſis abdita ſilvis,
Tranſibant: & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illîc concubitûs intempeſtiva cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita noſtro.
Luminis exigui fuerat prope templa receſſus,
Speluncæ ſimilis, nativo pumice tectus;
Religione ſacer priſcâ: quò multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra Deorum.
Hunc init; & vetito temerat ſacraria probro.
Sacra retorſerunt oculos; turritaque Mater,
An Stygiâ ſontes, dubitavit, mergeret undâ.
Pœna levis viſa eſt, Ergo modò lævia fulvæ
Colla jubæ velant: digiti curvantur in ungues;
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit. ſummæ caudâ verruntur arenæ.
Iram vultus habet: pro verbis murmura reddunt;
Pro thalamis celebrant ſilvas: aliiſque timendi
Dente premunt domito Cybeleïa fræna leones.
Hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum,
Quæ non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbent,

colligere; atque addidi gravitatem pomo correptos atque cohibui curſum *pariter pondere oneris, & morâ. Neve mea oratio ſit longior illo curſu, puella eſt ponè relicta: victor duxit* Atalantam *ſucceſſûs ſui præmium. Dignane fui, cui gratias ageret, cui præberet honorem thuris, Adoni? Neque ingratus egit gratias, neque mihi thura obtulit. Continuò iraſcor, atque indignans me eſſe negleƈtam, caveo exemplo ne contemnar à poſteris; atque meipſam incendo adverſus utrumque. Præteribant delubra, quæ olim inclytus Echion poſuerat ex voto matri Deorum in nemore opaco; atque longa via coëgit* eos *requieſcere. Ibi importunum deſiderium concubitûs, immiſſum à noſtrâ potentiâ, invadit Hippomenen. Locus ſeceſſui aptus antro erat ſimilis, & pauco lumine illuſtratus prope templum, obduƈtus nativo pumice, ſacer antiquâ religione: quò Sacerdos comportaverat plurimas effigies ligneas antiquorum Deorum. Hunc ingreditur, atque violat ſacraria coitu prohibito. Simulacra Deorum reflexerunt oculos, mater turrita incerta fuit an deturbaret nocentes ad inferos. Supplicium viſum eſt parvum. Adeòque fulvæ jubæ tegunt cervicem paulò antè mollem & ſine pilis, digiti ſinuantur in ungues: arma fiunt ex humeris: tota moles ducitur in pectus: ultima terra trahitur caudâ. Facies præ ſe fert iram: emittunt murmura pro vocibus; pro cubiculis colunt nemora; atque leones aliis metuendi mandunt fræna quæ Cybele* imponit *dente manſueto. Tu,* Adoni, *mihi dilecte, hos vita, & cum his omne genus ferarum, quæ non fugiunt, ſed repugnant;*

NOTÆ.

686. *Deûm matri*] Cybele.

Ib. *Echion*] Unus fuit ex Cadmi ſociis.

696. *Turrita*] Cybelę eſt, quam turrigeram, ſeu turritâ coronâ ideo ornatam, voluerunt; quòd, cùm ſit terra ipſa, turribus munitas urbes ſuſtineat: vel, ut in Faſtis ipſa docet Ovid.

Quòd primis turres urbibus illa dedit.

701. *Caudâ*] Caudam leonem animi eſſe indicem, ut aures equorum, ſcribit *Plinius*. Nam immota placidum, mota iratum ſignificat.

704. *Premunt*] Hoc ideo dicit, quòd Cybeles currum à leonibus trahi antiqui voluerint.

Effuge;

Effuge: ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
XII. XIII. Illa quidem monuit; junctiſque per aëra cygnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Fortè ſuem lætebris veſtigia certa ſecuti
Excivêre canes; ſilviſque exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: trepidumque, & tuta petentem
Trux aper inſequitur: totoſque ſub inguine dentes
Abdidit; & fulvâ moribundum ſtravit arenâ.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis; & albas
Flexit aves illuc. Utque æthere vidit ab alto
Exanimem, inque ſuo jactantem ſanguine corpus;
Deſiluit: pariterque ſinus, pariterque capillos
Rupit; & indignis percuſſit pectora palmis.
Queſtaque cum fatis, At non tamen omnia veſtri
Juris erunt, inquit: luctûs monumenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitaque mortis imago
Annua plangoris peraget ſimulamina noſtri.
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere menthas,
Perſephone, licuit? nobis Cinyreïus heros
Invidiæ mutatus erit? Sic fata, cruorem
Nectare odorato ſpargit: qui tactus ab illo
Intumuit; ſic, ut pluvio perlucida cœlo
Surgere bulla ſolet, Nec plenâ longior horâ
Facta mora eſt, cùm flos è ſanguine concolor ortus.

ne tua virtus ſit luctuoſa utrique noſtrûm.

XII. XIII. *Illa quidem ſic hortata eſt; atque cygnis currui admotis viam ingreditur per aërem: ſed virtus* Adonidis *adverſatur monitis. Fortè canes inſiſtentes certis veſtigiis exciverunt aprum latibulis; & juvenis Cinyreïus vulneraverat illum ictu obliquo volentem egredi ſilvis. Continuò ſævus aper excuſſit venabula infecta ſuo ſanguine roſtro adunco; atque perſequitur pavidum & quærentem locum ſecurum, et infixit totos dentes ſub inguine; et proſtravit moribundum in flavam arenam. Nondum Cytherea vecta levi curru per medium aërem alis cygnorum appulerat Cyprum: agnovit longè gemitum morientis; atque illuc flexit candidas volucres; et cùm vidit exſanguem ab excelſo aëre, et volventem corpus in ſuo cruore, properè deſcendit; atque ſimul diſcerpſit veſtes et comam, & planxit pectus manibus immeritis. Atque objurgans fata, At tamen, ait, cuncta non erunt veſtræ ditionis? ſemper ſupererunt indicia mei doloris; atque annua celebratio mortis exhibita referet imaginem noſtri luctûs. At ſanguis vertetur in florem. Potuiſtine olim, Proſerpina, mutare membra muliebria in fragrantes menthas? Et invidebit aliquis Cinyreïum puerum transformari? Sic loquuta, injecit nectar odoratum in ſanguinem? qui ab illo tinctus inflatus eſt, quemadmodum bulla pellucida conſuevit excitari cœlo pluvio. Neque ſpatium longius fuit integrâ horâ, cùm flos ejuſdem coloris natus eſt ex cruore.*

NOTÆ.

708. *Cygnis*] Quibus, ut & columbis, Veneris currus trahitur.

715. *Aper*] Cujus formam Martem volunt induiſſe; ut puerum, ſibi in amoribus importunum, inſciâ Venere, occideret.

723. *Indignis*] Id eſt, indignè.

727. *Simulamina*] *Adonia* vocabantur ſacra, quæ in Adonidis honorem quotannis celebrabantur.

730. *Perſephone*] *Proſerpina* eſt Ditis conjux, quæ pellicem Mentham in cognominem herbam mutavit.

Ibid. *Nobis invidiæ erit*] In nos invidiam concitabit.

Qualem punica conſueverunt producere, quæ tegunt granum ſub molli cortice: cæterùm brevis eſt ejus uſus: namque venti idem, qui illi *præbent nomen, dejiciunt parum firmum, & fragilem nimiâ levitate.*

Qualem, quæ lento celant ſub cortice granum,
Punica ferre ſolent: brevis eſt tamen uſus in illo.
Namque malè hærentem, & nimiâ levitate caducum
Excutiunt idem, qui præſtant nomina, venti.

NOTÆ.

737. *Punica*] Quæ & mala granata dicuntur.

739. *Nomina*] In Anemonem Adonis converſus fuit, cujus *flos*, ut inquit Plinius, lib. 1. cap. 23. *nunquam ſe aperit, niſi vento ſpirante, unde et nomen accepit,* ἄνεμος enim ſignificat *ventus.*

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON

LIBER XI.

ARGUMENTUM.

HINC cùm Thraciæ mulieres illum discerpsissent, in arbores mutatæ sunt. Tum Bacchus è Thraciâ recessit, & Midæ pro Sileno restituto auri copiam fecit. Cujus cùm illum pœniteret, in Pactolo lotus, arenas ejus aureas reddidit. Postea Phœbus pro iniquo judicio aures illi asininas tribuit. Quo facto, Trojæ mœnia, humanam indutus formam, exstruxit. Hanc urbem postquam cepit Hercules, Hesionem Telamoni uxorem dedit: quandoquidem Peleus jam Thetidem post multas ejus transformationes duxerat: & ad Ceycem postea profectus, Dædalionem in accipitrem, & lupum in lapidem conversum, partim intellexerat, partim ipse viderat. Accidit deinde, ut Alcyone, marito post naufragium sub Morphei figurâ per somnum conspecto, in avem sicut & maritus, mutaretur. Quos in aëre volantes cùm animadvertissent quidam, Æsacum quondam in mergum, qui tum fortè aderat, meminerunt transformatum.

I. CArmine dum tali silvas, animosque ferarum,
Threïcius vates, & saxa sequentia ducit;
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percussis sociantem carmina nervis. 5

INTERPRETATIO.

I. *Dum poëta Thracius trahit ejusmodi carmine nemora, atque ferocitatem brutorum, cum silicibus obsequentibus; ecce Cicones, mulieres habentes pectora insania velata pellibus ferinis, advertunt Orpheum jungentem versus chordis tactis è cacumine colli.*

NOTÆ.

1. *Animosque ferarum*] Intelligamus ferorum hominum animos ab Orpheo fuisse excultos.

2. *Vates*] *Orpheus* Thracius.

3. *Nurus Ciconum*] Pro bacchantibus Thraciis mulieribus posuit: sunt enim Cicones Thraciæ populi ad Ismarum montem.

Ex quibus una, capillis agitatis leni vento, Ecce, inquit, ecce, hic eſt noſtri contemptor; atque intorſit jaculum in os ſonorum poëtæ Apollinei. Quod tectum frondibus inuſſit ſignum ſine plagâ. Alteri fuit ſaxum pro telo, quod jactum ſuperatum eſt in ipſo aëre concentu vocis & lyræ, ac veluti ſupplex pro talibus incœptis jacuit ante pedes. Verùm tumultus audax augetur; et modus nullus eſt; atque veſanæ furiæ inter illas dominantur. Atque omnia jacula eſſent ſuperata cantu; ſed inſana vociferatio, et tibia Berecynthia cornu inflato, et tympana, et plauſus, et Bacchei ululatus obſtiterunt ſono citharæ. Tum denique lapides rubuerunt cruore poëtæ non exauditi. Ac primùm Bacchæ disjecerunt aves innumeras, et ſerpentes, et turbam ferarum, etiamnum admirantium vocem cantantis, quæ gloria erant theatri Orphei, inde vertuntur in Orpheum manibus ſanguinolentis, atque concurrunt ut aves, ſi quando vident noctuam errantem de die: atque ut in amphitheatro utrinque repleto cervus mane perituras in arenâ, eſt præda canum; ita Bacchæ *invadunt poëtam, & ſimul jaciunt in illum thyrſos foliis virentibus, neutiquam paratos in hunc uſum. Hæ jaciunt teſpites, illæ ramos exciſos ex arboribus, pars ſaxa. Et ne arma deſint veſaniæ, fortè tauri arabant agros vomere impacto; nec longè hinc fortes agricolæ eruebant terram aſperam, parantes fructum multo ſudore:*

E quibus una, levem jactato crine per auram,
En, ait, en hic eſt noſtri contemptor: & haſtam
Vatis Apollinei vocalia miſit in ora.
Quæ foliis præſuta notam ſine vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt: qui miſſus, in ipſo
Aëre concentu victus vociſque, lyræque eſt;
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis,
Ante pedes jacuit. Sed enim temeraria creſcunt
Bella: moduſque abiit: inſanaque regnat Erynnis.
Cunctaque tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanaque, plauſuſque, & Bacchei ululatus
Obſtrepuêre ſono citharæ. Tum denique ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine vatis.
Ac primùm attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, angueſque, agmenque ferarum,
Mænades Orpheï titulum rapuêre theatri;
Inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris:
Et coëunt, ut aves; ſi quando luce vagantem
Noctis avem cernunt: ſtructoque utrinque theatro
Ceu matutinâ cervus periturus arenâ,
Præda canum eſt: vatemque petunt; & fronde virenti
Conjiciunt thyrſos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices. Neu deſint tela furori;
Fortè boves preſſo ſubigebant vomere terram:
Nec procul hinc multo fructum ſudore parantes
Dura lacertoſi fodiebant arva coloni;

NOTÆ.

9. *Foliis*] Thyrſos ſeu haſtas Baccharum hederâ vel pampino veſtitas.

11. *Victus*] Ut hinc quantùm ad mitigandos ferorum hominum animos valeat eloquentia, liceat colligere.

16. *Berecynthia*] Cujuſmodi in ſacris Cybeles, quæ Berecynthia à Berecyntho Phrygiæ monte dicitur, ut conſueverant.

22. *Mænades*] Bacchæ, quibus ἀπὸ τῦ μαίνεσθαι, à *furendo*, illum datum nomen.

Ibid. *Rapuêre*] Solent verò ſeditioſi homines in illos primùm furere, qui ſapientibus aurem præbent facilem, ut tandem hos quoque reſcindant.

25. *Noctis avem*] Noctuam, bubonem, aut hujus generis aliquam.

Ibid. *Utrinque*] Amphitheatro, in quo ſpectacula matutina, ubi cum beſtiis pugnabant; & meridiana, ubi qui ſuperfuerunt ex beſtiarum pugnâ, inter ſe dimicabant. Lipſ. Saturn. Lib. 3. Cap. 15.

28. *Non hæc*] Sed magis ad lætitiæ uſus.

Agmine

Agmine qui viſo fugiunt, operiſque relinquunt
Arma ſui: vacuoſque jacent diſperſa per agros
Sarculaque, raſtrique graves, longique ligones.
Quæ poſtquam rapuêre feræ, cornuque minaci
Divellêre boves, ad vatis fata recurrunt:
Tendentemque manus, atque illo tempore primùm
Irrita dicentem, nec quicquam voce moventem,
Sacrilegæ perimunt. Perque os (proh Jupiter!) illud,
Auditum ſaxis, intellectumque ferarum
Senſibus, in ventos anima exhalata receſſit.
Te mœſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum
Te rigidi ſilices, tua carmina ſæpe ſecutæ
Fleverunt ſilvæ: poſitis te frondibus arbos
Tonſacomam luxit: lachrymis quoq; flumina dicunt
Increviſſe ſuis: obſcuraque carbaſa pullo
Naïdes, & Dryades, paſſoſque habuêre capillos.
Membra jacent diverſa locis. Caput, Hebre, lyramque
Excipis; & (mirùm) medio dum labitur amne,
Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: reſpondent flebile ripæ.
Jamque mare invectæ flumen populare relinquunt;
Et Methymnææ potiuntur littore Leſbi.
Hic ferus expoſitum peregrinis anguis arenis
Os petit, & ſparſos ſtillanti rore capillos.
Tandem Phœbus adeſt: morſuſque inferre parantem
Arcet; & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat; & patulos, (ut erant) indurat hiatus,
Umbra ſubit terras: &, quæ loca viderat antè,
Cuncta recognoſcit. Quærenſque per arva piorum

Qui viſâ turbâ evadunt, & abjiciunt inſtrumenta ſui facinoris: atque ſarcula & ponderoſa raſtra, & longi ligones jacent ſparſi per latos campos. Quæ poſtquam ſævæ Bacchæ abſtulerunt, atque ſuſtulerunt cornua minacia tauris, recurrunt ad necem poëtæ; atque ſceleſtæ mactant porrigentem manus, & tunc primùm vana verba proferentem; nec quicquam promoventem voce; & (proh Jupiter!) Spiritus emiſſus in auras abiit per illud os quod etiam ſilices ſecuti ſunt, & quod erat intellectum ſenſibus ferarum. Triſtes aves, agmina ferarum, dura ſaxa, nemora ſæpe flexa tuis verſibus, te luxerunt, Orpheu: Arbores habentes comam tonſam te fleverunt foliis amiſſis: ferunt etiam amnes auctos fuiſſe tuis fletibus, & Naïdes & Dryades geſtaverunt vela obſcura nigro colore, & comam ſciſſam. Artus jacent locis diſperſi. Hebre, excipis caput & citharam: atque (mirùm,) dum cithara fértur medio flumine, queritur neſcio quid lugubre, lingua exſanguis murmurat lugubre: ripæ reddunt lugubre. Jamque perductæ ad mare deſerunt amnem patrium, & fruuntur littore Leſbi Methymnææ. Hic ſævus ſerpens Orphei vultum appetit porrectum in littore extero, & comam madidam defluente aquâ. Apollo adeſt denique, atque prohibet nitentem admovere dentes: & indurat in ſaxum os apertum anguis, & conglat rictus (uti tum erant) apertos. Orpheus jam *umbra pervadit terras, & relegit omnia loca quæ antè conſpexerat: atque luſtrans campos piorum*

NOTÆ.

38. *Divellêre*] Ritus fuit diſcerpendi tauros in ſacris Bacchicis.

49. *Naïdes*] Fontium & fluvium Nymphæ; at Dryades ſylvarum.

50. *Membra*] *Membra* tamen Orphei diſcerpti á muſis collecta; & in Dio Macedoniæ condita refert Pauſanias in Bœoticis; Caput in Leſbum Lyram in ſidus novem inſignitum ſtellis relatam ferunt.

54. *Flumen populare*] Fluvium patrium: Hebrus enim Thraciæ fluvius.

55. *Methymnææ*] Fuit Methymna urbs Leſbi optimo vino celebris.

Ib. *Leſbi*] Eſt Leſbos Ægei inſula clariſſima Thraciæ oppoſita, quam hodie Mitylenen ab urbis nomine appellant.

58. *Phœbus*] Apollo Orphei pater, qui filii curam poſt fata ſuſcepit.

61. *Umbra*] Imago, animæ & corporis ſimulachrum.

62. *Arva piorum*] Campos Elyſios.

Inveſit

reperit Eurydicen, & amplectitur ovidis brachiis. Hîc modò uterque ambulant æquis greſſibus; modò ſequitur antecedentem, modò præcedens antevertit; atque Orpheus jam retorquet viſum in ſuam Eurydicen ſecurè.

Invenit Eurydicen, cupidiſque amplectitur ulnis.
Hîc modò conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit:
Eurydicenque ſuam jam tutò reſpicit Orpheus.

II. *Non tamen Bacchus patitur hoc flagitium eſſe inultum; atque indignans vate ſublato ſacrorum ſuorum, repentè compeſcuit ſinuoſâ radice in ſilvis omnes mulieres Thracias, quæ admiſerunt ſcelus. Namque corripuit digitos pedum, ſicuti quælibet ſecuta eſt, & immiſit in terram duram pedum extremitates. Et ſicubi avis cùm implicuit ſuum pedem laqueis, quos ſubdolus auceps texit, & advertit ſe captum eſſe, ſeſe torquet, et ſeſe agitans coarctat laqueos motu; ſic, ut quælibet harum terræ affixa cohæſerat, attonita incaſſum meditabatur fugam: quippe radix flexilis illam impedit, & reprimit ſeſe jactantem. Et dum ſcrutatur ubi ſint articuli, ubi pedes, & ungues, advertit lignum ſupervenire in ſuras & pedes politos. Cùmque triſtiis tentâſſet percutere femur manu, percuſſit lignum: humeri ſunt lignum: & credas lacertos extenſos eſſe veros ramos; neque decipiaris credendo.*

II. Non impunè tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus;
Amiſſoque dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſilvis matres Edonidas omnes,
Quæ fecêre nefas, tortâ radice ligavit.
Quippe pedum digitos, in quantum quæque ſecuta eſt,
Traxit: & in ſolidam detruſit acumine terram.
Utque ſuum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitque teneri,
Plangitur; ac trepidans adſtringit vincula motu:
Sic, ut quæque ſolo defixa cohæſerat harum,
Exſternata fugam fruſtrà tentabat: at illam
Lenta tenet radix, exſultantemque coërcet.
Dumque ubi ſint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues,
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuras.
Et conata femur mœrenti plangere dextrâ;
Robora percuſſit, pectus quoque robora fiunt:
Robora ſunt humeri. Porrectaque bracchia veros
Eſſe putes ramos; & non fallare putando.

III. *Nec ſatis hoc Baccho eſt. Ipſos quoque deſerit agros: Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli, Pactolonque petit: quamvis non aureus illo Tempore, nec caris erat invidioſus arenis. Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:*

III. Nec ſatis hoc Baccho eſt. Ipſos quoque deſerit agros:
Cumque choro meliore, ſui vineta Tymoli,
Pactolonque petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec caris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæque frequentant:

III. Neque iſtud ſatis eſt Baccho: deſtituit etiam ipſos Thraciæ *campos; atque concedit cum agmine meliore in vineta ſui Tymoli & ad Pactolum; quanquam neque tunc erat aureus, neque invidioſus precioſis arenis. Hunc celebrant turba ſolita Satyri, & Bacchæ.*

NOTÆ.

66. *Tutò*] Cùm vivus eandem videndi deſiderio perdidiſſet.

67. *Lyæus*] Liber eſt Pater, ſeu Bacchus, qui curas ſolvit: ἀπὸ τῦ λύειν, à *ſolvendo*.

68. *Vate*] Orpheus enim plurimus in Bacchum pulcherrimos hymnos conſcripſerat; atque inſuper ſacra ejus in Græciam invexerat.

69. *Edonidas*] Thracias; Edones namque populi ſunt Thraciæ.

86 *Meliore*] Quàm qui Orpheum diſcerpſit, *Sui*] *A ſe amati.*

Ib. *Tymoli*] Qui mons eſt Lydiæ optimi vini fertilis.

87. *Pactolon*] Fluvius eſt Lydiæ aureis arenis notiſſimus.

At

At Silenus abeſt. Titubantem anniſque meroque
Ruricolæ cepêre Phryges; vinctumque coronis
Ad regem traxêre Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitemque ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinque dies, & junctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime coëgerat agmen
Lucifer undecimus, Lydos cùm lætus in agros
Rex venit; & juveni Silenum reddit alumno.
Huic Deus optandi gratum, ſed inutile, fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille malè uſurus donis, ait, Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis: nociturâque munera ſolvit
Liber; & indoluit, quòd non meliora petiſſet.
Lætus abit; gaudetque malo Berecynthius heros:
Pollicitamque fidem tangendo ſingula tentat.
Vixque ſibi credens, non altâ fronde virentem
Ilice detraxit virgam: virga aurea facta eſt.
Tollit humo ſaxum: ſaxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu gleba potenti
Maſſa fit. Arentes Cereris decerpſit ariſtas:
Aurea meſſis erat. Demtum tenet arbore pomum:
Heſperidas donâſſe putes. Si poſtibus altis
Admovit digitos; poſtes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaën eludere poſſet.

At Silenus deſideratur. Agreſtes Phryges comprehenderunt vacillantem ætate & vino; atque duxerunt coronatum ſertis ad regem Midan; quem Orpheus Thracius docuerat Orgia cum Eumolpo Athenienſi. Qui ſtatim atque cognovit ſodalem & conſcium ſacrorum, feſtum celebravit voluptuoſe ad hoſpitis adventum, decem diebus; & continuis noctibus. Et jam Phoſphorus undecimus congregaverat excelſum chorum ſtellarum, cùm rex hilaris intrat agros Lydiæ, & reſtituit Silenum Baccho *juveni alumno. Deus lætus* Sileno *nutricio recuperato poteſtatem dedit gratam, ſed fruſtraneam, petendi* quodvis *donum. Ille malè collocaturus beneficium, fac, inquit, ut quicquid attigero corpore mutetur in flavum aurum. Bacchus favet votis, atque præſtitit dona ob futura; atque indoluit, quòd non poposciſſet potiora. Heros Berecynthius diſcedit hilaris, & lætatur malo, & periculum facit veritatis promiſſæ quælibet tangendo. Atque ægrè ſibi confidens, deripuit quera humili virgam virentem foliis; virga facta eſt aurea. Tollit humo ſilicem; ſilex etiam flavet aur. Tetigit etiam ceſpitem; ceſpes mutatur in maſſam* auream *potenti contactu. Detraxit ſpicas aviæ frumenti, meſſis erat aurea. Tractat pomum deceptum ex arbore, credas Heſperidas* id *dediſſe. Si admovit digitos excelſis poſtibus, poſtes videntur fulgere. Cùm ille inſuper abluerat manus aquâ liquidâ, aqua liquida poſſet decipere Danaën.*

NOTÆ.

90. *Silenus*] Bacchi fuit nutritius & pædagogus, ejuſdem comes aſſiduus, ſemper ebrius, quo aſello vehi ſolitus: de quo jam ſuprà lib. 4.

91. *Phryges*] Qui populi fuerunt Minoris Aſiæ Lydis finitimi.

92. *Midan*] Phrygiæ rex fuit per avaritiam factus opulentiſſimus, auri pretio jura omnia exæquare ſolitus: ex quo locus datus fabulæ.

93. *Cui Thracius*] Midan ſacrorum ſolennibus ab Orpheo initiatum, Phrygiam religione exoluiſſe, ſcribit *Juſtin.* lib. 2.

93. *Cecropio*] Athenienſi; Muſæi filio, Orphei diſcipulo, ad differentiam Thracenſis, qui filius Neptuni & Chiones.

97. *Coëgerat*] Id eſt, undecimus dies advenerat. Fingitur autem ſtellas cogere Lucifer ſeu Veneris ſtella, quòd ultima, adventante die, luceat.

102. *Malè uſurus*] *In ſuam perniciem*; parum enim abfuit, quin fame periret Midas.

106. *Berecynthius*] Midas rex Phrygiæ à Berecyntho monte ſic dictus.

114. *Heſperidas*] Heſperi filiæ hortos, aureis pomis pretioſos, habuiſſe dicuntur.

117. *Danaën*] Quæ Acriſii filia imbre aureo, in quem Jupiter ſe mutaverat, eluſa fuit: ut dictum in ſuperioribus.

Vix

Vix ipse continet mente spes suas, fingens omnia aurea. Famuli admoverunt lætanti mensas congestas epulis, neque vacuas panis. Tum verò, sive ille attegerat suâ manu panem, panis durus fiebat. Sive cupiebat mandere epulas dente famelico, epulæ radiabant flava lamina dente appositio. Temperaverat Bacchum auctorem doni aquis limpidis, cerneres aurum liquefactum per os currere. Exsternatus novitate mali, & opulentus, & infelix, cupit vitare divitias atque aversatur quæ modò expetiverat. Nulla affluentia minuit famem: Sitis urens inflammat fauces, & meritus cruciatur ab auro nunc inviso. Atque tendens palmas & splendida brachia ad cœlum, Ignosce, ait, pater Lenæe, deliquimus. Sed oro, miserere, atque subtrahe me huic ruinæ, quæ præ se fert pulchritudinis speciem. Bacchus lene Deorum numen in pristinum statum reduxit agnoscentem deliquisse, & irritam facit fidem promissam donaque exhibita. Neque, inquit, sis obductus auro pravè desiderato, ito ad fluvium proximum claris Sardibus, atque incede occurrens aquis fluentibus per cacumen montis, usquedum pervenias ad fontes fluvii: & submitte tuum caput scaturigini spumanti quà uberrima erumpit: & ablue simul corpus & crimen. Rex ait aquam ad quam jussus erat ire: vis aurea infecit fluvium, & transiit à corpore humano in flumen. Nunc etiam campi pallidi glebis auro indurescunt, semine admisso venæ jam veteris.

IV. Ille odio habens divitias, frequentabat silvas & arva, & Pana degentem semper in speluncis montanis. Sed stupida indoles permansit; & cor fatuum denuo obsuturum eras domino, ut prius. Nam Tmolus excelsus difficili adscensu riget latè

Vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
Omnia. Gaudenti mensas posuêre ministri
Exstructas dapibus, nec tostæ frugis egentes.
Tum verò, sive ille suâ Cerealia dextrâ
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant.
Sive dapes avido convellere dente parabat,
Lamina fulva dapes admoto dente nitebant.
Miscuerat puris auctorem muneris undis,
Fusile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diversque, miserque
Effugere optat opes; &, quæ modò voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: sitis arida guttur
Urit, & inviso meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumque manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam, Lenæe pater; peccavimus, inquit:
Sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.
Mite Deûm numen Bacchus peccâsse fatentem
Restituit, pactamque fidem data munera solvit.
Neve malè optato maneas circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem;
Perque jugum montis labentibus obvius undis
Carpe viam; donec venias ad fluminis ortus.
Spumiferoque tuum fonti, quà plurimus exit,
Subde caput: corpusque simul, simul elue crimen.
Rex jussæ succedit aquæ: vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore cessit in amnem.
Nunc quoque jam veteris percepto semine venæ
Arva rigent, auro madidis pallentia glebis.

IV. Ille perosus opes, silvas & rura colebat,
Panaque montanis habitantem semper in antris.
Pingue sed ingenium mansit: nocituraque, ut antè,
Rursus erant domino stolidæ præcordia mentis.
Nam freta prospiciens latè riget arduus alto

NOTÆ.

118. *Aurea*] Aqua hæc igitur erat instar aurei illius imbris.

122. *Rigebant*] Quia in aurum mutabantur.

125. *Auctorem muneris*] *Bacchum*, per quem vinum intelligitur.

127. *Miser*] Quia auro frui non posset.

132. *Lenæe*] *Bacche*: nam id illi apud Græcos à torculari datum nomen.

135. *Fidem data munera*] Elegans appositio. *Heins.*

137. *Sardibus*] Sardes urbs Lydiæ, Cræsi regia, quam Pactolus præterfluebat.

147. *Panaque*] Pan pastorum Deus, semicaper, & cornutus, de quo Metam. 1.

Tmolus in aſcenſu: clivoque extentus utroque,
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve ceratâ modulatur arundine carmen;
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior judex conſedit; & aures
Liberat arboribus. Quercu coma cærula tantùm
Cingitur; & pendent circum cava tempora glandes.
Iſque Deum pecoris ſpectans. In judice dixit,
Nulla mora eſt. Calamis agreſtibus inſonat ille;
Barbaricoque Midan (aderat nam fortè canenti)
Carmine delinit. Poſt hunc ſacer ora retorſit
Tmolus ad os Phœbi: vultum ſua ſilva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus
Verrit humum Tyrio ſaturatâ murice pallâ:
Inſtructamque fidem gemmis & dentibus Indis
Suſtinet à lævâ; tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus ipſe fuit. Tum ſtamina docto
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſubmittere cannas.
Judicium ſanctique placet ſententia montis
Omnibus. Arguitur tamen, atque injuſta vocatur
Unius ſermone Midæ. Nec Delius aures
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram;
Sed trahit in ſpatium. Villiſque albentibus implet;
Inſtabileſque imo facit: & dat poſſe moveri.
Cætera ſunt hominis: partem damnatur in unam:
Induiturque aures lentè gradientis aſelli.

proſpiciens maria; & porrectus colle duplici hinc terminatur Sardibus, illinc exiguis Hypæpis. Dum Pan ibi glorioſè commendat ſuos verſus mollibus Nymphis, & canit tenuem cantilenam fiſtulâ cerâ compactâ, non veritus eſt ſpernere carmina Apollinea præ ſuis: deſcendit ad iniquum certamen Tmolo arbitro. Arbiter ætate provectior ſedit ſuper ſuo monte, & removit arbores ab auribus: Capilli cærulæi tantùm ſunt redimiti quercu, & glandes pendent circum depreſſa tempora. Iſque intuens Deum pecoris, Nulla, inquit, eſt cunctatio in arbitro. Ille ſonum inſpirat arundinibus campeſtribus, atque demulcet Midæ aures, (nam fortè præſens erat cantanti) cantu inculto. Poſt hunc Tmolus ſacer convertit vultus ad ora Apollinis, ſua ſilva ſecuta eſt vultus. Ille habens caput aureum redimitum lauro ex Parnaſſo petitâ radit terram pallâ imbutâ murice Tyrio; atque tenet à ſiniſtrâ citharam decoram gemmis & ebore: manus altera tractavit plectrum. Illa fuit poſitura artificis. Tam tangit chordas perito pollice; quarum ſuavitate Midæus *Tmolus, Pan cogitur ſubjicere fiſtulam* ſuam Apollinis *lyræ; atque judicium & arbitrium ſancti montis probatur omnibus. Improbatur tamen, & dicitur iniquum oratione ſolius Midæ, ergo Deus prohibet aures fatuas ſervare formam humanam; ſed amplas facit, atque implet piliis albis, & mobiles ab infimâ parte, & facit ut poſſint agitari. Reliqua ſunt hominis: punitur in uno membro, & oneratur auribus aſini tardè incedentis.*

NOTÆ.

151. *Hypæpis*] Hypæpæ, ſeu Hypæpa, fuit urbs Lydiæ Veneri ſacra.

156. *Tmolo*] Deo montis Tmoli. Nam montibus ſua fuerunt numina æquè ac fontibus.

157. *Liberat*] Ab auribus removet: vel auras removet ab arboribus, quibus cingebatur, quò commodius audiat litigatores.

165. *Parnaſſide*] Ex Parnaſſo, Apollini ſacro monte decerptâ.

166. *Saturatâ*] Dibapham, ſeu bis tinctam purpuram intelligit; quam preciofiſſimam Tyro Phœniciæ urbe peti jam ſæpe diximus.

171. *Cannas*] Ex quibus conſtabat victi Dei fiſtula.

174. *Delius*] Apollo in Delo natus.

175. *Stolidas*] Hæc Midæ aurium metamorphoſis, vel ex earum naturali proceritate, vel ex eo quòd hinc inde & ubique Corycæos haberet omnia ſubauſcultantes, quæ ſibi referrent, nata videtur. Cæterùm appoſitiſſimè eâ parte multatus Midas, quâ deliquerat.

V. *Ille quidem occultat caput, atque conatur tegere tiaris purpureis tempora gravata pudendo probro. Aſt famulus ejus, qui conſueverat ferro tondere prolixos crines, iſtud ſpectaverat: qui cùm vereretur propalare ſpectatum probrum, cupiens illud in publicum proferre: neque tamen poſſet ſilentio premere ſeorſum abit, & eruit terram & narrat exiguo foro quales viderit aures domini, & immurmurat terræ erutæ: atque tegit indicium ſuæ vocis terrâ iterum congeſtâ, & foſſis tectis, ſilens abit. Silva ſpiſſa mobilibus cannis ubi cœpit creſcere; atque, ubi primùm maturuit exacto anno indicavit eum qui terram effuderat: namque agitata à miti Noto reddit voces defoſſas, & culpat aures domini.*

VI. *Latoïus poſtquam ultus eſſet Midam, diſcedit à Tmolo, atque ſuſtentatus aëre fluido ſuſtitit citra anguſtum mare Helles Nepheleïdos in campis Laomedonteis. Vetus eſt altare dicatum Jovi Panomphæo inter* promontorium *Sigæum à dextrâ, & altum Rhœtæum à ſiniſtrâ. Inde aſpicit Laomedontem primùm ſtatuentem muros novæ Trojæ: atque* videt *magna incœpta tolli labore immenſo; neque requirere exiguas divitias. Atque aſſumit figuram humanam cum rege tridentifero turgidi maris: & ſtruunt mœnia regi Phrygio, auro promiſſo pro muris. Opus abſolutum erat: tyrannus recuſat mercedem, atque cumulat*

V. Ille quidem celat, turpique onerata pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed, ſolitus longos ferro reſecare capillos,
Viderat hoc famulus. Qui, cùm nec prodere viſum
Dedecus auderet, cupiens efferre ſub auras,
Nec poſſet reticere tamen, ſecedit; humumque
Effodit: &, domini quales aſpexerit aures,
Voce refert parvâ; terræque immurmurat hauſtæ:
Indiciumque ſuæ vocis tellure regeſtâ
Obruit; & ſcrobibus tacitus diſcedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi ſurgere lucus
Cœpit: &, ut primùm pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam. Leni nam motus ab Auſtro
Obruta verba refert; dominique coarguit aures.
VI. Ultus abit Tmolo; liquidumque per aëra vectus
Anguſtum citra pontum Nepheleïdos Helles
Laomedonteïs Latoïus adſtitit arvis.
Dextera Sigæi, Rhœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus eſt ſacrata Tonanti.
Inde novæ primùm moliri mœnia Trojæ
Laomedonta videt: ſuſceptaque magna labore
Creſcere difficili; nec opes expoſcere parvas.
Cumque tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam; Phrygioque tyranno
Ædificant muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus: pretium rex inficiatur; & addit

NOTÆ.

192. *Agricolam*] Tonſorem, & ſimul Midam, quem ille aſini aures habere terræ immurmuraverat.

193. *Obruta verba*] Sc. *Rex Midas aures aſini habet.*

194. *Ultus*] Apollo, qui Midæ aures protraxerat.

195. *Helles*] Quæ Athamantis & Nepheles fuit filia, Phryxi ſoror, quocum novercæ inſidias fugiens in mare decidit, quod ab eâ Helleſpontus dictus eſt.

196. *Laomedonteis*] Quæ Laomedontis erant Trojanorum regis.

Ib. *Latoïus*] Apollo Latonæ filius.

197. *Sigæi*] Sigæum & Rhœtæum notiſſima ſunt Trojæ promontoria, inter quæ Ara Jovi Panomphæo fuerat erecta.

198. *Panomphæo*] Id eſt, Euſtathio interprete, qui omnium voces audiat, vel omnium voce colatur; ex πᾶν & ὄμφη.

202. *Tridentigero*] Neptuno, cujus inſigne tridens.

203. *Phrygio*] Qui Phrygiæ minori, quæ & Troas dicitur, imperavit.

204. *Ædificant*] Herodotus ſcribit, Laomedontem templa Apollinis & Neptuni depeculatum, theſauros Deorum ſacris dicatos, ad extruenda Trojæ mœnia convertiſſe. Quamvis verò ſimilius eſt, lutea vel etiam laterina mœnia, aquâ Neptuniâ primum miſta, Phœbæâ deinde face aruiſſe.

Perfidiæ

Perfidiæ cumulum falsis perjuria verbis.
Non impunè feres, rector maris inquit: & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ.
Inque freti formam terras convertit; opesque
Abstulit agricolis; & fluctibus obruit arva.
Pœna neque hæc satis est: Regis quoque filia monstro
Poscitur æquoreo. Quam dura ad saxa revinctam
Vindicat Alcides; promissaque munera dictos
Poscit equos: tantique operis mercede negatâ,
Bis perjura capit superatæ mœnia Trojæ.
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit:
Hesioneque datâ potitur. Nam conjuge Peleus
Clarus erat Divâ. Nec avi magis ille superbit
Nomine, quàm soceri. Siquidem Jovis esse nepoti
Contigit haud uni: conjux Dea contigit uni.
VII. Namque senex Thetidi Proteus, Dea, dixerat, undæ,
Concipe; mater eris juveni, qui fortibus actis
Acta patris vincet; majorque vocabitur illo.
Ergo ne quicquam mundus Jove majus haberet,
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes;
Jupiter æquoreæ Thetidis connubia vitat:
Insuaque Æaciden succedere vota nepotem
Jussit; & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Hæmoniæ curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt; ubi, si foret altior unda,
Portus erat: summis inductum est æquor arenis.

perfidiam fictis vocibus & perjurio. Non discedes inultus, inquit moderator æquoris; atque impulit omnes aquas ad littora sordidæ Trojæ. Et mutat solum in speciem æquoris, & rapuit divitias colonis; & opprimit campos undis. Neque hæc vindicta satis est, filia etiam tyranni petitur ceto marino. Quam rupi rigidæ alligatam Hercules liberat; atque petit equos pactos quos illi mercedis loco promiserat Laomedon; *& præmio negato tanti operis, potitur muris Trojæ victæ bis perjuræ. Neque Telamon unus ex exercitu abiit sine gloriâ: & fruitur Hesione* ab Hercule *traditâ. Nam Peleus inclytus erat Deâ uxore: neque ille magis gloriatur nomine avi quàm soceri: siquidem non soli* Peleo *evenit esse nepoti Jovis. Dea uxor evenit soli.*

VII. *Namque senex Proteus dixerat Thetidi, ô Dea æquoris, concipe; eris genitrix juvenis, qui superabit facinora patris strenuis facinoribus: & dicetur major illo. Adeòque ne mundus quicquam haberet majus Jove,*

quamvis Jupiter corde arsisset flammâ violentâ fugit conjugium Thetidis marinæ, & imperavit Æaciden nepotem suum succedere suis votis, & venire in amplexus puellæ æquoreæ. Est sinus in Thessaliâ curvis flexibus arcuatus in similitudinem falcis: eminentia promontoria in mare, *protenduntur; nisi factus essent tumidiores, erat portus: mare est extensum super extremis arenis.*

NOTÆ.

211. *Filia*] Hesione est.

214. *Equos*] Quos quidem ex Solis equorum progenie esse dicebant.

215. *Bis*] In Deos, Neptunum viz. & Apollinem primò, deinde in Herculem.

216. *Sine honore*] Huic namque Æaci filio, Hercules Hesionem, ob rem præclarissimè gestam præmii loco dedit: ex quâ Ajacem & Teucrum suscepit.

217. *Peleus*] Qui Telamonis frater, Jovisque nepos, Thetidi, Nerei & Doridis filiæ, matrimonio est conjunctus.

219. *Soceri*] Nerei, Oceani & Tethyos filii, vatis Deique antiquissimi.

221. *Proteus*] Deus marinus fuit, Neptuni filius, Phocarum seu vitulorum marinorum pastor.

225. *Haud tepidos*] Nam Thetidis amore Jupiter vehementer correptus fuerat.

226. *Vitat*] Jovi, inquit Fulgentius, qui ignis est, cum Thetide, i. e. aquâ, coire non licet.

227. *Nepotem*] Peleum Æaci filium, quem quidem Æacum Jupiter ex Æginâ Asopi filiâ suscepit.

229. *Hæmoniæ*] Thessaliæ.

Littus

Habet littus firmum, quod neque accipiat pedum ſigna, neque impediat inceſſum, neque ſit molliter tectum algâ. Silva Myrtea illud cingit conſita baccis bicoloribus. Eſt antrum in medio: dubium paratumne arte an naturâ, magìs arte tamen: quò ſæpe venire conſueveras nuda, Theti, vecta delphino frænato. Peleus illic te invadit cùm ſtrata eſſes, & ſopore devincta: & quoniam precibus delinita recuſas, vim intentat, complectens colla ambobus brachiis. Quòd niſi confugiſſes ad conſuetas artes formis ſæpe mutatis, ille concubitu appetito potitus eſſet. Verùm tu nunc avis; (tamen ille premebat avem) nunc magna eras arbor: Peleus tenebat arborem. Tertia figura fuit tigridis maculatæ: Æacides illâ tremefactus tollit lacertos à corpore. Tum ſacrum facit Diîs maris, mero ſparſo ſuper maria, & fibris pecudum, & fumo thuris: donec vates Carpathius dixit de mediâ abyſſo. Æacide, frueris optatis thalamis. Tu tantùm, cùm illa dormiens jacebit in ſpeluncâ frigidâ, ligato neſciam funibus, & firmis vinculis. Neque me fallat mutata in mille formas: ſed urge quicquid erit, donec reſtituit priùs ſe in eam formam, quam primò vidiſti eam habuiſſe. Proteus hæc fatus erat; & abdidit faciem in mari; & recipit ſe in ſuas undas ſtatim poſt verba ultima. Sed vergebat ad occaſum, & tenebat mare occiduum curru prono, cùm formoſa Nereïs; (Thetis Nereï filia) mari deſerto, ſubit lectos ſolitos.

Littus habet ſolidum, quod nec veſtigia ſervet,
Nec remoretur iter; nec opertum pendeat algâ.
Myrtea ſilva ſubeſt bicoloribus obſita baccis.
Eſt ſpecus in medio; natura factus, an arte,
Ambiguum; magìs arte tamen: quò ſæpe venire
Frænato delphine ſedens, Theti, nuda ſolebas.
Illîc te Peleus, ut ſomno vincta jacebas,
Occupat: & quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quòd niſi veniſſes variatis ſæpe figuris
Ad ſolitas artes; auſo foret ille potitus.
Sed modò tu volucris (volucrem tamen ille tenebat;)
Nunc gravis arbor eras: hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculoſæ tigridis: illâ
Territus Æacides à corpore brachia ſolvit.
Inde Deos pelagi, vino ſuper æquora fuſo,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat:
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Æacide, dixit thalamis potiere petitis.
Tu modò, cùm gelido ſopita quieſcet in antro,
Ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
Nec te decipiat centum mentita figuras:
Sed preme quicquid erit: dum, quod fuit antè, reformet.
Dixerat hæc Proteus: & condidit æquore vultum;
Admiſitque ſuos in verba noviſſima fluctus.
Pronus erat Titan, inclinatoque tenebat
Heſperium temone fretum: cùm pulchra relicto
Nereïs ingreditur conſueta cubilia ponto.

NOTÆ.

233. *Pendeat*] Pendere videtur littus cùm algâ opertum eſt, quæ pedibus cedit.

238. *Vincta*] Rectiùs quàm *victa*. Sic enim paſſim loquuntur poëtæ, & ſomnus Δεσμὸς Græcis dicitur. Sic Orpheus Hymno in ſummum; Σώματα δεσμεύων: &c.

247. *Vino*] Sicut Diîs aliis in arâ, menſâ, loco, aut terrâ libatum eſt. Sic Virgil.

Extaque ſalſos
Projiciam in fluctus, & vina liquentia fundam.

248. *Pecoris fibris*] Sacrificiis nempe marinorum Deorum favorem ſibi conciliare ſtuduit.

249. *Carpathius*] Proteus eſt, qui in Carpathio mari, à Carpatho inſulâ dicto, habitat: de quo Virg. Georg. 4.

Eſt in Carpathio Neptuni gurgite Vates
Cæruleus Proteus.

252. *Vinclo*] Ad imitationem Homerici Proteï, à Menelao conſtricti. Odyſſ. δ.

258. *Fretum*] Atlanticum mare, in quod condi videtur ſol veſpertinus.

Vix

Vix bene virgineos Peleus invaſerat artus ;
Illa novat formas ; donec ſua membra teneri
Sentit : & in partes diverſas brachia tendi.
Tum demùm ingemuit : Neque, ait, ſine numine vincis :
Exhibita eſtque Thetis. Confeſſam amplectitur heros,
Et potitur votis ; ingentique implet Achille.
VIII. Felix & nato, felix & conjuge Peleus ;
Et cui, ſi demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant. Fraterno ſanguine ſontem,
Expulſumque domo patriâ Trachinia tellus
Accipit : Hîc regnum ſine vi, ſine cæde, tenebat
Lucifero genitore ſatus, patriumque nitorem
Ore ferens Ceyx ; illo qui tempore mœſtus,
Diſſimiliſque ſui, fratrem lugebat ademtum.
Quò poſtquam Æacides feſſus curâque, viâque
Venit ; & intravit paucis comitantibus urbem ;
Quoſque greges pecorum, quæ ſecum armenta trahebat,
Haud procul à muris ſub opacâ valle reliquit ;
Copia cùm facta eſt adeundi prima tyranni,
Velamenta manu prætendens ſupplice, qui ſit,
Quoque ſatus, memorat. Tantùm ſua crimina celat.
Mentituſque fugæ cauſſam, petit urbe vel agro
Se juvet. Hunc contrà placido Trachinius ore
Talibus alloquitur : Mediæ quoque commoda plebi

Vix Peleus bene occupaverat membra virginea, illa mutat figuras, donec ſentit ſuos artus eſſe ligatos, & lacertos in partes varias eſſe porrectos. Tum demum ingemuit : Neque, inquit, ex fortior ſine Dei auxilio : atque cùm reddita erat ad formam, fuit Thetis. Heros amplectitur confeſſam, & fruitur deſiderio, & gravidam fecit magno Achille.

VIII. *Peleus & beatus filio, & beatus uxore ; & cui, ſi tollas flagitium Phoci mactati, omnia bene ceſſerant. Terra Trachinia excipit reum necis fraternæ, atque exulem domo patriâ : Ceyx genitus patre Phoſphoro, atque vultu referens ſplendorem paternum, hîc habebat imperium ſine vi, ſine cæde : qui eo tempore triſtis, atque ſibi diſpar flebat fratrem ſublatum. Quò poſtquam Æacides laſſus ſolicitudine & itinere acceſſit, atque ſubiit urbem paucis ſtipantibus, & relictis gregibus pecudum, & armentis quæ ſecum ducebat non longè à mœnibus in obſcurâ valle, cùm primùm datus eſt locus conveniendi regis, porrigens velamina manu ſupplici, quis ſit refert, & quo* patre *genitus : tantum dicit ſua flagitia : atque fingens cauſam exilii poſcit ut ſibi auxilium præbeat urbis vel agri. Trachinius* Ceyx *huic viciſſim reſpondet leni vultu : infimo populo etiam bona*

NOTÆ.

260. *Peleus*] Peleus, inquit Fulgentius, eſt thalis lutum, terra, i. e. caro : Thetis aqua, i. e. humor ; Jupiter qui utraque gignit, & conjungit, eſt ignis, i. e. anima. Hinc natus Achilles, i. e. homo perfectus.

267. *Phoci*] Quem Æaci filium fuiſſe lib. 7. vidimus : atque adeò, quanquam aliâ matre, Pſamathe nimirum Nerei filiâ, Pelei fratrem eſſe conſtat. Sævus fuit ; quamobrem diſco per quinquertii ludum à Peleo, matri ſuæ gratificato, occiſus.

269. *Trachinia*] Theſſaliæ regio, in quâ urbs Trachin ab Hercule condita, infrà v. 627. Apollodorus tamen lib. 3. refert, Peleum non Trachin, ſed Phthiam exulatum perveniſſe.

271. *Nitorem*] Luciferi enim ſtella valde clara & radians.

273. *Diſſimilis*] Nam præ ſe antea animi quandam hilaritatem ferre conſueverat ; at nunc mœſtus.

Ib. *Fratrem*] Dædalionem hominem violentem, in accipitrem mutatum, cujux mox fata poëta enarrabit.

279. *Velamenta*] Pacem aut veniam petentes præferebant Oleæ ramos, laneis vittis obvolutos, qui repræſentarent manus vinctas & ſe dedentes.

280. *Crimina*] Phoci fratris cædem.

283. *Mediæ*] Ut multò magis Peleo ejuſque comitibus Ceycis regnum patere intelligatur.

noſtra conceſſa ſunt Peleu, neque poſſidemus imperium barbarum. Addis huic noſtræ voluntati validas rationes, nomen illuſtre, & Jovem avum: neque abutere tempore orando; habebis quodcumque poſcis: atque credas hæc qualiacumque cernis tua eſſe pro parte: utinam potiora terreres: Atque lachrymabatur. Peleus & ſocii exquirunt quæ cauſſa cieat tantos mœrores. Quibus ille reſpondet: Fortè exiſtimetis hanc avem quæ veſcitur prædâ, & perſequitur omnes aves, ſemper tectam fuiſſe plumis. Homo fuit, nomine Dædalion, & tantum eſt mentis robur, quantùm ſævus erat, & bello acer, atque expeditus ad cædem, genitus illo patre qui præcedit Auroram, & ultimus egreditur cœlo. Ego pacem amavi, ſollicitus mihi ipſi pacis ſervandæ atque connubii: crudelia bella grata erant fratri. Illius virtus vicit reges & nationes, quæ nunc transformata vexat columbas Thiſbeas. Filia ei fuit Chione: quæ cum eſſet *pulcherrima placuit mille rivalibus, viro matura quatuordecim annis.*

Noſtra patent, Peleu; nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animo momenta potentia, clarum
Nomen, avumque Jovem. Nec tempora perde precando:
Quod petis, omne feres. Tuaque hæc pro parte videto,
Qualiacunque vides. Utinam meliora videres!
Et flebat. Moveat quæ tantos cauſſa dolores,
Peleuſque, comiteſque rogant. Quibus ille profatur:
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putetis.
Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantùm
Acer erat, belloque ferox, ad vimque paratus,
Nomine Dædalion; illo genitore creatus
Qui vocat Auroram, cœloque noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt; pacis mihi cura tenendæ,
Conjugiique fuit; fratri fera bella placebant.
Illius virtus reges, genteſque ſubegit,
Quæ nunc Thiſbeas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione: quæ dotatiſſima formâ
Mille procis placuit, bis ſeptem nubilis annis.
Fortè revertentes Phœbus, Maïâque creatus,
Ille ſuis Delphis, hic vertice Cyllenæo,
Vidêre hanc pariter, pariter traxêre calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo;
Non tulit ille moras: virgâque movente ſoporem
Virginis os tangit. Tactu jacet illa potenti:

Fortè Apollo, & filius Maiæ redeuntes, ille ſuis Delphis, hic cacumine Cyllenes, hanc ſimul adſpexerunt, ſimul amore correpti ſunt. Apollo producit ſpem Veneris in tempus noctis; ille non paſſus eſt cunctationem, atque tangit os puellæ baculo induente ſomnum. Illa ſternitur tactu potenti

NOTÆ.

285. *Huic animo*] Noſtro animo per ſe benigno & liberali.

291. *Volucrem*] De accipitre loquitur, in quem Ceycis frater Dædalion mutatus.

296. *Qui vocat*] Periphraſis eſt Luciferi, qui, appropinquante Aurorâ, quam vocare videtur, *cœli ſtatione noviſſimus exit*, ut ait noſter lib. 2. v. 115. Utpote ſphærâ terræ propiore vectus.

300. *Thiſbeas*] Thiſbe eſt urbs Bœotiæ, à Thiſbe Aſopi filiâ cognominata, columbis abundans, unde Thiſbeus. Hîc autem per ſynecdochen pro quibuſvis columbis.

Ib. *Mutata*] In accipitrem mutatum Dædalionem Ceycis fratrem diximus.

303. *Maïæ*] Mercurius eſt Jovis, ex Maïa Atalante ſatâ, filius.

304. *Delphis*] Urbs ad Parnaſſi radices ſita, Apollinis oraculo clariſſima.

Ib. *Cyllenæo*] Cyllene Arcadiæ monte, in quo Mercurius natus dicitur.

305. *Traxêre calorem*] Chionen ambo unâ amare cœperunt.

307. *Virgâque*] Alata ea fuit, duobuſque implicita ſerpentibus, quam *Caduceum* vocitârunt.

Vimque

Vimque Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris ;
Phœbus anum ſimulat ; præceptaque gaudia ſumit.
Ut ſua maturus complevit tempora venter :
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne :
Qui facere aſſuêrat, patriæ non degener artis,
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Naſcitur è Phœbo (namque eſt enixa gemellos)
Carmine vocali clarus, citharâque Philammon.
Quid peperiſſe duos, & Diîs placuiſſe duobus ;
Et forti genitore, & progenitore Tonanti
Eſſe ſatam prodeſt ? an obeſt quoque gloria multis ?
Obfuit huic certè. Quæ ſe preferre Dianæ
Suſtinuit ; faciemque Deæ culpavit. At illi
Ira ferox mota eſt : Factiſque placebimus, inquit.
Nec mora ; curvavit cornu ; nervoque ſagittam
Impulit ; & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua tacet : nec vox tentataque verba ſequuntur :
Conantemque loqui cum ſanguine vita reliquit.
Quem (miſera ô pietas !) ego tum patruoque dolorem
Corde tuli, fratrique pio ſolatia dixi.
Quæ pater haud aliter, quam cautes murmura ponti,
Accipit : & natam delamentatur ademtam.
Ut verò ardentem vidit ; quater impetus illi
In medios fuit ire rogos : quater inde repulſus
Concita membra fugæ mandat : ſimiliſque juvenco

& violatur à Deo. Nox ſparſerat cœlum ſideribus. Apollo fingit ſe anum, atque capit gaudia precepta. Poſtquam uterus maturus abſolvit ſua tempora, Autolycus, naſcitur proles aſtuta de ſtirpe Dei alipedis, verſutus ad omne furtum, qui, non alienus ab arte paternâ, ſolitus erat vertere alba in atra, atque atra in alba. Philammon inſignis carmine ſonoro, atque lyrâ, naſcitur ex Apolline. (Namque emiſit geminos.) Quid juvat genuiſſe duos, & gratum fuiſſe duobus Diîs, & eſſe genitum ſtrenuo patre, & avo Jove ? An etiam gloria multis nocet ? Nocuit certè huic ; quæ non verita eſt ſe anteponere Dianæ ; atque reprehendit vultus Deæ. At illa incenſa eſt irâ crudeli : atque inquit, Placebimus factis. Nec mora, ſinuavit arcum, atque emiſit ſagittam nervo, & transfixit calamo linguam meritam. Lingua filet ; neque vox, neque verba, quæ emittere *conabatur* Chione, *ſequuntur ; & vita & ſanguis deſtituit nitentem loqui. Quem dolorem (ô infelix pietas !) ego tum paſſus ſum animo patruo & conſolationes obtuli pio fratri. Quas pater non ſecùs audit quàm rupes audiunt ſtrepitum maris ; atque uſque valdè lamentatur filiam ſublatam. Cùm verò adſpexit eam flagrantem, quater ille conatus eſt ſeſe immittere in medios rogi* ignes : *quater inde prohibitus in fugam vertit celeres pedes ; atque ſimilis juvenco*

NOTÆ.

310. *Anum*] Similiter lib. 6. 26. *Pallas anum ſimulat falſoque ad tempora canos Addit*, &c.

Ib. *Præcepta*] Hoc eſt vel *priùs cepta* à Mercurio, vel *gaudia præcepta* ſunt, quæ Apollo *priùs* animo *conceperat* ; quippe ver. 306. poëta ait ;

Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.

312. *Alipedis*] Mercurii, cujus talaria ideo alata finguntur, quòd omnium planetarum ſit velociſſimus.

314. *Patriæ*] Patris Mercurii, qui Deus furaciſſimus. Κακῶν κέρδιος κακὸς ἄλλος.

317. *Philammon*] Huic, ut & fratri alium alii patrem aſſignavêre.

319. *Progenitore*] *Jove*, qui Luciferi pater Dædalionis avus, Chionês fuit proavus, quanquam progenitorem, ſeu avum, licentiâ familiari dixit poëta.

323. *Factiſque*] Sarcaſmus eſt, ac ſi Diana irata diceret, *Si non formâ, certè factis placebo.*

328. *Patruo*] Id eſt, *forti vel duro*, ut exponit Heinſius. Sic Horatius ait, *Ne ſis patruus mihi.*

329. *Dixi*] Flentem eum ſuprà vidimus, cùm primò Peleum eſt alloquutus.

ferenti cervice onustâ aculeos vesparum, quà nullum ferè est iter, prorumpit. Jam tum mihi visus est currere plùs quàm homo posset; atque crederes pedes induisse alas. Adèoque sese subtraxit omnibus; & celer mortis desiderio, pervenit ad cacumen Parnassi. Cùm Dædalion se dedisset præcipitem ab excelsâ rupe, Apollo miseratus mutavit in accipitrem, & levavit cadentem alis subitò natis; atque rostrum aduncum fecit, adjecit uncos hamatos unguibus, præbuit quidem fortitudinem pristinam, vires verò ampliores quàm ut illi tam parvo corpori convenirent. Atque nunc accipiter nulli non inimicus feritatem exercet in omnes; & dolens est causa dolendi aliis.

Spicula crabronum pressâ cervice gerenti,
Quà via nulla, ruit. Jam tum mihi currere visus
Plùs homine est: alasque pedes sumsisse putares.
Effugit ergo omnes; veloxque cupidine leti
Vertice Parnassi potitur. Miseratus Apollo,
Cùm se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis;
Oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc accipiter, nulli satis æquus, in omnes
Sævit aves; aliisque dolens fit causa dolendi.

IX. *Quæ monstra dum filius Phosphori refert de suo fratre; Anetor Phocæus pastor armenti festino cursu anhelans advenit. Heu Peleu, Peleu, inquit, hîc sum tibi nuncius magni damni! Peleus hortatur aperire quodcunque habeat. Ipse heros Trachinius solicitus est & tremit ex timore. Ille narrat: Egeram tauros lassos ad obliqua littora, cùm sol excelsissimus medio orbe, tantùm retro cerneret, quantùm videret superesse. Atque pars juvencorum genua flexerat in flavis arenis, & recubans prospiciebat æquor vastarum aquarum: pars huc & illuc vagabatur lentis passibus: alii natant, & eminent altis cervicibus super aquas. Templum adjacet mari, neque marmore insigne, neque auro; sed opacum spissis arboribus & antiquo luco. Nereïdibus & Nereo sacrum. Nauta qui siccat retia in littore dixit hos esse Deos templi. Palus consita spissis salictis est huic proxima, quam aqua maris æstuantis fecit. Hîc lupus ingens fera, cujus fauces, fulminis instar, omnia prætorrentes infectæ erant spumis & crasso tabo;*

IX. Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo; cursu festinus anhelo
Advolat armenti custos Phocæus Anetor.
Heu Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adsum
Cladis, ait! quodcunque ferat, jubet edere Peleus:
Pendet, & ipse metu trepidat Trachinius heros.
Ille refert: Fessos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cùm sol altissimus orbe
Tantùm respiceret, quantùm supereesse videret.
Parsque boum fulvis genua inclinârat arenis,
Latarumque jacens campos spectabat aquarum:
Pars gradibus tardis illùc errabat & illùc:
Nant alii, celsoque exstant super æquora collo.
Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro;
Sed trabibus densis, lucoque umbrosa vetusto.
Nereïdes, Nereusque tenent. Hos navita templi
Edidit esse Deos, dum retia littore siccat.
Juncta palus huic est densis obsessa salictis,
Quam restagnantis fecit maris unda paludem.
Inde fragore gravi strepitans loca proxima terret
Bellua vasta lupus, silvisque paludibus exit,

N O T Æ.

347. *Consorte*] Dædalione fratre.

348. *Phocæus*] Ex Phocide Achaiæ regiunculâ oriundus.

352 *Littora*] Aquatum, aut ad refrigeratum.

353. *Medio cùm*] Periphrasis est meridei. Sic lib. 3.

Jamque dies medius rerum contraxerat umbras.
Et Sol ex æquo metâ distabat utrâque.

356. *Campos aquarum*] Uti campus maris dicitur, sic & æquor soli, ut Juvenal. de equo —Qui fervet in *æquore* primus.

363. *Palus*] Locum luporum latebris accommodatissimum describit.

Oblitus

Oblitus & ſpumis & ſpiſſo ſanguine rictus
Fulmineos; rubrâ ſuffuſus lumina flammâ.
Qui, quanquam ſævit pariter rabieque, fameque,
Acrior eſt rabie, neque enim jejunia curat
Cæde boum, diramque famem ſatiare, ſed omne
Vulnerat armentum, ſternitque hoſtiliter omne.
Pars quoque de nobis funeſto ſaucia morſu,
Dum defenſamus, leto eſt data. Sanguine littus
Undaque prima rubent, demugitæque paludes.
Sed mora damnoſa eſt, nec res dubitare remittit.
Dum ſupereſt aliquid, cuncti coëamus, & arma,
Arma capeſſamus, conjunctaque tela feramus.
Dixerat agreſtis. Nec Pelea damna movebant:
Sed memor admiſſi Nereïda colligit orbam
Damna ſui inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentaque ſumere tela
Rex jubet Oetæus; cum queis ſimul ipſe parabat
Ire. Sed Halcyone conjux excita tumultu
Proſilit, &, nondum totos ornata capillos,
Diſjicit hos ipſos: colloque infuſa mariti,
Mittat ut auxilium ſine ſe, verbiſque precatur,
Et lachrymis; animaſque duas ut ſervet in unâ.
Æacides illi, pulchros, regina, pioſque,
Pone metus: plena eſt promiſſi gratia veſtri.
Non placet arma mihi contra nova monſtra moveri.
Numen adorandum pelagi eſt. Erat ardua turris;
Arce focus ſummâ; feſſis loca grata carinis.
Adſcendunt illúc, ſtratoſque in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatoremque cruento

atque *oculi erant pleni rutilante igne, erumpit ſilvis paluſtribus cum ingenti ſtrepitu, atque frendens terrorem incutit locis proximis. Qui licet ſimul furit propter famem atque rabiem, vehementior eſt tamen propter rabiem, Neque enim intendit explere jejunia & acrem famem morte taurorum, ſed mactat totum armentum, & proterit hoſtiliter. Pars etiam noſtrûm vulnerata letali morſu dum conamur arcere, interfecta eſt. Litus & prima aqua, & paludes mugitu* boum *repleta rubent ſanguine. Sed cunctatio eſt perniciosa, neque res ſinit hæſitare. Quamdiu aliquid reſtat, omnes conveniamus, & arma, arma induamus, & feramus jacula ſocia. Ruſticus abſolverat. Neque clades tangebat Peleum: Verùm recordans facinoris patrati, ratiocinatur Nereïdem filio privatam mittere Phoco mactato inferias ex ſuis diſpendiis. Rex Oetæus imperat viros ſumere arma, & capere ſæva miſſilia; cum quibus ipſe volebat proſici. Sed uxor Halcyone evocata ſtrepitu, prorumpit* ex Gynæceo, *& nondum compoſitos ha-*

bens omnes capillos diſturbat hos ipſos, atque projecta in collum conjugis, orat voce atque lachrymis ut mittat auxilium, & ipſe non proficiſcatur, ſed ut præſens *tueatur duas animas in unâ. Æacides illi dixit, Omitte, regina, honeſtos & pios timores: gratia veſtri promiſſa eſt integra. Mihi non eſt æquum arma parare adverſus nova monſtra. Nympha maris eſt adoranda. Erat turris excelſa, atque focus in ſuprema arce; loca jucunda navibus fatigatis. Illùc ſcandunt, et vident cum dolore boves mactatos in littore, atque populatorem ſanguinolento*

NOTÆ.

368. *Fulmineos*] Sic ſæpe de apri dentibus audet, ut Lib. 8. 289. & Lib. 550. quòd ardenti affiatu ſint rictus, & omnia proterant inſtar fulminis.

380. *Sed memor*] Conſcius ſibi parricidii Peleus ſuſpicatur Pſamathen, Nereï filiam, quæ in templo illo colebatur, ſibi infenſam, boum cæde filio ſuo Phoco inferias referre velle; reprimit ergo ſe ſuoſque ab armis & vindictâ, atque ad placandum numen ſe convertit.

381. *Damni ſui*] Id eſt, *cædem boum. Sui* pro *ſuî*.

383. *Rex Oetæus*] Ceyx rex Trachinis, quam urbem Hercules ſub Oetâ monte condidit.

388. *Unâ*] Halcyones vitam à Ceycis vitâ pependiſſe exitus declarat: illo enim in mari ſubmerſo, ipſa quoque dolore vitam finit.

389. *Pulchros*] *Laudabiles*; utpote pro mariti ſalute.

392. *Numen*] *Pſamathe* Nympha marina.

393. *Focus*] Pharos ſeu ignita turris, noctu lucens, cujus beneficio nautæ iter ſuum ad portum dirigerent.

ſævum victu ferentem prolixos pilos inquinatos ſanguine. Peleus porrigens manus verſus littora vaſtiſſima maris, precatur glaucam Pſamathen, ut ponat iram, atque præbeat auxilium. Neque illa movetur precibus Æacidæ orantis. Thetis ſupplex impetravit hanc veniam, pro marito. At enim lupus imperterritus perſtat in violentâ ſtrage, dulcedine ſanguinis irritatus; donec vertit in ſaxum lupum affixum collo dilaniatæ juvencæ: atque corpus retinuit omnia præter colorem. Color ſaxi declarat illum jam non eſſe lupum, jam non debere reformidari. Neque tamen fata patiuntur Peleum manere in hâc terrâ. Erro profugus pervenit ad Magnetes, atque ibi expiationem accipit ab Acaſto Theſſalico.

Ore ferum, longos infectum ſanguine villos,
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut finiat iram,
Orat; opemque ferat. Nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam. Sed enim irrevocatus ab acri
Cæde lupus perſtat, dulcedine ſanguinis aſper;
Donec inhærentem laceræ cervice juvencæ
Marmore mutavit. Corpus, præterque colorem
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum
Jam non eſſe lupum, jam non debere timeri.
Nec tamen hâc profugum conſiſtere Pelea terrâ
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exſul, & illic
Sumit ab Hæmonio purgamina cædis Acaſto.

X. Interea fratriſque ſui, fratremque ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes,
Ad Clarium parat ire Deum: nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui, fidiſſima, certam
Te facit, Halcyone, cui protinus intima frigus

X. Interea Ceyx attonitus, & habens pectus ſolicitum monſtris fratris ſui, & iis quæ ſecuta ſunt fratrem, conſtituit proficiſci ad Deum Clarium, ut conſulat ſacra oracula, quæ ſolatia afferunt hominibus anxiis; nam impius Phorbes reddebat templa Delphica inacceſſa cum Phlegyis. Attamen, Halcyone fideliſſima, is tibi antea indicat ſententiam ſuam, cujus ſtatim tremor.

NOTÆ.

400. *Æacidæ*] Pelei *Conjugi*] Peleo, cui Thetis nupta.

404. *Marmore*] Hoc ideo fictum: quòd vel lupus, vel aliquis parricidii ultor, quod in fratrem Peleus admiſerat, placatâ Pſamathe, ab eo perſequendo deſierit.

408. *Magnetas*] Fuerunt Magnetæ Theſſaliæ populi, equorum domitores clariſſimi. Magneſiæ regionis incolæ.

409. *Acaſto*] Qui Peliæ filius, uxorem Hippolyten duxit; Illa Pelei amore capta eſt: ſpreta autem illum marito accuſavit, quòd ſe de ſtupro interpellâſſet. Atque eâ cauſâ quaſi ad venationem eductum, dein armis ſpoliatum in monte Pelio ferîs lacerandum Peleum reliquit Acaſtus. Sed illi Mercurius, ſeu Chiron, opem tulit, enſemque à Vulcano fabricatum præbuit, quo Acaſtum unâ cum uxore interfecit. Hinc illud Horatii Od. 7. lib. 3.

Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magneſſam Hypolyten dum fugit abſtinens.

410. *Fratris*] *Dædalionis* qui in accipitrem mutatus.

Ib. *Fratrem ſecutis*] Interfectâ utpote à Dianâ Chione, fratris filiâ: quibus adde quæ Pelei cauſâ evenerant, lupum, viz. in lapidem mutatum.

413. *Clarium*] Ad Apollinis Clari oraculum. Fuit namque Claros Ioniæ civitas juxta Colophonem, Apollinis oraculo nobilis.

Ibid. *Templa*] Quæ quidem, cùm propiora eſſent, breviori tempore & minori labore, niſi Phorbas obſtitiſſet, Ceyx adire potuiſſet.

414. *Phlegyis*] Populi fuerunt Theſſaliæ ſacrilegi, templum etiam Delphicum ſpoliare aggreſſi, qui tandem ab irato Neptuno diluvio ſunt perditi.

Ibid. *Phorbas*] Theſſalus, Lapithæ filius, latro ferox qui obvios ad pugillatum cogebat, & interficiebat. Deos quoque provocare auſus, donec ab Apolline ſuperatus morte eſt mulctatus. Pauſan.

Oſſa

Ossa receperunt; buxoque simillimus ora
Pallor obit: lachrymisque genæ maduêre profusis.
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultuque pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, carissime, mentem
Vertit? ubi est, quæ cura mei priùs esse solebat?
Jam potes Halcyone securus abesse relictâ?
Jam via longa placet? Jam sum tibi carior absens?
At (puto) per terras iter est, tantùmque dolebo;
Non etiam metuam; curæque timore carebunt.
Æquora me terrent, & ponti tristis imago.
Et laceras nupèr tabulas in littore vidi;
Et sæpe in tumulis sine corpore nomina legi.
Neve tuum fallax animum fiducia tangat,
Quòd socer Hippotades tibi sit; qui carcere fortes
Contineat ventos; &, cùm velit, æquora placet.
Cùm semel emissi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum est; incommendataque tellus
Omnis, & omne fretum. Cœli quoque nubila vexant;
Excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.
Quò magìs hos novi (nam novi, & sæpe paternâ
Parva domo vidi) magìs hoc reor esse timendos.
Quòd tua si flecti precibus sententia nullis,
Care, potest, conjux; nimiùmque es certus eundi;
Me quoque tolle simul. Certè jactabimur unà:
Nec, nisi quæ patiar, metuam: pariterque feremus

occuparit ima præcordia; pallor simillimus buxo vultum invasit; & genæ irrigatæ sunt fletibus perfluentibus. Ter conata fari, ter madefecit faciem lachrymis; & singultu intermittente questus ex pio amore provenientes. Quodnam meum crimen, inquit, dilectissime mutat animum tuum? Ubi est solicitudo de me, quæ antea esse consueverat? Nunc potes absens esse sine ullâ anxietate, Halcyone destitutâ? Nunc longum iter est gratum? Nunc sum tibi dilectior, cùm absens fuero? At, credo, via est per tellurem carpenda, & tantùm tristis ero: non insuper timebo; & sollicitudines erunt sine metu. Maria & aspera facies æquoris me terrefaciunt. Atque nuper spectavi dissectas tabulas in littore; & legi sæpe nomina in sepulchris inanibus. Neve spes mendax moveat tuam mentem, quòd Hippotades sit tibi socer, qui reprimit ventos vehementes claustris, & componit maria quandocunque libet. Postquam venti semel laxati invaserunt maria, nihil illis est sacrum; neque ulla terra aut ullum mare illis curæ est. Agitant etiam nubes cœli atque elidunt coruscа fulmina sævis certaminibus. Quò magìs eos novi (nam novi, & tum parva essem, spectavi sæpe in domo paternâ) eò magìs credo esse metuendos. Quòd si mens tua nullâ oratione moveri potest, dilecte marite; & certò decrevisti proficisci, me etiam tecum avehe. Nempe agitabimur unà; neque timebo, nisi quæ feram etiam; & simul patiemur

NOTÆ.

425. *Per terras*] Dicit Alcyone Ceycem per continentem posse, si voluerit, proficisci: quod si fecerit, se interea, propter mariti absentiam, tristem quidem fore; non autem timidam adeò atque anxiam de salute, ac si mare transisset.

429. *Tumulis*] Cenotaphia dixerunt tumulos inanes seu imaginarios, quos honoris causâ illis struebant quorum corpora inveniri non possent. Invaluerat enim apud Ethnicos opinio, eorum animas, quorum corpora omni exequiarum honore caruissent, per 100 annis ad inferorum paludem, quam trajicere non possent, non sine dolore maximo errare. *Tumulum inanem* vocat Virg.

431. *Hippotades*] Æolus, rex ventorum Hippotæ Trojani ex filiâ Segestâ, quam Jupiter compressit, nepos: quem quidem Æolum Halcyone patrem habuit, siquidem Natali nostro fides; Si Luciano, Æolum Hellenem, Deucalionis nepotem.

434. *Incommendataque*] Ut passim sine omni respectu & curâ, obvia quæque venti proterant & perturbent.

442. *Nisi quæ patiar*] Siquidem absens fictis etiam periculis terreretur.

Quicquid erit: pariter ſuper æquora lata feremur,
Talibus Æolidos dictis, lachrymiſque movetur
Sidereus conjux: neque enim minor ignis in ipſo eſt.
Sed neque propoſitos pelagi dimittere curſus,
Nec vult Halcyonen in partem adhibere pericli:
Multaque reſpondet timidum ſolantia pectus:
Nec tamen idcirco cauſſam probat. Addidit illis
Hoc quoque lenimen, quo ſolo flexit amantem:
Longa quidem nobis omnis mora: ſed tibi juro
Per patrios ignes (ſi me modò fata remittant)
Ante reverſurum, quàm Luna bis impleat orbem.
His ubi promiſſis ſpes eſt admota recurſûs;
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptarique ſuis pinum jubet armamentis.
Quâ rurſus viſâ, veluti præſaga futuri,
Horruit Halcyone: lachrymaſque emiſit obortas:
Amplexuſque dedit: triſtique miſerrima tandem
Ore, Vale dixit: collapſaque corpore toto eſt.
Aſt juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualique ictu ſcindunt freta. Suſtulit illa
Humentes oculos; ſtantemque in puppe recurvâ,
Concuſſâque manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt: redditque notas. Ubi terra receſſit

quicquid erit; ſimul vehemur ſuper vaſta maria. Maritus fidereus flectitur talibus verbis et fletibus Halcyones *Æolides: neque enim minori amore tenetur. Sed neque vult omittere navigationem deſignatam; neque vult admittere Halcyonem in ſocietatem diſcriminis; atque retulit multa lenientia cor pavidum. Neque tamen ideo approbat cauſam,* quâ uxori perſuadet, ut ſe diſcedere permittat. *Adjicit illis hoc quoque ſolamen, quo ſolo movet amantem: Omnis quidem cunctatio nobis erit prolixa; ſed tibi juro per ignes patris (ſi modò fata me reducant) priùs rediturum, quàm luna bis coëat pleno orbe. Poſtquam ſpes eſt facta* velocis *reditûs bis promiſſis, ſtatim imperat navem extractam navalibus in æquore deduci, atque inſtrui ſuis inſtrumentis. Quâ viſâ rurſus Halcyone, quaſi præſentiens futurum malum, expavit, atque emiſit fletis erumpentes: et amplexa eſt; et infeliciſſima denique Vale, dixit mæſto ore: et ſemimortua in terram decidit. Aſt remiges, Ceyce fingente impedimenta, attrahunt remos geminis ordinibus ad valida pectora, et frangunt fluctus pari impulſu. Illa levavit oculos madidos, atque adſpicit conjugem ſtantem in puppe pandâ, et facientem ſibi prima indicia manu agitatâ: atque reddidit ſigna. Poſtquam tellus eſt*

NOTÆ.

445. *Sidereus*] *Ceyx Luciferi filius*, per cujus ſtellam mox jurabit; ver. 452.

452. *Si me*] Niſi fatis reverti prohibear, & cogar in peregrinâ regione mori.

461. *Quærenti*] Lachrymis enim uxoris motus, diſcedit invitus.

Ibid. *Reducunt*] Geſtus exprimit remigantium.

462. *Geminis*] Nam biremis erat navis; quod ſit autem in navibus *ordo* remorum duplex, triplex, quadruplex, &c. unde *biremes, triremes, quadriremes*, &c. appellantur, ambiguum eſt. Sed quia dicit Virgilius Æn. 4. 120.

——*Triplici pubes quam Dardana verſu*
Impellunt, terno conſurgunt ordine Remi:

Conſtat in utroque navis latere remigum ordines ſurrexiſſe, alios aliis ſuperpoſitos: non ita tamen, ut ſuperiorum remigum pedes inferiorum capitibus impenderent, perpendiculari, ut fiunt, rectâque lineâ ſic enim latera navium extruenda altiùs fuiſſent; ſed ita, ut *tranſtris* obliquè à ſummo ad imum inſtar graduum diſpoſitis inſiſterent remiges quorum ſuperior ordo ibi figebat pedes, ubi ordo inferior inſidebat. Porro ſeries illæ remigum, à ſummo latere ad imam carinam obliquè numeratæ, *ordines* dicebantur; & pro multiplici *ordine* navis erat *biremis, triremis*, &c. at eadem ſeries à prorâ ad puppim numeratæ, dicebantur *verſus*.

463. *Æquali*] Concordes enim remiges remos & tingunt & tollunt.

466. *Receſſit*] Navigantibus terræ urbeſque videntur *recedere*, ipſi autem *ſtare*.

Longius,

Longiùs, atque oculi nequeunt cognoscere vultus:
Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
Hæc quoque ut haud poterat spatio submota videri;
Vela tamen spectat summo fluitantia malo.
Ut nec vela videt; vacuum petit anxia lectum:
Seque toro ponit. Renovat lectusque, locusque
Halcyones lachrymas: & quæ pars admonet absit.
Portubus exierant; & moverat aura rudentes;
Obvertit lateri pendentes navita remos:
Cornuaque in summâ locat arbore; totaque malo
Carbasa deducit, venientesque accipit auras.
Aut minùs, aut certè medium non ampliùs æquor
Puppe secabatur; longèque erat utraque tellus;
Cùm mare sub noctem tumidis albescere cœpit
Fluctibus; & præceps spirare valentiùs Eurus.
Ardua, jamdudum, demittite cornua, rector
Clamat; & antennis totum subnectite velum.
Hic jubet; impediunt adversæ jussa procellæ;
Nec sinit audiri vocem fragor æquoris ullam.
Sponte tamen properant alii subducere remos;
Pars munire latus; pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, æquorque refundit in æquor:
Hic rapit antennas. Quæ dum sine lege geruntur;
Aspera crescit hyems; omnique è parte feroces
Bella gerunt venti; fretaque indignantia miscent.
Ipse pavet; nec se, qui sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector; nec quid jubeatve, vetetve:
Tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Undarum incursu gravis unda, tonitribus æther.
Fluctibus erigitur, cœlumque æquare videtur
Pontus; & inductas aspergine tangere nubes.

remotior, atque oculi non possunt cognoscere faciem, quatenus licet insequitur oculis navem obeuntem. Cùm hæc etiam submota non posset dignosci propter distantiam, attamen intuetur carbasa mota in extremo malo. Postquam neque cernit carbasa, solicita secedit in inanem torum, seque in eo collocat. Et torus et locus revocat fletus Halcyonæ, atque indicio est, quæ pars desideretur. Exierant portu; et ventus agitaverat crassos funes, & nautæ vertunt in latus remos pendentes; & statuunt antennarum extrema in supremo malo. & detrahunt ab eo tota vela, atquè excipiunt ventos afflantes. Aut minùs, aut certè non ampliùs quàm medium mare navi sulcabatur, atque utraque terra erat remota, cùm æquor cœpit album fieri circa noctem fluctibus turgidis, & Eurus vehemens flare violentiùs. Jamdudum nauclerus vociferatur: Deorsùm trahite excelsa cornua, atque alligate tota carbasa antennis. Hic imperat; ventorum impetus contrarii obstant mandatis, neque maris strepitus patitur ullam vocem audiri. Alii tamen ultro festinant retrahere remos, alii defendere latus, pars complicare lintea. Hic haurit aquam

aspe rejicit eam in mare; hic celeriter detrahit antennas. Quæ cùm sine ordine fiunt, sæva tempestas augetur, et venti ex omni mundi parte vehementes certant, et turbant æquora tumentia. Ipse nauclerus gubernator terrore concutitur, et fatetur se nescire qui sit rerum status, nec quid imperare aut prohibere debeat; tanta est magnitudo tempestatis, et fortior est totâ arte. Namque viri obstrepunt vociferationibus, rudentes stridere, vasti fluctus collisione fluctuum, aër tonitribus. Mare tollitur undis, et videtur par esse cælo; atque tangere nubila superstrata aspersione.

NOTÆ.

473. *Quæ pars*] Ceyx maritus lecti, *pars* optima.

474. *Rudentes*] *Funes nauticos*: dict. quòd vento agitari *rudere* (i. e.) *strepere* videntur.

475. *Obvertit*] In latus convertit; quod quidem inter remigandum fieri solet.

476. *Cornua*] *Antennarum.*

Ibid. *Summa*] Ut majorem ventum accipiant vela.

479. *Utraque*] Et à quâ discesserat Trachinia; & quam Ceyx petebat, Ionia.

484. *Procellæ*] Ventorum impetus.

488. *Fluctus*] Qui in naves per tempestatem solent insilire.

Et nunc, cùm eruit flavas arenas ex imo fundo, eundem cum ipſis habet colorem, nunc nigrior eſt aquâ Stygiâ: nonnunquam ſtratum videtur et æquale, atque albicat ſpumis ſtridentibus. Ipſa etiam navis Trachinia jactatur his agitationibus, & nunc excelſa videtur deorſum aſpicere valles et infimum Acherontem, veluti de apice montis, nunc, ubi mare ſinuatum circumfluit eam depreſſam, ſuſpicere ſupremum cœlum de abyſſo inferorum. Sæpe verberata undis à latere reddit magnum ſonitum; neque impulſa minùs ſonat, quàm cùm aliquando ferreus aries, vel baliſta quatit arces ruinoſas. Et quemadmodum ſævi leones, viribus impetu auctis, conſueverunt ruere pectore in arma et venabula oppoſita; ſic ubi fluctus proruerunt ventis conflictantibus, ferebantur adverſus armamenta navis; atque erant multò altiores illis. Jamque ſubſcudes ſolvuntur; & hiatus deſtituti linimine picis apparent; et aditum faciunt fluctibus mortiferis. Ecce denſi imbres decidunt ex nubibus ſolutis; atque arbitreris totum cœlum ruere in mare, et mare tumidum adſcendere in regionem cœli. Lintea ſtillant umbribus, & aquæ marinæ confunduntur cum cœleſtibus. Aër nullis ſideribus illuſtratur; & nox opaca obſcuratur caligine ſuâ et procellâ. Tamen fulgura ſplendentia hanc diſpellunt, et fœnerantur lucem: fluctus incenduntur ignibus fulmineis. Toti etiam fluctus inſiliunt intra concavitatem carinæ: atque, ut miles fortior totâ multitudine, cùm ſæpe impetiit muros defenſæ urbis, ſit voti compos denique, et ſtagrans deſiderio gloriæ inter mille viros, tamen ſolus invadit mœnia; ſic poſtquam violentæ undæ vexârunt excelſa latera,

Et modò, cùm fulvas ex imo vertit arenas,
Concolor eſt illis; Stygiâ modò nigrior unda:
Sternitur interdum, ſpumiſque ſonantibus albet.
Ipſa quoque his agitur vicibus Trachinia puppis:
Et modò ſublimis veluti de vertice montis
Deſpicere in valles, imumque Acheronta videtur:
Nunc ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec levius pulſata ſonat, quàm ferreus olim
Cùm laceras aries baliſtave concutit arces.
Utque ſolent, ſumtis in curſu viribus, ire
Pectore in arma feri, prætentaque tela leones:
Sic ubi ſe ventis admiſerat unda coörtis,
Ibat in arma ratis; multoque erat altior illis,
Jamque labant cunei, ſpoliataque tegmine ceræ
Rima patet; præbetque viam lethalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres:
Inque fretum credas totum deſcendere cœlum:
Inque plagas cœli tumefactum adſcendere pontum.
Vela madent nimbis: & cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ. Caret ignibus æther;
Cæcaque nox premitur tenebris hyemiſque, ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, præbentque micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoque jam ſaltus intra cava texta carinæ
Fluctus: &, ut miles numero præſtantior omni
Cùm ſæpe aſſiluit defenſæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem; laudiſque accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus:
Sic ubi pulſârunt acres latera ardua fluctus,

NOTÆ.

504. *Acheronta*] *Infernum*: Ex ejus enim fluviis Acheron eſt unus.

509. *Aries*] Inſtrumentum bellicum, ad diruendos muros; utì etiam & baliſta.

513. *Arma*] Quæ ſuprà armamenta dixit, inſtrumenta etiam nominantur.

514. *Cunei*] *Subſcudes*, quibus navium tabulæ inter ſe commituntur.

Ibid. *Ceræ*] *Picis*; quâ navium rimæ obducuntur.

520. *Ignibus*] *Stellis*, quæ nubibus obductæ.

524. *Dat ſaltus*] Non per rimas tantùm, ut priùs, illabebatur aqua in navem; ſed toti fluctus inſiliebant.

Vaſtiùs

Vaſtiùs inſurgens decimæ ruit impetus undæ :
Nec priùs abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ deſcendat mœnia navis.
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum ;
Pars maris intus erat. Trepidant haud ſegniùs omnes ;
Quàm ſolet urbs, aliis murum fodientibus extra,
Atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
Deficit ars ; animique cadunt : totidemque videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
Non tenet hic lachrymas : ſtupet hic : vocat ille beatos,
Funera quos maneant : hic votis numen adorat :
Brachiaque ad cœlum, quod non videt, irrita tollens,
Poſcit opem : ſubeunt illi fratreſque, parenſque ;
Huic cum pignoribus domus, & quod cuique relictum eſt.
Halcyone Ceyca movet : Ceycis in ore
Nulla niſi Halcyone eſt : & cùm deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen. Patriæ quoque vellet ad oras
Reſpicere, inque domum ſupremos vertere vultus :
Verùm ubi ſit neſcit. Tantâ vertigine pontus
Fervet : & inductâ piceis è nubibus umbrâ
Omne latet cœlum : duplicataque noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbos :
Frangitur & regimen : ſpoliiſque animoſa ſuperſtans
Unda, velut victrix, ſinuatas deſpicit undas :
Nec leviùs, quàm ſi quis Athon, Pindumve revulſos
Sede ſuâ totos in apertum everterit æquor,
Præcipitata ruit : pariterque, & pondere, & ictu

vehementiùs incurrens furit impetus fluctûs decumani : neque antè omittit appetere oppreſſam navem, quàm deſuit velut in muros navis ſubditæ. Pars ergo maris nitebatur adhuc opprimere navem. Pars erat intus. Non minùs tremunt omnes, quàm urbs conſuevit tremere, cùm hoſtes alii ſuffodiunt mœnia extrinſecus, atque alii occupant mœnia intrinſecus. Ars ſuccumbit tempeſtati, & animus deficit ; & quot undæ incurrunt, totidem mortes videntur impetere & irruere. Hic non temperat à fletibus, hic ſtupet ; hic dicit felices, qui exequiarum honore non priventur ; hic Deum veneratur precibus, atque porrigens lacertos inutiles ad cœlum, quod non cernit, petit auxilium. Pater & germani veniunt in mentem illius ; domus & filii in animum hujus, & quicquid à quoquam relictum eſt. Halcyone tangit Ceycem ; nulla eſt in ore Ceycis niſi Halcyone ; & cùm eam cupiat ſolam, tamen lætatur abeſſe. Optaret etiam convertere oculos ad littora patriæ & dirigere ultimos adſpectus domum verſus : verum ubi ſit ignorat : tantâ perturbatione mare turbatur & omne cœlum ſubducitur caligine immiſſâ ex nebulis : et nox aucta eſt. Malus rumpitur impetu vorticis nimboſi : clavus etiam rumpitur ; & fluctus ferox eminens, quaſi victoriâ potitus, deſpicit undas quaſi in ſinum convolutas. Neque ventis impulſus minori impetu ruit, quàm ſi quis dejecerit in vaſtum mare Athon & Pindum ſedibus ſuis erutos : & deturbat incurſu & gravitate

NOTÆ.

530. *Decimæ*] Quæ & decumana nominatur, id eſt, maxima ; quomodo & ova, poma, alia que ſcuta, decumana dicimus. Denarium quippe numerum volebant eſſe perfectiſſimum, ut qui conſtet ex uno, duobus, tribus & quatuor. Unde ad numerum denarium progreſſi, redimus ad unitatem. Sic Noſter Triſt. lib. 1. Eleg. 2.

Qui venit hic fluctus, fluctus ſupereminet omnes,
Poſterior nono eſt, undecimoque prior.

540. *Funera*] In mari interire acerbè tulerunt fortes, ubi virtuti ſuæ non erat locus, ut pulchrè exirent vitâ. Adde quòd animam cenſebant veterum plerique igneam eſſe quam in aquis extingui naturæ contrariam videbatur. Super omnia exequiarum honore deſtitui horrebant : ſine quibus Styga tranſvehi per 100 annos deſperabant. Vide verſ. 429.

554. *Athon*] Hunc montem Macedoniæ eſſe, Pindum Theſſaliæ jam ſæpe diximus.

Mergit

navem in profundum: cum qua bona pars hominum absorpta altis aquis, neque remissa in aërem, mortem appetiit. Alii navis innituntur partibus & frustis lacertis. Ceyx ipse tenet fragmentum navis dextrâ, quâ consueverat tractare *sceptrum; atque, heu! incassum orat & socerum & patrem. At nomen uxoris Halcyones sæpius recurrit in os natantis. Ejus recordatur atque illum memorat; desiderat ut undæ velant suum corpus ante oculos illius, & exsanguis sepeliatur manibus amicis. Dum nat, quoties unda spatium concedit os aperiundi, nominat Halcyonem, & immurmurat ipsis fluctibus. Ecce ater fluctus sinuatus instar arcûs rumpitur super medias undas, & involvit & submergit caput aquâ diffractâ. Lucifer caliginosus fuit eâ nocte, nec potuit cognosci, & quandoquidem non concessum fuerit illi descendere cælo, velavit suam faciem opacis nubilis. Interea Æolis nescia tantæ clades dinumerat noctes: & jam festinanter texit amictus, quos ille assumat; jam quos ipsa induat, ubi ille redierit; & sibi pollicetur recursus vanos. Illa quidem efferebat pia thura singulis Diis, celebrabat tamen præ aliis templa Junonis; & ibat ad altaria pro marito, qui jam nullus erat. Atque vovebat ut maritus esset incolumis, & ut reverteretur suus, nullamque sibi præponeret. At hoc solum poterat illi evenire de tam multis. At Dea non potest amplius orari pro mortuo; & ut prohibeat ab altaribus manus funere pollutas, Iri, ait, nuncia certissima jussorum, adii propere sedes Dei somni soporem inducentis*

Mergit in ima ratem. Cum quâ pars magna virorum
Gurgite pressa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa suo est. Alii partes & membra carinæ
Trunca tenent. Tenet ipse manu, quâ sceptra solebat,
Fragmina navigii Ceyx: socerumque, patremque
Invocat (heu!) frustrà. Sed plurima nantis in ore
Halcyone conjux. Illam meminitque, refertque;
Illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus,
Optat; & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat; absentem, quoties finit hiscere fluctus,
Nominat Halcyonen, ipsisque immurmurat undis.
Ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur: & ruptâ mersum caput obruit undâ.
Lucifer obscurus, nec quem cognoscere possis,
Illâ nocte fuit: quoniamque excedere Olympo
Non licuit, densis texit sua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Festinat vestes; jam quas, ubi venerit ille,
Ipsa gerat: redituque sibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem Superis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Junonis templa colebat:
Proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras.
Utque foret sospes conjux suus, utque rediret,
Optabat; nullamque sibi præferret. At illi
Hoc de tot votis poterat contingere solum.
At Dea non ultra pro functo morte rogari
Sustinet; utque manus funestas arceat aris;
Iri, meæ, dixit, fidissima nuncia vocis,
Vise soporiferam Somni velociter aulam:

NOTÆ.

561. *Socerum*] Æolum.

Ib. *Patrem*] Luciferum.

568. *Niger arcus*] Nubes atra aquis gravida: seu potiùs unda decumana ex imo gurgite cum limo sublata, atque instar arcûs triumphalis advoluta.

571. *Olympo*] Cœlo: ex quo siquidem Lucifero non licuit descendere, ut filio Ceyci opem ferret, vultus saltem, ne ejus casus cerneret, nubibus obduxit.

573. *Æolis*] *Halcyone* Æoli filia.

575. *Festinat*] Non patrimonis tantùm purpuras trahebant clientæ plebiæ, ut Hor. 18. Ode, lib. 2. Sed & nobilissimæ fœminæ, viris, fratribus, sibi, liberisque vestes suâ manu texebant. Imò Augustus ipse non aliâ est usus, quàm quæ ab uxore, sorore, filiâve confecta esset. *Suet. August.* Cap. 73.

584. *Funestas*] Funere & mariti morte pollutas.

Extinctique

Extinctique jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Halcyonen veros narrantia casus.
Dixerat. Induitur velamina mille colorum
Iris, & arquato cœlum curvamine signans,
Tecta petit jussi sub rupe latentia regis.
Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni;
Quò nunquam radiis oriens, mediusve, cadensve
Phœbus adire potest. Nebulæ caligine mistæ
Exhalantur humo: dubiæque crepuscula lucis.
Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce silentia rumpunt
Sollicitive canes, canibusve sagacior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve sonum reddunt convicia linguæ.
Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræque herbæ: quarum de lacte soporem
Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
Janua, quæ verso stridorem cardine reddat,
Nulla domo totâ; custos in limine nullus.
At medio torus est, ebeno sublimis in atrâ,
Plumeus, atricolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipse Deus, membris languore solutis.
Hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana jacent totidem, quot messis aristas,
Silva gerit frondes, ejectas littus arenas.

atque hortare mittat sub specie Ceycis oppressi somnia ad Halcyonem exhibentia veros eventus. Dixerat. Iris tegitur amictu mille colorum, et imprimens arcum in aëre proficiscitur domum regis assignati sub rupe conditam. Est juxta Cimmerios antrum remoto recessu mons cavus, aula, et adytum inertis Somni; quo nunquam sol oriens, meridianus, vel occidens potest accedere radiis. Nebulæ confusæ cum caligine exsurgunt ex terrâ: et crepuscula incerti luminis. Ales experrectus cristati capitis non ibi arcessit Auroram cantibus: neque canes custodes, aut anser sagacior canibus turbant silentia voce. Non fera, non frondes agitatæ ventis, vel probra linguæ humanæ edunt strepitum. Quies muta permanet. Nihilominus rivus aquæ Lethes, per quem aqua fluens cum susurro, lapillis strepentibus, conciliat soporem. Papavera fertilia et innumera gramina, de quorum lacte nox humida parat somnum, & spargit per caliginosas terras, florent in aditu speluncæ. Nullæ valvæ in totâ domo quæ strideant moto cardine; nullæ excubiæ ad fores. At in medio est lectus sublatus super nigrâ ebeno, plumeus, ater, stratus nigris vestibus; super quem ipse Deus decumbit, artubus oppressis languore. Circa hunc somnia inania exhibentia diversas species, tot hinc inde sunt strata, quot messis habet spicas, silva folia, littus arenas expulsa.

NOTÆ.

592. *Cimmerios*] Populi fuerunt Sarmatiæ ad paludem Mœoticam & Bosphorum, quod ab ipsis *Cimmerium* appellatur. Accommodatissimè autem Somni regiam in frigidam, tenebrosam & humidam regionem poëta removit.

597. *Ales cristati*] *Gallus*, qui adventantem diem cantu prænunciare solet.

599. *Sagacior*] Hanc præcipuè laudem meruerunt anseres, qui clangore suo sopito Capitolii custodes excitârunt, deque ingruentibus Gallis admonuernnt.

602. *Saxo tamen*] Quia somnos quoque inducere solet aquarum murmur.

603. *Lethes*] Id est, oblivionis: per somnum enim vitæ videmur oblivisci. Ad inferorum verò fluvium Lethen respexit poëtâ, cujus aquam si quis gustâsset, præteritorum omnium statim oblivisci voluerunt.

605. *Ante fores*] Elegantissimè apponit poëta, quæ somnium concilient; amovet quæ somnum impediant.

Ibid. *Papavera*] Quorum vis est soporifera.

Quò

Quò ſtatim atque Dea acceſſit, et diſcuſſit manu ſomnia obſtantia, ſacra domus fulſit ſplendore amictûs: atque Deus ægrè aperiens oculos gravatos ſegni languore, iterum atque iterum recedens, & percutiens ſupremum pectus nutanti mento, tandem expergefactus eſt; atque ſuſtentatus cubito, petit quamobrem acceſſerit; nam cognoverat quæ eſſet. *At illa, Somne, pax rerum, Somne mitiſſime Deorum, ſolatium mentis, quem ſollicitudo vitat, qui lenis pectora fatigata laboribus diurnis, atque reſtitutis ad munus; fac ſomnia, quæ imitentur veras figuras* rerum, *accedunt ad Halcyonem,* quæ nunc eſt *in Trachine Herculeâ, ſub formâ regis, atque exhibeant imaginem naufragam. Juno hoc jubet. Iris diſcedit, poſtquam juſſa perfecit: neque enim poterat ſufferre ampliùs vim vaporis: & ut advertit ſoporem influere in membra, prorumpit, & revertitur per arcus, per quos modò acceſſerat. At pater excutit ex turbâ mille ſuorum filiorum Morpheum artificem et imitatorem figurarum. Alius non imitatur accuratiùs præſcriptos inceſſus, et faciem, & modum loquendi. Addit et amictus et voces cuique uſitatiſſimas. Atque hic exhibet ſolos homines: et alius fit fera, ſit ales, fit anguis longo corpore. Dii hunc appellant Icelon, gens humana Phobetorem. Phantaſos eſt tertius diverſæ etiam artis. Ille mutatur ſe cilò in terram, lapidem, aquam, arborem atque omnia, quæ ſunt inanimata. Iſti conſueverunt exhibere ſuam faciem tyrannis & imperatoribus de nocte; alii vagantur per populos et vulgus.*

Quò ſimul intravit, manibuſque obſtantia virgo
Somnia dimovit; veſtis fulgore reluxit
Sacra domus: tardâque Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens; iterumque iterumque relabens,
Summaque percutiens nutanti pectora mento,
Excuſſit tandem ſibi ſe: cubitoque levatus,
Quid veniat (cognôrat enim) ſcitatur. At illa:
Somne, quies rerum, placidiſſime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corda diurnis
Feſſa miniſteriis mulces, reparaſque labori;
Somnia, quæ veras æquent imitamine formas,
Herculeâ Trachine jube, ſub imagine regis,
Halcyonen adeant; ſimulachraque naufraga fingant.
Imperat hoc Juno. Poſtquam mandata peregit
Iris, abit. Neque enim ulteriùs tolerare vaporis
Vim poterat; labique ut Somnum ſenſit in artus;
Effugit; & reneat per quos modò venerat arcus.
At pater è populo natorum mille ſuorum
Excitat artificem, ſimulatoremque figuræ
Morphea. Non illo juſſos ſolertius alter
Exprimit inceſſus, vultumque, modumque loquendi,
Adjicit & veſtes, & conſuetiſſima cuique
Verba. Sed hic ſolos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore ſerpens.
Hunc Icelon Superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat. Eſt etiam diverſæ tertius artis
Phantaſos. Ille in humum, ſaxumque, undamque, trabemque,
Quæque vacant animâ feliciter omnia tranſit.
Regibus hi, ducibuſque ſuos oſtendere vultus
Nocte ſolent: populos alii, plebemque pererrant.

NOTÆ.

616. *Virgo*] *Iris* Junonis nuncia.

624. *Cura fugit*] Qui enim curis premuntur, dormire non poſſunt.

627. *Regis*] *Ceycis*, quem Trachine ab Hercule ædificatâ regnâſſe diximus.

631. *Labique*] Ita & Cereris Nympha, lib. 8. ver. 814. fame affecta.

633. *Pater*] Somnus ſomniorum pater.

Ib. *E populo*] Ex numero innumero ſomniorum evocat Morphea.

634. *Simulator*] Morphei nomen hæ voces interpretantur.

640. *Icelon*] *Similem* interpretaberis.

Ib. *Phobetora*] *Perterrefacientem.*

642. *Phantaſos*] *Imaginatorem* diceres, niſi prohibuerunt grammatici. Pro triplici autem rerum naturâ, quæ phantaſiam per ſomnos turbare ſolent, appoſitè poëta tres Somni filios fecit.

Præ-

Præterit hos ſenior: cunctiſque è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rurſus molli languore ſolutum
Depoſuitque caput, ſtratoque recondidit alto.
Ille volat, nullos ſtrepitus facientibus alis,
Per tenebras: intraque moræ breve tempus in urbem
Pervenit Hæmoniam: poſitiſque è corpore pennis
In faciem Ceycis abit: formâque ſub illa
Luridus, exanimi ſimilis, ſine veſtibus ullis,
Conjugis ante torum miſeræ ſtetit. Uda videtur
Barba viri, madidiſque gravis fluere unda capillis.
Tum lecto incumbens, fletu ſuper ora refuſo,
Hæc ait: Agnoſcis Ceyca, miſerrima conjux?
An mea mutata eſt facies nece? reſpice; noſces
Invenieſque tuo pro conjuge conjugis umbram,
Nil opis, Halcyone, nobis tua vota tulerunt.
Occidimus. Falſæ tibi me promittere noli.
Nubilus Ægæo deprêndit in æquore navim
Auſter, & ingenti jactatam flamine ſolvit:
Oraque noſtra tuum fruſtrà clamantia nomen
Implêrunt fluctus. Non hæc tibi nunciat auctor
Ambiguus: non iſta vagis rumoribus audis;
Ipſe ego fata tibi præſens mea naufragus edo.
Surge, age: da lachrymas; lugubriaque indue: nec me
Indeploratum ſub inania Tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet eſſe ſui. Fletus quoque fundere veros
Viſus erat: geſtumque manus Ceycis habebant.
Ingemit Halcyone lachrymans, motatque lacertos
Per ſomnum, corpuſque petens amplectitur auras:

Senex Somnus hos omittit, atque elegit unum Morpheum ex cunctis fratribus, qui exequatur juſſa Thaumantidos: & rurſus demiſit caput oppreſſum ſuavi ſopore, et texit denuo altis veſtibus. Ille volat per caliginem, aliis nullum ſonum reddentibus, et intra exiguum ſpatium temporis pervenit in urbem Hæmoniam; et pennis ex corpore ſublatis induit vultus Ceycis, et ſub illâ ſpecie lividus, inanimi ſimilis, ſine omni amictu conſtitit ad lectum infelicis uxoris. Barba viri videtur madida, & gravis aqua ſtillare ex uvidis crinibus. Tum ſuper tuto ſtratus, lachrymis expreſſis ſuper ora, hæc dicit, Cognoſcis Ceycem, uxor infeliciſſima? an mus vultus eſt deformatus morte? Intuere; agnoſces; atque reperies pro tuo marito umbram mariti. Tuæ preces, Halcyone, nobis nullo auxilio fuerunt. Perimus. Ne me ſperes decepta. Auſter pluvius corripuit navem in mari Ægæo, et diſjecit agitatam ſpiritu vehementi, & undæ impleverunt os noſtrum citans fruſtrà nomen tuum. Nuncius incertus non tibi hæc refert; non accipis iſta per dubios rumores. Ego ipſe naufragus tibi adſtans tibi narro meam ſortem. Erige te, quæſo, exhibe fletus, atque aſſume veſtes puliatas; neque me mitte non defletum ſub exilia Tartara. Morpheus his addidit vocem, quam illa arbitraretur eſſe ſui mariti. Viſus erat etiam mittere veras lachrymas; et manus imitabantur geſtum Ceycis. Halcyone ſæpe ſuſpirat, & movet brachia dormiendo, & quærens corpus amplectitur aërem:

NOTÆ.

646. *Senior*] Somnus.

647. *Thaumantidos*] *Iridis*, Thaumantidis filiæ juſſa.

Ibid. *Somnus*] Deus ſomni.

651. *Urbem*] Trachinem, ubi Halcyone habitat: ut ſuprà, ver. 269.

653. *In faciem*] Ceycis figuram induit: atque ita, ut ſi modò attendas, ipſum eſſe tibi fingas.

663. *Ægæo*] Cui mari ſe, Trachine in Ioniam iturus, Ceyx crediderat.

670. *Indeploratum*] Multæ etiam utilitatis credebant eſſe apud inferos, plurimos habuiſſe in ſuperis qui ſublatum fleviſſent.

675. *Corpus*] Ceycis ſui, quem per ſomnum Morphei ope viderat.

Exclamatque,

atque vociferatur, Mane: quo profugis? proficiscemur unâ. Tremefacta ſuâ voce, et imagine mariti, excutit ſomnum; atque primò circumſpicit, num is adſit, qui modò erat viſus: nam famuli excitati illius clamore admoverant luminaria. Cùm nuſquam inveniret, percutit faciem manu, et diſcerpit amictus à pectore, et plangit ipſum pectus, neque meminit ſolvere comam; dilaniat: atque inquit nutrici petenti cauſſam doloris, Halcyone nulla eſt, nulla eſt: interiit cum Ceyce ſuo. Abſtinete ſermonibus conſolatoriis. Naufragus obiit. Adſpexi, atque cognovi, et obtuli manus abeunti, volens retinere. Umbra fugit; ſed umbra tamen clara & vera mei mariti. Si exquiras, ille quidem non habebat faciem ſolitam, neque lucebat eodem vultu, quo antea. Miſera intuita ſum pallidum, nudumque, et comâ adhuc madidâ. Ecce conſtitit flebilis hoc ipſo loco: atque luſtrat ſi quæ ſuperſint indicia. Hoc erat, hoc quod metuebam mente præſagâ; atque orabam ne me fugiens te crederes ventis. At certè optarem, ſiquidem diſcedebas interiturus, me etiam duxiſſes. Mihi bonum fuit tecum, tecum proficiſci. Neque enim quicquam non unà tranſmiſiſſem de tempore vitæ, neque mors fuiſſet diviſa; nunc remota intereo, nunc remota agitor undis; et mare me habet ſine me. Meus animus ſit mihi ſævior ipſo mari, ſi cupiam vivere diutius, et coner ſupereſſe tanto dolori. Verùm neque conabor neque de deſtituam, & deflende: et ſaltem nunc te comitabor: atque in tumulo ſi urna non capulet nos, attamen epitaphium id præſtabit: ſi non tangam oſſa meis oſſibus, at tangam *nomen nomine. Mœror obſtat pluribus, & ſe percutit ad ſingulas*

Exclamatque, Mane. Quò te rapis? ibimus unâ.
Voce ſuâ, ſpecieque viri turbata ſoporem
Excutit: & primò ſi ſit, circumſpicit, illic
Qui modò viſus erat. Nam moti voce miniſtri
Intulerant lumen. Poſtquam non invenit uſquam;
Percutit ora manu: laniatque à pectore veſtes:
Pectoraque ipſa ferit. Nec crinem ſolvere curat;
Scindit: & altrici, quæ luctûs cauſſa, roganti,
Nulla eſt Halcyone, nulla eſt, ait: occidit unà
Cum Ceyce ſuo. Solantia tollite verba.
Naufragus interiit. Vidi, agnovique; manuſque
Ad diſcedentem, cupiens retinere, tetendi.
Umbra fugit: ſed & umbra tamen manifeſta, virique
Vera mei. Non ille quidem, ſi quæris, habebat
Aſſuetos vultus: nec quo priùs ore nitebat.
Pallentem, nudumque, & adhuc humente capillo
Infelix vidi. Stetit hoc miſerabilis ipſo
Ecce loco: & quærit veſtigia, ſi qua ſuperſint.
Hoc erat, hoc animo quod divinante timebam;
Et, ne me fugiens, ventos ſequerere, rogabam.
At certè vellem, quoniam periturus abibas,
Me quoque duxiſſes. Tecum fuit utile, tecum
Ire mihi. Neque enim de vitæ tempore quicquam
Non ſimul egiſſem: nec mors diſcreta fuiſſet.
Nunc abſens pereo, jactor nunc fluctibus abſens:
Et ſine me, me pontus habet. Crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longiùs; & tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neque pugnabo: nec te, miſerande, relinquam:
Et tibi nunc ſaltem veniam comes. Inque ſepulchro,
Si non urna, tamen junget nos littera: ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet; verboque intervenit omni

NOTÆ.

690. *Vultus*] Heinſius legit *Cultus*, ne bis idem dicat atque ita hæc reſpondebunt ſequentibus, *Pallentem, nudumque, &c.*

698. *Neque enim*] Tecum omne vitæ tempus exegiſſem; tecumque fuiſſem.

706. *Si non urna*] Quia Ceycis corpus deſiderabatur.

Ib. *Littera*] *Epitaphium.*

Plan-

Plangor; & attonito gemitus è corde trahuntur.
Manè erat: egreditur tectis ad littus; & illum
Mœsta locum repetit, de quo spectârat euntem,
Dumque moratus ibi; dumque, Hic retinacula solvit,
Hoc mihi discedens dedit oscula littore, dicit:
Dumque notata oculis reminiscitur acta, fretumque
Prospicit; in liquidâ spatio distante tuetur
Nescio quid, quasi corpus, aquâ; primoque, quid illud
Esset, erat dubium. Postquam paulò appulit unda;
Et quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat;
Quisforet, ignorans, quia naufragus, omine mota est;
Et, tanquam ignoto lachrymam daret, Heu, miser, inquit,
Quisquis es, & siqua est conjux tibi! fluctibus actum
Fit propiùs corpus. Quod quò magis illa tuetur,
Hoc minùs, & minùs est mentis. Jam jamque propinquæ
Admotum terræ, jam quod cognoscere posset,
Cernit: erat conjux. Ille est, exclamat: & unà
Ora, comas, vestem lacerat: tendensque trementes
Ad Ceyca manus, Sic, ô carissime conjux,
Sic ad me, miserande, redis? ait. Adjacet undis
Facta manu moles: quæ primas æquoris iras
Frangit; & incursus quæ prædelassat aquarum.
Insilit huc: mirumque fuit potuisse; volabat:
Percutiensque levem modò natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumque volat, mœsto simílem, plenumque querelæ
Ora dedêre sonum tenui crepitantia rostro.
Ut verò tetigit mutum & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere sit visus, populus dubitabat: at ille

voces; & gemitus ducuntur è corde stupefacto. Manè erat; domo proficiscitur ad littus, et tristis redit ad illum locum, de quo intuita erat descendentem: atque, inquit: Dum ibi cunctatus, dum hic solvit vincula, proficiscens mihi obtulit suavia hoc littore. Et dum relegit oculis facta quæ observaverat, atque prospicit mare, videt longe in aquâ fluidâ nescio quid quasi corpus, atque primò incertum erat, quid esset. Postquam fluctus paulùm appulit; et tametsi longè erat, constabat tamen esse corpus, nesciens quis esset, quia naufragus, præsagio tacta est; et quasi peregrino fletus indulgeret. Heu, infelix, ait, quisquis es, & si qua uxor est tibi! Corpus vectum undis accedit propiùs. Quod quò magis illa adspicit, hôc minùs atque minùs est animi. Jam jamque appulsum terræ proximæ, jam spectat quod posset cognoscere; maritus erat. Ille est, vociferatur; atque simul dilaniat faciem, capillos, amictum: et porrigens manus pavidas ad Ceycem, Ita, inquit, ô marite dilectissime, ita revereteris ad me desiende? Agger arte structus junctus est fluctibus, qui minuit primam vim maris, quique frangit impetum aquarum. Huc adscendit; atque mirum fuit potuisse; volabat: et verberans tenues

auras pennis modò ortis, luctuosa radebat extremas aquas. Et dum volat, os stridulum emisit sonum acuto rostro simílem lugubri, et plenum querimoniæ. Cùm verò tetigit corpus mutum et exangue, amplexa novit alis membra carissima, fruſtrà obtulit gelida suavia rigido rostro. Vulgus incertum erat, an Ceyx istud adverterit, an sit visus erigere faciem agitatione fluctuum: at ille

NOTÆ.

712. *Moratus ibi*] Verba sunt Halcyones, quæ extra narrationis seriem ex ejus personâ interseruntur.

730. *Prædelassat*] Lassos & debiles reddit, antequam in portum perveniant.

732. *Modò natis*] Nam in Halcyonem avem mutata est.

ſenſerat: et denique Diis miſereſcentibus, uterque vertuntur in aves. Amor ſuperfuit tunc etiam ſubditus iiſdem fatis: neque fœdus connubiale diremtum in avibus. Junguntur ſiuntque parentes; atque Halcyone incubat per ſeptem dies quietos tempore hyemis, nidis natantibus ſuper mari. Tum navigatio ſecura per æquor: Æolus compeſcit auras, et prohibet exſpatiari, atque concedit mare nepotibus.

XI. *Senex aliquis adſpicit volantes circum vaſta maria; atque laudibus extollit amores inviolatos. Proximus, aut fortè idem, Hic etiam, inquit, quem vides ſtringentem æquor, atque habentem tibias exiles, (oſtendens mergum qui habet fauces amplas) eſt ex prole regiâ, et ſi cupis devenire ad ipſum ſerie continuâ, ſunt hujus majores, Ilus, et Aſſaracus, et Ganymedes ſublatus à Jove, et ſenex Laomedon, et Priamus, ultimus rex Trojæ. Germanus iſte fuit Hectoris; qui niſi expertis eſſet ſortem inauditam primâ juventute, fortè non conſequutus eſſet minorem famam quàm Hector quanquam filia Dymantis illum peperit. Alexirhoë filia bicornis Granici dicitur Æſacon furtim peperiſſe ſub Idâ opaca. Hic odio habuit urbes, atque diſſitus à ſplendidâ regiâ ſequebatur remotos montes, et campos ab ambitione alienos; neque accedebat frequens ad turbas Trojanas. Non gerens tamen cor aſperum, neque Amori inacceſſum, videt Heſperien Cebreni filiam quæſitam ſæpe per omnes ſilvas, quæ in patriâ ripâ*

Senſerat. Et tandem, Superis miſerantibus, amba
Alite mutantur. Fatis obnoxius iſdem
Tunc quoque manſit amor. Nec conjugiale ſolutum
Fœdus in alitibus: coëunt, fiuntque parentes:
Perque dies placidos hiberno tempore ſeptem
Incubat Halcyone pendentibus æquore nidis.
Tum via tuta maris: ventos cuſtodit, & arcet
Æolus egreſſu: præſtatque nepotibus æquor.
XI. Hos aliquis ſenior circum freta lata volantes
Spectat: & ad finem ſervatos laudat amores.
Proximus, aut idem, ſi ſors tulit, Hic quoque dixit,
Quem mare carpentem ſubſtrictaque crura gerentem
Aſpicis (oſtendens ſpacioſum guttura mergum)
Regia progenies. Et, ſi deſcendere ad ipſum
Ordine perpetuo quæris, ſunt hujus origo
Ilus, & Aſſaracus, raptuſque Jovi Ganymedes,
Laomedonque ſenex, Priamuſque noviſſima Trojæ
Tempora ſortitus. Frater fuit Hectoris iſte:
Qui, niſi ſenſiſſet primâ nova fata juventâ,
Forſitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis eſt illum proles enixa Dymantis.
Æſacon umbroſâ furtim peperiſſe ſub Idâ
Fertur Alexirhoë Granico nata bicorni;
Oderat hic urbes, nitidâque remotus ab aulâ
Secreſos montes, & inambitioſa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, niſi rarus, adibat.
Non agreſte tamen, nec inexpugnabile Amori
Pectus habens, ſilvas captatam ſæpe per omnes
Aſpicit Heſperien patriâ Cebrenida ripâ,

NOTÆ.

745. *Septem*] Simonides undecim eſſe ait, Philochorus novem, Demagoras verò ſeptem, cujus opinioni adhæret Ovidius.

746. *Pendentibus nidis*] Halcyonum nidi admirationem habent, ut refert Plinius. Pilæ figura paulùm eminentiores, ore perquam anguſto, grandium ſpongiarum ſimilitudine; intercidi non queunt, franguntur ictu valido, ut ſpuma maris arida: nec unde confinguntur, invenitur; putant ex ſpinis aculeatis.

748. *Nepotibus*] Ex Halcyone filiâ procreatis.

753. *Guttura*] Quoad. Græciſmus.

755. *Sunt hujus*] Ilus, Aſſaracus, & Ganymedes fratres fuerunt filii Troïs. Ex Ilo natus Laomedon, ex Laomedonte Priamus, qui Æſaci ſeu mergi, de quo nunc agitur, fuit pater.

761. *Proles*] Hecuba, Priami uxor, quam Dymantis, filiam facit Homerus, Euripides filiam Ciſſeï regis Thracûm, peperit Priamo 17. liberos.

763. *Alexirhoë*] Nympha Granici filia, ex quâ Priamus Æſacum ſuſcepit.

769. *Cebrenida*] Cebreni ignobilis Troadis rivuli filiam.

Injectos

Injectos humeris ſiccantem ſole capillos.
Viſa fugit Nymphe: veluti perterrita fulvum
Cerva lupum, longèque lacu deprenſa relicto
Accipitrem fluvialis anas. Quam Troïus heros
Inſequitur: celeremque metu celer urget amore.
Ecce latens herbâ coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtringit: viruſque in corpore linquit.
Cum vitâ ſuppreſſa fuga eſt. Amplectitur amens
Exanimem: clamatque, Piget, piget eſſe ſecutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo. Vulnus ab angue,
A me cauſſa data eſt. Ego ſim ſceleratior illo,
Ni tibi morte meâ mortis ſolatia mittam.
Dixit: & è ſcopulo, quem rauca ſubederat unda,
Se dedit in pontum. Tethys miſerata cadentem
Molliter excepit: nantemque per æquora pennis
Texit: & optatæ non eſt data copia mortis.
Indignatur amans invitum vivere cogi;
Obſtarique animæ miſerâ de ſede volenti
Exitæ. Utque novas humeris aſſumſerat alas,
Subvolat: atque iterum corpus ſuper æquora mittit.
Pluma levat caſus. Furit Æſacos: inque profundum
Pronus abit, letique viam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem: longa internodia crurum,
Longa manet cervix: caput eſt à corpore longè.
Æquor amat: nomenque manet, quia mergitur illo.

anſuccabat ad ſolem comam ſparſam per humeros. Nympha viſa prorumpit tanquam cerva exterrita à flavo lupo, aut ut anas fluvialis correpta procul à ſtagno relicto fugit accipitrem. Quam Heros Trojanus perſequitur, & velox amore premit velocem timore. Ecce anguis lectus graminibus vulnerat dente recurvo pedem fugientis, atque ſpargit venenum in corpus. Fuga repreſſa eſt cum vitâ. Inſanus complectitur exſanguem, atque clamat, Pœnitet, pœnitet eſſe perſequutum: verùm iſtud non reformidavi; neque mihi erant tanti ſuperiorem eſſe. Nos duo te infelicem perdidimus. Plaga impactu eſt à ſerpente, ego occaſionem præbui. Ego ſim ſcelerateſior illo, niſi tibi efferam conſolationem necis meæ interritu. Dixit, et immiſit ſe in mare ex promontorio, quod aqua ſonora correſerat. Tethys miſerata labentem excepit leniter, operuit pennis natantem per mare: neque conceſſa eſt facultas moriendi, quemadmodum optaverat. Amans iraſcitur quòd invitus cogitur vitam ducere, quodque anima prolibetur cupiens excedere miſero corpore. Atque ut induerat recentes alas humeris, ſurſum volat, atque denuo præcipitat corpus in mare. Pluma ſuſtinet caſum. Æſacus indignatur, et præceps in altum fertur, atque mortem experitur indefinenter. Amor induxit maciem: internodia crurum ſunt longa, collum eſt longum: *caput longè eſt à corpore. Amat æquor, & nomen habet quia in illud mergitur.*

NOTÆ.

772. *Lacu*] Ad quem, ut ſe aquis immerſit, non ſegniter anas confugit.

777. *Amens*] Æſacus.

786. *Et optatæ*] Heinſius autem legit;
——*Ut optatæ non eſt data copia mortis,*
Indignatur amans, &c.

788. *Miſerâ de ſede*] Corpore, carcere, cuſtodiâ, ergaſtulo corporis animæ ſepulchro. Lege quæ Seneca in conſolatione ad Helviam, cap. 11. & quæ Macrobius lib. in ſomn. Scip. cap. 11.

792. *Pronus*] Eleganter hujus avis naturam poëta deſcribit.

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSEON

LIBER XII.

ARGUMENTUM.

HUIC tum Priamus pater, tanquam mortuo, exequias fecit unà cum filiis, excepto tamen Paride, qui in Græciam profectus erat; quemque deinde persecuti Græci, draconem Aulide lapideum viderunt redditum. Inde Cygnus ab Achille occisus in avem vertitur, cùm invulnerabilis fuisset. Sicut & Cœnis olim in Cænæum, & postea in avem, commutata. Quod cum narrâsset Nestor, Periclymeni quoque transformationes adjunxit.

INTERPRETATIO.

I. *Priamus ignorans Æsacon vitâ frui alis indutis, mœrebat: Hector etiam præbuerat inferias inutiles, cum consortibus sepulchro nomen ejus habenti. Paris non adfuit luctuoso honori, qui paulò pòst advexit in patriam longum bellum cum uxore raptâ: & conjuratæ sequuntur*

I. NESCIUS assumtis Priamus pater Æsacon alis
Vivere, lugebât: tumulo quoque nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis præsentia tristi:
Postmodo qui raptâ longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam: conjuratæque sequuntur

NOTÆ.

2. *Tumulo*] *Cenotaphio*, in quo Æsaci nomen sine corpore erat.

3. *Inferias*] Χοὰς. Tumulis enim lac, mel, vinum, lachrymas, sanguinem, flores, thura, alia insuper honoris causâ vel etiam ad lætiorem defuncti statum apud inferos, ingerere solebant. Atque hæc de mortuis sacrificia *Inferiæ* dicebantur.

4. *Paridis*] Priami quoque filii, qui ad rapiendam Helenam in Græciam profectus fuerat.

5. *Conjuge*] Helenâ.

6. *Conjuratæ*] In Aulide enim bellum adversus Trojam conjuraverant Græciæ principes.

Mille

Mille rates, gentiſque ſimul commune Pelaſgæ.
Nec dilata foret vindicta; niſi æquora ſævi
Ventia feciſſent venti: Bœotaque tellus
Aulide piſcoſâ puppes tenuiſſet ituras.
Hîc patrio de more Jovi cùm ſacra parâſſent;
Ut vetus accenſis incanduit ignibus ara;
Serpere cæruleum Danaï vidêre draconem
In platanum: cœptis quæ ſtabat proxima ſacris.
Nidus erat volucrum bis quatuor arbore ſummâ:
Quas ſimul, & matrem circum ſua damna volantem,
Corripuit ſerpens; avidâque recondidit alvo.
Obſtupuêre omnes. At veri providus augur
Theſtorides, Vincemus, aït; gaudete, Pelaſgi.
Troja cadet, ſed erit noſtri mora longa laboris.
Atque novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat, virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & ſervat ſerpentis imagine ſaxum.
II. Permanet Aöniis Nereus violentus in undis:
Velaque non transfert: & ſunt, qui parcere Trojæ
Neptunum credant, quia moenia fecerit urbi.
At non Theſtorides. Nec enim neſcitve, tacetve
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Eſſe Deæ. Poſtquam pietatem publica cauſſa,
Rexque patrem vicit; caſtumque datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris;

mille naves atque unà populus ex omni Græciâ. Neque ultio longiùs abiiſſet, niſi venti terribiles reddidiſſent maria inacceſſa; & terra Bœotia retinuiſſet naves diſceſſuras in Aulide piſcoſâ. Cùm Græci ibi obtuliſſent ſacra Jovi ritu patrio, cùm vetus altare micuit ignibus accenſis, viderunt ſerpentem cæruleum repere in platanum, quæ erat proxima ſacrificiis inceptis. Nidus erat octo pullorum ſuprema arbore, quos anguis corripuit unà cum matre volitante circum ſuam cladem, & abdidit in rapacem ventrem. Omnes obſtupuerunt. At Theſtorides vates veri præſcius, Vincemus, inquit, exultate Græci, Ilium ruet: ſed ſpatium noſtri laboris erit longum: atque ſtatuit novem volucres pro annorum numero, qui in bello forent conterendi. Ille ſicuti erat, amplexus ramos virides in arbore, mutatur in petram & manet petra ſpecie anguis.

II. *Nereus ſtat acer in fluctibus Aöniis; neque transfert naves; & ſunt qui arbitrentur Neptunum ignoſcere Trojæ, quòd illam muris cinxerat. Theſtorides tamen non ita arbitratur. Neque enim aut ignorat, aut tegit iram Deæ virginis eſſe mulcendam ſanguine virgineo. Poſtquam cauſſa communis ſuperavit pietatem, rexque patrem, atque Iphigenia conſtitit præ altari, famulis mœrentibus;*

NOTÆ.

7. *Mille*] Numero, ut loqui amant, rotundo: namque Homero 1186. Dyeti, 1225. Dareti Phrygio, 1140. dicitur.

Ib. *Commune*] Pro populo univerſo: quo ſenſu Cicero Ver. 4. *Statuæ à communi Siciliâ datæ.*

Ib. *Pelaſgæ*] Pro Græcis univerſis ſæpiſſime venit gens Pelaſga, quæ Theſſaliam, cui & Pelaſgiæ datum nomen, incoluit.

9. *Bœota*] Bœotia, Græciæ regio, in quâ urbs Aulis Chalcida finitima, ubi non parvo tempore per tempeſtatem Græcorum naves manſerunt.

15. *Volucrum*] Paſſeres dixit Homerus; ex cujus Iliad. 2. tota hæc deſumpta fabula. Paſſer hieroglyphicè annum denotat.

16. *Circum*] Circum ſua pignora, quæ cum maximo ſuo damno devorari a Dracone, videbat.

19. *Theſtorides*] *Calchas* eſt Theſtoris filius Græcorum vates, genus ducens ab Apolline.

24. *Permanet*] Id eſt ſævit mare quod Bœotiæ adjacet. Aoniam namque Bœotiæ montanam partem; Nereum maris Deum ſæpe diximus.

29. *Deæ*] *Dianæ*, cujus cervam Agamemnon imprudens occiderat: quæ et tempeſtatis & peſtis cauſa fuit.

30. *Rex*] *Agamemnon*, qui Iphigeniæ patrem ſe eſſe quodammodo oblitus eſt, cùm illam aris addixit, ut regis nomine Græcis omnibus conſuleret.

Dea lenita est: et velavit oculos nube et dicitur transformasse Mycenam, cervâ adhibitâ, inter ministerium et turbam sacri, et voces precantium. Postquam igitur Diana est placata nece, quâ par fuit, at simul furor ejus et æquoris compositus est, mille naves accipiunt ventos à tergo; et plurima passæ appellunt ad littora Phrygia. Locus est in medio mundo inter tellurem et mare et oras sidereas, fixis triplicis orbis, unde spectatur quodcumque est uspiam, tametsi distet regionibus; et omnis sonus permeat ad sinuosas aures. Fama illum *obtinet, atque posuit sibi sedem in supremo fastigio: et dedit innumeros ingressus, ac mille ostia domui: nullisque portis obturavit aditus. Pervii sunt die et nocte. Tota est ex sonanti ære; tota fremit et reddit sonos, et repetit quod audit. Nulla quies intus, et nullibi silentium. Neque tamen est vociferatio, sed susurri submissæ vocis: qualis solet esse fremitus fluctuum æquoris, si quis ex longinquo accipiat; vel qualem strepitum ultima tonitrua reddunt, cùm Jupiter percutit nebulas, multitudo occupat atria; plebs intrat atque prodit; Mille rumores falsi hinc inde errant una cum veris, et voces permistæ volvuntur. Atque ex omnibus, hi referciunt inanem aërem sermonibus: alii portant aliò quæ prolata sunt, et modus falsi augetur; atque aliquis auctor aliquid addidit acceptis. Illic est Credulitas, illic Error imprudens, et inane Gaudium, et Pavores attoniti, et Seditio subrepens, et Susurri incerto auctore. Ipsa cernit quid rerum agatur in cœlo, in mari, & solicita est de toto mundo.*

Victa Dea est: nubemque oculis objecit, & inter
Officium turbamque sacri, vocesque precantum,
Suppositâ fertur mutâsse Mycenida cervâ.
Ergo ubi, quâ decuit, lenita est cæde Diana;
Et pariter Phœbes, pariter maris ira recessit;
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ:
Multaque perpessæ Phrygiâ potiuntur arenâ.
Orbe locus medio est inter terrasque, fretumque,
Cœlestesque plagas, triplicis confinia mundi;
Unde, quod est usquam, quamvis regionibus absit,
Inspicitur; penetratque cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, summâque domum sibi legit in arce;
Innumerosque aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte, dieque patent. Tota est ex ære sonanti:
Tota fremit: vocesque refert: iteratque quod audit.
Nulla quies intus, nullâque silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parvæ murmura vocis,
Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
Esse solent: qualemve sonum, cùm Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenent: veniunt leve vulgus, euntque:
Mistaque cum veris passim commenta vagantur
Millia rumorum: confusaque verba volutant.
E quibus hi vacuas implent sermonibus auras:
Hi narrata ferunt aliò: mensuraque ficti
Crescit; & auditis aliquid novus adjicit auctor.
Illîc Credulitas, illîc temerarius Error,
Vanaque Lætitia est, consternatique Timores,
Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
Ipsa quid in cœlo rerum, pelagoque geratur,
Et tellure, videt; totumque inquirit in orbem.

III. Fecerat hæc notum, Graïas cum milite sorti
Adventare rates: neque inexpectatus in armis
Hostis adest. Prohibent aditu, littusque tuentur

III. *Hæc vulgaverat, naves Græcas adesse cum strenuâ manu: neque hostis accedit non exspectatus in armis. Prohibent* eum *accessu, & defendunt littus.*

NOTÆ.

34. *Mycenida*] *Iphigeniam* Mycenis oriundum; quam in Tauricam regionem avectam ereptam Eurypides; alii Scythicæ Dianæ immolatam asserunt.

40. *Triplicis*] In tres partes divisi cœlum mare & terram.

Troës;

Troës: & Hectoreâ primus fataliter haſtâ,
Proteſilaë, cadis: commiſſaque prælia magno
Stant Danaïs, forteſq; animæ, neque cognitus Hector.
Nec Phryges exiguo, quid Achaïa dextera poſſet,
Sanguine ſenſerunt. Et jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cygnus
Mille viros dederat. Jam curru inſtabat Achilles:
Troaque Peliacæ ſternebat cuſpidis ictu
Agmina: perque acies aut Cygnum aut Hectora quærens,
Congreditur Cygno: decimum dilatus in annum
Hector erat. Tum colla jugo candentia preſſos
Exhortatus equos, currum direxit in hoſtem:
Concutienſque ſuis vibrantia tela lacertis,
Quiſquis es, ô juvenis, ſolatia mortis habeto,
Dixit, ab Hæmonio quòd ſis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides. Vocem gravis haſta ſecuta eſt.
Sed quanquam certâ nullus fuit error in haſtâ;
Nil tamen emiſſi profecit acumine ferri:
Utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu;
Nate Deâ (nam te famâ prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abeſſe?
(Mirabatur enim.) Non hæc, quam cernis, equinis
Fulva jubis caſſis, neque onus cava parma ſiniſtræ
Auxilio mihi ſunt: decor eſt quæſitus ab iſtis.
Mars quoque ob hoc capere arma ſolet. Removebitur omne

Trojani: atque primus occumbis fataliter jaculo Hectoreo, Proteſilaë; & prælia incæpta & ſtrenuæ animæ, necdum cognitus Hector magno conſtant Græcis. Neque Trojani ſenſerunt pauco ſanguine quid Græca manus poſſet. Et jam littora Sigæa rubebant ſanguine: jam Cygnus filius Neptuni morti expoſuerat mille viros. Achilles jam urgebat curru, & conficiebat catervas Trojanas ictu mucronis Peliaci; atque luſtrans per agmina aut Cygnum, aut Hectorem, incurrit in Cygnum: Hector erat ſervatus in annum decimum. Tum mulcens equos habentes albas cervices onuſtas jugo, dirigens currum in hoſtem; atque librans tremens haſtile ſuis brachiis, Quiſquis es, inquit, ô Juvenis, habeto ſolamen obitûs, quòd ſis mactatus ab Achille, Hactenus Æacides. Ponderoſum haſtile ſecutum eſt vocem. Sed quamvis nullum vitium fuerit in telo inerranti, nihil tamen promovit mucrone ferri impulſi; atque ut percuſſit tantùm pectus ictu vano, Fili Dea, ait ille, nam te antè cognovimus famâ, cur ſtupes quòd intacti ſimus? (Namque ſtupidus hæreba) Non hæc galea flava, quam vides equinis jubis, neque ſcutum curvum onus ſiniſtræ ſunt mihi ad utilitatem; ſed tantùm ornamenti gratiâ geruntur. Mars etiam eâ gratiâ conſuevit induere arma. Tollitur omne

NOTÆ.

67. *Hectoreâ*] Alii tamen Æneæ, alii Achatæ manu cecidiſſe eum autumant.

Ibid. *Fataliter*] Oraculo monitus fuerat, ne ad Trojanum bellum proficiſceretur, ibi namque periturum. Atque in fatis erat occubiturum illum, qui primus ex Græcis in littus Trojanum deſcenderet.

68. *Proteſilaë, cadis*] Proteſilaus Laodamiæ Acaſti filiæ maritus. Hujus pater Iphiclus, curſûs velocitate celebris.

70. *Phryges*] Seu *Trojani*, qui Phrygiam minorem ſeu Troadem incolebant.

71. *Sigæa*] Promontorium Trojæ.

74. *Peliacæ*] Ex Pelio monte reciſæ; quæ *Pelias* ideo dicitur; &

Ipſe ſuas quamvis vires inhiberet Achilles,
Miſſa graves ictus Pelias haſta dabat.

76. *Decimum*] Decennalis fuit Trojæ obſidio.

79. *Vibrantia*] Al. Vulcania; ut ad arma ejus à Vulcano fabricata alludat.

82. *Æacides*] *Achilles* Pelei & Thetidis filius: *Æacides*, ab avo Æaco dictus.

88. *Equinis jubis*] Iis verò galearum criſtas decorare quoque ſolebant heroës; hinc illud Virgil.

——*Criſtâque hirſutus equinâ.*

auxilium armorum; tamen descendam invulneratus. Est aliquid non esse natum Nereïde sed qui regat Nereum, & eius filias, & universum mare. Dixit, & intorsit in Æaciden jacuhim adhæsurum umboni clypei; quod penetravit & æs, & coria novem boum: decimo tamen tegmine repressum heros illud excutit, rursusque impulit strenuâ dextrâ vibrans hastile; rursus corpus fuit integrum sine plagâ neque tertius mucro potuit vulnerare Cygnum pectus suum exhibentem. Non aliter exarsit, quàm taurus Circo spatioso, cùm incurrit cornu fulmineo in vestes purpureas sua irritamenta, & sensit impetum deceptum. Respicit tamen num ferrum hastæ lapsum sit. Ligno affixum erat. Mea igitur dextra ait *est infirma: atque vires, quibus polleat, amisit, dum unum hunc Cygnum petit. Nam profectò fortis fuit; vel cùm primus dirui muros Lyrnæsios; vel cùm sparsi Tenedon, & Thebas Eëtioneas suo sanguine; vel cùm Caycus fluxit ruber cruore populi sui; & Telephus bis expertus est vim meæ lanceæ. Manus mea etiam hîc potens fuit, tot interfectis, quorum feci cumulos per littus & cerno; atque fortis est. Dixit & quasi parum confideret antè factis, impulit hastam in adversum Menœten, ex gente Lyciâ:*

Tegminis officium: tamen indestrictus abibo.
Est aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
Nereaque, & natas, & totum temperet æquor.
Dixit: & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden; quod & æs, & proxima rupit
Terga novena boum: decimo tamen orbe moratum
Excutit hoc heros: rursusque trementia forti
Tela manu torsit; rursus sine vulnere corpus,
Sincerumque fuit, nec tertia cuspis apertum,
Et se præbentem valuit destringere Cygnum.
Haud secus exarsit, quàm Circo taurus aperto,
Cùm sua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
Num tamen exciderit ferrum considerat hastæ,
Hærebat ligno. Manus est mea debilis ergo;
Quasque, ait, antè habuit vires effudit in uno.
Nam certè valuit, vel cùm Lyrnesia primus
Mœnia disjeci; vel cum Tenedonque, Suoque
Eëtioneas implevi sanguine Thebas.
Vel cùm purpureus populari cæde Caycus
Fluxit; opusque meæ bis sensit Telephus hastæ.
Hîc quoque tot cæsis, quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valetque.
Dixit: &, ante actis veluti malè crederet, hastam
Misit in adversum Lyciâ de plebe Menœten:

NOTÆ.

93. *Nereïde*] Qualis fuit Thetis Achillis mater; quam gloriam Cycnus, qui Neptunum ipsum patrem haberet, quanquam modestè, extenuat tamen.

Ibid. *Sed qui*] Neptuno, cui famulatur Nereus, matris tuæ pater, *Nereïde*] *Thetide* nymphâ, Nerei filiâ.

97. *Terga*] Id est, novem terga quibus clypeus constabat.

102. *Circo*] In quo venationes exhibebantur.

104. *Phœniceas*] Effigies hominum coccineis indutas vestibus, quas stramento aut fœno farciebant, tauris in arenâ objectare sunt soliti, quò eos ad pugnam irritarent. Sen. 3. l. de Irâ.

108. *Lyrnesia*] Fuit Lyrnessus urbs Troadis Hippodamiæ Brisеidos patria.

109. *Tenedon*] Quæ insula Trojano littori opposita, decennali illo bello cum multis aliis à Græcis fuit direpta.

110. *Eëtioneas*] *Thebas* Ciliciæ, in quibus regnavit Eëtion Andromaches pater: pro Trojanis enim arma sumserunt.

111. *Caycus*] Fluvius Mysiæ; nam & hanc regionem Græci cum multis aliis, ne Trojanis auxilio essent, devastârunt.

112. *Opus*] *Vulnus, & auxilium.*

Ibid. *Telephus*] Herculis fuit filius ex Auge nymphâ, Mysorum rex, qui cùm Græcos ad Trojam proficiscentes transitu prohiberet, ab Achille est vulneratus. Insanabile erat vulnus; quamobrem ille ad oraculum confugit, à quo, eâdem quâ vulneratus fuerat hastâ sanandum esse vulnus edoctus, Achilli reconciliatus, cuspidis ærugine, pristinæ valetudini restitutus est.

116. *Lyciâ*] Nam & Lycii, tametsi in diversâ orâ & ad Mediterraneum siti, Trojanis auxilio erant.

Loricamque

Loricamque simul, subjectaque pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo vertice terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum:
Atque ait; Hæc manus est, hæc, quâ modò vicimus, hasta.
Utar in hunc iisdem: sit in hoc precor exitus idem.
Sic fatus, Cygnumque petit, nec fraxinus errat:
Inque humero sonuit non evitatâ sinistro.
Inde, velut muro, solidâve à cautе, repulsa est.
Quà tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
Viderat, & frustrà fuerat gavisus, Achilles.
Vulnus erat nullum: sanguis fuit ille Menœtæ.
Tum verò præceps curru fremebundus ab alto
Desilit, & nitido securum cominus hostem
Ense petens, parmam gladio, galeamque cavari
Cernit, & in duro lædi quoque corpore ferrum.
Haud tulit ulteriùs: clypeoque adversa reducto
Ter quater ora viri, capulo cava tempora pulsat.
Cedentique sequens instat: turbatque, ruitque;
Attonitoque negat requiem. Pavor occupat illum;
Ante oculosque natant tenebræ: retroque ferenti
Aversos passus medio lapis obstitit arvo.
Quem super impulsum resupino pectore Cygnum
Vi multâ vertit, terræque affixit Achilles.
Tum, clypeo genibusque premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ; quæ presso subdita mento
Elidunt fauces; & respiramen, iterque
Eripiunt animæ. Victum spoliare parabat:
Arma relicta videt. Corpus Deus æquoris albam
Contulit in volucrem; cujus modò nomen habebat.

atque transfixit simul thoracem & pectus subjectum. Quo obeunte & percutiente durum solum capite, eripit illud idem hastile ex vulnere calido, atque inquit, Hæc est dextra, hæc est lancea, quâ modò vicimus; Utar in hunc iisdem, oro idem sit successus contra hunc. Sic loquutus est, & petit Cygnum, neque hasta aberrat, atque non elusa strepitum edidit in sinistro humero. Inde repulsa est tanquam à muro aut rupe firmâ. Achilles tamen adverterat Cygnum infectum sanguine, quâ parte tactus fuerat, & incassum lætatus erat. Plaga nulla erat; ille fuit sanguis Menœtæ. Tum verò furens præceps descendit ab excelso curru, atque petens cominus gladio coruscо hostem tutum, videt scutum atque cassidem penetrari gladio, & ferrum etiam retundi in rigido corpore. Non amplius passus est; & clypeo repetito ter quater percutit vultum viri, & depressa tempora capulo. Atque persequens urget cedentem, atque turbat, & agit, & non permittit quietem exterrito. Pavor illum corripit, & caligo obversatur oculis: & saxum in medio campo obstitit retro ferenti aversos gressus. Super quem Achilles

deject magno nisu impulsum Cygnum pectore resupino, atque in terram prostravit. Tum urgens pectus clypeo & validis genibus, trahit retinacula cassidis, quæ subjecta mento presso frangunt gulam, atque adimunt spiritum & viam anhelitûs. Volebat victum exuere armis, advertit arma relicta. Deus mari mutavit corpus in avem candidam, cujus modò habebat nomen.

NOTÆ.

119. *Securum hostem*] Cygnum nihil timentem, qui erat toto corpore invulnerabilis, excepto capite.

132. *Clypeoque adversa reducto*] Innuit os Cygni adversum clypeo impacto identidem ab Achille fuisse pulsatum. Sic *reducta hasta* apud Virgil. lib. X. Æneid.

136. *Natant tenebræ*] Attonitus enim nihil prospicere poterat.

145. *Volucrem*] *Cygnum*, cujus alitis Cygnum alium Stheneli filium lib. 2. formam quoque induisse vidimus. Ex hâc autem transmutatione, post fata maximè vivere bonos, quorum virtutibus nihil ampliùs aut invidia aut inimicorum impetus possint detrahere, pronum est mente consequi.

IV. V. *Hic labor, hic certamen causſa fuit induciarum multorum dierum; & pars utraque requievit, emiſſis armis. Et dum vigil præſidium cuſtodit mœnia Trojana; & vigil cuſtodia ſervat munitiones Græcas; feſta dies erat, quâ Achilles victoriâ potitus adverſus Cygnum ſacrum faciebat Minervæ ſanguine vaccæ vittatæ. Cujus poſtquam impoſuit exta calidis altaribus, & nidor Diis gratus pervenit in cœlum, ſacra habuerunt ſuam diei partem: reliqua eſt exhibita epulis. Accubuerunt excelſis lectis; & ſatiaverunt corpora carnibus aſſis, & leniunt mero & ſolicitudines & ſitim. Neque lyræ, neque carmina cantata, vel longa tibia buxi multiferi illos oblectat; ſed tranſigunt noctem colloquiis; atque virtus eſt materia confabulationis. Narrant certamina beſtiæ atque ſua. Atque gratum eſt viciſſim narrare diſcrimina crebrò tentata atque exacta. Quid enim diceret Achilles! vel quid potiùs memorarent apud magnum Achillem? Ultima victoria præſertim victo Cygno commemorata fuit. Viſum mirabile omnibus, quòd corpus juvenis nullo telo violari potuit, neque plagis erat obnoxium, atque ferrum retunderet. Æacides hoc mirabatur, Græci hoc admirabantur: cùm ita Neſtor loquitur, Cygnus fuit ſolus veſtrâ ætate ſecurus ferri, & nullo ictu penetrabilis. At ego quondam aſpexi Cæncum Perrhæbum ferentem mille ictus corpore illæſo:*

IV. V. Hic labor, hæc requiem multorum pugnæ dierum
Attulit: & poſitis pars utraque ſubſtitit armis.
Dumque vigil Phrygios ſervat cuſtodia muros;
Et vigil Argolicas ſervat cuſtodia foſſas:
Feſta dies aderat; quâ Cygni victor Achilles
Pallada vittatæ placabat ſanguine vaccæ.
Cujus ut impoſuit profecta calentibus aris;
Et Dîs acceptus penetravit in æthera nidor:
Sacra tulêre ſuam: pars eſt data cætera menſis.
Diſcubuêre toris proceres; & corpora toſtâ
Carne replent: vinoque levant curaſque, ſitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longave multifori delectat tibia buxi:
Sed noctem ſermone trahunt: virtuſque loquendi
Materia eſt. Pugnam referunt hoſtiſque ſuamque,
Inque vices adita atque exhauſta pericula ſæpe
Commemorare juvat. Quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potiùs loquerentur Achillem!
Proxima præcipuè domito victoria Cygno
In ſermone fuit. Viſum mirabile cunctis;
Quòd juveni corpus nullo penetrabile telo,
Invictumque ad vulnera erat, ferrumque terebat.
Hoc ipſum Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cùm ſic Neſtor ait; Veſtro fuit unicus ævo
Contemptor ferri, nulloque ſorabilis ictu
Cygnus. At ipſe olim patientem vulnera mille
Corpore non læſo Perrhæbum Cænea vidi:

NOTÆ.

149. *Argolicas*] Fuit Argolis regio Peloponneſi, quæ pro totâ Græciâ, ſicuti & ejus populi pro omnibus Græcis, nonnunquam ſumitur.

152. *Profecta*] Carnes hoſtiarum, quas proſecabant, i. e. primum ſecabant; Diſque adolebant partem, ſacerdotibus partem dabant, partem ſibi apponebant. Turneb. lib. 15. cap. 17.

155. *Teſta*] Namque elixa heroïcis temporibus non veſcebantur. Servius.

157. *Non illos*] Lepidiſſimum, inquit Plutarchus, eſt illud convivium, in quod non intrat tibicen. Quibus de rebus in convivio diſſerendum ſit, docet A. Gellius, lib. 13. cap. 11. & Macrob. 7. lib. Saturn. 1 cap. Hîc duces de virtute bellicâ, & pugnis.

168. *Achivi*] Græci, qui & Achæi dicti, ſunt ab Achaiâ, quam incoluerunt.

169. *Neſtor*] Nelei fuit filius, rex Pyli, ætate, eloquentiâ & prudentiâ clarus.

172. *Perrhæbum*] Fuerunt Perrhæbi Theſſaliæ populi, qui à Lapithis devicti, in Pindi montana confugerunt.

Ibid. *Cænea*] Cænis Elati Lapitharum regis fuit filia, in virum mutata; cujus ex jucundiùs poteris cognoſcere hiſtoriam.

Cænea

Cænea Perrhæbum; qui factis inclytus Othryn
Incoluit. Quòque id mirùm magis esset in illo,
Fœmina natus erat. Monstri novitate moventur,
Quisquis adest: narretque rogant. Quos inter Achilles,
Dic age (nam cunctis eadem est audire voluntas)
O facunde senex, ævi prudentia nostri;
Quis fuerit Cæneus, cur in contraria versus;
Quâ tibi militiâ, cujus certamine pugnæ
Cognitus; à quo sit victus, si victus ab ullo est.
Tum senior: Quamvis obstet mihi tarda vetustas;
Multaque me fugiant primis spectata sub annis;
Plura tamen memini: nec, quæ magis hæreat illâ,
Pectore res nostro est, inter bellique, domique
Acta tot. Ac si quem potuit spatiosa senectus
Spectatorem operum multorum reddere, vixi
Annos bis centum: nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateïa Cænis,
Thessalidum virgo pulcherrima; perque propinquas,
Perque tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
Multorum frustrà votis optata procorum.
Tentâsset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promissa, tuæ. Nec Cænis in ullos
Denupsit thalamos; secretaque littora carpens
Æquorei vim passa Dei est. Ita fama ferebat.
Utque novæ Veneris Neptunus gaudia cepit;
Sint tua vota licet, dixit, secura repulsæ:
Elige quid voveas. Eadem hoc quoque Fama ferebat.
Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum,
Tale pati nîl posse mihi. Da fœmina ne sim,
Omnia præstiteris. Graviore novissima dixit

qui celeberrimus facinoribus frequentavit Othryn, & ut illud magis esset stupendum in eo; natus erat fœmina. Quicunque adsunt tanguntur novitate prodigii atque orant ut referat. Inter quos Achilles, Narra, quæso, ô diserte senex, prudentia nostri sæculi (nam omnes cupiunt cognoscere eadem) quis fuerit Cæneus; quamobrem in aliam formam mutatus; quo bello; cujus contentionis discrimine tibi cognitus; à quo sit domitus; si modò à quoquam est domitus. Tum senex. Quamvis mihi obsit longa senectus, multorumque simul oblitus quæ vidi primâ ætate, recordor tamen plurimorum: neque est quicquam quod tenaciùs affixum sit memoriæ nostræ inter tot facta pace & bello, quàm illud. Et si longa vetustas potuit præstare aliquam testem multorum factorum, vixi annos ducentos; nunc tertia ætas agitur. Cænis Elati filia inclyta fuit formâ puella pulcherrima Thessalarum: & frustrà fuit petita votis multorum procorum per urbes vicinas, & per tuas, Achille. (Namque tua fuit popularis) Fortè etiam Peleus petiisset illos thalamos: sed aut jam illi obtigerant conjugia genetricis tuæ, aut fuerant concessa. Neque Cænis nupta est in ullos thalamos, atque ambulans in littore remoto

compressa est à Deo mariti potenti. Sic rumor inrepserat. Et postquam Neptunus potitus est voluptate novæ Veneris, Conceditur, inquit, ut tua desideria sint tuta ab omni repulsâ, elige quid cupias. Idem rumor etiam istud prædicabat. Hoc dedecus, inquit Cænis, facit magnum votum, scilicet, ut nihil simile pati possim. Fac ne sim fœmina, omnia feceris. Protulit ultimas majore

NOTÆ.

173. *Othryn*] Qui mons est Thessaliæ.
179. *Contraria*] In marem ex fœminâ.
188. *Bis centum*] Ut ita falsos liqueat, qui tres Nestoris ætates per 300 annorum secula minora metiuntur; siquidem Ovidio fides.
201. *Injuria*] Quâ mihi virginitatem eripuisti, effecit, ut magna petere audeam.
203. *Graviore*] Quia in marem mutat: hoc est, quia effœminatus qui erat, graviores viri mores induit.

Verba

ſono voces, atque ille ſonus poterat videri maſculi, qualis erat. Nam jam Deus profundi maris audîerat vota; atque inſuper fecerat, ne poſſet vulnerari ullo modo, vel occidi ferro. Hilaris dono diſcedit Atracias: atque tranſigit ætatem ſtudiis virilibus, & exſpatiatur per campos Peneios. Filius temerarii Ixionis duxerat Hippodamen, atque juſſerat ſævos nubigenas diſcumbere menſis ex ordine conſtitutis in ſpeluncâ velatâ arboribus. Theſſali principes coïerant; nos quoque aderamus: atque aula feſta perſonabat confuſâ turbâ. Ecce cantant Hymenæum, atque atria fumant ignibus: & puella vultu pulcherrima accedit ſtipata turbâ matronarum & puellarum. Beatum prædicavimus Pirithoum illâ uxore: quod præſagium propè falſum fuit. Namque Euryte, crudeliſſima crudelium Centaurorum, tam tibi coruritur puellâ, conſpectâ, quam meró: & ebrietas duplicatâ libidine dominatur. Continuò menſæ disjectæ fædant convivia; atque recèns nupta trahitur per vim capillis correptis. Eurytus abripit Hippodamen, alii quam quiſque laudaverant; aut poterant rapere; *atque erat ſpecies urbis direptæ. Domus perſonat ululatibus muliebribus. Confeſtim omnes exſurgimus; atque prior Theſeus, Quæ, inquit, veſania te urget, Euryte, qui me vivo lædas Pirithoum, atque neſcius duos violes in uno? Neve heros fortiſſimus quicquam ea dixit;*

Verba ſono: poteratque viri vox illa videri,
Sicut erat. Nam jam voto Deus æquoris alti
Annuerat: dederatque ſupèr; ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferrove occumbere poſſet.
Munere lætus abit: ſtudiiſque virilibus ævum
Exigit Atracides, Peneïaque arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus:
Nubigenaſque feros, poſitis ex ordine menſis,
Arboribus tecto diſcumbere juſſerat antro.
Hæmonii proceres aderant; aderamus & ipſi,
Feſtaque confuſâ reſonabat regia turbâ.
Ecce canunt Hymenæon; & ignibus atria fumant:
Cinctaque adeſt virgo matrum nuruumque caterva
Præſignis facie. Felicem diximus illâ
Conjuge Pirithoum: quod pœne fefellimus omen.
Nam tibi, ſævorum ſæviſſime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tam virgine viſâ
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus everſæ turbant convivia menſæ:
Raptaturque comis per vim nova nupta prehenſa.
Eurytus Hyppodamen, alii, quam quiſque probârant,
Aut poterant, rapiunt; captæque erat urbis imago.
Fœmineo clamore ſonat domus. Ociùs omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theſeu,
Euryte, pulſat, aït; qui, me vivente, laceſſas
Pirithoum, violeſque duos ignarus in uno?
Neve ea magnanimus fruſtrà memoraverit heros;

NOTÆ.

209. *Atracides*] *Cæneus Theſſalus*: fuit enim *Atrax* ſeu *Atracia* Theſſaliæ oppidum, apud Peneum fluvium.

Ib. *Peneïa*] Per quæ Peneus Theſſaliæ fluvius volvitur.

210. *Hippodamen*] Iſchomachen nominat Propert. l. 2. El. 2. Deidamiam. Plut. in Theſeo.

Ib. *Audaci*] Pirithoum dicit Ixionis filium; qui quidem Ixion Junonem etiam de ſtupro interpellare eſt auſus; quà re á Jove intellectâ, nubem illi Junonis ſpecie ſuppoſuit, unde nati Centauri.

211. *Nubigenas*] Centauros nube genitos.

215. *Hymenæon*] Nuptiale carmen frequentabant: Hymenæumque nuptiarum Deum celebrabant.

Ib. *Ignibus*] Nuptiis non faces modò ſed & aræ, & ſacra adhibita, Diîque advocati.

218. *Fefellimus*] Propter ortam rixam deinde & pugnam.

221. *Geminata*] Nam Baccho & Veneri inebriati ſunt.

229. *Pirithoum*] Proverbio etiam cognita Theſei & Pirithoi mutua amicitia.

Submovet

Submovet instantes; raptamque furentibus aufert.
Ille nihil contrà: neque enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, generosaque pectora pulsat.
Fortè fuit juxtà signis extantibus asper
Antiquus crater, quem vastum vastior ipse
Sustulit Ægides; adversaque misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrumque, merumque,
Vulnere & ore vomens, madidâ resupinus arenâ,
Calcitrat. Ardescunt germanâ cæde bimembres:
Certatimque omnes uno ore, Arma, arma, loquuntur.
Vina dabant animos: & primâ pocula pugnâ
Missa volant, fragilesque cadi, curvique lebetes:
Res epulis quondam, nunc bello & cædibus, aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis: & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis:
Elatumque altè, veluti qui candida tauri
Rumpere sacrificâ molitur colla securi;
Illisit fronti Lapithæ Celadontis: & ossa
Non agnoscendo confusa reliquit in ore.
Exiluêre oculi; disjectisque ossibus oris,
Ossa retro naris, medioque infixa palato est.
Hunc pede convulso mensæ Pellæus acernæ
Stravit humi Belates, dejecto in pectora mento:
Cumque atro mistos sputantem sanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
Proximus ut steterat, spectans altaria vultu
Fumida terribili, Cur non, ait, utimur istis?
Cumque suis Gryneus immanem sustulit aram

nam repellit violentos, atque avellit sublatam furentibus. Ille nil dixit contrà: neque enim potest tueri vocibus ejusmodi facinora: sed insurgit in vultum ultoris manibus temerariis, & impetum facit contra magnanimum pectus. Fortè propè fuit vetus crater, durus signis prominentibus, quem magnum ipse major Ægides corripuit, atque jecit in faciem adversam. Ille eructans simul spissam saniem & cerebrum, & vinum per os atque per plagam, resupinus percutit terram humidam calcibus. Omnes biformes Centauri *incensi nece fratris certatim uno ore clamant, Ad arma, ad arma. Merum augebat animos: atque primo certamine pocula jacta, & cadi fragiles & cavi lebetes, res olim idoneæ convivis, nunc bello & cædibus, volant. Amycus Ophionis filius primus non veritus est tollere munera sua ex penetralibus; atque primus sustulit ex sacrario candelabrum instructum lucernis splendentibus: & misit alte sublatum in frontem Lapithæ Celadonis, veluti qui conatur frangere cervicem albam tauri sacrificâ bipenni: atque relinquit ossa quassata in facie non agnoscendo confusa. Oculi sunt eruti, & ossibus oris sparsis naris retro pressa est, atque infixa medio palato. Idem Pellæus, pede mensæ acernæ extracto, hunc dejecit in terram, mento delapso in pectus: atque illo repetito dimittit ad Manes inferos, exspuentem dentes confusos cum nigro sanguine. Gryneus, cùm proximus esset, adspiciens aram fumantem oculis atrocibus, Quamobrem, inquit, non utimur istis? atque sustulit ingens altare cum suis*

NOTÆ.

233. *Vindicis*] *Thesei*, qui novam nuptam Centaurorum injuriâ liberat: pugnos in faciem, & pectus Thesei ingerit.

235. *Ægides*] *Theseus* Ægei filius.

240. *Bimembres*] Centauri biformes, mediâ parte homines, alterâ equi.

243. *Fragiles*] Ex cretâ confecti.

245. *Penetralia*] Sacrarium dicit, seu locum ubi sacra reponerentur; sacrificia etiam peragerentur.

247. *Funale*] Lychnuchum intelligo, de laqueari fortè pendentem.

250. *Lapithæ*] Thessaliæ populi, Pindum & Othryn montes præsertim incolentes, Pirithoï olim imperio parentes.

254. *Pellæus*] Pellâ Thessaliæ urbe, ut verò simile est, oriundus: quanquam plures Pellæ fuerant.

Ignibus

ignibus, & immisit in mediam turbam Lapitharum; & protrivit duos, Brotean & Orion. Orius matrem habebat Mycalen; quam certum erat crebrò subtraxisse incantationibus cornua Lunæ resistenti. Non discedes inultus, modò inveniam aliquod telum, dixerat Exadius: atque pro telo arripuit cornua cervi Dianæ *consecrati, quæ pendebant ab excelsâ pinu. Gryneus figitur ab eo duplici ramo in oculos; atque iis privatur; quorum pars hæret cornibus, pars fluit in barbam, & coagulata sanguine pendet. Ecce Rhœtus tollit ex medio altari magnum stipitem ardentem; & à dextra parte penetrat tempora Charaxi obductâ flavis crinibus. Coma incensa igne fervido flagravit, sicuti messis sicca: & sanguis adductus ictu strepitum fecit horrendum crepitando, qualem ferè ferrum candens consuevit reddere, quod, cùm faber extraxit forcipe aduncâ, injicit in lacum. At illud mersum crepitat, atque sibilat in aquâ tremente. Vulneratus excutit ignem rapacem de comâ hispidâ; atque tollit in humeros saxum ex terra extractum, onus* magnum satis *plaustro, quod ne penitùs jaciat in hostem, ipsa gravitas prohibet. Pondus lapidis oppressit etiam Cometem propius stantem. Neque Rhœtus dissimulat lætitiam. Ita oro, ait, sit*

Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen:
Depressitque duos, Brotean, & Orion. Orio
Mater erat Mycale: quam deduxisse canendo
Sæpe reluctanti constabat cornua Lunæ.
Non impunè feres, teli modò copia detur,
Dixerat Exadius. Telique habet instar, in altâ
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur huic duplici Gryneus in lumina ramo:
Eruiturque oculos. Quorum pars cornibus hæret;
Pars fluit in barbam; concretaque sanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem: dextrâque à parte Charaxi
Tempora perfringit fulvo protecta capillo.
Correpti rapidâ, veluti seges arida, flammâ
Arserunt crines: & vulnere sanguis inustus
Terribilem stridore sonum dedit; ut dare ferrum
Igne rubens plerumque solet, quod forcipe curvâ
Cùm faber eduxit, lacubus demittit: At illud
Stridet: & in trepidâ submersum sibilat undâ.
Saucius hirsutis avidum de crinibus ignem
Excutit: inque humeros limen tellure revulsum
Tollit, onus plaustri: quod ne permittat in hostem,
Ipsa facit gravitas. Socium quoque saxea moles
Oppressit spatio stantem propiore Cometem:
Gaudia nec retinet Rhœtus: Sic comprecor, inquit,
Cætera sit fortis castrorum turba tuorum;
Semicremoque novat repetitum stipite vulnus:
Terque, quaterque gravi juncturas verticis ictu
Rupit: & in liquido sederunt ossa cerebro.
Victor ad Evagrum, Corythumque, Dryantaque transit:
E quibus ut primâ tectus lanugine malas
Procubuit Corythus: Puero quæ gloria fuso

validum reliquum agmen tuorum sociorum, atque geminat plagam renovatam torre semiusto: perfringit terque quaterque commissuras capitis sævo ictu, & ossa manserunt in fluido cerebro. Victor transit ad Evagrum, Corythumque, atque Dryantem: è quibus postquam Corythus, velatas bullis maxillas primâ lanugine, humi stratus est, Quæ laus adolescente prostrato

NOTÆ.

263. *Quam*] Veneficiis & incantationibus infames præsertim mulieres Thessaliæ.

267. *Quæ fuerant*] Virgil. Eclog. 7. Dianæ *vovet ramosa Micon vivacis cornua cervi.* Cornibus itaque pinu, in quâ figebantur votiva Dianæ, direptis, subitorum vice armorum utitur Exadius.

285. *Sic*, &c.] Utinam cæteri Cometis socii tam audacter accederent ut, eâdem cum illo fortunâ utantur.

Parti

Parta tibi eſt? Evagrus aït. Nec dicere Rhœtus
Plura ſinit: rutilaſque ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perque os in pectora, flammas.
Te quoque, ſæve Drya, circum caput igne rotato
Inſequitur: ſed non in te quoque conſtitit idem
Exitus. Aſſiduæ ſucceſſu cædis ovantem,
Quà juncta eſt humero cervix, ſude figis obuſtâ.
Ingemuit, duroque ſudem vix oſſe revellit
Rhœtus; & ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fugit & Orneus, Lycabaſque, & ſaucius armo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Thaumas:
Quique pedum nupèr certamine vicerat omnes
Mermerus; accepto nunc vulnere tardiùs ibat:
Et Pholus, & Melaneus, & Abas prædator aprorum:
Quique ſuis fruſtrà bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos. Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge; ad Herculeos, inquit, ſervaberis, arcus.
At non Eurynomus, Lycidaſque, & Areos & Imbreus
Effugêre necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit adverſos. Adverſum tu quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Crenæe, tuliſti.
Nam grave reſpiciens inter duo lumina ferrum,
Quà naris fronti committitur, accipis, imæ.
Intanto fremitu ductis ſine fine jacebat
Sopitus vinis & inexperrectus Aphidas;
Languentique manu carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in Oſſææ villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtrà nulla arma moventem,
Inſerit amento digitos, Miſcendaque, dixit,

tibi comparata eſt? inquit Evagrus. Neque Rhœtus patitur plura proferre: atque ſævus immiſit ignes corruſcos in os apertum viri loquentis, & per os in pectus. Perſequitur te etiam, crudelis Drya, flammâ circum caput actâ: verum ſucceſſus non fuit etiam idem in te: vulneras ſtipite præuſtâ triumphantem: ſucceſſu cædis continuæ, quâ putare collum commiſſum eſt humero. Rhœtus ingemuit, vixque evellere potuit ſtipitem ex oſſe rigido, & ipſe conſperſus ſuo ſanguine profugit. Recedit etiam Orneus atque Lycabas, & Medon vulneratus humero dextro, itemque Thaumas cum Piſenore, atque Mermerus, qui nupèr ſuperaverat omnes certamine pedum, jam plagâ impactâ ſegniùs incedebat; & Pholus, & Melaneus, & Abas venator aprorum, & Aſtylus vates, qui nequicquam debortatus erat ſues Centauros à pugnâ. Ille quoque dixit Neſſo ſibi cæventi à vulneribus, Ne aufugias, ſervaberis, ab arcu Herculeo occidendus. At Eurynomus, & Lycidas, & Areus, & Imbreus, non vitaverunt mortem, quos omnes oppoſitos dextrâ Dryantis proſtravit. Tu quoque, Crenæe, quamquam terga verteras in fugam, accepiſti plagam in parte anteriore; nam retro ſpectans accipit ferrum inter duos oculos, quà naſus jungitur infimæ fronti. Aphidas mero hauſto ſine modo, ſtratus erat, ſomno victus, neque excitatus tanto ſtrepitu, atque tractabat manu ſopitâ carcheſia temperata, porrectus ſuper pelle biſpidâ urſæ Oſſææ. Quem Phorbas ut adipexit procul, nequicquam bello carentem, dat amentum digitis, atque, inquit, miſcendum

NOTÆ.

296. *Circum caput*] Quo motu gravior & patentior ſit ictus.

299. *Figis*] Dryantem alloquitur, cujus quoque Humerus meminit.

309. *Servaberis*] Jam Neſſum illum Deianiræ vim parantem ab Hercule interfectum ſcimus.

314. *Reſpiciens*] Ad hiſtoriam fortè alludit, quam refert Quintilianus. Pomponius quidam globum in ore acceperat, quod Cæſari oſtentabat: *Ne unquam igitur*, inquit ille, *fugiens reſpexeris.*

318. *Carcheſia*] Eo nomine appellantur pocula procera, & circa mediam partem compreſſa, quorum anſæ à ſummo ad imum pertinent. Carcheſium autem hoc in loco pro vino ipſo poſitum.

319. *Oſſææ*] In Oſſâ montæ nutritæ, aut etiam captæ.

321. *Amento*] Lorum erat, quo jaculum medium, ſeu haſta, ut jaci poſſet, religabatur.

Cum

Haurias merum cum Styge, neque diutiùs cunctatus, jecit haſtile in virum; cùmque fortè ſtratus eſſet reſupinus, jaculum infixum eſt collo. Mors fuit ſine ſenſu; atque cruor ater manavit ex pleno collo in lectos, inque ipſa pocula. Ipſe vidi Petræum nitentem revellere ſolo quercum glandiferam; quam dum complectitur, & huc illùc impellit, atque agitat arborem concuſſam, haſta Pirithoï impacta coſtis Petræi, penetravit pectora pugnantia rigido ligno. Aiebant Lycum peremptum viribus Pirithoï, Pirithoï quoque Chromin: ſed uterque minorem laudem attulerunt, quàm Dictys & Helops. Helops foſſus fuit haſtili, quod tranſegit tempora, & impulſum â dextrâ pervaſit in aurem ſiniſtrum. Dictys delapſus à dubio vertice montis, dum pavidus vitat filium Ixionis urgentem, pronus cecidit, & rupit vaſtum ornum gravitate corporis; atque latera ſua tranſfixa injecit ſuper illam ruptam. Aphareus vindex adeſt, atque nititur jacere lapidem ex monte extractum. Ægides prævertit nitentem vecte querno, atque conterit vaſta oſſa cubiti,; neque ampliùs moratur, aut cupit mittere Orco corpus mutilum: atque ſeſe immittit dorſo excelſi Bianoris, non aſſueto quemquam vehere præter ipſum: & preſſit coſtas genibus, atque comprimens jubas ſiniſtrâ correptas, vulneravit faciem atque vultum minitantem, & tempora rigida clavâ nodoſâ. Proſternit clavâ Nedymnum, & Lycotan jaculatorem, & Hippoſum habentem pectus velatum barbâ promiſſâ, & Riphæum manentem in altis ſilvis; & Tereum, qui conſueverat portare domum urſos vivos atque rigentes, correptos in montibus Theſſalis. Demoleon non paſſus eſt ulteriùs Theſeum proſperam fortunam in certamine habentem; atque è ſpiſſâ ſilvâ extrahere

Cum Styge vina bibas, Phorbas. Nec plura moratus
In juvenem torſit jaculum: ferrataque collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu; plenoque è gutture fluxit
Inque toros, inque ipſa niger carcheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terrâ
Glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit;
Et quatit huc illùc, labefactaque robora jactat,
Lancea Pirithoï coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoï virtute Lycum cecidiſſe ferebant:
Pirithoï cecidiſſe Chromin. Sed uterque minorem
Victori titulum, quàm Dictys, Helopſque dederunt.
Fixus Helops jaculo: quod pervia tempora fecit;
Et miſſum à dextrâ lævam penetravit in aurem.
Dictys ab ancipiti delapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps: & pondere corporis ornum
Ingentem fregit: ſuaque induit ilia fractæ.
Ultor adeſt Aphareus: ſaxumque è monte revulſum
Mittere conatur. Conantem ſtipite querno
Occupat Ægides; cubitique ingentia frangit
Oſſa: nec ulteriùs dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat: tergoque Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quenquam portare, niſi ipſum.
Oppoſuitque genu coſtis: prênſamque ſiniſtrâ
Cæſariem retinens, vultum, minitantiaque ora
Robore nodoſo, præduraque tempora fregit.
Robore Nedymnum, jaculatoremque Lycotan
Sternit, & immiſſâ protectum pectora barbâ
Hippaſon, & ſummis exſtantem Riphea ſilvis;
Tereaque, Hæmoniis qui prênſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſque ſolebat.
Haud tulit utentem pugnæ ſucceſſibus ultra
Theſea Demoleon: ſolidoque revellere dumo

NOTÆ.

325. *Mors caruit ſenſu*] Propter altum ſoporem *Aliis* (Hiſtris ſc.) *mors ſomno continuata eſt.* Liv. Dec. 5. lib. 1.

346. *Haud ſolito*] In duplici Centaurorum naturâ ludit Naſo.

349. *Robore*] Clavâ nodis plenâ.

Annoſam

Annoſam pinum magno molimine tentat.
Quod quia non potuit, præfractam miſit in hoſtem.
Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit,
Pallados admonitu. Credi ſic ipſe volebat.
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
Abcidit jugulo pectuſque, humerumque ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille:
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacidæ dederat pacis pignuſque, fidemque.
Hunc procul ut fœdo disjectum vulnere Peleus
Vidit, At inferias, juvenum gratiſſime Crantor,
Accipe, ait. Validoque in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoque viribus, haſtam:
Quæ laterum cratem perrupit: & offibus hærens
Intremuit. Trahit ille manu ſine cuſpide lignum:
Id quoque vix ſequitur. Cuſpis pulmone retenta eſt.
Ipſe dolor vires animo dabat. Æger in hoſtem
Erigitur: pedibuſque virum proculcat equinis.
Excipit ille ictus galeâ, clypeoque ſonantes,
Defenſatque humeros: prætentaque ſuſtinet arma:
Perque armos uno duo pectora perforat ictu.
Antè tamen leto dederat Phlegræon, & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Claninque.
Additur his Dorylas: qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, ſævique vicem præſtantia teli,
Cornua vara boum multo rubefacta cruore.
Huic ego, nam vires animus dabat, Aſpice, dixi,
Quantùm concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum torſi. Quod cùm vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnera fronti:
Affixa eſt cum fronte manus. Fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum.

magno conatu veterem pinum nititur. Quod quia non potuit, jecit partem illius *ruptam in hoſtem. Aſt Theſeus vitavit telum è longinquo venientem hortatu Minervæ. Ipſe volebat ſic credi. Arbor tamen non cecidit inutilis; nam revulſit pectus et humerum ſiniſtrum à collo excelſi Crantoris. Achille, ille fuerat armiger tui patris, quem Amyntor, rex Dolopum bello victus, dederat Æacidæ in obſidem et fidem pacis. Cùm Peleus illum procul aſpexit lacerum horrendo vulnere. At, inquit, inferias accipe, Crantor dilectiſſime juvenum: atque intorſit haſtile fraxineum in Demoleontem forti brachio, atque etiam animi impetu: quod perfregit texturam laterum, atque oſſibus infixum contremuit. Ille eripit manu lignum ſine mucrone; atque* lignum ipſum *ægrè* trahenti *cedit. Ferrum retentum eſt pulmone. Ipſe dolor dabat vires animo. Vulneratus inſurgit in hoſtem, et protrit virum* Peleum, *pedibus equinis. Ille eludit ictus ſtrepentes caſſide et clypeo, et tegit humeros, et ſuſtinet arma oppoſita: et tranſfigit uno ictu duo pectora per armos. Nihilominus priùs morti oppoſuerat eminus Phlegræum et Hylen; atque Hiphinoum, & Clanin cominus.*

Adjicitur Dorylas qui habebat tempora velata pelle lupi, atque cornua panda taurorum, quæ illi erant vice duri teli multo ſanguine tincta. Ego huic dixi, Vide, quantùm tua cornua ſint inferiora noſtro ferro: atque immiſi telum; quod cùm non poſſet effugere, objecit dextram fronti acceptura plagam. Manus ſimul cum fronte perfoſſa eſt. Exclamat; at Peleus (nam erat proximus) percutit gladio ſub medio ventre illum ſtantem et domitum ſævâ plagâ.

NOTÆ.

364. *Dolopum*] Dolopes Theſſaliæ populi, in Phthiotidis extremis finibus: qui nonnunquam pro Græcis ſumuntur.

365. *Pacis*] Significat Crantora Peleo obſidem ab Amyntore fuiſſe datum.

369. *Mentis*] *Mentis indignatione*, nonnunquam enim ſine odio, aut omni etiam animi perturbatione certatur.

374. *Virum*] *Peleum.*

377. *Duo*] *Equi, & hominis*: nam Centaurus fuit.

Dorylas *emicuit, atque ferus humi raptavit ſua inteſtina: & pretrivit rapta, & diſcerpſit pretrita: atque in illis etiam impedivit pedes; tum procubuit vacuo ventre. Neque, Cyllare, tua pulchritudo ſervavit te certantem, ſi modò tribuimus pulchritudinem illi* monſtroſæ *naturæ. Barba habebat lanuginem; lanuginis color erat flavus; flavi inſuper capilli fluebant ex humeris in armos medios. Jucunda alacritas in vultu, collum, humeri, manus, pectora & partes, quibus eſt homo, haud abſimiles erant ſtatuis probatis artificum: neque equi ſpecies culpanda ſub illâ* formâ, *aut pejor homine. Adjice collum & caput; dignus erit Caſtore; ita dorſum* latum *& ſedi aptum, ita elata pectora conſiſtunt toris; totus nigrior pice atrâ. Attamen cauda alba; color eſt etiam albus pedibus. Plurimæ de gente ſuâ illum optaverunt; ſed ſola Hylonome illum devinxit: quâ nulla fœmina formoſior manſit inter ſemibrutos* Centauros, *in excelſis ſilvis. Iſta & lenibus verbis, & amando, & amorem agnoſcendo ſola tenet Cyllaron.* Ubi devictum. *Orratum etiam habuit, quantus eſſe licet in iſtiuſmodi artubus; ut capilli ſint pectine nitidi, ut nunc ſe impediat rore marino, nunc violâ aut roſâ; nonnunquam ferat lilia alba; biſque die abluat faciem ad fontes fluentes ex cacumine ſilvæ Pagaſææ, bis lavet corpus flumine: neque tegat aut humeros aut latus ſiniſtrum niſi pellibus ferarum delectarum. Eſt illis amor æqualis; vagantur unà per montes: unà etiam intrant ſpeluncas; atque tum ſimul venerant in ædes Lapitheias, & pariter fæva bella exercebant. Auctor* vulnevis *eſt dubius: Telum actum eſt à parte ſiniſtrâ;*

Profiluit, terrâque ferox ſua viſcera traxit;
Tractaque calcavit; calcataque rupit: & illis
Crura quoque impedit; & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,
Si modò naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color aureus; aureaque
Ex humeris medios coma dependebat in armos.
Gratus in ore vigor: cervix, humerique, manuſque,
Pectoraque artificum laudatis proxima ſignis;
Et quâ parte viri eſt: nec equi mendoſa ſub illâ
Deteriorque viro facies: da colla, caputque;
Caſtore dignus erit. Sic tergum ſeſſile, ſic ſtant
Pectora celſa toris: totus pice nigrior atrâ.
Candida cauda tamen: color eſt quoque cruribus albus.
Multæ illum petiêre ſuâ de gente; ſed una
Abſtulit Hylonome: quâ nulla decentior inter
Semiferos altis habitavit fœmina ſilvis.
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet. Cultus quoque quantus in illis
Eſſe poteſt membris, ut ſit coma pectine lævis:
Ut modò rore maris, modò ſe violâve, roſâve
Implicet: interdum candentia lilia geſtet:
Biſque die lapſis Pagaſææ vertice ſilvæ
Fontibus ora lavet: bis flumine corpora tingat.
Nec, niſi quæ deceant electarumque ferarum,
Aut numero aut lateri prætendat vellera lævo.
Par amor eſt illis: errant in montibus unà;
Antra ſimul ſubeunt: & tum Lapitheïa tecta
Intrârant pariter; pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto eſt: jaculum de parte ſiniſtrâ

NOTÆ.

393. *Cyllare*] Fuit & iſtud nomen equi Caſtore domiti, ad quem etiam poëta alluſit, ut mox videbimus. Verſ. 406.

402. *Toris*] Tori ſunt carnes eminentiores.

410. *Rore maris*] Roſmarinus & roſmarinum quoque dicitur: qui frutex eſt nullibi non obvius.

412. *Pagaſææ*] Pegaſis Theſſaliæ urbi, fontibus abundanti, vicina.

415. *Vellera*] *Pelles*, quibus ſiniſtrum latus velâſſe fingit poëta.

417. *Lapitheia*] In antro arboribus tecto Pirithoi Lapitharum regis celebratæ ſunt nuptiæ, ſuprà Verſ. 212.

419. *Auctor*] *Ecce viro ſtridens alis allapſa ſagitta eſt:*
Incertum quâ pulſa manu, quo turbine acta. Virgil.

Venit;

Venit; & inferiùs, quàm collo pectora ſubſunt,
Cyllare, te fixit; parvo cor vulnere læſum
Corpore cum toto poſt tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus:
Impoſitâque manu vulnus fovet: oraque ad ora
Admovet: atque animæ fugienti obſiſtere tentat.
Ut videt exſtinctum: dictis, quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo, quod inhæſerat illi,
Incubuit: morienſque ſuum complexa maritum eſt.
Ante oculos ſtat & ille meos: qui ſena leonum
Vinxerat inter ſe connexis vellera nodis
Phæocomes; hominemque ſimul protectus equumque.
Codice qui miſſo, quem vix juga bina moverent
Juncta, Phonoleniden à ſummo vertice fregit.
Fracta volubilitas capitis latiſſima: perque os,
Perque cavas nares, oculoſque, aureſque cerebrum
Molle fluit. Veluti concretum vimine querno
Lac ſolet: utve liquor rari ſub pondere cribri
Manat; & exprimitur per denſa foramina ſpiſſus.
Aſt ego, dum parat hunc armis nudare jacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia dimiſi. Chthonius quoque Teleboaſque
Enſe jacent noſtro. Ramum prior ille bifurcum
Geſſerat; hic jaculum. Jaculo mihi vulnera fecit.
Signa vides: apparet adhuc vetus ecce cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis. Illo ſed tempore nullus,
Aut puer, Hector erat. Nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti?

& te vulneravit, Cyllare inferiùs quàm pectora ſubjecta ſunt collo: Cor deſtrictum levi plagâ diriguit cum toto corpore, poſtquam jaculum eſſet extractum. Continuò Hylonome excipit membra cadentia, atque contrectat plagam manu admotâ, & jungit os ori, et nititur retinere ſpiritum effluentem. Poſtquam cognoſcit eſſe mortuum, et dixit ea quæ confuſa vociferatio prohibuit pervenire ad aures meas, jecit ſe in jaculum, quod illum transfoderat, et moriens amplexa eſt ſuum virum. Ille etiam Phaocomes meis oculis obſervatur, qui junxerat nodis inter ſe complicatis ſex pelles leonum, velatus ſimul quâ parte homo et quâ parte equus erat, qui jacto ſtipite, quem non facilè quatuor boves traherent, diviſit Phonoleni filium à ſummo capite. Rotunditas vaſta capitis quaſſata eſt; et teneram cerebrum emittitur per os, perque cavum naſum, et oculos, et aures; ut lac coagulatum conſuevit excerni vimine querno; vel uti liquor fluit preſſus ſub onere rari cribri, et craſſus exſudat per ſpiſſa foramina. At ego dum conatur ſpoliare armis hunc proſtratum abdidi gladium in extrema latera ſpoliantis. Pater tuus ſcit iſtud. Chthonius etiam, et Teleboas occubuerunt noſtro gladio. Ille prior inſtructus erat ſude biſidâ, alter jaculo. Me vulneravit jaculo. Cernis veſtigia: ecce antiqua cicatrix adhuc conſpicitur. Tunc ego debueram mitti ad Trojam eruendam; tunc poteram, ſi non vincere, at detinere arma fortis Hectoris meis. Verùm illâ tempeſtate, aut Hector nondum natus *erat, aut puer* erat. *Nunc mei anni me deſtituunt. Cur tibi* narrem *Periphantem domiterem duplici Pyreti?*

NOTÆ.

434. *Fracta volubilitas*] Latiſſimum ſeu maximum, & volubile ſeu rotundum caput fractum eſt eâ plagâ.

440. *Tuus genitor*] *Pelens.* Nam Achillem alloquitur Neſtor.

445. *Tunc ego*] Quia jam nihil poſſunt ſenes, jactantiâ ſui contemptum, quem maximè metuunt, ſolent ferè amoliri.

449. *Gemini*] Quia centaurus bimembris.

cur narrem Ampycem? qui fixit in faciem oppoſitam Oëcli quadrupedantis haſtile ſine mucrone. Macareus interfecit Erigdupum Pelethronium ſtipite fixo in pectus. Recordor etiam jaculum miſſum manibus Neſſi abditum fuiſſe in inguine Cymeli. Neque arbitreris Mopſum Ampyciden tantùm prædixiſſe ventura: nam & *Mopſo jaculum mittente Odites bimembris proſtratus eſt, & fruſtrà conatus eſt loqui linguâ cum mento commiſſâ, & mento cum faucibus. Cæneus morti tradiderat quinque, Stipheluum, et Bromum, et Antimachum, et Helimum, et Pyracmum bipenni armatum. Non recordor quali plagâ ceciderunt; obſervavi tamen eorum numerum et nomina. Latreus vaſtiſſimus artubus, atque corpore, inſtructus exuviis Haleſi, quem mactaverat, accurrit. Huic ætas inter juvenem et ſenem, vires erant juveniles. Capilli albi diſtinguebant tempora. Qui inſignis clypeo, & caſſide, et Macedoniâ haſtâ, et vultus habens converſos in utrumque exercitum, et agitavit arma, et equitavit in certum gyrum, atque ferox emiſit has voces in inanem aërem; Te inſuper feram, Cæni? Namque tu ſemper mihi fœmina, tu mihi eris Cænis. Neque natalis origo tibi animum infregit? aut in mentem venit, quo facinore mercedem, aut quo præmio fictam formam mariti retuliſti? Adſpice vel qualis ſis nata, vel quid ſis à Neptuno paſſa; atque abi, ſume colum cum quaſillis, et ducas fila pollice. Concede arma viris. Cæneus effodit jaculo intorto latus jactantis talia extentum curſu, quâ parte homo conjunctus erat equo. Ille furit dolore,*

Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Oëcli
Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu.
Vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum. Memini & venabula condi
Inguine, Neſſeïs manibus conjecta, Cymeli.
Nec tu credideris tantùm ceciniſſe futura
Ampyciden Mopſum: Mopſo jaculante biformis
Occubuit, fruſtràque loqui tentavit Odites,
Ad mentum linguâ, mentoque ad guttura fixo.
Quinque neci Cæneus dederat, Stiphelumque, Bromumque,
Antimachumque, Helimumque, ſecuriferumque Pyracmon.
Vulnera non memini; numerum, nomenque notavi.
Provolat Emathii ſpoliis armatus Haleſi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus. (Huic ætas inter juvenemque, ſenemque
Vis juvenilis erat: variabant tempora cani)
Qui clypeo, galeâque, Macedoniâque fariſſâ
Conſpicuus, faciemque obverſus in agmen utrumque,
Armaque concuſſit, certumque equitavit in orbem:
Verbaque tot fudit vacuas animoſus in auras:
Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cænis eris. Nec te natalis origo
Comminuit? mentemque ſubit, quo prœmia facto,
Quâque viri falſam ſpeciem mercede pararis?
Vel quid nata vide, vel quid ſis paſſa: columque,
I, cape cum calathis; & ſtamina pollice torque:
Bella relinque viris. Jactanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſâ latus eruit haſtâ,
Quâ vir equo commiſſus erat. Furit ille dolore,

NOTÆ.

450. *Quadrupedantis*] Equorum more quatuor pedibus currentis.

451. *Cornum*] Telum ex cornu arbore.

452. *Pelethronium*] Lapitha Pelethronium Theſſaliæ montem incolens; *Fræna Pelethronii Lapithæ.* Georg. 3.

453. *Erigdupum*] Erigdupus ſignificat *graviter ſtrepens.* Epitheton Homero frequens.

457. *Mopſum*] Qui vates Ampyci filius Lapitha fuit, cum aliis duobus non confundendus.

462. *Emathii*] Propriè Emathia Macedoniæ eſt; ſed ſuo quodam jure poëtæ pro Theſſaliâ vicinitatis ſpecie ſumunt.

466. *Macedoniâque fariſſâ*] Haſtâ Macedonicâ. *Macedo juſta arma ſumpſerat, æreum clypeum, haſtam, quam* fariſſam *vocant,* &c. Curtius, lib. 9.

468. *Equitavit*] Quippe Centaurus.

474. *Quid ſis nata*] Nam fœmina. *Quid ſis paſſa*] Namque Neptuni vim paſſa es.

Nudaque

Nudaque Phylleï juvenis ferit ora fariſſâ.
Non ſecùs hæc reſilit, quàm tecti à culmine grando:
Aut ſi quis parvo feriat cava tympana ſaxo.
Cominus aggreditur: laterique recondere duro
Luctatur gladium. Gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies: medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit; & in latus enſem
Obliquat: longâque amplectitur ilia dextrâ.
Plaga facit gemitus, ceu corpore marmoris icti:
Fractaque diſſiluit percuſſo lamina collo.
Ut ſatis illæſos miranti præbuit artus:
Nunc age, ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus; capuloque tenus dimiſit in armos
Enſem fatiferum, cæcamque in viſcera movit,
Verſavitque manum: vulnuſque in vulnere fecit.
Ecce ruunt vaſto rabidi de more bimembres:
Telaque in hunc omnes unum mittuntque, ferunt-que.
Tela retuſa cadunt. Manet imperfoſſus ab omni,
Inque cruentatus Cæneus Elateïus ictu.
Fecerat attonitos nova res. Heu dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus ſuperamur ab uno,
Vixque viro. Quanquam ille vir eſt; nos ſegnibus actis,
Quod fuit ille, ſumus. Quid membra immania proſunt?
Quid geminæ vires? quid, quòd fortiſſima rerum
In nobis natura duplex animalia junxit?
Nec nos matre Deâ, nec nos Ixione natos
Eſſe reor, qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet. Nos feminari ſuperamur ab hoſte.
Saxa, trabeſque ſuper, totoſque involvite montes:
Vivacemque animam miſſis elidite ſilvis.

atque vibrat haſtam in faciem apertam juvenis Phylleï. Haſta ea non aliter repercuſſa eſt, quàm grando à faſtigio tecti; vel ſi quis percutiat cava tympana exiguo lapide. Cominus invadit, atque nititur abdere enſem in rigido latere. Loca non ſunt penetrabilia enſi. Non tamen evades, ait, mactaberis medio gladio, ſiquidem cuſpis eſt retuſa: atque adigit tranſverſum gladium in coſtas, & amplectitur ilia longâ dextrâ. Ictus ſtrepitum facit, tanquam à corpore marmoris percuſſi; et lamina fracta eſt percuſſo collo. Poſtquam ſatis corpus ſuum Latreo percutiendum *exhibuerat, qui miratur* illud non vulnerari. *Nunc age, inquit Cæneus, tentemus tuum corpus noſtro enſe; atque abdidit gladium letiferum capulo tenus in lumeros; et agitavit et verſavit manum cæcam per præcordia, et fecit plagam in plagâ. Ecce* Centauri *biformes cum impetu feruntur ſuo impetuoſo more, atque omnes jaciunt et ferunt arma in hunc unum. Jacula obtuſa cadunt. Cæneus Elateïus ſit illæſus atque incruentatus ab omni ictu. Nova res rapuerat illos in admirationem. Heu ingens opprobrium! exclamat Monychus, nos tota gens vincimur ab uno viro, qui vix vir eſt. Tamen ille eſt vir, nos ſumus incertibus factis, quod ille fuit. Quid juvant artus ingentes? Quid proſunt duplices vires* hominis & equi? *Quid quòd natura duplex commiſit in nobis validiſſima animalia omnium? Neque arbitror nos natos matre Deâ nec Ixione, qui tantus erat, ut ſpem conciperet Junonis cuiuſpiam. Nos vincimur ab hoſte ſemivirо. Dejicite ſuper* illum *lapides, arbores, et montes integros, atque opprimite animam vivacem immiſſis ſilvis.*

NOTÆ.

479. *Phylleï*] *Caneï*, Phlegræi Theſſaliæ oppidi oriundi.

488. *Percuſſo*] In Centauri collum lamina reſiluit.

493. *Vulnus*] Manum enim verſando, nova vulnera faciebat.

497. *Inque cruentatus*] Pro et incruentatus, per Tmeſin.

500. *Quanquam*] Centaurorum magis arguit urbam hic correctione quàm Cæneum laudat.

501. *Quod fuit ille, ſumus*] *Fœmina*, Nam Cæneus antea fœmina fuit.

504. *Deâ*] Junone, quam ſtultè gloriabantur matrem, quoniam eam Ixion auſus eſſet ſollicitare.

Silva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit: & insani dejectam viribus Austri
Fortè trabem nactus, validum conjecit in hostem.
Exemplumque fuit: parvoque in tempore nudus
Arboris Othrys erat; nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo, sub pondere Cæneus
Æstuat arboreo; congestaque robora duris
Fert humeris. Sed enim postquam super ora caputque
Crevit onus; neque habet, quas ducat, spiritus auras;
Deficit interdum: modò se super aëra frustrà
Tollere conatur, jactasque evolvere silvas.
Interdumque movet. Veluti, quam cernimus (ecce,)
Ardua si terræ quatiatur motibus Ide.
Exitus in dubio est. Alii sub inania corpus
Tartara detrusum silvarum mole ferebant.
Abnuit Ampycides; medioque ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire sub auras:
Quæ mihi tunc primùm, tunc est conspecta suprem-
mùm.
Hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
Mopsus, & ingenti circum clangore sonantem
Adspexit, pariterque oculis animoque secutus;
O salve, dixit, Lapithææ gloria gentis
Maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Cæneu.
Credita res auctore suo est. Dolor addidit iram:
Oppressumque ægrè tulimus tot ab hostibus unum.
Nec priùs abstitimus ferrum exercere cruore;
Quàm data pars leto, partem fuga, noxque diremit.

VI. Hæc inter Lapithas, & semihomines Centauros
Prælia Tlepolemus Pylio referente dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore:

Silva opprimat jugulum, et onus erit pro vulnere. Dixit; et casu nactus arborem prostratam impetu furentis Austri, misit in strenuum hostem: atque sociis exemplo fuit; et statim Othrys erat spoliatus arboribus; neque Pelion habebat umbras. Cæneus oppressus vastâ congerie æstuat sub onere arboreo, et fert fortibus humeris ligna congesta. Verùm enimvero, postquam pondus additum est super os atque caput, neque anima habet aërem quem hauriat, nonnunquam deliquium patitur, interdum incassum tentat sese erigere in aërem, atque excutere immissas arbores. Atque interdum movit se, tanquam Ide illa, quam en videmus, si agitetur motibus terræ. Eventus incertus est. Nonnulli dicebant corpus coactum ad inferos exiles pondere arborum. Ampycides dissitetur; atque vidit illum mutatum in *alitem pennis subflavis mittere se in aërem fluidum ex medio cumulo, quæ à me tum primò, tum ultimò est visa. Cùm Mopsus eam vidit obeuntem sua tentoria lento volatu, et circumstrepentem magnâ voce, prosequutus simul oculis et mente, ô inquit, salve Cæneu, gloria nationis Lapithææ, olim vis maxima, sed nunc avis unica. Res fidem invenit ab illo qui illius author erat. Dolor adjecit iram, atque iniquo animo passi sumus unum obrutum à tot hostibus. Neque antè omisimus ferro sanguinem profundere, quàm pars interfecta erat, et nox et fuga dissipavit aliam partem.*

VI. *Pylio narrante hæc certamina inter Lapithas et semiferos Centauros, Tlepolemus non tacitâ quam concepit, passus est dolorem, quoniam Hércules non erat memoratus:*

NOTÆ.

521. *Ide*] Mons Phrygiæ.

524. *Ampycides*] *Mopsus* Ampyci filius.

Ibid. *Fulvis*] In aquilam mutatum fuisse volunt Cæneum.

527. *Castra*] Quæ fixerant Lapithæ ad Pirithoï nuptias venientes.

531. *Unica*] Propter virtutem, & peculiarem metamorphosim. Quanquam in aquilam mutatum fuisse Cæneum minùs constat.

532. *Auctore*] Mopso ita vaticinante.

537. *Tlepolemus*] Filius Herculis ex Astioche, iniquè ferens silentio præteriti patris sui laudatam operam in Centaurorum devictorum gloriâ.

Atque

Atque ait; Herculeæ mirum eſt oblivia laudis
Acta tibi, ſenior. Certè mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe Pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad hæc Pylius: Quid me meminiſſe malorum
Cogis; & obductos annis reſcindere luctus?
Inque tuum genitorem odium, offenſaſque fateri?
Ille quidem majora fide (Dî!) geſſit: & orbem
Implevit meritis: quod mallem poſſe negari:
Sed neque Deïphobum, nec Pulydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus. Quis enim laudaverit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam
Stravit; & immeritas urbes Elinque, Pylonque
Diruit: inquit meos ferrum, flammamque penates
Impulit. Utque alios taceam, quos ille peremit;
Bis ſex Nelidæ fuimus conſpecta juventus:
Bis ſex Herculeïs ceciderunt, me minùs uno,
Viribus. Atque alios vinci potuiſſe ferendum eſt.
Mira Periclymeni mors eſt: cui poſſe figuras
Sumere quas vellet, rurſuſque reponere ſumtas
Neptunus dederat, Neleï ſanguinis auctor,
Hic, ubi nequicquam eſt formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris: quæ fulmina curvis
Ferre ſolet pedibus, Divûm gratiſſima Regi.
Viribus uſus avis, pennis, roſtroque redunco,
Hamatiſque viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hunc nimiùm certos Tirynthius arcus:
Atque inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentemque ferit, lateri quà jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: ſed rupti vulnere nervi

atque inquit, Mirum eſt, ſenex, te oblivioni tradidiſſe gloriam Herculeam. Sanè pater conſueverat mihi dicere nube genitos à ſe fuiſſe victos. Ad hæc Pylius mœſtus, Quamobrem cogis me recordari malorum, & refricare dolores ſopitos tempore? atque agnoſcere odium in tuum patrem, & ejus injurias? Ille quidem (Dii) patravit facinora, quæ exſuperant fidem; atque cumulavit mundum beneficiis; quod mallem poſſe diſſimulari: ſed neque laudibus extollimus Deïphobum, nec Pulydamantem necipſum Hectorem: quis enim laudaverit hoſtem? Ille tuus pater olim diruit muros Meſſenios, atque delevit urbes immeritas & Elin, & Pylon, atque immiſit ferrum & ignem in meam domum. Atque ut ſilentio prætermittam cæteros, quos ille leto dedit, duodecim fuimus Neleï filii, juventute conſpicui: duodecim occubuerunt viribus Herculeïs, me excepto. Atque tolerandum eſt cæteros potuiſſe ſuperari. Mors Periclymeni eſt admiranda, cui Neptunus auctor Neleæ familiæ conceſſerat poſſe induere quas formas vellet, rurſuſque exuere indutas. Hic poſtquam fruſtrà eſt immutatus in omnes figuras, induit vultum avis, quæ dilectiſſima conſuevit gerere aduncis unguibus fulmina Regis Deorum. Uſus viribus avis, pennis, & roſtro curvo, & unguibus uncinatis diſcerpſerat vultum viri. Tyrinthius in hunc dirigit arcus nimiùm certos, atque attingit agentem excelſa membra inter nubes, & libratum, quà ala committitur lateri. Neque plaga erat alta; ſed nervi fracti vulnere illum

NOTÆ.

540. *Senior*] Neſtorem appellat.

543. *Obductos*] Temporis diuturnitate quaſi callo obductos & ſopitos.

547. *Deïphobum*] Qui Priami fuit filius.

Ib. *Pulydamanta*] Nobilis fuit Trojanus inter fortiſſimos, Priami gener.

549. *Meſſenia*] *Meſſene* & urbs eſt, & regio adjacens Arcadiæ; à quâ non multùm diſtabat Pylus Neſtoris.

550. *Elin*] Quæ urbs fuit Elidis, etiam in Peloponneſo, Pylus vero Meſſeniæ.

553. *Nelidæ*] Neleï Neptuno ſati, *filii*.

556. *Periclymeni*] Qui unus erat è fratribus Neſtoris.

560. *Quæ fulmina*] *Aquilam* dicit; quanquam in muſcam mutatum Periclymenum ſcripſit Apollonii interpres, ad verſ. 159. lib. 1.

564. *Tyrinthius*] *Hercules*; à Tyrinthe patriâ urbe Peloponneſo non longè ab Argis.

deſtituunt atque ſubtrahunt motum & vires volandi. Decidit in terram, pennis debilibus non capientibus aërem; & calamus qui leviter inflexus fuerat alæ, impactus eſt pondere corporis afflicti, & eductus eſt jugulo ſiniſtrâ parte per ſupremum latus. Num videor debere laudes factis tui Herculis, ô dux ſpectatiſſime claſſis Rhodiæ? Ne tamen ulciſcar fratres ampliùs quam tacendo pulchra facinora, gratia eſt mihi integra tecum. Poſtquam Neleïus hæc protulit ſuavi linguâ, dono Bacchi repetito ab oratione ſenioris, à menſâ receſſerunt. Reliqua nox eſt conceſſa ſopori.

Deficiunt, motumque negant vireſque volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & qua levis hæſerat alæ,
Corporis affixi preſſa eſt gravitate ſagitta;
Perque latus ſummum jugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ductor pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulteriùs, quàm fortia facta ſilendo,
Ulciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Neleïus edidit ore;
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi,
Surrexêre toris. Nox eſt data cætera ſomno.

VII. *At Deus, qui moderatur tridente fluctus marinos, dolet animo paterno corpus filii mutatum in avem Sthenelëïam; atque exoſus crudelem Achillem exercet hoſtiliter iras quas in memoriâ habebat. Jamque bello ferè producto per decem annos, affatur Sminthëum intonſum hujuſmodi verbis: O mihi cariſſime omnium fratrum meorum qui mecum ſtatuiſti muros inutiles Trojæ; ecquid doles cùm vides has arces jam jam ruituras? vel ecquid luges tot mille homines mactatos qui tuebantur muros? Ecquid (ne omnes recenſeam) umbra Hectoris raptati circum muros patrios in mentem recurrit? cùm tamen ille ſævus Achilles, & truculentior ipſo bello vaſtator noſtri operis adhuc fruitur vitâ. Occurrat mihi: faxo ſentiat, quid valeam tridente. At ſiquidem congredi cominus cum hoſte*

VII. At Deus, æquoreas qui cuſpide temperat undas,
In volucrem corpus nati Sthenelëïda verſum
Mente dolet patriâ: ſævumque peroſus Achillem
Exercet memores, plùs quàm civiliter, iras.
Jamque ferè tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Sminthea dictis:
O mihi de fratris longè gratiſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ;
Ecquid, ut has jam jam caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit circum ſua Pergama tracti?
Cùm tamen ille ferox, belloque cruentior ipſo,
Vivit adhuc operis noſtri populator Achilles.
Det mihi ſe: faxo, triplici quid cuſpide poſſim,
Sentiat. At quoniam concurrere cominus hoſti

NOTÆ.

574. *Rhodiæ*] In Rhodum inſulam, interfecto Licymnio matris germano, Telepolemus unà cum multis comitibus profugerat, ubi imperium adeptus eſt: atque adeò inde cum novem navibus ad bellum Trojanum eſt profectus à Sarpedone interficiendus.

580. *Cuſpide*] *Tridente*, qui Neptuni erat ſceptrum.

581. *Volucrem Sthenelëïda*] *Cygnum* dicit, in quem mutatus Cygnus Sthenelis filius; cujus etiam volucris Cygnum Neptuni filium formam induiſſe ſuprà vidimus.

585. *Sminthea*] *Apollinem* dicit, cui à muribus, qui Cretenſium linguâ σμίνθοι appellantur, illud nomen impoſitum. Sed ejus cognominis rationes ſeu fabulas, quas piget exſcribere, apud Lil. Giraldum Syntagm. 7. habes.

586. *Fratris*] *Jovis*.

591. *Tracti*] Bigis raptatum, & circum muros Iliacos ab Achille tractum Hectorem in ſuperioribus vidimus.

593. *Operis*] *Murorum Trojanorum*; de quibus lib. ſuperiore.

594. *Det mihi*] Naviget, modò ſeque mihi credat, ſentiat faxo ultorem.

Non

Non datur; occultâ nec opinum perde ſagittâ.
Annuit: atque animo pariter patruſque, ſuoque,
Delius indulgens, nebulâ velatus in agmen
Pervenit Iliacum; mediâque in cæde virorum
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin: faſſuſque Deum, Quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait. Siqua eſt tibi cura tuorum;
Vertere in Æaciden, cæſoſque ulciſcere fratres.
Dixit: & oſtendens ſternentem Troïa ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum:
Certaque letiferâ direxit ſpicula dextrâ.
Quo Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit. Ille igitur tantorum victor, Achille,
Vinceris à timido Grajæ raptore maritæ?
At ſi fœmineo fuerat tibi Marte cadendum;
Thermodontiacâ malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygûm, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello,
Arſerat; armârat Deus idem, idemque cremârat.
Jam cinis eſt: & de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.
Hæc illi menſura viro reſpondet: & hâc eſt
Par ſibi Pelides: nec inania Tartara ſentit.
Ipſe etiam, ut cujus fuerit cognoſcere poſſis,

non licet; confice eum, nihil tale metuentem, calamo occulto. Aſſentitur: atque Delius obſequens ſimul ſuæ iræ & patrui, tectus nube deſcendit in caſtra Trojana, & videt Paridem in mediâ ſtrage virorum plebeios ac viles Græcos interficientem: atque indicans ſe Deum, Quamobrem, inquit, tela ſpargis in funera plebis? Si ſollicitus es pro tuis, converte te in Æaciden, atque ulciſcere fratres peremptos. Dixit, & monſtrans Peliden proterentem ferro viros Trojanos, intendit arcum in illum, & direxit certam ſagittam manu fatiferâ. Hoc fuit, quo Priamus ſenex poſſet lætari poſt Hectorem cæſum. Tu igitur Achilles domitor tantorum heroûm, cadis per timidum prædonem puellæ Græcæ? At ſi tibi fuerat occumbendum manu fœmineâ, malles occubuiſſe ſecuri Thermodontiacâ. Jam ille terror Trojanorum Æacides, honor & preſidium gloriæ Græciæ, vir bello invictus, crematus erat: idem Deus armis inſtruxerat, atque idem uſſerat. Jam cinis eſt, & de tanto Achille ſupereſt neſcio quid, quod non ſatis impleat parvam urnam. At laus permanet, quæ impleat totum mundum. Hæc menſura convenit gloriæ illius viri; atque eâ Achilles eſt ſibi æqualis, neque damnatur exilibus inferis. Ipſe etiam clypeus, ut promptum ſit cognoſcere cujus fuerit,

NOTÆ.

596. *Non datur*] Quia tum Achilles non navigabat.

597. *Patruo*] Cycni enim Neptuni filii patruelis fuit Apollo; qui iræ indulgens ob Hectorem clienteſque Trojanos occiſos, patrui Neptuni animum quoque induit, cùm Achillem ulciſcitur.

598. *Delius*] *Apollo*, quem toties in Delo inſulâ natum diximus.

606. *Direxit*] Ut ita non tam à Paride, quàm ab Apolline ipſo, ut Calaber indignatur, occiſus videatur Achilles. Cæterùm per inſidias in Apollinis Thymbræ templo, quòd ad Polyxenæ nuptias invitatus fuerat; ab eodem tamen Paride poſt ſimulachrum latente, alii interfectum ſcripſerunt. Deo verò, ſagittam dirigente opus fuit, ſiquidem ille calcaneum duntaxat vulnerabile habuit, quâ parte infantem Stygiis undis immergens mater Venus prehenderat.

609. *Grajæ*] *Helenæ*.

611. *Thermodontiacâ*] *Qualem gerebat Penthesilea Amazonum, Thermodontis Scythiæ fluvii accolarum, regina. Bipennis* erat Amazonum telum.

614. *Deus*] *Vulcanus*, qui Thetidis rogatu Achilli arma fabricaverat.

618. *Hæc Menſura*] Totus terrarum orbis videtur *Menſura* gloriæ Achillis.

Bella

ciet certamina, atque bella excitantur ob arma Achillis. Tydides non audet ea petere, non etiam Oïlei filius Ajax; non Atrides minor, non major ætate & belli peritiâ, non alii: spes tantæ gloriæ movit solum filium Telamonis, atque Laërtæ. Tantalides à se repulit onus et odium: atque voluit duces Græcos sedere in mediis castris, & transmisit in omnes judicium litis.

Bella movet clypeus: deque armis arma feruntur.
Non ea Tydides, non audet Oïleos Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo
Poscere, non alii: soli Telamone creato
Laërtâque fuit tantæ fiducia laudis.
A se Tantalides onus, invidiamque removit:
Argolicosque duces mediis considere castris
Jussit: & arbitrium litis trajecit in omnes.

NOTÆ.

621. *Bella movet*] Gravissimæ enim inter Ajacem Telamonis filium & Ulyssem de Achillis armis contentiones ortæ.

622. *Tydides*] *Diomedes* est Tydei filius, unus ex Græcis principibus.

Ib. *Oïleos*] *Oïlei Locrorum regis filius.*

623. *Minor*] *Menelaüs*, Atrei filius.

Ib. *Major*] *Agamemnon*, frater Menelai.

624. *Telamone creato*] *Ajaci*, qui patrem habuit Telamonem, Æaci filium.

625. *Laërtâ*] Sc. creato, *Ulyssi*. Nam Ulysses fuit Laërtæ filius.

Ib. *Tantæ*] *Ut Achillis armis potirentur.*

626. *Tantalides*] *Agamemnon* Atrei filius à proavo Tantalo Pelopis patre sic dictus: qui prudentissimè judex inter tantos diffidentes solus sedere noluit.

627. *Argolicosque duces*] Menelaum, Diomedem, Idomeneum, &c.

628. *Trajecit*] Sunt inter Græcos, qui judicium armorum captivis Trojanis delegatum, ab Agamemnone tradunt, quò ille invidiam à se derivaret, idque Nestoris consilio. Vide Calabrum, lib. 5. & Odyss. 11.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XIII.

ARGUMENTUM.

NEPTUNUS deinde Achilli mortem procurat. De cujus armis Ajax & Ulyſſes poſt mortem contendunt. Ajace verò hâc de cauſâ mortuo, ſanguis ejus in hyacinthum convertitur. Captâ poſtea Trojâ, Hecuba in canem mutata eſt. Cujus fortunam cùm Dii omnes deplorarent, Aurora ſola Memnonem duntaxat, avem jam factum, lugebat. Æneas autem profugus ad Anium, cujus filiæ in columbas erant converſæ, aliaque deinceps loca transformationibus celebrata, delatus eſt. In Latium denique ut venit, bellum cum Turno ſuſcepit.

I. COnſedêre duces: &, vulgi ſtante coronâ,
Surgit ad hos clypei dominus ſeptemplicis Ajax.
Utque erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora reſpexit, claſſemque in littore, vultu:
Intendenſque manus, Agimus, prô Jupiter! inquit,

INTERPRETATIO.

I. *Duces conſederunt: atque multitudine circum ſtante, Ajax dominus clypei ſeptemplicis ad hos ſurgit. Atque ſiquidem iræ non temperavit, reſpexit littora Sigæïa, et claſſem quæ erat in littore oculis indignantibus; atque porrigens manus, Prob! Jupiter, inquit, dicimus*

NOTÆ.

1. *Duces*] Agamemnon, Menelaüs, Neſtor, Diomedes, &c.

2. *Septemplicis*] *Ex taurorum ſeptem tergoribus facti.* Σάκος ἑπτάβοειον.

Ibid. *Ajax*] *Telamonius*, homo vehemens, quem primum cauſam ſuam dicere prudens voluit poëta. Utrique perſonæ affingit pro decoro orationem aptam & moribus convenientem. Ajacis oratio militaris eſt, incitata, plena jactantiæ, plena indignationis: è contra, Ulyſſis oratio eſt urbana & lenis, & quodammodo etiam veteratoria. Vicit equidem, nec immeritò, Ulyſſis facundia; at certè, ut videtur, non magis facundia ipſa quàm cauſa.

3. *Sigeïa*] A Sigæo Trojæ promontorio.

5. *Agimus*] Exordium acre eſt & abruptum, maximè ex perſonæ militaris, ejuſdemque non ſine cauſâ indignantis, decoro, atque idem cauſæ convenientiſſimum. Orditur à re præſenti: nam in eo loco cauſa agitur, unde conſpiceret Græcorum claſſem, quam paulò antè virtute ſuâ ſervaverat.

Ante rates cauſſam, & mecum confertur Ulyſſes!
At non Hectoreïs dubitavit cedere flammis,
Quas ego ſuſtinui; quae hâc à claſſe fugavi.
Tutiùs eſt igitur fictis contendere verbis,
Quàm pugnare manu. Sed nec mihi dicere promptum;
Nec facere eſt iſti. Quantùmque ego Marte feroci,
Quantùm acie valeo, tantùm valet iſte loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelaſgi,
Eſſe reor: vidiſtis enim. Sua narret Ulyſſes;
Quæ ſine teſte gerit, quorum nox conſcia ſola eſt.
Præmia magna peti fateor: ſed demit honorem
Æmulus Ajaci. Non eſt tenuiſſe ſuperbum,
Sit licet hoc ingens, quicquid ſperavit Ulyſſes.
Iſte tulit pretium jam nunc certaminis hujus;
Quo cùm victus erit, mecum certâſſe feretur.
Atque ego, ſi virtus in me dubitabilis eſſet,
Nobilitate potens eſſem, Telamone creatus,
Mœnia qui forti Trojana ſub Hercule cepit:
Littoraque intravit Pagaſæâ Colcha carinâ.
Æacus huic pater eſt: qui jura ſilentibus illic
Reddit, ubi Æoliden ſaxum grave Siſyphon urget.
Æacon agnoſcit ſummus, proleinque fatetur
Jupiter eſſe ſuam. Sic ab Jove tertius Ajax.

cauſam in conſpectu navium, & Ulyſſes mecum componitur! At non puduit illum cedere ignibus Hectoreïs, quos ego ſuſtinui, quos ego depuli ab hâc claſſe. Adeòque magìs expedit certare fucatis verbis quàm dimicare dextrâ. Sed neque mihi facile eſt, orationem inſtituere, neque iſti rem gerere: & quantùm ego poſſum ſævo bello, atque certamine, tantùm iſte poteſt dictis. Neque tamen opinor, Græci, mea facinora vobis eſſe referenda; namque ipſi ea ſpectâſtis. Ulyſſes memoret ſua, quæ geſſit ſine ſpectatore, quorum nox ſola eſt teſtis. Agnoſco ingentem mercedem poſcit ſed competitor Ajacis tollit laudem. Quamtumvis hoc præmium ſit magnum, non eſt gloriòſum id conſequi, ſiquidem Ulyſſes illud ſperavit. Iſte jam nunc mercedem reportavit hujus contentionis, ex quâ cùm ſuperatus diſceſſerit, dicetur mecum contendiſſe. Atque ego, ſi virtus mea eſſet incerta, valerem genere, ortus ex Telamone, qui potius eſt muris Iliacis ſub ſtrenuo Hercule, atque adiit littora Colchi a navi Pagaſeâ, Æacus eſt huic pater, qui jus dicit mortuis illic, ubi ſaxum ingens exercet Siſyphum Æoliden. Supremus Jupiter confitetur Æacum eſſe filium ſuum. Atque ita Ajax eſt tertius à Jove.

NOTÆ.

6. *Rates*] A quibus ego ſolus Hectoris faces repuli, cùm alii Græci, imprimiſque Ulyſſes à Ilius viri impetum non ſuſtinentes, eas deſeruerint. Vide infra v. 92. *Ego mille meo protexi pectore puppes.*

8. *Hâc*] Δεικτικῶς: manum enim ad claſſem intendit, & ſic illam Græcis monſtrat.

9. *Fictis*] *Ut ſolet veterator Ulyſſes*, ſupple.

11. *Iſti*] Sæpe uſurpat Ajax cum contemptu maximo.

15. *Nox*] Ut aut nulla ſine Ulyſſis facta, aut qualia tantùm ab ignavis approbari poſſint.

16. *Magna*] Quippe arma Achillis à Vulcano fabricata.

17. *Æmulus*] *Ulyſſes.*

23. *Cepit*] Telamon Ajacis pater primùm Trojæ muros ſuperavit, quo tempore ab Hercule expugnata eſt.

24. *Pagaſæâ*] *Theſſalicâ*; à Pagaſis Theſſaliæ urbe.

Ibid. *Colcha*] In Colchos enim cum Jaſone profectum Telamonem notum ex ſuperioribus.

25. *Huic*] *Telamoni.*

Ibid. *Qui jura*] Apud inferos judicem conſtitutum fuiſſe Æacum ſæpius monuimus.

26. *Siſyphon*] Latro fuit Siſyphus, à Theſeo occiſus, cui in inferis id ſupplicii datum, ut ingens ſaxum ad excelſi montis verticem provolvat, quod ſimul ac cacumen attigit continuò deorſum revolvitur. Hujus autem hoc in loco Ajax meminit in Ulyſſis opprobrium; namque ejus matrem Anticleam compreſſiſſe Siſyphum priuſquam ad Laërtem duceretur, nonnulli ſcripſerunt.

28. *Sic ab Jove tertius*] Jove excluſo tertius. Priamus enim ab Jove Æacus, ſecundus Telamon, tertius Ajax: ita Ajax Jovis pronepos, Telamon nepos.

Nec

Nec tamen hæc ſeries in cauſſâ proſit, Achivi;
Si mihi cum magno non eſt communis Achille.
Frater erat: fraterna peto. Quid ſanguine cretus
Siſyphio, furtiſque, & fraude ſimillimus illi,
Inſerit Æacidis alienæ nomina gentis?
An quòd in arma prior, nulloque ſub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
Ultima qui cepit; detrectavitque furore
Militiam ficto: donec ſollertior iſto,
Sed ſibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitataque traxit in arma?
Optima nunc ſumat, qui ſumere noluit ulla.
Nos inhonorati, & donis patruelibus orbi,
Obtulimus qui nos ad prima pericula, ſimus.
Atque utinam aut verus furor ille, aut creditus, eſſet;
Nec comes hic Phrygias unquam veniſſet ad arces
Hortator ſcelerum! non te, Pœantia proles,
Expoſitum Lemnos noſtro cum crimine haberet.

Neque tamen hic ſtemmatis *ordo cauſſam juvet, ô Græci, niſi mihi ſit communis* gens *cum illuſtri Achille. Erat patruelis: poſco patruelia. Quamobrem ortus ex ſanguine Siſyphi, atque illi ſimillimus dolis & furtis, annumerat Æacidis* genti *nomina diverſæ gentis. An arma mihi auferenda ſunt, quia prior acceſſi, atque nullo indicante? Atque ille dignior videbitur, qui cepit noviſſima, atque vitavit bellum ſimulatâ inſaniâ, donec callidior illo, ſed ſibi improvidus: Naupliades prodidit figmenta ingenii meticuloſi, atque rapuit in arma, quæ vitaverat. Nunc conſequatur præſtantiſſima* arma, *qui recuſavit capere ulla: nos exempti ſimus, atque ſpoliati muneribus patruelibus, qui nos objecimus primis diſcriminibus. Atque utinam, aut hæc inſania vera fuiſſet, aut credita; neque hic ſuaſor flagitiorum unquam acceſſiſſet ſocius ad aras Trojanas! fili Pœantis, Lemnos non te haberet expoſitum per noſtrum flagitium.*

NOTÆ.

31. *Frater*] *Patruelis*: fratres namque erant Telamon Ajacis, & Peleus Achillis pater. *Patrueles* autem *fratres* dicuntur, qui è fratribus oriuntur.

33. *Inſerit*] Ille verò in familiam aliquam coptari videtur, qui ejus bona appetit.

34. *Indice*] Ulyſſi tacitè exprobrat, quòd vocatus ad bellum Trojanum venerit. Is enim, ut ſcripſerunt tragici, uxoris amore detentus, inſaniæ ſimulatione littus, diverſi generis junctis animalibus, proſcindens, ſalemque frugum loco ſpargens, militiam ſubterfugere voluit. Quæ fraus Palamedem virum prudentiſſimum nequaquam latuit: qui inſuper doloſum virum in ſuis ipſius dolis, vomeri in ſulcum objecto Telemacho, corripuit. Ille enim aratrum à ſui corpore avertit; quo argumento facilè viri ſimulatam eſſe inſaniam deprehenſum eſt. Vide Lucian. de Domo.

38. *Sibi inutilior*] Solertiâ enim ſuâ Ulyſſem contra ſe irritavit Palamedes, qui illius crimine dolis hoc modo ſublatus eſt. Literas finxit Ulyſſes à Priamo ad Palamedem, quibus ob præſtitam operam huic tranſmiſſum auri pondus commemorabat; illudque idem Ulyſſes per ſervos corruptos in Palamedis tentorio defodi curaverat. Perlatis ad Agamemnonem litteris, Palamedes proditionis arguitur. Ibi tum reo adeſſe ſimulans Ulyſſes, hoſti fidem non habendam eſſe contendit, reipſâ fraudem poſſe coargui, ſiquidem aurum nullum apud Palamedum inveniretur, &c. Miſſi itaque qui ejus tentorium perſcrutarentur, à quibus aurum inventum; quamobrem Palamedes, utcumque inmeritus, lapidibus obrutus eſt.

39. *Naupliades*] *Palamedes* eſt Nauplii Neptuni filii, Eubœæ regis filius.

43. *Atque utinam*] Hactenus in contemptum, nunc in odium Ajax Ulyſſem adducere nititur.

45. *Pœantia*] *Philoctetem* dicit Pœantis filium, cui Hercules in Œtâ arſurus Lernææ hydræ felle tinctas ſagittas, ſine quibus Troja capi non poſſet, dederat. Ille à tem unius ſagittæ caſu vulnere penè immedicabili pede læcius, cùm propter fœtorem à Græcis ferri, aut propter dolorem navigare non poſſet in Lemno inſulâ, Ulyſſis præſertim ſuaſu, eſt relictus.

46. *Lemnos*] Inſula eſt è regione Thraciæ, Vulcano dicata; una ex Cycladibus.

Qui

Qui nunc, (ut referunt) occulatus ſpeluncis ſilveſtribus tangis ſilices queſtibus; atque optas ea Laërtiadæ, quibus dignus eſt: quæ Dii, Dii faciant non fruſtrà voveas. Et nunc ille, qui nobiſcum juraverat in eadem arma, heu! pars una ducum, qui ſucceſſor eſt ſagittarum Herculis, confectus morbo et fame, et tegitur & nutritur avibus; atque alites jaculando utitur ſagittis excidio Trojano deſtinatis. Ille tamen vitâ fruitur, quia non comitatus eſt Ulyſſem. Miſer Palamedes mallet etiam eſſe deſtitutus. Viveret; aut certè mortem oppetiiſſet ſine proditionis inſimulatione. Quem iſte, nimiùm memor veſaniæ infeliciter detectæ commentus eſt prodere rem Græcam, atque confirmavit inventum crimen: & monſtravit aurum quod ipſe antè humo texerat. Adeòque ſubtraxit vires Græcis aut exilio, aut morte. Ulyſſes ſic certat, ſic eſt reformidandus. Qui quamvis ſuperat etiam fidelem Neſtorem eloquentiâ, non tamen præſtiterit, ut credam nullum eſſe illi flagitium deſtituiſſe Neſtorem. Qui lentus vulnere equi, & confectus ætate provectâ, cùm opem peteret ab Ulyſſe, deſtitutus eſt à comite. Tydides novit certo hæc probra à me non excogitari; qui exprobravit illum ſæpe citatum nomine ſuo, atque coarguit fugam timidi amici. Dii vident terreſtria oculis juſtis. Ecce qui Neſtori opem non tulit, ipſe caret auxilio: atque ut deſtituit, ita erat deſtituendus. Ipſe ſibi poſuerat legem. Vocat comites. Accedo, et invenio pavidum,

Qui nunc (ut memorant) ſilveſtribus abditus antris
Saxa moves gemitu: Laërtiadæque precaris,
Quæ meruit: quæ Dî, Dî dent non vana preceris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,
(Heu!) pars una ducum, quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur, fractus morboque fameque,
Velaturque, aliturque avibus; volucreſque petendo
Debita Trojanis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen vivit, quia non comitavit Ulyſſem.
Mallet & infelix Palamedes eſſe relictus:
Viveret; aut certè letum ſine crimine haberet.
Quem, malè convicti nimiùm memor iſte furoris
Prodere rem Danaam finxit: fictumque probavit
Crimen. Et oſtendit, quod jam præfoderat, aurum.
Ergo aut exilio vires ſubduxit Achivis,
Aut nece. Sic pugnat, ſic eſt metuendus Ulyſſes.
Qui, licèt eloquio fidum quoque Neſtora vincat;
Haud tamen efficiet, deſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum. Qui, cùm imploraret Ulyſſen
Vulnere tardus equi, feſſuſque ſenilibus annis,
Proditus à ſocio eſt. Non hæc mihi crimina fingi
Scit bene Tydides: qui nomine ſæpe vocatum
Corripuit: trepidoque fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis Superi mortalia juſtis.
En eget auxilio, qui non tulit: utque reliquit,
Sic linquendus erat. Legem ſibi dixerat ipſe.
Conclamat ſocios. Adſum, videoque trementem,

NOTÆ.

47. *Qui nunc*] Philoctetæ miſerias, ut majorem Ulyſſi conciliet invidiam, oratoriè amplificat.

53. *Velatur*] Pennarum contextu corpori tegumenta feciſſe Philocteten ex Attio poëtâ, quem & citat Cicero, confirmatur.

54. *Debita*] Quia ſine illis capi Troja non poterat.

58. *Furoris*] *Detrectavitque furore—Militiam ficto.* Suprà v. 36.

60. *Præfoderat*] In tentorio Palamedis, per ſervos illius corruptos.

61. *Exilio*] *Exilio* Philoctetis, *morte* Palamedis.

62. *Sic pugnat*] *Hæc ſunt ejus facinora militaria, hi terrores, fraudes, inſidiæ,* &c.

64. *Deſertum*] Neſtor, Græcis fulmine territis, & altero jugali ab Alexandro [*Paride*] vulnerato, penè interiiſſet ab Hectore interceptus, niſi auxilio occurriſſet Diomedes, fruſtrà invocato Ulyſſe, & ipſo jam fugâ ſibi conſulente, Iliad. 8.

68. *Tydides*] *Diomedes* Tydei filius.

69. *Trepido*] Alludit ad verba, quæ Diomedi attribuit Homer.

Διογενες Λαερτιαδη πολυμηχαν Οδυσσευ,
Πη φευγεις, &c.

Pal-

Pallentemque metu, & trepidantem morte futurâ.
Oppoſui molem clypei; texique jacentem;
Servavique animam (minimum eſt hoc laudis) inertem.
Si perſtas certare, locum redeamus in illum:
Redde hoſtem, vulnuſque tuum, ſolitumque timorem.
Poſt clypeumque late: & mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui; cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adeſt: ſecumque Deos in prælia ducit.
Quàque ruit, non tu tantùm terreris, Ulyſſe;
Sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguineæ ſucceſſu cædis ovantem
Cominus ingenti reſupinum pondere fudi.
Hunc ego poſcentem, cum quo concurreret, unus
Suſtinui: ſortemque meam voviſtis, Achivi:
Et veſtræ valuêre preces. Si quæritis hujus
Fortunam pugnæ; non ſum ſuperatus ab illo.
Ecce ferunt Troës ferrumque, ignemque, Jovemque
In Danaas claſſes. Ubi nunc facundus Ulyſſes?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem veſtri reditûs. Date tot pro navibus arma.
Quòd ſi vera licet mihi dicere; quæritur iſtis,
Quàm mihi, major honos: conjunctaque gloria noſtra eſt.
Atque Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rheſum, imbellemque Dolona,

& exſanguem timore, atque trementem inſtanti morte. Objeci vaſtum clypeum, & defendi proſtratum, atque ſervavi animam (in hoc minimum eſt gloriæ) ſecordem. Si pergis contendere, revertamur in illum locum: pone denuo hoſtem, atque plagam tuam & metum conſuetum: atque latita pone ſcutum meum, & certa mecum ſub illo. At poſtquam retraxi; cui vulnera non conceſſerant facultatem conſiſtendi, in pedes ſe conjecit nullo impeditus vulnere. Hector adeſt, atque rapit ſecum Deos in certamina: & quâ fertur non tu modo trepidas, Ulyſſe, ſed etiam ſtrenui; tantum ille incutit pavoris. Ego proſtravi eum reſupinum cominus ſaxo ingenti, cùm triumpharet ſucceſſu ſtratis cruentæ. Ego ſolus ſteti adverſus eum petentem cum quo certaret, & optâſtis ut ſors mea proferretur, ô Græci: & vota veſtra prævaluerunt. Si petitis eventum hujus certaminis, non ſum victus ab illo. Ecce Trojani ferunt ferrum & ignem, & Jovem in naves Græcas. Ubi nunc diſertus Ulyſſes? Nempe ego defendi meo pectore mille naves, in quibus erat ſpes recurſûs. Concedite arma pro tot navibus. Quòd ſi mihi licet profiteri vera, magis decus iſtis quàm mihi quæritur, & honor eſt inter me & illa conjunctim: atque Ajax ab armis petitur, non ab Ajace arma. Ithacus componat cum iſtis Rheſum, & Dolonem inermem,

NOTÆ.

75. *Molem*] Σάκος ὑὸς πύργον.

78. *Vulnus*] Quod à Soco Ulyſſes acceperat, priuſquam illum interfeciſſet, ut refert Homerus.

79. *Clypeum*] Quo Ajax, monitu Menelai, vulneratum Ulyſſem protexit.

82. *Deos*] Non ſemel à Jove ſuſtentatos fuiſſe Trojanos ſcripſit Homerus; qui Iliad. 15. abillo miſſum dicit Apollinem, qui debiles ſtabiloſque reſtitueret.

86. *Pondere*] Saxo ſc. quo Hectoris pectus ita percuſſit, ut cum ingenti armorum ſtrepitu illum terræ affixerit.

88. *Sortemque*] Græcos omnes ad certamen ſingulare Hector provocaverat: quamobrem Neſtoris conſilio novem eorum fortiſſimi ſortiti ſunt, uter cum illo congrederetur, voventibus interea Achivis omnibus, ut Ajacis Telamonii, aut Ajacis Oïlei, aut Agamemnonis ſors exiret. Quæ omnia ex Homeri Iliad. H.

Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα λαχεῖν.

89. *Et veſtræ*] Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης ὃν ἄρ' ἤθελον αὐτοὶ Αἰακίδης. Iliad. H.

91. *Jovem*] *Jovis auxilium Hectori faventis.*

98. *Ithacus*] *Ulyſſes*, quem non ſine contemptu à parvâ inſulâ, in quâ ille imperabat, eo nomine appellat.

Ib. *Rheſum*] *Regem Thraciæ*, qui eâ nocte, quâ Trojanis in auxilium venerat à Diomede & Ulyſſe, fuit interemptus. Iliad. 10.

Ib. *Dolona*] Qui ab Hectore ſpeculatum miſſus à Diomede & Ulyſſe interceptus atque interfectus eſt. Iliad. 10.

Priamidenque

atque Helenum Priamiden ràptum cum Minervâ. Nihil eſt factum de die, nihil abſente Diomede. Si fortè aliquando conceditis iſta arma factis tam levibus, dividite; & pars major eorum erit Diomedis. Cur tamen hæc Ithaco donentur? qui furtim, qui ſemper inermis rem gerit, atque clanculum fallit hoſtem impròvidum? Ipſe ſplendor caſſidis lucentis ex micante auro manifeſtos faciet dolos, & reteget occultum. Sed neque caput Dulichium ſub galeâ Achillis feret tantùm onus: Neque haſta Pelias poteſt non eſſe gravis atque moleſta brachiis imbellibus. Neque ſcutum gerens ſculptum imaginem immenſi orbis aptum erit ſiniſtræ pavidæ & inſtitutæ ad furta. Quamobrem poſcis, proterve, donum tibi obfuturum? quod ſi populi Græci neſcii tibi indulſerint, cauſa erit cur exuaris, non cur timearis ab hoſte. Atque fuga, quâ ſolâ antecellis omnibus, ignaviſſime, lenta tibi futura eſt, dum trahis tanta geſtamina. Adde quod iſte tuus clypeus tam rarò certaminibus objectus, eſt integer & intactus. Novus ſucceſſor eſt quærendus noſtrc, qui ferendo tela apertus eſt mille vulneribus. Denique quid opus eſt verbis? judicemur agendo. Arma viri ſtrenui Achillis jaciantur in medias hoſtes: jubete inde repeti, atque decorate reportantem reportatis. Filius Telamonis abſolverat, & fremitus populi ſequutus erat poſtrema verba; *donec heros Laërtius*

Priamidenque Helenum raptâ cum Pallade captum.
Luce nihil geſtum, nihil eſt Diomede remoto:
Si ſemel iſta datis meritis tam vilibus arma;
Dividite: & major pars ſit Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaco? qui clam, quī ſemper inermis
Rem gerit; & furtis incautum decipit hoſtem?
Ipſe nitor galeæ claro radiantis ab auro
Inſidias prodet, manifeſtabitque latentem.
Sed neque Dulichius ſub Achillis caſſide vertex
Pondera tanta feret. Nec non oneroſa graviſque
Pelias eſſe poteſt imbellibus haſta lacertis.
Nec clypeus vaſti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ, natæque ad furta ſiniſtræ.
Debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
Quod tibi ſi populi donaverit error Achivi;
Cur ſpolieris, erit; non, cur metuaris ab hoſte.
Et fuga (quâ ſolâ cunctos, timidiſſime, vincis)
Tarda futura tibi eſt geſtamina tanta trahenti.
Adde, quòd iſte tuus, tam rarò prælia paſſus,
Integer eſt clypeus. Noſtro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus eſt ſucceſſor habendus.
Denique, quid verbis opus eſt? ſpectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hoſtes.
Inde jubete peti: Et referentem ornate relatis.
Finiêrat Telamone ſatus; vulgique ſecutum
Ultima murmur erat: donec Laërtius heros

NOTÆ.

99. *Helenum*] Priami filius à Diomede & Ulyſſe captus, arcana Trojanorum fata Græcis revelavit. Q. Smyrn. lib. 10.

107. *Dulichius*] *Ulyſſes* eſt, qui Dulichii Ionii maris inſulæ Ithacæ vicinæ regnum tenuit.

109. *Pelias*] *Achillis haſta*, quam ex Pelio monte reciſam, Chiron Peleo illius patri dederat. Iliad. 16. Q. Smyrn. lib. 5.

110. *Cælatus*] Hujus clypei fabricam & cælaturam, habes Il. 18. de quo Silius. l. 7.

113. *Error*] Sibi ominoſum iſtud protulit Ajax, judicibuſque invidioſum, neque autem eâ cauſâ poëtam damnaveris: ſummâ arte violentum Ajacem ita loquentem finxit.

116. *Trahenti*] Multo ingenio hæc & proximè ſequentia Ajaci attribuit poëta, quæ tamen ad obtinendam cauſam nequaquam, niſi fortè à militibus, ſpectant.

124. *Laërtius*] *Ulyſſes* Laërtæ filius.

Adſtitit:

Adſtitit, atque oculos paulùm tellure moratos
Suſtulit ad proceres ; exſpectatoque reſolvit
Ora ſono : neque abeſt facundis gratia dictis.
Si mea cum veſtris valuiſſent vota, Pelaſgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres :
Tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
Quem quoniam non æqua mihi, vobiſque negârunt
Fata, (manuque ſimul veluti lacrymantia terſit
Lumina) quis magno meliùs ſuccedat Achilli,
Quàm per quem magnus Danaïs ſucceſſit Achilles ?
Huic modò ne proſit, quòd, ut eſt, hebes eſſe videtur :
Neve mihi noceat, quòd vobis ſemper, Achivi,
Profuit ingenium : meaque hæc facundia, ſi qua eſt,
Quæ nunc pro domino, pro vobis ſæpe locuta eſt,
Invidiâ careat : bona nec ſua quiſque recuſet.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco. Sed enim, quia rettulit Ajax
Eſſe Jovis pronepos, noſtri quoque ſanguinis auctor
Jupiter eſt, totidemque gradus diſtamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Jupiter huic : neque in his quiſquam damnatus & exſul.
Eſt quoque per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus eſt in utroque parente.
Sed neque materno quòd ſim generoſior ortu,
Nec mihi quòd pater eſt fraterni ſanguinis inſons,
Propoſita arma peto : meritis expendite cauſſam.

ſurrexit : atque ſuſtulit ad primates oculos paulùm terræ affixos ; atque aperuit os voce exſpectatâ ; neque deſideratur lepos diſertæ orationi. Si mea deſideria valuiſſent cum veſtris, ô Græci, ſucceſſor horum armorum, *de quibus tanta nunc eſt contentio, non eſſet dubius, tuque gauderes tuis armis, nos te frueremur, Achille. Quem quoniam ſors iniquæ mihi atque vobis non induſerunt, (atque ſimul quaſi lacrymantes oculos manu abſterſit) quis æquiùs ſuccedat forti Achilli, quàm qui Achillem Græcis auxiliaturum adduxit ? Modò ne huic proſit quòd, ut eſt, videtur eſſe ſtupidus ; neu mihi obſit ſolertia, quæ vobis ſemper utilis fuit, Græci ; atque hæc mea eloquentia, (ſi quâ eſt) quæ nunc dicit pro domino, ſæpe dixit pro vobis, invidiâ careat ; neque quiſquam negligat ſua bona. Nam vix dico noſtra, ſtirpem & majores, & quæ ipſi non geſſimus. Verùm enimvero, quia Ajax memoravit ſe eſſe pronepotem Jovis, Jupiter eſt etiam auctor noſtræ ſtirpis ; & diſtamus ab illo totidem gradus. Nam patrem habeo Laërten, ille Arceſium, hic Jovem ; neque inter illos quiſquam damnatus & profugus. Cyllenius, è quo mater mea orta eſt, ex alterâ parte genus meum nobilitat. Deus eſt in utroque parente. Verùm neque poſco arma, de quibus agitur, quia ſum nobilior origine maternâ, neque quia habeo patrem inſontem fraterni ſanguinis, dirimite cauſſam meritis.*

NOTÆ.

125. *Adſtitit*] Στάσεν, ὑπαὶ δε ἰδεσκε κατὰ χθονὸς ὄμματα πηξας, Iliad. 3.

Moratos] Per moram illam dicturi cura inſeritur, quæ maximè auditoris, quem ille reverti videtur, benevolentiam conciliat.

126. *Exſpectato*] Atque adeò expetito, quemque avidè curioſus auditor excipiat.

132. *Veluti*] Ut neque oratorem iraſci, ita nec flere decet ſimulare non dedecet.

134. *Per quem*] *Ulyſſem* qui inter Lycomedis Scyri inſulæ regis filias laticantem Achillem deprehendit, ut infrà videbimus.

139. *Bona*, &c.] i. e. Nemo modeſtè nimis merita ſua ſilentio premat.

145. *Damnatus*] Tacitè Ajaci, Pelei patrui, ut & Telamonis patris crimen objectat : Phocum namque fratrem ab utroque interfectum nonnulli ſcripſerunt.

146. *Cyllenius*] *Mercurius*, à Cyllene Arcadiæ monte ubi natus dicitur. Anticles autem Ulyſſis mater Autolyci fuit filia, Autolycus Mercurii ex Chione Dedalionis filiâ.

147. *Deus eſt in utroque*] In patre Jupiter, in matre Mercurius.

Modò ne ſit meritum Ajacis, quòd Telamon & Peleus fuerunt fratres; neque ſeries conſanguinitatis, ſed gloria virtutis quæratur ad iſta arma adipiſcenda. Vel ſi propinquitas & proximus hæres requiritur, ille habet patrem Peleum, qui habet filium Pyrrhum. Quis locus Ajaci? ferantur ad Phthian, vel Scyron. Neque Teucer eſt minùs patruelis Achilli, quàm iſte. An tamen ille poſcit, an ſperat conſequi arma? Adeòque, ſiquidem agitur tantùm de meritis, equidem plura peregi, quàm quæ mihi ſit facilè oratione aſſequi. Attamen dirigar ſerie rerum. Mater Nereïa prudens futuri interitûs filii, occulit filium ornatu muliebri. Fraus amictus induti fefellerat omnes, inter quos etiam Ajacem. Ego immiſcui mercibus muliebribus arma accenſura cor virile. Neque adhuc heros depoſuerat ornatus puellæ; cùm dixi arripienti ſcutum & lanceam, fili Deæ, Ilium ruiturum ſe tibi reſervat. Quamobrem differs delere magnam Trojam? Atque immiſi manum, & duxi ſtrenuum ad opera belli. Ergo quicquid præclarè ab illo geſtum eſt, mihi debetur. Ego vici Telephum certantem haſtâ: ſanavi domitum atque ſupplicem. Mihi debetur, quòd Thebæ ſunt diruta. In animum inducite, ne Leſbone

Dummodo quòd fratres Telamon, Peleuſque fuerunt,
Ajacis meritum non ſit: nec ſanguinis ordo,
Sed virtutis honor ſpoliis quæratur in iſtis.
Aut ſi proximitas, primuſque requiritur hæres;
Eſt genitor Peleus, eſt Pyrrhus filius illi.
Quis locus Ajaci? Phthian Scyronve ferantur.
Nec minùs eſt iſto Teucer patruelis Achilli.
Num petit ille tamen? num ſperat, ut auferat arma?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur;
Plura quidem feci, quàm quæ comprêndere dictis
In promptu mihi ſit. Rerum tamen ordine ducar.
Præſcia venturi genitrix Nereïa leti
Diſſimulat cultu natum. Deceperat omnes,
In quibus Ajacem, ſumtæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis animum motura virilem
Mercibus inſerui. Neque adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cùm parmam, haſtamque tenenti,
Nate Deâ, dixi; tibi ſe peritura reſervant
Pergama. Quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injecique manum; fortemque ad fortia miſi.
Ergo opera illius mea ſunt. Ego Telephon haſtâ
Pugnantem domui; victum, orantemque refeci.
Quòd Thebæ cecidêre, meum eſt. Me credite Leſbon,

NOTÆ.

152. *Ajacis*] Qui ſanguinis jure armis potiùs, quàm Ulyſſes potiri debuerat.

155. *Illi*] *Achilli.*

156. *Phthian*] Quæ urbs fuit Theſſaliæ, ubi Peleus Achillis pater commorabatur.

Ibid. *Scyron*] Pyrrho Achillis filio ſervanda arma dicit; qui in Scyro inſulâ, ubi Deidamia mater, Lycomedis filia, tunc temporis imperium habebat.

157. *Patruelis*] Frater, filius Telamonis ex Heſione, uti Ajax ex Eubœâ, Ver. 31. ſuprà, *frater* ponitur pro *patruele.*

162. *Nereïa*] *Thetis* Nerei filia, Achillis mater quæ, cùm filium bello Trojano periturum cognoviſſet, muliebri habitu illum inter Lycomedis regis filias occultandum tradidit. Inchoat narrationem ab Achille ad bellum adducto, colligens omnia facinora ejus ſibi eſſe adſcribenda: ſe enim eorum fuiſſe cauſam.

164. *Ajacem*] Hoc ſcepticè dicit & ironicè.

167. *Tenenti*] Arma enim, neglectis muliebribus omnibus, quæ puellæ cæteræ ſibi delegerant, Achilles corripuit: quâ ex re illum eſſe compertum eſt.

171. *Telephon*] *Herculis filium*, de quo ſuprà lib. 12. 112. quem à Trojanorum partibus ſtantem Achilles vulneravit, deinde tamen ſanavit.

173. *Thebæ*] *Ciliciæ* ſcilicet, de quibus libro ſuperiori, quas Achilles diripuit.

Ib. *Leſbon*] Quæ inſula Troadi propemodum oppoſita, ab Achille direpta erat; Alcæi carminibus & Sapphûs clara.

Me

Me Tenedon, Chryſenque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Scyron cepiſſe. Meâ concuſſa putate
Procubuiſſe ſolo Lyrneſſia mœnia dextrâ.
Utque alias taceam; qui ſævum perdere poſſet
Hectora, nempe dedi: per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto. Vivo dederam, poſt fata repoſco.
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes;
Aulidaque Euboïcam complêrunt mille carinæ;
Exſpectata diu, nulla, aut contraria claſſi,
Flamina ſunt: duræque jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor: Diviſque iraſcitur ipſis:
Atque in rege tamen pater eſt. Ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor, faſſoque ignoſcat Atrides;
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſſam.
Hunc tamen utilitas populi, fraterque, datique
Summa movet ſceptri; laudem ut cum ſanguine penſet.
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, ſed aſtu
Decipienda fuit. Quò ſi Telamonius îſſet,
Orba ſuis eſſent etiamnum lintea ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces;
Viſaque & intrata eſt altæ mihi curia Trojæ.

& Tenedon, & Chryſen, & Cyllan urbes Apollinis & Scyron expugnâſſe. Exiſtimate muros Lyrneſſios funditus deletos fuiſſe meâ manu. Utque prætermittam alias; ſilicet obtuli, qui poſſet vincere ferocem Hectorem: famâ celebratus Hector per me occubuit. Quare his armis quibus ego tunc Achillem indui, me pro tantis meritis *nunc donari æquum cerſeo. Dederam ea vivo* Achilli, *repeto poſt* illius *mortem. Poſtquam dolor unius permovit omnes Græcos; atque mille naves impleverunt Aulidem Euboïcam, venti diu exſpectati, aut nulli ſunt, aut adverſi navibus: & crudelia oracula jubent Agamemnonem immolare infenſæ Dianæ filiam immeritam. Pater iſtud recuſat; atque Diis ipſis ſuccenſet: & amor parentis eſt in rege. Ego oratione flexi lenem animum patris ad communia commoda. Nunc equidem agnoſco, atque Atrides parcat confitenti:* magnâ *cum difficultate obtinui cauſam ſub duro judice. Attamen commoda populi, & fratris & auctoritas allati ſceptri illum tangit, ut expendat gloriam ſanguine* filiæ immolandæ. *Mittor etiam ad genetricem; quæ non fuit* ratione *inducenda, ſed* arte *fallenda. Quò ſi Telamonius iviſſet, noſtra claſſis etiam nunc deſtituta ventis ſecundis,* hæreret in portu. *Mittor etiam orator intrepidus ad arces Trojanas: & regia ſuperbæ Trojæ à me eſt ſpectata & penetrata:*

NOTÆ.

174. *Tenedon*] *Trojæ proximam inſulam.*

Ib. *Chryſen & Cyllan*] Quæ Troadis urbes.

175. *Scyron*] Inſula eſt Ægæi quidem eo nomine, verùm inter Cycladas recenſetur, quas expugnâſſe Græcos nullibi legitur. Quare niſi in voce mendum irrepſit, haud abſurdum videtur credere Scyron unam eſſe ex urbibus undecim, quas ante expugnationem Trojæ Achilles cepiſſe dicitur.

176. *Lyrneſſia*] *Lyrneſſi*, Troadis urbis, ex quâ Hippodamia ſeu Briſeis abducta.

179. *Quibus*] Redi ad verſum 165.

181. *Unius*] *Menelai*, cui à Paride ademta conjux Helena.

182. *Aulida*] Fuit urbs Bœotiæ juxta Chalcidem, portum habens ampliſſimum, quò ex tota Græciâ naves ad bellum Trojanum convenerunt.

187. *Pater*] Qui filiæ plùs, quam dignitati & reipublicæ conſulat. *Pater* pro *paternâ charitate.*

190. *Iniquo*] *Agamemnone* patre, quem filiæ amor movebat magis quàm publica utilitas.

191. *Dati*] *Rex* enim *regum* dictus Agamemnon, qui omnibus de voluntate eorum imperabat.

193. *Mittor*] Arceſſita adducitur Iphigenia, quaſi nuptura Achilli, qui ideo à Lycophrone vocatur Iphigeniæ ζυγευτης.

195. *Orba*] Quæ nunquam à Clytemneſtræ amplexibus Iphigeniam hebes Ajax avelliſſet: neque adeò ea Dianæ aris admota: neque Dea placata fuiſſet.

Quæ erat adhuc referta multis proceribus. Impavidus dixi cauſſam, quam tota Græcia mihi commiſerat; & accuſo Paridem & repeto Helenam raptam; & flexi Priamum, & Antenorem unà cum Priamo. At Paris & fratres, & qui prædati ſunt Helenam ſub illius ductu, ægrè compeſcuerunt manus ſceleſtas (tibi iſtud compertum eſt, Menelaë) atque ille fuit primus dies mei diſcriminis & tui. Longum eſt memorare quæ in rempublicam exegi conſilio & factis per ſpatium longi belli. Poſt primam pugnam hoſtes ſe continuerunt diu intra urbis muros: neque locus ullus datus eſt aperto certamini. Certavimus denique anno decimo: Quid agis interea, qui tantùm manu ſtrenuus es? Quæ tua Græcis utilitas? nam ſi interrogas de meis factis, inſidias ſtruxi hoſtibus, navalia foſſis communivi, ſocios animavi, ut paterentur æquo animo tædia longi belli: curavi, quomodo eſſemus commeatu atque armis inſtruendi: mittor quò neceſſitas vocavit. Ecce rex deceptus ſpecie ſomni Jovis inſtinctu, hortatur duces *omittere curam belli incæpti. Ille poteſt tueri ſuam cauſſam auctore. Ajax ne iſtud patiatur, atque inſtat Trojam eſſe evertendam: & quòd poteſt, certet. Quamobrem non retinet diſceſſuros? Cur non ſumit arma? cur* non dicit vel *facit* aliquid, *quod incertum vulgus cohibeat? Hoc non erat difficile* Ajaci *magna ſemper dicenti. Quid quòd & ipſe fugis? Spectavi, atque puduit ſpectare, cùm tu pedem retro ferres, atque turpiter inſtrueres naves. Nec mora, Quid agitis? dixi; quæ veſania vos.*

Plenaque adhuc erat illa viris. Interritus egi,
Quam mihi mandârat communis Græcia, cauſſam:
Accuſoque Parin, prædamque Helenamque repoſco;
Et moveo Priamum, Priamoque Antenora junctum:
At Paris, & fratres, & qui rapuêre ſub illo,
Vix tenuêre manus (ſcis hoc, Menelaë) nefandas;
Primaque lux noſtri tecum fuit illa pericli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioque manuque
Utiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuêre diu; nec aperti copia Martis
Ulla fuit. Decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nîl niſi prælia nôſti?
Quis tuus uſus erat; nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior, foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios, ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: doceo, quo ſimus alendi
Armandique modo: mittor, quò poſtulat uſus.
Ecce Jovis monitu deceptus imagine ſomni
Rex jubet incœpti curam dimittere belli.
Ille poteſt auctore ſuam defendere cauſſam.
Non ſinat hoc Ajax: delendaque Pergama poſcat:
Quòdque poteſt, pugnet. Cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? dat, quod vaga turba ſequatur?
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti.
Quid, quòd & ipſe fugis? vidi, puduitque videre,
Cùm tu terga dares, inhoneſtaque vela parares.
Nec mora, Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,

NOTÆ.

200. *Prædam*] Vel prædam, Helenam ipſam, quam prædo Paris avexit; vel prædam, quæ cum Helenâ abducta erat, intellige.

201. *Antenora*] Qui quidem, cùm ex Trojanorum principibus eſſet.

——*Cenſet belli præcidere cauſſam.*
Hor. Epiſt. lib. 1. 2.

Ibid. *Junctum*] Vel affinitate; vel quia aſſentiebatur Priami ſententiæ.

203. *Nefandas*] Siquidem, jure gentium, legatos inviolatos eſſe decet.

212. *Foſſas*] Ad illam reſpicere videtur, quæ à Græcis ante naviums ſtationem ducta & muro cincta fuit; quam poſtea Neptunus immiſſis Phrygiæ fluminibus delevit.

215. *Mittor*] Nempe ad Chryſen Apollinis ſacerdotem, cui filiam reſtitit.

217. *Rex*] Agamemnon, cui ut ſuorum animos tentaret, de reditu à Jove per ſomnos admonitum ſeſe ſimulavit. Vid. Hom. Il. B. ſub initio.

218. *Auctore*] *Jove.*

Con-

Concitat, ô ſocii, captam dimittere Trojam?
Quidve domum fertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atque aliis, in quæ dolor ipſe diſertum
Fecerat, averſos profugâ de claſſe reduxi.
Convocat Atrides ſocios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Auſit. At auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impunè, protervis.
Erigor: & trepidos cives exhortor in hoſtem:
Amiſſamque meâ virtutem voce repoſco.
Tempore ab hoc quodcunque poteſt feciſſe videri
Fortiter iſte, meum eſt: quem dantem terga retraxi.
Denique de Danaïs quis te laudatve, petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me probat; & ſocio ſemper confidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi. Nec me ſors ire jubebat:
Sic tamen & ſpreto noctiſque, hoſtiſque periclo,
Auſum eadem, quæ nos, Phrygiâ de gente Dolona
Interimo: non antè tamen, quàm cuncta coëgi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognôram: nec, quod ſpecularer, habebam:
Et jam præmiſſâ poteram cum laude reverti.
Haud contentus eâ, petiî tentoria Rheſi:
Inque ſuis ipſum caſtris comiteſque peremi.

cogit, ô comites, relinquere Trojam jam ferè *captam? aut quid reportatis in patriam anno decimo niſi opprobrium? Talibus atque aliis, in quæ ipſe dolor fecerat facundum, reduxi contumaces de claſſe ad fugiendum paratâ.* Agamemnon *Atrei filius ad concilium ciet comites pavore territos: neque* Ajax, *Telamonis filius etiam nunc audeat quicquam dicere. At Therſites non veritus erat conviciis laceſſere reges: cujus protervitatem etiam ego valde caſtigavi. Exſurgo; atque exhortor in bellum ſocios timidos, & animos eorum jam dejectos erigo atque accendo. Quicquid iſte, quem fugientem reduxi, poteſt videri feciſſe ab eo tempore, mihi debet referri. Denique quis ex Græcis te probat,* aut ſocium *ſibi expetit? At Tydides me participem adſciſcit in omnibus ſuis laboribus; me laudat, et ſemper bene ſperat, Ulyſſe comite. Eſt aliquid deligi ſolum à Diomede inter tot millia Græcorum. Neque ſors cogebat me proficiſci: ſic tamen & non deterritus diſcrimine noctis, & hoſtis interficio Dolonem de ratione Trojanâ, conantem eadem quæ nos: neque tamen priùs, quàm coëgi omnia aperire, & explorare quid perfidi hoſtes machinarentur, cuncta reſciveram; neque ſupererat quod explorarem: & jam poteram redire magnâ cum gloriâ, cujus modò memini. Sed & ampliorem aſpirans, adii tentoria Rheſi, atque interemi ipſum cum comitibus in ſuis caſtris.*

NOTÆ.

228. *Dolor*] Non ſine artificio maximo dolori attribuit, quod arrogantiæ videri potuiſſet: ita ex eo, quod invidioſiſſimum fuit, ſibi gratiam conciliavit.

233. *Therſites*] Deformoſiſſimus & impudentiſſimus Græcorum.

φῆξε δὲν κεφαλὴν, &c. Iliad. B.

233. *Haud impunè*] Graviter Ulyſſes ſceptro percuſſit hominem ineptum.

236. *Poteſt*] Non dixit *fecit*, aut *feciſſe* videtur, ſed *poteſt videri feciſſe*: ut maxima ſit factorum Ajacis extenuatio.

238. *Denique de Danaïs*] Inverſio eſt argumenti, quo utitur Ajax in Ulyſſem cum inquit, *Luce nihil geſtum eſt*, &c.] & amplificatur ex ſignis conſequentibus, quibus Ulyſſes probat ſe pugnâſſe acriùs ipſo Ajace, quia exceperit vulnera non clypeo, ſed adverſo corpore: Ajacem verò ſemper ſibi caviſſe ne vulneraretur.

242. *Nec me ſors*] Veteratorié profectò quod laudi erat adverſario, in ſeſe Ulyſſes cum illius diminutione derivat. Tacitè enim Ajacem quaſi ſorte coactum cum Hectore congreſſum innuit; cùm ipſe ſua pericula ſponte ſubiret.

244. *Auſum eadem*] Miſſum ab Hectore ad explorandum caſtra Græcorum, ſicut & nos ſpeculatum res Trojanas. *Dolona*] Qui interceptus ab Ulyſſe, omnia Trojanorum conſilia Rheſique adventum indicavit; hinc proverbium Δόλωνος ἀγενέστερος.

249. *Rheſi*] *Thraciæ regis*, de quo ſuprà.

Atque ita captivo victor votisque potitus
Ingredior curru lætos imitante triumphos.
Cujus equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
Arma negate mihi: fueritque benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devastata meo? cum multo sanguine fudi
Cœranon Iphitiden, Alastoraque, Chromiumque,
Alcandrumque, Haliumque, Noëmonaque, Prytaninque,
Exitioque dedi cum Chersidamante Thoöna,
Et Charopen, fatisque immitibus Ennomon actum:
Quinque minùs celebres nostrâ sub mœnibus urbis
Procubuêre manu. Sunt & mihi vulnera, cives,
Ipso pulchra loco. Nec vanis credite verbis.
Aspicite en. Vestemque manu deducit; &, Hæc sunt
Pectora semper, ait, vestris exercita rebus.
At nihil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in socios: & habet sine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert; si se pro classe Pelasgâ
Arma tulisse refert contra Troasque, Jovemque?
Confiteorque, tulit; neque enim benefacta malignè
Detrectare meum est; sed nec communia solus
Occupet; atque aliquem vobis quoque reddat honorem.

atque ita victor & voti compos capto regio curru similis triumphanti reversus sum. Nunc (si Diis placet) mihi denegate illius arma, cujus equos Dolon Trojanorum speculator *ausus erat petere pro* nocturnâ suâ *operâ, sitque melius de vobis meritus Ajax,* quàm ego. *Cur memorem copias Sarpedonis Lycii prostratas meâ manu? Profligavi cum multâ strage Cœranon Iphitiden, & Alastorem, & Chromium, & Alcandrum, & Halium, & Noëmonem, & Prytanin; atque interemi Thoönem cum Chersidamante, & Charopen & Ennomon impulsum ad prælia sorte iniquâ: & quinque minùs inclyti interierunt nostrâ dextrâ ad muros urbis. Nec mihi desunt cicatrices* adverso corpore exceptæ, *quas, si verbis meis fidem non habetis, en aspicite:* Libet enim eas exhibere tanquam testes meæ virtutis, id quod Ajax non potest. *Atque submovet amictum manu; &, Hæc sunt, inquit, pectora semper exercita in vestrum commodum. At Telamonius nihil fudit sanguinis per tot annos pro comitibus: nec ullum vulnus corpore accepit. Quid tamen istud interest; si narrat se cepisse arma pro classe Græcâ* tuendâ *contra Trojanos & Jovem? Atque agnosco, gessit: nolo enim tanquam invidus, hanc laudem ei detrahere. Sed neque solus sibi arroget, quod omnium est; atque concedat etiam vobis aliam laudem.*

NOTÆ.

252. *Curru*] *Conscendo currum Rhesi, qui Triumphum penè referebat.* Obiter ad triumphales equos & currus, quibus Romani victores vehi solebant, alludit.

253. *Cujus equos pretium*] Ordo est; *negate mihi arma ejus viri, cujus equos Dolon pro nocturnâ speculatione poposcerat.* Illa verò Ironia Ulysses arma Achillis, & Ajaci neganda, & sibi adjudicanda ostendit. *Cujus* Achillis, cujus ἐπαινεῖν καὶ ἄρματα ποικίλα χαλκῷ speculationis suæ pretium ab Hectore poposcerat Dolon.

255. *Sarpedonis*] Qui Jovis fuit ex Europâ filius, rex Lyciæ Trojanis favens à Patroclo post multos ex ejus sociis ab Ulysse mactatos, tandem interfectus.

257. *Iphitiden*] Iphiti filium Sarpedonis unà cum sequentibus comitem.

263. *Loco*] Adverso pectore, non tergo.

267. *Sine vulnere*] Habent fabulæ, Herculem aliquando Salaminem venisse ad Telamonem, ibique cùm Ajacem adhuc infantem conspexisset, circumdedisse illi pellem suam Leoniam, precatumque, ut qui puer illa tegeretur, invulnerabilis foret; atque ita fuit toto corpore, nisi latere, quod pelle contectum non fuerat: Hinc infrà.

Dixit, & in pectus tum demum vulnera passum,
Quà patuit ferro, lethalem condidit ensem.

Sed hic Ulysses exprobrat Ajacem, quòd sibi cavebat, ne vulneraretur.

268. *Quid tamen*] Concedit esse quidem vera; sed non uni arroganda, quæ Ajax retulit de classe & monomachiâ.

Reppulit

Reppulit Actorides ſub imagine tutus Achillis
Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreo ſolum concurrere Marti
Se putat, oblitus regiſque, ducumque, meique,
Nonus in officio, & prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum! quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo Graium murus Achilles
Procubuit! nec me lacrymæ, luctuſve, timorve
Tardârunt, quin corpus humo ſublime referrem:
His humeris, his, inquam, humeris ego corpus Achillis,
Et ſimul arma tuli: quæ nunc quoque ferre laboro.
Sunt mihi, quæ valeant in talia pondera, vires:
Eſt animus veſtros certè ſenſurus honores.
Scilicet idcirco pro gnato cærula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis & ſine pectore miles
Indueret? neque enim clypei cœlamina nôrit,
Oceanum, & terras, cumque alto ſidera cœlo,
Pleïadaſque, Hyadaſque, immunemque æquoris Arcton,

Actoride ſecurus armis Achillis repulit Trojanos à navibus deflagraturis cum te earum defenſore. Jactat etiam ſe ſolum ſingulari certamine auſam congredi cum Hectore, immemor & regis, & ducum, & mei, qui idem facturi erant, ſi, per ſortem quâ cùm nonus inter duces eſſet, prælatus eſt, licuiſſet. Attamen, ſtrenuiſſime, quis fuit ſucceſſus veſtri certaminis? Hector diſceſſit ſine vulnere. Me infelicem! quanto cum mœrore cogor recordari illius temporis, quo Achilles propugnaculum Græcorum occubuit? Neque fletus, aut mœror, aut pavor me retinuerunt, quin ſuſtulerim in humeros meos & reportaverim corpus terrâ ſublatum. His humeris, his, inquam, humeris ego geſtavi corpus Achillis, unà cum armis: quæ nunc etiam geſtare cupio. Sunt mihi vires, quæ ſufficiant in ejuſmodi onera: eſt animus certè ſenſurus veſtros honores. Nimirum mater cærulea ideo fuit curioſa pro ſuo filio, ut miles hebes & ſine ingenio ferret munera cœleſtia, opus tantæ artis? Neque verò intellexerit ſculpturam clypei oceanum & terras, atque aſtra cum excelſo cœlo, & Pleïadas atque Hyadas, & Arctον expertem maris,

NOTÆ.

273. *Actorides*] Patroclus Actoris nepos, armis indutus Achillis, quem denique Hector interfecit.

274. *Defenſore*] Te, ô Ajax. Suprà enim Ver. 92. dixit Ajax.——*Ego mille meo protexi pectore puppes*; nunc autem id Patroclo aſcribit Ulyſſes. Sarcaſticè igitur Ajacem vocat navium defenſorem; quaſi diceret, *Patroclus indutus armis Achillis reppulit Trojanos à carinis, cum quibus tu, qui te earum defenſorem jactas, arſurus eras.*

275. *Auſum*] Ex hâc pugnâ uterque diſceſſit ſine vulnere, ab altero pernicioſis donatus muneribus: Hector quidem balteo, quo ligatus circum Ilii muros tractus fuit; Ajax verò gladio, in quem incumbens ſeipſum interfecit.

276. *Regis*] *Agamemnonis*, quem, ſi ſors tuliſſet, juxta cum octo aliis adverſus Hectorem ſingulari certamine pugnaturum ſuprà diximus.

278. *Fortiſſimè*] Ironia eſt; quanquam iniqua. Non malè tamen Ajaci pugnæ eventus objicitur, ſiquidem de eâ, non ſine aliorum contemptu, gloriatus eſſet.

288. *Cærula*] Thetis mater Achillis, quæ Vulcanum rogavit, ut filio arma fabricaret.

293. *Pleïadas*] *Virgilias* dicunt Latini, Atlantis ex Pleione Nymphâ filias cœlo relatas; quæ, ut ait Ovidius in Faſtis,

Ore micant Tauri ſeptem radiantia flammis
Sydera, quas Hyadas Graius ab imbre vocat.

Ibid. *Arcton*] De quibus jam ſæpe; ideo autem *æquoris ſigna immunia*, quòd nobis verſus polum Septentrionalem conſtitutis nunquam occidant, adeòque in oceanum mergi oculis non videantur.

& urbes varias, & gladium coruscum Orionis. Optat habere arma, quæ non intelligit. Quin etiam reprehendit me, qui detrectavi officia belli & tardè veni ad incœptum laborem? neque vi let se coarguere generosum Achillem? Si vocat flagitium finxisse; uterque finximus. Si cunctatio vitio vertitur, ego sum celerior illo. Uxor pia me prohibuit; mater pia Achillem; atque prima tempora sunt concessa illis, reliqua vobis. Nequaquam metuerem, si jam non possem diluere hoc *crimen, quod cum tanto viro commune* habeo. *Ille tamen detectus solertiâ Ulyssis; at non Ulysses Ajacis. Neve admiremur eum jacere in me probra linguæ bebetis; exprobrat vobis etiam digna dedecore. An enim mihi flagitiosum est arguisse. Palameden fieri facinoris, vobis honestum damnâsse? At neque Naupliades potuit refellere tantum crimen tamque manifestum: neque fando accepistis illius facinora; spectastis; atque ea quæ* mihi *exprobata sunt, vobis patefacta erant auro* in tentoriis invento. *Neque dignus fui reprehensione, quòd Pœantiades sit in Lemno Vulcaniâ insulâ. Asserite vestrum factum: namque vos hoc comprobastis. Neque inficiabor me consuluisse, ut se redimeret à labore belli atque itineris, & conaretur minuere per quietem acres dolores. Obsequutus est, atque vitâ fruitur. Hoc consilium non modò fidele, sed & faustum; quanquam satis est, quòd fuerit fidele. Quem quoniam vates petunt ad diruendam Trojam,*

Diversasque urbes, nitidumque Orionis ensem.
Postulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quòd me duri fugientem munera belli
Arguit incœpto serum accessisse labori?
Nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
Si simulâsse vocat crimen; simulavimus ambo.
Si mora pro culpâ est; ego sum maturior illo.
Me pia detinuit conjux; pia mater Achillem:
Primaque sunt illis data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, si jam nequeo defendere crimen
Cum tanto commune viro. Deprênsus Ulyssis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulysses.
Neve in me stolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoque digna pudore
Objicit. An falso Palameden crimine turpe
Accusâsse mihi, vobis damnâsse decorum est?
Sed neque Naupliades facinus defendere tantum,
Tamque patens valuit; nec vos audîstis in illo
Crimina; vidistis: pretioque objecta patebant.
Nec Pœantiaden quòd habet Vulcania Lemnos,
Esse reus merui. Factum defendite vestrum:
Consensistis enim. Nec me suasisse negabo;
Ut se subtraheret bellique, viæque labori,
Tentaretque feros requie lenire dolores.
Paruit; & vivit. Non hæc sententia tantùm
Fida, sed & felix; cùm sit satis, esse fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,

NOTÆ.

294. *Diversas urbes*] Al. *diversos orbes*, ut stellas innuat. Rectiùs tamen *urbes*; quippe in scuto Achillis duæ *diversæ urbes* a Vulcano (ut narrat Homerus) cælatæ fuerunt; quorum altera pace frui, altera bello obsidione premi videtur.

Ibid. *Orionis*] Qui Dianæ comes post mortem ab ipsâ in cœlum translatus & gladio cinctus, pulcherrimum 17 stellarum sydus juxta Taurum efficet.

297. *Labori*] *Bello Trojano.*

298. *Maledicere*] Namque & Achilles bellum detrectaverat.

300. *Maturior*] Qui insuper Achillem ad idem bellum protraxit.

302. *Illis*] Vide quàm callidè per Achillem sese Ulysses excusat; imò & ejus laudem in se transmoveat.

310. *Naupliades*] *Palamedes Nauplii filius.*

313. *Pœantiaden*] Philoctetes est Pœantis filius.

Ib. *Vulcania*] In quam Vulcanus, cœlo, ob deformitatem despectus, præcipitatus est; ubi ferrariam exercuit.

320. *Quem*] In fatis erat, sine Herculis sagittis, quas Philoctetes habebat, Trojam capi non posse.

Ne mandate mihi: Meliùs Telamonius ibit:
Eloquioque virum morbis iràque furentem
Molliet: aut aliquâ producet callidus arte.
Antè retro Simoïs fluet, & sine frondibus Ide
Stabit, & auxilium promittet Achaïa Trojæ;
Quàm, cessante meo pro vestris pectore rebus,
Ajacis stolidi Danaïs solertia prosit.
Sis licet infestus sociis, regique, mihique,
Dure Philoctete; licet exsecrêre, meumque
Devoveas sine fine caput; cupiasque dolenti
Me tibi fortè dari, nostrumque haurire cruorem:
Utque tui mihi, sic fiat tibi copia nostri:
Te tamen aggrediar; mecumque reducere nitar.
Tamque tuis potiar (faveat Fortuna) sagittis;
Quàm sum Dardanio, quem cepi, vate potitus:
Quàm responsa Deûm, Tojanaque fata retexi:
Quàm rapui Phrygiæ signum penetrale Minervæ
Hostibus è mediis. Et se mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata sine illo.
Fortis ubi est Ajax? ubi sunt ingentia magni
Verba viri? cur hîc metuis? cur audet Ulysses
Ire per excubias, & se committere nocti?
Perque feros enses, non tantùm mœnia Troüm,
Verùm etiam summas arces intrare: suâque
Eripere æde Deam: raptamque efferre per hostes?

ne mihi hoc *imperate: Telamonius aptiùs proficiscetur; atque deliniet facundiâ virum ferocem morbis atq e irâ; vel soleis protrahet aliquâ astutiâ. Priùs Simoïs retro curret, & Ide erit sine foliis, & Græcia promittet opes Trojæ, quàm animo meo omittente vestra commoda, prudentia hebetis Ajacis juvet Græcos. Quanquam, sæve Philoctete, sis iniquus sociis, atque regi mihique quanquam detesteris, & usque diris addicas meum caput, atque forsan optes me tibi, irascenti occurrere, & fundere nostrum sanguinem; si non aliter copia tui mihi dari potest, nisi tibi etiam mei copia detur; te tamen adoriar; & conabor reducere mecum: & ita obtinebo tua spicula, (modò fortuna sit propitia) sicuti sum potitus vate Dardanio, quem cepi; sicuti aperui oracula Deorum & fata Trojana; sicuti sustulì ex mediis hostibus simulachrum reconditum Phrygiæ Minervæ. Atque se Ajax mecum conferet? Nempe fata negabant Trojam capi sine illo. Ubi est strenuus Ajax? Ubi sunt magnifica verba fortis viri? Quamobrem hîc times? Quamobrem Ulysses non reformidat pervadere vigilias, & se credere nocti? atque subire per sævos gladios, non modò muros Iliacos, verùm etiam supremas arces; atque revellere Deam* [illegible] *templo, & efferre sublatam per hostes?*

NOTÆ.

321. *Ne mandate*] Ne mihi hoc mandate, ut ducam Philoctetem.

Ib. *Meliùs*] Ajacem, tanquam nullius consilii hominem, irridet.

324. *Simoïs*] Troadis rivus.

325. *Achaïa*] *Græcia*, quæ Trojam obsidione premebat.

328. *Regi*] *Agamemnoni*. Ad Sophoclis fabulam alludit poëta, in quâ Philoctetes tum illum tum Ulyssem præsertim, plurimis insectari verbis fingitur.

334. *Tamque tuis potiar*] Sic in potestate meâ tuas sagittas habebo, ut habui Helenum vatem egregium, & Palladium; quod nisi hostibus abstulissem, Trojæ nunquam capi potuisset.

335. *Dardanio vate*] Heleno, Priami filio; cujus ut & Palladii raptum, Ajax Ulyssi crimini dabat, & furtum nominabat; hic pro summâ gloriâ ducit, & accusatori insultat.

337. *Signum*] Palladium, quo Trojanis incolumi, ἀνάλωτον fortè Trojam in fatis erat. Sapientiâ sc. ex urbibus sublatâ, tum demum eversæ sunt.

338. *Et se*] Vel per furta ipsa, quæ maximè Ulyssi Ajax exprobraverat, sese Ulysses Ajace multò majorem contendit: idque jure optimo.

340. *Ingentia verba*] Vide quàm acutè Ulysses Ajacis molem vimque consilii expertem exagitet: quàmque callidè, derivatâ in se, si quâ fuit, Ajacis virtute, vaniloquentiam, quam huic objecerat, in eundem cum ipsius rusticitate rejicit.

Quæ

Quæ nisi feciſſem, filius Telamonis nequicquam tuliſſet ſiniſtrâ terga ſeptem boum. Victoria Trojæ à me parta eſt illâ nocte: tum domui Pergama, cùm coëgi poſſe ſubigi. Omitte nobis oſtentare oculis & ſuſurris meum Tydidem. Sua eſt pars gloriæ in illis. Neque tu ſolus eras, cùm tractabas ſcutum pro navibus ſociis; tibi totum agmen opem tulit, mihi unus obtigit ſocius: qui niſi intelligeret militem eſſe inferiorem ſapienti; neque præmia deberi mauui invictæ, ipſe etiam hæc poſcerit: alter ille lenior Ajax poſceret, atque ſævus Eurypilus, & filius illuſtris Andremonis: neque minùs Idomeneus, & Meriones eodem loco oriundus; frater majoris Atridæ poſceret. Quippe manu ſtrenui (neque ſunt tibi inferiores bello) ceſſerunt conſiliis meis. Habes manum bello utilem; ingenium eſt, quod opus habet regimine noſtro. Tu geris vires ſine prudentiâ; ego curam habeo futuri. Tu potes certare: ſed me conſulit Agamemnon, quænam tempora certamini idonea *ſunt. Tu utilis es tantùm corpore, nos ingenio: & quantò qui moderatur navi, præponitur muneri remigis; quantò dux præſtantior milite, tantò ego tibi præcello; atque eſt animus excellentior manu in noſtro corpore.* Noſtra *vis omnis in illo* fita eſt. *At vos, ô optimates, conferte mercedem in veſtrum vigilem;*

Quæ niſi feciſſem, fruſtrà Telamone creatus
Geſtâſſet lævâ taurorum tergora ſeptem.
Illâ nocte mihi Trojæ victoria parta eſt:
Pergama tum vici, cùm vinci poſſe coëgi.
Deſine Tydiden vultuque & murmure nobis
Oſtentare meum. Pars eſt ſua laudis in illis.
Nec tu, cùm ſociâ clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras; tibi turba comes, mihi contigit unus;
Qui, niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoque hæc peteret; peteret moderatior Ajax,
Eurypiluſque ferox, claroque Andremone natus:
Nec minùs Idomeneus, patriâque creatus eâdem
Meriones: peteret majoris frater Atridæ.
Quippe manu fortes (nec ſunt tibi Marte ſecundi)
Conſiliis ceſſêre meis. Tibi dextera bello
Utilis; ingenium eſt, quod eget moderamine noſtri.
Tu vires ſine mente geris: mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantùm corpore prodes;
Nos animo. Quantòque ratem qui temperat, anteit
Remigis officium; quantò dux milite major;
Tantò ego te ſupero. Nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu. Vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia veſtro;

NOTÆ.

346. *Fruſtrà*] Quia Troja, antequam ablatum eſſet palladium, capi non poterat.

347. *Taurorum*] Ex quibus Ajacis ſcutum conſtabat. Nota autem de induſtriâ multitudinis numero uſum Ulyſſem, ut bajulum magis quàm militem adverſarium irrideret.

350. *Tydiden meum*] Diomedem, Tydei filium, mihi amicum.

351. *Oſtentare*] Diomedem comitem habuit Ulyſſes prope in omnibus: quamobrem ib ſibi vultu, aut geſtu objicere Ajacem finxit.

355. *Indomitæ dextræ*] Temeritati, & viribus ratione carentibus.

356. *Ajax*] Oilei filius, qui inter fortiſſimos numerabatur. Vide autem, quàm artificioſè judicum favorem ſibi conciliet Ulyſſes.

357. *Eurypilus*] Hic Evæmonis fuit filius ex Ormenio Theſſaliæ urbe, qui ut ſcripſit Homerus, cum 40 navibus Agamemnonem in expeditionem Trojanam eſt ſecutus.

Ibid. *Natus*] Thoas princeps Ætolorum, qui cum 40 navibus itidem ad bellum Trojanum eſt profectus.

358. *Idomeneus*] Rex fuit Cretenſium, qui ſe quoque fortiſſimè in bello Trojano geſſit.

359. *Meriones*] Fortiſſimus fuit Idomenei auriga Marti ipſi comparandus.

Ibid. *Frater*] *Menelaüs*, Agamemnonis frater, Atrei quoque filius.

Proque

Proque tot annorum curâ, quos anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in fine eſt. Obſtantia fata removi :
Atque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuraque mœnia Troûm,
Perque Deos oro, quos hoſti nupèr ademi ;
Te, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum ;
Si quid adhuc audax, ex præcipitique petendum :
Si Trojæ fatis aliquid reſtare putatis ;
Ille mei memores : aut ſi mihi non datis arma ;
Hinc date. Et oſtendit ſignum fatale Minervæ.
Mota manus procerum eſt : &, quid facundia poſſet,
Ne patuit : fortiſque viri tulit arma diſertus.
Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignemque, Jovemque
Suſtinuit toties : unam non ſuſtinet iram :
Victumque virum vincit dolor. Arripit enſem :
Hic, Meus hic certè eſt. An & hunc ſibi poſcet Ulyſſes ?
Hoc, ait, utendum eſt in me mihi : quique cruore
Sæpe Phrygûm maduit, domini nunc cæde madebit :
Ne quiſquam Ajacem poſſit ſuperare, niſi Ajax.
Dixit : & in pectus tum denique vulnera paſſum,
Quà patuit ferro, letalem condidit enſem :
Nec valuêre manus infixum educere telum :
Expulit ipſe cruor. Rubefactaque ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cæſpite florem,
Qui priùs Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueroque, viroque
Inſcripta eſt foliis : hæc nominis, illa querelæ.

& pro ſollicitudine tot annorum, quos tranſegi irrequietus, concedite hunc honorem expendendum noſtris beneficiis. Jam labor noſter finitur. Suſtuli fatæ obnitentia, & cepi excelſæ Pergama faciendo poſſe capi. Precor nunc per ſpes communes, & muros ruituros Trojanorum, & per Deos, quos nupèr ſuſtuli ab hoſtibus, per ſi quid eſt reliquum, quod ſit prudenter & cautè exequendum ; ſi quid adhuc audax eſt, & petendum ex difficili loco, ſi quid exiſtimatis ſupereſſe fatis Trojæ, eſtote mei memores : vel ſi non conceditis mihi arma, concedite huic : atque monſtrat ſimulachrum fatale Minervæ.

Primarii tacti ſunt ; & re ipſâ apparuit, quid eloquentia poſſet, & facundus reportavit arma viri ſtrenui. Qui ſolus totiez ſuſtinuit ferrum, & ignem, & Jovem, eſt impar ferendæ iræ : & dolor ſuperat virum indomitum. Corripit gladium : atque ait, *Hic certè meus eſt. An Ulyſſes etiam ſibi hunc petet ? Hoc, inquit, eſt mihi utendum in me ; & qui ſæpe tinctus eſt ſanguine Phrygûm, nunc tingetur nece domini ; ne quiſquam valeat vincere Ajacem, niſi Ajax. Dixit ; & abdidit gladium letiferum in pectus, tunc denique paſſum plagas, quà apertum fuit ferro : neque manus potuerunt extrahere gladium impactum ; ipſe quoque ejecit : & terra rubefacta cruore produxit florem rubrum de cæſpite viridi, qui antea fuerat natus ex plagâ Oebaliâ. Littera communis puero* Hyacintho, *& viro* Ajaci *inſculpta eſt foliis ; hæc nominis, illa querimoniæ* indicium.

NOTÆ.

373. *Labor*] Quo in eruendâ Trojâ opus fuit.

376. *Quos*] De palladio loquitur.

377. *Si quid ſupereſt*] Quam opportunè ſub finem orationis de uſu futuro admonuit. Nulla potior ratio apud homines, qui ut plurimùm ob præterita beneficia ſunt infenſi.

387. *Meus*] Dono ab Hectore acceperat, cui vicissim balteum funeſtum dederat, quo circum muros Iliacos ab Achille raptatus fuit.

396. *Oebalio*] Hyacinthi Oebalii ſeu Laconis intellige, quem lib. 10. à verſu 195, in Hyacinthum florem mutatum vidimus.

398. *Hæc nominis*] Flos *Hyacinthus* inſcriptum habet in foliis, *Ai*, quæ notant priores duas literas vocis *Ajax*, & pariter querimoniam Apollinis ob occiſum Hyacinthum ; nam, *Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit ; et ai, ai flos habet inſcriptum.* Lib. 10. v. 215.

II. *Victor* Ulysses *navem vertit ad patriam Hypsipiles, & inclùti Thoantis, & tellurem infamem nece antiquorum virorum, ut reduceret spicula, missilia Tirynthia. Quæ postquam reduxit ad Græcos, domino comitante, finis denique impositus est sævo bello. Troja & Priamus unà pereunt: misera uxor Priami post omnia amisit figuram humanam; atque tremefecit aërem peregrinum novo latratu. Troja flagrabat quâ Hellespontus longus terminatur in angustum: neque flamma adhuc oppressa erat; & altare Jovis sorduerat pauculum sanguinem Priami senis. Sacerdos Phœbi rapta capillis porrigebat ad cœlum manus non profecturas. Græci victores potiti templis incensis rapiunt matronas Trojanas amplexas (quàm diu poterant) simulacra Deorum patriorum, prædam invidiæ plenam. Astyanax dejicitur ex illis turribus, unde consueverat sæpe cernere parentem monstratum à matre certantem pro se, atque tuentem regna antiqua. Jamque Aquilo invitat ad discessum, et vela agitata flamine propitio stridunt; nauta illos hortatur uti ventis* secundis. *Troja, vale, auferimur, clamant Trojanæ, atque deserta lantur solum; & deserunt domos fumantes patriæ. Hecuba reperta in mediis tumulis filiorum, novissima ascendit navem (visu lamentabile).*

II. Victor ad Hypsipyles patriam, clariqueThoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum,
Vela dat; ut referat, Tirynthia tela, sagittas.
Quæ postquam ad Graios, domino comitante, revexit;
Imposita est fero tandem manus ultima bello.
Troja simul Priamusque cadunt: Priameïa conjux
Perdidit infelix hominis post omnia formam,
Externasque novo latratu terruit auras.
Longus in angustum quà clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat; neque adhuc consederat ignis:
Exiguumque senis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat. Tractata comis antistita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum signa Deorum
Dum licet amplexas, succensaque templa tenentes,
Invidiosa trahunt victores præmia Graii.
Mittitur Astyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro se proavitaque regna tuentem
Sæpe videre patrem, monstratum à matre, solebat.
Jamque viam suadet Boreas; flatuque secundo
Carbasa mota sonant, jubet uti navita ventis.
Troja, vale; rapimur, clamant: dantque oscula terræ
Troades: & patriæ fumantia tecta relinquunt.
Ultima conscendit classem (miserabile visu)
In mediis Hecube natorum inventa sepulchris.

NOTÆ.

399. *Hypsipyles patriam*] Lemnum, insula ubi Hypsipyle regnabat, quæ patris Thoantis vitæ sola pepercit, cùm cæteræ omnes Lemniades maritos suos, patres, filiosque interfecissent; sive maritis propter fœtorem à Venere iratâ iis immissum fastiditæ; sive zelotypiâ in eos actæ, qui rem habuerunt cum captivis ancillis, ut Smyrn. Lib. 9. v. 337. sive publica tum in Atticis ultæ, ut habet Herodot. lib. 6. Hinc τὰ σχετλια ἔργα πάντα Λημνια vocantur.

401. *Tirynthia*] *Herculis, Tirynthe Peloponnesi urbe nutriti.*

402. *Domino*] *Philoctete*, cui sagittas suas Hercules dederat.

404. *Conjux*] *Hecuba*, de cujus metamorphosi in sequentibus.

406. *Externas*] *Thracias* nimirum procul à patriâ, ut videbimus posteà; quanquam diversa alii scripserunt.

407. *Quà*] Anguſtatur maximè Helleſpontus, ubi olim Sestos & Abydos fuerunt: protenditur autem ad Troadem usque, in quâ fuit Ilium, seu Trojana civitas. Asiam ab Europâ dividit.

409 *Exiguum*] Quem in Jovis arâ, ad quam stabat Priamus, Pyrrhus effudit.

410. *Antistita*] Cassandrum dicit, Apollinis sacerdotem, Priami filiam.

415. *Astyanax*] Hectoris ex Andromache filius.

418. *Boreas*] Qui ventus à Septentrione spirans Græcis in patriam reversuris secundus erat.

Prên-

Prênſantem tumulos, atque oſſibus oſcula dantem
Dulichiæ traxêre manus: tamen unius hauſit,
Inque ſinu cineres ſecum tulit Hectoris hauſtos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem, lachrymaſque relinquit.
Eſt, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Biſtoniis habitata viris. Polymeſtoris illìc
Regia dives erat, cui tè commiſit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiiſque removit ab armis.
Conſilium ſapiens: ſceleris niſi præmia magnas
Adjeciſſet opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit fortuna Phrygûm, capit impius enſem
Rex Thracûm, juguloque ſui defigit alumni:
Et, tanquam tolli cum corpore crimina poſſent,
Exanimem è ſcopulo ſubjectas miſit in undas.
Littore Threïcio claſſem religârat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus amicior eſſet.
Hic ſubitò, quantus, cùm viveret, eſſe ſolebat,
Exit humo latè ruptâ; ſimiliſque minaci
Temporis illius vultum referebat Achilles,
Quo ferus injuſto petiît Agamemnona ferro:
Immemoreſque mei diſceditis, inquit, Achivi? 445
Obrutaque eſt mecum virtutis gratia noſtræ?
Ne facite. Utque meum non ſit ſine honore ſepulchrum,
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit; &, immiti ſociis parentibus umbræ,
Rapta ſinu matris, quam jam propè ſola fovebat, 450
Fortis, & infelix, & pluſquam fœmina, virgo

Manus Ulyſſis abripuerunt complectentem ſepulchra atque deoſculantem oſſa. Attamen ſumſit cineres unius Hectoris, et portavit ſecum ſumptos in gremio. Relinquit in ſepulchro Hectoris, comam albam recitam *ex capite, comam atque fletus inferias pauperiorum. Eſt terra adverſa Phrygiæ ubi Troja fuit, culta a viris Thracibus. Illîc erat opulenta aula Polymneſtoris, cui pater dedit te clam educandum, Polydore, et removit ab armis Phrygiis. Inſtitutum prudens: niſi addidiſſet magnas divitias mercedem flagitii, & irritamentum mentis avaræ. Poſtquam fortuna Phrygûm everſa eſt, rex ſceleratus Thracûm ſumit gladium, atque dimittit in guttura alumni, et quaſi flagitia poſſent removeri cum corpore, impulit* eum *exſanguem ex caute in aquas ſuppoſitas. Atrides appulerat littori Thracio, donec mare tranquillum, donec ventus eſſet mitior. Hîc repentè Achilles, quantus eſſe ſolebat cùm in vivis eſſet, prodit, terrâ latè apertâ, atque ſimilis minanti exhibebat* terribilem *faciem temporis illius, quo ſævus inſurrexit iniquo enſe adverſus Agamemnonem: atque, inquit, proficiſcimini, ô Græci, mei obliti? Atque gratia noſtræ virtutis eſt ſepulta mecum? Ne facite: atque ut tumulus meus ne ſit abſque honore, Polyxena jugulata datur umbram Achillis. Dixit et ſociis obſequentibus manibus ferit Achillis, puella generoſa atque virgo, et pluſquam fœmina ſublata ex gremio matris, quam jam propè ſola amplectebatur.*

NOTÆ.

425. *Dulichiæ*] *Ulyſſis Dulichii inſulæ regis.*

470. *Biſtoniis*] Thraciæ eſt periphraſis Syncdochica: Biſtonia enim Thraciæ urbs fuit, à Biſtone Martis & Callirrhoës filio cognominata.

Ib. *Polymneſtoris*] Thraciæ tyranni, Priami pueri, avaratiâ & Polydori cæde famoſiſſimi.

432. *Polydore*] Priami fuit filius natu minimus, quem cum magnis divitis belli incertus puer nefario amico, & hoſpiti infeliciter crediderat.

436. *Si alumni*] Polydori, quem à patre alendum nutriendumque ſuſceperat.

438 *Miſit*] Eurypidem ſecutus eſt noſter, nam terrâ obrutum Polydorum narrat Virg. Æn. 3.

439. *Atrides*] *Agamemnon* in Græciam poſt Trojæ excidium revertens.

448. *Polyxena*] Priami & Hecubæ fuit filia quam vivus amaverat Achilles; mortuus ſibi immolari jubet.

450. *Sola*] Utpote cæteris liberis orba.

Ducitur

Ducitur ad tumulum; diroque fit hoſtia buſto.
Quæ memor ipſa ſui, poſtquam crudelibus aris
Admota eſt; ſenſitque ſibi fera ſacra parari;
Utque Neoptolemum ſtantem, ferrumque tenentem,
Inque ſuo vidit figentem lumina vultu;
Utere jamdudum generoſo ſanguine, dixit.
Nulla mora eſt. Aut tu jugulo, vel pectore telum
Conde meo: jugulumque ſimul pectuſque retexit.
Scilicet aut ulli ſervire Polyxena ferrem;
Aut per tale ſacrum numen placabitur ullum.
Mors tantùm vellem matrem mea fallere poſſet.
Mater obeſt; minuitque necis mihi gaudia. Quamvis
Non mea mors illi, verùm ſua vita gemenda eſt.
Vos modò, ne Stygios adeam non libera Manes,
Eſte procul; ſi juſta peto: tactuque viriles
Virgineo removete manus. Acceptior illi,
Quiſquis is eſt, quem cæde meâ placare paratis,
Liber erit ſanguis. Si quos tamen ultima noſtri
Vota movent oris; Priami vos filia regis,
Non captiva, rogat, genitrici corpus inemtum
Reddite: neve auro redimat jus triſte ſepulchri,
Sed lachrymis. Tunc, cùm poterat, redimebat & auro.
Dixerat. At populus lachrymas, quas illa tenebat,
Non tenet. Ipſe etiam flens invituſque ſacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa, ſuper terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata noviſſima vultus.
Tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
Cùm caderet; caſtique decus ſervare pudoris.

rapitur ad ſepulchrum, & fit victima crudeli tumulo. Quæ non oblita ſui, poſtquam admota eſt feris altaribus, atque cognovit ſibi dira ſacra adornari, & poſtquam advertit Neoptolemum ſtantem et tractantem cultrum, et torquentem oculos in ſuam faciem, ſtatim inquit, Accipe ſanguinem nobilem. Nulla eſt cunctatio per me. *At tu, abde cultrum jugulo vel pectore: atque ſimul nudavit collum et pectus. Quaſi verò aut Polyxena paterer cuiquam ſervire; aut ullus Deus leniatur per ejuſmodi ſacrum. Optarem tantùm,* ut *mors mea poſſet latere matrem. Mater impedit,* quò minùs libenter moriar, *atque minuit mihi ſolatia mortis: quanquam non meus obitus, ſed ipſius vita eſt illi lugenda. Vos tantùm abſiſtite, ut videar ſponte ire ad umbras inferas: poſtulo æqua; atque arcete manus viriles à contactu virgineo. Sanguis libenter effuſus erit gratior illi, quiſquis eſt, quem inſtituitis dilinire meâ morte. Attamen, ſi preces ſupremæ noſtri oris tangunt aliquos, filia regis Priami, non captiva, vos orat. Reſtituite corpus inemtum matri; neve redimat auro, ſed fletibus, jus luctuoſum tumuli. Tunc, cùm poterat, redimebat etiam pretio. Abſolverat. At populus non compeſcit fletus: quos illa compeſcebat. Ipſe etiam ſacerdos lachrymans atque coactus, aperuit viſcera oblata cultro immiſſo. Illa cadens in terram poplite flexo vultus greſſit interritos ad fata ultima. Tunc etiam, cùm laberetur, curavit tegere partes obvolvendas; et cuſtodire bonum pudicæ verecundiæ.*

NOTÆ.

452. *Tumulum*] Ad Achillis ſepulchrum, quod in Sigæo Trojæ promontorio fuit.

455. *Neoptolemum*] Pyrrhus eſt, Achillis filius, cui & illud nomen à Græcis impoſitum, quòd juvenis admodum ad bellum profectus fuerit.

457. *Generoſo*] De ſuo loquitur.

460. *Polyxena*] Quaſi diceret, *Regia puella, Hectoris ſoror*, &c. Emphaſis eſt.

461. *Aut per tale*] Optimè profectò ejuſmodi ſacrum: quod lubentis non ſit animi, nullius momenti apud Deos profitetur.

463. *Mater obeſt*] Dolor, quo mater afficitur morte meâ, animum meum cruciat.

479. *Cura fuit*] Quam curam Cæſari fuiſſe narrat Suetonius, ut togam ad pedes permitteret, quò à conjuratoribus vulneratus honeſtiùs caderet.

Troades

Troades excipiunt, deploratoſque recenſent
Priamidas: & quid dederit domus una cruoris.
Teque gemunt, virgo; teque, ô modò regia conjux,
Regia dicta parens, Aſiæ florentis imago;
Nunc etiam prædæ mala ſors: quam victor Ulyſſes
Eſſe ſuam nollet, niſi quòd tamen Hectora partu
Edideras. Dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natiſque, viroque,
Huic quoque dat lachrymas; lachrymas in vulnera fundit.
Oſculaque ore legit: conſuetaque pectora plangit:
Canitiemque ſuam concreto in ſanguine verrens,
Plura quidem, ſed & hæc, laniato pectore dixit:
Nata tuæ (quid enim ſupereſt?) dolor ultime matri,
Nata, jaces: videoque tuum mea vulnera vulnus.
En, ne perdiderim quenquam ſine cæde meorum,
Tuquoque vulnus habes. At te, quia fœmina, rebar
A ferro tutam: cecidiſti & fœmina ferro.
Totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
Exitium Trojæ noſtrique orbator, Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis, Phœbique ſagittis:
Nunc certè, dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoque mî metuendus erat. Cinis ipſe ſepulti
Ingenus hoc fævit: tumulo quoque ſenſimus hoſtem.
Æacidæ fœcunda fui. Jacet Ilion ingens:
Eventuque gravi finita eſt publica clades;
Si finita tamen. Soli mihi Pergama reſtant:

Trojanæ ſuſcipiunt cadaver, *atque dinumerant infelices Priamidas, & quantum una domus dederit ſanguinis. Teque flent, puella, teque ô modò appellata uxor regia, regia mater, imago Aſiæ florentis: nunc etiam ſors prædæ contemnenda, quam Ulyſſes victor vellet, non eſſe ſuam, niſi quòd tamen enixa eras Hectorem partu. Illa magni Hectoris mater adeò abjecta eſt, ut vix inveniat dominum, cui ſerviat. Quæ complexa corpus orbatum animâ tam generoſâ, dat etiam huic fletus, quos toties ederat patriæ, & filiis, & marito. Irrigat vulnus lachrymis, & deoſculatur os, & percutit pectus ſolitum, atque inficiens capita ſua canum ſanguine coagulato, dixit quidem plura, ſed hæc etiam pectore diſcerpto: filia, dolor noviſſime matri, (quid enim reſtat?) filia extincta ês: atque cerno tuam plagam, tanquam eſſet mea dolore afflicta. Ecce, ne amiſerim quenquam meorum, ſine cæde, tu etiam vulnere ſuccumbis. At te putabam ſecuram ferri, quia fœmina eras: occubuiſti etiam fœmina ferro: Idemque Achilles clades Trojæ, & noſtri orbator exitio dedit tot fratres tuos, idem te affixit. At poſtquam occubuit ſpiculis Paridis & Apollinis, nunc certè, dixi, Achilles non eſt reformidandus. Nunc etiam mihi erat reformidandus. Ipſe cinis* Achillis *in ſepulchro conditi furit in noſtram progeniem: expertæ ſumus hoſtem etiam in ſepulchro exiſtentem. Peperi multos liberos ad voluntatem Achillis. Superba Troja proſtrata eſt, & commune exitium abſolutum eſt triſti exitu, ſiquidem abſolutum tamen. Troja mihi ſoli ſupereſt:*

NOTÆ.

482. *Quid cruoris*] Nam Priamidæ omnes fuerunt interfecti.

483. *Regia conjux*] Hecubam dicit.

485. *Mala ſors*] Quippe quam, ob ſenectutem, vix quiſquam Græcorum ſibi contingere optaret.

501. *Phœbi*] Qui Paridis ſagittam direxiſſe dicitur.

504. *Genus hoc*] *Priamidas.*

Ibid. *Tumulo quoque*] Nimis redundans eſt hoc hemiſtichium; uti & alibi paſſim ultra modum luxuriat. *Habet hoc Montanus vitium,* inquit Seneca, *ſententias ſuas repetendo corrumpit,* &c. *Solebat itaque Scaurus eum inter oratores Ovidium vocare. Nam & Ovidius neſcit, quod bene ceſſit relinquere.* Ovidium autem vindicant H. Stephanus lib. de Criticis, & Joh. Paſſeratius prefat in antiquorum judicium.

505. *Æacidæ*] *Ut eſſent, quos Achilles, Æaci nepos, maſtaret.*

507. *Soli mihi*] *Aliis jam fato functis Troja diruta eſt, mihi vero ſoli reſtat;* viz. quia hoſtes perinde in Hecubam ſeviunt, ac ſi Troja ipſa ſtaret, nec finis eſſet bello impoſitus.

In

atque ærumna mea etiam adhuc non finitur. Modò maximarum rerum potita, pollens tot generis, tot filiis, & filiabus, atque marito, nunc trahor, extorris, egena, tracta a ſepulchris meorum, donum Penelopæ. Quæ monſtrans me trahentem penſa exhibita fœminis Ithacenſibus, Hæc, inquit illa eſt mater inclyta Hectoris; hæc eſt uxor Priami. Atque tu, quæ nunc ſola leniebas mœrores maternos poſt tot perditos, placâſti ſepulchra hoſtilia. Enixa ſum inferias hoſti. Ad quem vitæ terminum ego in me ipſam crudelis reſervor? Vel quid exſpecto? quò me ſervas, ſenectus damnoſa? Quamobrem, Dii ſævi, in longum tempus differtis vivacem anum, niſi ut videam nova funera? Quis crederet Priamum poſſe vocari beatum poſt Trojam everſum? Beatus morte ſuâ, neque te cernit mactatam, mea filia; atque deſeruit ſimul vitam & regnum. At crede ornaberis exequiis, puella regia; atque tuum corpus ſepelietur in tumulis avorum. Non ea eſt ſors domûs. Tibi obvenient ultima *dona matris* nempe *lachrymæ, atque injectio pulveris peregrini. Omnia amiſimus. Reſtat Polydorus filius acceptiſſimus matri nunc ſolus olim minimus de prole maſculâ, concreditus regi Thracio in iſtis regionibus, ob quem poſſim vivere in aliquum temporis ſpatium. Quamobrem ceſſo interea lavare aquâ purâ ſæva vulnera, & faciem infectam fædo cruore? Abſolvit; atque acceſſit greſſu anili ad littus diſcerptos habens crines albos. Trojanæ, dixerat ærumnoſa, admovete ſitulam, ut ſumeret aquas puras; videt corpus Polydori repulſum ad littus, & plagas vaſtas impactas ferro Thracio. Trojanæ vociferantur; illa obmutuit dolore,*

In curſuque meus dolor eſt. Modò maxima rerum,
Tot generis, natiſque potens, nuribuſque, viroque,
Nunc trahor exſul, inops, tumulis avulſa meorum,
Penelopæ munus. Quæ me data penſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, Hæc Hectoris illa eſt
Clara parens: hæc eſt, dicet, Priameïa conjux.
Poſtque tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piâſti.
Inferias hoſti peperi. Quò ferrea reſto?
Quidve moror? quò me ſervas, damnoſa ſenectus?
Quid, Dî crudeles, niſi quò nova funera cernam,
Vivacem differtis anum? quis poſſe putaret
Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici?
Felix morte ſuâ nec te, mea nata, peremptam
Aſpicit; & vitam pariter regnumque reliquit.
At (puto) funeribus dotabere, regia virgo;
Condeturque tuum monumentis corpus avitis:
Non hæc eſt fortuna domûs. Tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæque hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus: ſupereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri,
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.
Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere, & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit: & ad littus paſſu proceſſit anili,
Albentes laniata comas. Date, Troades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant: obmutuit illa dolore;

NOTÆ.

509. *Tot*] Priami 54 liberorum nomina habes apud Hyginum, cap. 90. & Apollodorum, lib. 3. quorum decem maſculos ſeptem fœminas ex Hecubâ ſuſcepit.

511. *Penelopæ*] Quia Ulyſſi, Penelopes marito, fortè Hecuba obtigerat.

516. *Ferrea*] Vel in memet crudelis: vel quæ per tot calamitates extingui non potui.

523. *Funeribus*] *Exequiarum magnifico aparatu.* Ironicè autem loquitur.

526. *Peregrinæ arenæ*] Injectæ tibi procul à patriâ, in externâ regione.

530. *Iſmario*] *Polymneſtori Thraciæ regi*; Iſmarus enim Thraciæ mons eſt.

536. *Aſpicit*] Diverſa eſt Euripidis oeconomia; ubi ancilla aquam petitum miſſa ad abluendum corpus Polyxenæ, corpus Polydori in littore invenit, & pallio involutum ad dominam portat.

537. *Threïciis*] Polydorum enim Polymeſtor Thraciæ tyrannus jugulaverat.

Et pariter vocem, lachrymaſque introrſus obortas
Devorat ipſe dolor; duroque ſimillima ſaxo
Torpet: & adverſâ figit modò lumina terrâ;
Interdum torvos ſuſtollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera, nati;
Vulnera præcipuè: ſeque armat & inſtruit irâ.
Quâ ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit; pœnæque in imagine tota eſt.
Utque furit catulo lactente orbata leæna;
Signaque nacta pedum ſequitur, quem non videt, hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymeſtora cædis:
Colloquiumque petit; nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius: prædæque aſſuetus amore
Inſecreta venit. Tum blando callidus ore,
Tolle moras, Hecube, dixit: da munera nato.
Omne fore illius quod das, quod & antè dediſti,
Per Superos juro. Spectat truculenta loquentem,
Falſaque jurantem; tumidâque exæſtuat irâ.
Atque ita correptum captivarum agmine matrum
Involat, & digitos in perfida lumina condit,
Exſpoliatque genas oculis (facit ira potentem)
Immergitque manus: fœdataque ſanguine ſonti
Non lumen, neque enim ſupereſt, loca luminis haurit.
Clade ſui Thracûm gens irritata tyranni
Troada telorum lapidumque inceſſere jactu
Cœpit. At hæc miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur: rictuque in verba parato
Latravit, conata loqui. Locus exſtat, & ex re

& ipſe dolor ſimul abſorbet. vocem & fletus introrſum excitos: atque ſimillima aſpero ſilici riget; & interdum demittit oculos in terram oppoſitam; nunc tollit ad cœlum infenſam faciem: nunc aſpicit vultum, nunc plagas filii jacentis, plagas præſertim: ſeque irâ armat & accendit ad vindictam. *Quâ ſtatim atque excanduit, quaſi eſſet adhuc regina, decrevit ulciſci, atque tota eſt in cogitatione pœnæ. Et ſicut leæna privata catulo lactente furit, & conſecuta veſtigia ſequitur hoſtem, quem non videt: ſic Hecuba poſtquam miſcuit iram cum luctu, non immemor irarum, immemor tamen ſenectutis, it ad Polymeſtorem auctorem crudelis necis, & poſcit affari: quia cuperit illi oſtendere aurum relictum, occultum, quod traderet filio. Thracius fidem habuit: atque conceſſit in ſecretum aſſuetus cupidine prædæ. Noli cunctari Hecuba, inquit, verſutus mollibus verbis: porrige dona filio. Juro per Deos, omne quod offers, & quod antea obtuliſti, futurum illius. Atrox aſpicit loquentem, & ficta jurantem, atque furit irâ turgidâ. Et injicit ſe cum turbâ fœminarum captivarum in* illum *prehenſum, & abdit digitos in*

oculos, & illos revellit ex genis (ira miniſtrat vires) & intingit manus, & nocenti inquinata ſanie venit non oculos, neque enim reſtant, ſed *ſedes oculorum. Natio Thracia offenſa exitio ſui regis, cœpit invadere Trojanam jactu ſaxorum & miſſilium. At hæc perſequitur lapides jactos morſibus* [illegible] *& murmure rauco: & conata fari ore in verba parato, latravit. Locus ſupereſt & ex re*

NOTÆ.

546. *Pœnæ*] Quâ Polymeſtorem afficeret.
554. *Odryſius*] *Polymeſtor Thracius:* ſunt enim Odryſæ Thraciæ populi.
564. *Loca luminis*] Oedipus apud Senec. v. 965. *Suos radice ab imâ funditus vulſos ſimul evolvit orbes; Hæret in vacuo manus,* &c.
566. *Troada*] *Hecubam Trojanam.*
568. *Morſibus*] In canem propter animi rabiem & acerbitatem mutatam volunt Hecubam; niſi fortè per contemptum ita appellatam credideris: Utut, ejus ſepulchrum, quod in Cherſoneſo Thraciæ juxta Seſton. Strabo collocat, *canis ſepulchrum,* κυνὸς σῆμα, dicitur.

nominatur. Atque illa diu recordans antiquarum ærumnarum, tum etiam tristis ululavit per campos Sithonios. Sors illius tetigerat & Trojanos, & etiam hostes eorum Græcos, atque omnes Deos præterea: ita omnes, ut & ipsa Jovis uxor & soror dixerit Hecubam non esse dignam hujusmodi exitu.

Nomen habet. Veterumque diu memor illa malorum,
Tum quoque Sithonios ululavit mœsta per agros.
Illius, Troasque suos, hostesque Pelasgos,
Illius fortuna Deos quoque moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipsa Jovis conjuxque, sororque
Eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

III. Non est otium Auroræ, tametsi fautrix fuerat eorumdem armorum, tangi damnis atque interitu Trojæ, atque Hecubæ. Sollicitudo propior, & mœror domesticus Memnonis perditi movet Deam, quem mater crocea vidit occumbentem in agris Trojanis ense Achillis. Aspexit, & ille color, quo tempora matutina rubent, palluerat: atque cœlum obscuratum est nebulis. At mater non potuit intueri membra imposita ultimis flammis; sed coma lacera, sicut erat, non abnuit sese demittere ad genua magni Jovis, atque adjicere hæc verba fletibus: Minor omnibus inter cælites (nam mihi sunt rarissima templa in orbe) attamen Dea accedo, non ut mihi tribuas delubra & dies festos, aut altaria sacrificiis flagratura. Si tamen considerares, quantùm tibi prosim, quamvis sim fœmina, tum ego cùm custodio fines noctis luce novâ, arbitreris mercedem rependam. Verùm non ea sollicitudo, neque hic est nunc status Auroræ, ut petat dignos honores. Adsum privata meo Memnone, qui nequicquam gessit strenua arma pro patruo suo, atque (ita vobis volentibus) ineunte juventute mactatus est à Crenio Achille: Concede, quæso, aliquem honorem huic, in consolationem obitûs, supreme arbiter Deorum: atque mitiga dolores materni

III. Non vacat Auroræ, quamquam îsdem faverat armis,
Cladibus & casu Trojæque, Hecubæque moveri.
Cura Deam propior, luctusque domesticus angit
Memnonis amissi. Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achilleà pereuntem cuspide mater.
Vidit; & ille color, quo matutina rubescunt
Tempora, palluerat: latuitque in nubibus æther.
At non impositos supremis ignibus artus
Sustinuit spectare parens: sed crine soluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non est
Dedignata Jovis, lachrymisque has addere voces:
Omnibus inferior, quas sustinet aureus æther,
(Nam mihi sunt totum rariſſima templa per orbem)
Diva tamen venio: non ut delubra, diesque
Des mihi sacrificos, calituraque ignibus aras.
Si tamen aspicias, quantùm tibi fœmina præstem,
Tum cùm luce novâ noctis confinia servo:
Præmia danda putes. Sed non ea cura: neque hic est
Nunc status Auroræ, meritos ut poscat honores.
Memnonis orba mei venio: qui fortia frustrà
Pro patruo tulit arma suo; primisque sub annis
Occidit à forti (sic vos voluistis) Achille.
Da, precor, huic aliquem solatia mortis honorem,
Summe Deûm rector: maternaque vulnera leni.

NOTÆ.

571. *Sithonios*] *Thracios*; quorum pars fuerunt Sithonii.

574. *Ipsa*] Utcunque Trojanis infensissima.

576. *Isdem*] *Trojanis*, propter Tithonum maritum, Laomedontis filium Priamique fratrem.

579. *Memnonis*] Quem suum ex Tithono filium, Æthiopum regem, ad Trojanum bellum misit Aurora.

Ib. *Lutea*] Aurora enim Memnonis mater rutila ac rubicunda apparet.

592. *Noctis confinia servo*] Custodio ne nox fines suos transeat. Nisi enim Aurora vigilans esset, nox semper videretur duratura.

596. *Patruo*] *Priamo*.

597. *Sic vos*] Ut non inferior Memnon manu Achillis occidisse videatur.

Jupiter

Jupiter annuerat; cùm Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus: nigrique volumina fumi
Infecêre diem. Veluti cùm flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infrà.
Atra favilla volat: glomerataque corpus in unum
Denſatur, faciemque capit; ſumitque calorem
Atque animam ex igni. Levitas ſua præbuit alas.
Et primò ſimilis volucri, mox vera volucris,
Inſonuit pennis. Pariter ſonuêre ſorores
Innumeræ; quibus eſt eadem natalis origo.
Terque rogum luſtrant: & conſonus exit in auras
Ter clangor. Quarto ſeducunt caſtra volatu.
Tum duo diverſâ populi de parte feroces
Bella gerunt: roſtriſque, & aduncis unguibus iras
Exercent; alaſque, adverſaque pectora laſſant.
Inferiæque cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora; ſeque viro forti meminêre creatas.
Præpetibus ſubitis nomen facit auctor; ab illo
Memnonides dictæ, cùm Sol duodena peregit
Signa, parentali perituræ Marte rebellant.
Ergo aliis latrâſſe Dymantida flebile viſum:
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta; piaſque
Nunc quoque dat lachrymas, & toto rorat in orbe.

IV. Nec tamen everſam Trojæ cum mœnibus eſſe
Spem quoque fata ſinunt. Sacra, & ſacra alterapatrem,
Fert humeris, venerabile onus, Cythereïus heros

Jupiter annuerat; cùm excelſa pyra Memnonis ſubſedit ſublimi igne: & vortices fumi atri obſcuraverunt diei lucem: veluti, cùm fluvii emittunt nebulas inde ortas, neque ſol infrà recipitur. Nigra favilla volat, atque conglobata in unum corpus craſſatur, & formam induit, atque capit calorem & vitam ex igne. Levitas favillæ propria effecit alas. Atque primo ſimilis avi, mox vera avis ſtrepitum fecit pennis: ſimul ſorores innumeræ ſtrepitum fecêre, quibus eſt eadem origo natalis. Terque circumvolant pyram, & ter clamore conſono proruperunt in aërem. Quarto volatu dividunt agmen in duas partes. *Tum duo ſævi populi bella gerunt ex diverſis partibus: atque exercent iras roſtris & curvis unguibus; & fatigant alas & pectora adverſa; atque corpora agnata decidunt inferiæ condito cineri, & recordantur ſe ſimul ortas eſſe ex ſtrenuo viro. Auctor dedit nomen avibus repentinò natis; quæ ab illo Memnonides dicuntur, morituræ bellum gerunt Marte parentali, cùm Sol permeavit duodecim ſigna. Adeò eis viſum erat lugubre quòd Hecuba in canem verteretur: Aurora vacat ſuis doloribus; & nunc etiam fundit pios fletus, & rorem ſpargit in toto orbe.*

IV. *Neque tamen fata patiuntur ſpem Trojanorum periiſſe unà cum muris. Heros Cythereïus portat ſacra, & patrem* Anchiſem *altera ſacra humeris, pondus venerabile.*

NOTÆ.

608. *Animam*] Propter motum celerem quidam philoſophi *animam igneæ* naturæ dixerunt.

612. *Duo*] Ad ſepulchrum Memnonis in Ilio ex Æthiope advolare aves Memnonides, & parentalia quaſi celebrantes depugnare, ſcribit Plinius lib. 10. cap. 26. Fabulam autem quod attinet, inde natam volunt, quòd ex Æthiopiâ, quæ magis ad ortum & auroram ſpectat, aves quædam quotannis aut certè, ut aliis placet, quinto quoque anno, in Phrygiam advolarent; quas quidem aves ibi Memnoni ideo parentare voluerunt, quòd illîc ſepultus eſſet rex Æthiopicus.

618. *Cùm Sol*] (i. e.) *Quotannis.*

619. *Parentali Marte*] Alludit ad gladiatores in patriciis funeribus exhiberi ſolitos.

620. *Dymantida*] *Hecubam Dymantei filiam.*

622. *Rorat*] Poëtico more *rorem* matutinum Auroræ *lachrymas* dixit.

624. *Sacra*] *Sacra ſuoſque tibi commendat Troja Penates*, per ſomnum Æneæ dixerat Hector apud Virgilium.

Ib. *Sacra*] *Patrem* dicit *ſacrum*: non enim minùs pium eſt parentibus quàm ſacris auxilium ferre.

Ib. *Fata*] Vaticinium Neptuni de redivivo Trojanæ ſtirpis, in Æneæ poſteris, imperio; lege Homer. Iliad. 20. v. 306.

625. *Cythereïus*] *Æneas* filius *Veneris*, quæ Cytherea dicta eſt, à Cytheris inſulâ contra Cretam; de quibus ſæpiùs.

Ille pius elegit illam prædam de tantis divitiis, atque ſuum filium Iulum: & vehitur ab Antandro claſſe exule per maria; atque deſerit oras facinoroſas Thracûm, & tellurem perfuſam cruore Polydori: & ventis ſecundis & curſu per undas felici ſubit urbem Apollinis unà cum comitibus. Anius, quo rege homines, quo *Sacerdote Apollo bene colebatur, eum excepit delubro & domo: atque monſtravit urbem, & templa dedicata, & duas arbores quas olim Latona parturа amplexa eſt. Thure admoto ignibus, & mero ſparſo in thura, atque extis taurorum mactatorum igne conſumtis de more, recedunt in ſedes regias & poſtquam conſedisſent in excelſis* toris qui inſtrati erant *tapetibus, ſumunt dona Cerealia (panem) cum vino liquido. Tum pius Anchiſes, ô delecte antiſtes Apollinis, decipior? an, cùm primùm inviſi hanc urbem habebas, quantùm recordor, & filium & quatuor filias? Anius concutiens tempora cincta vittis candidis, atque mœſtus* hæc *reddit; Non deceptus es, heros maximè: vidiſti* me *patrem quinque liberorum, quem nunc cernis filiis prope carentem: tanta mutabilitas rerum agitat homines. Quid enim filius abſens mihi* adfert *opis? qui nunc, pro patre locum & imperium nactus, in terrâ cognomine moratur. Delius huic præbuit vaticinandi peritiam; Bacchus præbuit alia*

De tantis opibus prædam pius eligit illam,
Aſcaniumque ſuum: profugâque per æquora claſſe
Fertur ab Antandro; ſceleratæque limina Thracûm,
Et Polydoreo manantem ſanguine terram
Linquit: & utilibus ventis, æſtuque ſecundo
Intrat Apollineam ſociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phœbus
Ritè colebatur, temploque, domoque recepit:
Urbemque oſtendit, delubraque vota, duaſque
Latonâ quondam ſtirpes pariente retentas.
Thure dato flammis, vinoque in thura profuſo,
Cæſorumque boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt: poſitique tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tum pius Anchiſes: O Phœbi lecte ſacerdos,
Fallor? an & natum, cùm primùm hæc mœnia vidi,
Biſque duas natas, quantùm reminiſcor, habebas?
Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
Concutiens, & triſtis, ait: Non falleris, heros
Maximè: natorum vidiſti quinque parentem,
Quem nunc (tanta homines rerum inconſtantia verſat)
Pænè vides orbum. Quid enim mihi filius abſens
Auxilii? quem dicta ſuo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumque & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic: dedit altera Liber

NOTÆ.

626. *De tantis*] Capto Ilio, Græci per præconem denunciabant, ut ſinguli ex civibus, quod vellent unum aliquod ſacrum auferrent, Æneas *Deos penates* ſuſtulit. Græci pietate viri moti permiſerunt, ut unum aliquod inſuper ex ſuis tolleret. Ille patrem ſenio confectum humeris ſublatum portabat. Ælian. Var. Hiſt. lib. 3. 22.

628. *Antandro*] Quæ urbs eſt Phrygiæ minoris, ad radices Idæ montis, ubi Æneæ claſſis fabricata eſt.

Ib. *Scelerata*] Quia ibi per ſcelus mactatus Polydorus Priami filius.

631. *Apollineam*] *Delum*, Apollinis oraculo inſignem. *Egreſſi veneramur Apollinis urbem Rex Anius, rex idem hominum Phœbique ſacerdos.* Virgil. Æneid. 3.

635. *Duas ſtirpes*] Duas arbores, palmam & olivam; quas tenens amplectenſque Latona, Apollinem & Dianam enixa eſt. Vide lib. 6. v. 334.

637. *Cæſorumque boum*] Non hoc ex ritu. Namque in arâ Apollinis Γενήτορος, quæ Deli eſt, nulla hoſtia mactatur. Macrob. 3. lib. Saturnal.

642. *Biſque duas*] His Bacchus conceſſit, ut quicquid tangerent, in frumentum, vel vinum, vel oleum commutarent; quas cùm Agamemnon ad Trojam duceret ad alendum exercitum, à Baccho in columbas converſæ ſunt.

648. *Dicta ſuo*] Quam tamen alii ab Eurymacho dictam volunt.

649. *Andros*] Maris Ægæi inſula, prima inter Cyclades.

Fœmineæ

Fœmineæ ſorti voto majora fideque
Munera: nam tactu natarum cuncta mearum
In ſegetem, laticemque meri, baccamque Minervæ
Transformabantur: diveſque erat uſus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliquâ veſtram ſenſiſſe procellam
Nos quoque parte putes) armorum viribus uſus
Abſtrahit invitas gremio genitoris: alantque
Imperat Argolicam cœleſti munere claſſem.
Effugiunt quò quæque poteſt. Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita eſt.
Miles adeſt: &, ni dedantur, bella minatur.
Victa metu pietas conſortia pectora pœnæ
Dedit: & ut timido poſſis ignoſcere fratri;
Non hic Æneas, non, qui defenderet Andron,
Hector erat: per quos decimum durâſtis in annum.
Jamque parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ tollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater, fer opem, dixêre: tulitque
Muneris auctor opem. Si miro perdere more
Ferre vocatur opem. Nec quâ ratione figuram
Perdiderint, potui ſcire, aut nunc dicere poſſim.
Summa mali nota eſt. Pennas ſumpſêre; tuæque
Conjugis in volucrem, niveas abiêre columbas.
V. Talibus atq; aliis poſtquam convivia dictis
Implêrunt; menſâ ſomnum periêre remotâ.
Cumque die ſurgunt; adeuntque oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognataque juſſit

dona, ſupra deſideria & fidem, ſorti fœmineæ: namque omnia mutabantur tactu filiarum mearum in frumentum, & liquorem vini, & Olivas Minervæ: atque erat in illis opulenta utilitas. Poſtquam Agamemnon vaſtator Trojæ hoc compertum habuit, (ne credas nos etiam non expertos eſſe aliquo modo veſtram cladem) uſus viribus armorum abſtrahit nolentes ex ſinu patris; atque jubet ut paſcant claſſem Græcam dono cœleſti. Elabuntur quò cuique licet. Duæ meæ filiæ iverunt in Eubœam atque totidem conceſſerunt in Andron fratre ſuo poſſeſſum. Claſſis inimica appellit: & niſi reddantur, intentat bellum. Pietas Andri fratris ſuperata pavore objecit ſorores pœnæ: atque ut poſſis veniam dare fratri pavido, non ibi erat Æneas, non Hector, quorum virtute vos Trojani invicti manſiſtis in annum decimum, qui poſſet tueri Andron. Jamque catenæ parabantur brachiis captivarum. Illæ obtendentes lacertos etiam nunc liberos in cœlum, Bacche pater, dixerunt, eam in auxilium: atque auctor dono adfuit in auxilium: ſiquidem perdendo eas mirando modo dici poſſe adeſſe in auxilium. Neque licuit cognoſcere quomodo amiſerint formam, neque nunc poſſim indicare. Caput damni cognitum eſt. Induerunt pennas, atque mutatæ ſunt in columbas albas, aves tuæ uxori ſacras.

V. Poſtquam abſolverunt convivia talibus atque aliis ſermonibus, conceſſerunt ad ſomnum, menſâ ſublatâ. Et ſurgunt cum die; & accedunt ad oracula Apollinis: qui hortatus eſt quærere veterem matrem; et ſocia.

NOTÆ.

653. *Baccam*] Olivam dicit; Minervæ ideo ſacram, quòd olivam arborem, haſtâ in terrâ impreſſâ pacis inſigne produxerit, cùm de nomine Athenis imponendo inter eam & Neptunum ageretur.

654. *Transformabantur*] Inde nata fabula, quòd ejus generis fructuum vim magnam, ex donis Apollini oblatis, colligeret ſacerdos Anjus ejuſque filiæ aſſervarent.

660. *Eubœa*] Quæ inſula eſt maxima maris Ægæi, à Bœotiâ Euripo admodum anguſto diſcreta. Hodie *Negrepont*.

661. *Natis*] Pro *natabus*.

663. *Pœnæ*] Agamemnoni tradidit, ut de captivis faceret quod vellet, ſiquidem ei reſiſtere non poſſet.

673. *Tuæ*] Quia cum Venere Anchiſes concubuiſſe dicitur, ex quâ Æneas ortus eſt. *Dicuntur autem columbæ Veneris carram trahere.*

678. *Antiquam*] *Italiam*, Unde Dardanus Trojanæ gentis author, in Phrygiam fuerat profectus. Sic in Virgil. Æneid. 3. Apollo reſpondet:

—— *Antiquam exquirite matrem.*

littora. Rex comitatur, & offert dona discessuris; Anchisæ sceptrum, chlamydem & pharetram nepoti, crateram Æneæ, quem Therses Ismenius hospes illi olim miserat à regionibus Bœotiæ. Therses illi hunc miserat, Alcon Myleus fabricaverat, atque sculpserat circum eum prolixam historiam. Urbs erat illic cælata; atque facile erat monstrare septem portas. Hæ erant loco nominis, & indicebant, quænam illa esset. Funera ante urbem, & sepulchra, & flammæ & pyra, & matronæ habentes capillos sparsos & pectora nuda innuunt mœrorem. Nymphæ videntur etiam lachrymari, & ejulare, quòd fontes arescerent. Arbor spoliata nuda stat: capræ vellicant cautes sictas. Ecce sculpsit mediis Thebis filias Orionis, hanc exhibentem pectus non muliebre nudato collo, illam accumbentem pro gente suâ cultro quem alto vulnere strenuè in pectus immerserat; & elatam magnificis exequiis per urbem, atque crematam in plateâ celebri, redeuntes ex cinere virgineo ne stirps pereat, quos fama appellat Coronas, atque ducentes pompam in sepulturam matris.

Littora. Prosequitur Rex, & dat munus ituris;
Anchisæ sceptrum, chlamydem pharetramque nepoti,
Cratera Æneæ; quem quondam miserat illi
Hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses, fabricaverat Alcon
Myleus; & longo cælaverat argumento.
Urbs erat: & septem posses ostendere portas.
Hæ pro nomine erant; &, quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, igneique, rogique
Effusæque comas & apertæ pectora matres
Significant luctum. Nymphæ quoque flere videntur;
Siccatosque queri fontes. Sine frondibus arbos
Nuda riget: rodunt arentia saxa capellæ.
Ecce facit mediis natas Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto,
Illam demisso per fortia vulnera telo
Pro populo cecidisse suo; pulchrisque per urbem
Funeribus ferri, celebrique in parte cremari:
Tum de virgineâ geminos exire favillâ,
Ne genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.

VI. VII. Hactenus antiquo signis fulgentibus ære;
Summus inaurato crater erat asper acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt:
Dantque sacerdoti custodem thuris acerram;
Dant pateram, claramque auro gemmisque coronam.

VI. VII. *Simulachra hactenus* enumerata *in veteri ære sculpta erant, crateris verò summa ora aurato* opere *prætexebatur, quod acanthum* herbam *referebat. Neque Trojani retribuunt munera minora, quàm quæ acceperant; atque offerunt sacerdoti acerram thuri servando, offerunt patera atque coronam fulgentem auro atque gemmis.*

NOTÆ.

680. *Nepoti*] *Ascanio* Æneæ filio.

682. *Aoniis*] Pars Bœotiæ montana *Aonia* dicta est.

Ib. *Ismenius*] *Thebanus*, ab Ismeno Bœotiæ fluvio.

683. *Alcon*] Qui artifex atque sculptor insignis erat, fuit & alius sagitandi peritiâ celebris, de quo Virgilius.

684. *Myleus*] Siculus; Mylæ enim est oppidum Siciliæ ad distinctionem ab illo Cretensi, cujus meminit Virgil. Eclog. 5.

686. *Hæ*] Nam *Septem portæ* significant eas esse Thebes Bœotias.

690. *Queri*] Nam & in illis Nymphæ.

692. *Natis*] Orioni duæ erant filiæ, Mediotha & Menippa; cùm grassaretur per Aoniam pestis, responsumque esset ex oraculo, placatum iri Deorum iram, si duæ virgines immolarentur; cæteris recusantibus, hæ pro salute patriæ se devoverunt. Ant. Liberalis ex Fab.

693. *Non fœmineum*] Non *timidum*, sed virile & audax.

701. *Acantho*] Frutex est exoticus, semper frondens, floribus albis, quem *Acaciam* esse volunt. Summus autem hujus herbæ foliis honor accessit, postquam Callimachus Architectus capita columnarum (quæ ab eo *Corinthiæ* dicta sunt) *foliis acanthi* cooperiri voluit.

703. *Sacerdoti*] Dant Anio, quà sacerdoti acerram; quà regi, pateram, & *duplicem gemmis auroque coronam*. Æn. 1. v. 659.

Inde recordati Teucros à ſanguine Teucri
Ducere principium, Creten tenuêre; locique
Ferre diu nequiêre Jovem: centumque relictis
Urbibus, Auſonios optant contingere portus.
Sævit hyems, jactatque viros: Strophadumque receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëlo.
Et jam Dulichios portus, Ithacamque, Samenque,
Neritiaſque domos, regnum fallacis Ulyſſei
Præter erant vecti: certatam lite Deorum
Ambraciam, verſique vident ſub imagine ſaxum
Judicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota eſt,

Tum memores Teucros repetere originem à ſanguine Teucri, Cretam petiverunt, neque valuerunt diu pati aërem regionis & relictâ Cretâ centum urbibus clarâ; cupiunt appellere ad portus Italos. Tempeſtas furit & agitat viros: atque volucris Aëllo exterruit appulſos portubus malefidis Strophadum. Jamque præterierant portus Dulichios, & Ithacam, & Samum, & domos Neritias, regnum perfidi Ulyſſis; cernunt Ambraciam, de quâ Dii certant, quæ nunc eſt celebris ab Apolline Actiaco, & cautem ſub ſpecie transformati judicis;

NOTÆ.

705. *Teucri*] Hic Scamandri Cretenſis fuit filius, qui inopiâ compulſus ad novas ſedes quærendas in Phrygiam appulit. Ejus filiam Dardanus, à Tuſcis pulſus quòd fratrem Jaſium occiſſet, uxorem duxit. Adeòque *proles* fuit *ambigua & parentes gemini* ut habet Virgilius: quod quidem Anchiſem atque Æneam in errorem induxit: quanquam ex Caſſandræ vaticiniis, & Creuſæ verbis rem totam facilè potuiſſent dijudicare, niſi fuiſſent immemores.

706. *Creten*] Quæ inſula eſt celeberrima maris Mediterranei, inter Ægæum & Libycum mare, unde Teucrum ortum eſſe modò vidimus.

707. *Jovem*] *Aërem.* Namque graviſſimâ peſtilentiâ laborârunt. Eò etiam alludit fortè, quòd Creta ſit natale ſolum *Jovis.*

Ibid. *Centum*] Numerus certus pro incerto: nam neque ipſe Homerus, cui Ἑκατόμπολις dicitur Creta, tot illi ubique tribuit.

708. *Auſonios*] *Italos:* Namque ab Auſoniis antiquiſſimis populis, qui extrema Italiæ littora tenuerunt, Italia tota, à poëtis præſertim, *Auſonia* dicta eſt.

709. *Strophadum*] Sunt inſulæ duæ in mari Ionio, juxta Zacynthum; quæ Græcis à converſione ἀπὸ τῆς στροφῆς nomen habuerunt, quòd eò uſque Calais atque Zethes Harpyias ex Phinei regno depulſas perſequuti ſint, deinde Jovis monitu retroceſſerint.

710. *Aëllo*] Unius eſt Harpyiæ nomen, quæ, ex Heſiodo, duas, ex aliis tres habuit ſorores, quibus diverſa inſuper data ſunt nomina. *Cæleno* dicitur à Virgilio. Aliæ dicta ſunt *Ocypete, Iris, Alcpe, Thyella,* &c. Sive unica fuerit diverſis nominibus, ſive plures; per eas videntur intelligere poëta in terris, quæ ſunt *Furiæ* in inferis, & *Diræ* apud Superos. Ponti ac Terræ fuerunt filiæ volatiles, auribus urſinis, corpore vulturino, vultu virgineo, manibus uncis.

711. *Dulichios*] Dulichium una eſt ex Echinadibus inſulis; quæ olim ſub ditione fuit Ulyſſis in mari Ionio.

Ib. *Ithacam*] Inſula fuit inter Dulichium & Cephaleniam, Ulyſſis patria.

Ib. *Samen*] Hæc inſula eſt etiam maris Ionii, quæ olim Ulyſſis paruit, alio nomine dicta *Cephalenia*, quod hodieque retinet. Alia fuit Thraciæ adjacens, quæ & *Samothrace* dicta. Alia in mari Icario: plures aliæ. Namque Phœnicibus, qui primi in Græciam colonias deduxerunt, ſuâ linguâ Σάμοι, *loca alta* dicebantur.

712. *Neritias*] De Nerito videtur agere, quæ urbs fuit Leucadis: namque ea inſula à dexterâ Æneæ in Italiam tendendi poſt Samum occurrit.

713. *Certatam*] Participium contra Grammatices rationem formatum, *De quâ Dii certârunt.* Qui verò fuerunt Dii (qua de Ambraciâ certârunt) ac judex ille, qui in ſaxum converſus fuit, ignoratur.

714. *Ambracium*] Urbs fuit Epiri celeberrima, Pyrrhi regis, ad ſinum cui nomen dedit.

715. *Actiaco*] *Qui Actii colebatur.* Fuit autem Actium Epiri oppidum & promontorium, victoriâ, quam ibi adverſus Antonium Auguſtus navali prælio reportavit, celeberrimum.

Ib. *Nunc*] Quia Auguſtus Apollinis templum amplificavit; ei naves plurimas conſecravit; ludos inſuper Quinquennales magnâ celebritate, in victoriæ ſuæ memoriâ, ibi inſtituit.

itemque terram Dodonæam, vocalem suâ quercu, & sinus Chaonios; ubi filii regis Molossi vitârunt ignes vanos pennis additis.

VIII. *Tendunt in campos proximos Phæacûm consitos mitibus pomis. Deinde appellunt ad Epirum, & Buthrotum possessam à Phrygio vate, & Trojam representatam. Inde securi futurorum quæ Helenus Priami filius prædixerat, adeunt Siciliam. Hæc protenditur in mare tribus promontoriis: ex quibus unum, viz. Pachynus prorectum est ad notos pluviales; Lilybæum patet mitibus Zephyris; at Pelorus vergit ad aquilonem & ursam à mari vacantem. Trojani intrant*

Vocalemque suâ terram Dodonida quercu,
Chaonioſque sinus: ubi nati rege Molosso
Irrita subjectis fugêre incendia pennis.
VIII. Proxima Phæacûm felicibus obsita pomis
Rura petunt. Epiros ab his, regnataque vati
Buthrotos Phrygio, simulataque Troja tenentur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam. Tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos obversa Pachynos ad Austros:
Mollibus expositum Zephyris Lilybæon: at Arcton
Æquoris expertem spectat Boreanque Peloros.
Hâc subeunt Teucri: remisque, astuque secundo
Sub noctem potitur Zanclæâ classis arenâ.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis

per istum; & remis, atque æquo motu maris, classis admovetur terræ Zanclææ ingruente nâte. Scylla vexat dextram, Charybdis sinistram

NOTÆ.

716. *Dodonida*] A Dodone Epiri urbe, apud quam nemus Jovi sacrum, in quo duæ columbæ è quercu dabant responsa. Vocales arbores fuisse volunt alii, & oracula edidisse.

717. *Chaonios*] Chaones populi fuerunt Epiri; à quibus *Chaonia* dicta est.

Ib. *Molosso*] In aves mutatos dicit Molossi regis filios: quæ etiam fabula obscurior.

719. *Phæacûm*] Populi fuerunt Corcyræ, à Phæace Neptuni filio sic dicti. Insula hodie dicitur *Corfu*, *biferis* Alcinoi pomariis olim nobilitata, Odyss. 12.

720. *Epiros*] Quæ regio in Italiam à Corcyrâ navigantibus occurrit.

Ib. *Vati*] Heleno, Priami filio, cui post Pyrrhum ab Oreste cæsum, cesserat uxor ejus Andromache cum regno Epiri.

721. *Buthrotos*] Urbs est Epiri, non longè à Corcyrâ, à primo habitatore sic dicta.

Ib. *Simulataque*] *Parvam Trojam simulataque magnis Pergama.* Virg. Æn. condiderat enim Helenus in Epiro urbem ad formam veteris Trojæ delineatam.

724. *Sicaniam*] Quæ alio nomine *Sicilia* dicitur, itemque *Triquetra*, *Trinacria*. Mediterranei maris insula notissima.

Ib. *Tribus*] Unde nomen Trinacriæ.

Ib. *Linguis*] Promontoria ita appellavit, quorum *Pachynus* Græciam, *Lilybæum* Africam, *Pelorus* Italiam spectat. De quibus vid. lib. 5. 320.

725. *Observa*] Refertur ad *lingua*, non ad *Pachynos*.

727. *Æquoris expertem*] Quia circum polum septentrionalem volvitur.

Ib. *Peloros*] A Peloro, classis Hannibalis duce, ibi sepulto, ita dicitur.

729. *Zanclæa*] *Zancle* est urbs Siciliæ, Strabo scribit eandem esse cum Messenâ, *Zancle* verò antea vocatam, quòd in curvo littore sita foret. *Zanclia* enim vocantur curva.

730. *Scylla*] Monstrum in freto Siculo, quod ipse poëta in principio sequentis libri plenissimè describit.

Ib. *Charybdis*] Furaciſſima fuit meretrix, quæ cùm Herculi boves surripuisset; ab illo in fretum projecta, vel ut aliis placet à Jove fulmine icta, in monstrum marinum, vel potiùs voraginem ex Siciliæ latere fuit conversa. Quæ fabula ex maris æstu in illis angustiis vehementissimo, ventis præsertim à meridie adversus illum ruentibus, detorta est.

Infestant,

Infeſtant. Vorat hæc raptas, removitque carinas:
Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum;
Virginis ora gerens: & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoque tempore virgo.
Hanc multi petiêre proci: quibus illa repulſis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat: & eluſos juvenum narrabat amores.
Quam, dum pectendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur repetens ſuſpiria dictis:
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Expetit: utque facis, potes his impunè negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt; quæ ſum turbâ quoque tuta ſororum,
Non niſi per fluctus licuit Cyclopis amorem
Effugere: & lachrymæ vocem impediêre loquentis:
Quas ubi marmoreo deterſit pollice virgo;
Et ſolata Deam eſt; Refer, ô cariſſima, dixit:
Neve tui cauſſam tege (ſum tibi fida) doloris.
Nereïs his contra reſecuta Cratæide natam:
Acis erat Fauno, Nymphâque Symæthide cretus,
Magnâ quidem patriſque ſui, matriſque voluptas,
Noſtra tamen major. Nam me ſibi junxerat uni
Pulcher: &, octonis iterum natalibus actis,
Signârat dubiâ teneras lanugine malas.
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec, ſi quæſiêris odium Cyclopis, amorne
Acidis in nobis fuerit præſentior, edam.
Par utrimque fuit. Prô! quanta potentia regni
Eſt, Venus alma, tui! Nempe ille immitis, & ipſis
Horrendus ſilvis, & viſus ab hoſpite nullo
Impunè, & magni cum Dîs contemptor Olympi;
Quid ſit amor ſentit: noſtrique cupidine captus,

agitat. Hæc abſorbet atque rejicit naves raptas. Illa habet nigra inguina circumdata trucibus canibus, exhibens vultus puellæ; & ſi poëtæ non dixerunt omnia falsò, fuit etiam aliquando puella. Multi proci hanc ambiverunt; quibus ſpretis, illa acceptiſſima Nymphis maris concedebat ad Nymphas maris; atque referebat amores deceptos adoleſcentium. Quam Galatea, dum dat comam pectendam, talibus verbis alloquitur, ingeminans ſuſpiria: Attamen, ô puella, genus lene hominum te cupit; atque ut facis, potes recuſare hoc ſecurè. At mihi, cui Nereus eſt genitor, quam Doris glauca genuit, quæ ſum etiam potens agmine conſortium, non datum fuit vitare amorem Cyclopis niſi per undas: & fletus obſtiterunt voci loquentis. Quos poſtquam puella deterſit pollice candido, & ſolata eſt Deam. Narra, inquit, Galatea ô dilectiſſima, neve mihi cela materiam tuæ moleſtiæ: ſum tibi fidelis. Nereis contrà ſic reſpondit filiæ Cratæidis: Acis erat filius Fauni & Nymphæ Symæthydis, deliciæ quidem parentum, ſed magis noſtræ; namque amabilis ſeſe mihi ſeli devinxerat; & decimo ſexto anno præterito veſtiêrat molles maxillas incertâ lanugine. Ego ſemper illum conſectabar, Cyclops me. Neque ſi petiveris odium Cyclopis, an amor Acidis fuerit vehementior, aperiam. Æqualis fuit utrirque. Proh! Venus amabilis, quantæ ſunt vires tui imperii. Nimirum ille ſævus, atque formidabilis ipſis ſilvis, neque impune cognitus ulli peregrino, & ſpretor magni cœli & Deorum, experitur quid ſit amor: & actus noſtri deſiderio,

NOTÆ.

734. *Virgo.*] Phorci nempe filia.

738. *Galatea*] Quæ Nympha fuit aut Dea, Nerei & Doridis filia.

744. *Cyclopis*] Polyphemum dicit.

749. *Nereis*] Galatea Nerei filia. *Cratæide natam*] Scyllam, Phorci & Cratæidis natam.

Cratæis autem flumen eſt Calabriæ.

750. *Symæthide*] Symæthi, Siciliæ fluvii prope Catanam, filia.

758. *Par utrimque fuit*] Æquale utrumque fuit; & odium quo Cyclopem; et amor, quo Acidem proſequebatur Scylla.

Uritur;

Uritur; oblitus pecorum antrorumque ſuorum.
Jamque tibi formæ, jamque eſt tibi cura placendi:
Jam rigidos pectis raſtris, Polypheme, capillos:
Jam libet hirſutam tibi falce recidere barbam:
Et ſpectare feros in aquâ, & componere vultus.
Cædis amor, feritaſque, ſitiſque immenſa cruoris
Ceſſant: & tutæ veniunt abeuntque carinæ.
Telemus interea Siculam delatus ad Ætnen,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit: lumenque, quod unum
Fronte geris mediâ, rapiet tibi, dixit, Ulyſſes.
Riſit, &, O vatum ſtolidiſſime, falleris inquit:
Altera jam rapuit. Sic fruſtrà vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti littora paſſu
Degravat; aut feſſus ſub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrumque latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus aſcendit Cyclops; mediuſque reſedit.
Lanigeræ pecudes nullo ducente ſecutæ.
Cui poſtquam pinus, baculi quæ præbuit uſum,
Ante pedes poſita eſt, antennis apta ferendis;
Sumtaque arundinibus compacta eſt fiſtula centum;
Senſerunt toti paſtoria ſibila montes:
Senſerunt undæ. Latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio reſidens, procul auribus hauſi
Talia dicta meis, auditaque mente notavi.
Candidior nivei folio, Galatea, liguſtri,

flagrat, immemor pecorum, & ſuarum ſpeluncarum. Jamque, Polypheme, eſt tibi ſtudium pulchritudinis, jamque ſtudes placere; jam fingis crines hirſutos raſtris; jam amas tondere barbam hiſpidam falce, & contemplari ſævam faciem in aquâ, atque ita fingere, ut pulchra videatur. Amor ſtragis, & ſævitia, & cupido immoderata ſanguinis emittuntur; atque naves accedunt atque recedunt intactæ. Interea Telemus victus ad Ætnam Siculam, Telemus Eurymides, quem nulla avis deceperat, accedit ad horrendum Polyphemum; atque, inquit, Ulyſſes eruet tibi unum oculum, quem habes in fronte mediâ. Riſit, atque, ô vatum, inquit, ſtultiſſime, hallucinaris, eum alia jam ſuſtulit. Hujuſmodi verbis contemnit fruſtrà prædicentem verba; atque aut tremit littora incedens vaſto greſſu; aut laſſus redit in umbroſas ſpeluncas. Collis extat in mare acuminatus in formam *longi cunei: maris aqua circumlavat utrumque latus. Sævus Cyclops huc aſcendit, atque in medio reſedit. Pecudes laniferæ ſequutæ ſunt nullo agente. Poſtquam verò* Polyphemus *pinum idoneum ferendis antennis quæ fuit pro ſcipione; ante pedes poſuerat, & fiſtulam junctam centum calamis* in manus *ſumſerat, toti montes perſonuerunt cantu paſtorali. Fluctus perſonuerunt. Ego tecta rupe, atque ſedens in ſinu mei Acidis procul excepi auribus meis hujuſmodi verba, atque memoriæ mandavi accepta, O Galatea,* es *candidior folio albi liguſtri,*

NOTÆ.

769. *Tutæ*] Cùm prius omnes diriperet, atque victores trucidaret.

770. *Telemus*] Eurymi fuit filius, inter Cyclopas vates egregius.

771. *Ales*] Quarum volatu & garritu futura augurari ſolebant.

775 *Altera*] *Galatea.* Ad id alludit, quòd amantes finguntur eſſe cæci.

780. *Recedit*] Καθεζομενος δ' ἐπὶ πέτρας ἐφηλὰς ἐς πόντον ὁρῶν. Theocr.

782. *Pinus*] Quantus fuerit Polyphemus ex baculo licet colligere. De quo ait Vir. Æn. 3

Truncа manum pinus regit & veſtigia firmat.

Boccacius 4 lib. Geneal. refert in Siculo antro inventum cadaver Polyphemi, ut credebatur; cujus læva contum tenebat cujuſvis navis malo majorem.

787. *Auribus hauſi*] Virgil.

———*Vocemque his auribus hauſi.*

789. *Candidior*] Amatoria hæc cantilena adumbrata eſt ex Cyclope Theocriti Idyll. 11.

Ω λευκά Γαλάτεια, τί τὸν φιλέοντ' ἀπωθῆ βάλλης;
Λευκοτέρα πακτᾶς, &c.

Vid. etiam Virg. Eclog. 2. & 7.

Ib. *Nivei*] Alludit ad nomen Galateæ, quod à candore lactis illi inditum fuiſſe innuit Heſiodus.

Flo-

Floridior pratis; longâ procerior alno;
Splendidiòr vitro; tenero lascivior hœdo;
Lævior assiduo detritis æquore conchis;
Solibus hibernis, æstivâ gratior umbrâ;
Nobilior pomis; platano conspectior altâ;
Lucidior glacie; maturâ dulcior uvâ;
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto;
Et, si non fugias, riguo formosior horto.
Sævior indomitis eadem, Galatea, juvencis,
Durior annosâ quercu; fallacior undis;
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis;
His immobilior scopulis, violentior amne;
Laudato pavone superbior; acrior igni;
Asperior tribulis; fœtâ truculentior ursâ;
Surdior æquoribus; calcato immitior hydro:
Et, quod præcipuè vellem tibi demere possem,
Non tantùm cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucrique fugacior aurâ.
At, bene si nôris, pigeat fugisse: morasque
Ipsa tuas damnes: & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra; quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ:
Sunt & purpureæ: tibi et has servamus, & illas.
Ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbrâ
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunaque, non solùm nigro liventia succo,
Verùm etiam generosa, novasque imitantia ceras.
Nec tibi castaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt

florentior pratis, erectior procerâ alno; lucidior vitro; alacrior tenero hœdo; lævigatior conchis expolitis fluctibus continuis; gratior solibus hibernis; atque umbrâ æstivâ; splendidior pomis; pulchrior excelsâ platano; nitentior glacie; mitior racemo maturo; tenerior & plumis cygni, & lacte densato; &, nisi fugias, formosior horto riguo. Eadem Galatea ferocior juvencis indomitis; rigidior veteri quercu; fraudulentior fluctibus; flexibilior & virgis salicis, & vitibus albis, immobilior his saxis; impetuosior torrente; elatior laudato pavone; violentior flammâ; asperior carduis: terribilior ursâ, quæ enixa est fœtus; surdior mari; sævior serpente presso: & quod maximè à te cuperem removere, non modò fugacior cervo agitato sonoris latratibus, verùm etiam ventis atque levi aurâ. At, si bene cognoveris, pœniteat fugisse, & ipsa improbes tuas cunctationes; & studeas me retinere. Sunt mihi speluncæ concameratæ in vivâ rupe, pars montis, in quibus neque sol sentitur cùm intentissimè ardet, neque frigus. Sunt poma curvantia ramos; sunt uvæ similes auro in productis vitibus; sunt & rubræ: tibi asservamus & has, & illas. Ipsa collige tuis manibus matura fraga nata sub umbrâ silvestri: ipsa decerpes corna autumni tempore maturescentia *& pruna, non tantùm nigricantia succo acro, verùm etiam nobilia, atque exhibentia recentes ceras. Neque castaneæ, neque me marite tibi deerunt*

NOTÆ.

790. *Alno*] Arbor est ripis fluminum gaudens.

800. *Lentior*] Ideo flexibiliorem dicit Galateam *salicis virgis*, quod astutâ calliditate sese ex Polyphemi insidiis expediret.

801. *Immobilior*] Quia nullis Polyphemi neque blanditiis, neque minis movebatur.

804. *Æquoribus*] Quæ cùm tumultuantur & mugiunt, vix alium audiri sonum patiantur.

Ib. *Calcato*] *Qui tum sævit impensiùs.*

808. *Moras*] *Quæ faciunt ne statim meit amoribus fruaris.*

810. *Pendentia*] Ita videntur, quando pars ima rupis est erosa, superiore in modum tecti protensâ atque imminente.

816. *Corna*] Baccæ sunt rubicundæ, in medio nucleum durissimum habentes. Unde Virgil. dixit, *Lapidosaque corna.*

Arbutei

fructus arbutei. Omnis arbor tua erit. Omnes hæ pecudes meæ sunt: multæ quoque vagantur per valles: silva occulit multas: multæ jacent in speluncis: neque tibi possim dicere quot sint, si exquiras. Est egeni hominis in numero habere pecus. Nihil mihi credideris de laudibus harum: ipsa præsens potes cernere, ut vix ferant pedibus uber turgidum. Sunt mihi agni, fœtus minores, in ovilibus calidis: sunt etiam hœdi ejusdem ætatis in caprilibus. Semper habeo lac candidissimum: cujus pars servatur bibenda, coagula immixta condensant partem in caseum. Neque tantùm epulæ, quæ facilè haberi possunt, & dona communia tibi obvenient, quales sunt damæ, aut lepores, aut capræ, aut par columbarum, aut nidus petitus ex vertice: inveni in excelsis montibus, qui possint ludere tecum, duos catulos ursæ hispidæ inter se ita similes, ut ægrè possis dignoscere. Inveni: atque dixi servabimus istos amicæ nostræ. Nunc tantùm tolle pulchrum caput super mare glaucum; ades, Galatea, neque contemne dona nostra. Certè ego me novi, & nupèr sum intuitus in specie aquæ puræ: mea figura arrisit mihi spectanti. Vide quàm sim vastus. Jupiter in cœlo non est major hoc corpore; nam vos consuevistis dicere nescio quem Jovem regnum tenere. Spissi capilli porriguntur in truculentam faciem, atque tegunt armos tanquam silva.

Arbutei fœtus. Omnis tibi serviet arbos.
Hoc pecus omne meum est. Multæ quoque vallibus errant:
Multas silva tegit: multæ stabulantur in antris.
Nec, si fortè roges, possim tibi dicere, quot sint.
Pauperis est numerare pecus. De laudibus harum
Nîl mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
Ut vix sustineant distentum cruribus uber.
Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni:
Sunt quoque par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi semper adest niveum: Pars inde bibenda
Servatur: partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgataque tantùm
Munera contingent, damæ, leporesque, capræque,
Parve columbarum, demtusve cacumine nidus.
Inveni geminos, qui tecum ludere possint,
Inter se similes, vix ut dignoscere possis,
Villosæ catulos in summis montibus ursæ.
Inveni: & dixi, Dominæ servabimus istos.
Jam modò cæruleo nitidum caput exsere ponto:
Jam, Galatea, veni: nec munera despice nostra.
Certè ego me novi, liquidæque in imagine vidi
Nupèr aquæ: placuitque mihi mea forma videnti.
Adspice, sim quantus. Non est hoc corpore major
Jupiter in cœlo: nam vos narrare soletis
Nescio quem regnare Jovem. Coma plurima torvos
Prominet in vultus: humerosque, ut lucus obumbrat.

NOTÆ.

820. *Arbutei*] Fructus qui ex arbuto arbore deripiuntur, sunt valde asperi; quamobrem etiam *unedones* à Plinio nuncupantur, quòd plures edi non possint. At arbor ipsa antiquis in deliciis fuit propter umbram & foliorum amœnitatem.

826. *Sustineant*] Al. Circueant.

Ib. *Uber*] Significat *gressum ovium magnitudine uberum impediri.*

830. *Coagula*] *A cogendo.* Illud verò dilutum in lac infunditur, atque cum eo miscetur, ut condensetur, & in caseum abeat.

840. *Certè*] Hæc ad imitationem Theocriti, Idyll. 6. 34.

Καὶ γὰρ ἐγὼν οὐδ' ἐμὲ δοκέω ἴχνα κακὸν, ὥς μ' ἀπέειπε·
Ἦ γὰρ πρὶν ἐς πόντον ἐσέβλεπον (ἦν δὲ γαλήνα)
Καὶ καλὰ μὲν τὰ γένεια, καλὰ δ' ἐμὶν ἁ μία κώμα,
Ὡς πὰρ ἐμὶν κεκρίται, καὶ ἰσοφάνιτο.

Quod etiam imitatus est Virg. Eclog. 2.

Nec sum adeò informis, nupèr me in littore vidi, &c.

846. *Rigidis*] *Dura corpora densissimis setis horrent.*

Nec

Nec mihi quòd rigidis horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. Turpis ſine frondibus arbos:
Turpis equus, niſi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres: ovibus ſua lana decori eſt:
Barba viros, hirtæque decent in corpore ſetæ. 850
Unum eſt in medio lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei. Quid, non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo? Soli tamen unicus orbis.
Adde, quòd in veſtro genitor meus æquore regnat.
Hanc tibi do ſocerum. Tantùm miſerere, preceſque 855
Supplicis exaudi. Tibi enim ſuccumbimus uni.
Quique Jovem, & cœlum ſperno, & penetrabile fulmen,
Nerei, te vereor: tua fulmine fœvior ira eſt.
Atque ego contemptûs eſſem patientior hujus;
Si fugeres omnes. Sed cur, Cyclope repulſo, 860
Acin amas, præferſque meis amplexibus Acin?
Ille tamen placeatque ſibi, placeatque licebit,
Quod nollem, Galatea, tibi; modò copia detur,
Sentiet eſſe mihi tanto pro corpore vires.
Viſcera viva traham: divulſaque membra per agros, 865
Atque tuas ſpargam (ſic ſe tibi miſceat) undas.
Uror enim; læſuſque exæſtuat acrius ignis:
Cumque ſuis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris. 869
Talia nequicquam queſtus (nam cuncta videbam)
Surgit: & ut taurus vaccâ furibundus ademtâ
Ferre nequit, ſilvâque & notis ſaltibus errat.
Cum ferus ignaros, nec quicquam tale timentes,
Ille videt atque Acin: Videoque exclamat; & iſta
Ultima ſit, faciam, Veneri concordia veſtræ. 875
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. Clamore perhorruit Ætne.
Ipſe ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa Symæthius heros:

Neque indecorum credo quòd corpus riget ſpiſſiſſimum horridis ſetis. Arbor indecora eſt ſine foliis: equus indecorus, niſi jubæ tegant colla flava. Pluma velat aves; ſua lana eſt decori ovibus: barba eſt honori viris; ſetæ horridæ in corpore gratæ ſunt. *Unus eſt mihi oculus in mediâ fronte, ſed inſtar vaſti clypei. Quid? annon Sol adſpicit hæc omnia ex vaſto cœlo? Unicus* tamen *eſt oculus Soli. Adde, quòd pater meus imperium habet in veſtro mari. Eam tibi offero ſocerum: tantùm miſerere, atque exaudi preces orantis: namque tibi ſoli ſervimus. Quique contemno Jovem, & cœlum, & fulmen ſubtile, te veneror, Nerei filia: tua ira eſt terribilior fulmine. Atque ego facilius ferrem iſtam negligentiam, quâ me ſpernis, ſi contemneres etiam omnes alios. Verùm quamobrem, Cyclope ſpreto, diligis Acin, atque anteponis Acin meis amplexibus? Ille tamen & ſibi pulcher videatur, & quod nollem, licebit tibi etiam, Galatea, modò ipſum comprehendere poſſim, cognoſcet me pro* menſurâ *tanti corporis vires habere. Extrahamque viva præcordia, atque abjiciam artus diſcerptos in agros, atque in tuas aquas: ita tecum rem habeat. Namque ardeo: & offenſus amor violentiùs ſævit; & videor gerere meo corde tranſportatam Ætnam*

ſuis ignibus: neque tu auras, Galatea. Talia fruſtrà queſtus ſurgit: (nam omnia conſpiciebam) ſicut quam taurus furens vaccâ ſurreptâ non valet conſiſtere, atque vagatur per nemora & notos ſaltus. Cum ſævus me adſpicit atque Acin inſcios, neque quicquam hujuſmodi reformidantes: atque conſpicatur, Intueor; & ſaxo ita ſit noviſſima concordia veſtro amori. Atque illa vox tanta fuit, quantam inſenſus Cyclops debuit habere. Ætna fremuit vociferatione. At ego tremefacta me condo in mari proximo. Heros Symæthius in fugam dederat terga converſa:

NOTÆ.

872. *Clypei*] *Lumen.* Sic Virgil Æneid. 3.
——*Unum, quod fronte latebat,*
Argolici Clypei, aut Phœbeæ lampadis inſtar.

873. *Nerei*] Vocat. caſus, à Nereis.

879. *Symæthius*] *Symæthidis nymphæ filius.* *Acis* eſt autem Symæthus Siciliæ fluvius maximus, inter Pelorum & Pathynum ſe in mare exonerans. Hodie *De Jaretta.*

Et

atque dixerat, ſuccurre mihi, Galatea, quæſo; ſuccurrite, parentes: atque admittite interituram in veſtra aquarum *regna. Cyclops perſequitur, atque jacit fragmentum direptum ex monte, & quamvis extrema pars anguli ejus illum attigit, tamen obruit totum Acin. At nos præſtitimus quod ſolum à fatis conceſſum fuit, ut Acis colligeret vires avitas. Sanguis purpureus fluebat de ſaxo; & rubor cœpit evaneſcere intra breve ſpatium temporis, atque apparet color primò fluvii pluviâ turbidi, & fit limpidus tempore. Tum rupes percuſſa aperitur, & canna viva, atque erecta naſcitur ex hiatibus; & alta rima lapidis ſtrepit aquis ſalientibus: reſque ſtupenda, juvenis habens cornua recentia circumdata intextis arundinibus repentè emerſit uſque ad medium ventrem. Qui, niſi quòd major, quòd eſt glaucus toto vultu, erat Acis. Verum ſic etiam, erat nihilominus Acis mutatus in fluvium: & amnis retinuit vetus nomen.*

Et, Fer opem, Galatêa, precor, mihi; ferte parentes:
Dixerat: & veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops: partemque è monte revulſam
Mittit; & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è ſaxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri ſolum per fata licebat,
Fecimus, ut vires adſumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat: & intrà
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primò turbati fluminis imbre:
Purgaturque morâ. Tum moles jacta dehiſcit;
Vivaque per rimas, proceraque ſurgit arundo:
Oſque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis.
Miraque res; ſubitò mediâ tenus extitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis.
Qui, niſi quòd major, quòd toto cœrulus ore eſt,
Acis erat. Sed ſic quoque erat tamen Acis in amne
Verſus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.

IX. *Galatea finem fecerat dicendi: & cœtu dimiſſo abeunt Nereïdes & natant in aquis quietis. Scylla* ad littus *revertitur, neque enim audet ſe committere medio mari: atque, aut exſpatiatur ſine amictu in* bibulâ arenâ *aut poſtquam defeſſa eſt, incidens in ſecretos ſinus maris, tingit ſuos artus aquâ* illîc *ſtagnante. Tum Glaucus novus incola profundi maris, artubus nuper mutatis apud Anthedonem Euboïcam, divenit pontum accedit: atque conſiſtit* perculſus *amore conſpectæ puellæ; & dicit quæcunque putat* ſe *retinere fugientem:*

IX. Deſierat Galatea loqui: cœtuque ſoluto
Diſcedunt: placidiſque natant Nereïdes undis.
Scylla redit (neque enim medio ſe credere ponto
Audet) & aut bibulâ ſine veſtibus errat arenâ;
Aut ibi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, inclusâ ſua membra refrigerat undâ.
Ecce fretum findens alti novus incola ponti,
Nupèr in Euboïcâ verſis Anthedone membris,
Glaucus adeſt: viſæque cupidine virginis hæret:
Et, quæcunque putat fugientem poſſe morari,

NOTÆ.

§86. *Vires*] Id eſt, *in fluvium verteretur*, Iſtud autem ideo fictum, qui Acis fluvius ex Ætnâ monte tanto impetu decurrit, ut inde fuerit appellatus. Ἀκίς enim *ſagitta* eſt Græcis.

887. *Mole*] A Polyphemo in Acin jacta, quâ obrutus fuit.

894. *Cornua*] Nimirum *cornuti* eſſe debuerent Dii fluviales, propter aquarum circumflexiones præſertim, quas etiam *cornua* vocant. *Cannæ* additæ, quia circa amnes plerumque naſcuntur.

897. *Antiquum*] Qui & hodie vocatur accolis *Aci*, vel *Jaci*.

905. *Euboïcâ*] Quia Eubœa, quæ Ægæi ea inſula, à Bœotiâ parvo Euripo tantùm diremta eſt.

Ib. *Anthedone*] Urbs eſt Bœotiæ maritima.

906. *Glaucus*] Nupèr Deus maris factus e homine; quod ipſe modò narrabit.

Verba

Verba refert: fugit illa tamen, veloxque timore
Pervenit in ſummum poſiti prope littora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem collectus in unum
Longa ſine arboribus convexus ad æquora vertex;
Conſtitit hîc: & tuta loco, monſtrumne, Deuſne
Ille ſit ignorans, admiraturque colorem,
Cæſariemque humeros, ſubjectaque terga tenentem,
Ultimaque excipiat quòd tortilis inguina piſcis.
Sentit: & innitens, quæ ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, non ſum fera bellua, virgo;
Sum Deus, inquit, aquæ: nec majus in æquora Proteus
Jus habet, & Triton, Athamantiadeſque Palæmon.
Antè tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, jam tum exercebar in illis.
Nam modò ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum:
Sunt viridi prato confinia littora, quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
Quas neque cornigeræ morſu læſere juvencæ:
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:
Non data ſunt capiti genialia ſerta; nec unquam
Falciferæ ſecuêre manus. Ego primus in illo
Cespite conſedi, dum lina madentia ſicco.
Utque recenſerem captivos ordine piſces;
Inſuper expoſui, quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.

Illa tamen prorumpit, atque celeriter currens propter metum pervenit ad faſtigium montis ſiti ad littus. Eſt vertex ſine arboribus inclinatus in mare, reductus in unum cacumen juxta vaſtum æquor. Hic ſubſtitit; atque ſecura loco, neſciens an ille Deus eſſet an prodigium, admiratu & colorem, & capillos, velantes humeros, & dorſum ſubmiſſum, & quòd piſcis flexilis ſubjiciatur extremis inguinem partibus. Adverſit Glaucus, *atque inſidens ſcopulo qui propè erat, Ego, ait, non ſum monſtrum, ô puella, non ſum aſpera bellua, ſum Deus marinus; neque Proteus, & Triton, & Palæmon Athamantiades majorem habent poteſtatem in maria. Priùs tamen eram homo: verùm enimverò ſtudioſus* piſcandi *in profundis aquis jam tum verſabar circa illas. Nunc enim trahebam retia, quibus captabam piſces: nunc quieſcens ſuper ſcopulo flectebam* hami *lineam virgâ: Sunt littora contermina prato virenti, quorum pars alia cingitur aquis, pars alia graminibus, quæ neque juvencæ cornutæ decerpſerunt morſu, neque mites pecudes aut biſpidæ capræ tondiſtis. Apis diligens non inde exportavit flores libatos: coronæ voluptati convenientes non ſunt illinc petitæ ornandum caput, neque unquam manus falce inſtructæ exſciderunt ea. Ego primus requievi in illo herboſo littore, dum exſicco lina humida. Atque ut numerarem ſingulatim piſces captos, ſupernè expoſui, quos aut fors impulerat in retia, aut ſua credulitas* allexerat *in curvos hamos.*

NOTÆ.

915. *Excipiat*] *Atrum deſinat in piſcem.*

Ib. *Tortilis*] Quâ ſe facile torquet. *Ultima inguina.*] Ultimam inguinum partem. Ad id autem alludit, quod Strab. ait, Glaucum fuiſſe in balænam converſum.

918. *Proteus*] Deus maris, Neptuni & Phœbes filius, in omnes formas mutabilis, Phocarum paſtor.

919. *Triton*] Neptuni ejuſdem ex Amphitrite filius, atque tubicen.

Ibid. *Palæmon*] *Portumnus* ſeu *Portunus* a Latinis dictus eſt hic Athamantis & Inûs filius: cujus metamorphoſim vidimus lib. 4.

920. *Sed*] Erat, inquit Palæphatus, Glaucus natator & urinator peritiſſimus. Ita ut portu Anthedonio in conſpectu civium enatans, & inſulæ littore deſerto per dies aliquot latitans, poſtmodo rediret, ſeque ſub undis per id tempus degiſſe affirmaret, &c. Quin & hyberno tempore piſces, quoſcunque cives ſui popoſcerant, adducebat.

Res

Res videtur ſimilis falſæ: verùm quid mihi refert fallere? Herbâ contactâ capti piſces jamque mortui *cæperunt moveri, atque exilire in latera, & micare in terrâ ſicut in mari. Dumque maneo, & ſimul ſtupeo, omnis multitudo prorumpit in aquas ſuas, atque deſerunt novum dominum cum littore. Obſtupui, atque diu incertus perpendo quæ cauſſa* hujus rei ſit; *dum Deus aliquis, num ſuccus graminis hoc præſtiterit. Quod tamen gramen, dixi, pollet his viribus? atque revelli herbas manu, & cùm revulſeram dente momordi. Vix fauces ſatis deguſtaverant ſuccos inexpertos, cùm ſtatim ſenſi viſcera intus ſalire, & animum teneri amore alterius naturæ. Neque potui conſiſtere in loco, atque dixi, Tellus nunquam adeunda vale; et immiſi corpus ſub maria. Dii maris decorant* me *exceptum honore communi: et orant Oceanum atque Tethyn, ut mihi auferant omnia quæ habeam morti obnoxia. Ego purgor ab illis; atque jubeor ſubmittere pectora centum fluviis, carmine à me novies prolato, quod delet nefas. Et ſine dilatione fluvii fluentes ex diverſis ſcaturiginibus, et totum mare excurrit ſupra caput noſtrum.*

Res ſimilis fictæ: (ſed quid mihi fingere prodeſt?)
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et mutare latus: terrâque, ut in æquore, niti.
Dumque moror, mirorque ſimul, fugit omnis in undas
Turba ſuas: dominumque novum, littuſq; relinquunt.
Obſtupui: dubiuſque diu, quæ cauſſa, requiro:
Num Deus hoc aliquis, num ſuccus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba? manuq;
Pabula decerpſi, decerptaque dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura ſuccos:
Cùm ſubitò trepidare intus præcordia ſenſi;
Alteriuſque rapi naturæ pectus amore.
Nec potui reſtare loco: Repetendaque nunquam
Terra, vale, dixi: corpuſque ſub æquora merſi.
Dî maris exceptum ſocio dignantur honore:
Utque mihi, quæcunque feram, mortalia demant,
Oceanum, Tethynque rogant. Ego luſtror ab illis:
Et purgante nefas novies mihi carmine dicto
Pectora fluminibus jubeor ſupponere centum.
Nec mora: diverſis lapſi de fontibus amnes,
Totaque vertuntur ſupra caput æquora noſtrum.
Hactenus acta tibi poſſum memoranda referre:
Hactenus & memini: nec mens mea cætera ſenſit.
Quæ poſtquam rediit; alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recedi.
Hanc ego tum primùm viridem ferrugine barbam,
Cæſariemque meam, quam longa per æquora verro,
Ingenteſque humeros, & cœrula brachia vidi,
Cruraque pinnigero curvata noviſſima piſce.
Quid tamen hæc ſpecies, quid Dîs placuiſſe marinis,

Hactenus tibi poſſum narrare facta digna memoriâ, hactenus quoque recordor: neque animus meus advertit reliqua. Qui poſtquam reddit, percepi me eſſe toto corpore alium ac fueram nupèr, neque eundem ingenio. Ego tum primùm ſpectavi glaucam hanc barbam atque ſubnigram, et meos capillos, quos trabo per vaſta maria, et magnos humeros, & lacertos cæruleos, & pedes ultimò ſinuatos in piſcem pinnas habentem. Quid tamen hæc forma, quid gratum fuiſſe Dîs marinis,

NOTÆ.

937. *Niti*] *Salire. Salientes* enim *niti* ſolent, ut longiores faciant ſaltus.

942. *Has vires*] Tantam vim, ut mortuos piſces vivos efficere poſſit.

947. *Reſtare loco*] *Reſiſtere amori & cupiditati alterius naturæ.*

949. *Socio*] *Nam me quoque in ſuum numerum admiſerunt.*

951. *Tethyn*] Quæ uxor Oceani, Cœli & Terræ filia.

963. *Curvata*] Nimirum curva & plicatilis eſt piſcis cauda.

Quid

Quid juvat esse Deum, si tu non tangeris istis? 965
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla Deum. Furit ille, irritatusque repulsâ
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes:

quid prodest esse Deum, si tu non moveris istis? Scylla destituit Deum talia proferentem, & plura prolaturum. Ille insanit, atque impulsus contemptu adit aulam Circes Titanis filiæ monstris plenam.

NOTÆ.

968. *Prodigiosa*] In quibus homines in bestiarum formam mutati carminibus & præstigiis Circes. Lib. seq. & Virg. 7. Æn. sub. initio, ex 5 Odyss. Homeri express.

Ib. *Titanidos*] *Titanis* seu *Solis filiæ*. Quin & veteres *magicæ artis peritas* omnes *Solis filias* dicebant. Ut Medea in Argon Apollon. vocatur Παστιφάη, & κούρη πελίοιο.

Ib. *Circes*] Quæ veneficiis & incantamentis ab omnibus cognita meretrix, mox sese insuper prodet.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XIV.

ARGUMENTUM.

IS cùm per Venulum peteret auxilium à Diomede, cujus ſocii in aves erant mutati, repulſam paſſus eſt; redeunte Venulo per ea loca, in quibus paſtor quondam in oleaſtrum erat converſus. Poſtea naves Æneæ in prælio Nymphæ fiunt; ſicut & Ardea, poſt occiſum Turnum, avis; atque Æneas ipſe, Indiges. Succeſſerunt huic reges alii. Quorum inter cæteros ſub Procâ floruit Pomona. Quàm cùm amaret Vertumnus, ſumptâ primùm anûs formâ, & Anaxaretes in ſaxum converſæ exemplo uſurpato: deinde rurſum juvenis factus, voto potitur. Inde, ſub Numitore, aquæ frigidæ redduntur calidæ. Cui qui ſucceſſit Romulus, factus eſt Quirinus: ejuſque uxor, Ora Dea.

INTERPRETATIO.

I. *Jamque Glaucus Euboïcus ſulcator maris æſtuoſi præteriêrat Ætnam impoſitam cervicibus gigantum atque agros Cyclopum intactos raſtris atque aratro, nec quicquam debentes bobus jugo preſſis. Præteriêrat etiam Zanclen, & muros oppoſitos Rhegii,*

I. JAmque Giganteïs injectam faucibus Ætnen,
Arvaque Cyclopum, quid raſtra, quid uſus aratri,
Neſcia, nec quicquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboïcus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclen, adverſaque mœnia Rhegî,

NOTÆ.

1. *Giganteïs*] Non modò Ætna capiti *Typhœi Gigantis* & *Enceladi*, &c. ſed tota inſula Siciliæ, quàm latè patet, illi monſtro impoſita; ut alibi Naſo, lib. 5. 353.

2. *Cyclopum*] *Arva ſubjecta tribus ſcopulis Cyclopum*; qui Neptuni & Amphitrites filii in Siciliâ ferrariam ſub Vulcano exercuerunt, Jovis præſertim fabricandis fulminibus intenti.

3. *Debentia*] *Quia nunquam aratro ſubacta.*

4. *Euboïcus*] *Glaucus Anthedonius*, de quo ſuprà, qui Deus factus marinus *maria natando ſulcabat*. Lib. 13. 906.

5. *Zanclen*] Vid. Lib. 13. 730.

Ib. *Rhegî*] *Rhegium* urbs eſt in extremis finibus Calabriæ, quâ parte Sicilia ab Italiâ, impetu maris *diſtracta* dicitur: ἀπὸ τοῦ ῥήγνυσθαι (i. e.) *abrumpendo*.

Navi-

Navifragumque fretum, gemino quod littore preſſum
Auſoniæ Siculæque tenet confinia terræ.
Inde, manu magnâ Tyrrhena per æquora lapſus,
Herbiferos adiît colles, atque atria Glaucus
Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum:
Quam ſimul adſpexit; dictâ acceptâque ſalute,
Diva, Dei miſerere, precor: nam ſola levare
Tu potes hunc, dixit, (videar modò dignus) amorem.
Quanta ſit herbarum, Titani, potentia nulli,
Quàm mihi cognitius; qui ſum mutatus ab illis.
Neve mei non nota tibi ſit cauſſa furoris:
Littore in Italico Meſſenia mœnia contra
Scylla mihi viſa eſt. Pudor eſt promiſſa, preceſque
Blanditiaſque meas, contemptaque verba referre.
At tu, ſive aliquid regni eſt in carmine; carmen
Ore move ſacro: ſive expugnacior herba eſt;
Utere tentatis operoſæ viribus herbæ.
Nec medeare mihi, ſaneſque hæc vulnera, mando:
Fineque nîl opus eſt. Partem ferat illa caloris.
At Circe (neque enim flammis habet aptius ulla
Talibus ingenium, ſeu cauſſa eſt hujus in ipſâ;
Seu Venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia verba refert: Meliùs ſequerere volentem,
Optantemque eadem, parilique cupidine captam.
Dignus eras; ultro poteras certèque rogari:
Et ſi ſpem dederis, mihi crede, rogaberis ultro.
Neu dubites, abſitve tuæ fiducia formæ:

& fretum naufragum, quod coarctatum duplici littore fines facit terræ Italiæ & Siculæ. Inde (à freto) *Glaucus natans vaſtâ manu per mariæ Tuſca, accedit ad montes herbidos, atque aulam Circes filiæ Solis, refertam feris diverſi generis. Quam ſtatim atque vidit, ſalute oblatâ atque acceptâ, Dea, inquit, oro miſerere Dei: nam ſola potes opem ferre huic amori, modò videar dignus. O filia Titanis, nulli quàm mihi notius eſt, qui ab illis ſum converſus ex* homine in Deum marinum, *quanta ſit vis graminum. Neve neſcias cauſſam meî amoris, Scylla conſpecta eſt à me in littore Italico ex adverſo urbis Meſſeniæ. Me pudet narrare pollicitationes, & preces, & mea lenocinia, & dicta neglecta. At tu, ſeu eſt aliqua potentia in incantationibus, profer incantamenta ore ſacro: ſive gramen eſt ad expugnandum efficacius, utere viribus probatis graminis efficacis. Neque hortor ut mihi remedium admoveas, aut auxilium feras bis plagis: nam nolo ut* amori meo imponatur *finis. Illi ſit pars æqua amoris. At Circe (neque enim ulla prædita eſt animo promptiore in amores hujus generis* conciliandos, *ſeu cauſſa iſtius rei in ipſius voluntate, ſeu Venus læſa indicio paterno hoc præbet) reddit talia verba, Sapientiùs amaveris redamantem, atque quærentem eadem, & irretitam pari amore. Meritus eras; atque certè poteras rogari: & ſi ſpem indulſeris mihi fidem habe, ſponte rogaberis. Neve ſis incertus, aut diffidas tuæ pulchritudini,*

NOTÆ.

6. *Fretum*] Siculum dicit, propter æſtûs violentiam atque anguſtias maris, & ſcopulos, viz. Scyllam & Charybdim, &c. itemque ventorum impetum, maximè naufragum.

7. *Auſoniæ*] Freto namque Scilia ab Auſoniâ, hoc eſt Italia, diſterminatur. *Tenet*] *Terit*, Heinſius. Noſter ipſe lib. 15. de Siciliâ & Italiâ;

——*Confinia pontus*
Abſtulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.

8. *Tyrrhena*] *Tyrrhenum* & *Tuſcum* dicitur *mare*, quod Italiæ maximam partem à latere meridionali alluit.

9. *Atria*] i. e. *Circæum*, in quo monte habitâſſe dicitur *Circe*.

14. *Titani*] Vocativus eſt Græcus: *Titanis* namque fuit *Circe*, *Solis* ſeu *Titanis* filia.

17. *Meſſenia*] *Meſſeniæ Urbis*, quæ olim *Zancle* appellata eſt. Lib. 13. 730.

24. *Illa*] *Scylla* quam pari amore correptam cupit Glaucus.

25. *Aptius*] Ut ſatîs ſupèrque conſtet inſignem fuiſſe meretricem.

27. *Indicio*] *Solem* vidimus antea fuiſſe *Circes patrem*, qui *Veneris* cum Marte adulterium deprêndit, atque inſuper Vulcano indicavit.

30. *Rogari*] Scilicet *à Scyllâ*.

31. *Rogaberis*] Subaud. *à me*. Tacitè enim ſubinnuit ſe rogaturum eſſe Glaucum, ut illius amore potiatur.

ecce ego, cùm Dea ſim, cùm filia ſplendidi Solis, cùm tantùm valeam incantamentis, cùm tantùm herbis, percupio tuam eſſe. Contemne negligentem: par pari refer amanti, atque vindica duas uno facto. Glaucus reſpondet talia dicenti. Antè arbores creſcent in mari, & algæ in excelſis collibus, quàm noſtri amores mutentur, Scyllâ vivâ & incolumi. Dea irata eſt; & ſiquidem non poterat ipſum offendere, neque quia amabat eum, cuperet, odium exercet in illam, quæ ſibi præpoſita eſt: atque læſa repulſâ ſui amoris continuò terit herbas infames ſuccis abhorrendis: & addit iis contritis incantationes Hecateïas & ſumit pullos amictus; & egreditur ex mediâ regiâ per turbam ferarum ablandientium: & tendens ad Rhegium obverſum muris Zancleïs intrat aquas agitatas æſtibus; in quibus firmat pedes tanquam in duro littore, & fertur ſuper ultima maria ſiccis plantis. Exiguus erat gurges curvatus in arcus ſinuoſos, acceptum otium Scyllæ, quò ſe recipiebat à furore maris et caloris, cùm ſol erat intenſus in medio cœlo, & ſignabat breviſſimas umbras à capite. Dea antè inficit hunc gurgitem, *atque fœdat venenis portenta & monſtra facientibus: in hunc immittit ſuccos expreſſos ex herbis noxiis; & murmurat ter novies ore magico incantamentum obſcurum ambitu vocum inauditarum. Scylla adeſt, atque progreſſa erat uſque ad medium ventrem, cùm videt ſua inguina dedecorari monſtris latrantibus: & primò non putans eas eſſe partes ſui corporis, & vitat, & repellit* manibus ſuis, *& metuit rictus* rabidos *canum. Verùm ſecum rapit quos vitat: atque luſtrans carnem femorum & tibiarum & pedum, reperit* terribilia *ora canum loco illarum partium.*

En ego, cùm Dea ſim, nitidi cùm filia Solis,
Carmine cùm tantùm, tantùm cum gramine poſſim,
Ut tua ſim, voveo. Spernentem ſperne; ſequenti
Redde vices: unoque duas ulciſcere facto.
Talia tentanti, Priùs, inquit, in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ;
Soſpite quàm Scyllâ noſtri mutentur amores.
Indignata Dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellet amans; iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Veneriſque offenſa repulſâ,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit; & tritis Hecateïa carmina miſcet:
Cœrulaque induitur velamina; perque ferarum
Agmen adulantum mediâ procedit ab aulâ:
Oppoſitumque petens contra Zancleïa ſaxa
Rhegion, ingreditur ferventes æſtibus undas:
In quibus, ut ſolidâ, ponit veſtigia, ripâ;
Summaque decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis.
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus,
Grata quies Scyllæ: quò ſe referebat ab æſtu
Et maris & cœli, medio cùm plurimus orbe
Sol erat, & minimas à vertice fecerat umbras:
Hunc Dea prævitiat, portentiferiſque venenis
Inquinat. Huic fuſos latices radice nocenti
Spargit: & obſcurum verborum ambage novorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit, mediâque tenus deſcenderat alvo;
Cùm ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque, abigitque, timetque
Ora proterva canum. Sed quos fugit, attrahit unà.
Et corpus quærens femorum, crurumque, pedumque
Cerbereos rictus pro partibus invenit illis.

NOTÆ.

26. *Redde vices*] *Me pariter redama.*

Ib. *Duas*] *Scyllam, quæ amori non reſpondebat, deſerendo: Circe, quæ opem denegabat, ſpem amoris injiciendo, ut eo torqueretur.*

Ib. *Facto*] Heinſius malit *pacto*, nuptiali ſcilicet.

37. *Priùs in æquore*] Antè rerum natura commutabitur, quàm ego ab amandâ Scyllâ deſiſtam.

43. *Fabula*] Gramina, herbæ.

44. *Hecateïa*] *Incantamenta ab Hecate matre acceptâ.* Vid. lib. 7. 74.

45. *Cærula*] Pro *nigris* videntur poſita.

53. *Medio cùm*] Periphraſis eſt Meridiei.

56. *Fuſos*] *Succos dicit ex venenatis herbis expreſſos.* Alii, *preſſos.*

60. *Monſtris*] *Canibus atque lupis.*

65. *Cerbereos*] *Cerberi inferorum canis ſimiles*, hoc eſt, terribiles.

Statque

Statque canum rabies: ſubjectaque terga ferarum
Inguinibus truncis uteroque exſtante cohærent.
II. Flevit amans Glaucus; nimiùmque hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit; cùmque eſt data copia primùm,
In Circes odium ſociis ſpoliavit Ulyſſen.
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas;
Ni priùs in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus exſtat,
Transformata foret. Scopulum quoque navita vitat.
III. Hanc ubi Trojanæ remis, avidamque Charybdin
Evicêre rates; cùm jam propè littus adeſſent
Auſonium, Libycas vento referuntur ad oras.
Excipit Ænean illìc animoque, domoque,
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti,
Sidonis: inque pyrâ ſacri ſub imagine factâ
Incubuit ferro: deceptaque decipit omnes.
Rurſus arenoſæ fugiens nova mœnia terræ,
Ad ſedemque Erycis, fidumque relatus Aceſten

Atque manet canum rabies, & terga ſubdita ferarum junguntur inguinibus mutilatis atque ventri prominenti.

II. *Glaucus amans flevit* Scyllæ *fatum, atque vitavit conjugium Circes uſæ nimis hoſtiliter viribus herbarum. Scylla in eodem* gurgite *manſit; & cùm primùm occaſio oblata eſt, privavit Ulyſſem comitibus in odium Circes. Brev eadem fuerat perditura naves Trojanas, niſi antè mutata fuiſſet in ſcopulum, qui nunc quoque ſaxeus eminet: nauta etiam effugit ſcopulum.*

III. *Poſtquam naves Trojanæ remis effugerunt hanc, atque rapacem Charybdin; cùm jam penè appuliſſent ad littus Italum, revehuntur vento ad littora Africæ.* Dido *Sidonia, non æquo animo paſſa divortium viri Trojani, illìc accipit mente & hoſpitio Æneam: atque ſeſe injecit in enſem ſuper rogo ſtructo ſub ſpecie ſacri; & eluſa omnes eluſit. Rurſus vitans recentes muros terræ arenoſæ, revectus ad ſedes Erycis et fidelem Aceſten*

NOTÆ.

67. *Truncis*] *Quia in canes fuerunt mutata.*

71. *Circes*] Quam Scylla Ulyſſis amore teneri nesciverat.

Ibid. *Spoliavit*] Plurimos eorum in freto Siculo amiſiſſe Ulyſſem ſcripſit Homerus in Odyſſeâ M. 245.

72. *Teucras*] Æneæ, qui per fretum Siculum iter habebat.

73. *Scopulum*] Inde nata fabula, quòd procul videntibus promontorium appareat ex parte Italiæ ſpecie mulieris; ad cujus radices aqua, æſtu atque ventorum impetu alliſa, latrantium canum voces reddere videatur.

75. *Avidam*] Quia à latere Siciliæ mare vorticoſum eſt ex repulſu atque colliſione fluctuum, qui in oppoſitos ſcopulos Italiæ per vim ventorum irruerunt: quo efficitur, ut naves illìc tranſeuntes *trabi* videantur, quæ *æſtu abripiantur.*

77. *Libycas*] *Africanas;* In Africam nempe tempeſtate delatus ad Didonem Æneas pervenit, quod fuſè perſequutus eſt Maro, Lib. 1. Æn.

78. *Excipit*] Hiſtoriæ fidem non obſervant poëta, ſiquidem Æneas annos 286 vixit ante Didonem. Æneæ errores deſcribit poëta, ut commodè ad Pithecuſam inſulam deſcendat, atque Cercopum metamorphoſin deſcribat.

79. *Non bene*] *Namque Æneâ profectò, ſeſe ipſa Dido, amoris impatientiâ, jugulavit.*

80. *Sidonis*] *Dido, Sidone oriunda.*

Ib. *Sacri*] Quod pluribus perſequitur Maro, Æneid. 4.

81. *Decepta*] *Ab Æneâ, qui ſpem fecerat firmarum nuptiarum.*

Ib. *Decipit*] Neminem, namque ne quidem Annam ſororem fecit ſuæ necis conſciam:

Non tamen Anna novis prætexere funera ſacris
Germanam credit: nec tantos mente furores,
Concipit. Virgil. Æn. 4.

82. *Arenoſæ*] *Libycæ*, ut Virgil. ait;

Littus arenoſum Libyæ ——

83. *Sedem*] Siciliam, in quâ mons Eryx, ab Eryce filio Veneris ibi condito. Niſi Etymologia ſit Punica.

Ib. *Aceſten*] Qui *Trojano à ſanguine crêtus*, per Ejeſtam matrem, atque Segeſtæ imperium tenens quam ipſe condiderat, benigniſſimè antea hoſpitio Æneam exceperat.

ſacrum facit, atque veneratur ſepulchrum ſui patris: et ſolvit naves, quas Iris à Junone emiſſa propè cremaverat: atque præterit regnum Hippotadæ et terras fumantes ſulphure calido, et cautes Sirenum Acheloïadum: et navis ſpoliata nauclero tranſit Inarimen, et Prochyten, et Pythecuſas poſitas in monte infœcundo, appellatas nomine incolentium. Namque pater Deorum peroſus dolos et perjuria, et facinora nationis fraudulentæ veterum Cercopum, transformavit homines in turpe animal: ut iidem poſſent videri ſimiles atque diſſimiles homini: atque coarctavit artus, et depreſſit naſum recurvum à fronte, et ſignavit vultus rugis anilibus: et miſit in has ſedes habentes totum corpus teſtum pilis ſubfuſcis: quinetiam antè ademit uſum vocis, et linguæ factæ execranda perjuria. Permittit tantùm facultatem querendi rauco ſtridore.

Sacrificat; tumulumque ſui genitoris honorat.
Quaſque rates Iris Junonia pœnè cremârat,
Solvit: & Hippotadæ regnum; terraſque calenti
Sulfure fumantes, Acheloïadumque relinquit
Sirenum ſcopulos. Orbataque præſide pinus
Inarimen, Prochytenque legit, ſterilique locatas
Colle Pithecuſas, habitantum nomine dictas.
Quippe Deûm genitor fraudem, & perjuria quondam
Cercopum exoſus, gentiſque admiſſa doloſæ;
In deforme viros animal mutavit: ut îdem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſque videri.
Membraque contraxit: nareſque à fronte reſimas
Contudit, & rugis peraravit anilibus ora.
Totaque velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes. Nec non priùs abſtulit uſum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ.
Poſſe queri tantùm rauco ſtridore relinquit.

NOTÆ.

84. *Tumulum*] Namque patri in Siciliâ ſepulto Ænea anniverſarium ſacrum inſtituerat: in cujus etiam honorem ludos Trojani celebrârunt; ut fuſè à Marone hæc omnia narrantur. Æneid. 5.

85. *Iris*] Quæ *Junonis nuncia* matribus Trojanis ſuaſit, ut ignem navibus injicerent, ne ulteriùs poſſet Æneas progredi, aut in Latio

Romanam condere gentem. Æneid. 5.

86. *Hippotadæ*] *Æolus eſt Hippotæ Trojani filius*, qui optimus princeps, atque aſtronomiæ peritiſſimus in Æoliis inſulis imperavit, quæ inter Siciliam atque Italiam jacent; alio nomine dictæ *Vulcaniæ*.

Ib. *Terras*] Vulcani inſulas dicit, *Liparam Hieram, Strongylen.*

87. *Acheloïadum*] *Sirenes*, quæ *Acheloïdes* à patre *Acheloo* dictæ ſunt, quarum deſcriptionem vide Metam. 7. v. 552. Tres fuerunt, *Parthenope, Lyſia, & Leucoſia*; quæ in Sirennuſis ſaxis, ſeu Pæſtani ſinûs inſulis, ſedem habuerunt.

88. *Præſide*] *Palinuro*; quem ſomnus Deus,

——*Cum puppis parte revulſâ,*
Cumque gubernaclo liquidas projecit in undas.

(ut habet Virgil. Æn. 5. ſub finem) priuſquam Sirenum ſcopulos eſſet prætervectus.

89. *Inarimen*] Inſula eſt contra Campaniam, quæ & *Ænaria*, atque *Iſchia* dicta eſt. Vox hæc *Inarime* à Virgilio videtur eſſe conficta: nam Homerus locutus de hâc inſulâ dicit ὑ Ἀρίμοις. Sanè apud nullos ante Virgilium auctores legitur; poſt eum uſurpata eſt ſtatim ab Ovidio, Lucano, &c. quod ad conjecturam multùm facit.

Ib. *Prochyten*] Alia eſt inſula ab Inarime terræ motu divulſa; unde & nomen habuit: προχέω namque eſt *Profundo*.

90. *Pithecuſas*] Quæ urbs eſt in Pithecuſâ, inſulâ in Campano ſinu ſupra Neapolim ad occaſum; à Simiis, qui Græcis πίθηκοι dicuntur, ſic appellata. Plinius ſcribit à figulinis *doliariorum* dictam eſſe: Πίθος enim eſt *Dolium*.

91. *Quippe*] Inſulæ Inarimes incolæ, ut habet Suidas, improbi erant impoſtores: in eis fratres duo Candulus & Atlas, quorum alter *paxillus*, alter *incus* dictus. Hi fidem Jovi datam cùm violâſſent, omnes in *ſimias* mutati ſunt.

95. *Reſimas*] Ita emendavit Salmaſius ad Solinum. Nam *reſimus* ut *repandus* & *reduncus* alibi apud noſtrum.

IV. Has ubi præteriît, & Parthenopeïa dextrâ
Mœnia deſeruit; lævâ de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta paluſtribus ulvis
Littora Cumarum, vivaciſque antra Sibyllæ
Intrat: &, ut manes adeat per Averna paternos,
Orat. At illa diu vultus tellure moratos
Erexit: tandemque Deo furibunda recepto,
Magna petis, dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum, pietas ſpectata per ignes.
Pone tamen, Trojane, metum: potiere petitis:
Elyſiaſque domos, & regna noviſſima mundi
Me duce cognoſces, ſimulachraque cara parentis.
Invia virtuti nulla eſt via. Dixit: & auro
Fulgentem ramum ſilvâ Junonis Avernæ
Monſtravit: juſſitque ſuo divellere trunco.
Paruit Æneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atavoſque ſuos, umbramque ſenilem
Magnanimi Anchiſæ: didicit quoque jura locorum;
Quæque novis eſſent adeunda pericula bellis.

IV. *Poſtquam has reliquit, atque præteriit à dextrâ muros Parthenopeïos, adit à parte ſiniſtrâ ſepulchrum Æolidæ tubicinis, & littora Cumarum lœta conſita ulvis paluſtribus, atque ſpelunceas vivacis Sibyllæ, & precatur ut veniat ad Manes paternos per Averna. At illa ſuſtulit oculos diu affixos terræ; & denique turbata Deo admiſſo, Ingentia poſcis, inquit, vir rebus geſtis clariſſime, cujus dextra probata eſt per enſem, pietas per flammas. Omitte tamen timorem, Trojane; frueris votis, & me duce viſes ſedes Elyſias, & regna ultima mundi, & dilectam imaginem genitoris. Nulla eſt via inacceſſa virtuti, ait; atque oſtendit ramum in ſilvâ Deæ Inferorum, ſplendentem auro: & imperavit diripere ſuo ſtipite. Æneas obſequutus eſt, & intuitus eſt divitias tremendi Plutonis, & majores ſuos, & manes veteres generoſi Anchiſæ: edoctus eſt etiam jura locorum, & quæ diſcrimina eſſent ſubeunda novis bellis.*

NOTÆ.

101. *Parthenopeïa*] *Neapolis eſt, à Parthenope Sirene ibi ſepultâ ſic dicta.*

103. *Æolidæ*] Miſenum dicit Æoli filium,

——*Quo non præſtantior alter,*
Ære ciere viros, Martemque accendere cantu.

ut Virgil. Æn. 6. Unde etiam promontorium dict. *Miſenum.*

104. *Cumarum*] *Cumæ* urbs Campaniæ antiquiſſima.

Ib. *Vivacis*] Quæ vixit 700 annos, ut poſtea dicetur, ver. 164. Sibyllæ erant à veteribus nuncupatæ, vel ab unius Delphidis nomine, vel à conſiliis Deorum denunciandis: Σιοὺς enim Deos, & conſilium βουλὴν appellabant Æoles. Aliis quaſi Σιοῦ βυλλὴ Deo plena.

104. *Sibyllæ*] Cumæam dicit, quæ inter decem à Lactantio recenſitas, novem oraculorum voluminibus, quæ Tarquinio Priſco obtulit, maximè celebris.

Ib. *Manes paternos*] Animam Anchiſæ patris.

Ib. *Averna*] *Avernus* in ſingular. ſeu *Averna* in plur. lacus fuit non longè à Puteolano Campaniæ ſinu, profundiſſimus, cinctus olim inacceſſis ſilvis, atque præruptis collibus: quâ ex re, cùmque inſuper totus ille terræ tractus cavernoſus, ſulfure atque bitumine abundans eſſet, maximè factum, ut Latini poëtæ hàc etiam in Inferos deſcenſum patere ſcripſerint.

107. *Deo*] *Apolline.*

111. *Elyſias*] Elyſium, campi Elyſii, aut domus Elyſiæ, ſedes fuerunt beatorum apud inferos, ex poëtarum maximè, atque ethnicorum ſententiâ: ubi omnis generis voluptatibus ſecuri poſt mortem fruerentur.

Ib. *Noviſſima*] Ima, id eſt, inferos. *Supremum enim* mundi regnum eſt cœlum; *medium* terra cum aquis: *ultimum*, inferi.

114. *Junonis avernæ*] Proſerpinæ. Juxta Avernum fuit ſylva Plutoni & Proſerpinæ dicata.

115. *Divellere*] Ut ramum, munus Proſerpinæ deferat.

116. *Orci*] Plutonem dicit, qui diverſis de cauſis diverſa etiam habuit nomina, quæ paſſim ex lexicis licet cognoſcere.

117. *Opes*] Divitiarum namque Deus eſt Plutus.

118. *Jura*] Quique adeò hîc aut illîc eſſent, plectèrentur, aut oblectarentur, &c. Quæ fusè perſequitur Virgil. Æn. 6.

119. *Novis*] Quæ adverſus Turnum præſertim, geſſit Æneas.

Inde ferens laſſos averſo tramite paſſus,
Cum duce Cumæâ fallit ſermone laborem.
Dumque iter horrendum per opaca crepuſcula carpit;
Seu Dea tu præſens, ſeu Dîs gratiſſima, dixit;
Numinis inſtar eris ſemper mihi: meque fatebor
Muneris eſſe tui; quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me viſæ voluiſti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis avectus ad auras
Templa tibi ſtatuam; tribuam tibi thuris honorem.
Reſpicit hunc vates, & ſuſpiratibus hauſtis,
Nec Dea ſum, dixit; nec ſacri thuris honore
Humanum dignare caput. Neu neſcius erres;
Lux æterna mihi, carituraque fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuiſſet amanti.
Dum tamen hanc ſperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit; Elige, ait virgo Cumæa, quid optes:
Optatis potiere tuis. Ego pulveris hauſti
Oſtendens cumulum, quot haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit optarem juvenes quoque protinus annos.
Hos tamen ille mihi dabat, æternamq; juventam,
Si Venerem paterer. Contempto munere Phœbi
Innuba permaneo. Sed jam felicior ætas
Terga dedit, tremuloque gradu venit ægra ſenectus;
Quæ patienda diu eſt. Nam jam mihi ſæcula ſeptem
Acta vides; ſupereſt, numeros ut pulveris æquem,
Tercentum meſſes, tercentum muſta videre.
Tempus erit, cùm me de tanto corpore parvam
Longa dies faciat: conſumtaque membra ſenectâ
Ad minimum redigantur onus. Nec amata videbor,
Nec placuiſſe Deo. Phœbus quoque forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit,
Uſque adeò mutata ferar: nullique videnda,
Voce tamen noſcar. Vocem mihi fata relinquent.

Inde regrediens averſâ viâ cùm duce Cumæâ defeſſus decipit laborem colloquio. Et dum iter facit tremendum per obſcuram lucem. Seu, inquit, tu es Dea propitia, ſeu Diis dilectiſſima, eris ſemper mihi tanquam Dea: & agnoſcam me vivere ex tuo beneficio, quæ voluiſti me viſere ſedes mortis, quæ voluiſti me effugere ſedes conſpectæ mortis. Pro quibus beneficiis ſublatus ad oras ſuperas tibi ponam delubra, tibi præbebo cultum thuris. Sibylla reſpicit hunc, & ſuſpiriis ex imo pectore ductis. Neque, inquit, Dea ſum: neque honora caput humanum ſacro thure. Neve pecces ignorantiâ, vita æterna mihi præberetur ſine fine, ſi mea virginitas fuiſſet permiſſa Apollini amanti. Quamdiu tamen hanc ſperat, quamdiu optat me antè captare muneribus; Diſpice, inquit, puella Cumæa, quid voveas, frueris tuis votis. Ego monſtrans cumulum arenæ correptæ, inſciens petivi tot mihi annos evenire, quot pulvis haberet atomos. Oblita ſum vovere etiam continuò annos juveniles. Ille tamen mihi offerebat etiam juventutem illibatam ſi paterer concubitum. Permaneo cœlebs, dono Apollinis neglecto. Verùm jam anni lætiores præterierunt; & triſtis ſenectus venit paſſu tremulo, quæ diu eſt ferenda. Nam jam cernis mihi ſeptem ſæcula præterita: reſtat adſpicere tercentum meſſes, & tercentum vindemias, ut impleam numerum arenæ. Dies erit, cùm diuturnitas temporis reddat me exiguam de tanto corpore et artus exhauſti ſenectute redigantur ad minimum pondus: neque videbor dilecta, neque grata fuiſſe Deo. Apollo etiam ipſe fortè non cognoſcet, vel inficiabitur ſe noſtro amore correptum fuiſſe. Uſque adeò dicar mutata: neque cuiquam conſpicienda, cognoſcar tamen voce. Fata mihi relinquent vocem.

NOTÆ.

120. *Averſo*] Cùm rurſus ad ſuperas auras Æneas atque Sibylla redirent.

122. *Crepuſcula*] Id eſt, *per lucem dubiam*, qualem decet eſſe apud inferos.

124. *Numinis*] Hæc omnia adumbrata ſunt ex Virg. Æn. lib. 6.

132. *Lux æterna*] Immortalitatis; quam caſtitatis diſpendio noluit Sibylla conſequi.

136. *Excidit*] Animo ſc. hoc eſt, oblita ſum.

142. *Felicior ætas*] Juvenilis.

143. *Tremulo*] Immo maximè feſtino venit, ſed tremula eſt ipſa ſenectus.

153. *Voce*] Vocem fatidicam intelligit; ut indicet, ſe facultatem vaticinandi cum corporea mole non amiſſuram.

V. Talia convexum per iter memorante Sibyllâ,
Sedibus Euboïcam Stygiis emergit in urbem
Troïus Æneas: sacrisque è more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hîc quoque substiterat post tædia longa laborum
Neritius Macareus, comes experientis Ulyssei;
Desertum quondam mediis qui rupibus Ætnæ
Noscit Achæmeniden: improvisoque repertum
Vivere miratus, Quis te casusve, deusve
Servat, Achæmenide? Cur, inquit, barbara Grajûm
Prora vehit? petitur vestra quæ terra carinâ?
Talia quærenti, jam non hirsutus amictu,
Jam suus, & spinis conserto tegmine nullis,
Fatur Achæmenides: Iterum Polyphemon, & illos
Aspiciam fluidos humano sanguine rictus;
Hîc mihi si potior domus est Ithaceque carinâ;
Siminùs Æneam veneror genitore. Nec unquam
Esse satis potero, præstem licet omnia, gratus.
Quod loquor, & spiro; cœlumque, & sidera Solis
Respicio, (Possimne ingratus, & immemor esse?)
Ille dedit; quòd non anima hæc Cyclopis in orâ
Venit: & ut lumen jam nunc vitale relinquam;
Aut tumulo, aut certè non illâ condar in alvo.

V. *Sibyllâ talia referente per tramitem arduum, Æneas Phrygius prodit in urbem Euboïcam ex locis inferis: & sacrificiis feliciter absolutis secundum ritus, pervenit ad oras nondum habentes nomen nutricis. Marcareus Neritius, socius perspicacis Ulyssis, hîc etiam requieverat post longa tæda laborum; qui agnoscit Achæmenidem olim destitutum in mediis cautibus Ætnæ: & stupens quòd ex improviso repertus in vivis esset. Quæ fortuna, inquit, vel quis Deus te custodit, Achæmenide? quamobrem navis Phrygia habet Græcum? quæ tellus quæritur vestrâ navi? Achæmenides nunc non hispidus vestitu, nunc sui juris, & veste nullis spinis obsitâ talia refert petenti; Utinam videam denuo Polyphemum, atque illud os* fluens *sanguine humano: si vel Ithaca est mihi carior domus hâc navi, si* [illegible] *Æneam quàm patrem: neque unquam potero esse satis memor, quamvis faciam omnia. Ex ejus beneficio est quòd verba facio, & vivo, & intueor cœlum & solem; quòd hæc anima non* [illegible] *in rictus Cyclopis (possimne esse immemor & ingratus?) & quanquam jam nunc deseram lumen vitale, aut componar in sepulchrum, aut certè non in illum ventrem.*

BIBLIOTHECA BODLEIANA

NOTÆ.

154. *Convexum*] *Ascensu arduum.*

155. *Euboïcam*] *Cumas* Chalcidensium colonam: Chalcis enim Eubœæ fuit civitas.

Ib. *Stygiis*] *Inferis:* à Styge inferorum palude.

156. *Litatis*] *Feliciter peractis.*

157. *Nutricis*] *Cajetæ:* quæ ibi sepulta promontorio atque urbi nomen dedit, in eâ Neapolitani regni parte, quæ hodie *Terra di Lavoro* dicitur. Quanquam aliunde alii nominis istius rationem deducunt.

159. *Neritius*] *Ithacensis:* fuit namque Neritus mons Ithacæ Ulyssis Patriæ. Hujus autem Macarei melius ab ipso postmodum noscetis historiam.

161. *Achæmeniden*] Ulyssis socius, Polyphemi Cyclopis timore in Siciliâ ab Ulysse relictus, qui mox casus suos Macareo petenti narrabit.

163. *Barbara*] *Trojana* navis: nam Græci cæteros omnes vocabant *Barbaros.*

Ib. *Grajûm*] Miratur Macareus Achæmeniden Græcum, Ulyssisque comitem cum Trojanis hostibus navigare.

165. *Hirsutus*] Qualem optimè describit Maro: quem vide, Æn. 3. sub fine.

166. *Jam suus*] Jam liber & sui juris: cùm antea Polyphemi potiùs mactanda victima sibi videretur.

Ib. *Nullus*] Cùm priùs, dum in dumis latitaret, lacera & spinis hispida vestis esset.

168. *Aspiciam*] Miserè peream Polyphemi redditus antro, nisi mihi hæc sub Æneâ conditio potior sit, quàm illa sub Ulysse. Se enim gratum erga Æneam ostendit Achæmenides.

169. *Hâc*] *Quâ nunc vehor,* (i. e.) *Æneâ.*

Quid

Quid tum mihi fuit consilii (nisi si pavor ademit omnem sensum & consilium) cùm destitutus prospexi vos provehi in vasta maria? Subiit vociferari: verùm metui me detegere hosti: vociferatio Ulyssis propemodum etiam abfuit vestræ navi. Aspexi, cùm rupe direptâ jecit in medios fluctus saxum ingens. Aspexi projicientem iterum ingentes lapides brachio giganteo, tanquam impulsi essent viribus tormenti. Atque metui, ne saxum vel unda obrueret navem, immemor me jam non esse in illâ. Postquam autem fuga vos seduxit à violentâ nece, ille quidem rabiosus excurrit per totam Ætnam, atque prætensâ manu explorat arbores, & privatus oculo inpingit in saxa, atque, porrigens in æquor lacertos infectos sanie, detestatur nationem Græcam. O etiam dicit, si qua fors mihi reddat Ulyssen, vel aliquem ex comitibus, in quem mea ira exæstuat, cujus laniem præcordia, cujus sanguis mihi irriget fauces, & membra fracta tremant sub dentibus, quàm nullum, vel parvum videretur mihi dispendium oculi effossi! Sævus hæc & plura dixit: pallidus metus me invadit, qui cernerem faciem etiamnum fluentem sanguine, & truculentas manus, & circulum orbatum oculo, & artus, & barbam squallentem sanguine humano. Mors erat præ oculis, illa tamen minimum erat malorum. Atque cogitabam illum mihi correpturum me, jam jam deturbaturum mea præcordia in sua: & species illius temporis manebat in animo, quò intulitus sum duo corpora meorum sodalium ter quater allidi solo: super quæ ipse insultans tanquam hispidus leo,

Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit omnem
Sensum, animumq;) fuit; cùm vos petere alta relictus
Æquora prospexi? volui inclamare; sed hosti
Prodere me timui: vestræ quoque clamor Ulyssis
Penè rati nocuit. Vidi, cùm monte revulso
Immanem scopulum mediâs permisit in undas.
Vidi iterum, veluti tormenti viribus acta,
Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctusve, lapisve carinam,
Pertimui; jam me non esse oblitus in illâ.
Ut verò fuga vos ab acerbâ morte removit;
Ille quidem totam fremebundus obambulat Ætnam,
Prætentatque manu silvas; & luminis orbus
Rupibus incursat: fœdataque brachia tabo
In mare protendens, gentem exsecratur Achivam.
Atque ait: O si quis referat mihi casus Ulyssen,
Aut aliquem è sociis, in quem mea sæviat ira,
Viscera cujus edam, cujus viventia dextrâ
Membra meâ laniem, cujus mihi sanguis inundet
Guttur, & elisi trepident sub dentibus artus;
Quàm nullum, aut leve sit damnum mihi lucis adempte!
Hæc, & plura ferox. Me luridus occupat horror,
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudelesque manus, & inanem luminis orbem,
Membraque, & humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos; minimum tamen illa malorum
Et jam prênsurum, jam jam mea viscera rebar
In sua mersurum: mentique hærebat imago
Temporis illius, quô vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Quæ super ipse jacens, hirsuti more leonis,

NOTÆ.

180. *Clamor*] Ad illud alludit, quod apud Homerum fingitur Odyss. 9. ubi Ulysses navi aufugiens, Polyphemum clamando atque indicando quinam ipse verè esset, qui se priùs *nemimem* dixerat, in sese irritat. Quare, ingentis saxi jactu, penè & ipse & tota navis ab eodem Polyphemo oppressa est.

186. *Oblitus*] Hinc maximus Achæmenides in suos illustratur affectus.

189. *Prætentat*] Cæcorum more, aut eorum qui per tenebras ambulant.

198. *Luridus*] Qui luridos atque livore pallentes efficit.

Vis-

Viſceraque, & carnes, obliſiſque oſſa medullis,
Semianimeſque artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invaſit. Stabam ſine ſanguine mœſtus;
Mandentemque videns, ejectantemque cruentas
Ore dapes, & fruſta mero glomerata vomentem:
Talia fingebam miſero mihi fata parari.
Perque dies multos latitans: omnemque tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupiduſque moriri,
Glande famem pellens, & miſtâ frondibus herbâ,
Solus, inops, exſpes, leto pœnæque relictus,
Haud procul aſpexi longo poſt tempore navim:
Oravique fugam geſtu, ad littuſque cucurri;
Et movi, Graiumque ratis Trojana recepit.
Tu quoque pande tuos, comitum gratiſſime, caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum credita ponto eſt.
Æolon ille refert Tuſco regnare profundo;
Æolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo, memorabile munus,
Dulichium ſumſiſſe ducem: flatuque ſecundo
Lucubus îſſe novem, & terram aſpexiſſe petitam:
Proxima poſt nonam cùm ſeſe Aurora moveret,
Invidiâ ſocios prædæque cupidine ductos,
Eſſe ratos aurum, demſiſſe ligamina ventis:
Cum quibus ille retro, per quas modò venerat undas,
Æoliique ratem portus reperîſſe tyranni.
Inde Lami veterem Læſtrygonis, inquit, in urbem

profundebat in ventris voraginem præcordia, & carnes, & oſſa, expreſſis medullis & membra ſemiviva. Horror me corripuit. Triſtis eram atque exſanguis, aſpiciens manducantem, & ejicientem rictu eſcas ſanguinolentas, & vomentem partes vino immiſtas: credebam ejuſmodi ſortem manere me infelicem. Atque latitans per multos dies, & tremens ad omnem motum, pavens & optans mori, fugans famem glandibus, & gramine miſto foliis, ſolus, egenus, ſine ſpe, traditus morti & ſupplicio, poſt longum tempus non longè vidi navem, atque geſtu indicavi me cupidum eſſe diſcedendi, & excurri ad littus; commovi etiam nautas; *& navis Trojana recipit Græcum. Tu etiam, dilectiſſime ſociorum, expone tuam ſortem, & ducis, & agminis, quod tecum commiſſum eſt Pelago.*

Ille narrat quomodo Æolus Hippotæ filius, retinuerit ventos carcere, & imperium habuerit in Tuſcum mare; quos ventos *coactos in pelle Tauri dux Dulichius ab Æolo accepit, donum magnificum: atque progreſſum eſſe novem diebus vento propitio, & intuitum eſſe terram deſideratam, cùm Aurora decima ſeſe exhiberet, comites impulſos invidiâ, & deſiderio prædæ, putantes* utri eſſe incluſam *auram, diſſolviſſe ventos; cum quibus retroceſſiſſe per aquas,* per *quas modò venerat, atque navem relatam eſſe ad portus regis Æolii. Inde, ait, venimus in antiquam urbem Lami Læſtrygonis.*

NOTÆ.

211. *Ejectantem*] *Eructantem* Heinſ. Ita enim Virg. de hâc re, *ſaniem eructans*, &c.

215. *Moriri*] Secundum quartam conjugationem verbum inflexit, quod ſæpius ſecundum tertiam invenitur. *Moriri* inſuper pro *moriendi* poſitum, ſyntaxi Græcâ.

219. *Fugam*] Geſtu indicavit ſe miſerum ibi relictum atque in navem percupere recipi.

220. *Graium*] Ut hinc Æneæ, aut certè poëtæ humanitas ſit maximè conſpicua, qui hoſtem miſeriâ atque periculis liberat.

221. *Tu quoque*] O Macareu.

223. *Tuſco*] *In mare Tuſcum, ubi Æolias inſulas ſitas eſſe vidimus, imperium tenere.*

224. *Hippotaden*] Filium Jovis ex Aceſtâ quæ Hippotæ Trojani filia.

225. *Incluſos*] Æolo ea poteſtas data eſt, quòd certiſſimè ventorum tempora atque impetum cognoſceret, aliiſque indicaret.

226. *Dulichium ducem*] Ulyſſem, qui ita dictus eſt à Dulichio, ubi regnavit.

233. *Lami*] Neptuni filius, antiquiſſimus rex Læſtrygonum, qui fuerunt populi feritate famoſi, in ultimo Italiæ habitantes. Ad eos cùm veniſſet Ulyſſes, Antiphates regnabat, à quo nonnullis & navibus & ſociis fuit ſpoliatus. *Formiarum dicitur mœnia tenuiſſe latè Tyrannus,* in Campaniâ, ut ait Hor.

Venimus,

Antiphates imperium tenebat in illâ regione. Ego ſum miſſus ad hunc, duobus comitantibus, & vix ſervati ſumus ego & ſocius meus fugâ: tertius ex nobis madefecit rictus impios Læſtrygonis Antiphatæ ſuo ſanguine. Antiphates perſequitur fugientes, & convocat multitudinem Læſtrygonum. *Conveniunt & ſine intermiſſione jactant lapides & arbores: atque obruunt viros, obruunt naves. Una tamen elapſa eſt, quæ ferebat nos atque ipſum Ulyſſem. Parte comitum amiſſâ, indignantes & multa conqueſti devenimus ad illas terras, quas vides hinc procul: aſpice, hinc tibi eſt procul cernenda inſula à me conſpecta. Tuque, ô æquiſſimè Trojanorum, fili Deæ, (neque enim finito bello appellandus es hoſtis, ô Ænea) hortor, vita littora Circes. Nos etiam nave vinctâ in littora Circæa, non obliti Antiphatæ, & Cyclopis valde crudelis, noluimus ire, atque intrare domos incognitas. Delecti fuimus ſorte. Sors miſit me atque fidelem Politen, & unà Eurylochum, & Elpenorum nimis ebrioſum, cum octodecim ſodaliſus ad urbem Circæam. Ad quam ſtatim atque perveninus, & ſtetimus ad limen domûs, mille lupi, atque urſæ & leænæ miſtæ lupis incuſſerunt timorem occurſu ſuo: ſed nulla metuenda, nullaque erat inapactura plagam noſtro corpori. Quinetiam agitaverunt adulantes caudas per aërem, atque adblandientes proſequuntur noſtra veſtigia, donec miniſtræ* nos *excipiunt, & deducunt ad dominam per aulas marmoreis tegmentis circumſtratas. Illa ſedet in pulchro ſeceſſu ſuper ſolio conſpicuo; & tecta pallâ ſplendenti, circumvelatur inſuper veſte auratâ.*

Venimus. Antiphates terrâ regnabat in illâ.
Miſſus ad hunc ego ſum, numero comitante duorum:
Vixque fugâ quæſita ſalus comitique, mihique.
Tertius è nobis Læſtrygonis impia tinxit
Ora cruore ſuo: fugientibus inſtat & agmen
Concitat Antiphates. Coëunt, & ſaxa trabeſque
Continuant; merguntque viros, merguntque carinas:
Una tamen, quæ nos, ipſumque vehebat Ulyſſen,
Effugit. Amiſſâ ſociorum parte, dolentes,
Multaque conqueſti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis. Procul hinc tibi (cerne) videnda eſt
Inſula, viſa mihi. Tuque, ô juſtiſſime Troûm,
Nate Deâ (neque enim finito Marte vocandus
Hoſtis es, Ænea) moneo, fuge littora Circes.
Nos quoque Circæo religatâ in littore pinu
Antiphatæ memores, immanſuetique Cyclopis,
Ire negabamus: & tecta ignota ſubire.
Sorte ſumus lecti. Sors me, fidumque Politen,
Eurylochumque ſimul, nimiique Elpenora vini,
Biſque novem ſocios Circæa ad mœnia miſit.
Quæ ſimul attigimus, ſtetimuſque in limine tecti;
Mille lupi, miſtæque lupis urſæque, leæque
Occurſu fecêre metum: ſed nulla timenda,
Nullaque erat noſtro factura in corpore vulnus.
Quinetiam blandas movêre per aëra caudas,
Noſtraque adulantes comitant veſtigia: donec
Excipiunt famulæ, perque atria marmore tecta
Ad dominam ducunt. Pulchro ſedit illa receſſu,
Solenni ſolio; pallamque induta nitentem,
Inſuper aurato circumvelatur amictu,

NOTÆ.

233. *In urbem venimus*] Quæ poſtea *Formiæ* dictæ ſunt, Δάμυ εἰπὼ πτολίεθρον. Homer.

234. *Antiphates*] Crudeliſſimus fuit Anthropophagus ex Lami poſteris.

244. *Quas*] *Circæum* promontorium digito oſtendebat Macareus olim inſulam, nunc continenti junctum, ut patet ex Virgil. Æn. 7. Situm eſt autem in Latii extremâ orâ, ortum verſus: atque ibi urbs fuit *Circæa*, à Circe ſic dicta.

Ibid. *Procul videnda*] Neque enim tutum eſt accedere propiùs.

252. *Nimiique*] Al. *nimiùmque*. Nîl mutat. Sic Horat. *Multi Damalis meri*. Idem tamen dixit *nimium mero Hylæum*. lib. 2. Ode 12.

253. *Biſque*] Homerus viginti duos præter Eurylochum memorat, Odyſſ. K. 208.

Nereïdes, Nymphæque simul, quæ vellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila sequentia ducunt,
Gramina disponunt; sparsosque sine ordine flores
Secernunt calathis, variasque coloribus herbas.
Ipsa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipsa, quid usus
Quoque sit in folio, quæ sit concordia mistis,
Novit: & advertens pensas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dictâ acceptâque salute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia votis.
Nec mora; misceri tosti jubet hordea grani,
Mellaque, vimque meri, cum lacte coagula passo;
Quique sub hâc lateant furtim dulcedine, succos
Adjicit. Accipimus sacrâ data pocula dextrâ.
Quæ simul arenti sitientes hausimus ore,
Et tetigit summos virgâ Dea dira capillos;
(Et pudet, & referam) setis horrescere cœpi,
Nec jam posse loqui; pro verbis edere raucum
Murmur; & in terram toto procumbere vultu:
Ossque meum sensi pando occallescere rostro:
Colla tumere toris: & quâ modò pocula parte
Sumta mihi fuerant, illâ vestigia feci.
Cumque eadem passis (tantùm medicamina possunt)
Claudor harâ: solumque suis caruisse figurâ
Vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
Quæ nisi vitâsset, pecoris pars una maneret
Nunc quoque setigeri. Nec tantæ cladis ab illo
Certior ad Circen ultor venisset Ulysses.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album,
Moly vocant Superi. Nigrâ radice tenetur.
Tutus eo, monitisque simul cœlestibus intrat
Ille domum Circes: & ad insidiosa vocatus

Nereïdes mista puellis, quæ nullas trahunt lanas agitatis digitis, neque ducunt fila sequacia, herbas in ordinem ponunt, atque discernunt in quasillos flores confuse positos, atque gramina distincta coloribus. Ipsa etiam in simili opere se exercet: ipsa etiam scit, quæ sit virtus cujusque herbæ, quæ sit vis conjunctarum; atque sedula discutit gramina ponderata. Postquam illa nos intuita est, salute oblatâ atque reddità exhilaravit faciem, & nobis ad omnia pro votis nostris benignè respondet. Atque omissâ cunctatione, imperat misceri grana hordei tosti, & mella, & copiam vini, cum lacte coagulato: & admiscet succos, qui clam sint sub hâc dulcedine. Sumimus pocula exhibita manu execrabili. Quæ statim atque siti compulsi bibimus ore sicco, & Dea crudelis attigit extremos capillos baculo; (Pudet me, sed tamen narrabo) cœpi aper fieri & setosus, neque jam posse verba facere: loco vocum proferre raucum murmur; & dilabi in solum totâ facie: atque sensi meum os mutari in callum curvi rostri; colla exstantibus carnibus tumida fieri; & quâ parte pocula à me accepta fuerant, illâ signavi vestigia. Et (tantùm vaet medicinæ) cum sociis concludor suili stabulo: atque advertimus unicum Eurylochum in porcum non fuisse mutatum: unicus vitavit exhibita pocula. Quæ nisi effugisset, esset nunc etiam eorum unus, qui mutaverant in pecudes setifieras: Neque Ulysses certior factus tanti exitii ab illo ultus esset Circen. Cyllenius pacis conciliator illi dederat florem candidum: Dii appellant Moly. Alitur radice atrâ. Ille ductus eo, atque simul documentis cœlestibus subit domum Circes: atque illectus ad dolosa

NOTÆ.

270. *Pensas*] Nam Pharmaca, nisi ponderentur, rectè componi non possunt.

272. *Diffudit*] Opponitur τὸ *corrugare*.

283. *Parte*] *Manus, quibus modò pocula sumpsi, in crurâ anteriora versa.*

291. *Cyllenius*] *Mercurius* est, *à Cyllene Arcadiæ* monte, ubi educatus erat; qui *Moly* reperisse dicitur Homero.

291. *Florem*] Ῥίζῃ μὲν μῶλυ κέκλετο, γάλακτι δὲ μέλαν ἄνθος, Μῶλυ δὲ μιν καλέουσι θεοί. Homer. Odyss. 10. v. 304. Scribunt quidam hanc herbam à Mercurio Ulyssi datam, tanquam amuletum adversus veneficia præsentissimum. Alia φύσιν, alia σωφρόνησιν interpretantur.

pocula, reppulit illam *nitentem tangere comam bacillo, & prohibuit trementem evaginato gladio. Inde fides* inita est, *& dextræ junctæ; atque admissus in lectum petit in præmium connubii,* ut restituat *corpora comitum* pristinæ figuræ.

VI. *Irrigamur succis melioribus graminis innoxii: atque nobis percutitur caput ictu virgæ conversæ; & voces contrariæ vocibus prolatis proferuntur. Quò magis illa cantat, eò magis tollimur sublati ex terrâ, & setæ decidunt, & fissura deserit pedes bifidos. Humeri redduntur, brachia submittuntur lacertis.* Nos *lachrymantes amplectimur illum lachrymantem, atque manemus fusi in collo ducis; neque protulimus ullas voces priores, quàm significantes nos* fore *memores* tanti beneficii. *Ibi mansimus per annum: & cùm tam diu adfuerim, vidi plurima, accepi plurima auribus.* Audivi *hoc etiam cum plurimis, quod una ex quatuor ancillis instituti, ad ejusmodi sacra mihi clam narravit: namque, dum Circe sola est cum meo duce, illa mihi monstrat statuam juvenis sculptam ex candido marmore, ferentem picum in vertice collocatam in sacello, atque ornatam multis sertis. Cum exquirerem, & nôsse cuperem, quîsnam* is *esset, et quamobrem coleretur in templo sacro, quare gereret hanc volucrem, Audi, inquit, Macareu; atque hinc cognosce, quæ sit potestas meæ dominæ. Tu attentum præbe animum* meis *sermonibus.*

VII. *Picus filius Saturni rex fuit terris Italis, cupidus equorum generosorum. Pulchritudo erat viro, qualem vides. Potes ferè spectare pulchritudinem, atque laudare veram* Pici formam ab ea quæ *à simulachro facto* exhibetur. *Animus similis erat pulchritudini; neque adhuc poterat per aetatem vidisse quater certamen quinquennale in Græcâ Elide.*

Pocula, conantem virgâ mulcere capillos
Reppulit; & stricto pavidam deterruit ense.
Inde fides, dextræque datæ: thalamoque receptus
Conjugii dotem sociorum corpora poscit.
VI. Spargimur innocuæ succis melioribus herbæ;
Percutimurque caput conversæ verbere virgæ:
Verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
Quò magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur: setæque cadunt, bifidosque relinquit
Rima pedes. Redeunt humeri: subjecta lacertis
Brachia sunt. Flentem flentes amplectimur illum,
Hæremusque ducis collo: nec verba locuti
Ulla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multaque præsens
Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
Hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
Quatuor è famulis, ad talia sacra paratis.
Cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
Illa mihi niveo factum de marmore signum
Ostendit juvenile, gerens in vertice picum,
Ædе sacrâ positum, multisque insigne coronis.
Quis foret, & quare sacrâ coleretur in ædе,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti.
Accipe, ait, Macareu: dominæque potentia quæ sit,
Hinc quoque disce, meæ. Tu dictis adjice mentem.
VII. Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
Forma viro, quàm cernis, erat. Licet ipse decorem
Aspicias, fictâque probes ab imagine veram.
Par animus formæ. Nec adhuc spectâsse per annos
Quinquennem poterat Graiâ quatèr Elide pugnam.

NOTÆ.

311. *Quatuor è famulis*] Ancillas quidam exponunt quatuor anni tempestates, alii elementa quatuor: ipsam Circen interpretantur mixtionem, & alterationem diversarum rerum, unde generentur omnia, beneficio Solis, cujus filia fuit Circe.

322. *Quam*] *Statuam et signum Pici ostendit.*

324. *Nec adhuc*] Nondum natum fuisse dicit 20 annos.

325. *Elide*] Quæ regio est Peloponnesi, in quâ Pisa seu Olympia ad Alpheum fluvium, ubi ludi Olympici quinto quoque anno celebrati sunt.

Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus: illum fontana petebant
Numina Naïades, quas Albula, quaſque Numici,
Quaſque Anienis aquæ, curſuque breviſſimus Almo,
Narq; tulit præceps, & amœnæ Farfarus umbræ; 330
Quæque colunt Scythicæ regnum nemorale Dianæ,
Finitimoſque latus. Spretis tamen omnibus unam
Ille fovet Nymphen, quam quondam in colle Palatî
Dicitur Iönio peperiſſe Venilia Jano.
Hæc, ubi nubilibus primùm maturuit annis, 335
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt,
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendî;
Unde Canens dicta eſt. Silvas & ſaxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari.
Quæ ſuo, volucreſque vagas retinere ſolebat: 340
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixuras apros: tergumque premebat
Acris equi; lævâque haſtilia bina ferebat,
Phœniceam fulvo chlamydem contractus ab auro. 345

ille formæ ſuæ venuſtate in amorem allexit Dryadas natas in collibus Latinis: Naïades Deæ aquaticæ, quas Tibris, & quas aquæ Numici, et quas aquæ *Anienis, et Almo breviſſimus curſu, et Nar celer habuit, et Farfarus præbens gratam umbram, et quæ frequentant regnum nemorale Dianæ Scythicæ, et ſtagna proxima, illum cupiebant. Ille tamen, contemptis cæteris, amat unam Nymphàm, quam Venilia dicitur peperiſſe olim Jano Iönio in monte Palatino. Poſtquàm hæc præſtans quidem formâ, ſed præſtantior peritiâ cantandi; ex quo vocata eſt Canens; primùm pervenit ad ætatem nubilem, data eſt Pico Laurenti qui omnibus erat præclarus. Conſueverat attrahere arbores et lapides, & delinire feras, et ſiſtere ſuo cantu longos fluvios, & corripere aves fugaces. Quæ dum modulatur verſus voce muliebri, Picus prodierat domo in campos Laurentes percuſſurus apros ibi verſatos; atque equo inſidebat generoſo, & gerebat ſiniſtræ duo ſpicula, collectam habens chlamyden purpuream fibulâ aureâ.*

NOTÆ.

326. *Dryadas*] Nymphas dicit, quæ in *ſilvis vivere* credebantur, Pici amore fuiſſe correptas.

328. *Albula*] Tiberis eſt, qui priùs ab aquæ *albore* eo nomine appellatus.

Ib. *Numici*] Fluvius eſt Laurentis agri, in quo Æneam merſum fuiſſe ferunt.

329. *Anienis*] *Anio* fluvius eſt Latii non longè ab urbe in Tiberim defluens.

Ib. *Almo*] Fluvius haud longè ab urbe Româ diſtans, qui in Tiberim non longè à fonte habuit; unde à Noſtro *curſu breviſſimus* dicitur.

330. *Nar*] Umbriæ hic eſt fluvius, in Tiberim quoquè labens.

Ib. *Farfarus*] Sabinorum eſt fluvius, qui per valles ſtagnans ripas habet plurimis arboribus conſitas, à quibus amænæ diffunduntur umbræ.

331. *Scythicæ*] In *Cherſoneſo Tauricâ* ſanguine exterorum, qui illìc appellabant, colebatur Diana; quæ ab Oreſte, ut quibuſdam placet, *Atriciam* Latii oppidum oraculi juſſu condita, tantâ ibi non cultu fuit immanitate,

Ib. *Regnum nemorale*] Sacerdotium Dianæ Aricinæ vocabatur Regnum, & ſacerdos ipſe Rex, quem Suet. in Calig. *nimorenſem regem* vocat.

333. *Palatî*] *Palatium mons* fuit unus ex ſeptem Romæ maximè conſpicuis, ubi Auguſtus Apollini ædem porticibus & bibliothecam celeberrimam extruxit.

334. *Iönio*] *Janus*, qui antiquiſſimus ideo *Ionius* dicitur, quòd Perrhœbus eſſet, atque adeò *Iönio* mari vicinus, illud ſuperandum habuerit, cùm in Italiam venit.

Ib. *Venilia*] *Soror* una dicitur *Amatæ Latini uxoris*, & *mater Turni* à Virgilio; quæ quomodo *Jani uxor* eſſe potuerit, non video.

336. *Laurenti*] Qui *Laurento Latii oppido* ab ipſo condito, non procul à Lavinio imperabat.

345. *Contractus*] Illud eſt, quod Maro ita expreſſit, Æneid. 9.

——*Lato quam circum amplectitur auro*
Balteus, & tereti ſubnectit fibula gemmâ.

Venerat

Venerat in ſilvas & filia Solis eaſdem :
Utque novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta ſuo Circæa reliquerat arva.
Quæ ſimul ac juvenem virgultis abdita vidit ;
Obſtupuit. Cecidêre ſinu, quas legerat herbæ:
Flammaque per totas viſa eſt errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æſtu :
Quid cuperet, faſſura fuit. Ne poſſet adire,
Curſus equi fecit, circumfuſuſque ſatelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modò me novi ; ſi non evanuit omnis
Herbarum virtus, & me mea carmina fallunt.
Dixit : & effigiem nullo cum corpore falſi
Finxit apri : præterque oculos tranſcurrere regis
Juſſit, & in denſum trabibus nemus ire videri ;
Plurima quà ſilva eſt, & equo loca pervia non ſunt.
Haud mora ; continuò prædæ petit inſcius umbram
Picus, equique celer fumantia terga relinquit.
Spemque ſequens vanam, ſilvâ pedes errat in altâ.
Concipit illa preces, & verba venefica dicit ;
Ignotoſque Deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tum quoque cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus ; cæciſque vagantur
Limitibus comites ; & abeſt cuſtodia regi.
Nacta locum, tempuſque, Per ô tua limina, dixit,
Quæ me aceperunt, perq; hanc, pulcherrime, formam,
Quæ facit ut ſupplex tibi ſim Dea, conſule noſtris
Ignibus ; & ſocerum, qui pervidet omnia, Solem

Filia Solis venerat etiam in eadem nemora ; atque ut carperet raras quaſdam *herbas in fertilibus montibus deſeruerat montem Circæum appellatum ſuo nomine. Quæ abſcondita frondibus ſtatim atque aſpexit juvenem, hæſit attonita : gramina, quæ carpſerat, exciderunt ſinu, & ignis viſus eſt currere per totas medullas. Poſtquam primùm reſipuit, & vindicavit ſe à potenti flammâ, voluit agnoſcere, quid optaret. Impetus equi, & miniſtri circumfuſi cauſſæ fuerunt, ne poſſet accedere. Non tamen elaberis,* inquit, *quanquam ventis auferreris, ſi ſaltem mihi perſpecta ſum, ſi omnis potentia graminum non effluxit, ſi mea carmina* non *me decipiunt. Dixit: & formavit ſpeciem ficti apri ſine omni corpore : atque imperavit tranſcurrere præter oculos regis, & videri ſubire ſilvam ſpiſſam arboribus, quà ea eſt maximè opaca, & quà loca ſunt impervia equo. Sine cunctatione, Picus neſcius confeſtim perſequitur umbram prædæ : atque properè deſerit dorſum fumans equi ; & ſequens ſpem inanem vagatur pedes in excelſâ ſilvâ. Illa concipit preces, & profert incantamenta, & veneratur Deos ignotos obſcuro carmine, quo et conſuevit obſcurare faciem Lunæ ſplendidæ, atque inducere nubila bibula capiti paterno. Tum etiam aër cogitur carmine cantato, et tellus emittit vapores : atque comites errant per obſcuras vias, et rex caret ſatellitibus.* Circe *nacta locum et tempus, ô,* inquit, *per tuos oculos, qui corripuerunt meos, & per hanc ſpeciem, formoſiſſime, quæ cauſſa eſt, ut* Ego, licèt, *Dea* ſim, *te precor, fave noſtro amori, atque ſume tibi pro ſocero Solem, qui perſpicit omnia ;*

NOTÆ.

346. *Filia*] *Circe* ſcilicet.

354. *Circumfuſus*] Non modò celerrimus equus Picum à Circes oculos abſtulerat ; verùm ut maximè conſtitiſſet, facilè non erat coram comitum latera ſtipantium agmine, de amore illum compellare.

362. *Umbram*] *Aprum Circes veneficiis ſimulatum.*

366. *Ignoto*] *Non vulgo intellecto ; magico.*

368. *Patrio*] *Soli.* Fabulam autem videtur exponere ipſa poëta.

369. *Denſatur*] *In nubem cogitur aër,* ut inquit Virgilius.

373. *Mea*] *Ipſi tui oculi per meos oculos ad intima delapſi precordia, meis medullis acerrimum commovent incendium,* inquit Apuleius Metamorph. lib. 10.

Accipe

Accipe: nec durus Titanida despice Circen.
Dixerat. Ille ferox ipsamque, precesque repellit;
Et, quæcunque es, ait, non sum tuus: altera captum
Me tenet; & teneat per longum comprecor ævum:
Nec Venere externâ socialia fœdera lædam;
Dum mihi Janigenam servabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania frustrà,
Non impunè feres, neque enim reddere Canenti:
Læsaque quid faciat, quid amans, quid fœmina, discès
Rebus, ait: sed amans, & læsa, & fœmina Circe.
Tum bis ad occasum; bis se convertit ad ortum:
Ter juvenem baculo tetigit: tria carmina dixit.
Ille fugit, sese solito velociùs ipse
Currere miratus, pennas in corpore vidit:
Seque novam subitò Latiis accedere silvis
Indignatus avem, duro fera robora rostro
Figit; & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxêre colorem.
Fibula quod fuerat, vestemque momorderat aurum,
Pluma fit: & fulvo cervix præcingitur auro:
Nec quicquam antiqui Pico, nisi nomina, restat.

VIII. Interea comites clamato sæpe per agros
Nequicquam Pico, nullâque in parte reperto,
Inveniunt Circen (nam jam tenuaverat auras,
Passaque erat nebulas ventis ac sole resolvi)
Criminibusque premunt veris, regemque reposcunt,
Vimque ferunt; sævisque parant incessere telis.
Illa nocens spargit virus, succosque veneni:
Et Noctem, Noctisque Deos Ereboque, Chaoque
Convocat, & magicis Hecaten ululatibus orat.
Exsiluêre loco (dictu mirabile!) silvæ:

neque immitis sperne Circen Titanida. Dixerat: ille sævus rejicit & ipsam & preces; atque, inquit, Quæcunque es, non sum tuus: alia tenet me captum, & oro ut illa teneat me per longum tempus; neque violabo jura connubialia Venere peregrinâ, quamdiu fata mihi indulgebunt Canentem Jani filiam. Titania, precibus sæpius iteratis frustrà; Non inultus discedes, inquit; neque verò reverteris ad Canentem: & scies experientiâ quid, quæ offensa est, præstare possis, quid amans, quid fœmina: atque Circe & offensa, & amans, & fœmina. Tum bis se convertit ad occasum, bis se contorquet ad ortum; ter tetigit juvenem virgâ, protulit tria carmina. Ille fugit, ipse miratus sese ferri celeriùs solito, advertit pennas in corpore: atque ægrè ferens se repentè accedere novam volucrem silvis Latinis percutit duras arbores sævo rostro, atque infensus impingit plagas oblongis ramis. Pennæ ceperunt colorem coccineum chlamydis: aurum quod fuerat uncinulus, atque conjunxerat amictus, fit pluma; & collum circumdatur flavo auro: nec quicquam supereſt antiqui Pico, præter nomen.

VIII. *Interea comites, Pico sæpe frustrà vocato per campos, neque ullibi invento, incidunt in Circen (jam enim tenuaverat aërem, atque passa erat nubila dispergi ventis ac sole) atque coarguunt veris accusationibus, & repetunt regem, vimque intentant, & volunt irruere* in eam *feris hastilibus. Illa spargit pernicioſum virus & succus venenatos, & congregat caliginem, & Deos Caliginis & Erebi & Chaos, atque precatur Hecaten magicis ululatibus, Silvæ (mirabile dictu) loco motæ sunt:*

NOTÆ.

376. *Titanidu*] *Titanis sive Solis filiam.*

384. *Discès rebus*] Re ipsâ cognoscès.

385. *Circe*] Non sine lepore atque maximâ emphasi ultimò nominata est *Circe.*

387. *Ter juvenem*] Religionis summæ Pythagoricus hic numerus, & masculæ virtutis, & Deorum superûm, propter trinam regulam divinæ rationis.

391. *Rostro*] Felium enim more in subrectum ascendit, percussisque corticis sono pabulum subesse intelligit *A Woodpecker.*

399. *Tenuaverat*] Coactus nubes & densatum aërem solverat.

404. *Erebo*] Quæ profundissima est inferorum sedes; ubi etiam Erebus Deus, ex Chao & Caligine procreatus.

Ibid. *Chao*] Quod omnium rerum confusa moles, ex quâ omnia derivata: vel etiam Deorum omnium antiquissimus, ex quo cæteri propagati.

405. *Hecaten*] Dianam dicit, quæ veneficiis atque incantamentis præfuit.

& terra ingemuit, & arbores proximæ palluerunt; & gramina humida facta ſunt ſparſa guttis cruentis: & ſaxa viſa proferre raucos mugitus; & canes latrare; & terra exudare nigris anguibus, & exiles umbræ mortuorum volitare. Vulgus attonitum prodigiis tremit. Illa tetigit vultus attonitos trementium baculo incantato: ex cujus contactu prodigia diverſarum ferarum invadunt juvenes. Nulli ſua forma ſupererat.

Ingemuitque ſolum, vicinaque palluit arbos;
Sparſaque ſanguineis maduerunt pabula guttis;
Et lapides viſi mugitus edere raucos;
Et latrare canes; & humus ſerpentibus atris
Squallere, & tenues animæ volitare ſilentûm.
Attonitum monſtris vulgus pavet. Illa paventûm
Ora venenatâ tetigit mirantia virgâ.
Cujus ab attactu variarum monſtra ferarum
In juvenes veniunt. Nulli ſua manſit imago.

IX. *Sol occidens tetigerat littora Tarteſſia, & maritus nequicquam erat exſpectatus oculis atque mente Canentis. Miniſtri unà cum plebe diſcurrunt per omnes ſilvas, atque ferunt lucernas obvias. Neque ſatìs eſt Nymphæ ejulare, & diſcerpere comam & ſeſe plangere; quanquam facit hæc omnia: exſiliit, atque amens vagatur per campos Latinos. Sex noctes, & totidem dies ſolis revertentis conſpexerunt illam, expertem ſomni & alimenti, errantem per cacumina* montium *& per valles, quâ fortuna ferebat. Tibris noviſſimus vidit illam exhauſtam mœrore & itinere, atque demittentem artus in ripâ frigidâ. Ibi lugens etiam ipſos mœrores non ſine modulatione exprimens, proferebat voces ſono exiguo cum fletibus, ut aliquando cygnus jam moriturus modulatur cantus ante funera. Denique habens medullas extenuatas fletibus defecit; & paulatim disjecta eſt in ſubtilem aërem. Fama tamen manſit loco, quem antiquæ Muſæ appellârunt Canentem, ut par fuit, de nomine Nymphæ.*

IX. Preſſerat occiduus Tarteſſia littora Phœbus:
Et fruſtrà conjux oculis, animoque Canentis
Exſpectatus erat. Famuli, populuſque per omnes
Diſcurrunt ſilvas, atque obvia lumina portant.
Nec ſatìs eſt Nymphæ flere, & lacerare capillos,
Et dare plangorem; facit hæc tamen omnia: ſeſe
Proripit, ac Latios errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt, inopem ſomnique, cibique,
Per juga, per valles, quà fors ducebat, euntem.
Ultimus aſpexit feſſam luctuque, viâque
Tibris, & in gelidâ ponentem corpora ripâ.
Illìc cum lachrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat; ut olim
Carmina jam moriens canit exequialia cygnus.
Luctibus extremùm tenues liquefacta medullas
Tabuit: inque leves paulatim evanuit auras.
Fama tamen ſignata loco eſt; quem ritè Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixêre Camœnæ.

NOTÆ.

411. *Tenues*] Umbras dicit ſine corpore.

Ib. *Silentûm*] *Silentes* pro *umbris*, paſſim apud poëtas: ſic Æacus *jura ſilentibus reddere* dicitur, Met. 13.

412. *Vulgus*] De Pici comitibus ſermo eſt.

413. *Tetigit*] Neque hodiernæ veneficæ, niſi ſingulatim aut peculiari quodam modò ſingulis attributo, veneno nocere videntur.

416. *Tarteſſia*] *Occidentalia: Terteſſus* enim, quam Mela aliique *Cartheiam* vocant, eſt oppidum Hiſpaniæ Bœoticæ inter Calpen, & Belonem. Secundum verò vulgarem opinionem à littore Heſperio proſpicientibus ſol in oceano, tanquam in plano, occidere videtur.

419. *Obvia*] *Pico*, ſi fortè reperire poſſent.

430. *Canit*] Mirùm eſt, quòd non poëtæ modò, ſed oratores, philoſophi inſuper hanc eandem fabulam de cygni ferali cantu inculcaverint, qui non aliam quam raucam vocem ſolitus eſt prodere.

432. *Evanuit*] Aptiſſimâ certè metamorphoſi, ſiquidem *Vocis* ea ſit natura, ut poſt breve aliquod temporis ſpatium *tenues vaniſcat in auras.*

Talia

Talia multa mihi longum narrata per annum,
Viſaque ſunt: reſides & deſuetudine tardi
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela jubemur.
Ancipiteſque vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor; nactuſque hoc littus adhæſi.
X. Finiêrat Macareus: urnâque Æneïa nutrix
Condita marmoreâ; tumulo breve carmen habebat:
Hic me Caieten notæ pietatis alumnus
Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboſo religatus ab aggere funis:
Et procul inſidias, infamatæque relinquunt
Tecta Deæ; lucoſque petunt, ubi nubilus umbrâ
In mare cum flavâ prorumpit Tibris arenâ,
Faunigenæque domo potitur natâque Latini;
Non ſine Marte tamen. Bellum cum gente feroci
Suſcipitur; pactâque furit pro conjuge Turnus.
Concurrit Latio Tyrrhenia tota: diuque
Ardua ſollicitis victoria quæritur armis.
Auget uterque ſuas externo robore vires:
Et multi Rutulos, multi Trojana tuentur
Caſtra. Neque Æneas Evandri ad limina fruſtrà,
At Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem

Multa ejuſmodi mihi relata atque viſa per longum annum: ſegnes atque ignavi deſuetudine denuo jubemur inire mare, atque pandere carbaſa. Titania admonuerat de itinere dubio atque de ejus longitudine, & ſupereſſe diſcrimina aſperi maris. Agnoſco me expaviſſe, atque nactus has oras hîc manſi.

X. *Abſolverat Macareus: & Æneæ nutrix compoſita in urnâ marmoreâ habebat brevem titulam ſepulchro* inſcriptum: *Alumnus celebris pietate hîc cremavit igne, quo debuit, me Cajetam ſervatam ab* igne *Græco. Vincula nexa expediuntur ab aggere gramineo, atque longè deſerunt inſidias & domum Deæ famoſæ, & accedunt ad lucos, ubi Tibris, opacus arborum umbris, defluit in mare cum fulvâ glareâ. Atque Æneas potitur domo & filiâ Latini, qui Fauni* ſine erat, *non tamen ſine bello. Bellum geritur cum natione ſævâ; & Turnus ſævit pro ſponſâ promiſſâ. Tota Tuſcia congreditur cum Latio, & victoria difficilis diu quæritur bello anxio. Uterque auget ſuas opes viribus peregrinis; & multi ſtant à partibus Rutulorum, multi à partibus Trojanorum. Neque Æneas acceſſerat iucaſſum ad ædes Evandri, at Venulus* fruſtrà venerat *ad ingentem urbem profugi Diomedis.*

NOTÆ.

435. *Longum*] Quo apud Circen Macareus, una cum Ulyſſe atque ſociis commoratus erat.

438. *Ancipites*] *Multis periculis obſitas.*

Ib. *Titania*] *Circe* eſt.

441. *Æneïa*] *Cajeta*; quæ ibi ſepulta portui & urbi nomen ſuum dedit, quod hodieque permanet.

444. *Argolico igne*] Quo à Græcis incenſum fuit Ilium. *Quo debuit*] Funebri.

445. *Funis*] Quo Æneæ naves alligatæ erant.

449. *Faunigenæ*] Latini, qui Fauno & Maricâ genitus eſt.

Ib. *Natâ*] *Laviniâ.*

450. *Marte*] Namque graviſſimum bellum adverſus Turnum & Rutulos, gentem ferocem, geſſit.

451. *Pactâ*] Lavinia eſt, quam mater Amata, (ut eſt fœminarum pervicacia) Turno, invitis Fauni oraculis, quæ illum externo marito addicebant, Latino inſuper marito reluctante promiſerat.

452. *Tyrrhenia*] Quæ Trojanis favit adverſus Turnum; ut Virgil.

453. *Ardua*] Siquidem Diî ipſi ſæpius de ea contenderint. Junone Turno, Venere ſuo præſertim favente Æneæ.

455. *Rutulos*] Latii fuerunt populi Turno ſubditi.

Ib. *Multi*] Recenſentur omnes à Marone Æn. 7. à v. 794.

456. *Evandri*] Rex fuit Arcadiæ, qui cùm patrem imprudens occidiſſet, atque regno pulſus eſſet, Carmentæ matris fatidicæ hortatu in Italiam venit, atque victis Aboriginibus ea loca tenuit, ubi poſtea Roma condita fuit. Is Æneam conſiliis, atque copiis auxiliaribus juvit.

457. *Venulus*] Qui à Turno ad Diomedem miſſus orator, fruſtrà auxilium petivit.

Ib. *Diomedis*] Rex fuit Ætoliæ, idemque bello fortiſſimus, qui à bello Trojano reverſus, cùm adulteram ſibique inſidiantem Ægialen uxorem cognoviſſet, in Italiam profugit; ubi Dauni Apuliæ regis filiam cum parte regni ſuam fecit Argyripam inſuper condidit.

Ille quidem posuerat vastissimos muros sub Dauno Iapyge, & possidebat agros dotales. Sed postquam Venulus enarravit jussa Turni, & popposcit suppetias, heros Ætolius excusat se, quò minùs opem ferat: & ait se non cupere ut ad bellum mittat subditos sui soceri: neque habere viros ex numero suorum, quos armare possit. Neve credatis hæc esse ficta, tametsi mœror redintegretur crudeli admonitu, sustineam tamen referre. Postquam sublimis Troja deflagravit, & arces Iliacæ pabulo fuerunt igni Græco; & heros Narycius, virgine sublatâ, pœnam, quam ipse solus à virgine meruit, in omnes Græcos sparsit, nos Græci divellimur, & ablati ventis per infensa maria, ferimus fulmina, caliginem, nimbos, iram cœli & oceani, & in summam exitii Caphareum. Neve detineam vos memorans singulatim luctuosos eventus; Græcia tum potuit videri lugenda etiam Priamo. Favor tamen armigeræ Palladis sustulit ex undis me custoditum. Verùm rursus ab Argis patriis;

Venerat. Ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
Mœnia condiderat, dotaliaque arva tenebat.
Sed Venulus Turni postquam mandata peregit,
Auxiliumque petit; vires Ætolius heros
Excusat. Nec se soceri committere pugnæ
Velle sui populos, nec, quos è gente suorum
Armet, habere viros. Neve hæc commenta putetis,
(Admonitu quanquam luctus renoventur amaro)
Perpetiar memorare tamen. Postquam alta cremata est
Ilion, & Danaas paverunt Pergama flammas;
Naryciusque heros, à virgine, virgine raptâ,
Quam meruit solus pœnam, digessit in omnes;
Spargimur: & ventis inimica per æquora rapti,
Fulmina, noctem, imbres, iram cœlique, marisque
Perpetimur Danaï, cumulumque Capharea cladis.
Neve morer referens tristes ex ordine casus;
Græcia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
Me tamen armiferæ servatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit. Patriis sed rursus ab Argis

NOTÆ.

458. *Iapyge*] Apulo: ut 6 lib. Fast. Et *generum Oeniden, Apule Daune, tuum.* Confunduntur hæc nomina, Apulia, Calabria, Iapygia: quæ propriè continet Messapios, Peucetios, Daunios. *Cluver.* lib. 4. cap. 10.

459. *Dotalia*] In dotem uxoris à socero Dauno accepta.

461. *Ætolius*] *Diomedes*, quem antea in Ætoliâ imperium habuisse diximus.

466. *Postquam*] *Hîc incipit Diomedis oratio ad Venulum.* Vide similem in Virg. Æneid. 11. sub initio.

468. *Narycius*] Locrensis: fuit enim *Narynx*, quæ & *Narycium* & *Naryce* dicitur, urbs Locridis. De Ajace autem Oïlei hîc agitur, qui ob stupratam Cassandram regiam virginem in ipso Minervæ templo, non in se tantùm, sed in omnes Græcos numinis iram concitavit. Nam in patriam navigantes, & ipse, maximâ ortâ tempestate, fulmine percussus est, & alii per maria fuêre disjecti: Æneid. *Unius ob noxam & furias Ajacis Oïlei*, &c.

Ib. *Virgine*] *Minervâ*; quàm dicit Virgil. Græcos tempestate oppressisse; Æn. 1.

——*Pallasne exurere classem*
Argivum, &c.——

Ib. *Virgine*] *Cassandrâ.*

472. *Capharea*] Illud Eubœæ promontorium Virgilius hâc causâ *ultorem* dixit. Nauplius Palamedis filii mortem iniquo animo ferens, Minervæ suasu, Græcis tempestate laborantibus faces, quasi portûs signa, ex Caphareo extulit, quò cùm appellere niterentur, in cautes Euboïcas naufragi interiêrunt.

474. *Priamo*] Utcumque infensissimo hosti, siquidem à Græcis regno, liberis, vitâ denique spoliatus erat. Diomedes apud Virg. Æn. 11.

Vel Priamo miseranda manus ——

475. *Armiferæ*] *Nam & Dea belli.*

476. *Argis*] Argos enim Peloponnesi urbem Tydeus, Ætoliæ regno pulsus, ad Adrastum confugerat; ubi ex Deiphyle hujus filiâ Diomedem suscepit.

477. *Vulnere*] Nam in bello Trojano Diomedes cum Æneâ congressus, cùm ibi eum auxilio Veneris eripi viderit, in ipsam Deam sagittas conjecit. Quare irata Dea à Diomede uxoris Ægiales (Stheneli amoribus jam vacantis) animum sic abalienavit, ut illum ab excidio Trojano reversum accipere noluerit.

Pellor;

Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus: tantaſque per alta labores
Æquora ſuſtinui, tantos terreſtribus armis;
Ut mihi felices ſint illi ſæpe vocati,
Quos communis hyems, importuniſque Caphareus
Merſit aquis: vellemque horum pars una fuiſſem.
Ultima jam paſſi comites belloque, fretoque,
Deficiunt; finemque rogant erroris. At Agmon
Fervidus ingenio, tum verò & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod jam patientia veſtra recuſet
Ferre, viri? dixit. Quid habet Cytherea, quod ultra
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur,
Eſt in vota locus: ſors autem ubi peſſima rerum,
Sub pedibus timor eſt, ſecuraq; ſumma malorum:
Audiat ipſa, licèt; licèt, ut facit, oderit omnes
Sub Diomede viros; odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus invitam Venerem Pleuronius Agmon
Inſtimulat verbis; veteremque reſuſcitat iram.
Dicta placent paucis. Numeri majoris amici
Agmona corripimus: cui reſpondere paranti
Vox pariter, vociſque via eſt tenuata; comæque
In plumas abeunt: plumis nova colla teguntur,
Pectoraque, & tergum: majores brachia pennas
Accipiunt; cubitique leves ſinuantur in alas.
Magna pedum digitos pars occupat, oraque cornu
Indurata rigent; finemque in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas, & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas; & dum mirantur, eandem
Accipiunt faciem: numeruſque ex agmine major
Subvolat, & remos plauſis circumſonat alis.

rejicior; atque alma Venus recordans vulneris antiqui, à me illati, repoſcit pœnas: et paſſus ſum tantos labores per profunda maria, tantos armis terreſtribus, ut illi ſint ſæpe dicti beati à me, quos publica tempeſtas et Caphareus abſorbuit aquis perniciosis; optaremque ut *fuiſſem pars una eorum. Socii jam paſſi extrema bello et mari me volunt derelinquere, et orant finem itineris. At Agmon vehementi animo præditus, tum verò etiam ſævior factus ex malis: Quid reſtat, inquit, quod veſtra virtus jam non patiatur, viri? quid habet Cytherea, quod ampliùs cupere eam putaremus? nam dum graviora metuuntur, locus eſt precibus relictus; cùm verò peſſimus eſt rerum ſtatus, pavor protritus eſt, et ſumma malorum minimè ſunt timenda. Quanquam ipſa audiat; tametſi, ut facit, odio habeat omnes viros Diomede duce navigantes, nihilominus omnes contemnimus illius odium, et contrà magnum eſt nobis magna vis. Agmon Pleuronius talibus verbis provocat Venerem nolentem, et accendit antiquam illius iram.* Hæc *verba probantur à paucis. Plures amici arguimus Agmonem, cujus volentis reſpondere vox ſimul et meatus vocis tenuis & exiguus eſt: et capilli vertuntur in plumas, collum in novam* formam converſum *velatur plumis, cum pectore et dorſo: lacerti induunt majores pennas, et leves cubiti curvantur in alas: magna pars pedum à digitis fit occupata, et os cornu rigidum induratur, et deſinit in acuminatum* roſtrum. *Lycus, atque Idas, et Nycteus cum Rhetenore hunc mirantur; et dum ſtupent, aſſumunt eoſdem vultus; et potior numerus ex multitudine comitum evolat, et ſtrepit circum remos alis cum crepitu* quodam *motis.*

NOTÆ.

484. *Erroris*] Eo nomine etiam appellantur *itinera*, quæ per *incertum mare* ſuſcipiuntur: Ut *Æneæ errores* dicimus.

487. *Cytherea*] *Venus* Diomedi infenſa, à *Cytheris* ſic dicta, in quam inſulam illa primùm conchâ marinâ dicitur advecta.

490. *Sub pedibus timor eſt*] Nihil timetur.

Ib. *Secura*] *Fortuna miſerrima tuta eſt*, ut noſter, lib. 2. de Pont. Eleg. 2.

493. *Magno*] Hôc ſibi vult, *Veneris inſultibus, majorem ſuam cognoſci potentiam.*

494. *Pleuronius*] *Ex Pleurone Ætoliæ oppido oriundus.*

495. *Veterem*] *Ob vulnus ſibi à Diomede impactum.*

Si petis quænam sit facies avium repentinarum; non prorsus sanè eadem est cum formâ candidâ cygnorum, sed tamen ad eam quàm proximè accedit. Ægrè equidem, gener Dauni Iapygis servo hanc habitationem, et agros aridos cum minimâ parte meorum.

Si volucrum quæ sit subitarum forma requiris;
Ut non cygnorum, sic albis proxima cygnis.
Vix equidem has sedes, & Iapygis arida Dauni
Arva gener teneo minimâ cum parte meorum.

XI. Hactenus Oenides. Venulus deserit regna Calydonia, et sinus Peucetios, atque campos Messapios: in quibus cernit speluncas, multis arboribus opacas, et stillantes levibus aquis, quas Pan, qui dimidiâ parte caper est, nunc possidet; at Nymphæ olim possidebant. Pastor Appulus tremefecit illas fugaces ex illâ regione, atque primò movet repentino metu: mox postquam collegerunt animum, et spreverunt persequentem, agitaverunt choreas pedibus pro numerorum varietate motis. Pastor has culpat; atque illas *simulans saltu rustico adjecit probra insulsa turpibus verbis. Neque antè siluit, quàm arbor reduxit fauces. Facile est verò intelligere mores ex arbore*

XI. Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
Peucetiosque sinus, Messapiaque arva relinquit:
In quibus antra videt; quæ multâ nubila silvâ,
Et levibus stagnis manantia, semicaper Pan
Nunc tenet: at quodam tenuerunt tempore Nymphæ.
Appulus has illâ pastor regione fugatas
Terruit; & primò subitâ formidine movit:
Mox, ubi mens rediit, & contempsêre sequentem;
Ad numerum motis pedibus duxêre choreas.
Im[illegible]bat has pastor: saltuque imitatus agresti,
Addidit obscœnis convicia rustica dictis.
Nec priùs obticuit, quàm guttura condidit arbor.
Arbore enim succoque licet cognoscere mores.
Quippe notam linguæ baccis oleaster amoris
Exhibet. Asperitas verborum cessit in illas.

atque ejus fructu: *namque oleaster indicat probrum linguæ baccis austeris. Acerbitas dictorum transiit in illas.*

XII. Postquam legati inde reversi sunt, nunciantes arma sibi denegata, Rutuli gerunt bella parata sine illis copiis; et multum sanguinis funditur ab utrâque parte. Ecce Turnus infert rapaces tædas in rates pineas; et illi, quibus fluctus non nocuerunt, reformidant flammas. Jamque ignis incendebat picem, et ceras, et reliqua fomenta flammæ; atque ad lintea per excelsum malum scandebat: et transtra cavæ navis fumum emittebant:

XII. Hinc ubi legati redière, negata ferentes
Arma Ætola sibi, Rutuli sine viribus illis
Bella instructa gerunt: multumque ab utrâque cruoris
Parte datur. Fert ecce avidas in pinea Turnus
Texta faces: igneque timent, quibus unda pepercit.
Jamque picem, & ceras, alimentaque cætera flammæ
Mulciber urebat, perque altum ad carbasa malum
Ibat: & incurvæ fumabant transtra carinæ:

NOTÆ.

509. *Cygnis*] *Ardeæ* sunt seu *Erodii*; *Oloribus similes*. Angl. *Herons*.

512. *Oenides*] *Diomedes Oenei nepos*.

Ib. *Calydonia*] Ea pars Apuliæ, quam in dotem Diomedes à Dauno acceperat, eo nomine appellatur, quia ille rex olim Ætoliæ *Calydonius* etiam à *Calydone* Ætoliæ urbe dicebatur.

513. *Peucetios*] *Appulos*. Namque in duas partes divisa Apulia, quarum alia ad ortum *Peucetia*, alia ad occasum *Daunia* appellatur. Utraque ad mare Adriaticum porrecta, atque Aufido, acri fluvio, divisa.

Ib. *Messapia*] Messapium peninsulam, in quâ Calabri & Silentini.

515. *Pan*] Deus pastorum, qui à parte posteriori capro similis pingebatur.

525. *Notam*] Amarulentiam, quâ lingua notabatur.

528. *Ætola*] *Diomedis Ætoli*.

530. *Pinea*] Naves indicat Æneæ, in quas Turnus ignem immisit.

533. *Mulciber*] *Vulcanus*, qui à *mulcendo* ferro ita dictus. Atque is pro *igne* ponitur,

Cùm

Cùm memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta Deûm genitrix, tinnitibus aëra pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Perque leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilegâ jactas incendia dextrâ,
Turne, ait. eripiam; nec me patiente cremabit
Ignis edax nemorum partes & membra meorum.
Intonuit dicente Deâ: tonitrumque secuti
Cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi:
Aëraque, & subitis tumidum concursibus æquor
Astræi turbant, & eunt in prælia, fratres.
E quibus alma parens unius viribus usa,
Stupea prærumpit Phrygiæ retinacula classis:
Fertque rates pronas, imoque sub æquore mergit.
Robore mollito, lignoque in corpora verso,
In capitum faciem puppes mutantur aduncæ.
In digitos abeunt, & crura natantia, remi:
Quodque priùs fuerat, latus est: mediisque carina
Subdita navigiis, spinæ mutatur in usum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cœrulus, ut fuerat, color est: Quasque antè timebant,
Illas virgineis exercent lusibus undas
Naïdes æquoreæ; durisque in montibus ortæ
Molle fretum celebrant: nec eas sua tangit origo.
Non tamen oblitæ, quàm multa pericula sævo
Pertulerint pelago, jactatis sæpe carinis
Suppositêre manus: nisi si qua vehebat Achivos.

XIII. Cladis adhuc Phrygiæ memores odêre Pelasgos:

cùm sancta mater Deorum recordans has arbores fuisse excisas jugis Idæis, implevit aërem tinnitibus æris, & sono tibiæ inflatæ: atque vecta per tenuem aërem leonibus sub jugum missis, Frustrà, inquit, immittis ignes manu impiâ, Turne; eximam, neque me sinente, flammæ rapax absumet partes et membra meorum silvarum. Æther insonuit, Deâ verba faciente; et densi imbres secuti sunt tonitrua cum grandine saliente: et fratres Astræi confundunt aërem, et mare inflatum repentinis concursibus, et inter se concurrunt. E quibus alma mater Cybele *usa impetu unius priùs divellit vincula Phrygiæ classis, et rapit naves pronas, et deprimit in profundum mare. Duritie emollitâ, atque ligno mutato in artus, puppes curvæ vertuntur in speciem capitum, remi mutantur in digitos et pedes natantes; et, quod fuerat antea, est latus, et carina substrata mediis navibus vertitur in spinam. Carbasa abeunt in flexiles capillos, antennæ in lacertos. Color est cæruleus, ut priùs fuerat: atque Naïades marinæ agitant lusibus virgineis illos fluctus, quos antea reformidabant; et natæ in asperis collibus frequentant molle æquor, neque curant suam originem. Non tamen immemores, quàm multa discrimina sint perpessæ in mari tumultuoso, submiserunt crebrò manus navibus agitatis,* ut iis opem ferrent, *nisi iis navibus quæ ferebant Græcos.*

XIII. *Nondum oblitæ Phrygii excidii, odio persequuntur Achivos;*

NOTÆ.

535. *Idæo*] *Idæ* Montis Phrygiæ.

536. *Genitrix*] *Cybele est:* De his navibus à Cybele in Nymphas mutatis, ne à Turno exurerentur. Vid. Virg. Æn. 9.

Ib. *Tinnitibus*] Illud habuit cum Baccho commune Cybele hæc mater, ut incondito tympanorum & fistularum strepitu furialique ululatu, sacra ejus fierent.

538. *Leonibus*] Ab his Cybeles currum trahi finxit antiquitas.

545. *Astræi*] *Venti, Astræi* gigantis & Auroræ filii.

547. *Stupea*] Funis, quo navis littori alligatur. Græcis dicitur ἐπίγειον & πεῖσμα, Latinis verò *ora*, ut Quintil. *Sublatæ sunt anchoræ, solvimus oram.*

548. *Mergit*] Ex eo quòd aquis extingueretur ignis à Turno Æneæ navibus immissus, fabulam contexuit Virgilius, eas in Nymphas esse conversas.

553. *Spinæ*] Carina, quæ pars est navis infima, seu trabs, cui cæteræ adherent, in spinam dorsi fuit mutata.

562. *Phrygiæ*] Quasi Nymphæ Græcos Trojani excidii auctores ulcisci cuperent.

atque ſpectaverunt fragmenta navis Neritiæ hilari facie. Et hilares viderunt puppim Alcinoï verti in ſcopulum & rupem adnaſci ligno.

XIV. *Spes erat, claſſe animatâ in Nymphas æquoreas, Rutulum poſſe omittere bellum timore prodigii. Pergit: atque pars utraque habet Deos; & habent animos, qui ſunt inſtar Deorum, neque jam quærunt regna dotalia, nec ſceptrum ſoceri, nec te, virgo Lavinia: ſed victoriâ potitos eſſe; & gerunt bella præ pudore ne alteruter videatur ſuſceptam cauſam deponere. Atque tandem Venus cernit arma victricia filii; & Turnus procumbit: Ardea, vocata potens Turno incolumi, ruit; quam poſtquam ſævus ignis conſumpſit; & domus ſunt abſconditæ ſub calido cinere, præpes tum primùm cognita evolat è medio cumulo, atque excutit ſavillas alis percuſſis. Et vox, & macies, & pallor, & omnia quæ conveniunt urbi domitæ, nomen etiam urbis illi manſit, atque ipſa Ardea deplangitur ſuis pennis.*

Neritiæque ratis viderunt fragmina lætis
Vultibus. Et lætæ vidêre rigeſcere puppim
Cautibus Alcinoï; ſaxumque increſcere ligno.
XIV. Spes erat, in Nymphas animatâ claſſe marinas,
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat; habetque Deos pars utraque: quique Deorum
Inſtar, habent animos. Nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te, Lavinia virgo,
Sed viciſſe petunt: deponendique pudore
Bella gerunt. Tandemque Venus victricia nati
Arma videt: Turnuſque cadit; cadit Ardea Turno
Soſpite dicta potens. Quam poſtquam barbarus ignis
Abſtulit, & tepidâ latuerunt tecta favillâ,
Congerie è mediâ tum primùm cognita præpes
Subvolat: & cineres plauſis everberat alis.
Et ſonus, & macies, & pallor, & omnia, captam
Quæ deceant urbem, nomen quoque manſit in illâ
Urbis: & ipſa ſuis deplangitur Ardea pennis.
XV. Jamque Deos omnes, ipſamque Æneïa virtus
Junonem veteres finire coëgerat iras:
Cùm, bene fundatis opibus creſcentis Iüli,
Tempeſtivus erat cœlo Cythereïus heros;
Ambiêratque Venus Superos: colloque parentis
Circumfuſa ſui, Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore, dure pater, nunc ſis mitiſſimus oro;
Æneæque meo, qui te de ſanguine noſtro
Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen;

XV. *Jamque virtus Æneæ coëgerat omnes Deos ipſamque Junonem finem imponere antiquæ iræ, cùm opibus Aſcanii creſcentis bene conſtitutis, heros Cythereïus erat maturus cælo; atque Venus ambiêrat Deos; & projecta in collum ſui patris, Nunquam, dixerat, mihi immitis pater ullo tempore, precor ſis nunc benigniſſimus, atque optime, concedas illi numen eſſe, quantumvis exiguum, dummodo aliquod eſſe concedas meo Æneæ, qui fecit te avum de noſtro ſanguine.*

NOTÆ.

563. *Neritiæ*] *Ulyſſis*, qui Ithacæ regnavit, ubi mons Neritus.

565. *Alcinoï*] Qui rex Phæacûm Ulyſſem è naufragio enatantem hoſpitio excepit; navique inſtruxit, quâ in Ithacum veheretur: quam quidem Neptunus Polyphemi filii ultor in ſcopulum mutavit: ut refert Homer Odyſſ. 13.

566. *Animatâ*] Mutata in Nymphas.

568. *Pars utraque*] Trojana & Rutula; illa Venerem habuit, hæc Junonem, *Sat fatis Venerique datum*, &c. *Sunt & mea contrà fata mihi*, &c. Turnus 9. Æn. 137.

570. *Soceri*] *Latini regis.*

572. *Nati*] *Æneæ.*

573. *Turnus*] Quem Æneas interfecit; ut ex Marone intelligitur.

Ib. *Ardea*] Quæ urbs Latii, Turni regia.

574. *Barbarus*] *Trojanus.* Nam Trojani aliique omnes à Græcis *barbari* habiti, mox etiam Latinis. Heinſius legendum cenſet *Dardanus ignis.*

576. *Præpes*] *Avis*, quæ altiùs volat, ut ſolent Ardeæ. In auguriis felices aves *præpetes* dicuntur. Agell. lib. 6. cap. 6.

581. *Ipſamque Junonem*] Quæ ſemper ei adverſata fuerat.

584. *Cythereius*] *Æneas, Veneris Cythereæ filius.*

585. *Parentis*] *Jovis.*

Dum-

Dummodo des aliquod. Satis est inamabile regnum
Aspexisse semel, Stygios semel isse per amnes.
Assensere Dei: nec conjux regia vultus
Immotos tenuit; placatoque annuit ore.
Tum pater, Estis, ait, cœlesti munere digni,
Quæque petis, pro quoque petis. Cape, nata, quod optas.
Fatus erat. Gaudet, grateque agit illa parenti:
Perque leves auras junctis invecta columbis
Littus adit Laurens, ubi tectus arundine serpit
In freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ, quæcunque obnoxia morti,
Abluere; & tacito deferre sub æquora cursu.
Corniger exsequitur Veneris mandata: suisque
Quicquid in Æneâ fuerat mortale, repurgat,
Et respergit aquis. Pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix divino corpus odore
Unxit, & ambrosiâ cum dulci nectare mistâ
Contigit os; fecitque Deum: quem turba Quirini
Nuncupat Indigetem, temploque, arisque recepit.
XVI. Inde sub Ascanii ditione binominis Alba

Satis est vidisse semel regnum horrendum, transvisse semel per fluvios inferos. Dii annuerunt; neque uxor regia habuit faciem immotam, annuit etiam vultu placato. Tum pater, inquit, Estis ambo digni dono cœlesti, & tu quæ poscis, & ille pro quo poscis: sume, filia, quod cupis. Absolverat. Illa agit gratias patri; atque lata per subtilem aërem junctis columbis accedit ad littus Laurens, ubi fluvius Numicius velatus cannis volvitur in mare fluctibus flumineis. Huic imperat, ut repurget quæcunque in Æneâ erant subjecta morti, & vehere sub maria leni fluxu. Corniger perficit jussa Veneris, atque abluit suis aquis quicquid in Æneâ fuerat morti obnoxium, atque undis respergit. Pars optima illi permansit. Mater imbuit corpus purgatum divino odore, & tetigit faciem ambrosiâ mistâ cum suavi nectare: atque fecit Deum: quem populus Romanus vocat Indigetem, & recepit in templa atque altaria.

XVI. *Postquam* hæc fuerint transacta, *Alba atque imperium Romanorum fuit sub potestate*

NOTÆ.

590. *Regnum*] Plutonis, quod Sibyllæ ope, patris videndi causâ, Æneas subierat.

593. *Immotos*] Quales habent qui annuere nolunt.

597. *Columbis*] A quibus Veneris currum trahi voluerunt poëtæ, propter earum libidinem scilicet.

598. *Littus*] Quod non longè à Lavinio, ubi Æneas regnabat, à Laurento, vicinâ urbe, sic dictum.

599. *Numicius*] Latii fluvius. *Secundum inde prælium Latinis, Æneæ etiam ultimum mortalium operum fuit*; inquit Liv. lib. 1. Namque ibi pugnans cùm in flumine interiisset, nec corpus inveniretur, ad Deos migrâsse credebatur datur.

600. *Hunc*] Scilicet per mortem, quicquid morti obnoxium deponimus.

602. *Corniger*] *Numicius*. Diximus enim sæpius, propter divergentem cursum, fluviis cornua tribui.

604. *Optima*] *Animam*, effluvium divinitatis.

606. *Ambrosiâ*] Quæ cibus est Deorum jucundissimus; sicut *Nectar* eorundem potus suavissimus. Utrumque immortalitatem significat, & sæpe confunduntur.

607. *Quirini*] *Romuli*: quem in cœlo *Quirinum* vocari scripsit Florus. Atque per eum Romani intelliguntur.

608. *Indigetem*] Quos sua merita, ut inquit Tullius, in cœlum vocârunt & Diis adscripserunt, illi, quòd, antè in terris agentes, nunc nullius rei egentes in Diis agerent, *Indigetes* dicti sunt.

Ib. *Templo*] Æneæ tanquam Heroï Latini sacellum dicaverunt cum inscriptione hujusmodi: Πατρὸς Θεοῦ χθονίου ἐς ποταμὸν Νυμικίου ἡρῶα διέπει. Dionys. lib. 1.

609. *Binominis*] Nam & *Iulus* dictus.

Ib. *Alba*] Quam Ascanius condidit, Lavinio novercæ relicto.

Resque

Aſcanii, qui duo habuit nomina. Silvius ſuccedit illi; cujus filius Latinus ſumſit nomina iterata cum veteri ſceptro: Alba ſuccedit illuſtri Latino, tum ſubit Epitus: Capetus & Capys hunc ſequuntur, ſed Capys fuit prior. Tiberinus ſumpſit ſceptrum poſt illos: atque extinctus in fluctibus fluvii Tuſci dedit nomen aquæ. Ex quo & ſævus Remulus & Acrota ſunt orti. Remulus ætate major, ſimulator fulminis, interiit ictu fulmineo. Acrota lenior fratre ſuo dedit ſceptrum ſtrenuo Aventino, qui ſepultus eſt in eodem colle, in quo regnaverat, atque impoſuit nomen colli. Jamque Proca obtinebat imperium in gentem Palatinam. Sub hoc rege Pomona vixit, quâ nulla inter Hamadryadas Latinas coluit hortos majori induſtriâ; neque alia fuit magis dedita fructibus arboreis, à quibus habet nomen. Illa non diligit nemora, neque fluvios, ſed campos, & arbores proferentes poma felicia. Nequ manus eſt armata venabulo, ſed curvâ falcè, quâ nunc coërcet arborum *luxuriem, & reprimit ramos paſſim porrectos; nunc immittit ſurculum in diviſum corticem, & præbet humorem ſurculo ex alia arbore in aliam tranſlato.*

Reſque Latina fuit. Succedit Silvius illi;
Quo ſatus, antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum ſceptro: clarum ſubit Alba Latinum:
Epitos ex illo eſt. Poſt hunc Capetuſque, Capyſque;
Sed Capys antè fuit. Regnum Tiberinus ab illis
Cepit; & in Tuſci demerſus fluminis undis
Nomina fecit aquæ. De quo Remuluſque, feroxque
Acrota ſunt geniti: Remulus maturior annis
Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui, quo regnârat, eodem
Monte jacet poſitus; tribuitque vocabula monti.
Jamque Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc Pomona fuit: quâ nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertiùs hortos,
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtûs:
Unde tenet nomen. Non ſilvas illa, nec amnes;
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed aduncâ dextera falce:
Quâ modò luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit: fiſſâ modò cortice virgam
Inſerit; & ſuccos alieno præſtat alumno.

NOTÆ.

610. *Silvius*] Tantis tenebris involuta ſunt rei Romanæ primordia, ut neque ſibi conſtent ipſi auctores, qui de iis ſcripſerunt: ne miretur quiſquam ab hoc noſtro Dionyſium, ab utroque Livium in recenſendâ Albanorum regum genealogiâ diſſentire. Hanc habet poſterior: Aſcanius primus eſt; 2 Silvius Poſthumus Æneæ filius; 3 Æneas Silvius: manſit enim *Silvius*, poſtea omnibus Albanis regibus cognomen, nomen, ſicut *Cæſar* Romanis Imperatoribus; 4 Latinus; 5 Alba; 6 Atis; (Dionyſio Capetus ſeu Calpetus;) 6 Tiberinus; 10 Remulus; 11 Agrippa, qui noſtro Acrota; 12 Aventinus; 13 Procas; 14 Amulius Numitor.

611. *Repetita*] Latinum habuimus ſupra Laviniæ patrem.

Ib. *Latinus*] Silvii Æneæ filius, Poſthumi nepos. Poſt Latinum autem alii recenſent Albam; poſt Albam hîc Ovidius Epitum vocat.

615. *Tuſci*] *Albulæ* cui à ſubmerſo Tiberino, *Tibris* datum nomen.

616. *De quo*] Poſt Tiberinum, Agrippam Silvium numerant, Tiberini filium, qui annos regnavit tres & triginta. Poſt Agrippam autem Remulum hujus filium, quem tamen Dionyſius *Alladium* vocat.

618. *Imitator fulminis*] Cùm enim vellet videri *imitari* fulmina; à Jove vero fulmine percuſſus eſt.

621. *Vocabula monti*] Aventinus enim unus ex ſeptem Romæ collibus, ab Aventino Rege, ibi ſepulto, cognominatus fuit.

622. *Summum gentis*] Pro *imperio* in eam gentem quæ circa Palatium & ea loca, ubi poſtea Roma condita. Dionyſius verò poſt Aventinum, Procam numerat, patrem Amulii & Numitoris.

623. *Pomona*] Pomorum Dea, à quibus nomen habuit. *Poma* autem dicuntur, quoſcumque fructus arbores, ſeu plantæ eſui aptos profundunt.

629. *Luxuriem*] *Luxuriari* dicuntur arbores, quæ nimias frondes protrudunt.

Nec

Nec patitur ſentire ſitim: bibulæque recurvas
Radicis fibras labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoque nulla cupido.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus: & acceſſus prohibet, refugitque viriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecêre, & pinu præcincti cornua Panes,
Silvanuſque ſuis ſemper juvenilior annis,
Quique Deus fures vel falce vel inguine terret,
Ut poterentur eâ? ſed enim ſuperabat amando
Hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit; verique fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Defectum poterat gramen verſâſſe videri.
Sæpe manu ſtimulos rigidâ portabat; ut illum
Jurares feſſos modò disjunxiſſe juvencos.
Falce datâ frondator erat, vitiſque putator.
Induerat ſcalas, lecturum poma putares.
Miles erat gladio, piſcator arundine ſumtâ.
Denique per multas aditum ſibi ſæpe figuras
Repperit, ut caperet ſpectatæ gaudia formæ.
Ille etiam pictâ redimitus tempora mitrâ,
Innitens baculo, poſitis ad tempora canis,
Affimilavit anum: cultoſque intravit in hortos,
Pomaque mirata eſt: Tantòque potentior, inquit:
Paucaque laudatæ dedit oſcula, qualia nunquam

Neque ſinit ſitire, & irrigat fibras ſinuoſas ſiticuloſæ radicis aquis fluentibus. Hic illi erat *amor, hoc ſtudium; nullum etiam deſiderium habuit connubii. Nihilominus reformidans violentiam ruſticorum claudit intus pomaria, & impedit atque vitat acceſſus viriles. Quid non fecerunt & Satyri, juventus prona in ſaltationes, & Panes habentes cornua circumdata pinu, & Silvanus ſemper juvenilior quàm ætas ipſius poſcit, & Deus qui tremefacit fures vel falce vel pudendis, ut eam conſequerentur? Verùm enimvero Vertumnus præcellebat etiam illis amando; neque erat beatior illis. O quoties portavit ariſtas corbe, ſpecie aſperi meſſoris, & fuit imago veri meſſoris! Sæpe habens tempora vincta novo fœno, poterat videri is, qui metebat herbas reciſas. Sæpe ferebat aculeos manu durâ, ut aſſereres illum modò jugo levâſſe tauros laſſos. Falce oblatâ erat frondium putator, & vitis amputator. Sumſerat ſcalas, crederes collecturum poma. Erat miles enſe* cinctus, *piſcator virgâ captâ. Denique crebrò ſibi paravit acceſſum per multas formas, ut frueretur voluptate viſæ pulchritudinis. Ille etiam habens tempora involuta mitrâ pictâ, innitens ſcipione, capillis albis affixis temporibus imitatus eſt vetulam, atque ſubiit cultos hortos, & mirata eſt poma; Et, inquit, O* virgo *tantò potentior: atque obtulit pauca ſuavia laudatæ, qualia nunquam*

NOTÆ.

633. *Fibras*] Tenuiores & ſubtiliores *radicis*, quæ terræ humorem exſugunt.

637. *Satyri*] De Satyris, Silvanis atque omni cornuto & capripedi ſalaciſſimo genere jam ſæpius mentio eſt facta.

639. *Juvenilior*] Quia ut ſenex, ſicuti à Marone dicitur, non ideo tamen minùs feſtivus, aut amori deditus.

640. *Deus*] Priapum dicit hortorum Deum, Bacchi & Veneris filium, pudendis ſuis ita turpem, ut fures etiam, ſi Naſoni credas, proterrere potuerit.

642. *Vertumnus*] Fuit unus ex Diis Latinis, qui à vertendo, quòd in formas omnes ſeſe verteret, illud nomen impoſitum. Romæ ſacellum habuit. Feſta ejus *Vertumnalia* dicta, quæ menſe Octobri celebrantur.

647. *Sæpe manu*] Sæpe, inquit, in bubulcum Vertumnus mutabatur, ut Pomonâ potiri poſſet.

650. *Scalas*] Quibus utuntur qui poma ex arboribus, diu ſervanda, colligunt.

653. *Spectatæ formæ*] Al. *ſperatæ*. Apud Terentium tamen *formarum ſpectator*.

657. *Tantòque*] *Quantò cultiores hortos habet*. Verùm ea ellipſis vetulæ optimè ſapit familiarem eandemque callidam agendi rationem.

vera anus obtuliſſet; & gibboſa ſedit ſuper ceſpite, ſuſpiciens ramos incurvatos onere Autumni. Ulmus erat in conſpectu vaſta racemis turgidis; quam poſtquam laudavit unà cum vite conjunctâ, At, inquit, ſi eſſet ſtipes ſine vite, nihil haberet quamobrem deſideraretur præter folia. Hæc etiam vitis ſocia, quæ compoſita eſt ſuper ulmo, ſi non eſſet juncta, jaceret humi proſtrata. Tu tamen non moveris exemplo hujus arboris, atque vitas connubium, neque cupis te viro conjungere. Atque utinam cuperes! Helena non eſſet quæſita à pluribus procis; nec quæ cauſſa fuit certaminum Lapithëiorum; nec uxor Ulyſſis qui contra timidos audax erat. Nunc etiam, cùm vites atque odio habeas ambientes, mille proci optant, & ſemidei, Deique, & omnia numina quæ colunt colles Albanos. Verùm tu, ſi ſapias, ſi velis feliciter nubere, atque auſcultare huic vetulæ (quæ diligo te plùs quàm illi omnes, plùs quàm tu exiſtimas) ſperne vulgares nuptias atque ſelige tibi Vertumnum, ſocium lecti: pro quo accipias me etiam in pignus. Neque enim ille eſt ſibi magis perſpectus quàm mihi. Nec ille tanquam erro exſpatiatur paſſim per univerſum mundum. Frequentat hæc ſola loca. Nec, ſicut magna pars procorum, diligit quam vidit ultimam: tu eris illi primus atque noviſſimus amor; & devovet tibi ſoli ſuam vitam. His adde etiam, quòd juvenis ſit, & pulcher dono quodam peculiari naturæ, atque eleganter ſe fingit in omnes figuras, & fiet quod erit juſſus, quamvis omnia jubeas. Quid quòd diligit idem? quòd habet primus poma quæ coluntur à te, & tractat manu hilari tua dona?

Vera dediſſet anus: glebâque incurva reſedit,
Suſpiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contrà ſpatioſa tumentibus uvis:
Quàm ſociâ poſtquam pariter cum vite probavit;
At ſi ſtaret, aït, cœlebs ſine palmite truncus,
Nîl præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoque, quæ junctâ vitis requieſcit in ulmo,
Si non nupta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus;
Concubituſque fugis; nec te conjungere curas.
Atque utinam velles! Helene non pluribus eſſet
Sollicitata procis: nec quæ Lapithëia movit
Prælia, nec conjux timidis audacis Ulyſſei.
Nunc quoque, cùm fugias averſeriſque petentes,
Mille proci cupiunt; & ſemideique, Deique,
Et quæcunque tenent Albanos numina montes.
Sed tu, ſi ſapies, ſi te bene jungere, anumque
Hanc audire voles (quæ te plùs omnibus illis,
Plùs quàm credis, amo,) vulgares rejice tædas;
Vertumnumque tori ſocium tibi ſelige: pro quo
Me quoq; pignus habe. Neque enim ſibi notior ille eſt,
Quàm mihi. Nec toto paſſim vagus errat in orbe.
Hæc loca ſola colit. Nec utì pars magna procorum,
Quam modò vidit, amat. Tu primus & ultimus illi
Ardor eris; ſolique ſuos tibi devovet annos.
Adde, quòd eſt juvenis; quòd naturale decoris
Munus habet; formaſq; aptè fingetur in omnes;
Et, quod erit juſſus (jubeas licèt omnia) fiet.
Quid, quòd amatis idem? quòd, quæ tibi poma coluntur,
Primus habet; lætâque tenet tua munera dextrâ?

NOTÆ.

660. *Autumni*] *Pomorum*, quæ per autumni tempus matureſcunt.

663. *Cœlebs*] Sine conjuge, *ſc.* vite. Vites enim ſic ulmos ampleƈtuntur, ut uxores viros, Hinc *nupta vitis & marita ulmis* non poëtis tantùm, ſed & Columellæ, ac aliis rei ruſticæ ſcriptoribus paſſim dicta.

670. *Quæ*] *Hippodamia.*

676. *Timidis audacis*] (i. e.) *in timidos.* Talis conſtruƈtio occurrit lib. 10. v. 543. — *Fortiſque fugacibus eſto.* Ita & Ammian. Marc. de Crocodilo; *audax monſtrum fugacibus.*

676. *Hanc*] Seipſum indicat Vertumnus in vetulam mutatus.

688. *Primus*] Vertumno dicabantur fructuum primitiæ.

Sed neque jam fœtus desiderat arbore demptos,
Nec quas hortus alit, cum succis mitibus herbas;
Nec quicquam, nisi te. Miserere ardentis: & ipsum
Qui petit, ore meo præsentem crede precari.
Ultoresque Deos, & pectora dura perosam
Idalien, memoremque time Rhamnusidis iram.
Quòq; magis timeas (etenim mihi multa vetustas
Scire dedit) referam totâ notissima Cypro
Facta; quibus flecti facilè & mitescere possis.
Viderât à veteris generosam sanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de stirpe creatus.
Viderat; & totis perceperat ossibus æstum.
Luctatusque diu, postquam ratione furorem
Vincere non potuit, supplex ad limina venit.
Et modò nutrici miserum confessus amorem,
Ne sibi dura foret, per spes oravit alumnæ.
Et modò de multis blanditus cuique ministris,
Sollicità petiît propensum voce favorem.
Sæpe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:
Interdum madidas lachrymarum rore coronas
Postibus intendit; posuitque in limine duro
Molle latus, tristique feræ convicia fecit.
Surdior illa freto surgente cadentibus Hœdis,
Durior & ferro, quod Noricus excoquit ignis,
Et saxo, quòd adhuc vivum radice tenetur;

Sed neque nunc capit fructus ereptos arboribus, neque herbas quas hortus nutrit cum succis mitibus, nec quicquam præter te. Miserere amore flagrantis; atque puta ipsum, qui petit, præsentem orare verbis meis, & reverere Deos vindices, & Idalien aversantem corda læva, & iram memorem Rhamnusidis. Et quò magis timeas (namque ætas dedit mihi multa cognoscere) narrabo facta maximè notam per totam Cyprum, quibus possis facilè duci atque deliniri. Iphis natus ex parentibus plebeiis conspexerat nobilem Anaxareten ortam ex sanguine veteris Teucri. Conspexerat, atque conceperat amorem totis ossibus; & diu repugnans, posquam non potuit superare æstum ratione, supplex venit ad januam; & nunc confessus infelicem amorem nutrici Anaxaretæ precatus est per spem alumnæ, ne sibi esset crudelis: nunc adulans singulis famulis, imploravit favorem benevolum voce suâ. Plerùmque credidit sua verba ferenda lenibus tabellis: nonnunquam affixit januæ serta humida rore lachrymarum suarum; atque deposuit teneram latus super rigidum limen; & jecit probra in iram feram. Illa surdior mari turbato Hœdis occidentibus & rigidior ferro, quod ignis Noricus excoquit, & silice vivo, qui adhuc adhæret locis nativis:

NOTÆ.

693. *Dura*] *Amori minùs obsequentia.*

694. *Idalien*] Venerem dicit, ab Idalio Cypri nemore sic dictam.

lb. *Rhamnusidis*] Nemesis est, Jove & Necessitate, vel Oceano & Nocte genitâ, scelerum, superbiæ presertim ultrix, & virtutem remuneratrix, quid quemque facere deceatque edocens: quæ à Rhamnunte Atticæ oppido, ubi templum habuit, *Rhamnusia* seu *Rhamnusis* dicta est.

696. *Cypro*] Quæ maris Mediterranei insula, Veneri sacra.

698. *Teucri*] Telamonis fuit filius, qui à patre domo pulsus propter Ajacis fratris inultam necem, profugus in Cyprum, ibidem novam Salamina condidit.

703. *Miserum*] Siquidem eam, à quâ non amaretur, perditè amaret.

710. *Tristi*] *Quæ tristem amatorem faciebat.*

711. *Hœdis*] Stellis duabus infra capram sub humero Erichthonii, seu Aurigæ, quæ ortu atque occasu suo tempestates ciere dicuntur.

712. *Noricus*] Quia apud Noricos, qui Austriæ vel Bavariæ (ut vocant hodie) populi fuerunt, optima ferri vena, & temperatura. Plin. lib. 3. c. 14.

713. *Quod adhuc*] Hoc est: quod nondum, è terrâ est effossum. Saxa enim nondum à suâ radice avulsâ, & *viva* dicuntur, & duriora sunt. *Saxi radices* dixit Lucretius: & *viva saxa* noster Metam. lib. 7.

Spernit,

contemnit atque irridet, & immitis adjicit factis crudelibus voces ferotes, atque subtrahit etiam spem omnem amanti. Iphis impatiens longi doloris non sustinuit cruciatus: atque protulit has ultimas voces ad januam: Vincis, Anaxarete; neque tandem ulla molestia tibi mei causâ ferenda erit: adorna festivos triumphos, & cita Pæanem, & coronare splendidâ lauro. Namque tu victoriâ potiris, atque ego ultro morior: age, dura, lætare. Certè cogeris probare aliquid quod ad *me pertinet; atque erit quo tibi sim acceptus, & agnosces nostrum meritum. Scias tamen* me *non priùs omisisse tui amorem quàm vitam: atque sum privandus simul duplici lumine. Neque rumor meæ mortis accedet tibi nuncius; ipse ego, ne dubites præsens ero, atque videbor tibi adstare, ut oblectes* tuos *sævos oculos corpore exsangui. Si tamen, ô Dii, aspicitis sortes hominum, estote mei memores: lingua nihil potest amplius proferre, atque præstate ut vivat nostri memoria per longum ævum: & indulgete famæ annos quos sustuliſtis vitæ. Absolvit; & tollens oculos madidos & lacertos pallentes ad postes crebrò decoratos sertis, cùm januæ affigerit extremitatem funis. Hæ coronæ, inquit, tibi sunt gratæ, sæva atque scelesta. Atque immisit caput, sed tum etiam conversus ad illam: & pondus luctuosum pependit compresso jugulo. Porta percussa ictu pedum trementium visa est strepitum fecisse similem gementi multa; & cùm esset reserata, exhibuit facinus. Ministri vociferantur, & reportant eum nequicquam sublatum ad ostium genetricis; nam pater* Iphidis *erat mortuus. Illa accipit in gremium, & amplexa artus gelidos sui filii, postquam locuta & fecisset ea*

Spernit, & irridet; factisque immitibus addit
Verba superba ferox: & spe quoque fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis; & ante fores hæc verba novissima dixit:
Vincis, Anaxarete: neque erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei. Lætos molire triumphos,
Et Pæana voca, nitidâque incingere lauro.
Vincis enim, moriorque libens: age, ferrea, gaude.
Certè aliquid laudare mei cogeris, eritque
Quo tibi sim gratus; meritumque fatebere nostrum.
Non tamen antè tui curam cessisse memento,
Quàm vitam; geminâque simul mihi luce carendum.
Nec tibi fama mei ventura est nuncia leti;
Ipse ego, ne dubites, adero: præsensque videbor,
Corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
Si tamen, ô Superi, mortalia fata videtis,
Este mei memores; nihil ultra lingua precari
Sustinet; & longo facite ut memoremur in ævo;
Et quæ demsistis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad postes ornatos sæpe coronis
Humentes oculos & pallida brachia tendens,
Cùm foribus laquei religaret vincula summi;
Hæc tibi serta placent, crudelis & impia, dixit.
Inseruitque caput; sed tum quoque versus ad illam:
Atque onus infelix elisâ fauce pependit.
Icta pedum motu trepidantûm, ut multa gementem
Visa dedisse sonum est, adapertaque janua factum
Prodidit; exclamant famuli: frustràque levatum
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa sinu, complexaque frigida nati
Membra sui, postquam miserarum verba parentum

NOTÆ.

720. *Pæana*] Hoc est, *Hymnis lætitiæ, cujusmodi à triumphantibus canuntur, utere.* Ab Apolline autem *Pæanes* initium sumpserunt, in cujus honorem, post occisum Pythona serpentem, hymnus hujus generis cantatus est.

Ib. *Incingere*] Coronare viridi lauro: id quod triumphantes solent.

722. *Cogeris*] Quia illam superbam denique deserebat.

725. *Geminâ*] *Vitâ meâ, & te, qui mihi altera lux es.*

736. *Hæc*] *Corpora amantium ad fores, corollarum loco, suspensa.*

739. *Trepidantûm*] Ut mos est eorum, qui suspendio vitam finiunt.

Edidit,

Edidit, & matrum miſerarum facta peregit;
Funera ducebat mediam lachrymoſa per urbem,
Luridaque arſuro portabat membra feretro.
Fortè viæ vicina domus, quâ flebilis ibat
Pompa, fuit: duræque ſonus plangoris ad aures
Venit Anaxaretes: quam jam Deus ultor agebat.
Mota tamen, Videamus, aït, miſerábile funus:
Et patulis iniit tectum ſublime feneſtris.
Vixque bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin;
Diriguêre oculi: caliduſque è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit. Conataque retro
Ferre pedes, hæſit: conata avertere vultus,
Hoc quoque non potuit: paulatimque occupat artus,
Quod fuit in duro jam pridem pectore, ſaxum.
Neve ea ficta putes, dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis: Veneris quoque nomine templum
Proſpicientis habet. Quorum memor, ô mea, lentos
Pone, precor, faſtus, & amanti jungere, Nymphe
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat
Poma; nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nequicquam formas Deus aptus in omnes
Edidit; in juvenem rediit: & anilia demit
Inſtrumenta ſibi. Taliſque apparuit illi,
Qualis ubi oppoſitas nitidiſſima Solis imago
Evicit nubes, nullâque obſtante reluxit:
Vimque parat: ſed vi non eſt opus, inque figurâ
Capta Dei Nymphe eſt, et mutua vulnera ſentit.
XVII. Proximus Auſonias injuſti miles Amulî

quæ matres infelices ſolent, præibat exequiis flebilibus per mediam urbem, atque ferebat artus cæruleos lecto flagraturo. Fortè Domus fuit proxima vico, quâ pompa procedebat; atque ſonitus planctûs permeavit ad aures Anaxaretes, quam jam Deus vindex perſequebatur. Tacta tamen, Aſpiciamus, inquit, lamentabiles exequias: atque aſcendit in excelſum cubiculum *feneſtris apertis. Vixque bene proſpexerat Iphin impoſitum feretro, cùm oculi indurati ſunt; & ſanguis calidus exceſſit ex corpore, pallore ingruente, atque conata retro ferre pedes correpta eſt: conata dimovere oculos, neque id potuit: atque paulatim ſilicis durities, quæ fuit jam diu in rigido corde, invadit membra. Neve credas ea eſſe falſa; Salamis ſervat adhuc ſtatuam ſub figurâ dominæ: habet etiam templum dicatum Veneri proſpicienti. Quorum recordans, ô mea, ore omitte diuturnam ſuperbiam, & ô Nympha nube amanti. Sic neque frigus vernum tibi adurat poma naſcentia; neque impetuoſi venti dejiciant florentia. Poſtquam Deus, qui ſibi omnes figuras adaptare poterat, fruſtrà hæc protulit, rediit in juvenilem formam atque omni cultu, quibus anum ſimulaverat, & talis viſus eſt illi, qualis ubi ſol ſplendiſſimus ſuperavit nubes objectas, atque reſplenduit nullâ prohibente, vinque parat: ſed nihil eſt opus violentiâ: & Nympha correpta eſt formâ Dei, & ſentit vulnera* amoris *reciproca.*
XVII. *Miles iniqui Amulii proximus occupavit*

NOTÆ.

746. *Funere ducebat*] Mater ducit funera quia prima eſt in pompâ funeris.

747. *Lurida*] *Livido colore*, qualia ſolent eſſe corpora, quæ ex præcluſo ſpiritu violentâ morte pereunt.

750. *Ultor*] *Nemeſis.*

758. *Jam pridem*] Hoc dicit, quia *Amori* non ceſſerat *Anaxarete.*

760. *Salamis*] Cypri urbs Teucro, Telamonis filio, condita.

761. *Proſpicientis*] Venus ita dicta eſt, quòd Anaxareten de feneſtrâ funera Iphidis *proſpicientem* in ſaxum mutaverit.

766. *Anilia*] *Baculum* puta, *canos*, &c. Vide ſuprà 655.

771. *Nymphe*] *Pomona.*

Ib. *Mutua vulnera*] Nam & ipſa Vertumni amore cœpit ardere.

772. *Proximus*] *Qui à Procâ regnum Albanorum obtinuit.* Amulius enim, pulſo fratre Numitore, ejuſdemque filio Lauſo perempto, illud invaſit. Is tamen à Remo & Romulo Rheæ ex Marte filiis, quam Numitor genuerat, denique fuit interfectus: atque iidem avum ſuum ſolio reddiderunt.

Ib. *Injuſti*] Quippe qui fratrem exturbavit.

Rexit

regnum Italiæ: & Numitor ſenex imperio, à quo depulſus erat ab Amulio, iterum, *potitur, beneficio nepotum: & muri urbis ponuntur feſtis Palilibus. Et Tatius & patres Sabini bella movent, & poſt viam arcis apertam* virgo *Tarpeia efflavit animam digno ſupplicio, armis* ſcilicet *in eam injectis. Inde orti Curibus more luporum ſilentium ore retinent vocem, atque aggrediuntur Romanos ſomno ſuperatos, & eunt ad portas, quas* Romulus *Iliæ filius obſeraverat forti repagulo. Attamen ipſa Juno aperuit unam, neque ſonum reddidit cardine moto. Sola Venus advertit retinacula valvarum dimota eſſe; atque fuit obturatura, niſi quòd nunquam fas eſt Diis evertere facta* aliorum *deorum. Naïdes Italicæ obtinebant loca finitima Jani* ſacello *irrigua fonte gelido, petit ab his ſuppetias. Neque Nymphæ reſtiterunt Deæ poſcenti æqua: atque eduxerunt venas & rivos ſuæ ſcaturiginis. Nondum tamen aditus Jani aperti erant præcluſi, neque aqua impediverat viam. Submittunt igitur pallida ſulfura ſcatenti fonti atque accendunt venas* illius *ſinuoſas bitumine ardenti, & calor penetravit ad intimos receſſus ſcaturiginis his viribus atque aliis; & aquæ, quæ modò poteratis contendere cum frigiditate Alpinâ, non ceditis ipſis flammis. Uterque poſtis fumat rore calido;*

Rexit opes: Numitorque ſenex amiſſa nepotum
Munere regna capit: feſtiſque Palilibus urbis
Mœnia conduntur. Tatiuſque, patreſque Sabini
Bella gerunt: arciſque viâ Tarpeia recluſâ
Digna animam pœnâ congeſtis exuit armis.
Inde ſati Curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces; & corpora victa ſopore
Invadunt: portaſque petunt: quas obice firmâ
Clauſerat Iliades. Unam tamen ipſa recludit,
Nec ſtrepitum verſo Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidiſſe repagula ſenſit;
Et clauſura fuit; niſi quòd reſcindere nunquam
Diis licet acta Deûm. Jano loca juncta tenebant
Naïdes Auſoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium, nec Nymphæ juſta petentem
Suſtinuêre Deam: venaſque & flumina fontis
Elicuêre ſui. Nondum tamen invia Jani
Ora patentis erant, neque iter præcluſerat unda.
Lurida ſupponunt fœcundo ſulfura fonti,
Inceduntque cavas fumante bitumine venas.
Viribus his aliiſque vapor penetravit ad ima
Fontis: & Alpino modò quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipſis.
Flammiferâ gemini fumant aſpergine poſtes:

NOTÆ.

773. *Nepotum*] *Remi & Romuli.*

774. *Palilibus*] Quæ *Pali Paſtorum Deæ* 12 *Calend. Maias* erant dicata: quo die urbis Romæ fundamenta à Remo atque Romulo jacta ſunt. Dicuntur etiam & *Parilia* à partu pecorum.

775. *Tatius*] Sabinorum dux acerrimus, qui propter Sabinarum raptum, graviſſimum bellum Romanis intulit; atque pace factâ in regni partem acceptus eſt.

776. *Tarpeïa*] Sp. Tarpeii, arcis Romanæ præfecti, fuit filia, quæ hoſtibus arcem prodidit, ornamentis capta quæ illi in ſiniſtris geſtabant: Cùm verò ambiguis verbis ea promiſiſſent, ut & fidem datam ſervarent, atque infidam ulciſcerentur, ſcuta pro armillis in illam conjecerunt.

778. *Sati Curibus*] *Sabini,* quorum *Cures* urbs fuit princeps: à quâ Romani poſt initam ſocietatem *Quirites* dicti.

781. *Unam*] Janualem tamen Tarpeia virgo recluſit.

787. *Regat*] *Venus.* Deſcribit poëta mutationem aquarum frigidarum in calidas. Nam in ipſo prælio cùm fugerent Romani, precibus Veneris (aut ut alii ſcribunt, Romuli, aquæ calidæ ſcaturire cœperunt, quibus Sabini prohibiti ſunt ulterius Romanos perſequi.

789. *Patentis*] Quod ſignum belli: ut clauſum Jani templum ſignum pacis.

791. *Lurida*] Quæ vapore *luridum colorem,* atque *pallidum* efficiunt.

792. *Incedunt*] Quanquam Jano iſta tribuit ipſe Naſo Faſt. 1.

Ib. *Fumante bitumine*] Hoc idem deſcribit primo Faſtorum: niſi quòd illîc non Nymphis, ſed Jano calefactionem aquarum iſtam tribuit.

794. *Alpino*] Frigidiſſimæ verò ex Alpibus undiquaque ſcatent aquæ.

796. *Gemini*] *Poſtes,* pro templi *portis geminis bifrontis Jani.*

Portaque

Portaque, nequicquam rigidis permiſſa Sabinis,
Fonte fuit præſtructa novo; dum Martius arma
Indueret miles. Quæ poſtquam Romulus ultro
Obtulit; & ſtrata eſt tellus Romana Sabinis
Corporibus, ſtrata eſtque ſuis; generique cruorem
Sanguine cum ſoceri permiſcuit impius enſis:
Pace tamen ſiſti bellum, nec in ultima ferro
Decertare, placet: Tatiumque accedere regno.
XVIII. Occiderat Tatius, populiſque æquata duobus,
Romule, jura dabas: poſitâ cum caſſide Mavors
Talibus affatur Divûmque hominumque parentem:
Tempus adeſt genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, nec præſide pendet ab uno)
Præmia, quæ promiſſa mihi, dignoque nepoti,
Solvere, & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi concilio quondam præſente Deorum
(Nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles in cœrula cœli;
Dixiſti. Rata ſit verborum ſumma tuorum.
Annuit Omnipotens, & nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitruque & fulgure terruit Urbem.

& valvæ, fruſtrà apertæ ſævit Sabinis, fuerunt obſtructæ novo fonte, donec miles Martius caperet arma. Quæ poſtquam Romulus ſponte induxit, & tellus Romana fuit coöperta corporibus & Sabinorum, & indigenarum, atque gladius ſceleſtus confudit ſanguinem generi cum cruore ſoceri; decernunt tamen bellum pace componere, neque ad internecionem *pugnare; & Tatium recipi in* ſocietatem *regni.*

XVIII. *Tatius obiêrat, & tu Romule, ponebas leges communes duobus populis: cùm Mars, omiſſâ galeâ, talibus alloquitur patrem Deorum atque hominum; Tempus adeſt, pater, (ſiquidem imperium Romanum floret amplo fundamento, neque* unum *tantummodo Deûm* tutelarem habet, quo protegi & defendi poſſit) *pendi mercedem quam mihi & dignissimo nepoti meo pollicitus es, atque recipere in cœlum ſublatum ex terris. Tu dixiſti mihi olim in cœtu Deorum (nam in memoriâ habeo, & pia illa, quæ tu protuliſti, dicta menti meæ tenaciter inhærent.) Unus erit, quem tu, ô Mars, evehes in cœlum cœruleum. Promiſſa tua jam abſolve. Omnipotens aſſenſus eſt: atque obduxit cœlum opacis nebulis, & tremefecit urbem tonitru & fulgure.*

NOTÆ.

797. *Rigidis*] Illis verò triſtem atque tetricam diſciplinam tribuit Livius, fueruntque morum gravitate atque ſanctitate laudatiſſimi. Cicero illos fortiſſimos, florem Italiæ, atque adeò reipublicæ robur appellat.

798. *Martius*] *Romanus:* cui à Romulo Marte fato illud nomen.

801. *Tatium*] Nam inter reliquas pacis conditiones hoc etiam placuit, ut Tatius unà cum Romulo æquâ poteſtate paribuſque legibus regnaret.

803. *Pace*] Quæ Sabinorum interventu his demùm conditionibus conſtituta eſt, ut relictis ſuis ſedibus novam in urbem hoſtes demigrarent: Tatius unà cùm Romulo æquâ poteſtate, paribuſque honoribus regnaret.

805. *Occiderat*] Lavinius, cùm ad ſolenne ſacrum eò veniſſet, concurſu facto, interfectus eſt poſtquam annos quatuor pari cùm Romulo poteſtate imperâſſet. Liv. 1. *Duobus* Romanis, & Sabinis.

Ib. *Tatius*] A proximis legatorum Laurentium (qui, ad res repetendas miſſi, pulſati fuerant) Lavinius fuit interfectus, cùm illuc ad ſolenne ſacrificium profectus eſſet, poſtquam 4 annos cùm Romulo regnâſſet.

Ibid. *Æquata*] *Inter Romanos & Sabinos.*

807. *Parentem*] *Jovem.*

810. *Nepotis*] Romulo filio meo, tuo nepoti. Recenſetur hæc, ἀναθέωσις, 2 Faſt.

813. *Memoro*] *Memini.* Sæpius enim idem ſignificat ac *narro.*

816. *Nubibus*] *Repentè cùm concionem haberet,* &c. Florus.

817. *Terruit*] Iſtud ex hiſtoriæ fide: ut intelligi poteſt ex loco L. Flori jam citato, leg. *orbem* pro *urbem* ſed perperam. Ita enim Horat. de Jove, Lib. 1. Od. 2.

——*Rubente*
Dexterâ ſacras jaculatus arces
Terruit urbem.

Quæ Gradivus cognovit esse indicia sibi exhibita, quibus sibi nunc liceret filium suum Romulum rapere è terris; atque innixus hastæ confidenter conscendit equos onustos temone cruento, & agitavit eos ictu scuticæ, & vectus per declivem aërem, substitit in extremo cacumine frondosi Palatini: & sustulit Iliaden dicentem jura regia Quiriti jam suo. Corpus morti obnoxium disjectum per subtilem aërem, ut pila plumbea impulsa latâ fundâ consuevit liquescere in medio cœlo. Vultus exoritur splendidior, atque forma dignior excelsis pulvinaribus, & qualis solebat esse Quirini cùm trabeam indueret. Uxor illum lugebat tanquam perditum; cùm Juno regia jubet Irin descendere per sinuatum callum ad Hersiliam, atque sic illi vacanti narrare sua jussa.

Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixusque hastæ, pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradivus, & ictu
Verberis increpuit: pronumque per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palati:
Reddentemque suo jam regia jura Quiriti
Abstulit Iliaden. Corpus mortale per auras
Dilapsum tenues: ceu latâ plumbea fundâ
Missa solet medio glans intabescere cœlo.
Pulchra subit facies, & pulvinaribus altis
Dignior, & qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissum conjux; cùm regia Juno
Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
Imperat: & vacuæ sua sic mandata referre.

XIX. *O matrona, bonor primarius gentis Latinæ atque Sabinæ, antea dignissima fuisse uxor tanti viri, nunc esse Quirini, compesce tuas lacrymas; &, si cupis cernere maritum, veni, me ducente, in lucum, qui virescit in monte Quirinali atque umbrâ suâ obtegit templum regis Romani. Iris obsequitur; atque delapsa in terram per arcus variis coloribus distinctos, affatur Hersiliam verbis jussis. Illa vix erigens oculos facie pudibundâ, O Dea, inquit, (nam neque possum dicere quænam sis, & constat esse Deam,) duc, ô duc, & mihi ostende faciem mei mariti, quæ si fata concesserint*

XIX. O & de Latiâ, ô & de gente Sabinâ
Præcipuum matrona decus; digniſſima tanti
Antè fuisse viri, conjux nunc esse Quirini;
Siste tuos fletus: &, si tibi cura videndi
Conjugis est, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.
Paret: & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam juſſis compellat vocibus Iris.
Illa verecundo vix tollens lumina vultu,
O Dea (namque mihi, nec quæ sis dicere promptum est;
Et liquet esse Deam,) duc, ô duc, inquit: & offer
Conjugis ora mihi. Quæ si modò posse videre

NOTÆ.

818. *Rapinæ*] *Romuli ex terris in cœlum auferendi.*

819. *Cruento*] *Ut belliputentis Dei esse decet.*

820. *Gradivus*] *Mars*, qui ita à *Gradiendo*, vel à *Vibrando* quòd *vibrabatur* est Græcis, dicitur.

821. *Increpuit*] *Insonuitque flagello* (quo equi verberantur) dixit Virgil.

822. *Palati*] Jam suprà, hunc unum esse ex collibus Romanis, diximus, imperatorum sede lim clarissimum.

826. *Intabescere*] *Liquescere atque consumi.*

827. *Pulvinaribus*] *Lectos* dicit, qui Diis in templis sternebantur.

828. *Trabeati*] *Trabeâ induti*: quæ toga fuit multis, instar *trabium* transversarum, purpureis auroque intextis fasciis decorata.

830. *Hersiliam*] Hæc Romuli conjux in Diis recensita *Ora* vel *Hora* dicta est, quæ apud Romanos qualis *Hebe* apud Græcos fuit. *Horam* insuper appellatam fuisse scripsit Plutarchus, utpote quæ juvenes ad virtutem & res bene gerendas hortaretur.

Ib. *Curvo*] *Qualis est arcus cœlestis.*

834. *Quirini*] Qui *Romulus* est, nomine mutato, postquam in Deorum numerum relatus esset.

836. *Quirino*] Ubi ipse *Quirinus* seu *Romulus* templum habuit; qui & ipsi colli *Quirinali* nomen dedit.

Fata

Fata ſemel dederint; cœlum aſpectâſſe fatebor.
Nec mora; Romuleos cum virgine Thaumanteâ
Ingreditur colles. Ibi ſidus ab æthere lapſum
Decidit in terras: à cujus lumine flagrans
Herſiliæ crinis cum ſidere ceſſit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priſcum pariter cum corpore nomen
Mutat; Oramque vocat: Quæ nunc Dea junćta Quirino eſt.

aſpicere tantùm ſemel, agnoſcam vidiſſe cœlum. Et ſine cunctatione proficiſcitur in montem Romuleum cum virgine Thaumanteâ. Ibi ſtella ex cœlo demiſſa cecidit in terram, à cujus igne coma Herſiliæ incenſa recepſit in cœlum cum ſtellâ. Ædificator urbis Romæ hanc excipit manibus notis, atque ſimul mutat antiquum nomen cum corpore, & appellat Oram, quæ Dea uxor eſt nunc Quirini.

NOTÆ.

845. *Romuleos*] Quos dixit *Quirinos* ſuprà 836.

Ib. *Thaumanteâ*] *Iris* eſt *Thaumantis* filia. Junonis addicta miniſteriis.

846. *Colles*] Collem Quirinalem.

847. *A cujus lumine*] Cujus hoc ſidus fuit? Certè non ſolùm Herſiliæ crinem incendit, verùm etiam ſecum totum in cœlum rapuit. Non igitur in terris Romulum ſed in cœlo vidit, ubi à corpus adeptum eſt immortalitatem, & nomen ejus mutatum.

851. *Mutat*] Aliam mortalium linguam à linguâ Deorum voluerunt poëtæ. Ut Hom. Il. a.

Ὃν θεοὶ Βριάρεων καλέουσι, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίων, &c.

Noſter lib. 11. *Hunc Icelon ſuperi, mortale Phlegetora vulgus Nominat.*

Ib. *Junćta Quirino*] Nam *Ora* in templo Romuli colebatur.

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEON LIBER XV.

ARGUMENTUM.

SECUTUS est Numa: qui cùm de originibus Crotonis inquireret, nigros calculos quondam in albos fuisse commutatos comperit. Et Pythagoram de perpetuis rerum transformationibus disputantem audivit. Mortuum deinde Numam deflens Ægeria, nec Hippolyti, qui suas ipsi conversiones proponebat, consolatium admittens, in fontem liquescit. Id quod non minùs fuit mirandum, quàm quòd Romuli lancea arbor, aut Cippus factus est cornutus. Julius Cæsar denique in stellam post mortem commutatus fuit.

INTERPRETATIO.

I. *Quæritur interea, quis ferat onus tanti imperii, & possit succedere tanto regi. Fama prænuncia veri addicit Numam* justitiâ & integritate *nobilem imperio. Ille non est contentus scire ceremonias gentis Sabinæ: mens illius perspicax ad altiora aspirat, atque exquirit, quæ sit natura rerum. Cupiditas hujus studii fecit, ut patriâ & Curibus desertis,*

I. QUæritur interea, qui tantæ pondera molis
Sustineat, tantoque queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuncia veri
Fama Numam. Non ille satìs cognôsse Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit; & quæ sit rerum natura requirit.
Hujus amor curæ, patriâ, Curibusque relictis,

NOTÆ.

4. *Numam*] Fuit Numa Pompilius ultro à Romanis petitus ob inclytam religionem, qui eò denique ferocem populum redegit, ut, quod vi & injuriâ occupaverat imperium, religione atque justitiâ gubernaret.

5. *Ritus*] *Sacra, ceremonias,* omnemque *Deorum cultum* docuit.

7. *Curibus*] Vid. lib. 14. 778.

Fecit,

Fecit, ut Herculei penetraret ad hoſpitis urbem.
Graia quis Italicis auctor poſuiſſet in oris
Mœnia quærenti, ſic è ſenioribus unus
Rettulit indigenis, veteris non inſcius ævi:
Dives ab Oceano bobus Jove natus Iberis
Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur: &, armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni nec inhoſpita tecta Crotonis
Intrâſſe; & requie longum relevâſſe laborem;
Atque ita diſcedens, Ævo, dixiſſe, nepotum
Hic locus urbis erit; promiſſaque vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſcelos, illius Dîs acceptiſſimus ævi.
Hunc ſuper incumbens preſſum gravitate ſoporis
Claviger alloquitur: Patrias, age, deſere ſedes:
I, pete diverſi lapidoſas Æſaris undas.
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſt ea, diſcedunt pariter ſomnuſque Deuſque.
Surgit Alemonides; tacitâque recentia mente
Viſa refert; pugnatque diu ſententia ſecum.
Numen abire jubet; prohibent diſcedere leges:
Pœnaque mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima fidereum nox;
Viſus adeſſe idem Deus eſt, eademque monere:
Et, niſi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit: patriumque ſimul transferre parabat

proficiſceretur ad urbem hoſpitis Herculei. Atque unus ex ſenioribus inde ortis non ignarus hiſtoriam *præteritæ ætatis, ſic edocuit* eum *ſciſcitantem quiſnam conditor ſtatuiſſet urbem Græcam in littoribus Italis. Filius Jovis opulentus Tauris Hiſpanis, dicitur perveniſſe ad littora Laciniæ felici curſu ab Oceano; atque, armento vagante per tenera gramina, ipſe ſubiiſſe domum hoſpitalem magni Crotonis; & reſpirâſſe à longi* itineris *fatigatione per quietem, & abiens ſic dixiſſe, Hic erit locus urbis ætate nepotum: atque* ejus *promiſſa fuerunt certa. Nam fuit quidam Myſcelus filius Alemonis Argivi, qui ex ſuæ ætatis* hominibus *Diis erat gratiſſimus. Hercules ſuperſtratus* ita *hunc affatur oppreſſum alto ſomno; Agedum, relinque domum patriam, proficiſcere, concede ad undas ſaxeas Æſaris* hinc longè *remoti: atque niſi obſequutus ſit, minitatur plurima atque reformidanda. Poſt ea ſopor atque Deus ſimul*

abeunt. Alemonides ſurgit, atque apud ſe revolvit nova ſomnia, & conſilium diu incertum eſt. Deus minatur diſcedere, leges non ſinunt proficiſci; atque mors eſt dictum ſupplicium ei, qui cupit migrare è ſolo nativo. Sol ſplendidus condiderat caput lucidum in Oceano, & nox obſcuriſſima evexerat caput ſidereum, cùm idem Deus viſus eſt aſſiſtere, atque eadem monere, &, niſi obſequutus ſit, minari plura & dariora. Pertimuit: atque ſtatuebat pariter tranſvehere rem patriam

NOTÆ.

8. *Hoſpitis*] *Crotonem* dicit, qui non Herculem tantùm ex Hiſpaniâ redeuntem hoſpitio excepit, ſed inſuper *Crotoni* urbi nomen dedit, in quâ Pythagoras philoſophus, maximus docuit. Illius audiendâ cauſâ Numam Crotonem conceſſiſſe finxit poëta, ut fabulas ſuas conſueret: cùm tamen Pythagoram, Servio Tullio regnante, 100 ampliùs poſt annos vixiſſe ſatis conſtat.

12. *Iberis*] *Hiſpanis:* quos inde, Geryone interfecto, abegerat *Jove natus* Hercules.

13. *Lacinia*] Quæ à *Lacinio* promontorio Italiæ, non longè à *Crotone*, inter Tarentinum & Scyllacium ſinum, nomen habuerunt: ſicut & ipſum promontorium à *Lacinio* latrone ibi ab Hercule mactato ſuum deſumpſit.

22. *Claviger*] *Herculem* dicit, qui ſine *clavâ* & *leonis pelle* vix uſpiam invenitur.

23. *Diverſi*] Longè hinc ab Argis diſtantis.

Ib. *Æſaris*] Quis fluvius eſt parvus admodum magnæ Græciæ in Calabriâ ulteriore, Crotone in Ionium mare defluens.

26. *Alemonides*] *Myſcelus*, filius Alemonis.

27. *Refert*] *Volutat, agitat, cogitatione & animo revolvit.* Alibi etiam in eodem ſenſu verbum *referre* uſurpat Ovidius.

30. *Oceano*] Ut videtur oculis.

31. *Sidereum*] Quia noctu ſidera apparent.

in novam habitationem. Rumor ſpargitur per urbem, & arceſſitur reus legum contemptarum. Cùmque cauſſa primò eſſet dicta, & crimen compertum eſt probatum ſine teſte, reus ſqualore obductus erigens manus atque faciem ad Deos, O, ait, tu cui duodecim labores aperuerunt viam ad cœlum, ades in auxilium, nam tu es mihi cauſa hujus *facinoris. Mos erat priſcus albis atque nigris calculis, his damnare reos, illis liberare à crimine. Nunc etiam ſententia luctuoſa ſic lata eſt; & omnes lapilli nigri deponuntur in triſtem urnam. Quæ inverſa ſtatim atque reddidit calculos recenſendos, color omnium eſt verſus ex atro in candidum: & ſententia facta alba beneficio Herculis liberavit Alemonidem. Ille agit gratias patri Amphitryoniadæ, & ventis ſecundis trajicit mare Ionium, & præternavigat Tarentum Lacedæmonium, & Sybarin, & Neæthum Salentinum, & ſinus Thurinos, & Temeſen, & agros Iapygis: atque terris ægrè præteritis quæ ſunt verſus littus, reperit oſtia fatalia fluvii Æſaris; neque hinc longè ſepulchrum ſub quo ſacra Crotonis*

In ſedes penetrale novas; fit murmur in urbe:
Spretarumque agitur legum reus. Utque peracta eſt
Cauſſa prior, crimenque patet ſine teſte probatum,
Squallidus ad Superos tollens reus ora, manuſque,
O cui jus cœli bis ſex fecêre labores,
Fer, precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis auctor.
Mos erat antiquus, niveis atriſque lapillis,
His damnare reos, illis abſolvere culpâ.
Nunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam.
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos;
Omnibus è nigro color eſt mutatus in album:
Candidaque Herculeo ſententia munere facta
Solvit Alemoniden. Grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventiſque faventibus æquor
Navigat Ionium; Lacedæmoniumque Tarentum
Præterit, & Sybarin, Salentinumque Neæthum,
Thurinoſque ſinus, Temeſenque, & Iapygis arva.
Vixque pererratis quæ ſpectant littora terris,
Invenit Æſarei fatalia fluminis ora:
Nec procul hinc tumulum, ſub quo ſacrata Crotonis

NOTÆ.

36. *Penetrale*] Hoc eſt, *Deos Penates, & quicquid interioribus domûs partibus chariſſimum habebat.* Metonymia eſt.

37. *Cauſſa prior*] i. e. *Accuſatio*: ut *defenſio* fuerit *cauſa poſterior*.

Ib. *Sine teſte*] Quâ vir bonus ultro confeſſus eſt ſe commigrare decreviſſe.

38. *Squallidus*] Munditiarum negligentes ſunt qui lugent.

39. *Bis ſex*] Duodecim illos Herculis decantatiſſimos labores in ſuperioribus vidimus. Lib. 9. 183.

40. *Nam tu*] Nam tu mihi perſuaſiſti ut commigrarem.

47. *Candida*] *Ex candidis calculis.*

49. *Amphitryoniadæ*] *Herculi*; qui quidem Jovis filius, ſed ex Alcmenâ, quæ Amphitryonem Thebanum maritum legitimum habuit.

50. *Ionium*] Quod ex Græciâ in Italiam tendenti transfretandum fuit.

Ib. *Tarentum*] Urbs eſt antiquiſſima Salentinorum in Calabriâ citeriore, à Tarâ Neptuni filio ædificata, à Partheniis verò, Lacedæmoniorum duce Phalanto, amplificata; unde vocat Lacedemonium.

51. *Sybarin*] Hæc olim potentiſſima fuit in ſinu Tarentino civitas, incolarum deliciis etiam famoſa, quam Crotoniatæ deleverunt. Reſtituta ab indigenis *Thurium* dicta eſt, quæ denique exciſa hodie in ruinis jacet; niſi fortè vicus quidem quem vulgò dicunt, *La terre Brodogneto* eſt ex ejus ruderibus.

Ib. *Neæthum*] Fluvius eſt Salentinorum, non longè à Crotone.

52. *Thurinos*] *Thurii* urbs eſt Calabriæ, quæ & *Thuria* & *Thurion* dicta eſt, à Thurii fonte.

Ib. *Temeſen*] Urbs etiam Calabriæ ab Auſonibus condita mox ab Ætolis, qui cum Thoante ad eam Italiæ partem appulſi fuerunt, occupata, atque inde iterum à Brutiis.

Ib. *Iapygis*] Fuit *Iapyx* Dædali filius qui *Iapygiæ* Calabriæ urbi, *Iapygio* promontorio, immo & Calabriæ ipſi *Iapygiæ* nomen dedit.

55. *Fatalia*] *Herculis admonitu tanquam ſua præſtituta.*

Ib. *Ora*] *Oſtia* dicit, quibus maria ſubit.

Oſſa

Ossa tegebat humus. Jussâque ibi mœnia terrâ
Condidit; & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certâ primordia famâ
Esse loci, positæque Italis in finibus urbis.
II. Vir fuit hîc ortu Samius; sed fugerat unà
Et Samon & dominos; odioque tyrannidis exul
Sponte erat. Isque, licèt cœli regione remotos,
Mente Deos adiît: &, quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
Cùmque animo, & vigili perspexerat omnia curâ;
In medium discenda dabat: cœtumque silentûm,
Dictaque mirantûm, magni primordia mundi,
Et rerum caussas, & quid natura, docebat:
Quid Deus: unde nives: quæ fulminis esset origo:
Jupiter, an venti, discussâ nube tonarent:
Quid quateret terras, quâ sidera lege mearent;
Et quodcunque latet. Primusque animalia mensis
Arcuit imponi: primus quoque talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita verbis.
Parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
Corpora. Sunt fruges: sunt deducentia ramos

ossa terra servabat: & ibi posuit urbem in solo ab Hercule præfinito: & nomen sepulti addixit urbi. Certum erat indubitatâ famâ talia esse initia loci, atque urbis conditæ in finibus Italis.

II. *Illic vir fuit Samius origine, sed pariter vitaverat & Samon & tyrannos: atque odio injustæ dominationis ultro erat profugus: & ingenio accessit ad Deos dissitos à mortalibus spatio cœli: atque investigavit contemplatione mentis, quæ natura occultabat ab intelligentiâ humanâ. Et postquam penitus cognoverat omnia mente, & curâ assiduâ, proferebat cognoscenda palam, & indicabat turbæ tacitæ atque miranti dicta principia vasti orbis, & caussas rerum, & quid natura, quid Deus esset: unde nives generarentur; quæ esset caussa fulminis, an Jupiter, an venti tonitrua cierent nube disruptâ, quid concuteret solum; quâ lege astra moverentur; quicquid* cæteris hominibus *est incognitum. Atque* is *primus prohibuit admovere animantia mensis, primus insuper aperuit os hujusmodi vocibus eruditis quidem, sed non etiam fide receptis: Nolite, homines, inquinare corpora epulis scelestis. Sunt fruges: sunt Poma curvantia ramos*

NOTÆ.

57. *Tumulati*] *Crotonis*, à quo Urbs *Croto* dicta est.

60. *Hîc*] *Crotoni*, quò se contulit Numa Pompilius, ut Pythagoram audiret.

Ib. *Samius*] *Samo* Icarii maris insulâ contra Ephesum oriundus: namque ea fuit Pythagoræ patria. Quanquam alii aliter.

61. *Dominos*] Qualis erat Polycrates ille Samius.

66. *Silentûm*] Quinquennale fuisse silentium à Pythagorâ discipulis suis præscriptum voluerunt: quanquam aliud aliis, æstimata cujusque solertia, non minùs tamen biennii fuisse scripsit Gellius.

67. *Primordia*] Unde *ortus*, quænam insuper ejus elementa. De quibus physici.

70. *Jupiter an venti*] Alii enim *Tonitrua* esse aiunt aëris vehementem strepitum: alii autem eruptionem ventorum effractâ nube cum maximo impetu coëuntium.

71. *Quateret*] Terræ motus ex subterraneis flatibus, qui illius latera pulsant, voluerunt equidem: cæterùm plurima sunt adhuc in hoc argumento, quæ prolixiori disquisitione indigent.

Ib. *Mearent*] Id est, *Quis & qualis esset cursus astrorum*: quorum omnium cognitio spectat ad mathematicos.

72. *Quodcunque latet*] Ne ita accipias, quasi omnia cognoscere se Pythagoras professus sit. Illa tantùm intelligenda sunt per istud *Quodcunque*, quæ ipse docebat alioqui hominibus incognita.

Ib. *Latet*] Ex eo quòd abdita naturæ in lucem proferret Pythagoras, in tanto fuit honore, ut Dei vocem audire discipuli ejus existimarent. Atque etiamsi nullam dictorum rationem reddidisset, maximam adhiberent fidem; rogatique alicujus dicti rationem, responderent, Αὐτὸς ἔφη, *ipse dixit*.

75. *Parcite*] Hæc oratio ex Empedocle, qui Pythagoræ dogmata carminibus complexus est, videtur esse desumpta. Vid. orationes duas Περὶ Σαρκοφαγίας, quæ Plutarcho ascribuntur.

Pondere poma ſuo, tumidæque in vitibus uvæ;
Sunt herbæ dulces; ſunt, quæ miteſcere flammâ,
Mollirique queant. Nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.
Prodiga divitias alimentaque mitia tellus
Suggerit: atque epulas ſine cæde & ſanguine præbet.
Carne feræ ſedant jejunia; nec tamen omnes:
Quippe equus, & pecudes, armentaq; gramine vivunt.
At quibus ingenium eſt immanſuetumque ferumque,
Armeniæ tigres, iracundique leones,
Cumque lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt, in viſcera viſcera condi,
Congeſtoque avidum pingueſcere corpore corpus;
Alteriuſque animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra parit, nîl te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat, rituſque referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis
Et malè morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.

III. Tunc & aves tutas movêre per aëra pennas;
Et lepus impavidus mediis erravit in agris:
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo.
Cuncta ſine inſidiis, nullamque timentia fraudem,
Plenaque pacis erant. Poſtquam non utilis auctor
Victibus invidit (quiſquis fuit ille virorum)
Corporeaſque dapes avidam demerſit in alvum;
Fecit iter ſceleri: primâque è cæde ferarum
Incaluiſſe putem maculatum ſanguine ferrum:

ſuâ gravitate; atque racemi ſucco pleni in vitibus: ſunt olera mitia; ſunt quæ poſſint fieri dulciora igne, atque emolliri: neque lac vobis tollitur, neque mel fragrans flore thymi. Terra benigniſſima præbet opes ſuas & cibos dulces; & ſubminiſtrat delicias ſine nece & cruore. Feræ leniunt famem carnibus; neque tamen omnes. Namque equi & greges & armenta veſcuntur herbis. At tigres Armeniæ, & truculenti leones, & urſi cum lupis, quibus indoles eſt crudelis & ſæva, amant epulas cum ſanguine. Heu! quantum eſt nefas præcordia devolvi in præcordia, & corpus famelicum pingueſcere corpore devorato, & animantem vitam ducere morte alterius animantis! Nimirum in tantâ copiâ. quàm terra benigniſſima matrum profert, nihil tibi placet, præter quam contererere crudeli dente cæſorum animalium carnes, atque imitari mores Cyclopum? neque poteris ſedare famen rapacis & incontinentis abdominis, niſi pernicie alterius? At illa priſca ætas, quam Auream appellavimus, beata fuit fructibus arborum, & graminibus quæ terra alit; neque infecit ora ſanguine.

III. *Tunc & alites agitaverunt alas ſine periculo per aërem; & lepus intrepidus vagatus eſt per campos medios; neque ſua credulitas corripuerat piſcem hamo; omnia erant ſine dolis, & pace abundantia, nullam fraudem metuentia. Poſtquam pravus auctor (quiſquis ille fuit hominum) invidit facilitati vivendi, atque devolvit in abdomen voraginoſum epulas ex corpore & carne confectas, aperuit viam crimini; atque credam ferrum infectum ſanguine tepuiſſe ex primâ nece ferarum.*

NOTÆ.

86. *Armeniæ*] Hæc ampla Aſiæ regio, ubi ſæviſſimi leones naſcebantur.

93. *Cyclopum*] Ἀνθρωποφάγων: Quos lib. 14. 205 videmus.

101. *Piſcem*] Quin & piſcium eſum interdixit ſuis Pythagoras: vel quòd ſilentii cultores ſint (quod ipſe divinum exiſtimabat, ut habet Athenæus 5 16) vel à Pherecyde Syro habuit. Piſces enim inter numina venerantur Syri.

105. *Corporeas*] Omnes dapes ſunt corporeæ, ſed per corporeas hîc σαρκικὰς intelligit, *i. e. carneas dapes.*

Idque

Idque ſatìs fuerat: noſtrumque petentia letum
Corpora miſſa neci ſalvâ pietate fatemur:
Sed quàm danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longiùs inde nefas abiît: & prima putatur
Hoſtia ſus meruiſſe mori; quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpemque interceperit anni.
Vite caper morſâ Bacchi mactandus ad aras
Ducitur ultoris. Nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis, oves, placidum pecus, inque tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar?
Mollia quæ nobis veſtras velamina lanas
Præbetis; vitâque magìs, quàm morte juvatis.
Quid meruêre boves, animal ſine fraude, doliſq;
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?
Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi dempto modò pondere aratri,
Ruricolam mactare ſuum: qui trita labore
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat meſſes, percuſſit colla ſecuri.
Nec ſatìs eſt, quòd tale nefas committitur: ipſos
Inſcripſêre Deos ſceleri; numenque ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præſtantiſſima formâ,
(Nam placuiſſe nocet) vittis præſignis & auro,
Siſtitur ante aras: auditque ignara precantem:
Imponique ſuæ videt inter cornua fronti,
Quas coluit fruges: percuſſaque ſanguine cultros
Inficit in liquidâ prævìſos forſitan undâ.

Idque ſatìs fuerat; & agnoſcimus animalia inſidiantia noſtræ vitæ interfecta eſſe illibatâ pietate. Verùm licèt interficienda fuerint, commedenda tamen non item. Inde ſcelus latiùs graſſatum eſt; & porcus creditur dignus fuiſſe qui mactaretur prima victima, quòd evelleret ſegetem curvo roſtro, atque ſubverteret ſpem anni. Caper agitur jugulandus ad altaria Bacchi vindicis, vite corroſâ. Et *ſuum facinus meritò obfuit* illis *ambobus. Quid* verò *admiſiſtis, oves, mite pecus, atque creatum ad homines à* trigore *ſervandos, quæ portatis lac ſuaviſſimum in ubere diſtento? quæ nobis offertis lanas veſtras in molles veſtes, atque plùs prodeſtis vitâ quàm morte. Quid admiſerunt boves, animal ſine fraude atque inſidiis, innoxium, ſimplex, factum ad ferendos labores? Ille denique eſt ingratus, neque dignus dono frugum, qui potuit jugulare ſuum agricolam, detracto modò onere curvi aratri; qui afflixit bipenni illam cervicem tritam labore, quâ toties proſciderat durum agrum,* atque *collegerat tot meſſes. Neque ſatis eſt, quòd ejuſmodi ſcelus patratur; ipſos Deos auctores fecerunt facinoris; atque arbitrantur potentiam cœleſtem delectari nece tauri laborioſi. Hoſtia ſine vitio &* morbo *& excellentiſſimâ ſpecie (nam obeſt gratum fuiſſe) decora vittis aureis ſiſtitur ad altaria; atque neſcia audit orantem, & videt farra, quæ coluit, ſpargi in ſuam frontem inter cornua, &* vulnere *afflicta tingit cruore cultros fortè antè conſpectos in aquâ liquidâ.*

NOTÆ.

109. *Corpora*] *Feras* intelligit hominibus infeſtas.

111. *Et prima*] *Prima Ceres avidæ gaviſa eſt ſanguine porcæ*, &c. 1. Faſt.

Ib. *Longiùs*] Quia à feris ad cicurum animalium cædem, deinde & hominum ſtrages deventum eſt.

113. *Spem*] Namque erutis ſeminibus nulla *ſperanda* meſſis.

116. *Quid*] De hâc Pythagoræ abſtinentiâ vid. Jamblicum cap. 24 Laërtium in vitâ Pythagoræ lib. 8. Luciani ſomnium, &c.

124. *Ruricolam*] *Bovem.*

125. *Renovaverat*] *Renovari* verò videtur ager qui per culturam atque aratrum ad recipienda nova ſemina apparatur.

128. *Inſcripſêre*] Quin & Diis invidam fecêre; eos in partem prædæ, nidorum victimarum adſciſcentes.

131. *Placuiſſe*] Non enim niſi eximiæ lectæque aris admoventur hoſtiæ.

Ib. *Vittis*] Victimæ ornabantur vittis aureis, cornua etiam deaurata habuerunt.

134. *Fruges*] Salſas fruges, molam, farinam ſale miſtam, quâ frons victimæ, focus, & cultri aſpergebantur.

135. *Undâ*] Aquâ in ſacris adhibitâ, & per pelves diſpoſitâ. *An quia prævìſos in aquâ timet hoſtia cultros?* 1 lib. Faſt.

Protinus

Continuò inſpiciunt fibras extractas ex pectore viventi, & quærunt voluntatem Deorum in illis. Unde homini tantùm deſiderium epularum probibitarum? Non veremini carnibus veſci, ô gens morti obnoxia? quod precor ne facite, & attentas præbete mentes noſtris præceptis. Et cum faucibus admovebitis artus taurorum mactatorum, cognoſcite & ſentite vos comedere veſtros agricolas. Et quandoquidem Deus os meum agitat, ſequar ſedulò Deum os agitantem, & edicam mea oracula, atque aperiam ipſum cœlum, & recludam ſententiam mentis divinæ. Cantabo magna, neque perſpecta animo priorum, & quæ diu incognita fuerunt. Placet ferri per exceſſa ſidera; placet, terris & pigrâ habitatione deſtitutâ, nubes aſcendere atque innixi humeris fortis Atlantis; & procul à cœlo deorsùm ſpectare mentes paſſim errantes, & expertes rationis, & ſic admonere timidos, & metuentes mortem, & aperire ordinem fati.

Protinus ereptas viventi pectore fibras
Inſpiciunt; menteſque Deûm ſcrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum?
Audetis veſci, genus ô mortale? quod, oro,
Ne facite; & monitis animos advertite noſtris.
Cumque boum dabitis cæſorum membra palato;
Mandere vos veſtros ſcite & ſentite colonos.
Et quoniam Deus ora movet; ſequar ora moventem
Ritè Deum: Delphoſque meos, ipſumque recludam
Æthera; & auguſtæ reſerabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis eveſtigata priorum,
Quæque diu latuêre, canam. Juvat ire per alta
Aſtra; juvat, terris & inerti ſede relictis,
Nube vehi; validique humeris inſiſtere Atlantis:
Palanteſque animos paſſim, ac rationis egentes
Deſpectare procul, trepidoſque obitumque timentes
Sic exhortari; ſeriemque evolvere fati.

IV. O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, quid nomina vana timetis,
Materiem vatum, falſique piacula mundi?
Corpora ſive rogus flammâ, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
Morte carent animæ: ſemperque, priore relictâ
Sede, novis domibus habitant, vivuntque receptæ.

IV. O gens ſtupefacta pavore acti frigidi, quamobrem metuitis Stygem, quamobrem caliginem, quamobrem nomina inania, argumentum poëtarum & piacula mundi facti? Ne exiſtimetis corpora poſſe pati ulla mala, ſeu pyri diripuerint ea igne, ſeu vetuſtas corruptione. Animæ non moriuntur, & ſemper priore habitatione omiſſâ recipiuntur novis corporibus, & receptæ vita fruuntur.

NOTÆ.

136. *Fibras*] *Cordis & jecoris* præſertim *extrema* eo nomine appellantur, quæ aruſpices ad exquirendam Deorum voluntatem inſpicere conſueverant.

137. *Inſpiciunt*] Inde *Haruſpices* dicti ſunt ab *Harugis* (i. e.) victimis inſpiciendis.

139. *Veſci*] Pro *carnibus veſci* ſimpliciter *veſci* poſuit.

143. *Deus*] Apollo me hortatur, ut loquar.

144. *Delphos*] Delphi urbs Phocidis in Achaiâ, Apollinis *oraculis* clariſſima, quæ hîc pro iis ponitur.

149. *Atlantis*] Qui Mauritaniæ rex, ideo dictus *cœlum ſuſtinere humeris*, quòd *aſtrologus* fuerit eximius.

154. *Styga*] Pro *Inferis* poſuit eam paludem, de quâ jam toties.

155. *Vatum*] Id eſt, *poëtarum, quibus quidlibet mentiri conceſſum.*

Ib. *Piacula*] Apud manes *expiari* crimina in ſuperis commiſſa credebant.

Quæ quis apud ſuperos furto lætatus inani
Diſtulit in ſeram commiſſa piacula mortem.
Virgil.

156. *Tabe*] Paulatim enim *diſſolvuntur* & quodammodo *liqueſcunt* inanimata corpora.

157. *Non ulla*] Namque anima eſt quæ ſenſûs & cognitionis eſt capax.

159. *Domibus*] Intelligitur commigratio animarum de corpore in corpus, ſeu μετεμψυχωσις, quam ab Ægyptis mutuatus erat Pythagoras.

Ipſe

Ipſe ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoïdes Euphorbus eram; cui pectore quondam
Sedit in adverſo gravis haſta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ geſtamina noſtræ
Nuper Abanteïs templo Junonis in Argis.
Omnia mutantur; nihil interit. Errat, & illinc
Huc venit, hinc illùc, & quoſlibet occupat artus
Spiritus: éque feris humana in corpora tranſit,
Inque feras noſter; nec tempore deperit ullo.
Utque novis fragilis ſignatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas ſervat eaſdem;
Sed tamen ipſa eadem eſt: animam ſic ſemper eandem
Eſſe, ſed in varias doceo migrare figuras.
Ergo, ne pietas ſit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefandâ
Exturbare animas: nec ſanguine ſanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi; nihil eſt toto quod perſtet in orbe.
Cuncta fluunt; omniſque vagans formatur imago.
Ipſa quoque aſſiduo labuntur tempora motu
Non ſecùs ac flumen. Neque enim conſiſtere flumen,
Nec levis hora poteſt: ſed ut unda impellitur undâ,

Ego ipſe, nam recordor, eram Euphorbus Panthi filius tempore belli Trojani, in cujus pectore adverſo valida haſta minoris Atridæ olim infixa eſt. Agnovi nuper clypeum, quem noſtra ſiniſtra geſtabat, apud Argos Abanteos in fano Junonis. Cuncta mutantur: nihil perit. Anima vagatur, & illinc huc fertur, hinc illùc, & invadit quælibet membra, atque tranſit ex feris in corpora humana, & noſtra viciſſim *in feras; neque unquam moritur. Atque ut cera mollis fingitur novis figuris, neque perſtat ut fuerat, neque retinet eaſdem ſpecies, verùm tamen ipſa eſt eadem; ita doceo animam eſſe ſemper eadem ſed tranſire in diverſas figuras. Adeòque ne pietas ſit ſuperata deſiderio alvi, nolite, prædico, ejicere animas cognatorum* veſtrorum, *cæde horrendâ; neque ſanguis nutriatur ſanguine. Et quandequidem verſor in profundiſſimo mari, atque pandi lintea plena ventis, nihil eſt in toto mundo, quod* ſtabile *permaneat. Omnia labuntur atque omnis ſpecies fluxa &* mutabilis, *de* novo *fingitur. Ipſa etiam tempora fluunt motu continuo perinde ac flumen; neque enim flumen, nec levis hora poteſt ſtare; ſed quemadmodum fluctus pulſatur fluctu,*

NOTÆ.

160. *Ipſe ego*] Primùm ſe Æthaliden fuiſſe memorabat; ſecundò Euphorbum, quod teſtatus eſt, agnito ſcuto ſuo ſuſpenſo inter alia ſpolia, in Junonis Argivæ templo; tertiò, Hermotimum; quartò, Pyrrhum: quintò, Pythagoram. Hoc habuit eſt munere Mercurii, tum ut vivens, tum mortuus, omnium quæ contingeret, memoriam teneret. Laërt. in vitâ Pythag.

162. *Minoris*] *Menelaï*, cujus major frater fuit *Agamemnon:* atque ille Menelaus Euphorbum Iliad. 16. peremiſſe dicitur.

164. *Abanteïs*] Ab *Abante* rege, qui Argis clariſſimâ Peloponneſi urbe imperavit. Populi inſuper *Abantes* ab Herodoto Iones inter & Achivos memorantur.

Ib. *Templo*] Stadia quindecim Mycenis diſtare hoc Junonis templum affirmat Pauſanias in Corinthiacis, cujus inter alia donaria hunc etiam clypeum Argis celebratiſſimum, ut ex Hygini 273. tabulâ patet, nominatim recenſes.

165. *Interit*] Ex ſententiâ veterum omnium philoſophorum, qui cenſuerunt omnia quidem reſolvi poſſe in quatuor *elementa* vel *materiam primam*; in *nihilum* verò redigi non poſſe.

171. *Eadem*] *Quoad ad ſubſtantiam*; quæ quanquam varias *qualitates* & formas ſuſcipiat, ipſa non mutatur.

Ib. *Sic*] De terrâ, aut communioribus elementis iſtud dici poteſt: fueritque comparatio elegans. Ad ſpiritus ſeu animas, quæ individuam ſuam formam habent, aut formæ ſunt, ſi transferas, ridicula eſt.

173. *Ergo*] Abſtinendum ab animatis ſuaſit propter tranſmigrationem animarum.

176. *Æquore*] Id eſt, *De maximis atque abditiſſimis naturæ myſteriis ſermonem habet.*

177. *Quod perſtet*] Quod permaneat, & à mutatione ſit alienum.

179. *Tempora*] Nihil aliud ſunt, quàm res ipſæ, aut earum inter ſe durandi ſpatium.

Urgetur que

& prior premitur ſequenti, atque premit antecedentem, ſic etiam tempora dilabuntur, ſic etiam ſequuntur, & ſemper ſunt nova. Nam quod fuit antea, eſt emiſſum; & oritur quod non fuerat: & omnia momenta renovantur. Vides etiam noctes ex tenebris eductas in diem erumpere, & hanc puram ſolis lucem caliginoſâ nocte obſcurari. Neque color eſt idem cœlo, cùm omnia defeſſa ſtrata ſunt nocte mediâ, & cùm Lucifer ſplendidus prodit equis candidis; rurſumque alius, cum Pallantias antecedens diem colore rubicundo tingit mundum committendum Soli. Ipſe orbis Dei, cùm tollitur à terrâ infimâ, rubet mane, atque rubet cùm conditur terrâ infimâ. In cœli *ſummitate eſt albus; quia illic natura ætheris eſt melior, & procul fugit commercia telluris. Neque figura lunæ nocturna poteſt unquam eſſe eadem aut æqualis: & hodierna eſt ſemper minor ſequenti, ſi creſcit; major, ſi decreſcit. Quid? annon vides annum, præbentem imaginem noſtræ vitæ, dividi in quatuor partes? Nam vere novo eſt mollis & lactens, atque ſimillimus ætati pueri. Tunc herba florens, & deſtituta viribus eſt tumida* ſuccorum copiâ *& infirma, & ſpe recreat colonum. Tunc omnia florent, & dulcis campus ridet coloribus florum; neque adhuc ulla eſt potentia in foliis. Annus firmior concedit in æſtatem à vere;*

Urgeturque prior venienti, urgetque priorem,
Tempora ſic fugiunt pariter, pariterque ſequuntur:
Et nova ſunt ſemper. Nam quod fuit antè, relictum eſt;
Fitque, quod haud fuerat: momentaque cuncta novantur.
Cernis & emerſas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ ſuccedere nocti.
Nec color eſt idem cœlo, cùm laſſa quiete
Cuncta jacent mediâ, cùmque albo Lucifer exit
Clarus equo: rurſumque alius, cum prævia luci
Tradendum Phœbo Pallantias inficit orbem.
Ipſe Dei clypeus, terrâ cùm tollitur imâ,
Manè rubet: terrâque, rubet, cùm conditur imâ.
Candidus in ſummo eſt; melior natura quòd illic
Ætheris eſt, terræque procul contagia vitat.
Nec par aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Eſſe poteſt unquam: ſemperque hodierna ſequente,
Si creſcit, minor eſt; major, ſi contrahit orbem.
Quid? non in ſpecies ſuccedere quatuor annum
Aſpicis ætatis peragentem imitamina noſtræ?
Nam tener, & lactens, puerique ſimillimus ævo
Vere novo eſt. Tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & inſolida eſt; & ſpe delectat agreſtem.
Omnia tum florent; florumque coloribus almus
Ridet ager: neque adhuc virtus in frondibus ulla eſt.
Tranſit in Æſtatem, pòſt Ver, robuſtior annus:

NOTÆ.

189. *Lucifer*] Stella eſt Veneris, quæ etiam *Phoſphorus* dicitur, ideo *albis equis* vecta, quòd ſolis ortum præcedat. Cùm autem ejus occaſum ſubſequitur, *Heſperus* appellatur.

191. *Tradendum*] *Ut radiis ſuis illum colluſtret.*

Ib. *Pallantias*] *Aurora* eſt *Pallantis* Gigantis filia.

192. *Dei clypeus*] *Solis orbis*, qui *clypei* inſtar nobis *rotundus* videtur. Sed vox hæc non ſatis competit ſolis magnitudini.

194. *Quòd*] Veram hujus rei cauſſam pete ex phyſicis.

196. *Dianæ*] *Lunæ*, quæ nunquam eodem permanet vultu, creſcit ſemper aut decreſcit.

198. *Contrahit*] *Minuit:* quod ex oppoſitâ voce *creſcit* intelligitur.

200. *Ætatis*] *Annum ætates hominis referre* ſcribit: nam ut quatuor ſunt anni partes, ita ex Pythagoræ ſententiâ, quatuor ſunt hominis ætates. *Pueritia* quæ 20 annos implet: *Adoleſcentia*, 20. *Juventus*, 20. *Senectus*, 20.

206. *Annus*] Pro *anni parte*, *æſtate* ſcilicet: quomodo & loquutus eſt Horatius.

Fitque

Fitque valens juvenis. Neque enim robuſtior ætas
Ulla, nec uberior; nec, quæ magìs æſtuet, ulla eſt.
Excipit Autumnus, poſito fervore juventæ
Maturus, mitiſque inter juvenemque, ſenemque,
Temperie medius, ſparſis per tempora canis.
Inde ſenilis Hyems tremulo venit horrida paſſu;
Aut ſpoliata ſuos, aut, quos habet, alba capillos.
Noſtra quoque ipſorum ſemper, requieque ſine ullâ,
Corpora vertuntur: nec quod fuimuſve, ſumuſve,
Cras erimus. Fuit illa dies, quo ſemina tantùm,
Speſque hominum primæ maternâ habitavimus alvo:
Artifices Natura manus admovit: & angi
Corpora viſceribus diſtentæ condita matris
Noluit; éque domo vacuas emiſit in auras.
Editus in lucem jacuit ſine viribus infans:
Mox quadrupes, rituque tulit ſua membra ferarum:
Paulatimque tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adjutis aliquo conamine nervis.
Inde valens veloxque fuit; ſpatiumque juventæ
Tranſit: & emeritis medii quoque temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive ſenectæ.
Subruit hæc ævi, demoliturque prioris
Robora: fletque Milon ſenior, cùm ſpectat inanes
Illos, qui fuerant ſolidorum mole tororum
Herculeis ſimiles, fluidos pendere lacertos.
Flet quoque, ut in ſpeculo rugas aſpexit aniles,

atque ſit forti & robuſto juveni ſimilis: *neque enim ulla ætas firmior, nec fertilior; neque ulla eſt, quæ magìs ferveat. Autumnus maturus, omiſſo ardore juventutis, atque inter juvenem & ſenem lenitatem quandam ſervant, medius temperie, canis ſparſis per tempora hunc ſequitur. Tum Hyems ſenilis & aſpera, vel deſtituta ſuis comis, vel albas habens quas gerit, ſuccedit greſſu tremulo. Noſtrûm etiam ipſorum corpora mutantur ſemper ſine ullâ intermiſſione; neque erimus cras, quod fuimus, aut nunc ſumus: fuit illud tempus, quo ſemina duntaxat aut ſpes prima hominum manſimus in utero materno. Natura adhibuit manus doctas; neque paſſa eſt corpora abdita in utero gravidæ matris torqueri: atque eduxit domo in ſpatioſum aërem, infans eductus in lucem jacuit ſine viribus: mox quadrupedis* inſtar *proceſſit, & promovit ſuos artus more brutorum; atque paulatim tremens et nondum certo poplite conſtitit, nervis ſuſtentatis aliquo adminiculo, poſtea fortis & celer fuit, et pervadit ſpatium juventutis; atque annis etiam medii temporis præteritis, labitur per devexum callem caducæ ſenectutus. Hæc frangit atque evertit vires ætatis præcedentis: atque Milon ſenex lachrymatur, cùm videt illos lacertos, qui fuerunt pares Herculeis ſoliditate firmorum tororum, pendere exhauſtos & flaccidos. Lachrymatur etiam Tyndaris, ſimul ac videt rugas aniles in ſpeculo;*

NOTÆ.

208. *Æſtuet*] Ex diverſis cupiditatibus, itemque ſanguinis calore & copiâ maximè *ſervent* juvenes.

211. *Canis*] Qui ad ſenectutem vergentes occupant: Hinc autem plurimos loquendi modus derivaverunt, qui *nives in caput, glaciem in ſanguinem*, atque alia ejus generis induxerunt.

217. *Alvo*] Pro *utero* poſuit, qui *loci matrix* ab imperitis dicitur, cùm potiùs *fœminam* fœtûs gratiâ comparatam ſignificet, quo ſenſu Columella de gallinis; *Octies anno pullos educat, ſi eſt bona matrix.*

220. *Domo*] *Utero.*

222. *Quadrupes*] *Reptans:* videturque alluſum ad Sphyngis ænigma,

Qui quadrupes foret, & bipes, & tripes unus et idem.

224. *Conamine*] *Serperaſtro* puta, aut ejuſmodi adminiculo.

227. *Declive*] Deorſum vergens ſc. ad mortem, perinde ut ſol, cùm ad occaſum tendit; proinde & *ſenectam occiduam* dixit; quòd ea ultima ſit ætatum hominis, perinde ut occidens, ultima meta curſûs ſolaris.

229. *Milon*] Athleta fuit Crotoniata tantis viribus ut nudæ dextræ uno ictu taurum interfeciſſe tradatur; humeriſque per ſtadium ſine fatigatione portâſſe. Dicitur inſuper totum ſolus devorâſſe.

et ſecum perpendit, quamobrem ſit bis rapta. Tempus edax rerum, tuque vetuſtas odioſa cuncta ſubvertitis: atque paulatim abſumitis omnia morte tardè venienti vitiata multitudine annorum. Hæc etiam quæ nos appellamus elementa, non permanent: atque attendite, dicam, quas vices ſubeant. Mundus æternus habet quatuor corpora genitalia. Ex illis duo ſunt gravia; et terra et aqua tendunt deorſum ſuâ gravitate: atque totidem carent pondere, et aër, et ignis purior aëre ſurſum feruntur nullo pondere eos *inhibente. Quæ tametſi diſſita ſunt loco, tamen omnia generantur ex ipſis, atque in ipſa reſolvuntur. Atque terra tenuata diſſolvitur in aquas fluidas, aqua reſoluta mutatur in ventos atque aërem; ſublatâ etiam gravitate aër ſubtiliſſimus exſilit in ignes* ætheris *ſupremos. Inde retro feruntur; atque idem ordo reſolvitur. Namque ignis concretus concidit in ſpiſſum aërem, hic in aquas; terra concreſcit ex aquâ condenſatâ. Neque forma ſua perſtat cuique; et Natura novatrix reſtituit formas rerum alias ex aliis. Neque quicquam funditus perit in tanto orbe, mihi fidem habete: ſed diverſè mutatur, et renovat ſpeciem: et incipere eſſe aliud quàm quod fuit priùs, diſcitur naſci: atque ceſſare eſſe illud idem, interire. Quanquam forte illa ſint tranſlata in hoc* corpus, *atque hæc in illud, omnia tamen quòad ſubſtantiam conſtant. Arbitratus equidem fuero nihil perſtare diu ſub eâdem formâ. Sic ab aureis veniſtis ad ferrea ſæcula; ſic toties mutata es, fors locorum.*

Tyndaris: & ſecum, cur ſit bis rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuque invidioſa vetuſtas,
Omnia deſtruitis: vitiataque dentibus ævi
Paulatim lentâ conſumitis omnia morte.
Hæc quoque non perſtant, quæ nos elementa vocamus.
Quaſque vices peragant (animos adhibete) docebo.
Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet. Ex illis duo ſunt oneroſa, ſuoque
Pondere in inferius, tellus atque unda, feruntur:
Et totidem gravitate carent; nulloque premente
Alta petunt, aër, atque aëre purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtant; tamen omnia fiunt
Ex ipſis, & in ipſa cadunt. Reſolutaque tellus
In liquidas roreſcit aquas: tenuatus in auras
Aëraque humor abit: dempto quoque pondere rurſus
In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes.
Inde retro redeunt: idemque retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit;
Hic in aquas: tellus glomeratâ cogitur undâ:
Nec ſpecies ſua cuique manet. Rerumque novatrix
Ex aliis alias reparat Natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo,
Sed variat, faciemque novat: naſcique vocatur:
Incipere eſſe aliud, quàm quod fuit antè; morique,
Deſinere illud idem. Cùm ſint huc forſitan illa,
Hæc tranſlata illùc; ſummâ tamen omnia conſtant.
Nîl equidem durare diu ſub imagine eâdem
Crediderim. Sic ad ferrum veniſtis ab auro,
Sæcula. Sic toties verſa es, Fortuna locorum.

NOTÆ.

233. *Tyndaris*] *Helena* Jovis, ſed *Tyndari* credita & Ledæ filia, à Theſeo novennis rapta, quæ à fratribus Dioſcuris Caſtore & Polluce recuperata, tum Menelao in matrimonium data, mox à Paride rapta, belli atque excidii Trojani cauſa fuit.

235. *Dentibus*] Anni *dentes ævi* dicuntur, quibus omnia *rodi* dicuntur.

236. *Morte*] Al. legunt *morſu*. Fortaſſe meliùs: ut pergat in Metaphorâ à *dentibus* & *educitate* temporis.

239. *Æternus*] Ex falſâ Ariſtotelis opinione.

Ib. *Genitalia*] *Elementa* dicit, ex quibus omnia *generantur*.

245. *Cadunt*] *In elementa reſolvuntur*.

Ib. *Reſolutaque tellus*] Elementum alterum in aliud tranſire poteſt.

248. *Superos ignes*] Ætherem, qui omnium elementorum ſupremus eſt.

252. *Species*] *Figuras*, quæ mox ſequuntur, quas ſuprà *vagantes* dixit *imagines*, ea *ſpecies* intelligitur.

260. *Ferrum*] *Ad ferream ætatem*, de quâ libro primo.

Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,
Esse fretum. Vidi factas ex æquore terras:
Et procul à pelago conchæ jacuêre marinæ;
Et vetus inventa est in montibus anchora summis.
Quodque fuit campus, vallem decursus aquarum
Fecit: & eluvie mons est deductus in æquor:
Eque paludosâ siccis humus aret arenis;
Quæquæ sitim tulerant, stagnata paludibus hument.
Hic fontes Natura novos emîsit, at illîc
Clausit: & antiquis concussa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt; aut excœcata resident.
Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Exsistit procul hinc, alioque renascitur ore
Sic modò combibitur; tecto modò gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in arvis.
Et Mysum capitisque sui, ripæque prioris
Pœnituisse ferunt, aliâ nunc ire, Caïcum.
Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas
Nunc fluit; interdum suppressis fontibus aret.
Antè bibebatur; nunc quas contingere nolis
Fundit Anigros aquas: postquam (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illîc lavêre bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Ego vidi esse mare, quod fuerat olim terra firmissima. Vidi terras natas ex mari: atque conchæ marinæ sparsæ sunt longè à mari; et antiqua anchora reperta est in supremis montibus. Fluxus aquarum effecit vallem, quod fuit planities; et mons est mutatus in planitiem diluvio; atque terra riget siccis glareis ex paludosa; et quæ loca sicca erant, stagna facta sunt, et ab humidis paludibus occupata. Hîc natura patefecit novos fontes, at illîc repressit; et fluvii excitati antiquis terræ motibus erumpunt, aut obturati resident. Ita postquam Lycus est absorptus hiatu terreno, erumpit hinc procul, et exundat alio ostio. Ita magnus Erasinus modò absorbetur, modò fluens operto gurgite renascitur in campis Argolicis. Dicunt etiam Mysum piguisse et scaturiginis suæ et prioris ripæ, nunc mutato nomine *et cursu Caïcum* dici. *Amenanus quoque trahens arenas Siculas nunc currit nonnunquam est siccus fontibus retentis. Anigros antea potabatur, nunc emittit aquas, quas fugias tangere, ex quo (nisi omnis fides est tollenda poëtis)* Centauri *bimembres illîc laverunt plagas, quas arcus Herculis clavigeri infixerat.*

NOTÆ.

263. *Fretum*] Nam ubi nunc est fretum Siculum, ibi fuit terra solidissima.

Ibid. *Factas*] Plurimas insulas apud historicos, imò & alias terras invenias, quæ suo tempore emerserunt. Quin & conchæ in altissimis montibus reperiuntur, unde ibi etiam aliquando mare fuisse nonnulli colligunt.

273. *Lycus*] Plures eo nomine fuerunt fluvii; hîc verò de eo agitur, qui & *Marsius* à Livio dictus, Laodiceam Lydiæ urbem preterfluit.

274. *Procul*] Pòst quinque stadia circiter.

276. *Erasinus*] Fluvius est Arcadiæ, qui à Stymphalide palude ortus, unde & *Stymphalus* dictus, postquam terras subiit, rursus in Argolico agro erumpit, atque *Erasinus* dicitur.

277. *Mysum*] Mysiæ fluvius terrâ haustus, fontem, alveum, & nomen mutavit, nunc *Caïcus* dictus.

279. *Amenanus*] Exiguus fluvius Siciliæ, ex Ætnâ monte per agrum Catanensum fluens.

282. *Anigros*] Hic fluvius est Peloponnesi in Elide, de quo aliter fabulantur.

Ibid. *Vatibus*] Optimè hoc interserit poëta. Pythagoras enim suprà v. 155. *materiam vatum & nomina vana* jusserat contemnere.

283. *Bimembres*] *Centauros* dicit ab Hercule vulneratos atque prosligatos.

Quid? annon Hypanis fluens ex montibus Scythicis, qui erat dulcis, corrumpitur ſalibus amaris? Antiſſa, & Pharus, & Tyrus Phœniſſa fuerant circumdatæ fluctibus, ex quibus nulla nunc eſt inſula. Antiqui incolæ habuêrunt Leucadem cohærentem, nunc maria circumfluunt. Zancle etiam dicitur fuiſſe connexa Italiæ, donec mare abripuit confinia, atque removit terram interjectâ aquâ. Si quæras Helicen & Burin, oppida Achaïca, reperies ſub aquis; & nautæ ſolent adhuc monſtrare urbes depreſſas cum muris ſubmerſis. Eſt collis excelſus ſine ullis arboribus prope Trœzenen Pittheam, olim area campi planiſſima, nunc collis: nam, res admiranda relatu, ſæva violentia ventorum repreſſa obſcuris ſpeluncis, nitens aliquâ viâ exſpirare, atque conata incaſſum frui cœlo ampliore; cùm nullus eſſet hiatus in totâ cavernâ, neque eſſet pervia flaminibus diſtendit terram tumefactam; ſicut ſpiritus oris ſolet inſtare veſicam, vel pellem detractam capro bicorni. Ille tumor permanſit loco, & habet figuram excelſi tumuli; atque ſolidatus eſt longo tempore. Cùm plurima in mentem veniant vobis audita & cognita,

Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus oc-
tus,
Qui fuerat dulcis, ſalibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antiſſa, Pharoſque,
Et Phœniſſa Tyros; quarum nunc inſula nulla eſt.
Leucada continuam veteres habuêre coloni;
Nunc freta circueunt. Zancle quoque juncta fu-
iſſe
Dicitur Italiæ; donec confinia pontus
Abſtulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.
Si quæras Helicen & Burin Achaïdas urbes,
Invenies ſub aquis: & adhuc oſtendere nautæ
Inclinata ſolent cum mœnibus oppida merſis.
Eſt prope Pittheam tumulus Trœzena, ſine ullis
Arduus arboribus, quondam planiſſima campi
Area, nunc tumulus: nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cœcis incluſa cavernis,
Exſpirare aliquâ cupiens, luctataque fruſtrà
Liberiore frui cœlo, cùm carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus eſſet;
Extentam tumefecit humum: ceu ſpiritus oris
Tendere veſicam ſolet, aut derepta bicorni
Terga capro. Tumor ille loco permanſit, & alti
Collis habet ſpeciem; longoque induruit ævo.
Plurima cùm ſubeant, audita aut cognita vobis,

NOTÆ.

285. *Hypanis*] Sarmatiæ eſt Europeæ, qui in Boryſthenem deinde in Pontum Euxinum defluit.

287. *Antiſſa*] Inſula fuerat, quæ Leſbo, Ægæi maris inſulæ, contra Troadem fuit adjecta.

Ib. *Pharos*] Hæc quoque olim inſula Ægypto annexa fuit: ubi celeberrima illa turris plurimis tabulatis excelſa, eodem nomine, quam quidem Soſtratius Gnydius pro navigantium ſalute extruxit.

288. *Tyros*] Urbs fuit Phœniciæ opulentiſſima, quæ Alexandri magni tempore inſula fuit. ut ex Curtio aliiſque liquet.

289. *Leucada*] Nunc eſt inſula maris Ionii, quam à continenti avulſit accolarum opera.

290. *Zancle*] Meſſana eſt, urbs Siciliæ quam ſimul & totam inſulam pontus ab Italiâ diviſit. 2 Æn. Virg.

292. *Reppulit*] Utì quidem videtur oculis; cæterùm non *repulſa* inſula, ſed pars ea terræ ablata, quæ Siciliam Italiæ committebat.

293. *Helicen & Burin*] Urbes Achaiæ in orâ ſinûs Corinthiaci, quas terræ motu abſorptas ſcribunt Oroſ. lib. 3. cap. 3. Strabo, lib. 1. Diod. lib. 25.

296. *Pittheam*] *Pittbei* Æthræ patris patria fuit *Trœzen*, urbs Peloponneſi in orâ meridionali ſinûs Saronici.

299. *Ventorum*] Atque ignis ſubterranei.

305. *Terga*] *Utres* dicit, quibus vinum atque oleum continentur. Vel *follet* ludendi gratiâ inflatos.

Pauca

Pauca super referam. Quid? non & lympha figuras
Datque capitque novas? medio tua, corniger Ammon,
Unda die gelida est; ortuque obituque calescit.
Admotis Athamanis aquis accendere lignum
Narratur; minimos cùm Luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera; quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, & huic Sybaris nostris conterminus arvis,
Electro similes faciunt auroque capillos.
Quodque magis mirum, sunt qui non corpora tantùm,
Verùm animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis undæ?
Æthiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut mirum patitur gravitate soporem.
Clitorio quicumque sitim de fonte levârit,
Vina fugit; gaudetque meris abstemius undis:
Seu vis est in aquâ calido contraria vino:
Sive, quod indigenæ memorant, Amithaone natus,

pauca insuper narrabo. Quid? Annon aqua dat atque accipit novas figuras? Tua aqua, Ammon cornute, gelida est de die; accedente & recedente eo calescit. Athamanis aquis admotis dicitur accendere lignum, cùm Luna abiit in minimos orbes. Cicones habent fluvium, qui potus reddit præcordia lapidea; qui inducit saxeam duritiem rebus tactis. Crathis & Sybaris huic conterminus in nostris campis, reddunt crines similes electro atque auro. Et quod magis stupendum est sunt aquæ quæ possint vertere non tantùm corpora, sed etiam mentes. Cui non cognita est Salmacis, quæ aquas habet turpes? & lacus Æthiopes? quos si quis gustavit, vel furit, vel patitur somnum stupidum & gravem. Quisquis sedaverit sitim ex fonte Clitorio, odit vinum, atque sobrius amat puras lymphas; seu virtus est in aquâ contraria vino calido, sive quod indigenæ referunt, filius Amithaonis,

NOTÆ.

309. *Ammon*] De hoc cognomine vid. lib. 4. 670.

310. *Unda*] De eo fonte Plin. lib. 2. cap. 103. Curtius lib. 4. Eleganter etiam Lucret. lib. 6.

Esse apud Hammonis fanum fons, luce diurnâ
Frigidus, &c.

311. *Athamanis*] Fuerunt *Athamanes* populi Epiri, apud quos fons Dodonæus, qui accensas faces extingueret, extinctas accenderet. De eo Solinus, Plinius, Lucretius, alii.

312. *Minimos*] *Cùm decrescit.*

313. *Cicones*] Thraciæ esse populos jam sæpe dictimus. Fluminis autem de quo hic agitur, nomen nusquam apparet quòd sciam, nisi fortè Hebrus est. Sic de eo Plinius, *In Ciconum flumine & in Piceno lacu Velino lignum dejectum lapideo cortice obducitur.*

315. *Crathis*] Hic & Sybaris, fluvii sunt Calabriæ Crotonem juxta in extremâ Italiâ, ortum versus. *Crathis*] Ὁ δὲ Κράθις τοὺς λευκοτρίχας μόνους ξανθοτριχεῖν, καὶ λευκοτριχεῖν ποιεῖ, Strabo lib. 6. ubi & de Sybari.

319. *Salmacis*] De eo Cariæ fonte suprà lib. 5. v. 285.

320. *Æthiopesque lacus*] Porphyrius, de Styge, memorabile quid memorat de aquâ probationis apud Indos: ubi reus ad examen istius aquæ adductus eo vel absolvitur vel damnatur; λίμνη λεγομένη δοκιμαστηρία.

321. *Mirum gravitate soporem*] Periphrasis est Lethargi.

322. *Clitorio*] Vinum tædio venite his, qui ex Clitorio lacu biberint, scribit, Plin. lib. 3. cap. 2. Est autem lacus ille Arcadiæ in Peloponneso, non longè à sinu Corinthiaco.

325. *Amithaone natus*] *Melampus* medicus, qui Prœti Argivorum regis filias quatuor, sc. Meram, Euryalen, Lysippen, & Iphianassam, putantes se vaccas esse eo furore liberavit, quem ipsis Juno, ut scribit Pherecydes; ut alii Venus, immiserat, quòd illâ se pulchriores jactarent, Iphianassam duxit Melampus, restitutis valetudini sororibus.

postquam liberavit furiis per carmen & gramina Prætidas insanas, abjecit in illas aquas medicamenta mentis: & odium vini permansit in aquis. Fluvius Lyncestius est dissimilis effectu huic, quem quisquis hausit faucibus avidis, non secùs vacillat, quàm si potâsset vinum purum. Est locus Arcadiæ (veteres appellaverunt Pheneon) non tutus propter aquas ambiguas; quas nocte reformida; haustæ de nocte lædunt. Securè potantur de die. Ita lacus & amnes habent alias atque alias virtutes. Tempus fuit quo Ortygia fluitavit in undis, nunc stat. Argo reformidavit Symplegadas divisas concursibus undarum à duobus scopulis *fractarum; quæ nunc consistunt immotæ, & resistunt ventis. Neque Ætna, quæ flagrat fornacibus sulfureis, semper ardebit; neque verò fuit semper incensa. Nam seu terra est animal, & vivit, & habet æstuaria exspirantia ignem multis locis, potest mutare vias expirandi, & quoties movetur, obstruere has speluncas, aperire illas: Seu subtiles venti coërcentur infimis cavernis, atque jactant silices cum silicibus, & materiam continentem semina flammæ, ea rapit ignem conflictu; cavernæ destituentur sine igne ventis compositis.*

Prætidas attonitas postquam per carmen & herbas
Eripuit furiis; purgamina mentis in illas
Misit aquas: odiumque meri permansit in undis.
Huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis,
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera vina bibisset.
Est locus Arcadiæ (Pheneon dixêre priores)
Ambiguis suspectus aquis: quas nocte timeto;
Nocte nocent potæ. Sine noxâ luce bibuntur.
Sic alias aliasque lacus & flumina vires
Concipiunt. Tempusque fuit, quo navit in undis,
Nunc sedet Ortygie. Timuit concursibus Argo
Undarum sparsas Symplegadas elisarum;
Quæ nunc immotæ perstant, ventisque resistunt.
Nec, quæ sulfureis ardet fornacibus, Ætne
Ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper.
Nam sive est animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis;
Spirandi mutare vias, quotiesque movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris;
Saxaque cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiem jactant, ea concipit ictibus ignem;
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:

NOTÆ.

326. *Prætidas*] Filiæ fuerunt Præti Argivorum regis, quæ, immissâ á Junone aut Venere vesaniâ, sese vaccas esse crediderunt.

329 *Lyncestius*] *Lyncestis aqua in Macedoniâ, vini modo, temulentos facit.* Plin. lib. 2. cap. 103.

332. *Pheneon*] In Arcadiâ, quæ Achaiæ regio est maximè à mari remota, oppidum est eo nomine, è cujus paludibus Ladon profluere, scripsit Plinius. Aquam autem, de quâ hîc Ovidius videtur intelligere, Pausanias *Stygem* vocari ait ab Arcadibus: quanquam de lucis atque noctis discrimine nihil meminit.

337. *Ortygiæ*] *Delos* est, maris Ægæi: Cycladum insula clarissima, à *coturnicum* copiâ Græcè sic dicta, quæ olim fluitans aut mari obruta, Latonæ locum ad pariendum, quærenti ut commodaret, repentè constitit.

Ib. *Argo*] Nomen est navis, quâ Argonautæ Colchos ad vellus aureum surripiendum profecti sunt.

338. *Symplegadas*] *Symplegades*, à συμπλήσσω *Collido)* quæ & *Cyaneæ* dicuntur, insulæ sunt contra Bosphorum Thracium, quæ, ut inquit Plinius, à poëtis olim concurrisse finguntur, quoniam parvo discretæ intervallo, ex adversò intrantibus geminæ esse videntur, paululùmque deflexâ acie coëuntium speciem præbebunt.

340. *Ætne*] Mons Siciliæ notissimus, de quo jam toties, qui flammas eructat.

348. *Materiem*] *Sulphur* scilicet & *bitumen* ex saxorum collisione, excusso igne incendi possunt.

Sive

Sive bitumineæ rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis areſcunt ſulfura fumis;
Nempe ubi terra cibos alimentaque pinguia flammæ
Non dabit, abſumtis per longum viribus ævum,
Naturæque ſuum nutrimen deerit edaci;
Non feret illa famem; deſertaque deſeret ignes.
Eſſe viros fama eſt in Hyperboreâ Pallene:
Qui ſoleant levibus velari corpora plumis;
Cùm Tritoniacam novies ſubiêre paludem.
Haud equidem credo: ſparſæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythides memorantur eaſdem.
Si qua fides rebus tamen eſt adhibenda probatis;
Nonne vides, quæcunque morâ fluidove calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
I quoque, delectos mactatos obrue tauros;
Cognita res uſu; de putri viſcere paſſim
Florilegæ naſcuntur apes. Quæ more parentum
Rura colunt; operique favent, in ſpemque laborant.
Preſſus humo bellator equus crabronis origo eſt.
Concava littoreo ſi demas brachia cancro,
Cætera ſupponas terræ; de parte ſepultâ
Scorpius exibit, caudâque minabitur uncâ.
Quæque ſolent canis frondes intexere filis

Sive vires bitumineæ concipiunt flammam, vel flava ſulfura exſiccantur fumis exiguis; ſcilicet poſtquam & terra non præbebit eſcam & fomenta pinguia igni, viribus exhauſtis per longum tempus; atque ſuum alimentum deſtituet naturam voracem, illa non tolerabit famem, & deſtitua deſtituet ignes. Dicunt eſſe homines in Pallene Hyperboreâ, qui ſoleant habere corpus tectum levibus plumis, poſtquam ingreſſi ſint novies paludem Tritoniacam. Non equidem fidem adhibeo, cæterùm *Scythicæ mulieres habentes artus delibutos medicamine dicuntur exercere eaſdem artes. Attamen ſi qua fides adhibenda eſt rebus exploratis, nonne cernis quæcunque corpora corrupta fuerint tempore, vel calore fluido, mutari in exigua animalia? Ito etiam, defodito tauros delectos jugulatos (res eſt comperta experientiâ) apes florem colligentes naſcuntur paſſim de corruptâ carne, quæ verſantur in agris more parentum, atque urgent opus, & laborant in ſpem. Equus bello aptus terrâ obrutus producit crabronem. Si auferas brachia curva cancro littoreo, & ſubmittas reliquum* ejus *in terram, ſcorpius prodibit ex parte defoſſâ, & minabitur caudâ recurvâ. Tineæ etiam agreſtes, quæ ſolent involvere folia* arborum *candidis filis,*

NOTÆ.

350. *Bitumineæ*] *Eſt bitumen limus quidam piceæ et ſulphureæ naturæ.*

351. *Exiguis*] Meliùs legitur, *irriguis*, aut *aſſiduis.*

354. *Naturæque*] *Nempe bitumineæ & ſulphureæ.*

356. *Pallene*] Eſt quidam mons Thraciæ, ſeu Macedoniæ: verùm de hâc Hyperboreâ, neque de Tritoniacâ palude alibi quicquam extat, quòd ſciam. Herodotus in Melpomene *pennas* has interpretatur Hyperboreorum *nives*; quas *pennarum* ſimilitudine illîc aſſiduè cadere teſtatur Plinius. Namque Hyperborei, quanquam alibi ab aliis in Scythiâ, Sarmatiâ, Aſiaticâ, Moſcoviâ, &c. ad Septentrionem ab omnibus conſtituuntur, à quibus & ultra quos incipit ſtare Boreas.

360. *Scythides*] *Scythicæ mulieres*, quæ ſe in aves mutare dicebantur: atque etiam hodie veneficæ inſignes exiſtimantur.

Ibid. *Eaſdem*] *Ut ſeſe in aves convertant.*

361. *Si qua fides*] Μέλιστα βυγενεῦς Ariſtæi inventum. Varro l. 3. R. R. c. 16. cit. illud Archelai; βοὸς φθιμένης ἀπονηνίνα τέκνα. Vide Plin. lib. 11. cap. 20.

362. *Fluido*] Ab effectu; quòd calor *fluida*, i. e. *mollia* reddat corpora.

363. *Animalia*] *Vermes ſcilicet*, & ejus generis *inſecta.*

364. *I quoque*] Hunc verſum meliùs ſcribendum cenſet Heinſius:

I ſcrobe delecto mactatos obrue tauros.

Ib. *Tauros*] Idem teſtatur Plinius, ſimoque dicit obruenda viſcera. Virg. idem Georg. 4.

367. *Spem*] Tum mellis, tum futuri examinis.

368. *Crabronis*] *Veſpas* atque *crabrones* ex equorum cadavere naſci teſtatur etiam Varro.

371. *Caudâ*] In quâ aculeum habet & venenum.

(res eſt notata ab agricolis) mutant formam cum papilione venenoſo. Cuinum habet ſemina, quæ generant viridis ranas, & gignit eas pedibus carentes: mox præbet pedes idoneos natando: atque ut ii ſint habiles ad longos ſaltus capiendos, menſura poſterior ſuperat partes priores. Neque eſt catulus, quem urſa emiſit recenti partu, ſed caro vix adhuc viva. Mater fingit eam in membra lambendo atque reducit in formam, qualem ipſa habet. Nonne cernis fœtus apium mel reducentium, quos cera ſexangula obvolvit, exoriri corpora ſine membris, atque ſerò capere pedes, & alas? Quis, niſi ſciret fieri, crederet avem Junonis, quæ ferret ſtellas in caudâ, & armigerum Jovis, & columbas Cythereïdas, & omne genus avium poſſe naſci ex mediis partibus ovi? Sunt qui arbitrentur medullas humanas verti in ſerpentem, cùm ſpina eſt putrefacta in clauſo ſepulchro. Hæc tamen ſumunt originem ex aliis rebus; una eſt avis quæ ſola ſe reſtituat, & regeneret: Aſſyrii appellant Phœnicem. Non veſcitur farre, neque graminibus,

Agreſtes tinçæ (res obſervata colonis)
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas;
Et generat truncas pedibus: mox apta natando
Crura dat; utque eadem ſint longis ſaltibus apta,
Poſterior partes ſuperat menſura priores.
Nec catulus partu, quem reddidit urſa recenti,
Sed malè viva caro eſt. Lambendo mater in artus
Fingit; & in formam, quantam capit ipſa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit ſexangula, fœtus
Melliferarum apium ſine membris corpora naſci,
Et ſeroſque pedes, ſeraſque aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ caudâ ſidera portat,
Armigerumque Jovis, Cythereïdaſque columbas,
Et genus omne avium, mediis è partibus ovi,
Ni ſciret fieri, fieri quis poſſe putaret?
Sunt qui, cùm clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulchro,
Mutari credant humanas angue medullas.
Hæc tamen ex aliis ducunt primordia rebus;
Una eſt, quæ reparet, ſeque ipſa reſeminet, ales:
Aſſyrii Phœnica vocant. Non fruge, neque herbis,

NOTÆ.

373. *Tinctæ*] Bene *agreſtes* dixit; namque domeſticæ veſtes præſertim aut etiam alvum infeſtant, quanquam *lumbrici* magis appellantur poſteriores vermiculi. Illas quod attinet, paſſim conſpiciuntur, quæ ſemen ſuum filis arenearum haud abſimilibus involvunt, atque in foliis arborum ponunt, unde innumeri ſuo tempore erumpunt vermes.

374. *Ferali*] *Papilio*, inquit Plinius, lucernarum luminibus advolans, inter mala medicamenta numeratur. Cui contrarium jecur caprinum, ſicut vel veneficiis ex muſtelâ ruſticâ factis.

375. *Semina*] Quæ ova eſſe videntur conglobata, piſorum magnitudine.

376. *Truncas*] Ita quidem videntur: cæterùm pedes ſimul cum iis natos, at contractos & quaſi in cæteris partibus deliteſcentes crediderim.

378. *Poſterior*] Iſtud etiam in leporibus conſpicitur.

379. *Nec catulus*] Sic plurimi auctores haudquaquam ſpernendi ſcribunt, quanquam aliter compertum eſt.

384. *Pennas*] Avium pennæ ſeu alæ nemo neſcit quales ſint, ex quâdam quaſi *telâ*.

385. *Junonis*] *Pavonem* dicit, cujus cauda, ex Argi oculis *ſtellata*; ut in ſuperioribus vidimus.

386. *Armigerum*] *Aquilam*.

Ib. *Cythereïdaſque*] Veneri, quæ à Cytherâ inſulâ contra Cretam *Cytherea* dicitur, dicatæ columbæ, propter libidinem.

387. *Mediis*] Ex ovi *vitello* foveri primò pulli germen oculorum teſtimonio conſtat.

389. *Sunt qui*] *Anguem ex medullâ hominis ſpinæ gigni accepimus à multis.* Plin. lib. 10. cap. 66. *circa ſepulchra itaque viſuntur.*

393. *Phœnica*] A colore *purpureo* Phœnix videtur appellatus. De hâc ave vide Plin. lib. 10. cap. 2. Tacit. Annal. lib. 5. Ælian. lib. 5. cap. 58, &c.

Sed

Sed thuris lachrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæve cacumine palmæ,
Unguibus & pando nidum ſibi conſtruit ore.
Quo ſimul ac caſias, & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaque cum fulvâ ſubſtravit cinnama myrrhâ;
Se ſuper imponit, finitque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cùm dedit huic ætas vires, onerique ferendo eſt;
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fertque pius cunaſque ſuas, patriumque ſepulchrum:
Perque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras Hyperionis æde reponit.
Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis;
Alternare vices, & quæ modò fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur hyænam.
Id quoque, quod ventis animal nutritur & aurâ,
Protinus aſſimulat tactu quoſcunque colores.
Victa racemifero lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant, quicquid veſica remiſit,

ſed guttis thuris & ſucco amomi. Poſtquam hæc implevit quinque ſecula ſuæ vitæ, ſtruit ſibi nidum unguibus & curvo roſtro in ramis ilicis, vel in vertice palmæ tremulæ. Quo ſtatim atque ſuppoſuit caſias, & ariſtas ſuaveolentis nardi, & cinnamoma fracta cum nigrâ myrrhâ, ſe ſuper immittit, atque abſolvit vitam in odoribus. Inde dicunt parvum Phœnicem renaſci de corpore patrio, qui debeat vivere totidem annos. Poſtquam ætas præbuit huic vires, atque ſufficit ponderi portando, levat ramos excelſæ arboris onere nidi, atque pius portat eum qui erat *& ſua incunabula & ſepulchrum paternum: & cùm devenit in urbem Solis per levem aërem, deponit ante ſacras januas in templo Solis. Si tamen eſt aliquid ſtupendæ novitatis in iſtis, miremur hyænam alternis annis vices mutare: & quæ modò fœmina tulit marem tergo, nunc eſſe marem. Illud etiam animal quod aliter venti & aëre, ſtatim imitatur tactu omnes colores. India ſubacta à Baccho racemos uvarum ferente abtulit lynces, ex quibus quicquid veſica emiſit,*

NOTÆ.

394. *Amomi*] *Frutex* eſt inter aromata laudatiſſimus, in Aſſyriâ, Armeniâ, Ponto atque Mediâ naſcens: cujus à diverſis diverſæ exhibentur deſcriptiones; ut vix hodie, tametſi fortè in Pharmacis proſtet, notum eſſe crediderim.

395. *Quinque*] *Sexcentis ſexagiata* annis vivere, ſcribit Plinius.

398. *Caſias*] *Caſia* frutex eſt, qui, docente Plinio, juxta Cinnami campos naſcitur, in Arabiâ. Illi verò ſpecie exteriori eſt ſimilis, ut ſuo ævo eſſe qui pro cinnamomo venderent teſtetur Galenus: atque ejuſdem quidem ſed minoris eſſe virtutis aſſerit.

Ibid. *Nardi*] Frutex eſt etiam qui ex Aſſyriâ aut Indiâ affertur; cujus cacumen in ariſtas ſparſum ad unguenta præſertim fuit olim pretioſiſſimum.

406. *Hyperionis*] Fuit *Hyperion* Cœli filius, *Solis* pater, quid ſæpius pro ipſo *Sole* ſumitur. Illius urbem (*Heliopolin* dict.) quod attinet, de quâ hîc agitur, Plinius lib. 5. cap. 9. prope Panchaiam, quæ Arabiæ pars eſt, ad ſinum cognominem eſſe ſcribit.

410. *Hyænam*] Aliud figmentum quod tamen vulgi eſſe ſcripſit Plinius, cùm fine mare parere Hyænam dixit, jam diu confutavit Ariſtoteles. Animal autem illud ex genere eſt luporum, ſed magis hirtum, jubamque habet toto tergo perpetuam. Flecti non poteſt, niſi circumactu totius corporis.

411. *Id*] *Chamæleontem* dicit, qui colorem ſubinde mutat, eumque quem proximè attingit reddit ſemper, rubro tamen atque candidò excepto. In Indiâ naſcitur, figurâ & magnitudine lacertæ, de quo mira Plinius, quæ Agellius exſibilavit: quem vide.

413. *Lyncas*] *Lynx* animal eſt maculis diſtincta terga habens, ut *Pardus*; quod in luporum genere eſſe ſcripſit Iſiodorus; falſum verò eſſe in Europam advectæ Lynces prodiderunt.

414. *Quicquid veſica remiſit*] Omnis urina lyncum.

mutatur in ſaxa, & in duritiem concreſcit aëre tacto. Ita etiam corallium riget, ſtatim atque venit in aërem: fuit tenerum gramen ſub aquis. Dies priùs deficeret, & Sol mergeret equos feſſos in profundum mare, quàm explicare poſſim verbis omnia mutata in ſpecies novas. Ita videmus nationes mutari, atque illas confirmari tempore, has interire. Ita Troja fuit magna opibus & incolis, & potuit impendere tantum cruoris per decem annos; nunc protrita oſtendit tantùm antiqua rudera, atque ſepulchra pro opibus majorum. Sparta fuit inclyta; magnæ Mycenæ floruerunt: itemque arces Cecropiæ, nec non Thebæ *ab Amphione conditæ. Sparta eſt contemnendus ager: excelſæ Mycenæ* humi *jacent. Thebæ Oedipodioniæ quid ſunt niſi fabula? Quid ſunt Athenæ Pandioniæ niſi nomen? Nunc etiam perhibent Romam Dardaniam in excelſum ſtrui, quæ proxima aquis Tibridis Apenninigenæ jacit fundamenta rerum ſub immenſo pondere. Hæc igitur mutat formam creſcendo; atque aliquando*

Vertitur in lapides, & congelat aëre tacto.
Sic & coralium, quo primùm contigit auras
Tempore, dureſcit; mollis fuit herba ſub undis.
Deſeret antè dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos; quàm conſequar omnia dictis
In ſpecies tranſlata novas. Sic tempore verti
Cernimus, atque illas aſſumere robora gentes;
Concidere has. Sic magna fuit cenſuque viriſque,
Perque decem potuit tantum dare ſanguinis annos,
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos oſtendit avorum.
[Clara fuit Sparte: magnæ viguêre Mycenæ:
Nec non Cecropiæ, nec non Amphionis arces.
Vile ſolum Sparte eſt: altæ cecidêre Mycenæ:
Oedipodioniæ quid ſunt niſi fabula Thebæ?
Quid Pandioniæ reſtant niſi nomen Athenæ?]
Nunc quoque Dardaniam fama eſt conſurgere Romam;
Apenninigenæ quæ proxima Tibridis undis
Mole ſub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam creſcendo mutat; & olim

NOTÆ.

415. *Congelat*] In gemmas carbunculis ſimiles & igneo colore fulgentes *glaciari* Lyncum humorem ſcripſit Plinius, aliique: verùm figmenta eſſe hæc omnia comprobavit experientia. *Lyncurium* autem dicitur ab illis Lyncis *urina in gemmam coacta.*

416. *Sic*] Ita Plin. lib. 32. cap. 2. Corallio forma eſt fruticis, color viridis; Baccæ ejus ſub aquâ molles exemptæ durantur.

418. *Phœbus.*] *Sol antè occiderit.*

423. *Decem*] *Decem annos* durâſſe bellum Trojanum nemo neſcit.

426. *Clara fuit*] Hi verſus expungendi. In eo enim artificium poëtæ conſiſtit, ut perpetuo orationis filo mutationem rerum omnium tanquam concatenatam pertexat: & nunc in eo occupatur, ut ex ruinis Trojæ Romam prodiiſſe demonſtret. Inopportuna igitur, ut quæ maximè, Spartes, Mycenarum, Athenarum, & Thebes hîc incultatur mentio.

Ib. *Sparte*] Quæ celeberrima fuit Peloponneſi civitas, Lycurgi legibus optimè olim inſtituta.

Ibid. *Mycenæ*] Alia urbs Peleponneſi, Agamemnonis regia.

427. *Cecropiæ*] *Athenas* dicit, à *Cecrope* ædificatore ſic dictas.

Ib. *Amphionis arces*] *Thebæ* ab Amphione conditæ.

428. *Altæ*] Propter *ædificiorum celſitudinem*; vel *famam & gloriam*, ſicut *altæ mœnia Trojæ*, 1. Æneid.

429. *Oedipodioniæ*] Ab *Oedipo* rege Thebæ etiam ita denominatæ.

430. *Pandioniæ*] Ubi etiam *Pandion* regnavit, *Athenæ.*

Ib. *Nomen*] Falſiſſimum verò eſt Pythagoræ tempore nihil niſi *nomen* fuiſſe *Athenas*, quæ tunc ut cùm maximè floruerunt.

431. *Dardaniam*] A *Trojanis* ædificatoribus, qui à *Dardano, Trojano* rege, ſic dicti, illud nomen conſecuta eſt Roma.

432. *Apenninigenæ*] Ex *Apennino* monte in urbem decurrere *Tibrim* notum eſt omnibus.

Immenſi

Immenſi caput orbis erit. Sic dicere vates,
Faticinaſque ferunt ſortes: quantumque recordor,
Priamides Helenus flenti, dubioque ſalutis,
Dixerat Æneæ, cùm res Trojana labaret:
Nate Deâ, ſi nota ſatìs præſagia noſtræ
Mentis habes; non tota cadet, te ſoſpite, Troja.
Flamma tibi ferrumque dabunt iter. Ibis, & unà
Pergama rapta feres: donec Trojæque tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem & jam cerno Phrygios debere nepotes;
Quanta nec eſt, nec erit, nec viſa prioribus annis.
Hanc alii proceres per ſæcula longa potentem,
Sed dominam rerum de ſanguine natus Iüli
Efficiet: quo, cùm tellus erit uſa, fruentur
Æthereæ ſedes; cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum ceciniſſe Penatigero Æneæ,
Mente memor refero: cognataque mœnia lætor
Creſcere, & utiliter Phrygibus viciſſe Pelaſgos.
Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Exſpatiemur equis; cœlum, & quodcumque ſub illo eſt,
Immutat formas, telluſque, & quicquid in illâ eſt.

erit domina immenſi mundi. Ita aiunt augures & oracula prædicere; & quantum memini Helenus Priamides dixerat Æneæ lachrymanti, atque ſalutis ancipiti, cùm Trojanum imperium rueret: Fili Deæ, ſiquidem ſatìs intelligis auguria noſtræ mentis, Troja non tota jacebit, dum tu incolumis es: Ignis & ferrum tibi præbebunt viam: Ibis, & tecum unà feres ilium dirutum, donec ager externus amicior patrio tibi & Trojæ obveniat. Video & nunc poſteros Phrygiorum debere urbem condere, *quanta nec eſt, nec erit, nec viſa ævo anteacto. Alii optimates reddent hanc validam per longa ſæcula; ſed filius de ſanguine Iuli* faciet *dominam orbis terrarum: quo cùm terra uſa fuerit, arces cœleſtes illo hoſpite gaudebunt & cœlum erit illi meta. Memor recordor Helenum prædixiſſe hæc Æneæ, qui penates ſum geſſit; atque gaudeo muros affines augeri, atque Græcos viciſſe in commodum Trojanorum. Ne tamen excurramus equis, qui immemores ſunt feſtinandi ad metam, cœlum & quicquid ſub illis eſt, terra, & quicquid in eâ eſt, immutat formas.*

NOTÆ.

436. *Recordor*] Facile verò eſt eo modò vatem eſſe, aut eos inducere ex præteritis. Appoſitè autem à poëtâ *Pythagoræ*, qui ſe *temporibus Trojanis Euphorbum fuiſſe prædicabat*, hujuſce prædictionis fictio attributa.

437. *Helenus*] *Priami fuit filius vates inſignis*, ut ex Æn. 1. Virgil. conſtat.

438. *Res Trojana*] Sic. Enn. *Res Romana*: imperium & opes. Virg. 3. Æn. *Res Aſiæ*.

442. *Pergama*] Arces fuerunt Trojanæ, quas reſtitutum iri per Æneam prædicit Helenus.

444. *Debere*] Ex fatorum ordine ſcilicet.

446. *Alii*] Reges, Conſules, aliique togâ & ſago clari, per quos antè Cæſares Res Romana crevit.

Ib. *Longa*] Septingentos annos.

447. *Natus*] Octavius Auguſtus Julii Cæſaris adoptione filius, qui, docente Suetonio, maternum genus ad Aſcanium ſeu Iulum Æneæ filium referebat; in cujus gratiam hæc omnia a poëtâ referuntur.

448. *Uſa*] Vide quàm appoſitè voces deligat Naſo, ut peculiari quodam Deorum favore terris ad tempus conceſſum Auguſtum innuat, quo ipſi denique *fruantur*.

450. *Penatigero*] Qui *Deos penates* ſecum cum patre è Trojâ *ferebat*.

451. *Cognataque*] Euphorbum enim Trojanum fuiſſe etiam Pythagoram ſuprà vidimus.

452. *Utiliter Phrygibus*] Jacturâ utique Phrygibus utili, utpote in bonum cedente: quippe ex Trojæ cineribus Roma, urbium princeps & orbis caput, renata eſt. *Trojæ renaſcens fortuna*, Horat. lib. 3. Od. 3.

454. *Exſpatiemur*] Id eſt, *A ſcopo aliena proferamus*. Omnia in fluxu eſſe concludit, atque adeò à carnibus abſtinendum.

Nos etiam pars mundi (quandoquidem non ſumus tantùm corpora, verùm etiam animæ leves, atque poſſumus tranſmitti in ſedes ferinas, & abdi in pectora brutorum) patiamur eſſe ſecura atque decora corpora, quæ poſſint habuiſſe animas parentum, aut fratrum, aut conjunctorum nobis aliquo fœdere, aut certè hominum: nec certè repleamus præcordia epulis Thyeſteïs. Quàm pravè ille conſueſcit, quàm impiè parat ſe ad effunde dum ſanguinem humanum, qui aperit faucet vituli cultro, atque habet aures ſurdas ad mugitus! vel qui poteſt jugulare hœdum tollentem vagitus pares puerilibus; vel paſcere ſe avibus quibus ipſe præbuit eſcam! in his omnibus quid deeſt, quò minùs ad ſummum flagitium perveniant, ad quod ab hiſce rebus facilis eſt tranſitus! Taurus vertat terram, aut (quando moritur) *adſcribat mortem ætati provectæ: Ovis præbeat arma adverſus ſævos Aquilones: Capræ plenæ exhibeant ubera ſic canda manibus. Abjicite plagas cum pedicis, & laqueos, & artes inſidioſas: neque decipite avem viminibus viſco illitis: neque fallite cervos pennis formidatis: nec tegite curvos hamos eſcis doloſis. Perimite illa quæ efficiunt: verùm hæc perimite tantùm. Ora abſtineant dapibus, & ſumant cibos idoneos. Vulgò aiunt Numam rediiſſe in patriam animo excuito talibus atque aliis dictis; atque ſpontè arceſſitum*

Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora ſolùm,
Verùm etiam volucres animæ ſumus, inque ferinas
Poſſumus ire domos, pecudumque in pectora condi)
Corpora, quæ poſſint animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum certè, tuta eſſe & honeſta ſinamus:
Neve Thyeſteis cumulemur viſcera menſis.
Quàm malè conſueſcit, quàm ſe parat ille cruori
Impius humano; vituli qui guttura cultro
Rumpit, & immotas præbet mugitibus aures!
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hœdum
Edentem jugulare poteſt; aut alite veſci,
Cui dedit ipſe cibos! quantum eſt, quod deſit in iſtis
Ad plenum facinus! quo tranſitus inde paratur!
Bos aret; aut mortem ſenioribus imputet annis:
Horriferum contra Borean ovis arma miniſtret.
Ubera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueoſque, arteſque doloſas
Tollite; nec volucrem viſcatâ fallite virgâ:
Nec formidatis cervos eludite pinnis;
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite, ſiqua nocent: Verùm hæc quoque perdite tantùm.
Ora vacent epulis, alimentaque congrua carpant.
Talibus atque aliis inſtructo pectore dictis
In patriam remeâſſe ferunt; ultroque petitum

NOTÆ.

457. *Volucres*] Id eſt, *Naturæ ſubtiliſſimæ atque velociſſimæ.*

458. *Domos*] Ferarum dicit corpora.

462. *Thyeſteïs*] *Illis ſimilibus quas Atreo fratri Thyeſtes appoſuit*, qui filios decoctis ita illi epulandos obtulit, ut ſanguinem quoque poculis immiſcuerit.

463. *Quàm malè*] Hic verò fuit ſcopus Philoſophi, gentem impiam à cæde retrahere.

465. *Immotas*] Nullâ miſericordiâ motas, i. e. ſurdas.

469. *Plenum*] Quando à brutis ad homines cædes transfertur.

Ibid. *Inde*] *A bruterum cæde.*

470. *Bos aret*] Hoc eſt, *Ad laborem cogere boverm equidem liceat: cæterùm nullo alio malo prematur.*

471. *Arma*] Lanam ſcilicet & veſtes.

475. *Pinnis*] Pro ſagittis poſitas ſcripſit Commentator, verùm falſus eſt. Pennas ipſas intelligit poëta, quibus plerùmque puniceis aut verſicoloribus, puſtulatis etiam, funiculo intertextis, feras, viſu aut odore territas, in plagas impellere ſoliti erant. Quod pinnatum inſtrumentum *formidinem* vocitabant.

478. *Vacent*] Ne ab illis ad alias cædes graſſetur.

Ibid. *Congrua*] Quæ ſine cæde mitia, ut homines decet, comparari queunt.

Accepiſſe

Accepiſſe Numam populi Latialis habenas.
Conjuge qui felix Nymphâ, ducibuſque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus; gentemque feroci
Aſſuetam bello pacis traduxit ad artes.
Quem, poſtquam ſenior regnumque ævumque peregit,
Extinctum Latiæque nurus, populuſque, patreſque
Deflevêre Numam. Nam conjux urbe relictâ
Vallis Aricinæ denſis latet abdita ſilvis:
Sacraque Oreſteæ gemitu queſtuque Dianæ
Impedit. Ah quoties Nymphæ nemoriſque lacûſque,
Ne faceret, monuêre; & conſolantia verba
Dixêre! ah quoties flenti Theſeius heros,
Siſte modum, dixit! neque enim fortuna querenda
Sola tua eſt; ſimiles aliorum reſpice caſus:
Mitius iſta feres. Utinamque exempla dolentem
Non mea te poſſent relevare; ſed & mea poſſunt.
Fando aliquem Hippolytum veſtras (puto) contigit aures,
Credulitate patris, ſceleratæ fraude novercæ

ſuſcepiſſe adminiſtrationem reipublicæ Romanæ. Qui beatus Nymphâ uxore & Muſis ducibus, docuit ritus ſacrificandi & addixit artibus pacis nationem aſſuetam ſævo bello. Quem Numam, poſtquam ſenior peregit regnum & annos, & fœminæ Romanæ, & populus, & patres luxerunt mortuum. Uxor enim, urbe deſertâ, latet abſcondita in opacis ſilvis vallis Aricinæ: atque obſtat ſacris Dianæ Oreſteæ fletibus & querimoniis. Ah quoties Nymphæ ſilvæ & lacus hortatæ ſunt, ni id faceret, & verbis conſolatæ ſunt! Ah quoties heros Theſeius admonuit lachrymantem, ut modum dolori *poneret; neque enim* aiebat, *ſors tua ſola eſt dolenda: vide damna aliorum non minora: tolerabis iſta leniùs. Atque utinam exempla non mea poſſent tibi ſolatio eſſe, verùm mea etiam poſſunt. Credo, dum narratur, audiviſti quendam Hippolytum leto datum credulitate patris, dolo nefariæ novercæ.*

NOTÆ.

481. *Habenas*] *Illam Curibus Sabinis degentem expetiverê, ob inclytam viri religionem.*

482. *Nymphâ*] *Egeriâ.* ſcilicet quâcum congreſſus ſe habere Numa fingebat, ut omnia quaſi monitu illius Deæ barbari libentiùs acciperent.

Ibid. *Camœnis*] *Muſis*; quibus, ut Livius narrat, lucem, quem medium ex opaco ſpecu fons perenni rigabat aquâ, conſecravit; quòd Deorum ſibi conſilia cùm conjuge ſuâ Egeriâ eſſent.

Ibid. *Ducibuſque Camœnis*] *Autoribus Muſis.* Nam omnia, quæcunque Numa ſtatuebat, ad Egeriæ Nymphæ & Camœnarum autoritatem referebat.

484. *Ad artes*] Ad Deorum religionem, & jura, & leges, & mores colendos.

485. *Senior*] Quadraginta enim annos poſtquam regnâſſet, obiit.

488. *Vallis*] Diſtabat Româ quinque leucis ad ortum: circa illam nemus fuit ingens Dianæ vel Egeriæ.

489. *Sacra*] Ea in Tauricâ Cherſoneſo ſanguine exterorum quotquot illîc appellebant abluebantur: verùm tantâ apud Aricinos non fuerunt immanitate, ut in ſuperioribus vidimus. *Hic nemorenſis regis* titulo fugitivus aliquis ſervus tamdiu ſacerdotio fungebatur, donec ab alio provocatus ab eodem occideretur.

Ibid. *Oreſteæ*] Eo nomine appellatur Diana, quòd ac Oreſte Agamemnonis filio Aricìam, ut placet quibuſdam, ejus ſimulachrum tranſlatum fuerit. Namque ille cùm ex maternâ cæde eſſet furiis agitatus, atque expiandi ſceleris cauſâ, juſſus eſſet inter cætera Dianæ ſimulachrum ex Cherſoneſo afferre, illùc cum Pylade amico profectus, atque à ſorore Iphigeniâ Sacerdote agnitus, tantùm non immolatus clam cum eâ, ſublato ſimulachro, ſeſe recepit. Quidam Mycenas, alii Athenas tranſportatum illud volunt.

491. *Faceret*] *Effuſè in fletus ſe daret.*

492. *Theſeius*] *Hippolytus* Theſei filius, quem ſuprà novercæ inſidiis, a Phocis territis equis, diſcerptum vidimus.

498. *Credulitate patris*] *Theſei:* qui facilè nimis Phædræ uxori de ſtupro ab Hippolyto oblato querenti auſcultavit, ſiquidem ipſa ad nefas adoleſcentem fruſtrà perducere conata eſſet; ut mox patebit.

Occubuiſſe

Occubuiſſe neci. Mirabere, vixque probabo:
Sed tamen ille ego ſum. Me Paſiphaeïa quondam
Tentatum fruſtrà, patrium temerâſſe cubile,
Quod voluit, finxit voluiſſe: & crimine verſo,
(Indiciine metu magìs, offenſâne repulſæ)
Arguit. Immeritumque pater projecit ab urbe;
Hoſtilique caput prece deteſtatur euntis.
Pitthean profugo curru Trœzena petebam:
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti;
Cùm mare ſurrexit; cumuluſque immanis aquarum
In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus, ſummoque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis;
Pectoribuſque tenus molles erectus in auras,
Naribus & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum. Mihi mens interrita manſit,
Exiliis contenta ſuis. Cùm colla feroces
Ad freta convertunt, arrectiſque auribus horrent
Quadrupedes; monſtrique metu turbantur, & altis
Præcipitant currum ſcopulis. Ego ducere vanâ
Fræna manu, ſpumis albentibus oblita, luctor;
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperâſſet equorum;
Ni rota, perpetuum quà circum vertitur axem,
Stipitis occurſu fracta ac disjecta fuiſſet.
Excutior curru: loriſque tenentibus artus,
Viſcera viva trahi, nervos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprehenſa reliqui,
Oſſa gravem dare fracta ſonum, feſſamque videres
Exhalari animam: nullaſque in corpore partes,
Noſcere quas poſſes: unumque erat omnia vulnus.

Miraberis, & vix tibi hoc perſuadebo: ſed tamen ille ego ſum. Paſiphaëïa olim accuſavit me quaſi tentâſſem, ſed fruſtrà, violare lectum paternum; & crimine converſo, (an timore criminationis, an dolore repulſæ) ſimulavit me id cupiviſſe, quod ipſa optavit ut cuperem; *atque genitor expulit urbe* me *immeritum, & devovit prece inferſâ caput proficiſcentis. Ibam Trœzenem Pitthean curru exule; atque jam tenebam littora maris Corinthiaci, cùm mare intumuit, & horrendus cumulus aquarum viſus ſinuari in modum collis, atque augeri; & boare, nec non dividi ſupremo faſtigio. Hinc vitulus marinus cornutus prorumpit fractis fluctibus, atque ſublatus in tenuem aërem pectore tenus emittit partem æquoris naribus & ore aperto. Corda comitum tremunt, animus mihi permanſit impavidus, in exilii ſui contemplatione totus occupatus, cùm equi frementes torquent colla verſus mare, & expaveſcunt auribus arrectis; turbanturque formidine monſtri, atque trahunt currum per ſublimes ſcopulos. Ego fruſtrà contendo flectere manu fræna obducta ſpumis candidis; & reſupinus retro trabo lora flexilia. Neque tamen furor equorum viciſſet has vires, niſi rota objectu trunci fractæ atque excuſſa fuiſſet, eâ parte quâ volvitur circum axem continuum. Dejicior curru; atque habenis implicantibus membra, cerneres præcordia viva rapi, nervos retineri ſtipitibus, artus partim rapi, partim impedita omitti, oſſa quaſſata reddere gravem ſonum, atque animam laſſam expirari; neque ullas partes in corpore quas poſſes cognoſcere; atque omnia erat unum vulnus.*

NOTÆ.

500. *Paſiphaëïa*] *Phædra*, Paſiphaës & Minois Cretenſium regis filia, uxor Theſei, Hippolyti noverca.

502. *Quod voluit*] Ut Hippolytus patrium eubile temeraret.

503. *Indicii*] Ne Hippolitus prior novercæ crimen patri proderet.

Ib. *Offenſâne*] Dolet Phædra, quòd ſcelus pariter atq; amorem ſuum privignus contempſiſſet.

505. *Hoſtili prece*] Imprecatione hoſti conveniente, non patri: Theſeus enim Neptunum patrem precatus eſt, ut Hippolytus filius diſcerperetur.

506. *Pittheam*] Pittheum Pelopis filium Æthræ, Theſei matris, patrem, ſuprà in hâc Peleponneſi urbe regnâſſe vidimus: apud quam educatus Hippolytus.

511. *Taurus*] *Phoce.*

518. *Vanâ*] *Infirmâ, inutili.*

526. *Rapi*] Equorum impetu.

Ib. *Reprehenſa*] Retenta à radicibus & ſtirpibus arborum.

Num

Num potes, aut audes cladi componere noſtræ,
Nympha, tuam? vidi quoque luce carentia regna,
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in undâ.
Nec, niſi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret. Quam poſtquam fortibus herbis
Atque ope Pæoniâ, Dite indignante, recepi;
Tum mihi, ne præſens augerem muneris hujus
Invidiam, denſas objecit Cynthia nubes;
Utque forem tutus poſſemque impunè videri;
Addidit ætatem, nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi. Cretenque diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretâque relictis
Hic poſuit; nomenque ſimul, quod poſſit equorùm
Admonuiſſe, jubet deponere: Quique fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo. De Dîſque minoribus unus
Numine ſub dominæ lateo, atque accenſeor illi.
Non tamen Egeriæ luctus aliena levare
Damna valent; montiſque jacens radicibus imis
Liquitur in lachrymas; donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.

Anne potes vel audes conferre tuos caſus cum noſtris, ô Nympha? Aſpexi etiam regna carentia luce, & lavi corpus mutilum in aquâ Phlegethonteâ. Neque vita eſſet reddita niſi potenti medicamento filii Apollinis. Cui vitæ *poſtquam reſtitutus fui efficacibus graminibus, atque auxilio Pæonio, Plutone invito, tum Cynthia velavit me opacis nubibus, ne præſens augerem invidiam hujus doni; & ut eſſem ſecurus, & poſſem tutò conſpici; adjecit ſenectutem, neque reliquit mihi vultus, qui poſſint agnoſci. Atque incerta fuit diu præberetne mihi Cretam colendam, an Delon. Delo & Cretâ omiſſis, hîc ſedem dedit, & juſſit ſimul abjicere nomen quod poſſit in memoriam revocare equos,* quibus decerptus eram: *quique fuiſti Hippolytus, ait, nunc idem eſto Virbius. Inde frequento hanc ſil-*

vam; & unus ex Diîs minoribus lateo ſub numine dominæ, atque illi adſcribor comes. *Attamen dolos alienæ non poſſunt lenire mœrorem Egeriæ; quæ proſtrata ad radices ultimas collis abit in fletus, donec ſoror Apollinis tacta pietate mœrentis fecit fontem frigidum de* ejus *corpore, atque liquefecit membra in aquas æternas.*

NOTÆ.

531. *Regna*] Plutonis ſcilicet.

532. *Phlegethontide*] Phlegethontis fluvii, qui ex infernis eſt unus, undis igneis & ſulphureis ardens.

533. *Apollineæ*] *Æſculapii Apollinis filii.*

535. *Pæoniâ*] *Medicâ.* Fuit enim Pæon medicus peritiſſimus, qui Plutonem graviſſimè ab Hercule vulneratum ſanâſſe dicitur Iliad. 5. Ab illo medicæ herbæ communiter *Pæoniæ* Virgilio, itemque illa quæ in ſpecie *Pæoniâ* dicitur ab omnibus medicis.

Ibid. *Dite*] *Plutone,* divitiarum Deo, qui præterea vitæ reſtitui homines ſibi ſubditos videt. Ex eo autem orta fabula, quòd contra ſpem omnium miſerè diſcerptus Hippolytus convaluerit.

536. *Ne præſens*] Hoc eſt; *Ne ſi in Græciâ revocarem, Athenienſium in me invidiam concitarem, à Dianâ fui occultatus.*

537. *Cynthia*] *Diana,* in Cyntho Deli monte nata, cujus favore Hippolytus caſtus venator fruebatur.

539. *Addidit ætatem*] Me natu majorem effecit, quàm cùm ab equis dilaceratus fui; ſcilicet, ut natu major cùm viderer, minùs cognoſcerer.

542. *Hîc*] In Latio juxta Ariciam.

543. *Admonuiſſe*] Videtur ſentire poëta inde appellatum Hippolytum, quòd ab *equis ſolutus* aut *diſcerptus* eſſet.

544. *Virbius*] Quaſi *Vir bis:* quanquam alii *Virum bonum,* alii Deum, qui *viribus* præſit, interpretantur.

545. *Nemus*] *Aricinum,* de quo ſuprà: quo allegatum deceptorem quendam volunt à Dianæ ſacerdotibus, Hippolyti nomine, ut loco famam, atque adeò ſibi lucrum majus aucuparentur.

546. *Accenſeor*] Ut Veneri Adonis, Minervæ Erichthonius, Matri Deum Atys.

550. *Soror*] *Diana.*

At

At res nova movit Nymphas; & filius Amazonis non aliter ſtupuit, quàm cùm agricola Tyrrhenus vidit glebam fatalem in mediis agris primò ultro agitari, nullo pulſante; deinde induere formam viri, & exuere formam terræ, atque aperire ea recens fatis venturis. Indigenæ vocaverunt Tagen; qui primus inſtituit, nationem Tyrrhenam declarare ſortes venturas. Vel ut Romulus cùm advertit olim jaculum impactum monti Palatino repentè frondere, quod ſtabat novâ radice, non ferro immiſſo impactum; & jam non jaculum, ſed arbor flexilis virgulti præbebat umbras non expectatas ſtupentibus. Vel cùm Cippus aſpexit cornua in aquâ fluvii (namque aſpexit) & putans nullam eſſe fidem in imagine, tetigit quæ aſpexit, digitis ſæpius fronti admotis: neque jam arguens ſuos oculos reſtitit, cùm victor rediret ab hoſte ſubacto; atque erigens oculos & lacertos ad cœlum, Quicquid, inquit, ô Diî prædicitur iſto prodigio, ſive fauſtum eſt, ſit fauſtum patriæ & populo Quirini, ſeu ominoſum, ſit mihi: atque placat ignibus odoratis altaria graminea parata ex ceſpite viridi, infunditque vina pateris; & exquirit ex extis trementibus ovium jugulatarum quid ſibi portendant, Quæ ſtatim atque aruſpex generis Etruſci inſpexit,

At Nymphas tetigit nova res: & Amazone natus
Haud aliter ſtupuit, quàm cùm Tyrrhenus arator
Fatalem glebam mediis aſpexit in arvis,
Sponte ſuâ primùm, nulloque agitante, moveri;
Sumere mox hominis, terræque amittere formam,
Oraque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixêre Tagen, qui primus Etruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.
Utve Palatinis hærentem collibus olim
Cùm ſubitò vidit frondeſcere Romulus haſtam,
Quæ radice novâ, non ferro ſtabat adacto;
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor,
Non exſpectatas dabat admirantibus umbras.
Aut ſua fluminea cùm vidit Cippus in undâ
Cornua (vidit enim) falſamque in imagine credens
Eſſe fidem, digitis ad frontem ſæpe relatis,
Quæ vidit, tetigit. Nec jam ſua lumina damnans
Reſtitit, ut victor domito remeabat ab hoſte.
Ad cœlumque oculos, & eòdem brachia tollens,
Quicquid, ait, Superi, monſtro portenditur iſto,
Seu lætum eſt, patriæ lætum, populoque Quirini;
Sive minax, mihi ſit. Viridique è ceſpite factas
Placat odoratis herboſas ignibus aras,
Vinaque dat pateris; mactatarumque bidentum,
Quid ſibi ſignificent, trepidantia conſulit exta.
Quæ ſimul inſpexit Tyrrhenæ gentis haruſpex,

NOTÆ.

552. *Amazone*] *Hippolytus* eſt, Hippolytes Amazonis atque Theſei filius.

553. *Tyrrhenus*] Thuſco cuidam aranti, emerſit ſubitò è terrâ ſub vomere preſſâ puer, cui inde nomen inditum Tages: is Etruſcos Aruſpicinam docuit. Cic. lib. 2. de Div.

554. *Fatalem glebam*] In quâ Fata & futurorum præſcientia continebantur.

557. *Ora recentia*] Nupèr ex terræ glebâ formata.

561. *Haſtam*] Romulum ſcribit Plutarchus in Palatino colle, ſui experiundi gratiâ, corneam lanceam fuiſſe jaculatum, illamque in terrâ defixam annitentibus multis convelli nunquam potuiſſe, ſed amiſſis ramis in eximiæ altitudinis cornum increviſſe. Hinc, ſicut ex prodigio, imperii Romani ſtatum armis florentem fore voluerunt.

574. *Odoratis*] *Incenſo thure.*

Ibid. *Aras*] Pro Diîs, quibus aræ conſecratæ.

575. *Vina*] In pateras vina fundit ſacrificiis adhibenda.

577. *Tyrrhenæ*] Nefario idolorum cultui addictiſſima fuit ea gens: ideoque ex Etruriâ acciti ad luſtrationes & prodigia procuranda aruſpices. Quin ex Romanorum principum filiis tradi ſex in diſciplinam ſingulis Etruriæ populis notum ex Cicerone 1. lib. de Divinatione.

Magna quidem rerum molimina vidit in illis;
Non manifesta tamen. Cùm verò sustulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen;
Rex, ait, ô salve: tibi enim, tibi, Cippe, tuisque
Hic locus & Latiæ parebunt cornibus arces.
Tu modò rumpe moram, portasque intrare patentes
Appropera: sic fata jubent. Namque urbe receptus
Rex eris, & sceptro tutus potiere perenni.
Rettulit ille pedem; torvamque à mœnibus Urbis
Avertens faciem, Procul, ah procul omina, dixit,
Talia Dî pellant: multòque ego justiùs ævum
Exul agam, quàm me videant Capitolia regem.
Dixit: & extemplò populumque gravemque Senatum
Convocat. Antè tamen pacali cornua lauro
Velat, & aggeribus factis à milite forti
Insistit: priscoque Deos è more precatus,
En, ait, hîc unus, quem vos ni pellitis urbe,
Rex erit. Is qui sit, signo, non nomine dicam.
Cornua fronte gerit. Quem vobis indicat augur,
Si Romam intrârit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas,
Sed nos obstitimus; quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est. Vos Urbe virum prohibete, Quirites;
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis,
Aut finite metum fatalis morte tyranni.
Qualia succinctis, ubi trux insibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt; aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, si quis procul audiat illos;
Tale sonat populus. Sed per confusa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una, Quis ille?
Et spectant frontes: prædictaque cornua quærunt.
Rursus ad hos Cippus, Quem poscitis, inquit, habetis:
Et demtâ capiti populo prohibente coronâ

vidit quidem magna molimina in illis, non tamen aperta: cùm verò sustulit perspicaces oculos à fibris ovis ad cornua Cippi, O rex, inquit, salve, tibi namque & tuis cornibus hic locus & arces Latinæ obsequentur. Tu tantùm pelle moras, atque festina subire portas apertas: ità fata ferunt. Namque Urbe potitus eris rex, & securus tractabis sceptrum æternum. Ille repressit gradum; atque detorquens vultus sævos à muris Urbis, Longè ab longè, inquit, Dîi avertant ejusmodi præsagia: atque profugus exigam ætatem multò æquiùs, quàm Capitolia aspiciant me regem. Dixit, & confestim cogit populum & gravem Senatum. Priùs tamen tegit cornua lauro pacifera, & stat super aggere excitato à strenuis militibus; atque precatus Deos è more antiquo, Ecce, inquit, hîc est unus, quem nisi vos ejicitis, urbe, erit rex. Aperiam indicio, non nomine, quis ille sit. Habet cornua in fronte. Quem aruspex vobis prædixit dicturum jura servilia, si Romam subierit. Ille quidem potuit inire portas patentes, sed nos prohibuimus; quanquam nullus est mihi propior illo. Vos Romani arcete virum aditu Urbis; vel si erit meritus, coërcete gravibus vinculis; aut solvite vos timore nece fatalis tyranni. Qualia murmura excitantur in proceris pinetis, cùm sævus Eurus insibilat; vel qualia undæ marinæ sonant, si quis audiat illas ex remoto loco, talia reddit populus. Verùm tamen unus sonus, viz. Quis ille? extollitur super cæteras voces confusas populi trepidantis. Atque intuentur frontes, & lustrant cornua prædicta. Cippus ad hos denuo, Videtis, ait, quem quæritis; atque sublatâ coronâ ex capite populo obstante,

NOTÆ.

586. *Torvam*] Utpote omen atque tyrannidem adversantis.

589. *Capitolia*] In illud Jovis templum currum triumphante deducebantur, qui lauream illum Deo consecrarent.

596. *Augur*] Qui hîc pro *Aruspice* positus, de quo suprà.

597. *Famularia*] *Leges, quibus vos omnes oporteat servorum more obedire.*

603. *Succinctis*] Quia, ut alibi noster *hirsuto vertice pinus*, minùsque ramoso stipite à terrâ surgit.

Exhibuit

oſtendit tempora conſpicua duplici cornu. Omnes depreſſerunt oculos, atque ingemuerunt; & (quis poſſit fidem habere?) nolentes aſpexerunt caput viri de ipſis *bene meriti; neque* paſſi illud diutius *ſine honore, impoſuerunt feſtam coronam. At Optimates, quandoquidem prohibearis ſubire mœnia, Cippe, præbuerunt tibi tantum agri in meritorum tuorum honorem dati, quantum poſſes comprehendere bobus ſubmiſſis aratro impacto ab ortu ſolis ad occaſum. Atque inſculpunt poſtibus æratis cornua imitantia ſtupendam figuram, duratura per longa ſæcula. Nunc, Muſæ, numina faventia poëtis, aperite (namque vobis compertum eſt, neque remota antiquitas vos latet) unde inſula circumdata foſſâ Tibridis addixerit Coroniden Diîs urbis Romuleæ. Sæva peſtis olim corruperat aërem Latialem, & corpora exſanguia diffluebant ſanie.*

Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſêre oculos omnes, gemitumque dedêre;
Atque illud meritis clarum (quis credere poſſit?)
Inviti vidêre caput: nec honore carere
Ulterius paſſi, feſtam impoſuêre coronam.
At proceres, quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi, Cippe, dedêre,
Quantum depreſſo ſubjectis bobus aratro
Complexi poſſes ad finem Iolis ab ortu.
Cornuaque æratis miram referentia formam
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.
Pendite nunc, Muſæ, preſentia numina vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit ſpatioſa vetuſtas)
Unde Coroniden circumflua Tibridis alveo
Inſula Romuleæ ſacris adſciverit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
Pallidaque exſangui ſquallebant corpora tabo.
Funeribus feſſi poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum,
Auxilium cœleſte petunt: mediamque tenentes
Orbis humum, Delphos adeunt oracula Phœbi;
Utque ſalutiferâ miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet illa, pharetræ,

Poſtquam exhauſti funeribus vident neque humanos conatus, neque curas medicorum quicquam prodeſſe, ſe conferunt ad opem cœleſtem, atque potiti Delphis in medio mundo poſitis, conſulunt ſortes Apollinis, atque precantur velit ſubvenire rebus afflictis oraculo ſalutifero, & finem imponat cladi tantæ urbi.
Et locus, & laurus, & pharetræ quas illa decorat,

NOTÆ.

612. *Demiſêre*] Tum ne boni civis dedecus aſpicerent, tum ut animum à regiâ dignitate averſum patefacerent.

618. *Quantum*] *Jugerum* illud dicitur, quantum par boum uno die exarare poſſit: ſed hîc fortè intelligit tantum agri, quantum duo boves diei ſpatio circumire poſſunt, aratro limitem & quaſi foſſam deſcribentes.

620. *Æratis*] Non *auratis*; quippe ita fides hiſtoriæ poſtulat; Valerius Maximus, lib. 5. cap. 6. Cujus teſtandæ rei gratiâ, capitis (Cipi) effigies æreæ portæ, quâ exceſſerat, incluſa eſt, dictaque *Rauduſculana*; quòd olim *Rauda* æra dicebantur. *Feſtus*, & *Varro*.

624. *Coroniden*] *Æſculapium* dicit Coronei nepotem, Apollinis ex Coronide filium, Medicum, & medicorum Deum.

625. *Inſula*] Quia Æſculapius Romanis Deus non *Indiges* vel *Indigena*, ſed *Adſcititius*, in Tibridis inſulâ Draconis ſpecie ſibi ſedes aptas delegit, ut poſtmodum patebit; ideo ea Romæ illum Deum ejuſque ſacra *adſciviſſe* dicitur.

626. *Lues*] Æſculapium Epidauro accitum Romam, amoliendæ peſtilentiæ causâ, refert Livius.

630. *Mediam*] Parnaſſum montem, ſub quo Delphi Apollinis oraculo clarum oppidum orbis umbilicum ſtatuunt Strabo, Lucan. & alii. Quàm verè aut appoſitè nullus non videt.

633. *Sorte*] *Reſponſo* ſeu *Oraculo* ſalutem afferenti: namque vaticinia quædam ſorte etiam & conjectis in menſam talis agebantur.

634. *Quas habet*] Phœbus ipſe ad laurum ſuprà Metam. 1.

——— *Semper habebunt*
Te coma, te citharæ, te noſtræ, laure, pharetræ.

Intremuêre

Intremuêre ſimul: Cortinaque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pavefactaque pectora movit:
Quod petis hinc, propiore loco. Romane, petîſſes:
Et pete nunc propiore loco, Nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt; ſed Apolline nato.
Ite bonis avibus, prolemque arceſſite noſtram.
Juſſa Dei prudens poſtquam accepêre Senatus;
Quam colat, explorant, juvenis Phœbeïus urbem:
Quique petant ventis Epidauria littora mittunt.
Quæ ſimul incurvâ miſſi tetigêre carinâ,
Concilium Graioſque patres adiêre: darentque
Oravêre Deum, qui præſens funera gentis
Finiat Auſoniæ. Certas ita dicere ſortes.
Diffidet, & variat ſententia: parſque negandum
Non putat auxilium; multi renuêre, ſuamque
Non emittere opem, nec numina tradere ſuadent.
Dum dubitant; ſeram pepulêre crepuſcula lucem,
Umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
Cùm Deus in ſomnis opifer conſiſtere viſus
Ante tuum, Romane, torum; ſed qualis in æde
Eſſe ſolet; baculumque tenens agreſte ſiniſtrâ,
Cæſariem longæ dextrâ deducere barbæ:

ſimul concuſſa ſunt, atque cortina edidit hunc ſonum ex ultimo adyto, & perculit corda trementia; Potuiſſes petere loco propiore, quod hinc petis; atque nunc pete loco propiore, ô Romane; neque habetis opus Apolline, qui minuat luctus, ſed filio Apollinis. Ite lætis auſpiciis, atque advocate noſtrum filium. Poſtquam gravis Senatus audiit Dei monita, exquirunt in quâ urbe juvenis Phœbeïus habitet, & mittant qui petant littora Epidauria ventis. Quæ ſtatim atque miſſi tetigerunt cavâ navi, acceſſerunt ad concilium & patres Græcos atque precati ſunt, ut traderent Deum, qui præſens abſolvat nationem Italiam funeribus: ſic monere certa oracula. Sententia eſt diſſimilis atque varia; parſque non cenſet opem abnuendam; multi recuſant, atque admonent non dimittêre ſuum præſidium, neque dare ſuos Deos. Dum incerti hærent, crepuſcula fugaverunt ſerum diem, atque umbra umræ adduxerat caliginem mundo: cùm Deus propitiùs viſus adeſſe in ſomnis ante tuum lectum, Romane, ſed qualis ſolet eſſe in templo, & tractans baculum nodoſum ſiniſtrâ, mulcere crines prolixæ barbæ dextrâ;

NOTÆ.

635. *Cortina*] Occiſo Pythone tripodis cuſtode inquit Jul. Scaliger, oraculum ſuum fecit: cujus corio obductus tripus, inde etiam *Cortina* fuit appellatus. Illum verò poëtæ pro tripode uſurpant, unde oracula dabantur, ſive ea mensa fuit, ut quibuſdam videtur; ſive alia quædam machina, tribus pedibus innixa, quâ conſenſi numine afflata Pythias vaticinari ſolebat.

637. *Propiore*] Epidaurus nempe propior Romæ, quàm Delphi.

639. *Nato*] *Æſculapio.*

640. *Bonis*] Ex avium volatu atque garritu quia futurorum aucupari ſcientiam nitebantur, ideo *bonæ* quæ læta, dicebantur, *malæ* quæ adverſa portendebant.

642. *Juvenis*] *Æſculapius.*

643. *Epidauria*] Plures fuerunt Epidauri, ſed de Argiâ hîc agitur Peloponneſi, ad ſinum Saronicum, Æſculapii fano olim celebri.

647. *Auſoniæ*] *Italæ*: fuerunt namque Auſones antiquiſſimi populi, qui Italiam tenuerunt.

Ib. *Sortes*] *Apollinis oracula*, ut ſuprà.

648. *Sententia*] Epidaurii concilii, ſeu Græcorum patrum.

650. *Numina*] *Æſculapii.*

653. *Deus*] *Æſculapius.*

654. *Romane*] Plures fuiſſe legatos Epidaurum miſſos ſuprà vidimus: ſed unus princeps fuit.

655. *Agreſte*] Non ſine causâ. Æſculapii geſtamen baculus agreſtis, iſque angue involutus: ſiquidem enim medici ſanitatis fulcrum videri volunt, prudentiâ maximè uti debere, utpote in maximis difficultatibus per illud geſtamen intelligitur: neque aliter ad novam vitam, qualem, exuviis poſitis, ſerpentes videntur recipere, ægros poſſunt perducere.

Et placido tales emittere pectore voces:
Pone metus; veniam, simulachraq; nostra relinquam:
Hunc modò serpentem, baculum qui nexibus ambit,
Perspice: & usque nota visu, ut cognoscere possis.
Vertar in hunc: sed major ero; tantusque videbor,
In quantum verti cœlestia corpora debent.
Extemplo cum voce Deus, cum voce Deoque
Somnus abit; somnique fugam lux alma secuta est.
Postera sidereos Aurora fugaverat ignes:
Incerti quid agant proceres ad templa petiti
Conveniunt operosa Dei: quâque ipse morari
Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
Vix bene desierant, cùm cristis aureus altis
In serpente Deus prænuntia sibila misit;
Adventuque suo signumque, arasque, foresque,
Marmoreumque solum, fastigiaque aurea movit:
Pectoribusque tenus mediâ sublimis in æde
Constitit, atque oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet. Cognovit numina castos
Evinctus vittâ crines albente sacerdos:
Et, Deus en, Deus en; linguisque animisque favete,
Quisquis ades, dixit. Sis, ô pulcherrime, visus
Utiliter; populosque juves tua sacra colentes.
Quisquis adest, jussum venerantur numen; & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata: piumque
Æneadæ præstant & mente & voce favorem.
Annuit hic: motisque Deus rata pignora cristis,
Ter repetita dedit vibratâ sibila linguâ.
Tum gradibus nitidis delabitur; oraque retro
Flectit, & antiquas abiturus respicit aras,
Assuetasque domos habitataque templa salutat.

& proferre hujusmodi verba ex amico pectore: Desine expavescere; proficiscar, atque deseram nostras imagines. Intuêre tantùm hunc anguem qui implicat spiris hunc baculum, atque accuratè animadverte oculis, ut possis cognoscere. Mutabor in hunc, sed major ero, & tantus videbor, in quantum corpora cœlestia debent mutari. Continuò Deus recedit unà cum voce, sopor cum voce & Deo; & dies amabilis secutus est discessum soporis. Sequens Aurora dispulerat ignes sidereos; optimates dubii quid faciant, coëunt in templum magnificis operibus exstructum Dei expetiti, atque precantur, ut demonstret indiciis cœlestibus, quo loco ipse cupiat manere. Vix satìs absolverant, cùm Deus splendidus in formâ anguis erectas cristas habentis emisit sibila prænuntia, & concussit adventu suo & statuam, & altaria, & volvas, & stratum marmoreum, & cacumina aurea; atque constitit excelsus in medio templo pectore tenus, & circumspexit oculos igne radiantibus. Turba pavida timet. Sacerdos habens comam castam religatam vittâ alba cognovit Deum; atque inquit, Ecce Deus, ecce Deus, & favete animis atque linguis, quisquis ades. Sis conspectus utiliter, ô formosissime; atque opem feras populis venerantibus tua sacra. Quicunque adest adorant Deum jussum, atque omnes iterant voces repetitas Sacerdotis; & Æneadæ faventè pie animo atque verbis, Deus annuit his; & cristis agitatis emisit sibila ter iterata linguâ vibratâ, quæ essent iis certa pignora. Tum descendit per gradu nitentes, & retorquet caput, atque discessurus respicit altaria antiqua, & salutat domos assuetas & templa possessa.

NOTÆ.

666. *Petiti*] *Æsculapii* à Romanis postulati.

667. *Operosa*] Magnificis operibus extructa & instructa, ut mox vers. 672. *fastigio aureo, solo marmoreo*, &c.

Ibid. *Quâque*] Epidauri an Romæ?

669. *Aureus*] Non tam, quia ejus simulachrum aureum, crediderim, quàm ut splendidum fuisse serpentem, qualemque sese pollicitus erat Æsculapius, intelligamus.

671. *Signum*] *Æsculapii statuam.*

674. *Micantes*] Acutissimi visûs & vividæ naturæ est serpens, ex quo optima parantur remedia. Quibus de causis Æsculapio sacer.

680. *Jussum*] *Quod venerari Sacerdos jusserat.*

Inde

Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum; flectitque sinus: mediamq; per urbem
Tendit ad incurvo munitos aggere portus.
Restitit hîc: agmenque suum, turbæque sequentis
Officium placido visus dimittere vultu;
Corpus in Ausoniâ posuit rate. Numinis illa
Sensit onus: pressâque Dei gravitate carinâ
Æneadæ gaudent: cæsoque in littore tauro
Torta coronatæ solvunt retinacula navis.
Impulerat levis aura ratem. Deus eminet altè:
Impositâque premens puppim cervice recurvam,
Cæruleas despectat aquas: modicisque per æquor
Ionium Zephyris sexto Pallantidos ortu
Italiam tenuit; præterque Lacinia templo
Nobilitata Deæ, Scylaceaque littora fertur.
Linquit Iapygiam, lævisque Amphissia remis
Saxa fugit: dextrâ prærupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonaque, Nariciamque,
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori,
Hippotadæque domos regis, Themesesque metalla;
Leucosiamque petit, tepidique rosaria Pæsti.

Hinc magnus obrepit per terram tectam floribus sparsis; atque agitat spiras, & petit portus vallatos incurvo aggere per mediam urbem. Hic substitit; & visus dimittere turbam suam & officium agminis prosequentis cum leni facie, demisit corpus in navem Italam. Illa sensit pondus Dei, & Æneadæ lætantur navem esse onustam pondere numinis; & bove mactato in littore solvunt vincula torta navis coronatæ. Leves ventus agitârat navim. Deus sublimis extat, & innixus pandæ puppi capite demisso, despicit aquas cæruleas; & Zephyris modicis per mare Ionium sexto exortu Pallantidos pervenit in Italiam, & vehitur præter littora Lacinia inclyta templo Deæ, atque Scylacea. Præterit Iapygiem, & vitat petras Amphissias expolitis remis: præterit à parte dextrâ Ceraunia, & Romechium, & Caulonem, & Narycum, atque superat fretum, & angustias Pelori Siculi, & domus regis Hippotadæ & ærifodinas Themeses; tum tendit ad Leucosiam, & rosaria callidi Pæsti.

NOTÆ,

689. *Sinus*] Quippe in spiras contorto tergo hæc angues promovent.

696. *Coronatæ*] Ut decuit illam esse, quæ tam pretiosam mercem veheret.

700. *Ionium*] Illud namque, quòd Siciliam inter & Græciam patet, Romanis Epidauro Romam Redeuntibus, fuit enavigandum.

Ib. *Pallantidos*] *Auroræ*, quam Pallantis filiam nonnulli scripserunt. Per illam autem ex dies hîc intelliguntur.

701. *Lacinia*] In Lacinio promontorio fuisse Junonis templum ex Virgilio intelligitur: sanctumque fuisse omnibus circà populis testatur Livius.

702. *Scylacea*] Scylacei sinûs, aut oppidi in extremâ Calabriâ.

703. *Iapygiam*] *Calabriam*, ab Iapyge, Dædali filio, sic dictam.

Ib. *Amphissia*] Frustrà, ut videtur, in his interpretandis viri magni desudârunt, atque adeò in illis non hærebimus.

704. *Ceraunia*] Neque hæc in Italiâ quisquam alius scriptor indicavit.

705. *Romechium*] Nullum quoque hujus usquam vestigium.

705. *Caulonaque*] Fuit *Caulon* seu *Colonia* urbs magnæ Græciæ in Brutiis, vel, quod idem est, oppidulum Calabriæ ulterioris in monte cognomine.

Ib. *Nariciam*] *Narycia*, *Naricia*, *aut Naritium* Calabriæ est etiam, quam in extremo ejus angulo *Locri Narytii* ædificaverunt.

706. *Evincitque fretum*] Cum difficultate transit per Siculum fretum, quod quidem est maximè vorticosum; inter Scylleum Italiæ promontorium, & Pelorum Siciliæ.

707. *Hippotadæ*] *Æolias* dicit insulas, in quibus regnavit *Æolus* Jovis filius ex Aceste *Hippotæ* Trojani filiâ: de quo jam sæpius.

Ib. *Themeses*] *Themese* seu *Tempsum*, Brutiorum oppidum, ærifodinis nobile, quas suo tempore defeciisse narrat Strabo.

708. *Leucosiam*] Lucaniæ est parva insula in sinu Præstano.

Ib. *Rosaria*] Pæstum Lucaniæ oppidum semper vernans, cujus etiam rosaria Virgilius commendat his verbis,

—— *Biferique rosaria Pæsti.*

Hinc provehitur ad Capreas, & promontorium Minervæ, & montes nobiles vite Surrentinâ, & urbem Heracleam, & Stabias, & Parthenopen factam ad otia, & post hunc templa Sibyllæ Cumææ. Inde tepidi fontes, & Linternam lentisco abundans superantur, atque Vulturnus ducens sub aquis multam glaream, & Sinuessa abundans albis columbis & Minturnæ insalubres, & urbs ab eâ dicta quam alumnus sepelivit, & sedes Antiphatæ, & Trachas circumdata palude, & terra Circæa, & Antium firmum habens littus. Postquam nautæ huc direxerunt navem velis instructam;

Inde legit Capreas, promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles,
Herculeamque urbem, Stabiasque & in otia natam
Parthenopen, & ab hâc Cumææ templa Sibyliæ.
Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenentur
Linternum, multamque trahens sub gurgite arenam
Vulturnus, niveisque frequens Sinuessa columbis:
Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus, Trachasque obsessa palude,
Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium.
Huc ubi veliferam nautæ advertêre carinam;

NOTÆ.

709. *Capreas*] Insula est regni Neapolitani contra promontorium Minervæ, Tiberii secessu nota.

Ib. *Promontoriumque*] In illis extremo est *Athenæum*, seu *Minervæ sacellum* quod Ulysses dicitur ædificâsse.

710. *Surrentino*] *Surrentum* urbs est Campaniæ, vino maximè nobilis.

711. *Herculeam*] *Heraclea* etiam, *Heracleopolis*, *Herculanum* insuper hic vocatur vicus, Cluverio *la Torre del Græco*: estque regni Neapolitani, ad radices montis Vesuvii.

Ib. *Stabias*] Oppidum Campaniæ bello sociali à Syllâ deletum, dein restauratum: hodie *Castella mare di Stabia*.

712. *Parthenopen*] *Neapolim* dicit à *Parthenope* unâ Syrenarum ibi sepultâ cognominatam; quò se Romani otiaturi, propter locorum amœnitatem, conferre solebat. Hor. Epod. 5.

Ib. *Cumææ*] *Cumas* Campaniæ urbem à Sibyllâ nobilitatam suprà vidimus. Funditus fuit exisa, diciturque hodie *Cuma distrutta*.

713. *Calidi*] *Baias* innuit *fontibus calidis* maximè celebres. Hodie ibi exiguum castrum tantùm supereſt nomine *Baiæ* cum balneis.

Ib. *Lentiscumque*] *Lentiscus* arbor est in Chio præcipuè nascens, mastichen exudans in modum gummi.

714. *Linternum*] Campaniæ fuit oppidum, Scipionis majoris secessu & sepulchro nobile, quod hodie in ruinis jacet.

715. *Vulturnus*] Fluvius Campaniæ, qui ex Apennino Capuam præterlabitur, atque in mare Tyrrheum ad *Vulturni* exisæ urbis rudera devolvitur.

Ib. *Sinuessa*] Hæc etiam fuit urbs Campaniæ, quæ hodie prorsùs exisa jacet.

Ib. *Columbis*] Legitur quàm plurimis *Colubris*. Nugas autem de Sinuessanis hisce colubris opinor. Neminem certè ex antiquis Scriptoribus evolvi, qui harum meminisset. Campanas *Columbas* Plinius commendat lib. X. cap. 37.

716. *Minturnæ*] Urbs fuit Latii, quæ hodie nulla est, in Campaniæ confinio, paludibus adjacens, in quibus septies consul Marius delituit. Ex illis autem aër gravis atque noxius.

Ib. *Quam*] *Cajetam* dicit Æneæ nutricem, à quâ *Cajetam* urbem Latii denominatam volunt. Quanquam ex eo quidam dictam putant à Laconibus, quòd in littore *curvo* sit posita; illi namque *curva* omnia *Cajetas* vocabant.

Ib. *Alumnus*] *Æneas*.

717. *Antiphatæ*] *Formias* dicit, quas tenuisse Antiphaten Læstrygonum crudelem tyrannum suprà vidimus.

Ib. *Trachas*] *Terracina* seu *Tarracina*, quæ & *Anxur* priùs dicta, itemque *Trachina*, hoc est *aspera*, utpote in colle sita, urbs Volscorum in Latio. Deficit indies propter adjacentium Pomptinarum paludum exhalationes, aërisque intemperiem.

718. *Circæa*] Mons est Latii mari ac paludibus ita cinctus, ut insula videatur, à *Circe*, quæ illum tenuit, cognominatus: In quo olim, urbs *Circæi* aut *Circæum*, hodie in ruinis.

Ib. *Antium*] Hæc olim Volscorum caput fuit 25 mill. pass. ab Urbe in hortum hybernum.

(Asper

(Aſper enim jam pontus erat) Deus explicat orbes:
Perque ſinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init, flavum tangentia littus.
Æquore pacato patrias Epidaurius aras
Linquit: & hoſpitio juncti ſibi numinis uſus
Littoream tractu ſquamæ crepitantis arenam
Sulcat: &, innixus moderamine navis, in altâ
Puppe caput poſuit: donec Caſtrumque, ſacraſque
Lavini ſedes, Tiberinaque ad oſtia venit.
Huc omnes populi paſſim, matrumque patrumque,
Obvia turba ruit: quæq; ignes, Troïca, ſervant,
Veſta, tuos: lætoque Deum clamore ſalutant.
Quàque per adverſas navis cita ducitur undas,
Thura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utrâque ſonant: & odorant aëra fumis:
Ictaque conjectos incalfacit hoſtia cultros.
Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem;
Erigitur ſerpens; ſummoque acclinia malo
Colla movet: ſedeſque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Inſula nomen habet: laterumque à parte duorum
Porrigit æquales mediâ tellure lacertos.
Huc ſe de Latiâ pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, ſpecie cœleſte reſumtâ,
Luctibus impoſuit; venitque ſalutifer Urbi.
Hic tamen acceſſit delubris advena noſtris:

(namque jam mare erat turbidum) Deus revolvit ſpiras; atque obrepens per frequentes flexus & ingentes orbes ſubit templa patriæ tangentia fulvum littus. Epidaurius deſerit altaria paterna mari compoſito, & uſus hoſpitio Dei ſibi conjuncti, ſcindit arenam littoream tractu ſquamæ ſtridentis; & inſiſtens gubernaculo navis demiſit caput in excelſâ puppe, donec appulit ad Caſtrum & ſacras domos Lavinii ad oſtia Tiberina. Omnes populi paſſim, & cœtus occurrens fœminarum atque virorum, & quæ cuſtodiunt tuos ignes, Veſta Troïca, huc ruunt, & ſalutant Deum feſtivâ vociferatione. Et quâ velox navis ducitur per undas adverſas, thura crepitant ab utrâque parte, altaribus ſtructis ex ordine ad ripas, atque perfundunt aërem fumis odoriferis, & victima percuſſa caleſecit cultros immiſſos. Jamque ſubierat urbem Romam caput orbis; anguis tollitur, & movet colla quæ ſupremo nido adnitebantur; & ſibi circumſpicit domum congruam. Fluvius circumlabens dividitur in duas partes: Inſula habet nomen; & mittit brachia æqualia à parte duorum laterum, inter quæ *terra media eſt. Serpens Phœbeïus huc conceſſit ex navi Latiâ; et finivit luctus formâ cœleſti receptâ; atque acceſſit opi ſer Urbi.*

Hic tamen peregrinus adſcriptus eſt noſtris templis:

NOTÆ.

720. *Explicat*] *Diſceſſurus* ſcilicet: namque *diſcedentes* ſolent angues in multos orbes ſeſe convolvere.

722. *Parentis*] *Apollinis.*

723. *Epidaurius*] *Serpens* aut Æſculapius Epidauro avectus.

727. *Caſtrum*] *Caſtrum* dicit Iuni ſeu Panos, Rutulorum oppidulum in Latio; inter Lavinum & Oſtiam ſitum.

728. *Lavini*] Urbs fuit Latii ab Æneâ condita, in quâ Veneris templum nomini Latino commune.

Ib. *Oſtia*] Ubi *Oſtia* civitas ab Anco Martio conſtituta.

730. *Quæque*] *Veſtales virgines* Æſculapio etiam obviam proceſſiſſe ait.

Ib. *Troïca*] Veſtam namque, atq; Ignem æternum Imperii cuſtodem, Æneas Troja avexerat.

739. *Amnis*] *Tiberis*, qui Romam alluit.

742. *Huc*] In inſulam Tiberis, quæ erat extra urbem, quia, ſcilicet, ibi aër ſalubrior; neque aliud præſentius remedium adverſus luem, quàm ſeceſſus.

Ib. *Phœbeïus*] Quia Æſculapium *Phœbi*, ſeu Apollinis, filium exhibebat.

743. *Cæleſte*] Pro *cæleſti*: quæ tamen ſpecies humana eſt barbati ſenis! aurea redimiit, nodoſo in manu baculo.

Cæsar est Deus in urbe suâ; quem pace & bello principem, non magis bella absoluta triumphis, & res peractæ tempore pacis, & gloria accelerata rerum mutaverunt in novam stellam & cometam crinitum; quàm sua soboles. Neque verò de factis Cæsaris ullum est majus opus, quàm quòd parens fuit hujus. Nempe illustrius est vicisse Britannos æquoreos, & duxisse naves victrices per septemfluos alveos Nili papyrum ferentis; atque addidisse populo Quirini Numidas ab officio desciscentes, & Jubam Cinyphium, et Pontum superbum Mithridatis gloriâ;

Cæsar in urbe suâ Deus est: quem Marte togâque
Præcipuum, non bella magis finita triumphis,
Resque domi gestæ, properataque gloria rerum
In sidus vertêre novum, stellamque comantem;
Quàm sua progenies. Neque enim de Cæsaris actis
Ullum majus opus, quàm quòd pater exstitit hujus.
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos,
Perque papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates: Numidasque rebelles,
Cinyphiumque Jubam, Mithridateïsque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini;

NOTÆ.

746. *Cæsar*] *Julius Cæsar* primus Imperator. Lege argumentum.

Ib. *Marte togâque*] *Pace & bello:* tamque certè ille in utrumque fuit ita paratus, ut ex quibus virtutibus majorem laudem consecutus sit, difficile sit dicere.

748. *Properata*] *Properanter & brevi tempore comparata.*

749. *Comantem*] Cometæ *crinitæ* etiam *stellæ* dicuntur.

750. *Progenies*] *Octavium Augustum* dicit, Julii Cæsaris adoptione filium & hæredem, Juliæ, Julii Cæsaris sororis, nepotem, quem C. Octavio peperit Attia Juliæ ex M. Attio Balbo filia.

751. *Majus*] *Gratulandum*, inquit Florus, *in tantâ perturbatione est, quòd potissimùm ad Octav. Cæsarem Augustum summa rerum rediit; qui sapientiâ suâ atque solertiâ, perculsum undique, & perturbatum ordinavit Imperii corpus: quod ita haud dubiè nunquam coïre & consentire potuisset, nisi unius præsidis nutu, quasi animâ & mente regeretur.*

Ib. *Pater*] Namque ita illum rerum summæ præfecit, & causa fuit eorum omnium, quæ sapienter Augustus administravit.

752. *Scilicet*] Præstantissima quæque Cæsaris gesta cum quâdam Ironiâ enumerat poëta, ut Augusti adoptionem, illis anteferendam esse ostendat: atque ita hujus laudem callidè inculcet.

Ib. *Britannos*] Illos verò victos, quibus ante Cæsarem ne nomen quidem Romanorum cognitum erat, stipendiarios fecit.

753. *Papyriferi*] *Papyrus planta est* nascens in palustribus Ægypti, ex quâ fiebant chartæ, tunicis papyri acu seu scalpello deductis atque separatis.

Ib. *Nili*] Fluvium esse Ægypti maximum per septem ostia aut alveos in mare Mediterraneum se exonerantem jam sæpe diximus.

754. *Victrices*] Devicto Ptolemæo rege, qui & Cæsari sicuti antea Pompeïo insidias paraverat. Ille namque victus in Nilo periit.

Ib. *Numidas*] Numidæ Africæ populi admodum feroces, qui, cum Jubâ Mauritaniæ rege, Pompejanarum partium duces Catonem, Scipionem, Petreium, alioque secuti adversus Cæsarem in Africâ dimicaverunt, ibidemque victi sunt. De industriâ autem neque Pompeii neque cæterorum mentio ulla, quia execrandum atque lachrymabile bellum Romanis.

755. *Cinyphium*] Juba rex Mauritaniæ, Cinyphius à Cinypho seu Cinype Lybiæ fluvio, in Mediterraneum prope Lebedam defluente, dicitur.

Ib. *Mithridateïsque*] Namque Mithridates rex Ponti, cùm quatuor Pyrrho, decem & septem anni Annibali sufficerint, ille per quadraginta annos restitit: donec tribus ingentibus bellis subactus, felicitate Syllæ, virtute Luculli, magnitudine Pompeii consumeretur. Pharnacem filium ejus bella ferociùs moventem Cæsar ex Alexandriâ advolans unâ acie profligavit. Unde, ut ait Suet. inter pompæ fercula trium verborum titulum prætulit, *VENI, VIDI, VICI.*

756. *Pontum*] Regio est minoris Asiæ ad Septentrionem à Pontico mari cognominata, ubi regnavit Mithridates, & postea ipsius filius Pharnaces à Cæsare victus.

Ib. *Quirini*] Eo nomine appellatum Romulum suprà diximus.

Et

Et multos meruiſſe, aliquos egiſſe triumphos;
Quàm tantum genuiſſe virum, quo præſide rerum
Humano generi, Superi, caviſtis abundè.
Ne foret hic igitur mortali ſemine crêtus; 760
Ille Deus faciendus erat. Quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix; vidit quoque triſte parari
Pontifici letum; & conjurata arma moveri;
Palluit: & cunctis, ut cuique erat obvia, Divis,
Aſpice, dicebat, quantâ mihi mole parentur 765
Inſidiæ: quantâque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio ſolum mihi reſtat Iülo.
Solane ſemper ero juſtis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calydonia vulneret haſta,
Nunc malè defenſæ confundant mœnia Trojæ. 770
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Jactarique freto, ſedeſque intrare ſilentûm;
Bellaque cum Turno gerere; aut, ſi vera fatemur,
Cum Junone magis. Quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminiſſe priorum
Non ſinit. In me acui ſceleratos cernitis enſes. 776
Quos prohibete, precor; facinuſque repellite: neve
Cæde ſacerdotis flammas extinguite Veſtæ.

& dignum fuiſſe multis triumphis, et agitâſſe quoſdam quàm genuiſſe tantum virum, quo arbitro rerum ſatis conſuluiſtis humano generi, ô Dii, Ne ergo hic Auguſtus *videretur genitu ſemine mortali, ille* Julius Cæſar *erat faciendus Deus. Quod cùm ſplendidæ mater Æneæ cognovit, advertit etiam lugubrem necem parari Pontifici, et arma conjuratæ concuti: Palluit; atque dicebat omnibus Diis, ut in quemque incidebat, Vide quanto conatu inſidiæ mihi ſtruantur: & quantâ cum perfidiâ caput quod ſolum mihi ſupereſt de Iülo Dardanio, appetatur. An ego ſola ſemper ero vexata juſtis ſolicitudinibus? Quam nunc haſta Calydonia Tydidæ vulneret? modò muri Trojæ malè protecti turbent. Quæ cernam filium Æneam jactatum longis erroribus, & agitari mari, et ſubire habitationes mortuorum, et*

Mihi congredi cum Turno, vel potiùs cum Junone, ſi vera agnoſcimus. Quamobrem nunc refero præcipuam cladem meæ ſobolis? Hic metus non patitur recordari antiquorum. Videtis nefarios gladios parari in me. Quos oro arcete, atque avertite nefas; neve ſupprimite ignes Veſtæ nece ſacerdotis.

NOTÆ.

757. *Aliquos*] Quatuor ſuperbo apparatu à Romanis deſignatis, *quantò*, inquit, *majora erant, quibus non triumphabat?*

762. *Æneæ genitrix*] *Venus.*

763. *Pontifici*] *Cæſari*, qui Pontifex erat, quo tempore jugulatus eſt.

Ib. *Conjurata*] Bruti duo, Caſſius, aliique Patricii, atque equites in Cæſarem, quòd inſolentius agere inciperet, conjuraverunt; qui viginti & viginti vulneribus in curiâ illam confoderunt.

765. *Mihi*] Quia Cæſari, qui ultimus futurus erat ex gente Julîâ, à Venere per Iülum atque Æneam derivatâ.

769. *Tydidæ*] *Diomedis, Tydei filii*, qui Venerem Æneæ ſuo faventem, ipſumque nube fovientem vulneravit.

Ib. *Calydonia*] Quia Calydon Ætolorum civitas, quibus imperavit Diomedes.

772. *Sedes*] Duce Sibyllâ ad inferos deſcendiſſe ſuprà vidimus.

773. *Turno*] Hunc Rutulorum regem habuimus etiam in precedentibus.

774. *Junone*] Quæ uſque Turno favit.

775. *Hic*] *Quo Cæſaris cauſa percellebatur.*

776. *Me*] Quia in Julium Cæſarem.

778. *Sacerdotis*] Pontificem maximum fuiſſe Cæſarem modò diximus.

Ib. *Extinguite*] Id eſt, *Ne religionem atque Deorum cultum omnem ex terris tollite.* Ad illud verò alludit poëta, quòd *in primis focum Veſtæ virginibus Numa colendum dedit, ut ob ſimilitudinem cæleſtium ſyderum cuſtos imperii flamma vigilaret:* ut loquitur Florus.

Talia

Venus ſollicita fruſtrà profundit ſermones toto cœlo, & tangit Deos. Qui tametſi nequeunt frangere fata ferrea antiquarum ſororum; tamen præbent indicia haud dubia cladis venturæ. Perhibent arma ſonantia inter atras nubes, atque tubas horrendas, & cornua audita in cœlo portendiſſe ſcelus. Solis etiam lugubris ſpecies mittebat lumina pallida terris anxiis: Sæpe faces viſæ flagrare ſub mediis ſideribus: Sæpe guttæ ſanguineæ ceciderunt inter imbres. Lucifer cæruleus infectam habebat faciem rigro colore: currus Lunares tincti cruore. Bubo feralis fecit præſagia luctuoſa mille locis; mille locis ebur flevit; atque cantus et voces minantes dicuntur auditæ in ſacris lucis. Nulla boſtia Deos placidos ſignificat, et fibræ teſtantur ingentes tumultus imminere; atque caput invenitur reciſum in extis. Dicunt canes noctu ululâſſe circum domos et templa Deorum, atque animas mortuorum vagatas eſſe, et Urbem concuſſam fuiſſe terræ motibus.

Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit: Superoſque movet: Qui rumpere quam
quam
Ferrea non poſſunt veterum decreta ſororum;
Signa tamen luctûs dant haud incerta futuri.
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribileſque tubas, auditaque cornua cœlo
Præmonuiſſe nefas. Phœbi quoque triſtis imago
Lurida ſollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces viſæ mediis ardere ſub aſtris:
Sæpe inter nimbos guttæ cecidêre cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atrâ
Sparſus erat: ſparſi Lunares ſanguine currus.
Triſtia mille locis Stygius dedit omina bubo;
Mille locis lachrymavit ebur: cantuſque feruntur
Auditi, ſanctis & verba minacia lucis.
Victima nulla litat: magnoſque inſtare tumultus
Fibra monet; cæſumque caput reperitur in extis.
Inque foro, circumque domos, & templa Deorum
Nocturnos ululâſſe canes; umbraſque ſilentûm
Erraviſſe ferunt; motamque tremoribus urbem.
Non tamen inſidias venturaque vincere fata
Præmonitus potuêre Deûm: ſtrictique feruntur
In templum gladii. Neque enim locus ullus in Urbe
Ad facinus, diramque placet, niſi Curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percuſſit utrâque
Pectus: & Æneaden molitur condere nube;

Attamen præſagia Deorum non potuerunt ſuperare fata futura et inſidias; et enſes evaginati ferun-tur in ædem: neque enim ullus locus in Urbe præter Curiam placet ad ſcelus et crudelem necem. Tum verò Cytherea planxit pectus utrâque manu, atque præparat ut abſcondat Æneaden nube;

NOTÆ.

779. *Nequicquam*] Namque trucidatus Julius Cæſar.

781. *Veterum*] Parcas dicit Nocte & Erebo natas.

785. *Præmoruiſſe*] Hæc quoque prodigia Tranquillus atque Plutarchus Cæſaris necem dicunt denunciâſſe.

790. *Currus*] Pro ipſâ Lunâ.

791. *Stygius*] *Féralis*, atque *peſſimi ominis*: Styx namque inferorum palus.

792. *Ebur*] *Simulacbra Deorum eburnea.* Ita Virg. Georg. 408. De Julii morte,

Et mœſtum illacbrymat templis ebur —

794. *Nulla*] Id verò Cæſari eveniſſe, quo die fuit trucidatus, Scribit Tranquillus. Introiit tamen Curiam ſpretâ religione.

795. *Fibra*] *Victimarum exta.* Virgilius quem noſter imitatus eſt, hæc prodigia eleganter recenſet, Georg. I. 464.

Ib. *Caput*] Peſſimi erat ominis, ſi jecur, quod à corde inſpiciebant, *ſine capite*, aut eo imminuto eſſet.

801. *Templum*] Quod fuit curia Pompeii, ubi Senatus habitus. *Curiæ* enim loca erant, ubi res publicæ ſeu divina, ut ſacrificia; ſeu humanæ, ut Conſilia curabantur; quas ſingulis Curiis, in quas populi Romani tribus diviſæ, Romulus primus aſſignavit.

803. *Cytherea*] *Venus.*

804. *Æneaden*] Hanc vocem ex quibuſdam Manuſc. excudendam curavi pro *æthereâ*, ut ſenſus abſolveretur. *Cæſarem* autem deſignavit ab *Æneâ* ortum, quem percuſſoribus adimere cuperet Venus.

Quâ

Quâ priùs infesto Paris est ereptus Atridæ:
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum,
Nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium; cernes illîc molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neque concursum cœli, neque fulminis iram,
Nec metuunt ullas tuta atque æterna ruinas.
Invenies illîc incisa adamante perrenni
Fata tui generis. Legi ipse; animoque notavi:
Et referam: ne sis etiamnum ignara futuri.
Hîc sua complevit (pro quo, Cytherea, laboras)
Tempora, perfectis, quos terræ debuit, annis.
Ut Deus accedat cœlo, templisque colatur,
Tu facies; natusque suus, qui nominis hæres,
Impositum feret Urbis onus: cæsique parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum,

quâ antea Paris est ademptus terribili Atridæ; quâque Æneas vitaverat gladium Diomedis. Pater affatur *eam ejusmodi verbis: Filia cupisne sola mutare fatum invictum? Potes ipsa subire domos trium sororum: ibi videbis tabulas rerum* fato decretarum *en ære et rigido ferro vastæ magnitudinis; quæ tutæ atque æternæ, neque reformidant collisionem cæli, neque impetum fulminis, neque ullas ruinas. Illîc reperies sortes tuæ sobolis insculptas adamante invîolabili. Ipse legi, atque signavi mente* ea omnia quæ generi tuo eventura sunt, *et narrabo, ne sis adhuc nescia futuri. Hic, cujus causâ felicita es, Cytherea absolvit suam ætatem, exactis annis quos*

dit terræ. Te unà cum ipsius filio, qui hæres nominis feret imperii administrationem sibi *commissam, ndit, ut Deus ascribatur cœlo, & honoretur in templis: et* ille *vindex generosissimus patris interfecti debit nos sibi in bella* faventes. *Muri superati Mutinæ obsidione pressæ ejus auspiciis petent pacem: Pharsalia sentiet illum,*

NOTÆ.

805. *Atridæ*] *Menelao, Atrei filio*, cum quo congressus Paris occubuisset, nisi auxilio Veneris, quæ nube ipsum operuit, mortem effugisset: ut narrat Homerus, Iliad. 3.

806. *Diome eos*] Æneæ etiam suo nisi succurrisset, Venus, Diomedes illum facilè peremisset, referente eodem Homero Iliad. 5. namque ille inter Græcos fuit fortissimus, Ulyssi præsertim amicitiâ conjunctus.

807. *Genitor*] *Jupiter.*

808. *Sororum*] *Parcarum*; de quibus suprà.

810. *Tabularia*] *Tabulas ipsas æneas* intelligit, in quas immutabilia fatorum decreta Parcæ, Jovis scribæ (ut nominat eas Capella) referunt.

811. *Concursum*] *Tonitrua* intelligit, quibus cœlum non *concutitur* modò, sed quasi *concurrere* videtur. Sic sæpe Lucretius.

816. *Sua*] *Sibi à fatis assignata*, 56 annos efficeret.

818. *Templis*] *Non modò Sen. Cons. ei divina simul atque humana omnia decreta, aut in Deorum numerum, decernentium ore relatus est, sed et persuasione vulgi: creditumque est stellam crinitam, quæ per septem dies fulsit, ludis, quos primo consecratos ei hæres Augustus edebat, Cæsaris esse animam in cœlum recepti*; ut refert Suet. Atque hâc de causâ simulachro ejus in vertice additur *stella.*

819. *Natus*] *Augustus*, per Adoptionem.

829. *Cæsique*] Belli initium & causa, prætextus saltem, Avunculi necem ulcisci. Suet. 10. Cap. August.

823. *Mutinæ*] In eâ Galliæ Cisalpinæ urbe Antonius, Cæsaris testamento prælatum sibi Octavium furens, Decimum Brutum suis motibus resistentem obsidebat: Illum Octavius liberavit, atque Antonium castris exuit.

Ib. *Pharsalia*] Postquam animum in partes omnes versavi, nihil aliud videre me hoc in loco fateor, quâm errorem eorum auctorum, qui Pharsalum Thessaliæ urbem, ubi Cæsarem inter & Pompeium depugnatum est, cum Philippis Thraciæ ubi victi Brutus & Cassius ab Octavio, & Antonio, confuderunt; nisi, ut poëtarum mos est, vicina, vel ejusdem

Æmathiâque

itemque Philippi iterum irrigati ſtrage Æmathiâ: et magnum Pompeii *nomen vincetur in mari Siculo: et uxor Ægyptia ducis Romani malè fiſa conjugio occidet: atque illa erit fruſtrà minata noſtra Capitolia obtemperatura eſſe ſuo Canopo. Quamobrem tibi recenſcam Barbaros & nationes ſitas ab utroque Oceano? Quicquid terra habet habitabile, erit ſub hujus imperio. Mare etiam illi obſequetur. Pace præbitâ terris, conferet ingenium ſuum ad jura civilia, & æquiſſimus auctor ſtatuet leges; et componet mores ſuo exemplo; et conſulens ſeculo futuri temporis et venturorum nepotum, curabit progeniem ortam de ſanctâ uxore ſumere*

Æmathiâque iterum madefacti cæde Phillippi:
Et magnum Siculis nomen ſuperabitur undis:
Romanique ducis conjux Ægyptia tædæ
Non bene fiſa cadet: fruſtràque erit illa minata
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi Barbariem, gentes ab utroque jacentes
Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit. Pontus quoque ſerviet illi.
Pace datâ terris, animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legeſque feret juſtiſſimus auctor:
Exemploque ſuo mores reget: inque futuri
Temporis ætatem venturorumque nepotum
Proſpiciens, prolem ſanctâ de conjuge natam

NOTÆ.

ditionis loca pro iiſdem uſurpare, hîc promiſcuè Pharſalum atque Philippos, quæ urbes eidem Macedonum regi olim parebant, pro unâ atque eâdem belli arenâ Naſo noſter cum aliis ſumſerit. Certè Florus Brutum & Caſſium illam, quæ Cneo Pompeio fatalis fuerat, Pharſalum ſcilicet inſediſſe teſtatur, cum tamen ex conſtanti hiſtoriæ fide apud Philippos Thracios illi devicti ſunt.

824. *Æmathiâ*] Eo nomine *Macedonia* locaque proxima ab *Æmathione* vel *Emathione* rege dicta ſunt. Macedoniæ autem fuerunt Philippi, in confinio Thraciæ, ubi Brutus & Caſſius cum partibus fuit devicti.

825. *Magnum*] *Magnum nomen* de quo hîc agitur eſt *Pompeii*, cujus alter filius Sextus ſecum piratas navales agitans, ita in Siculo freto oppreſſus eſt, ut modo trecentarum quinquaginta navium dominus, cum ſex ſeptemve Mitylenam fugere coactus fuerit.

826. *Romani*] *Antonii*, qui Cleopatræ libidinis pretium Romanum imperium cùm ſtultiſſimè promiſiſſet, ab Auguſto ad Actium, Epiri promontorium, navali prælio devictus eſt.

Ib. *Conjux*] *Cleopatra*, quæ ſe triumpho ubi ab Auguſto ſervari ſenſit, cautiorem nacta cuſtodiam, in Mauſoleo, juxta ſuum Antonium, admotis advenas ſerpentibus, quaſi ſomno ſoluta eſt.

Ib. *Tædæ*] Pro *conjugio*; ut ſæpe alibi.

828. *Noſtra*] *Jovi* namque dicatum *Capitolium*, qui & inde *Capitolinus* dictus.

Ib. *Canopo*] Urbs eſt Ægypti, ad oſtium Nili occidentale, quod ab eâ *Canopicum* dictum.

829. *Barbariem*] Pro *barbaris*, quos Auguſtus domuit, inter quos Myſos ipſorum etiam barbarorum *barbaros* vocat Florus; quem vide cap. 12.

Ib. *Utroque*] *Orientali & Occidentali*. Imò, at ait Florus, *Omnibus ad occaſum et meridiem pacatis gentibus, ad Septentrionem quoque duntaxat intra Rhenum atque Danubium, item ad Orientem intra Taurum et Euphraten; illi quoque reliqui, immunes imperii qui erant, ſentiebant tamen magnitudinem, et victorem gentium Populum Romanum reverebantur.*

831. *Hujus*] *Ubi cuncta atque continua totius generis humani aut pax fuit, aut pactio, auſus tandem Cæſar Auguſtus ſeptingenteſimo ab Urbe conditâ anno Janum Geminum claudere.* Florus.

832. *Civilia*] *Converſas ad pacem, pronum in omnia mala, et in luxuriam fluens ſeculum gravibus ſeveriſque legibus multis coercuit. Ob hæc tot facta ingentia* Dictator perpetuus & Pater patriæ *dictus*.

836. *Prolem*] *Tiberium* dicit ex Liviâ Druſillâ uxore, quam Auguſtus matrimonio Tiberii Neronis, & quidem prægnantem, abduxit, dilexitque & probavit unicè ac perſeveranter: ut refert Suetonius. Illum autem, *Tiberium* dico, adoptione filium ſuum fecit, cui ſucceſſori beatiſſimam rempublicam reliquit.

Ferre

Terre ſimul nomenque ſuum curaſque jubebit.
Nec, niſi cùm ſenior ſimiles æquaverit annos,
Ætherеas ſedes cognataque ſidera tanget.
Hanc animam interea cæſo de corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper capitolia noſtra forumque
Divus ab excelſâ proſpectet Julius æde.
Vix ea fatus erat, mediâ cum ſede ſenatûs
Conſtitit alma Venus nulli cernenda: ſuique
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam, cœleſtibus intulit aſtris.
Dumque tulit; lumen capere, atque igneſcere ſenſit:
Emiſitque ſinu. Lunâ volat altiùs illa:
Flammiferumque trahens ſpatioſo limite crinem
Stella micat; natique videns benefacta, fatetur
Eſſe ſuis majora; & vinci gaudet ab illo.
Hic ſua præferri quanquam vetat acta paternis:
Libera fama tamen, nulliſque obnoxia juſſis,
Invitum præfert; unâque in parte repugnat.
Sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus:
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Denique, ut exemplis ipſos æquantibus utar,
Sic & Saturnus minor eſt Jove. Jupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis:

ſimul nomen ſuum & imperii molem. Neque, niſi cùm ſenior æquaverit ſimiles annos, veniet in domus cæleſtes & ad aſtra eorum qui ſibi affinitate fuerunt conjunctî. Interea converte in ſtellam animam ſublatam ex corpore interfecto, ut divus Julius proſpiciat ſemper noſtra capitolia & forum ex ſublimi cœlo.

Vix ea dixerat cùm almæ Venus nulli videnda, conſtitit in medio conceſſu ſenatûs; atque abſtulit artubus animam recentem ſui Cæſaris, nec paſſa evaneſcere in aëream immiſit eam ſtellis cæleſtibus. Et dum tulit, ſenſit aſſumere lucem atque ardere, & emiſit ſinu. Illa volat ſublimiùs lunâ; & fulget ducens, comam igneam longo tractu; atque cernens præclara facinora filii, agnoſcit eſſe præſtantiora ſuis; lætaturque ſuperari ab illo. Tametſi Auguſtus prohibet ſua acta præponi paternis, nihilominus libera fama, nulliſque mandatis ſubdita præponit eum nolentem; atque obnititur in hâc parte. Ita Atreus cedit laudibus clari Agamemnonis: ita Theſeus ſuperat Ægeum, ita Achilles Peleum. Denique ut ſumam exempla quæ paria ipſis ſunt, ſic quoque Saturnus inferior eſt Jove. Jupiter moderatur ſedes æthereas, & regna mundi triformis:

Notæ.

338 *Similes.*] *Rerum geſtarum gloria* interpretor: neque aliorum quos vidi placet hujus loci explicatio. Reponit Heinſius *Pylios:* & hinc *Pylii* anni, & *Dies Pylii* in Ovidio aliiſque auctoribus ſæpe occurrunt. Et licet hæc conjectura nullorum MSS. authoritate nititur, non videtur tamen ableganda.

Ibid. *Æquaverit.*] Non numero, ſiquidem annus ætatis 56, extinctus Julius Cæſar, ad 76, Auguſtus pervenerit; verùm hujus *æquandos annos* voluit vates, quotquot ſeniori obtingerent præclarè geſtarum rerum laude.

Ibid. *Annos.*] Pro *vitâ* ſeu *ejus ratione & inſtituto*; ſi *ſimiles* retineas.

339 *Cognata.*] Quia divûm ſoboles Auguſtus, cujus cognati Cæſar & Romulus inter ſydera.

341 *Jubar.*] Vide quæ ſuprà annotavimus ad vocem *templis* 818.

346 *Recentem.*] *Recens à corpore liberatam.*

349 *Crinem.*] De *crinitâ ſtellâ*, quæ per ludos Cæſari conſecratos fulſit, ſuprà ex Tranquillo dictum.

352 *Hic.*] *Auguſtus Cæſaris adoptione filius.*

354 *Unâ.*] *In cæteris morigeros habet omnes Auguſtus; hâc in parte tantùm repugnant, quòd cùm ſua facta patris actis præferri nolit, fama tamen ea magis approbat.*

355 *Atreus.*] Agamemnonis pater, cujus tanta laus non fuit quanta hujus, omnium Græcorum ad Trojam, ducis.

356 *Theſeus.*] Cujus, Egei filii, fortia facta paſſim in ſuperioribus vidimus.

Ibid. *Pelea.*] Qui Achillis pater tanta non geſſit facinora quanta hujus fuiſſe omnibus notum eſt.

357 *Ipſos.*] *Julium Cæſarem & Auguſtum.*

359 *Triformis.*] *Cœli, Ætheris, Aeris,* ut *terræ mariſque* imperium Auguſto relinquatur.

Diviſum Imperium cum Jove Cæſar habet.

Tellus ſub Auguſto. Uterque eſt parens & moderator. Dii, oro, Æneæ comites, quibus ferrum & flamma ceſſerunt, diique indigetes, & pater urbis, Quirine, & Gradive, pater invicti Quirini, & Veſta conſecrata inter penates Cæſareos, Tuque Phœbe domeſtice cum Veſtâ Cæſareâ, & Jupiter qui excelſum habes templum in monte Tarpeio, & quos alios fas eſt atque pium ut poëtæ invocent. Illa dies ſit ſera, atque tardior noſtro ſeculo, quâ Auguſtus in cœlum transferatur deſtituto mundo quem regit, atque abſens ſit propitius nobis *ad cum vota facientibus.*

Terra ſub Auguſto. Pater eſt & rector uterque.
Dî, precor, Æneæ comites, quibus enſis & ignis
Ceſſerunt, diîque indigetes, genitorque, Quirine,
Urbis, & invicti genitor, Gradive, Quirini,
Veſtaque Cæſareos inter ſacrata penates;
Et cum Cæſareâ tu, Phœbe domeſtice, Veſtâ,
Quique tenes altus Tarpeias Jupiter arces,
Quoſque alios vati fas appellare piumque,
Tarda ſit illa dies, & noſtro ſerior ævo,
Quâ caput Auguſtum, quem temperat, orbe relicto
Accedat cœlo: faveatque precantibus abſens.

PERORATIO.

Jamque opus exegi: quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetuſtas.

PERORATIO.

Jamque perfeci opus, quod neque ira Jovis, neque flamma, neque ferrum, neque rapax antiquitas poterit delere.

NOTÆ.

861 *Æneæ comites.*] *Penates* dicit aut *deos domeſticos*, quos in Italiam ſecum *Æneas* deportavit. Alii alios eſſe cenſuerunt: ut fruſtrà in re tam dubiâ tamque inutili operam ſuam quiſquam perdiderit. Dionyſius Halic. ſeſe illos ait vidiſſe Romæ in templo, duorum juvenum haſtatorum ſedentium formâ. Alii Jovem, Junonem ac Minervam fuiſſe aiunt: neque de Pallade, Veſtâque quiſquam dubitare poſſit, cui lectus Virgilius. Alii Neptunum & Apollinem; namque ſuam etiam Trojam illi profitebantur. Alii alios.

862 *Indigetes.*] Dîi ſunt *patrii*, qui ex hominibus in deorum numerum ſunt relati: ita ab *indu* pro *in*, & *ago*, dicti ſunt. Precatione ſimili librum 1 Georg. concludit Virg.

Dii patrii indigetes,——&c.

862 *Quirine.*] *Romulum* eo nomine appellatum urbiſque fuiſſe conditorem, ſuperiore libro vidimus.

863 *Gradive.*] Mars eſt Romuli pater, qui vel à *Gradiendo*, vel à κραδαίνειν quod *vibrare* eſt ſic dictus.

864 *Cæſareis.*] Qui ejus templum in palatio, ubi habitabant *imperatores*.

Ibid. *Penates.*] *Deos domeſticos*, qui ex eo dicti quòd in *penitiſſimâ* ſeu maximè ſecretâ domûs parte colerentur. A *penus* quòd res maximè neceſſarias ad victum quotidianum in intimâ domûs parte ſervatas ſignificat, ſit *Penas Penates*; ſicut à *Magnus*, *Magnas Magnates*, &c. Quanquam neque inepti videntur qui *Penates* cum Macrobio, quaſi *Penes nos natos* dici volunt.

865 *Phœbe.*] Jam ſuprà, *Apollini* in *Palatinæ* domûs parte ab Auguſto excitatum templum diximus, additâ porticu, cum *bibliothecâ Græcâ & Latinâ*.

866 *Tarpeias.*] Capitolium dicit in Capitolino monte extructum, qui antea *Tarpeius* à *Tarpeiâ* virgine Veſtali ibidem Sabinorum ſcuta obrutâ, itemque *Saturnius* dicebatur.

867 *Quoſque.*] Cum reſpectu fortaſſe ad nominum tutelarium vera nomina, quæ ignota eſſe voluerunt, ne quando hoſtium carmine evocarentur. Macrob. Sat. 3. 9.

870 *Abſens.*] Quaſi preſentem deum laudet poëta: quod quidem ſi adulandi exquiſitiſſimam artem ſpectes, optimè.

871 *Jamque.*] Moris eſt ferè poëtarum, ut in ſuorum operum fine aliquid de ſe dicant. Horatius ait.

Exegi monumentum ære perennius, &c.

Itemque Virgilius 4 Georg. &c. De ſignaturis quas operibus ſuis affigunt poëtæ in Epilogis lege cenſuram Julii C. Scaligeri lib. 5, cap. ultimo. Crit.

Cùm

Cùm volet illa dies, quæ nîl niſi corporis hujus
Jus habet, incerti ſpatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar: nomenque erit indelebile noſtrum.
Quàque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi: perque omnia ſæcula famâ
(Si quid habent veri vatum præſagia) vivam.

Illa dies, quæ nullam habet poteſtatem niſi in hoc corpus, finem imponat ſpatio dubiæ vitæ cùm libebit: nihilominus immortalis ſurgam ſuper excelſa ſidera parte potiore mei; & fama noſtra erit æterna. Atque legar ab hominibus, quacunquè poteſtas Romana porrigitur in terris ſubactis: & vivam famâ per omne ævum, ſiquidem vaticinia poëtarum habent aliquid certi.

FINIS.

INDEX

VOCABULORUM OMNIUM.

Numerus primus *paginam*; ſecundus *verſum indicat.*

A.

A Pag. 11. Verſ. 145. 12, 173. 30, 588. 40, 25, & *alibi quàm plurimis in locis.*
a 3, 3. 4, 25. 5, 34, *et alibi quàm plur.*
abactas 66, 686
Abanteis 443, 164
Abantiades 127, 607. 130, 673. 133, 767, 772. 140, 138. 144, 236
Abarin 138, 86
Abas 140, 126. 351, 306. 421, 505
abſiderat 222, 25. 437, 30
abſiſtit 258, 97. 309, 716. 314, 73
abſit 183, 599
abſita 68, 748. 133, 777. 247, 718. 308, 687. 416, 349. 457, 488
abſitus 238, 458. 366, 47
abductas 33, 677
aberant 8, 91. 195, 179. 247, 695
aberat 131, 709. 187, 715. 233, 309. 251, 811. 337, 718
abeſſe 57, 446. 85, 245, 247. 327, 423. 331, 546. 343, 87
abeſſet 93, 468
abeſt 30, 583. 70, 778, 107, 63. 194, 162. 272, 480. 369, 127. 416, 371
abeſto 96, 563
abeunt 15, 236. 152, 435. 199, 290. 421, 499. 423, 551
abeuntque 394, 769
abfueram 215, 718
abfuerant 286, 55
abfuit 288, 90
abi 306, 620
abibas 336, 696
abibat 253, 273
abibo 344, 92
abiêre 65, 674. 389, 674
abies 288, 94
abigitque 404, 62
abigo 196, 202
abiî 26, 495. 210, 565. 231, 255. 260, 162. 312, 14. 441, 111
abire 66, 697. 67, 718. 93, 476. 437, 28
abis 92, 455
abit 73, 872. 90, 398. 119, 396. 208, 487. 213, 4. 260, 152. 272. 471. 283, 785. 308, 701. 315, 106. 318, 194. 334, 630. 335, 653. 339, 792. 348, 208. 446, 247. 464, 664
ablata 73, 873. 190, 52. 204, 398
ablati 258, 98
ablato 18, 306
ablatum 433, 811
ablatus 128, 626. 156, 546
abluere 174, 353. 384, 532. 425, 601
abluit 52, 324. 132, 740
abnuat 293, 221
abnuit 358, 524
abominor 279, 676
abrumpere 53, 359
abrumpit 123, 495
abruptâ 249, 764
abruptaque 52, 315
abſcedat 175, 362
abſcedit 158, 630
abſceſſiſſe 149, 376
abſcidit 4, 22
abſens 240, 515. 327, 424. 336, 700. 388, 647. 474, 870
abſentem 85, 244. 332, 566
abſentes 180, 508
abſiſtit 331, 532
abſiſtite 96, 557
abſit 129, 650. 275, 556. 329, 473. 342, 41
abſitque 403, 32
abſolvere 438, 42
abſtemius 449, 323
abſtinet 303, 532, 539
abſtinuit 249, 752
abſtitimus 358, 524
abſtractus 101, 636
abſtrahere 92, 438
abſtrahit 33, 666. 389, 658
abſtrahor 108, 93
abſtraxit 204, 413
abſtulerat 235, 354. 264, 263
abſtulerit 442, 157
abſtulerunt 183, 617
abſtulit 102, 722. 124, 539. 181, 557. 201, 349. 285, 24. 319, 210. 354, 405. 406, 98. 410, 177. 424, 575. 434, 824. 448, 298
abſumitur 36, 742. 151, 427
abſumſit 61, 575
abſumtis 28, 543. 451, 353
abſunt 51, 292
abunde 469, 759
abundet 69, 764

ac 17, 279. 36, 729. 43, 96. *& alibi plur.*
Acantho 390, 701
Acarnanum 242, 569
Acasto 326, 409
Acastus 232, 3
accedar 471, 818. 474, 870
accede 126, 583
accedere 40, 41. 58, 503, 90, 375. 120, 442. 160, 674. 251, 809. 307, 646, 417, 390. 433, 804
accedit 169 181
accendere 445, 311
accendit 198, 260
accensa 295, 279
accensæ 355, 28
accenseor 439, 546
accensis 191, 691
accensum 48, 228
accensus 330, 527
acceperat 79. 121
accepêre 280, 718. 463, 641
accepisse 174, 357. 547, 481
accepit 174, 334. 192, 98
acceptâ 223. 47
acceptâ 66, 695
acceptâque 403, 11. 413, 270
acceptas 275, 574
accepti 55, 410
acceptior 382, 467
acceptissimus 437, 20
accepto 207, 466. 351, 305
acceptos 199, 288
acceptum 101 686
acceptus 346, 153
accessêre 246, 678
accessi 157, 582
accessisse 376, 297
accessit 57. 446. 77, 72. 174, 346. 183, 624. 467, 745
accinctus 109, 119. 181, 551
accingere 190, 47
accingitur 129, 666
accipe 97, 589. 109, 118. 126, 585. 129, 655. 134, 794. 138, 93. 217, 763. 301, 463. 255, 12. 353, 368. 414, 318. 417, 376
acciperet 286, 63
accipiam 264, 255
accipienda 104, 2
accipimus 413, 276
accipio 212, 620
accipis 351, 315
accipit 120, 441. 179, 481. 182, 591. 220, 870. 245, 655. 286, 50. 301, 465. 321, 270. 323, 331. 329. 477. 430, 743
accipite 239, 490
accipiter 158, 606. 324, 314
accipitrem 158, 605
accipitris 167, 123
accipiunt 131, 704. 252, 841. 342, 37. 421, 501, 506
acclinata 428, 666
acclinataque 295, 268
acclinavit 138, 72
acclinia 467, 737
acclivi 267, 334
acclivo 40, 19
acclivus 286, 53
accommodat 198, 398. 229, 209
accubuêre 245, 660
accusâsse 376, 309
accusoque 372, 200
acer 101, 704. 209, 542. 332. 294
acerque 288, 95
acerbæ 410, 187
acerbo 137, 62. 353, 388
acernæ 349, 254
acernas 122, 487
acerno 235, 346
acerram 390, 703
acerris 231, 266
acervo 4, 24
acervos 138, 88. 140, 131. 344, 113
Achæmenias 112, 212
Achæmenide 409, 163
Achemeniden 409, 161
Achæmenides 409, 167
Achaïa 127, 606. 231, 278. 343, 70. 377, 325
Achaïdas 94, 511. 448, 293
Achaïde 157, 577
Acheloë 242, 559 244, 614. 257, 68
Acheloïa 270, 413
Acheloïadum 406, 87
Acheloïdes 156, 552
Achelous 242, 548. 258, 96
Acheronta 333, 594
Achille 321, 265. 343, 81. 347, 191. 353, 363. 361, 608. 361, 615. 365, 30. 369, 130. 386, 597
Achilleâ 386, 580
Achillem 360, 582. 376, 301
Achilleos 381, 448
Achilles 343, 73. 345, 126. 139, 346. 150, 162. 347, 176. 360, 593. 369, 134. 371, 179. 375, 281. 381, 443. 383, 500, 502. 473, 856
Achilli 369, 133. 370, 157. 376, 298
Achillis 233, 309. 368, 107. 375, 273. 284
Achivam 410, 191
Achivi 194, 142. 346, 168. 365, 29. 367, 88. 398, 113. 369, 136. 381, 445
Achivis 366, 61
Achivos 361, 600. 423, 561
acidis 393, 757. 304, 787
acie 122, 464. 194, 142
aciem 90, 381. 364, 12
acies 70, 776. 79, 107. 211, 584. 343, 75. 372, 207
Acin 397, 861, *bis.* 398, 884
accipe 250, 794, 795
Acis 393, 750. 398, 886, 896. *bis*
aconita 11, 147. 205, 419
aconiton 204, 407
Aconteus 142, 201
acre 461, 579
acres 43, 86. 198, 265. 218, 811. 303, 550. 330, 529
acri 246, 667. 326, 401
acrior 96, 540. 97, 566. 283, 787. 315, 370
Acrisio 96, 559
Acrisioneas 144, 239
Acrisioniades 138, 70
Acrisium 127, 612
Acrota 426, 617, 619
acta 46, 184. 61, 562. 62, 587. 131, 707. 140, 143. 319, 223. 337, 714. 347, 186. 349, 253. 359, 539. 373, 239. 400, 956. 408, 145, 410, 183. 432, 785. 473, 852
actaque 259, 134
Actea 186, 711
Acteas 67, 720

Actæis 19, 313. 214, 686
Actæo 61, 554. 227, 170
Actæon 84, 230. 102, 721
Actæona 85, 243, 244
Actæonis 102, 720
Acti 221, 41
Actiaco 391, 715
Actis 58, 497. 114, 254. 230, 242. 250, 783. 264, 247. 319, 222. 344, 115. 357, 500. 393, 753. 468, 750
acto 241, 531. 395, 806
Actoridæque 233, 308
Actoriden 178, 79
Actorides 375, 273
Acturum 55, 386
actum 263, 223 303, 527. 337, 721. 374, 260. 469, 771
actus 125, 567. 127, 621
actuſque 291, 182
actutum 96, 527
acu 162, 23
acui 469, 776
acumine 54. 376. 78, 84. 126, 580 235, 334. 314, 72. 313, 84. 421, 503
acuta 25. 470. 34, 699. 81, 155. 115, 299
acutæ 84, 224. 164, 78. 269, 383
acutior 109, 381
acutis 142, 204. 163, 56
acuto 230, 245. 289, 130
ad 3, 4. 7, 61. 8, 86. 10, 126, *& alibi quàm plur.*
adacta 352, 324
adacto 172, 271. 356, 452
adactus 138, 78
adamanta 277, 614
adamanteis 192, 104
adamas 115, 281
adapertaque 142, 193. 430, 740
adbat 292, 208
adde 41, 70. 80, 133. 124, 536. 195, 168. 240, 505. 368, 117. 397, 854
addendum 239, 484
addere 71, 826. 131, 701. 155, 525. 259, 138. 386, 586
addicere 31, 617
addiderat 89, 352
addiderim 219, 821
addidici 97, 593
addidit 5, 38. 82, 191. 87, 301, 306. 134, 787. 166, 110. 179, 471. 299, 427. 328, 449. 342, 45. 358, 532. 422, 522. 459, 539
addit 55, 397. 75 4. 113, 240. 129, 651. 162, 27. 164, 85. 198, 273. 208, 504. 318, 205, 430, 714
addita 80, 140 152, 456. 222, 14. 369, 146
additis 160, 667
additur 353, 380
adducere 300, 441
adducitque 90, 397
adducor 98, 598
adductaque 249, 775. 256, 52
adducto 25, 455. 235, 357
addunt 175, 362. 236, 388. 283, 792
adduntque 44, 121
adeam 382, 465
adeant 334, 628
adeat 407, 105
ademi 243. 591. 379, 376
ademit 110, 142. 136, 16. 155, 542
ademta 67, 461. 397, 871
ademtæ 94, 515. 410, 197
ademtam 323. 331
ademtas 64, 644
ademtis 47, 211
ademto 88, 337
adeó 145, 273. 150, 396. 164, 67. 178, 438. 206, 453. 394, 252. 408, 152
adepta 226, 151
aderam 267, 344. 268, 359
aderamus 348, 213
aderant 126, 598. 153, 467. 348, 213
aderas 65, 679
aderat 196, 219. 204, 404. 224, 83. 266, 307. 295, 277. 317, 162. 346, 150
aderis 29, 560
aderiſque 290, 142
aderit 95, 519
adero 430, 777
ades 243, 957. 307, 673. 464, 678
adeſſe 212, 635. 437, 32
adeſſent 405, 76
adeſſet 265, 285. 279, 673
adeſt 58, 497. 78, 102. 85, 247. 90, 380. 95, 528. 126, 598. 130, 692. 137, 46. 142, 180. 177. 429, 196, 219. 208, 492. 210, 561. 237, 418. 262, 200. 282, 759. 283, 789. 295, 295. 296, 317. 313, 58. 342, 66. 347 176. 348, 216. 352, 341. 367, 82. 389, 662. 396, 829. 398, 906. 433, 808. 464, 680
adeſte 101, 713. 196, 198
adeſto 41, 45
adeunda 215, 785. 250, 785. 407, 119
adeundi 321, 278
adeunt 21, 369. 189, 7. 213, 651. 462, 631
adfata 70, 783
adfatur 433, 807
adfert 17, 271
adflavit 296, 313
adflixit 345, 139
adfuit 54, 367. 150, 400, 218, 798. 284, 4. 288, 106
adhærent 130, 694
adhæret 184, 641
adhæſi 419, 440
adhæſit 137, 38. 275, 564
adhibenda 451, 361
adhibendus 139, 111
adhibent 278, 653
adhibere 90, 376. 263, 216. 328, 447. 446, 238
adhibet 294, 259
adhuc 4, 10. 10, 132. 20, 356. 29, 554, *& alibi quàm plur.*
adjacet 203, 382. 337, 728
adibat 338, 766
adjeci 308, 677
adjeciſſe 469, 756
adjeciſſet 381, 434
adjecit 170, 211. 275, 569
adjectoque 199, 291
adjectura 170, 214
adiêre 244, 628. 463, 645
adigitque 138, 70
adiî 307, 651
adjice 169, 182. 414, 319
adjiciam 277, 627
adjicit 54, 384. 198, 266. 334, 637. 335, 671. 342, 58
adjiciunt 16, 245. 307, 656
adiît 116, 317. 276, 610. 285, 15. 403, 9. 439, 63
adimam 57, 474
adimit 93, 369. 281, 749
adimunt 234, 332

adimuntque 244, 615
adire 116, 317. 184, 649. 333, 595. 408, 125. 416, 353
adit 37, 779. 73, 861. 86, 274. 114, 258 115, 297. 219, 825 268, 108. 275, 572. 326, 408. 394, 772. 409, 157. 425, 598
adita 346, 161
aditu 99, 623. 215, 726. 342, 66
adjuro 100, 659
adjutis 445, 224
adjutrixque 195, 195
adjutus 28, 540
adjuvat 68, 732
adjuvet 195, 178. 252, 867. 306, 641
admirabile 162, 14
admirantes 100, 662
admirantibus 32, 644
admiratur 47, 209
admiraturque 399. 913
admiremur 376, 307
admiserat 370, 512
admisitque 111, 186. 320, 256
admissa 171, 237. 406, 92
admissi 325, 380
admissa 28, 532
admissum 296, 304
admissumque 14, 210. 257, 83
admittitur 387, 603
admonet 329, 473
admoniterque 129, 664
admonitu 97, 566. 267, 324. 353, 370. 420, 465
admonitus 169, 295. 207, 480. 306, 625
admonuisse 61, 565. 459, 543
admonuit 280, 134
admota 328, 454. 382, 454
admotam 90, 374. 301, 463
admoti 211, 593
admotis 292, 188. 449, 311
admotu 138, 80. 269, 395. 316, 124
admoveam 297, 344
admoverat 10, 139
admovet 238, 461. 294, 254. 295, 282. 355, 425
admovique 186, 689
admovit 26, 494. 159, 643. 315, 115. 445, 218
admovitque 302, 511
adolentur 26, 492
adoleret 248, 740
adolescere 118, 376
Adoni 303, 543. 308, 682. 309, 726
Adonis 303, 532
adopertaque 35, 714. 70, 790. 108, 94. 247, 701
adorandum 325, 392
adorant 19, 320. 231, 266
adorat 76, 18. 320, 248. 331, 540. 416, 366
adoratis 267, 350
adscendere 330, 518
adscendit 394, 780
adscendunt 325, 394
adsciverit 462, 625
adsim 59, 513
adsis 98, 613. 106, 30
adsit 306, 641
adsistere 213, 640
adspexi 411, 218
adspexit 77, 69
adspice 102, 725. 396, 842
adspicere 93, 479
adspicit 68, 748. 263, 212
adstas 45, 147. 105, 19
adsternunturque 53, 343
adstitit 82, 187. 318, 196. 369, 125
adstricta 10, 120
adstringi 263, 222
adsum, 135, 10. 324, 349. 366, 73
adsumeret 398, 886
adsumus 98, 605
adsunt 266, 304. 268, 363
advehor 159, 640
advena 96, 561. 190, 39. 467. 745
advenientes 197, 238
adventare 342, 65
adventat 260, 145
adventu 315, 95
adventum 31, 610. 278, 660
adventuque 464, 671
adventus 68, 742. 178, 449
advertêre 466, 719
adversa 345, 132, 385, 541
adversaque 141, 161. 387, 614. 349, 237. 402, 5
adversæ 329, 484
adversas 23, 528. 567, 732
adversi 42, 80. 82, 183
adverso 71. 814. 134, 803, 356, 451. 443, 162
adversos 237, 419. 351, 312
adversum 42, 72. 344, 116. 351, 312
advertens 413, 270
advertite 99, 636
advertitur 159, 649
adulantum 404, 46
adulter 111, 182. 216, 741, 281, 739
adultera 57, 471. 226, 131. 297, 347
adulterio 255, 25
adulterium 60, 545. 110, 171. 113, 236. 215, 717
adunca 324, 342
aduncâ 18, 293. 100, 651. 426, 628
aduncis 303, 550
adunco 95, 533. 118, 392. 226, 147. 236, 371
aduncos 58, 479. 399, 934
aduncum 259, 128
advolat 171, 249. 424, 348
adurat 229, 205. 431, 763
aduſque 105, 20
adyto 403, 636
Æacida 218, 798
Æacidæ 326, 400. 353, 365. 383, 505. 208, 494
Æacide 320, 250
Æacidëia 207, 472
Æaciden 319, 227. 344, 96. 361, 603
Æacides 214, 668. 320, 246. 321, 274. 325, 389. 343, 82. 346, 168. 361, 613
Æacidis 221, 4. 365, 33
Æacon 271, 434, 439. 364, 27
Æacus 207, 474, 479. 208, 506. 209, 517. 220, 864. 364, 25
Æas 30, 580
Æde 349, 246. 377, 345. 414, 315, 316. 463, 654. 464, 673
Ædes 119, 403. 145, 284. 213, 644
Ætias 189, 9. 200, 326
Ægeas 271, 447
Ægæo 335, 663

Ægæona 39, 10
Ægea 473, 856
ager 353, 373
Ægeus 204, 402. 205, 420. 206, 454
Ægida 69. 755
Ægide 134, 799. 137, 46. 164, 79
Ægides 228, 174. 237, 405. 242, 559. 349, 237. 352, 343
Æginæ 212, 616
Æginam 207, 474
egra 211, 600. 408, 143
egram 261, 779
egrè 210, 555. 243, 592. 358, 533
egro 53, 229. 210, 563
egros 209, 540
Ægyptia 147, 323. 472, 826
Æmathiaque 472, 824
emula 25, 476. 164, 83
emulus 364, 17
Æneaque 197, 247
Æneadæ 464, 682. 465, 695
Æneaden 470, 804
Æneæ 390, 681. 425, 600. 455, 450. 474, 861
Æneæque 424, 588
Æneam 405, 78
Æneas 389, 665. 407, 116. 409, 156. 419, 456. 471, 806
Æneïn 419, 441. 424, 581
Æoliâ 166, 116
Æoliam 201, 357
Æolidæ 273, 506. 407, 103
Æoliden 214, 672. 364, 26
Æolides 185, 681
Æolidos 328, 444
Æolii 122, 487
Æolique 411, 232
Æoliis 17, 262
Æolis 332, 573
Æolus 338, 558
equa 162, 11. 195, 174. 369, 131
equales 150, 394. 218, 808
equali 230, 248
equalique 328, 463
equalibus 40, 26
equalis 5, 34. 36, 750
equantia 182, 21
equantibus 473, 857
æquantur 232, 288
æquare 329, 497
æquaret 60, 537
æquata 433, 805
æquatam 246, 663
æquaverit 473, 838
æquè 291, 185. 393, 221
æquem 408, 145
æquent 334, 626
æqui 19, 322. 139, 100
æquo 85, 253. 107, 62. 156, 565
æquor 19, 338. 56, 263. 105, 23. 124, 527. 130, 690. 151, 410. 176, 399. 186, 704. 319, 231. 329, 478. 488. 330, 505. 331, 555. 338, 748. 339, 795. 344, 94. 423, 544. 438, 49. 447, 267. 465, 699
æquora 39, 6. 50, 265. 51, 292. 59, 509. 73, 872, 95, 538. 99, 627. 100, 657. 101, 684. 125, 562
æquore 46, 172. 59, 530. 100, 660. 131, 712. 132, 732. 742, 752. 303, 530. 329, 255. 328, 455. 335, 663. 395, 792. 397, 854. 878, 400. 937. 404, 37. 423, 548. 443, 176. 467, 723
æquoreâ 306, 617
æquoreæ 319, 226. 330, 520, 425. 557
æquorei 347, 197
æquoreis 287, 78
æquoreo 319, 212
æquoreos 468, 752
æquoreus 244. 602
æquoribus 108, 366. 324, 525. 395, 804. 399, 921
æquoris 20, 341. 109, 135. 125, 564. 154, 498. 252, 866. 329, 485. 337, 729, 345, 144. 348, 205. 375, 293. 392, 490
æquorque 329, 488
æquos 45. 134
æquum 280, 719
æquus 243, 958. 324, 344
aër 4, 17. 5, 28. 6, 52. 7, 75. 10, 119. 163, 47. 195, 187. 251, 830. 446, 243, 248
aëra 7, 58. 20, 337. 45, 158. 46, 165. 52, 320. 60, 532. 90, 397. 102, 726. 109, 124. 127, 616. 159, 644. 170, 216. 174, 350. 201, 354. 203, 379. 218, 791. 228, 187, 219, 214. 241, 545. 250, 796. 251, 815. 268, 370. 284, 2. 291, 184. 309, 708. 318, 194. 332, 558. 337, 731. 358, 518. 412, 258. 423, 536. 433, 816. 434, 821. 440, 99. 446, 250. 467, 734. 473, 845
aëraque 423, 544. 446, 247
æra 106, 30. 116, 333. 119, 393. 196, 208. 252, 856
Æranc 95, 352
æratæ 135, 9
æratas 223, 41. 225, 103
æratis 462, 620
ære 8, 92. 9, 115. 95, 533. 101, 704. 123, 505. 134, 783. 177, 416. 200, 317. 223, 32. 289, 115. 342, 46. 390, 700. 471, 810
aëre 4. 12, 23. 130, 677. 132, 751. 231, 253. 276, 583. 290, 159. 446, 243, 250
aëriæque 48, 226
aërias 263, 219. 291, 178. 408, 127
aërii 186, 709
æripides 192, 105
æris 9, 98. 182, 589. 423, 537
æs 344, 96
Æsacon 338, 762. 340, 1
Æsaros 339, 791
Æsarii 428, 54
Æsaris 437, 23
Æson 199, 287. 292, 194. 162
Æsone 193, 110
Æsonidem 191, 60. 192, 77. 198, 255
Æsonides 237, 411
Æsonis 198, 252. 199, 303
Æsonius 194, 156
æstas 40, 28
æstatem 444, 206
æstibus 404. 48
æstivâ 395, 793
æstu 23, 419. 435. 49, 237. 91, 413. 174, 341. 219, 886. 404, 52. 416, 352

æstuque

æſtuque 388, 630. 392, 728
æſtuat 50, 250. 107, 64. 179, 491. 272, 464. 282, 764. 297. 360. 358, 515
æſtuet 445, 208
æſtum 157, 586. 429, 700
æſtus 48, 228. 51, 271. 157, 586. 209, 529. 219, 820, 239, 471. 289, 126
æſtuſque 9, 117
ætas 8, 89. 56, 418. 96, 540. 162, 28. 189, 26. 213, 665. 234, 529. 263, 225. 302, 519. 303, 547. 306, 615. 347, 188. 355, 448. 396, 828. 408, 142. 440, 96. 445, 207. 453, 403
ætate 208, 499. 209, 514. 245, 631. 246, 686
ætatem 459, 539. 472, 815
ætatis 280, 718. 287, 85. 301, 467. 444. 200
æterna 408, 132. 471, 812
æternamque 408, 140
æternas 459. 551
æterno 64, 653. 129, 663
æternum 33, 663. 175, 264. 369, 252
æther 11, 151. 16, 254. 84, 231. 101, 706. 159, 654. 181, 548. 186, 695. 329, 496. 330, 520. 386, 582
æthera 7, 68. 19, 329. 37, 777. 56, 437. 72, 835. 87, 299. 91, 404. 114, 251. 229, 219. 346, 153. 380, 411. 385, 542. 442, 145
æthere 8, 81. 17, 269. 31, 608. 47, 204. 68, 726. 128, 623. 196, 219. 291, 162. 309, 720. 435, 846
æthereas 131, 700. 148, 348. 154, 512. 473, 839. 473, 859
æthereis 23, 435. 59, 512
æthereos 87, 309
Æthionque 140, 146
Æthiopaſque 37, 778
Æthiopeſque 449, 320
Æthiopum 49, 236. 129, 669
Ætna 148, 352. 152, 442
Ætnæ 409, 160
Ætnam 397, 868. 410, 188
Ætne 48, 220. 397, 877. 450, 340
Ætnæa 231, 260
Ætola 422, 528
Ætolius 420, 461
ævi 54, 385. 271, 435, 440. 293, 218. 347, 78. 437, 11, 20. 445, 288. 446, 235. 475, 874
ævis 64, 649
ævo 92, 445. 93, 470. 173, 321. 200, 310. 203, 392. 244, 617. 302, 502. 346, 169. 362, 623. 430, 731. 437, 17. 444, 201. 448, 306. 474, 468
ævoque 247, 712
ævum 10, 128. 33, 663. 143, 227. 195, 176. 241, 529. 270, 422. 294, 243. 348, 208. 417, 379. 451, 353. 453, 400. 461, 588. 462, 621
affata 144, 255. 145, 268. 174, 348. 224, 89. 280, 694
affatur 20, 350
affecit 175, 385
affectas 41, 58
affectâſſe 11, 152
affectat 149, 377
affectibus 239, 473
affectu 194, 147
affectus 195, 171
affer 243, 601
afficit 171, 255
affixa 125, 553. 136, 26. 353, 387
affixi 360, 571
afflabat 158, 617
afflabitur 190, 29
afflat 28, 542. 251, 820
afflata 186, 704
afflatibus 232, 289
afflatos 77, 491
affiatuque 70, 793
affligi 410, 206
affore 16, 256
affuſaque 276, 605
affuſæque 241, 539
affuſique 268, 366
agam 120, 428. 240, 506. 461, 589
Agamemnona 371, 184. 381, 444
Agamemnonis 473, 855
Aganippe 146, 312
agant 332, 564. 464, 66
agantur 92, 444
agas 42, 74
agat 41, 62. 55, 388, 390. 44, 191. 143, 211, 295. 291. 298, 372
Agave 102, 725
age 237, 433. 335, 669. 347, 177. 357, 490. 430, 721. 437, 22
agebat 206, 441
agebatur 215, 705
agendo 262, 199
agendum 183, 611. 379, 377
Agenore 73, 858. 77, 51. 78, 97. 84, 257
Agenoream 87, 308
Agenorides 75, 8. 78, 88. 90. 125, 563
agentem 258, 107
agentes 294, 243
ager 9, 110. 306, 644
agere 20, 349
ageret 308, 681
agger 264, 134
aggere 419, 445. 465, 690
aggeribus 461, 592
aggrediar 377, 333
aggrediare 191, 71
aggreditur 144, 238. 160, 639
agi 274, 532
agilis 67, 720
agimus 363, 5
agis 226, 140
agiſque 194, 147
agit 33, 676. 45, 152. 47, 211. 67, 715. 76, 24. 136, 14. 150, 402. 179, 468. 302, 512. 425, 596. 438, 48
agitque 179, 483
agitabilis 7, 75
agitabitur 270, 410
agitante 460, 555
agitantem 89, 356
agitantia 29, 571
agitare 158, 606. 160, 661
agitâſſe 29, 567. 88, 319
agitat 100, 667. 303, 539. 322, 300
agitata 182, 595. 192, 81. 225, 121
agitataque 211, 586
agitati 186, 708
agitatis 201, 336
agitur 149, 372. 186, 685. 330, 502. 438, 36
Aglauros 61, 560. 64, 739. 69, 749. 70, 785
agmen 84, 242. 202, 364. 212,

212, 638. 223, 38. 315, 97. 350, 261. 356, 467. 361, 598. 404, 46. 412, 238
agmenque 465, 691
agmina 44, 114. 95, 535. 141, 151, 161. 177, 423. 343, 75. 374, 155
agmine 90, 379. 135, 2. 192, 103. 212, 624. 237, 431. 385, 560. 421, 506
Agmon 421, 484, 494
Agmona 421, 497
agna 27, 505. 180, 527
agnæ 185, 626
agni 396, 827
agnôrunt 121, 455
agnoſce 46, 183. 187, 613
agnoſcendo 349, 251
agnoſcet 408, 151
agnoſcis 335, 658
agnoſcit 364, 27
agnoſcitque 143, 212
agnoſcoque 213, 651
agnorêre 208, 495
agnovique 336, 686
agnoſit 153, 471. 258, 119. 309, 719. 315, 94
agnovitque 151, 414
agnus 200, 311, 320
Agre 83, 212
agrẽe 338, 767. 463, 655
agrẽdem 250, 787. 444 203
agrẽdes 174, 344. 205, 419. 258, 96. 267, 346. 452, 373
agrẽſſi 197, 242. 422, 521
agrẽſſibus 317, 161
agrẽſſis 167, 122. 325, 379
agrẽſſum 427, 635
agri 95, 528. 140, 129
agricolam 318, 192
agricolis 231, 276. 319, 180
Agriodos 84, 224
agris 58, 490. 102, 714. 140, 136. 173, 317. 440, 100
agriſque 210, 547
agro 98, 606. 250, 799. 321, 281
agros 23, 422. 31, 601. 66, 684. 67, 709. 133, 779. 159, 655. 193, 122. 197, 235. 202, 362. 204, 415. 209, 534. 213, 653. 217, 771. 232, 281. 250, 781. 277, 642. 301, 477. 313, 35. 314, 85. 315, 98. 386, 571. 397, 865. 415, 342. 417, 397. 418, 422
agroſque 56, 25
agunt 210, 551. 302, 492
aguntur 95, 527
Agyrtes 140, 148
Ah 58, 489. 73, 863. 175, 386, *bis & alibi*.
ahenâ 193, 121
ahenæ 197, 227
ahenis 184, 645. 202, 349
aheno 198, 262. 279, 200. 319
ahenum 163, 61
ai, ai 293, 215
Ajacem 370, 164. 379, 390
Ajaci 364, 17. 367, 97. 370, 156
Ajacis 370, 152. 376, 305
Ajax 362, 622. 363, 2. 364, 28. 367, 97. 369, 141. 372, 219. 374, 254. 377, 338, 340. 378, 356. 379, 390
ait 15, 222. 17, 278. 22, 391. 25, 464. 26, 498. 31, 608. *& alibi quàm plur.*
alæ 360, 570
alantque 389, 658
alas 33, 671. 60, 535. 117, 364. 198, 269. 229, 201. 209, 216. 231, 254. 241, 544. 339, 789. 387, 606. 421, 501
alaſque 324, 337
Alaſtoraque 374, 257
alba 55, 413. 107, 51. 236, 373, 425, 609. 426, 612. 445, 213
Albanos 428, 674
albaque 299, 424
albas 63, 632. 309, 719
albente 464, 676
albentes 384, 534
albenti 139, 110
albentia 94, 516
albentibus 204, 415. 317, 176. 458, 519
albeſcere 329, 480
albet 175, 380. 198, 263. 330, 501
albi 223, 33
albida 77, 74
albis 94, 510. 107, 48. 182, 577. 422, 509
albo 60, 541. 84, 221. 444, 189
Albula 415, 328
album 413, 291. 438, 46
albus 60, 541. 72, 832. 354, 403
Alcandrumque 374, 258
Alce 83, 217
Alcidamas 202, 369
Alcide 258, 110
Alcides 255, 13. 256, 51. 263, 217. 319, 213
Alcinoi 424, 565
Alcithoë 104, 1. 114, 274
Alcmenâ 255, 23
Alcmenæ 241, 543
Alcmene 265, 276, 281, 266, 313. 269, 396
Alemone 437, 19
Alemoniden 438, 48
Alemonides 437, 26
Aleon 390, 683
alebat 91, 411. 253, 878. 267, 339
alendi 372, 214
alendum 381, 431
ales 60, 537, 544. 67, 714. 117, 362. 146, 298. 180, 517. 229, 213. 253, 873. 297, 328. 333, 597. 337, 733. 391, 710. 394, 771
algâ 320, 233
algæ 404, 38
alia 267, 330. 447, 278
aliæ 106, 37. 157, 583. 177, 419
aliam 121, 446
alias 91, 402. 153, 476. 371, 177. 446, 253
aliena 157, 76. 297, 340. 459, 517
alienaque 80, 139
alienæ 267, 326. 365, 33
alieni 189, 22. 238, 438
alieniſque 211, 610
alieno 426, 631
alii 16, 245. 30, 581. 83, 209. 85, 254. 99, 620. 237, 431. 255, 13. 324, 358. 329, 486. 334, 645. 348, 224. 358, 522. 362, 624. 455, 446. 332, 559
aliis 85, 253. 97, 579. 198, 275. 213, 661. 231, 265. 270,

270, 419. 331, 535, 536. 373. 228. 587, 620. 446, 253. 456, 479
aliiſque 176, 408. 308, 703. 724, 345. 432, 793
alimenta 69, 769. 78, 315. 93, 479. 192, 79. 204, 416. 251, 837. 253, 874. 261, 183. 287, 75
alimentaque 10, 137. 17, 271. 51, 288. 148, 342. 159, 656. 298, 392. 422, 532. 440, 81. 451, 352
alio 264, 237. 342, 57
aliorum 457, 494
alios 210, 578. 222, 23. 242, 568. 257, 68. 289, 120. 290, 142. 291, 167. 296, 309
alipedi 132, 756
alipedis 323, 312
alipedum 41, 48
aliqua 116, 327. 124, 536. 176, 589. 377, 323. 389, 656. 548. 300
aliquam 23, 421
aliquando 55, 391
aliquem 374, 272. 386, 598. 410, 193. 457, 497
aliquemque 299, 404
aliquid 43. 97. 65, 655. 106, 40. 126, 584. 197, 231. 206, 454. 220, 865. 297, 345. 325, 377. 342, 58. 344, 93. 373, 241. 379, 379. 403, 20. 430, 722. 453, 408
aliquidque 260, 145
aliquis 66, 693. 91, 404. 111, 187. 226, 128. 229, 217. 299, 398. 338, 749, 400, 941
aliquo 22, 407. 393, 734. 445, 224. 456, 460
aliquod 301, 488. 425, 590
aliquos 126, 588. 469, 757
alis 17, 264. 18, 308. 67, 708, 719. 119, 411. 120, 425. 125, 562. 127, 616. 130, 699. 131, 724. 146, 288. 147, 331. 156, 546. 166, 109. 186, 707. 203, 382. 204, 401. 226, 146. 244, 627. 251, 818. 281, 741. 309, 718. 324, 341. 335, 650. 340, 1. 337, 737. 421, 507. 424, 577
alit 291, 173. 429, 690
alite 217, 775. 305, 587. 338, 742. 456, 67
aliter 42, 83. 63, 623. 90, 373. 93, 483, *& alibi plur.*
alitibus 160, 677. 338, 744
aliturque 366, 53
aliud 4, 18. 87, 305. 189, 20. 223, 42. 446, 256
aliudque 189, 19
aliudve 91, 409
alium 80, 360. 142, 180. 400, 958. 440, 94
allevat 241, 544
allevet 171, 249
alligat 28, 548. 65, 670. 117, 364
alloquitur 248, 728. 264, 243. 321, 283. 393, 739. 437, 22
alludit 73, 864
alma 51, 272. 152, 444. 156, 572. 217, 767. 293, 230. 393, 759. 421, 478. 423, 546. 464, 664
almo 415, 329
almus 444, 205
Aloïdas 166, 117
Alpes 48, 226
Alpheïas 154, 487
Alphenor 171, 248
Alpheos 50, 250
Alpheus 157, 599
Alpino 432, 794
alta 6, 50. 20, 349. 32, 630. 39, 1. 42, 71. 86, 284. 102, 730. 113, 239. 157, 588. 158, 627. 168, 169. 172, 266. 180, 521. 195, 186. 202, 351. 212, 630. 232, 286. 241, 525. 242, 553. 257, 84. 315, 109. 350, 266. 395, 791. 410, 178. 416, 364. 420, 466. 421, 478. 442, 147. 446, 243. 475, 837
altaque 11, 153. 379, 374
altæ 8, 75. 149, 385. 184, 638. 357, 505. 371, 197. 453, 404. 454, 428
altam 107, 57. 287, 76
altaria 136, 36. 139, 103. 349, 258
altas 289, 110
altè 46, 166. 109, 121. 231, 256. 250, 795. 263, 226. 349, 248. 465, 697
alter 18, 293. 25, 474. 28, 535, 537. 55, 388, *& alibi.*
altera 23, 429. *bis.* 25, 474. 59, 513. 73, 874, *& alibi quàm plur.*
alteraque 160, 673
alterius 66, 682. 138, 78. 160, 673. 190, 41. 217, 269. 312, 10
alteriuſque 400, 946. 440, 90
alternaque 117, 353
alternare 453, 409
alternis 134, 792
alterno 136, 31. 242, 563
alti 348, 205. 352, 345, 353. 361. 398, 904
altique 252, 843
altiſſima 41, 64. 47, 210
altiſſimus 30, 592. 77, 50. 324, 353
altior 18, 289. 82, 181. 319, 230. 330, 513
altiùs 45, 136. 230, 225. 303, 527. 473, 848
alto 8, 80. 32, 656. 63, 622. 98, 603. 105, 18. 108, 105. 128, 623. 129, 664. 134, 788. 141, 170. 157, 574. 180, 517. 199, 294. 203, 377. 206, 441. 219, 213. 261, 177. 269, 307. 301, 462. 303, 530. 309, 720. 316, 150. 324, 340. 335, 649. 345, 128. 375, 292. 387, 600. 454, 418
altoque 47, 204. 231, 257. 251, 817
altorum 30, 591
altos 43, 105. 150, 405 211, 608
altrice 315, 101
altrici 336, 683
altum 50, 263. 56, 441. 87, 298. 171, 259
altus 56, 417. 196, 224. 213, 667. 474, 865
alveo 23, 423. 462, 624
alveus 20, 343. 242, 558. 245, 652
alumna 300, 442
alumnæ 59, 527. 298, 383. 299, 415
alumni 381, 436
alumno 63, 633. 120, 421. 315, 99. 426, 631
alumnus 124, 524. 419, 443.

443. 466, 761
alvo 23, 420. 87, 310. 151, 413. 193, 125. 341, 17. 354, 392. 398, 893. 404, 59. 409, 176. 445, 227
alvum 125, 575. 126, 576. 184, 651. 251, 834. 411, 209. 440, 195
ama 281, 747
amabam 215, 712
amamus 93, 468
amando 354, 407. 427, 641
amans 73, 862. 259, 141. 274, 530. 286, 57. 295, 288. 339, 787. 404, 41. 405, 68
amante 93, 468
amantem 63, 612. 92, 447. 93, 477. 109, 128. 295, 294. 297, 342. 301, 472. 328, 450
amantes 107, 68. 109, 108. 115, 278. 130, 679. 215, 724
amanti 60, 539. 68, 747. 192, 85. 223, 45. 408, 133. 431, 762
amantibus 92, 453. 108, 73
amantior 19, 322
amantis 25, 474. 62, 600. 87, 292. 276, 602
amara 32, 632. 271, 436
amarè 272, 476. 354, 407
amaris 422, 525. 448, 286
amaro 420, 465
amârunt 92, 456
amat 25, 474. 26, 490. 28, 553. 91, 417. 272, 469. 281, 723. 306, 618. 339, 795. 426, 627
amata 408, 149
amatam 286, 61
Amathunta 293, 220. 303, 531
Amathuſiacaſve 293, 227
amatis 428, 687
amato 91, 405. 299, 428
amatos 112, 218
amavit 92, 442. 272, 455
Amazone 460, 552
ambæ 163, 53. 179, 497
ambage 209, 520. 227, 161. 404, 57
ambagibus 101, 692. 122, 476. 285, 19
ambagum 217, 766
ambarum 179, 483. 280, 719
ambas 140, 139
ambierantque 200, 332
ambigui 198, 271
ambiguis 219, 826. 276, 587. 450, 333
ambiguo 28, 537. 85, 253. 227, 163
ambiguum 37, 765. 39, 9. 320. 236
ambiguus 115, 280. 335, 667. 369, 129
ambibat 360, 361
ambieratque 424, 585
ambit 53, 355. 58, 499. 158, 624. 352, 328
ambitæ 5, 37. 448, 287
ambitioſa 375, 289
ambo 22, 396. 107, 62. 111, 184. 130, 692. 218, 797. 236, 373, 374. 239, 487. 247, 693. 314, 64. 338, 741. 376, 299
amborum 110, 154. 118, 384. 123, 507. 168, 153
ambos 184, 631. 308, 685
Ambraciam 391, 714
Ambroſſâ 425, 606
Ambroſiæ 44, 120
Ambroſiam 112, 215
ambuſtaque 47, 209
ambuſtique 261, 174
amem 219, 824
amens 53, 334. 99, 628. 117, 351. 123, 515. 130, 691. 337, 723. 359, 777
amenſque 220, 849
ament 272, 453
amentes 55, 398
amentis 218, 793
amento 371, 321
ames 189, 23
amet 91, 405
ametur 274, 509
amici 295, 278. 421, 496
amicior 381, 440
amicis 332, 565
amicitiæ 199, 301
amicitur 156, 546
amicius 455, 443
amico 92, 457. 366, 70
amicos 208, 492
amictæ 288, 100
amictu 116, 313. 248, 1. 412, 263
amictus 108, 104. 116, 318. 142, 180
amiſit 302, 499
amiſſa 432, 773
amiſſum 30, 34
amiſſumque 373, 235
amiſſi 386, 579
amiſſo 71, 824
amiſſoque 314, 68
amiſſos 384, 514
amiſſum 434, 829
Amithaone 449, 325
amittere 155, 519. 460, 556
Ammon 129, 671. 136, 17. 147, 329. 449, 309
amnicolæque 288, 96
amne 50, 251. 313, 51
amnem 34, 702. 316, 137, 143. 398, 896
amnemque 54, 371
amnes 17, 276. 20, 343. 30, 581. 50, 258. 196, 199. 243, 956. 351, 836. 400, 954. 425, 591
amneſque 195, 197
amnis 30, 575. 78, 89. 158, 623. 159, 637, 176, 400. 242, 569. 244, 611. 248, 727. 254, 2. 258, 106, 116. 450, 229. 467, 739
amo 191, 66. 428, 677
amomi 453, 394
amomo 296, 307
amor 10, 131. 24, 452. 26, 480. 27, 507, 523. 28, 532. 31, 619. 66, 683. 72, 847. 90, 395. 107, 60, 68. 108, 196. 110, 150. 156, 170. 112, 203. 113, 235, 114, 256. 116, 330. 150, 306. 155, 526. 179, 469. 192, 82, 93. 215, 703. 218, 805. 219, 831. 223, 62. 225, 112. 272, 460. 274, 514. 280, 719. 281, 730, 737. 285, 26, 29. 338, 743. 339, 793. 354, 416. 393, 762. 394, 768. 427, 634. 436, 7
amorque 133, 758
amore 31, 619. 93, 464, 489. 111, 192. 179, 499. 189, 25. 202, 375. 226, 124. 228, 184. 238, 435. 274, 510. 290, 155. 297, 333. 300, 451. 330, 527. 339, 774. 385, 554. 400, 946
amorem 25, 469. 26, 496. 101,

101, 705. 114, 270. 220, 860. 238, 450. 275, 560. 281, 748. 287, 83. 294, 249. 299, 404. 306, 637. 403, 13. 429, 703
amores 25, 461. 31, 617. 109, 137. 110, 170. 111, 191. 114, 276. 157, 576. 274, 518. 299, 426. 300, 439. 304, 577. 338, 750. 393, 737. 404, 39
amori 218, 801. 224, 75. 260, 154. 276, 594. 278, 652. 296, 319. 299, 418. 338, 767
amoribus 114, 259
amoris 28, 540. 72, 836. 86, 283. 224, 92. 259, 133. 298, 377, 306, 627
amorum 302, 516
Amphimedon 138, 75
Amphion 172, 271
Amphiona 176, 402
Amphione 170, 221
Amphionis 454, 427
Amphiſſia 465, 703
Amphiſſos 268, 356
Amphitryon 166, 112
Amphitryoniadem 259, 140
Amphitrite 4, 14
Amphriſi 197, 229
Amphriſos 30, 580
amplectens 165, 100
amplecti 87, 294. 117, 351
amplectique 276, 605
amplectimur 414, 305
amplectitur 179, 481. 186, 707. 251, 818. 314, 63. 321, 264. 335, 675. 339, 777. 357, 486
amplexa 149, 364. 191, 67. 244, 609. 268, 361. 337, 737
amplexaque 109, 139
amplexas 380, 413
amplexibus 111, 184. 194, 143. 397, 861
amplexo 139, 103
amplexuque 40, 42. 183, 605
amplexus 63, 627. 126, 597. 212, 616. 228, 177. 256, 52. 274, 537. 319, 228. 341, 22
amplexuſque 328, 459
ampliùs 114, 257. 329, 478
Ampyca 356, 450
Ampyciden 356, 457
Ampycides 235, 350
Ampicideſque 234, 316
Ampycus 139, 110
Ampyx 142, 184
Amœnæ 415, 330
Amyclide 291, 162
Amyclis 234, 314
Amycus 349, 245
Amymonem 49, 240
Amyntor 353, 364
Amyntore 233, 307
an 13, 196. 15, 223. 28. 537. 30, 586, & *alibi quàm plur.*
Anaphen 206, 461, 462
Anapis 151, 417
Anaxaretes 431, 750
Ancæi 240, 519
Ancæo 234, 315. 237, 407
Ancæus 237, 401
Anchiſæ 271, 424. 390, 680. 407, 118
Anchiſes 388, 640
Anchora 18, 297. 447, 265
ancipitemque 236, 397
ancipiteſque 419, 438
ancipiti 352, 337
Andræmon 267, 333. 268, 363
Andræmone 378, 357
Androgeique 206, 458
Andromedam 129, 671. 132, 757
Andros 207, 469. 389, 661
Andron 389, 665
Anetor 324, 348
angebar 257, 78
angi 445, 218
angit 386, 578
angue 122, 483. 297, 349
anguem 123, 511. 126, 594. 253, 881. 256, 63, 75
anguemque 228, 182
angues 121, 454. 123, 495. 127, 619. 134, 792, 803. 159, 642. 196, 223
angueſque 312, 21
anguibus 88, 330
anguicomæ 130, 699
anguiferumque 132, 741
Anguigenæ 95, 531
anguipedum 13, 184
anguis 76, 32. 126, 585. 248, 734. 313, 56. 467, 742
angulus 165, 87. 98, 884
anguſta 465, 706
anguſtis 151, 410
anguſtum 318, 195. 384, 497
anhelanti 256, 59
anhelis 128, 633
anhelitus 108, 72. 158, 617, 210, 555. 307, 663
anhelo 324, 347
anhelos 454, 418
Anienis 415, 329
Anigros 447, 282
anilem 86, 277. 163, 43
aniles 265, 276
anili 299, 406. 384, 533
anilia 431, 766
anilibus 406, 96
anima 93, 473. 109, 110. 171, 253. 197, 250. 313, 43. 334, 643. 409, 174
animâque 52, 312
animæ 63, 611. 212, 612. 237, 406. 286, 41. 343, 69. 345, 143. 355, 425. 383, 488. 418, 411. 442, 158. 456, 457
animæque 184, 644. 239, 488
animal 8, 76. 406. 93. 441, 120. 450, 342
animalia 8, 84. 23, 416, 425. 25, 464. 212, 636. 281, 732. 296, 424. 303, 537. 357, 503. 451, 363
animam 139, 106. 140, 134. 143, 222. 171, 247. 181, 539. 183, 618. 211, 591, 605. 220, 866. 240, 505. 261, 780. 292, 188. 357, 508. 367, 76. 387, 606. 432, 777. 443, 171. 458, 528. 473, 840, 846
animantem 440, 90
animantibus 7, 73
animantis 440, 90
animas 21, 364. 123, 498. 443, 175. 456, 459
animaſque 325, 388
animâſſe 12, 158
animatâ 424, 566
animavit 127, 619
animi 20, 359. 43, 87. 96, 559. 142, 185, 195. 158, 626. 184, 652. 211, 582. 230, 243. 239, 469. 276, 587. 287, 75. 322, 293. 334,

334, 624. 365, 39. 381, 434
animique 201, 347. 331, 537
animis 36, 750. 40, 39. 210, 566. 243, 583
animisque 213, 658. 464, 677
animo 12, 166. 30, 587. 42, 77. 47, 188. 84, 231. 145, 261. 180, 514. 190, 44. 212, 633. 244, 617. 272, 467. 274, 539. 282, 777. 297, 352. 316, 118. 322, 285. 336, 694. 353, 373. 361, 597. 378, 366. 433, 813. 436, 5. 439, 65
animoque 35, 725. 109, 129, 265, 779. 405, 78. 418, 417. 471, 815
animorum 98, 619. 385, 550
animos 442, 140, 150
animosque 186, 688. 303, 549. 311, 1
animosa 167, 134. 170, 206. 331, 552
animosos 42, 84
animosus 356, 469
animum 54, 384. 161, 5. 195, 170. 240, 508. 281, 744. 327, 430. 370, 165. 472, 832
animumque 193, 133. 277, 611. 410, 178
animus 3, 1. 37, 775. 62, 602. 77, 54. 141, 150. 260, 152. 398, 375. 353, 383. 414, 325
animusque 301, 459
Anius 388, 632, 643
anni 139, 101. 178, 439, 231, 273. 441, 113
annis 36, 750. 41, 55. 137, 50. 150, 400. 162, 29. 194, 163. 195, 168, 177. 200, 312. 213, 658. 227, 171. 230, 239. 245, 632. 247, 712. 270, 416. 271, 439. 275, 552. 300, 440. 302, 520. 322, 302. 347, 138. 359, 543. 366, 66. 386, 596. 415, 335. 455, 445. 456, 470. 471, 817
annisque 125, 569. 299, 414. 415, 90
anno 51, 287. 182, 571. 318, 191. 372, 209. 373, 227
annorum 379, 371. 385, 550
annos 11, 148. 107, 48. 196, 216. 199, 293, 295. 200, 318. 206, 449. 216, 757. 238, 459. 247, 708. 269, 399. 270, 414, 420. 271, 429. 285, 24, 36. 341, 21. 347, 188. 374, 266. 408, 139. 414, 324. 428, 683. 453, 401. 454, 423. 473, 838
annosque 206, 448
annosâ 395, 799
annosæ 197, 237
annosam 353, 357
annoso 248, 743
annua 293, 219. 300, 431. 309, 727. 414, 308
annuat 195, 178
annuerant 59, 531
annuerat 348, 206. 387, 600
annuimusque 145, 284
annuit 29, 567. 124, 539. 242, 559. 250, 780. 361, 597. 425, 593. 464, 683
annum 9, 118. 89, 351. 113, 226. 156, 565. 267, 338. 287, 78. 343, 76. 389, 666. 418, 335. 444, 199
annus 40, 25. 280, 713
ansâ 245, 653
anseribus 60, 539
Antæo 261, 184
antè 11, 448. 26, 487. 29, 563. 32, 629, & *alibi quàm plur.*
anteit 4, 2. 24, 442
antennæ 314, 65. 378, 366
antennas 423, 554
antennis 98, 616. 329, 489
Antenora 329, 483
Anthedone 372, 201
anticipata 84, 235
Antigonem 165, 93
Antimachumque 356, 460
Antiphatæ 412, 249
Antiphates 412, 234
antiqua 58, 485. 266, 320
antiquæ 120, 445. 202, 368
antiquam 59, 523. 164, 71. 324, 343
antiquarum 145, 265
antiquas 23, 437. 167, 145. 141, 74. 464, 686
antiqui 9, 119. 417, 396
antiquique 231, 259
antiquis 234, 314. 447, 271
antiquo 23, 423. 390, 700. 420, 477. 426, 611
antiquum 51, 299. 398, 897
antiquus 349, 236, 438, 41
antissa 448, 287
antistita 380, 410
antistite 318, 632
Antium 466, 718
antra 10, 121. 52, 303. 82, 177. 354, 417. 394, 777. 395, 811. 407, 104. 422, 514. 450, 349
antraque 145, 266
antri 69, 761. 333, 605
antris 17, 262. 51, 269. 87, 314. 90, 394. 115, 289. 137, 48. 155, 541. 316, 147. 366, 47. 396, 822. 450, 346
antro 30, 575, 583. 75, 14. 76, 31. 320, 251. 348, 212
antrorumque 394, 763
antrum 63, 630. 81, 157
Anubis 279, 689
anum 86, 275. 153, 460. 162, 26. 323, 310. 384, 519. 427. 656
anumque 428, 675
anus 152, 449. 245, 661. 298, 384, 391. 428, 659
anxia 31, 623. 71, 806, 807. 215, 730. 265, 275. 326, 411. 329, 471
anxius 13, 182. 379, 371. 88, 339. 247, 333
Aonias 88, 339
Aonides 147, 333
Aonidum 161, 2
Aoniis 217, 768. 258, 112. 341, 24. 390, 682
Aonias 19, 313
Apenninus 48, 226
aper 102, 714, 715. 210, 545. 234, 338. 235, 353. 262, 192. 309, 715
aperire 276, 601. 460, 559
aperit 247, 706. 301, 457

INDEX

aperite 17, 279
aperta 351, 294
apertæ 390, 688
apertas 120, 439. 461, 598
aperti 326, 397. 372, 208
apertis 12, 172
aperto 15, 222. 53, 339. 186, 693. 344, 102. 390, 693
apertos 18, 285. 313, 59
apertum 124, 527. 227, 165. 331, 555. 344, 100
apes 451, 366
apex 218, 784
Aphareia 233, 304
Aphareus 352, 341
Aphides 351, 317
apicem 399, 910
Apidani 197, 228
apis 399, 928
apium 452, 383
Apolline 91, 421. 203, 389. 391, 714. 463, 638, 639
Apollineæ 459, 533
Apollineam 388, 631
Apollineas 25, 473
Apollinei 272, 454. 312, 8
Apollineos 317, 155
Apollinis 292, 209. 371, 174
Apollo 322, 306. 324, 339
appareat 68, 734
apparentia 118, 391
apparuit 79, 107. 431, 767
appellant 250, 798
appellare 97, 591. 130, 682. 474, 867
appellat 272, 465
appellatque 295, 268
appellavêre 207, 473
Appenniniginæ 454, 432
applauſo 117, 352
applicat 141, 160. 196, 223
applicor 98, 598
apporrectumque 61, 561
appoſitus 242, 570
appoſiti 126, 601
appoſitis 251, 831
appropera 461, 584
appuleram 324, 353
appulit 337, 717
apri 131, 723. 416, 359
apricâ 116, 331
apris 303, 539
apro 18, 305. 83, 213
apros 415, 343
aprum 232, 282
apta 23, 433. 116, 302. 186, 690. 275, 571. 299, 409. 394, 783. 427, 637. 452, 376, 377
aptabat 298, 381
aptæ 349, 244
aptarique 328, 456
aptato 110, 162
aptè 68, 733. 111, 181. 428, 685
aptiùs 403, 25
aptus 431, 765
apud 30, 586. 346, 163
aqua 18, 301. 92, 450. 94, 505. 198, 261. 230, 230. 337, 716. 394, 767. 449, 324
aquæ 6, 53. 23, 432. 121, 459. 149, 386. 165, 107. 174, 343. 234, 335. 258, 96. 316, 142. 330, 520. 333, 603. 399. 918. 415, 329. 426, 616. 432, 795
aquam 176, 398
aquarum 18, 284. 19, 315. 117, 344. 124, 532. 174, 349. 193, 108. 248, 736. 255, 17. 278, 117. 305, 606. 324, 256. 332, 568. 337, 730. 402, 4. 447, 266. 458, 503
aquas 17, 271. 30, 584. 51, 273. 82, 189. 93, 475. 97, 591. 109, 124. 131, 707. 150, 388. 151, 429. 157, 587. 159, 637. 227, 116. 271, 447. 319, 208. 446, 246. 447, 282. 450, 328. 465, 699
aquatica 267, 341. 288, 96
aquaticus 73, 853
aquilâ 166, 108
aquilam 27, 506
aquilone 19, 328. 188, 3
aquilonem 17, 262
aquilonibus 44, 132. 145, 285. 287, 77
aquis 15, 229. 51, 270. 76, 31. 92, 429. 108, 92. 117. 354. 122, 480. 131, 722. 132, 732, 157, 595. 169, 188. 174, 349. 195, 190. 210, 571. 215, 718. 245, 654. 251, 836. 421, 482. 425, 604. 443, 294
aquoſæ 127, 622
aquoſis 156, 570
aquoſo 291, 165
ara 132, 755. 136, 37. 137, 57. 173, 326. 174, 329. 331. 293, 224. 318, 198. 341, 12. 380, 409
Arabas 301, 478
Arachnes 161, 5. 167, 133. 168, 150
aræ 21, 374. 139, 104
aram 341, 31. 349, 260
aranea 111, 179. 167, 145
ararat 18, 294
aras 16, 248. 168, 171. 191, 74. 197, 240. 198, 252. 258, 205, 427. 211, 603. 232, 278. 239, 480. 249, 763. 260, 160, 164. 283, 781. 295, 273. 332, 579. 441, 114, 132. 460, 574. 464, 671, 686. 467, 723
aratra 153, 478
aratri 51, 286. 75, 11. 195, 118. 402, 2. 441, 123
aratro 28, 104. 148, 341, 196, 211. 462, 618
aratus 193, 122
arbiter 57, 458. 88, 332
arbitrio 49, 234. 149, 380
arbitrium 113, 224. 273, 504. 315, 101. 362, 628
arbor 29, 558. 78, 93. 107, 52. 108, 89. 110, 158. 128, 645. 212, 613. 248, 735. 249, 775. 268, 367. 289, 107. 302, 495. 509, 512. 307, 647. 353, 361. 422, 523. 460, 573
arbore 9, 106. 24, 451. 54, 362. 91, 410. 102, 730. 108, 95. 109, 131. 116, 331. 155, 536. 158, 612. 165, 102. 174, 335. 214, 672. 237, 410. 249, 768. 250, 789. 268, 376. 377, 380. 294, 262. 302, 500. 505, 521. 312, 22. 315, 113. 320, 244. 329, 476. 341, 15, 22. 422, 524. 429, 689
arboreâ 289, 129
arboreæ 128, 637
arborei 109, 125. 426, 625

ſiboreis 307, 665. 440, 97
ſiboreo 358, 515
ſiboribus 31, 598. 55, 408, 101, 709. 263, 230. 317, 158. 348, 212. 399, 911. 448, 297
ſiboris 108, 89. 109, 116. 235, 367. 268, 366. 358, 513. 428, 667
ſibos 47, 212. 121, 459. 288, 90. 296, 310. 313, 46. 331, 551. 390, 690. 396, 820. 397, 847. 417, 407
ſibuſta 18, 286, 67, 710
ſibuteis 32, 632
ſibuteos 9, 104
ſibutus 288, 102
Arcade 58, 500
Arcades 83, 210
Arcadiæ 34, 689. 55, 405. 362, 192. 450, 332
Arcados 15, 218
ſcana 64, 639. 69, 755. 113, 223. 274, 515, 300, 436
ſcanis 195, 192
Arcas 57, 468. 58, 497. 236, 391
ſce 25, 467. 33, 673. 40, 33. 144, 240. 146, 289, 164, 70. 230, 250. 325, 393. 342, 43
ſcent 127, 608, 332, 584
ſcebat 78, 89. 129, 648
ſcem 92, 306, 70, 794. 159, 645. 170. 217. 207, 465
ſcere 170, 209
ſcere 271, 445
ſces 67, 712, 720. 144, 239. 204, 399. 223, 54. 241, 547. 330, 509. 360, 588. 365, 44. 371, 196. 377, 344. 454, 427. 461, 582. 473, 858. 474, 866
ſcessis 369, 144
ſcessite 184, 652. 463, 640
ſcet 68, 735. 313, 59
ſcisque 432, 776
ſcitrenens 24, 441. 172, 265
ſcitor 36, 740
ſcito 171, 242. 279, 682
ſction 44, 132. 375, 293. 392, 726
ſctonque 98, 595
arctos 76, 45. 128, 625
arcuerat 287, 73
arcuit 58, 505. 266, 319. 355, 427. 430, 73
arcum 55, 414. 56, 440. 62, 603. 76, 30. 81, 160. 149. 382. 234, 321
arcumque 63, 615
arcus 25, 464. 34, 697. 42, 81. 47, 195. 56, 420. 76, 42. 116, 902. 137, 55. 158, 620. 164, 63. 222, 30. 258, 114, 118. 263, 231. 289, 108. 332, 568. 334, 632. 351, 309. 361, 605. 404, 51. 434, 838. 447, 284
arcuſque 81, 166
Ardea 424, 573, 580
ardeat 16, 258
ardebant 107, 62
ardebat 380, 408
ardent 26, 493. 47, 216. 50, 250. 192, 106. 211, 610
ardentem 323, 332
ardentibus 14, 199
ardentior 6, 46
ardentis 429, 691
ardere 119, 402. 470, 787
ardeſcit 137, 41
ardeſcunt 330, 523. 349, 240
ardet 48, 217. 220, 224. 91, 426. 141, 166. 158, 602. 183, 609. 348, 221. 450, 340
ardetque 281, 724
ardor 191, 76. 239, 469. 251, 828. 258, 101. 273, 501. 275, 561. 287, 81. 428, 683
ardore 259, 140
ardua 36, 730. 41, 63. 77, 61. 108, 90. 247, 692. 263, 230. 325. 392. 329, 482. 330, 529. 358, 521. 419, 453
arduus 11, 151. 19, 316. 52, 306. 131, 712. 146, 289. 286, 54. 316, 150. 387, 600. 448, 297
area 232, 292. 448. 298
arena 61, 573. 62, 577, 586. 132, 741. 202, 361. 257, 84. 309, 716. 312, 26. 342, 38. 349, 239. 398, 901. 419. 448
arenæ 50, 262. 98, 599 113, 240. 256, 36. 368, 701. 384, 526
arenam 252, 869. 307, 653. 466, 714. 467, 725
arenas 57, 456 127. 617. 148, 352. 198, 267. 256, 61. 330, 499. 333, 615
arenis 73, 865. 314, 88. 319, 231. 324, 355. 447, 268
arenoſæ 405, 82
arenoſi 34, 702
arent 174, 355
arenti 198, 277. 413, 277
arentia 210, 556
Areos 351, 310
areſcere 278, 656
areſcunt 451, 351
aret 47, 211. 447, 280. 456, 470
Arethuſa 156, 573
Arethuſæ 151, 409
Arge 35, 720
argentea 60, 536. 289, 114
argenteus 43, 108. 91, 407. 292, 213
argenti 39, 4
argento 142, 189
argillâ 246, 669
Argis 420, 476. 443, 164
Argo 31, 624. 32, 635, 636. 60, 533. 450, 337
Argolicâ 59, 524
Argolicæ 35, 726
Argolicas 96, 560. 231, 267. 346, 149
Argolicis 447, 276
Argolicoſque 362, 627
Argolis 265, 276. 266, 313
Argos 49, 240
Argoſque 176, 414
arguis 144, 247
arguit 376, 297. 458, 504
arguitur 317, 173
Argum 33, 670
argumenta 249, 745
argumento 390, 684
argumentum 164, 69
Argus 32, 625. 33, 664, 680
Aricinæ 457, 488
arida 47, 213. 49, 238. 51, 275. 250, 804. 268, 373. 616, 129. 350, 274. 422. 510
aridus 307, 663
aries 166, 117. 281, 731. 291, 165. 330, 509

arſis 101, 691. 170, 209. 172, 274. 198, 260. 211, 391. 248, 740. 352, 584. 346, 152. 350, 271. 382, 453
ariſque 425, 601
Ariſtas 307, 655. 315, 112. 333, 614. 427, 643. 453, 398
Ariſtis 9, 110. 26, 452. 178, 456
Ariſtoridæ 31, 624
Arma 10, 126. 11, 143. 62, 603. 79, 115, 127. 96, 541. 127, 609. 135. 4. 138, 91. 139, 102. 142, 197, *& alibi quàm plur.*
armaque 222, 22. 356, 468
armamentis 328, 456
armandique 272, 215
armârat 361, 614
armat 201, 747. 385, 544
armata 73, 819
armataque 142, 199
armatoſque 303, 540
Armeniæ 440, 86
Armeniæve 225, 121
Armenta 27, 513. 66, 692. 97, 585. 128, 635. 232, 297. 256, 48. 321, 276
armentaque 176, 395. 440, 84
armenti 253, 882. 303, 541. 324, 348
armentis 210, 546. 242, 554
armento 437, 14
armentorum 141, 165
armentum 72, 842. 325, 372
armet 420. 464
armi 308, 700
armiferæ 420, 475
armiferos 278, 644
armiger 140, 148. 353, 363
armigeræ 81, 166. 158, 609
armigerumque 452, 386
armis 24, 441. 25, 456. 73, 854, 177, 444. 185, 677. 206, 458. 220, 870. 223, 59. 236, 211. 233, 313. *& alibi quàm plur.*
armiſque 70, 773
armiſve 262, 201
armo 84, 233. 137, 719. 171, 229. 351, 302
armorum 141, 154. 389, 657
armos 232, 287. 237, 419. 289, 112. 353, 377. 354, 396. 357, 491
arquato 332, 590
arrectiſque 458, 516
arreptamque 181, 552
arreptum 125, 558
arrides 92, 459
arripit 131, 64. 286, 59. 379, 386
arripite 113, 224
ars 97, 588. 294, 252. 331, 537
arſerunt 186, 708. 350, 275
arſiſſes 240, 501
arſit 49, 248, *bis.* 87, 309. 203, 394. 223, 50. 235, 355. 240, 514. 290, 156
arſuris 375, 274
arſuro 431, 747
arſuros 63, 620
arſuruſque 49, 245
arte 21, 380. 35, 709. 66, 686. 81, 158. 111, 183. 146, 310. 162, 8. 195, 176. 199, 305. 294, 247. 252, 320. 235, 236. 329, 494. 377, 313. 415, 337
artem 81, 158. 97, 588. 222, 29. 291, 181
artes 27, 524. 63, 618. 64, 638. 65, 659. 120, 445. 168, 152. 194, 138. 210, 562. 228, 188. 229, 215. 230, 234. 252, 866. 256, 62. 257, 66. 280, 718. 292, 189. 320, 242. 451, 360. 457, 484. 462, 629
artesque 145, 271. 191, 58. 195, 195
arti 162, 18
artibus 133, 771. 281, 743
articulos 250, 807
artificem 183, 615. 334, 634. 385, 551
artifices 445, 218
artificis 317, 469
artificum 354, 398
artis 33, 678. 162, 6. 227, 159. 323, 314. 334, 641. 375, 290
artiſque 99, 645
artus 15, 228. 28, 548. 53, 336. 63, 620. 76, 40. 81, 164. 106, 26, 45. 113, 247. 115, 286. 116, 310. 119, 407. 139, 96, & *alibi quàm plur.*
artuſque 245, 654
aſva 31, 598. 65, 679. 70, 791. 76, 19. 81, 152. 97, 584. 129, 669. 174, 339. 203, 384. 232, 283. 234, 530. 243, 584. 289, 109. 293, 229. 312, 33. 339, 210. 348, 209. 416, 348. 420, 459. 422, 511, 513, 438, 52
arvaque 153, 479. 402, 2
arvis 19, 313. 75, 10. 146, 302. 212, 638. 218, 784. 227, 162. 243, 584. 318, 196. 447, 276. 449, 315. 460, 554
arundine 25, 471. 35, 707. 149, 384. 175, 384. 229, 217. 234, 337. 254, 3. 258, 100. 303, 526. 317, 154. 323, 325. 399, 923. 425, 598. 427, 651
arundinibus 34, 684. 318, 190. 394. 784
arundinis 252, 856
arundo 163, 55. 236, 382. 398, 891
arvo 28, 533. 108, 87. 131, 714. 193, 129. 307, 647. 345, 137
arvum 192, 101. 441, 115. 455, 443
Aſbolus 83, 218
Aſcalaphus 155, 539
Aſcanii 425, 609
Aſcaniumque 388, 627
aſcendere 222, 17
aſcendit 196, 220
aſcili 317, 179
aſello 106, 27
Aſiæ 383, 484
Aſida 159, 648
Aſide 271, 447
Aſopiades 208, 484
Aſopida 166, 113
Aſopidos 212, 616
aſpectâſſe 435, 844
aſper 349, 235. 390, 701. 421, 485. 467, 720
aſpera 27, 510. 164, 76. 210, 556. 293, 222. 329, 490
aſpergine 29, 572. 78, 86. 109, 125. 131, 729. 193, 108. 329, 498. 432, 796
aſpergit 137, 40
aſperior 395, 803
aſperitas 282, 751. 422, 526

aſpexêre 160, 672
aſpexerit 318, 186
aſpeximus 212, 624
aſpexiſſe 134, 783. 411, 227. 425, 591
aſpexit 93, 486. 230, 233. 403, 11. 418, 426. 445, 232. 460, 554
aſpice 43, 92. 51, 283. 142, 190. 191, 70. 353, 383. 469, 765
aſpiceres 210, 578
aſpicerent 162, 14
aſpiceret 56, 435
aſpiciam 409, 168
aſpicias 386, 591. 414, 323
aſpiciens 122, 466
aſpicio 213, 651. 218, 796
aſpicis 338, 753. 360, 588. 444, 200
aſpicit 40, 32. 48, 228. 56, 443. 64, 642. 67, 714. 89, 356. 97, 577. 119, 420. 162, 34. 171, 248. 203, 384. 214, 672. 227, 164. 249, 767. 305, 610. 314, 80. 338, 769. 384, 522, 536. 404, 61
aſpicite 374, 264
aſpiciunt 325, 395. 366, 70
Aſſaracus 338, 756
aſſuêſcere 264, 259. 425, 592
aſſuêſibus 16, 245. 244, 604
aſſuêſit 91, 406
aſſuêſu 206, 450
aſſuêre 25, 462. 36, 761
aſſuê 41, 70
aſſuæ 121, 463. 351, 293
aſſuis 7, 66. 170, 219
aſſuo 395, 792. 443, 179
aſſuoque 58, 486
aſſurgentis 165, 107
aſſuit 330, 526
aſſumulare 135, 6
aſſumulat 199, 258
aſſunt 94, 507
aſſuerant 234, 335
aſſuerat 323, 314
aſſueta 62, 603. 251, 822. 314, 89
aſſuetam 457, 484
aſſuetaque 126, 597. 303, 533
aſſuetaſque 464, 687
aſſueto 46, 165
aſſuetos 336, 690
aſſuetus 38[illegible], 554
aſſumere 192, 79. 452, 284. 454. 421
aſſumit 101, 705
aſſumſerat 339, 789
aſſumtis 340, 1
aſſumptumque 96, 558
Aſſyrii 452, 393
Aſſyrius 137, 60
aſt 186, 685. 272, 871. 328, 461. 355, 433. 397, 878
Aſterien 166, 108
aſtra 7, 73. 19. 316. 195, 193. 442, 148
Aſtræa 11, 150
Aſtreus 140, 144
aſtris 265, 272. 323, 309. 470, 787. 473, 846
aſtu 133, 776. 205, 419. 371, 193
Aſtyages 380, 415
Aſtylos 351, 208
Aſtypaleia 206, 462
at 17, 283. 25. 472. 29. 557. 32, 643, & *alibi quàm plur.*
atque 15, 228. 19, 332, 21, 364, 377. 30, 587, & *alibi quàm plur.*
Atalanta 304, 565. 305, 598
ater 110, 165. 438, 44
Athamanis 449, 311
Athamanta 122. 467, 471
Athamanteoſque 123, 497
Athamantiades 399, 919
Athamantis 119, 420
Athamas 96, 564. 122, 489
Athenæ 159, 632. 177, 421. 208, 507. 231, 262. 451, 430
Athenas 215, 728
Athin 138, 63, 72
Athis 137, 47
Athon 331, 554
Athos 48, 217
Atla 128, 644
Atlante 133, 772
Atlanti 129, 653
Atlantiades 34. 682. 67, 704. 72, 824. 118, 368. 244, 627
Atlantides 66, 685
Atlantis 68, 742, 128, 628. 442, 149
Atlas 51, 296. 128, 632. 646. 129, 657. 169, 174, 265, 273
atra 132, 71. 198, 259. 300, 454. 323, 345. 333, 610. 334, 402. 387, 604 470, 789
Atracides 348, 209
atræ 77, 63. 181, 558
atram 109, 125. 393. 732
atris 181, 568. 238, 448. 342, 51
Atreus 473. 855
atri 197, 244
atria 12, 172. 44, 114. 133, 763. 135, 3. 141, 153. 242, 561. 305, 595. 302, 53. 348, 215. 401, 988. 403, 9. 412, 260
atricolor 333, 611
Atridæ 378, 359. 443, 162. 471, 805
Atrides 362, 623. 371, 189. 373, 230. 378, 365 389, 655
atris 70, 790, 83, 218. 172, 288. 250, 778. 418, 410
atriſque 438, 41
atro 297, 349. 349, 256
atrorum 148, 360
atros 129, 454
atrox 265, 275
attactu 418, 414
attenuant 90, 396
attenuârat 252, 844
attenuatus 93, 489
Attica 208, 492
attigimus 412, 254
attigit 55, 415
Attis 288, 104
attolle 110, 144
attollentis 295, 294
attollere 71, 822. 83, 605
attollit 57, 448. 131, 722
attollite 269, 387
attollo 153, 503. 220, 855
attonitæ 57, 463. 249, 777
attonitæque 154, 510
attonitamque 183, 600
attonitas 290, 154
attoniti 246, 681
attonito 337, 709
attonitoque 345, 135
attonitos 76, 40. 134, 802. 357, 408
attonitum 14, 202. 418, 412. 442, 153

attonitus 205, 426. 212, 614. 275, 373. 316, 127
attonituſque 270, 409
attonuit 95, 532
attrahit 404. 63
attrahite 96, 563
attrahitur 200, 313
attraxerat 290, 143
attritas 57, 456
attulerat 94, 512. 123, 500. 213, 660
attulit 183, 625. 213, 659. 284, 5. 340, 6
avara 69, 759. 207, 466
avaræ 319, 208
avari 381, 434
auctaque 28, 533
auctam 54, 372
auctor 31, 615. 43, 88. 114, 257. 128, 640. 135, 8. 140, 133. 159, 657. 168, 172. 214, 691. 225, 101. 235, 349. 237, 418, & *alibi quàm plur.*
auctore 51, 281. 225, 108. 372, 118
auctorem 194, 157. 316, 125
auctoremque 76, 18
auctoribus 194, 148. 210, 562
auctoris 88, 329
auctus 129, 660. 258, 105
audacem 108, 56. 236, 399
audaces 303, 544
audaci 193, 117. 230, 223. 348, 210
audacia 12, 175. 224, 82. 274, 526
audacis 428, 671
audaciſſimus 99, 623
audax 152, 451. 172, 288. 371, 196. 399, 378
audeat 224, 66
audebatis 432, 795
audent 50, 266
audentes 305, 586
audenti 143, 224
audentia 55, 406
auderet 318, 184
audes 459, 530
audet 67, 718. 130, 681. 249, 765. 362, 622. 377, 341. 398, 901
audere 169, 185
audetis 442, 139
audi 243, 957
audiat 56, 429. 149, 382. 168, 38. 131, 548. 342, 50. 421, 491. 461, 605
audiêris 304, 560
audiêrit 63, 613
audire 36, 737. 178, 452. 248, 726. 347, 177. 428, 576
audiri 329, 485
audis 335, 667
audîſſe 219, 844
audîſſis 376, 311
audit 56, 429. 150, 387. 158, 627. 266, 297. 342, 46
auditque 37, 769. 441, 132
audita 20, 341, 342. 78, 96, 97. 219, 830. 276, 580. 448, 307. 449, 319
auditaque 60, 519
auditaque 90, 369. 394, 788. 470, 784
auditus 154, 509
audîti 470, 793
audîtis 141, 164. 342, 58
audito 62, 600. 101, 707. 171, 230. 299, 402
auditos 168, 170
auditum 313, 42
auditur 91, 401. 200, 319
audi'urum 53, 342
ave 140, 147. 178, 433. 434
avellere 53, 358
avelliit 53, 351
avem 61, 564. 155, 544. 166, 119. 207, 467. 226, 150. 312, 25. 324, 341. 358, 525. 417, 391
avemque 231, 252
avenis 33, 677
aventi 58, 503
Aventino 426, 620
Averna 407, 105
Avernæ 407, 114
Avernas 286, 51
averſa 134, 799. 240, 511
averſæ 201, 342
averſeriſque 428, 672
averſo 408, 120
averſos 345, 137. 373, 229
averſum 131, 716
averſus 32, 629
avertens 461, 587
avertere 92, 433. 431, 756
avertit 184, 642. 256, 54
avertite 142, 179
avertitur 143, 214
aufer 90, 390. 261, 780
auferat 42, 75. 247, 709. 370, 58
auferor 276, 592
aufert 349, 231
augebat 137, 50
augendo 216, 745
augent 50, 264
augentur 383, 787
augere 303, 534
augerem 459, 536
auget 30, 584. 281, 723. 419, 454
augur 341, 18. 351, 307. 461, 596
augurio 22, 395
auguris 89, 349
auguror 95, 519. 285, 27
Auguſtâ 164, 3. 265, 270
auguſtæ 442, 145
Auguſte 14, 204
Auguſto 474, 860
Auguſtum 474, 869
Auguſtus 196, 209. 319, 218
avibus 366, 53. 463, 640
avidaque 341, 17
avidæ 261, 172
avidæque 153, 484. 210, 549
avidam 411, 209. 440, 105
avidamque 152, 452. 405, 75
avidas 251, 829. 422, 530
avidi 138, 75. 174, 342
avidis 264, 234
avidiſque 194, 143
avidiſſima 12, 161
avido 253, 874. 316, 123
avidoſque 180, 530
avidum 440, 89
avidus 67, 719. 301, 472
aviduſque 286, 56
avis 54, 377. 62, 593. 358, 562
avita 64, 646
avitas 398, 886
aviti 171, 239
avito 184, 650
avitum 280, 707
avium 156, 553. 452, 387
aula 123, 512. 338, 764. 404, 46
aulam 372, 586
Aulæa 79, 111

Aulidaque 371, 182
avoque 302, 521
avorum 454. 425
avos 273, 490
aura 27, 102. 28, 529. 83, 209. 98, 603. 109, 136. 130, 673. 171, 233, 260. 173, 303. 200, 842. 226, 148. 229, 197. 202, 276. 589. 305, 591. 306, 642. 329, 474. 453, 411
auræ 10, 135. 210, 548. 219, 827
auræque 195, 197. 210, 557
auras 45, 154. 47, 202. 50, 266. 62, 587. 67, 721. 68, 743. 76, 21, 43. 77, 96. 78, 101. 79, 121. 87, 296. 122, 478, *et alibi plur.*
aurata 137, 52
auratam 222, 15
auratæque 247, 702
aurato 412, 263
auratum 25, 470
aure 52, 311. 63, 624. 99, 643
aurea 8, 89. 43, 107. 67, 723. 133, 762. 195, 193. 214, 673. 295, 277. 300, 448. 307, 650. 315, 109, 113. 316, 114, 142. 440, 96. 464, 672. 469, 761
aurei 194, 151
aurem 147, 334. 161. 1. 219, 826. 352, 336
aurei 14, 211. 82, 195. 92, 462. 101, 692. 106, 41. 108, 77. 114, 271. 141, 159. 144, 256. 154, 488. 156, 561. 214, 699. 226, 133. 255. 8. 259, 137. 279, 672. 298, 382. 317, 157. 174, 179. 318, 186, 193. 342, 42. 355, 426
aureique 355. 415
aureus 34, 697. 43, 107, *bis.* 137, 52. 166, 113. 213, 663. 314, 87. 354, 395. 464, 669
auribus 286, 62. 289, 116. 364, 787. 414, 309. 458, 516
auriga 52, 327
aurigenæ 144, 250
auris *ab aurâ* 9, 107
auro 9, 115. 39, 2. 69, 759. 76, 32. 127, 611. 128, 637, 638, *bis.* 644. 130, 698. 142, 189. 168, 166. 179, 488, *et alibi quàm plur.*
auroque 170, 223. 449, 316
Aurora 43, 113. 45, 144. 80, 150. 108, 81. 128, 630. 152, 440. 163, 48. 102, 109. 196, 209. 215, 708, 726. 387, 621. 411, 228. 464, 665
Auroræ 82, 184. 128, 630. 219, 840. 386, 576, 594
Auroram 7, 61. 322, 296. 333, 598
aurum 50, 251. 68. 734. 62, 750. 96, 556. 136, 11. 164, 68. 194, 161. 196, 213. 207, 467. 270, 411. 295, 271. 307, 675. 315, 104. 316, 126. 366, 60. 385, 553. 411, 230. 417, 394
aurumque 307, 667
ausa 58, 489. 68, 741. 73, 868. 170, 212. 251, 810. 272, 468. 299, 429
ausæ 121, 462. 294, 238
ausam 165, 93
ausi 172, 269. 301, 460
ausim 181, 561. 224. 77
ausis 164, 84. 195, 178. 306, 640. 312, 12
ausit 373, 232
auso 320, 242
Ausoniâ 465, 693
Ausoniæ 432, 786. 463, 647
Ausoniis 414, 320
Ausonio 148, 350
Ausonios 301, 708
Ausoniæ 403, 7
Ausonium 405, 77
ausorum 277, 620
auspiciis 471, 822
auspicio 284, 8
auster 73, 853. 335, 664
australem 44, 132
austri 209, 532. 221, 3. 368, 510
austro 7, 66. 145, 285. 318, 192
austros 213, 660. 392, 725
austrove 225, 121
ausum 14, 199. 148, 348. 373, 244. 375, 275
ausus 51, 271. 64, 645
131, 700. 132, 730. 811. 89. 271, 445. 285, 13. 295, 275. 317, 155. 273, 232
aut 18, 295, 298. 19, 323. 22, 391, 392, *et alibi quam plur.*
autem 172, 284. 259, 143. 273, 494. 297, 345. 421, 489
Autolyci 248, 738
Autolycus 323, 313
Autoneïus 82, 198
Autonoë 102, 720
autumnalia 247, 665. 395, 816
autumno 102, 729
autumnos 9, 117. 88, 327. 178, 439
autumnum 258, 92
autumnus 40, 29. 445, 209
avulsa 384, 510
avulsumque 102, 727
avumque 322, 286
avus 96, 564. 169, 175, 176. 268, 356. 280, 708. 305, 606
auxerat 250, 807
auxerunt 146, 301
auxiliare 194, 138
auxiliaria 116, 333
auxiliaribus 17, 275. 177, 424
auxiliaris 280, 698
auxilii 388, 648
auxilio 343, 90. 366, 72
auxilioque 283, 780
auxilium 21, 368. 130, 693. 142, 178. 192, 90. 208, 503, 507. 377, 325. 432, 787. 462, 630. 463, 649
auxiliumque 62, 580. 132, 737. 420, 461
axe 41, 59. 112, 214
axem 51, 297. 59, 516
axes 45, 148. 128, 634
axis 16, 255. 42, 75. 43 107. 52, 317

B.

BAbylonia 106, 44. 108 99
Babylonius 49, 248
bacca 304, 19
baccaque 232, 295
baccæ 289, 116

baccamque 389, 653
baccarum 267, 341
Bacchæ 105, 25. 277, 641
Bacchæque 314, 89
bacchantum 101, 703. 189, 258
Bacche 123, 523. 182, 596. 389, 669
Bacchei 312, 16
Baccheia 101, 691
Bacchi 88, 317. 119, 416. 123, 523. 133, 765. 182, 587. 183, 598. 197, 246. 206, 450. 360, 578. 441, 114
Bacchia 95, 518
Baccho 91, 421. 314, 85. 388, 639. 453, 413
Bacchum 97. 573. 104, 2
Bacchumque 104, 11
Bacchus 97, 572. 99, 629, 630. 144, 273. 179, 488. 316, 134
baccis 164. 81. 288, 98
Bactrius 140, 135
baculi 88, 325. 394, 782
baculisque 247. 693
baculo 162, 27. 229, 218. 327, 655
baculum 66, 681
baculumque 70, 789. 463, 655
balearumque 39, 9
balatum 200, 320
balatus 200, 319. 209, 540. 68, 727
balistave 330, 509
balteus 262, 189
barba 17, 266. 129, 657. 199, 288. 335, 656. 354, 395. 397, 850
barbi 20, 839. 352, 351
barbaque 187, 715
barbæ 354, 395. 463, 656
barbam 350, 270. 394, 766. 400, 960. 410, 201
barbara 177, 423. 191, 53. 194, 144. 198, 276. 409, 163
barbare 180, 533
barbarica 182, 576
barbaricoque 317, 162
barbariem 472, 829
barbarus 159, 657. 180, 515. 424, 574
Baucida 247, 715
Baucido 247, 705
Baucis 145, 631. 247, 714
Bauciſque 246, 682
beatam 224, 79
beati 116, 322. 218, 802
beatos 331, 539
beatum 30, 589
Belates 349, 255
Belides 121, 463. 286, 44
bella 96, 554. 147, 319. 196, 212. 213, 658. 214, 669. 223, 46, 58. 256, 22. 269, 404. 312, 14. 322, 298. 329, 491. 354, 418. 356, 476 362, 621. 387, 613. 389, 662. 422, 529. 424, 572. 432, 776
bellaque 469, 773
bellare 139. 101
bellator 451, 368
belli 69, 765. 135. 8. 138, 91. 143, 210. 341, 21. 372, 206. 213, 217. 443, 160
bellica 69, 752. 132, 754. 137. 46
bellicus 101, 704
belliger 95, 534
bellique 347, 185. 376, 216
bellis 79, 117. 407, 119
bello 178, 464. 206, 462. 224, 68. 349, 244. 353, 364. 360, 584. 361, 613. 378, 361. 380, 403. 414, 321. 424, 567. 457, 484
Bellona 141, 155
belloque 322, 294. 360, 592. 421, 483
bellua 130, 689. 131, 728. 136, 18. 324, 366. 399, 917
bellum 11, 142. 13, 186. 143, 219. 165, 92. 177, 422 206, 459. 208, 488. 222, 19. 223, 44, 47. 340, 5. 351, 307. 419, 450. 433, 803
bene 4, 9. 10, 132. 41, 47. 55, 393. 72, 846. 75, 14. 80, 141. 215, 721. 217, 779. 220, 859, *et alibi quàm plur.*
benefacta 374. 270. 473, 810
benignior 374. 254
Berecynthia 312, 16
Berecynthius 315, 106
Beroë 86, 278
Bianoris 352, 345
bibas 352, 322
bibat 268, 377
bibebatur 447, 281
bibenda 396, 829
bibendo 210, 569
bibisset 450, 331
bibit 91, 416. 152, 451. 277, 614
bibulâ 398, 901
bibulæque 426, 632
bibulâque 132, 744
bibulas 162, 9. 416, 368
bibulis 132, 730
bibuntur 450, 334
biceps 162, 9. 416, 368
bicolor 246, 664. 288, 98
bicoloribus 320, 234
bicorni 245, 647. 338, 763, 448, 304
bidentes 293, 227
bifidosque 414, 303
biformis 65, 664. 118, 387, 227, 156. 259, 121. 356, 457
bifurcum 355, 342
bijugum 105, 24
bimarem 204, 405
bimari 151, 407. 177, 419, 420
bimatrem 104, 12
bimembres 349, 240. 357, 494. 447, 283
bina 32, 626. 355, 432, 415, 344
binas 197, 240
binominis 425, 609
bipennem 249, 766
bipenni 361, 611
bipennifer 236, 391
bipenniferumque 105, 22
bipennis 138, 79
bis 64, 648. 88, 317. 113, 220. 123, 517, *et alibi quàm plur.*
bisque 158, 624. 240, 504. 354, 412. 388, 642. 412, 253. 166, 117
bitumen 278, 659
bitumine 432, 792
blanda 175, 360. 179, 476
blandarum 117, 344
blandas 306, 642
blandimenta 71, 815
blandis 26, 485. 43, 100. 61, 575. 90, 375. 409, 707
blandisque 260, 156
blandita 124, 532. 178, 440

bian-

blanditiæ 107, 70
blanditias 28, 531. 184, 632. 219, 822. 294, 259
blanditiasque 403. 19
blanditiis 183, 626. 186, 685. 354, 407
blanditur 299, 416. 404, 555
blanditus 429, 705
blando 385, 555
bobus 402, 3
Bebes 197, 231
Beotaque 341, 9
Beotia 49, 239
Beotiaque 75, 13
bona 170, 197. 257, 88. 369, 139
boni 246, 678
bonis 43, 97. 71, 809. 463, 640
bono 304, 563
Boöten 229, 206
Boötes 300, 447
Boreâ 46, 185
Boreæ 185, 682
Borean 456, 471
Boreanque 392, 727
Boreas 7, 65. 186, 702. 380. 418
bos 31, 612. 75, 10. 76, 20. 253, 873. 456, 470
bove 36, 743
bovem 281, 739
boves 66, 685, 700. 153, 479. 173, 323. 312, 31. 313, 38. 441, 120
boum 108, 97. 205, 429. 324, 355. 325, 371. 344, 97. 353, 382. 388, 637. 442, 141
boumque 209, 536
brachia 4, 13. 13, 184. 28, 530. 32, 635. 636. 37, 762, 767. 42, 82, 83. 47, 195. 51, 270. 53, 352. 58, 478. 62. 580, 581. 65, 669, & *alibi quàm plur.*
brachiaque 256, 33. 286, 58. 331, 541
breve 9, 118. 100, 677. 110, 167. 163, 49. 283, 792. 287, 85. 335, 651. 384, 528. 419, 442
brevem 152, 457
brevi 22, 411. 136, 32. 200, 307
brevibus 165, 86
brevior 283, 788
breviore 228, 190
brevis 79, 124. 85, 267. 130, 696. 152, 433. 273, 484. 310, 737
breviſſima 144. 253
breviſſimus 59, 517. 89, 367. 415, 329
Britannos 468, 752
Bromumque 356, 459
Broteas 139, 107
brumales 112, 199
Bubaſides 278, 643
Bubaſtis 279, 690
bubo 156, 550. 177, 432. 300, 453
bubus 402, 3
buccina 20, 335, 337
bucera 167, 395
bulla 289, 114. 309, 734
Burin 448, 293
buſta 108, 88. 247, 710. 384, 515
buſto 382, 452
buſtum 185, 665
Buten 208, 500
Buthrotes 392, 721
buxi 423, 537
buxo 109, 134
buxoque 327, 417
buxus 106, 30
Byblida 272, 452, 466. 276, 580, 278, 650. 272, 453, 454. 274, 532. 277, 642. 278, 662

C.

CAcumen 28, 552. 29, 567. 33, 66
cacumina 18, 310. 20, 346. 70, 792. 186, 705. 218, 809. 258, 93
cacuminat 82, 195
cacumine 114, 255. 173, 311. 231, 257. 247, 716. 249, 756. 250, 797. 269, 389. 290, 140. 292, 193. 396, 833. 453, 396. 458, 510
cadat 240, 518
cadebant 180, 505
cadendum 361, 610
cadenſve 383, 594
cadente 128, 627
cadentem 226, 148. 339, 784
cadentibus 302, 509. 429, 711
cadentum 141, 154
caderet 382, 480
cadet 341, 20. 455, 472, 827
cadi 349, 243
cadis 343, 68
cadit 126, 579. 146, 292. 159, 635. 171, 250. 194, 162. 221, 2. 424, 573, *bis.*
Cadme 80, 131, 138. 126, 591, 592
Cadmeida 86, 287. 124, 545. 170. 217
Cadmeides 266, 304
Cadmi 81, 174. 122, 470. 169, 177
Cadmo 75, 3
Cadmus 75, 14. 76, 24. 79, 115. 125, 572
caducâ 219, 840
caducas 176, 396. 279, 596. 278, 650
caducifer 67, 708. 244, 627
caducum 310, 738
cadunt 79, 123. 158, 633. 194, 142. 209, 541. 291, 586. 330, 516. 357, 496. 380, 404 387, 615. 414, 303. 446, 245
cæca 99, 620
cæcæ 179, 472. 301, 476
cæcæque 123, 502
cæcamque 357, 492
cæcaque 201, 342. 261, 174. 330, 521
cæcis 22, 388. 159, 639. 240, 516. 433, 816
cæciſque 227, 158. 416, 370
cæco 93, 490. 172, 293
cæcoque 4, 25
cædem 11, 149. 56, 442. 80, 143 99, 625. 108, 97. 110, 163. 120, 429. 138, 69. 223, 62. 238, 444, *et alibi.*
cædis 12, 161. 109, 125. 110, 160. 123, 503, 319, 814. 240. 507. 326, 409, 351, 298. 367, 85
cæditque 214, 680. 249, 769
cælamina 375, 291
cælârat 39, 6
cælatæque 247, 702
cælataque 71, 819
cælatus 246, 668. 262, 189.

368, 110
cælaverat 142, 189
cælebs 294. 245, 428, 663
cæleſte 7, 73. 11, 152. 21, 367, 462, 630
cæleſtes 126, 594. 164, 72. 168, 171. 429, 40
cæleſti 36, 760. 114, 252. 121, 447. 425, 594
cæleſtia 30, 595. 45, 136. 63, 621. 112, 217. 167, 131. 316, 372 273, 499. 375, 289. 464, 662
cæleſtibus 22, 396. 330. 519. 464, 668. 473, 846
cæleſtum 11, 150
cæli 8, 81. 12, 176. 16, 257. 40, 17. 43. 96. 44, 115. 47, 187. 51, 294, 298. 55, 401. 122, 478. 131, 710. 211, 580. 244, 618. 327, 435. 433, 814. 471, 811
cælicolæ 12, 174
cælique 420, 471
cælitibus 147, 322
cælo 4, 22. 7, 71. 12, 168. 13, 184. 17, 261, 274. 19, 329. 31, 607. 36, 761. 41, 64. 47, 193, *& alibi quàm plur.*
Cænea 346, 172
Cæneu 358, 531
Cæneus 233, 305. 347, 179. 356, 459. 476. 357, 490, 497. 358, 514
Cæni 356, 470
Cænis 347, 189
cærula 89, 342. 288, 98. 317, 158. 375, 288. 393, 742. 400, 962. 433, 814
cærulaque 404, 45
cæruleâ 230, 229
cæruleæque 158, 633
cæruleam 326, 398
cæruleas 465, 699
cærulei 152, 432
cæruleis 126, 578
cæruleo 59, 528. 396, 838
cæruleos 39, 8
cæruleum 19, 333. 341, 13
cæruleus 17, 275. 76, 38
cærulus 398, 895. 423, 555. 470, 789
cæſa 8, 94. 176, 407. 268, 374. 360, 590
cæſæ 53, 341
Cæſar 468, 746
Cæſareo 14, 201
cæſariem 13, 180. 122, 492. 352, 348
cæſariemque 399, 914. 400, 961. 463, 656
cæſaries 290, 139
Cæſaris 473, 845
cæſique 471, 820
cæſis 180, 532. 263, 230. 344, 113
cæſo 60, 533. 140, 148. 473, 840
cæſoque 465, 695
cæſorum 442, 141
cæſoſque 361, 603
cæſumque 470, 795
cæſus 293, 228
cætera 8, 84. 19, 318. 20, 355. 23, 416. 32, 627. 40, 16. 45, 140. 67, 722. 73, 863. 79, 113, *& alibi quàm plur.*
calamis 35, 711. 317, 161. 97, 587
calamo 222, 30
calamus 218, 783
calathis 356, 475. 413, 267
calathoſque 104, 10. 150, 393
calcat 138, 83
calcata 285, 23
calcataque 354, 391
calcatis 40, 29
calcato 395, 804
calcavêre 73, 853
calcavit 354, 391
calcitrat 137, 40. 349, 240
calculus 157, 589. 438, 44
calebat 216, 736
calentes 199, 283. 246, 671
calenti 406, 86
calentibus 346, 152
caleſcit 90, 372. 449, 310
calet 30, 532
calidi 456, 713
calidis 4, 19. 201, 349
calido 171, 238. 198, 279. 259, 132. 345, 119. 449, 324
calidoque 49, 232
calidumque 12, 158. 238, 443
calidus 217, 780
calidusque 431, 754
caligine 17, 265. 31, 599. 49, 233. 69, 764. 158, 622. 186, 706. 209, 588, 286, 54. 333, 595
caliginis 121, 455
callem 212, 626
callida 108, 93. 182, 576, 199, 300. 218, 782
callidus 314, 73. 377, 323, 385, 555
Calliope 148, 339
Callirrhoë 270, 414. 271, 431
calore 451, 362
calorem 322, 305
calores 45, 134
caloris 403, 24
calorque 23, 430. 111, 193
caluêre 46, 171. 50, 253. 55, 410. 269, 393
Calydon 176, 415. 231, 270. 241, 525
Calydona 260, 147
Calydonia 422, 512
Calydonida 258, 112
Calydonides 241, 527
Calydonis 240, 495
Calydonius 234, 324. 248, 727. 254, 2
Calymne 229, 222
camini 106
camœnæ 418, 334
camœnis 455, 482
campi 307, 674. 448, 297
campis 65, 662. 146, 314. 290, 151. 386, 759
campo 218, 795
campoque 6, 41
campos 6, 43. 18, 285. 158, 612. 321, 356
campum 193, 119
campus 19, 315. 101, 709. 170, 218. 186, 694. 447, 266
cana 157, 590
Canace 83, 217
canæ 307, 655
canæque 54, 373
canam 59, 509
canamus 290, 152
cancer 71, 825
cancri 128, 625. 289, 127
cancro 451, 369
candens 260, 170
candentem 51, 267
candentia 343, 77. 354, 411
candentibus 323, 315
candeſcere 48, 230. 163, 49

candida 53, 349. 63, 607. 73, 861. 93, 483. 117, 355. 150, 392. 165, 96. 223, 43. 269, 388. 305, 596. 323, 315. 349, 218
candidaque 438, 47
candidior 394, 789
candidioribus 236, 373
candidus 60, 534 246, 677. 437, 30. 444, 194
candor 36, 743. 283, 786
candore 12, 169. 91, 423. 94, 491. 116, 332. 305, 594
canduit 10, 120
cane 139, 115
canebat 9, 110. 64, 639
canem 216, 759
canenda 148, 344
canendi 415, 337
canendo 139, 113. 350, 263
canens 415, 338
canentem 417, 381. 418, 433
canenti 317, 162. 417, 383
canenti 312, 20. 418, 417
canes 80, 140. 83, 206. 210, 549. 219, 812. 191, 172. 303, 537. 309, 711. 333, 599. 418, 410
canescere 270, 421
canescunt 47, 212
canesve 232, 296
canet 29, 561
cani 210, 550. 356, 465
canibus 191, 65. 217, 779. 234, 532. 393, 732
canibusque 333, 699
canis *adj.* 17, 266. 94, 516. 178, 456. 242, 567. 427, 655. 471, 371
canis *subst.* 28, 533. 204, 409. 287, 66
canistris 246, 675
canit 139, 118. 147, 319. 194, 138. 418, 430
canitie 199, 289
canitiemque 383, 492
canities 15, 238. 299, 425
canna 115, 298. 245, 630
cannæ 234, 337
cannas 317, 171
cannis 66, 682. 173, 326. 398, 894
Canopi 472, 828
canor 156, 561
canori 407, 102
canoro 101, 704
canorum 39, 8
canos 40, 30, 86, 175. 122, 474. 162, 26. 222, 9
canosque 289, 391
cantatas 192, 98
cantato 416, 369
cantibus 101, 703. 147, 334. 333, 589
cantu 107, 49. 196, 201. 230, 238. 312, 15
cantus 133, 761. 200, 330. 317, 155
cantusque 195, 195
canum *subst.* 58, 491. 85, 248. 131, 723. 158, 629. 312, 27. 404, 63, 66
canum *adj.* 381, 427
canunt 205, 433. 348, 215
capacem 263, 231
capaci 436, 5
capacibus 81, 172. 210, 568
capacius 8, 76
Capaneus 269, 404
capax 120, 439. 241, 533
cape 66, 694. 79, 116, 149, 366. 224, 92. 240, 503
capellæ 18, 299. 91, 408. 97, 594. 390, 691. 399, 927. 456, 472
capelas 33, 676
caper 206, 372. 441, 114
capere 79, 115
caperet 218, 807. 357, 506. 427. 653
capessimus 325, 378
capetusque 426, 613
Capharea 420, 472
Caphareus 421, 481
capi 96, 540. 377, 339, 379, 374
capiam 277, 616
capiant 132, 751
capiat 242, 558. 281, 748. 376, 295
capiatque 99, 644
capiebant 32, 626. 211, 607
capiebat 24, 549
capienda 355, 445
capientibus 252, 854
capientur 96, 553
capillis 17, 266. 29, 564. 33, 672. 58, 476. 64, 635. 114, 261. 123, 521. 152, 449. 154, 513. 170, 201. 184, 657. 187, 715. *& alibi quàm plur.*
capillo 226, 151. 336, 691. 350, 273
capillos 25, 477. 28, 529. 39, 12. 40, 20. 52, 319. 54, 373. 55, 413. 81, 169. 94, 506. 122, 474, 124, 546. 130, 673. *& alibi quàm plur.*
capioque 218, 785
capistris 289, 125
capit 20, 343. 36, 738. 62, 603. 70, 789. 87, 307. 183, 610. 199, 296. 260, 157. 292, 212. 319, 215. 372, 221, 381, 435. 387, 605. 432, 774. 452, 381
capite 168, 168
capiti 21, 372. 82, 194. 164, 79. 282, 770. 289. 111. 399, 929. 416, 368. 461, 610
capitis 12, 179. 127, 618. 258, 99. 355, 434
capitisque 250, 780. 447, 277
Capitolia 29, 561. 60, 538. 461, 589. 472, 828. 473, 841
capiunt 178, 466
capræque 396, 832
Capreas 466, 709
capreisque 24, 442
capta 303, 529
captabat 229, 198
captæ 331, 532
captæque 348, 225
captam 373, 226. 403, 29
captare 256, 38
captas 92, 432
captat 229, 217. 256, 37
captatam 338, 768
captato 86, 279
captatur 219, 825
captavit 286, 42
captis 107, 62. 225, 101
captiva 382, 471
captivarum 385, 560
captivarumque 25, 475
captivis 389, 667
captivo 13, 184. 374, 251
captivos 399, 932
capto 180, 518
captum 35, 709. 368, 99. 417, 378
captus 33, 678. 117, 344. 178, 465. 226, 124. 238, 435. 274, 510. 317, 170. 393,

393, 762
capulo 208, 506. 345, 133
capuloque 357, 491
caput 21, 382. 29, 564, 567. 32, 625. 35, 718. 37, 763. 41, 50. 50, 255. 76, 37. 77, 68. 85, 245. 94. 502. 102, 727, & *alibi quàm plur.*
caputque 198, 274. 354, 400. 358, 516
Capys 426, 614
Capyſque 426, 613
cara 80, 134. 191, 91. 214, 697. 268, 368. 407, 112
caræ 113, 212
caræque 305, 612
caras 115, 297
carbaſa 171, 233. 313, 48. 329, 477. 422, 533
carcere 307, 652. 448, 301
carceris 121, 453
carchefia 197, 246, 247. 351, 318. 352, 526
cardine 108, 93. 333, 608. 432, 782
care 64, 649. 179, 406. 268, 382. 308, 705. 327, 440
careat 369, 139
carebat 49, 102. 215, 729. 215, 729
carebis 304, 566
carebunt 327, 426
carendum 430, 775
carent 69, 762. 220, 856. 230, 228. 441, 130
carent 442, 158. 446, 242
carentem 7, 67. 267, 330
carentia 84, 226. 459, 531
carerent 96, 552
caret 174, 354. 182, 574. 253, 883. 330, 520
carica 246, 674
carina 187, 721. 239, 470. 261, 446. 409, 169. 423, 552. 465, 694
carinæ 10, 134. 18, 298. 97, 593. 99, 639. 226, 144. 330, 524. 332, 559. 342. 37. 371, 182. 394, 769. 409, 164. 423, 534
carinam 98, 604. 331, 531. 410, 185. 466, 719
carinas 178, 444. 225, 104. 226, 135. 393, 731. 405, 72. 412, 240
carinis 325, 393. 375, 274. 423, 560
carior 237, 405. 327, 424
caris 314, 88
cariſſima 393, 747
cariſſime 26, 486. 110, 143. 327, 421. 337, 727
carituraque 408, 132
carmen 3, 4. 139, 118. 147, 355. 182, 582. 193, 137. 283, 792. 317, 154. 403, 20. 404, 58. 419, 442. 450, 326
carmina 27, 518. 148, 340, 345. 150, 387. 195, 167. 205, 424, 432. 217, 764. 266, 300, 301. 285, 16. 290, 187. 290, 149. 292, 205. 296, 301. 311, 5. 313, 45. 317, 153. 346, 157. 405, 45. 416, 357. 418, 430
carminaque 161, 2
carmine 50, 252. 52, 326. 148, 345. 196, 203, 208. 198, 253. 238, 455. 286, 45. 290, 147. 300, 453. 311, 1. 317, 163. 323, 317. 400, 952. 403, 20. 404, 34. 416, 366, 369
carminibus 194, 148
carne 346, 156. 440, 83
carnes 69, 769. 410, 208
carnibus 198, 269
caro 281, 749. 452, 380
caros 126, 596
carpant 456. 478
carpat 268, 380
Carpathius 320, 249
carpe 75, 12. 229, 208. 316, 139
carpebam 458, 507
carpebat 127, 616
carpens 347, 196
carpentem 338, 752
carpere 167, 129. 229, 219. 287, 85
carpis 60, 549
carpit 70, 792. 117, 358. 150, 392. 197, 232. 309, 709
carpitque 70, 781
carpitur 70, 781. 93, 490. 286, 53. 298, 370
carpſerat 267, 342
carpſiſtis 399, 927
carpunt 112, 217
Carthæa 289, 109
Cartheia 202, 368
caruerunt 291, 186
caruiſſe 413, 286
caruiſſem 214, 698
caruit 185, 683. 352, 325
caſa 247, 699
caſam 152, 448
caſas 145, 283
caſias 453, 398
caſſa 153, 482
caſſes 157, 579
caſſide 222, 25. 368, 107. 433, 806
Caſſiope 132, 738
caſſis 343, 89
caſta 60, 544
caſtæ 67, 711
Caſtalio 75, 14
caſtaneæ 395, 819
caſtaque 21, 730
caſtique 382, 480
Caſtore 354, 401
caſtos 134, 799. 464, 675
caſtra 140, 128. 223, 41. 358, 527. 387, 611. 419, 456
caſtris 223, 52. 362, 627. 373, 250
caſtrorum 350, 286
caſtrumque 467, 727
caſtumque 341, 30
caſu 174, 359. 192, 84. 352, 324. 386, 577
caſuque 139, 118
caſuraque 379, 375
caſuras 360, 588
caſus 110, 142. 231, 259. 237, 411. 247, 714. 265, 278. 333, 588. 339, 791. 399, 933. 410, 192. 420, 473. 457, 494
caſuſque 32, 638
caſuſve 409, 162
catenas 101, 700. 111, 167. 286, 65
catenis 130, 678. 204, 412. 461, 601
catervâ 348, 216
catulo 385, 547
catulos 396, 836
catulus 452, 379
cava 20, 335. 246, 670. 250, 801. 265, 271. 289, 116. 317, 159. 330, 524. 345, 89. 345, 133. 357, 481
cavæ 199, 291
cavari 345, 130
cavas 432, 792

cavata 263, 211
cavatur 124, 525
Caucaſon 250, 798
Caucaſiumque 138, 86
Caucaſius 48, 224
caudæ 47, 196. 65, 973. 101, 681. 117, 364. 131, 726. 152, 456. 181, 559. 308, 701. 354, 403. 452, 385
caudæ 78, 94
caudam 35, 783. 278, 647
caudas 412, 258
cave 43, 89
caveo 308, 685
cavernas 154, 502. 450, 345
cavernis 159, 639. 186, 698. 448, 299
cavis 117, 352. 131, 725. 144, 645. 186, 696. 256, 35
cavitis 469, 759
Caulonaque 465, 705
Caune 273, 487
Cauni 276, 579
Cauno 272, 452
cavo 123, 505. 199, 282. 200, 317
cauſſa 27, 507, 509. 36, 736. 57, 468. 60, 549. 68, 747. 80, 139. 85, 260. 110, 152. 115, 287. 123, 520, & *alibi quàm plur.*
cauſſæ 71, 802
cauſſam 68, 742. 72, 836. 134, 794. 169, 184. 178, 449. 208, 505. 220, 860. 298, 388. 311, 281. 328, 449. 364, 6. 369, 150 371, 190. 372, 199, 218. 393, 748
cauſſamque 63, 614. 159, 651. 223, 59 298, 380
cauſſaque 223, 59
cauſſas 68, 745. 85, 255. 122, 469. 141, 174. 439, 68
cautes 130, 672
cauti 282, 750
cautus 143, 361
cavum 398, 892
cavus 333, 593
Caycum 447, 278
Caycus 49, 243
Caieten 419, 443
Caycus 344, 111
Cayſtro 50, 253
Cayſtros 149, 386
cecideram 56, 418. 234, 529
cecidêre 113, 229. 127, 618. 150, 399. 199, 283. 275, 570. 370, 173. 416, 350. 454, 428. 470, 788
cedit 78, 91. 155, 529. 473, 855. 146, 311
ceditis 432, 795
ceditque 295, 284
cedunt 25, 464. 290, 148
Celadon 140, 144
Celadontis 349, 250
celanda 96, 552
celant 310, 736
celare 57, 463
celas 252, 856
celâſſe 147, 326
celâſſet 130, 683
celat 40, 37. 62, 595. 257, 76. 318, 180
celate 456, 476
celatos 274, 515
celeberrima 34, 690. 36, 747. 48, 218. 151, 412. 168, 165. 295, 270
celeberrimus 88, 339. 227, 159
celebrabere 190, 50
celebrandaque 293, 218
celebrant 277, 641. 308, 703. 423, 558
celebrantur 12, 172
celebrârant 50, 252
celebrâſſe 106, 46
celebratior 205, 430
celebravit 202, 732
celebres 244, 625. 374, 261
celebri 24, 446
celebrique 390, 606
celer 28, 539 49, 244. 72, 838. 206, 686. 282, 464. 339, 774. 416, 363
celerem 82, 190. 236, 380
celeremque 339, 774
celeres 44, 119. 149, 367. 178, 450
celeri 59, 506. 116, 304. 307, 653, 669
celerique 42, 71. 170, 216. 271, 446
celeris 224, 87
celſa 254, 402
celſior 12, 178. 229, 205
celſis 77, 61
celſoque 324, 358
celſum 303, 538
Cenæo 259, 136
Cenchreis 300, 435
cenſet 104, 1
cenſu 252, 846
cenſus 216, 744. 279, 670
Centauri 64, 636. 262, 191
Centauros 358, 536
centimanum 87, 303
centum 13, 183. 32, 625. 143, 208, 209. 207, 481. 226, 152. 241, 532. 257, 71. 278, 665. 320, 253. 347, 188. 394, 784. 400, 593
centumque 35, 721
ceperat 114, 271. 144, 240, 145, 277
cepêre 23, 421. 276, 603. 315, 91
ceperit 247, 324
ceperunt 416, 373
Cephaloque 221, 41
Cephalum 208, 493, 495. 213, 665
Cephalus 185, 681. 208, 502, 512. 213, 666. 220, 865
Cephea 137, 42
Cepheia 129, 669
Cepheni 133, 764
Cephenum 135, 1. 139, 97
Cepheſias 205. 438
Cepheus 136, 12. 137, 44
Cepheuſque 132, 738
Cephiſi 76, 19
Cephiſidas 21, 369
Cephiſius 89, 351.
Cephiſon 203, 388
Cephiſos 89, 343
cepi 209, 513. 377, 335. 379, 374
cepimus 97, 575
cepiſſe 133, 777. 204, 417
cepit 7, 75. 72, 834. 166, 112. 199, 301. 231, 268. 347, 198. 364, 23. 365, 36. 426, 615
cera 275, 564. 276, 596. 295, 285. 443, 169. 452, 382
ceræ 35, 711. 93, 488. 230, 227. 276, 600. 330, 514
ceram 229, 198. 274, 521
Cerambi 201, 353
ceras 230, 226. 395, 818. 422, 532
Ceraſtæ 293, 223

ceratâ 317, 154
ceratis 281, 741
Ceraunia 465, 704
Cerbere 261, 185
Cerberei 123, 501
Cerbereos 464, 65
Cerberon 204, 413
Cerberus 121, 450
Cercyonis 205, 439
Cereale 248, 741
Cerealia 10, 123. 316, 121. 388, 639
Cerealis 205, 439
cerebro 350, 289
cerebrum 355, 435
cerebrumque 349, 238
Cererem 231, 292. 250, 778
Cereremque 250, 785
Cereri 155, 533. 231, 274. 249, 771
Cereris 92. 437. 148, 343. 149, 376. 151, 415. 159, 655. 251, 814. 287, 74. 300, 431. 315, 112
Cererisque 139, 109
Ceres 148, 340. 156, 572. 160, 660. 270, 422
ceris 228, 193. 246, 670. 274, 528
cernam 384, 518
cernat 118, 376
cerne 412, 244
cerpens 70, 787. 179, 479
cernentem 101, 710. 192, 96
cernere 112, 195. 145, 421
cernes 44, 133. 471, 809
cernimus 358, 520. 454, 421
cernis 92, 434. 124, 535. 216, 761. 255, 17. 343, 88. 412, 244. 414, 332. 444, 186
cernit 70, 796. 113, 220, 158, 628, 630. 345, 131. 361, 600
cernitis 469, 776
cerno 154, 503. 455, 444
cernunt 181, 542. 311, 4. 312, 25. 402, 628
certa 20, 357. 25, 458, 519. 43, 90, *bis*. 109, 106. 124. 574. 146, 296. 274, 533. 276, 99. 279, 683. 298, 394. 299, 428. 309, 710. 343, 83. 439, 58
certæ 136, 29
certam 172, 268. 316, 415
certamen 296, 317. 317, 156. 370, 159
certamina 138, 64. 146, 314. 163, 42, 52. 164, 85. 222, 20
certamine 24, 446. 146, 301. 160, 665. 165, 91. 218, 797. 250, 793. 304, 560. 347, 180. 351, 304
certaminis 147, 337. 234, 528. 304, 572, 584. 364, 19. 369, 129
certans 286, 58
certaque 361, 606
certare 147, 317. 367, 77. 432, 794
certate 146, 310
certas 463, 647
certâsse 364, 20
certat 150, 394
certatam 391, 713
certatim 85, 244
certatimque 349, 241
certè 13, 195. 29, 558. 56, 423. 63, 543. 85, 266. 92, 455, *& alibi quàm plur.*
certèque 403, 30
certi 256, 43. 392, 712
certior 413, 290
certis 7, 69. 81, 175. 276, 594
certius 155, 519
certo 41, 67. 235, 351
certos 65, 668. 359, 564
certum 155, 533. 170, 225. 286, 38
certumque 356, 468
certus 110, 156. 327, 440
cerva 27, 505. 210, 546. 339, 772. 342, 34
cervæ 184, 636
cervice 26, 485. 32, 652. 56, 421. 75, 16. 140, 139. 171, 235. 196, 218. 249, 764. 256, 60. 295, 272. 304. 558. 314, 335. 326, 403. 465, 698
cervicem 256, 37
cervicibus 28, 542. 131, 717. 169, 175
cervicis 139, 121
cervina 182, 592
cervis 215, 706
cervix 78, 92. 143, 232. 173, 308, 232, 284. 257, 72. 292, 195. 339, 794. 351, 299. 354, 397
cervixque 43, 87
cervo 18, 306. 395. 806
cervos 89, 356. 456, 475
cervum 289, 121. 303, 538
cervus 84, 239. 253, 873. 289, 110, 129. 312, 26
cespes 304, 556
cespite 56, 427. 116, 301. 132, 753. 197, 240. 291, 166. 379, 395. 399, 931. 460, 573
cessante 377, 326
cessantem 152, 441
cessasse 232, 278
cessataque 307, 669
cesserat 267, 80
cessêre 255, 13. 378, 361
cesserunt 7, 74. 474, 862
cessisse 143, 221. 430, 774
cessit 149, 368. 294, 241, 316, 143. 422, 526. 435, 848
cestibus 139, 107, 108. 232, 301
ceu 10, 135. 23, 420. 78, 89. 113, 222, *& alibi quàm plur.*
Ceyca 331, 544. 335, 568. 337, 727
Ceyce 328, 461. 336, 685
Ceycis 331, 544. 333, 587. 335, 653, 673
Ceyx 321, 272. 326, 411. 332, 561. 337, 739
Chaonioſque 392, 717
Chaonis 288, 90
Chaonius 141, 163
Chaoque 417, 404
Chaos 4, 7. 51, 299. 285, 30
Charaxi 350, 272
Chariclo 64, 636
Charopen 374, 260
Charybdin 405, 75
Charybdis 191, 63. 225, 121. 392, 730
Chelydri 198, 272
Cherſidamante 374, 259
Chimæra 278, 646
Chimeriferæ 174, 339
Chione 322, 301
Chirona 167, 126
Chironis 63, 630
chlamydem 137, 51. 415, 345
chlamydemque 68, 733

chlamydis 417, 393
Choona 374, 259
chordas 148, 339. 290, 145
choreas 243, 581. 249, 746. 422, 520
chori 145, 270
choro 56, 441. 314, 86
Chromin 352, 333
Chromis 139, 103
Chromiumque 374, 257
Chryſenque 371, 174
chryſolithi 43, 109
Chthonius 355, 441
cibi 252, 842
cibique 114, 262. 418, 424
cibis 9, 103. 456, 476
cibo 251, 826. 252, 856
ciboque 179, 480
cibarum 442, 138
cibos 155, 532. 456, 468
cibus 65, 662. 252, 841
cicatrix 355, 444
Cicones 449, 313
ciconia 165, 97
Ciconum 186, 710. 311, 3
Ciconumque 284, 2
cicuta 123, 505
ciet 185, 662
Cilix 48, 217
Cimmerios 333, 592
Cimoli 207, 463
cincta 34, 695
cinctam 303, 530
cinctaque 191, 64. 348, 216
cinctæque 163, 59
cinctaſque 21, 382
cinctum 32, 625. 40, 27
cinerem 47, 216. 241, 538
cineres 48. 231. 63, 628. 241, 538. 381, 426. 424, 577
cineri 387, 615. 390, 699
cingebant 9, 96. 50, 790. 249, 745
cingebat 24, 451
cingens 150, 388
cingentia 39, 6
cingentibus 94, 510. 101, 708
cingere 187, 718
cingitur 77, 78. 317, 159. 399, 925
cinis 240, 496. 361, 615. 383, 503
Ciniſque 209, 521
Cinnama 453, 399
Cinnamaque 256, 368
cinximus 217, 771
cinxiſſe 107, 58
cinxit 5, 39
Cinyphii 198, 272
Cinyphius 140, 124
Cinyra 298, 380. 301, 464
Cinyræ 297, 338, *bis*
Cinyram 165, 98. 297, 343. 300, 438
Cinyras 295, 299. 297, 356, 361. 301, 472
Cinyreïa 298, 369
Cinyreïus 309, 712
Cipe 461, 581. 462, 617
Cipi 461, 580
Cipus 460, 565. 461, 609
circa 91, 411. 100, 668. 333, 613
Circæa 412, 253. 316, 348
Circæo 412, 248
Circe 403, 25. 414, 312
Circen 413, 290. 417, 376, 399
Circes 112, 205. 401, 968. 403, 10. 405, 69, 71. 412, 247. 413, 294
circinat 67, 721
circo 344, 102
circueunt 141, 157. 448, 290
circuiëre 249, 748
circuit 55, 402. 165, 101. 198, 258
circuitu 42, 83
circulus 59, 516
circum 40, 40. 122, 493. 158, 623, 627. 200, 313. 289, 116. 317, 159. 338, 749. 341, 16. 351, 296. 358, 528. 360, 591. 458, 522
circumdare 5, 37. 276, 604
circumdat 32, 631
circumdata 51, 272. 111, 181. 114, 313. 144, 251. 167, 127. 173, 310, 326. 244, 612. 388, 643
circumdate 272, 458
circumfert 84, 241
circumflua 462, 624
circumfluit 77, 74, 394, 779
circumfluus 5, 30, 467, 739
circumfunditur 117, 360
circumfuſa 424, 586
circumfuſæque 82, 180
circumfuſuſque 416, 354
circumque 129, 668. 470, 796
circumſona 131, 723
circumſonat 421, 507
circumſpectis 141, 171
circumſpexit 116, 318
circumſpice 43, 95. 51, 294
circumſpicit 31, 605. 145, 265. 184, 655. 336, 678. 467, 738
circumſtant 55, 394. 67, 717. 85, 249
circumſtantes 92, 441
circumſtetit 330, 505
circumtonat 13, 187
circumtulit 168, 169. 464, 674
circumvelatur 412, 263. 67, 719
ciſtâ 61, 554
cita 467, 732
citæque 28, 543
Cithæron 48, 223. 101, 702
citharæ 291, 170. 312, 18. 317, 171. 346, 146, 157
citharam 139, 112. 147, 332. 289, 108
citharâque 323, 317
citi 96, 562
citis 305, 591
citiùs 102, 729. 159, 635. 210, 364. 285, 33
citò 276, 586
Citoriaco 116, 311
citra 142, 186. 197, 238. 235, 365. 305, 607. 318, 195
citraque 287, 84
citus 42, 75. 49, 239
cives 212, 628. 225, 116. 373, 234
civilia 472, 832
civilique 194, 142
clade 85, 257. 241, 541. 385, 565
cladem 44, 515. 148, 359
clademque 51, 281
clades 210, 562. 383, 506
cladi 459, 530
cladibus 261, 176. 386, 577
cladis 82, 191. 184, 654. 324, 353. 413, 289. 420, 472. 423, 562
clam 368, 103. 381, 432. 514, 295
clamabat 175, 386

clamant 85, 424. 237, 434. 380, 420
clamanti 175, 387
clamantia 335, 665
clamat 54, 361. 90, 382. 102, 728. 123, 513. 150, 398. 258, 120. 329, 483
clamatque 339, 778
clamato 180, 525. 317, 397
clamavit 93, 478. 101, 713. 110, 142. 175, 300
clamor 14, 207. 99, 632. 106, 28. 132, 735. 135, 4. 312, 16. 342, 49. 353, 387. 355, 426. 410, 180
clamore 99, 630. 160, 670. 184, 661. 236, 389. 237, 420. 266, 294. 329, 495. 348, 226. 397, 877. 467, 731
clamoribus 193, 120
clamorque 307, 656
clangor 387, 611
clangore 101, 707. 358, 528
Claninque 140, 140. 353, 379
clara 39, 2. 43, 110. 162, 8. 165, 86. 228, 178. 324, 359. 347, 189. 384, 513. 454, 426
clarâ 101, 703
claræ 159, 652
claramque 390, 704
clarique 12, 174. 380, 399
claris 40, 24
clariſſima 134, 794
clariſſimus 129, 664
Clarium 326, 413
claro 63, 625. 109, 108. 117, 355. 178, 436. 189, 6. 363, 105
claroque 378, 357
claros 27, 516
clarum 177, 425. 322, 285. 426, 612. 436, 3. 462, 613
clarus 61, 569. 308, 686. 319, 218. 323, 317. 444, 190
claſſe 206, 457. 364, 8. 373, 229. 374, 268. 378, 352. 424, 566. 388, 627
claſſem 380, 422. 381, 439. 389, 659
claſſes 367, 92
claſſi 371, 183
claſſis 208, 493. 225, 102. 360, 574. 392, 729
clavæ 264, 236
clavam 258, 114
claudere 96, 560
claudit 17, 262. 29, 568. 94, 503. 145, 287. 182, 572. 427, 635
clauditur 101, 696. 380, 407
claudor 413, 286
claudunt 211, 604
clauduntur 177, 419
claviger 437, 22
clavigeram 205, 437
clavigeri 447, 284
clavo 254, 654
clauſa 181, 546. 225, 115
clauſaque 89, 343
clauſam 130, 698
clauſas 121, 453. 193, 109
clauſerat 61, 554. 128, 646. 432, 781
clauſere 244, 629
clauſis 92, 449
clauſtraque 224, 70
clauſum 64, 641
clauſus 228, 185
clementia 223, 57
clementiſſimus 258, 116
Cleonæ 177, 417
clivo 228, 191. 247, 694
clivoque 317. 151
clivum 245, 662
Clymene 37, 765. 40, 37. 53, 333
Clymenen 36, 756
Clymeni 139, 98
Clymenëia 40, 19
clypeata 79, 110
clypei 134, 782. 344, 95. 363, 2. 367, 75. 375, 291. 397, 852
clypeo 142, 188. 345, 140. 356, 466
clypeoque 345, 132. 353, 375
clypeum 164, 78. 222, 27. *bis*. 378, 352. 443, 163
clypeus 362, 621
Clytiæ 112, 206. 113, 234
Clytien 114, 256
Clytii 140, 142
Clytiumque 140, 140
Clyton 208, 500
Cnidon 303, 531
coacervatos 239, 485
coacti 246, 606
coactis 183, 628. 295, 295
coacto 395, 796
coactus 63, 615
Coæ 202, 363
coagula 396, 830. 413, 274
coarguit 318, 193
coctilibus 107, 58
codice 355, 432
Ceæ 202, 368
coëamus 90, 386, 387. 325, 377
coëgi 216, 754. 307, 676. 373, 245. 378, 349
coëgit 179, 496. 220, 856
Cœi 175, 366
cœleſti 389, 659
cœleſtibus 264, 254. 413, 293
cœli 12, 176. 13, 194. 330, 518. 404, 53. 438, 39. 439, 62
cœlique 230, 224
cœlo 59. 507. 295, 204. 342, 62. 375, 292. 389, 668. 397, 853. 444, 188. 448, 301. 471, 818
cœlum 172, 279. 228, 186. 397, 857
cœnumque 23, 418
cœperat 15, 221. 78, 86. 98, 601. 178, 449
cœpêre 22, 401. 79, 106. 187, 717. 249, 760
cœperunt 7, 71. 58, 478. 62, 581
cœpi 258, 115. 413, 279
cœpiſſe 277, 618. 371, 175
cœpit 215, 720. 230, 223. 253, 877. 254, 3. 265, 270. 318, 191. 329, 480. 385, 567. 400, 936
cœpitque 192, 89
cœpta 23. 426. 224, 67. 238, 463. 249, 492. 277, 618
cœptæque 299, 417
cœptas 228, 190
cœpti 277, 615
cœptis 3, 2. 195, 194. 229, 200. 273, 485. 341, 14
cœpto 22, 405
cœptum 62, 598. 231, 176
Cœranon 374, 257
coërcebat 25, 477
coërcet 170, 226. 314, 78
coërcurat 55, 413
coërcuit 5, 31. 20, 342. 159, 643

cæruleuſque 261, 173
cætu 57, 465
cætuque 398, 898
cætus 91, 403. 338, 766
cœunt 65, 670. 102, 716. 176, 412. 281, 732. 312, 24. 338, 744. 412, 239
cœuntia 88, 324
cœuntque 296, 324
cogam 96, 557
cogamque 190, 46
cogente 9, 103
cogeret 275, 561
cogeris 430, 722
coget 274, 514
cogi 339, 787
cogis 359, 543
cogit 44, 114. 69, 751. 181, 553. 193, 118
cogitat 106, 44
cogitis 142, 178
cognata 121, 431. 387, 615
cognataque 65, 663. 179, 498. 389, 678. 473, 839
cognatas 443, 174
cognati 8, 81
cognatumque 270, 412
cognita 94, 511. 220, 843. 172, 451. 281, 726. 301, 461. 424, 576. 448, 307. 451, 365
cognitius 403, 15
cognitus 223, 46. 343, 69. 347, 181
cognomine 159, 640
cognôram 373, 247
cognôrat 145, 280. 334, 622
cognoſcenda 264, 263. 459, 539
cognoſcendus 215. 728
cognoſcere 46, 161. 78, 96. 207, 475. 301, 472. 329, 467. 332, 570. 337, 724. 361, 620. 422, 524. 464, 66
cognoſceret 126, 596
cognoſces 407, 112
cognoſci 115, 291
cognoſcit 159, 636
cognoſcite 84, 230
cognôſſe 436, 4
cognovi 282, 776
cognoverat 168, 148
cognovi 282, 776. 443, 163
cognovit 109, 131, 137. 110, 147. 205, 422. 389, 655. 464, 675
cogor 275, 545. 375, 280
cohærent 405, 67
cohæſerat 314, 76
cohæſit 125, 553. 140, 125
cohibentur 450, 346
cohors 314, 89
coiêre 232, 300
coierunt 118, 377
coimus 256, 42
coire 250, 786
coirent 195, 179
coîſſent 107, 60
coit 84, 236. 151, 410
colat 54, 380. 463, 642
colatur 471, 818
Colcha 364, 24
Colchide 200, 331
Colchis 201, 348. 203, 394
colebantur 388, 633
colebas 65, 679
colebat 8, 90. 34, 694. 127, 605. 168, 149. 316, 146. 332, 578. 338, 755
colendo 303, 534
colentes 160, 663. 464, 679
colentibus 30, 567
colerent 97, 584
coleretur 414, 316
colis 282, 773
colit 54, 379. 116, 302. 428, 681
colitur 36, 747. 168, 171
colla 36, 734. 43, 100. 52, 315. 65, 673. 72, 830. 73, 854. 78, 88. 81, 169. 91, 422. 105, 25. 117, 335. 126, 597, *et alibi quàm plur.*
collaque 102, 726
collabitur 172, 295
collapſa 211, 598. 219, 631
collapſamque 63, 617
collapſaque 328, 460
collapſoque 292, 186
collapſus 139, 96
collato 353, 379
colla 34, 698. 406, 90. 415, 333
collecta 147, 338
collectæ 246, 676
collecti 150, 399
collectos 399, 928
collectum 85, 258
collectus 234, 319. 399, 910
collegerat 245, 646. 263, 212
collegit 174, 341. 416, 352
collem 18, 293
collemque 287, 86
colles 20, 344. 403, 9. 435, 846. 466, 710
colli 65, 672
collibus 244, 621. 460, 560
collige 216, 737
colligit 15, 234. 55, 398. 81, 170. 325, 380
collis 218, 784. 394, 779. 448, 306
collo 26, 597. 32, 631. 35, 718. 37, 730. 37, 762. 82, 105. 134, 785. 141, 170. 179, 479. 257, 77. *et alibi quàm plur.*
colloque 82, 182. 217, 778. 325, 386. 424, 585
collocat 35, 723. 68, 734. 111, 181. 295, 267
collocet 59, 526
colloquiumque 385, 552
collucere 119, 403
colluerant 152, 447
collum 91, 428. 137, 52
collumque 54, 374. 302, 496
colo 459, 545
coloni 17, 272. 173, 318. 312, 33. 448, 289
colonis 452, 373
colono 153, 478. 210, 552. 442, 142
colonus 205, 435
Colophonius 162, 8
coloque 235, 350
color 60, 541. 82, 183. 94, 491. 109, 132. 110, 165. 116, 301. 126, 593. 173, 304. 274, 535. 292, 213. 301, 459. 326, 405. 354, 395, 403. 386, 581. 398, 889. 423, 555. 438, 46. 444, 188
colore 109, 127. 165, 214, 683
colorem 49, 236. 78, 99. 93, 485. 112, 203. 199, 289. 213, 641. 266, 320. 289, 137. 326, 404. 427, 393
colores 17, 270. 164, 65. 267, 340. 453, 412
colori 153, 460

coloribus 279, 690. 288, 95. 413, 267. 444, 204
coloris 114, 266
colorque 62, 601
colorum 294, 264. 333, 589. 399, 913
coluber 339, 775
colubræ 122, 492. 181, 559
colubras 122, 475
colubriferi 144, 241
colubris 127, 620. 166, 119. 257, 73. 466, 715. 248, 724
coluique 235, 350
coluiſſe 280, 699
coluit 426, 624. 441, 134
columba 180, 529
columbæ 27, 506. 158, 605
columbam 202, 370
columbarum 396, 833
columbas 60, 537. 158, 606. 322, 300. 389, 674. 452, 386
columbis 425, 597
columnæ 141, 168, 172
columnarum 247, 700
columnis 39, 1
columque 356, 474
colunt 102, 733. 106, 32. 415, 331. 451, 367
coluntur 248, 724. 428, 687
colus 113, 229
coma 29, 559. 104, 7. 181, 552. 317, 158. 354, 396, 409. 396, 844
comæ 44, 124. 78, 100. 167, 141, 212, 631. 423, 554
comæque 129, 657. 199, 288. 421, 498
comam 307, 648. 313, 47
comantem 468, 749
comantur 26, 498
comas 55, 412. 68, 733. 82, 190. 109, 139. 138, 87. 154, 488. 166, 118. 266, 307. 288, 103, 337, 726. 384, 534. 390, 688
Combe 203, 383
combibarant 400, 944
combiberat 380, 410
combibit 152, 455. 199, 287
combibitur 447, 275
comes 62, 588. 77, 59. 137, 61. 226, 144. 291, 173. 303, 533. 336, 705. 365, 44. 378, 353. 409, 159
comeſque 110, 152
Cometem 350, 284
cominus 79, 119. 138, 89. 345, 129. 357, 482. 367, 89
comis 49, 299. 348, 223. 380, 410
comitant 412, 259
comitante 182, 594. 380, 402. 412, 235
comitantibus 321, 275. 388, 631
comitantur 122, 484
comitata 56, 441. 72, 845. 279, 686. 284, 9
comitate 247, 692
comitavit 366, 55
comitem 67, 574. 144, 250. 179, 495. 223, 48
comitemque 228, 175. 315, 94
comites 76, 22. 79, 129. 80, 148. 84, 242. 102, 728. 123, 513. 124, 543. 126, 598. 150, 397. 165, 106. 184, 649. 416, 371. 417, 397. 421, 433. 474, 861
comiteſque 242, 565. 282, 776. 322, 290
comitique 229, 213. 412, 236
comitum 56, 426. 82, 186. 90, 379. 156, 555. 168, 165. 178, 461. 458, 514
comitumque 67, 725
commemorare 254, 5. 346, 162
commemorat 135, 2
commendat 179, 495
commenta 342, 54. 365, 38. 420, 464
commentaque 106, 37
commeruiſſe 156, 552
comminuit 356, 472
commiſi 276, 586
commiſiſſe 277, 625
commiſit 189, 25. 314, 74. 381, 431
commiſſa 61, 558. 169, 678
commiſſaque 118, 369. 343, 68
commiſſas 46, 169
commiſſo 299, 418
commiſſus 356, 478
committat 298, 393
committe 242, 550
committere 138, 75. 272, 478. 276, 600. 377, 342
committi 205, 427
committit 277, 631
committur 178, 448. 351, 315. 441, 127
committunt 146, 307
commoda 321, 283
commota 181, 549. 267, 324
commune 20, 352. 156, 568. 247, 706. 280, 709. 381, 7. 376, 304
communemque 10, 135
communes 193, 147
communia 273, 489. 374, 271
communicat 373, 239
communis 107, 66. 174, 349. 365, 30. 372, 199. 379, 397. 421, 481
compacta 394, 784
compagibus 76, 30. 35, 711
comparat 377, 338
comparentis 176, 410
compellat 80, 147. 250, 787. 360, 585. 434, 839
compendia 84, 234
compeſcit 426, 630
compeſcuit 108, 102. 269, 396
compleat 361, 616, 617
complectar 244, 603
complectens 299, 407
complecti 195, 144. 462, 619
complectitur 53, 353
complent 141, 153
complentur 135, 3
complerunt 371, 182
complet 87, 312
complevit 333, 311. 413, 507. 453, 395. 471, 816
complexa 102, 727. 282, 771. 301, 483. 355, 428. 383, 488
complexæ 241, 540
completaque 430, 743
complexi 248, 730
complexibus 77, 48. 171, 249. 352, 328
complexu 118, 377
complexus 36, 734. 86, 286. 179, 494. 298, 388
componar 273, 503

...ondere 151, 416. 394, 367. 459, 530
...nai 110, 157
...quit 274. 520
...quitur 193, 126
...qui 223, 35
...quitas 228, 194
...quito 206, 444
...quitum 252, 857
...quivit 116, 318
...precor 350, 285
...prendere 370, 160
...prenditur 264, 234
...prenſam 181, 556
...preſſit 14, 206
...pulit 143, 219
...mina 298, 390
...mine 77, 60. 235, 356
...rum 160, 659. 352, 327, 342. 414, 295
...rumque 323, 327
...runt 71, 810. 136, 12. 143, 232
...runtur 278, 652
...ta 53, 348. 72, 829, ...a. 172, 292. 238, 462. ...68, 354. 314, 81. 327, ...49. 385, 569
...taque 431, 755
...tæque 119, 412
...tibus 113, 249
...tique 32, 637
...tur 15, 233. 260, 166. ...32, 342. 358, 519
...tus 234, 334. 289, 127. ...31, 369
...tusque 106, 30
...turat 47, 195
...turi 353, 384
...turum 143, 222
...turus 354, 394
...ulerite 236, 393
...ulitur 297, 344
...umatu 312, 11
...umperat 127, 611. 181, 334
...umpſit 20, 337. 64, 640. 376, 397. 294, 249
...umpta 83, 214. 297, 338
...umptaque 301, 470
...umptas 189, 17
...umptus 302, 503
...uncta 272, 453
...uncſit 187, 719
...uncta 295, 267
...unctæ 242, 563. 447, 464

conchæque 19, 333
conchas 294, 260
conchis 131, 725. 395, 792
concíderant 138, 77. 295, 272
concídere 209, 538. 454, 422
concilio 290, 144. 433, 812
concili·um 35, 710. 463, 645
conciliumque 12, 167
concipe 297, 352. 319, 222
conciperet 16, 255
concipias 42, 77
concipientibus 360, 569
concipit 12, 166. 17, 271. 37, 777. 85, 268. 189, 9. 211, 594. 274, 519. 295, 290. 297, 328. 299, 403. 304, 582. 416, 365. 436, 6. 450, 348
concipiunt 23, 431. 193, 108. 246, 682. 450, 336
concita 101, 711. 123, 519. 131, 706. 168, 158. 171, 243. 182, 594. 194, 154. 219, 834. 735, 357. 308, 690. 323, 334
concitat 373, 226. 412, 239
concitus 78, 89. 204, 413
conclamat 130, 691. 170, 227. 298, 385. 366, 73
concolor 176, 406. 309, 735. 330, 500
concordant 27, 518
concordes 93, 473. 247, 708
concordi 4, 25. 160, 664
concordia 232, 303. 397, 875. 413, 269
concorditer 216, 757
concreſcere 160, 673. 263, 220
contrêſſe 204, 416
concreta 124, 537
concretam 410, 201
concretaque 350, 270
concreto 383, 492
concretum 355, 456
contrevit 142, 202
concubitu 297, 353
concubiturus 203, 387
concubitus 112, 207. 181, 541. 259, 124. 301, 473. 308, 689
concubitufque 428, 668

concumbere 297, 338
concurrere 138, 89. 191, 62. 256, 46. 375, 275
concurreret 367, 87
concurritque 190, 30
concurrit 419, 452
concurſibus 186, 695. 327, 436. 423, 544. 450, 337
concuſſa 371, 175. 447, 271
concuſſæ 69, 768
concuſſaque 196, 200. 328, 465
concuſſit 14, 179, 250, 781. 356, 468
concuſſitque 244, 604
concuteret 69, 755
concutiens 41, 50. 51, 277
concutienſque 343, 79
concutio 186, 691. 196, 201
concutit 11, 143. 73, 849. 193, 130. 330, 509
condar 409, 176
condas 75, 13
condat 250, 791
conde 382, 459
condebat 411, 209
condeturque 384, 524
condi 244, 608. 268, 362. 440, 88. 456, 458
condiderant 51, 274
condiderat 53, 230. 420, 459
condidit 35, 727. 151, 423. 230, 235. 320, 255. 351, 295. 379, 392. 422, 523. 439, 57
condit 237, 419. 385, 561
condita 53, 337. 419, 442. 445, 219
conditaque 246, 665
conditione 304, 569
conditor 125, 566
conditur 444, 193
conditus 76, 31. 302, 521
conducta 118, 375
conduntur 432, 775
confecta 163, 37
confer 305, 603
conferat 367, 98
conferre 214, 696
confertque 84, 236
confertur 364, 6
confeſſa 195, 171
confeſſam 321, 264
confeſſaque 163, 35
confeſſaſque 143, 215
confeſſis 301, 484, 488

confesso 215, 756
confessus 75, 2. 429, 703
confidit 373, 240
confine 35, 718
confinia 110, 401. 342, 40. 386, 592. 399, 924. 403, 7. 448, 291
confiteor 41, 52. 194, 165
confiteorque 374, 270
confluat 281, 740
confodit 141, 176
confremuêre 14, 199
confudit 137, 58. 198, 278
confugisse 246, 688
confugit 199, 209
confundas 297, 346
confundere 416, 367
confundimur 51, 299
confusa 348, 214. 349, 251. 461, 606
confusaque 65, 66. 342, 55
confusura 182, 586
congelat 173, 307. 313, 60. 454, 415
congerie 424, 576
congeriem 5, 33. 264, 235
congerit 184, 651
congesta 225, 113
congestaque 4, 8. 194, 160
congestis 432, 777
congestoque 440, 89
congestos 11, 153
congrediturque 255, 31
congressus 108, 501
conjecit 240, 512. 358, 511
conjecto 201, 338. 382, 476
conjectos 467, 735
conjectum 78, 90. 237, 413
conjicit 197, 245
conjiciunt 137, 42. 312, 28
conjuge 50, 261. 80, 133. 122, 468. 125, 568. 143, 219. 144, 236. 156, 567. 181, 564. 184, 635. 185, 681. *& alibi quàm plur.*
conjugialia 135, 3
conjugii 281, 721. 414, 298
conjugiique 322, 298
conjugis 11, 446. 22, 395. 31, 610. 36, 734. 123, 515. 126, 595. 135, 10. 168, 152. 178, 450. 214, 694. *& alibi quàm plur.*
conjugium 71, 804. 305, 613. 306, 621, 634
conjugiumne 191, 69
conjunctaque 325, 378. 367, 96
conjunctior 461, 599
conjunctis 314, 64
conjungere 428, 668
conjux 20, 351, 362. 29, 557. 31, 605. 85, 256, 265. 122, 488. 126, 583, 590. 141, 152. 180, 538. 184, 647. 186, 711. *& alibi quàm plur.*
conjuxque 386, 574
connexis 355, 430
connubia 26, 480, 490. 306, 618. 319, 226. 347, 194. 405, 69
connubio 177, 428
conor 79, 108
conorque 220, 854
conquesti 412, 243
consanguineas 239, 476
conscelero 190, 35
conscendere 98, 615
conscendit 87, 299. 380, 422. 434, 820
conscendunt 170, 222
conscia 56, 438. 62, 593. 86, 290. 181, 547. 182, 588. 195, 194. 203, 385. 280, 706. 298, 367. 364, 15
conscius 107, 63
consederat 380, 408
consedêre 363, 1
consedi 399, 931
consensistis 376, 315
consensu 217, 776
consequar 259, 126
consequitur 60, 548. 123, 509. 171, 235. 214, 688. 307, 672
consequiturque 226, 143
conserto 406, 166
considerat 78, 95. 344, 105
considere 33. 679. 63, 632. 73, 869. 175, 373. 362, 627
consilii 163, 40. 326, 415
consiliique 281, 745
consiliis 45, 146. 378, 361
consilioque 242, 560
consilium 35, 710. 162, 30. 247, 706. 283, 778. 381, 433
consiste 237, 406
consistere 6, 54. 41, 59. 210, 573. 443, 180. 463, 653
consistitque 40, 12
consistuntque 192, 102. 228, 181
consitaque 31, 598
consitor 105, 14
consolerturne 30, 578
consonat 206, 451
consonus 387, 610
conforte 19, 319. 165, 94. 294, 246. 374, 347
consorti 238, 444
consortia 389, 663
conspecta 142, 202. 178, 455. 358, 526. 359, 553
conspectior 134, 796. 395, 794
conspectos 58, 494
conspectum 62, 594
conspexit 32, 640. 132, 731. 247, 715
conspiceris 105, 19
conspicit 70, 794. 129, 669
conspicui 236, 373
conspicuus 356, 467
constabat 350, 264. 439, 58
constant 446, 258
constantia 322, 193
constat 209, 533
consternantur 52, 314
consternatique 342, 60
constiterant 191, 73
constitit 25, 467. 31, 609. 69, 766. 77, 67. 128, 628. 144, 255. 152, 452. 168, 169. 183, 627. 197, 238. 252, 868. 269, 397. *& alibi quàm plur.*
constitutis 271, 448
constituit 181, 569
constituunt 163, 53
construit 453. 397
consuerant 245, 658
consuescit 456, 463
consueta 320, 259
consuetaque 383, 491
consuetas 50, 266
consuetissima 334, 637
consulat 45, 141. 326, 412
consule 52, 300
consulit 75, 9. 460, 576
consultaque 298, 363
consultus 89, 346
consumite 109, 113
consumitis 446, 236

sumpſerat 253, 875. 282, 767
sumpta 98, 600
sumptaque 408, 148
sumptis 225, 106
sugere 201, 344. 210, 570. 454, 431
surgit 193, 129
suscto 400, 936
suscitu 107, 52
suscitus 197, 240
suspia 210, 551. 444. 195
suspirat 269, 391
suetumne 61, 571
suetumnere 96, 559. 317, 155
suetumpſere 422, 519
suetumptaque 151, 425. 403, 19
suetumpto 408, 141
suetumptor 94, 514. 312, 7. 383, 761
suetumptoremque 264, 240
suetumptrix 12, 161
suetumptus 59, 527. 397, 160
suetunde 367, 79
suetundere 73, 855. 116, 303, 146, 315. 165, 93. 384. 9
suetundiſſe 254, 6
suetundite 304, 570
suetutique 9, 103
suetuto 172, 286
suetutus 15, 226. 25, 461. 44, 131. 216, 743. 373, 149
suetutuſque 141, 166
sutrit 404, 44
suturna 37, 774. 108, 90. 142, 552. 244, 620
suturnus 449, 315
sutruit 172, 287
taxiuêre 157, 574
taxiuit 172, 293. 300, 430
tetigerant 80, 133. 91, 409. 170, 217. 189, 6. 331, 268. 347, 194
tetigerat 14, 211. 316, 182
tetigero 315, 103
tetigit 20, 340. 22, 404. 44, 123. 57, 457. 62, 578. 86, 269. 125, 568. 155, 531. 203, 392. 273, 483. 297, 334. 315, 111. 319, 220. bis. 378, 353. 425, 607. 454, 416. 457, 497
contiguas 107, 57
contineat 327, 432
continet 117, 351. 118, 367
contingat 455, 443
contingent 384, 526. 396, 832
contingere 41, 57. 45, 151. 47. 189. 73, 860. 99, 634. 132, 748 235, 351. 237, 423. 332, 582. 391, 708. 408, 138
continget 282, 760
contingit 88, 321
continuam 448, 289
continuant 412, 240
continuêre 372, 208
continui 215, 734
contorta 235, 345
contortam 136, 32
contorto 217, 782
contortum 151, 422
contra 69, 757. 108, 80. 117, 361. 136, 30. 183, 605. *& alibi quàm plur.*
contractoſque 51, 273
contractus 415, 345
contrahit 444, 198
contrahitur 36, 741. 50, 262. 152, 458
contraque' 127, 609. 179, 477. 204, 811
contraria 7, 65. 52, 314. 54, 380. 88, 329. 251, 814. 347, 179. 371, 183. 381, 429. 414, 301. 449, 324
contrarius 42, 73. 60, 541. 239, 471. 248, 737
contraxerat 80, 144
contraxêre 65, 660
contraxit 9, 116
contracto 244, 607
contremuit 249, 758
contribuêre 197, 231
contudit 343, 85
contulerant 171, 242
contulerat 267, 348. 308, 694
contulit 115, 278. 345, 145. 467, 743
convaluit 239, 478
convellere 267, 351. 316, 123
conveniens 275, 552
conveniet 368, 111
conveniunt 30, 577. 72, 846. 192, 101. 283, 896. 464, 667
converſa 8, 88. 134, 781. 397, 879
converſæ 414, 300
convertit 114, 267. 194, 140. 145, 189. 249, 768. 319, 209
convertunt 458, 516
convexa 186, 697
convexi 5, 26
convexum 409, 154
convexus 399, 911
convicia 36, 756. 124, 548. 160, 664, 676. 170, 210. 175, 378. 286, 302. 333, 601. 376, 306. 422, 522. 429, 710
conviciaque 175, 362
convicti 366, 58
conviva 264, 237
convivia 12, 165. 135, 5. 205, 431. 348, 222. 389, 675
convocat 17, 276. 373, 230. 417, 405
convulſaque 196, 204
convulſo 349, 254
coortis 330, 512
copia 45, 157. 90, 391, 392. 93, 466. 169, 194. 178, 447. 181, 545. 250, 792. 251, 838. 257, 88. 297, 356. 316, 129. 321, 278. 350, 265. 372, 208. 377, 332. 397, 863. 405, 70
copula 217, 769
cor 149, 384. 355, 421
coralium 454, 416
coram, 275, 559
corbe 427, 644
corda 297, 351. 334, 624. 458, 514
corde 63, 622. 101, 690. 172, 266. 190, 33. 273, 501. 323, 229. 337, 709
Corinthiaci 458, 507
Corintho 151, 407
córna 246, 665. 395, 816
cornaque 9, 105
corneaque 241, 545
corneus 34, 697
cornibus 32, 652. 53, 344. 62, 603. 67, 20. 147, 328. 194, 161. 200, 318. 209, 530. 289, 111. 295, 271, 296. 350, 269. 461, 582
cornicis 198 274

corniger 136, 87. 425, 602. 449, 309. 458, 511
cornigeræ 399, 926
cornigeris 215, 706
cornu 65, 671. 73, 874. 95, 533. 118, 392. 149, 383. 171, 243. 200, 313. 257, 85, 88. 258, 91, 97. 293, 222. 312, 16. 344, 103. 462, 611
cornua 25, 455. 32, 641. 36, 740. 42, 80. 57, 453. 73, 855. 80, 139. 82, 194, 200. 101, 682. 137, 56. 193, 112. 195, 179. *& alibi quàm plur.*
cornuaque 44, 117. 200, 318. 329, 476. 462, 620
cornum 237, 408. 356, 451
cornuque 313, 37
cornus 214, 683
corona 40, 27. 305, 598. 363, 1
coronæ 96, 555. 228, 181
coronam 228, 178. 390, 704. 462, 615
coronant 267, 335
coronantur 238, 264
coronas 267, 337. 390, 698. 429, 708
coronat 150, 388
coronatæ 465, 696
coronatis 67, 713
Coróneus 61, 569
Coroniden 462, 624
coronis 60, 542. 315, 91. 414, 315. 430, 733
corpora 3, 2. 11, 156. 18, 300. 27, 527. 49, 235. 50, 267. 52, 326. 53, 358. 57, 459. 64, 644. 65, 663. 70, 772. *& alibi quàm plur.*
corpore 4, 18. 13, 186. 23, 428. 35, 708. 36, 739. 45, 150. 70, 775. 76, 44. 84, 222, 236. 85, 249. 91, 417. 93, 467. *& alibi quàm plur.*
corporeaſque 440, 105
corporeuſque 176, 407
corporibus 82, 181. 172, 277. 262, 195. 433, 801
corporis 22, 408. 32, 630. 77, 56. 90, 398. 157, 584. 175, 380. 200, 317. 253, 880. 352, 339. 360, 571. 404, 61. 475, 873
corpus 54, 362. 63, 611. 64, 647, 648. 76, 33, 40. 82, 197. 87, 308. 89, 359. 90, 396. 91, 417. 94, 493, 509. 109, 112, 139. 110, 158. *& alibi quàm plur.*
corpuſque 113, 244. 220, 852. 230, 234. 316, 141. 335, 675. 400, 948
corque 172, 282. 261, 178
correctis 274, 528
correpta 272, 454. 281, 733
correptaque 16, 257
correpti 350, 274
correptus 91, 416. 130, 676. 240, 514
corrige 43, 89
corripe 45, 145
corripiens 183, 611
corripimus 421, 497
corripit 153, 483
corripitur 47, 210
corripiunt 97, 565
corripuêre 45, 158
corripuit 366, 69
corruat 55, 403
corrumpere 178 461
cortex 53, 353. 54, 363. 268, 353. 269, 391
cortice 29, 554 118, 375. 155, 537. 249, 762. 268, 362. 278, 658. 302, 494. 498, 501, 512. 310, 736. 426, 630
corve 60, 535
corvo 147, 329
coruſcant 122, 494
coruſcis 37, 768
corvum 63, 632
corvus 62, 596
Cornycidas 19, 320
coryli 288, 93
corymbis 100, 665
Corythi 140, 125. 202, 361
Corythumque 350, 220
Corythus 350, 292
coſtas 131, 726
coſtis 138, 78. 352, 330, 347
coſtumque 296, 308
crabronis 451, 368
crabronum 324, 335
Cragon 278, 645
Crantor 353, 367
Crantoris 353, 361
cras 445, 216
Cratidæ 393, 749
crate 250, 806
cratem 353, 370
crater 246, 669. 349, 234. 390, 701
cratera 138, 82. 390, 486
cratere 151, 424
Crathis 449, 315
creamur 285, 18
creârit 167, 126
creat 23, 433
creatam 61, 553. 69, 756
creati 96, 543. 213, 666
creatis 170, 206. 190, 30
creato 362, 624
creator 232, 309
creatos 208, 500
creatum 255, 23
creatus 36, 760. 64, 650. 140, 145. 322, 295, 303. 364, 22. 378, 358. 429, 699
creaverat 79, 116
creavit 296, 327
creber 318, 190
crebri 274, 537
crebros 302, 508. 467, 721
credant 341, 26. 452, 390
credar 40, 39. 277, 624
credas 43, 90. 142, 194. 257, 75. 294, 290. 330, 517
credat 22, 400
crede 20, 361. 113, 228. 224, 94. 403, 31. 429, 692
credens 297, 362. 315, 108, 404. 61. 460, 566
credenſque 143, 213. 271, 444
credentes 244. 612
credere 87, 311. 128, 627. 132, 731. 177, 421, 181, 561. 214, 695. 215, 721. *bis.* 239, 468. 262, 203. 398, 900. 462, 613
crederet 293, 226. 335, 672. 344, 115
credi 34, 696. 98, 610. 116, 320. 353, 360
crediderimus 446, 260
credideris 356, 456. 396, 825
credidit 229, 220. 385, 554
credimus 53, 230. 275, 554
credis 36, 754. 428, 677
credita 358, 532. 439, 74
credite 296, 302, 303. 370, 173. 374, 263. 446, 254

...ositur 36, 743. 137, 49. 179, 474
...ositus 365, 43
...ab 276, 610. 451, 359
...abilitas 342, 59. 399, 934. 440, 101
...abilitate 457, 498
...abilus 252, 858
...abunt 49, 235. 106, 46
...abis 45, 136
...abit 423, 540
...abârat 361, 614. 406, 15
...abari 390, 696
...abâro 183, 614
...abat 251, 838
...abatis 388, 637
...abavit 419, 444
...aber 178, 457. 239, 48
...abre 351, 313
...abitantia 470, 783
...abitantibus 307, 648. 333, 604
...abitantis 467, 725
...abitque 283, 783
...abuscula 15, 219. 333, 396. 408, 122. 463, 651
...ace 74, 643
...acendo 4, 11. 118, 376. 454, 434
...acens 302, 495
...acente 247, 716
...acentem 268, 361
...acentemque 257, 74
...acentesque 285, 24
...acenti 232, 290
...acentis 424, 583
...acit 20, 336. 65, 671. 77, 567. 156, 547. 297, 333. 329, 490. 342, 58. 444, 198
...acique 79, 110
...acrimat 20, 345. 28, 550. 133, 124. 241, 522. 312, 13
...acris 280, 702
...acrum 278, 665
...acri 205, 434
...acris 196, 223
...acrique 459, 541
...acre 225, 118. 278, 667. 281, 734
...acrem 225, 99. 228, 183. 391, 706
...acremque 459, 540
...acraque 207, 463
...acrum 138, 85
...acris 187, 607. 233, 307. 365, 31. 393, 750. 469, 760
creverat 227, 155. 302, 505
creverunt 22, 403. 23, 421
creviſſe 228, 191
crevit 91, 415. 107, 60. 112, 210. 129, 661. 224, 82
cribri 355, 427
crimen 26, 483. 57, 447, 462. 63, 614. 71, 813. 80, 141. 191, 71. 226, 130. 230, 240. 287, 68. 293, 231. 294, 243. 316, 141. 366, 60, 64. 376, 299, 303
crimenque 157, 534. 438, 37
crimina 85, 268. 167, 131. 277, 628. 292, 197. 301, 470. 321, 267, 280. 366, 67. 376, 312. 381, 437
crimine 62, 590, 600. 56, 433. 96, 551. 179, 474. 210, 576. 219, 834. 226, 129. 255, 24. 268, 372. 296, 312. 365, 46. 366, 57. 376, 308. 458, 502
criminibuſque 417, 401
criminis 37, 766. 188, 541
crinale 137, 53
crinalem 282, 770
crinales 158, 617
crine 24, 450. 125, 559. 272, 289. 224, 78. 312, 6. 386, 584
crinem 28, 542. 53, 350. 102, 726. 125, 558. 134, 801. 168, 161. 195, 189. 224, 93. 336, 682. 381, 417, 428. 473, 849
crines 51, 283. 65, 673. 91, 421. 116, 311. 152, 432. 305, 592. 350, 275. 464, 676
crinibus 121, 454. 123, 495. 142, 195. 350, 280
crinis 222, 10. 234, 319. 250, 801
crinita 133, 771
crinitas 297, 349
criſtâ 194, 150
criſtæ 185, 672
criſtata 222, 25
criſtati 126, 599. 333, 597
crinis 76, 32. 464, 669, 683
Crocale 81, 169
croceis 80, 150
croceo 234, 1
croceum 94, 509
crocique 119, 393
Cromyona 205, 435
Crotonis 437, 15. 438, 55
cruciabere 64, 651
cruciata 265, 292
cruciataque 101, 694
cruciatibus 261, 779
crudele 239, 467. 306, 620
crudelem 189, 26
crudeles 287, 76. 384, 518
crudeleſque 410, 200
crudelia 101, 697. 184, 653. 384, 531. 430, 778
crudelior 336, 701
crudelis 63, 612. 93, 477. 136, 20. 172, 280. 180, 514 228, 175. 261, 177. 268, 359. 430, 736
crudus 113, 240
cruentæ 127, 618. 470, 788
cruentant 237, 424
cruentas 267, 344. 411, 211
cruentati 97, 572
cruentato 108, 104
cruento 325, 395. 434, 819
cruentos 306, 620
cruentum 35, 718. 109, 133. 214, 689
cruor 109, 121. 171, 253. 175, 388. 249, 764. 260, 170. 292, 210, 211. 309, 728. 379, 394. 398, 887
cruore 63, 607. 80, 148. 122, 482. 201, 343. 237, 402. 259, 132. 261, 782. 393, 382. 358, 534. 376, 388. 412, 238. 440, 98
cruorem 138, 83. 199, 286. 200, 333. 236, 386. 309, 731. 341, 30. 377, 334. 380, 409. 433, 801
cruori 110, 140. 456, 463
cruoris 110, 161. 224, 63. 383, 482. 394, 768. 422, 529
crura 15, 236. 18, 306. 27, 509. 53, 351. 126, 580. 148, 351. 152, 432, 456. 301, 489. 338, 752. 354, 392. 423, 551. 452, 377
cruraque 400, 963
cruribus 82, 197. 167, 143.

354, 403. 396, 826
cruris 141, 168
crurum 339, 793
crus 314, 74
cubat 333, 612
cubile 62, 592. 458, 501
cubilia 223, 95. 306, 635. 320, 259
cubitique 352, 343. 421, 501
cubito 201, 343
cubitoque 274, 517. 334, 621
cucurri 158, 613. 220, 849
cui 27, 512. 29, 557. 46, 185. 68, 742, & *alibi quàm plur.*
cuiquam 88, 336. 195, 172. 304, 576
cuique 50, 259. 210, 575. 331, 543. 334, 637. 429, 705. 446, 252. 469, 764
cuive 265, 778
cujus 31, 613. 39, 3. 81, 157. 115, 290, & *alibi quàm plur.*
culmen 18, 289
culmina 18, 295
culmine 146, 291. 177, 432. 357, 480
culpa 215, 729. 276, 609. 292, 200. 306, 629. 327, 421. 376, 300. 441, 115
culpæ 160, 666. 191, 69. 214, 754. 304, 553. 438, 42
culpam 40, 37. 57, 452. 60, 546
culpavi 304, 581
culpetne 85, 256
culta 272, 361. 322, 297
cultique 67, 710
cultis 155, 535. 170, 208
cultor 139, 100. 402, 4
cultores 19, 327
cultoribus 213, 653
cultro 200, 314. 436, 464
cultros 211, 599. 441, 134
cultrosque 197, 244
cultu 137, 49. 145, 279
cultum 98, 609
cultuque 173, 314
cultus 178, 454. 234, 322. 252, 854. 280, 711. 302, 517. 344, 408
cultusque 133, 766. 191, 58
cùm, *adv.* 7, 58, 70. 13, 197. 29, 560. 31, 599. 53, 347, 356. 54. 373, 382. 56, 418, & *alibi quàm plur.*
cum, *præp.* 4, 20. 6, 51, 56. 13, 180. 14, 217. 36, 733, & *alibi quàm plur.*
cumque 18, 286, 287. 23, 432. 27, 526. 47, 215. 63, 616. 92, 458, & *alibi plur.*
Cumæa 408, 121, 135
Cumææ 466, 712
Cumarem 407, 104
cumulemur 456, 462
cumulum 319, 206. 408, 137
cumulumque 420, 472
cumuluſque 458, 508
cunarum 257. 67
cunas 298, 392
cunaſque 453, 405
cuncta 8, 83. 13, 190. 25, 465. 168, 154. 180, 522. 191, 96. 194, 165. 275, 553. 281, 732. 299, 266, *et alibi plur.*
cunctæ 57, 460. 102, 716
cunctæque 102, 716
cunctantem 129, 652. 301, 462
cunctaque 71, 805. 91, 424. 282, 776. 312, 15
cunctari 249, 753
cunctas 112, 211
cunctatus 43, 105
cunctatuſque 136, 32
cuncti 173, 313. 203, 378. 325, 377
cunctis 48, 227. 62, 595. 99, 646. 116, 325. 347, 177. 415, 336. 469, 764
cunctiſque 264, 255. 335, 646
cunctos 128, 631. 244, 611. 332, 578. 368, 115
cunctoſque 147, 322. 248, 725
cuneatus 394, 778
cunei 330, 514
cunis 87, 313
cuperem 211, 583
cuperet 436, 353
cupiam 274, 531
cupiaſque 377, 330
cupidi 130, 679
cupidine 15, 234. 43, 104. 84, 225. 177, 346. 163, 50. 185, 671. 224, 74. 226, 143. 230, 224. 232, 300. 272, 414. 281, 771. 291, 182. 306, 636. 309, 666. 335, 338. 393, 708. 398, 906. 403, 29. 421, 229. 443, 173
cupidinis 24, 453. 278, 542
cupidiſque 314, 63
cupido, *ſubſt.* 99, 620. 118, 321. 143, 220. 149, 388. 155, 529. 189, 19. 195, 73. 272, 481. 296, 311
cupidoque 178, 467
cupiduſque 411, 215
cupiens 14, 212. 46, 184. 64, 651. 100, 679. 121, 170. 184, 654. 318, 184. 336, 687. 448, 300
cupiêre 89, 353
cupies 203, 377
cupio 93, 466. 240, 506
cupioque 266, 303
cupit 26, 490. 91, 415, 425. 92, 450. 117, 351. 179, 475. 251, 834. 272, 461. 298, 372. 408, 135
cupiunt 428, 673
cupiuntque 234, 533
cupreſſu 81, 155
cupreſſus 288, 106
cur 97, 581. 120, 430. 122, 466. 126, 593, *et alibi plur.*
cura 6, 48. 55, 406. 92, 437. 125, 574. 154, 516. 179, 493. 180, 535. 210, 566, 218, 805. 248, 724. *et alibi.*
curæ 16, 270. 66, 683. 90, 396
curæque 327, 426
curam 14, 209. 156, 557. 178, 461. 258, 107. 372, 217
curaque 321, 274
curarum 224, 81
curas 43, 94. 88, 318. 428, 668
curaſque 346, 156
curat 26, 480. 303, 529. 325, 370. 336, 682. 353, 345
Curetas 115, 282
Curetida 226, 153
Curia 371, 197
Curibus 432, 77
curis 70, 779. 212, 634. 265, 275. 469, 768

curras

cunas 229, 203
cunat 3 4, 583
cuncham 62, 586. 158, 604
cuncndo 216, 760
cuncre 47, 208. 65, 662. 100, 663. 158, 609. 324, 336. 417, 389
cunibus 159, 643
cunus 59. 531. 197, 234. 350, 796. 3 9, 717. 343, 73. 345, 128. 3 4, 252. 458, 506, 524
cunubus 154, 511. 159, 643. 265, 272
cunque 148, 360
cunum 45, 135, 150. 195, 645. 343, 78. 458, 518
cunut 46, 168
cunus 41, 47, 62. 42, 74. 43, 104, 106. 46, 166. 52, 305 318, 327. 55, 388. 128, 630. 150, 402. 151, 424. 196, 208, 219. 250, 794 4 0, 790
cunusque 48, 230
cunibus 255, 18
cupi 27, 525 72, 838. 82, 199. 84, 219. 116, 303. 210, 515 233, 911. 299, 401. 307, 669. 308, 679. 324, 347. 330, 510. 356, 477. 425, 601. 437, 13
curisque 384, 508. 415, 229
curius 67, 721. 99, 636. 134, 787. 158, 610. 170, 226. 218, 785, 797. 260, 152. 304, 575. 3 5, 59 . 306, 638. 307, 607, 672. 416, 354
curæ 86, 2 6. 155, 536. 245, 6 3. 324, 352. 350, 277
curæ 18, 298. 46, 163. 157, 594
curamina 100, 672
curamine 44, 130. 77, 66. 164, 64. 197, 227. 128, 194. 271, 449. 344, 95
curantem 42, 83
curantur 308, 699
curare 206, 441
curarent 271, 484
curari 458, 509
curarique 58, 479
curat 67, 715
curata 47, 199. 78, 93. 400, 963
curvataque 288, 94. 302, 508
curvatura 43, 108
curvi 50, 265. 441, 123
curvique 75, 11. 349, 243
curvis 359, 560
curvo 89, 342. 131. 720
curvos 258, 114. 319, 229. 324, 342. 404, 51
curvum 137, 53. 3 0, 505
cuſpide 25, 470. 47, 199. 69, 767. 78, 83. 115, 299. 125, 571. 140, 125. 164, 80. 185, 673. 237, 408. 353, 371. 360, 583, 594. 386, 580
cuſpidis 135, 10. 164, 78. 193, 131. 343, 74
cuſpis 137, 38. 214, 678. 235, 345. 344, 100, 353. 372
cuſtodem 390, 703
cuſtodemque 196, 213
cuſtodes 108, 85. 200, 329
cuſtodia 182, 572. 224, 69. 246, 684. 281, 749. 346, 149. 416, 371
cuſtodit 338, 747
cuſtodita 262, 190
cuſtos 29, 562. 33, 678. 194, 151. 234. 321. 324, 348. 333, 609
cute 77, 64
cutem 62, 583. 86, 276. 90, 397. 260, 167
cuti 125, 577
cutis 100, 675. 175, 387. 250, 803
Cyane 151, 412, 425
Cyaneë 272, 451
Cyanen 153 465
Cyanes 151, 409
Cybeleïa 308. 704
Cybeleïus 288, 104
Cycladas 50, 264
Cyclope 397, 860
Cyclopis 393, 744, 756. 409, 174. 412, 249
Cyclops 393, 755. 304, 780. 397, 876. 398, 882
Cyclopum 16, 259. 87, 305. 402, 2. 440, 93
Cycneia 202, 371
Cycno 60, 539
Cycnus 54, 367, 378
Cydoneaſque 222, 22
Cygni 346, 150
Cygnis 309, 708. 422, 509
Cygno 343 76. 346, 164
cygnorum 150, 387. 422, 509
cygnum 314, 101. 345, 125, 138
Cygnumque 345, 122
Cygnus 343, 72. 346, 171
Cylian 371, 174
Cyliare 354, 393. 355, 421
Cyllaron 354, 408
Cyllene 203, 386
Cyllenide 142, 176
Cyllenius 35, 713 97, 720. 71, 818. 147. 331. 369, 146. 413, 291
Cylleno 14, 217
Cyllenenque 158, 607
cymba 18, 293
Cynthi 170, 204
Cynthia 216, 760. 459, 537
Cynthus 48, 221
Cyparisſe 289, 121
Cyparisſus 289, 130
Cypriæ 307, 645
Cyprio 84, 220
Cypro 295, 270
Cypron 309. 718
Cytherea 309, 717. 421, 487. 470, 803. 471, 816
Cythereia 111, 190. 303, 529. 306, 640
Cytoriaco 167, 132
Cythno 144, 252
Cythnon 207, 464

D.

DA 26, 486, 40, 38. 87, 295. 212, 628. 235, 251, *et alibi*.
dabant 157, 590. 168, 152
dabas 433, 806
dabat 9, 102. 10, 132. 28, 529. 30, 576. 78, 88. 88, 340. 98, 619. 121, 448. 126, 597. 136, 33, *et alibi quàm plur.*
dabatur 306, 643
dabimus 144, 247
dabis 178, 444. 181, 544
dabit 110, 150. 162, 33. 190, 46. 451, 353
dabitur 43, 101. 66, 702. 89, 367. 190, 31. 247, 691
dabo 143, 227
dabunt 455, 441
dabuntur 304, 571

Dædale 230, 240
Dædalion 322, 295. 324, 340
Dædalon 231, 263
Dædalus 227, 150. 166. 228, 183. 230, 250. 281, 741
damæ 396, 832
Damas 303, 539
Damasichthona 171, 254
Damis 24. 442
damna 325. 379, 381. 341, 16. 459. 553. 469, 775
damnandus 204, 402
damnans 460, 568
damnantem 102, 718
damnaret 304, 477
damnare 296, 323. 438, 42
damnâſſe 376, 309
damnatque 274, 522
damnatur 317, 178
damnatura 219, 839
damnatus 369, 145
damnavit 88, 335
damnes 395, 869
damni 153, 476
damno, *ſubſt.* 47, 213. 60, 540. 210, 552. 249, 777. 297, 340
damno, *verb.* 213, 643
damnoſa 309, 707. 323, 376. 384, 517
damnoſaſque 229, 215
damnum 21, 379. 258, 100. 262, 193. 410, 197
damus 23, 415. 238, 455. 275, 559
Danaas 367, 92. 420, 467
Danaam 366, 59
Danaë 127, 611
Danaëïus 135, 1
Danaën 166, 113. 315, 117
Danaï 341, 13. 420, 472
Danaïs 343, 69. 369, 134. 373, 238. 377, 327
Danaos 371, 181
danda 56, 431. 108, 75. 386, 593. 441, 110
dant 52, 326. 53, 341. 71, 811. 101, 683. 102, 733. 104, 11. 122, 494. 150, 390, *et alibi quàm plur.*
dantem 171, 234. 328, 465. 373, 237. 381, 424
danti 99, 640
dantibus 209, 40
dantque 246, 673. 380, 420. 390, 703
dantur 179, 489. 211, 608
dapes 139, 113. 185, 664. 251, 824
Daphne 24, 452
Daphnes 26, 490
Daphnidis 114, 277
dapibus 246, 683. 316, 120. 439, 75. 440, 87
dapibuſque 242, 571
Dardaniam 454, 431
Dardanidas 380, 412
Dardanio 377, 335. 469, 767
dare 25, 458, *bis.* 31, 618. 41, 52. 45, 149. 64, 646. 99, 639. 100, 679. 120, 424. 141, 170. 158, 629. *& alibi quàm plur.*
darentque 463, 645
darentur 216, 755
dares 280, 712. 372, 225
daret 275, 570. 337, 720
dari 264, 258. 377, 331
das 40, 36. 212, 621
dat 29, 556. 32, 646. 46, 165. 55, 407. 57, 450. 73, 863. 78, 84. 82, 194. 195. 113, 242. 141, 169, *et alibi quàm plur.*
datque 54, 384. 137, 470. 304, 556. 449, 309
data 62, 588. 69, 757. 159, 646. 178, 436, 447. 193, 137. 205, 421. 213, 663. 225, 111. 247, 712. 251, 839, *& alibi quàm plur.*
datæ 22, 389. 414, 297
datam 240, 504
dataque 295, 292
datas 45, 251. 180, 507
date 118, 383. 168, 160. 268, 376. 283, 790. 367, 94. 378, 370. 379, 381. 384, 534. 430, 732
datique 371, 191
datis 173, 297. 178, 463. 216, 754. 231, 266. 298, 363. 368, 101. 379, 380. 390, 702
dato 20, 335. 40, 42. 192, 94. 238, 447. 388, 636
datos 42, 74
datum 87, 314. 152, 451. 214, 691
datur 189, 8. 264, 247. 361, 596. 422, 530
datura 125, 552. 341, 30
dature 97, 579
datus 108, 77. 384, 530
Daulia 145, 376
Dauni 422, 510
Dauno 420, 458
de 10, 127. 15, 226. 315, 325, 326. 22, 405, 419, *& alibi quàm plur.*
deque 57, 465. 83, 214. 311, 326. 121, 454. 123, 516. 211, 610. 275, 567. 369, 621
Dea 21, 381. 36, 738. 747. 57, 454. 59, 521. 69, 752, 81, 163. 82, 182. 85, 254. 146, 300. 148, 345. 150, 396. 153, 462, & *alibi plur.*
Deæ 21, 373, 385. 44, 119. 57, 449. 61, 562. 64, 654. 121, 456. 124, 548. 146, 300. 146, 310. 148, 345. 156, 596. 162, 32, *et alibi.*
Deam 34, 695. 70, 773, 787. 89, 364. 149, 379. 151, 425. 152, 452. 173, 318. 294, 239. 377, 345, 393, 747. 434, 842
Dearum 170, 207. 268, 381
Deas 122, 473. 160, 663
debeat 453, 401
debebat 272, 455
debebit 190, 48
debebunt 64, 644
debellare 127, 605
debemur 285, 32
debent 271, 430. 464, 662
debere 108, 76. 137, 43. 194, 164. 326, 406. 360, 573. 455, 444
deberi 378, 355
debes 26, 481, 482. 112, 195, 197. 281, 747
debet 80, 137
debilis 344, 106
debilitaturum 368, 112
debita 10, 137. 180, 538
debueram 186, 700. 276, 590. 355, 445
debuit 211, 582. 243, 600. 397, 877. 419, 444, 471, 817
deceant 354, 414. 424, 579
deceat 116, 312
decebat 96, 542, 116, 330, 216, 738
decem 454, 423
decent 25, 457. 294, 266, 397,

397, 850
centia 24, 450
centior 354, 405
cerperat 370, 163
cerperit 167, 125
cerpit 226, 132
ceptaque 405. 81
ceptam 219, 826
cerpto 106, 214, 266, 316
ceptus 90, 385. 140, 147. 372, 216
cerpſi 400, 943
cerpſit 315, 112
cerpta 307, 649
ceptaque 400, 943
cerptas 32, 645
cuertare 433, 804
cuit 40, 14. 63, 622. 85, 265. 261, 781
ciderant 9, 106
cidere 267, 345
cidit 18, 308. 352, 339, 360, 569. 435, 847
cimæ 331, 530
cimo 280, 713. 344, 97. 372, 209. 373, 227
cimum 265, 286. 343, 76. 389, 666
cingere 97, 587
cingeretur 281, 739
cipiat 238, 435. 320, 853
cipiet 192, 93
cipis 281, 746
cipit 92, 431. 218, 788. 368, 104
cliuat 192, 88. 307, 667
cliuet 45, 138
cliua 27, 206
cliue 445, 227
clivia 5, 39
clivibus 157, 591. 176, 399
clivis 120, 432. 179, 487. 304, 410
color 105, 21
cor 26, 488. 216, 738. 343, 90
coram 70, 773
core 347, 189
corem 305, 589, 590. 414, 322
cori 397, 849
coris 54, 382. 241, 535. 258, 98. 428, 684
cro 168, 167
crescentibus 20, 345
crescunt 36, 740. 51, 332
decreta 470, 781
decuit 113, 230. 342, 35
decurrere 97, 569. 276, 590
decuerit 404, 50
decursus 447, 266
decus 67, 725. 96, 548, 234, 317. 279, 689. 361, 612. 382, 480. 434, 833
decusque 31, 422
dedantur 389, 662
dedecet 186, 689
dedecus 57, 473. 183, 608. 255, 26. 318, 184. 357, 498
dederam 371, 180
dederant 53, 346. 200, 330. 307, 652. 367, 81
dederas 351, 313
dederat 52, 305. 61, 556. 79, 120. 128, 643. 129, 647. 173, 324. 269. 400. 287, 81. 340, 3. 343, 73. *et alibi.*
dederatque 253, 876. 348, 206
dedere 65, 675. 83, 207. 88, 315. 108, 79. 208, 495. 337, 735. 462, 612, 617
dederint 214, 697. 435, 844
dederis 403, 31
dederit 383, 482
deditis 174, 357
dedero 240, 510
dederunt 282, 755. 352, 334
dedi 15, 220. 212, 632. 371, 178. 374, 259
dedimus 13, 195. 147, 337
dediſſe 63, 608. 147, 322. 240, 513. 430, 740
dediſſent 281, 729. 291, 163
dediſſes 276. 578
dediſſet 216, 758. 241, 533. 428, 659
dediſti 158, 619. 194, 165. 385. 557
dedit 6, 51. 8, 85. 21, 376, 381. 24, 453. 63, 606. 627. 66, 695. 70, 788. 76, 37. 88, 338. 91, 427. *et alibi plur.*
deditque 79. 128
deditus 399, 921
deducens 106, 36
deducentia 439, 76
dedocere 173, 322. 463, 656
deduci 178, 445
deducit 43, 106. 116, 311. 145, 263. 171, 233. 301, 462. 329, 477. 374, 264
deducite 3, 4
deducitur 164, 69
deductas 215, 104
deductus 447, 267
deducunt 30, 582. 200, 663
deduxiſſe 350, 263
deduxit 93, 480. 176, 405
deerant 28, 292
deerat 8, 76. 85, 268
deerit 451, 354
deerunt 395, 819
defecerat 275, 566
defecta 292, 194
defectus 139, 96
defendentia 360, 589
defendere 178, 464. 349, 232. 372, 218. 376, 303, 310
defenderet 389, 665
defendit 124, 526. 256, 39
defendite 269, 384. 376, 314
defenditur 164, 79
defenſæ 350, 526. 469, 770
defenſamus 325, 374
defenſore 375, 274
defenſus 77, 63
deferre 99. 633
deferri 258, 117
defeſſa 262, 198
deficeret 286, 56
deficis 112, 200
deficit 53, 382. 331, 537. 355, 448
deficiunt 239, 492. 278, 648. 360, 568. 421, 484
defigit 381, 436
defixa 314, 76
deflent 247, 698
deflentem 203, 388
deflevêre 49, 239. 457, 487
deflevit 285, 12
deflexi 218, 794
defluit 171, 229
defodit 113, 239
deforme 406, 93
deformes 18, 300
deformia 58, 481
deformis 113, 242

defrænato

defrænato 17, 282
defuerunt 181, 585
defuit 153, 463. 176, 410. 198, 371
defunctum 264, 254
degener 323, 314
degeneras 184, 635
degenerat 209, 543
degravat 148, 352. 394, 777
dehiscit 398, 890
Dei 6, 48. 20, 339. 55, 389. 68, 741. 88, 337. 97, 576. 113, 233. 114, 265. 119, 418. 149, 367. 174. 330. 245, 660. *et alibi plur.*
Deique 182, 590. 428, 673
Deiamira 255. 9 259, 138
dejecerat 87, 303
dejeci 262, 196
dejectam 385, 510
dejecto 349, 255
dejectoque 183, 607
dejicit 35, 719
deinde 20, 353. 93, 465. 157, 593
Deionidemque 271, 442
Deiphobum 349, 547
delabere 72, 838
delabor 14, 212
delamentatur 323, 331
delapsa 78, 101. 434, 838
delapsaque 31, 608
delapsam 253, 469
delapsus 352, 337
delata 251, 816
delatus 101, 690. 398, 770
delectat 346, 138. 444, 203
delectos 451, 364
delenda 376, 320
delere 24, 445. 274, 527
delet 274, 523
Delia 159, 679
deliciæ 328, 838
delicta 130, 685. 219, 839
delicuit 114, 233. 203, 381
delinit 317, 163
delituit 117, 340
Delius 256. 454. 147, 329. 171, 250. 317, 174. 361, 598. 383, 650
Delphi 291, 168
Delphica 27, 515. 326, 414
Delphice 60, 543. 65, 677
delphina 166, 120
delphine 320, 237
delphines 18, 302. 50, 266
Delphis 322, 304
Delphos 267, 332. 462, 631
Delphosque 442, 141
Delo 459, 541
Delon 98, 597. 459, 541
Delonque 267, 332
Delos 169, 191. 174, 333
Delosque 229, 221
delubra 21, 373. 386, 589
delubraque 42, 77. 247, 707. 388, 631
delubris 467, 745
delusa 89, 366
delusum 251, 826
demant 400, 950
demas 321, 267. 451, 369
demse 66, 700. 195, 168. 302, 518
demens 36, 753. 99, 641. 192, 87. 266, 302. 277, 637. 306, 630
dementer 114, 259
dementia 372, 225
demere 87, 32. 140, 123. 395, 805
demersus 426, 615
demerit 139, 104
demi 170, 197
demittere 193, 133. 462, 612
demisit 298, 367
demissaque 76, 36. 289, 112
demissam 330, 505
demissior 229, 204
demisso 172, 289. 252, 845. 350, 694
demissus 196, 219
demit 183, 603. 364, 16. 431, 766
demite 268, 375
demittere 234, 334
demittit 251, 834
demittite 329, 482
demititur 438, 44
Demoleon 352, 356
Demoleonta 353, 358
demoliturque 445, 228
dempserat 200, 325
demp.isse 411, 230
dempsistis 430, 732
dempta 461, 610
dempt.s 26, 492
dempto 73, 866. 225, 32. 441, 143
demptos 195, 168. 149, 302. 419, 689
demptum 315, 113
demptusve 396, 833
demum 270, 413. 321, 269. 372, 209. 441, 122
demunt 81, 168
demurmurat 404, 58
denegat 118, 369. 374, 186
denique 43, 95. 71, 814. 99, 629. 100, 650. *et al. quàm plur.*
denos 199, 293
dens 61, 557. 81, 155. 355. 418
densas 459, 537
densi 10, 122. 17, 269. 67, 717
densior 5, 29
densis 232, 285. 324, 560. 363. 332, 572
densissima 396, 846. 417. 31
densum 349, 247. 416, 360. 446, 250
densumque 61, 576
densus 76, 29 286, 54
dente 251, 825. 285, 10. 308, 704. 316, 123. 124. 339, 776. 400, 643. 440, 93
dentemque 251, 825
dentes 70, 776. 76, 34. 78. 84, 103, 105. 84, 276. 125, 573. 163, 58. 191. 122, 124. 230, 246. 232, 288. 236, 400. 349, 256
dentibus 194, 151. 204, 408. 232, 288. 235, 369. 437, 425. 250, 800. 303, 550, 317, 167. 410, 196. 446, 235
denupsit 347, 196
Deo 30, 594, 595. 62, 601. 64, 641, 647. 197, 58, 88, 337. 234, 325. 254, 1. 264, 257. 277, 625. 289, 107. 407, 107. 408, 150
Deoque 464, 663
Deoida 166, 114
Deorum 5, 32. 7, 73. 8, 83. 12, 171. 19, 323. 21, 378. 42, 76. 59, 512. 86, 291. 132, 735, 756. 139, 100. 147, 320. *et alibi.*
Deos 34, 693. 39, 8. 59, 511. 62, 578. 110, 264. 111, 186. 114, 273. 118, 273. 125, 564. 137, 45. 156, 559. 164, 82. *et alibi.*

Bunque 190, 51
bundebat 354, 396
bundent 133, 760. 182, 393
bvertêret 156, 562
bvertit 443, 168
bvolangitur 424, 580
bvolauxêre 124, 546
bvolorata 17, 272
bvoloratoſque 383, 481
bvoloravit 138, 63
bvonendique 424, 571
bvonere 223, 47. 459, 543
bvonit 865
bvoſcunt 14, 200
bvpoſitique 148, 363
bvpoſito 289, 118
bvpoſitum 153, 480. 258, 120
bvpoſitura 108, 98
bvpoſuiſſe 222, 16
bvpoſuit 40, 41. 180, 517
bvpoſuitque 335, 649
bvprecor 43, 98
bvprenderat 211, 581
bvprendere 43, 94. 75, 6. 89, 362
bvprendimur 158, 618
bvprenoit 18, 296. 92, 429. 335, 663
bvprenditur 125, 560
bvprenduntur 121, 459
bvprenſa 202, 537. 339, 772
bvprenſaque 257, 83
bvprenſi 31, 606. 111, 184
bvprenſum 118, 366
bvprenſus 28, 537. 376, 304
bvpreſſitque 350, 262
bvpreſſo 100, 672. 462, 618
bvpulerant 219, 840
bvpulerat 192, 100
bvpulſum 194, 140
Burceti 106, 45
burcpta 175, 387
buripit 181, 567. 301, 475
buripuit 277, 639
bus 98, 614. 178, 454. 386, 590. 424, 589. 425, 590
bvſcendat 331, 532
bvſcenderat 8, 95. 75, 14. 118, 380. 404, 59
bvſcendere 285, 13. 330, 517. 338, 754. 434, 830
bvſcendi 285, 21
bvſcindit 59, 509. 77, 67
deſcendunt 120, 435
deſectum 427, 646
deſerat 220, 855
deſere 122, 477. 93, 478
deſerere 293, 230
deſeret 451, 355. 454, 418
deſerit 144, 252. 251, 821. 277, 639. 314, 85
deſerta 225, 113
deſertæ 228, 176
deſerti 215, 715
deſerto 98, 606. 276, 752
deſertum 366, 64. 409, 160
deſeruere 162, 15, 16
deſeruit 23, 422. 115, 293. 228, 176. 407, 102
deſeruitque 230, 224
deſiderat 429, 689
deſideret 331, 545
deſiderioque 216, 736
deſiêrant 145, 285. 231, 263. 464, 669
deſierat 41, 47. 110, 167. 248, 725. 398, 898
deſignat 165, 103
deſilit 33, 674. 117, 353. 345, 119
deſiluit 101, 681. 203, 379. 309, 722
deſinat 31, 616
deſine 71, 816. 170, 215. 299, 412. 378, 350
deſinere 446, 257
deſinimus 243, 956
deſinis 117, 336
deſinit 131, 727. 229, 211
deſinite 146, 308
deſint 155, 527. 189, 27. 301, 468. 312, 30
deſiſtere 306, 629
deſit 296, 302. 456, 468
deſolatas 20, 349
deſpecta 112, 206
deſpectat 128, 624. 465, 699
deſpectus 91, 404
deſperat 281, 723. 298, 371
deſpexit 31, 601. 46, 178
deſpice 396, 839. 417, 376
deſpicere 330, 504
deſpicit 76, 44. 196, 223. 331, 553
deſpondet 280, 174
deſtinat 298, 379. 436, 3
deſtringere 344, 101
deſtrinxit 236, 382. 303, 526
deſtruitis 446, 235
deſuetaque 154, 503
deſuetas 213, 646
deſuetudine 419, 336
deſunt 84, 231, 237. 155, 528. 208, 510. 212, 611
det 33, 670. 86, 283, 286. 190, 40. 260, 157. 273, 503. 360, 94
detque 21, 386
detectique 176, 389
detegeret 60, 546
detegit 260, 169
deterior 9, 115
deteriorque 354, 400
deteriora 189, 21
deterrere 249, 795
deterritus 305, 600
deterruit 414, 296
deterſit 393, 745
deteſtatur 458, 505
deteriſſe 69, 756
detinet 106, 38
detinuit 34, 683. 376, 301
detis 174, 352
detorquet 180, 515
detrahat 59, 524
detrahe 40, 39
detrahis 175, 385
detrahit 282, 771
detraxit 315, 109
detrectare, 374, 271
detrectas 144, 246
detrectavitque 365, 35
detritis 395, 792
detruncatque 249, 769
detruſit 314, 72
detruſum 358, 523
detulit 138, 90. 306, 642
detur 12, 175. 18, 307. 181, 545. 350, 265. 397, 863
devaſtita 374, 256
Deucalion 19, 318. 20, 350
Deucalioneas 201, 356
develat 183, 604
devellere 407, 115
devenit 250, 797
devertor 256, 62
devexaque 234, 530
devexo 267, 334
devia 33, 676. 50, 370
deviaque 133, 77
devicto 257, 80
devolvunt 210, 574
devorat 251, 827. 385, 540
devotaque 301, 464
devoveas 377, 330

devovet 139, 102
devovitque 230, 234
Deum 15, 220. 33. 662. 35, 709. 71, 804, 815. 72, 848. 118, 390. 124, 542. 125, 574. 127, 609, 613. 151, 414. 164, 75. 238, 445. *et alibi.*
Deûm 51, 280
Deus 4, 21. 14, 213. 15, 222. 24, 441. 25, 472. 26, 435. 28, 531, 539. 29, 557. 31, 599. 34, 689. 61, 574. 67, 714. 73, 870. *et alibi plur.*
Deuſne 399, 912
Deuſque 64, 647. 437, 25
Deuſve 409, 162
dextera 99, 640. 140, 124. 142, 186. 219, 814. 255, 29. 257, 85. 292, 198. 318, 197. 343, 70. 378, 361. 407, 109. 426, 628
dexterior 45. 138
dexteriore 197, 241. 351, 303
dextra 6, 45. 12, 171. 28, 553. 40, 25. 41, 61. 52, 311. 63, 624. 68, 735. 72, 848. 73, 874. 81, 161. 85, 264. *& alibi.*
dextraque 77, 59. 178, 474. 240, 511. 350, 272
dextræ 178, 447. 237, 421. 378, 355. 410, 194
dextræque 414, 297
dextram 179, 494. 237, 421. 353, 386
dextramque 102, 721. 192, 89
dextras 65, 674. 180, 506
dextraſque 208, 495
dextris 40, 18. 98, 598. 201, 342. 312, 23
dextro 139, 120. 171, 229. 176, 406
dextroque 131, 719. 266, 298
dextrum 68, 738. 132, 754. 392, 730
Dî 3, 2. *bis.* 59, 531. 118, 371. 129, 601. 190, 37. 224, 72. 225, 97. 273, 489, 496. 274, 541. 281, 727. *et alibi.*
Diamque 101, 690
Dian 228, 174
Diana 57, 451. 235, 353. 236, 395
Dianæ 26, 487. 34, 695. 56, 425. 81, 156. 82, 185. 85, 252. 116, 304. 176, 415. 243, 578. 258, 89. 303, 536. 323, 321. 371, 185. 415, 331. 444. 196. 457, 489
Dianam 82, 180. 149, 375
dic 252, 861. 298, 395. 347, 177
dicam 304, 553. 461, 595.
dicant 137, 42
dicat 61, 563. 110, 151
dicat 268, 379. 301, 467, 468
dicebant 108, 73
dicebar 215, 703
dicemur 232, 280
dicenda 53, 334
dicens 101, 689
dicente 423, 542
dicentem 55, 394. 95, 526. 113, 239. 255, 27. 263, 216. 286, 40. 305, 609. 313, 40. 401, 666
dicenti 62, 596. 65, 665. 143, 223. 224, 81
dicentum 307, 657
dicere 3, 1. 52, 302. 58, 488. 110, 168. 119, 400. 143, 208. 148, 344. 153, 463, 467. 175, 367. 219, 823. *& alibi.*
dicet 384, 513
dicique 80, 136
dicimus 259, 122
dicit 211, 590. 240, 519. 243, 590. 263, 215. 337, 713. 416, 365
dicite 99, 932. 247, 704
dicta 16, 244. 32, 656. 37, 777. 88, 333. 95, 527. 106, 42. 125, 550. 167, 138. 168, 156. 207, 481. *et alibi.*
dictaque 108, 95. 439, 67
dictæ 387, 618
Dictæaque 75, 2
Dictæi 223, 43
Dictæo 84, 213. 280, 716
dictas 72, 834. 209, 524. 406, 90
dicti 37, 766
dictis 22, 390. 43, 103. 70, 783. 86, 287. 90, 375. 97, 565. 118, 389. 129, 652. 145, 283. 161, 1. 162, 32. 163, 36. *et alibi.*
dicto 238, 455. 298, 366. 400, 952
dictoque 94, 501
dictos 24, 447. 160, 664. 319, 213
dicturum 401, 966
dicturus 35, 713. 82, 201
Dictynna 56, 441
Dictys 98, 615. 352, 334. 337
dicunt 72, 840. 306, 644. 313, 47
dicuntur 191, 63. 414, 301
didicit 89, 358. 407, 118
diducit 61, 560
diduxit 243, 587
Didymæque 207, 469
die 31, 603. 67, 711. 128, 627. 354, 412. 389, 677. 449, 310
dieque 53, 343. 114, 260. 342, 46
diebus 265, 292. 278, 73
diem 11, 448. 20, 346. 34, 683. 53, 231. 185, 675. 204, 411. 213, 662. 221, 1. 387, 602
diemque 54, 383. 178, 435
dierum 346, 146
dies 40, 25. 80, 136. 144, 149. 95, 519. 118, 372. 119, 399. 148, 358. 152, 444. 197, 234. 205, 431. 276, 597, 598. 282, 769. 289, 126. 295, 270. 338, 745. 346, 150. 408, 148. 411, 214. 445, 216. 454, 418. 474, 868. 475, 873
dieſque 386, 589
diffamatumque 113, 236
differt 73, 863. 97, 578. 117, 350. 163, 52. 180, 514. 282, 765. 322, 306
differtis 384, 519
difficile 57, 447
difficilem 265, 284. 371, 190
difficili 318, 201
difficilis 84, 227. 227, 173
diffidunt 22, 397
diffudêre 133, 766
diffudit 259, 143. 285, 24. 413, 272
diffugiunt 44, 114. 198, 257. 232, 298
diffuſa 260, 162. 264, 239
diffoſum 88, 318
digerit 341, 21
digeſſit 420, 469

dilatant 175, 378
dilatus 343, 76
dilecta 249, 755. 266, 308
dilectaque 150, 395. 185, 683
dilectæ 243, 591
dilecte 94, 500
dilectos 290, 153
dilectu 296, 325
dilectus 289, 107
dilexiſſe 408, 151
dilexit 151, 417. 281, 735
diligis 112, 204
diligit 207, 467
diluvio 23, 434
dimiſi 355, 441
dimiſit 357, 491
dimiſſis 118, 376
dimittere 17, 261. 272, 467. 328, 446. 372, 217. 373, 226. 465, 692
dimitteret 52, 310
dimittit 62, 598. 109, 119. 226, 148. 228, 188
dimittite 14, 209. 101, 695. 329, 482
dimotis 131, 708
dimovit 148, 341. 334, 617
Dindymaque 48, 223
dinumerat 332, 574
Dio 124, 537
Diomeda 368, 100. 373, 242. 421, 492
Diomedis 368, 102. 419, 457
dira 11, 156. 89, 354. 99, 625. 209, 523. 239, 479. 252, 845. 295, 300. 413, 278. 462, 626
diræ 64, 651. 385, 551
diramque 325, 371
diras 185, 663
Dircen 49, 239
directi 9, 98
directos 44, 129
diremit 4, 21. 358, 535
direpta 77, 52. 102, 731
direptos 312, 29
direxit 236, 460. 343, 78. 361, 606
diri 241, 530
dirigere 224, 66
diriguêre 193, 115. 431, 754
diriguiſſe 53, 348
diriguit 142, 186. 143, 233
diriguitque 173, 303
dirimant 146, 314
diris 101, 694. 180, 533. 261, 779
diro 62, 589. 170, 210. 301, 469
diroque 382, 452
dirnerunt 96, 550
diruit 359, 551
dirum 156, 550
diruſque 145, 274
diruta 384, 520
Dis 41, 46. 47, 186. 64, 645. 111, 187. 132, 753. 189, 24. 191, 61. 194, 148. 208, 511. 215, 704. 246, 685. 248, 724. *et alibi.*
Diſque 178, 435. 231, 265. 459, 545
diſce 414, 319
diſcedet 92, 436
diſcede 299, 411, 412
diſcedens 167, 139. 337, 713. 437, 17
diſcedentem 336, 687
diſcedere 92, 436. 108, 91. 117, 338. 267, 350. 437, 28
diſcederet 202, 364
diſcedit 318, 189
diſcedite 21, 381. 113, 233
diſceditis 381, 445
diſcedunt 22, 398. 258, 94. 398, 899. 437, 25
diſci 292, 177
diſcidium 405, 79
diſcite 115, 287. 236, 392. 238, 438
diſcordia *adj.* 4, 9. 269, 403
diſcordia, *ſubſt.* 7, 60. 277, 629. 300, 445
diſcordibus 127, 621
diſcors 23, 433
diſcreta 336, 699
diſcretus 147, 324
diſcrimen 18, 291
diſcrimina 302, 517
diſcrimine 15, 222. 205, 426. 243, 577. 294, 242. 305, 612
diſcriminis 164, 62
diſcubuêre 242, 565. 346, 155
diſcumbere 348, 312
diſcurrunt 418, 419
diſcuſſa 249, 762. 439, 70
diſcuſſique 146, 292
diſcuſſit 63, 625

diſcutit

diſcutit 123, 519
diſcutiunt 330, 522
diſertum 373, 218
diſertus 379, 383
disjeci 344, 109
disjecit 19, 328. 291, 179
disjecta 458, 523
disjectis 102, 724
disjectiſque 349, 252
disjectum 353, 366
disjicit 425, 386
disjunxiſſe 427, 648
diſpar 66, 682. 281, 720. 450, 329
diſparibus 35, 711. 228, 192
diſpenſat 172, 278
diſperſa 313, 35
diſplicit 239, 493. 274, 526
diſponunt 413, 266
diſpoſitam 5, 32
diſpoſuit 33, 673
diſſepſerat 7, 69
diſſidet 463, 648
diſſidii 155, 530
diſſilit 50, 260
diſſidium 405, 79. 141, 173. 357, 488
diſſimilem 16, 252
diſſimilemque 195, 170
diſſimiles 406, 94
diſſimilique 321, 273
diſſimulant 54, 374
diſſimulare 184, 653
diſſimulat 68, 731. 370, 163
diſſimulator 137, 61
diſſipat 71, 801. 113, 241. 235, 344
diſſociata 4, 25
diſſortemque 226, 133
diſſuadere 41, 53
diſſuadet 31, 619
diſſuaſerat 351, 307
diſtabat 80, 145. 172, 273. 291, 175
diſtamus 369, 143
diſtant 164, 67. 446, 244
diſtante 317, 715
diſtantes 49, 241
diſtantia 137, 54
diſtantibus 230, 248
diſtat 81, 152. 170, 220
diſtendens 122, 491
diſtent 238, 439
diſtentæ 445, 219
diſtentum 396, 826
diſtentus 121, 458
diſtincta 165, 86
diſtinctas 145, 266
diſtinctus 84, 221
diſtinxit 6, 47
diſtringunt 100, 665
diſtuleratque 57, 467
diſtulit 35, 724. 175, 366
dite 459, 535
ditem 69, 759. 149, 384
diti 150, 395
ditia 42, 77
ditione 425, 609
ditis 120, 438
ditiſſimus 140, 129
diu 7, 70. 10, 133. 18, 307. 21, 384. *et alibi plur.*
diuque 86, 279. 111, 188. 222, 12. 269, 392. 419, 452
diva 31, 623. 115, 288, 145, 261. 152, 454. 153, 472. 155, 527. 195, 177. 266, 315. 319, 218. 386, 589. 403, 12
divæ 159, 640
divam 266, 310
divamque 152, 449
divellere 253, 877. 413, 38
divellite 109, 112
diverſa 5, 40. 12, 173. 17, 260. 33, 665. 40, 14. 68, 730. 99, 649. 108, 78. 141, 164. 143, 211. *et alibi.*
diverſaque 173, 297. 273, 500
diverſæ 334, 641
diverſæque 119, 406
diverſas 151, 419. 321, 262
diverſaſque 376, 294
diverſi 164, 65. 437, 23
diverſis 23, 416. 163, 53. 400, 954
diverſo 7, 59. 52, 323. 140, 141
diverſorum 25, 469
dives 10, 137. 43, 95. 122, 468. 140, 130. 146, 302. 179, 451. 231, 268. 296, 307. 381, 431. 437, 12
diveſque 257, 88. 389, 654
dividit 156, 565
dividite 368, 102
dividuæ 101, 682
divinæ 63, 633
divinante 336, 694
divino 8, 78. 168, 158. 425, 605
divis 180, 526. 469, 764
diviſque 371, 186
diviſit 90, 381
divite 137, 49
divitias 440, 81
divitibuſque 61, 571
divitiis 454, 425
divitior 178, 452
divitis 66, 689
divorum 86, 282
diurnis 112, 215. 195, 192. 224, 83. 334, 624
diurnos 128, 630
diuturnior 93, 472
divulſaque 226, 138. 397, 865
divûm 181, 542. 248, 739. 359, 561
divumque 433, 807
divus 473, 842
dixerat 21, 367. 25, 457. 30, 590. 40, 40. 52, 301. 90, 380. 91, 406. 94, 496. 114, 271. 126, 595. 136, 67. 155, 533. *et alibi.*
dixêre 4, 7. 97, 574. 108, 79. 160, 664. 247, 718. 389, 669. 418, 334. 450, 332. 460, 558
dixerit 216, 740
dixerunt 21, 377. 238, 454. 247. 690
dixi 98, 611. 99, 622, 644, 174, 328. 212, 615. 621, 627. 219, 842, 844. 243, 955. 248, 723. 255, 12. *et alibi.*
diximus 348, 217
dixiſſe 12, 176. 35, 710. 88, 321. 116, 305. 236, 387. 437, 17
dixiſti 433, 815
dixit 28, 466. 26, 481, 482, 486. 29, 558. 37, 762. 41, 50. 44, 125. 53, 233. 56, 428. 57, 464. 471. 58, 476. 63, 608. 64, 743. *et alibi quàm plur.*
do 43, 91. 179, 498
doce 243, 575
docebant 390, 686
docebo 14, 210. 446, 238
docendam 230, 241
doceo 372, 214. 443, 172
doceri 120, 428
docet 120, 428
docta 163, 60. 439, 74

doctus 141, 255
doctus 88, 322
doctior 81, 168. 137, 55
doctis 281, 742
doctissimus 317, 169
docui 220, 863
docuique 307, 651
docuisse 220, 863
documenta 23, 415. 97, 579
Dodonæo 212, 623
Dodonida 392, 716
doleam 92, 448. 215, 725. 299, 413
doleamne 223, 44
doleas 36, 757
dolebis 136, 74
dolendi 63, 614. 324, 343
dolens 308, 684. 314, 68. 324, 345
dolente 266, 305. 267, 325
dolentes 302, 510. 412, 342
dolenti 377, 330
dolentibus 290, 142
dolentis 450, 549
dolentius 113, 246
doleo 223, 45
doles 360, 591
dolet 53, 352. 85, 260. 93, 480. 219, 836. 298, 390. 331. 360, 582
doli 199, 297
dolique 10, 130
dolim 281, 738
dolisque 441, 120
dolivrus 264, 257
Dolona 367, 98. 373, 244
Dolopum 353, 364
dolor 93, 469. 114, 257. 115, 278. 123, 520. 170, 210. 172, 267. 182, 583. 185, 675. 216, 738. 260, 151. 263, 212. 280, 703. et alibi.
dolore 71, 805. 77, 68. 90, 395. 154, 510. 171, 245. 172, 280. 185, 671. 214, 693. 219, 831. 301, 474. 356, 478. 375, 280. 784, 538
dolorem 114, 256. 150, 401. 172, 272. 259, 142. 323, 328. 358, 537
dolores 33, 661. 58, 486. 70, 778. 93, 471. 120, 426. 240, 517. 302, 506. 322, 289. 376, 317. 418, 418
dolori 16, 246. 182, 574. 336, 703
doloris 27, 509. 36, 736. 110, 419. 182, 595. 218, 801. 265, 291. 393, 748
dolorque 241, 522. 267, 328. 287. 75
dolos 57, 446. 215, 731
doloſæ 406, 92
doloſas 456, 473
doluêre 287, 82
doluiſſe 88, 334
doluit 167, 130
domabile 264, 353
domans 55, 399
domant 10, 312
domas 149, 370
domat 245, 650
domeſtica 186, 686
domeſticè 474, 865
domeſticus 386, 578
domi 468, 748
domique 347, 185
domibus 442, 159
domina 169, 178
dominæ 181, 560. 182, 579. 278, 664. 396, 837. 431, 759. 459, 546
dominæque 276, 579. 414, 318
dominam 412, 261. 455, 447
dominari 8, 77
dominas 104, 5
dominatur 210, 553
domini 94, 503. 246, 685. 318, 186. 379, 389
dominique 141, 173. 318, 193
dominis 247, 699. 253, 872
domino 15, 231. 27, 524. 252, 850. 316, 149. 369, 138. 380, 402
dominoque 62, 598. 215, 730
dominos 268, 355. 439, 61
dominum 60, 547. 84, 230, 235. 85, 250. 252, 848. 272, 465. 285, 16. 383, 487
dominumque 262, 196. 400, 939
dominus 252, 855, 869. 363, 2
domiti 24, 447
domitamque 257, 74
domitis 423, 538
domito 308, 704. 346, 164
domitos 202, 374. 339, 541
domo 108, 86. 122, 484. 143, 228. 162, 13. 182, 590. 227, 158. 321, 269. 327, 438. 333, 609. 419, 449. 445, 220
domoque 242, 599. 388, 633. 405, 78
domos 10, 121. 17, 279. 98, 596. 107, 54. 132, 736. 133, 779. 145, 261. 244, 628, 629. 251, 822. 266, 323. 289, 118. 391, 712. et alibi.
domoſque 18, 301. 70, 793
domui, *ſubſt.* 107, 66
domui, *verb.* 257, 74. 261, 183. 370, 171
domuiſſe 468, 752
domuit 227, 171. 258, 98
domum 12, 171. 58, 490. 69. 766. 83, 204. 124, 546. 183, 601. 203, 390. 204, 395. 208, 496. 215, 729. et alibi.
domumque 87, 307
domus 10, 121. 15, 240. 18, 288. 30, 574. 37, 774. 68, 737. 69, 761. 85. 257. 99, 637. 125, 570. 132, 737. 196, 180. et alibi.
dona 159, 655. 194, 159. 216, 759. 220, 851. 238, 445. 260, 157. 261, 741. 263, 213. 269, 402. 270, 415, 419. 283, 793. 286, 32. 316, 122. 375, 289. 390, 702
donare 206, 296
donâſſe 315, 114
donata 31, 622
donaverit 386, 113
donavi 225, 166
donis 42, 77. 315, 102. 349, 245. 365, 41. 408, 134
doque 98, 599
Dorceus 83, 210
Doridaque 39, 11, 51, 269
Doris 393, 742
dorſo 73, 874
Dorylas 140, 129, 130. 353, 380
dotabere 384, 523
dotale 131, 705
dotalem 224, 68

dotalia

dotalis 424, 569
dotalisque 420, 459
dotatiſſima 322, 301
dote 136, 15. 157, 583. 223, 53. 280, 716
dotem 307, 46. 414, 298
dotibus 131, 702
dracone 262, 190
draconem 61, 561. 131, 715. 190, 36. 194, 149
dracones 126, 599. 603. 197, 236. 250, 795. 251, 812
draconibus 133, 771. 204, 398
draconis 201, 358
draconum 197, 234
Dromas 83, 217
Drya 351, 296
Dryadas 178, 453. 415, 326
Dryades 249, 746
Dryantaque 350, 290
Dryantis 351, 311
Dryaſque 233, 307
Dryope 267, 331. 336, 342
Dryopen 268, 364. *bis.*
duabus 138, 82. 179, 484, 485. 196, 243. 237, 414. 389, 660
duæ 81, 168
duarum 185, 680. 214, 701. 283, 779
duas 6, 50. 126, 587. 242, 564. 325, 388. 388, 642. 404, 36
duaſque 388, 634
dubia 106, 44. 393, 754
dubiaque 269, 398. 272, 472
dubiæ 119, 401
dubiam 274, 516
dubiè 208, 508
dubiis 222, 13. 239, 473
dubio 22, 396. 140, 145. 223, 45. 298, 374. 358, 522
dubioque 342, 61. 455, 437
dubita 43, 101. 147, 335. 280, 697
dubitabat 337, 740
dubitabile 15, 223
dubitabilis 364, 21
dubitant 463, 651
dubitanti 57, 461
dubitare 200, 307. 216, 745. 238, 443. 297, 357. 307, 676. 385, 376
dubitaret 131, 704
dubitas 370, 169
dubitat 83, 206. 109, 133. 219, 837. 258, 116. 274, 522. 293, 235. 305, 610
dubitare 145, 281
dubitatis 200, 332
dubitavit 308, 697. 364, 7. 459, 540
dubites 40, 44. 244, 620. 252, 866. 403, 32. 430, 727
dubitet 169, 194
dubito 98, 612. 183, 619. 214, 682. 285, 27
dubiter 170, 208
dubium 124, 545. 185, 678. 238, 441. 307, 659. 337, 717
dubius 141, 167
dubiuſque 400, 940
duc 434, 842. *bis.*
ducat 45, 139. 59, 525. 98, 602. 282, 762. 358, 517
duce 75, 12. 229, 208. 407, 112. 408, 121. 414, 312. 434, 836
ducebam 399, 922
ducebas 289, 122
ducebat 289, 129. 418, 425. 431, 746
ducem 212, 324. 225, 105. 230, 224. 411, 226
ducemque 96, 562
ducens 117, 353
ducente 394, 781
ducentem 113, 221. 177, 427. 268, 358
ducentia 399, 922
ducere 21, 402. 93, 485. 97. 587. 193, 119. 336, 702. 390, 699. 391, 706
duceret 230, 259
duces 362, 627. 363, 1.
duci 29, 560
ducibuſque 334, 644. 457, 482
ducimus 154, 494
ducis 222, 23. 414, 306. 472, 826
ducit 18, 294. 32, 649. 68, 735. 98, 607. 120, 433, 437. 183, 600. 214, 671. 227, 161. 311, 2. 367, 82
ducite 208, 509
ducitur 301, 457. 382, 452. 467, 732
ducta 225, 123. 293, 216
ductæ 85, 257
ductis 351, 316
ductor 360, 574
ductos 411, 229
ductum 163, 57. 265, 264
ductus 210, 555
ducum 366, 51
ducumque 375, 276
ducunt 44, 121. 106, 34. 412, 261. 413, 265. 452, 391
dudum 382, 457
dulce 152, 450. 179, 500. 267, 339
dulcedine 35, 709. 146, 308. 317, 170. 326, 402. 413, 275
dulces 216, 757. 440, 78
dulci 360, 577. 425, 606
dulcique 115, 284
dulcia 275, 557
dulcior 395, 795
dulcis 448, 286
Dulichiæ 381, 425
Dulichios 391, 711
Dulichium 411, 226
Dulichius 368, 107
dum 19, 314. 30, 592. 133, 677. 43, 89. 45, 142, 147. *et alibi quàm plur.*
dumque 35, 707. 43, 111. 45, 148. 53, 353. *et alibi plur.*
dummodo 240, 510. 255, 30. 272, 478. 369, 151
dumo 352, 356
dumoſaque 303, 535
duo 20, 355. 25, 468. 63, 609. 88, 324. *et alibi.*
duobus 19, 316. 21, 365. 23. 431. 83, 215. 168, 160. 169, 191. 239, 472. 347, 699. 255, 13. 309, 707. 323, 318. 433, 805. 441, 115
duodena 387, 618
duorum 36, 744. 47, 197. 110, 159. 118, 373. 141, 164. 156, 566. 170, 199. 273, 504. 286, 39. 467, 740
duæ 6, 45
duos 109, 108. 123, 495. 208, 499. 218, 805. 247, 709. 323, 318. 348, 239. 350, 262
duplex 118, 378. 357, 503
duplicataque 172. 293. 331.

331, 550
duplici 220, 869. 350, 268
dura 189, 14, 15. 195, 191. 204, 418. 210, 559. 250, 803. 257, 83. & *alibi*.
duræque 371, 184. 431, 749
duram 276, 807
durant 396, 830
duræque 170, 220
durare 446, 259
durus 130, 672. 266, 303
duriſſe 206, 446
duriſſis 389, 666
durat 293, 218
durata 100, 675
duratæque 126, 577
duratos 225, 559
duratur 302, 494
durè 377, 329. 474, 587
durescere 244, 607
duri 73, 852. 97, 584. 152, 451. 376, 296. 427, 643
durior 395, 799. 429, 712
duris 4, 20. 9, 105. 116, 307, 309. 345, 240. 358, 515
durique 423, 557
duritia 77, 64, 65
duritiem 22, 401. 132, 751
duro 10, 127. 78, 83. 173, 306. 264, 260. *bis.* 337, 738. 345, 131. 352, 331. 357, 482. 417, 391. 429, 709. 431, 758
duroque 351, 300. 385, 540
durus 256, 58
durverant 72, 831
durum 23, 414. 67, 706. 441, 125
durus 144, 244. 275, 555. 417, 376
dus 174, 328. 200, 311. 353, 882. 378, 367
duxerat 81, 160. 107, 65. 178, 439. 348, 210
duxere 208, 496. 243, 581. 349, 746. 422, 520
duxi 255, 16
duxiſſes 336, 697
duxit 70, 774. 273, 497. 295, 279. 299, 402. 308, 689
Dymantis 338, 761

E.

E 12, 162. 31, 615. 36, 739. 53, 346. & *alibi plur.*
ea 43, 111. 53, 353. 70, 785. 84, 225. & *alibi plur.*
eadem 15, 238. *bis.* 239. 25, 562. 50, 257. 77, 65. & *alibi plur.*
eam 86, 271. 155, 521. 179, 478. 250, 793
eandem 93, 474. 142, 205. 421, 506, 442. 171
eas *verb.* 66, 696
eas *pron.* 423, 558
easdem 67, 721. 125, 557. 149, 377. 443, 170. 451, 360
eat 49, 233. 53, 357. 208, 509
eatque 120, 430
ebeno 333, 610
ebiberant 174, 342
ebibit 251, 836
ebore 68, 737
ebori 116, 332
ebrius 106, 26
ebur 39, 3. 110, 148. 176, 405, 411. 294, 248, 255. *bis.* 295, 283
eburnas 111, 185
eburnea 91, 422. 117, 335, 354. 234, 320. 295, 275. 305, 592
eburneæ 295, 276
eburno 12, 178. 192, 103. 205, 422
ecce 43, 93, 112. 56, 441. 58, 496. 64, 635. & *alibi plur.*
Echidneæ 204, 408
Echidnis 296, 313
Echinadas 243, 588
Echion 79, 126. 233, 311. 308, 686
Echione 95, 526
Echionidis 94, 513. 101, 701
Echionio 235, 345
Echo 89, 358, 359. 90, 380, 387. 94, 493, 501
ecquem 92, 444
ecquid 226, 133 360, 588. 589, 590
ecquis 90, 380 92, 442
edaci 451, 354
edam 393, 757. 410, 194
edax 262, 202. 423, 541. 446, 234. 474, 872
ede 36, 761. 97, 580. 99, 635
edendi 251, 828
edendo 252, 842
edentem 69, 768. 263, 207. 456. 467
edere 84, 238. 126, 588. 274, 530. 324, 350. 413, 280. 418, 409
edideras 383, 487
edidici 373, 246
edidiciſſe 64, 639
edidit 23, 436. 32, 637. 40, 43. 63, 623. 65, 669. 112, 210. 121, 451. 139, 106. 174, 336. 211, 598. 247, 703. 249, 754. 263, 225. 324, 362. 360, 577. 431, 766
edita 137, 48. 154, 517. 193, 130. 203, 393. 379, 677. 335, 647
editus 238, 449. 249, 770. 295, 298. 445, 221
edo 335, 668
edocuit 133, 769
Edonidas 314, 69
Edono 87, 314. 251, 830. 340, 97
educere 155, 533. 379, 393
educta 79, 113. 355, 422
eductam 328, 455
eductum 171, 252
eduxit 159, 641. 350, 278
Eëtioneas 344, 110
effeciſſe 35, 708
effecta 193, 129
effectu 450, 329
effectum 180, 519
efferor 172, 283
efferre 318, 184. 377, 345
efferveſce 7, 71
effice 315, 102
efficerentque 195, 180
efficiens 76, 30
efficient 64, 654
efficiet 366, 64. 455, 448
efficit 111, 181
effigiem 8, 83. 416, 358
effigies 265, 264
effiant 42, 85. 101, 686. 192, 104
effluat 171, 233
effluxêre 76, 39
effodit 318, 186
effodiuntur 10, 140
effœtum 198, 252
effœtus 200, 312
effræno 178, 465
effudit 344, 107. 438, 45
effuge 191, 71. 276, 577. 309,

309, 707
effugere 275, 543. 316, 128. 351, 311. 393, 745
effugiam 297, 342
effugies 118, 371. 259, 125. 304, 366. 357, 484. 416, 355
effugimus 146, 288
effugit 44, 132. 121, 459. 431, 724. 201, 356. 203, 383. 304, 397. 205, 424. 247, 775. 235, 362. 324, 388. 334, 632. 412, 242
effugiunt 389, 660
effulget 45, 144
effundit 268, 370
effundite 17, 278
effuſæque 390, 688
effuſo 24. 444
effuſus 29. 570. 171, 253
egens 4, 17
egentes 316, 120. 442, 150
egerat 62, 583. 88, 327. 399, 934
egere 178, 435
egerere 185, 664
Egeriæ 459, 547
egerit 107, 48. 329, 488
egeſta 197, 243
egeſto 289, 136
eget 41, 67. 366, 71. 378, 362
egimus 247, 708
egiſſe 468, 754. 469, 757
egit 47, 203. 230, 225. 251, 813. 271, 430. 308, 681. 315, 95
ego 13, 182. 15, 230. 20, 361. 27, 513. & *alibi plur.*
egredere 213, 649
egredior 213, 649. 219, 841
egreditur 108, 94. 195, 182. 207, 478. 337, 710
egrediturque 122, 484
egregius 137, 49
egreſſa 182, 590
egreſſaque 90, 388
egreſſu 338, 748
egreſſus 45, 136. 108, 105. 226, 153
eheu 94, 495, 496
eia 66, 691
ejaculatur 109, 124
ejaculatus 171, 259
ejecit 199, 282
ejectantemque 411, 211. 333, 615
ejectat 148, 353
ejectatamque 48, 231
ejectum 384, 536
ejus 222, 16
ejuſdem 258, 101
elabique 117, 361
elaborque 256, 63
elapſæ 275, 570
Elateia 347, 289
Elateius 357, 497
elatumque 349, 248
electæ 146, 316
electarumque 354, 414
electra 54, 365
electro 449, 316
electus 101, 702
elegit 54, 380
Elei 157, 576
Eleis 154, 487
Eleleuſque 105, 15
elementa 280, 718
elementaque 5, 29
Elide 154, 494. 233, 308. 414, 325
elidite 357, 508
elidunt 345, 142
elige 86, 289. 255, 25. 275, 547. 347, 200. 408, 135
elegit 58, 498. 335, 648. 378, 365. 388, 626
elimat 111, 178
Elin 65, 679. 158, 608
Elinque 359, 550
Elis 261, 187
eliſa 262, 197. 430, 738
eliſarum 450, 338
eliſi 186, 696. 234, 339. 410, 196
eliſo 25, 466
eloquio 366, 63
eloquitur 85, 257
Elpenora 412, 252
eludere 315, 117
eluditque 246, 687
eludite 456, 475
elue 316, 141
eluſaque 344, 104
eluſam 165, 103
eluſerat 34, 692
eluſos 393, 737
eluſuſque 252, 870
eluvie 447, 267
Emathides 160, 669
Emathiis 146, 313
Emathion 139, 100
ementitus 142, 188
emergit 409, 155
emerguntque 101, 684
emeritis 445, 226
emi 223, 54
emicat 37, 776. 109, 111. 171, 260. 263, 226. 307, 653. 446, 248
emicuit 5, 27. 138, 67. 259, 130
eminet 130, 690. 140, 139. 461, 607. 485, 697
eminus 79, 119. 237, 406. 353, 379
emiſit 176, 398. 328, 458. 447, 270
emiſitque 473, 848
emiſſi 327, 433. 343, 84
emiſſumque 147, 321
emittere 463, 650. 464, 657
emittite 201, 338
emittunt 119, 413
emoriar 90, 391
en 51, 283, 296. 59, 520. 98, 605. & *alibi.*
Enæſimus 235, 362
enectum 113, 243
enervet 115, 286
enim 16, 250. 28, 530. 31, 597. 33, 680. & *alibi plur.*
Enipeu 197, 229
Enipeus 30, 579
enitantur 41, 64
enixa 33, 670. 64, 637. 89, 344. 187, 712. 238, 451. 272, 452. 323, 316. 338, 761. 393, 743
Ennomon 374, 260
Enodiſque 288, 94
enſe 13, 191. 35, 717. 79, 119. 110, 147. 131, 727. 138, 80. 139, 98. 104, 142. 204, 181, 554. 557. 184, 641. 199, 286. 345, 130. 363, 389. 355, 442. 357, 484. 414, 296
eniem 141, 171. 181, 551. 229, 207. 301, 475. 357, 485, 492. 376, 294. 379, 386, 392. 381, 435
enſes 139, 108. 377, 343. 469, 776. 471, 806
enſis 9, 99. 95, 534. 138, 77. 142, 204. 270, 412. 433, 802. 474, 861
enumerare 14, 215
enutrivêre 115, 289
eo 15, 226. 87, 304. 132, 733. 218, 785. 413, 293
eodem 4, 4. 6, 47. 22, 410. 23, 428. & *alibi.*
Eoö 112, 197

eos 293, 235
eosdem 88, 327
Eous 45, 153
Epaphi 36, 756
Epaphus 36, 748
Ephyre 49, 240
Ephyren 203, 391
Epidauria 86, 278. 205, 436. 463, 643
Epidaurius 467, 723
Epitos 426, 613
Epopeus 98, 619
Epops 185, 674
epotus 447, 273
epulæ 179, 488
epulanda 441, 110
epulas 251, 832. 252, 840. 440, 82
epulisque 246, 671
epulis 133, 765. 242, 571. 251, 827. 832. 349, 244. 456, 478
equa 253, 873
equæ 65, 667
equam 65, 663, 668
equarum 66, 690. 281, 730
equas 281, 730
eque 25, 468. 43, 96. 64, 647. 99, 631. *& alibi.*
equi 41, 64. 45, 154. 46, 162. 47, 202. 52, 314. 366, 120. 223, 34. 416, 354
equidem 51, 282. 209, 513. 240, 497. 248, 722. *& alibi.*
equina 259, 125
equinis 343, 88. 353, 374
equique 179, 486. 416, 363
equis 128, 634. 170, 219. 200, 324. 236, 374. 242, 554. 455, 454
equitavit 356, 468
equo 167, 126. 232, 302. 236, 377. 296, 326. 356, 478. 416, 361. 444, 190
equorum 41, 48. 47, 192. 49, 234. 55, 392. 96, 554. 112, 214. 113, 245. 348, 360. 414, 321. 458, 521. 459, 542
equos 44, 118. 46, 182. 55, 399
equoque 222, 22
equum 166, 119
equumque 355, 43
equus 101, 704. 290, 542. 397, 848. 440, 84. 451, 368
eram 157, 581. 158, 601. 213, 650. 216, 747. 218, 804. 243, 583. 399, 920. 443, 161
eramque 215, 793
erant 8, 93. 9, 99. 18, 292. 66, 703. *& alibi.*
eras 24, 440. 32, 655. 46, 177. 60, 534. *& alibi.*
Erasinus 447, 276
erat 4, 2, 16. 9, 107, 114. 13, 185. 16, 253. *& alibi quàm plur.*
eratque 67, 725. 256, 43
eratis 156, 555
Erebi 155, 543. 287, 76
Ereboque 417, 404
Erechthees 241, 547
Erechtheus 185, 677. 186, 701. 214, 702
Erechthida 215, 731
Erechthidis 205, 430
erectos 8, 86
erectus 76, 43. 458, 512
erepta 20, 358
ereptaque 298, 386
ereptam 419, 444
ereptamque 33, 665
ereptas 442, 136
ereptus 217, 781. 471, 805
erexit 110, 146. 407, 107
ergo 12, 177. 23, 434. 43, 105. 64, 640. *& alibi plur.*
Erichthonio 271, 432
Erichthonium 61, 553
Eridanum 54, 372
Eridanus 52, 324
erigimur 414, 303
erigite 269, 386
erigitur 36, 746. 298, 378. 329, 497. 353, 374. 467, 737
Erigonen 167, 125
Erigoneque 300, 451
erigor 373, 234
Erimanthidas 58, 499
Erimantho 49, 244
Erimanthon 158, 608
erimus 445, 216
Erinnyn 35, 725
Erinnys 16, 241. 122, 490
eripe 51, 299. 252, 850. 316, 133
eripere 377, 345
eripiam 423, 540
eripiat 169, 196
eripienda 447, 283
eripient 136, 12
eripies 136, 25
eripis 181, 540
eripitur 28, 538. 58, 483. 87, 311. 440, 80
eripiunt 345, 143
eripui 261, 184. 367, 80
eripuisse 134, 785
eripuit 63, 630. 77, 71. 238, 457. 420, 476. 450, 327
eris 29, 558. 154, 501. 257, 69. 263, 214. *& alibi.*
Erisichthona 251, 823
Erisichthone 248, 738
Erisichthonis 250, 779. 252, 840
erit 15, 223. 36, 737. 64, 645. 99, 637. *& alibi plur.*
eritque 27, 517. 430, 722
Erithon 138, 79
ero 255, 20. 469, 768
errabat 216, 751. 324, 357
errandum 108, 87
errans 81, 175
errant 120, 443. 354, 416. 396, 821
errante 437, 4
errare 115, 294. 210, 577. 416, 351
erras 169, 190
errâsse 209, 535
errat 102, 714. 155, 535. 239, 473. 262, 201. 345, 122. 397, 872. 398, 901. 416, 364. 418, 422. 428, 680. 443, 165
erratibus 125, 567
erratica 174, 333
erraverit 153, 462
erravisse 470, 798
erravit 58, 490. 301, 479. 440, 100
errent 71, 802
erres 408, 131
error 80, 142. 92, 431, 447. 138, 90. 297, 342. 342, 359. 343, 83. 368, 113
errore 42, 79. 227, 167
errorem 40, 39. 220, 862. 227, 161
erroresque 123, 502
erroribus 30, 582. 469, 771
erroris 421, 484
erubuêre 192, 78. 236, 388
erubui 157, 584
erubuisse 116, 330

erubuit 36, 755. 57, 460. 163, 46. 272, 470. 295, 293
erudit 229, 215
eruerit 441, 113
eruit 356, 477
eruiturque 350, 269
erumpit 210, 562
erunt 66, 703. 309, 725
eruta 171, 253
Erycina 148, 363
Erycis 405, 83
Erigdupum 356, 454
Erymanthidas 58, 499
Erinnys 312, 14
Eryx 48, 221. 142, 195
es 32, 653. 32. 979. 36, 754. 40, 43. & *alibi plur.*
eſculea 237, 410
eſculeæ 24, 449
eſculus 288, 91
eſſe 16, 256. 29, 557. 30, 587. 31, 604. & *alibi quàm plur.*
eſſem 215, 704. 297, 338, 340. 364, 22. 397, 859
eſſemus 96, 551
eſſent 172, 270. 273, 489. 371, 195. 407, 119
eſſes 56, 435. 95, 517. 273, 490
eſſet 31, 619. 56. 444. 57, 473. 58, 493. & *alibi plur.*
eſt 5, 28, 30. 6, 46. 52, 53. 7, 60. 8, 78. & *alibi quàm plur.*
eſte 295, 300. 279, 380. 382, 466
eſtis 425, 594
eſto 25, 461. 298, 365. 303, 543. 304, 572
eſtote 110, 154
eſtque 27, 518. 321, 264
et 3, 2, 4, 5. 15, *bis.* 21, 22, 23. 5, 26. 37, 38. & *alibi quàm plur.*
etenim 429, 695
Ethemon 141, 163, 169
Ethon 45, 153
etiam 9, 109. 32, 635. 41, 57, 68. 85, 248. *et alibi plur.*
etſi 52, 322
evadere 408, 126
Evagros 351, 293
Evagrum 350, 290
Evan 105, 15
Evandri 419, 456
evaneſcere 44, 117. 398, 888
evanuit 163, 47. 416, 356. 418, 432
evaſerat 67, 19
Euboïcam 371, 182. 409, 155
Euboïcas 263, 218
Euboïco 263, 226
evectus 408, 127
evehor 42, 73. 62, 588
Eveni 258, 104
evenient 95, 524
Eveninæ 241, 527
eveniunt 175, 370
eventu 201, 353. 305, 600
eventuque 383, 506
eventus 375, 278. 386, 575
eventuſque 192, 97
everberatque 424, 577
everſæ 348, 222
everſam 387, 623
everterit 331, 555
evertere 370, 169
everti 15, 231
eveſtigata 442, 146
evicere 405, 76
evicit 431, 769
evincere 34, 685
evincitque 465, 706
evinctus 464, 676
Evippe 146, 303
evitata 345, 123
eum 270, 411. 376, 307
Eumelique 203, 390
Eumenides 177, 430, 431. 239, 482
Eumenidum 270, 410. 286, 46
Eumolpo 315, 93
eumque 136, 28
eundem 67, 715. 94, 498. 116, 328. 123, 508. 126, 594
eundi 236, 378. 327, 440
eundo 68, 728
eunt 47, 203. 423, 545
euntem 34, 682. 122, 484. 276, 588. 283, 785. 301, 459. 337, 711. 418, 425
eunti 78, 91. 97, 568. 173, 323. 242, 548
euntes 145, 278
euntis 114, 264. 179, 494. 458, 505
euntque 342, 53
evocat 333, 598
evocet 128, 630
Evohe 123, 523
Evoëque 182, 597
evolat 17, 264
evolvere 148, 355. 358, 519. 442, 152
evolvit 4, 24. 182, 581
evomit 458, 513
Eupalamon 235, 360
Euphorbus 443, 161
Euphrates 49, 248
Eurynomes 112, 219
Eurytidos 269, 395
Europa 225, 120
Europæi 222, 23
Europen 159, 648. 165, 104
Euros 46, 160
Eurotam 291, 169
Eurotas 49, 247
Eurus 7, 61. 213, 664. 319, 481. 461, 603
Eurydicen 314, 63
Eurydicenque 286, 48. 314, 66
Eurydices 285, 31
Eurylochum 413, 287
Eurylochumque 412, 253
Eurymides 394, 771
Eurynome 112, 210
Eurynomus 351, 310
Eurypiluſque 378, 357
Euryſtheus 262, 203
Euryte 348, 220, 228
Eurytion 233, 311
Eurytus 268, 356. 348, 224
evulſum 259, 129
ex 11, 444. 13, 186. 17, 261. 22, 407. *et alibi plur.*
exactæ 22, 406. 140, 139. 360, 572
exactum 141, 171
exactus 119, 399
Exadius 350, 266
exæſtuat 183, 623. 385, 559. 397, 867
exhalârunt 171, 247
examina 275, 551
examinat 413, 270
exangue *vide* exſangue
exangui 335, 654
exanimata 51, 268
exanimem 309, 721. 339, 778. 381, 438
exanimes 173, 302
exanimeſque 53, 336
exanimi 198, 254. 430, 728
exanimis 313, 53. 332, 565

565
curfit 23, 424 35, 724. 68, 727. 117, 347. 178, 455. 344, 102. 385, 545
curperat 135, 7
curri 110, 144. 259, 122. 397, 856
curriti 312, 19
curcata 447, 272
curcam 260, 148
curcere 108, 85. 332, 571
curcit 301, 469
curcifa 473, 842
curepi 243, 974
curepit 155, 523. 231, 252 339, 785
curreptas 127, 619. 158, 268
curpto 41, 60. 252, 868
curreptum 400, 949
curtiſſere 170, 197. 185, 670. 238, 456
curtiſſitque 194, 166
cuſiderit 344, 105
cuſidit 53, 228. 62, 602. 111, 176. 195, 172. 238, 449. 276, 596. 408, 139
cuſcipiat 399, 915
cuſcipis 313, 51
cuſcipit 35, 722. 41, 68. 52, 324. 54, 366. 128, 634. 134, 790. 145, 260. 204, 402. 214, 668, 686. 259, 131. 267, 333. 292, 186. & *alibi*.
cuſcipitur 86, 285
cuſcipiunt 81, 171. 199, 300. 383, 481. 412, 260
cuſcipiuntur 230, 230
cuſcita 70, 779. 325, 384
cuſcitat 334, 634
cuſcivêre 309, 711
cuſclamant 235, 341. 384, 538. 430, 741
cuſclamat 32, 651. 79, 117. 117, 356. 126, 590. 136, 13. 180, 513. 225, 108. 261, 176. 337, 725. 357, 499. 397, 874
cuſclamatque 336, 676
cuſclamo 216, 746
cuſcluſura 71, 815
cuſcoquit 429, 712
cuſcubias 377, 342
cuſcurrit 392, 724
cuſcuſantia 263, 215
cuſcuſate 114, 256
cuſcuſat 55, 397. 420, 462
cuſcuſſa 180, 528
excuſſaque 157, 596
excuſſæ 217, 782
excuſſis 234, 339
excuſſit 11, 155. 122, 492. 186, 703. 205, 423. 309, 713. 334, 621
excuſſum 99, 617
excute 101, 689
excuteret 299, 426
excutiant 431, 764
excutior 458, 524
excutis 281, 745
excutit 150, 404. 256, 52. 336, 678. 344, 98. 350, 281
excutiunt 52, 315. 310, 739
excutiuntque 327, 436
exeat 118, 385
execrantia 139, 105
execratur 410, 191
execrere 377, 329
exegit 132, 734. 241, 531
exemit 2, 24
exempla 21, 366. 120, 431. 273, 507. 275, 554
exemplis 102, 732. 164, 83. 473, 857
exemplo 127, 622. 272, 453. 308, 685. 428, 667
exemploque 79, 122. 472, 834
exemplum 215, 724. 225, 117. 230, 245
exemplumque 358, 512
exequiæ 390, 687
exequialia 418, 430
exercebar 399, 921
exercebat 265, 275
exercent 175, 375. 387, 614. 423, 556
exerceor 51, 287
exercere 358, 334. 451, 360
exerces 144, 245
exercet 63, 618. 167, 145. 218, 791. 227, 166. 360, 583. 366, 54
exercetque 251, 826
exercita 212, 634. 374, 265. 469, 768
exhalant 387, 603
exhalantem 137, 62
exhalantes 211, 581
exhalantia 450, 343
exhalantur 333, 596
exhalari 458, 528
exhalat 120, 434. 220, 866. 416, 370
exhalata 313, 43
exhauſta 24, 443. 345, 161
exhauſto 141, 149
exhibet 422, 526
exhibita 321, 264
exhibuêre 200, 323
exhibuit 163, 44. 170, 213. 291, 181
exhorruit 109, 135
exhortantur 236, 388
exhortanturque 266, 305
exhortari 442, 152
exhortatur 150, 403
exhortatus 343, 78
exhortor 190, 35. 308, 685. 373, 234
exibit 451, 371
exiêrant 84, 234. 180, 520. 329, 474
exiêrat 87, 296. 137, 44. 148, 360. 415, 342
exiêrint 108, 86
exierit 286, 52
exige 226, 125
exigere 273, 500
exigit 111, 190. 156, 572. 216, 757. 348, 209. 413, 268. 421, 478
exigite 201, 338
exigua 92, 450. 100, 136
exiguam 169, 287. 245, 650
exiguamque 128, 629
exiguas 77, 50
exigui 308, 691
exiguis 451, 351
exiguo 200, 315. 211, 599. 212, 625. 222, 18. 236, 383. 343, 70
exiguum 398, 888
exiguumque 380, 409
exiguus 120, 442. 179, 486. 240, 496
exiles 167, 143
exiliantque 186, 696
exilibus 152, 433
exilio 80, 132. 293, 232. 366, 61
exiliis 458, 515
exilium 75, 5. 99, 625. 228, 184
exiluiſſe 164, 77
exire 20, 344. 122, 489. 160, 671. 196, 206. 199, 286. 309, 711. 358, 525. 390, 697
exiſtunt 50, 264. 79, 110
exit 44, 115. 77, 75, 78. 119, 397. 125, 565. 154, 512. 156, 571. 172, 294. 193,

193, 127. 218, 783. 266, 309. 277, 631. 316, 140, 322, 296. 324, 366. 333, 602. 381, 442. 387, 610. 444, 189
exitiabile 171, 257. 237, 425
exitio 11, 446. 217, 769. 236, 370
exitioque 374, 259
exitium 51, 290. 175, 383. 204, 406. 209, 527. 383, 500
exitus 89, 349. 223, 60. 281, 725. 284, 8. 345, 121. 351, 298. 358, 522. 455, 449
exorabilis 60, 546
exorata 151, 418. 280, 669
exoratis 211, 591
exosa 26, 483
exosæ 209, 524
exosus 202, 367
expalluit 28, 543. 109, 106. 183, 602. 291, 185
expatiantur 47, 202
expectabam 219, 812
expectanda 80, 136
expectatum 134, 790. 222, 5
expediunt 163, 57
expellam 183, 618
expellere 129, 651
expellitur 62, 595. 458, 411
expendite 369, 150
experiensque 23, 414
experientia 15, 225. 216, 742
experientis 409, 159
expers 54, 381. 114, 262. 119, 481. 264, 252. 444, 202
expersque 26, 479
expertem 138, 91. 392, 727
expertus 55, 302
expetit 207, 476. 275, 549. 393, 741
expetitur 256, 48
expirare 448, 300
expirat 79, 121
expiravit 139, 106
explet 99, 649
explicat 467, 720
explorant 463, 642
explorat 55, 403. 300, 456
exploratis 276, 591
exploratum 148, 362
exponit 122, 469. 300, 439
exposcere 275, 545. 318, 201
expositum 313, 56. 365, 46. 392, 726
exposui 399, 933
exprimit 334, 636
exprimitur 355, 438
exprobravit 366, 69
expugnacior 403, 21
expugnare 277, 618
expulit 52, 313. 171, 259. 236, 381. 280, 704. 379, 394
expulsa 251, 828
expulsi 72, 843
expulsumque 321, 269
exquirere 298, 394
exsangue 64, 647. 72, 831. 113, 244
exsanguemque 263, 224
exsangues 114, 267. 120, 443. 286, 41
exsangui 335, 654. 462, 627
exsatiata 241, 542
exsaturanda 136, 19
exsecrantia 139, 105
exsecratur 410, 191
exsequialia 418, 430
exsere 396, 838
exsecrere 377, 329
exserere 51, 271
exsereret 302, 505
exserui 256, 57
exsiliis 458, 315
exsilio 80, 132. 293, 232. 366, 61
exsilit 200, 320
exsilium 75, 5. 99, 625. 228, 184
exsiluêre 100, 670. 349, 252. 417, 406
exsiluisse 164, 77
exsiluit 136, 35. 266, 314. 299, 410
exsistere 184, 654
exsistit 447, 274
exsistunt 50, 264
exspatiantur 47, 202
exspatiata 18, 285
exspectabam 219, 812
exspectant 232, 293
exspectare 90, 378
exspectanda 80, 136
exspectat 281, 721
exspectata 371, 183
exspectatas 460, 564
exspectato 211, 595
exspectatoque 369, 126
exspectatum 134, 790. 222, 5
exspectatus 418, 418
exspes 411, 217
exspirare 448, 300
exspirat 79, 121
exspiravit 139, 106
exspoliatque 385, 562
exstabant 53, 355. 250, 804
exstabat 171, 236. 259, 128
exstant 73, 854. 252, 861. 324. 358
exstante 405, 67
exstantem 19, 332. 138, 81. 352, 352
exstat 385, 569. 405, 73
exsternata 32, 641. 314, 77
exstimulat 178, 459
exstincto 325, 381
exstinctos 301, 486
exstinctum 35, 721. 110, 151. 355, 476
exstructas 316, 120
exstructos 138, 8
exsul 369, 145. 384, 510
exsulta 172, 283
exsultantemque 314, 78
exsultantibus 398, 892
exsultat 73, 864. 184, 645. 188, 263
exsultatque 180, 514
exsurgo 98, 601
exta 460, 576
extabant 53, 355
extant 73, 854
extantem 138, 81
extantibus 349, 235
extat 132, 732
extemplo 35, 715. 37, 776. 111, 176, 185. 167, 140. 176, 401. 219, 829. 461, 590
extendi 6, 43
extendit 33, 663
extentam 448, 303
extento 28, 536
extentum 356, 477
extentus 317, 251
extenuat 147, 320
extenuatur 151, 429
exteriùsque 177, 420
externa 417, 380
externaſque 380, 406

eternata 32, 641. 314, 77
eternis 253, 879. 265, 19
eterno 419, 454
eternos 129, 648
eternum 455, 443
eterrita 32, 638. 122, 488. 151, 418
eterruit 391, 710
etimuit 58, 503. 117, 337. 193, 134. 244, 605
etimulata 141, 165
etincta 210, 569
etinctaque 193, 77
etinctique 333, 587
etinctos 238, 446
etinctum 35, 721. 110, 151. 176, 402. 457, 486
etinctus 241, 523
etinguere 14, 201
etinguite 469, 778
etinguor 93, 470
etis 67, 716
etitit 151, 413. 398, 893. 468, 751
etra 331, 535
etrema 65, 665. 69, 767. 185, 675. 342, 52
etremas 165, 101
etremis 250, 788
etremo 81, 157. 105, 21. 198, 266
etremos 107, 48
etremum 50, 254. 59, 517. 418, 431
etremus 398, 883
etructos 138, 88
etulerat 213, 663. 437, 31
etulit 76, 37. 121, 450. 142, 180. 154, 487. 299, 419
eturbare 443, 175
eue 126, 591
euere 217, 778
euit 31, 622. 56, 419. 265, 268. 288, 105. 432, 777
euitur 200, 318
eul 169, 189. 270, 409. 326, 408. 439, 61. 461, 589
eululat 15, 233. 123, 521
eululatque 182, 597
euritque 70, 792
euvias 237, 428
euviis 25, 476

F.

FAber 350, 278
fabræ 227, 159
fabricata 16, 259
fabricataque 246, 669
fabrica or 6, 57
fabricaverat 390, 683
fabrilis 111, 175
fabula 107, 53. 111, 189. 225, 123
fac, 51, 290. 75, 13. 473, 841
face 25, 461. 123, 508. 190, 49
facem 122, 482
facere 190, 42. 323, 314. 464, 11
facerem 211, 597
facerent 61, 558. 224, 72. 273, 489
faceres 194, 146
faces 94, 508. 177, 430. 198, 259 422, 531. 470, 787
faciam 93, 465. 125, 549. 192, 92. 397, 875
facias 275, 547
faciat 31, 617. 47, 187. 53, 356. 83, 204. 182, 572. 238, 441. 297, 357. 302, 517. 408, 148. 417, 384. 421, 488
facibus 26, 493. 183, 614. 297, 350
facibusque 179, 480
faciebunt 248, 734. 287, 87
faciem 12, 160. 22, 412. 31, 602. 59, 523. 73, 850. 109, 126. 112, 219. 113, 231. 119, 395. 179, 491. 214, 696. 222, 23, *et alibi*.
facienda 101, 702. 120, 38. 208, 485
faciendæ 162, 31
faciendis 266, 307
faciendo 379, 374
faciendus 186, 701. 469, 761
facientes 6, 56
facientia 164, 153
facientibus 77, 77. 335, 650
facies, *verb.* 273, 491. 471. 819
facies, *nom.* 39, 13. 65, 661, 675. 115, 260. 126, 593. 156, 568. 164, 74. 169, 182. 178, 458. 185, 674. 234, 222. 267, 327. 280, 711, & *alibi*.
faciesque, *nom.* 118, 374. 143, 235. 215, 721
facietque 214, 696. 170, 416
faciè 429, 697
faciles 282, 755. 396, 831
facinus 16, 242. 122, 471. 136, 14. 181, 539, 561. 184, 623. 224, 85, 90. 260, 150. 300, 448. 301, 471. 376, 310. 456, 469, 470, 802
facio 266, 302
facioque 239, 483
facis 99, 641. 136, 13. 219, 820, 824. 372, 210. 393, 741
facit 25, 469. 470. 28, 547. 71, 798, 805. 109, 123, 112, 203, 164, 76. 165, 102. 171, 256. 197, 244. 201, 340. 214, 696. 231, 257, *et alibi*.
facite 381, 447. 430, 731. 442, 140
facitis 99, 632. 201, 346. 372, 225
facitote 268, 377, 378
faciunt 81, 154. 413, 268. 449, 316. 461, 605
facta *particip.* 41, 51. 45, 157. 49, 237. 59, 521. 62, 589. 73, 856. 122, 477. 125, 557. 166, 192. 180, 537. 187, 712. 309, 735. 315, 109. 337, 729. 438, 47
facta 58, 485, 405, 80
facta *nom.* 85, 248. 147, 320, 181. 545, 563. 206, 449. 238, 439. 248, 726. 349, 233. 360, 575. 364, 13. 372, 211. 429, 697. 431, 745
factaque 147, 317. 201, 358. 230, 240. 384, 537
factæ 125, 561
factas 162, 17. 145, 264. 460, 573
facti, *particip.* 178, 434. 182, 574
facti, *nom.* 132, 757. 167, 146. 217, 763. 225, 96. 240, 503. 241, 532. 280, 706.

706. 296, 303
factique 262, 206
factis 29, 566. 180, 533. 268, 368. 347, 173. 407, 108. 461, 592. 467, 733
factique 323, 323. 430, 714
facto, *nom.* 12, 264. 66, 693. 75, 5. 100, 654. 111, 173. 170, 210. 173, 316. 204, 402. 270, 408. 356, 472. 404, 36
facto, *particip.* 30, 575. 52, 314. 215, 731
factorum 249, 772
factos 312, 28
factum, *particip.* 414, 313
factum, *nom.* 99, 629. 132, 747. 155, 526. 243, 578. 244, 611. 264, 255. 296, 302. 316, 314. 430, 740
facturus 76, 26
factus 88, 326. 129, 657. 203, 379. 226, 146. 320, 235
facunde 347, 178
facundia 160, 677. 208, 505. 369, 137. 379, 382
facundis 369, 127
facundum 179, 469
facundus 367, 92
faginetu 245, 653
fago 246, 669
fagus 288, 92
falcata 101, 681
falcato 35, 717. 131, 727
falcatus 219, 229
falce 394, 766. 426, 628. 427, 640, 649
falciferæ 399, 930
falcis 197, 227. 269, 383
fallaces 99, 638
fallacia 227, 168. 370, 164
fallacibus 456, 476
fallacior 395, 799
fallacis 75, 1. 391, 712
fallare 314, 84
fallat 86, 271. 109, 128
fallax 22, 391. 200, 326. 327, 430
falle 280, 696
fallebat 34, 698
fallente 163, 60
fallere 108, 85. 111, 177. 146, 309. 153, 480. 248, 721. 258, 120. 382, 462
falleret 34, 696. 280, 809
falli 219, 837
fallique 295, 287
fallis 92, 454. 166, 117
fallit 93, 463. 164, 66. 408, 121. 462, 623
failitque 108, 94. 302, 519
fallite 456, 474
fallitis 100, 655
fallitur 272, 459
fallor 31, 607. 388, 641
fallunt 26, 491. 243, 577. 245, 651. 416, 357
falsa 73, 871. 134, 787. 140, 147. 212, 615. 225, 123. 259, 138. 295, 292. 299, 427
falsa 40, 37. 167, 125
falsæ 63, 631. 335, 662
falsam 14, 212. 356, 473
falsamque 460, 566
falsaque 119, 404. 385, 559
falsi 36, 754. 85, 250. 202, 360. 285, 19. 416, 358
falsique 442, 155
falsis 219, 206
falsisque 181, 569
falsò 376, 308
falsoque 147, 319
falsum 136, 11. 199, 297. 257, 75
falsus 255, 24
fama 51, 268. 116, 305. 144, 256. 145, 262. 157, 580. 162, 30. 172, 267. 231, 267. 259, 137. 266, 316. 278, 665. 286, 45. *et alibi*.
fama 88, 339. 96, 546. 239, 141. 343, 86. 439, 58. 475, 878
famaque 285, 28
famæ 194, 146. 209, 542. 275, 555. 430, 732
famam 94, 512. 24, 445
famamque 255, 14
fame 141, 165. 250, 784. 252, 813
fameque 325, 369. 366, 52
famem 316, 129. 325, 371. 411, 216. 451, 355
fames 251, 814. 252, 845. 442, 138
famulæ 113, 223. 412, 260
famularia 461, 597
famulas 113, 220
famulasque 104, 5. 106, 35
famuli 101, 694. 413, 418. 430, 741
famulis 96, 562. 275, 567. 414, 311
famulos 84, 229. 218, 811
famulosque 184, 649. 249, 752
famulumque 97, 574
famulus 231, 272. 318, 183
fare 133, 770
farris 140, 131
fas 41, 57. 64, 645. 69, 767. 120, 428. 151, 417. 184, 649. 274, 509. 269, 385. 281, 747. 474, 867
fasque 182, 585. 275, 551
fassaque 223, 53
fassoque 371, 189
fassura 416, 333
fassuræ 275, 561
fassus 72, 836
fastigia 21, 373. 39, 3
fastigiaque 464, 672
fastus 431, 762
fata 63, 617. 64, 648. 65, 657. 82, 176. 96, 548. 125, 570. 146, 298. 155, 534. 159, 635. 181, 570. 148, 639, 642. 201, 346. *& alibi plur.*
fatale 142, 182. 239, 479. 270, 411. 379, 381
fatalem 460, 554
fatali 88, 316. 224, 85. 292, 203
fatalia 238, 453. 438, 54
fatalis 461, 602
fataliter 343, 67
fateamur 274, 518
fatebar 212, 632. 216, 753
fatebere 430, 723
fatebitur 274, 515
fatebor 174, 356. 190, 33. 408, 124. 435, 844
fatemur 108, 76. 239, 492. 469, 773
fatendo 354, 407
fatentem 102, 718
fatentis 275, 560
fatentur 55, 389. 132, 737
fateor 226, 127. 268, 362. 306, 643. 364, 16. 371, 189. 419, 440
faterer 215, 733
fateri 96, 558. 130, 685. 256, 53. 274, 513. 275, 544. 299, 420. 359, 544
fatetur 277, 637. 294, 255. 329, 492. 464, 27. 473, 850
fati 219, 833. 268, 359. 442,

443, 152
faticino 270, 417.
faticinaſque 455, 436
fatidicamque 19, 321
fatidicus 89, 348
fatifero 171, 251
fatiferum 357, 492
fatigant 153, 485
fatigat 30, 573. 246, 686. 251, 825.
fatigatum, 231, 260
fatis 16, 256. 20, 358. 65, 655. 161, 5. 271, 429, 430. 309, 724. 366, 54. 379, 379. 460, 557
fatiſque 374, 260
fato 47, 189. 52, 305. 138, 65
fatorum 45, 156. 64, 639. 230, 241. 267, 336
fatum 113, 249. 165, 90. 237, 412. 269, 394, 471, 807
fatur 214, 694. 419, 167
fatus 345, 122. 425, 596. 473, 843
fauce 430, 738
fauces 51, 282. 174, 355. 196, 203. 250, 802. 257, 79. 298, 378. 345, 142. 358, 509
fauceſque 251, 819
faucibus 402, 1. 449, 320
faveant 131, 702. 265, 781
faveas 68, 747. 98, 613. 174, 327, 328
favet 377, 334
favetque 474, 870
favent 141, 153. 451, 367
faventibus 438, 49
faventum 206, 451
favet 90, 388. 215, 726. 231, 252
favete 464, 677
favilla 387, 604
favillâ 173, 325. 192, 80. 246, 667. 390, 697. 424, 575
favillæ 51, 284
favillam 48, 231
Fauni 176, 392
Faunique 13, 193
Faunigenæque 419, 449
Faunine 174, 329
Fauno 393, 750
Favoni 278, 660
favorque 307, 656
favore 264, 246. 271, 425
favorem 429, 706.

faufto 283, 784
fautrix 78, 101
favus 246, 677
fax 284, 6
faxo 86, 271. 360, 594
fecerat 53, 345. 77, 50. 89, 362. 97, 578. 124, 528. 342, 64. 357, 498. 373, 229. 404, 54. 447, 284
fecêre 119. 419. 124, 548. 172, 268. 181, 566. 314, 70. 412, 256. 427, 638
fecerit 59, 514. 341, 26. 400, 941
feci 274. 540, 276, 585. 370, 160. 372, 206
fecimus 369, 140. 440, 96
feciſſe 88, 337. 118, 381. 147, 322. 373, 236
feciſſem 276, 607. 378, 346
feciſſent 236, 376. 341, 9
feciſſes 181, 540
feciſti 139, 94
fecit 8, 78. 27, 520. 44, 123. 59, 507, 524. 84, 232. 86, 277. 93, 466. 100, 670. 107, 59. 112, 208. 114. 258. 115, 292. *et alibi plur.*
fecitque 425, 607
fefellerat 303, 528. 394, 771
fefellimus 348, 218
fele 147, 330
felicem 299, 422. 348, 217. 384, 520
felices 295, 299. 297, 329. 421, 480
feliceſque 145, 267
felici 172, 285. 437, 13
felicia 133, 761. 212, 620. 233, 37. 240, 519. 258, 92, 426, 627
felicibus 392, 719
felicior 306, 633. 408, 142. 427, 642
feliciſque 71, 809
feliciſſima 168, 155
feliciter 213, 659. 221, 4. 294, 247. 334, 643
felix 80, 132. 95, 517. 116, 322. 169, 193. 185, 681. 191, 60. 208, 511. 215, 703. 218, 804. *bis.* 223, 36, 51. *et alibi*
felixque 169, 193
felle 70, 777
femorum 140, 64
femur 140, 143. 236, 371. 314, 81
feneſtris 431, 752
fer 21, 380. 28, 545. 66, 700. 102, 719. 158, 618. 382, 774. 389, 669. 438. 40
fera, *adject.* 16, 241. 85, 248. 100, 669. 120, 438. 135, 4. 143, 216. 190, 31. 196, 212. 257, 85. 322, 298. 354, 418, 399, 917. 417, 391. 448, 299
fera, *ſubſt.* 91, 410. 131, 708, 713. 218, 787. 333, 600. 334, 639
feracis 204, 416
feræ, *adj.* 12, 159. 313, 37
feræ, *ſubſt.* 25, 458, 109, 106. 123, 515. 131, 719. 440, 83
ferali 452, 374
feram, *ſubſt.* 217, 770. 219, 846
feram, *verb.* 356, 470. 400, 950
feramus 325, 378
ferant 45, 134. 372, 214
ferantur 370, 156
ferar 41, 69. 191, 61, 67. 408, 152
ferarum 14, 216, 25, 475. 30, 593. 47, 194. 56, 442. 80, 143, 148. 119, 404. 203, 387. 303, 549. 308. 705, 311, 1. 312, 21. *& alibi.*
ferarumque 134, 780
feras, *ſubſt.* 7, 75. 58, 498. 303, 545. 415, 339. 443, 168
feras, *verb.* 41, 45
feraſque 40, 15. 195, 185
ferat 52, 305. 107, 52. 127, 609. 182, 579. 281, 735. 296, 309, 310. 326, 399
feratis 271, 432
feratur 141, 167
ferax 19, 314. 177, 417. 207, 470
ferè 58, 497. 101, 708. 218, 809. 291, 174. 360, 584
ferebam 265, 287. 307, 649
ferebant 82, 176. 352, 332. 358, 523
ferebat 9, 109. 40, 22. 101, 687. 107, 51. 179, 470. 208. 493. 238, 445. 267, 339.

339. 332, 577. 347, 197, 200
feremur 328, 443
feremus 232, 279. 327, 442
ferenda 429, 707
ferendæ 306, 628
ferendam, 130, 696
ferendis 394, 783
ferendo 279, 683. 368, 118. 453, 403
ferendum 359, 555
ferens 123, 522. 158, 621. 343, 954. 321, 272. 408, 120
ferentem 359, 565
ferentes 422, 527. 426, 627
ferenti 345, 136
feres 57, 474. 142, 191. 236, 387. 319, 207, 322, 287. 350, 265. 417. 383
feret 240, 494. 368, 108. 451, 355. 471, 820. 472, 863
feretro 431, 747
ferctrumque 94, 508
feretur 364, 20
feri 181, 549. 235, 355. 236, 382, 330, 511
feriam 88, 330
feriendus 102, 715
feriens 126, 590
feriente 218, 809. 258, 93
ferinæ 214, 680. 219, 813
ferinas 456, 457
ferinis 311, 4
ferinos 59, 523. 198, 270
ferioque 157, 595
ferire 125, 554. 164, 75
feris, *ſubſt.* 58. 493. 209, 537, 443, 167
feris, *adj.* 327, 436
feriſne 16, 249
ferit 79, 119. 142, 204. 184, 641. 298, 386. 330, 682. 353, 389. 357, 479
feritaſque 394, 768
feritate 14, 198. 243, 601
feritatis 15, 239. 87, 304. 226, 137
feriunt 163, 58
feriuntque 205, 428
fero, *verb.* 51, 287. 159, 655. 280, 699
fero, *adj.* 83, 213. 109, 113. 148, 353. 181, 557. 256, 65
feroces 329, 490. 387, 612. 458, 515
feroci 364, 11. 419, 450
ferocia 276, 579
feroque 93, 464
feror 243, 582. 273, 508. 296, 320. 443, 176
feros 348, 211. 376, 317. 377, 343. 394, 767
ferox 36, 758. 77, 68. 113, 237. 123, 519. 136, 35. 139, 119. 145, 277. 186, 698. 233, 306. 235, 369, *et alibi.*
feroxque 233, 312
ferrataque 352, 323
ferre 33, 669. 49, 232. 136, 28. 158, 620. 212, 637. 214, 678. 223, 38. 242, 551. 263, 233, 268, 360. *et alibi.*
ferrea 230, 247. 384, 516. 430, 721. 470, 781
ferrem 215, 634. 382, 460
ferret 308, 682. 414, 317
ferreus 330. 508
ferri, *ſubſt.* 343, 84. 346, 170
ferri, *verb.* 390. 696
ferro, 10, 127. 63, 606. 77, 53, 67. 78, 84. 110, 163. 143, 226. 160, 659. 171, 251. 172, 271. 183, 612, 617. 184, 643. 185, 666. *et alibi.*
ferroque 10, 141. 230, 245
ferrove 348, 207
ferrugine 71, 198. 150, 404. 470, 789
ferrum 10, 141. 77, 71. 78, 90. 109, 109. 131, 720. 132, 734. 140, 132. 171. 236. 183, 612. 190, 33. 200, 315. 235, 353. *et alibi.*
ferrumque 80, 148. 96, 550. 101, 698. 137, 39. 346, 167. 367, 91. 382, 455. 455, 441
fert 3, 1. 37, 775. 40, 21. 73, 873. *et alibi.*
fertque 195, 184. 423, 548. 453. 405
ferta 398, 880
fertilis 159, 642. 173, 317, 176, 396
fertilitas 153, 481
fertilitatis, 51, 285
fertis 373, 227. 441, 117
fertur 46, 184. 52, 320. 58, 484. 78, 90. 88, 384. 183, 245. 128, 623. 150, 493, 181, 561. 205, 430. 206, 446. 222, 15. *et alibi.*
ferturque 289, 127
fervebat 62, 602
fervens 97, 571. 239, 466
ferventes 404, 48
ferventeſque 48, 229
ferventi 109, 120
ferventia 150, 406
ferventibus 15, 228. 245, 650
fervet 210, 560. 331, 549
fervidus 421, 485
ferulâ 106, 26
ferum 164, 77. 237, 422. 261, 178. 326, 396
ferumque 202, 373. 440, 85
ferunt 11, 152. 12, 158, 53, 231. 90, 399. 114, 166, 123, 499. *et alibi*
feru-tque 357, 495
feruntur 46, 164. 47, 207. 57, 452. 84, 227. 95, 530, 122, 486. 180, 513. 211, 606. 294, 240. 297, 331. 362, 621. 446, 241. 470, 792, 800
fervore 445, 209
ferus 13, 185. 158, 604. 226, 124. 236, 400. 239, 469. 313, 56. 381, 444. 394, 780. 397, 873
feſſa 81, 163. 112, 215, 152, 446. 158, 618. 174, 340. 224, 83. 266, 293. 301, 480. 334, 625
feſſam 56. 422. 331, 531. 418, 426
feſſumque 458, 527
feſſas 30, 582
feſſi 462, 628
feſſis 180, 510. 325, 393
feſſos 128, 634. 147, 323. 271, 439. 3[illegible], 352. 427, 648
feſſum 92, 502
feſſus 289, 128. 321, 274. 394. 777
feſſuſque 194. 163. 366, 66
feſta 106, 33. 295, 270. 300, 431. 346, 150
feſtâ 70, 795. 305, 598
feſtaque 348, 214
feſtas 243, 581. 249, 746
feſtinant 163, 59

ffinat 332, 575
ffinus 324, 347
fidis 79, 111. 295, 277
fidisque 95, 528. 432, 774
fido 245. 657
fidum 104, 4. 118, 390. 315, 95
fidumque 139, 113
fiunt 282, 752
fis 304, 579
fit 132, 752. 282, 759. 299, 416. 377, 332
fixa 211, 600
fixas 176, 391. 427, 633. 452, 136
fixis 320, 248. 388, 637. 461, 580
fixula 55, 412. 417, 394
fixa 37, 771. 393, 734. 432, 759
fixâ 200, 308. 256, 55
fixæ 400, 935
fixumque 144, 246
fixi 219, 829. 282. 768. 342, 57
fixilibus 246, 668
fixis 364. 9
fixo 282, 766. 365, 37
fixos 181, 565
fixum 255, 25
fixumque 366, 59
fla 68, 745. 264, 249. 376, 319. 393. 748
flæ 154, 491. 220, 848
flas 298, 382
fle, *adj.* 72, 837
fle, *subst.* 79, 106. 119, 394. 180, 506. 216, 737. 216, 742. 219, 819. 283, 791. 259, 545
flelem 376, 319
flebi 392, 722
flebiùs 210, 563
flem 88, 341. 179, 498. 181, 566. 190, 46. 194, 166. 200, 323. 215, 721. 219, 833. 287, 81. 298, 305. *& alibi.*
flemque 137, 44. 141, 151. 280, 705. 353, 365
flensque 236, 370
fleque 213, 648. 389, 651
flere 210, 545
fles 95, 527. 256, 55. 268, 371. 296, 302. 414, 297. 451, 361
flesque 10, 129. 279, 671
flibusque 169, 178
flis 259, 125.

fidissima 29, 562. 77, 68. 195, 192. 326, 415. 332, 585
fidissime 115, 281. 275, 568
fido 90, 379
fiducia 20, 356. 68, 731. 86, 270. 130, 687. 146, 309. 200, 309. 222, 10. 224, 88. 237, 434. 258, 120. 281, 720. 327, 430. 362, 625. 403, 32
fidum 366, 63
fidumque 405, 83. 412, 251
fierent 162, 18
fieres 95, 518
fieret 107, 66. 280, 712
fieretque 57, 472
fieri 53, 352. 58, 481. 86, 270. 111, 188. 114, 272. 263, 221. 265, 250. 290, 139. 348, 207. 398, 885. 452, 388
fies 64, 647
fiet 200, 311. 428, 686
figat 25, 463
figens 110, 141
figentem 382, 456
figere 137, 55. 160, 659
figis 112, 196. 351, 299
figit 76, 25. 131, 717, 139, 116. 257, 84. 385, 541. 417, 392
figitque 78, 84
figitur 18, 297. 350, 268
figura 66. 698. 106, 46. 413, 286. 431, 770
figuræ 287, 69. 293, 234. 334, 634
figuram 28, 547. 57, 474. 90, 399. 119, 409. 215, 727. 227, 169. 317, 175. 389, 671. 452, 374
figuras 8, 88. 23, 436. 244, 615. 248, 730. 320, 253. 339, 556. 427, 652. 443, 172. 446, 253. 449, 308
figuris 143, 211. 147, 326. 320, 241. 443, 169
fila 64, 654. 107, 54. 119, 396. 139, 118. 162, 34. 285, 31. 287, 89
filia 26, 481. 64, 636. 72, 844. 106, 47. 112, 210, 211. 149, 376. 152, 438. 155, 522. *bis.* 163, 39. 175, 366. 222, 17. 252. 847. *& alibi.*

filis 164, 68. 182, 577. 451, 372
filius 11, 148. 25, 463. 370, 155. 388, 647
filo 227, 173
filum 106, 36
findi 458, 510
findit 129, 667
findunt 45, 159
fine 44, 131. 55, 387. 58. 502. 90, 368. 117, 334. 199, 306. 339, 792. 351, 316. 377, 330. 379, 373. 393, 755
finemque 36, 733. 210, 565. 224, 68. 244, 618. 421, 484, 503
fineque 403, 24
fines 125, 568. 297, 341
fingam 68, 745
fingant 334, 628
finge 42, 73. 225, 114. 273, 505
fingebam 411, 213
fingens 316, 118
fingère 400, 935
fingetur 428, 685
fingi 366, 67
fingit 179, 492
fingite 170, 197
finiat 36, 735. 475, 874
finibus 129, 648. 174, 340. 439, 59
finiêrat 29, 566. 43, 103. 160, 662. 287, 79. 368, 123
finire 33, 661. 450, 345
finis 118, 389. 164, 82. 277, 632. 301, 471
finita 253, 880. 383, 506, 507. 468, 747
finitâ 28, 548. 85, 251
finitimi 176, 412. 225, 117
finito 412, 246
finitque 453, 400
finitur 317, 152
finivit 211, 591
finxit 8, 83. 116, 319. 458, 502
firma 55, 403
firmâ 432, 780
firmamina 301, 491
firmas 281, 744
firmat 88, 333. 90, 368. 101, 689. 300, 430
firmatque 35, 715
firmissimus 206, 458
firma 445. 223
fisa 472, 827

fissa

fiſſa 126, 587
fiſſâ 302, 512
fiſſaque 47, 211
fiſſum 131, 718
fiſſus 107, 65
fiſtula 34, 688. 66. 682, 683. 109, 122. 228, 192. 394, 784
fit 15, 237. 17, 269. 36, 740. 41, 66. 54. 377. 65, 673. *et alibi plur.*
fitque 36, 739. 167, 142. 398, 889. 444, 185. 445, 207
fiunt 129, 660. 308, 700. 314, 82. 423, 554. 446, 244
fiuntque 193, 124. 338, 744
fixa 78, 92. 140, 124. 141, 173. 173, 311. 192, 87. 236, 382. 262, 206.
fixerat 309, 712
fixit 25, 472. 289, 131. 352, 231. 355, 421. 356, 451
fixo 8, 91. 305, 601. 356, 458
fixum 77, 66. 237, 413
fixumque 77. 69
fixurus 58, 504. 415, 343
fixus 170, 227. 252, 858. 352, 335
flabat 213, 664
flagellis 118, 367
flagrans 435, 847
flagrant 117, 347
flagrantem 238, 456. 350, 271
flagrantemque 204, 395
flagrantes 198, 258
flagrat 178, 460
flagratque 43, 104
flamina 7, 59. 17, 263. 28, 528. 371, 184
flamine 73, 875. 212, 629. 333, 600. 335, 664
flamma 235, 356. 252, 846. 263, 233. 264, 241. 295, 279. 455, 441
flammâ 15, 230. 52, 325. 194, 160. 440, 78
flammaque 416, 351
flammæ 44, 123. 218, 808. 261, 372. 264, 262. 273, 508. 422, 532. 451, 352
flammæque 87, 306. 210, 554
flammam 90, 374. 450, 343
flammamque 148, 353. 359, 551
flammas 16, 255. 26, 495. 71, 811. 93, 464. 178, 466. 189, 17. 196, 210. 264, 249. 281, 724. 291, 173. 351, 295. 420, 467. 469, 778
flammaſque 39, 2. 223, 53
flammifera 152, 442. 432, 796
flammiferis 45, 155
flammiferumque 473, 849
flammis 47, 210. 51, 299. 54, 380. 57, 454. 63, 629. 168, 164. 183, 615. 238, 462. 364, 7. 388, 636. 403, 25
flatibus 209, 532
flatuque 380, 418. 411, 226
flava 166, 118. 167, 130
flavâ 419, 448
flavaque 9, 112
flavæ 69, 749. 93, 487. 231, 275
flavam 229, 198. 280, 714
flaventi 406, 97
flaventibus 246, 670. 279, 688
flaveſcere 156, 560. 187, 718
flaveſcit 256, 36
flaveſcunt 247, 701
flavum 317, 156
flavus 98, 617
flavuſque 49, 245
flebam 100, 656
flebant 21, 367. 286, 41
flebat 322, 289. 434, 829
flebile 209, 518. 313, 52, 53. 387, 620
flebilis 431, 748
flectant 58, 482
flectat 46, 169. 286, 51
flectentem 25, 455. 137, 56
flectere 116, 303. 143, 232. 276, 608
flecti 100, 672. 173, 308. 327, 439
flectique 22, 409
flectimur 71, 821
flectit 170, 225. 228, 194. 429, 697. 464, 686
flectiſque 465, 689
flectitur 21, 378. 67, 718. 295, 286. 326, 400
flector 253, 881
flectunt 21, 372
flemus 259, 144
flenda 420, 474
flendo 203, 380
flendoque 259, 142
flens 382, 475
flentem 414, 305
flentemque 152, 459
flentes 210, 578. 414, 305
flenti 100, 652. 455, 437. 457, 492
flentibus 220, 868. 341, 31
flere 120, 426. 182, 585. 214, 696. 297, 362. 298, 387. 190, 689. 418, 420
flerunt 176, 194
flêſſe 176, 404
flet 173, 310. 185, 665. 269, 396. 302, 500. 445, 232
fletque 445, 229
fletibus 30, 584. 327, 419
fletu 130, 674. 335, 657
fletumque 110, 140. 183, 610
fleturi 232, 291
fletus 53, 340. 130, 693. 289, 136. 335, 672. 434, 835
fleverunt 313, 46
flevit 405, 68
flexêre 247, 696
flexerat 211, 584. 300, 447
flexi, *part.* 6, 98
flexi *verb.* 252, 865
flexipedes 288, 99
flexis 181, 552
flexiſque 47, 196
flexit 82, 188. 286, 57. 293, 236. 309, 720. 318, 450
flexo 200, 313
flexos 256, 64
flexum 227, 160
flexumque 62, 603. 117, 340
flexus 152, 430
flore 257, 87. 267, 344
florebat 267, 341
florem 94, 509. 196, 216. 271, 435. 292, 208. 309, 728. 379, 395. 413, 291. 440, 80
florent 333, 605. 444, 204
florente 40, 27
florentemque 207, 464

florentia 70, 791. 431, 764
florentis 215, 707. 383, 484
flores 9, 108. 73, 861. 115, 283. 116, 315. 150, 390. 399, 267, 343
floreſque 198, 265. 199, 284. 296, 309
floribus 145, 266. 465, 688
floridior 393, 790
florilegæ 451, 366
florumque 444, 204
flos 114, 269. 292, 212. 293, 216. 309, 735
floſque 292, 206
fluctibus 10, 134. 124, 526. 319, 210. 329, 481, 497. 336, 700. 337, 721. 420, 476. 448, 287
fluctu 330, 507
fluctus 18, 310. 131, 728. 156, 558. 256, 40. 320, 256. 329, 488. 330, 525, 529. 331, 538. 332, 564. 566, 568. 335, 666. 393, 744. 461, 604
fluctuſque 20, 334
fluctuſve 410, 185
fluens 201, 343. 315, 117
fluentem 255, 18
fluentia 256, 57
fluentibus 126, 582
fluere 335, 656
fluideque 122, 482
fluidos 409, 168. 445, 231
fluidove 451, 362
fluit 17, 266. 50, 251. 232, 288. 261, 173. 350, 270. 355, 436. 447, 280. 450, 339
fluitantia 329, 470
fluitare 316, 126
fluitque 277, 163
flumen 248, 737. 443, 180. 419, 313
flumina 9, 111. 13, 188. 18, 285. 20, 234, 344. 23, 423. 28, 545. 30, 577. 49, 24. 54, 380. 55, 407. 60, 539. *et alibi*
fluminaque 5, 39. 40, 16
flumine 50, 256. 89, 342. 195, 189. 354, 413
fluminea 460, 565
fluminea 50, 253
fluminis 425, 599
fluminibus 17, 280. 400, 953
fluminis 31, 603. 64, 637. 157, 576. 316, 139. 398, 889. 426, 615. 438, 54
fluvialis 339, 773
fluviis 210, 568
fluvios 209, 535
fluviumque 258, 11
fluunt 54, 364. 237, 402. 443, 178
fluxerunt 83, 203
fluxit 344, 112. 352, 325
foci 246, 671
focus 325, 393
fodiebant 312, 23
fodientibus 331, 535
fodit 300, 315
fœcunda 57, 472. 257, 70. 333, 605. 383, 505
fœcundaque 23, 419. 229, 222
fœcundam 293, 220
fœcundior 33, 680
fœcundique 204, 417
fœcundis 416, 347
fœcundo 432, 791
fœcundum 251, 821
fœcundus 76, 31
fœda 12, 165. 210, 548
fœdabis 95, 523
fœdantem 220, 850
fœdaque 156, 549
fœdari 404, 601
fœdat 171, 238. 241, 529
fœdataque 385, 563. 410, 190
fœdera 69, 757. 190, 46. 208, 486, 487. 215, 715. 220, 857. 417, 380
fœdere 155, 532. 204, 403. 305, 599. 456, 460
fœdo 353, 366
fœdoque 296, 319
fœdus 297, 353. 338, 744
fœduſque 208, 503
fœmina 20, 351. 22, 413. 56, 434. 66, 701. 88, 326. 115, 280. 118, 378. 173, 314. 233, 305. 237, 433. 247, 704. 252, 868. *& alibi*
fœmineæ 95, 536. 106, 29. 185, 680. 294, 245. 389, 651
fœmineâ 415, 341
fœmineam 287, 80
fœmineis 236, 392. 370, 165
fœmineo 22, 413
fœmineos 309, 729
fœmineum 390, 693
fœmineuſque 260, 151
fœnilibus 178, 457
fœno 427, 645
fœtâ 395, 803
fœtibus 23, 433. 307, 665
fœto 193, 130
fœtu 166, 111
fœtum 164, 81. 184, 637. 226, 133
fœtura 396, 827
foliis 94, 510. 116, 314. 132, 742, 268, 369. 293, 215. 312, 9. 379, 398
folio 394, 789. 413, 269
folioque 292, 208
fons 81, 161. 91, 407. 156, 573
fontana 415, 327
fonte 116, 310. 146, 312. 157, 575. 432, 786. 433, 798. 449, 322
fontem 118, 388. 278, 663 459, 550
fontemque 91, 414
fontes 5, 38. 51, 273. 57, 464. 118, 385. 152, 447. 196, 200. 209, 533. 390, 696. 447, 270. 366, 713
fonteſque 49, 238. 55, 406
fonti 91, 427. 316, 140. 432, 791
fontibus 17, 281. 48, 218. 76, 27. 82, 177. 96, 545. 210, 568. 400, 954
fontis 108, 98. 115, 287. 144, 256. 145, 263. 151, 425. 289, 122. 432, 788, 794
foramen 259, 129
foramina 342, 44. 355, 438
foramine 106, 30. 109, 123
forcipe 181, 556. 257, 78. 350, 277
fore 13, 196. 16, 250. 69, 758. 199, 639. *& alibi*
forem 224, 72. 240, 502. 274, 533. 281, 734
forent 77, 62. 223, 46. 312, 15
fores, *ſubſt.* 29, 563. 43, 113. 69, 768. 71, 819. 101, 699. 121, 453. 122, 487. 152, 448. 247, 702. 266, 298, 310. 283, 782. 293. 224, 298. 384, 301, 457. 333.

333, 605. 430, 717. 453, 407
fores, *verb.* 57, 472
foret 5, 35. 7, 72. 11, 151. 20, 359. & *alibi plur.*
foribus 40, 18. 430, 735
foribuſque 108, 85. 129, 651. 213, 647
forma 16, 248. 22, 405. 26, 489. 28, 530. 61, 572. 88, 331. 92, 455. 93, 476. 111, 193. 118, 378. 185, 680. 190, 28. & *alibi.*
formâ 68, 726. 89, 354. 98, 607. 134, 794. 137, 49. 178, 452. 267, 330. 272, 451. 294, 240. 303, 529. 332, 301
formaque 70, 773. 335, 653
formæ 15, 237. 36, 743. 68, 731. 86, 270. 91, 416. 117, 346. 127, 604. 130, 676, 687. 157, 580. 208, 497. 237, 434. 280, 715. & *alibi.*
formæque 7, 73
formam 22, 402. 92, 439. 94, 503. 134, 783. 152. 457. 213, 642. 318, 203, 319, 209. 354, 394. 380, 405. 416, 373. 452, 381. & *alibi.*
formamque 163, 43. 252, 853. 292, 212. 294, 248. 302, 574
formârat 86, 288
formas 3, 1. 321, 261. 333, 613 334, 626. 431, 765. 443, 170, 455, 455
forma que 42. 78
formatæ 21, 364
formatum 91, 419
formatus 147, 328
formidabile 73, 857
formidabilis 46, 174
formidatis 456, 475
formidine 41, 66. 47, 200. 134, 802. 422, 518. 442, 153
formis 23, 416
formoſa 31, 612. 116, 319. 168, 167. 272, 461. 294, 266
formoſæ 157, 581
formoſi 92, 461
formoſior 192, 84. 216, 735. 272, 462. 302, 523
formoſis 305, 611
formoſiſſimus 105, 18. 302, 522
formoſius 214, 679
formoſos 116, 310
formoſus 73, 851, 859. 222, 26. 272, 475. 280, 712
fornace 48, 229. 192, 107
fornacibus 450, 340
foro 470, 796
fors 18, 297. 24, 453. 50, 257. 338, 751. 418, 425
forſitan 42, 76. 147, 133. 215, 704. 219, 816. *et alibi*
forte, *adj.* 177, 427. 260, 150
fortè, *adv.* 16, 254. 26, 493. 66, 692. 67, 711. *et alibi plur.*
fortemque 370, 170
fortes 96, 547. 170, 221. 256, 46. 327, 431. 367, 84. 378, 360
forti 69, 754. 235, 341. 323, 319. 342, 64. 344, 98. 364, 23. 386, 597. 387, 616. 426, 619
fortia 129, 652. 328, 462. 360, 575. 370, 170. 386, 595. 390, 694
fortibus 25, 456. 115, 285. 210, 546. 220, 870. 237, 407. 242, 553. 305, 539. 319, 222. 459, 534
fortior 224, 76
fortis 84, 219. 110, 149. 191, 76. 350, 286. 368, 121. 377, 340. 382, 451. 383, 488
fortiſque 303, 543. 379, 383
fortiſſime 133, 769. 143, 221. 248, 728. 375, 278
fortiſſimus 292, 207
fortiter 106, 27. 255, 28. 373, 237
fortiùs 44, 127. 186, 708. 263, 218
fortuna 125, 566. 140, 140. 149, 368. 169, 195. 209, 518. 217, 762. 222. 12, 224, 73. 299, 400. 305, 603. 377, 334. 381, 435. 384, 525. 386, 573. 446, 261. 457, 493
fortunæ 45, 140. 80, 141
fortunæque 80, 149
fortunam 367, 90
fortunaque 214, 688. 297, 335
fortunata 116, 323. 449, 68
fortunatumque 71, 803
forum 120, 444
forumque 473, 841
foſſâ 198, 259
foſſæ 9, 97
foſſas 197, 245. 346, 149, 372, 212
fovebam 212, 633
fovendos 245, 654
foventque 241, 536
foveſque 219, 823
fovet 63, 617. 205, 427, 355, 424. 415, 333
fovi 459, 532
fovit 53, 339
fracta 355, 434. 458, 523, 527
fractaque 357, 488
fractæ 352, 340
fractarum 52, 317
fractis 137, 58
fractus 366, 52
fræna 44, 121. 47, 168, 191. 52, 316. 171, 231, 234. 223, 37. 308, 704
frænabas 289, 125
frænataque 195, 220
frænato 320, 237
frænis 105, 24. 250, 795
frænisque 159, 643. 170, 228
fraga 9, 104
fragiles 288, 93
fragileſque 349, 243
fragilis 443, 169
fragmina 238, 460. 332, 561. 423, 563
fragor 17, 269. 329, 485
fragore 324, 365
fragorem 235, 340. 330, 507
fragoſis 133, 778
frangit 337, 730. 352, 343
frangitur 331, 551, 552. 372, 569
frangunt 240, 508
frater 17, 275. 51, 291, 116, 323. 191, 54. 272, 476. 273, 493, 503. 274, 500. 338, 758. 365, 31. 378, 359
fraterque 214, 669. 371, 191

fraterna 365, 31
fraternaque 238, 442
fraternæque 79, 128
fraterni 239, 488. 369, 149
fraternis 57, 454. 202, 367. 240, 505
fraterno 272, 458. 275, 557. 321, 268
fratre 84. 220. 144, 238
fratrem 134, 786. 137, 46. 155, 528. 238, 442. 272, 455, 460. 321, 273
fratremque 190, 51. 240, 520. 326, 410
fratres 79, 123. 139, 107. 176, 393. 186, 693. 194, 141. 236, 372. 238, 446. 239, 491. 240, 509. 269, 405. 361, 603. 369, 151. 372, 202. 383, 499. 423, 345
fratresque 331, 542
fratri 94, 506. 144, 250. 172, 291. 272, 469, 275, 569. 322, 298. 389, 664
fratribus 79, 118. 214, 686. 335, 646. 340, 3
fratrique 323, 329
fratris 51, 293. 272, 454. 277, 639. 297, 348. 360, 386
fratrisque 156, 564. 326, 410
fratrum 7, 60. 11, 445. 172, 289. 240, 506. 456, 460
fraudare 197, 250
fraudat 430, 715
fraudate 292, 396
fraude 61, 558. 365, 32. 441, 120. 457, 498, 469, 766
fraudem 100, 650, 190, 45, 440, 102
fraudes 95, 534
fraudesque 10, 130
fraxco 213, 654
fraxineam 135, 9. 353, 369
fraxinus 140, 143. 214, 682. 288, 93. 345, 122. 352, 324
fregit 141, 172. 153, 478. 352, 340, 349. 155, 433
fremebant 270, 418
fremebundus 345, 128. 410, 188
frementem 263, 207
frementes 158, 627
frementi 16, 244
frementis 131, 719
fremidâ 135, 2
fremit 101, 704. 109, 136. 167, 146
fremitu 351, 316
fremunt 95, 528
frendens 238, 437
frequens 55, 409. 127, 620. 258, 106. 466, 715
frequentant 102, 732. 206, 37. 314, 89
frequentat 266, 323. 291, 169. 300, 436
frequentes 97, 581. 168, 159
frequento 101, 691
freta 5, 36 51, 298. 125, 552. 134, 788. 165, 104. 178, 445. 186, 691. 191, 67. 196, 201. 206, 460. 226, 142. 343, 586. 307, 654. 316, 150. 328, 463. 338, 749. 448, 291. 458, 516
fretaque 329, 491
freti 319, 209
freto 135, 6. 225, 104. 429, 711. 469, 772
fretoque 421, 483
fretum 120, 440. 180, 512. 188, 1. 251, 534. 320, 258. 327, 435. 330, 517. 398, 904, 910. 403, 6. 419, 337. 423, 558. 447, 263. 465, 706
fretumque 337, 714. 342, 39
frigida 4, 19. 193, 136. 440, 349
frigidus 158, 632. 265, 290
frigora 6, 56. 48, 224. 150, 390
frigore 6, 51. 46, 174. 276, 581. 278, 661
frigoris 69, 763
frigus 63, 611. 219, 809. 250, 790. 289, 129. 326, 416. 431, 763
friguſque 71, 823
frondator 427, 649
fronde 20, 347. 61, 557. 96, 542. 132, 746, 219, 845. 258, 94. 268, 355. 312, 27. 315, 108
frondem 28, 550. 178, 457. 199, 280
frondente 249, 756
frondentis 232, 299
frondere 247, 714, 715
frondes 55, 407. 128, 637. 195, 178. 232, 289. 249, 759. 268, 355. 268, 374. 284, 333, 615. 404, 37. 428, 664
frondeſque 278, 650
frondeſcere 129, 395
frondibus 90, 393. 100, 667. 150, 389. 168, 163. 183, 599. 288, 91. 313, 46. 377, 324. 390, 690. 397, 847. 411, 526. 444, 205
frondis 24, 449. 29, 565
frondoſus 237, 410
frons 156, 570. 293, 223
fronte 12, 173. 17, 267. 58, 476. 73, 857. 137, 38. 154, 488. 256, 45. 257, 86. 290, 138. 353, 387. 394, 770. 397, 851. 406, 95. 461, 596
frontem 76, 21. 84, 221. 100, 666. 176, 133. 256, 45. 289, 114
frontemque 124, 527
frontes 461, 608
fronti 51, 276. 80, 139. 279, 687. 351, 315. 353, 386. 441, 133
frontis 253, 884
fruatur 50, 585
fructum 312, 32
fructus 51, 285
fruentur 455, 448
fruetur 239, 486
fruge 250, 789. 452, 393
fruges 9, 109. 51, 288. 148, 342. 441, 234
frugiferas 159, 656
frugilegas 212, 624
frugis 316, 120
frugum 153, 475, 490. 166, 118. 231, 274. 300, 433. 441, 122
frui 26, 487. 281, 723
fruitur 70, 779
fruſtrà 46, 172. 63, 619. 65, 676. 92, 432. 94, 500. 116, 333. 138, 91. 142, 152. 141, 175. 172, 295. *et paſſim alibi.*
fruſtràque 15, 233. 97, 565. 256, 39. 287, 73. 356, 458. 430, 741. 472, 827
frutex 247, 719

frutices

frutices 10, 122. 268, 381
fruticumque 117, 339
fudi 367, 89. 374, 256
fudit 63, 610, 626. 140, 141. 356, 469
fueram 274, 512. 400, 659
fueramque 91, 570
fuerant 65, 659. 229, 221. 243, 579. 347, 195. & *aliquoties alibi*
fuerat 8, 58. 57, 469. 58, 504. 84, 228. 108, 172. 113, 235. 125, 551. & *passim alibi*.
fuêre 65, 666. 247, 711. 287, 75
fuerint 60, 451. 126, 603
fueris 95, 521
fuerit 115, 280. 125, 572. 130, 687. 166, 111. 213, 660. 216, 738. 279, 677. 347, 179
fueritque 374, 254
fuerunt 53, 233. 119, 396. 187, 716. 276, 585. 369, 151. 437, 18. 441, 110
fuga 28, 530. 180, 518. 339, 777. 358. 535. 368, 115. 410, 187
fugabitur 273, 501
fugacem 134, 785
fugaci 28, 541
fugacibus 24, 442. 303, 543
fugæ 28, 544. 147, 323. 158, 618. 308, 706. 321, 381. 323, 334. 351, 313. 397, 879
fugæque 293, 233
fugam 31, 600. 77, 47. 182, 572. 314, 77. 366, 69
fugant 17, 263. 211, 605. 221, 1
fugârant 188, 4
fugat 25, 469, 471, 304, 569
fugatis 45, 144
fugato 144, 238
fugaverat 464, 665
fugavi 264, 8
fuge 31, 597. 304, 565. 351, 309. 412, 247
fugerat 235, 168. 439, 60
fugere 158, 605. 218, 796
fugêre 10, 129. 392, 718
fugerant 89, 365
fugeres 397, 860
fugiamus 162, 29
fugiant 347, 183
fugias 27, 515. 92, 456. 393, 797. 428, 672
fugiebant 145, 286
fugiebat 31, 597
fugiens 172, 295. 267, 347. 336, 695. 405, 82
fugienſque 90, 390
fugientem 70, 787. 292, 188. 329, 468. 376, 296. 398, 907
fugienti 355, 425
fugientia 259, 127
fugientibus 412, 238
fugientis 339, 775
fugio 61, 756. 117, 336. 158, 601
fugis 27, 515. 90, 384. 93, 477. 225, 108. 271, 446. 372, 223. 428, 668
fugiſſe 34, 701. 46, 176. 174, 337. 395, 808
fugit 15, 232. 25, 474. 27, 502, 526. 50, 254. 58, 492. 62, 594. 70, 786. 82, 198. 84, 228. 229, 90, 390. 108, 100, 101. 122, 488. 123, 521. 153, 460. 117, 232. 199, 290. 201, 351. 216, 749. 210, 788. 276, 579. 277, 632. 300, 448. 301, 476. 334, 624. 336, 688. 339, 771. 351, 301, 302. 352, 338. 367, 81. 400, 938. 404, 63
fugitque 301, 458
fugiunt 27, 506. 36, 739. 126, 602. 220, 864. 313, 34. 444, 153
fugiuntque 210, 574
fui 13, 184. 124, 538. 157, 578. 158, 603. 308, 682. 383, 505
fuimus 359, 553
fuimuſve 445, 215
fuiſſe 434, 834. 448, 290
fuiſſem 306, 632. 421, 482
fuiſſes 20, 358. 60, 534. 194, 145
fuiſſet 72, 829. 134, 800. 153, 465. 168, 156. 274, 533. 295, 298. 336, 699
fuiſti 459, 543
fuiſtis 92, 443
fuit 4, 15. 5, 32. 12, 162. 14, 205, 215. 16, 241. 19, 314. 323. 22, 408. 410. 31, 623. 33, 659. & *alibi paſſim*.
fuitque 27, 517
fulgebant 289, 112
fulgentem 222, 27
fulgentia 181, 567
fulgentibus 390, 700
fulgentis 40, 17
fulget 25, 470. 67, 722
fulgore 212, 619. 334, 617
fulgorem 119, 398
fulgura 87, 300
fulgure 433, 517
fuliciſque 244, 625
fulmen 13, 107. 87, 301. 305. 232, 289. 383, 550. 397, 857
fulmina 16, 223. 30, 595. 41, 61. 51, 279. 52, 308. 290, 151, 158. 330. 523. 359, 560
fulmine 11, 155. 235, 555
fulmineis 330, 553
fulmineo 426, 618
fulmineos 325, 368
fulminibus 6, 56
fulminis 18, 305. 426, 618. 439, 69. 471, 811
fulſit 59, 109. 195, 110
fulva 214, 683. 343, 89
fulvaque 86, 273
fulvæ 256, 36. 308, 698
fulvas 330, 499
fulvis 73, 865. 156, 546. 186, 707. 226, 146. 292, 191. 303, 551. 324, 355. 358, 524
fulvo 9, 115. 307, 648. 350, 273. 415, 345. 417, 595
fulvos 18, 304
fulvum 315, 103. 339, 771
fumabant 295, 273
fumabat 137, 57
fumant 47, 209. 348, 215
fumante 432, 792
fumantes 406, 87
fumantia 52, 325. 380, 421, 416, 363
fumat 51, 295
fumavit 49, 242
fumi 387, 601
fumificiſque 193, 114
fumida 119, 405, 349, 259
fumo 49, 232. 284, 6. 320, 248
fumos 29, 571
funale 349, 247

fuctã 120, 435. 285, 14. 332, 559
fuchi 133, 765
fucto 332, 585
fuctus 241, 547. 295, 373
fuda 68, 728. 131, 710
fudi 434, 425
fudiæ 123, 518
fudamina 148, 361. 454, 433
fudamine 433, 808
fuditis 424, 583
fudebat 260, 160
fudere 335, 672. 376, 306
fudit 197, 248. 211, 594. 237, 417. 383, 490
fudunt 241, 540
fuduntque 81, 172
fuduntur 17, 269
fue 99, 628
fuera 172, 282, 285. 181, 565. 211, 607. 239, 484. 331, 540. 384, 518. 431, 746
fuere 177, 430. 210, 565
fuereum 240, 512
fuereus 300, 453
fueribus 211, 607. 384, 523. 390, 696
fueris 192, 199
fues 100, 679
fuefta 210, 575
fuefta 120, 432
fueftaque 293, 216
fueftas 332, 584
fuefti 43, 88. 77, 49
fuefto 325, 378
fungi 58, 480
fungis 203, 393
funibus 249, 775
funis 419, 445
funus 239, 484. 431, 751
furcã 245, 647
furcas 247, 700
furens 102, 716. 236, 391
furentem 136, 13. 377, 322
furentibus 349, 231
fures 427, 640
furiale 123, 506
furiali 184, 657
furialiaque 182, 591
furialibus 164, 84. 239, 481. 312, 12
furibunda 225, 107. 277, 636. 407, 107
furibundus 123, 112. 397, 871
furiis 450, 327
furiiſque 182, 595
furioſaque 298, 370
furioſſor 281, 736
furit 78, 93. 79, 122. 99, 623. 141, 170. 251, 828. 339, 791. 356, 478. 385, 547. 401, 967, 419, 451. 449, 321
furor 95, 531. 99, 640. 120, 429. 274, 540. 297, 355. 299, 397. 365, 43
furore 365, 36
furorem 189, 10. 429, 701
furores 64, 640. 276, 582. 276, 601
furoribus 120, 431
furoris 89, 350. 179, 480. 366, 58. 403, 16
furta 31, 606. 66, 696. 75, 7. 111, 174 201, 359. 275. 557. 368, 111
furti 31, 623
furtique 111, 174
furtim 87, 313. 90, 371. 133, 776. 338, 760. 413, 275
furtis 368, 104
furtiſque 365, 32
furtiva 116, 327
furto 85, 266
furtoque 66, 700
furtum 56, 423. 66, 687. 323, 313
furvis 155, 541
fuſca 145, 286
fuſco 113, 221. 320, 247. 350, 292
fuſile 316, 126
fuſos 404, 56
fuſum 162, 22
futura 16, 248. 65, 660, 88, 338. 286, 53. 356, 456. 368, 116
futuræ 82, 191
futuri 78, 104. 167, 137. 192, 96. 238, 465. 271, 423. 328, 457. 378, 363. 470, 782. 471, 815. 472, 834
futuris 308, 684
futuro 237, 409
futurorum 392, 722
futuros 460, 559
futurum 36, 735
futuris 282, 756

G.

GAlatea 393, 738. 394, 789. 395, 798. 396, 839. 397, 863. 869, 398. 880, 898
Galanthida 266, 316
Galanthis 266, 306
galea 193, 121. 222, 26. 353, 375
galeæ 9, 99. 345, 141. 368, 105
galeam 164, 79
galeamque 345, 130. 96, 542. 356, 466
Gallicus 28, 533
Ganges 105, 21. 137, 47
Gangeſque 49, 249
Gangetica 184, 636
Ganymedes 338, 756
Ganymedis 290, 155
Gargaphia 81, 156
garrula 60, 547. 89, 360. 230, 237
garrulitas 160, 678
gaude 300, 442. 430, 721
gaudeat 307, 660
gaudebat 64, 634. 115, 295
gaudens 25, 476. 252, 863
gaudent 132, 736. 748. 440, 87
gaudenti 316, 119
gaudere 157, 583, 230, 223, 361, 607. 441, 129
gauderet 242, 75
gaudet 15, 235. 45, 152. 56, 430. 73, 862. 85, 258. 259, 139. 295, 278. 330, 415. 331, 456. 425, 596. 473, 851
gaudete 283, 791. 286, 39. 341, 19
gaudetque 315, 106. 449, 323
gaudia 117, 350. 118, 368. 180, 514. 184, 653, 660. 206, 455. 209, 513. 218, 800. 230, 238. 237, 420. 272, 482. 323, 310. 347, 198. 350, 285. 382, 463
gaviſa 280, 708
gaviſus 345, 126
gelida 47, 200. 418, 427. 449, 310
gelidæ 442, 153
gelidæque 240, 496
gelidas 128, 625. 152, 433

gelidi 14, 217. 46, 171. 186, 711
gelidis 34, 689. 110, 141. 171, 277. 219, 815. 263, 220
gelido 108, 90. 133, 772. 260, 170. 320, 251
gelidoque 21, 376. 78, 110
gelidos 113, 247. 165, 88. 171, 249, 174, 347. 175, 374. 299, 423
gelidum 57, 455. 459, 550
gelidumque 101, 683. 158, 608
gemellam 272, 452
gemelliparæ 173, 315
gemellos 186, 712. 323, 316
gemina 123, 514. 170, 205. 286, 64
geminæ 101, 713, 357, 502
geminam 227, 169. 239, 472
geminaque 100, 663. 430, 715
geminas 76, 45. 133, 774. 163, 54. 229, 201. 467, 739
geminasque 262, 193
geminat 301, 471
geminata 66, 702. 384, 221. 464 681
geminatis 48, 220
geminato 349, 257
geminaverat 157, 586
gemini 110, 161. 139, 107. 232, 301. 236, 372. 353, 449, 432, 796
geminique 63, 630
geminis 180, 538. 198, 260. 251, 818. 289, 116. 328, 463
gemino 61, 555. 166, 111. 247, 720. 257, 72. 293, 222. 403, 6. 462, 611
geminos 47, 195. 174, 336. 236, 400. 247, 710. 390, 697. 396, 834
geminum 91, 420, 167, 126
gemit 71, 807. 209, 544. 298, 394
gemitu 36, 732. 58, 486. 325, 395. 366, 48
gemitum 260, 163. 305, 599. 309, 719
gemitumque 249, 758
gemitus 63, 621. 181, 565, 219, 843. 240, 513. 254, 1. 263, 207. 266, 297. 293, 215. 302, 509. 337, 709. 357, 487
gemituſque 141, 154
gemmâ 242, 572. 73, 856. 275, 565
gemmæ 43, 109. 228, 180
gemmantia 85, 264
gemmas 294, 264
gemmata 289, 113
gemmis 35, 723. 317, 167
gemmiſque 390, 704
gemuêre 10, 124
gemuit 78, 94. 299, 423
gemunt 241, 526. 383, 483
genæ 192, 78. 229, 210. 327, 418
genas 91, 422. 297, 362. 286, 46
gener 131, 701. 151, 415. 155. 526. 179, 496. 255, 19. 273, 488. 422, 511
generat 452, 376
generatus 437, 19
generi 33, 659. 51, 589. 167, 138. 179, 494. 469, 759
generique 433, 801
generis 16, 246. 21, 379. 36, 761. 85, 259. 128, 640. 225, 123. 227, 155. 285, 35. 384, 509. 469, 775. 471, 814
generiſque 31, 620
genero 11, 445. 137, 43
generoſa 252, 848. 395, 818
generoſaque 349, 234
generoſi 133, 765
generoſior 273, 490. 369, 148
generoſo 265, 780. 382, 457
generoſos 466, 710
generum 26, 481. 255, 12
genialia 399, 929
genialis 105, 14. 288, 95
genialiter 325, 95
genibus 36, 370. 84, 240. 266, 311. 386, 585
genibuſque 345, 140
genis 65, 656. 173, 305
genitalia 446, 239
genitam 31, 615
genitas 185, 666
geniti 271, 431. 426, 617. 88, 317
genitis 170, 221
genitivaque 88, 331
genitor 26, 486. 87, 5[illegible] 40, 38, 40. 43, 105. [illegible] 380. 72, 836. 130, [illegible] 173, 323. 179, 483. [illegible] 435. 211, 590. 224, [illegible] 241, 528. 301, 465. [illegible] 440. 359, 549. 370, [illegible] 371, 186. 397, 854. [illegible] 91. 433, 508. 474, [illegible]
genitore 140, 145, 148. [illegible] 202. 321, 271. 222, [illegible] 323, 319. 409, 170
genitorem 459, 544
genitoris 287, 708
genitorque 268, 363. 474, 862
genitrice 141, 153
genitrici 382, 471
genitricis 87, 310. 112, 219, 207, 474
genitrix 36, 757. 112, 206, 118, 384. 154, 490. 183, 627 187, 711. 203, 380. 225, 120. 238, 460. 267, 326. 297, 332 170, 162. 423, 536. 425, 605. 496, 762. 169, 174
genitrixque 297, 348. 299, 401
genitum 43, 90. 142, 187
genitus 36, 748. 287, 89, 302, 522. 324, 346
gens 152, 407. 293, 232. 385, 565
gente 15, 226. 76, 35. 83, 208. 97, 576. 354, 400. 373, 244. 419, 450. 420, 463. 434, 832
gentem 410, 191. 460, 559
gentemque 457, 483
gentes 16, 249. 47, 215. 105, 16. 169, 177. 271, 441. 297, 331. 454, 421. 472, 829
genteſque 322, 299
gentibus 129, 668. 296, 505
gentis 112, 209. 162, 6. 289, 320. 358, 530. 365, 38. 426, 622. 436, 5. 484, 577. 463, 646
gentiſque 178, 460. 173, 323. 341, 7. 406, 92
genu 117, 340. 149, 383. 174, 346. 228, 182. 256, 61. 266, 299. 303, 536. 353,

352, 347
mana 46, 180. 301, 458.
324, 355
manâlia 305, 593
manâre 116, 322. 296,
307
manisse 293, 217. 221,
469. 758
manit 24, 439. 61, 570.
146, 302. 267, 330. 295,
497. 379. 395
mas 83. 188. 14, 203. 17,
360. 21, 365. 23, 417. 46,
783. 80, 133. 89, 350.
368, 853. 177, 427. 178,
459. 189, 27. 213, 606.
816, 750. 250, 783. 383,
504. 390, 698. 393, 740.
442, 139, 153. 452, 387
mumque 250, 807
mus 130, 681
mant 262, 206. 332, 576
mantis 156, 513
mantur 342, 62
mas 29, 565
mabam 62, 585
mabant 213, 655. 354,
418
mabat 40, 28. 134, 782.
353, 380
mans 83, 216. 109, 135.
141, 161. 393, 733. 414,
314. 427, 645
mantes 212, 625
manti 324, 335
mare 208, 489. 469, 773
met 223, 44
mis 378, 363. 394, 773
mit 40, 15. 151, 427. 152,
456. 170, 228. 223, 58.
277, 614. 333, 615. 364,
15. 568. 104
mana 18, 523. 183, 613.
242, 230. 239, 475. 268,
382
manâ 349, 240
manæ 274, 509
manæque 182, 582
manam 71, 803. 178, 444.
181, 564. 190, 21
manamque 183, 598
mane 136, 13
mine 265, 780
runt 329, 491. 387, 613.
422, 509. 424, 572
runtur 88, 316. 329,
489
sserat 263, 230. 355, 443
sserit 134, 792
gesserunt 364, 202
gessit 152, 455. 359, 545
gestæ 468, 748
gestamina 368, 116. 443,
163
gestandu 54, 366
gestare 190, 33
gestet 354, 411
gestit 109, 130. 185, 164
gestu 125, 560. 142, 183.
182, 579
gestum 368, 110
gestumque 335, 673
gestus 173, 308
gigantas 11, 152. 147, 319
giganteis 148, 346. 402, 1
giganteo 410, 184
gignis 166, 117
glaciali 46, 173. 276, 580
glacialis 40, 30. 250, 788
glacie 395, 795
gladii 205, 422
gladiis 224, 78
gladio 142, 185. 345, 130.
257, 483. 427, 651
gladios 21, 345. 200, 333.
224, 77
glande 411, 216
glandes 9, 106. 211, 586.
217, 782. 249, 759. 317,
159
glandibus 288, 94
glandiferam 352, 328
glans 434, 826
Glauci 197, 233
Glaucus 398, 906. 403, 9.
404, 38. 405, 68
glebam 315, 311
glebâque 428, 659
glebæ 79, 106
glebam 148, 341. 315, 111.
460, 554
glebas 114. 254. 153, 477.
170, 220. 312, 29
glebis 23, 425. 316, 145
glomerabat 162, 19
glomerari 263, 222
glomerata 411, 211
glomeratâ 446, 251
glomerataque 237, 401. 387,
604
glomeravit 5, 35
gloria 25, 465. 100, 654.
128, 639. 129, 649. 237,
427. 256, 55. 303, 547.
323, 320. 350, 292. 358,
530. 361, 617. 367, 96.
468, 748
glorior 169, 176
gnati 297, 348
gnatis 194, 159
gnato 207, 482. 211, 590,
375, 288
Gnossia 223, 40
Gnossiacæque 226, 144
Gnossiacas 207, 471
Gnossiaci 223, 52
Gnossiaco 278, 668
Gnosius 83, 268
Gorgone 142, 202. 143,
209
Gorgoneas 133, 779
Gorgonei 127, 618
Gorgoneis 142, 196
Gorgóneum 134, 801
Gorgonis 130, 699. 142,
180
Gortyniaco 218, 783
graciles 18, 299. 111, 176
gracili 163, 50. 290, 140
gradere 37, 775
gradibus 211, 587. 324, 357.
464, 685
gradiens 394, 776
gradientis 317, 179
gradieris 42, 80
graditur 262, 205
Gradive 474, 863
Gradivus 434, 820
gradu 76, 36. 117, 338.
256, 43. 283, 786. 408,
143
gradumque 98, 609
gradus 21, 375. 53, 354.
107, 59. 195, 185. 223,
39. 247, 692, 713
Græcia 172, 199. 420, 474
Graia 437, 9
Graiâ 414, 325
Graiæ 361, 609
Graias 105, 16. 196, 214.
342, 64
Graii 380, 414
Graiorum 373, 241
Graios 380, 402
Graiosque 463, 645
Graium 409, 163
Graiumque 124, 538
gramen 18, 299. 32, 633.
91, 411. 153, 486. 197,
232. 427, 646
gramina 55, 407. 193, 137.
278, 655. 413, 266
gramine 72, 841. 112, 215.
440, 84. 199, 152. 400,
936
gramineo 81, 162
graminis 287, 87

grana 155, 537
grandævique 194, 160
grandævumque 240, 520
grandævus 139, 99
grande 182, 574. 212, 625
grandia 5, 29. 155, 545. 260, 169
grandique 293, 237
grandine 141, 158. 186, 692. 263, 222. 423, 543
grandior 173, 321. 213, 665
grando 357, 480
grani 413, 273
Granico 338, 763
graniferumque 212, 638
granum 310, 736
grava 14, 204. 159, 641. 243, 590. 288, 104. 293, 230. 294, 259. 325, 393, 404, 52
gratam 145, 272
gratamque 67, 709. 69, 758. 174, 345
gratantibus 194, 162
gratantur 194. 142
gratare 166, 312
gratata 178, 434
gratentur 30. 578
grates 45, 152. 76, 24. 178, 435. 179, 484. 194, 148. 295, 291. 308, 681, 682. 438, 48
gratia 11, 445. 51, 293. 61, 562. 66, 693. 124, 536. 129, 654. 136, 14. 149, 378. 154, 515. 178, 440. 190, 44. 208, 511. 265, 284. 325. 390. 360, 576. 369, 127. 38 , 446
gratior 56, 416. 154, 495. 395, 793
gratiſſima 219, 819. 249, 771. 3 9, 561. 384, 528. 393, 786. 408, 123
gratiſſime 333, 367. 360, 586
grator 264, 244
gratos 414, 307
gratulor 296, 305. 306
gratum 315, 100
gratus 289, 121. 351, 397. 430, 723
gravant 395, 822
gravatos 110, 145
gravatum 159, 658. 292, 192
grave 112, 207. 121, 452, 136, 17. 193, 118. 237, 408. 274, 539. 351, 314. 359, 567
gravem 15, 224. 24, 443. 194, 139. 279, 684. 300, 438. 302, 495. 345, 118. 458, 527
gravemque 461, 590
graves 57, 467. 88, 319. 123, 498. 125, 569. 170, 223. 210, 557, 570. 280, 696. 313, 36. 423, 543. 466, 716
gravet 229, 205
gravi 29, 571. 52, 306. 131, 721. 140, 142. 154. 511. 253, 876. 324, 365. 332, 558. 350, 288. 383, 506
gravidâ 278, 659
gravidæ 193, 228. 279, 672
gravidamque 85, 260
gravidamve 303, 531
gravidi 232, 294
gravidis 9, 110. 100, 665. 199, 281
gravidus 302, 505
gravior 284, 8
graviora 437, 33
graviore 210, 552. 290, 150. 347, 203
gravis 17, 266. 28, 548. 93, 471. 98, 608. 113, 240. 134, 784. 154, 511. 174, 339. 199, 299. 201, 355. 244, 610. 258, 113. 320, 244. 329. 496. 335, 656. 343. 82, 426, 628. 443, 163
gravis 368, 108
gravitas 256, 391. 265, 287. 350, 283
gravitate 5, 30. 7, 67. 14, 207. 46, 162. 71, 821. 72, 847. 164, 73. 200, 308. 207, 478. 308, 678. 334, 618. 360, 571. 427, 29. 446, 242. 449, 421
gravidâ 88, 333
grege 33, 660
greges 66, 690. 95, 537. 97, 585. 128, 635. 176, 395. 321, 276
gregibus 209, 540. 242, 553
gregis 147, 327. 290, 311
gremio 299, 406. 410, 389. 658. 393, 787
gremioque 191, 66
greſſu 75, 17
greſſus 172, 275
gruem 165, 92
Grynæus 349, 260. 359, 268
gulæ 252, 846
gurges 404, 51
gurgite 18, 290. 59, 528. 125, 561. 153, 469. 154, 504. 157, 597. 175, 364, 373. 381. 200, 324. 252, 865. 263, 327. 320, 249. 330, 506. 332, 558. 447. 275. 466, 714
gurgitis 151, 421. 398, 903
guttæ 54, 360. 127, 618. 158, 633. 199, 283. 278, 658. 470, 788
guttas 267, 344
guttis 126, 578. 153, 461. 418. 408
guttur 251, 826. 316, 129. 410, 196
guttura 77, 73. 99, 626. 167, 135. 197, 244. 200, 314. 201, 348. 257, 78. 287, 22. 338. 753. 356, 459. 422, 523. 456, 464
gutturaque 193, 110
gutture 58, 484. 78, 90. 141, 173. 171, 236. 352, 325
Gyaroque 144, 292
gyrum 218, 789

H.

HAbe 110, 161. 215, 728. 428, 679
habeant 258, 95
habeat 169, 184
habebam 157, 581. 373, 247
habebant 18, 291. 335, 673. 278, 657
habebas 35, 721. 112, 207. 226, 137. 388, 643
habebat 32, 625, 629. 56, 417. 64, 641. 89, 360. 153, 467. 177, 425. 213, 667. 217, 780. 218, 805. 252, 851. 287, 81. 358, 513. 419, 442. 426, 622
habebatur 231, 262
habebunt 29, 558
habemus 41, 62. 145, 272. 216, 761

habenas

habenas 17, 280. 45, 151. 46, 169. 55. 350. 150, 404. 170, 223. 196, 221. 457, 481. 458, 520
habendi 10, 131
habendum 6, 57
habendus 33, 660
habenis 43, 87. 251, 813
habens 338, 768
habent 112, 215. 213, 656. 232, 283. 248, 739. 302, 306. 303, 550. 424. 569. 649, 313
habentem 7, 68. 119, 420. 263, 224. 450, 347
habenti 32, 633. 340, 2
habentia 4, 20. 271, 448
habeo 97, 589. 154. 497. 268, 374. 299, 397
habeoque 13, 197
habere 116, 516. 223, 48. 252, 271. 298, 364. 397, 476. 420, 464
haberent 172, 270
haberet 20, 361, 362. 231, 270. 271, 435. 319, 424. 338, 760. 365, 46. 366, 57. 418, 664
haberi 295, 299
habes 105, 17. 183, 612. 184, 605. 252, 851. 383, 497
habet 12, 169. 20, 343. 25, 471. 34, 694. 39. 8. 43, 95. 69, 767. 84, 239. 89, 360. 92, 435 122, 468. 153, 461. 162, 29. 165, 87, 91. 167, 128. 144, 176, 400. 208, 500, 508. 212, 8. 224, 84. 232, 283. 244, 619. 265, 265. 278, 864. 308, 702. 320, 233. 336, 701. 350, 266. 358, 517. 374, 267. 376, 313. 386, 570. 388, 649. 399, 919. 400, 942. 403, 25. 421, 487. 428, 685, 688. 431, 761. 436, 5
habetque 450, 342
habetis 461, 609
habeto 140, 135. 343, 80
habetque 424, 563
habetur 296, 325. 370, 159
habili 59, 530
habitabat 162, 13
habitabilis 6, 49
habitanda 75, 9
habitandas, 7, 74
habitant 12, 173. 250, 790
habitantem 316, 147
habitantum 406, 90
habitare 13, 195
habitâſſe 133, 774
habitas 333, 602
habitavit 354, 406
habitu 427, 643
habitura 274, 524
habituſque 33, 766, 768. 222, 22
habuêre 118, 373. 301. 489. 313, 49. 448, 280
habuiſſe 82, 188. 215, 718. 322. 292
habuiſſem 181, 541
habuit 32, 636. 52, 310 68, 729, 738. 79, 129. 80, 149. 82, 189. 100, 680. 107, 56. 158, 602. 280, 706. 344, 107
hâc 12, 170. 33, 675. 40, 33. 44, 133. 47. 204. 109, 114. 117, 360. 141, 152 159, 642 174, 331. 178, 433. 186, 700. & *alibi frequenter.*
hactenus 63, 610. 144, 250. 147, 332. 218, 799. 299, 423. 343, 82. 390, 700. 400, 956, 957. 422, 512
hædo 395. 791
Hæmon 165, 87
Hæmoniâ 198, 264
Hæmoniæ 29, 568
Hæmoniam 251, 813
Hæmonii 348, 213
Hæmonio 62, 599. 326, 409. 343, 81
hærebat 320, 244. 344, 106. 410, 204
hærebis 292, 204
hærede 257, 72
hærent 111, 184. 164, 143. 194, 143. 210, 568. 268, 366
hærentes 102, 730
hærentia 9, 105. 172, 250
hærerem 97, 592
hæres 97, 589. 171, 239. 369, 129. 370, 154
hæret 77, 71. 90, 395. 91, 419. 106, 27. 109, 132. 226, 143. 260, 168. 350, 269. 398, 906
hæſerat 180, 530
hæſiſſe 114, 266
hæſiſſem 99, 628
hæſit 55, 410. 84, 233. 125, 560. 142, 183
hæſura 235, 348
halabat 219, 815
Halcyone 325, 384. 326, 416. 327, 423. 328, 438. 329, 473 332, 563. 335, 661, 674. 336, 684
Halcyonen 332, 562. 333, 588. 334, 628
Halcyoneus 140, 135
Halefi 356, 462
Haliæetos 226, 146
halitus 77, 75
Hamadryadas 34, 690. 426, 624
hamatâ 148, 384
hamatis 71, 79
hamis 97, 586. 171, 252
hamo 131, 720. 440, 101
hames 324. 342. 399, 934. 456, 476
harâ 413, 286
Harpalos 84, 222
haſta 217, 782. 237, 415. 343, 82. 368, 109. 469, 769
haſta 70, 786. 235, 366. 341, 67, 83. 356, 477. 370, 171
haſtæ 344, 105, 112. 434, 819
haſtam 100, 667. 136, 32. 140, 137. 224, 66. 344, 115. 353, 369. 460, 561
haſtamque 370, 167
haſtarum 236, 375
haſtile 77, 69. 214. 681
haſtilia 222, 28. 232, 286. 415, 344
haſtis 288, 93
haurire 377, 331
hauriret 384, 535
haurit 294, 252. 385, 564
hauſerit 270, 412
hauſi 394, 787. 414, 309
hauſimus 413, 277
hauſit 140, 126. 234, 327. 236, 371. 381, 425. 449, 320
hauſtâ 132. 740
hauſtæ 318, 187
hauſti 408, 136
hauſtis 408, 129
hauſto 256, 35
hauſtos 381, 426
hauſtus 109, 118. 174, 356. 384. 526
Hebe 269, 400
Hebes 357, 485. 369, 135

hebetârat 152, 444
hebetâſtis 196, 210
heheu 343, 85
Hebre 313, 50
Hecate 195, 174, 194
Hecateïa 404, 44
Hecateïdos 167, 239
Hecates 197, 241
Hector 340, 3. 343, 69. 367, 83. 371, 178. 375, 279. 383, 487
Hectora 313, 75. 359, 448. 361, 607. 371, 178
Hectoreâ 343, 67
Hectoreis 364, 7
Hectoreo 375, 275
Hectoris 338, 758. 355, 447. 360, 591. 381, 426, 427. 384, 512
Hecubæque 386, 577
Hecube 381, 423 385, 556
hederâ 147, 338
hederæ 100, 664. 117, 365. 288, 99
hederarum 183, 599
hederis 167, 128
hei 27, 523. 170, 227. 220, 848. 239, 491. 274, 519
Helenan que 372, 200
Helene 428. 669
Helenum 368, 99. 455, 450. 455, 437
Helicem 229, 207. 448, 293
Helicon 48, 219
Helicona 144, 254. 241, 533
Helimumque 356, 460
Helles 318, 195
Helleſpontus 380, 407
Helopſque 352, 334
herba 32, 632. 33, 681. 56, 420. 65, 662. 73, 864. 75, 12. 76, 23, 92, 438. 94, 502. 232, 290. 339, 775. 400, 942. 403, 21. 411, 216
herbæ 192, 105. 287, 87. 333, 606. 416, 350. 440, 78
herbam 292, 210
herbarum 27, 522. 403, 14. 405, 69. 416, 357
herbas 32, 645. 65, 669. 70, 792. 78, 86. 108, 82. 114, 267. 128, 635. 145, 266. 178, 457. 192, 98. 196, 224. 200, 327. 219, 841. 250, 800. 278, 654. 284, 8. 413, 267, 270. 416, 347. 429, 690. 450, 326
herbida 232, 282
herbis 27, 523. 71, 810. 73, 85. 107, 49. 116, 314. 117, 341. 153, 482. 195, 196. 198, 254. 292, 188. 299, 397. 302, 513
herboſaque 66, 689
herboſas 460, 574
herboſo 419, 445
Herculeâ 334, 627
Herculeæ 359, 539
Herculis 265, 278. 360, 574
herile 302, 502
herili 80, 140
Hermaphroditus 118, 383
hero 252, 863
heros 65, 676. 82, 198. 135, 1. 194, 156. 204, 410. 208, 496 220, 868. 234, 324. 242, 565. 572. 254, 1. 260, 157. 286, 50. 292, 207. 307, 659 309, 370. 321, 264. 324, 351. 339, 773. 368, 124. 370, 166. 387, 625. 388, 644. 397, 879. 420, 461, 463. 424, 784. 457, 492
Herſe 67, 724. 68, 739, 747
Herſes 71, 809
Herſiliam 434, 839
Herſioneque 319, 217
Heſperidas 315, 114
Heſperiem 338, 769
Heſperio 45, 142. 128, 628
Heſperium 320, 258
heu 57, 447. 63, 612. 84, 229. 94. 500. 110, 153. 172, 273. 224, 85. 324, 349. 332, 562. 337, 220. 357, 498. 366, 51
hiatu 148, 357. 204, 409. 447, 273
hiatus 81, 162
hibernâ 141, 158
hibernis 395, 793
hiemalibus 258, 105
hiems 72, 827
hiemſque 120, 436
hinnitibus 45, 154
Hiphinoum 353, 379
Hippaſus 233, 318
Hippocoön 234, 314
Hippocoönte 235, 363
Hippodamen 348, 210. 224
Hippodamas 243, 599
Hippolytum 457, 497
Hippolytus 459, 544
Hippomene 305, 608. 307, 658
Hippomenen 307, 651. 308, 699
Hippomenes 304, 575. 305, 587. 306, 640
Hippotadæque 465, 707
Hippotade 406, 86
Hippotades 129, 663. 327, 431
Hippothoöſque, 233, 307
hirſuta 40, 30
hirſutaque 84, 222. 288, 103
hirſutam 394, 766
hirſuti 410, 207
hirſutis 350, 280
hiſta 209, 425
hirtæque 307, 850
hiſce 28, 546
hiſcere 373, 231
hominem 59, 521. 126, 601. 288, 105
hominemque 146, 297. 555, 431
homines 195, 185. 334, 638. 388, 632, 645. 441, 117
hominesque 62, 578. 282, 753
homini 80, 136. 406, 94. 442, 138
hominis 22, 405. 193, 125, 128. 317, 178. 460, 566
hominum 70, 780. 128, 631. 456, 461
hominumque 21, 366
honor 43, 99. 302, 501
honorque 293, 217
honorat 406, 84
honoratos 222, 9
honore 13, 194. 64, 634. 95, 521, 524. 147, 319. 242, 568. 291, 170. 381, 447. 400, 949. 408, 130
honorem 51, 285. 236, 387, 364, 16. 374, 272. 386, 598. 408, 128
honores 29, 565. 248, 740. 375, 287. 386, 593
honori 62, 590
honoris 238, 438. 293, 214
honorum 209, 543
honos 232, 277. 367, 96.

370, 153
ora 110, 156. 154, 499
ore 309, 734
ore 40, 26
orumque 277, 611
ora 112, 199
ores 413, 273
ores 232, 293
orenda 14, 216. 189, 8. 448, 298
orendaque 76, 38
orendæ 134, 782
orendus 194, 151. 293, 760
orent 232, 285. 396, 846. 458, 516
orentia 133, 778. 237, 428
orescere 58, 478. 413, 179
oret 180, 530. 299, 414. 301, 460
orida 10, 126. 232, 284
oridus 27, 514
orifer 7, 65
oriferamque 35, 725
oror 265, 291. 410, 198
orore 267, 345
oruerant 212, 631
orvit 38, 494. 183, 602
oramine 17, 277
ostanda 371, 193
ostribus 201, 330
ostator 98, 619. 365, 45
ostaturque 229, 215. 303, 337
ostatus 151, 421
ostis 155, 535
osto 245, 646. 292, 190. 395, 797
ostos 426, 624. 427, 656
ostus 429, 690
ostæ 51, 285
ospes 11, 144. 66, 695. 78, 129. 117, 338. 128, 639. 130, 695. 134, 793. 174, 330. 192, 90. 293, 218. 306, 620. 390, 682
ospita 99, 637. 154, 493. 169, 190
ospite 11, 444. 189, 21. 242, 569. 393, 760
ospitibus 246, 685
ospitilique 137, 45
ospitio 159, 658
ospitis 293, 224. 315, 95. 437, 8
ospitium 128, 642. 204, 493
hostes 27, 507. 134, 802. 194, 139. 224, 88. 234, 338. 368, 121. 372, 207. 377, 345
hosti 25, 458. 138, 89. 172, 276. 205, 420. 208, 510. 218, 789. 223, 41. 261, 178. 360, 595. 379, 376. 384, 516. 410, 179
hostia 441, 112. 467, 735
hostibus 190, 31. 193, 135. 225, 102. 372, 212. 377, 338
hostile 223, 39
hostilique 458, 505
hostilia 158, 628. 384, 515
hostis 13, 185. 27, 504. 78, 95. 223, 45. 261, 179. 342, 66. 374, 253
hostisque 346, 160. 373, 243
humana 14, 213. 65, 661. 126, 582. 445, 167
humanæ 263, 227
humanam 213, 642
humanas 6, 55
humani 16, 246. 285, 35
humanis 434, 64
humano 51, 289. 262, 194. 409, 168. 410, 201, 456, 464
humanos 273, 500
humanum 14, 203. 408, 131
humectat 278, 655
humente 336. 691
humentes 328, 464
humenti 31, 604
humentia 4, 19
humeri 79, 109. 314, 83
humerique 36, 741. 126, 592. 129, 658. 152, 434. 354, 397
humeris 51, 297. 62, 582. 122, 493. 308, 700. 339, 770, 789. 354, 396. 358, 516. 375, 284. 387, 625
humero 56, 419. 182, 593. 234, 320. 345, 123. 351, 299. 354, 415
humeroque 176, 404. 292, 195
humeros 19, 332. 25, 457. 64, 635. 141, 160. 179, 476. 353, 376. 399, 914
humerum 168
humerumque 353, 362
humerus 176, 406
humet 302, 509
humi 21, 376. 58, 477. 78, 105. 79. 127. 91, 420. 241, 529
humida 22, 407. 45, 143. 150, 390. 221, 2. 242, 562. 287, 71
humidus 23, 432. 195, 187
humilem 76, 30. 207, 463
humilesque 177, 417
humili 97, 583. 429, 699
humilis 454, 424
humo 57, 448. 69, 771. 113, 240. 111, 264. 159, 647. 210, 560. 315, 110. 333, 596. 381, 442
humor 23, 417. 91. 411. 143, 233. 268, 358. 275, 566. 440, 79. 446, 247
humorque 23, 430
humore 174, 354
humoribus 49, 237
humoris 263, 224
humum 10, 136. 67, 710. 125, 573. 128, 636. 132, 742. 138, 84. 146, 203. 159, 639. 183, 607. 186, 706. 210, 574. 231, 258. 243, 587. 317, 166. 334, 642. 448. 302. 465, 689
humumque 318, 185
humus 10, 138. 127, 619. 150, 390. 193, 123. 199, 284. 210, 560. 416, 379. 418, 410. 479, 56. 440, 97. 447. 268
Hyacinthe 291, 185
Hyacinthia 293, 219
Hyacinthon 293, 217
Hyadasque 98, 595. 374, 293
Hyaleque 81, 171
Hyanteo 233, 310
Hyantius 80, 146
hyems 40, 30. 391, 709. 421, 481. 445, 212
hyemes 9, 114
hyemisque 330, 521
Hylactor 224, 84
Hylæusque 83, 213
Hylen 353, 378
Hyllus 265, 279
Hylonome 314, 405. 355, 423
Hymenæon 348, 215
Hymenæus 133, 758. 177, 429. 284, 2
Hymetti 215, 707
Hymettia 295, 284
Hypanis 448, 285

Hypæpis 317, 152
Hyperione 111, 192. 242, 564
Hypſæa 139, 99
Hypſæus 139, 98
Hyrie 203, 380
Hyries 202, 371

I.

I 57, 464. 139, 115, 356. 475. 437, 23
Iacchus 105, 15
jacebant 65, 673
jacebas 113, 244. 320, 238
jacebat 56, 420. 209, 527. 217, 765. 272, 470. 351. 316
jacens 122, 493. 165, 100. 324, 356. 410, 207. 459, 548
jacent 17, 273. 52, 316. 100, 669. 209, 521. 241, 539. 243, 577. 313. 35, 50. 333, 614. 444. 189
jacentem 62, 598. 133, 772, 237, 422. 355, 439. 367, 77
jacentes 89. 363. 110, 144. 171, 246. 210, 578. 235, 361. 334, 618. 355, 439. 472, 829
jacentia 20. 338. 47, 201
jacere 22, 394
jacerent 11, 156. 160, 166
jaceret 238, 451. 428, 666
jaces 35, 720. 383, 495
jacet 11, 449. 139, 98. 153, 482. 181, 558. 225, 114. 241, 525. 249, 750. 262, 197. 278, 654. 292, 194. 322, 108. 371, 178. 383, 505. 426, 621
jacit 146, 291. 470, 780
jaciuntque 236, 389
jacta 127, 357. 153, 485. 798, 890
jactant 450, 358
jactantem 137, 59
jactanti 71, 816
jactantur 305, 592
jactari 124. 535
jactarique 469, 772
jactas 255, 23. 423, 539
jactaſque 358, 519
jactat 52, 308. 317, 153. 352, 329
jactata 123, 508. 132, 749. 266, 446
jactatam 334, 664
jactate 21, 383
jactatibus 168, 703
jactatis 22, 387. 72, 835. 131, 700. 134, 789. 423, 560
jactato 312, 6
jactatque 391, 709
jactavit 102, 726
jactis 236, 390
jacto 157, 596
jactor 336, 700
jactu 22, 413. 256, 36. 307, 671. 385, 566
jactura 16, 246. 150, 401. 258, 98
jacuêre 111, 186
jacui 273, 483
jacuit 109, 121. 312, 13. 352, 324. 445, 221
jaculabile 214, 685
jaculante 356, 456
jaculantem 410, 184
jaculatoremque 352, 250
jaculatricemque 149, 375
jaculatur 41, 61
jaculi 218, 792, 800
jaculis 236, 377
jaculo 79, 119. 137, 54, 218, 799. 219, 813. 235, 354. 352, 335. 355. 443. 426, 628
jaculoque 233, 306
jaculum 55, 414. 77, 54. 65. 81, 166. 116, 306, 308. 140, 143. 142, 182. 214, 673. 216, 761. 223, 36. 237, 411. 352, 323. 353, 385. 354, 419. 355, 443
Jalyſios 202, 365
jamdudum 100, 656. 119, 405. 217, 177. 224, 74. 252, 867. 255, 27. 329, 482
jamjam 226, 136
jampridem 198, 276
Jani 432, 789
Janigenam 417, 381
Jano 415, 334. 432, 785
Ianthe 281, 743. 282, 759. 283, 796
janua 33, 662. 227, 173. 333, 608. 430, 740
Japetide 139, 111
Iapetionides 128, 632
Iapeto 8, 82
Iapyge 420, 458
Iapygiam 465, 703
Iapygis 438, 52
Iaſonia 270, 422
Jaſon 189, 25. 190, 48. 195, 175. 232, 302. 235, 349
Jaſone 189, 5
Jaſonis 189, 26. 191, 66. 204, 397
ibat 57, 456. 67, 725. 90, 389. 97, 571. 191, 74. 226, 147. 237, 403. 241, 547. 330, 513. 351, 305. 393. 737. 431, 748
Iberi 261, 284
Iberis 437, 12
Ibero 200, 324
ibimus 160, 668. 228, 186
ibis 455, 141
ibuntque 269, 405
Icare 229. 204. 230, 231. 300, 450
Icarus 229, 195
Icelon 334, 640
Ichnobates 83, 208
icta 63, 606. 151, 423. 330, 507. 430, 739
ictaque 467, 735
ictæ 295, 272
icti 357, 487
ictibus 109. 124. 211, 598. 249, 775. 450, 348
icto 276, 583
ictu 63, 615. 78, 87. 82, 183. 88, 325. 163, 49. 235, 344. 309, 712. 328, 463. 331, 556. 343, 74, 85. 346, 170. 350, 288. 353. 377. 357, 497. 434, 820
ictus 77, 64. 101, 706. 113, 499. 171, 255. 201, 340. 235, 352, 300. 236, 390. 249, 757. 345, 125 353, 375
Idæis 115, 289
Idæumque 201, 359
Idalien 429, 794
Idan 138, 90
Idâque 115, 293
Idas 233, 305. 421, 504
Idcirco 249, 751. 328, 449. 375, 288
idipſum 57, 468. 136, 20
Idmon 162, 8
Idmoniæ 167, 133
Idomeneus 378, 358
idonea 276, 610
jecit 79, 127. 307, 675. 350, 261

jecur 198, 273. 286, 43
jejuna 250, 791
jejunia 114, 263. 155, 534. 251, 820, 831. 312, 19. 440, 83
ignara 24, 453. 45, 156. 58, 495. 204, 403. 205, 421. 230, 241. 332, 573. 441, 132. 471, 815
ignaram 86, 287. 320, 252
ignare 43, 100
ignari 85, 243
ignaroque 260, 155
ignaros 397, 873
ignavâ 71, 821
ignavi 69, 763. 333, 563
ignavis 224, 73
ignavo 240, 518
ignavos 209, 529
ignavus 156, 350
igne 23, 416. 26, 498. 51, 281. 69, 764 76, 33. 87, 303. 93, 488. 112, 195. 232, 284. 238, 456. 272, 464. 300, 450. 350, 277. 351, 296. 387, 601. 419. 444. 464, 674
ignea 5. 26. 450, 341, *bis.*
ignem 178, 456. 193, 108. 274, 519. 278, 646. 304, 582. 350, 280. 450, 348
ignes 52, 313. 55, 396, 410. 68, 729. 108, 81. 113, 246. 119, 406. 128, 629. 130, 675 133, 759 139, 106. 150, 389. 179, 492. 189, 9. 193, 115. 212, 613. 224, 76. 228, 180. 234, 339. 238, 461. 240, 512. 264, 250. 274, 515. 281, 745. 283, 795. 284, 7. 294, 253. 306, 641. 319, 225. 327, 436. 328, 452. 446, 248. 451, 355. 464, 665. 467, 730
igneſcere 473, 847
igneſque 121, 11. 422, 531
igneus 166, 113. 274, 540
igni 6, 53. 15, 229. 93, 490. 200, 326. 298, 396. 387, 606. 395, 802
ignibus 16, 254. 21, 374. 37, 773. 42, 84. 48, 220. 50, 251. 52, 313. 63, 620. 73, 849. 111, 194. 119, 403. 123, 509. 195, 193. 205, 437. 211, 610. 224, 77. 240, 501. 514, 517. 264, 234. 290, 154. 330, 520, 523. 341, 12. 348, 215 340, 261. 386, 583, 590. 416, 375. 432, 795.
ignifero 41, 69
ignigenamque 104, 12
ignipedum 55, 392
ignis 23, 432. 51, 280, 295. 54, 378. 55, 402. 71, 810. 107, 64. 199, 283. 216, 752. 229, 205. 239, 477. 248, 739. 251, 837. 328, 445. 380, 408. 423, 541. 424, 574. 429, 712. 446, 243, 250
igniſque 96, 550. 241, 522
ignobilitate 173, 319
ignorans 337, 719
ignorant 32, 642. 120, 538
ignorantia 192. 92
ignorat 32, 642. 126, 31. 274, 525
ignoro 214, 684
ignoſcas 252, 864
ignoſcat 371, 189
ignoſce 279, 678
ignoſcere 192, 85. 243, 600. 389, 664
ignoſcite 239, 491. 304, 580
ignora 95, 530. 115, 294. 214, 672. 412, 250
ignotæ 47, 203
ignotas 1, 88. 228, 188. 229, 209
ignotis 10, 154. 115, 294. 298, 119
ignotiſſima 155, 540
ignoto 279, 669. 337, 720. 416, 366
ignotos 76, 25. 193, 155. 361, 600. 400, 944
ignotoſque 416, 366
ignotum 81, 175
ilex 288, 94
ilia 77. 67. 83, 216. 109, 119. 237, 413. 352, 340. 155, 441. 457, 486
Iliacas 371, 196
Iliaden 290, 160. 434, 824
Iliades 540, 7
ilice 9, 112. 211, 585. 230, 237. 278, 664. 315, 109
ilicis 453, 396
Ilion 165, 95. 380, 408. 383, 505. 420, 467
Ilioneus 171, 261
illâc 117, 360. 120, 435. 228, 186
illæſas 257, 489
illæſos 357, 489
illato 301, 473
illatum 183, 607
illâc 4, 15. 6, 54. 18, 294. 33, 674. 39, 5. 42, 76. 52, 315. 59, 516. 115, 298. 129, 670. 153, 477
illidit 139, 221
illimis 91, 407
illinc 31, 618. 108, 71. 317, 152
Ilithyïam 265, 283
illuc 30, 577. 53, 357. 117, 342. 121, 447. 127, 622. 222, 16. 251, 811. 298, 376. 309, 720
illudens 100, 650. 257, 66
illuſtre 41, 50
illuxiſſe 205, 431
Ilus 338, 756
ima 50, 265. 70, 774. 124, 525. 147, 321. 151, 421. 198, 278. 239, 335. 286, 47. 332, 557. 35, 440. 432, 793. 444, 193, 194
imæ 78, 93. 351, 315
imagine 8, 87. 14, 213, 36, 754. 40, 37. 71, 804. 90, 385. 91, 415. 117, 349. 130, 676. 143, 229. 165, 103. 166, 110. 167, 122. 173, 305. 182, 585. 195, 181. 202, 360. 213, 649. 215, 96, 122. 251, 824. 279, 685. 281, 738. 334, 627. 368, 119. 372, 216. 375, 273. 385, 446. 391, 714. 396, 840. 405, 80. 414, 323. 431, 758. 460, 566
imaginis 92, 434
imago 15, 239. 40, 17. 88, 331. 93, 463. 112, 202. 142, 199. 164, 74. 193, 128. 240, 507. 272, 474. 300, 726. 327, 427. 331, 550. 348, 225. 383, 484. 410, 204. 418, 415. 427, 644. 431, 768. 443, 178
imas 228, 293
imbelle 139, 114
imbellemque 367, 98
imbellibus 368, 109
imber 145, 282
imbre 164, 63. 242, 549. 398, 889

imbrem 145, 281
imbres 52, 310. 145, 285. 263, 220. 330, 516. 420, 471
imbreus 351, 810
imbri 115, 282
imbribus 78, 89. 124, 526
imbriferos 392, 725
imbris 171, 234
imbutam 260, 153
imbutum 114, 252
imi 120, 444
imis 65, 655. 69, 761. 174, 343. 176, 397. 238, 458. 262, 202. 450, 346. 459, 448
imitabere 292, 206
imitamina 120, 445. 444, 200
imitamine 334, 626
imitante 39, 2. 374, 252
imitantes 146, 299
imitantia 333, 613. 395, 818
imitata 267, 340. 272, 480. 488, 106
imitataque 283, 782
imitatur 334, 638
imitatus 248, 736. 422, 521
imitentur 229, 195
immaduiſſe 12, 158
immaduit 176, 396
immane 160, 678
immanem 349, 260. 410, 182
immanemque 237, 422
immani 358, 514
immania 39, 10. 357, 501
immanibus 264, 247
immanis 243, 583. 458, 508
immanſuetique 412, 249
immanſuetumque 440, 85
immanſuetuſque 113, 237
immedicabile 13, 190. 292, 189
immemor 217, 766. 291, 171. 308, 682. 409, 173. 441, 122
immemores 241, 535. 243, 581
immemoreſque 381, 554
immenſa 18, 309. 244, 618. 394, 768
immenſaque 251, 829
immenſi 40, 35. 455, 435
immenſo 35, 728. 124, 535. 130, 689
immenſos 76, 42. 289, 136
immenſum 48, 220. 77, 77. 127, 621. 129, 661. 284, 2
immergere 120, 413
immergitque 385, 563
immeritæ 124, 531
immeritam 129, 670. 371, 185
immeritas 359, 550
immeriti 237, 412
immeritumque 458, 504
imminet 6, 52. 11, 446. 28, 542. 39, 7. 121, 459. 124, 525. 236, 370
immiſcuit 198, 278
immiſit 123, 496. 228, 179
immiſſa 352, 330, 351
immiſſos 147, 338. 168, 168
immiſſuſque 148, 358
immiſtaque 87, 300
immiſtos 134, 792
immite 393, 740
immitem 205, 438. 124, 66 438, 44
immiti 381, 449. 384, 532
immitibus 183, 621. 374, 260. 430, 714
immitior 395, 804
immittam 183, 615
immittis 304, 573. 393, 759
immittite 17, 280
immittor 98, 599
immittitur 117, 357. 164, 68. 218, 768
immo 208, 512
immobilior 395, 801
immodico 251, 808
immodicum 185, 673
immoritur 172, 296
immoriuntur 210, 571
immota 173, 305. 298, 589
immotæ 450. 339
immotæque 195, 187
immotos 425, 593
immotoſque 58, 302
immotus 91, 418
immotuſque 142, 100
immune 264, 253
immunemque 375, 293
immunibus 247, 690
immunis 9, 101. 75, 11. 197, 219
immunitamque 291, 169
immurmurat 99, 646. 181, 558. 318, 187. 332, 567
immutat 455, 455
immutatque 215, 727
imo 20, 336. 29, 569. 157, 588. 268, 352. 299, 402. 317, 177. 330, 499. 333, 602
imò 463, 635
imoque 30, 583. 79, 114
impar 158, 610. 254, 661. 288, 95. 317, 156
impatiens 26, 479. 363, 3. 430, 716
impatienſque 173, 322
impavidus 434, 820. 440, 100
impediebat 229, 200
impedienda 73, 868
impedientibus 35, 703
impediêre 393, 445
impediîque 308, 678
impediît 354, 392
impedit 56, 433. 83, 205. 236, 390
impediunt 100, 664. 267, 329. 329, 484
impelli 225, 103
impellit 106, 157
impellitur 443, 181
impendere 178, 463
impendit 374, 266
impenſâque 224, 63
impenſior 55, 405
impenſiùs 173, 314. 200, 323
imperat 33, 670. 44, 118. 96, 562. 238, 461. 255, 28. 334, 629. 289, 659. 434, 831
impercepta 280, 710
imperfecta 23, 427. 27, 526
imperfectus 87, 310
imperfoſſus 315, 496
imperiis 265, 279
imperio 54, 371. 202, 373. 436, 3
imperium 122, 472
imperiumque 208, 504
impetus 30, 581. 42, 73. 47, 203. 53, 356. 65, 663. 145, 287. 178, 461. 218, 789. 223, 38, 39. 303, 551. 323, 332. 331, 530
impexos 28, 529
impia 14, 200 99, 629. 100, 656. 201, 339. 208, 465.

865. 226, 128. 239, 485. 347, 690. 249, 761. 293, 332. 297, 345. 301, 469. 412, 237. 430, 736
impietate 239, 477
impietatis 104, 4
impiget 25, 467. 233, 311
impius 179, 482. 204, 396. 243. 599. 381, 435. 433, 802, 456, 464
implacabile 121, 452
implacatæque 252, 845
impleat 328, 453
implebat 249, 749
implebo 181, 546
implent 16, 245. 45, 155. 193, 120. 342, 56
implêrant 259, 135
implêrat 53, 344. 54, 372
implêratque 265, 780
implêrit 166, 111
implêrunt 335, 666. 389, 676
implêſſet 278, 666
implet 35, 723. 71, 799. 150, 394. 205, 428. 227, 166. 317, 176. 321, 256
impleverat 267, 338
implevêre 82, 180. 132, 736. 213, 662
implevit 130, 684, 698. 209, 530. 268, 355. 299, 419. 359, 546
implicet 354, 411
implicuit 37, 762. 89, 343
imploraret 366, 65
imploravêre 231, 269
impluit 30, 573
implumes 187, 716
imponere 224, 68. 238, 462, 433, 811
imponi 439, 73
imponimus 441, 133
imponis 191, 70
imponit 200, 327. 280, 707. 453, 400
impono 59, 522. 157, 594
importuna 58, 475. 122, 482. 306, 634
importuniſque 421, 481
impoſita 40, 17. 73, 875. 180, 511. 229, 201, 258, 100. 264, 236
impoſitâque 355, 424
impoſito 172, 291. 222, 30. 237, 425. 256, 56
impoſitum 176, 410. 302, 514. 431, 753. 471, 820
impoſitus 127, 614
impoſuêre 171, 240. 462, 215
impoſuit 7, 67. 15, 230. 59, 507. 124. 541. 225, 102. 236, 381. 346, 152. 467, 744
impoſuitque 44, 124
impreſſa 70. 786. 275, 565
impreſſo 238, 453
improba 167, 136
improbat 422, 521
improbe 118, 370. 368, 112
improviſòque 409, 161
imprudens 91, 425. 224, 65. 289, 130. 291, 182
impubeſque 91, 422
impubibus 270, 416
impugnante 141, 151
impulerat 465, 697
impulit 76, 21. 323, 325. 350, 552
impulſas 290, 145
impulſu 77, 61. 131, 708
impulſum 345, 138
impulſumque 256, 53
impunè 57, 474. 134, 800. 139, 119. 173, 318. 232, 279. 240, 495. 257, 71. 314, 67. 319, 207. 350, 265. 373, 233. 393, 741, 761. 417, 383. 459, 538
imputat 55, 400
imputet 456, 470
imum 110, 162. 115, 297
imumque 330, 504
in 3, 1. 4, 6. 5, 27. 33, 8. 77. 83. *et alibi quàm plur.*
Inachidas 32, 640
Inachides 36, 753. 131, 720
Inachidos 31, 611
Inachis 279, 686
Inachus 30, 583. 32. 642. 645, 651
inæquales 151, 408
inamabile 122, 477. 425, 590
inambitioſa 338, 765
inamænaque 285, 15
inane 63, 611. 131, 718. 171, 230. 181, 568. 263, 223. 385, 488
inanem 20, 348. 410, 200
inanes 201, 336. 332, 576. 340, 3. 445, 229
inani 47, 166. 251, 826. 354, 392
inania 53, 340. 59, 506. 61, 575. 78, 83. 95, 537. 100, 668. 123, 510. 226, 134. 298, 391. 335, 670. 358, 522. 361, 619
inaniter 63, 618
inarata 9, 109
inarſit 192, 83
inattenuata 252, 844
inaurato 390, 701
incalfacit 467, 735
incaluêre 43, 87
incaluiſſe 440, 107
incaluit 46, 175. 61, 574. 90, 371. 260, 161
incana 250, 8 2
incandeſcit 68, 728
incautus 236, 378
incedere 57, 445. 178, 453
incedit 70, 772. 132, 739
incendia 47, 215. 53, 237. 392, 718. 423, 539. 451, 350
incendit 91, 426
incenduntque 432, 792
inceptaque 162, 34
incepti 372, 217
incepto *ſubſt.* 163, 50. 194, 145
incepto *adj.* 376, 297
inceptos 266, 301
incerta 149, 382. 239, 472. 470, 782
incertæ 277, 629
incertas 227, 166
incerti 464, 666. 475, 874
incerto 71, 808. 118, 388. 354, 419
inceſsêre 373, 232. 385, 566
inceſſit 258, 91. 286, 49
inceſſus 334, 636
incidis 112, 198
incidit 58, 500. 139, 104. 209, 524
incîdit 230, 245
incinctus 81, 162. 398, 894
incingere 430, 720
incingitur 122, 483
incinxit 197, 242
incipere 446, 256
incipiat 90, 377
incipiens 354, 395
incipit 100, 673. 171, 255. 234, 530. 239, 475. 265, 781. 274, 522
inciſa 471, 813
incitat 92, 431

inclamare 410, 179
inclinârat 324, 355
inclinat 67, 721
inclinata 448, 295
inclinatoque 320, 257
inclinavit 319, 208
includere 227, 158
incluſa 398, 903. 448, 299
incluſaque 158, 620
incluſas 178, 466
incluſit 209, 529. 342, 45
incluſum 6, 47. 151, 410. 287, 78
inclyta 263, 229
inclyte 242, 549
inclytus 347, 173. 371, 178
incola 27, 512. 247, 720. 248, 731. 398, 904
incoluit 347, 174
incommitata 195, 185
incommendataque 327, 434
incomta 114, 261
incomtis 283, 788
inconceſſamque 277, 637
inconceſſiſque 290, 153
inconſtantia 388, 646
inconſumpta 105, 17. 211, 592
incoquit 198, 265
incrementa 78, 103
increpat 142, 195. 153, 474. 241, 529
increpor 99, 646
increpuit 342, 52. 434, 821
increſcere 126, 577. 424, 565
increviſſe 313, 48
increvit 244, 610. 280, 703
incubat 32, 634. 116, 314, 182, 593
incubuit 110, 163. 277, 432. 355, 428. 405, 81
inculpata 62, 588. 279, 672
incultos 209, 534
incumbens 174, 335. 335, 657. 437, 21
incumbenſque 295, 281
incumbere 269, 385. 307, 657
incumbit 172, 277
incunabula 88, 317. 225, 99
incurrere 210, 546
incurrite 142, 196
incurſant 18, 303. 47, 205
incurſat 410, 190
incurſu 235, 340. 329, 496. 331, 551
incurſurus 142, 198
incurſus 78, 92. 337, 730
incurvâ 463, 644
incurvæ 423, 534
incurvata 171, 245
incurvis 250, 804
incurvo 465, 690
indagine 217, 771
inde 13, 181. 21, 371. 22. 390. 23, 414. *& alibi quàm plur.*
indefletæque 212, 611
indejecta 18, 289
indeploratum 335, 670
indere 218, 793
indeſtrictus 344, 92
indetonſuſque 105, 13
indevitato 63, 605
index 60, 546. 67, 706. 219, 829. 274, 534
India 105, 21. 127, 604. 453, 413
indicat 113, 237. 130, 688. 326, 405. 461, 596
indice 182, 574. 365, 34
indicere 165, 92
indicet 299, 406. 464, 668
indicii 111, 190
indiciine 458, 503
indicio 155, 542. 156, 551. 403, 27
indicioque 219, 838
indicium 32, 650. 182, 578. 210, 555. 276, 585
indiciumque 114, 257. 318, 188
indigenæ 72, 840. 306, 644. 449, 325. 460, 558
indigenæne 174, 330
indigenas 415, 343
indigenis 437, 11
indigeſtaque 4, 7
indignamque 306, 627
indignanda 245, 659
indignante 459, 533
indignanteſque 352, 354
indignanti 181, 555
indignantia 13, 181. 182, 584. 329, 491
indignantibus 64, 645
indignata 170, 204. 404, 40
indignatur 339, 787
indignatus 203, 377. 417, 391
indignave 27, 508
indignere 267, 337
indignis 309, 723
indignos 32, 631
indignos 109, 138
indignum 136, 37
Indis 232, 288. 317, 167
inductum 146, 308
indoluiſſe 264, 261
indolut 57, 469. 70, 789. 94, 495. 111, 173, 315, 105
indomitæ 378, 355
indomitas 137, 41
indomitis 395, 798
indomito 298, 370
Indos 37, 778
indutata 133, 758. 211, 609
inducat 332, 574
inducere 52, 307, 309. 55, 395. 213, 642
inducit 119, 408. 449, 314
inducitur 118, 374
inducta 31, 599. 192, 80. 244, 608. 331, 549
inductæ 295, 271
inductaque 194, 161
inductas 16, 263. 319, 498
inducto 431, 755
inductum 319, 231
inductus 269, 391
indue 335, 669
induerat 427, 650
induere 325, 382
indueret 375, 291. 433, 799
induit 8, 88. 183, 599. 199, 281. 252, 854. 257, 82. 352, 340
induitur 56, 425. 73, 850. 122, 483. 318, 203. 333, 589. 404, 45
induiturque 181, 568. 260, 158. 317, 179
indu gens 361, 598
indulgent 210, 566
indulgere 274, 511. 276, 595. 203. 534
indulſit 259, 142
indurata 421, 503
induroque 186, 692
indurnit 132, 745. 143, 233. 263, 219. 288, 105
Indus 137, 47
induta 17, 270. 195, 182. 412, 262
indutus 137, 51

induxerat 463, 652. 382, 472
ineo 215, 728
inêrant 279, 687
inermi 96, 553
inermia 141, 175
inermis 368, 103
iners 4, 9. 120, 434. 246, 678. 250, 790. 353, 361
inertem 376, 76
inertes 200, 332. 305, 602
inerti 70, 772. 143, 225. 209, 544. 442, 148
inertia 156, 548
ineſſet 214, 683
ineſt 306, 616
inevitabile 87, 301. 17, 234
ineunt 133, 764. 291, 177
inexcuſabile 208, 511
inexpectatus 342, 65
inexperrectus 351, 317
inexpleto 92, 439
inexpugnabile 153, 485. 338, 767
infames 198, 269. 380, 400
infamia *ſubſt.* 14, 215. 225, 97
infamia *adj.* 404. 43
infamis 115, 285. 140, 148
infans 191, 54. 193, 126. 240, 501. 302, 503, 522. 445, 221
infantem 64, 642. 89, 345. 268, 375
infantia 123, 518
infantibus 217, 414
infauſto 76, 36. 178, 448
infecerat 72, 812
infecêre 387, 692
infecit 122, 487
infectaque 104, 10. 270, 202
infelix 32, 634. 102, 723. 110, 149. 122, 490. 126, 591. 167, 134 171, 239. 179, 485. 183, 642. 189, 18. 209, 538. 219, 836. *et alibi.*
infera 13, 189
inferiæque 387, 615
inferias 239, 490. 325, 381. 340, 3. 353, 367. 381, 428. 384, 516
inferior 256, 62. 386, 587
inferiora 186, 702
inferùs *adv.* 45, 137. 355, 420
inferius *adj.* 338, 760. 446, 241
inferiùſque 47, 208
infernâ 94, 504
infernas 120, 433
inferni 154, 508
inferno 130, 306
infernum 50, 261
inferre 89, 601
infert 181, 569
infeſtæ 231, 272
infeſtant 393, 731
infeſtaque 127, 620
infeſtus 377, 328
infice 70, 784
inficere 164, 64
inficianda 40, 34
inficiatur 318, 205
inficit 77, 76. 305, 596. 441, 135. 444, 191
infidis 391, 710
infirmis 299, 407. 360, 570
infirmos 162, 27
infit 59, 511
infixa 349, 253
inſtata 20, 340
inflataque 175, 377
inflati 423, 537
inflato 312, 16
inſligitque 138, 83
infra 51, 277. 387, 603
infractaque 183, 627
infràque 129, 668
infregit 257, 86
infringat 292, 191
infringere 263, 208
infundere 21. 364
infuſa 195, 183. 325, 386
infuſo 201, 355
ingeminat 32, 653. 90, 369
ingemis 360, 589
ingemit 12, 164. 335, 674
ingemuêre 171, 245
ingemuit 70, 774. 82, 202. 87, 297. 121, 450. 155, 543. 209, 517. 267, 325. 290, 141. 321, 263. 351, 300
ingemuitque 417, 407
ingenii 231, 254
ingeniis 10, 126. 70, 795. 217, 765. 231, 252, 442, 146
ingenio 81, 159. 227, 159. 376, 305. 421, 485
ingenioſus 323, 313
ingenium 182, 575. 205, 433. 316, 148. 369, 137. 371, 188. 378, 362. 403, 26. 440, 85
ingeniumque 241, 531
ingens 52, 448. 94, 512. 158, 616. 213, 644. 248, 743. 249, 763. 285, 30. 289, 110. 298, 373. 312, 15. *et alibi.*
ingentem 138, 82. 330, 507. 352, 340. 370, 169
ingentes 12, 166
ingenteſque 400, 962
ingenti 128, 631. 164, 64. 184, 661. 237, 432. 335, 664. 358, 528. 367, 86. 394, 776. 454, 433
ingentia 55, 401. 352, 343. 377, 340. 384, 537
ingentibus 178, 462. 195, 178
ingentique 321, 265
ingentis 397, 852
ingenuâ 279, 670
ingeſta 148, 346
ingrataſque 153, 475
ingrate 215, 716. 225, 119. 226, 135
ingrati 108, 76
ingrato 266, 302
ingratos 63, 626. 70, 780
ingratum 280, 700
ingratumque 58, 488
ingratus 190, 43. 409, 173
ingrediens 56, 442
ingredior 15, 219. 374, 252
ingrediorque 215, 729
ingreditur 60, 532. 70, 791. 72, 835. 208, 498. 220, 869. 320, 259. 404, 48. 435, 846
inguina 53, 353. 236, 400. 268, 353. 399, 915. 404, 60
inguine 140, 132. 309, 715. 356, 455. 427, 640
inguinibus 405, 67
inhærebat 118, 370. 222, 10
inhærentem 326, 403
inhæret 206, 447
inhæſerat 355, 427
inhæſi 252, 855
inhæſit 222, 16. 256, 54
inhæſuro 28, 535
inhibe 27, 511
inhibente 47, 202

Inhibere 44, 328. 97, 565. 249, 766. 259, 124
inhoneſtaque 372, 224
Inhonoratæ 232, 280
inhonorati 365, 41
inhoſpita 15, 218. 225, 120. 322, 284. 437, 15
Inhumata 211, 608
injecique 370, 170
injecit 158, 622
injectam 402, 1
injectis 465, 688. 339. 770
inière 86, 282
injiceret 90, 389
injicit 257, 78
injicere 13, 184
inimica *ſubſt.* 172, 283. 275, 547
inimica *adj.* 191, 63. 420, 470
inimicos 238, 461
iniqua 144, 245. 266, 308
iniquæ 209, 523. 266, 296
iniqui 219, 833. 291, 172. 304, 575
iniquis 272, 475
iniquo 371, 190
iniquus 305, 611
iniſt 431, 752
Inire 419, 337
Init 296, 327. 308, 695. 467, 722
initis 87, 294
Injuria 57, 472. 85, 267. 155, 525. 260, 150. 347, 201
injuſta 317, 173
injuſtaque 63, 627. 145, 277
injuſtè 54, 378
injuſti 143, 210. 431, 772
injuſto 381, 444
injuſtus 129, 671
innabilis 4, 16
innata 178, 453
Innato 19. 332
innecte 320, 252
innectere 248, 378
innectite 168, 161
innitens 427, 655
innixa 274, 517
innixamque 204, 401
innixus 12, 178, 229, 218. 467, 726
innixuſque 434, 819
innocuæ 268, 373
innocuos 19, 327
innocuum 441, 121
innoxia 277, 627
innuba 283, 92. 304, 567. 408, 142
innubere 220, 861
innumeræ 387, 609
innumeræque 333, 606
innumeras 227, 167
innumeraſque 251, 838
innumeris 25, 460. 129, 668. 145, 266. 200, 312. 249, 775
innumeroſque 342, 44
innuptæque 25, 476
inobrutus 201, 356
inobſervata 60, 544
inobſervatam 117, 341
Inoö 102, 722
Inoöſque 123, 497
inopem 93, 466. 188, 2. 418, 424
inopes 251, 822. 281, 745. 381, 428
inopi 19, 312
inopino 113, 232
inops 47, 200. 163, 37. 252, 848. 348, 510. 411, 217
inornatus 26, 497. 153, 472. 254, 3
inquam 158, 618. 375, 284. 400, 942
inque 31, 610. 36, 735. 51, 284. 56, 420. 62, 583. *& alibi quàm plur.*
inquinat 404, 56
inquiri 31, 616
inquirit 11, 148. 342, 63
inquit 28, 545. 34. 689. 36, 736. 54, 385. *& alibi quàm plur.*
inſanaque 312, 14
inſani 358, 510
inſania 95, 536. 100, 670, 122, 485. 124, 528
inſano 101, 711
inſanos 274, 518
inſcius 45, 148. 130, 675. 158, 624. 240, 515. 416, 362. 437, 11
inſcribenda 292, 199
inſcribit 164, 74. 293, 215
inſcripſere 441, 128
inſcripta 379, 398
inſcriptum 293, 216
inſecti 163, 58
inſequar 27, 511. 226, 241
inſequeris 226, 130
inſequitur 25, 540. 309, 715. 329, 468. 339, 774. 349, 234. 351, 297. 385, 568. 398, 882
Inſequor 27, 504
inſere 79, 117
inſerere 43, 94
inſerit 351, 321. 365, 33. 426, 631
inſeritur 163, 56
inſerui 370, 166
inſeruitque 430, 737
inſibilat 461, 603
inſidiæ 469, 766
inſidiæque 10, 131
inſidias 14, 198. 42, 78, 419. 446. 470, 799
inſidiis 440, 102
inſidiiſque 277, 622
inſidior 372, 212
inſidioſa 216, 749. 413, 294
inſigne 37, 768. 414, 318
inſignia 86, 286. 183, 598, 223, 33. 282, 775
inſignis 192, 103. 233, 306
inſilit 226, 142. 337, 731. 352, 346
inſiluit 235, 367
inſiſtere 156, 558. 223, 524. 442, 149
inſiſtit 461, 593
inſiſto 157, 598
inſolida 444, 203
inſolitus 304, 554
inſomni 262, 190
inſonat 317, 161
inſons 369, 149
inſonuit 130, 689. 172, 286. 387, 608
inſopitumque 190, 36
inſpicitur 342, 42
inſpiciunt 442, 137
inſpirantque 123, 498
inſpirare 20, 334
inſpirat 251, 819
inſpiratque 71, 800
inſtabant 141, 162
inſtabilemque 169, 191
inſtabiles 46, 164
inſtabileſque 317, 177
inſtabilis 4, 16
inſtant 200, 323
inſtantem 304, 568. 352, 338
inſtantes 141, 162, 349, 231
inſtanti 130, 685. 299, 412
inſtantiaque 78, 92
inſtar 109, 135. 178, 443. 397.

397, 851. 408, 124. 424, 569
infare 249, 772. 470, 794
infat 158, 602. 256, 59. 298, 391. 345, 134. 412, 238
infigant 85, 243
infimulat 421, 495
infiterant 146, 299. 282, 769. 236, 398
infituit 24, 447
infructa 133, 763. 422, 529
infructamque 317, 167
infructo 456, 479
infruis 195, 196
infruit 229, 203. 385, 544
infruitur 182, 591
infrumenta 101, 698. 298, 585
infruxêre 242, 571
infruxit 198, 276
infuetum 193, 119
infuitur 87, 312
infula 148, 346. 174, 334. 308, 508. 242, 574. 243, 590. 224, 610. 295, 297. 412, 245. 448, 288. 462, 625. 467, 740
infultavêre 10, 134
infuper 136, 24. 175, 362. 198, 273. 399, 933. 412, 263
infuperabile 361, 613
infurgens 331, 530
infurgere 271, 444
intabeſcere 93, 487. 434, 826
intabeſcitque 70, 780
intacta 9, 101
integer 137, 50. 176, 411. 271, 440. 368, 118
intellecta 65, 666. 217, 764
intellectam 298, 365
intellectumque 313, 42
intelligat 164, 83
intelligit 272, 456. 376, 895
intempeſtiva 106, 33. 308, 689
intendens 180, 533. 286, 58
intendenſque 225, 107. 363, 5
intendit 161, 5
intendunt 163, 54
intenta 387, 622
intentare 160, 671
intentata 304, 585
inter 6, 50. 18, 304. 21, 389. 34, 690, *& alibi quàm plur.*
interceperit 441, 113
intercipe 237, 433. 259, 122
intercipit 232, 292
interdictæ 297, 336
interdixit 174, 333
interdum 47, 190. 52, 321. 77, 78. 248, 736, *et alibi.*
interdumque 358, 520
interea 22, 388. 31, 601. 45, 153. 54, 381, *et alibi*
intereat 306, 624. 390, 697
interiit 96, 546. 336, 686
interimo 373, 245
interit 443, 165
interitura 52, 306
interiùs 173, 306. 214, 670
intermiſſa 36, 746
intermittuntque 81, 154
internodia 171, 256
interque 281, 732. 300, 446
interrita 154, 506. 306, 616. 458, 514
interritus 372, 198
interrumpente 327, 420
interſerit 304, 559
intertextos 167, 128
intervenit 206, 454, 224, 82. 336, 708
intexere 147, 365. 451, 372
intexto 168, 166
intextum 96, 556
intexuit 182, 577
intima 123, 507. 171, 251. 326, 416
intinctas 191, 260
intonat 52, 311
intonet 186, 696
intonſis 29, 564
intonſum 171, 254. 360, 585
intonſumque 138, 87
intonuit 423, 542
intorquet 138, 90
intortus 100, 679
intra 173, 309. 183, 600
intrant 332, 723
intraque 335, 651
intrârant 200, 331. 354, 418
intrare 30, 593. 122, 479. 377, 344. 461, 583. 462, 616. 469, 772
intrârit 461, 597
intrâſſe 437, 16
intrat 87, 308. 112, 218. 178, 446. 204, 398. 208, 493. 224, 85. 266, 309. 388, 631
intrata 255, 11. 371, 197
intravêre 17, 277
intravit 70, 797. 77, 55. 82, 177. 121, 449. 321, 275. 334, 616. 364, 24. 427, 656
intremuere 46, 180. 301, 458. 463, 635
intremuit 18, 284. 212, 629. 353. 371
intrepidos 382, 478
intrepidum 258, 107
intres 471, 808
intreſque 219, 819
introitu 133, 774
introrſus 385, 539
intulit 265, 272. 473, 846
intumuêre 23, 419
intumui 243, 582
intumuit 59, 508. 146, 305. 309, 733
intus 43, 94. 61, 560. 69, 768. 106, 32, *& alibi.*
invadere 331, 533
invadunt 432, 780
invalidus 271, 442
invaſerat 321, 260
invaſit 7, 65. 411, 210
invecta 80 150. 423, 538. 425, 597
invectæ 313, 54
inveni 734, 797. 396, 834, 837
invenit 30, 586
inveniebantur 239, 470
invenies 60, 552. 80, 142. 448, 294. 471, 813
invenieſque 335, 660
invenio 92, 447. 157, 587. 220, 852
invenit 68, 729. 85, 255. 284, 7. 298, 372. 314, 63. 336, 680. 404, 65. 438, 54
inveniunt 23, 426. 94, 510. 417, 399
inventa 32, 654. 227, 173. 381, 423
inventos 108, 103

Inventum 27, 521. 290, 256
inventus 371, 179
invergens 197, 246, 247
invia 326, 414. 341, 9. 407, 113. 432, 789
invicti 139, 108. 474, 863
invictos 218, 797
invictumque 346, 163. 379, 386
invictus 233, 311
invida 273, 485. 297, 331. 306, 642
invide 108, 73
invideatis 110, 157
invidere 237, 431
invidit 272, 462
invidia 176, 403. 369, 139. 411, 229
invidiæ 69, 760. 306, 628. 309, 731
invidiam 69, 770. 124, 548. 459. 537
invidiamque 362, 626
invidiâque 304, 584
invidiosa 134, 795. 154, 513. 172, 276. 226, 144. 255, 10. 380, 414. 446, 234
invidiosior 211, 603
invidit 113. 234. 159, 657. 440, 104
invisa 176, 415
invisamque 261, 780
invisi 210, 572
invisо 316, 130
invisosque 277, 638
invisumque 303, 552
invita 31, 613. 154, 492. 163, 46. 174, 386. 307, 662
invitâ 236, 395
invitam 189, 19. 421, 494
invitaque 117, 359
invitâque 290. 161
invitas 389, 658
invitat 333, 604
inviti 462, 614
invitique 183, 628
invitis 240, 514
invito 45, 152. 276, 604
invitum 226, 141. 339, 787. 473, 854
invitumque 215, 709
invitus 279, 678
invituſque 264, 258. 382, 475
inulta 217, 767
inultæ 232, 280
inulti 259, 131
inultos 120, 426
inundet 410, 195
Io 30, 584, 588. 31, 628. 629
ïo 92, 442. 101, 713. 102, 728. 158, 625, *bis.*
jocos 88, 320
jocoſa 88, 332
Iolao 233, 310
Iolaus 269, 399. 271, 429
Iolciacos 194, 158
Iole 269, 394
Iolen 265, 778
Ioles 259, 140
Ionio 124, 535. 415, 334
Ionium 458, 50. 465, 700
Jove 9, 114. 12, 166. 30, 589. 33, 673. 36, 733. 41, 62. 56, 429. 86, 270, 272. 89, 363. 114, 260. 128, 645. 130, 697. 146, 297. 163, 51. 164, 72. 225, 122. 231, 265. 258, 104. 269, 404. 270, 414. 290, 148. 319, 224. 364, 28. 437. 12. 473, 858
Jovem 31, 623. 56, 437. 58, 488. 86, 288. 149, 369. 154, 513. 255, 14, 26. 265, 289. 322, 286. 391, 707. 396, 844. 397, 857
Jovemque 367, 91. 374, 269. 379, 384
Jovi 14, 205. 58, 481. 76, 26. 115, 282. 211, 596. 212, 623, 213, 652. 226, 152. 259, 137. 266, 303. 290, 161, 338, 756
Jovique 54, 377
Jovis 9, 106. 16, 244. 17, 274. 36, 749. 75, 7. 85, 256, 261. 86, 280. 88, 333. 104, 3. 127, 610. 132, 755. 155, 528. 164, 74. 165, 94. 180, 517. 218, 806. 225, 99. 262, 199. 263, 229. 264, 261. 265, 265. 271, 438. 290, 148. 293, 224. 319, 219. 380, 409. 369, 142. 372, 216. 386, 574. 586. 452, 386. 474, 871
Jovisque 57, 473. 85, 265
Iphi 280, 714. 281, 744
Iphigenia 341, 317
Iphis 280, 708. 281, 723. 283, 785. 429, 699. 430, 717
ipſa 9, 101. 14, 215. 20, 353. 41, 69. *& alibi quàm plur.*
ipſâ 5, 40. 61, 567. 108, 103. *et alibi.*
ipſæ 161, 3
ipſam 85, 263. 170, 212. 281, 747. 303, 528, 308, 685
ipſamque 134, 784. 417, 377. 424, 581
ipſaque 86, 278. 175, 378. 297, 339
ipſâque 34, 694
ipſas 125, 549. 211, 603
ipſe 12, 178. 17, 283. 27, 511. 28, 532. *et alibi quàm plur.*
ipſi 41, 65. 142, 178. 178, 435. 241, 537. *et alibi.*
ipſis 28, 537. 198, 269. 210, 575. 266, 317. *& alibi.*
ipſiſque 332, 567
ipſius 264, 247
ipſo 12, 169. 15, 233. 37, 775. 82, 199. *& alibi.*
ipſoque 112, 207. 295, 286
ipſorum 445, 214
ipſos 175, 363. 194, 140. 210, 561. 246, 687. *& alibi.*
ipſoque 58, 505. 262, 196
ipſum 23, 426. 51, 268. 52, 304. 100, 658. *& alibi.*
ipſumque 149, 369. 370. 412, 241. 442, 144
ira 17, 274. 19, 330. 21, 378. 85, 252. 97, 577. 101, 693, 707. 113, 235. 136, 33. 160, 668. 168, 167. 175, 369. 181, 549. *& alibi.*
irâ 27, 765. 62, 602. 114, 277. 125, 574. 144, 245. *& alibi.*
iracunda 58, 483
iracundique 440, 86
iræ 35, 724. 87, 306. 255, 28. 363. 3
iræque 121, 448
iram 54, 384. 65, 659. 104, 8. 151, 420. 161, 2. 163, 35. 173, 313. 183, 609. 225, 106. 237, 418. 239. 474. 308, 683. *& alibi.*

36, 755. 75, 7. 186,
377, 322
866. 77, 72. 265,
360, 583. 387, 613.
582
mque 172, 269. 263.
154, 491
120, 545
404, 41
494. 153, 478.
718
220, 375. 397, 876
75. 66, 700. 75, 15.
26. *et alibi plur.*
585
271. 122, 480. 333.
334, 630. 406, 85.
839
tenſa 88, 340
ura 55, 386. 152, 443.
730
netus 30. 579
natus 326, 401
15, 221. 244, 612.
714
437, 633
88, 336. 91, 427. 137,
208, 484. 211, 589.
52. 313, 40. 331,
360, 587. 392, 718.
535
men 259, 133. 381,
menta 40, 140
mina 344, 103
25, 462
237, 418
71, 805. 385, 565
mque 97, 566
nſque 401, 967
17, 273
nat 268, 369
mêre 21, 371
mit 195, 190
mpere 331, 438. 461,
pit 10, 128
h, 185. 86, 284. 99,
hi. 141, 258. *et alibi.*
m 46, 160. 68, 748. 88,
no. 97, 592. *et alibi.*
482, 772
nia 277, 641
nio 384, 530
nos 50, 257
nides 102, 733. 106, 31.
135, 562. 168, 159
Iſmenis 81, 169
Iſmenius 390, 682
Iſmenos 49, 244. 170, 224
iſque 112, 212. 165, 99. 289, 117. 317, 160. 439, 62
iſſe 53, 231. 175, 370. 212, 616. 291, 173. 411, 227, 231, 425, 391
Iſſen 167, 124
iſſet 136, 37. 201, 350. 236, 377. 371, 194
iſta 25, 457. 37, 772. 62, 597. 117, 336. *et alibi.*
iſtæ 146, 300. 28
iſtam 28, 546
iſtas 163, 38
iſte 26, 488. 66, 696. 91, 405. 112, 203. *et alibi.*
Iſter 49, 249
Iſthmo 177, 419, 420
Iſthmon 204, 405
iſti 364, 11
iſtis 41, 54. 130, 678. 259, 144. 282, 757. *et alibi.*
iſto 71, 818. 98, 611, 612. 118, 372. 175, 369. *et alibi.*
iſtos 396, 837
iſtum 118, 371
it 117, 342. 167, 147. 193, 111. 235, 349. 300, 454. 302, 493
ita 20, 350. 21, 377. 35, 711. 46, 184. *et alibi.*
Italicis 437, 9
Italico 403, 17
ite 96, 562. *bis.* 168, 159. 170, 201. 247, 693
iter 12, 170. 42, 78. 44, 133. 46, 170. 60, 547. 550. 62, 598. 68, 730. 101, 69. 120, 437. 154, 502. *et alibi.*
iterabat 94, 496
iterant 132, 749
iterata 227, 172
iteratque 342, 47
iterque 67, 714. 113, 241. 345, 142
iterum 14, 208. 49. 245. 64, 616. 101, 684. *et alibi.*
iterumque 184, 656. 334, 619. *bis.*
Ithacamque 391, 711
Ithaceque 409, 169
Ithacis 384, 512
Ithaco 362. 103
Ithacus 367, 98
itque 55, 409
itum 10, 133
ituras 341, 10
ituris 390, 679
ituros 372, 220
Ityn 184, 636, 652
Ityoſque 184. 658
Itys 278, 437. 183, 620
jubæ 308, 699. 397, 848
jubar 37, 708. 213, 663. 444, 187. 473, 841
jubas 65, 674
jubaſque 150, 403. 171, 237
jube 333, 587. 334, 627
jubeas 428, 686
jubeatis 118, 371
jubeatve 329, 493
jubebit 473, 837
jubemur 22, 394, 419, 337
jubendo 262, 198
jubent 99, 639. 106, 42. 199, 306. 371, 184. 461, 584
jubenti 276, 595
jubeo 229, 207
jubeoque 196, 205
jubeor 400, 953
jubes 122, 477. 263, 233
jubet 20, 334. 36, 737. 55, 408. 76, 26. 78, 102. 101, 701. 168, 162. 178, 444. 180, 508. 198, 255. 249, 752. 305, 612. *et alibi.*
jubere 368, 122
jubis 343, 89
judex 317, 157
judice 56, 428. 222, 24. 305, 613. 317, 156, 160. 371, 190
judices 8, 93. 88, 335. 715 391,
judicium 317, 172
juga 7, 62. 43, 190. 84, 239. 129, 658. 132. 733. 200, 324. 291, 172. 303, 535. 355, 432. 418, 425
jugales 26, 483
jugalia 215, 705, 720
jugalibus 87, 309
jugalis 282, 759
jugera 25, 459
jugeribus 121, 458
jugis 56, 427. 192, 102
jugo 10, 124. 52, 315. 163,

55. 193, 118. 278, 646. 343, 77
jugulaberis 357. 484
jugulare 456, 467
jugulatâ 260, 151
jugulati 321, 267
jugulatus 343, 81
juguli 176, 409
jugulo 353, 362. 360, 572. 382, 458. 390. 693
juguloque 381, 436
jugulum 15, 227. 171, 258. 181, 553. 184, 643. 199, 286
jugulumque 382, 459
jugum 46, 162. 75, 11. 316, 138
Iuli 424, 583
Julius 473, 842
Iulo 455, 447
junci 115, 299
juncique 234, 336
juncis 174, 345
juncoſaque 197, 231
juncta 36, 749. 57, 449. 62, 604 66, 701. 324, 363. 351, 299. 355, 433. 428, 665. 432, 785. 448, 290
junctæ 138, 73
junctam 222, 29. 273, 497. 291, 181
junctarum 4. 9
junctaſque 266, 314
junctior 275, 548
junctis 35, 712. 53, 344. 209, 530. 266, 299. 402, 3
junctiſque 34, 683. 309, 708
junctiſſima 275, 548. 287, 701
junctiſſimus 137, 60
junctoque 126, 600
junctorum 456, 460
junctum 372, 201
junctura 54, 357. 71, 823
juncturas 350, 288
junctus 54, 368
jungat 53, 537. 272, 457
junge 149, 397
jungere 287, 82. 428, 675
junges 190, 49. 336, 706
jungi 108, 74. 118, 376. 273, 486
jungit 204, 403. 206, 461. 297, 362
jungitur 178, 448. 297, 333. 359, 566
jungunt 20, 353
junguntur 118, 374. 130, 679
Juno 31, 601. 57, 469. 59, 508. 85, 263. 89, 362. 120, 421, 426. 171, 448. 122. 479. 123, 523. 174, 332. 255, 21. 282, 761. 283, 795. 334. 629 434, 829
Junonem 59, 518. 174, 337. 273. 498 424, 582
Junonia 229, 220. 269, 400. 406. 85
Junonigenæque 171, 173
Junonis 209, 523 265, 284. 332, 578. 357, 505. 407, 114. 443, 163. 452, 385
Junonius 33, 678
junxerat 393, 752
junxiſſe 176, 408
junxit 110, 156. 177, 428. 180, 507. 214, 702. 215, 703. 285, 29. 301, 464. 357, 503
Jupiter 9, 116. 14, 208. 19, 324. 27, 517. 30, 588. 31, 615. 55, 396. 56, 422. 438, 444. 68, 744. 86, 281. 128, 640. 129, 650. 130, 698. 136, 12. 147. 327. 155, 523. 156, 565. 166, 111. 202, 367. 211, 588. 212, 615 244, 626. 255, 24. 264, 243. 270, 415. 271, 426. 290, 156. 313, 41. 319, 226. 342, 51. 364. 28. 369, 143. 145. 387, 600. 396, 843. 473, 858. 474, 866
jura 30, 576. 151, 426. 180, 536. 208, 503. 215, 720. 240, 499. 273, 499. 275, 550. 296, 321. 297, 331. 346, 407, 118. 433, 806. 472, 833
jurabat 222, 32
juranda 41, 46
jurant 96, 638. 146, 316
jurantem 385, 559
jurare 183, 607. 269, 401
jurares 427, 648
jurâſſe 16, 242. 41, 49. 87, 298
jurat 192, 37
juratus 366, 50
juravimus 43, 101
jure 107, 60. 115, 279
jurgia 56, 424. 85, 262
juris 99, 622. 172, 237, 426. 248, 739. 37. 297, 355. 309, 725
juro 13, 188. 37, 769. 371. 328, 451. 385, 55
jus 41, 48. 238, 436. 730. 382, 472. 399, 438. 39. 475, 874
juſque 137, 44
juſſa 44, 119. 65, 678. 743. 71, 798. 72, 81, 154. 189, 14. 15. 282, 777. 300, 329, 484. 463, 641
juſſæ 101. 497. 200, 316. 142
juſſam 79, 130. 251, 816
juſſaque 106, 32. 439, 56
juſſerat 17, 281. 104, 129, 671. 173, 323. 212
juſſêre 178, 437. 307, 647
juſſi 109, 111. 198, 333, 591
juſſique 123, 510
juſſis 96, 563. 168, 266, 307. 434, 839. 853
juſſiſque 21, 385
juſſit 5, 37. 6, 43, 55. 86. 31, 609. 40, 41. 479. 159, 646. 165, 198, 253. 225, 103. *alibi*.
juſſitque 407, 115
juſſorum 72, 837. 255, 22
juſſos 20, 340. 22, 399. 105. 249, 753. 334, 635
juſſum 464, 680
juſſus 139, 113. 292, 374
juſta 63, 627. 68, 732. 58. 453, 874. 382, 466, 431. 787
juſtæ 124, 547
juſtamque 161, 2
juſtè 247, 704
juſtis 21, 377. 91, 406. 206, 458. 366, 70
juſtiſſimè 204, 399. 245
juſtiſſimus 225, 101. 833
juſtitiâ 185, 678
juſtiùs 130, 692. 461, 588
juſto 46, 163. 88, 333. 179, 470. 247, 704

...ter 285, 36
...a 283, 780
...abat 157, 582. 220, 863
...ant 96, 554
...at 17, 275. 140, 140. 175, 370. 218, 802. 226, 138. 273, 484 305, 586. 346, 162. 401, 965. 440, 95. 442, 148
...atis 441, 119
...encæ 32, 652. 36, 745. 226, 124. 295, 272. 296, 325. 326, 403. 399, 926
...encam 31, 611. 75, 1...
...enci 10, 124. 7..., 843. 97, 584. 140, 122 441, 129
...encis 73, 850
...enco 166, 115. 323, 334
...encos 243, 579. 293, 237. 324, 352. 427, 648
...encum 201, 359
...enem 40, 32. 43, 106. 142, 197. 160, 661. 192, 83. 193, 135. 248, 732. 307, 670. 352, 323. 416, 349
...enemque 109, 129. 356, 464. 445, 210
...enes 80, 135. 89. 353, 355. 96, 541. 100, 655. 169, 183. 185, 679. 199, 295. 208, 494. 235, 341, 359. 236, 393. *& alibi.*
...enescere 271, 430
...enesque 188, 3. 241, 525
...eni 117, 360. 305, 589. 307, 656. 315, 99. 319, 222. 346, 166
...enile 29, 564. 171, 241. 414, 314
...enili 45, 150. 99, 626. 200, 334
...enilia 107, 50. 242, 556
...enilibus 245, 632
...enilis 106, 28. 356, 465
...eniliter 307, 675
...enis 28, 531. 80, 146. 144, 243. 159, 649. 174, 331. 193, 132. 214, 690. 238, 459. 275, 573. 302, 523. 303, 545. 304, 558. *& alibi.*
...enisque 89, 352. 227, 169
...enta 292, 196, 338, 759
...entæ 187, 719. 197, 241, 271, 442. 445, 209, 225
juventam 287, 84. 408, 140
juventas 105, 171
juventus 79, 124. 217, 770. 296, 316. 359, 553. 427, 637
juvenum 24, 448. 107, 55. 131, 707. 232, 300. 304, 577, 583. 305, 600. 353, 367 393, 737
juvenumque 212, 612
juverat 266, 322
juvêre 207, 471
juves 207, 482. 219, 819. 464, 679
juvet 45, 141
juvit 208, 505
juxta 212, 622. 251, 809. 349, 235
Ixion 121, 461
Ixiona 122, 465
Ixione 244 613. 348, 210. 357, 504
Ixionides 242, 566
Ixionis 237, 403. 286, 42

L.

LAbant 18, 290. 46, 163
labare 148, 362. 183, 629
labaret 455, 438
labe 60, 537. 441, 130
labefactaque 249, 774. 352, 329
labefactum 55, 402
labefactus 298, 375
labefecit 77, 70
labens 57, 455. 157, 596. 333, 603. 382, 477
labentia 13, 189
labentibus 316, 138. 427, 633
laberis 292, 196
labi 55, 406
labique 334, 631
labitur 71, 824 220, 864. 302, 519. 313, 51. 445, 227
labor 17, 273. 37, 773. 44, 128. 154, 504. 157, 586. 179, 486. 274, 519. 304, 554. 346, 145. 379, 373
laborant 97, 565. 451, 367
laboras 299, 413. 471, 816
laborar 51, 296
laboratum 81, 158
labore 28, 544. 152, 446, 158, 618. 174, 340. 279, 674. 318, 200. 441, 124
laborem 81, 154. 115, 295. 163, 60. 408, 121. 437, 16
laborent 282, 753
labores 55, 404. 124, 531. 125, 570. 144, 243. 154, 400. 196, 207. 240, 500. 265, 277, 289. 395, 809. 421, 478. 438, 39. 441, 121
laboret 16, 258
labori 35, 728. 112, 216. 171, 240 219, 817, 842. 376. 297 316
laboriosus 98, 613. 106, 35. 261, 780
laboriferi 265, 285. 441, 129
laboris 132, 739. 158, 611. 241, 546. 541. 20
laboro 375, 285
laborum 23, 414. 55, 387. 81, 174. 213, 656. 242, 565. 255, 14. 22, 409, 158
labra 250, 802
Labros 84, 224
labuntur 65, 656. 443, 179
lac 268, 377. 277, 614. 355, 437. 396, 829
lacer 95, 522
laceræ 326, 403
laceranda 120, 424
laceras 330 509
lacerare 250, 784. 418, 420
lacerat 337, 726
lacerata 102, 722
lacerî 52, 318
laceris 262, 195
lacero 253, 877
laceros 260, 169
lacertâ 152, 458
lacerti 15, 236 176, 409
lacertis 26, 485 29, 555. 36, 734. 39, 10 43, 100. 47, 196. 101, 699. 131, 707. 179, 475. 180, 532. 181, 552. 183, 615. *et alibi.*
lacerto 140, 142. 151, 422. 235, 345. 353, 368. 410, 184
lacertos 26, 501. 101, 699. 109, 138. 125, 555. 230, 227. 257, 82. 277, 636.

535, 674. 445, 231. 467, 741
lacertoſi 312, 33
lacerum 181, 562. 459, 532
laceſſas 348, 228
laceſſe 303, 546
laceſſit 256, 38
Lachne 84, 222
Lacinia 465, 701
Lacon 84, 219
Laconide 84, 223
lacrymabile 70, 796. 223, 44
lacrymæ 54, 364. 180, 505. 181, 566. 239, 470. 268, 368. 283, 780. 375, 282. 393, 745
lacrymæque 65, 656. 82, 202. 96, 552. 172, 267. 267, 328. 287, 75
lacrymam 337, 720
lacrymans 220, 868. 335, 674
lacrymante 92, 460
lacrymantem 299, 406
lacrymantia 369, 132
lacrymare 165, 100
lacrymarum 130, 695. 278, 655. 429, 708
lacrymas 53, 341. 70, 796. 92, 459. 100, 656. 109, 117. 123, 503. 173, 312. 276, 397. 129, 471. 195, 169. 239, 469. 241, 540. *et alibi.*
lacrymaſque 328, 457. 381, 428. 381, 539
lacrymavit 470, 792
lacryment 212, 611
lacrymis 20, 350. 53, 339. 91, 475. 110, 140. 126, 582. 179, 495. 180, 523, 535. 183, 611, 628. 192, 91. 214, 694. *et alibi.*
lacrymiſque 114, 263. 290, 419. 302, 509. 327, 418. 328, 444
lacrymoſa 431, 746
lacrymoſo 284, 6
lactantia 174, 342
lactanitaque 200, 321
lacte 395, 796. 413, 274
lactea 12, 189
lactens 444, 201
lactente 385, 547
lactentes 293, 227
lactentis 63, 624
lacteus 268, 358, 440, 79
lactis 9, 111. 197, 247
lactiſque 88, 315
lacu 93, 476. 260, 171. 339, 772
lacuque 98, 545
lacubus 350, 278
lacum 91, 412. 174, 343
lacumque 173, 320
lacunabant 242, 563
lacunæ 234, 335
lacus 149, 385. 150, 405. 159, 634. 173, 325. 175, 364. 374. 202, 371. 267, 334. 415, 332. 449, 320. 450, 335
lacuſque 195, 197. 209, 533. 457, 490
Ladon 83, 216
Ladonis 34, 702
lædam 417, 380
lædar 28, 547
lædat 132, 741
lædere 22, 387. 59, 518. 404, 40
lædi 27, 508. 345, 131
lædit 111, 192
lædor 31, 608. 297, 335
lædunt 126, 602
Laërtaque 362, 625
Laërtes 369, 144
Laërtiadæque 366, 48
Laërtius 368, 124
Lælapa 217, 776
Lælape 83, 211
Læſæ 131, 721. 303, 527. 417, 385
læſaque 78, 88. 417, 384
læſaſque 55, 408
læſæ 59, 527
læſêre 399, 926
læſi 57, 450. 104, 8. 274, 534
læſit 25, 473. 111, 191
læſo 346, 172
Læſtrygonis 411, 233. 412, 237
læſum 216, 756
læſuſque 397, 867
læta 29, 560. 87, 292. 122, 479. 156, 570. 280, 701. 283, 784
lætâque 428, 688
lætabere 138, 65
lætabile 264, 255
lætabitur 259, 144
lætaris 194, 147
lætatur 205, 425
læter 223, 44
læti 133, 761
lætior 236, 384
lætis 206, 454. 423, 563
lætiſſimus 242, 569
lætitia 342, 60
lætitiæ 237, 430
lætitiam 300, 444
læto 264, 242
lætor 455, 451
lætos 374, 252. 430, 719
lætum 460, 572. *bis.*
lætus 37, 776. 64, 634. 315, 98, 106
lætuſque 192, 99
læva 134, 782. 148, 351. 234, 321. 318, 197
lævâ 201, 357. 257, 84. 300, 455. 317, 169. 378, 347. 407, 102
lævam 352, 336
lævâque 12, 171. 40, 25. 129, 655. 208, 499. 415, 344
lævæ 443, 163
lævi 140, 123
lævia 113, 221
lævibus 242, 561
lævior 395, 792
lævis 354, 409
lævo 139, 116. 234, 320. 354, 415
lævum 68, 739, 740. 132, 754. 266, 298
Laïades 217, 764
lambebat 126, 595
lambendo 452, 380
lambentem 77, 57
lambit 32, 646
lamentabile 231, 262
Lami 411, 233
lamina 141, 173. 260, 170. 316, 124. 357, 488
lampades 119, 403
Lampetie 53, 349
lana 107, 54. 397, 839
lanæ 162, 31
lanæque 209, 541
lanam 55, 411. 162, 19
lanas 162, 9. 106, 34. 447, 118
lancea 77, 53. 352, 330
languere 192, 82
langueſcuntque 241, 522
languida 35, 716
languor 210, 547
languore 282, 766. 333, 612. 335, 648
laniabat 125, 558
lanianda 121, 457
laniare 53, 350. 263, 254

laniaret 286, 147
laniatque 336, 681
laniata 53, 335. 109, 139. 180, 531. 384, 434
laniataque 171, 248
laniato 383, 493
laniatum 201, 349
laniatur 54, 362
laniaverat 359, 563
laniavit 108, 104. 153, 472
laniem 410, 195
lanient 7, 60
lanificæ 162, 6
laniger 200, 312
lanigeræ 394, 781
lanigeris 209, 540
lanigerosque 176, 395
lanugine 350, 291. 393, 754
Laomedonque 338, 757
Laomedonta 318, 200
Laomedonve 165, 96
lapidem 66, 697. 318, 59
lapides 22, 393, 399. 198, 266. 287, 71. 419. 409
lapidis 90, 399. 326, 405
lapidosas 437, 23
lapidoso 250, 799
lapidosos 6, 44
lapidum 76, 30
lapidumque 385, 566
lapillis 333, 604. 438, 41
lapillo 222. 18
lapillos 294. 260. 438, 55
lapis 66, 696. 73, 832. 129, 660. 248, 735. 312, 10. 345, 137
Lapithæ 349, 250
Lapithææ 358, 530
Lapitharum 350, 261
Lapithas 358, 536
Lapitheïa 354, 417. 428, 670
lapsa 108, 101. 223, 51. 237, 402
lapsæ 122, 493
lapsas 294, 262
lapsaque 101, 699
lapsi 138, 77. 400, 954
lapsis 354, 412
lapsu 117, 216. 227, 163
lapsum 131, 251. 435, 846
lapsus *adj.* 91, 410. 430, 8. 434, 821. 447, 275
lapsus *subst.* 258, 95
laquei 299, 417. 430, 735
laqueique 298, 388
laqueis 314, 73. 320, 252
laqueo 211, 604
laqueoque 167, 134. 298, 378
laqueos 111, 177
laqueosque 456, 473
largi 330, 516
largis 133, 759
largoque 115, 282
Lariſſæa 60, 542
laſcivaque 101, 685
laſcivè 25, 456
laſcivior 393, 791
laſcivitque 200, 321
laſſa 444, 188
laſſæque 210, 579
laſſant 387, 614
laſſata 278, 648. 398, 902
laſſataque 174, 353
laſſatis 18, 308
laſſavit 304, 554
laſſo 307, 663
laſſor 62, 577
laſſos 408, 130
laſſus 91, 413
lata *adj.* 138, 79. 328, 443. 338, 749
latâ 17, 268. 434, 825
lata *particip.* 438, 43
latarumque 324, 356
latèque 170, 218. 289, 110
lateantque 108, 88
lateat 83, 205
latebant 280, 710
latebat 209, 523
latebra 92, 443
latebramque 153, 460
latebras 30, 593. 119, 407. 126, 601
latebris 14, 216. 22, 388. 25, 475. 309, 710
latens 158, 628. 339, 773. 385. 553
latent 27, 502
latentem 60, 545. 368, 106
latentes 234, 325
latentia 275, 572. 333, 591
latentis 210, 554
lateo 459, 546
latera 330, 529
latere 167, 143. 207, 471
lateri 57, 449. 182, 592. 329, 475. 354, 414. 359, 566
laterique 357, 482
laterum 131, 726. 353, 370. 467, 740
latet 50, 255. 90, 393. 91, 400. 115, 287. 172, 296. 178, 438. 210, 576. 268, 379. 294, 252. 331, 550. 457, 488
Latia 434, 832. 467, 742
Latiæ 461, 582
Latiæque 457, 486
Latialis 457, 481
Latias 426, 626
laticem 81, 171. 200, 327
laticemque 389. 653
latices 117, 353. 145, 263. 231, 275. 404, 56
laticesque 98, 601
Latiis 29, 560. 415, 326. 417, 390
Latina 426, 610
Latinas 426, 623
Latinis 54, 366
Latinum 426, 612
Latinus 426, 611
Latio 419, 452
Latios 418, 422
latis 52, 307. 65, 662
latiſſima 355, 434
latitans 411, 214. 394, 786
latitant 119, 405
latitantem 263, 211
latitantia 300, 449
latiùs 71, 802. 140, 131
Lato 44, 130. 58, 481. 108, 87. 235, 342
latoque 148, 357
Latoïa 241, 541
Latoïdos 203, 384. 232, 278
Latoïs 172. 274
Latoïus 318, 196
Latona 168, 162, 171. 170, 214. 172, 280. 174, 336. 388, 635
Latonæ 168, 160. 170, 200
Latonam 169, 186
Latonia 34, 696. 236, 394
Latonigenique 168, 160
latos 159, 655. 217, 771. 232, 287
latoſque 301. 477
latrantes 235. 344
latrantibus 404, 60
latrantis 237, 412
latrare 191, 65. 218, 796. 418, 410
latrâſſe 387, 620
latratibus 58, 491. 84, 231. 242. 395, 805
latratu 83, 207. 202, 362. 380, 406

Iatratus 121, 451
Iatravit 385, 569
Latreus 356, 463
Iatronis 206, 444
Latuêre 7, 70 442, 147
latuerunt 424, 575
latuiſſe 51, 269
latuit 58, 493. 147, 331
latuitque 386, 582
latum 20, 336. 130, 690. 153, 481. 283, 794
latura 267, 337. 405, 79
laturus 16, 248
latus 19, 315. 54, 376. 73, 865. 76, 23. 82, 187 140, 126. 141, 159. 150, 388. 171, 229. 264, 259. 270, 412. 274, 517. *et alibi.*
latuſque 152, 434
laudabat 222, 29
laudamus 359, 548
laudando 304, 582
laudant 85, 254
laudare 161, 3. 430, 722
laudaret 302, 515
laudat 26, 500 300, 440. 338, 750
laudata 157, 582
laudataque 58, 480
laudatæ 427, 658
laudatis 57, 458
laudatiſſima 280, 715
laudato 395, 802
laudatos 137, 59
laudatve 373, 238
laudavit 57, 457
laudaverit 359, 548
laude 231, 263. 373, 248
laudemus 161, 3
laudes 25, 462. 144, 246
laudibus 162, 6. 396, 824
laudis 138, 66. 164, 83. 232, 300. 359, 539. 367, 67. 378, 251
lavêre 279, 679
Lavini 467, 728
lavit 198, 267
laure 29, 559
laurea 29, 566
Laurens 415, 598
Laurentes 415, 342
Laurenti 415, 336
lauro 327, 165. 430, 720. 461, 591
laurumque 170, 201
laurus 24, 450. 288, 92. 462, 634
lea 108, 102
leæ 278, 647
leæna 108, 97. 123, 514. 385, 547
leænæ 277, 614
Learchum 123, 516
lecta 232, 300. 275, 574
lecte 388, 640
lecti *ſubſt.* 210, 572. 215, 715. 220, 657
lecti *particip.* 296, 315. 412, 251
lecto *ſubſt.* 111, 181. 177, 429. 301, 463, 465. 431, 753
lectos *particip.* 173, 322
lectum *particip.* 53, 338
lectum *ſubſt.* 329, 471
lectuſque 329, 472
Ledam 166, 109
legar 475, 878
legati 422, 527
legatur 292, 208
lege *ſubſt.* 8, 90. 25, 477. 47, 204. 64, 650. 88, 316. 155, 531. 292, 203. 329, 489
legebant 9, 104. 174, 344. 214, 669
legebantur 8, 92
legebat 116, 315
legem *ſubſt.* 61, 555. 131, 704. 286, 50
legendo 150, 394
legerat 416, 350
legeret 156, 554
leges *ſubſt.* 148, 343. 225, 101 297, 330. 437, 28
leges *verb.* 395, 816
legi *verb.* 327, 429. 373, 242. 471, 814
legit 5, 27. 75, 17. 116, 315. 157, 579. 182, 582. 276, 610. 333, 607. 342, 43. 383, 491. 406, 89. 465, 705. 466, 709
legitimâ 300, 437
legum 438, 36
legumque 275. 551
legunt 153, 485
Lelegas 278, 644
Lelegeïa 206, 443. 222, 6
Lelex 233, 312. 242, 567. 244, 617
Lemnicolæ 69, 757
Lemnius 111, 185
Lemnos 365, 46. 376, 313
Lenæe 316, 133
Lenæo 105, 14
lene 278, 660
leni *adj.* 318, 192. 358, 527
leni *verb.* 386, 599
leniat 239, 476
lenimen 179, 500. 328, 450
lenique 71, 811
lenire 376, 317
lenis 219, 816. 453, 398
leniſque 30, 580
lenita 36, 738. 342, 35
leniùs 97, 569. 282, 763
lenta 137, 56. 222, 28. 234, 336. 314, 78
lentâ 446, 236
lentæque 71, 807
lentæ 77, 66. 288, 102
lentè 75, 15. 317, 179
lenti 460, 563
lentiſciferumque 466, 713
lentior 395, 800
lentis 61, 572
lento 310, 736
lentos 431, 761
lentoſque 56, 419
lentus 268, 353
leonem 27, 505. 202, 373. 248, 732
leones 18, 304. 109, 114. 303, 541. 308, 704. 330, 511. 440, 86
leoni 77, 52
leonibus 303, 551. 423, 538
leonis 42, 81. 78, 91. 167, 123. 258, 113. 410, 207
leonum 355, 429
lepores 303, 538
leporeſque 396, 832
lepus 440, 100
Lernæ 31, 597
Lernææ 257, 69. 260, 158
Lernæi 259, 130
Lesbi 313, 55
Lesbon 62, 591. 370, 173
lethali 63, 611
lethalem 379, 392
lethali 300, 453
lethalibus 330, 515
lethalis 72, 827
lethataque 77, 55
Lethæa 287, 70
Lethæi 194, 152
Lethes 333, 603
leti 33, 662. 205, 426. 210, 564. 249, 773. 306, 616. 324, 338. 370, 162. 430, 776
letifer 140, 127
letiferâ 361, 606
letiferam 260, 166

ri 209, 532
ro 235, 362
e 89. 350. 110, 151.
9, 92
79, 120. 96, 547. 153,
3. 173, 297. 194, 163.
6, 399. 240, 518. 286,
, 292, 198. 325, 374
45, 72. 352, 344. 353,
8. 356. 463. 3 8, 535.
11, 217. 440, 90
n 121. 462. 141, 174.
5, 439. 469, 763
ur 384. 514
ne 136, 21
n 90, 642
t 346, 56
, 403 12. 459, 547
it 280 69 449, 322
56. 4 8. 236 3?0.
01, 466. 53, 424
ix 160, 6 5
ri 45, 159 247, 693.
14. 302
m 430
92. 440 229, 212
, 621
it 119. 410. 167 135.
8, 338. 25 798
ra 448. 28
ntque 233, 306
on 83. 218
noë 110, 168
nfiamque 465, 708
thoë 112, 208
monoën 112, 196 113,
o
thoëque 31, 620. 46,
61. 55, 414. 78. 87. 23 ,
346. 317, 154. 342, 53.
410, 197
em 45, 150 159, 645.
19, 84 . 312, 6
mus 106, 39
es 26, 492 76, 43. 98.
99. 111, 180. 119, 413.
96, 221. 234, 336. 241,
24. 285, 14. 302, 518.
418, 432. 421, 501. 450,
46. 453, 406
i 27, 503. 61, 557. 93,
88. 106, 36. 147, 336.
62, 22. 217, 772. 309,
17
ibus 62, 581. 81, 160.
22, 515. 451, 357
ura 390, 702
ore 290, 152
ris 28, 529. 65, 671. 130,
673. 171, 233. 174, 334.
182, 593. 218, 783. 226,
149. 298, 376. 308, 698.
360, 570. 443, 181. 465,
697
levitas 387, 606
levitate 5, 28. 46. 164. 310,
738
leviter 246, 667. 277, 621
levius 6, 52. 87, 305. 330,
508. 331, 554
lex 304, 572
libandas 76, 27
libâsse 231 275
libat 307, 653
libatos 21 371
libebat 84, 229
libens 264, 214 430, 721
libentiùs 90. 386
liber *adj.* 36, 757. 382. 469
Liber *cognom. Bacchi* 95, 520,
528. 99, 636. 105, 17.
167, 125 199, 295. 202,
360 315, 105. 388, 650
liber *pro cortice* 269, 389
libera 117, 337. 160, 667.
382. 465. 389, 668
liberat 181, 551 317, 158
liberiore 448 301
liberioris 6, 42
libertas 275 558
libet 277, 630
libidine 181, 562. 290,
154. 348. 221
libido 178 458 2 2. 482
librat 218, 792 249. 757
librata 4, 13. 140, 142
librato 237, 409
libratum 52, 311. 291,
178
libratus 63, 624
libravit 229, 201
libro 28, 519
Libycas 127, 617. 405,
77
Libye 49, 237
Libys 98, 617. 100, 676.
138, 75. 147, 328
liceat 51, 280. 223, 38. 273,
486. 275, 553
liceatque 275, 550
licebat 398, 885
licebit 41, 58. 244, 602.
249, 755 397, 862. 416,
355
licent 297, 329
licentia 18, 309
licere 275, 553
liceret 41, 51. 270, 419.
277, 617. 292, 202
licet 33, 661. 41, 53. 53,
357. 56, 429. 82, 193.
88, 336 91, 405 118,
370. 170, 203. 189, 25.
191, 71. 194, 147. &
alibi plur.
Lichæ 260, 155
Lichan 263, 211, 229
licuit 43, 105. 168, 173.
247, 717. 309, 730. 332,
572 393, 744
ligari 275, 549
lina 54 375. 129, 665
ligati 111, 186
ligatis 97 575
ligavit 4, 25. 167, 134. 314,
70
Ligdo 279, 683
Ligdum 279, 669
lignea 308, 694
ligno 29, 55 226, 132. 249,
771. 268, 365. 296, 308.
302, 496 344, 106
lignoque 238, 454. 423,
549
lignum 29, 556 235, 354.
230, 479. 314, 80. 353.
301. 449, 311
ligo 220, 854
ligones 31 , 36
Ligurum 54, 370
lilia 117, 355. 150, 392.
292 342. 354. 411
liliaque 292, 191. 294,
26
Lilybæo 148, 351
Lilybæon 392, 725
limbo 167, 127. 305, 593
limbus 137, 51
limen 86, 274. 121, 450.
227, 168. 298, 383. 350,
281
limenque 196, 238
limes 44. 130 206, 443
limina 183, 600. 199, 298.
200, 331. 216, 749 295,
293 300, 456. 388, 626.
419, 456. 423, 702. 430,
742
limine 71, 814. 122, 486.
137, 43 214, 668. 269,
39 333, 609. 412, 254.
429, 759
limite 10, 136. 40, 1 . 66,
699. 218, 787. 229, 203.
242, 558. 434, 830. 473,
849
limitibus 7 69. 416, 471

Limnate 137, 48
limoſoque 175, 381
limum 175, 365
limumque 20, 347
limus 23, 424
lina 80, 148. 81, 153. 217, 773. 219, 812. 423, 554
lingua 60, 540. 70, 777. 126, 586. 153, 466. 173, 306. 210, 556. 313, 52. 223, 326
linguâ 60, 540. 139, 105. 184, 632. 255, 19. 356, 458. 464, 684
linguaque 156, 551. 219, 830. 276, 583
linguæ 60, 550. 63, 631. 76, 34. 89, 366. 129, 670. 146, 296. 159, 562. 182, 584. 200, 330. 333, 601. 376, 306. 406, 99. 422, 525
linguam 85, 261. 170, 213. 181, 556. 183, 616. 256, 65. 275, 566
linguas 175, 375
linguis 241, 532. 392, 724
linguiſque 194, 150. 464, 677
linigera 36, 747
lino 228, 193
linoque 97, 586
linquendus 366, 72
linquit 72, 835. 217, 767. 339, 776. 388, 630. 467, 724
lintea 99, 640. 190, 40. 276, 591. 371, 195
Linternum 466, 714
linum 399, 923
liquebat 337, 718
liquefacta 396, 830. 418, 431
liquefactis 261, 175
liquefiunt 194, 161
liquentibus 238, 457
liquerat 402, 4, 5
liquerunt 235, 364
liqueſcunt 152, 431. 210, 550
liquet 434, 842
liquidâ 337, 715
liquidarum 193, 108. 248, 736
liquidas 8, 95. 21, 370. 35, 704. 118, 380. 384, 535. 440, 246
liquidi 123, 500. 197, 246. 289, 122
liquidis 117, 354. 315, 116
liquidiſſimus 176, 400
liquido 81, 164. 142, 434. 350, 289. 388, 639
liqu dum 4, 23. 7, 67. 60, 532
liquidumque 318, 194
liquidus 227, 162
liquitur 71, 808. 173, 312. 459, 549
liquor 93, 490. 115, 300. 355, 437
liquores 21, 371. 174, 347. 449, 318
Lircæa 31, 548
litatis 409, 156
lite 88, 332. 391, 713
litem 4, 21. 164, 71
litibus 175, 375
litis 362, 628
littera 32, 649. 274, 515. 293, 216. 336, 706. 379, 397
littera 5, 37. 6, 42. 7, 63. 8, 96. 18, 292. 20, 338. 61, 572. 72, 842. 98, 598, 607. 100, 652. 132, 735. 178, 446. *et alibi plur.*
littoraque 364, 24
littore 73, 870. 228, 176. 252, 860, 867. 313, 55. 324, 362. 325, 395. 327, 428. 337, 713. 363, 4. 381, 439. 384, 536. 403, 6, 17. 412, 248. 465, 695
littoream 467, 725
littoreï 289, 127
littoreo 451, 369
littoris 267, 335. 466, 708
littus 20, 343. 62, 577. 320, 232. 325, 374. 333, 615. 337, 710. 344. 113. 380, 533. 405, 76. 419, 440. 425, 598. 467, 722
littuſque 73, 873. 342, 66. 400, 939
liventia 131, 715. 172, 279. 241, 535. 395, 817
livor 167, 129. 294, 258. 302, 515
loca 20, 345. 27, 510. 57, 457. 84, 228. 237. 120, 436. 148, 362. 201, 353. 236, 377. 285, 29. 293, 230. *et alibi.*
locaque 177, 337
locat 329, 476
locatas 406, 89
locavit 6, 50
loci 91, 414. 185, 6[illegible] 297, 335. 439, 59
locique 145, 267. 247, 7[illegible] 391, 706
locis 4, 25. 5, 40. 12, 17[illegible] 95, 522. 115, 294. 11[illegible] 406. 313, 50. 450, 34[illegible] 470. 791, 792
loco 12, 178. 33, 681. 40[illegible] 31. 49, 741. 53. 338. 153, 469 154, 498. 162, 7[illegible] 228, 181. 235, 368. 243, 585. 288, 90. *et alibi.*
locoque 5, 28
locorum 125, 566. 133, 766. 166, 121. 407, 118
locum 5, 28. 10, 130. 108, 83. 109, 131. 111, 174. 122, 488. 133, 773. 158, 624. 169, 191. 183, 603. 193, 114. 244, 602. *et alibi.*
locumque 113, 250. 145, 871, 158, 631. 388, 649
locus 12, 175. 47, 195. 120, 441. 140, 133. 176, 409. 206, 452. 210, 576. 212, 613. 242, 564. 244, 602. 250, 788, 805. 252, 842. *et alibi.*
locuſque 329, 472
locuta 51, 278. 70, 785. 122, 473. 170, 205. 183, 622. 369, 138
locuti 108, 78
lolium 153, 485
longa 14, 214. 19, 312. 56, 416. 93, 470. 95, 538. 106, 40 130, 695. 143, 207. *et alibi.*
longâ 109, 109. 185, 673. 209, 520. 234, 337. 395, 790
longaque 163, 37. 357, 486
longave 346, 158
longæ 29, 561. 65, 672. 246, 672. 463, 656
longæque 185, 675
longas 241, 544
longè 128, 623. 129, 649. 650, 133. 777. *et alibi.*
longèque 116, 325. 329, 479. 339, 772
longi 134, 787. 158, 611. 202, 358. 249, 760. 301, 491. 372, 213. 430, 716
longique 17, 273. 313, 36
longior 309, 734

longis

longis 77, 48. 82, 196. 101, 692, 706. 122, 476. 211, 587. 265, 275. 395, 813. 417, 392. 452, 377. 469, 771
longiſque 125, 567
longiſſima 285, 35
longiùs 51, 292. 67 718, 78, 89. 79, 120 113, 230. 151, 414. 158, 631. 235, 349. 252, 861. 329, 467. 336, 703. 441, 111
longo 4, 14. 17, 277. 42, 82. 76, 37. 89, 364. 92, 445 142, 203 162, 20. 174, 340. 198, 251. 199, 280. *et alibi.*
longoque 24, 450. 106, 30. 164, 75. 219, 832. 448, 306
longus 53, 352. 117, 365, 318, 182. 326, 396
longum 54, 374. 113, 226. 138, 65. 164, 64. 195, 176. 213, 661. 230, 240. 256, 63. 308, 688. 340. 5, *et alibi.*
longumque 228, 183
longus 37, 773. 380, 407
longuſque 16, 255
loquar 66, 696. 181, 454
loquarque 297, 343
loquatur 32, 648
loquaci 60, 540
loquendi 90, 368. 160, 678, 275, 558. 346, 159
loquendo 34, 682. 86, 279. 139, 101. 255, 30. 364, 12
loquentem 36, 751. 152, 453. 385, 558
loquentes 146, 296
loquenti 100, 674. 113, 224. 372, 222
loquentis 87, 295. 301, 489. 351, 294
loqueretur 346, 162
loquerentur 346, 163
loqui 15, 233. 36, 745. 58, 483. 65, 658. 72, 829. 89, 358. 116, 320. 119, 412. 126, 586. 142, 194. 160, 670. 162, 28. *& alibi.*
loquor 37, 771. 45, 142. 61, 571, 115, 279. 126, 593. 210, 549. 265, 291, 409, 102*
loquuntur 212, 615. 349, 241
lora 45, 145. 47, 200. 52, 315
loricæque 77, 63
loris 44, 127. 289, 114
loriſque 458, 524
lotique 133, 760
lotis 267, 347
loton 268, 365
lotos 267, 341. 288, 96
lubrica 126, 599
luce 26, 494. 32, 630. 71, 807. 110, 169. 119, 401. 172, 272. 192, 85. 312, 24. 368, 100. 386, 592. 430, 775. 450, 334. 459, 531
lucem 80, 149. 119, 400. 283, 778. 444, 186. 445, 221. 463, 651
lucemque 54 383. 62, 594. 119, 414
lucent 15, 239
lucente 40, 24
luces 114, 262
luci 488, 100
lucidi 33, 669
lucidior 395, 795
lucidus 54, 365
Lucifer 67, 723. *bis.* 128, 629. 129, 665. 315, 98. 332, 570. 444, 189. 470, 789
lucifero 221, 2. 321, 271, 324, 346
Lucina 280, 697. 302, 507, 510
Lucinam 146, 304. 266, 294
lucis 4, 17. 114, 258. 215, 711. 242, 564. 410, 197
luco 13, 189. 150, 391
lucoque 192, 95. 324, 360
lucos 18, 301. 42, 76. 145, 265. 248, 742
lucoſque 419, 447
luctante 166, 108
luctantique 181, 556
luctantia 171, 242. 352, 331
luctantiaque 117, 358
luctata 189, 10
luctataque 448, 300
luctatur 148, 354. 357, 483
luctataſque 429, 701
luctibus 54, 384. 110, 160. 387, 621. 418, 431
luctiſono 36, 732
luctor 186, 694
luctu 53, 229. 125, 564. 385, 549
luctuque 418, 426
luctum 390, 689
luctus 32, 655. 33, 663. 54, 384 80, 139. 122, 484 156, 549. 207, 480. 238, 450. 239, 485. 260, 155, *et alibi.*
luctuſve 375, 282
lucum 76, 35. 82, 176. 434, 836
lucus 318, 190. 396, 845
ludere 32, 639. 72, 845. 396, 834
ludit 49, 246. 150, 392. 217. 775. 227, 163
ludos 24, 446
ludunt 101, 685
luebat 99, 625
luet 247, 689
lugeat 289, 135
lugebat 321, 273
lugebere 290, 141
lugebiſque 290, 142
lugebris 239, 487
lugendæ 181, 570
lugent 176, 402. 241, 525
lugenti 180, 532
lugentis 203, 390
luget 30, 585. 181, 570
lugubre 179, 485
lugubriaque 335, 669
lugubris 53, 334. 130, 691. 293, 225
lumbis 250, 804
lumen 35, 720. 46, 181. 50, 261. 53, 231. 73, 857. 141, 159. 180, 515. 295, 293. 336, 680. 385, 564. 397, 851. 409. 175. 473. 847
lumenque 394, 772
lumina 4, 10. 10, 135. 34, 683. 35, 714. 716, 720. 37, 767. 40, 23. 43, 110. 45, 149. 55, 388. 88, 335. 91, 420. 94, 503. *et alibi plur.*
lumine 39, 4. 57, 470. 70, 787, 88, 337. 92, 439. 255, 27. 301, 473. 329, 468. 435, 847
luminibus 144, 248
luminis 36, 740. 69, 752. 95, 517. 133, 775. 308. 691. 385, 564. 410, 189, 200
luna 47, 208. 53, 344. 195, 181,

181, 193. 196, 207, 198, 268. 209, 531. 300, 449 449, 312. 473, 848
lunæ 44, 117. 108, 99. 112, 202. 116, 333. 301, 479. 350, 264 416, 367
lunam 283, 782
lunares 470, 790
lunaria 57, 453
lunaribus 295 296
lupī 180. 528. 198, 271. 210, 550. 353, 381. 412, 255
lupis 412, 255. 440, 87
lupo 83, 214
luporum 432, 778
lupum 27, 505. 326, 406. 339, 712
lupus 15, 237. 18, 304 324, 366. 326, 402
lurida 11, 447. 432, 791. 470, 786
luſerat 91, 403
luſerit 166, 113
luſibus 423, 556
luſtra 80, 146. 90, 370
luſtrabere 299, 398
luſtrant 387 610
luſtrat 26, 479. 153, 464. 198, 261
luſtratum 425, 605
luſtraverat 182, 571
luſtravit 122, 480
luſtro 14, 213. 173, 324
luſtror 400, 951
luſuque 229, 199
lutea 215, 708
luteave 451, 351
lutulenta 23, 434
lux 37, 772, 40, 35. 108, 91. 179, 494. 235, 356. 258, 93. 283, 794. 372, 204. 408, 132. 464, 664
luxque 282, 75)
luxuriant 199, 292
luxuriare 265, 267
Lyæo 231, 274
Lyæum 126, 11
Lyæus 314, 67
Lycabas 99, 624. 100, 673. 137, 60
Lycabaſque 351. 302
Lycaon 14, 198. 15, 221
Lycaona 59, 526
Lycaoniæ 12, 165. 58, 496
Lycæi 67, 710. 234, 317
Lycæo 34, 698
Lycæum 138, 86
Lycia 175, 382. 344, 116
Lyciamque 278, 644
Lyciæ 173, 317. 174, 340
Lyciæque 115, 296
Lycius 115 296
Lycidaſque 351, 310
Lycii 374, 255
Lycoſcâ 84, 220
Lycormas 49, 245. 139, 119
Lycotam 352, 350
Lyctia 208, 490
Lycum 352, 332
Lycurgum 105, 22
Lycus 421, 504. 447, 273
Lydas 162, 11
Lydia 167, 146
Lydos 315, 98
lympha 81, 173. 152, 437
lymphæ 115, 298
lymphamque 153, 449
lymphata 311, 3
lymphis 57, 459. 92, 451. 384, 531
Lynca 160, 660
Lyncas 453, 413
Lynceſtius 450, 329
Lynceus 233, 304
Lyncidæ 142, 185
Lyncides 133, 768. 139, 99
Lyncum 100, 668. 105, 25
Lyncus 159, 650
lyra 290, 152. 292, 205, 313, 52
lyræ 139, 118
lyræque 133, 760
lyram 222, 16
lyramque 313, 50
Lyrneſia 344, 108. 371, 176

M.

MAcareïda 167, 124
Macareu 414, 318
Macareus 356, 452. 409, 159. 419, 441
Macedoniâque 356, 466
maciem 213, 641. 339, 793
macies 70, 775. 90, 397. 199, 290. 250, 807. 274, 535. 425, 578
mactandus 441, 114
mactare 246, 685. 371, 185. 441, 124
mactas 125, 23
mactâſſent 243, 580
mactata 381, 448
mactati 140, 122
mactatos 293, 226
mactaturumque 460, 575
mactatur 132, 755
maculas 152, 455
maculat 35, 719
maculatum 440, 107
maculavit 200, 315
maculoſæ 310, 245
maculoſo 82, 197
madebit 379, 389
madefacta 138, 76
madefactaque 109, 126. 237, 402 176, 396
madefactam 122, 481
madefacti 472, 824
madefactis 180. 529
madefactus 351, 301
madefecit 114. 253
madent 80, 148. 330, 519
madentes 11, 149. 410, 199
madeſcere 249, 760
madeſcit 7, 66
madida 20. 339. 349, 239
madidas 429, 708
madidis 17, 264 316, 145
madidoſque 335, 656
madidos 23, 422. 137, 53
madidus 96, 555
maduere 131, 729. 183, 628. 229, 210 327 418
maduerunt 418, 408
maduiſſe 286, 46
maduit 379, 389
Mæandri 271, 450
Mæandrius 275, 573
Mæandros 227, 162
Mænades 312, 22
Mænalioſque 158, 608
Mænalon 55, 415
Mæonam 168, 149
Mæoniæque 161, 5
Mæonias 50, 252
Mæonis 165, 103
Mæra 202, 362
magarum 195, 195
magas 195, 196
magica 142, 197
magicæ 95, 534
magicis 417, 405
magico 299, 398. 404, 58
magis 13, 182. 36, 757. 37, 766, 73, 856. *et alibi plur.*
magiſtrâ 162, 24
magna 22, 393. 36, 571. 41, 54. 59, 522. 71, 805. 124.

134, 534. 127, 605. 136, 25. 142, 191. 152, 457. 173, 315. 191, 55, 56. *et alibi.*
magnâ 30, 595. 90, 382. 403, 8
magnaque 255, 7
magnæ 21, 383. 47, 214. 141, 160. 210, 553. 324, 249. 454, 426
magnæque 209, 542
magnam 419, 457
magnanimi 407, 118
maganimo 376, 298
magnanimus 348, 230
magnas 50, 370. 271, 441. 381, 433
magnaſque 119, 417
magne 212, 617
Magnetas 326, 408
magni 5, 35. 12, 170, 176. 30, 574. 36, 748. 65, 677. 69, 750. 72, 844. 85, 260. 123, 510. 128, 640. 142, 184. 165, 94. *et alibi.*
magnique 168, 153. 233, 309
magniloquo 236, 396
magnis 53, 328. 148, 347. 151, 416. 180, 526. 206, 440. 231, 269. 237, 429. 316, 137
magno 77, 60. 160, 670. 177, 427. 178, 451. 208, 487. 217, 776. 242, 551. 256, 40. 266, 293. 270, 413. 303, 547. 343, 68. *et alibi.*
magnorum 88, 324. 147, 320. 275, 554
magnos 148, 355. 240, 518
magnum 77, 60. 143, 225. 151, 428. 167, 147. 183, 618. 305, 608. 346, 163. 347, 201
magnumque 157, 586
magnus 369, 134
Maja 66, 685
Maiâque 322, 303
majeſtas 72, 847
majeſtatemque 124, 540
major 88, 320. 119, 394. 169, 195. 196, 225. 200, 309. 208, 500. 251, 838. 279, 671. 362, 623. 367, 96. *et alibi.*
majorque 48, 225. 265, 269. 319, 223
majora 100, 660. 145, 269. 213, 648. 359, 545. 389, 651. 436, 5. 473, 851
majore 283, 786
majorem 214, 687
majores 232, 282. 324, 342. 421, 500
majoris 378, 359. 421, 496
majus 41, 62. 56, 429. 79, 106. 195, 175. 212, 639. 234, 328. 278, 657. 296, 315. 399, 918. 468, 751
majuſque 212, 639
mala 33 668. 144, 244. 239, 490. 246, 675. 442, 157. 462, 633
malas *ſubſt.* 269, 398. 350, 291, 393. 754
malè 45, 148. 93, 474. 102, 730. 115, 285. 117, 351. 123, 521. *et alibi plur.*
maledicere 175, 376, 376, 298
maledictaque 160, 666
mali 71, 802. 172, 267. 247, 691. 253, 875. 260, 161. 316, 127. 329, 494. 389, 633
malignas 297, 329
malignè 374, 270
maligno 175, 365
malis *adj.* 53, 334. 125, 569, 173, 303. 226, 126. 260, 164. 266, 293. 270, 409
malis *verb.* 255, 26
malit 305, 610
mallem 65, 660. 359, 546
malles 361, 611
mallet 46, 182. 290, 157. 366, 56
malleus 63, 625
malo *adj.* 18, 289. 53, 232. 62, 597. 87, 292. 172, 288. 216, 749. 257, 74
malo *ſubſt.* 308, 677. 315, 106. 329, 470, 475. 467, 737
malorum 10, 140. 36, 733. 125, 564. 332, 573. 359, 542. 386, 570. 410, 202. 421, 490
maluit 184, 659
malum *adj.* 71, 825. 209, 525. 281, 729
malum *ſubſt.* 422, 533
malus 297, 342
manabat 398, 887
manant 54, 360. 173, 312. 184, 646. 302, 500
manantem 388, 629
manantia 422. 515
manârant 130, 674
manare 78, 85
manat 159, 634. 175, 388. 278. 659, 664. 355, 438
mandabat 180, 504. 279, 680
mandârat 372, 199
mandâſſet 179, 471
mandat 260, 157. 323, 336
mandata 178. 449. 179, 468. 180, 505, 534. 208, 493, 502. 251, 810. 372, 199. 324, 629. 420, 460. 434. 831
mandataque 280, 696
mandatam 208, 505
mandate 377, 321
mandato 251, 821
mandare 440, 92. 442, 142
mando 45, 140. 279, 678. 403. 23
mane 27. 504. 505. 93, 477. 126, 591. 336, 676
manè *adv.* 41, 63. 215, 708. 337, 710. 444, 193
manea t 331, 540
maneas 64, 650. 316, 136
maneat 256, 49
manebant 32, 627
manebit 35, 710. 277, 619
manebo 169, 193
manemus 21, 366
manent 49, 242
manente 302, 492
manere 130, 695. 225, 114. 247, 697
manerent 12, 159
maneret 385, 545. 413, 288
manes *ſubſt.* 30, 586. 120, 437. 138, 73. 186, 699. 239, 488. 270, 406. 381, 448. 382, 465. 407, 105
maneſque 196, 206
manet 19, 330. 90, 319. 124, 538 143, 206. 241, 536. 256, 41. 266, 320. 281, 725. 339, 794. 357, 496. 443, 170. 446, 251
manetque 92, 435
manibus 16, 259. 53, 350, 359. 73, 863. 76, 39. 94, 497. 97, 575. 102, 731. 104, 7. 138, 82. 152, 441. 176, 407. 201, 335.

335. *et alibi.*
manibus *pro inferis* 52, 303, 139, 116, 181, 569
manibusque 45, 151. 57, 463. 130, 682. 196, 221. 246, 681. 331, 616
manifesta 12, 168. 22, 404. 44. 133. 153. 468. 272, 463. 482. 280, 694. 336, 688. 461, 579
manifestaque 85, 268
manifestabitque 368, 106
manifestam 173, 313
manfit 18, 288. 22, 410. 58, 485. 77, 62. 83, 203. 142, 199. 143, 235. 248, 729. 316, 148. 338. 743. 405, 70, 418, 415. 424, 579. 458, 514
mansura 143, 227. 462, 621
Manto 168, 157
manu 11, 143. 17, 268. 24, 448. 30, 596. 33, 672. 45, 145. 55, 414. 61, 560. 63, 616. 60, 691. 69, 756. 71, 798. 73, 856, 867. *& alibi plur.*
manuque 14, 205. 175, 363. 369, 132. 400, 942
manum 51, 276. 140, 127, 140. 163, 35. 268, 355. 275, 564. 300, 455. 357, 493. 370, 170
manumque 63, 615. 126, 584
manus 14, 200. 58, 479, 487. 82, 196. 90, 390. 91, 404. 100, 656. 677, 678. 110, 148, 150. 117, 335, 359. 118, 382. 125, 556, 557. 126, 585. 132, 740 *et alibi plur.*
manusque 26, 500. 36, 741. 53, 354. 126, 592. 129, 658. 149, 365. 179, 491. 201, 347. 336, 686. 354, 397. 438. 38
manuum 106, 39
Marathon 205, 434
marcentia 200, 314
marcida 292, 192
mare 4, 1. 6, 41. 13. 180. 16, 257. 18, 291, 308. 20, 343. 41, 65. 49, 164. 50, 262. 92, 448. 99, 638. 101, 686. *et alibi.*
marem 281, 736
Marcoticaque 282, 772
mares 287, 84
margine 4, 14. 36, 729. 79, 114. 81, 162. 157, 598. 267, 334. 275, 564. 286, 55
mari 276, 590. 324, 359
maribus 88, 321
marinæ 319, 228. 447, 264
marinas 424, 566
marinis 400, 964
maris 19, 315, 330. 125, 556. 248, 731. 319, 207. 324, 364. 331, 534. 338, 747. 342, 36. 354, 410. 404, 53
marisque 43, 96. 243, 586. 420, 471
maritæ 361, 609
mariti 11, 446. 31, 606, 169, 178. 219, 839. 280, 696. 282, 750. 297, 358. 325, 386. 405, 79
marito 58, 475. 111, 173. 155, 521. 184, 634. 218, 804
maritum 279, 681. 328, 465
Marmaridæ 140, 125
marmor 143, 214
marmora 173, 312. 218, 795. 449, 314
marmore 22, 405. 53, 338. 91, 419. 143, 234. 247, 701. 324, 359. 326, 404. 412, 260. 414, 313
marmoreâ 419, 442
marmoreamque 207, 465
marmoreis 93, 481
marmoreo 12, 177. 393, 746
marmoreum 130, 675
marmoreumque 464, 672
marmoris 357, 487
Mars 343, 91
Marsque 80, 132
Marsya 176, 400
Marte 79, 123. 96, 540. 110, 171. 353, 379. 364, 11. 378, 360. 387, 619. 412, 246. 419, 450
Martem 194, 140
Marti 375, 275
Martis 222, 20. 372, 208
Martius 76, 32
massa 7, 70. 246, 666. 315, 112
massæ 138, 81
mater 53, 356. 86, 269. 102, 725. 112, 211. 113, 222. 123, 519. 130, 692. 146, 303. 154, 509. 162, 10. 166, 118, 120. 173, 298. *et alibi.*
materque 115, 290
materiâ 88, 334
materiâque 289, 133
materiam 253, 876. 282, 768
materiamque 47, 213
materiem 39, 5. 450, 348
materna 240, 499. 268, 357
maternâ 193, 125. 264, 251
maternaque 240, 508. 386, 599
maternæ 129, 670
maternas 22, 387
maternis 268, 375
materno 37, 762. 54, 368. 145, 259. 369, 148. 390, 699
maternos 384, 515
matertera 68, 746. 87, 313. 102, 719. 119, 417
matre 61, 553. 69, 756, 84, 223. 124, 542. 130, 141. 145. 156, 567. 203, 386. 241, 530. 255, 23. 272, 481. 357, 504. 380, 417
matrem 36, 756. 53, 355. 58, 500. 72, 839. 79, 125. 172, 268. 183, 620, 629. 184, 633. 241, 522. 268, 378. 273, 491. 302, 506. *& alibi.*
matrem que 95, 523
matres 194, 159. 202, 363. 241, 527. 266, 304. 300, 431. 314, 69. 380, 412. 390. 688
matresque 95, 529. 104, 9
matri 102, 723. 113, 224. 120, 414. 152, 438. 170, 224. 239, 491. 267, 309. 288, 104. 303, 525. 308, 686. 383, 487, 494. 384, 528
matrique 36, 753
matribus 384, 512
matris 23. 420. 37, 776. 51, 274. 123, 516. 134, 786. 149, 380. 154, 515. 255, 25. 265, 265. 347, 194. 381, 450. 384, 525. *& alibi.*
matrisque 95, 523. 149, 371. 270, 410. 303, 524.

393, 751
matrona 57, 466. 154, 508. 182, 581. 434, 833
matrum 168, 155. 190, 50. 348, 216. 385, 560. 431, 745
matura 92 485. 232, 291. 265. 782. 285, 36
maturâ 395, 795
maturæ 89, 347
maturior 376, 300. 426, 617
maturo 279, 684
maturuit 318, 191. 415, 335
maturus 193, 127. 244, 617. 323, 311. 445, 210
matutinâ 312, 26
matutinæve 93, 488
matutinis 7, 62
Mavors 223, 61. 433, 806
Mavortia 95, 531
Mavortis 164, 70. 192, 101. 222, 7
Mavortius 238, 437
maxima 19, 311. 53, 317. 65, 672. 85, 263. 99, 622, 642. 125, 549. 154, 507. 160, 662. 102, 31. 169, 186. *& alibi.*
maximè 24, 438. 205, 433. 358, 531. 388, 645. 407, 108
maximus 52, 323. 102, 714. 169, 174. 191, 55. 200, 310. 242, 572. 356, 454
me 15, 225. 20, 362. 27, 508. 517, 518. *& alibi quàm plur.*
meque 36, 761. 95, 525. 99, 639, 645. *& alibi.*
mea 3, 4. 29, 557, 558. 32, 657. 41, 51. 43, 100. *& alibi quàm plur.*
meæ 60, 550. 65, 657. 68, 746. 93, 470. *& alibi.*
meam 215, 727. 367, 88. 400, 961
mearent 439, 71
mearum 56, 426. 208, 509. 209, 522. 257, 67. 280, 695
meas 158, 602. 250, 793. 256, 62. 257, 79. 355, 427. 403, 19
mecum 33, 679. 93, 466. 138, 64. 142, 196. *& alibi plur.*
mecumque 215, 719. 377, 333
Medea 189, 11. 190, 41. 191, 70. 198. 257. 199, 285. 204, 406
medeare 403, 23
medendi 209, 526
medentes 210, 561
medentum 462, 619
medere 219, 842. 282, 774
media 6, 49. 132, 755
media 26, 501. 76, 43. 123, 512. 140, 138. 143, 207. 266, 306. 302, 505. 394, 774. 397, 851. 398, 893. 404, 46. 424, 576. 444, 189. 448, 292. 467, 741. 473, 843
mediâque 302, 492, 404, 59
mediæ 139, 121. 195, 184. 321, 283
mediam 353, 389. 431, 746
mediamque 29, 563. 462, 630. 465, 689
medias 39, 6. 80, 144. 168, 158. 288, 193. 309, 717. 410, 182
medicabilis 27, 523
medicamen 198, 262
medicamina 193, 116. 413, 285
medicamine 118, 388. 167, 140. 200, 311. 459, 533
medicas 63, 618
medicatâ 35, 716
medicina 27, 521
medii 131, 710. 218. 784. 259, 134. 445, 226
mediique 73, 872
mediis 91, 428. 111, 184. 117, 357. 123, 495. 178, 453. 183, 615. 191, 62. 214, 679. 243, 588. 258, 97. 278, 646. 282, 760. *& alibi.*
mediisque 423, 552
medio 20, 337. 30, 592. 41, 64. 45, 137. 56, 417. 71, 801. 76, 29. 77, 66. 84 221. 101, 708. 135, 1. 142, 193
medioque 164, 76. 170, 227. 209, 539. 219, 847. 229, 203. 349, 253. 358, 524
medios 31, 601. 139, 106. 194, 139. 164, 72. 224, 88. 234, 338. 240, 512. 323, 333. 354, 396. 368, 121
meditata 274, 520
meditataque 215, 732
medium 68, 739. 94, 510. 106, 41. 151, 409. 159, 644. 163, 56. 205, 432. 293, 233. 298, 368. 329, 478. 350, 261. 439, 66
mediumque 110, 167
medius 40, 31. 156, 564. 176, 409. 186, 695. 208, 345. 228, 182. 290, 144. 291, 174. 445, 211
mediusque 289, 126. 394, 780
mediusve 333. 594
Medon 100, 671. 351, 303
medulla 132, 744. 302, 492
medullas 25, 473. 416, 351. 418, 431. 452, 390
medullis 261, 174. 273, 483. 410, 208
Meduſâ 134, 781
Meduſæ 129, 655. 132, 743. 134, 783. 143, 217. 144, 246
Meduſæi 144, 257. 285, 22
Meduſæo 144, 209
Megareïus 307, 659
Megareus 305, 605
mei 57, 473. 93. 464. 169. 178. 216, 750. *et alibi.*
meique 375, 276. 394, 786
meis 3, 3. 62, 584. 136, 19. 195, 168. *et alibi.*
Melampus 83, 206, 208
Melanchætes 84, 232
Melaneus 84, 4. 140, 128. 351, 306
Melantho 166, 120
Melanthus 98, 617
Melas 49, 247
Meleagre 260, 149
Meleagron 231, 270
Meleagros 232, 299. 236, 385. 240, 515
Melicerta 123, 522
melior 4. 21. 19, 322. 106, 38. 143, 220. 209, 518. 239, 475. 255, 29. 444, 194
meliora 28, 502. 189, 20. 190, 37. 315, 105. 322, 288

meliore 220, 867. 265, 269. 271, 432. 413, 86. 475, 875
melioribus 414, 299
melioris 8, 79. 122, 478. 154, 501. 154, 343. 191, 37
meliùs 45, 141. 239, 487. 273, 496. 403, 28
mella 9, 112. 440, 80
mellaque 413, 274
melle 229, 222
melliferarum 452, 383
membra 5, 33. 29, 555. 47, 197. 63, 607. 64, 62. 86, 277. 102, 731. 109, 134. 112, 216. 114, 266. 118, 377. 383, 151, 429. *& alibi.*
membraque 199, 292. 406, 95. 410, 201
membrana 119, 407. 198, 272
membris 102, 724. 123, 498. 148, 346. 152, 433, 456. 213, 642. 244, 610. 260, 168. 294, 257. 333, 612. 354, 409. 356, 463. 398, 905
membriſque 258, 108
memento 430, 774
meminêre 126, 603. 387, 616
memini 347, 184. 356, 454, 461. 400, 957
meminiſſe 218, 802. 265, 291. 359, 542. 375, 280. 469, 775
meminiſtis 92, 445
meminit 210, 545
meminitque 332, 563
Memnonides 387, 618
Memnonis 386, 579, 595. 387, 600
memor 54, 378. 128, 642. 231, 259. 260, 149. 277, 620. 325, 380. 366, 58. 382, 453. 386, 570. 423, 535. 431, 761. 455, 451
memorque 94, 494. 297, 354
memorabat 220, 868
memorabile 119, 416. 127, 615. 162, 12. 305, 608
memoranda 364, 13. 400, 956
memorant 46, 176. 88, 318. 114, 273. 187, 714. 204, 408. 366, 47. 453, 414
memorante 409, 154
memorantur 292, 209. 451, 360
memorare 209, 519. 420, 466
memorat 321, 280
memorata 215, 719
memoratis 130, 688
memoraverat 236, 396
memoraverit 348, 230
memorem 111, 190
memoremque 429, 694
memoremur 430, 731
memores 96, 543. 243, 585. 360, 583. 379, 380. 412, 249. 420, 477. 423, 562
memoreſque 248, 744
memori 180, 508. 209, 521
memorique 292, 204. 433, 813
memoro 433, 813
mendacem 92, 439
mendaci 266, 322
mendacia 259, 139. 280, 710
mendacibus 290, 159
mendacis 109, 301
Mendeſius 140, 144
mendoſa 354, 399
Menelaë 372, 203
Menephron 203, 386
Menœtæ 345, 127
mens 72, 832. 83, 203. 123, 499. 136, 14. 180, 531. 189, 20. 215, 717. 240, 499. 306, 616. 336, 702. 422, 519. 458, 514
menſa 389, 676
menſæ 12, 165. 213, 662. 245, 661. 348, 222. 349, 254
menſam 245, 660
menſas 137, 40. 168, 173. 184, 661. 242, 571. 258, 92
menſes 156, 567
menſis *i. e. Tabulis* 15, 230. 179, 488. 184, 647. 246, 673. 251, 831. 346, 154. 348, 211. 439, 72. 456, 462
menſis *pro temp.* 40, 25. 215, 705
menſo 242, 564
menſor 10, 136
menſum 240, 500
menſura 152, 458. 361, 618. 452, 378
menſuraque 249, 748. 342, 57
mentæ 246, 663
mente 37, 777. 54, 369. 64, 640. 78, 90. 145, 275, 151, 427. 209, 521. 272, 472. 277, 634. 296, 320. 299, 404. 360, 582
mentem 20, 357. 57, 470. 276, 608. 327, 421. 414, 319. 416, 352
mentes 6, 55. 95, 532. 145, 274. 296, 301
menteſque 442, 137
menthas 309, 729
menti 278, 653. 294, 244
mentique 410, 204
mentiar 59, 514
mentibus 107, 62
mentior 268, 373
mentiris 129, 650
mentis 112, 200. 123, 502. 156, 568. 163, 37. 180, 510. 212, 620. 223, 36. 277, 629. 300, 445. 316, 149. 353, 369. 442, 145. 450, 327. 455, 442
mentiſque 8, 76. 72, 833. 244, 613. 249, 767. 270, 409
mentita 184, 648. 280, 705. 285, 28. 320, 253
mentitis 147, 326
mentito 300, 439
mentitur 31, 615
mentitus 231, 251
mentituſque 321, 281
mento 334, 620. 345, 141. 349, 255
mentoque 356, 458
mentum 356, 458
meo 145, 282, 154, 514. 168, 162. 172, 281. *& alibi.*
meoque 59, 525. 219, 824
meorum 72, 837. 124, 534. 170, 198. 211, 583. *& alibi.*
meos 43, 93. 212, 618. 266, 297. 276, 601. *& alibi.*
meuſque 220, 858. 224, 91
mera 450, 331
mercede 59, 529. 214, 693. 319, 214. 356, 73
merces 66, 702

mercibus 370, 166
Mercurio 115, 288. 132, 754
Mercurium 68, 741
merere 275, 562
mergeret 308, 697
mergis 244. 625
mergit 200, 317. 332, 557. 423 548
mergitur 339, 795
mergor 157, 595. 397, 878
mergum 338, 753
merguntque 412, 240
mergus 264, 238. 389, 653. 413, 274. 450, 338
Meriones 378, 359
meris 449, 323
meritum 94, 511. 323, 325
meritaſque 247, 689
meritique 190, 45
meritis 136, 28. 143, 220. 184, 660 359, 546. 368, 101 369, 150. 379, 372. 408, 127. 462, 613
meritiſne 136, 14
merito 67, 707. 142, 200. 240, 503
meritò 186, 687. 223, 50. 276, 584
meritòque 145, 271
meritorum 194, 166. 199, 302. 225, 108. 226, 140
meritos 386, 594
meritum 131, 702. 225, 111. 236, 387. 370, 152
meritumque 430, 723
meritus 316, 130
Mermeros 351, 305
mero 98, 608 99, 631. 114, 263. 411, 212
meroque 315, 90
Meropis 46, 184
Meropiſque 37, 763
merſa 86, 272. 159, 639. 247, 696
merſæ 18, 295
merſæque 243, 601
merſi 400, 948
merſis 21, 380. 200, 324. 448, 295
merſiſque 8[illegible], 249
merſit 201, 349. 242, 556. 421, 482
merſum 332, 569
merſura 405, 72
meruêre 16, 243. 441, 120
merui 100, 654. 220, 859. 226, 127. 301, 484. 376, 314
meruiſſe 51, 290. 55, 393. 160, 666. 239, 492. 264, 258. 268, 372. 290, 154. 441, 112. 469, 757
meruiſſe 441, 116
meruit 51, 291. 116, 319. 366, 49 430, 469
merum 242, 572
merumque 349, 238
Meſſapiaque 422, 513
Meſſenia 359, 549. 403, 17
Meſſeniaque 65, 679
meſſes 153, 486. 232, 293. 408, 146. 441, 126
meſſibus 250, 781
meſſis 315, 113. 333, 614
meſſeneque 177, 417
meſſoris 427, 643, 644
meta 305, 597
metalla 465, 707
metalli 293, 220. 303, 531
metam 455, 453
metaque 307, 664
metas 45, 142. 238, 106
Methione 138, 74
metior 113, 226
metiris 271, 447
metitur 47, 188
metu 43, 92. 58, 492. 97, 582. 109, 128. 186, 706. 193, 115, 133. 238, 465. 258, 111. 263, 224. 264, 249. 289, 117. 324, 331. & *alibi.*
metuque 113, 228. 299, 414
metuam 191, 68. *bis.* 327, 426, 442
metuaris 368, 114
metuenda 69, 765
metuendus 366, 62. 383, 502, 503
metuens 128, 646. 148, 359. 286, 56. 427, 635
metuenti 351, 308
metuentior 19, 323
metues 297, 349
metuiſſe 386, 575
metuit 73, 860. 219, 830. *bis.* 231, 259. 294, 258
metuitque 36, 745
metum 31, 623. 99, 674. 101, 690. 143, 226. 170, 197. 407, 110. 461, 602
metuo 86, 281. 224, 64
metus 36, 736. 109, 111. 148, 363. 181, 550. 215, 720. 301, 466, 482. 325, 390
metuſque 8, 91
metuunt 169, 177. 225, 117. 471, 812
Methymnææ 313, 55
meum 27, 521. 29, 564. 162, 30. 168, 172. & *alibi.*
meumque 99, 648. 266, 295. 377, 329
meus 25, 464. 40, 42. 110, 155. 117, 356. & *alibi.*
micabant 200, 325
micant 76, 33. 195, 188. 232, 284
micante 39, 2
micantes 26, 498. 40, 40. 192, 100. 204, 411
micantia 256, 37. 330, 522
micat 181, 557. 235, 356. 473, 850
Miconon 207, 463
micuerunt 196, 217
Midæ 317, 174
Midan 315, 92. 314, 162
migrare 443, 172
mihi 13, 187. 192, 197. 20, 352, 361. 26, 481. 482, 486. *et alibi quàm plur.*
mihique 377, 328
miles 142, 201. 208, 510. 330, 525. 575, 290. 389. 662 427, 651. 431, 772. 433, 799
Miletе 271, 446. 177, 634
Miletum 271, 443
milite 145, 276. 206, 456. 220, 170, 235, 358. 342, 64. 378, 367. 461, 592
militiâ 347, 180
militiæ 207, 483. 319, 216
militiam 365, 37
militis 9, 59
mille 24, 443. 57, 452. 95, 522. 120, 439. 148, 635. 141, 157. & *alibi plur.*
millia 342, 55. 360, 590
milliaque 209, 534
millibus 19, 325. 373, 241
Milon 415, 229
milvus 67, 716
Mimaſque 48, 222
minabitur 451, 371
minaces 186, 688

minaci

minaci 313, 37. 381, 442
minacia 8, 91. 160, 669
minæ 73, 857
minanti 239, 467
minari 437, 33
minas 55, 397. 90, 368
minasque 175, 361
minata 82, 193. 472, 827
minatur 299, 417, 389, 662. 437, 24
minax 460, 573
minaxque 58, 483
Minervâ 106, 33
Minervæ 61, 563. 62, 588. 67, 709. 69, 749. 132, 755. 134, 798. 230, 250. 231, 275. 246, 664 377, 337. 379, 381. 389, 653. 420, 475. 466, 709
minetur 73, 859
minima 228, 190. 259, 139. 422, 511
minimæ 246, 684
minimam 119, 412. 173, 300
minimamque 173, 299
minimas 404, 54
minimo 107, 70. 172, 265. 279, 674
minimos 419, 312
minimum 92, 453. 167, 142. 367, 76. 408, 149. 410, 202
minimus 384, 529
minis 129, 651. 238, 439
miniſter 72, 837. 275, 571
miniſteriis 112, 216. 334, 615
miniſterio 69, 750
miniſtræ 267, 324
miniſtrarum 258, 90. 266, 306
miniſtri 275, 575. 276, 609. 316, 119. 336, 679
miniſtris 341, 31
miniſtro 51, 289. 263, 233
miniſtros 76, 26. 198, 255
minitantem 47, 199
minitantiaque 352, 348
Minoa 271, 410
Minoë 271, 436
Minoïde 228, 174
minor 14, 215. 152, 458. 181, 550. 328, 445. 396, 827. 444, 198. 473, 859
minorque 207, 476
minora 175, 368
minores 208, 499. 232, 283
minoribus 168, 151. 459, 545
minoris 443, 162
Minos 207, 472. 222, 6, 24. 223, 45. 224, 64. 225, 95. 226, 152. 227, 157. 228, 187
Minturnæque 466, 716
minuant 196, 208
minuat 463, 639
minuendo 253, 878
minuente 115, 295
minuitque 382, 463
minus *adj.* 87, 306. *bis.* 218, 738
minùs *adv.* 14, 204. 40, 44. 102, 717. 149, 382. *& alibi.*
minuunt 300, 454
minuuntur 200, 317
Minyæ 188, 1. 193, 113, 120
Minyeïa 118, 389
Minyeïas 104, 1
Minyeïdas 120, 425
Minyeïdes 106, 32
Minyis 187, 720
mira 248, 727. 267, 327. 359, 556
mirâ 294, 247
miraque 398, 893
mirabatur 343, 88
mirabere 128, 641. 214, 687. 304, 553. 458, 499
mirabile 88, 326. 114, 271. 132, 747. 144, 258. 226, 136, 302. 611. 346, 165. 417, 406
mirabilis 91, 424
miracula 47, 193. 100, 673. 142, 181, 199. 294. 278, 666. 324, 346
miræ 453, 408
miram 462, 620
mirandi 217, 763
mirantem 152, 429. 172, 269
mirantes 237, 423
miranti 357, 489
mirantia 94, 503. 418, 413
mirantibus 196, 199. 200, 320
mirantis 143, 206
mirantum 439, 67
mirantur 18, 301. 53, 353. 193, 120. 247, 698. 421, 505
mirata 31, 603. 145, 364. 205, 434. 427, 657
mirator 128, 641
miratur 43, 111. 73, 858. 77, 51. 82, 199. 91, 424. 305, 590
miraturus 202, 370
miratus 409, 162. 417, 389
miremur 453, 410
miſer 95, 538
mirere 243. 578
miror 212, 627
miror 400, 938
mirum 193, 130. 218, 795. 313, 51. 347, 174. 359, 539
mirumque 189, 12. 337, 731
miſce 116, 307
miſceat 159, 638. 397, 866
miſcendaque 351, 321
miſcent 11, 447. 329. 491
miſcentem 129, 652
miſcentur 330. 520
miſceri 413, 273
miſcet 116, 309. 141, 156. 204, 406. 290, 160. 404, 44
miſcuerat 316, 125
miſcuit 110, 141. 385, 549
miſer 337, 720
miſerque 316, 127
miſera 323, 328
miſerâ 339, 788
miſerabile 90, 396. 110, 158. 139, 118. 165, 90. 187, 665. 250, 782. 269, 394. 380, 422, 431, 751
miſerabilis 53, 229. 94, 495. 250, 783. 336, 692. 337, 733
miſeræ 158, 626. 172, 284. 183, 604. 335, 655
meſeram 172, 292. 219, 833. 226, 138. 240, 509. 272, 473. 297. 334. 339, 780
miſeramque 20, 359. 109, 110. 172, 276
miſerande 336, 704. 337, 728
miſerandus 261, 773
miſeras 53, 342
miſerat 258, 114. 390, 681
miſerata 124, 531. 167, 135

135. 169, 189. 339, 784
miseratus 324, 339
miserè 246, 671
miserere 51, 294. 124, 534. 275, 560. 283, 779. 316, 133. 397, 855. 403, 12. 429, 691
miserèri 239, 468. 243, 600
miseri 96, 551. 110, 155. 130, 692. 188, 4. 230, 236
miseris 210, 572. 268, 371. 462, 632
misero 93, 479. 411, 213
miseroque 299, 411
miseros 210, 552
miserrima 71, 807. 110, 151. 126, 583. 219, 837. 260, 156. 328, 459. 335, 657
miserum 27, 508. 32, 651. 82, 201. 220, 851. 375, 280. 429, 703
misi 370, 170
missset 99, 627. 324, 340
missis 196, 214
missit 52, 312. 76, 38. 77, 60. 159, 645. 160, 660. 184, 659. 232, 282. 234, 314. 237, 411. 244, 623. 275, 571. 291, 179. *et alibi.*
missa 22, 412. 247, 696. 259, 127. 349, 243. 356, 477. 434, 826. 441, 109
missæ 178. 450
missi 15, 216. 54, 378. 276, 609. 463, 644
missis 357, 508
missisque 237, 414
misso 9, 113. 11, 154. 101, 712. 137, 54. 355, 432
missis 55, 396. 258, 118
missum 140, 132. 352, 336. 385, 567
missus 217, 779. 255, 19, 312, 10. 412, 235
mista 118, 373. 123, 504. 246, 674. 274, 526. 351, 318
mistâ 6, 51. 152, 454. 411, 116. 425, 606
mistaque 183, 626. 342, 54
mistæ 156, 555. 333, 595
mistæque 95, 529. 412, 355
mistis 413, 269
misto 94, 491
mistoque 64, 634
mistos 131, 728
mistum 91, 423
mistus 259, 130
mistusque 73, 850
mite 316, 134
mitem 73, 860
mites 180, 505
miteſcere 429, 697. 440, 78
mitia 51, 288. 159, 656. 440, 81
mitibus 429, 690
mitior 22, 403. 56, 435
mitis 198, 277. 231, 262. 243, 598. 270, 421. 302, 510
mitisque 106, 31. 445, 210
mitissima 21, 380. 71, 816. 154, 497. 166, 118
mitissimus 424, 587
mitiùs 457, 495
mitrâ 427, 654
mittam 339, 782
mittantur 368, 121
mittat 325, 387. 333, 587
mitte 98, 614. 178, 441
mittentis 235, 347
mittere 136, 12. 142, 183, 223, 40. 260, 154. 325, 381. 352, 342
mitti 355, 445
mittis 105, 23
mittit 54, 366. 124, 530. 231, 251. 263, 218. 274, 530. 339, 790. 349, 257. 398, 883
mittitur 380, 415
mitto 30, 596
mittor 371, 193, 196. 372, 215
mittunt 22, 339. 463, 643
mittuntque 357, 495
Mnemonidas 145, 268
Mnemonides 145, 280
moderabat 399. 923
moderamen 41, 48
moderamina 99, 644
moderamine 41, 67. 378, 362. 467, 726
moderantum 8, 83
moderantur 170, 223
moderata 56, 431
moderatior 378, 356. 426, 619
moderatiùs 27, 510, 511
moderato 450, 330
moderatur 113, 245. 210, 561. 252, 856
moderatus 113, 234
moderere 250, 795
moderetur 278, 652
modeſtos 130, 682
modiciſque 465, 699
modico 97. 569. 244, 621
modis 13, 181. 157, 596
modò *adv.* 8. 87. 18, 299. 19, 325, 326. 22, 410. & *alibi quàm plur.*
modo *ſubſt.* 20, 360. 32, 628. 77, 63. & *alibi.*
modulata 418, 428
modulatur 317, 154. 415, 341
modum 114, 258. 249, 748. 457. 493
modumque 98, 618. 277, 630. 334, 636
modus 105, 102. 261, 172. 298, 377
moduſque 312, 14
mœnia 55, 401. 75, 13. 77, 62. 92, 449. 96, 550. 151, 408. 169, 179 170, 218. 186, 710. 202, 368. 206. 443. 212, 628. & *alibi quàm plur.*
mœnibus 47, 214. 127, 608. 129, 647. 149, 385. 210, 553. 232, 298. 318, 204. 330, 526. 372, 207. 374, 261. 448, 295. 461, 586
mœrens 151, 426. 418, 429
mœrent 300, 444
mœrenti 33, 664. 314, 81
mœret 240, 519
mœſta 156, 569. 337, 711. 386, 571
mœſtæ 314, 44
mœſtæque 156, 564
mœſtam 277, 634
mœſtis 173, 304. 238, 447
mœſtiſque 84, 239
mœſtiſſimus 87, 298
mœſto 150, 396. 337, 734
mœſtus 321, 272. 411, 210
molerem 77, 59
mole 11, 156. 17, 279. 39, 12. 358, 523. 399, 423. 454, 433. 463, 765
molem 367, 75
moles 4, 7. 16, 258. 235, 357. 256, 40. 262 197. 320, 494. 337, 729. 398, 890

moli 399, 916
molibar 62, 582
molibus 148. 347
molimina 461, 578
molimine 179, 473. 186, 694. 353, 357. 471, 809
molior 296, 310
molire 45, 135. 149, 367. 430, 719
moliri 318, 199
molirique 121. 462
molis 133, 773. 436, 1
molitor 232, 302
molitur 349, 249
moliturque 250, 782
molle 263, 221. 355, 436. 423, 558. 429, 710.
mollem 175, 364
molles 34, 685. 90, 376. 96, 547. 288, 92. 458, 512
molleſque 96, 555
molleſcat 118, 386
molleſcit 295, 283
molli 62, 577. 242, 562. 305, 609. 335, 648
mollia 4. 20. 9, 100. 28, 549. 117, 345. 171, 256. 199, 284. 289, 125. 395, 816. 441, 118
molliaque 157, 594
mollibat 162, 21. 229, 199
mollibus 116, 314. *bis.* 245, 655. 295, 269. 302, 513. 392, 726
mollierant 144, 244. 170, 220
molliet 377, 323
mollior 395, 796
mollire 55, 411
molliri 151, 429
mollirique 22, 402. 440, 79
mollis 269, 388. 454, 417
mollit 15, 229. 132, 742. 230, 226
mollita 312, 15
mollitaque 22, 402. 118, 381
molliter 339, 785
mollito 423, 549
Moloſſâ 15, 226
Moloſſo 392, 717
Molpea 141, 168
Molpeus 141, 163
Moly 413, 292
momenta 322, 285
momentaque 111, 180. 298, 376. 444, 185
momordi 256, 61. 400, 943
momordit 77, 69. 140, 143
monebat 276, 593
monedula 207, 468
monendo 163, 40. 303, 542
monentem 394. 775
moneo 229, 204. 412, 247
monere 437, 32
moneri 299, 427
monet 163, 52. 198, 256. 303, 543. 470, 795
Monychus 357, 499
monilia 137, 52. 289, 113. 294, 264
monitæ 102, 732
monitis 22, 397. 44, 126. 309, 709. 442, 140
monitiſque 413, 293
monitu 79. 127. 372, 216. 392, 723
monitumque 283, 779
monitus 43, 103
monituſque 211, 600. 229, 210
mons 19, 316. 80, 143. 129, 657. 333, 593. 447, 267
monſtra 23, 437. 65, 675. 143, 216. 152, 459. 281, 735. 325, 391. 418, 414
monſtrare 385, 552
monſtraverat 30, 591
monſtravit 111, 174. 407, 115
monſtri 127, 615. 132, 745. 144, 241. 199, 294. 227, 156. 268, 666. 285, 22. 347, 175. 424, 567
monſtrique 458. 517
monſtris 122, 488. 126, 591. 404, 60. 418, 412
monſtro 54, 367. 319, 211
monſtrum 144, 258. 225, 100. 304, 553
monſtriumne 399, 912
montana 18, 310
montanaque 9, 104
montani 250, 786
montanis 316, 147
montano 72, 841
montanum 174, 331
monte 24, 440. 72, 843. 89, 363. 91, 400, 408. 101, 708. 129, 659. 144, 254. 149, 364. 167, 732. 242, 555. 256, 56. 317, 157. 352, 341. 398, 882. 410, 181. 426, 621
montes 6, 44. 11, 153. 50, 264. 115, 292. 165, 88, 196, 205. 338, 765. 357, 507. 394. 785. 418, 674
monteſque 195, 197
monti 426, 621
montibus 8. 95. 34, 689. 47, 216. 58, 494. 66, 703, *bis.* 91. 402. 176, 394. 263, 210. 352, 353, 354. 416. 396, 836. 404, 38. 415, 326. 447, 265. 448, 285
monticolæ 13, 193
montis 19, 320. 27, 512. 33, 666. 84, 234. 173, 311. 247, 692. 250, 797, 291, 172. 316, 138. 317, 172. 330, 503. 352, 337. 395, 810. 399, 909. 458, 509
monuêre 457, 491
monuit 280, 700. 309, 703
monumenta 12, 159. 110, 161. 125, 550. 143, 217. 309, 725
monumentis 384, 524
Mopſo 356, 457
Mopſopios 177, 423
Mopſopium 160, 661
Mopſum 356, 457
Mopſos 358, 528
mora *fructus* 9, 105. 109, 127
mora *cunctatio* 12, 167. 14, 214. 21, 369. 33, 691. 35, 717. 43, 143. 77, 46, 51. 84, 225. 96, 563. 117, 344. 122, 481. 143, 207. 153, 463. *et alibi plur.*
morâ 22. 402. 101, 693. 222, 21. 398, 890. 451, 362
moraque 223, 62. 308, 678
morabar 268, 361
moræ 57, 468. 335, 651
moram 72, 838. 117, 350. 190, 48. 282, 766. 307, 639, 669
morando 23, 421
morantia 217, 778
morantur 72, 846
morari 355, 446
moras 57, 461. 178, 467. 242,

242, 548. 265, 782. 322, 307. 328, 461. 385, 556
moraſque 395. 808
morata 251, 810. 307, 661
morati 285, 32
moratos 369, 125. 407, 106
moratum 344, 97
moratur 199, 303. 224, 71. 414, 318
moratus 113, 230. 337, 712. 352, 322
morbi 209, 537. 210, 565. 211, 601
morbis 377, 322
morbo 209, 544. 253, 876
morboque 366, 52
mordetur 71, 806
more 36, 745. 53, 345. 67, 711. 123, 518. 131, 722. 140, 122. 203, 387. 211, 606. 281, 729. 293, 218. 341, 11. 357, 494. & *alibi*.
morem 53. 345
morer 209, 520. 420, 473
morerne 260, 147
mores 213, 655. 215, 722. 216, 740. 422, 524. 472, 834
moreſque 133, 768. 214, 701
mori 64, 651. 71, 812. 137, 43. 220, 867. 266, 303. 289, 132. 299, 428. 441, 112
moribunda 172, 291. 220, 856
moribundo 138, 84. 345, 118
moribundum 309, 716
moriemur 63, 609. 93, 473. 259, 131
moriens 109, 120. 138, 71. 140, 127. 146, 293. 172, 272. 181, 560. 249, 773. 286, 60. 292, 194. 418, 430
morienſque 97, 590. 355, 428
moriente 170, 228
morientem 289, 131
morientes 355 423
morientia 269, 391
morientibus 139. 117
morientis 309, 719
morientum 138, 88
moriere 240, 503
moriorque 430, 721
moriri 411, 215
moris 184, 648
moriſque 97, 581
moritura 276, 606
morituras 209, 544
moror 253, 879. 384, 517, 531. 400, 938
Morphea 334, 635. 335, 647
Morpheus 335, 671
mors 93, 471. 211, 603. 239, 483. 261, 781. 298, 377. 378. 304, 572. 336, 699. 352, 325. 359, 556. 382, 464. 437, 29
morſâ 441, 114
morſibus 28, 538. 385, 568
morſu 77, 48. 109, 113. 253, 877. 269, 384. 325, 373. 399, 926
morſus 131, 724. 218, 791
morſuſque 313, 58
mortale 13, 188. 17, 260. 21, 365. 41, 56. 87, 308. 98, 610. 124, 540. 209, 525. 285, 18. 334, 640. 425, 603. 434, 824. 442, 139
mortalem 62, 579. 318, 203
mortales 8, 96. 162, 31. 265, 268. 439, 75
mortali 198, 276. 244, 626. 255, 16. 469, 760
mortalia 64, 643. 78, 105. 112, 201. 179, 472. 192, 87. 203, 392. 366, 70. 400, 930. 430, 729
mortalibus 156, 550
mortalis 15, 223. 41, 56. 64, 649. 116, 322. 399, 920
morte 15, 224. 33, 661. 93, 471. 110, 145, 152. 124, 545. 211, 605. 239, 483. 276, 578. 332, 583. 330, 782. 367, 74. 384, 521. 410, 187. 441, 119. 446, 236. 461, 602
mortem 436, 470
mortemque 411, 215
mortes 331, 538
morti 53, 340. 136, 29. 425, 600
mortis 64, 653. 77, 58. 138, 73. 142, 191. 181, 564. 220, 860. 239, 492. 298, 380. 390, 299. 418, 309, 726. 339, 782. 343, 80. 386, 598. 408, 125, 126. 442, 153
mortiſque 211, 604. 293, 233. 298, 384. 301, 482
mortua 273, 503. 301, 486
morus 108, 90
mota 21, 381. 22, 395. 37, 766. 61, 579. 77, 62. 95, 536. 142, 186. 154, 498. 158, 621. 183, 627. 195, 169. 215, 716. *et alibi*.
motæ 122, 492. 277, 640
motæque 78, 102. 258, 95
motâque 229, 202
motatque 335, 674
moti 333, 600. 336, 679
motibus 284, 7. 337, 739. 358, 521
motis 45, 158. 60, 547. 67, 719. 129, 667. 135, 7. 205, 424. 211, 585. 212, 629. 413, 264. 422, 510
moto 93, 475. 132, 732
motos 35, 707. 123, 509
motu 69, 753. 92, 461. 101, 711. 168, 158. 210, 579. 212, 637. 236, 375. 244, 606. 250, 780. 300, 455. 314, 75. 430, 739. 443, 179
motum 187, 721. 230, 721
motuque 18, 284
motura 6, 55. 71, 817. 370, 165
moturaque 266, 303
motus 118, 387. 158, 629. 172, 264. 270, 415. 318, 192
motuſque 179, 491
move 290, 149. 403, 21
moveant 102, 720. 174, 358
moveat 154, 516. 322, 289
movebant 325, 379
movebat 28, 531
movebatur 289, 115
movebere 217, 763
movebo 181, 547
movens 94, 516
movenſque 168, 167
movent 163, 60. 269, 404. 382, 470
moventem 142, 197. 286. 40. 313, 40. 351, 320. 442, 143

moventur 367, 175
moveo 196, 205. 372, 201
moveoque 93, 464
moverat 130, 674. 147, 332. 229, 197. 244, 612. 248, 725. 283, 781. 329, 474. 386, 573
movere 70, 778. 175, 360, 365. 180, 535. 190, 28. 271, 438. 303, 548. 412, 258. 440, 99
moverent 355, 432
moveres 139, 112
moveret 411, 228
moveri 71, 821. 79, 106. 125, 552. 137, 45. 173, 307. 267, 345. 294, 251. 317, 177. 325, 391. 386, 577. 400, 936. 469, 763
movetis 397, 869
moves 257, 76. 366, 48
movet 52, 308. 156, 548. 173, 303. 229, 216. 251, 825. 267, 327. 268, 352. 303, 547. 306, 615. 331, 544. 358, 520. 382, 621. 442, 143. 467, 738. 470, 780
movetur 163, 48. 328, 444. 450, 344
movi 159, 634. 256, 65
movimus 143, 219
moviſſe 283, 781
movit 13, 180. 59, 510. 65, 669. 101, 707. 114, 264. 122, 475. 123, 507. 150, 401. 225, 112. 244, 603. 259, 123. 261, 185. & *alibi*.
movitque 102, 726
mox 9, 109. 15, 222. 22, 403. 53, 336 *et alibi plur.*
moxque 30, 581
mucrone 15, 227. 110, 162
mucronem 139, 116
mugiat 36, 746
mugire 196, 206
mugit 73, 851
mugitibus 76, 21. 141, 165. 193, 114
mugitu 36, 732
mugitus 32, 637. 211, 597. 418, 409. 458, 510
mulcebant 9, 18
mulcebat 251, 824
mulcebunt 296, 301
mulcendaque 289, 118
mulcendas 156, 561
mulcere 414, 295. 415, 339
mulces 334, 625
mulcet 19, 331. 21, 391. 66, 683. 193, 117
Mulciber 39, 5. 264, 263. 270, 422. 422, 533
multa 34, 682. 108, 84. 168, 152. 197, 228, 229. 209, 534. 228, 176. 242, 555. 308, 693. 414, 309. 418, 335. 423, 559. 429, 695. 437, 24
multâ 77, 70. 108, 102. 237, 422. 422, 514
multaque 114, 251. 169, 196. 299, 426. 328, 448. 342, 38. 347, 183. 412, 243. 414, 308
multæ 89, 353. 287, 82. 354, 404. 396, 821, 822
multæque 138, 81
multam 249, 776
multarum 112, 208
multas 295, 285. 396, 822. 427, 652
multi 25, 478. 86, 281. 89, 353. 100, 655. 210, 570. 217, 769. 393, 735. 419, 455, *bis*. 463, 649. 242, 561
multiplicique 227, 158
multis 89, 361. 92, 443. 106, 43. 173, 300. 223, 57. 323, 320. 414, 310. 429, 705. 450, 343
multiſque 414, 315
multo *adj*. 11, 157. 141, 155. 237, 401. 256, 57. 312, 33. 353, 382
multò *adv*. 169, 196
multoque 330, 513. 461, 538
multorum 346, 146. 347, 187, 192
multorumque 155, 10
multos 96, 544. 209, 515. 411, 214. 469, 757
multum 47, 187. 277, 628
multùm *adv*. 110, 155
mundi 3, 3. 6, 57. 8, 79. 13, 182. 16, 258. 40, 35. 113, 28. 149, 372. 154, 507. 169, 189. 285, 17. 342, 40. *et alibi*.
mundo 4, 10. 54, 385. 112, 197. 446, 254
mundum 7, 60
mundumque 44, 116
mundus 9, 114. 43, 95. 319, 824. 446, 239
munera 53, 341. 118, 393, 174, 351. 216, 755. 225, 95, 111. 283, 790, 791. 294, 260. 312, 28. 315, 104. 316, 122, 135. 319, 283. 376, 296. & *alibi*.
muneraque 216, 745
munere 22, 411. 41, 55. 43, 99. 133, 765. 153, 475. 192, 93. 214, 698. 237, 430. 240, 502. 269, 390, 285, 37. 287, 74. & *alibi*.
muneribus 216, 755
muneribuſque 205, 428. 231, 266
muneris 43, 88. 159, 657. 194, 157. 200, 310. 214, 691. 217, 762, 777. 237, 430. 238, 436. 307, 673. 315, 101. 316, 125. 389, 670. 408, 125
munimine 133, 773. 372, 212
munire 329, 487
munitos 465, 690
munus 31, 616, 620. 40, 44. 86, 288. 129, 655. 143, 225. 148, 343. 195, 175. 198, 276. 199, 296. 205, 436. 216, 759. 238, 436
munuſque 289, 134
murice 19, 332. 162, 9. 242, 563. 317, 166
muris 107, 58. 208, 490. 222, 14. 321, 277
murmur 157, 597. 213, 645. 237, 431. 270, 420. 368, 124. 413, 281. 438, 35
murmura 14, 206. 70, 788. 308, 702. 323, 330, 342
murmurat 313, 53
murmure 57, 455. 107, 70. 108, 83. 157, 587. 170, 203. 174, 327, 328. 198, 251. 242, 552. 256, 40. 333, 603. 378, 350. 385, 567. 423, 533
muro 345, 124
muros 144, 236. 177, 423. 235, 358. 258, 103. 318, 204. 346, 148. 360, 589. 462, 616
murum 330, 528. 535, 536
murus 375, 281
mus 146, 294. 147, 327. 290,

290, 148
muſæ 462, 622
muſco 21. 374. 242, 562
muſta 408, 146
muta 120, 433. 195, 184. 278, 654. 276, 53. 298, 389. 333, 602
mutabile 45, 145
mutabit 281, 743
mutabitur 309, 728
mutanda 276, 598
mutando 28, 547
mutant 452, 374
mutantur 119, 397. 338, 742. 423, 550. 443, 165
mutare 198, 270. 271, 433. 400, 937. 449, 318. 450, 344
mutarent 35, 704
mutari 452, 390
mutâſſe 191, 60. 342, 34
mutâſtis 3, 2
mutat 82, 196. 274, 523. 435, 851. 454, 434
mutata 153, 465. 207, 467. 226, 150. 322, 300. 278, 667. 335, 659. 408, 152
mutataque 114, 270
mutatæque 301, 487
mutatas 3, 1
mutati 32, 650
mutatis 152, 456. 244, 610
mutato 197, 233. 269, 393. 273, 486
mutatum 166, 115
mutatur 22, 409. 423, 553
mutatus 213, 660. 257, 81. 309, 731. 403, 15. 438, 46
mutaverat 31, 611
mutavit 134, 801. 326, 404. 406, 93
mutentur 404, 39
mutet 88, 327. 293, 235
mutilatæ 181, 559
Mutinæ 471, 823
mutor 159, 636
mutua 32, 653. 79, 123. 194, 141. 218, 805. 247, 717. 431, 771
mutum 182, 574. 337, 736
Munychioſque 67, 709
Mycale 48, 223
Mycenæ 454, 426
Mycenida 342, 34
Mygdonideſque 163, 45
myricæ 288, 97
Myrrha 296, 321. 298, 363. 299, 402. 301, 476. 302, 501
Myrrhâ 96, 555. 137, 53. 453, 399
Myrrhæ 300, 441
Myrrhæque 119, 393
Myrrham 296, 310
myrrea 320, 234
myrteta 267, 335
myrtus 288, 98
Myſcelos 437, 20

N.

NAbat 174, 334. 244, 605
Nabathæaque 7, 61
Nabathæus 141, 103
nacta 57, 455. 183, 603. 300, 438. 385, 548. 398, 902. 416, 372
nactaſque 204, 416
nactus 98, 606. 186, 693. 275, 572. 358, 511
naſuſque 15, 232. 419, 440
Naïades 415. 328
Naïadum 174, 329. 284, 9
Naïas 34, 691
Naïdas 178, 453. 278, 656
Naïdes 32, 642. 94, 506. 115, 289. 243, 579. 257, 87. 302, 514. 313, 49. 432, 786
Naïs 107, 49. 117, 356
nam 3, 2. 4, 22. 13, 185 19, 318. *et alibi quàm plur.*
namque 20, 361. 34, 687. 141, 149. 230, 241. *et alibi.*
nando 258, 110
nant 324, 358
nanteſque 243, 954. 339, 785
nantis 332, 562
Nape 83, 214
Narciſſum 90. 370
Narciſſumque 89, 346
Nardi 453, 398
nare 39, 11. 140, 138. 175, 372. 225, 104
nares 355, 415.
naribus 42, 85. 83, 212. 101, 686 192, 104. 218, 811. 458, 513
naris 100, 675. 167, 141. 349, 253. 351, 315
narrabat 393, 737
narrantia 333, 588
narrare 56, 432. 71, 813. 82, 193. 106, 42. 109, 130. 214, 692. 396, 843
narrarent 247, 714
narrâſſet 153, 466
narrat 62, 599. 119, 418. 133, 768, 772. 147. 325. 181, 565. 324, 346
narrata 342, 57. 418, 335
narratur 219, 832. 449, 312
narravêre 248, 722
narravit 157, 576
narres 82, 192
narret 106, 44. 364, 14
narretque 347, 176
Naryciuſque 233, 312. 420, 468
naſcendi 23, 427. 64, 650. 176, 406
naſcentia 431, 763
naſci 145, 259. 202, 370. 294, 248. 297, 334. 452, 383
naſcique 446, 255
naſcitur 323, 313, 316
naſcuntur 204, 418. 451, 366
nat 18, 304
nata 26, 482. 32, 654. 73, 858. 134, 800. 8, 146, 297. 154, 516. 518, 155. 524. 163, 51. 178, 436. 224. 85. *et alibi.*
natæ 70, 595. 113, 222. 180, 504. 199, 300. 200, 331. 202, 369. 243, 593. 295, 300
natale 190, 52
natales 408. 138
natalibus 58, 497. 230, 242. 393, 753
natalis 228, 184. 265, 285. 358, 471. 387, 609
natam 33, 665 125, 563. 152, 444. 155, 573. 180, 520. 190, 32. 203, 390. 301, 474. 323, 331. 371, 185. 393. 749 466, 711. 472, 636
natamque 30, 584. 180, 507. 261, 780
natando 452, 376
natant 51, 268. 345, 136. 398, 899
natantes 244, 609
natantia 423, 551

natantibus 138, 72
natantis 244, 605
natâque 419, 449
natarum 70, 784. 165, 99. 389, 652
natas 39, 11. 51, 269. 156, 549. 157, 541. 169, 182, 187, 714. 344, 94. 388, 642. 390, 692
nataſque 132, 742. 173, 302
nate 37, 769. 47, 58. 43, 89. 72, 837. 78, 97. 111, 192. 149, 365. 214, 695. 238, 455. 255, 12. 343, 86. 370, 168. 412, 246. 455, 439
nati 23, 415. 44, 122, 118, 387. 174, 342. 185, 6 5. 229, 216. 230, 236 265, 277. 360, 581. 385, 543. 392, 717. 424, 572. 430, 743
natique 473, 850
natis 61, 555. 83, 215. 119, 420. 172, 211. 211, 597. 241, 543. 257, 73. 270, 414. 337, 732. 360 586. 389, 661
natiſque 383, 489. 384, 509
nativo 308, 692
nativum 81, 160
nato 118, 383. 205, 470, 425. 206, 455. 223, 58. 229, 211. 238, 445 239, 486. 267, 342. 297, 332. 321, 266. 385, 553. 556. 463, 639
natorum 11, 157. 170, 198. 203, 383. 204, 396. 334, 633. 381, 423
natorumque 212, 612
natos 9, 108. 12, 162. 80, 134. 134, 786. 172, 278. 173, 302. 174, 338. 357, 504
natum 63, 629. 115, 288. 229, 203. 269, 387. 303, 527. 352, 338. 270, 163. 388, 641. 469, 771
natumque 55, 400. 149, 364
natura 4, 21. 81, 159. 90, 376. 126, 589. 132, 750. 174, 350. 276, 676. 282, 777 287, 67. 294, 245. 296 304. 297, 330. 303, 546. 320, 235. 357, 503. 439, 63, 68. 444, 194. 415, 218. 446, 253. 447, 270
naturaque 22, 403
naturæ 4, 6. 115, 279. 297. 353. 354, 394. 400, 946
naturæ 451, 354
naturale 281, 729
naturalique 289, 117
naturam 142, 205
naturamque 228, 189
natus 8, 79. 33, 660. 673, 57. 469, 66. 686, 697. 68, 726. 77, 51. 95, 526, 113, 241. 120, 422. 128, 645. 130, 697. 156, 561. 183, 624. 192, 84. 193, 110. 225, 122. 244, 613. 258, 104. 270, 408. 348, 210. 378, 357. 379, 396. 437, 12. 449, 325. 455, 447. 460, 553
natuſque 48, 223. 471, 819
navale 100, 661
navalibus 328, 455
naves 46, 163
naufraga 334, 628
navibus 367, 94
naviſragumque 403, 6
navigat 118, 296
navigii 332, 561
navigiis 423, 553
navim 335, 663. 411, 218
navis 131, 706. 331, 532. 467, 726. 732
navit 450, 336
navita 20, 133. 243, 590. 324, 361. 329, 4. 9. 380, 419 405, 74
Nauplisades 365, 39. 376, 310
nautæ 99, 632. 100, 652. 263, 228. 448, 294. 466, 719
nautas 120, 423
Neæthum 438, 51
ne 5, 34. 12, 159. 13, 191. *& alibi quàm plur.*
Nebrophonoſque 83, 211
nebulâ 361, 598
nebulæ 17, 267. 333, 595
nebulas 6, 54. 31, 602. 45, 159. 120, 434. 162, 21. 387, 603. 416, 370. 417, 400
nebulaſque 31, 609
nebulis 205, 424
nec 4, 8. 11, 12. 7, 68. 8, 92. *& alibi quàm plur.*
necari 246, 688
necat 77, 49
nece 286, 64. 293, 233. 338, 650. 366, 62
necem 55, 393. 144, 247. 205, 425. 206, 458. 306, 627. 351, 318
necemque 301, 487
necetur 279, 678
neci 200, 328. 211, 606. 301, 477. 356, 455. 441, 109, 110. 458, 499
necis 101, 698. 238, 449. 263, 214. 269, 254. 301, 477
nectar 174, 356. 290, 161. 441, 117
nectare 88, 318. 114, 252. 309, 732. 425, 606
nectareïs 225, 712
nectaris 9, 111
Nedymnum 352, 350
nefandâ 224, 86
nefandam 183, 601
nefandas 372, 203
nefandis 102, 731. 293, 228. 439, 75
nefando 238, 439
nefandos 181, 540
nefandum 277, 625
nefas 10, 129. 22, 392. 180, 524. 183, 613. 191, 71. 205, 427. 239, 483. 249, 766 268, 372. 296, 322. 297, 352. 299, 404. 314, 70 400, 952. 441, 111, 127. 470, 785
nefaſque 58, 505. 182, 585. 275, 550. 277, 632
nega 66, 693
negabat 203, 376. 439, 63
negabit 61, 568. 408, 151
negabo 285, 25. 376, 315
negandæ 365, 35
negandum 463, 648
negant 114, 272. 286, 38. 297, 331. 260, 568
negare 294, 239. 329, 487. 293, 741
negarem 41, 52
negarent 306, 634
negaretur 31, 621
negari 40, 42. 359, 546
negârit 306, 619
negârunt 97, 573. 369, 131
negat 28, 541. 54, 385. 88, 322. 104, 3. 162, 24. 206, 445. 219, 838. 279, 676. 282,

282, 751. 296, 311. 345, 135
negata 319, 214
negate 301, 487. 374, 254
negatur 296, 323
negaveri 386, 575
negavit 169. 187
negentur 225, 98
neget 37, 771. 169, 193
neglectus 55. 413
Nelea 177, 418
Nelei 66, 689. 359, 558
Neleïus 360, 577
Nelide 359. 553
Nemeæi 262, 197
Nemeæo 264. 235
nemo 55, 389. 66. 687. 252, 867. 461, 600
nemoris 126, 601
nemorique 117. 336. 234, 317. 249. 777. 457, 490
nemorosi 434. 822
nemorosis 380. 687
nemorosum 260, 165
nemorum 26, 479. 30, 591, *bis.* 594. 160, 676. 196, 198 214, 680. 423, 541
nemque 57, 477. 65, 664. 111, 194. 191, 53, 66. 273, 496. 281, 736. 367, 93. 371, 178. 377, 339. 393, 759. 451, 351
nemus 29, 568. 56, 418. 438. 57, 435. 76, 44. 81, 175. 82, 180. 191, 75. 201, 359. 235, 340. 248, 741, 744. 262, 188. 288, 91. 290, 143. 416, 360. 459, 545
nentes 238, 453
Neoptolemum 382, 455
Nepheleïdos 318, 195
Nepheleque 81, 171
nepos 68, 743. 80, 138. 81, 174. 127, 605
nepotem 125, 563. 127, 613. 319, 227
nepotemque 180, 507
nepotes 26, 482. 80, 134. 455, 444
nepoti 319, 219. 390, 680. 433, 810
nepotibus 167, 138. 338, 748
nepotis 45, 156. 203, 388
nepotum 33, 669. 432, 573. 437, 17. 472, 835
neptem 204, 401
neptis 124, 531
Neptune 124, 533. 166, 115. 243. 597
Neptunia 306, 639. 307, 665 343. 72
Neptunius 254, 1
Neptunum 341, 26
Neptunus 51, 270. 124. 539. 325, 606. 347, 198. 359, 558
neque 27, 503. 33, 630. 40, 22. *& alibi quàm plur.*
nequeat 58, 488
nequeo 240, 506. 269, 388. 273, 502. 277, 625. 376, 303
nequeunt 71, 821. 210, 570. 329, 867
nequicquam 62, 477. 108, 78. 136, 33 162, 438. 251, 827. 275, 563. 284, 3. 337, 738. 359, 559. 417, 396. 431, 765. 433, 797
nequêre 391, 707
nequiret 353, 385
nequis 224, 64
nequit 22, 409. 184, 653
Nerea 51, 268
Nereaque 344, 94
Nereïa 370, 162
Nereïda 325, 380
Nereïde 344, 93
Nereides 18, 302. 324, 361. 413, 264
Nereïdum 136, 17
Nereïs 320, 259. 393, 749
Nereïus 214, 600
Nereus 13, 187. 341, 24. 393, 742
Nereuſque 324, 361
Neritiæque 423, 563
Neritiaſque 391, 712
Neritius 409, 159
nervi 176, 389. 235, 364. 261, 174. 359, 567
nervis 27, 518. 48, 340. 285, 16. 289, 108. 311, 5. 445, 224
nervo 138, 67. 235, 357. 236, 381
nervos 458, 525
nervoſque 286, 40
nervoſus 171, 256
nervumque 63, 615
nervus 172, 286
neſcia 30, 578. 31, 614. 73, 869. 116, 330. 203, 380. 256, 49. 260, 155. 267, 336. 301, 481. 402, 3
neſciêrat 267, 349
neſcimus 275, 553
neſcio 27, 461. 30, 590 92, 457. 157. 597. 160, 185. 191, 62. 219. 827. 844. 266, 309 273, 91. 313, 52. 337, 716. 361, 616. 396, 844
neſcis 27, 514
neſciſſe 65, 660
neſcit 30, 585. 49, 234. 92, 430. 102, 721. 125, 563. 141, 141. 331, 448
neſcius 41, 58. 58, 503. 224, 66. 340, 1. 408. 131
Neſſe 258. 101. 259, 121
Neſſeïs 356, 455
Neſſeo 260, 153
Neſſo 258, 112. 351, 308
Neſſique 258, 119
Neſſus 258, 108. 269, 131
Neſtor 233. 373. 346, 169
Neſtora 366, 63, 64
neutra 138, 91
neutrumque 118, 379
nexaque 122, 491
nexibus 76, 41
nexilibu 167, 128
nexilibuſque 58, 499
nexis 204, 412. 249, 747
nexu 171, 242
nexuque 100, 664
nexus 256, 68
nidi 453, 404
nidis 338, 746
nido 180, 517. 229, 214
nidor 348, 153
nidos 231, 257
nidum 453, 397
nidus 341, 15. 396. 833
niger 77, 76. 332, 568. 352, 326
nigraque 126, 578. 278, 664
nigræ 444, 187
nigram 84, 221
nigrantes 60, 535
nigras 470, 783
nigreſcere 62, 581. 100, 601
nigri 47, 198. 120, 438
nigrior 330, 500, 354, 402
nigrique 387, 601
nigris 58, 478. 207, 468. 323, 315
nigro 69, 760. 245, 648. 395, 857. 438, 46

nigrum 49, 236
nigrumque 213, 641
nihil 67, 707. 90, 392. 97, 590. 136, 30. 143, 221. 145, 273. 152, 437. 162, 25. 173, 305. 178, 465. 186, 635
nil 36, 743. 70, 796. 92, 435. 97, 568. 98, 610. 113, 245. 120, 426. 226, 140. 238, 440. 268, 367. *et alibi.*
Nile 35, 728
Nileus 142, 187
Nili 468, 753
Nilo 142, 187
Nilum 282, 773
Nilus 23, 423. 50, 254
nimbi 17, 269. 423, 543
nimbis 17, 266. 258, 105. 330, 519
nimbisque 19, 328
nimbos 17, 261. 87, 300
nimbosi 331, 551
nimia 46, 164. 183, 629. 310, 738
nimiis 235, 347
nimios 304, 577
nimis 26, 494. 189, 15
nimiam 28, 546. 87, 304. 95, 525. 108, 75. 157, 582. 163, 38. 189, 114. 298, 363 359, 564. 366, 58. 372, 222
nimiùmque 87, 292. 107, 49. 124, 547. 186, 686. 244, 616. 272, 461. 327, 440. 405, 68
nimius 153, 483
Niobe 168, 148. 156, 165. 172, 173
Nioben 172, 286
Nise 226, 126
Nisæa 223, 35
nisi 4, 8. 22, 400. 24, 442. *& alibi quàm plur.*
Nisus 222, 8
nitar 377, 313
niteant 68, 736. 164, 65
nitebant 289, 115. 316, 124
nitebat 336, 690
nitente 208, 506
nitentem 31, 610. 117, 361. 412, 262
nitentes 128, 636
nitenti 302, 508
nitentia 256, 50
nitentior 292, 211
nitere 265, 267
nitet 307, 647
niti 400, 937
nitidæ 171, 241
nitidæque 207, 470
nitidâque 338, 764. 430, 720
nitidique 307, 666
nitidis 7, 74. 91, 207
nitidissima 431, 768
nitidissimus 117, 348
nitido 31. 603. 187, 720. 279, 688. 345, 129
nitidum 221, 1. 301, 475. 366, 838. 437, 30. 440, 487
nitidumque 376, 294
nititur 63, 618
nitor 28, 552. 42, 71. 266, 301. 368, 105
nitore 113, 233
nitorem 138, 231. 321, 211
niruntur 247, 694
nive 236, 373
nivea 147, 330. 290, 138. 295, 272. 300, 432
niveæ 416, 367
nivei 394, 789
niveis 60, 536. 83, 218. 108, 89. 203, 379. 388, 643 438, 41
niveique 466, 715
nive 91. 423. 414, 313
nives 286, 692. 263, 221. 439, 69
niveum 73, 865. 294, 247. 396, 829
nivibus 48, 222. 242, 555. 263, 221
nivis 73, 852
nivosos 146, 353
nix 6, 50
nixique 228, 182
nixosque 266, 294
nixus 32, 733. 248, 727
nobilis 177, 416. 241, 543
nobilitas 190, 44. 369, 147
nobilitate 279, 671. 364, 21
nobilium 12, 172. 66, 690
nobis 21, 365. 22, 391. 23, 522. *et alibi plur.*
nobiscum 146, 309
nocat 255, 21. 309, 136
nocebant 97, 567. 185, 262
nocebit 22, 397
nocendi 152, 457. 204, 417
nocendo 59, 519
nocens 10, 141. 71, 800. 109, 110. 209, 526. 287, 69. 417, 403
nocent 153, 484. 210, 551. 450 334. 456, 456
nocenti 404, 56
nocentius 10, 141
nocere 169, 195
nocet 163, 38. 272, 477. 282, 758. 441, 131
nocituraque 315, 104. 316, 148
nocte 15, 224. 53, 343. 108, 84. 109, 111. 114, 260. 119, 415 121, 452. 138, 71. 182, 589, 590. 188, 2. 200, 335. 216, 744. 312, 571 334, 645. 342, 46. 374, 253. 378, 348. 450, 333, 334
noctem 15, 219. 108, 79. 119, 840. 329, 480. 346, 159 392, 729. 417, 404. 420, 471
noctes 195, 179. 265, 292. 300, 434. 315, 96. 332, 574 418, 223. 444, 186
nocti 101, 695. 128, 627. 377, 342. 444, 186
noctis 31, 602. 61, 564. 119, 401. 179, 473. 195, 185. 215, 711. 291, 175. 298, 368. 301, 476. 312, 25. 322, 306. 331, 550. 386, 592
nocturnæ 414, 196
nocturnos 108, 81. 470, 797
nocuêre 277, 672
nocui 243, 598
nocuisse 60, 552. 296, 311
nocuit 61, 572. 237, 407. 299, 398. 441, 115
nodis 122, 491. 230, 247
nodosa 219, 812
nodosaque 186, 691
nodoso 352, 249
nodos 61, 560
nodum 81, 170. 234, 319
nodus 214, 683
Noë nonaque 374, 258
nolet 264, 257
noli 335, 662
nolim 272, 474
nolis 447, 281
nolit 59, 518

nolle 130, 686. 286, 39
nollem 306, 632. 397, 863
nollet 24, 439. 383, 486
noluit 365, 40. 445, 220
nomen 12, 169. 14, 201. 25, 474. 35, 712 65, 678. 85, 245. 86, 280. 97, 582. 110, 145. 115, 291. 118, 384. 119, 415. & *alibi plur.*
nomenque 32, 648. 53, 338. 68, 741 94, 512. 159. 651. 219, 827. 380, 707. 339, 795. 356, 461. 459, 542. 473, 837. 475, 876
nomina 47, 192. 105, 17, 155, 524. 165, 89. 191, 69. 213, 654. 222. 21. 238, 464. 240, 508. 241, 540. 297, 346. 301, 468. 310, 739. 327, 429. 365, 33. 417. 396. 426, 612, 616. 442. 154
nominat 110, 144. 332, 567. 334. 641. 390, 699
nomine 19, 317. 22, 410. 24, 447. 43, 98. 81, 156. 86, 282, 288. 123, 523. 143, 212. 149. 386. 150, 402. *et alibi plur.*
nominibus 469, 756
nominis 171, 239 220, 862. 361, 613. 379, 398. 471, 819
non 4, 9. 5, 34. 9, 97, 98. *et alibi quàm plur.*
nona 197, 234
Nonacrinas 34, 690
nonaque 197, 235
nondum 9, 94, 97. 12, 164. 13, 194. & *alibi plur.*
nonne 149, 375. 276, 597. 451, 362
nono 57, 453
nôrant 8, 96
nôrat 106, 43. 222, 21
Noricus 429, 712
nôrint 257, 550
nôris 395, 808
nôrit 375, 291
noſcar 409, 153
noſcere 458, 529
noſces 335, 659
noſcit 409, 161
nôſſe 37, 773. 222, 24
nôſſet 51, 606
noſtra 25, 465. 27, 519. 59, 520. 99, 648. & *alibi plur.*
noſtrâ 27, 519
noſtræ 20, 356. 29, 559. 37. 774. 142, 190. 381, 446. 443, 163. 444, 200. 455. 439
noſtraque 145, 279. 268, 376, 377. 412, 259
noſtras 14, 211. 25, 462. 55, 390. & *alibi.*
noſtraſque 266, 323
noſtri 21, 379 85, 267. 90, 391, 392. 143, 228. *et alibi.*
noſtrique 383, 500. 393, 762
noſtris 32. 655, 37, 772. 40, 39. 45, 146. & *alibi.*
noſtriſque 98, 613
noſtro 43, 90. 58, 475. 62, 590. 93, 467 & *alibi.*
noſtros 25, 457 33, 663. 174. 352. 219, 819. & *alibi.*
noſtrum 54, 362. 102. 728. 109. 112. 225, 110. & *alibi.*
noſtrumque 377, 331. 440, 108
nota 21, 370. 57, 473. 61, 570. 84, 239. 88, 323. 116, 304. 229, 200. 464, 660
notabilis 12, 169
notæ 109, 117. 185, 670. 419. 443
notam 36, 761. 212, 619, 312. 9 422. 525
notamque 153, 468
notare 276, 589
notas 182, 577. 211, 600. 227, 169. 328, 466
notâſti 274, 537
notat 274, 523. 303, 597
notata 337, 714
notatam 264, 261
notatas 230, 244
notatum 107, 67
notavi 92, 459. 98, 595. 282, 777. 356, 461. 433, 813 471, 814
notavit 68, 740. 116, 329. 163, 46
notis 57, 452. 435, 849
notiſſima 62, 591. 111, 189. 115, 287. 264, 330
notitiam 107, 59
notitiamque 191, 57
Notum 17, 264
notum 173, 321. 342, 64
Notus 17, 264
notus 14, 198. 66, 687. 210, 576. 285, 26
nova 3, 1. 4, 11. 23, 437. 35, 709. 54. 377. 102, 732. 111, 183. 125, 573. 141, 152. 189, 19. 193, 124. 203, 394. 204, 609. 253, 876. 258, 103. 262, 200. 269, 397. 277, 633. 284, 9. 289, 122. 296, 310. 325, 391, 338, 759. 348, 223. 357, 498. 384, 518. 386, 592. 398, 894. 405, 82. 421, 499. 444, 184
novabis 64, 643
novâ 460, 562
novæ 33, 678. 175, 381. 259, 141. 318, 199. 347. 198
novæque 281. 726
novam 417, 390
novandi 253, 879
novandum 260, 145
novantur 444. 185
novas 46, 175. 160, 674. 339, 788. 416, 347. 438, 35. 449, 309. 360, 552
novaſque 395, 818
novat 228, 189. 252, 853. 321, 261. 350, 287. 446, 255
novata 65, 674
novato 115, 279
novatrix 446, 252
novavit 124, 541
novem 114, 262. 146, 298. 198, 174. 300, 437. 301, 479. 341, 21. 411, 227
novemque 121, 457
novena 344, 97
novenis 227, 171
noverat 10, 132. 222, 23
novercâ 174, 336
novercæ 11, 447. 255, 15. 259. 135
novercam 261, 781
novi 18, 310. 97, 481. 119, 417. 144, 256. 218, 785. 225, 96. 273, 507. 278, 665. 327, 437. *bis.* 396, 840. 416, 356
novies 146, 304. *bis.* 295, 296. 400, 952. 404, 58. 451. 358
novique 120. 436
novis 24. 439. 54, 365, 73, 868.

868. 120, 425. 204, 401. 407, 119. 442, 159. 443, 169
noviſſima 37, 772. 54, 363. 89, 361. 101, 681. 110, 156. 124, 544. 149. 368. 298, 373. 305, 597. 320, 256. 338, 757. 347, 203. 382, 478. 400, 963. 407, 111. 430, 717
noviſſimus 44, 115. 322, 296
novit 47, 292. 413, 270
novitaſque 89, 350
novitate 40, 31. 115, 284. 217, 763. 246, 681. 316, 127. 347, 175
novo 29, 554. 79, 115. 112, 195. 202, 362. 237. 417. 380. 406. 433, 798
novorum 404, 57
novos 215, 714. 447, 270
novum 40, 27. 93, 468. 132, 746. 409, 939. 468, 749
novus 95, 520. 265, 266. 292, 206. 342, 58. 368, 119
nox 35, 721. 45, 143. 59, 514. 94, 503. 98, 600. 108, 92. 109, 108. 182, 588. 195, 192. 197, 253. 213, 663. 224, 82. 300, 450. 301, 471. 323, 309. 330, 521. 333, 607. 360, 579
noxque 112, 318. 273, 435. 300 454. 358, 535
noxâ 450, 334
noxæ 14, 214
noxia 297, 351
nubê 86, 273. 144. 251. 171, 232. 439, 70. 442, 149. 470, 804
nubemque 158, 631. 342, 32
nubere 38, 621
nubes 6, 54. 17, 263. 19, 317. 52, 307. 309. 86, 274. 131, 712. 291, 179. 300, 449. 329, 498. 342, 52. 359, 565. 416, 368. 431, 769. 459, 537
nubibus 7, 66. 17, 271. 70, 790. 82, 184. 156, 571. 158, 621. 209, 529. 234, 339. 330. 516. 331, 549. 332, 572. 386, 582, 433, 819
nubifer 48, 226
nubigenas 359, 541
nubigenaſque 341, 211
nubila 17, 268. 19, 328. 20, 357. 29, 572. 47, 209. 87, 300. 120, 432. 145, 286. 154, 512. 158, 623. 186, 690. 196, 200. 221, 3. 265, 271
nubilaque 196, 202
nubil s 322, 302
nubilus 335, 663. 419, 447
nubimus 282, 762
nubis 127, 622
nuda 40, 28. 61, 584, 585. 126, 590. 132, 741. 156, 603. 195, 183. 303, 536. 320, 237. 390, 691
nudaque 93, 481. 157, 595. 357, 479
nudebant 27, 527
nudæ 82, 178. 242, 570
nudæque 117, 346
nudans 298, 391
nudare 355, 439
nudata 20, 346
nudaverit 223, 32
nudis 114 261. 123, 522
nudo 57, 462. 185, 666
nudorum 302, 516
nud s 26, 501. 195, 183, 230, 227
rudum 171, 236. 370, 159
nudumque 336, 691
nudus 358. 512
nulla 12, 159. 21, 369. 56, 416, 418. 66, 694. 73, 859. 82, 201. *et alibi plur.*
nullâ 76, 28. 81, 158. *et alibi.*
nullaque 8, 96. 264. 253. 417, 398. 431, 769
nullæ 73, 857. 89, 355. 121, 458
nullam 43, 97. 86, 289. 136, 23. 252, 864
nullamque 332, 581. 440, 102
nullaſque 458, 528
nulli 4, 17. 107, 67. 152, 446. *et alibi.*
nullique 90, 386. 307, 650. 408, 152
nullis 27, 523. 211, 606. 227, 172. *et alibi.*
nulliſque 246, 683. 473, 853
nullius 226, 124
nullo 8, 89. 9, 103, 90, 383. *et alibi.*
nulloque 42, 79. 47, 202, 91, 400. *et alibi.*
nullos 173. 303, 248, 740. 252, 858. *et alibi.*
nullum 18, 291. 75, 11, 16. 345, 127. 366, 65. 410, 197
nullumque 22, 392. 272, 463
nullus 4, 10. 205, 430. 332, 579. 333, 609. 343, 83. 355, 447
num 281, 742. 344, 105. 370, 158. 400, 941. 459, 539
Numam 436 4 457, 481
numen 21 368. 28, 545. 56, 428. 95, 524. 96, 560. 98, 611, 612. 119. 417. 121, 452. 136, 17. 151, 421. 156, 566. 168, 172. 170, 203. 174. 331. 192, 95. 280, 700. 316, 134. 325, 392. 331, 540. 382, 461. 437. 28. 464. 680
numenque 441, 128
numerabilis 157, 588
numerandos 438, 45
numerare 176 391. 206, 448. 396 824
numeratur 112, 213
numerem 472, 830
numeris 23, 428. 189, 8
numero 6, 47. 99 624. 134, 791. 156, 555. 253, 880. 257, 71. 330, 525. 412, 235
numeros 193, 126. 408, 145
numerum 170, 199. 213, 520
numerumque 57, 446. 213, 641
numeruſque 421, 506
Numici 415, 328
Numidaſque 468, 754
numina 13, 192. 19, 320. 21, 377. 40, 16. 55, 395. 64, 653. 86, 291. 99, 638. 331, 702. 145, 279. 149, 369, 370 161, 4. 163, 44 173, 315. 174, 338. 181, 542. 197, 248. 248, 739, 265, 781. 268, 371. 285, 17. 301, 484. 415, 328. 428, 674. 462, 622. 463, 650. 464, 675

...ine 266, 316. 300, 430. 308, 690. 321, 263
...inis 19, 327. 65, 659. 104, 8. 178, 443. 250, 786. 294, 239. 295, 278. 408, 124. 465, 693. 467. 724
...nitorque 432, 773
...ec 7, 58. 13, 187. 15, 235. 17, 278. *et alibi pàm plur.*
...encia 17, 270. 184, 654 332, 585. 430, 776
...enciat 335, 666
...s cict 135, 4
...encius 324, 349
...encupat 425, 608
...nquid 223, 46
...npſi 151, 418
...npta 184, 634. 203, 394. 284, 8. 348, 223. 428, 666
...nribus 54, 366
...nribuſque 384, 509
...nrumque 241, 542
...nrus 163, 39, 45. 182, 588. 267, 325. 273, 487. 278, 643. 311, 3. 457, 486
...nruſque 95, 529. 104, 9, 169, 183. 270, 415
...nrumque 348, 216
...nſquam 30, 387. 70, 776. 92, 433. 94, 409. 180, 515
...ntantem 35, 717
...ntati 334, 620
...ntantia 79, 108
...ntrici 268, 376. 429, 703
...ntricis 298, 382. 299, 420, 423, 409, 157
...ntriciſque 178, 462. 300, 455
...ntrit 26, 498. 112, 216. 179, 493
...ntrita 23, 420
...ntritaque 157, 590
...ntritur 453, 411
...ntrix 86, 278. 116, 324. 124, 81. 280, 706. 299, 403. 300, 438. 419, 441
...ntu 73, 849. 92, 460. 99, 642. 107, 63
...ntuque 87, 299
...nx 246, 674
Nyctēïda 166, 111
Nyctēïdes 87, 314
Nyctēliuſque 105, 15
Nyctēus 421, 504
Nyctimene 62, 590
Nyctimenem 62, 593
Nympha 25, 472. 27, 504, 505. 64 636. 113, 244. 116, 302. 249, 771. 459, 531
Nymphæ 13, 192. 34, 691. 35, 706. 49, 238. 57, 452. 82, 178. 87, 314 89, 365. 117, 334 118, 368. 132, 747. 160, 663. 162, 15, 16. 163, 44. 176, 394. 219, 828. 242, 570. 278, 651. 390, 689. 418, 420, 434. 422, 516. 432, 787
Nympham 34, 701. 219, 828
Nymphas 19, 320. 40, 16. 57, 445. 89, 363. 91, 403. 151, 412. 155, 540. 243, 585
Nymphe 36, 744. 89, 357, 114, 177. 244, 605. 258 89. 267, 347. 431, 762. 771
Nymphis 89, 345. 267, 337. 350. 289, 109. 317, 153
Nymphiſque 30, 576
Nyſeus 105, 13

O.

Obambulat 73, 851. 410, 188
obductus 53, 229. 359, 543
obeſt 173, 493. 313. 320. 382, 463
obtuit 323, 321
obibat 173, 51
objecit 35, 725. 442, 32. 459, 537
objecta 376. 312
objectat 55, 400
objice 432, 780
objicit 376, 308
obit 28, 552. 327, 418
obitum 80, 137
obitumque 442, 151
obituque 449, 310
oblata 305, 591
oblectamina 267, 342
obligor 264, 248
obliqua 301, 490
obliquaque 143, 215
obliquantem 204. 412
obliquat 357, 486
obliquis 5, 39
obliquo 70, 787. 235, 344. 300, 447. 307, 675. 309, 712
obliquos 249. 757
obliquum 44, 130. 82, 187
obliſiſque 410, 208
oblita 56, 439. 58, 493. 108, 97. 385, 550. 458. 519
obſitæ 423, 559
obſite 226, 140
oblitis 455, 453
oblitus 130, 677. 209, 543. 325, 367. 375, 276. 394, 763. 410, 186
oblivia 112, 208. 123, 502. 190, 45. 359, 539
obmutuit 384, 538
obnoxia 143, 235. 425. 600. 473. 853
obnoxius 338. 742
obortæ 46, 181. 65, 656
obortas 328, 458
obortis 20, 350. 130, 684. 179, 495. 299, 319
oborto 142, 202. 287, 67
obrue 451, 364
obruerat 18, 309. 302, 406
obruit 318, 189. 319, 210. 332, 569. 398, 884
obruor 276, 593
obruta 10, 124. 11, 156. 201, 355. 318, 193
obrutaque 381, 446
obſcœna 267, 347
obſcœnæ 473, 508. 294, 238. 449, 319
obſcœnique 95, 537
obſcœnis 422, 522
obſcœno 301, 465
obſcura 22, 388. 150, 404. 173, 319. 180, 521, 217. 766
obſcuraque 93, 475
obſcuram 163, 36
obſcurum 59, 514. 108, 100. 404, 57
obſcurus 112, 201. 286, 54. 332, 570
obſedit 122, 490
obſequio 87, 293. 258, 117
obſequitur 26, 488
obſervata 452, 373
obſervo 27, 524
obſeſſa 324. 363. 466, 717
obſeſſam 276, 581
obſide 223, 48
obſiſtere 355, 425

obſiſtitur 7, 58
obſiſto 99, 623
obſita 320, 274
obſtabat 97, 568
obſtabatque 4, 18
obſtante 431, 769
obſtantes 45, 159. 78, 90. 100, 676. 122, 475
obſtantia 334, 616. 379, 373
obſtaret 224, 75
obſtarique 339, 788
obſtat 113, 249. 189, 12. 235, 344
obſtet 294. 251. 347, 182
obſtiterit 112, 203
obſtitit 78, 92. 122, 490. 138, 77. 151. 420. 177, 422
obſtrepuêre 118, 392. 312, 78
obſtructaque 97, 570
obſtruximus 225. 117
obſtupuêre 21, 384. 200, 322. 244, 616. 249, 765. 341, 18
obſtupui 99, 644. 215, 732. 400, 940
obſtupuit 68, 725. 171, 346. 229, 219. 416, 350
obſuntque 210, 562
obticuit 422, 523
obtulimus 365, 42
obtulit 413, 800
obtuſum 25, 470
obverſa 392, 725
obverſus 356, 467
obverterat 143, 231
obvertere 100, 676
obvertit 329, 475. 361, 605
obvia 302, 497. 418, 419. 467, 730. 469, 764
obviaque 28, 528
obvius 42, 75. 193, 111. 316, 138
obumbrat 396, 845. 434, 837
obuncis 180, 516
obuſtâ 351, 299
occalleſcere 413, 282
occaſus 47, 190. 128, 626. 152, 445
occidat 189, 24. 190, 43
occiderat 162, 10. 430, 742. 433, 805
occidit 15, 240. 140, 144. 172, 265. 206, 440. 285, 10. 306, 626. 336, 684
occiduæ 445, 227
occiduo 7, 63
occubuiſſe 458, 499
occubuit 356, 458
occulta 361, 596
occultat 66, 686
occultè 302, 519
occulto 71. 806
occuluêre 88, 315
occuluit 31, 600. 202, 360. 433, 817
occuluitque 50, 255
occumbere 348, 207
occupat 18, 293. 33, 667. 35, 721. 45, 150. 76, 40. 77, 49. 124, 528. 126, 585. 131, 716. 158, 632. 167, 147. 212, 635. 330, 528. 345, 135. 352, 343. 410, 198. 421, 502. 431, 757. 443, 156
occupet 374, 272
occurrenique 227, 164
occurret 75, 10
occurrunt 207, 476
occurſu 412, 256. 458, 523
Oceani 198, 267
Oceano 276, 493. 437, 12, 30
Oceanum 400, 951
Oceanumque 59, 510
Oceanus 273, 498
ocior 27, 502. 28, 541. 98, 616. 217, 781
ociùs 16. 242. 348, 226
octavo 88, 327
octonis 137, 50. 393, 753
oculi 76, 33 183, 628. 214, 585. 232, 284. 309, 467. 349, 232. 431, 754
oculis 35, 725. 37, 772. 40, 32. 41, 46. 46, 181. 51. 284. 68, 748. 97, 577. 98, 595. 101, 710. 108, 109. 138, 71, 92. 154, 505. 217, 781. 235, 356. 239, 466. 242, 573. 259, 390. 272, 475. 342, 32. 366, 70. 385. 562. 418, 417. 349, 64
oculiſque 85, 243. 183, 621
oculorum 34, 686. 143, 233. 211, 584
oculos 26, 499. 32, 629. 35, 714. 43, 91. 47, 188. 57, 488. 58, 502. 69, 770. 71, 803. 92, 440. 110, 145. 112, 197. 168, 189. 183, 606. 191, 72. 194, 255. 198, 256. 202, 366. 204, 412. 212, 635. 242, 507. 247, 696. 286, 57. 297, 350. 308, 696. 328, 464. 334, 619. 350, 269. 355, 429. 369, 125. 410, 202. 416, 359. 430, 734
oculoſque 201, 341. 303, 549. 345, 136. 355, 435
Ocyrhoën 64, 638
oderat 70, 782. 338, 764
odêre 225, 116. 423, 562
oderit 21, 491
odiique 122, 469
odiis 121, 448
odio 56, 438 296, 315
odioque 439, 61
odiſſe 296, 314
odiſſem 211, 583
odit 54, 383. 63, 613, 614, 616. 255. 22. 272, 465. 316, 128
Odites 139, 97. 356, 458
odium 85, 259. 143, 218. 144, 245 199, 297. 359, 544. 393. 756. 405, 71. 421, 492
odiumque 259, 135. 265, 274, 450, 328
odorant 467, 734
odorato 113, 250
odore 197, 236. 425, 605
odores 63, 626
odoribus 133, 759
odoriferæ 112, 209
odoro 257, 87
Odryſius 179, 490. 385, 554
Oeagrius 48, 209
Oebalide 292, 196
Oebalio 379, 396
Oechaliâ 259, 136
Oechalidum 267, 131
Oecli 356, 450
Oeclides 234, 317
Oenea 231, 273
Oeneos 232, 281
Oenidæ 237, 414
Oenopiam 207, 472, 473
Oenopis 208, 490
Oetæas 264, 247
Oeten 260, 165. 262, 204
offenſa 152, 453. 162, 24. 293, 228. 403, 27. 404, 42
offenſâque 216, 750
offenſamque 59 519
offenſône 458, 503
offenſi 300, 452

ifenſus 294, 244
ifer 434, 842
ifert 32, 644
ificiique 51, 286
ificiis 266, 308
ificio 171, 250. 177, 422. 374, 373. 375, 277
ificioque 36, 744. 58, 480. 258, 109
ificium 201, 337. 226, 131. 239, 489. 293, 418. 342, 33. 344, 52. 378, 367
ificiumque 54, 385
ifcis 165, 101
Ilenos 287, 89
ilentes 309, 729
ilentia 150, 405
Iliaros 207, 469
ilim 57, 466. 107, 65. 199, 292. 204, 406. 244, 624. 330, 508. 346, 171. 418, 429. 454, 434
ilivæ 164, 81. 198, 277. 207, 470. 208, 498. 232, 295
ilivi 291, 176
ilivis 199, 281
ilor 202, 372. 203, 379
ilorinis 166, 109. 309, 718
Olympi 41, 60. 179, 487. 273, 498. 393, 701
Olympo 14, 212. 332, 571
Olympum 11, 154
Olympus 48, 225. 176, 393. 196, 225
omen 62, 592. 156, 550. 212, 621. 284, 5. 295, 278. 300, 452. 348, 218
omina 146, 199. 282, 766. 470, 791
omine 178, 418. 283, 784. 337, 719
ominibus 276, 594
omne 10. 129. 40, 40. 50, 260. 76, 33. 82, 179. 119, 661. *et alibi.*
omnemque 287, 79. 411, 215
omnes 14, 199. 16, 242. 20, 342. 23, 432. 32, 653. 82, 182 *et alibi plur.*
omneſque 55, 389. 244, 617
omni 5, 34. 17, 261. 77, 54. 99, 623. 117, 356. 118, 367. *et alibi.*
omnia 4, 5. 7, 69. 9, 102. 25, 463. 36. 735. 40, 32. *& alibi quàm plur.*
omnibus 16, 247. 20, 341. 27, 524. 39, 13. 64, 650. 67, 724. *& alibi plur.*
omniferos 51, 275
omnipotens 11, 154. 52, 304. 55, 401. 58, 505. 88, 336. 265, 271. 433, 816
onerata 288, 101. 318, 180.
onerataque 79, 109
oneratos 250, 781
oneratur 199, 281
onere 46, 165
oneri 64, 634. 292, 195
onerique 453, 403
oneris 196, 211. 308, 678
oneroſa 368, 108. 466, 240
onerofior 6, 53. 279, 675
oneroſus 256, 54
onus 6, 47. 212, 625. 267, 339. 301, 481. 302, 506. 513. 343, 89. 350, 282. 358, 517. 362, 626. 387, 625. 408, 149. 430, 738. 471, 820
onuſque 66, 681. 124, 530. 155, 523
opaca 92, 438. 285, 20. 286, 54. 321, 277. 394, 777. 408, 102
opacæ 51, 274
opacas 184, 637. 236, 376. 304, 567. 333, 607
opaci 154, 507
ope 63, 617. 99, 633. 100, 663. 144, 240. 186, 700. 190, 39. 196, 199. 201, 351. 227, 172. 259, 125. 267. 339. 459, 835
opem 21, 380. 28, 545. 32, 628. 51, 305. 66, 700. 102, 719. 130, 696. 136, 23. 143, 213. 158, 618. 209, 527. 228, 177. 231, 269, 270. 282, 774. 331, 542. 389, 671. 398, 880. 438, 40
opemque 69, 676. 268, 359. 275, 545. 280, 698. 298, 395. 326, 399
opera 145, 269. 370, 171
operata 216, 75
operi 164, 82. 251, 815. 294, 254
operique 165, 103. 236, 393. 451, 367
operire 120, 425. 302, 496
operiri 160, 672
operis 24, 445. 79, 129
operiſque 294, 209. 213, 34
operoſa 16, 258
operoſæ 403, 22
opertis 318, 189
opertos 158, 612
opertum 320, 233
operum 25, 469. 80, 147. 104, 5. 347, 187. 370, 159
opes 10, 140. 97, 590. 169, 181. 252, 844. 316, 128, 129. 318, 201. 381, 431. 407, 117. 432, 773
opeſque 319, 209
Opheltes 98, 605
Ophias 203, 383
Ophionides 349, 245
opibus 383, 626. 424, 583. 440, 91
opibuſque 70, 795. 177, 426
opiferque 27, 521
opifex 8, 79. 229, 201
Opim 273, 497
opimâ 15, 224
opis 213, 644. 306, 643. 335, 661
oportuit 215, 734
opperiuntur 258, 96
oppida 2, 97. 448, 295
oppidaque 148, 355
opportuna 92, 443. 304, 556
oppoſitâ 117, 319
oppoſitas 291, 179. 431, 768
oppoſitumque 414, 47
oppoſui 256, 34. 367, 75
oppoſuit 353, 386
oppoſuitque 51, 276
oppreſſit 350, 284
oppreſſumque 358, 533
opprimere 87, 296. 141, 150
opprobria 36, 758
opprobrium 227, 155
oppugnant 256, 41
oppugnare 331, 531
opta 47, 102
optabit 332, 581
optabile 282, 758
optandi 315, 100
optant 391, 705
optare 109, 115
optarem 408, 139

optari

optari 306, 622
optatis 43, 102
optas 26, 488. 41, 56. 425, 595
optâſſe 87, 297
optâſtis 156, 559
optat 316, 128. 332, 565
optata 175, 370. 347, 192
optatæ 339, 786
optatis 315, 104. 408, 136
optato 316, 136
optatos 45, 148
optavit 116, 316. 234, 325
optem 86, 280
optes 408, 135
optet 111, 187. 298, 364
opretis 247, 705
optima 219, 844. 307, 645. 365, 40. 425, 604. 440. 91
optimè 212, 627. 424, 589
opto 45, 141. 208, 512. 295, 275
opus 17, 279. 39, 5. 55, 411. 70, 785. 81, 151. 153, 96, 645. 102, 728. 106, 39. 111, 175, 178. 118, 390. 122, 476. 136, 675. 139, 112. *& alibi plur.*
opuſque 43, 111. 205, 436. 344, 112
ora 8, 93. 13, 181. 17, 281. 20, 339. 26, 484. 28, 538, 552. 44, 122. 51, 283, 284. 52, 324. 53, 355. 58, 481. 63, 622. 73, 861. 78, 92. 87, 295. 90, 393. *et alibi quàm plur.*
oraque 72, 831. 82, 187. 109, 134. 144, 248. 152, 446. 172, 294. 183, 604. 230, 229. 251, 825. 295, 291. 324, 342. 335, 424. 421, 502
orabam 216, 753
orâcla 19, 321
oracula 22, 302. 26, 491. 75, 8. 389, 677. 442, 145
oramus 68, 747
orandus 186, 701
orant 131, 704. 250, 779
orantem 175, 361. 287, 72
orantemque 370, 172
oranti 124, 539. 286, 47
orare 36, 733
oras 98, 597. 159, 649. 165, 101. 284, 2. 331, 546. 405, 77
orâſſe 35, 704
orat 299, 405. 326, 399. 417, 405
orator 371, 196
oravêre 176, 413
oravit 37, 764 429, 74
orba 7, 72. 170, 200. 173, 301. 371, 195. 386, 595
orbæ 16, 247
orbam 325, 380
orbataque 406, 88
orbator 383, 500
orbatura 55, 391
orbe 4, 6. 30, 592. 57, 453. 75, 6. 117, 348. 128, 628. 154, 489. 174, 333. 225, 98. 265, 277. 281, 740. 324, 353. 342, 39. 344, 97. 404, 53. 428, 680. 443, 177. 474, 869
orbem 5, 31. 8, 94. 13, 187. 19, 324. 35, 727. 37, 770. 39, 7. 48, 227. 50, 254. 53, 335. 344. 54, 382. 59, 514. 67, 715. *& alibi.*
orbes 76, 41. 162, 10. 256, 64. 259, 123. 467, 720
orbi 39, 7. 64, 642. 296, 305
orbis 5, 35. 14, 203. 20, 348. 36, 740. 153, 463. 189, 22. 191, 59. 226, 100. 251, 808. 286, 42. 291, 167. 397, 843. 455, 435
orbum 165, 98. 388, 647
orbus 95, 518. 239, 487
Orchamus 112, 212
Orchomenon 158, 607
Orchomenoſque 177, 416
Orci 407, 116
ordine 43, 109. 46, 168. 76, 34. 147, 335. 172, 277. 209, 520. 213, 650. 228, 189. 236, 389. 249, 747 254, 5. 271, 437. 315, 96. 338, 755. 348, 211. 399, 932. 413, 266. 420, 473. 467, 773
ordinibus 328, 462
ordo 43, 108. 446, 249
ore 21, 386. 32, 637. 42, 85. 48, 230. 70, 775. 77, 76. 80, 147. 92, 452. 108, 102. 109, 106. 122, 475. 131, 729. 140, 143. 143, 206. 144, 249. *et alibi quàm plur.*
Oreada 250, 787
Oreſitrophus 84. 233
Oreſteæ 157, 489
oret 32, 648
orgia 104, 1. 315, 93
Oribaſus 83, 210
oriens 105, 20. 107, 56. 353, 594
oriente 198, 266. 296, 316
orientis 222, 11
origine 3, 3. 13, 186. 16, 252. 23, 415. 118, 213. 127, 607. 162, 7. 213, 654. 306, 617
origo 8, 79. 20, 352. 338, 755. 356, 471. 387, 609. 423, 558. 439, 69. 451, 367
Orio 350, 262
Orion *ibid.*
Orione 390, 692
Orionis 219, 207. 376, 224
oris 65, 671. 89, 360. 91, 423. 108, 72. 123, 501. 146, 292. 152, 451. 156, 562, 568. 158, 617. 204, 407. 250, 787. 264, 154. 333, 597. 349, 252. 382, 470. 390, 682. 437, 9. 448, 303
Orithyïæ 185, 683. 214, 700
Orithyïæ 214, 700
Orithyïam 186, 707
oritur 37, 774. 292, 212
oriuntur 23, 431
ornabant 137, 52
ornant 168, 163
ornat 294, 263
ornata 325, 385
ornatos 430, 733
Orneus 351, 302
ornique 288, 101
ornum 352, 339
oro 27, 510. 179, 499. 207, 482. 220, 855, 858. 379, 376. 442, 139
Orontes 49, 248
Orphea 284, 3. 311, 5. 312, 23
Orphei 312, 22
Orpheu 313, 44
Orpheus 286, 64. 287, 79. 314, 66. 315, 92
Orphne 155, 539
orſa 107, 54. 110, 167. 116, 320. 146, 300. 162, 28
orta 151, 407. 162, 13

ntæ 423, 557
ntâ 415, 326
ntos 46, 160
ntu 369, 148. 439, 60
ntum 154, 494. 255, 26
ntoque 449, 310
ntûs 20. 354. 37, 770. 4[illegible], 43. 47, 190. 128, 627. 129, 665. 178, 437. 309, 738
Ortygie 450, 337
Ortygiam 154, 499. 159, 640
rtis 8, 85. 15, 234. 52, 503. 54. 376. 143, 234. 152, 4[illegible]5. 153, 466 174. 354. 182, 547. 313, 41, 57. 317, 164. 322, 308. 351, 295. 355, 434
ſque 413, 282
ſcula 21, 376. 26, 499. 29, 556. 32, 646. 53, 357. 73, 863. 76, 24. 9[illegible], 427. 92, 451. 108, 75, 80. 109, 117. 113, 222. 117, 335. *& alibi plur.*
ſculaque 179, 479. 297, 344. 383, 491
ſa 22, 394, 409. 25, 473. 53. 336, 337. 71, 800. 90, 398, 399. 123, 519. 129, 660. 152, 430. 209, 521. 250, 804. 260, 169. 327, 417. 336, 707. *& alibi.*
ſaque 21, 383. 48, 225. 302, 492
Oſſæ 351, 319
Oſſam 11, 155
oſſe 137, 39. 351, 300
oſſibus 22, 387. 55, 410. 77, 71. 120, 443. 146, 292. 206, 445. 336, 707. 349, 252. 353, 370. 381, 424. 429, 700
oſtendens 102, 724. 338, 753. 361, 604. 384, 512. 408, 137
oſtendere 79, 112. 390, 685. 448, 298
oſtendi 268, 565
oſtendiſſe 176, 405. 236, 386
oſtendit 19, 329. 66, 697. 120, 430. 153, 470. 242, 574. 247, 719. 366, 60. 388, 634. 414, 314. 454, 425
oſtentare 378, 351
oſtentis 125, 565
oſtia 50, 255. 467, 728
oſtro 22, 8. 292, 211
Othryadæ 236, 371
Othrys 48, 221
Othryſque 196, 225
Othryn 261, 353. 347, 173
otia 9, 100. 116, 307, 309. 147, 333
ova 231, 258
ovaque 246, 667
ovantem 351, 298. 367, 85
oves 18, 304. 200, 311. 309, 927
ovi 452, 387
ovibus 397, 849
ovilibus 396, 827, 828
ovis 456, 471

P.

PAbula 47, 212. 112, 217. 199, 284. 289, 121. 400, 943. 404, 43. 418, 408
pacali 461, 591
pacalibus 165, 101
pacato 467, 723
pacatum 381, 440
pacatus 106, 31
pacaverat 204, 405
pace 4, 25. 70. 795. 215, 710. 433, 803. 472, 832
pacem 73, 858. 471, 822
Pachyne 148, 351
Pachynos 392, 725
pacifer 413, 291
pacis 79, 128. 139, 112. 223, 48. 322, 297. 353, 365. 440, 103. 457, 484
paciſci 199, 306
paciſcitur 271, 424
paciſcor 131, 703. 216, 744
pacta 108, 91. 215, 705
pactâque 419, 451
pactæ 109, 116
pactæque 281, 721
pactamque 316, 135
pacto 71, 818. 318, 204
Pactolides 162, 16
Pactolonque 314, 87
pactus 136, 28. 216, 746
Pæan 29, 566
Pæana 430, 720
Pæante 263, 233
Pæantia 365, 45
pæne 56, 439. 130, 677. 150, 395. 215, 732. 388, 647. 410, 181
Pæoniâ 459, 535
Pæonis 146, 303
Pagaſæa 181, 1. 364, 24
Pagaſæ 354, 412
Palæmon 399, 919
Palæmona 124, 542
Palæſtinâ 140, 145
Palæſtini 106, 46
Paleſtræ 171, 241
palam 277, 637
Palameden 376, 308
Palamedes 366, 56
Palanteſque 442, 150
palati 415, 333. 434, 822
palatia 12, 176
Palatinæ 426, 622
Palatinis 460, 560
palato 78, 85. 349, 253. 442, 141
palearia 73, 854. 193, 117
Palicorum 150, 406
Palilibus 432, 774
palla 317, 166
Pallada 145, 263. 149, 375. 163, 36. 346, 151
Palladaque 163, 44
Pallade 61, 567. 72, 834. 162, 23. 368, 99
Palladios 231, 275
Palladis 67, 712. 174, 335
Pallados 353, 360
pallæ 65, 672. 81, 167
pallam 122, 483. 186, 705
pallamque 412, 262
Pallantias 270, 420. 444, 191
Pallantidos 465, 700
Pallas 61, 553. 78, 102. 106, 38. 137, 46. 147, 336. 162, 26. 164, 70. 167, 129. 135. 231, 253
pallebant 238, 465
Pallene 451, 356
pallent 71, 824
pallentem 180, 522. 336, 691
pallentemque 258, 111. 367, 74
pallenti 155, 537
pallentia 201, 345. 316, 145
palles 112, 203. 276, 580
palleſcere 249, 759
pallet 196, 209
pallida 430, 734
pallidaque 462, 627
pallidus 263, 215

pallos

pallor 70, 775. 114, 267. 120, 436. 250, 801. 327, 418. 424, 578
pallorque 122, 487. 199, 290. 250, 790
pallore 431, 755
palluerat 386, 582
palluit 46, 180. 193, 136. 315, 110. 417, 407. 469, 764
palmæ 163, 50. 174, 335. 288, 102. 453, 396
palmas 62, 585. 175, 368. 180, 533. 209, 543. 252, 849. 261, 175. 315, 116. 380, 411
palmis 32, 646. 53, 341. 93, 481. 106, 29. 117, 352. 124, 545. 139, 103. 153, 473. 246, 674. 256, 35. 309, 723
palmite 119, 397. 232, 294. 428, 663. 466, 710
palpitat 381, 560
palude 175, 371. 247, 656. 466, 717
paludem 324, 364. 451, 358
paludes 23, 418. 36, 737. 325, 365
paludibus 19, 324. 174, 345. 447, 269
paludosà 447, 268
palus 41, 46. 324, 363
paluſtres 234, 336. 35, 706
paluſtri 24 , 830
paluſtribus 244, 625. 324, 396. 407, 103
paluſtris 115, 298
Pamphagus 83, 210
pampineæ 288, 100
pampineis 100, 667
pampinus 119, 397
Pan 34, 699. 317, 153. 422, 515
Pana 317, 171
Panaque 35, 705. 316, 147
Panchæaque 301, 478
Panchaïa 296, 309
panda 100, 674
pande 100, 680
Pandion 177, 426. 179, 495
Pandiona 185, 676
Pandione 178, 436. 184, 634. 185, 666
Pandioniæ 454, 430
pandis 295, 271
pandite 123, 513. 462, 622
pando 106, 27. 309, 713. 282. 441, 112. 453, 397
pandos 428, 660
Pandroſo 68, 738
Pandroſos 61, 559
Panomphæo 318, 198
Panopeuſque 233, 312
Pantherarum 100, 669
Panthoïdes 443, 161
Paphius 295, 290
Paphon 295, 297. 303, 530
papyriferi 468, 753
par 185, 680. 209, 514. 280, 717. 300, 441. 354, 416. 361, 619. 393, 758. 396, 828. 414, 324. 444, 196
parabant 77, 46. 122, 489. 246, 685
parabantur 389, 667
parabat 13, 183. 79, 115. 142, 182. 181, 553. 259, 136. 293, 229. 302, 496. 316, 123. 325, 383. 343, 143. 437, 34
Parætonium 282, 772
parant 417, 402
parante 258, 119
parantem 56, 432. 122, 479. 152, 459. 235, 363. 263, 216. 309, 711. 313, 58
parantes 193, 132. 312, 32
paranti 421, 477
parantur 101, 698
parares 372, 224
pararet 53, 350. 373, 246
parari 63, 619. 411, 213. 469, 762
parâris 356, 473
paras 471, 808
parâſſent 341, 11
parat 15, 225. 61, 576. 126, 588. 146, 288. 183, 623. 206, 456. 320, 240. 326, 413. 355, 439. 431, 770. 456. 463
parata 90, 377
paratæ 298, 384
paratas 239, 489
paratibus 246, 683
paratior 158, 603
paratis 99, 633. 111, 183. 382, 468. 414, 311
parato 385, 568
paratu 133, 763. 178, 451
paratur 456, 469
paratus 178, 454
paravi 256, 34. 273, 507
Parcarum 155, 532
partè 44, 127. 54, 361, 362. 299, 412. 303, 545
pacere 281, 728. 341, 25
parcite 144, 248. 172, 264. 439, 75. 443, 174
parcumque 213, 656
parebunt 461, 582
parem 245, 662. 218, 790
parens 22, 393. 105, 15. 118, 387. 169, 192. 176, 206 179, 482. 205, 420. 290, 148. 383, 484 384, 513. 386, 584. 423, 546
parenique 331, 542
parent 104, 9. 247, 693
parentali 387, 619
parente 36, 752. 180, 525. 239, 475. 244, 626. 252, 847. 270, 407. 171, 443. 299, 429. 369, 147
parentem 30, 578. 172, 292. 179, 481. 199, 305. 212, 617. 224, 85. 270, 407. 296, 314. 433, 807
parentes 97, 583. 110, 155. 164. 131, 705. 178, 433. 273, 492. 295, 300. 338, 744. 398, 880
parenti 36, 749. 40, 34. 45, 152. 58, 496. 71, 813. 113, 236. 153, 468. 195, 168. 201, 404. 225, 109. 244, 623. 253, 854. 273, 487, 488. 297. 352. 425, 596. 438, 48
parentibus 381, 449
parentis 21, 383 37, 764. 40, 20. 6 , 629. 75, 7. 144, 237. 180, 534. 201, 335, 346. 261, 183. 300, 451. 302, 514. 371, 187. 407, 112. 424. 585. 467, 722. 471, 710
parentum 97, 580. 208, 503. 240, 599 296, 321. 430, 744. 451, 366
parentur 469, 765
parere 44, 126
pares 233, 308. 266, 294. 269, 405
paret 16, 249. 78, 104. 434, 838
paretque 230, 472
paretur 168, 162

pari

i 79, 122. 291, 175
ias 279, 675
ibus 67, 708
idis 340, 4
iebat 388. 635
ientem 266, 322
ientibus 265, 783
ientis 302, 507
ies 107, 66. 108, 73
ili 199, 305. 242, 568
ilique 153, 478. 212, 637. 289, 115. 403, 29
ria 361, 601. 372, 200
rio 91, 419
ris 372, 202. 471, 805
rit 266, 323. 440, 92
riter 21, 369. 57, 445. 61, 601. 63. 610. 66, 698, 69, 754. *et alibi plur.*
riterque 52, 312. 58, 505. 65, 674. 91, 426. 118, 376. 180, 504. 238, 441. 243, 583. 309, 722. 327, 442. 331, 556. 358, 529. 444, 183
ritura 146, 304
rituræ 169, 187. 243, 593
rnam 345, 130. 370, 167
rnassi 25, 467. 324, 330
rnassia 128, 643. 145, 178
rnasside 317, 165
rnassus 19, 317
rnassusque 48, 221
ron 207, 465
rnosque 229, 221
rnhasio 234, 315
rnhasis 57, 460
rus 13, 191. 16, 244. 19, 311, 315. 22, 407. 23, 429. 39. 11, 12. 56, 426. 65, 665, 672. 68, 737. 85, 255. 99. 622, 643, *bis.* 114, 272, *bis.* 119, 396. *et alibi quàm plur.*
rusque 120, 444. 122, 493. 265, 291. 324, 355. 463, 648
rta 351, 1. 378, 348
rte 5, 35. 6, 46. 26, 501. 34, 686, 687. 72, 839. 76, 43. 78, 94. 93, 483, 484. 114, 268. 118, 367. 129, 655, 666. 141, 152, 162. *et alibi plur.*
rtem 77, 70. 143, 230. 145, 270. 169, 180. 184, 638. 210, 564. 237, 427. 245, 649. 252, 864. 317, 178. 328, 447. 358, 535. 396, 830. 403, 24. 458, 513
partemque 114, 266. 398, 882
partes 16, 245. 33, 667. 71, 820, 825. 90, 381. 126, 587. 129, 660. 138, 93. 151, 419. 164, 85. 242, 564. 321, 262. 382, 479. 404, 62. 323, 541. 452, 378. 458, 528. 467, 739
parteſque 140, 139. 243, 587
Parthaone 255, 12
Parthaoniæ 241, 541
Partheniumque 262, 188
Parthenopeïa 407, 101
partique 108, 79
partibus 46, 160. 163, 53. 404, 65. 452, 387
participes 80, 147
partim 5, 40. 15, 229. 23, 437. 159, 647. 197, 226, 227. 458, 526, *bis.*
partimque 23, 436. 159, 646
partior 213, 653
partis 176, 411
partitas 133, 775
partu 33, 669. 57, 472. 112, 209. 240, 504. 279, 677. 280, 697. 383, 486, 452, 378
partus 187, 712. 238, 451. 266, 300, 301. 279, 673
parva 33, 671. 47, 214. 70, 788. 73, 855. 89, 367. 111, 180. 123, 516. 151, 417. 216, 758. 245, 630. 246, 671. 247, 699. 327, 438. 451, 363
parvâ 19, 319. 162, 13. 174, 359. 202, 361. 318, 187
parvâque 152, 458
parvæ 144, 242. 168, 142. 220, 864. 234, 337. 342, 49
parvam 361, 616. 408, 147
parvas 294, 261. 318. 201
parvaſque 152, 448
parve 396, 833
paruerit 24, 33
paruerunt 113, 225
parvi 129, 654. 164, 62
parvis 162, 13. 183, 625. 289, 114. 317, 152
paruit 376, 318. 407, 116
parum 124, 547. 160, 666. 161, 3. *& alibi.*
parvo 108, 83. 115, 281. 178, 442. 199, 300. 205, 426. 228, 194. 252, 855. 294, 242. 355, 421. 357, 481
parvoque 65, 668. 358, 512
parvos 115, 283. 119, 407. 302, 494
parvum 123, 522. 277, 628. 424, 589. 453, 402
parvumque 125, 563. 269, 387
parvus 404, 51
paſcas 430, 728
paſcat 281, 748
paſcere 172, 280, 281. 261, 176
paſci 32, 630. 72, 841
paſcitur 32, 632. 262, 202
paſcua 31, 597. 33, 665. 66, 689 112, 214. 173, 324
Paſiphaeïa 458, 500
Paſiphaën 226, 136
paſſa 75, 11. 107, 51. 113, 233. 199, 287. 240, 502. 269, 403. 401, 739. 297, 352. 347, 197. 356, 474. 453, 410. 473, 846
paſſæ 198, 274
paſſam 267, 332
paſſaque 417, 400
paſſi 421, 483. 462, 615
paſſibus 61, 573. 81, 175. 314, 64
paſſim 6, 57. 47, 193. 210, 567. 333, 613. *et alibi.*
paſſimque 133, 779
paſſis 49, 238. 154, 513. 173, 297. 198, 257. 225, 107. 282, 771. 413, 285
paſſiſque 123, 521
paſſo 413, 274
paſſoſque 313, 49
patens 170, 218. 376, 311
patent 79, 114. 131, 725. 133, 763. 176, 389. 210, 557. 322, 284. 342, 46
patentes 46, 179. 297, 350. 461, 583
patenti 274. 536
pater 11, 154. 12, 163. 26, 480.

480. 481, 487. 28, 545. 32, 651. 40, 36. 43, 92. 44, 116, 122. 52, 304. 53 229. 55, 401. 58, 495. 64, 649. 65, 664. & *alibi plur.*
paterque 115, 290. 264, 245. 268, 382. 299, 401. 306, 638
paterâ 260, 160
pateram 390, 704
paterer 408, 141
pateres 108, 75
pateris 460, 575
paterna 243, 601. 327, 437
paternam 170, 213
paterni 52, 327. 259, 124
paternis 21, 363. 44, 126. 176, 407. 473, 852
paterno 224, 78. 403, 27
paternus 41, 47. 46, 182. 224, 84. 407, 105
paternum 97, 591. 265, 274
patet 16, 241. 27, 518. 206, 444. 228, 186. 301, 488. 330, 515. 368, 119. 438, 37
patetis 301, 483
pati 16, 243. 152, 430. 181, 553. 285, 25. 347, 202. 442, 157
patiar 190, 32. 240, 497. 327, 442
patiare 220, 861
patiemur 149, 377
patienda 408, 144
patiens 158, 611. 196, 211
patienſque 213, 656
patiente 423, 540
patientem 64, 653
patientia 44, 123. 160, 667. 260, 164. 421, 486
patientior 397, 859
patiere 43, 97. 86, 289
patior 268, 372
patitur 32, 644. 117, 350. 122, 467. 317, 175. 323, 309. 427, 632. 449, 321
patiuntur 43, 86
Patræque 177, 417
patre 84, 223. 224, 721 299, 402. 388, 649
patrem 32, 643. 41, 49. 96, 558. 154, 516. 192, 96. 240, 520. 255, 25. 296, 326. 341, 30. 380, 417. 387, 624
patremque 190, 51. 332, 561
patres 55, 391. 107, 61. 194, 160. 205, 431. 463, 645
patreſque 457, 486
patri 33, 665. 179, 484. 201, 337. 270, 704
patriâ *ſubſt.* 97, 583. 154, 494
patriâ *adj.* 33, 673. 206, 457. 321, 269. 338, 769. 360, 582
patria *ſubſt.* 52, 323. 154, 493 436, 7
patriaque 211, 596. 378, 358
patriæ *ſubſt.* 225, 109. 331, 545. 380, 421. 383, 489. 460, 572
patriæ *adj.* 229, 211. 271, 449. 323. 314
patriæque *ſubſt.* 208, 493. 229, 130. 240, 498
patriam *ſubſt.* 97, 581. 159, 652. 173, 311. 225, 144. 277, 632, 638. 340, 6. 380, 399. 437, 29
patriamque 75, 7
patrias 223, 54. 252, 843. 437, 22. 467, 723
patrii 184, 648. 207, 480
patriis 271, 445. 420, 476
patriiſque 32, 646
patrio 30, 588 43, 92. 179, 499. 263, 210. 341, 11. 416, 368. 453, 402. 455, 443
patrioque 87, 311
patrios 11, 148. 37, 773. 40, 21. 43, 94. 115, 293. 144, 236. 258, 103. 328, 452
patrioſque 37, 779. 179, 475. 224, 91. 297, 341
patris 26, 485. 68, 744. 181, 555. 184, 659. 189, 14. 208, 496. 225, 115. 229, 199. 240, 498. 297, 347. 301, 469. 319, 223. 457, 489
patriſque 393, 751. 62, 592. 96, 548. 224, 94. 230, 229. 458, 501
patriumque 321, 271. 437, 34
patruelibus 121, 462. 365, 41
patruelis 20, 352. 370, 257
patrumque 467, 729
patruo 224, 532. 149, 379. 386. 596
patruoque 323, 328. 361, 597
patuêre 69, 768
patuiſſe 101, 699
patuiſſet 408, 133
patuit 57, 462. 159, 654. 379, 383, 392
patuitque 154, 492
patulâ 9, 106
patulas 197, 245. 101, 686. 212, 622. 246, 675. 431, 752
patulo 458, 513
patulos 81, 162. 175, 378. 222, 30. 313, 60
patuloſque 54, 379
pauca 214, 679. 220, 857. 247, 705. 449, 308
paucaque 427, 658
paucis 321, 275. 421, 496
paveant 264, 249
pavefacta 397, 878
pavefactaque 463, 636
pavens 21, 376. 180, 527
pavent 123, 506. 246, 681. 458, 514
paventque 256, 48
paventem 224, 89
paventes 55, 398
paventum 418, 412
pavêre 217, 770
pavet 46, 169. 73, 873. 413, 228. 148, 356. 276, 581. 329, 492. 418, 412. 464, 675
pavetque 21, 386. 263, 214
pavidâ 41, 66
pavidæ 152, 438
pavidam 414, 296
pavidamque 186, 706
pavido 21, 386. 174, 327. 212, 630
pavidus 78, 99. 276, 579
pavit 114, 263. 176, 395
paulatim 72, 827. 79, 113. 93, 490. 126, 580. 171, 229. 228, 192. 241, 524. 268, 353. 272, 460. 418, 432. 446, 286
paulatimque 73, 866. 431, 757. 445, 223
paulò 337, 717
paulùm 51, 277. 78, 91. 246,

246, 673. 256, 42. 369, 125
paulâmque 92, 440. 251, 810. 285, 32
pavone 395, 802
pavonibus 60, 532, 533
pavor 82, 198
pavore 289, 117
pauper 97, 586
pauperque 246, 678
pauperis 396, 824
pax 222, 19. 322, 297. 334, 624
peccare 271, 457
peccâſſe 216, 753. 316, 134
peccavêre 293, 231
peccavimus 316, 132
pecori 33, 680. 51, 288
pecoris 269, 384. 317, 160. 320, 248. 413, 288
pecorum 321, 276. 394, 763
pecorumque 217, 769
pectebant 121, 454
pectendos 393, 738
pectine 116, 311. 163, 58. 266, 299. 354, 409
pectis 394, 765
pectora 35, 726. 43, 93 53, 341. 58, 504. 62, 584, 585. 63, 605, 626. 67, 705. 70, 777. 72, 827. 73, 866. 82, 178. 93, 481, 482. 99, 631. & *alibi quàm plur.*
pectoraque 152, 435. 302, 496. 436, 682. 354. 398. 421, 500
pectore 26, 495. 27, 520. 32, 657. 42, 85. 44, 125. 53, 339. 54, 374. 62, 604. 64, 641. 69, 754. 78, 90. 79, 125. 134, 802, & *alibi quàm plur.*
pectoribus 171, 243
pectoribuſque 458, 512. 464, 673
pectoris 131, 708. 274, 534
pectus 29, 554. 41, 66. 45, 145. 69, 754. 110, 162. 123, 507. 138, 70. 149, 367. 160, 659. 164, 79. 172, 271. 184, 641. & *alibi.*
pectuſque 53, 354. 71, 798. 126, 579. 353, 362. 382, 459
pecudes 15, 235. 232, 296. 296, 327. 333, 600. 394, 781. 440, 84
pecudeſque 18, 286. 83, 214
pecudis 200, 316. 461, 580
pecudumque 456, 458
pecus 91, 409. 396, 821, 824. 441, 116
pede 57. 457. 108, 100. 159, 654. 193, 113. 237, 425. 252, 869. 256, 44. 307, 653. 349, 254
pedem 109, 134. 159, 634. 195, 183. 207, 468. 339, 776. 461, 586
pedes 53, 348. 62, 586. 79, 114. 129, 666. 158, 615. 231, 255. 266, 319. 267, 351. 276, 605. 299, 415. 312, 13. 394, 783. & *alibi.*
pedeſque 117, 363. 152, 432. 156, 553
pedibus 28, 534. 33, 671. 81, 168. 83, 212. 131, 711. 180, 516. 259, 126. 304, 570. 359, 561. 404, 50. 421, 490. 422, 520. 452, 376
pedibuſque 45, 158. 82, 195. 175, 363. 245, 656. 353, 374
pedibuſve 24, 448
pedicis 456, 473
pedis 73, 853. 145, 264. 157, 592. 300, 452
pedum 36, 744. 58, 480. 73, 871. 117, 343. 124, 544. 158, 616, 631. 213, 641. 217, 780. 234, 333. 259, 121. 304, 563. 314, 71. 351, 304. 385, 548. 421, 502. 430, 739
Pegaſæus 235, 349
Pegaſon 134. 786
Pegaſus 145, 262
pejora 30, 587. 421, 488
pejoris 10, 128
pelagi 19, 331. 51, 273. 61, 574. 132, 747. 134, 798. 164, 75 320, 247. 325, 392. 328, 446. 342, 50. 393, 735
pelago 228, 185. 336, 702. 423, 560. 447, 264
pelagoque 120, 423. 342, 62
Pelagonaque 235, 360
Pelaſgâ 374, 268
Pelaſgæ 341, 7
Pelaſgas 190, 49
Pelaſgi 193, 133. 341, 19. 361, 612. 364, 13. 369, 128
Pelaſgos 386, 572. 455, 452. 423, 562
Pelates 140, 124
Pelea 325, 379. 376, 407. 423, 856
Peleu 322, 284. 324, 349. *bis.*
Peleus 207, 477. 236, 380. 319, 217. 320, 238, 244. 321, 260, 266. 324, 350. 326, 398. 347, 193. 353, 366. 370, 155
Peleuſque 322, 290. 369, 151
Pelia 199, 304. 200, 322
Peliacæ 343, 74
Peliæque 199, 298
Pelias 368, 109
Peliden 361, 605
Pelides 361, 619
Pelio 11, 155
Pelion 169, 224. 201, 352. 358, 513
Pellæis 146, 302
Pellæus 349, 254
pellant 461, 588
pelle *verb.* 72, 838. 190, 48. 307, 679
pelle *ſubſt.* 104, 6. 176, 390. 353, 381
pellex 59, 508, 530. 180, 537. 183, 606. 259, 144. 297, 347
pellibus 351, 319
pellice 31, 622. 57, 469. 85, 258. 120, 422. 124, 547. 209, 524. 219, 836. 260, 151
pellicis 35, 726. 113, 235. 114, 277
pellis 66, 680. 77, 53, 64. 312, 494
pellite 59, 530. 96, 547. 301, 486
pellitis 461, 594
pello 186, 690. 196, 201
pellor 420, 477
pellucentes 176, 391
Pelopeïa 244, 622
Pelopeïadeque 176, 414
Pelops 176, 404, 411
Pelori 465, 706
Peloro 148, 351

Peloros 392, 727
Penates 12, 174. 15, 231. 37, 773. 96, 539. 141, 155. 154, 496. 159, 650. 210, 574. 224, 91. 277, 638. 359, 551. 474, 864
Penatibus 271, 455
penatigero 455, 450
pendat 293, 232
pende 167, 136
pendeat 68, 733. 320, 233
pendebant 160, 676. 185, 668. 289, 113. 290, 138
pendebat 4, 12. 13, 186. 203, 379. 222, 12. 226, 145
pendens 68, 726. 117, 363. 119, 395. 234, 320. 263, 219
pendent 73, 874. 294, 265. 317, 159
pendentem 167, 135. 324, 341
pendentemque 359, 566
pendentes 329, 475
pendenti 301, 475
pendentia 109, 127. 245, 648. 248, 722. 252, 855. 395, 810
pendentiaque 171, 232
pendentibus 116, 331. 338, 746
pendentis 211, 580
pendêre 26, 497. 185, 667. 250, 805. 445, 231
pendere 129, 670. 231, 163
penderet 127, 617
pendet 111, 179. 324, 351. 350, 270. 433, 809
pendulaque 193, 117
penduntque 305, 599
penè 24, 443
Peneæ 197, 230
Peneïa 24, 452. 17, 525
Peneï 27, 504
Peneïaque 348, 209
Peneïdas 28, 564
Peneïde 25, 472
Peneus 29, 569
Penelopæ 384, 511
Penelopesque 234, 315
Peneusque 49, 243
penetrabile 138, 67. 346, 166. 397, 857
penetrale 438, 35
penetralia 18, 287. 30, 574. 184, 646. 333, 593. 349, 245
penetralibus 238, 458
penetraret 437, 8
penetrat 299, 424
penetratque 50, 260. 342, 42
penetrârat 86, 272
penetravit 346, 153. 352, 336. 432, 793
penitus 46, 179. 69, 753
penitusque 46, 179
penna 54, 376
pennâ 27, 506. 119, 408. 158, 605. 246. 686
pennæ 131, 729. 136, 11. 146, 294. 187, 717. 417, 393
pennæque 17, 167
pennarum 230, 226
pennas 33, 675. 130, 677. 156, 548. 160, 671. 167, 123. 186, 703. 187, 713. 228, 189. 229, 205. 230, 233. 322, 292. 389, 673. 417, 389. 421, 500. 440, 99. 452, 384
pennatis 201, 350
pennis 25, 466. 28, 540. 35, 722. 60, 536, 548. 62, 581. 72, 835. 106, 47. 129, 665. 134, 789. 156, 560. 165, 96. 171, 258. *et alibi.*
pennisque 45, 159. 134, 785. 197, 234. 229, 212
pensa 104, 10. 384, 511
pensaque 139, 94
pensandum 379, 372
pensas 413, 270
penset 371, 192
Penthea 96, 561. 101, 706, 712. 105, 22. 120. 429
Pentheus 94, 514. 95, 532. 97, 577. 101, 692
Peparethos 207, 470
pependit 10, 120. 138, 68. 140, 127
pepercit 19, 311. 422, 531
peperi 384, 516
peperisse 63, 609. 155, 541. 323, 318. 338, 762. 415, 334
peperit 23, 417. 223, 49
pepulêre 463, 651
per 9, 102. 13, 188. 18, 285 21, 368. *& alibi quàm plur.*
perque 9, 117. 36, 749. 46, 164. 92, 440. *& alibi plur.*
peracta 458, 36
peractum 244, 619
peragant 446, 238
peragat 335, 647
peragebant 9, 100
peragentem 444, 200
peraget 309, 727
peragit 112, 218. 183, 619. 208, 502. 251, 815
peragunt 44, 119
peraguntque 119, 413
perarantem 275, 563
peraravit 406, 96
perbibit 176, 397
percaluit 23, 418
percensuit 53, 335
perceperat 429, 700
percepit 206. 455
percepto 316, 144
percipit 230, 228
perculit 137, 58. 139, 98. 351, 312
percurrens 114, 275
percurrere 307, 655
percussa 93, 482. 124, 530
percussaque 441, 134
percussæ 141, 172
percussamque 164, 70
percusserat 94, 497
percusserè 82, 179
percussis 25, 466. 88, 350. 148, 340. 194, 63. 311, 5
percussit 17, 283. 93, 481. 149, 384. 153, 473. 167, 133. 309, 723. 314, 82. 441, 126
percusso 163, 58. 172, 266. 290, 159. 357, 488
percussus 83, 213
percutiens 334, 623
percutiensque 337, 732
percutimurque 414, 300
percutit 109, 138. 336, 681
perdam 85, 264. 268, 373
perdant 121, 463
perde 322, 286. 361, 596
perdendum 13, 188
perdere 15, 224. 17, 261. 28, 531. 224, 75. 275, 546. 305, 612. 389, 670
perdes 92, 433
perdet 129, 108
perdiderat 78, 100. 211, 601. 258, 102
pediderim 383, 496
perdiderint 116, 409. 384, 672
perdideris 540, 94
perdidimus 339, 780. 384, 527

perdidit 24, 444. 96, 544. 214, 698. 380, 405. 383, 499
perditè 456, 477, *bis.*
perdix 230, 237
peream 273, 502
pereant 223, 55
pereat 189, 16. 239, 485, 493. 240, 497
peregerit 285, 36
peregit 32, 650. 63, 627. 334, 629. 387, 618. 420, 460. 431, 745
peregrina 154, 495. 280, 693
peregrinâ 53, 337. 277, 633
peregrinæque 76, 24. 384, 526
peregrinis 313, 56
peregrino 261, 782
peregrinoſque 251, 836
peregrinum 8, 94
perenni 109, 109. 257, 74. 262, 196. 373. 250
peremptam 384, 521
peremptis 306, 623
peremptum 78, 97
perenni 228, 177. 461, 585. 471, 813
perennis 475, 875
pereo 220, 860. 336, 700
pererrant 123, 497. 334, 645
pererrat 206, 460. 278, 644. 348. 209
pererratis 438, 53
peterrato 75, 6
pereunt 47, 214. 51, 298. 194, 141
pereuntum 190, 34. 386, 580
perfectaque 182, 578
perfectis 471, 817
perfida 216, 747. 353. 246. 385, 561
perfide 67, 704. 181, 539
perfidiæ 319, 206
perforat 353, 377
perfregit 11, 154
perfringit 350, 273
perfudit 53, 339. 63, 607. 82, 190. 152, 454
perfundere 81, 164
perfundit 141, 156. 197, 245
perfunditur 204, 396
perfuſam 11, 157
Pergama 355, 445. 360, 591. 370, 169. 372, 219. 376, 320. 378, 349. 379, 374. 383, 507. 384, 520. 420, 467. 455, 442
Pergus 149, 386
perhorruit 14, 203. 186, 704. 397, 877
periçla 229, 196
periçli 328, 447. 372, 204
periçlis 231, 269
periçlo 303, 545. 373, 243
periçlum 234, 233
Periclymeni 359, 559
pericula 20, 353. 61, 565. 109, 130. 134, 787. 192, 97. 304, 576. 346, 161. 365, 42. 407, 119. 419, 439. 423, 559
periêre 209, 522
periît 426, 618
perimat 226, 129
Perimelen 243, 590
perimunt 313, 41
Peripha 204, 400
Periphanta 355, 449
perire 15, 204. 51, 281. 226, 127
periſſet 235, 365
perit 17, 273. 92, 440. 446, 254
peritura 136, 20. 370, 168
perituraque 80, 962
perituræ 51, 280. 387, 619
periture 97, 579
periturum 398, 881
periturus 312, 26. 336, 696
perjura 319, 215
perjuraque 67, 705
perjuria 319, 206. 406, 91, 99
perlucenti 116, 313
perlucentibus 119, 411
perlucida 73, 856. 309, 733
perlucidus 81, 161
perluit 116, 310
perluitur 81, 173
permaneo 408, 142
permanet 283, 787. 341, 24
permanſit 448, 305
permaturuit 110, 165
permiſcuit 433, 802
permiſit 7, 58. 410, 182
permiſſa 433, 797
permittat 350, 282
permulcent 126, 599
permulcetque 68, 733
permulſit 196, 221
pernocte 198, 268
peroſa 216, 750
peroſæ 119, 414
peroſam 429, 693
peroſus 54, 379. 228, 183. 316, 146. 360, 582
perpeſſæ 342, 38
perpeſſi 189, 5
perpetiar 99, 622. 420, 466
perpetimur 420, 472
perpetuâ 26, 486
perpetuâque 188, 2
perpetuas 122, 467
perpetuo 65, 671. 338, 755
perpetuòque 288, 97
perpetuos 29, 565. 230, 246
perpetuum 100, 391
perpetuumque 271, 435
perquirere 75, 3
Perrhæbum 346, 172. 347, 173
perrupit 353, 370
Perſea 127, 611. 136, 30, 33
Perſei 142, 201
Perſeïa 140, 128
Perſeïdos 191, 74
Perſephone 309, 730
Perſephones 153, 470
perſequar 110, 151. 125, 551. 360, 590
perſequerer 241, 534
perſequitur 236, 378. 245, 774
Perſeu 133, 770. 142, 190. 143, 216
Perſeus 128, 639. 130, 697, 699. 132, 730. 136, 16, 34. 357, 56. 138, 80. 141, 167, 175. 142, 178. 144. 248
Perſidaque 7, 62
perſpexerat 439, 65
perſpice 464, 660
perſpicit 43, 112. 55, 405. 197, 226
perſpicuas 157, 588
perſpicuus 115, 300
perſtant 100, 662. 175, 361. 450, 339
perſtas 367, 77
perſtat 90, 385. 101, 701. 118, 368. 163, 50. 326, 402.

402. 424, 568
perſtet 443, 177
perterrita 259, 141. 267, 319. 339, 771
perterritus 50, 254
pertimui 410, 186. 419, 440
perimuit 32, 641. 271, 444. 437, 34
pertimuitque 32, 638. 58, 495
pertulerint 423, 560
pertulit 182, 580. 358, 538. 382, 478
pervenerat 309, 718
perveni 99, 633
pervenientia 92, 462. 108, 80
perveniſſe 298, 383
pervenit 69, 765. 144, 256. 214, 699. 231, 276. 255, 8. 371, 181. 398, 883
pervenit 82, 176. 108, 95. 210, 552. 216, 753. 224, 89. 335, 652. 361, 599. 399, 909
perven unt 6, 41. 226, 134
pervia 69, 762. 142, 194. 154, 501. 236, 377. 352, 335. 357, 483. 416, 361. 448, 302
pervidit 416, 375
pervigili 298, 369
pervigilem 194, 149
pervius 159, 654
pes 28, 551. 32, 649 126, 592. 173, 309. 245, 661. 256, 44. 314, 79
peſtem 261, 177
peſtes 432, 796
peſtifer 239, 477
peſtiferâ 250, 784
peſtiferâque 123, 496
peſtifero 25, 459
peſtiferos 77, 74
peſtis 210, 553. 217, 769. 262, 200
petam 142, 179. 274, 513
petant 463, 643
petat 136, 31
petatur 162, 30. 469, 766
pete 30, 590. 40, 44. 72, 841. 281, 747. 434, 836. 437, 23. 463, 638
petebam 458, 506
petebamus 145, 278
petebant 415, 327
petebar 61, 571. 356, 39
petebat 112, 206. 126, 597. 264, 240. 393, 755
petebatur 219, 816
petenda 85, 263
petendi 231, 271
petendo 142, 185. 366, 53
petendum 379. 378
petens 98, 597. 176, 399. 335, 675. 345, 130. 404, 47
petent 471, 823
petentem 184, 640. 274, 512. 309, 714. 432, 787
petentes 25, 478. 244, 628. 428, 672
petenti 88, 340
petere 76, 27. 222, 18. 305, 613. 389, 678. 410, 178
peterem 130, 607
peteret 307, 676. 378, 356, *bis.*
peteretis 304, 582
peteretur 428, 664
petet 270, 413
peti 193, 135. 208, 504. 364, 16. 368, 122
petiêre 25, 478. 187, 721. 354, 404. 389, 676. 393, 735
petii 277, 626. 373, 249
petiïſſe 186, 700
petiit 61, 567. 136, 27. 231, 271. 277, 611. 381, 444. 429, 706
petiitque 79, 128
petis 41, 54. 43, 91. 92, 433. 121, 460 195. 174, 175. 208, 484. 254. 4. 255, 25. 312, 287. 368, 112. 407, 108. 425, 505. *bis.* 463, 637
petiïſſes 136, 26. 463, 637
pe ïſti 40, 33
petit 19, 316. 28, 534. 31, 616. 52, 306. 56, 437. 68, 730. 69, 761. 91, 426. 99, 640. 128, 629. 138, 80. 142, 185. 144, 254. *& alibi.*
petita 157, 580. 389, 661
petitâ 99, 635
petitam 411, 227
petite 208, 507
petiti 255, 11. 464, 666
petitis 320, 250. 407, 110
petito 235, 348
petitos 63, 622. 198, 266. 222, 5
petitve 373, 238
petitum 456, 480
petitur 91, 426. 235, 351. 304, 576. 409, 164
petitus 92, 455
peto 128, 642. 219, 841. 224, 92. 365, 31. 369, 150. 371, 180. 382, 466
Petræi 352, 330
Petræum 352, 327
Pettalus 139, 115
petunt 47, 206. 50, 265. 72, 844. 119, 407. 199, 306. 237, 421. 312, 27. 388, 638. 392, 720. 419, 447. 424, 571. 432, 780. 446, 243. 462, 630
petuntur 367, 97
Peucetioſque 422, 513
Phæacûm 392, 719
Phædimus 171, 239
Phæocomes 355, 431
Phaëthon 36, 751, 755. 37, 777. 40, 34. 41, 54. 43, 99. 111. 46, 179. 48, 227. 52, 319, 327. 54, 369
Phaëthonteos 113, 246
Phaëthontis 37, 795. 54, 381
Phaëthuſa 53, 346
Phantaſos 334, 642
pharetra 24, 443. 25, 468. 158, 620
pharetræ 29, 559. 462, 634
pharetram 56, 419, 439. 149, 379
pharetramque 81, 166. 263, 231. 390, 680
pharetrâque 258, 113
pharetras 116, 306, 308. 222, 22. 302, 518
pharetratæ 85, 252. 171, 230
pharetratus 303, 525
Pharonque 282, 772
Pharoſque 448, 287
Pharſalia 471, 823
Phaſias 199, 298
Phaſidos 189, 6
Phaſis 49, 249
Phegeïus 270, 412
Pheneon 450, 332
Pheretiade 233, 310
Phiale 81, 172
Philammon 323, 317
Philemon 245, 631. 246, 682. 247, 706, 715

Philemona 247, 714
Philomela 178, 451. 179, 475. 180, 503, 511. 181, 553. 182, 572. 183, 601. 184, 643, 658
Philippi 472, 824
Philoctete 377, 329
Philyreïa 201, 352
Philyreïus 65, 676
Phinea 138, 92. 139, 109. 141, 158. 143, 210
Phineu 138, 93. 143, 224. 304, 399
Phineus 135, 8. 136, 36. 138, 89. 141, 157. 143, 231. 188, 3
Phlegethontide 155. 544. 459, 532
Phlegianque 138, 87
Phlegon 45, 154
Phlegræis 290, 151
Phlegræon 353, 378
Phlegyis 326, 414
Phobetora 334, 640
Phocæ 18, 300
Phocaïcâ 61, 569
Phocaïco 49, 244. 162, 9
Phocarum 50, 267
Phoce 216, 738. 218, 801
Phoceaque 145, 276
Phocen 203, 389
Phoceus 324, 348
Phoci 321, 267
Phocis 19, 313
Phoco 325, 381
Phocus 207, 477. 214, 668, 670. 218, 800
Phœbe *Dea* 4, 11. 67, 723. 170, 216
Phœbe *Deus* 25, 463. 40, 36. 63, 608. 235, 350. 474, 865
Phœbeamque 202, 365
Phœbëa 278, 662
Phœbëis 79, 130
Phœbeïus 60, 545. 463, 642. 467, 742
Phœbeos 150, 389
Phœbes 25, 476. 55, 415. 222, 11. 342, 36
Phœbi 24, 452. 147, 330. 317, 164. 280, 410. 388, 640. 389, 677. 408, 141. 459, 550. 462, 631. 470, 785
Phœbique 75, 8. 383, 501
Phœbo 20, 338. 43, 110. 131, 715. 179, 486. 293, 214. 323, 316. 408, 133. 444, 191
Phœboque 36, 752. 271, 443
Phœbum 76, 18. 222, 31
Phœbus 24, 451. 26, 490. 28, 553. 40, 24. 55, 399. 63, 628. 75, 10. 81, 151. 117, 349. 167, 122. 170, 215. 289, 132. 291, 162, 178. 292, 197. 313, 58. 322, 303, 310. 333, 595. 388, 632. 408, 150. 418, 416. 454, 418
Phœnica 452, 393. 453, 402
Phœnicas 77, 46
Phœnix 233, 307
Phœstiadas 280, 715
Pholus 351, 306
Phonoleniden 353, 433
Phorbantis 138, 78
Phorbas 138, 74. 326, 414. 352, 322
Phorcydas 133, 775
Phorcynida 143, 230
Phorcynidos 132, 743
Phoronide 59, 524
Phoronidos 33, 668
Phryges 315, 91. 343, 70
Phrygiâ 373, 244
Phrygia 169, 177. 176, 400. 377, 337. 381, 429. 423, 547, 562
Phrygiæque 167, 146
Phrygias 365, 44
Phrygibus 455, 452
Phrygii 290, 155. 405, 79
Phrygiis 168, 166. 227, 162. 244, 621. 386, 579
Phrygiisque 381, 432
Phrygio 392, 721
Phrygioque 318, 203
Phrygios 346, 148. 455, 444
Phrygum 361, 612. 379, 389. 381, 435
Phryxeaque 189, 7
Phthian 370, 156
Phyleus 233, 308
Phyllei 357, 479
Phyllios 202, 372
pia 15, 221. 22, 392. 125, 551. 168. 161. 179, 476. 201, 339. 239, 477. 245, 631. 298, 366. 332, 577. 376, 301, *bis*. 433, 813
piâ 280, 710
piacula 181, 569. 442, 155
piæque 207, 482
pianda 239. 483
pias 327, 420
piasque 240, 520. 387, 621
piâsti 384, 515
picæ 160, 676
pice 354, 402
piceâ 17, 265. 49, 233
piceæ 278, 658. 288, 101
piceis 81, 155. 331, 549
picem 422, 532
piceumque 71, 800
pico 415, 336. 417, 396, 398
pictâ 427, 654
pictæ 99, 639. 180, 511
pictam 56, 421
pictarumque 100, 669
pictas 116, 306
pictis 60, 532, 533. 96, 556. 105, 24. 119, 398
picto 79, 108. 305, 593
picum 411, 314
Picus 414, 320. 415, 342. 416, 363
Pieros 146, 302
pietas 11, 149. 14, 204. 180, 503. 184, 635. 301, 336. 240, 508. 269, 383. 279, 678. 296, 321, 324. 297, 333. 323, 328. 389, 663. 407, 109. 443, 173
pietasque 191, 80
pietate 183, 629. 195, 169. 441, 109. 459, 549
pietatem 341, 29
pietatis 272, 459. 298, 366. 419, 443
pigeat 277, 630. 395, 808
piget 46, 183. 143, 221. 175, 386. 339, 778
pigetque 55, 386
pigneror 212, 621
pignora 40, 38 43, 91. 80, 134. 144, 247. 183, 603. 208, 47. 239, 490
pignore 164, 77
pignoribus 331, 543
pignus 86, 283. 155, 523. 213, 48. 224, 92. 428, 679
pignusque 353, 365
pigra 46, 174. 298, 396
pigrâ 69, 771
pigris 28, 551
pii 248, 742. 180, 535
pilas 294, 262
Pindo 29, 570. 196, 225

Pindumve 331, 554
Pinduſque 196, 225
pinea 422, 530
pineta 14, 217
pinetis 461, 604
pingebat 162, 23
pingit 164, 71. 165, 93
pingue 316, 148
pingues 162, 194
pingueſque 119, 402
pinguia 451, 352
pinguis 291, 176
pingueſcere 440, 89
pinguntur 302, 516
pinnas 100, 678
pinnigero 400, 963
pinnis 100, 671. 416, 475
pinu 350, 267. 412, 248. 427, 638
pinuque 34, 699
pinum 328, 456. 329, 468. 331, 533. 353. 357
pinus 8, 95. 46, 185. 152, 442. 206, 442. 288, 103. 394, 782. 406, 88. 423, 535
pio 171, 250. 195, 172. 300, 451. 323, 339
pierum 313, 62
pioſque 325, 389
Piræaque 178, 446
Pirenida 203, 391
Pirenidas 49, 240
Pirithoï 352, 330. 332, 333
Pirithöo 237, 303
Pirithoüm 348, 218, 229
Pirithoüs 237, 404
Piſa 154, 494
Piſææ 151, 409
piſcator 427, 651
piſce 39, 13. 147, 331. 230, 244. 400, 963
piſcem 18, 296. 131, 727. 252, 854. 440, 101
piſces 50, 265. 97, 587. 107, 50. 229, 217. 399, 922
piſcibus 7, 74. 287, 78
piſcis 252, 857. 399, 915
piſcoſâ 341, 10
piſcoſamque 303, 531
Piſenore 351, 303
Pitanen 201, 357
Pitheculas 406, 90
Pittheam 448, 296. 458, 506
Pittheaï 177, 418
Pittheus 143, 622
piumque 464, 681. 474, 867
pius 75, 5. 141, 152. 179, 474. 270, 408. 297, 354. 388, 626, 640. 453, 405
placabat 346, 151
placabilis 229, 399
placabitur 382, 401
placandam 341, 28
placare 382, 468. 440, 94
placat 460, 574
placatoque 425, 593
placavit 198, 251
placeas 27, 512
placeat 41, 58. 44, 129
placeatque 397, 862
placebant 94, 492. 168, 154. 322, 298
placebimus 323, 323
placendi 394, 764
placent 108, 91. 224, 67. 421, 496. 430, 736
placere 157, 584. 273, 505
places 58, 475. 113, 228
placet 15, 225. 17, 260. 65, 662. 92, 446. 107, 53. 155, 525. 272, 476. 274, 516. 298, 378. 303, 524. 317, 172. 325, 391
placetque 92, 456
placida 272, 468. 372, 214
placidæ 399, 927
placidam 202, 369
placidique 9, 107
placidis 129, 652. 251, 823
placidiſque 398, 899
placidiſſimè 354, 623
placido 80, 146. 179, 489. 247, 703. 321, 282. 464, 657
placidoque 79, 113
placidos 194, 153. 258, 95
placidum 441, 116
placidus 243, 957
placitâ 197, 226
placitum 34, 702
placuêre 168, 154
placuerunt 197, 228
placui 28, 546
placuiſſe 323, 318. 400, 964. 408, 150. 441, 131
placuit 21, 367. 60, 543. 88, 322. 322, 302
placuitque 396, 841
plaga 77, 73. 141, 175. 298, 373. 357, 487
plagæ 6, 48. 88, 328
plagamque 78, 88
plagarum 217, 773
plagas 330, 518. 342, 40
plagis 58, 499. 368, 119
planamque 207, 464
plangebant 79, 125
plangente 345, 118
plangentibus 94, 507
plangere 62, 584. 314, 81
plangi 160, 675
plangit 383, 491
plangitur 314, 75
plangor 337, 709
plangore 109, 138. 125, 554. 180, 532. 238, 447
plangorem 53, 346. 418, 421
plangoris 94, 498. 309, 727. 431, 749
planguntur 341, 527
planiſſima 287, 86. 448, 297
plano 234, 530
plantas 165, 107
plantis 68, 736. 305, 591
planus 170, 218
planxêre 94, 505, 507
planxitque 277, 636
platano 395, 794
platanum 341, 14
platanus 288, 95
plaudat 156, 97
plaudenda 73, 867
plauſis 421, 507. 424, 577
plauſit 230, 238
plauſtra 47, 177
plauſtri 350, 282
plauſtrum 300, 447
plauſu 132, 735. 307, 668
plebe 97, 583. 162, 10. 266, 306. 279, 670. 344, 116
plebemque 334, 645
plebi 321, 283
plebis 361, 602
plebs 12, 173
plectro 290, 150
plectrum 317, 168
plectrumque 62, 601. 139, 114
Pleïadaſque 375, 293
Pleïadum 169, 174
Pleïas 33, 670
Pleïoneïque 68, 743
plena 43, 113. 109, 111. 264, 238. 275, 563. 285, 29. 301, 469. 325, 390. 403, 10
plena 309, 734
plenaque 58, 484. 262, 195.

195. 280, 693. 372, 198, 440, 103. 443, 176
plenas 235, 358
pleni 192, 106. 231, 273
plenis 77, 73
pleniſſima 69, 763. 142, 184. 195, 180. 295, 290
pleno 85, 268. 89, 344. 180, 509. 208, 491. 318, 191. 441, 117
plenoque 352, 325
plenos 20, 343. 198, 253
plenum 209, 531. 295, 296. 456, 469
plenumque 337, 734
plerumque 350, 277
Pleuton 293, 382
Pleutonius 421, 494
Plexippi 238, 440
pluma 62, 583. 119, 410. 156, 554. 185, 670. 226, 150. 339, 791. 397, 849. 417, 395
plumæ 54, 374
plumas 155, 545. 209, 198. 421, 499
plumbea 434, 825
plumbo 109, 122. 131, 710
plumbum 25, 471. 68, 727
plumeus 333, 611
plumis 160, 672. 180, 529. 226, 150. 295, 269. 395, 796. 421, 489. 451, 357
plura 27, 525. 52, 302. 65, 658. 70, 785. *et alibi.*
plures 219, 822. 248, 730
pluribus 132, 748. 408, 669
plurima 23, 425. 84, 237. 105, 16. 106, 43. 125, 565. 294, 244. 332, 562. 396, 844. 448, 307
plurimus 243, 582. 277, 613. 316, 140. 404, 53
plùs 26, 501. 30, 573. 41, 57. 47, 188. *et alibi*
pluſve 251, 834. 283, 789
pluſquam 382, 451
pluviale 97, 594
pluvialibus 203, 393
pluvialis 234, 335
pluvio 127, 611. 309, 733
pluvioque 7, 66
pocula 205, 421. 246, 670. 264, 238. 290, 160. 413, 276. 283, 287. 414, 295
Pœantia 365, 45
Pœantiaden 376, 313
Pœménis 83, 215
pœna 8, 91. 17, 260. 43, 98. 61, 564. 181, 538. 255, 22. 293, 234. 308, 698. 319, 211
pœnâ 161, 4. 168, 150. 175, 385. 432, 777
pœnæ 63, 612. 97, 578. 167, 137. 170, 215. 190, 41. 201, 351. 250, 782
pœnæque 185, 671. 411, 217
pœnam 43, 99. 75. 4. 99, 625. 100, 654. 111, 190. 156, 551. 268, 372. 290, 154. 296, 303. 420, 469
pœnamque 88, 358. 250, 779
pœnaque 182, 586. 437, 29
pœnarumque 239, 481
pœnas 14, 209. 16, 243. 36, 735, 57, 467. 59, 521. 63, 608. 72, 833 132, 467. 129, 671. 142, 200. 160, 668. 181, 544. *& alibi.*
pœnè 56, 439. 348, 218. 406, 85
pœniceam 415, 345
pœniceas 344. 104
pœnitet 63. 612. 127, 614. 143. 210. 301, 491
pœnituiſſe 447, 278
pœnituit 41, 49
Pœonas 146, 313
polenta 152, 450, 454
polis 42. 75
Politen 412, 251
pollentibus 195. 199
pollice 106, 34, 36. 148, 339. 162, 22. 226, 198. 238, 403. 269, 395. 290, 145, 295, 285, 289. 317, 170. 356, 475. 393, 746
pollicibuſque 257, 79
pollicita 200, 309
pollicitamque 315, 107
pollue 56, 464. 297, 353
polluit 70, 794. 440, 98
polluteſque 141, 156
polo 46, 173
polumque 44, 131
polus 51, 295
Polydæmona 138, 85
Polydecta 144. 242
Polydore 381, 432
Polydoreo 388, 629
Polydori 384, 536
Polydorus 384, 530
Polymneſtora 385, 551
Polymneſtoris 381, 430
Polypheme 394, 765
Polyphemon 394, 772, 409, 167
Polyphemonis 204, 401
Polypus 118, 366
Polyxena 381, 448. 382, 460
poma 93, 483. 107, 51. 128, 638. 211, 586. 258, 92. 307, 650. 395, 812. 426, 627. 427, 650. 428, 687. 431, 764. 440, 77
pomaque 262, 190. 427, 657
pomaria 128, 646. 427, 635
pomi 109, 132. 307, 666, 671
pomis 108, 89. 116, 331. 257, 87. 392, 719. 395. 794
pomo 110, 165
pomoque 288, 101
pompa 431, 749
pompâ 279, 686. 293, 219
pompæ 290, 561. 67, 725
pompam 390, 699
pomum 155, 536. 315, 113
ponar 61, 564
ponat 55, 391. 265, 276. 273, 682
pondera 148, 354. 271, 437. 308, 677. 368, 102. 375, 286. 436, 1
pondere 4, 20. 5, 26. 6, 52. 46, 163. 78, 93. 99, 621. 113, 243. 138, 81. 249, 776. 256, 41. 279, 684. 291, 179. 331, 556. *et alibi.*
ponderibus 4, 13. 453, 404
ponderis 69, 750. 265, 289
pondus 4, 8, 20. 6, 53. 46, 161. 265, 273. 73, 495. 280, 704. 291, 181. 308, 701. 358, 309
pone 36, 736. 99, 634. 143, 206. 230, 433. 280, 696. 299, 408. 325, 390. 407, 110. 451, 792. 464, 658
ponendi 291, 163
ponenſque 248, 723
ponentem 230, 236. 418, 427

ponere

ponere 22, 401. 213, 642. 247, 694
poni 238, 460
ponit 71, 804. 73, 871. 117, 345. 132, 753. 147, 320. 227, 160. 228, 189. 239, 474. 245, 661. 274, 524. 277, 633. 404, 49. 454, 433
ponitque 231, 258
ponite 170, 202
ponitur 179, 489. 246, 664
ponti 18, 309. 73, 872. 136, 18. 149, 369. 370, 323. 330, 326. 397, 327, 427. 398, 904. 419, 439. 458, 507
pontifici 469, 763
ponto 18, 292. 20, 337. 51, 272. 124, 536. 130, 689. 177, 422. 201, 355. 320, 259. 306, 838. 398, 900
pontum 100, 601. 124, 529. 144, 253. 318, 195. 330, 518. 339, 784. 394, 768, 469, 756
pontus 4, 15. 18, 292. 20, 355. 361, 50. 263, 128. 633, 251. 830. 329. 498, 331. 548, 336, 701. 448, 291. 467, 720. 472, 831
pontuſque 225, 98
ponunt 18, 300. 57, 460. 79, 114. 210, 559, 421, 503
poples 171, 256
poplite 157, 593. 195, 191. 235, 364. 266, 298. 301, 458. 382, 477. 445, 223
poplitibus 301, 593
popoſcerat 207, 466. 374, 253
popoſcerit 69, 759. 270, 411
popoſcit 180, 506
populabile 264, 262
popula das 16, 249
populante 52, 319
populare 313, 54
populari 344, 111
popularia 30, 577
popularis 168, 150. 208, 498. 255, 20. 347, 191
populator 360, 593. 389, 655
popu.i 78, 103. 192, 101. 206, 451. 231, 268. 232, 298. 368, 113. 371, 191. 387, 612. 457, 481. 467, 729
populique 172, 267
populifer 30, 579
populis 47, 215. 169, 179. 209, 523
popu iſque 24, 439. 165, 92. 213, 652
populo 16, 252. 79, 116. 88, 340 120 442. 170, 198. 251, 833. 334, 633. 390, 695. 469, 756
popul que 460, 572
populorum 207, 481
populos 21, 363. 49, 236. 54, 370. 70, 793. 129, 669. 181, 546. 186, 710. 285, 14, 334, 645. 420, 463
p opuloſque 464. 679. 172, 274
populus *arbor*. 157, 590. 304, 555
populus *vulgus*. 337, 740. 357, 492. 382, 474. 461, 606
populuſque 306, 638, 418, 418. 457, 486
porrecta 225, 95
porrectaque 314, 83
porrexerat 4, 14. 22, 645
porrexi 92, 458
porreximus 92, 451
porrexit 37, 767. 198, 254. 205, 420. 225, 95
porrigar 145, 575
porrigeret 267, 343
porrigeris 92, 458. 112, 199
porrigit 47, 197, 73. 861, 124, 527. 125, 557. 241, 544. 467, 741
porrigitur 54, 375. 119, 408. 301, 491
porta 224, 87. 285, 13
portaque 433, 797
portabant 67, 713
p rtabat 301, 481. 427, 647. 431, 747
portæ 211, 607. 432, 783
portans 194, 157
portant 418, 419
portante 286, 65
portantes 55, 388
portare 352, 346
portarum 224, 70
portas 96, 560. 120, 439. 223, 41. 390, 685. 461, 598
portaſque 182, 597. 461, 583
portâſſe 174, 338
portat 301, 470. 752, 388
portenditur 460, 571
portentiferiſque 404, 55
portis 92, 449. 342, 45
portitur 287. 73
porto 68, 744. 243, 598
portubus 329, 474. 391, 710
portus 98, 596. 99, 634. 151, 408. 178, 445. 194, 158. 222, 5. 319, 231. 391, 711. 411, 232. 465, 690
portuſque 208, 492
poſcat 372, 219. 386, 594
poſce 43, 97
poſcebat 65, 677
poſcebatur 10, 138
poſcentem 367, 87
poſcenti 117, 334. 203, 376
poſceret 223, 54
poſcet 379, 387
poſcimur 45, 144. 147, 333
poſcimus 247, 708. 285, 37
poſcis 43, 99. 184. 655
poſcit 143, 213. 197, 248. 251, 931. 271, 423. 319, 214. 331, 542. 414, 298
poſcitis 461, 609
poſcitur 114, 275. 319, 212
poſco 124, 534. 173, 300. 207, 483
poſcor 217, 776
poſcunt 189, 7. 306, 638. 376, 320
poſcuntque 252, 841
poſita 46, 173. 99, 648. 394, 783. 437, 29
poſitâ 56, 321. 57, 462. 75, 1. 113, 233. 199, 289. 235, 366. 265, 266, 304, 558 433, 806
poſitâque 28, 553
poſitæ 40, 26
poſitæque 43, 109. 273, 503. 439, 59
poſitamque 69, 754
poſitarum 217, 773
poſitas 45, 132. 137, 40
poſitaſque 178, 457. 274, 524
poſiti 285, 17. 291, 168. 385, 543. 399, 909
p ſitique 388, 638

positis 127, 606. 238, 461. 244, 627. 278, 649. 285, 19. 313, 46. 316, 147. 348, 211. 427, 655
positisque 36, 729. 335, 652
posito 42, 192. 109, 128. 198, 262. 241, 537. 304, 578. 445, 209
positoque 19, 330. 159, 637. 174, 346. 210, 567. 295, 283
positos 25, 477
positoſque 37, 778
poſitu 55, 412
poſitum 414, 315
poſituro 93, 471
poſitus 91, 420. 137, 57. 426, 621
poſſe 55, 389. 58, 483. 64, 646, 651. 92, 453. 100, 678. 114, 273. 156, 558, 170, 198. 173, 307. 184, 660. *& alibi.*
poſſederat 68, 739. 140, 130. 144, 239
poſſedit 5, 31. 20, 355
poſſem 21, 363. 93, 467. 148, 344. 189, 18. 209, 519. 223, 52. 274, 511. 297, 338. 306, 635. 395, 805
poſſemque 459, 538
poſſent 46, 161. 115, 291. 139, 108. 274, 538. 381, 437. 406, 94 457, 496
poſſes 43, 93, 65, 678. 119, 400. 192, 85. 234, 323. 239, 468. 265, 288. 304, 562. 332, 570. 458, 529, 462, 619
poſſet 8, 77. 34, 696. 52, 309. 89, 345. 361, 362. 98, 610. 101, 693. 274, 532. 378, 656. 299, 426, 307, 661. *et alibi.*
poſſideat 228, 187
poſſidet 130, 690. 191, 59. 228, 187
poſſim 360, 594. 389, 672. 396, 823. 404, 34
poſſimne 409, 173
poſſint 111, 177. 118, 579. 262, 203, 396, 834. 456, 459
poſſis 73, 855. 92, 436. 113, 242. 135, 6. 152, 437. 176, 390. 361, 620. 389, 664. 396, 835. 429, 697
poſſit 24, 445. 56, 434. 75, 6. 84, 238. 167, 130. 169, 195. 177, 421. 183, 620. 185, 663. 260, 150. *& alibi.*
poſſum 97, 591. 143, 225. 272, 476. 277, 627. 400, 956
poſſumus 25, 458. 456, 458
poſſunt 193, 116. 195, 167. 210, 558. 232, 297. 569, 287. 457, 496. 470, 781
poſt 19, 125. 21, 383. 22, 399. 37, 776. *& alibi plur.*
poſte 140, 127. 298, 379
poſtera 108, 81. 192, 100. 219, 840. 301, 471. 464, 965
poſtes 69, 767. 122, 486. 211, 602. 315, 115
poſthac 269, 402
poſti 139, 120
poſtibus 29, 562. 315, 114. 429, 709. 462, 621
poſtis 140, 123
poſtmodo 340, 5
poſtponere 170, 211
poſtquam 4, 24. 9, 113. 14, 205. 17, 276. *et alibi quàm plur.*
poſtulat 69, 751. 372, 215. 376, 295
poſuêre 12, 174. 94, 506. 171, 246. 197, 237. 238, 452. 242, 572. 316, 119
poſuêrunt 151, 408
poſuiſſe 152, 430
poſuiſſet 291, 162. 437, 9
poſuiſti 360, 587
poſuiſtis 96, 539
poſuit 33, 675. 79, 130. 151, 579. 166, 116. 289, 128. 459, 542. 465, 693. 467, 727
poſuitque 86, 275. 429, 709
potæ 450, 334
potat 32, 634
potens 87, 292. 123, 510. 206, 460. 223, 56. 266, 315. 364, 22. 384, 509. 424, 574
potente 233, 409
potentem 146, 703. 177, 426. 224, 80. 264, 251. 305, 603. 385, 563. 455, 446
potentes 12, 173. 244, 614
potenti 33, 671. 315, 111. 322, 308
potentia 27, 522. 50, 259. 56, 416. 59, 520. 88, 328. 120, 427. 149, 365, 373. 168, 153. 200, 330. 244, 618. 304, 573. 322, 285. *& alibi.*
potentibus 107, 49
potentior 116, 325. 185, 678. 282, 757. 297, 340. 329, 494. 427, 657
potentes 249, 745. 297, 352
poteram 158, 611. 265, 290. 268, 360. 273, 487. 276, 603. 305, 614. 355, 446. 373, 248
poteramus 217. 779
poterant 259, 124. 274, 534. 276, 608. 348, 225
poteras 33, 679. 65, 678. 80, 131. 110, 153. 113, 243. 248, 735. 273, 488. 443, 30
poterat 31, 621. 56, 437. 57, 451. 114, 257. 189, 11. 206, 441. 208, 491. 223, 47. 251, 833. 329, 469. 332, 582. 334, 631. *et alibi.*
poteratque 89, 352. 348, 204
poteremur 369, 130
poterentur 427, 641
poteris 82, 193. 110, 153. 440, 95
poteriſne 274, 513. *bis.*
poterit 120, 426. 224, 63. 268, 378. 269, 405
poterò 489, 171
poterunt 130, 696
potes 29, 557. 32, 657. 45, 147. 116, 321. 151, 415. 189, 18, 275, 546. 282, 753. 297, 345. 306, 622. 327, 423. 378, 264. *et alibi.*
poteſt 22, 405. 33, 669. 49, 232. 61, 565. 87, 298, 302. 92, 438. 131, 710. 156, 552. 173, 309. 189, 23. 190, 28, 42. 201, 341. *et alibi quàm plur.*
poteſtas 59, 522. 88, 366. 124, 533. 253, 880. 290, 189. 295, 274
potiar 377, 334

potiatur

potiatur 91, 405. 299, 428
potiere 299, 429. 520, 250. 408, 136. 461, 585
potior 409, 169
potiorque 365, 35
potiora 378, 369
potita 144, 254. 224, 86
potitur 194, 156. 256, 60, 319, 217. 321, 265. 324, 339. 392, 729. 419, 449
potiturque 266, 313
potitus 320, 242. 374, 251, 377, 335. 453, 406
potiunda 282, 752. 304, 569. 313, 55. 342, 38
potiùs 141, 166. 223, 55. 276, 597. 293, 232. 346, 163
potuêre 107, 61. 262, 191
potui 63, 608. 253, 883. 276, 604, 606. 389, 672. 400, 947
potuiſſe 36, 750. *bis*.. 114, 272. 172, 269. 182, 583. 202, 370. 205, 427. 216, 754, 337, 731. 359, 555
potuiſſent 175, 360. 276, 608
potuiſſet 295, 299
potuit 36, 731. 52, 302, 322. 120, 422. 130, 684. 227, 168. 235, 352. 260, 263. 347, 189. 353, 358, 420, 474. 429, 702. 431, 757. *& alibi.*
potuitque 18, 288
potum 449, 313
potura 174, 347
præ 317, 155
præacutæ 193, 131
præbebant 53, 232
præbebat 4, 10. 121, 457. 289, 143. 470, 706
præbebatque 253, 874
præbent 308, 706
præbentque 330, 522
præbentem 131, 715. 344, 101
præbere 93, 479. 147, 334. 289, 119
præbet 47, 213. 73, 866, 154, 502. 440, 82. 456, 464
præbetis 441, 119
præbetque 330, 515
præbita 382, 476
præbuerat 161, 1
præbuimus 101, 692
præbuit 257, 486. 387, 606. 364, 783
præcedentem 314, 65
præcedere 158, 614
præceps 41, 69. 52, 320. 273, 485. 329, 481. 345, 128. 352, 339
præcepta 229, 208. 230, 243
præceptaque 323, 310
præceſſit 309, 137
præcincti 427, 638
præcinctus 34, 699
præcingitur 427, 395
præcipiet 274, 416
præcipitant 458, 518
præcipitata 217, 765
præcipitatur 108, 92
præcipitem 101, 694. 231, 251
præcipites 9, 97. 47, 207
præcipiti 46, 185
præcipitique 379, 378
præcipiunt 278, 653
præcipuè 125, 551. 240, 726. 346, 164. 385, 544. 385, 805
præcipuum 434, 833. 468, 747
præcluditur 65, 658
præcluſaque 33, 662
præcluſerat 432, 790
præconia 360, 573
præconſumere 208, 489
præcontrectatque 179, 478
præcordia 28, 549. 71, 799. 171, 251. 210, 559. 244, 608. 250, 791. 261, 172. 316, 149. 245, 140. 382, 476. 400, 945
præcordiaque 103, 507
præcorrumpere 408, 134
præcorrupta 266, 295
præcutiant 133, 759
præda 190, 31. 312, 27. 400, 936
prædâque 224, 86
prædæ 84, 225. 85, 246. 99. 620. 128, 645. 303, 537, 383, 485. 416, 362
prædæque 385, 554. 411, 229
prædam 28, 534. 73, 873. 98, 606. 388, 620
prædamque 372, 200
prædator 180, 516. 351, 306
prædelaſſat 337, 730
prædictaque 461, 608
prædivite 258, 91
prædone 155, 521
præduraque 352, 349
præferre 169, 186. 323, 321
præferrer 131, 701
præferret 218, 806. 332, 581
præferri 56, 430. 473, 852
præferſque 397, 861
præfert 473, 854
præfertur 303, 532
præfixaque 193, 112
præfixo 131, 706
præfoderat 366, 60
præfractam 353, 348
prælata 107, 56. 404, 42
prælatæ 293, 219
prælate 225, 109, *bis.*
prælatum 136, 29
prælatus 375, 277
prælia 73, 856. 141, 156. 146, 307. 343, 68. 358, 537. 367, 82. 368, 118. 372, 210. 423, 545. 428, 671
prælia 63, 631. 66, 694. 132, 757. 180, 518. 203, 376. 224, 92. 225, 105. 240, 503. 249, 767. 252, 850. 264, 257, 288, 102. *& alibi.*
prælaque 136, 25
prælaſſâ 373, 248
prælonitus 470, 800
prælonuiſſe 470, 785
prænuntia 82, 191. 436, 3. 460, 670
præpes 131, 718. 424, 576
præpetibus 387, 617
præpetis 144, 257
præponere 168, 170. 190, 42
præpoſito 415, 336
præpoſuiſſe 226, 137
præqueſtus 114, 251
præreptæ 135, 10
prærumpit 423, 547
prærupta 29, 568. 465, 704
præruptam 35, 749
præſaga 328, 457
præſagaque 44, 124. 94, 514. 320, 414
præſagia 60, 550. 455, 439. 475, 879
præſcia 168, 157. 270, 417. 370, 162
præſcius 171, 231
præſens 81, 153. 173, 320. 335,

335, 668. 396, 825. 408, 123. 414, 308. 459, 536. 463, 646
præsensque 276, 601. 430, 727
præsenserat 31, 610
præsente 433, 812
præsentem 429, 692
præsentia 127, 612. 176, 401. 340, 4
præsentior 100, 658. 393, 757
præsentis 192, 83
præsentit 299, 404
præsepe 209, 544
præsepia 262. 195
præsepibus 44, 120
præside 30, 594. 291, 168. 406, 88. 433, 809. 469, 758
præsignia 462, 611
præsignis 76, 32. 348, 217. 441, 131
præstant 310, 739, 464, 682
præstanti 272, 451
præstantia 353, 381
præstantior 67, 724. 77, 54. 304, 563. 330, 515
præstare 225, 105
præstat 426, 631
præstem 386, 591. 409, 171
præstatque 338, 748
præstent 236, 392
præstet 124, 524
præstiteris 347, 203
præstructa 433, 798
præsuta 312, 9
prætendat 354, 415
prætendens 321, 279
prætentâ 78, 83
prætentaque 330, 511. 353, 376
prætentanda 276, 588
prætentat 148, 339
prætentatque 410, 189
præter 8, 96. 97, 591. 141, 159. 143, 221. 172, 287. 241, 542. 273, 490. 428, 664
præterque 141, 159. 416, 359. 465, 701
præterea 105, 16. 216, 758
prætereo 115, 284
prætereunt 46, 160
præterîit 407, 101
præterit 307, 668. 335, 646. 438, 51
præterita 308, 680
præteritæ 232, 278
præteriti 358, 538
prætincta 193, 123
prævalidusque 84, 219
prævertunt 65, 657
prævisos 441, 135
prævitiat 404, 55
prævius 314, 65
prato 18, 297. 399, 924
precamur 154, 510
precanda 190, 37
precando 61, 574. 171, 261. 322, 286
precantem 113, 237. 243, 957. 441, 132
precanti 102, 721
precantia 108, 164. 211, 590. 260, 159
precantibus 474, 870
precantum 342, 33
precari 15, 220. 21, 367. 98, 514. 189, 24. 429, 692. 430, 730
precaria 257, 76
precaris 366, 48
precatur 275, 547. 210, 702. 282, 764. 298, 392. 325, 387
precatus 461, 593
prece 28, 548. 168, 161. 179, 483. 231, 271. 252, 852. 458, 505
preceris 366, 49
preces 58, 482. 90, 376. 122, 472. 170, 214. 246, 682. 301, 483. 306, 642. 367, 89
precesque 71, 815. 397, 855. 403, 18. 417, 377
precibus 21, 377. 34, 701. 37, 765. 91, 405. 185, 684. 224, 73. 225, 106. 235, 352. 269, 401. 279, 682. 320, 239. 327, 439. 417, 382
precibusque 55, 397. 198, 251. 206, 451
precor 27, 504. 54, 361, 362. 62, 597. 96, 543. 125, 575. 133, 770. 143, 218. 145, 281. 212, 620 243, 601. 273, 502. 282, 774. *& alibi.*
prehendit 192, 89
prehensis 348, 223
premant 206, 449
premat 358, 509
preme 45, 135. 320, 254.
premebam 256, 45
premebant 128, 636
premebat 56, 421. 158, 604. 223, 34. 415, 343
premens 299, 411. 345, 140. 465, 698
premente 446, 242
prementem 25, 459. 39, 9
premeret 73, 869. 125, 567. 223, 73
premeretur 265, 286
premis 45, 148. 105, 25. 140, 135. 278, 650
permit 118, 369. 269, 353. 279, 691. 295, 292. 428, 629
premitur 330, 521
premunt 170, 223. 211, 608. 308, 704. 417, 401. 432, 779
premuntur 6, 48. 148, 351
prêndere 152, 437. 286, 58
prêndique 286, 58
prênsam 35, 705
prênsamque 266, 317. 352, 247
prênsantem 381, 424
prênsis 58, 476
prênsoque 98, 616
prênsos 358, 393
prênsurum 410, 203
pressa 5, 30. 7, 70. 234. 532. 256, 61. 266, 299
pressâ 324, 335
pressâque 465, 694
pressæque 18, 290
pressam 45, 139
pressanda 456, 472
presserat 51, 283. 555, 538. 408, 416
pressêre 147, 317
pressique 10, 124
pressistis 196, 211. 261, 186
pressitque 304, 557
presso 78, 104. 412, 31. 345, 141
pressoque 75, 17
pressos 294, 258. 343, 77. 434, 819
pressum 121, 449. 437, 21. 437, 21
pressus 14, 207. 256, 56. 257, 78. 451. 368
pretioque 377, 312
pretiosior 9, 115. 224, 79
pretium 66, 701. 164, 84. 256, 47. 304, 572. 306, 627. 318, 205. 364, 19. 374,

374, 253
Pretiumque 132, 539. 199, 306
Priameïa 380, 404. 384, 515
Priami 380, 409. 382, 470
Priamidas 383, 482
Priamidenque 368, 99
Priamidis 392, 723. 455, 437
Priamo 420, 474
Priamoque 372, 201
Priamum 372, 201. 384, 520
Priamus 340, 1. 361, 607
Priamuſque 380, 404
Priapi 267, 347
pridem 431, 758
prima 8, 89. 33, 659. 41, 63. 57, 449. 68, 740. 80, 138. 84, 232. 88, 341. 101, 711, *bis* 712. 125, 569. 132, 733. 148, 341, 342, 243. *& alibi.*
primâ 187, 721. 209, 516. 292, 196. 338, 759. 349, 242. 350, 291. 441, 111
primaque 79, 107. 152, 431. 215, 715. 372, 204. 376, 302
primâque 3, 3. 440, 106
primæ 294, 240. 445, 217
primæque 232, 302
primamque 106, 42
primas 372, 207
primaſque 145, 284. 280, 717
primi 107, 68. 208, 501
primis 73, 871. 87, 313. 153, 482. 218, 809. 233, 313. 240, 501. 260, 159. 347, 183
primiſque 386, 596
primitias 231, 274. 300, 433
primitium 350, 272
primo 53, 336. 124, 544. 210, 554. 258, 93. 363, 889. 422, 518
primò *adv.* 15, 121. 56, 444. 73, 830. 130, 681. *& alibi.*
primoque 93, 470. 303, 528. 306, 636. 337, 716
primordia 142, 190. 439, 58, 67. 452, 391
primos 162, 19. 218, 803. 266, 319. 269, 399. 287, 85. 300, 450
primoſque 107, 59. 196, 216
primum *adj.* 277, 617
primùm *adv.* 10, 119. 121, 123. 30, 577. 46, 171. 98, 600. 115, 292. 163, 48. *et alibi plur.*
primumque 79, 112. 137, 592
primuſque 83, 206. 100, 671. 370, 154. 439, 72
principiis 55, 386
principio 5, 34
principium 209, 518. 218, 801. 391, 706
prior 21, 385. 88, 331. 89, 358. 109, 112. 147, 318. 237, 415. 263, 225. 274, 510. 287, 67. 355, 442. 365, 34. 438, 37. 444, 182
priora 173, 316. 414, 307
priore 442, 158
priorem 444, 182
priores 36, 738. 450, 332. 452, 378
priori 16, 251. 85, 259. 266, 321
prioribus 230, 239. 455, 445
prioris 445, 228. 447, 677
priorum 217, 764. 227, 172. 293, 218. 442, 146. 469, 775
priſca 160, 677
priſcâ 38, 693
priſci 112, 213. 307, 645
priſcis 213, 653
priſcoque 461, 593
priſcum 435, 850
priſtina 83, 203
privignæ 270, 415
priûs 10, 135. 13, 190. 46, 168, 174. 48, 238. *& alibi plur.*
pro 13, 182. 22, 400. 35, 706. 43, 99. *& alibi quàm plur.*
proque 32, 633. 154, 515. 251, 827. 379, 371
proavitaque 380, 416
proavos 369, 140
probabit 264, 258
probabo 458, 499
probant 16, 244. 106, 42
probârant 348, 224
probârunt 244, 616
probas 154, 271
probat 31, 613. 9, 350
probatur 91, 425
probaverat 161, 2
probavit 366, 59. 428, 662
probes 414, 323
probetne 85, 256
probeque 189, 20
probor 43, 92
probro 308. 695
Proca 426, 622
procedit 404, 46
procellam 389, 656
proceraque 398, 891
proceres 133, 764. 176, 412, 296, 316. 346, 155. 348, 213. 369, 126. 378, 370. 455, 446. 462, 616. 464, 666
procereſque 95, 530. 241, 526
procerior 395, 790
procerum 134, 791. 379, 382
proceſſiſſe 66, 685
proceſſit 209, 515. 384, 533
Prochytenque 406, 89
proci 393, 735. 428, 673
procidis 278, 649
procis 61, 571. 322, 302, 428, 670
Procne 178, 433, 440. 181, 566. 182. 595. 183, 603, 610, 619. 184, 641, 653
Procnen 179, 470. 181, 563
Procnes 177, 428. 179, 468
procorum 134, 795. 255, 10, 428, 681
Procri 185, 682
Procris 215, 712, 717. 219, 830
Proceris 214, 699. 215, 713, *bis.*
Procuſten 205, 438
procubuêre 472, 262
procubuiſſe 371, 176
procubuit 36, 730. 76, 23. 91, 414. 140, 122. 350, 292. 375, 282
procul 40, 22. 52, 535. 57, 458. 72, 841. *et alibi plur.*
proculcat 232, 290. 353, 374
procumbere 53, 347. 386, 585. 413, 281
procumbit 21, 375. 299, 415

Procurrunt 319, 230
Prodamne 190, 38
prodere 57, 477. 164, 81. 318, 181. 366, 59. 373, 246
prodes 378, 365
prodeſſe 303, 542
prodeſt 62, 589. 323, 320. 400, 935
prodet 368, 106
prodibant 251, 808
prodidit 129, 656. 207, 465. 318, 192
prodiêrat 11, 142
prodiga 440, 81
prodigiis 326, 411
prodigio 173, 321
prodigioſa 281, 726. 401, 968
prodigium 399, 917
prodis 32, 656. 67, 704, 705
prodit 11, 142. 56, 433. 152, 449
prodita 226, 126
proditione 223, 56. 225, 115
proditus 366, 67
producet 377, 323
produxit 229, 214
Prœtidas 450, 316
Prœtum 144, 238
Prœtus 144, 238
profanâ 69, 755
profanæ 72, 833
profanam 155, 543
profani 252, 840
profanis 201, 710
profanos 198, 256
profanus 277, 431. 326, 413
profatur 272, 472. 322, 290
profeci 85, 262
profeciſſe 163, 41
profecit 343, 84
profecti 76, 35
profectò *adv.* 116, 323. 224, 72
profectu 256, 50. 171, 261
profecturas 380, 411
profectus 125, 572
proferri 198, 252
profers 149, 372
profeſſa 147, 318
profitemur 281, 737
profuga 125, 568. 373, 229
profugâque 388, 627
profugam 35, 727
profugi 277, 639. 419, 457
profugo 458, 506
profugos 96, 539
profugum 526, 407
profugus 75, 7
profuit 136, 37. 165, 95. 242, 554. 262, 192. 369, 137
profundâ 48, 229
profundi 318, 197, 202
profundo 50, 267. 124, 537. 152, 439. 191, 65
profundum 19, 331. 243, 592. 339, 791
profuſis 192, 91. 279, 679. 327, 418
profuſo 388, 636
profuſus 249, 764
progeniem 194, 3. 230, 242
progenies 40, 34. 168, 155. 264, 246. 338, 754. 468, 750
progenitore 323, 319
progenuit 226, 125. 279, 669
progreſſaque 224, 87
prohibebant 215, 722. 377, 339
prohibebar 276, 594
prohibebat 77, 47
prohibere 64, 646
prohibent 139, 101. 210, 573. 245, 652. 342, 66. 437, 28
prohibentque 267, 529
prohibente 137, 45. 561, 610
prohibere 175, 361
prohibes 225. 119
prohibet 336, 708. 427, 636
prohibetque 256, 59
prohibete 59, 528. 296, 322. 471, 600. 469, 717
prohibetis 174, 349
projecerat 370, 166
projecit 458, 504
projectæ 181, 345
projicit 275, 574
prole 123, 514. 170, 205. 220, 869. 265, 374. 295, 298
prolem 61, 553. 229, 214. 372, 452. 472, 836
prolemque 364, 27. 463, 640
proles 9, 114. 40, 19. 54, 367. 58, 496. 95, 420, 531. 118, 389. 146, 329. 204, 404. 207, 477. 222, 15. 224, 90. 237, 403. *et alibi.*
proleſque 233, 304
prolis 429, 533
proliſque 68, 746
promere 113, 242
Promethides 22, 390
prominet 185, 673. 394, 778. 396, 845
promiſiſtis 100, 653
promiſitque 192, 91
promiſſa 41, 51. 50, 259. 122, 473. 192, 94. 403, 18. 433, 810
promiſſaque 200, 322. 300, 430. 319, 213. 437, 18
promiſſæ 434, 818
promiſſas 232, 293
promiſſi 325, 390
promiſſis 41, 35. 306, 462. 328, 454
promittat 98, 603
promittere 335, 662
promittes 178, 443
promittet 377, 325
promittis 92, 257
promittit 16, 252. 332, 576
promptas 82, 188
promptior 10, 126
prompſit 25, 468
promptu 43, 86. 370, 163
prona 27, 508. 41, 67
pronaque 8, 84
pronam 58, 477
pronus 423, 548
pronepos 305, 606. 369, 142
pronis 84, 240
pronos 151, 424. 303, 538
pronuba 177, 428. 282, 762
pronumque 171, 459. 434, 821
pronus 21, 376. 126, 579. 171, 237. 236, 379. 256, 44. 307, 552. 320, 257. 339, 792
propago 12, 160. 40, 38. 323, 312
prope 170, 218. 279, 673. 308, 691. 333, 592. 381, 450. 399, 909. 405, 76. 448, 296
propenſum 429, 706

propera 307, 658
properabat 116, 313. 291, 183
properamus 285, 33
properandum 260, 145
properant 44, 128. 329, 486
properantibus 100, 657
properare 226, 138
properas 27, 510. 157, 599, 600
properata 87, 296. 285, 31
properataque 468, 748
properate 170, 201
properatis 276, 586
properatur 150, 396
properent 197, 250
properus 213, 617
propinquæ 176, 412. 337, 723
propinquas 347, 190
propinquos 115, 296
propior 54, 369. 194, 163. 210, 563. 301, 460. 386, 578
propiorque 96, 541
propiora 40, 22. 278, 667
propioraque 52, 303
propiore 47, 207. 90, 372. 173, 316. 275, 549. 350, 284. 463, 637, 638
propioris 112, 202. 157, 598
propiùs 337, 722
propiùsque 40, 41. 58, 503
Propœtidas 293, 221
Propœtides 294, 238
propositique 369, 150
propositos 328, 446
propositum 81, 158. 198, 276
propositumque 43, 104
propriâque 32, 638
proprias 159, 638
proprium 174, 350
propter 231, 258. 271, 436
propulit 243, 593
propulsa 235, 340
prora 409, 164
proræ 98, 617
Proreus 99, 634
prorumpit 419, 448
proscindere 193, 119
prosecta 198, 271. 346, 152
Proserpina 150, 391. 154, 505. 155, 530. 156, 554
prosequitur 390, 679
prosiliît 134, 658
prosilit 325, 385
prosiliunt 210, 573. 447, 272
prosiluit 354, 390
prosim 50, 519. 365, 29
prosit 369, 135. 377, 327
prospectat 100, 651
prospectet 473, 842
prospexerat 431, 753
prospexi 410, 179
prospexit 174, 343. 230, 237
prospiciens 242, 573. 316, 159. 472, 836
prospicientis 431, 761
prospicio 98, 604
prospicit 47, 190. 234, 530. 337, 715
prospiciunt 247, 697
prosternit 235, 361
prosternite 142, 197
prostravit 249, 776
prosunt 18, 306. 27, 524. *bis.* 48, 224. 111, 193. 292, 189. 357, 501
Proteaque 39, 9
protecta 64, 635. 350, 273
protectam 352, 351
protectus 355, 431
protegat 236, 394
protegit 90, 394. 137, 46
protendent 410, 191
Protenora 139, 98
proterit 70, 791
proterva 404, 63
protervas 160, 67
protervis 349, 253. 573, 233
Proteſilaë 343, 63
Proteu 348, 731
Proteus 319, 221. 320, 255. 399, 918
protinus 10, 128. 17, 262. 25, 474. 31, 622. *et alibi plur.*
protulerit 238, 460
proturbat 78, 90. 95, 526
provida 215, 712
providus 356, 462
provolat 356, 462
provolvi 243, 586
proxima 7, 64. 46, 173. 84, 233. 174, 533. 143, 213. 235, 347, 367. 236, 399. 243, 954. 278, 668. 324, 365. 341, 14. 344, 96. *& alibi.*
proximitas 297, 340. 370, 154
proximus 5, 28. 91, 411. 171, 230. 338, 751. 339, 258
prudens 89, 364. 463, 641
prudentia 347, 178
pruinæ 93, 488
pruinas 199, 268
pruinosas 108, 82. 152, 443
prunaque 246, 675. 395, 817
Psamathen 326, 398
Psecas 81, 172
Psophidaque 158, 607
Pterelas 83, 212
pubis 191, 56
publica 40, 35. 174, 351. 206, 450. 341, 29. 371, 188
pudet 36, 758. 212, 617. 274, 530. 293, 217. 413, 279
pudetque 298, 371
pudibunda 183, 604. 275, 563
pudibundaque 90, 393. 299, 421
pudicam 215, 725
pudici 216, 739
pudicos 86, 282
pudor 10, 129. 31, 618, 619. 83, 205. 194, 145. 275, 514 294, 241. 403, 18
pudorque 191, 72. 234, 327
pudore 36, 755. 96, 552. 175, 375. 181, 544. 210, 567. 216, 748. 348, 180. 376, 207. 424, 571
pudorem 31, 600. 62, 594. 183, 616. 216, 756. 227, 157. 276, 577. 300, 454
pudori 155, 520. 214, 632. 274, 526. 299, 411
pudoris 57, 450. 282, 480
puduit 255, 31
puella 56, 436
puellâ 306, 622
puellæ 35, 712. 67, 711. 89, 353, 355. 272. 453. 280, 711. 295, 280
puellam 275, 543
puellari 150, 393. 305, 594
puellas 290, 153
puellis 107, 56. 294, 269
puer 25, 456. 44, 127. 47, 198.

398. 57, 468. 64, 643. 89, 352. 90, 379. 91, 413. 92, 454. 94, 495, 500. 105, 18. 116, 320. 117, 341. & *alibi.*
pueri 116, 329. 138, 65. 202, 373. 280, 711
puerique 444, 201
puerile 187, 719
puerilem 234, 323
puerili 306, 631
puerilibus 41, 55. 150, 400. 183, 626. 456, 466
puero 96, 553. 234, 323. 280, 712. 350, 292
puoroque 379, 397
puerosque 290, 152
puerpera 174, 337. 266, 313. 302, 511
puerum 98, 607. 100, 655. 115, 288. 116, 316. 230, 243. 267, 338. 280, 705. 281, 742
pugna 346, 146
pugnâ 349, 242
pugnabam 257, 79
pugnabant 4, 19
pugnacem 378, 354
pugnacemque 117, 358
pugnæ 143, 208. 256, 34. 47. 308, 706. 347, 180, 352, 355. 367, 90. 375, 278. 420, 462
pugnæque 101, 705
pugnam 138, 75. 346, 160
pugnandi 378, 464
pugnando 255, 30
pugnant 141, 150. 211, 610. 238, 463
pugnantem 354, 393. 370, 172
pugnare 364, 10. 378, 364
pugnat 11, 142. 34, 685. 56, 436. 71, 822. 139, 102. 142, 201. 217, 777. 267, 351. 366, 62
pugnatque 148, 349. 437, 27
pugnatum 209, 526
pugnavitque 273, 542
pugnavimus 372, 209
pugnax 23, 432
pugnem 336, 703
pugnes 118, 370
pugnet 372, 220
pugno *subst.* 29, 625
pugno *verb.* 216, 743
pulcher 393, 753
pulcherrima 89, 344. 112, 205. 250, 780. 255, 9. 347, 190
pulcherrime 223, 49. 273, 491. 289. 120. 360, 574. 416, 373. 464, 6 8
pulcherrimus 107, 55
pulchra 26, 484. 209, 514. 320, 258. 374, 263. 434, 827
pulchrâque 71, 804
pulchram 166, 110
pulchrior 60, 542
pulchriſque 390, 695
pulchro 412. 261
pulchroque 133, 763
pulchros 325, 389
pulchroſque 214, 670
pulla 199, 290
pullo 313, 48. 333, 611
pulloſque 110, 160
pulmone 71, 801. 353, 372
pulmonibus 262, 201
pulmonis 171, 252
pulſa 61, 563. 154, 511. 292, 205
pulsâ 59, 525
pulſabant 179. 487
pulſabantque 18, 310
pulſant 6, 42. 18, 303. 45, 155
pulſare 109, 133
pulsârunt 330, 529
pulſat 69, 767. 138, 84. 345, 133. 340, 234
pulſata 330, 508
pulſatus 170, 219
pulſavêre 193. 113
pulſavit 152, 448
pulſi 423, 536
pulſis 215, 708
pulſiſque 285, 16
pulſo 186, 692
pulſoque 175, 375
pulſumque 287, 77
pulſus 99, 624
pulſuſque 191, 76
pulvere 32, 649. 109, 106. 209, 542. 241, 528. 256, 35
pulvereamque 186, 705
pulvereumque 193, 113
pulveris 408, 136, 145
pulverulenta 50, 256
pulvinaribus 434, 827
pulvis 217, 780. 408, 137
Pulydamanta 359, 547
pumice 81, 159. 242, 561, 308, 692
Punica 310, 737
puniceo 63, 607. 109, 127. 131, 728
puniceum 155, 536
puniceus 398, 887
punior 283, 778
puppe 159, 653. 188, 1. 328, 464. 329, 579. 467, 727
puppes 225, 103. 341, 10. 367, 93. 423, 550
puppi 100, 651
puppibus 98, 596. 180, 520
puppim 226, 148. 424, 564. 465, 698
puppimque 226, 141
puppis 208, 492. 330, 502. 465, 696
pura 77, 713
purâque 73, 856
puraſque 280, 701
purgamina 326, 409. 450, 327
purgante 400, 952
purgaturque 398, 890
puris 316, 125
puro 59, 530. 117, 348
purpura 119, 398. 163, 61. 224, 80
purpuraque 96, 556
purpureâ 40, 23
pupureæ 82, 184
purpureas 43, 113
purpureaſque 182, 577
purpureis 246, 676. 289, 125. 318, 181
purpureum 93, 485. 224, 93. 305, 596. 379, 394
purpureus 163, 48. 192, 213
purpureuſque 223, 33
purum 200, 327. 211, 594
purus 101, 709
puta 112, 477. 297, 354. 397, 847. 421, 488
putabant 203, 378
putabat 127, 610
putans 219, 828
putant 204, 416. 232, 299. 237, 424
putares 157, 589. 165, 104. 185, 667. 192, 82. 218, 796. 324, 337. 427, 650
putaret 35, 705. 384, 519. 452, 388
putas 244, 614

putat 27, 502. 30, 587. 91, 417. 98, 606. 146, 297. 179, 485. 192, 88. 208, 488. 272, 457. 294, 256. 306, 618. 375, 276. 398, 907. 463, 649
putate 371, 175
putatis 379, 379
putator 427, 649
putatur 110, 171. 236, 385. 441, 111
putavi 157, 584
puteisque 210, 568
putem 440, 107
putes 16, 242. 92, 453. 163, 41. 228, 191. 256, 38. 275, 544. 307, 654. 314, 84. 315, 114. 386, 593. 389, 657. 431, 759
putet 127, 610. 268, 381
putetis 322, 292. 420, 464. 442, 157
puto 61, 566. 85, 266. 223, 60. 327, 425. 384, 523. 457, 497
putrefacta 452, 389
putria 211, 585
Pygmææ 165, 90
Pylios 66, 684
Pylius 235, 365. 359, 542
Pylonque 359, 550
Pylos 177, 418
Pyracmon 356, 460
pyram 263, 231
Pyrame 110, 142, 143
Pyramus 107, 55. 108, 71. 109, 107. 110, 146
Pyreneus 145, 274, 287
pyreti 355, 449
Pyroeis 45, 153
pyropo 39, 2
Pyrrha 21, 385
Pyrrham 20, 350
Pyrrhus 370, 155
Python 24, 438
Pythona 25, 460

Q.

QUA *adv.* 13, 187. 18, 299. 27, 510. 30, 581. 43, 105. *et alibi plur.*
qua 27, 502. 116, 324, 326. 158, 627. 163, 39, *bis.* & *alibi.*
quâ 13, 183. 21, 379. 23, 415. 28, 546. & *alibi quàm plur.*
quàque 4, 15. 47, 203. 131, 725. 144, 253. & *alibi.*
quâcunque 70, 791. 97, 570. 106, 28. 199, 282
quadrijugi 46, 168
quadrupedantis 356, 450
quadrupedes 42, 84. 44, 121. 112, 317. 170, 226
quadrupes 445, 222
quæ 6, 49. 7, 63, 70. 8, 87. 12, 163. & *alibi quàm plur.*
quæquè 10, 133. 26, 491. 27, 507. 40, 33. & *alibi.*
quæcunque 17, 263. 53, 333. 54, 361. 122, 477. & *alibi.*
quædam 22, 404. 23, 426, 427. 39, 13
quærant 61, 565
quæras 61, 567. 80, 141
quæratur 370, 153
quære 142, 181
quærebat 152, 445
quærenti 133, 767. 153, 463. 182, 584. 184, 656. 409, 165. 414, 317. 437, 10
quærere 21, 368. 215, 725
quæri 252, 863
quæris 136, 16
quærit 31, 614. 57, 461. 133, 767. 146, 296. 158, 623. 181, 560, 564. 184, 656. 200, 321. 214, 690. 251, 832
quærite 169, 184
quæritis 59, 512. 367, 89
quæritur 367, 95. 419, 453. 436, 1
quæsiêrat 162, 12
quæsiêris 393, 756
quæsistis 156, 556
quæsita 32, 653. 152, 439. 154, 518. 213, 657. 412, 236
quæsitæ 154, 489
quæsitamque 250, 799
quæsiti 134, 794
quæsitique 213, 657
qualem 40, 14. 87, 293
qualemve 342, 51
quales 178, 452
qualescunque 58, 487
qualesque 213, 649
qualia 101, 682. 179, 492. 342, 50. 427, 658
qualibet 24, 451
qualis 54, 382. 86, 284. 164, 63. 216, 737. 223, 50. 431, 768. 434, 828
quam *pro nom.* 14, 212. 30, 586. 32, 649. 53, 348. & *alibi quàm plur.*
quàm *adv.* 30, 573. 41, 57. 45, 141. 51, 278. & *alibi plur.*
quamcunque 169, 180
quamprimum 180, 501, 502
quamvis 32, 629. 34, 686. 46, 177. 54, 368. 58, 495. 61, 568. & *alibi plur.*
quandocunque 181, 544
quanquam 13, 185. 22, 395. 31, 613. 82, 186. & *alibi.*
quanta 393, 758. 403, 14
quantâ 133, 770
quantam 397, 876. 452, 381
quantaque 109, 130. 130, 687
quantas 136, 33
quanto 6, 52. 67, 723
quanto *adj.* 76, 44. 375, 280
quantò *adv.* 6, 52. 67, 722, 723. 249, 750. 378, 367
quantòque 25, 464. 378, 366
quantum *adj.* 14, 214. 66, 10. 108, 74. 155, 527. 179, 472. 191, 69. 440, 88
quantùm *adv.* 92, 461. 168, 167. 170, 200. 238, 439. & *alibi.*
quantùmque 364, 11
quantus 129, 657. 354, 408. 396, 842
quantusque 243, 582
quare 59, 512. 65, 664. 115, 285. 414, 316. 428, 664
quartâ 200, 325
quarto 387, 611
quartusque 45, 154
quarum 6, 49. 39, 11. 44, 114. 151, 428. & *alibi.*
quas 13, 195. 26, 493. 52, 309. 66, 699
quascunque 20, 354. 71, 820
quasi 31, 614
quatenus 250, 784. 404, 40

quater 53, 344. 132, 734. 167, 133. 199, 293. *et alibi.*
quaterer 439, 71
quaterque 12, 179. 41, 49. 350, 288
quati 119, 402
quatiatur 358, 521
quatiebant 236, 375
quatiens 135, 9
quatit 230, 227. 352, 329
quatuor 9, 118. 164, 85, *bis.* 185, 679. 341, 15. 414, 311. 444, 199. 446, 239
queant 440, 79
queat 113, 248. 436, 2
quem 4, 7. 12, 175. 20, 348. 24, 452. *et alibi quàm plur.*
quenquam 352, 346. 383, 496
quemque 143, 212. 150, 402. 164, 73. 191, 59
quercu 391, 716. 395, 799
quercum 29, 563. 352, 328
quercus 78, 91. 212, 623, 630, 635. 244, 620. 248, 743. 249. 758
querelâ 113, 233
querelæ 65, 665
querelas 53, 342. 119, 413. 170, 215. 215, 716
querelis 54, 371. 84, 239
querenda 96, 551
querentes 146, 298
querenti 35, 708. 228, 176
queri 32, 637. 36, 733. 390, 690. 406, 100
queritur 49, 239. 251, 831
querno 235, 369. 352, 342. 355, 436
queror 67, 214
querorque 213, 643
querulas 148, 339
queruntur 85, 245
queſta 53, 347
queſti 108, 84
queſtus 126, 588. 397, 870
qui 6, 52. 14, 205. 17, 276. 25, 458, 459. *et alibi quàm plur.*
quique 49, 246. 77, 75. 106, 26. 110, 152. *et alibi.*
quia 4, 18. 70, 796. 78, 87. 89, 362. *et alibi.*
quibus 19, 311. 20, 342. 40, 32. 56, 427. *& alibi quàm plur.*
quibuſque 133, 770
quicquam 4, 8. 7, 68. 61, 566. 71, 812. *et alibi.*
quicquid 43, 95. 425, 603
quicunque 24, 448. 109, 114
quid 22, 397. 26, 480, *ter.* 31, 617. 40, 33. *et alibi quàm plur.*
quidam 437, 19
quidem 27, 519. 56, 436. 62, 563. 65, 667. *& alibi plur.*
quidque 25, 456. 47, 191. 120, 429. 122, 470, 126, 603
quidquid 244, 619. 364, 18
quidve 373, 227. 384, 517
quies 195, 186. 224, 83. 251, 828. 334, 623. 404, 52
quieſcere 58, 489
quiete 444, 188
quietem 32, 626
quictis 92, 437
quilibet 55, 388
quin 7, 60. 143, 227, 165, 96. 181, 539. *et alibi.*
quinos 36, 742. 65, 670. 89, 351
quinque 44, 129. 58, 497. 178, 439. 240, 500. 243, 577, 579. 249, 749. 356, 459. 388, 645. 453, 395
quinquennia 115, 292. 360, 584
quinquennem 414, 325
quinta 6, 46
quippe 23, 430. 73, 852. 406, 91. 422, 525. 440, 84
Quirini 425, 607. 434, 828. 834
Quirino 434, 836. 435, 851
Quiriti 434, 823
quis 16, 248. 22, 400. 59, 518. 75, 6. *et alibi quàm plur.*
quiſquam 19, 322. 41, 59. 369, 145. 379, 390
quiſque 7, 59. 13, 183. 41, 58. 99, 642. *et alibi.*
quiſquis 5, 32, 33, 679. 92, 455. 98, 613. *et alibi.*
quiſve 56, 437
quo *pro nom.* 16, 257. 20, 359, 360. 46, 168. 57, 455. *& alibi quàm plur.*
quò *adv.* 40, 19. 53, 356, 57, 470. 81, 165. *& alibi plur.*
quocunque 32, 628
quod 4, 1. 8, 77. 11, 142. 22, 409, 410. *et alibi quàm plur.*
quodam 60, 552. 422, 516
quodque 32, 657. 35, 720. 50, 251. 72, 841, *& alibi.*
quodcunque 43, 102. 183, 618. 214, 688. 224, 75. 373, 236. 439, 72
quodvis 40, 44
quondam 36, 751. 58, 280. 60, 536. 64, 636. 89, 342. 94, 493. *& alibi plur.*
quondamque 58, 490
quoniam 13, 194. 107, 53. 113, 249. 129, 654. *& alibi.*
quoquam 136, 24
quoque 6, 57. 9, 101. 11, 145. 15, 235. *& alibi quàm plur.*
quorum 59, 510. 68, 738. 79, 126. 150, 403. *et alibi.*
quos 13, 194. 15, 230. 25, 461. 36, 731. *et alibi plur.*
quoſcunque 34, 693
quoſlibet 443, 166
quòſque 50, 263. 242, 568
quot 243, 588. 396, 823, 408, 137
quota 209, 522
quoties 58, 491. 90, 375. 91, 427, 428. 179, 481. 211, 589, 593. 216, 739, 740. 246, 679. 427, 643
quotieſque 94, 495. 126, 588. 179, 469
quove 31, 614. 92, 455

R.

RAbidâ 204, 413
rabidi 357, 494
rabie 325, 370
rabieque 325, 369
rabiem 15, 234. 263, 212
rabiemque 123, 503
rabies 97, 567. 135, 7. 405, 66. 458, 521
racemifero 453, 413
racemis 93, 484

radere 307, 654
radiabant 39, 4
radiante 128, 637
radiantia 187, 720. 200, 325
radiantibus 265, 272
radiantis 368, 105
radiare 314, 115
radiataque 111, 193
radice 53, 349. 114, 269. 236, 379. 197, 226. 267, 351. 314, 70. 404, 56. 413, 292. 429, 713. 460, 562
radices 62, 583. 198, 264
radicibus 28, 551. 114, 54. 268, 366. 459, 548
radicis 427, 633
radii 52, 317
radiis 7, 62. 37, 768. 46, 171. 108, 82. 113, 241. 163, 56. 218, 809. 283, 794. 333, 594
radio 114, 275
radiorum 113, 247
radios 40, 41. 44, 124. 108, 99
radioſque 204, 411
radium 167, 132
radix 109, 126. 181, 557. 246, 666. 301, 491. 314, 78
rami 150, 390. 249, 760. 269, 393. 333, 600
ramis 18, 303. 29, 566. 54. 365. 110, 158. 132, 746. 146, 295, 299. 211, 586. 212, 622, 636. 231, 257. 232, 295. 225, 367. *& alibi.*
ramiſque 212, 629
ramo 198, 277. 350, 268
ramos 28, 550. 29, 555. 53, 352, 359. 118, 375. 128, 638. 212, 636. 248, 723. 267, 345. 312, 29. 314, 84. 341, 22. 395, 812. *& alibi.*
ramoſque 268, 361
ramoſa 230, 237
ramoſam 257, 73
ramum 238, 462. 355, 442. 407, 114
ramumque 208, 498
ramus 91, 410. 237, 410
ranæ 175, 381
ranas 452, 375
rapacibus 242, 550
rapacis 230, 243
rapax 191, 65. 251, 837
rapere 178, 464
rapi 214, 702. 400, 946. 458, 526
rapiam 283, 617
rapiare 416, 355
rapidas 83, 209. 350, 274
rapidæ 44, 123
rapidas 189, 6. 258, 104
rapidi 64, 637. 230, 225. 431, 764
rapidiſque 5, 36
rapidiſſima 67, 716
rapido 200, 326
rapidum 84, 242. 176, 399
rapienda 151, 416
rapiet 394, 773
rapimur 380, 420
rapinæ 154, 492. 285, 28. 434, 818
rapior 239, 491
rapis 336, 676
rapit 102, 730. 117, 363. 123, 517. 133, 758. 183, 598, 215, 709. 239, 471. 259, 121. 329, 489. 350, 271
rapite 101, 694
rapitur 19, 311. 41, 70. 196, 222
rapiunt 18, 287. 90, 374. 348, 225
rapiuntque 47, 205
rapta 136, 19. 155, 520. 173, 311. 267, 327. 381, 450. 446, 233. 455, 442
raptâ 184, 632. 197, 249. 228, 174. 249, 754. 340, 5. 420, 468
raptaque 139, 120. 150, 395
raptæ 214, 700. 252, 850. 259, 133
raptæque 183, 598
raptam 751, 3. 140, 137. 178, 464. 473, 840
raptamque 151, 425. 349, 231. 377, 345
raptas 177, 430. 393, 731
raptatur 49, 234
raptaturque 348, 223
rapti 420, 470
raptis 49, 237
rapto 11, 444. 215, 730. 240, 504. 322, 291
raptor 150, 402. 180, 518. 186, 710
raptore 361, 609
raptores 238, 438
raptoreſque 303, 540
raptos 123, 496
raptu 102, 722
raptum 201, 359. 265, 271
raptuſque 338, 756
rapuêre 199, 289. 235, 361. 312, 22. 313, 37. 372, 202
rapuit 377, 337
rapuit 132, 745. 349, 247. 394, 775
rara 11, 445. 272, 474. 361, 600. 415, 337
raras 250, 800
rari 355, 437
rarior 415, 337
raris 242, 567
rariſſima 212, 622. 386, 588
raro 368, 117
rarus 338, 766
raſa 77, 75
raſilis 234, 318
raſtra 402, 2
raſtrique 313, 36
raſtris 394, 765
raſtroque 9, 101
raſtrorumque 51, 287
rata 118, 387. 280, 702. 433, 815. 464, 683
ratæ 88, 341. 124, 545
rate 19, 319. 465, 693
ratem 332, 557. 378, 366. 411, 232. 465, 697
rates 207, 471. 226, 143. 341, 7. 342, 65. 364, 6. 405, 76. 406, 85. 423, 548. 468, 754
rati 410, 181
ratibus 226, 153
ratibuſque 191, 63
ratione 34, 688. 111, 183. 119, 409. 189, 10. 389, 671. 429, 701
rationis 442, 150
ratis 101, 687. 232, 302. 329, 493. 330, 513. 423, 563
ratos 411, 230
ratus 130, 675. 142, 203. 219, 846
rauca 175, 377. 334, 783
raucaque 160, 678
raucis 118, 391
rauco 58, 484. 157, 600. 232, 287. 385, 567. 406, 100
raucos 418, 409

rancum 413, 280
re 259, 127. 379, 383. 385, 569
reque 90, 368
rear 299, 400. 366, 65
rebar 383, 497. 410, 203
rebellant 387, 619
rebelles 468, 754
rebus 21, 380. 55, 395. 155, 524. 182, 575. 191, 59. 198, 275. 360. 573. 374. 265. 377, 326. 449, 314. 451, 361. 452, 591. 462, 632
recalfecit 238, 444
recanduit 101, 707. 124, 530. 192, 78
recedat 31, 609
recedit 226, 139
recens 8, 80. 23, 424. 77, 73. 85, 260. 132, 744
recenſent 383, 481
recenſerem 399, 932
recentem 473, 856
recentes 41, 63. 98, 601. 120, 434. 215, 714. 239, 488. 269, 393. 286, 48
recenti 12, 164. 23, 434. 108, 96. 123, 504. 265, 267. 427, 645. 452, 379
recentia 248, 723. 437, 26. 460, 557
recentibus 213, 652. 236, 370
receperat 265, 779
receperunt 327, 417
recepi 145, 275. 400, 959
recepit 90, 384. 151, 424. 244, 629. 388, 633. 425, 608
recepta 6, 41. 140, 138. 169, 188
receptâ 59, 529
receptæ 442, 159
recepto 64, 652. 206, 455. 285, 10. 315, 101. 407, 106
receptos 391, 709
receptus 20, 340. 34, 686. 94, 504. 209, 516. 414, 297. 461, 584
receſſit 7, 61. 192, 99. 243, 589. 280, 700. 313, 43. 319, 216. 328, 466. 342, 36. 353, 359. 449, 312
receſſu 12, 177. 81, 157. 333, 592. 412, 261
receſſus 214, 670. 308, 691. 398, 902
recidat 170, 212
recidendum 13, 191
recidere 394, 766
recidimus 285, 18
recidit 291, 180
recinctas 195, 182
recingitur 123, 511
recingor 157, 593
recingunt 22, 398
recipit 159, 658. 251, 835. 287, 77
reciſum 257, 71
recludam 442, 144
recludere 223, 41
reclusit 199, 285
reclusâ 432, 776
recluſis 213, 647
recognoſcit 313, 62
recolligat 196, 216
recondiderat 10, 139
recondere 357, 482
recondidit 110, 146. 335, 649. 341, 17
recondita 86, 273. 117, 339
reconditus 30, 583
recordati 391, 705
recordor 219, 818. 455, 436. 469, 774
recta 70, 776
rectior 77, 78
recto 71, 822. 218, 787
rectoque 213, 640
rector 19, 331. 33, 668. 41, 60. 47, 186. 134, 798. 144, 242. 171, 242. 207, 481. 273, 498. 319, 207. 329, 482, 493. 353. 364. 386, 599. 474. 860
rectorque 72, 848. 264, 245
rectum 67, 715. 191, 72
rectumque 8, 90
recubare 166, 109
recultæ 159, 647
recumbere 209, 539
recumbit 292, 195
recurſus 178, 450. 276, 593. 328, 454
recurvâ 328, 464
recurvam 226, 141. 465, 698
recurvas 427, 632.
recurvat s 49, 246
recurvis 147, 327
recurvo 100, 665
recuſat 21, 385. 163, 51. 291, 171
recuſem 162, 25
recuſet 421, 486
recuſo 301, 484
reddant 159, 656
reddat 155, 521. 260, 154. 333, 608. 374. 272
redde 212, 618. 240, 505. 367. 78. 404, 36
reddebant 247, 717
reddebat 94, 498
reddemus 227, 166
reddentemque 434, 823
reddere 61, 644. 89, 361. 173, 308. 191, 64. 292, 203. 347, 187
reddêre 417. 383
redderet 385, 553
reddi 199, 296
reddîque 294, 256
reddit 23, 423. 66, 695. 167, 122. 174, 330. 218, 800. 231, 253. 413, 272. 452, 379. 463, 635
redditˉ 255, 29. 302, 513. 315, 99. 364. 26. 449, 313
redditque 328, 466
redita 93, 476. 252, 870. 332, 558. 459, 534
reddite 379, 372. 382, 472
redditur 61, 563. 136, 15. 216, 757. 447, 276
redditus 20, 348
reddunt 308, 702. 333, 601
redeamus 367, 77
redeant 99, 631
redeat 196, 216. 272, 479
redegit 5, 33
redemit 354. 393
redeo 215, 719
redeunt 17, 281. 36, 741. 91, 572. 293, 219. 414, 304. 446, 249
redeuntque 101, 684
redeuntum 30, 588. 34, 698
redeuntia 418, 423
redeuntibus 221, 3
redeuntis 271, 450. 301, 479
redibam 215, 723
redîêre 196, 200. 276, 582. 422, 527
redigantur 408, 149
redigar 170, 199
redîit 88, 331. 93, 474. 113, 231. 180, 531. 197, 236. 276, 582. 295, 280. 300, 442. 400, 958. 422, 519.

519. 431, 766
redimat 382, 472
redimebat 382, 473
redimicula 294, 265
redimitus 254, 3. 264, 238. 427, 654
redire 286, 39
rediret 307, 674. 332, 580
redis 337, 728
redit 55, 409. 66, 698. 108, 103. 109, 129 122, 479 176, 401. 218, 789. 398, 900
reditum 155, 542
reditura 213, 664
redituram 178, 442
redolent 119, 393
redolentia 246, 675. 440, 80
reducere 165, 107. 377, 333
reducet 80, 150
reducit 452, 381
reducto 345, 132
reducunt 328, 461
reduncо 359, 562
reduxi 473, 229
refeci 370, 172
refecta 219, 827
refelli 36, 759
refer 122, 478. 147, 335. 393, 747
referam 218, 802. 254, 5. 267, 328. 356, 450. 374, 255. 413, 279. 429, 696. 471, 815
referamus 106, 41
referat 106, 43. 265, 277. 380, 401. 410, 192
referebam 215, 715
referebat 255, 15. 381, 443. 404, 52
referemus 110, 170
referens 12, 165. 127, 615. 420, 473
referente 214, 689. 358, 537
referentem 368, 122
referentia 462, 620
referitur 117, 349
refero 61, 562. 455, 451
referre 34, 700. 84, 225. 100, 659. 178, 449. 359, 540. 372, 205. 400, 956. 403, 19. 434, 831. 440, 93
referrem 375, 283
referrent 134, 797
referri 238, 446
refers 32, 656. 51, 286. 92, 462. 145, 271. 244, 614
refert 34, 700. 40, 35. 85, 245. 147, 337. 199, 302. 207, 481. 208, 503. 214, 692. 219, 830. 251, 810. 269, 394. 276, 580, *et alibi*.
refertque 332, 563
referunt 267, 346. 346, 160. 430, 742. 464, 681
referuntur 246, 672. 405, 77. 219, 823
reflectitur 156, 547
reflectunt 201, 341
refluitque 227, 163
refluum 198, 267
reformatus 269, 399
reformet 320, 254
refoventque 241, 536
refovet 292, 187
refrigerat 398, 903
refringit 182, 597
refrixit 355, 422
refugam 286, 42
refugerat 287, 79
refugerit 262, 206
refugit 29, 556. 32, 641. 56, 443, 58, 501. 225, 95
refugitque 197, 239
refundit 329, 488
refuso 335, 657
regale 72, 842. 151, 422. 279, 689
regalemque 12, 171
regales 179, 488
regalia 83, 204. 135, 2. 183, 614
regalis 164, 74
regaliter 55, 397
regant 7, 59
rege 128, 633. 200, 329. 371, 187. 368, 632. 392, 717. 426, 623
regebant 191, 75
regebat 223, 34
regem 50, 261. 139, 97. 189, 7. 197, 249. 200, 328. 213, 666, 667. 224, 89. 255, 17. 315, 92. 461, 589
regemque 213, 651. 417, 401
regentis 14, 207
regere 43, 86
reges 176, 413. 322, 299. 373, 232
regesta 318, 188
reget 472, 834
regi 359, 561. 384, 530. 416, 371. 436, 2
regique 377, 328
regia *subst.* 16, 256. 27, 516. 39, 1. 51, 298. 120, 438. 122, 468, 470. 169, 177. 206, 452. 227, 154. 381, 431
regia *adj.* 61, 570. 73, 868. 117, 362. 165, 94. 174, 332. 189, 21. 222, 14. 224, 90. 255, 21. 264, 259. 286, 46. 338, 754. 348, 214. 383, 483, 484. 384, 523. 388, 638. 425, 592. 434, 823, 829
regimen 97, 592. 331, 552
regina 59, 512. 85, 265. 154, 507. 155, 543. 182, 590. 325, 389. 385, 545
reginam 125, 552
regia 7, 72
regione 230, 232. 422, 517. 439, 62
regionibus 178, 459. 196, 223. 296, 306. 342, 41
regionis 47, 203
regis 72, 843. 133, 764. 159, 650. 203, 385. 204, 396. 223, 43, 52. 300, 436. 305, 606, 319, 211. 333, 591. 334, 627. 382, 470. 416, 359. 434, 837. 465, 707
regisque 140, 147. 375, 276
regit 149, 370. 214, 689. 286, 47
regna 7, 61. 123, 511. 145, 277. 190, 38. 207, 472. 243, 955. 255, 18. 285, 15, 35. 322, 284. 388, 649. 407, 111. 424, 569. 432, 774. 459, 531. 473, 859
regnaque 263, 232
regnabat 412, 234
regnârat 426, 620
regnat 16, 241. 251, 829. 271, 437. 348, 221. 397, 854
regnata 244, 623
regnataque 392, 720
regni 149, 368. 168, 153. 222, 10. 256, 49. 285, 30. 393, 758. 403, 20
regnive 143, 218
regnis 128, 628. 271, 434. 301,

301, 486. 398, 881
regno 13, 182. 149, 378. 278, 668. 290, 148. 433, 804
regnorum 156. 566
regnum 11, 152. 122, 477. 131, 705. 178, 463. 240, 495. 321, 270. 391, 712. 406, 86. 415, 331. 425, 590. 426, 614
regnumque 384, 522. 457, 485
regunt 271, 433
reguntur 169, 179
rejeci 255, 32
rejecit 122, 475
rejectura 274, 512
rejice 428, 677
rejicere 62, 582
rejiceret 276, 606
relabens 334, 619
relabi 98, 616
relanguit 172, 291
relapſa 286, 57
relatis 170, 214. 368, 122
relatu 134, 793. 260, 167
relatus 262, 188. 405, 83
relaxant 17, 281
relecto 227, 173
releguntque 125, 570
relevare 174, 354. 219, 820. 266, 318. 457, 496
relevâſſe 437, 16
relevat 316, 129
relevere 279, 674
relicta 345, 144
relictâ 72, 847. 99, 649. 115, 293. 121, 447. 225, 108. 302, 504. 327, 423. 442, 158. 457, 487
relictæ 229, 221
relictas 165, 105. 232, 277
relictis 129, 668. 144, 252. 278, 643 391, 707. 436, 7. 442, 148. 459, 541
relicto 68, 730 54, 369. 113, 225. 320, 258. 339, 772. 474, 869
relictum 20, 347. 47, 187. 73, 873. 331, 543. 385, 552. 443, 184
relictus 195, 170. 366, 56. 410, 178. 411, 217
religârat 381, 439
religaret 430, 735
religata 130, 683. 427, 645
religatâ 412, 248
religatam 130, 672
religatus 419, 445
religione 308, 693
relinquam 190, 52. 191, 55. 277, 619. 336, 701. 409, 175. 464, 658
relinquant 108, 86
relinquar 190, 41
relinque 153, 299. 306, 620. 356, 476
relinquentur 450, 349
relinquere 297, 341
relinquet 169, 196
relinqui 293, 235. 458, 526
relinquis 225, 119
relinquit 28, 538. 69, 771. 76, 39 108, 101. 126, 589. 162, 34. 101, 357. 301, 459, 478. 307, 670. 381, 428. 406, 87, 100. 416, 363. 422, 513
relinquite 247, 691
relinquitur 304, 585
relinquo 61, 576. 117. 336
relinquunt 46, 167. 52, 315. 170, 202. 380. 421. 400, 939. 419, 446
reliquerat 31, 598. 278, 645. 416, 348
relinquerunt 393. 734
reliqui 215, 732
reliquit 11, 150. 26, 494. 27, 526. 47, 186. 97, 585. 590 140, 136. 275, 563. 287, 66. 307, 662 321, 277. 323, 327. 349. 251. 366, 71. 384, 522. 401, 966. 459, 539
reluctanti 330, 264
reluxit 334, 617. 431, 769
rem 91, 417. 366, 49. 368, 154
remanente 228, 181
remanet 28, 552. 94, 493
remanſit 132, 750 136, 563. 160, 677. 231, 255. 264. 263
remeabat 460, 569
remeâſſe 456, 480
remeet 331, 632
remi 423, 551
remige 178, 445. 225, 103
remigeque 230, 218
remigis 378, 367
reminiſcitur 16, 256. 175, 383. 199, 293. 337, 714
reminiſcor 388, 642
remis 98, 598, 619. 100, 657. 156, 538. 180, 512. 226, 138. 405, 75. 465, 703
remiſcue 392, 728
remiſit 46, 185. 47, 200. 94, 500. 215, 718. 266, 314 453, 414
remiſſis 113, 229. 150, 399. 170, 228 266, 315. 136, 35
remiſſos 88, 319
remiſſurus 139, 95
remittas 180, 501
remittat 90, 378
remittent 328, 452
remotâ 31, 604
remittis 92, 460
remittit 47, 191. 167, 144. 297. 330 325, 376
remittunt 390, 702
remoliri 148, 254
remolleſcit 278, 661. 295, 285
remolleſcunt 21, 378
remoraminaque 97, 567
remorata 109, 137. 30, 671
remoratur 372, 220
remoretur 320, 233
remos 18, 294. 100, 664, 676. 328, 462. 329, 475, 486. 421, 507
remotâ 17, 279. 389, 676
remotam 184, 638
remotis 19, 328. 242, 571
remoto 368, 100
remotos 439, 62
remotus 338, 764
remove 143, 216
removebitur 343, 91
removente 179. 493
removerat 108, 81
removere 198, 256
removêre 227, 157
removete 382, 467
removi 99, 645. 379, 373
removit 33, 674. 154. 488. 163, 43. 184, 649. 362, 626. 381, 432. 410, 187
remugis 32, 657
Remulus 426, 617
Remuluſque 426. 616
renarrant 173, 316
renarro 159, 654
renaſci 453, 412
renidens 504, 558
renovamine 248, 729
renovantur 422, 465

renovare 271, 424
renovat 329, 472
renovata 196, 215
renovataque 141, 156
renovatus 9, 110
renovaverat 441, 125
renuente 234, 325
renuêre 463, 649
reor 22, 394. 327, 438. 357, 505. 364, 14
reos 438, 42
repagula 45, 155. 139, 120. 432, 783
repandus 100, 680
reparabat 4, 11
reparabile 21, 379
reparare 21, 363
reparasque 334, 625
reparat 446, 253
reparatque 112, 216
reparata 22, 413
repelli 277. 631
repellite 469, 777
rependatur 66, 694
rependis 136. 15
repens 342, 61
repente 119, 402. 126, 586
repentinos 135, 5
repercussæ 92, 434
repercussio 43, 110. 134, 783
repercussum 291, 184
reperire 155, 519, 520
reperit 153, 477
reperitur 298, 377. 470, 795
reperta 32, 654. 34, 687, 688. 154, 518. 156, 572. 211, 592
repertis 176, 408
repertum 14, 214
repetam 260, 147
repetamus 81, 151
repetat 155, 530
repetatne 83, 204
repetebam 219, 814
repetenda 229, 212
repetendaque 400, 947
repetendus 277, 615
repetens 44, 125. 179, 491. 258, 103. 393, 739
repetîsse 181, 562. 411, 232. 153, 464. 303, 530. 337, 711
repetitque 272, 471
repetita 132, 734. 153, 473. 227, 171. 464, 684
repetitaque 162, 20. 249, 769. 309, 726
repetiti 178, 439
repetitum 270, 422. 350, 287
repetoque 98, 604
repetunt 22, 388. 121, 463
repleam 200, 334
replent 346, 156
repleri 246, 679
replet 20, 338. 84, 239. 199, 286
repletum 257, 87
reponere 359, 557
reponit 295, 269. 453, 407
reponunt 104, 10
reponuntur 16, 259
reportat 90, 369
reposco 371, 180. 372, 200. 373. 235
reposcunt 417, 401
repperit 31, 607. 53, 337, 109, 108. 153, 477. 230, 246. 383, 487. 427, 653
reppulerint 216, 740
reppulit 70, 786. 96, 64. 260, 164. 303, 527
reprehensa 458, 526
repressit 36, 755. 182, 583. 260, 163
repugnas 189, 11. 320, 239
repugnat 26, 489. 43, 87, 103. 90, 376. 224, 73. 296, 319. 473, 851
repulsa *part.* 95, 533. 180, 512. 345. 124
repulsâ 131, 711
repulsa *nom* 276, 580. 401, 967. 404, 42
repulsæ *nom.* 90, 395. 347, 199. 458, 503
repulsæ *particip.* 287, 82
repulsam *nom.* 43, 97. 86, 289
repulsis *part.* 393, 735
repulso 71, 817. 397, 860
repulsus 323, 333
repurgat 425, 603
repurgato 145, 286
requiem 128, 629. 345, 135. 346, 146
requiemque 28, 541. 128, 642. 244, 628
requies 219, 817. 293, 377
requiescere 304, 556. 308, 688
requiescit 110, 166. 428, 665
requieverit 75, 12
requievit 129, 662. 301, 489. 304, 557
requiram 230, 232
require 60, 551
requirens 53, 336
requirenti 130, 680
requiret 66, 692
requiris 209, 521. 217, 762. 372, 211. 422, 508
requirit 75, 9. 109, 129. 207, 479. 436, 6. 446, 235. 370, 154
requiro 209, 515. 400, 940
rerum 4, 9. 8, 79. 23, 419. 40, 31. 50, 259. 52, 300. 80, 144. 128, 641. 129, 649. 208, 509, 522. 212, 614. 223, 49 *et alibi.*
rerumque 185, 677. 446, 252
res 23, 433. 62, 591. 80, 138. 94, 511. 113, 223. 125, 550. 173, 319. 209, 513. 219, 831. 248, 725. 259, 122. 269, 397. & *alibi.*
resque 43, 89. 89, 350. 119, 394. 426, 610. 468, 748
rescîerit 56, 424
rescindere 65, 677, 678. 359, 543. 432, 784
resecare 318, 182
resecat 245, 649
resectas 198, 264
resecuta 163, 36. 252, 863. 393. 749
resedit 173, 301. 192, 102. 214, 671. 287, 88. 428, 659
reseminet 452, 392
reserabo 442, 145
reserabit 223, 61
reseratis 133, 762
reserato 185, 663
reseratque 298, 384
reservant 370, 168
reservent 213, 657
residant 258, 95
residens 30, 575. 149, 364. 289, 124. 394, 787
residentem 266, 310
residerat 191, 76
resides 419, 336
residunt 447, 272
resilire 100, 677. 175, 374
resilit 357, 480
resimas 406, 95

reſtere 18, 288. 262, 191
reſti 262, 200
reſtit 27, 503
reſtite 296, 322
reſtunt 450, 339
reſolvent 64, 654
reſolvi 417, 400
reſolvit 15, 227. 184, 643. 243, 587
reſolvite 21, 382
reſolvo 61, 282
reſoluta 272, 468. 273, 483
reſolutum 198, 253
reſonabat 234, 320. 348, 214
reſonabilis 89, 358
reſonant 216, 333. 307, 668
reſonare 192, 106
reſonat 84, 231
reſonis 94, 496
reſpergit 425, 604
reſpexit 363, 4
reſpice 335, 659. 457, 494
reſpicere 143, 224. 331, 547
reſpiceret 324, 354
reſpiciens 76, 22. 117, 339. 351, 314
reſpicio 409, 173
reſpicit 47, 190. 72, 874. 90, 383. 203, 389. 229, 216. 314, 66. 408, 129. 464, 646
reſpiramen 345, 142
reſpiramina 72, 828
reſponde 110, 143
reſponderat 90, 380
reſpondere 421, 497
reſpondet 361, 618
reſpondit 68, 742. 225, 96. 242, 560. 328, 441
reſponſa 88, 340
reſponſaque 95, 527
reſponſura 90, 387
reſtabam 101, 688
reſtabant 143, 208
reſtabas 35, 728
reſtabat 34, 700. 57, 471. 65, 655. 173, 298. 179, 486. 252, 847. 237, 80. 282, 769. 307, 673
reſtagnantis 324, 364
reſtant 126, 581, *bis*. 383, 507. 454, 430
reſtare 379, 379. 400, 947. 419, 439
reſtat 21, 365. 298, 373. 381, 615. 417, 396. 469, 767
reſtatque 152, 437
reſtet 181, 539
reſtitit 58, 500, 174, 327. 425, 604. 460, 569. 465, 690
reſtituit 15, 407. 316, 135
reſto 99, 626. 384, 516
reſumere 256, 59. 262, 193
reſumit 274, 524
reſumptâ 467, 743
reſumptis 129, 665
reſupina 50, 267. 172, 275
reſupino 345, 138
reſupinoque 36, 730
reſupinum 367, 86
reſupinus 109, 121. 138, 84. 148, 352. 349, 239. 352, 324. 458, 520
reſurgebant 57, 453. 222, 11
reſurgere 148, 349. 192, 81
reſuſcitat 239, 474. 421, 495
retardat 78, 92
retegatur 148, 357
retegente 221, 1
retendit 56, 419
retenta 33, 675. 53, 349. 97, 566. 353, 372
retentantem 263, 208
retentas 388, 635
retentat 36, 746. 139, 117. 339, 792
retentatis 417, 382
retentis 301, 474
retentos 81, 166
retentus 99, 628. 236, 379
retexi 377, 336
retexit 365, 38. 382, 459
retexite 285, 31
retexitur 446, 249
retexuit 209, 531
retia 89, 356. 123, 513. 215, 706. 217, 772. 234, 531. 291, 171. 324, 202. 399, 922, 933. 456, 473
retiaque 111, 77
reticere 89, 357. 319, 185
retices 32, 655
retinacula 225, 102. 337, 712. 423, 457. 465, 696
retinebat 8, 81. 62, 586
retinens 163, 35. 208, 497. 275, 575. 352, 348
retinente 140, 127
retinentia 184, 644
retinere 47, 192. 317, 175. 336, 687. 395, 809. 415, 340
retinet 32, 647. 297, 342, 350, 285
retorquet 131, 716
retorſerunt 308, 697
retractant 123, 569
retractat 295, 288. 298, 370
retracto 215, 719
retrahebat 78, 87
retraxi 373, 237
retro 28, 529. 78, 88, 91. 82, 187. *& alibi*.
retroque 109, 134. 251, 812. 345, 136
retroverſus 129, 656
retuleram 218, 795
rettulit 23, 437. 52, 303. 90, 387. 175, 383. 369, 141. 414, 310. 437, 11. 461, 586
retuſa 357, 496
revellere 352, 356
revelli 110, 152, 153. 243. 584. 260, 168
revellit 197, 226. 257, 86. 351, 300
reverentia 194, 146. 211, 609. 259, 123. 271, 427. 275, 555. 294, 251
reverſurum 328, 453
revertar 225, 113
revertebar 157, 585
revertentes 67, 714. 322, 303
reverti 181, 563. 301, 461. 373, 248
revertitur 178, 467. 251, 822. 394, 777
revexit 380 402
revincta 136, 22
revinctâ 298, 379
revinctam 319, 212
revireſcere 55, 408. 199, 305
revixit 192, 77
revocabile 172, 264
revocamina 62, 596
revocantis 27, 503
revocare 20, 335. 113, 248. 195, 177. 277, 617
revocata 300, 452
revocataque 218, 794
revocate 96, 548
revocat 214, 689

revolet

revolet 281, 741
revolvor 297, 335
revomitque 393, 731
reus 376, 314. 438, 36
revulſam 398, 882
revulſum 137, 39. 350, 281. 352, 341
revulſus 52, 316
revulſo 410, 181
revulſos 333, 554
Rex 16, 251. 148, 356. 159, 650. 179, 490. 180, 520. 192, 102. 244. 603. 290, 155. 315, 99. 316, 142. 318, 205. 325, 383. 372, 217. 381, 436. 390, 679. 414, 321. 461, 581, 585
Rexque 341, 30
rexerat 54, 370
rexerit 55, 393
rexit 112, 212. 432, 773
Rhadamanthon 271, 439
Rhadamanthus 271. 435
Rhamnuſia 91, 406
Rhamnuſidis 429, 694
Rhaniſque 81, 171
Rhegi 402, 5
Rhegion 404. 48
Rhenum 50, 258
Rheſi 383 249
Rheſum 367, 98
Rhetenore 422, 504
Rhodanumque 50, 258
Rhodiæ 360, 574
Rhodon 202, 365
Rhodope 48, 222. 181, 589
Rhodopeïus 285, 11. 286, 50
Rhodopen 165, 87. 287, 77
Rhodoſque 112, 204
Rhœtæi 318, 197
Rhœti 137, 38
Rhœtus 350, 271, 285
rictu 58, 481
rictus 36, 741. 77, 74. 100, 674. 108, 97. 175, 378. 313, 59. 316, 126. 325, 367. 404, 65. 409, 168
ridens 139, 115
rident 160, 669
ridentem 123, 516. 266, 317
ridet 56, 429. 94, 514. 100, 657. 444, 205
rigavit 327, 419
rigebant 78, 100. 316, 122
rigebat 250, 807
rigent 182, 573. 401, 503
rigeſcere 268, 357. 424, 564
rigeſcunt 54, 364
riget 71, 823. 124, 527. 316, 150. 390, 691
rigidâ 427, 647
rigidas 277, 613
rigidi 222, 20. 313, 45
rigidique 250, 797
rigidis 237, 428. 299, 425. 396, 846. 433, 797
rigido 71, 813. 79, 118. 160, 673
rigidoque 123. 518
rigidos 263, 225. 394, 765
rigidum 257, 85. 294, 242
rigore 290 139. 295, 283
rigorem 22, 401. 132, 746
rigori 432, 794
riguerunt 143, 209
riguiſſe 125, 555
riguo 245, 646. 395, 797
rima 330, 515. 414, 304, 498, 301
rimâ 107, 65
rimas 47, 211. 302, 512. 398, 891
rimus 50, 260
ripa 158, 602
ripâ 53, 337. 258, 109. 287, 74. 338, 769. 404, 49. 418, 427
ripæ 36, 729. 50, 250. 157, 598. 242, 552. 271, 449. 313, 53
ripam 175, 373. 258, 114, 118
ripas 32, 639, 640. 49, 241. 50, 252. 54, 371. 467, 733
Riphea 352, 352
ripis 5, 39. 6, 42. 64, 637. 157, 591. 196, 199. 197, 228
riſère 111, 188
riſiſſe 266, 316
riſit 67, 704. 124, 524. 257, 66. 394, 774
riſitque 152, 452
riſus 70, 778
ritè 85, 264. 218, 803. 388, 663. 442, 144
ritibus 182, 591
ritu 34, 695. 187, 717. 198, 258. 258, 89. 299, 398. 303, 536
rituque 445, 222
ritus 273, 499. 436, 5. 457, 483
rituſque 440, 93
rivi 234, 334
rivo 278, 655
rivos 152, 435
rivus 57, 456. 333, 603
robora 18, 303. 78, 94. 140, 123. 186. 691. 196, 204, 208, 510. 249, 769, 314, 82, *bis*, 83. 352, 329. 358, 515. 417, 391. 445, 229. 454, 421
robore 78, 92. 248, 743. 249, 770. 337, 443. 302, 503. 352, 331. 349, 350, 423, 549
roboribuſque 212, 632
roboris 55, 404. 249, 748. 444, 202
robur 249, 753. 302, 492
robuſta 139, 120
robuſtior 444, 206. 445, 207
rodunt 390, 691
roga 162, 33
rogabam 174, 329. 336, 695
rogabat 143, 223. 179, 469
rogaberis 403, 31
rogabo 93, 465
roganda 151, 415. 46, 183
rogandos 171, 263
rogant 16, 248. 55, 396. 106, 31. 322, 290. 347, 176. 400, 951. 421, 484
rogantem 61, 566. 180, 523. 252. 863. 298, 393
rogantis 200, 308
roganti 84, 240. 152, 449. 162, 33. 282, 751. 303, 552. 336, 683
rogantis 195, 169. 326, 399
rogarem 223. 53
rogari 332, 583. 403, 30
rogat 21, 386. 36, 735. 41, 47. 86, 288. 173, 301, *bis*. 185, 684. 197, 249. 224, 2. 382, 471. 432, 787
rogati 100, 653. 182, 579
rogati 110, 154
rogato 86, 285
rogatus 159, 651
rogavi 408, 138
rogavit 192, 90
rogem 93, 465

ger 93, 465
gis 293, 220. 396, 823
gique 390, 687
gis 110, 166. 211, 610
gos 211, 609. 323, 333
gum 387, 610
gumque 63, 619
gus 239, 478. 387, 601, 448, 156
lomam 454, 431. 461, 597
lomana 433, 800, 809
lomanæ 435, 849
lomanam 467, 736
lomane 463, 637, 654
lomani 434, 837
lomanique 472, 826
lomanum 14, 201
lomechiumque 465, 705
lomule 433, 806
lomuleæ 462, 625
lomuleos 435, 845
lomulus 460, 561
lorant 17, 267
lorantia 20, 339. 82, 117
lorat 387, 622
lore 81, 164. 114, 263. 297, 360. 313, 57. 354, 410. 429, 708
loreſcit 446, 246
los 159, 635
loſaria 465, 708
loſarum 43, 113
loſâve 354, 410
loſeo 215, 710
roſtris 85, 249
roſtriſque 387, 613
roſtro 28, 536. 131, 706. 160, 673. 165, 97. 226, 147. 236, 371. 309, 713. 337, 735. 738. 413, 282. 417, 391. 441, 113
roſtrum 54, 376. 155, 545. 185, 673
rota 45, 139. 458, 522
rotâve 24, 448
rotæ 43, 108. 44, 133
rotarum 170, 219
rotat 123, 518
rotatis 42, 74. 263, 221
rotato 351, 296
rotatum 263, 217
rotis 80, 150
rotiſque 52, 312
ruat 141, 166
rubebant 343, 71
rubefactaque 379, 394
rubefecit 236, 383
rubens 350, 277
rubent 93, 484. 325, 375
rubentem 122, 482
rubentes 54, 375
rubenti 116, 332. 288, 101
rubentia 170, 222
rubeſcere 44, 116. 98, 600
rubeſcunt 386, 581
rubet 444, 193
rubetis 9, 105
rubigine 70, 776. 250, 802
rubor 114, 268. 116, 329. 163, 47. 210, 555. 398, 887
rubore 26, 488. 57, 450
ruborem 91, 423 93, 482. 239, 466. 305, 594
rubori 94, 491
rubrâ 325, 368
rubuerunt 312, 19
rude 280, 719
rudem 162, 19. 196, 213
rudente 98, 616
rudentes 329, 474, 495
rudi 159, 646
rudibuſque 22, 406
rudis 4, 7. 8, 87. 23, 429. 306, 636. 375, 290
ruent 51, 296
ruenti 235, 343
ruere 141, 166. 331, 533
rugas 445, 232
rugis 86, 276
rugoſis 246, 674
rugoſoque 212, 626
ruinæ 14, 202. 172, 268
ruinam 240, 498
ruinas 454, 424. 471, 812
ruit 102, 715. 163, 51. 182, 586. 207, 475. 235, 343. 324, 336. 331, 530, 556. 367, 83. 467, 730
ruitque 345, 134
ruitis 271, 428
ruiturum 121, 460
rumor 85, 253. 167, 147. 304, 561
rumoribus 335, 667
rumorum 342, 55
rumpere 349, 249. 470, 780
rumpit 14, 208. 109, 124. 159, 639. 171, 251. 456, 465
rumpitque 21, 384
rumpo 196. 233
rumpunt 333, 598
rupe 109, 114. 263, 211. 333, 591. 394, 786
rupes 84, 226. 158, 613
rupibus 409, 160. 410, 190
rupiſque 132, 733
rupiſſet 136, 36
rupit 99, 627. 114, 255. 144, 257. 167, 131. 309, 723. 344, 96. 345, 117. 350, 289. 254, 391. 382, 476
rupta 150, 406. 332, 569. 381, 442
rupti 359, 567
ruptis 358, 511
ruptoſque 301, 490
rura 33, 676. 75, 2. 145, 276. 207, 463. 301, 478. 316, 146. 338, 766. 392, 720. 451, 367
rure 66, 688
ruricolæ 176, 392. 315, 91
ruricolam 441, 124
ruricolaſque 153, 479
rurigenæ 217, 770
ruris 15, 232. 40, 16. 462, 617
rurſumque 256, 42. 444, 190
rurſus 88, 327. 90, 383. 93, 486. 101, 684. *& alibi plur.*
rurſuſque 160, 660. 163, 47. 295, 288. 344, 98. 359, 557
rus 34, 694. 426, 627
ruſtica 13, 192. 157, 583. 174, 348. 422, 522
ruſtice 66, 699
rutilaſque 351, 294
rutilis 64, 635. 119, 403. 152, 440. 187, 715
rutilo 43, 112
rutilos 52, 319. 317, 436
rutilum 138, 83
Rutuli 422, 528
Rutulos 419, 455
Rutulum 424, 567
ruunt 18, 285. 46, 167. 47, 204. 83, 209. 95, 529. 357, 494

S.

SAbina 434, 832
Sabinæ 436, 4
Sabini 432, 775

Sabinis 433, 797, 800
ſacer 16, 254. 125, 571. 156, 573. 289, 109. 308, 693. 317, 163
ſacerdos 104, 4. 139, 109. 211, 593. 308, 693. 382, 475. 388, 640. 464, 676
ſacerdotes 247, 707
ſacerdoti 390, 703
ſacerdotis 464, 681. 469, 778
ſacra 48, 223. 67, 713. 76, 26. 81, 156. 95, 518, 530. 96, 558. 97. 576, 101, 691. 702, 710. 102, 732. 106. 32, 37. 170, 202. 192, 24. *et alibi.*
ſacraque 230, 250. 457, 489
ſacraria 308, 695
ſacrârunt 257. 88
ſacras 21, 368. 326, 412. 453, 407
ſacraſque 467. 727
ſacrata 300, 451. 318, 198. 438. 55. 474, 864
ſacrataque 296, 321
ſacravêre 307, 646
ſacri 243, 956. 342, 33. 405, 80. 408, 130
ſacrificâ 349, 249
ſacrificat 406, 84
ſacrilegæ 313, 41
ſacrilegi 250, 792. 251, 817
ſacrilegos 105, 23
ſacris 18, 287. 170, 201, *bis.* 182, 588. 239, 482. 299, 399. 341, 14. 462, 625
ſacriſque 409, 156
ſacro 44, 122. 99, 621. 153, 469. 403, 21
ſacroque 121, 449
ſacrorum 97, 574. 173, 325. 183, 603. 314, 68. 315, 94
ſacros 24, 446. 57, 464. 145, 263. 160, 661. 211, 602. 247, 713
ſacrum 184, 648. 192, 101. 249, 752. 382, 461
ſæcli 225, 97
ſæcula 92, 444. 107, 67. 170, 208. 198. 274. 408, 144. 453, 395. 455, 446
ſæculaque 10, 26
ſæpe 23, 428. 26, 481, 482. 32, 639. 41, 65. *et alibi quàm plur.*
ſæpius 123, 508. 130, 685. 150, 397. 272, 457
ſæva 24, 453. 108, 102. 131, 716. 135, 6. 210, 561. 262, 199. 266, 317
ſævaque 42, 82
ſævæ 124, 547. 371, 185
ſævam 57, 470. 104, 8
ſævamque 249, 766
ſævarum 119, 404. 203, 387
ſæve 351, 296
ſævi 182, 581. 341, 8. 419, 439
ſævique 353, 381
ſævior 10, 126. 97, 571, 395, 798. 397, 858
ſævis 52, 313. 191, 64. 201, 342. 297. 350
ſæviſque 417. 402
ſæviſſime 348, 219
ſævit 14, 200. 55, 399, 400. 131, 713. 232, 296. 237, 416. 324, 345. 325, 369. 383. 504. 391, 709
ſævitiæ 87, 306. 125, 550
ſævitiam 186. 688
ſævo 178, 464. 423, 559. 440, 92
ſævorum 348, 219
ſævumque 360, 582
ſagacior 333, 599
ſagax 83, 207. 140, 146. 234, 316
ſagitta 27, 519. 171, 235, 238. 247, 695. 360, 571
ſagittâ 172, 266. 258, 102. 259, 127. 305, 588. 361. 596
ſagittæ 291, 170. 366, 51
ſagittam 236, 380. 323, 324
ſagittas 63, 616. 82, 188. 149, 367. 263, 232. 380, 401
ſagittiferâ 25, 468
ſagittis 25, 460. 222, 31. 377. 334, 383, 501
Salentinumque 438, 51
ſalebus 448, 286
ſalici 157, 594
ſalicis 395, 800
ſalicta 157, 590
ſalictis 324. 363
ſalientis 97, 587
ſalientia 244, 606
ſaligná 258, 99
ſalignis 245, 656
ſaligno 245, 659
ſalire 181, 559
ſaliunt 175, 381. 295, 288
ſalix 234, 336
Salmaci 116, 306
Salmacis 115, 286, 117, 337, 347. 449, 319
ſalutatibus 427, 637
ſaltem *adv.* 44, 126. 117, 334. 265, 781. 281, 729. 336, 705
ſaltibus 452, 377. 397, 872
ſaltu 52, 314. 76, 42. 175, 365. 217, 772
ſaltu *pronemore* 256, 47
ſaltuque 422, 521
ſaltumque 125, 552
ſaltus 46, 165. 98, 599, 101, 683. 330. 524
ſaltus *nemora* 58, 498. 66, 689
ſalvâ 441, 109
ſalve 56, 428. 358, 530, 461, 581
ſalus 99, 648. 412, 836
ſalutant 132, 736. 213, 651, 467, 731
ſalutantum 146, 295
ſalutat 76, 25. 464, 687
ſalute 403, 11. 413, 271
ſalutem 28, 534. 179, 477. 183, 624. 195, 173. 274, 529
ſalutent 180, 508
ſalutifer 64, 642. 467, 744
ſalutiferâ 462, 632
ſalutis 210, 564
Samenque 391, 711
Samius 439, 60
Samos 229, 221
ſana 123, 521. 276, 593
ſanæ 223, 35
ſancta 423. 536
ſanctaque 279, 690
ſanctæ 21, 372
ſanctaſque 102, 733
ſanctique 317, 172
ſanctis 168, 164
ſanctius 8, 76
ſaneſque 403, 23
ſanet 299, 397
ſanguine 11, 157. 12, 162, 14, 201. 15, 235. 35, 719. 43, 90. 49, 235. 54, 368. 63, 610. 64, 652. 71, 824. 80, 140. 95, 522. *et alibi quàm plur.*
ſanguineâ 77, 57

...ineſque 11, 143
...ineæ 54, 360. 367, 85
...ineam 79, 125
...ineis 418, 408
...inis 107, 52. 198, 259. 272, 465. 326, 402. 359, 558. 369, 142, 149. 370, 152. 454, 423
...nis 78, 85. 171, 259. 249, 762. 259, 129. 301, 459. 302, 493. 345, 127. 350, 275. 352, 326. 382, 469. 410, 195. 431, 754. 441, 175
...guiſque 76, 39. 294, 141
...iem 201, 338
...iemque 122, 494
...ior 189, 18. 274, 541
...no 216, 742
...iens 381, 433
...iente 306, 622. 378, 374
...ienter 379, 377
...ientiùs 43, 102
...ies 428, 675
...rciua 170, 224
...rculaque 313, 36
...rdibus 316, 137. 317, 152
...riſſa 356, 466. 357, 479
...rpedonis 374, 255
...it 222, 24
...ta 8, 89. 168, 157
...tæ 200, 322
...tam 169, 185. 323, 320
...telles 416, 354
...ti 193, 124. 213, 665. 432, 778
...tia 261, 178
...tiaque 172, 281
...tiantur 133, 759
...tiare 325, 371
...tiata 85, 252. 219, 813
...tiatæ 80, 140
...tiatur 251, 836
...tis *adv.* 13, 196. 20, 357. 22, 406. 26, 500. *et alibi plur.*
...tibus i. e. *ſegitibus.* 18, 286
...tiſque 120, 429
...tos 115, 282. 140, 141
...tum 37, 771. 263, 233. 344, 93
...turæ 456, 472
...turatâ 317, 166
...turatos 303, 541

Saturnia 31, 612, 615. 56, 435. 59, 531. 86, 271. 87, 293. 88, 333. 89, 365. 121, 448. 122, 464. 147, 330. 261, 176. 414, 320. 432, 782
Saturnius 12, 163. 151, 420. 247, 703. 264, 242
Saturno 9, 13
Saturnus 167, 126. 273, 497. 473, 858
ſaturos 44, 120
ſatus 8, 82. 36, 751. 235, 363. 321, 271, 280. 368, 123. 426, 611
Satyri 166, 110. 175, 383. 176, 393. 427, 637
Satyrique 13, 193. 105, 25
Satyros 34, 692
ſaucia 9, 102. 54, 361. 64, 652. 71, 808. 298, 373. 325, 737
ſaucius 102, 719. 262, 204. 348, 206. 350, 280. 351, 302
ſaxa 22, 400, 411. 58, 491. 84, 226. 97, 570. 133, 778. 141, 160. 158, 613. 181, 547. 196, 204. 222, 18. 242, 552. 303, 535. *et alibi.*
ſaxaque 450, 347
ſaxea 125, 557. 154, 509. 350, 283. 449, 313
ſaxeus 405, 73
ſaxi 164, 76. 398, 892
ſaxificos 143, 217
ſaxis 313, 42. 450, 347
ſaxo 21, 376. 33, 679. 67, 707. 122, 518. 124, 544. 142, 202. 147, 317. 182, 573. 222, 16. 241, 539. 286, 44. 324, 340. *et alibi.*
ſaxoque 35, 718. 143, 233. 165, 100
ſaxum 52, 326. 72, 830. 115, 278. 121, 460. 132, 752. 173, 309. 315. 110, *bis.* 341, 23. 364, 26. 385, 567. 431, 758
ſaxumque 334, 642. 352, 341. 424, 565
ſcabræ 250, 802
ſcelerata 10, 127. 109, 113. 121, 456. 170, 213. 201, 340. 250, 792
ſceleratæque 139, 102. 224, 94. 388, 628
ſceleratæ 457, 498
ſcelerato 136, 37. 146, 293
ſceleratos 469, 776
ſceleratus 10, 131. 75, 5. 240, 497. 249, 754. 270, 408
ſceleri 145, 273. 301, 460, 468. 441, 128
ſcelerique 296, 322
ſceleris 179, 473. 182, 578. 225, 105. 238, 465. 293, 225. 298, 367. 381, 433
ſceleriſque 99, 645
ſcelerum 365, 45
ſcelus 80, 142, *bis.* 123, 503. 184, 635. 195, 172. 225, 111. 226, 130. 239, 484, *bis.* 249, 774. 273, 505. 296, 314. 315, 323. 297, 342. 314, 67. 440, 88
ſceptra 85, 265. 332, 560
ſceptri 72, 847. 208, 506. 371, 192
ſceptro 426, 612
ſceptroque 12, 178. 192, 103
ſceptrum 151, 422. 390, 680. 424, 570. 426, 619
Schœneia 305, 609. 307, 660
ſciat 46, 170
ſciet 55, 392. 264, 258
ſcilicet 43, 90. 57, 471. 80, 135. 99, 647. *& alibi.*
ſcindere 260, 166
ſcindit 336, 683
ſcinditque 298, 386
ſcinditur 129, 123. 467, 739
ſcindunt 328, 463
ſcintilla 192, 80
ſcire 63, 615. 88, 338. 119, 410. 155, 520. 517, 780. 299, 413. 329, 493. 389, 672. 414, 417. 429, 696
ſcires 12, 162. 162, 23
ſciret 452, 388
Scironis 206, 447
ſcis 372, 203
ſciſsâque 220, 853
ſciſſæ 124, 546
ſciſſæque 421, 526
ſciſſet 153, 472
ſcit 46, 170. 153, 474. 182, 580. 355, 440
ſcitabere 37, 775

ſcitantibus 59, 511
ſcitarier 68, 741
ſcitaris 134, 793
ſcitatur 297, 357. 334, 622
ſcitè 442, 142
ſcitetur 60, 548
ſcitis 92, 443. 462, 623
ſcituſque 258, 108
ſcopulis 97, 592. 131, 709. 206, 447. 395, 801. 458, 518
ſcopulo 243, 593. 339, 783. 381, 438
ſcopuloque 125, 553
ſcopulos 190, 33. 206, 447. 276, 592. 406, 88
ſcopuloſque 84, 226
ſcopulum 164, 70. 405, 73. 410, 182
ſcopulus 124, 525. 263, 226
ſcorpion 42, 83
ſcorpios 47, 196
ſcorpius 451, 371
ſcribit 274, 522
ſcripſi 277, 626
ſcripta 274, 527
ſcripto 292, 206
ſcrobibus 197, 243. 318, 189
ſcrutantur 442, 137
ſculpit 293, 348
Scylaceaque 465, 702
Scylla 191, 65. 224, 91. 225, 104. 392, 730. 398, 900. 403, 18. 404, 59. 405, 70
Scyllâ 404, 39
Scyllæ 404, 52
Scyron 207, 464
Scyronve 370, 156
Scythiæ 48, 224. 250, 788
Scythiam 7, 64. 250, 797
Scythicâ 305, 588
Scythicas 159, 649
Scythicis 448, 285
Scythides 451, 360
Scython 115, 280
ſe 9, 101. 35, 704. 712, 37, 772. & *alibi quàm plur.*
ſeque 22, 389. 32, 641, 644. 63, 613. 124, 529. & *alibi.*
ſecabant 188, 1
ſecabitur 329, 479
ſecant 6, 46
ſecantes 21, 370
ſecedere 57, 465. 93, 467
ſecedit 318, 185
ſecent 27, 509
ſeceſſunt 413, 267
ſeceſſit 179, 490
ſecius 71, 809. 305, 588
ſecreta 30, 594. 61, 556. 68, 737. 69, 749. 113, 224. 275, 558. 385, 555
ſecretaque 191, 75. 347, 196
ſecretos 338, 765
ſecrevit 4, 23
ſectamque 5, 33. 245, 650
ſecto 278, 658
ſectos 94, 506
ſecuêre 299, 930
ſectus 44, 130
ſecuit 5, 33
ſecula 446, 261. 475, 878
ſecum 22, 389. 109, 116. 120, 422. 123, 500. & *alibi.*
ſecumque 367, 82
ſecunda 33, 659
ſecundas 80, 138. 258, 92
ſecundi 378, 360
ſecundis 246, 673
ſecundo 212, 619. 237, 420. 380, 418. 392, 728
ſecundum 277, 618
ſecura 156, 572. 167, 137. 206, 455. 220, 867. 283, 784. 347, 199
ſecuraque 421, 490
ſecuræ 9, 100
ſecures 205, 428
ſecuri 76, 28. 298, 372. 349, 249. 411, 126
ſecuriferumque 356, 460
ſecurim 236, 397
ſecurior 11, 151
ſecuroſque 264, 240
ſecurum 445, 129
ſecurus 205, 435. 327, 423
ſecùs 68, 727. 178, 455. 227, 162. 344, 102. 357, 480. 433, 180
ſecuta 82, 201. 83, 274. 125, 550. 281, 737. 314, 71. 343, 82. 464, 664
ſecutæ 124, 543. 283, 780. 313, 45. 394, 781
ſecuti 141, 157. 253, 884. 309, 710. 423, 542
ſecutum 97, 576. 238, 91. 339, 778. 368, 123
ſecuturo 146, 289
ſecutus 84, 228. 91, 414. 140, 124. 358, 529
ſed 8, 93. 10, 138. 12, 160. 13, 190. & *alibi quàm plur.*
ſedant 440, 83
ſedare 91, 415
ſedatis 450, 349
ſede 72, 836. 94, 504. 96, 539. 108, 78. 147, 321. 148, 359. 331, 555. 442, 148, 159. 473, 843
ſedem 154, 497. 169, 187. 206, 445. *bis.*
ſedens 39, 12. 320, 237. 399, 923
ſedere 12, 177. 78, 88
ſederunt 350, 289
ſedes 15, 218. 30, 574. 120, 433. 121, 456. 148, 348. 406, 98. 422, 510. 437, 22. 438, 35. 455, 449. 467, 728. 473, 839
ſedeſque 467, 738
ſedet 18, 293. 70, 775. 412, 261. 450, 337
ſedibus 47, 147. 59, 513. 164, 72. 409, 155
ſedilia 147, 317
ſedit 34, 682. 71, 814. 114, 261. 177, 432. 193, 136. 287, 74. 443, 162
ſeditio 271, 426
ſeditioque 342, 61
ſeducat 117, 372
ſeducta 246, 673
ſeductâque 270, 460
ſeductos 298, 902
ſeductus 90, 379
ſeducunt 387, 611
ſedula 300, 438. 399, 928
ſedulitas 299, 409
ſeduxit 66, 691
ſeges 47, 213. 79, 110. 350, 274
ſegetem 389, 653
ſegetes 10, 137. 17, 272. 18, 295. 153, 482. 232, 290
ſegnem 85, 246
ſegnibus 257, 500
ſegnis 96, 563
ſelige 428, 678
ſemanimes 210, 577
ſemanimeſque 411, 209
ſemanimi 139, 105
ſemel 34, 692. 64, 645. 141, 155. 247, 695. & *alibi.*

Semele 87, 293
Semeleïa 147, 329. 277, 640
Semelen 85, 261
Semeles 86, 274, 278
semesaque 185, 664
semesarumque 69, 771
semicaper 422, 515
semidei 13, 102
semideique 428, 673
semifer 63, 633
semihomines 358, 536
semilacerque 201, 344
semimarem 118, 381
semina 4, 9. 8, 91. 10, 123. 23, 419. 63, 629. 78, 105. 125, 573. 153, 480, 485. 193, 123. 301, 470. 445, 216. 450, 347. 452, 375
seminaque 132, 749
semine 8, 78. 36, 748. 85, 260. 212, 623. 316, 144. 469, 760
semineces 15, 228
Semiramis 107, 58
semivir 118, 386
semper 29, 558, 565. 32, 633. 69, 764. 80, 135. *et alibi plur.*
semperque 116, 301. 252, 842. 442, 158. 444, 197
sena 355, 429
senatum 461, 590
senatus 463, 641. 473, 843
senecta 199, 299. 265, 266. 408, 148
senectæ 89, 347. 179, 500. 197, 237. 246. 672. 271, 436. 445, 227
senectam 188, 2. 201, 337
senectus 196, 215. 298, 396. 347. 186. 384, 517. 408, 143
senem 59, 510. 198, 261
senemque 356, 264. 445, 210
senes 95, 538. 248, 722. 275, 550. 307, 646
seneſque 241, 525
senex 30, 580. 49, 243. 66, 688. 106, 26. 204, 400. 247, 704. 319, 221. 338, 757. 347, 178. 361, 607. 442, 773
senilem 407, 117
seniles 197, 250. 229, 210. 241, 528
senili 207, 478. 194, 163
senilis 445, 212
senior 32, 645. 66, 702. 247, 715. 317, 157. 335, 646, 338, 749. 347, 182. 359, 540. 446, 229. 457, 485. 473, 838
senioribus 437, 10. 456, 470
senis 94, 515. 188, 4. 199, 286. 360, 578. 380, 409
senserat 57, 466. 66, 687. 319. 225. 338, 741
senſere 46, 167
senserit 100, 651. 337, 739
senserunt 343, 71. 394, 785, 786
senſi 93, 463. 157, 597. 220, 863. 244, 607. 400, 945. 413, 282
senſibus 313, 43
senſim 73, 870. 114, 254
senſimus 383, 504
senſiſſe 57, 452. 215, 727. 251, 812. 389, 656
senſiſſet 338, 759
senſiſtis 107, 68
senſit 57, 446. 60, 545. 63, 620. 89, 365. 166, 119, *bis.* 120. 183, 601. 184, 630. 264, 242. 265, 273. 266, 308. 295, 277, 295. *& alibi.*
senſitque 314, 74. 382, 454
senſu 352, 325
senſum 410, 178
senſura 295, 269
senſurum 263, 228
senſurus 375, 287
senſus 99, 631. 302, 499
senta 120, 436
sententia 16, 243. 88, 322. 163, 41. 224, 67. 274, 516. 276, 587. 279, 683. 517, 172. 327, 439. 438, 43, 47. 463, 648
sentes 27, 509
sentiat 123, 499. 252, 858. 360, 595
sentire 85, 248. 427, 632
sentirent 156, 557
senturi 274, 538
ſentirique 245, 652
sentis 297, 346
ſentit 29, 554. 31, 604. 48, 230. 58, 488. 107, 68. 120, 442. 125, 555. 126, 577. 193, 116. 239, 472. 240, 516. 252, 862
sentite 239, 489
sentitur 395, 811
separat 19, 313. 76, 45. 92, 448
sepes 26, 493. 196, 186
sepibus 231, 258
sepoſuiſſe 88, 319
sepoſuit 149, 381
septem 50, 255, 256. 59, 528. 88, 326. 142, 188. *& alibi.*
septemque 7, 64
septemflua 468, 753
septemfluus 23, 422
septemplice 142, 187
septemplicis 363, 2
septenis 66, 682
septima 169, 192
septimus 112, 213
sepulchrales 239, 480
sepulchris 120, 435. 196, 206. 285, 14. 381, 423
sepulchro 53, 343. 212, 618. 230, 234. 275, 562. 336, 705. 452, 389
sepulchrum 381, 447. 453, 405
sepultâ 451, 370
sepulti 230, 235. 383, 503
sepulto 387, 615
sequantur 32, 647
sequar 191, 56. 240, 511. 442, 143
sequatur 111, 180. 372, 221
sequendi 27, 507
sequendo 278, 648
sequens 78, 91. 345, 134. 416, 364
sequente 107, 54. 444, 197
sequentem 422, 519
sequentes 34, 692. 76, 22. 217, 774
sequenti 228, 190. 252, 852. 404, 35
sequentia 87, 299. 311, 2, 413, 265
sequentis 218, 788. 465, 691
sequerer 20, 362
sequerere 336, 695. 403, 28
sequeretur 276, 588
sequetur 209, 518
sequi 98, 609. 219, 812. 229, 215

ſequimur 275, 554
ſequitur 28, 532. 32, 643. 58, 498. 61, 576. 90, 371, 372. 95, 527. 123, 515. 185, 666. 247, 711. 357, 83. 268, 358. 271, 449. & *alibi*.
ſequiturque 32, 643. 121, 461. 218, 690
ſequor 189, 21
ſequuntur 102, 716. 105, 25. 234, 532. 323, 326. 340, 6. 444, 183
ſera 15, 219
ſeræ 244, 629. 429, 710
ſeram 463, 651
ſeraque 63, 617
ſeraſque 452, 384
ſereno 12, 168. 52, 321
ſeri 271, 434
ſeriemque 442, 152
ſeries 365, 29
ſerieque 125, 564
ſerior 474, 868
Seriphi 144, 242
Seriphon 144, 251. 207, 464
ſeris 162, 29
ſeriſque 167, 138
ſeriùs 108, 105. 112, 198. 285, 33
ſerò 63, 612
ſeroque 119, 415
ſeroſque 452, 384
ſermo 178, 448. 308, 679
ſermone 14, 208. 34, 683. 86, 279. 89, 364. 106, 39. 270, 418. 317, 174. 346, 159, 165. 408, 121
ſermonibus 167, 147. 213, 661. 214, 679. 245, 651. 342, 56
ſerpens 24, 439. 46, 173. 76, 38. 77, 62. 78, 98. 117, 362. 166, 114. 257, 69. 265, 266. 280, 693. 334, 639. 341, 17. 467, 737
ſerpente 25, 454. 464, 670
ſerpentem 78, 98
ſerpentibus 201, 350
ſerpentigenis 196, 212
ſerpentis 24, 447. 64, 652. 78, 93. 96, 545. 278, 647. 313, 59. 341, 23
ſerpentum 70, 772. 88, 325. 209, 534. 250, 798
ſerpere 71, 826. 341, 13
ſerpit 269, 389
ſerpunt 100, 665. 126, 600
ſerræ 230, 246
ſerta 40. 28. 104, 7. 248, 723. 300, 433. 399, 929. 430, 736
ſertaque 249. 745
ſertis 73, 867. 264, 238
ſerva 154, 497
ſervabant 32, 627
ſervabat 66, 690
ſervabere 192, 93
ſervaberis 351, 309
ſervabitur 190, 39
ſervabunt 417, 381
ſervamus 395. 814
ſervanda 129, 647
ſervandam 31, 624
ſervant 467, 730
ſervantes 212, 626
ſervantia 34, 684
ſervantis 298, 383
ſervare 382, 480
ſervari 203, 380
ſervas 384, 517
ſervâſſet 215, 721
ſervat 15, 237. 114, 270. 158, 631. 224, 69. 263, 227. 265, 265. 341, 23. 346, 149. 409, 163. 431, 760. 443, 170
ſervata 131, 703. 136, 24
ſervatæ 136, 15. 191, 56
ſervato 267, 348
ſervatoque 245, 649
ſervatos 338, 750
ſervatrix 190, 50
ſervatum 420, 475
ſervatur 396, 830
ſervaturis 60, 538
ſervatus 192, 94
ſervatuſque 238, 459
ſervaverat 238, 459
ſervavique 367, 76
ſervavit 326, 405
ſervet 320, 232
ſerviet 396, 820. 472, 631
ſervire 382, 460
ſervit 27, 516
ſervitque 210, 563
ſervitii 75, 16
ſervitura 472, 828
ſerum 376, 297
ſervo 216, 741. 386, 592
ſervor 216, 741
ſetæ 36, 739. 232, 285. 397, 850
ſetæque 414, 303
ſetas 236, 383
ſetige 236, 376
ſetigeri 413, 289
ſetigeroſque 303, 549
ſetis 237, 428. 396, 846. 413, 279
ſeu 123, 520, *bis*. 128, 639. 162, 20, 23. & *alibi*.
ſeverâ 85, 254
ſex 40, 18. 113, 220. 164, 72. & *alibi*.
ſexque 173, 297
ſexangula 452, 382
ſexta 222, 11
ſexto 464, 700
ſi 18, 288. 20, 358, 361. 21, 376, 377. & *alibi quàm plur*.
ſibi 5, 27. 16, 250. 21, 386. 35, 705. *et alibi quàm plur*.
ſibila 76, 38. 122, 494. 394, 785. 464, 670, 684
ſibilat 426, 589. 350, 279
Sibyllâ 409, 154
ſic 4, 16. 5, 32. 6, 47. 8, 87. & *alibi quàm plur*.
Sicaniam 154, 495. 392, 724
Sicanias 447, 279
ſicca 48, 218
ſiccaque 51, 278
ſiccæque 50, 262
ſiccantem 339, 770
ſiccare 39, 12
ſiccat 50, 257. 269, 395
ſiccata 157, 575. 174, 341
ſiccatoſque 390, 690
ſiccaverat 108, 82. 239, 469
ſiccis 4, 19. 404, 50
ſicco *verb*. 399, 931
ſicco *adj*. 307, 654
ſiccoque 73, 870
ſiccum 100, 661
Sicelides 151, 412
Sicula 232, 283
Siculæque 403, 7
Siculam 394, 770
Siculo 191, 65
ſicut 18, 370. 158, 601. 171, 244. 184, 657. 348, 205. 386, 585
Sicyonius 83, 216
ſidera 7, 71. 11, 153. 13, 180. 36, 731. 58, 487, 59, 508. 67, 722. 134, 789. 152, 444. 175, 368. 195,

195, 188. 196, 217. *et alibi.*
fideraque 42, 71. 59, 529. 153, 484
fidere *verb.* 18, 307
fidere *subst.* 23, 424. 228, 178. 265, 286
fidereâ 110, 169
fidereis 37, 779
fidereo 174. 341
fidereos 464, 665
fidereum 290, 140. 437, 31
fidereus 328, 445
fideribus 26, 499. 129, 662
Sidohe 125, 572
Sidoniæ 124, 543
Sidonida 72, 840
Sidonide 295, 267
Sidonis 405, 80
Sidonius 79, 129
fidus 91, 420, 97, 594. 145, 291. 435, 846. 468, 749
Sigæa 343, 71
Sigæi 318, 197
Sigæïa 363, 3
sigillis 165, 86
signa 15, 220. 37, 764. 57, 450. 79, 112. 83, 207. 92, 460. 101, 705. 110, 160. 117, 355. 124, 544. 153, 468. 182, 571. & *alibi.*
signaque 40, 18. 276, 599. 385. 548
signans 333, 590
signârat 393, 754
signat 275, 565
signataque 185, 670. 241, 539
signatum 345, 125
signatur 443, 169
signaverat 292, 210
signavit 10, 136
significant 273, 494. 390, 689
significat 99, 643
significent 460, 576
signis 22, 406. 138, 81. 349, 235
signisque 107, 63
signo 20, 334. 300, 452. 461, 595
signum 75, 16. 91, 419. 142, 183. 377, 337. 379, 381. 414, 313
signumque 72, 831. 464, 671
sileam 260, 147
sileado 360, 575
silent 195, 187. 300, 446
silenti 108, 84
silentia 14, 206, 208. 15, 232. 20, 349. 21, 384. 60, 700. 120, 433. 195, 184. 279, 691. 285, 30. 333, 598. 342, 48
silentibus 364, 25
silentum 148, 356. 418, 411. 439, 66. 469, 772. 470, 797
Silenum 315, 99
Silenus 315, 90
silet 57, 450. 130, 681. 182, 583. 184, 632. 195, 187. 200, 307. 214, 693. 272, 471. 297, 359. 298, 389
silex 142, 199
silicem 67, 706. 134, 781. 144, 249
silices 192, 107. 263, 225. 266, 304. 277, 613. 313, 45
silva 29, 569. 34, 693. 56, 438. 76, 28. 150, 388. 191, 75. 234, 529. 235, 341. 249, 750. 317, 164. 320, 234. 333, 615. 358, 509 416, 361
silvâ 56, 432. 58, 489. 88, 324. 107, 339. 157, 585. 249, 750. 416, 364. 422, 514
silvâque 197, 242
silvæ 20, 346. 47, 216. 92, 442. 278, 648
silvam 249, 776
silvamque 54, 372
Silvani 13, 193
Silvanusque 427, 639
silvarum 81, 163. 358, 523
silvas 29, 572. 55, 408. 58, 499. 78, 90. 92, 44. 95, 522. 208, 103. 119, 414. 129, 658. 181, 547. 182, 594. 184. 637. & *alibi.*
silvasque 18, 302. 40, 15. 219, 841
siluêre 114, 274
silvestre 66, 681
silvestri 395, 815
silvestribus 366, 47
silvis 66, 686. 83, 205. 90, 388, 393. 101, 708. 123, 513. 133, 778. 160, 674. 178, 453. 180, 521. 181, 546. 243, 584. & *alibi.*
silviſque 210, 547. 324, 366. 309, 711
Silvius 416. 610
sim 27, 509. 43, 83. 86, 271. 116. 328. & *alibi.*
simque 60, 551
simile 189, 13
similem 198, 254. 337, 734
similemque 35, 708
similes 26, 499. 232, 285. 395, 813. 396, 835. 400, 935. 445, 231. 449, 316. 456, 466. 473, 838
similesque 178, 454. 406, 94
simili 174, 328. 216, 754. 272, 479
similes 58, 501. 100, 650. 146, 280. 154. 510. 180, 532. 183, 622. 200, 328. 239, 467. 295, 276. 297, 355. 302, 508. 692, 387, 607
similisque 46, 166. 84, 240. 218. 790. 323, 334. 381, 422
simillima 22, 406. 385, 540
simillimus 327, 417. 365, 22. 444, 201
Simoïs 377, 324
simplex 155, 535. 171, 254. 234, 319. 441, 221
simplicitas 150, 400
simul 15, 230. 18, 286. 36, 729. 40, 19. & *alibi quam plur.*
simul ac 46, 167. 199, 285
simulacra 47, 194. 92, 432. 143, 211. 201, 358. 295, 280. 308, 694
simulacraque 100, 668. 407, 112. 464, 658
simulamina 309, 727
simulantis 65, 668
simulâſſe 376, 299
simulat 162, 28. 164, 80. 182, 596. 323, 310
simulatque 117, 338
simulatas 305, 596
simulati 294, 253
simulatoremque 334, 634
simulaverat 81, 158
simulavimus 376, 299
simulavit 86, 275
simus 23, 415. 145, 272. 365, 42. 372, 214
sinamus 161, 4. 456, 461

ſinat 106, 41. 195, 174. 372, 219
ſincera 13, 191. 206, 453
ſinceræ 246, 664
ſincerumque 344, 100
ſine 4, 20. 8, 87, 90. 20, 358. 21, 374. *& alibi quàm plur.*
ſinebam 219, 812
ſinebat 78, 89
ſineres 108, 74
ſingula 276, 607. 315, 107
ſingultantem 140, 134
ſingultibus 180, 509
ſinis 206, 440
ſiniſtra 6, 45. 132, 733. 141, 162. 208, 506. 352, 347. 354, 419. 463. 655
ſiniſtræ 66, 681. 343, 89
ſiniſtris 40, 18
ſiniſtro 176, 405. 182, 592. 207, 471. 274, 517. 360, 372
ſiniſtrum 353, 362
ſint 32, 630. 43, 89. 90, 377. 139, 119. 168, 167. 332, 566. 351, 294. 469, 776
ſinitis 96, 540
ſint 26, 480. 62, 597. 138, 64. 147, 333. *& alibi.*
ſintque 212, 620
ſinu 123, 516. 174, 338, 359. 304, 558. 381, 450. 416, 350. 473. 848
ſinuantur 73, 875. 101, 682. 126, 580. 421, 501
ſinuatas 331, 553
ſinuatoque 236, 381
ſinuatur 76, 42
ſinuatus 404, 51
ſinuaverat 222, 30
ſinuavi 256, 64
Sinueſſa 466, 715
ſinumque 150, 393
ſinunt 119. 410. 155, 534. 234, 327. 250, 786. 326, 408. 387, 624
ſinuoſâ 138, 68
ſinus 18, 284. 53, 335. 123, 497. 126, 596. 158, 608. 219, 819. 422, 513. 438, 52. 465, 689. 467, 721
ſinuſque 17, 267
Sipylumque 168, 149
Sipylus 171, 231
ſiquidem 288, 104. 319, 219
Sirenis 156, 555
Sirenum 406, 88
ſis 156, 573. 167, 137. 184, 634. 207, 483. *& alibi.*
ſiſtant 194, 154
ſiſte 154, 490. 215, 716. 434, 835. 457, 493
ſiſtetur 258, 209
ſiſti 433, 803
ſiſtite 81, 153
ſiſtitur 246, 669. 441, 132
ſiſto 196, 200
ſiſtraque 279, 692
ſiſtrorum 282, 777
ſiſtrum 283, 783
Siſyphio 365, 32
Siſyphon 122, 466. 364, 26
ſit 14, 210. 214, 15. 223, 16. 247, 248. 21, 380. *& alibi quàm plur.*
ſitque 37, 772
ſitæ 177, 410
Sithoniæ 182 588
Sithonios 386, 571
Sithonis 207, 466
ſitiemus 282, 760
ſitientes 413, 277
ſitim 91, 415. 108, 98. 152, 446. 174, 341, 354. 175, 366. 449, 422
ſitimque 346, 156
ſitis 91, 415. 210, 569
ſitiſque 394, 768
ſitus 52, 327. 199, 303
ſituſque 199, 290
ſive 8, 78, 80. 77, 46. 77, 47. 100, 678. *& alibi.*
ſmaragdis 40, 24
Sminthea 360, 585
ſobolemque 16, 251
ſocer 11, 445. 141, 152. 234, 315. 327, 431
ſocerque 186, 700. 282, 756
ſoceri 80, 132. 143, 228. 179, 447. 192, 96. 195, 176. 225, 11. 319, 219. 420, 462. 424, 570. 433, 802
ſocero 169, 176. 178, 443
ſocerum 255, 14. 397, 855. 416, 375
ſocerumque 59, 526. 332, 561
ſociæ 31, 620
ſocialia 417, 380
ſocialis 218, 805
ſociam 295, 268
ſociamque 241, 521
ſociantem 311, 5
ſociare 306, 635
ſocias 379, 375
ſociaſque 104, 3
ſociati 241, 546
ſocii 237, 420. 373, 226
ſociis 77, 51. 98, 611. 236, 386. 388, 631. 377, 328. 381, 449. 405, 71. 410, 193
ſocio 149, 378. 366, 67. 373, 240. 400, 949
ſociorum 98, 605. 410, 206
ſocios 85, 259. 366, 73. 372, 213. 373, 230. 374, 267. 411, 229. 412, 253
ſocioſque 283, 795
ſocium 315, 94. 350, 283. 428, 678
Sol 30, 592. 40, 32. 56, 417. 77, 50. 80, 145. 153, 483. 156, 570. 158, 614. 174, 339. 213, 663. 324, 353. 387, 603. 618. 395, 811. 404, 54. 437, 30
Solque 122, 488
ſola 20, 351. 30, 593. 59, 519. 85, 256. 134, 791. 163, 45. 195, 188. 219, 824. 282, 758. 364, 15. 381, 450. 384, 514. 403, 12. 295, 312. 428, 681. 432, 783. 471, 807
ſolâ 58, 489. 110, 153. 368, 115
ſolæ 106, 32. 177, 421
ſolam 298, 395
ſolantia 328, 448
ſolane 469, 768
ſolaque 116, 304
ſolari 172, 292
ſolata 393, 747
ſolatia 127, 604. 138, 73. 142, 191. 176, 413. 240, 510. 255, 7. 278, 653. 289, 132. 323, 329. 339, 782. 343, 80. 386, 598
Sole 7, 63. 36, 731. 37, 771. 53, 231. 54, 364. 69, 762. 71, 808. 91, 412. 93, 489. 218, 809. 258, 93. 278, 661. 295, 284. 339, 770. 403, 10. 417, 400
ſoleant 451, 357
ſoleat 116, 303

ſilebam 218, 810. 219, 818
ſilebant 107, 70
ſilebas 320, 237
ſilebat 32, 639. 57, 448. 78, 845. 81, 163. 97, 586. 222, 19. 289, 119. 327, 422. 352, 354. 359, 541. 380, 417. 381, 441. 415, 340
ſilem 55, 394. 110, 170. 114, 270. 416, 375
ſilemus 178, 452
ſilenni 412, 262
ſilennia 284. 4
ſilent 93, 483, 489. 117, 365. 157, 583. 182, 587. 192, 106. 242, 552. 310, 737. 334, 645. 342, 51. 448, 295
ſileo 61, 573
ſileri 133, 776
ſilertiùs 334, 635. 426, 624
ſilet 41, 69. 71, 825. 82, 184. 87, 294. 93, 484. 158, 606. 163, 47. 164, 63. 181, 559. 192, 79. 249, 763. 265, 267. & *alibi*.
ſilētis 396, 343
ſiletur 143, 229
ſili *adj.* 158, 173. 362, 624. 383, 507
ſili *ſubſt.* 228, 184. 397, 853
ſilique 428, 683
ſilibus 23, 435. 164, 63. 395, 793
ſilida 195, 181. 404, 49
ſilidam 291, 180. 314, 78
ſilidas 242, 551
ſilidâve 345, 124
ſilidis 45, 147. 128, 646
ſilidiſſima 447, 262
ſilido 182, 573
ſilidoque 352, 356
ſilidorum 445, 230
ſilidum 22, 409. 320, 232
ſilidumque 5, 31
ſilidumve 277, 613
ſilio 40, 24. 86, 273. 184, 650. 412, 262
ſilis 10, 135. 23, 418. 37, 767. 39, 1. 45, 154. 46, 762. 75, 10. 82, 183. 90, 394. 110, 170. 122, 214. 113, 232. 128, 633. 152, 445, *bis*. 163, 49. 230, 225. 281, 735. 404, 33. 409, 172. 416, 346. 418, 423. 462, 619
ſolita 186, 686. 222, 17
ſolitâ 81, 173. 260, 163. 283, 786
ſoli âque 46, 162
ſolitæque 15, 234
ſolitam 94, 499
ſolitas 77, 72
ſoliti 198, 270
ſolitis 82, 200. 84, 242
ſolito 125, 554. 171, 240. 192, 84. 242, 557. 258, 105. 306, 638. 352, 346. 417, 388
ſolitum 108, 83
ſolitamque 113, 231. 367, 78
ſolitas 219, 823. 318, 182
ſollertia 22, 391. 182, 575. 281, 740. 377, 327
ſollicita 231, 271. 306, 639. 429, 706
ſollicitæ 179, 500
ſollicitare 178, 463
ſollicitat 279, 682. 317, 170
ſollicitatque 122, 473
ſollicitique 206, 454
ſollicitis 419, 453
ſollicitive 333, 599
ſollicito 44, 125. 186, 699
ſolo *adj.* 191, 68. 328, 450
ſolo *ſubſt.* 23, 420. 56, 420. 114, 266. 154, 496. 171, 246. 314, 76. 371, 176
ſolos 36, 751. 334, 638
ſolvente 101, 700
ſolverat 155, 535. 195, 186. 217, 765. 265, 274. 298, 369
ſolvere 104, 6. 336, 682. 433, 811
ſolvi 225, 102. 256, 58 473, 845
ſolvit 13, 181. 14, 209. 73, 853. 85, 261. 149, 380. 195, 191. 226, 153. 256, 52. 271, 427. 280, 707. 283, 793. 320, 246. 337, 712. 406, 86. 438, 48. 439, 74
ſolvitur 419, 445
ſolum *ſubſt.* 7, 73. 50, 260. 109, 134. 115, 298. 148, 357. 190, 52. 193, 113 196, 200. 250, 789. 417, 407. 454, 428. 464, 672
ſolum *adj.* 41, 52. 224, 70. 332, 582. 375, 275. 398, 885
ſolùm *adv.* 249, 755. 395, 817. 456, 456
ſolumque 104, 12. 413, 286
ſolvo 213, 652
ſolus 101, 688. 127, 607. 165, 98. 170, 210. 204, 71. 275, 546. 374, 271. 378, 353. 379, 384. 384, 529. 411, 217. 420, 469
ſoluſque 155, 538
ſoluti 192, 107. 247, 712
ſolutis 81, 170. 242, 555. 333, 612
ſoluto 386, 584
ſolutum 251, 817. 335, 648, 338, 743
ſolvunt 465, 696
ſomne 334, 623
ſomni 196, 213. 213, 646, 649. 251, 824. 279, 685. 332, 586. 333, 593. 372, 216
ſomnia 272, 474. 273, 495, *bis*. 333, 588, 614. 344, 617
ſomniferam 33, 672
ſomnifeti 280, 693
ſomnique 418, 424
ſomnis 213, 663. 463, 653
ſomno 15, 224. 35, 714. 70, 779. 179, 489. 272, 480. 280, 694. 320, 238. 360, 579
ſomnoque 98, 608. 159, 658
ſomnos 34, 685. 68, 735. 194, 153. 198, 253. 333, 604
ſomnum 334, 631. 335, 675. 389, 676
ſomnus 134. 784. 194, 155. 200, 329. 212, 634. 213, 643. 224, 84. 251, 823. 272, 471, 479. 298, 368. 335, 647
ſomnuſque 437, 25
ſonabat 264, 239
ſonabile 283, 783
ſonabunt 292, 205
ſonaci 19, 333
ſonant 106, 30. 119, 393. 261, 174. 380, 419. 467, 734
ſonantem 358, 528
ſonantes 353, 375

ſonanti 342, 46
ſonantia 44, 121. 241, 532
ſonantibus 330, 501
ſonarent 96, 550. 290, 146
ſonant 77, 75. 81, 161. 123, 523. 182, 589, 597. 226, 139. 330, 508. 348, 226. 398, 892. 461, 606
ſonent 146, 297
ſonis 118, 392
ſonitu 30, 573. 171, 230
ſonituque 158, 616
ſonitum 76, 37. 94, 498
ſono 90, 387. 142, 193. 160, 664. 312, 18. 348, 204. 369, 127. 418, 429
ſonos 32, 638. 90, 378
ſontem 183, 618. 321, 268
ſontes 308, 697
ſonti 385. 563
ſonuêre 122, 492. 387, 608
ſonuit 142, 204
ſonum 35, 708. 212, 629. 333, 601. 337, 735. 342, 51. 350, 276. 430, 740. 458. 527
ſonumque 84, 237. 282, 776
ſonus 65, 667. 91, 401. 141, 154. 222, 16. 249, 770. 424. 578. 431, 749
ſopire 194. 149
ſopiſtis 196, 213
ſopita 272, 478. 320, 251
ſopitus 351, 317
ſopor 34, 686. 99, 631. 213, 667
ſopore 251, 817. 432, 779
ſoporem 35, 715. 179, 493. 322, 307. 333, 606. 336, 677
ſoporiferam 332, 586
ſoporis 437, 21
ſorbent 261, 172
ſorbentur 5, 40
ſorbere 191, 64
ſordida 245, 648
ſordidus 40, 29
ſoror 20, 351. 85, 266. 116, 324. 147, 330. 169, 374. 178, 442. 214, 700. 267, 349, 268. 360, 368. 272, 455. 274, 527. 296, 314
ſororque 238, 463. 386, 574
ſorore 180, 526
ſororem 179, 476. 180, 502. 184, 633. 260, 149. 272, 466, 477. 274, 527
ſorores 32, 643. 35, 704. 61, 559. 94, 505. 95, 523. 101, 713. 104, 3. 106, 42. 110, 168. 114, 274. 116, 305. 119, 405, 419. 121, 451. *& alibi.*
ſorori 68, 745. 69, 758. 172, 295. 178, 441. 180, 537. 183, 604
ſororia 117, 334. 274, 538
ſororibus 54, 372. 119, 418
ſororis 71, 803. 180, 535. 183, 606, 610. 184, 630. 191, 54. 267, 327
ſororum 37, 763. 40, 14. 53, 346. 134, 791. 145, 268. 146, 305. 241, 534. 273, 506. 470, 781. 471, 803
ſors 55, 386. 227, 171. 279, 675. 373, 242. 383, 485. 412, 251. 421, 489
ſorique 96, 551
ſorte 51, 291. 147, 318. 412, 251
ſortem 88, 329. 128, 643. 145, 272
ſortemque 21, 381. 367, 88
ſortes 21, 368. 326, 412. 371, 184. 455, 436. 463, 647
ſorti 389, 651
ſortibus 79, 170
ſortis 22, 389. 128, 643. 185, 680. 375, 277
ſortita 49, 241. 79, 124. 273, 492
ſortite 243, 955
ſortitus 338, 758
ſoſpes 190, 40. 258, 99. 332, 580
ſoſpite 205, 425. 404, 39. 424, 574. 455, 440
ſpargam 397, 866
ſpargenſque 82, 190
ſpargentem 361, 600
ſpargêre 95, 522
ſpargere 159, 647. 212, 638
ſpargimur 414, 299. 420, 470
ſpargit 71, 801. 78, 105. 113, 250. 167, 140. 193, 122. 251, 820. 256, 35. 309, 732. 333, 607. 404, 57. 417, 403
ſparſa 159. 655
ſparſæ 451, 359
ſparſaque 52, 318. 290, 151. 418, 408
ſparſas 450, 338
ſparſerat 231, 267. 323, 309
ſparſi 123, 520. 125, 573. 470, 790
ſparſique 206, 444
ſparſis 184, 152. 220, 850. 445, 211
ſparſit 194, 152. 204, 415
ſparſitque 238, 457
ſparſo 82, 194
ſparſos 81, 169. 313, 57. 384, 532
ſparſoſque 413, 266
ſparſum 28, 542
ſparſumque 155, 544
ſparſuras 206, 442
ſparſurus 16, 253
ſparſus 242, 567, 470, 790
Spartanâ 83, 208
Sparte 176, 414. 454, 426, 428
Sparten 291, 170. 293, 217
ſpatiantes 117, 364
ſpatiantia 426, 629
ſpatiantibus 108, 87
ſpatiantur 314, 64
ſpatiarer 61, 573
ſpatii 24, 440. 243, 577
ſpatiis 40, 26
ſpatio 22, 411. 47, 207. 200, 307. 230, 248. 179, 685. 298, 385. 329, 469. 337, 715. 350, 284. 446, 244
ſpatioque 59, 517. 291, 175
ſpatioſa 347, 186. 428, 661. 462, 623
ſpatioſam 76, 20
ſpatioſi 372, 206
ſpatioſo 473, 849
ſpatioſum 338, 753
ſpatioſumque 241, 529
ſpatium 23, 427. 46, 168. 47, 197. 56, 417. 65, 672. 71, 801. 78, 95. 79, 124. 82, 195. 100, 677. 179, 487. 195, 173. 214, 670. 250, 794. 317, 876

ſpatiumque 218, 788. 445, 235
ſpe 28, 539. 330, 527. 430, 715. 444, 203
ſpeque 213, 648
ſpecie 192, 83. 214, 687. 828, 181. 244, 626. 303, 538. 467, 743
ſpecieque 336, 677
ſpeciem 5, 35. 31, 612. 101, 685. 193, 125. 272, 472. 356, 473. 448, 306. 458, 509
ſpecies 23, 436. 400, 964. 444. 199. 446, 252
ſpecioſa 191, 69
ſpecioſoque 316, 133
ſpecta 261, 177
ſpectabat 32, 628. 94, 505. 114, 264. 324, 356
ſpectabere 78, 98. 143, 228
ſpectabilis 101, 709. 168, 166. 208, 469. 215, 710
ſpectabunt 85, 246. 218, 785. 307, 668
ſpectandique 112, 199
ſpectans 28, 544. 136, 31. 184, 631. 223, 43. 252, 855. 317, 160. 349, 258
ſpectanſque 37, 767
ſpectant 237, 423. 256, 48. 438, 53
ſpectante 63, 623. 136, 22
ſpectantem 410, 199
ſpectantia 164, 66
ſpectantis 94, 499
ſpectantur 169, 181. 177, 420
ſpectârat 337, 711
ſpectare 162, 17. 165, 105. 201, 341. 220, 865. 222, 20. 229, 206. 490, 140. 386, 584. 394, 767
ſpectari 208, 491. 250, 803
ſpectas 37, 770. 78, 98. 112, 196
ſpectâſſe 414, 324
ſpectat 26, 497. 91, 420. 179, 478. 180, 518. 192, 86. 220, 865. 255, 28. 329, 470. 338, 750. 385, 543, 558. 392, 727. 445, 229
ſpectata 144, 243. 347, 183. 407, 109
ſpectatæ 427, 653
ſpectatam 138, 69
ſpectatas 166, 312
ſpectator 504, 675
ſpectatorem 347. 187
ſpectatrix 268, 359
ſpectatus 232, 301
ſpectavit 195. 181
ſpectemur 368, 120
ſpectentque 292, 193
ſpectes 45, 149. 76, 45
ſpecto 98, 609. 190, 34
ſpeculabar 61, 557
ſpeculatur 373. 247
ſpeculetur 33, 667
ſpeculi 179, 349
ſpecus 76, 29. 204, 409. 320, 235
ſpelunca 333, 592
ſpeluncæ 308, 692
ſpem 92, 457. 267, 341. 277, 638. 279, 682. 281, 738. 322, 3 6. 357, 506. 367, 94. 387, 624. 403, 31
ſpemque 67, 719. 181, 554. 240, 498. 416, 364. 441, 113 451, 367
ſperando 26, 496
ſperare 148, 348. 212, 632. 297, 345
ſperat 26, 491. 28, 536. 370, 158. 4 8, 134
ſperatque 219, 837
ſperata 73, 862. 223, 55
ſperataque 118, 368
ſperato 90, 389
ſperavit 364, 18
Spercheides 50, 250
Spercheos 30, 579
Sperchioniſenque 138, 86
ſperet 64, 84
ſperge 60, 550. 162, 30
ſpernenda 398, 684
ſpernentem 404, 35
ſperneret 248, 740
ſperni 161, 4
ſpernimus 62, 597. 421, 493
ſpernit 94, 513. 258, 117. 394, 776. 430, 714
ſpernitque 118, 390
ſpernite 264, 249
ſpernuntque 160, 669
ſpes 22, 396. 134, 795. 149, 377. 199, 304. 201, 336. 210, 565. 225, 112. 255, 10. 272, 467. 276, 596. 316, 118. 379, 375. *& alibi.*
ſpeſque 33, 659. 445, 217
ſpicea 40, 28. 300, 433
ſpicis 232, 292. 279, 683
ſpicula 236, 375. 314, 335. 361, 601, 606. 366, 54
ſpina 175, 380. 452, 589
ſpinæ 77, 66. 100, 672. 250, 806. 423. 553
ſpinas 230, 244
ſpinea 70, 789
ſpinis 409, 166
ſpinoſis 71, 810
ſpiramenta 450, 343
ſpirandi 450, 344
ſpirantis 278, 660
ſpirare 329, 481
ſpirârunt 209, 532
ſpiratque 235, 356
ſpiris 77, 77
ſpiritus 172, 294. 219, 825. 241, 524. 277, 616. 358, 517. 445, 167. 448, 303
ſpiro 409, 172
ſpiſſa 209, 528. 263, 222
ſpiſſatus 446, 250
ſpiſſi 466, 718
ſpiſſiſque 158, 621
ſpiſſo 4, 23. 325, 367
ſpiſſus 355. 433
ſplendenti 77, 53
ſplendeſcunt 291, 177
ſplendidaque 237, 419
ſplendidior 67, 722. 335, 791
ſplendidus 222, 8
ſpolia 194, 157
ſpoliabitur 128, 644
ſpoliantis 355, 440
ſpoliare 345, 143
ſpoliat 224, 86
ſpoliata 170, 199
ſpoliavit 405, 71
ſpolieris 368, 114
ſpoliis 227, 154. 356, 462. 370, 153
ſpoliiſque 331, 552
ſpolioque 78, 91. 191, 156. 258, 113
ſpolium 127. 615. 224, 87. 237, 436
ſpondâ 245, 656
ſpondere 178, 490. 293, 395
ſpondet 299. 418
ſponſa 116, 326
ſponſi 143, 229
ſponte 8, 90. 41, 128. 101, 699, 700. 157, 591. 209, 541. 246, 680. 271, 446, 329, 486. 460, 555

ſpreta 90, 393. 232, 281. 252, 852
ſpretarumque 438, 36
ſpretis 34, 701. 415, 332
ſpretor 244. 613
ſprevêre 173, 318
ſprevit 122, 469
ſpuma 124, 538. 232, 288
ſpumaque 77, 74
ſpumam 237, 417
ſpumantiaque 52, 324. 170, 226. 223, 34
ſpumas 123, 501. 199, 282
ſpumeus 97, 571
ſpumis 204, 415. 325, 267. 458, 519
ſquallebant 21, 374. 462, 627
ſquallentia 129, 656
ſquamâque 265, 267
ſquamæ 467, 725
ſquamas 126, 577
ſquamea 198, 272
ſquammamque 100, 675
ſquamigeris 131, 717
ſquamis 77, 63, 75. 106, 45
ſquamoſos 76, 41
ſtabam 411, 210
ſtabant 80, 131. 172, 288
ſtabantque 21, 374. 212, 631
ſtabat 40, 27. 28, 29. 76, 28. 173, 326. 229, 196. 235, 367. 248, 743. 293, 224. 318, 205. 341, 14. 343, 73. 353, 389. 399, 916. 460, 562
ſtabiſque 466, 711
ſtabis 29. 563. 377, 325
ſtabula 158, 627. 180, 521. 182, 596. 242, 553
ſtabulantur 396, 822
ſtabulorum 182, 573
ſtabuntque 208, 487
ſtagna 5, 38 54, 379. 106, 46. 150, 406 268, 380
ſtagnare 19, 324
ſtagnata 447, 269
ſtagni 115. 300. 175, 373
ſtagno 175, 369. 267, 340
ſtagnum 115, 297. 244. 624
ſtagnumque 173, 320. 203, 381
ſtamen 163, 55. 167, 145
ſtamina 106, 34. 111, 179. 113, 221. 114, 275. 163, 57. 182, 576. 317, 169. 356, 475
ſtaminaque 238, 453
ſtamine 119, 397. 163, 54
ſtandi 367, 80
ſtant 76, 34. 173. 305. 185, 672. 191, 54. 343, 69. 354, 401
ſtantque 232, 286
ſtante 363, 1
ſtantem 252, 860. 350, 284. 382, 455
ſtantemque 328, 464
ſtantia 196. 201
ſtantibus 132, 732
ſtantis 114, 275
ſtare 96, 549. 164, 75. 210, 577. 222, 31. 397, 872
ſtarent 247, 713
ſtaret 122, 471. 230, 249. 428, 663
ſtat 16, 243. 224, 67. 309, 709. 355, 429. 421, 493
ſta'que 45, 151. 405, 66
ſtatione 32, 627. 44, 115. 256, 34
ſtatuam 408, 128
ſtatuit 289, 132. 385, 546
ſtatuiſque 197, 240
ſtatus 208, 509. 317, 169. 329, 492. 386, 594
ſtatuunt 108, 84
ſtella 52, 321. 473, 850
ſtellæ 41, 114
ſtellamque 468, 749
ſtellantibus 35, 723
ſtellarum 315, 97
ſtellas 59, 516. 192, 100
ſtellatus 33, 664. 153, 461
ſtellis 47, 205
ſtemus 71, 818
ſterilem 26, 496
ſteriles 115. 299
ſterilique 406, 89
ſterilis 250, 789
ſternebat 347, 74
ſternentemque 263. 209
ſternere 245, 638
ſternis 264, 236
ſternit 132, 743. 138, 88. 257. 84. 352, 351
ſternitque 325, 372
ſternitur 140, 128. 235, 340. 330. 501
ſternuntur 17, 272. 232, 294
ſtet 303, 547
ſteterant 10, 133
ſteterat 252, 860. 349, 258
ſtetimus 256, 43
ſtetimuſque 412, 254
ſtetit 100, 660. 130, 678. 136, 34. 140, 132. 154, 513. 237, 415. 279, 687. 299, 425. 335, 655. 341, 31
Stheneleïa 54, 367
Stheneleïda 380, 581
Stheneleïus 265, 273
Stiſteque 83, 217
ſtillabant 9, 112
ſtillanti 313, 57
ſtillataque 54, 364. 302, 501
ſtimulataque 113, 235
ſtimulatus 181, 550
ſtimulis 44, 127. 179, 480
ſtimuloque 55, 399
ſtimulos 427, 647
ſtimuloſque 16, 244. 35, 726
ſtipata 82, 186
ſtipes 198, 279. 238, 451. 240, 514
Stiphelumque 356, 459
ſtipite 28, 553. 53, 351. 137, 57. 235, 369. 240, 504. 268, 379. 296, 313. 350, 287
ſtipitis 458, 523
ſtipulæ 26, 492
ſtipulis 245, 620
ſtirpe 36, 760. 96, 543. 176, 402. 323, 312. 429, 699. 458, 525
ſtirpem 69, 757
ſtirpes 388, 635
ſtirpis 12, 159. 63, 633
ſtivâve 229, 218
ſtolidæ 316, 149
ſtolidæque 163, 50
ſtolidarum 146, 305
ſtolidas 317, 175
ſtolidè 376, 306
ſtolidi 377, 327
ſtrage 209, 536
ſtramina 247, 701
ſtramine 152, 447
ſtrata 433, 800
ſtratâque 433, 801
ſtratis 136, 34. 198, 254. 223, 33. 295, 267
ſtratoque 335, 649
ſtratoſque 325, 394
ſtratum 210, 558. 211, 585

ſtrêre 177, 431
ſtravimus 25, 460
ſtravit 58, 477. 309, 716. 349, 255. 356, 454. 359, 550
ſtrepitans 324, 367
ſtrepitu 97, 569
ſtrepitum 219, 845. 411, 215. 432, 782
ſtrepitus 335, 650
ſtrictis 95, 535
ſtricto 199. 285. 414, 296
ſtrictumque 229, 207
ſtridente 109, 123
ſtridentemque 237, 417
ſtridentibus 127, 616
ſtridet 350, 279
ſtridit 260, 171
ſtridore 119, 413. 232, 287. 256, 65. 329, 495. 350, 276. 406, 100
ſtridorem 333, 608
ſtridula 284, 6
ſtrigis 198, 269
ſtringebat 337, 733
ſtringit 28. 536. 339, 776
ſtringite 200, 333
Strophadumque 391, 709
ſtructa 182, 573. 242, 562
ſtructis 33, 677. 263, 231
ſtructoque 312, 25
ſtruxerit 14, 198
ſtruxiſſe 11, 153
Strymone 50, 257
ſtudeat 271, 425
ſtudeo 215, 725
ſtudii 97, 589
ſtudiique 145. 267
ſtudiis 34, 694. 216, 751
ſtudiiſque 14, 199. 348, 208
ſtudio 91, 413. 115, 295. 162, 12
ſtudioque 236, 378. 252, 865
ſtudioſior 426, 625
ſtudioſus 214. 680. 414, 321
ſtudium 427, 634
ſtudiumque 160, 678
ſtultos 281, 745
ſtupea 423, 547
ſtupet 47. 191. 90, 381. 130, 676. 142, 205. 295, 287. 331, 539
ſtupri 59, 529
ſtupuit 154, 509. 286, 64. 460, 553
ſtupuitque 286, 42
Styga 285, 13
Stygiâ 94, 505. 308, 697. 330, 500
Stygiæ 101, 695
Stygiam 120, 437
Stygias 36, 737. 43, 101. 86, 272
Stygii 86, 290
Stygiis 139, 115. 409, 155
Stygiiſque 10, 139
Stygio 13, 189. 77, 76. 154, 504. 296, 313
Stygios 382, 465
Stygius 470, 791
Stymphalide 157. 585
Stymphalides 261, 187
Styx 120, 434
ſua 4, 17. 7, 59. 18, 300. 22, 399. *& alibi quàm plur.*
ſuadet 31, 618
ſuadent 22, 392. 463, 650
ſuadet 189, 20. 380, 418
ſuæ 35, 722. 36, 734. 37, 777. 55, 406. *et alibi.*
ſuam 67, 719. 166, 121. 174, 332. 179, 477, *bis & alibi.*
ſuarum 67, 725. 82, 186. 165, 99. 182, 591. 217, 766. 300, 433
ſuas 116, 305. 162, 16. 165, 106. 176, 304. *et alibi.*
ſuaſiſſe 376, 315
ſuaſit 224, 90. 308, 688
ſub 7, 70. 9, 114. 13, 189. 14, 213. *& alibi quàm plur.*
ſubde 316, 141
ſubdidit 202, 367
ſubdit 128, 634. 131, 722
ſubdita 7, 62. 245, 662. 264, 234. 345, 141. 423, 553
ſubducere 329, 486
ſubduci 65, 661
ſubduxit 366, 61
ſubeant 448, 307
ſubederat 339, 783
ſubibis 30, 594
ſubjecit 81, 167. 291, 184
ſubjecta 18, 298. 27, 522. 199, 304. 414, 304
ſubjectaque 345, 117. 399, 914
ſubjectas 170, 220. 381, 458
ſubjectatque 117, 359
ſubjectis 41, 68. 212, 638. 218, 784. 392, 718
ſubjecto 11, 155. 15, 229
ſubjectos 211, 599
ſubjectum 148, 347
ſubiêre 10, 130. 145, 288. 247, 700
ſubiî 186, 697
ſubiît 81, 165. 195, 170
ſubire 412, 250
ſubit 56, 418. 69, 755. 85, 289. 99, 648. 185, 669. 212, 634. 242, 562. 258, 93. 313, 61. 426, 612. 434, 827
ſubita 53, 349. 422, 518
ſubitæ 14, 202. 272, 268
ſubitam 308, 683
ſubitarum 19, 315. 422, 508
ſubiti 79, 123. 209, 537
ſubitis 156, 560. 324, 341. 423, 544
ſubitiſque 82, 179
ſubito *adj.* 46, 180
ſubitó *adv.* 60, 535. 78, 96. 118, 386, 391. 125, 559. 126, 600. 131, 711. 172, 193. 136, 199. 281, 598. *et alibi.*
ſubitos 228, 180
ſubitus 76, 40 202, 372
ſubituſque 163, 46
ſubjungit 148, 340
ſublato 308, 677
ſublime 315, 97. 375, 283. 431, 752
ſublimes 120, 421
ſublimia 231, 259. 359, 565
ſublimibus 39, 1
ſublimis 12, 168. 159, 643. 650. 196, 222. 251, 813. 330, 503. 333, 610. 464, 673
ſubmerſum 250, 279
ſubmiſit 76, 32. 94, 502. 117, 340
ſubmiſſâ 192, 90
ſubmiſſæque 143, 235
ſubmiſſo 195, 191
ſubmittere 317, 171
ſubmoveant 225, 97
ſubmoverat 172, 274
ſubmovet 33, 664. 349, 231
ſubmovit 141, 168
ſubnectite 329, 483
ſubrepit 194, 155

ſubſcribi 275, 562
ſubſedit 51, 277. 266, 297. 302, 498
ſubſequitur 75, 17
ſubſidere 6, 43
ſubſidit 295, 284
ſubſidunt 20, 344
ſubſiſterat 409, 158
ſubſtitit 14, 204. 376, 147
ſubſtravit 453, 399
ſubſtricta 83, 216
ſubſtrictaque 338, 752
ſubſunt 324, 359. 355, 420
ſubtemen 163, 56
ſubtraheret 376, 316
ſubvecta 250, 796
ſubvectaque 177, 422
ſubvolat 339, 790. 421, 507
ſucçeſſat 369, 133
ſuccede 242, 549
ſuccedere 69, 766. 314, 80. 436, 2. 444, 187, 199
ſuccedit 316, 142. 426, 610
ſucceditis 195, 193
ſuccendit 152, 442
ſuccenſa 224, 74
ſuccenſaque 380, 413
ſucceſſerat 280, 713
ſucceſſibus 231, 273. 352, 355
ſucceſſiſſe 179, 484
ſucceſſit 10, 125. 62, 590. 369, 134
ſucceſſor 97. 589
ſucceſſu 167, 130. 236. 384. 240, 495. 351, 298
ſucceſſurumque 70, 788
ſucceſſus 70, 781
ſucci 194, 152
ſuccidere 249, 752
ſuccidit 197, 227
ſuccincta 245, 660. 258, 89, 288, 103. 303, 536
ſuccinctæ 81, 156
ſuccinctis 461, 603
ſuccis 47, 211. 167, 139. 196, 215. 199, 287. 404, 43. 414, 299. 429, 690
ſucciſo 235, 364
ſucco 22, 407. 44, 120. 393, 817. 453, 393
ſuctos 198, 265. 200, 316. 302, 493. 400, 943. 413, 275. 426, 631
ſuccoſque 417, 403
ſuccreſcere 246, 680
ſuccreſcit 268, 352
ſuccubuiſſe 35, 714
ſuccumbere 142, 177. 216, 754
ſuccumbimus 397, 856
ſuccurrere 462, 632
ſuccurritis 170, 209
ſuccus 90, 397. 400, 941
ſuccutiturque 46, 166
ſudataque 296, 308
ſude 351, 299
ſudem 351, 300
ſudor 158, 632. 261, 173
ſudore 47, 198. 249, 760. 256, 57. 312, 32
ſuem 309, 710
ſuggerit 440, 82
ſui 5, 30 17, 277. 54, 382. 92, 435. *et alibi quàm plur.*
ſuique 55, 403. 88, 334
ſuis *pronom.* 4, 13. 7, 72. 18, 287. 29, 555. *& alibi quàm plur.*
ſuis *ſubſt.* 413. 296
ſulcat 131, 707. 467, 726
ſulcavitque 86, 276
ſulcis 10, 123. 79, 107
ſulco 209, 539
ſulcum 78, 104
ſulfura 90, 374. 432, 791
ſulfure 150, 445. 198, 261. 406, 87
ſulphureïs 450, 340
ſum 27, 513. 92, 583. 68, 743. 71, 817. *et alibi plur.*
ſumat 59, 526. 86, 286
ſume 116, 306. 237, 426
ſumere 104, 7. 325, 382. 359, 557. 365, 40. 460, 556
ſumimus 206, 450
ſumit 116, 308. 122, 481. 193, 325. 298, 376. 326, 409
ſumite 96, 545. 208, 507
ſumma 47, 206. 49, 235. 70, 792. 117, 343. 124, 527. 242, 563. 268, 352. 371, 192. 389, 673. 433, 815
ſummâ 12, 163. 18, 296. 61, 573. 62, 587. 93, 480. 150, 398. 151, 413. 341, 15. 446, 258
ſummæ 43, 107. 52, 300. 146, 291
ſummam 52, 306. 234, 318. 264, 235. 307, 653. 426, 622
ſummque 5, 27. 334, 620. 342, 43. 404, 50
ſummas 57, 457. 98, 615, 337, 733. 377, 344
ſummaſque 29, 572. 82, 195
ſumme 132, 756. 386, 599
ſummi 430, 735
ſummique 176, 409
ſummis 153, 470. 396, 836. 404, 38
ſummiſque 198, 278
ſummo 14, 212. 31, 608. 46, 178. 50, 267. 59, 515. 111, 170. 129, 659. 131, 712. 247, 695. 257, 77. 434, 822. 444, 194
ſummoque 170, 204. 269, 389
ſummorum 165, 89
ſummos 175, 387. 413, 278
ſummum 47, 201. 109, 136. 236, 382. 267, 335. 330, 506. 360, 572
ſummus 390, 701
ſummuſque 275, 564
ſumo 253, 882
ſumpſerat 55, 414. 159, 637. 205, 421. 222, 26
ſumſere 23, 430. 389, 673
ſumſiſſe 33, 672. 324, 337. 411, 226
ſumſit 78, 341
ſumta 207, 482. 413, 284
ſumtâ 427, 651
ſumtaque 155, 537. 394, 784
ſumtas 359, 557
ſumtis 106, 47. 125, 562. 146, 288. 195, 189. 212, 31. 231, 261. 330, 510
ſumto 69, 759. 235, 366
ſumtumque 123, 511
ſumtus 88, 332
ſumus 20, 355. 23, 414. 108, 76. 146, 311. 357, 501. 412, 251. 414, 307
ſunt 7, 64. 13, 192, *bis.* 27, 510. 52, 318. *et alibi quàm plur.*
ſunto 86, 290. 143, 222
ſuntque 46, 181
ſuo 17, 274. 47, 213. 53, 345. 56, 441. *et alibi plur.*

ſuoque 79. 122. 162, 10. 178, 460. 249, 777. 256, 41. 344, 109. 361, 597
ſuorum 69. 769. 85. 248. 96, 564. 172, 267. 247, 698. 334. 633. 885, 550. 394, 763
ſu s 37, 778. 48, 230. 58, 486. 84, 229 *et alibi.*
ſuper 7 67. 40, 17. 45, 151, 50, 265. *et aiibi plur.*
ſuperque 201. 351, 352
ſuperabat 39, 5. 209, 527. 217, 772. 304, 562. 427, 641
ſuperabit 216, 760
ſuperabitur 472, 815
ſuperamur 357, 499
ſuperando 305, 602
ſuperare 56, 436. 224. 63. 257, 67. 355, 446. 379, 390
ſuperari 305, 610
ſuperas 78, 101. 285, 11
ſuperaſque 132, 735
ſuperâſſe 304, 561
ſuperâſſet 458, 521
ſuperat 141, 154. 180, 525. 208, 510. 240, 517. 452, 378
ſuperatque 19, 317
ſuperata 225, 144. 255, 15. 275, 544
ſuperator 130, 699
ſuperatus 353, 364. 367, 90
ſuperba 56, 442
ſuperbia 169, 184
ſuperbior 395, 802
ſuperbit 319, 218
ſuperbos 168, 169
ſuperbum 36, 752. 271, 443. 364, 17
ſuperbus 25, 454. 194, 156
ſupercm 255, 30
ſupereminet 82, 182
ſuperentur 259, 115
ſupereſſe 19, 325, 326. 324, 354. 336, 703
ſupereſt 52, 300. 110, 166. 126. 584. 127, 608. 141, 149. 194, 149. 277, 628. 379, 377. 385, 564. 421, 486
ſuperet 271, 429
ſuperetque 250, 793
ſuperflua 58, 482
ſuperfuſis 57, 459
ſuperi 12, 177. 13, 196. 87, 307. 145, 283. 172, 270, 179, 472. 181, 542. 244, 619. 270, 418. 334, 640, 366, 70. 413, 292. 469, 759
ſuperis 32, 170. 21, 366. 41, 57. 213, 644. 247, 706. 273, 499. 289, 135. 290, 153. 332, 577. 338, 741
ſuperorum 22, 411. 168 173
ſuperos 52, 304. 179, 499. 231, 276. 385, 558. 424, 585
ſuperoſque 210, 858. 470, 780
ſuperſint 336, 693
ſuperſtans 331, 552
ſuperſtes 20, 351. 301, 485
ſuperſtitibus 79, 126
ſuperſunt 90, 398. 172, 284
Superûm 12, 161. 16, 251. 33, 668. 56, 437. 147, 319
ſuper volat 128, 614
ſupinis 246, 581
ſupplentur 199, 291
ſupplevit 110, 140
ſuppex 8, 92. 32, 635. 58, 477. 75, 8. 84, 240. 143. 214. 154, 493, 514. 174, 352. 179. 498. 199, 298, 220, 858. 231, 271. 280, 701. 299, 415. 326, 400. 416, 374
ſupplicat 175, 267
ſuppiice 55, 396. 162, 33. 321, 279
ſuppiicium 160, 666
ſuppliciumque 70, 782
ſupponas 451, 370
ſupponat 178, 456
ſupponere 78, 102. 400, 953
ſuppoſitur 71, 810
ſupponunt 432, 791
ſuppoſitâ 133, 777. 342, 34
ſuppoſito 67, 712
ſuppoſuique 186, 698
ſuppreſſe 142, 193. 339, 777
ſuppreſſis 447, 280
ſuppreſſit 186, 709
ſupprimit 35, 715
ſupra 18, 295. 400, 955
ſupraque 19, 331
ſuprema 171, 246. 172, 278. 203, 376
ſupremis 63, 620
ſupremo 240, 521
ſupremos 331, 547
ſupremum 289, 134. 358, 526
ſuras 314, 80
ſurdior 395, 804. 429, 711
ſurge 335, 669
ſurgente 429, 711
ſurgentibus 138, 77
ſurgere 6, 44. 91, 820. 79, 112
ſurgimus 348, 227. 122, 197
ſurgis 112, 197
ſurgit 36, 273. 108, 92. 228, 192. 280, 701. 298, 384. 363, 2. 397, 871. 398, 891
ſurgunt 199, 284. 221, 2. 389, 677
Surrentino 466, 709
ſurrexit 114, 255. 458, 508
ſus 231, 272. 235, 359
ſuſceptaque 318, 200
ſuſcipimus 206, 450
ſuſcipitur 419, 451
ſuſcipiunt 266, 305
ſuſpectum 31, 618
ſuſpenderat 56, 440. 440, 101
ſuſpendit 182, 576
ſuſpenditque 200, 308
ſuſpenſus 236, 398. 245, 653
ſuſpicere 330, 506
ſuſpiciens 428, 660
ſuſpicor 92, 461
ſuſpirat 35, 707. 64, 655. 86, 280. 207, 480
ſuſpiratibus 408 129
ſuſpiria 32, 656. 44, 125. 69, 753. 70, 774. 299, 402. 393, 759
ſuſtineamque 384, 528
ſuſtineant 292, 193. 396, 826
ſuſtinet 28, 530. 106, 27. 117. 362. 121, 447. 141, 162. 162, 27, 175, 367. 181, 563. 271, 438. 287, 71. 317, 168. 430, 731
ſuſtinuêre 119, 411. 432, 788

ſuſtinui 158, 609. 240, 500. 364, 8. 367, 88. 421, 479
ſuſtinuit 266, 400. 323, 322. 386, 584
ſuſtulit 51, 275. 59, 506. 77, 60. 157, 574. 246, 663, 328, 463. 349, 237, 260. 369, 126
ſuſurra 219, 830
ſuſurri 342, 61
Sybarin 438, 31
Sybillæ 466, 712
Syenites 138, 74
ſylva 396, 822
ſylvâque 397, 872
ſylvarum 176, 392
ſylvas 6, 4. 415, 338
ſylvis 393, 760
Symæthide 393, 750
Symplegadas 450, 338
Syringa 34, 691. 35, 705
Syron 371, 175
Syrtis 225, 120

T.

TAbe 70, 784. 71, 807. 77, 49. 259, 230. 261, 175. 442, 156
tabellæ 248, 744. 275, 570. 276, 603
tabellas 274, 522. 275, 574
tabellis 276, 586. 429, 707
tabent 209, 541
tabuerint 230, 227
tabuerint 451, 363
tabuerit 92, 445
tabuit 114, 259. 418, 432
tabulâ 302, 516
tabularia 471, 810
tabulas 327, 428
taceam 359, 552. 371, 177
tacebitur 302, 502
taceo 114, 276
tacet 323, 326
tacetve 341, 27
tacita 151, 427. 266, 300
tacitæ 272, 473
tacitaque 183, 623. 437, 26
tacitas 142, 191
tacito 170, 203. 194, 147. 216, 748. 358, 538. 425, 601
tacitorum 432, 778
tacitos 84, 241. 107, 50
taciturna 224, 84
tacitus 318, 189
tactæ 167, 140
tactæque 162, 105
tactas 102, 729
tactis 118, 386. 294, 257. 449, 314
tacto 132, 751. 454, 415
tactoſque 115, 286
tactu 322, 308. 389, 652. 453, 412
tactuque 132, 745. 382, 466
tactumque 165, 106
tactus 111, 180. 230, 224. 309, 732
tactuſque 228, 184. 300, 434
tacui 36, 758
tacuit 116, 326. 134, 790. 218, 799. 244, 611
tædâ 116, 326
tædæ 107, 60. 281, 721. 182, 768. 472, 826
tædas 26, 483. 133, 758. 428, 677
tædaſque 32, 658. 37, 763. 238, 460
tædia 210, 572. 277, 615. 301, 482. 306, 625. 372, 213. 409, 158
tædis 90, 373
Tænariâ 285, 13
Tænarides 291, 183
Tænarius 49, 247
Tagen 460, 558
Tagus 50, 251
talaria 68, 736. 305, 591
talaribus 129, 667. 132, 730
tale 61, 566. 71, 812. 238, 440. 272, 478. 290, 143. 347, 202. 382, 461. 397, 873. 441, 127. 461, 606
talem 87, 295
tales 195, 171. 213, 650. 268, 370. 276, 583. 301, 483. 464, 657
tali 146, 307. 311, 1
talia 14, 200. 16, 250. 34, 700. 35, 713. 37, 776. 55, 394. 62, 596. 65, 665. 95, 526. 108, 78. 143, 203. 174, 330. 181, 563. 183, 619. 207, 481. 224, 81. 236, 396. 244, 616. 247, 703. 255, 27. 269, 402. 274, 528. 275, 563. 286, 40. *& paſſim.*
talibus 13, 181. 24, 441. 70, 783. 86, 287. 102, 732. 107, 54. 161, 1. 163, 36. 170, 205. 176, 401. 181, 549. 213, 661. 248, 728. 250, 787. 321, 283. 328, 444. 360, 585. 373, 228. 389, 675. 393, 739. 403, 26. 421, 494. 433, 807
talis 61, 562. 223, 49. 234, 322. 249, 770. 302, 517
taliſque 86, 285. 431, 767
talo 251, 808
taloque 117, 343
Tanaïs 49, 242
tandem 36, 735, 748. 48, 222. 70, 794. 154, 518. 182, 596. 189, 5. 203, 391. 216, 745. 241, 541. 249, 774. 252, 846
tangam 191, 61. 336, 707
tangamque 297, 343
tangat 189, 26. 327, 430
tange 126, 584
tangebam 244, 606
tangendo 315, 107
tangentia 467, 722
tangentiaque 28, 538
tangere 93, 478. 152, 459. 168, 173. 329, 498
tangeret 223, 36. 226, 149
tangeris 401 965. 418, 667
tanges 114, 251
tanget 249, 756 473, 839
tangi 32, 644 92, 453. 269, 387. 305, 614
tangit 51, 293. 59, 527. 71, 799. 117, 359. 128, 639. 143, 213. 164, 67. 178 446. 232, 279. 271, 424 300, 456. 322, 308. 423, 558
tangor 305 614
tangunt 175, 379
tanquam 54, 360. 84, 241. 100, 650. 125, 566. 153, 471. 179, 471. 216, 758. 295, 269 337 720. 381, 437. 385, 545
tanta 7, 60. 33, 668. 68, 731. 80, 133. 86, 270. 88, 328. 127, 612. 149, 373. 216, 755. 192, 97. 224, 88. 227, 168
tantaque 150, 400. 156, 562. 162, 24. 184, 652. 210, 572. 397, 876
tantæ 240, 507. 362, 625, 413, 289. 436, 1

tantæque 207, 475. 209, 525. 462, 633
Tantale 121, 458
Tantalides 362, 626
Tantalis 170, 211
Tantalus 168, 172. 171, 240. 286, 41
tanti 36, 761. 56, 424. 65, 659. 132, 757. 175, 386. 189, 16. 199, 294. 214, 691. 256, 49. 296, 310
tantique 154, 498. 159, 657
tantis 43, 96. 53, 334. 113, 249. 131, 701. 136, 14, 388, 626. 440, 91
tanto 6, 53. 14, 202. 18, 288. 25, 465. 67, 724. 69, 753. 142, 192. 158, 602. 186, 694. 212, 614, 224, 74. 242, 569. 249, 749
tantoque 76, 44. 427, 657. 436, 2
tantorum 332, 573. 361, 608
tantos 33, 661. 48, 228. 322, 289. 421, 479
tantummodo 33, 675. 116, 748. 258, 106. 343, 85, 454, 424
tantumne 271. 428
tantumque 265, 265. 327, 425
tantus 86, 285. 115, 378. 162, 18. 243, 583. 255, 7. 357, 505
tantuſque 464. 661
tapetibus 388, 638
tarda 347, 182. 368, 116
tardâque 334. 618
tardæ 298, 330
tardârunt 375, 283
tardata 124, 529
tardatus 367, 81
tardè 108, 91
tardi 267, 346. 419, 430
tardior 308, 679
tardis 304, 572. 324, 357
tardius 307, 674. 351, 305
tardo 286, 49
tardus 46, 177. 207, 478. 366. 66
Tarentum 438, 50
Tarpeia 432, 776
Tarpeis 474, 866
Tartara 9, 113. 50, 260, 149, 371. 151, 423. 285, 21. 335, 670. 358, 523. 361, 619
Tartareas 185, 676. 349, 257
Tarteſſia 418, 416
Tatiumque 433, 805
Tatius 433, 804
Tatiuſque 432, 775
tauri 42, 80. 73, 850, 869. 75, 1. 165 103. 205, 434. 211, 595. 225, 122. 227, 169. 257, 80
tauro 66, 701. 257, 81. 465, 695
taurorum 190, 29. 196, 210. 226, 152. 378, 347
taurum 165, 194. 202, 374. 203, 376. 226, 132, 136. 248. 734. 281, 735
taurus 132, 756. 226, 125. 245, 763. 344, 102. 397, 871. 498, 511
tauruſque 48, 217
taxo 120, 432
tecta 12, 170. 15, 218, 231. 17, 276. 45, 136. 69, 761. 83, 204. 108, 86. 119, 402, 405. 120, 444. 145, 287. 183, 614. 185, 669. 192, 99. 201, 352. 245, 630. 247, 691, 697, 702
tectaque 18, 287. 119, 414
tectæ 341, 3
tectam 152, 447. 158, 622
tectas 124, 526
tecti 137, 43. 170, 217. 227, 168. 265, 288. 357, 480. 412, 254
tectis 69 751, 756. 101, 697. 133, 760. 195, 282. 227, 158. 242, 549. 260, 48, 337, 710. 342, 44
tecto 145, 281. 348, 212, 415, 342. 447. 275
tectoque 122, 489. 177, 431
tectos 111, 191
tectum 19, 332
tectum 110, 159
tectus 17. 265. 49, 233. 107, 64. 156, 570. 186, 706. 216 746. 308, 692. 333. 611. 350, 291. 435, 598
tecum 35, 710. 92, 435, 436. 155, 524. 237, 427. 275, 549, 558. 304 556, 336, 697. 360, 576. 372, 204. 396, 834
tecumque 117, 336
tecumve 292, 202
tegat 117, 355
tege 393, 748
Tegeæa 234, 317. 236, 380
tegebant 128, 638
tegebat 439, 56
tegendas 382, 479
tegens 173, 299. 269, 398
tegi 6, 44. 96, 542. 104, 6
tegimen 77, 52
tegimenque 33, 672, 674
tegis 110, 159. 300, 450
tegit 4, 5. 6, 50. 18, 290. 114, 269. 396, 822. 397, 849
tegitur 107, 64, 182, 592. 197, 239. 305, 598
tegmina 79, 108
tegmine 330, 514. 409, 166
tegminis 344, 92
tegunt 300, 449
teguntur 421, 499
tela 16, 259. 25, 468. 63, 616. 77, 46. 87, 307. 96, 554. 141, 158. 149, 366. 158, 620. 163, 55. 164, 69. 170, 228. 172, 290
telaque 137, 42. 357, 495
telæ 114, 275. 119, 394. 167, 127
Telamon 207, 477. 213, 647. 214, 669. 233, 309. 236, 378. 319, 216. 369, 151
Telamone 362, 624. 364, 22. 368, 123. 378, 346
Telamoniades 373, 231
Telamonius 371, 194, 266. 377, 321
Telamonque 207, 476
telas 163, 54
Telchinas 202, 365
Teleboaſque 355, 441
Telemus 394, 770, 771
Telephon 370, 171
Telephus 344, 112
Teleſte 280, 716
Telethuſa 279, 681. 280, 695
teli 235, 349. 350, 265. 352, 381
telique 350, 266
telis 24, 443. 56, 440. 79, 109. 95, 535. 384, 537. 417, 402
teliſque 201, 337
tellure 6, 48. 31, 604. 32, 630.

630. 61, 569. 190, 30. 197, 245. 237, 413, 422. 270, 406. 278, 649, 659. 342, 63. 350, 281. 369, 125. 407, 106. 414, 302. 467, 741
tellurem 70, 786. 171, 238. 448, 292
telluris 29, 341. 98, 597. 113, 227. 286, 55. 307, 645. 463, 652
tellus 4, 5, 12, 15, 16. 5, 29. 7, 65. 8, 80, 87. 9, 102. 16, 257. 18, 291, 23, 416. 429, 434. 27, 515. 28, 546. 47, 210. 51, 272. 52, 301. 72, 839. 75, 9. 99, 637. 113, 227. 128, 632. 138, 76. 142, 198. 147, 313 148. 356. 151, 423. 242, 562. 244, 624. 247, 701. 250, 789. 256, 60. 279, 669. 291, 184. 296, 309. 321, 269. 327. 434. 329, 479. 341, 9. 379, 394. 381, 429, 388, 648 433, 800. 440, 81. 446, 241. 245, 251
telluſque 280, 512. 225, 98
telo 19, 330. 58, 504. 63, 605. 235, 351. 253, 883. 346, 165. 353, 359. 390, 696
teloque 77, 54. 129, 666
telorum 234, 321. 385, 566
telum 77, 53. 138, 67, 80. 171, 234, 257. 172, 264. 214, 685, 695. 238, 444. 249, 757. 312 10
telumque 219, 846
temerare 439, 75
temeraria 27, 51. 41, 50. 63, 616. 104, 2. 162, 32. 237, 407. 275, 552. 276, 584. 304, 574. 312, 13
temerarius 135. 8. 219, 829. 303, 545 342, 59
temerâſſe 62, 592. 209, 535. 248, 742. 458, 501
temerat 308, 695
temerata 277, 626
Temeſæa 196, 207
Temeſenque 438, 52
temo 43, 107
temone 52, 315. 300, 447. 320, 258. 404, 819
Tempe 29, 569. 196, 222. 202, 371
temperat 37, 770. 110, 169. 289, 108, 360, 580. 387, 366. 473, 859. 474, 869
temperie 117, 344. 445, 211
temperiem 23, 430
temperiemque 6, 51
tempeſtate 13, 183
tempeſtiva 154. 500
tempeſtivus 424, 584
templa 36, 750. 145, 278. 211, 587. 231, 264. 261, 782. 308, 686, 691. 324, 359. 326, 413. 332, 578. 380, 413
templi 165, 99. 247, 711. 283, 782. 334, 361
templis 127, 606. 211, 593. 238, 445. 283, 790, 791
templiſque 307, 646. 471, 818
templo 21, 381. 134, 798. 283, 785. 443, 164. 465, 101
temploque 388, 633. 425, 608
templorum 95, 521
templum 247, 700. 431, 760. 434, 837. 470, 801
tempora 3 4. 24, 451. 35, 724 57, 467. 61, 575. 63, 625. 86, 275 87, 312. 89, 347. 93, 469 94, 516. 97, 578. 106, 40. 122, 493. 130, 696. 139, 110, 159, 647. 162, 26. 168 163. 178, 438. 185, 676. 200, 313. 221, 2. 235, 366. 238, 454. 242, 567. 275, 572. 277, 621. 281, 721. 281, 765. 289, 116. 307, 669. 317, 159. 318, 181. 322, 286. 306, 323, 311, 338, 758. 345. 133, 350, 273. 352, 335, 333, 380. 356, 465. 376, 302. 378, 364. 386, 582. 388, 643. 427, 645. 644. 655. 443, 179. 444, 183. 445, 211
tempore 19, 514. 60, 552. 65, 688. 107, 60. 112. 208. 130, 693, 136, 19. 139, 116. 143, 220. 145, 283. 199, 280, 300. 208, 494. 219, 833. 345, 657. 275, 569. 291, 180. 313, 35. 314, 88. 321, 272. 336, 698. 338, 754. 355, 447. 358, 512. 372, 206. 373, 236. 393, 734. 411, 218. 414, 309. 422, 516. 414, 587. 443, 160, 168. 454, 417
temporis 14, 211. 218, 803. 259, 134, 375, 281. 381, 443. 398, 888. 410, 205. 445, 226. 472, 835
temporius 112, 198
tempus 16. 256. 66, 680. 110, 167. 128, 644. 141, 169. 163, 49. 187, 719. 208, 511. 251, 818. 283, 758. 292, 207. 300, 446. 307, 657. 335, 651. 384, 527. 408, 147. 433, 808. 446, 234
tempuſque 119, 399. 234, 327. 416, 372. 450, 336
tenaci 320, 252
tenax 213, 657
tendat 102, 723
tendebam 62, 580
tendebant 174, 359
tendebat 58, 477. 60, 547. 265, 287. 380, 411
tendens 92, 441. 118, 382. 143, 215. 151, 419. 172, 279. 195, 188 201, 345. 252, 849. 261, 175. 336, 397. 430 734
tendenſque 266, 293. 337, 726
tendentem 123. 517. 142, 176. 215. 706. 263, 210
tendentemque 113, 238. 184, 639. 313, 36
tendentes 237, 432
tendere 32, 636. 137, 55, 444, 186. 448, 304. 455, 435
tende at 32, 636.
tendi 321, 262
tendimus 285, 34
tendit 62, 604. 126, 581. 217, 778. 284, 3. 299, 415. 302, 506. 349, 564. 465, 690
tenditur 126, 576
tendo 458, 520
tendunt 174, 348. 211, 580. 234, 531
tene 45, 140. 101, 690. 110, 160
teneas 42, 79. 214, 681
teneat 215. 711. 417, 378

tenebânt 46, 177. 97, 570. 268, 355
tenebat 19, 321. 42, 830. 75, 2. 89, 364. 111, 175. 134, 782. 145, 277. 167, 132. 213, 664. 231, 260. 234, 321. 239, 479. 320, 243. 257. 321, 270. 351, 318. 382, 474. 420, 459
tenebit 274, 514
tenebo 115, 284
tenebor 181, 546
tenebræ 46, 181. 119, 410. 300, 454. 345, 136
tenebras 74, 440. 55, 395. 108, 93. 119, 400. 152, 443. 335, 651. 442, 154. 463, 652
tenebris 45, 144. 95, 525. 215, 708. 301, 476. 330, 521
tenebrisque 62, 594. 224. 82
tenebrosa 9, 113. 148, 359
Tenedon 371, 174
Tenedonque 344, 109
Tenedos 27, 516
tenemur 292, 203
tenemus 322, 284
tenendæ 322, 297
tenens 132, 733. 179, 476. 199, 66. 208, 498. 219, 847. 258, 118. 281, 725. 463, 655
tenent 7, 73. 18, 302. 120, 436. 194, 14. 235, 342. 324, 361. 332, 560. 342, 53. 428, 674
tenentem 508, 502. 266, 311. 285, 15. 382, 455. 388, 649
teneo 30, 596. 422, 511
tener 87, 311. 200, 319. 444, 201
tenera 89, 354. 272, 481
teneras 393, 754. 272, 481
tenere 28, 535. 85, 265. 96, 541
teneret 106, 161
teneri 53, 351. 92, 450. 166, 108. 250, 806. 259, 140. 314, 74. 321, 261. 458, 525
teneris 73, 851. 216, 749. 278, 651. 317, 153
tenero 117, 345. 395, 791
teneros 53, 359
tenerum 127, 616
tenes 43, 100. 474, 866
tenet 36, 750. 43, 104. 54, 376. 59, 513. 70, 796. 73. 874. 92, 447. 99, 642, 112, 205. 117, 358. 192. 87. 211, 588. 218, 791, 244, 70. 234, 335. 257, 86. 260, 146. 274, 521. 281, 527. 295, 297. 299, 421. 300, 455. 303, 533. 314, 78. 315, 115. 331, 539. 332, 560. 342, 43. 354, 408. 382, 475. 403, 7. 417, 379. 422, 516. 426, 626. 428, 683
tenetis 285, 35
tenetque 294, 256
tenetur 114, 296. 413, 292. 429, 713
tenore 79, 113
Tenos 207, 469
tentabat 140, 124. 314, 77. 331, 533
tentabimus 195, 176
tentamenta 215, 733. 462, 629
tentamina 83, 341. 216, 739
tentant 110, 663. 332, 747. 175, 376
tentantes 294, 274
tentanti 404, 37
tentare 22, 397. 277, 630. 298, 371
tentaretque 376, 317
tentârunt 46, 172
tentâsse 277, 622, 630. 285, 25
tentâsset 347, 193
tentat 34, 684. 53, 358. 55, 390. 87, 302. 113, 248. 125, 554. 129, 651. 201, 344. 315, 107. 318, 181, 353, 357. 355, 425
tentata 13, 190. 63, 619. 260, 168. 320, 239
tentataque 323, 326
tentatæ 295, 289
tentatis 403, 22
tentatos 125, 555
tentatum 295, 283. 458, 501
tentavit 290, 145. 356, 458
tentem 272, 478
tentemus 357, 491
tentent 108, 85
tento 131, 302. 171, 243. 218, 793. 273, 500
tentoria 223, 43. 375, 249.
tenuata 55, 374. 209, 532. 421, 498
tenuatus 446, 246
tenuaverat 417, 399
tenuem 35, 708. 93, 482
tenuêre 14, 206. 107, 57. 110, 168. 177, 430. 184, 638. 222, 5. 272, 203. 391, 706
tenuerunt 266, 301. 327, 433. 398, 897. 422, 516
tenues 29, 571. 108, 104. 109, 123. 164, 62. 174, 351. 228, 79. 242, 558. 418, 411, 431. 434, 825
tenuesque 288, 97
tenui 28, 549. 81, 161. 107, 65. 337, 735. 371, 190. 418, 429
tenuique 119, 408. 256, 33
tenuis 198, 272
tenuisse 35, 706, 712. 291, 172. 364, 17. 437, 13
tenuisset 341, 10
tenuissima 111, 178. 132, 726. 152, 431
tenuissimus 446, 248
tenuit 12, 167. 53, 328. 68, 740. 142, 198. 151, 420. 186, 710. 194, 146. 195, 169. 238, 463. 284, 6. 317, 168. 414, 308. 425, 593. 426, 611. 465, 701
tenuitque 31, 600
tenus 51, 275. 82, 182. 117, 343. 131, 720. 151, 413. 157, 593. 159, 642. 171, 258. 357, 491. 398, 893. 404, 59. 458, 512. 464, 673
tepebat 110, 163. 138, 76
tepentibus 9, 107
tepere 295, 281
tepescere 91, 412
tepescunt 7, 63
tepidâ 424, 575
tepidæ 372, 500
tepidi 197, 247
tepidique 267, 339. 465, 708
tepidis 51, 269. 245, 654. 296, 827
tepido 268, 365. 297, 360
tepidos 319, 225
tepore 71, 811
teque 64, 653. 122, 478. 123, 522. 126, 591. 204, 401.

401. 304, 566. 383, 413
ter 51, 270, 271. 58, 497. 89, 351. 128, 625. 132, 734. 167, 133. 194, 153. 195, 189, *bis.* 198, 261. 200, 324. 223, 51. 249, 749. 256, 50. 295, 279. 300, 452. 327, 419. 345, 133. 387, 611. 404, 58. 410, 206
terque 12, 179. 41, 49. 123, 517. 198, 261. 263, 217. 350, 288. 387, 610
tercentum 408, 146
Terea 183, 615. 184, 647
Tereaque 352, 353
terebat 346, 167
terebrata 171, 260
Tereo 184, 635
teres 68, 735
teretem 162, 22
teréteſque 294, 260
tereti 289, 113
Tereu 179, 497
Tereus 177, 424. 178, 455. 179, 473, 478. 184, 650. 185, 682
Tereuſque 178, 433
terga 22, 394. 39, 10. 47, 187. 76, 22. 77, 68. 97, 575. 131, 715. 719, 725. 141, 161. 147, 323. 167, 123. 170, 223. 175, 379. 181, 552. 186, 698. 191, 73. 223, 34. 235, 363. 237, 429. 245, 648. 258, 102. 259, 127. 266, 320. 307, 670. 308, 706. 344, 97. 351, 313. 332, 224. 373, 237. 397, 879. 399, 914. 405, 66. 408, 143. 416, 363. 418, 305
tergaque 305, 592
tergo 73, 869. 77, 71. 108, 101. 235, 348. 289, 124. 296, 329
tergoque 28, 541. 256, 54. 352, 345
tergora 378, 347
tergore 245, 649
tergum 21, 383. 47, 201. 354, 401. 421, 500
tergumque 152, 434. 415, 343
terit 278, 654
terna 285, 22
ternis 195, 190. 204, 414
terra 7, 75. 19, 314. 22, 393. 31, 615. 40, 15. 45, 134. 73, 870. 79, 116. 81, 152. 99, 635. 100, 653. 120, 440. 127, 620. 150, 406. 154, 492, 496. 169, 187. 176, 396. 189, 23. 195, 101. 196, 204. 206, 445. 210, 509. 226, 139. 237, 402, 415. 244, 608, 609. 251, 830, 835. 264, 254. 266, 318. 271, 447. 277, 633. 285, 17. 289, 128. 301, 480. 490, 316, 407. 400, 948. 474, 860
terraque 77, 75. 354, 390. 400, 937. 444, 193
terræ 5, 37. 6, 52. 10, 138. 16, 247. 21, 364. 22, 393. 32, 633. 37, 774. 47, 207. 51, 298. 53, 437. 55, 407. 76, 24. 78, 102. 113, 243. 140, 122, 136. 147, 321. 148, 354, 361. 153, 481. 154, 491. 164, 71. 186, 697. 212, 631. 243, 577. 264, 241. 296, 306 337, 724. 358, 521. 380, 420. 403, 7. 405, 82. 471, 817
terræque 43, 96. 130, 680. 686. 159, 944. 181, 558. 210, 578. 345, 139. 444, 195. 460, 556
terram 5, 34. 8, 84. 11, 157. 13, 180. 17, 283. 164, 80. 174, 346. 199, 283. 206, 412. 226, 153. 291, 180. 345, 118. 360, 569. 382, 477. 388, 629. 392, 716. 411, 227
terramque 114, 253. 298, 389
terrarum 4, 14. 20, 354. 225, 118
terrarumque 39, 7
terras 4, 22. 11, 150. 13, 189, 195. 14, 213. 16, 253. 19, 319. 20, 349. 31, 599. 32, 654. 33, 674. 39, 6. 41, 65. 111, 194. 134, 788. 159, 648. 654, 165, 105. 186, 692. 209, 524, 528. 313, 61. 319, 209. 327, 425. 333, 607. 375, 292. 380, 400. 435, 847. 439, 71. 447, 263
terraſque 342, 39. 406, 86
terreat 134, 802. 148, 358
terrebant 177, 423
terrebat 158, 616
terrebit 99, 561
terrena 22, 408
terrenæ 7, 68
terrenaque 197, 248
terreno 447, 273
terrent 20, 357. 45, 273. 327, 427
terreris 367, 83
terres 112, 201
terreſtribus 421, 479
terret 50, 261. 131, 723. 299, 417. 324, 365
terretur 126, 598
terribilem 17, 265. 350, 276. 394, 772
terribiles 11, 447. 193, 112
terribileſque 151, 421. 470, 784
terribili 41, 61. 344, 1030 349, 259
terribilis 182, 595
terrificam 12, 179
terrigenæ 194, 141
terrigenam 147, 325
terrigenaſque 190, 39
terrigenis 79, 118
terris 4, 22. 11, 151. 18, 307. 19, 329. 31, 609. 45, 149. 52, 307. 112, 203. 152, 439. 154, 504. 169, 190. 412, 243. 414, 320. 433, 811. 438, 33. 442, 148. 470, 786. 472, 832
territa 51, 492. 113, 232. 150, 396. 163, 43. 304, 567. 464, 675
territaque 157, 598
territus 15, 232. 79, 115. 122, 489
terror 24, 440. 122, 485
terrore 14, 202. 55, 398. 78, 100. 373, 230
terroris 58, 484
terruerat 271, 441
terruerint 95, 535
terruit 35, 727. 202, 361. 384, 105. 422, 518. 433, 817
terſêre 246, 663
terſis 68, 736
terſit 369, 132
tertia 10, 125. 53, 350. 149, 372. 207, 477. 227, 171. 310, 245. 344, 100. 347, 188
tertius 245, 661. 280, 713. 287, 78. 334, 841. 364, 28.

18. 412, 237
teront 18, 298
testa 245, 662
testantia 414, 307
testantur 237, 420
testari 184, 660
testarique 183. 608
testata 58, 486
testataque 230, 238
testatum 57, 473
testatur 52, 304. 137, 44
teste 22, 400. 266, 747. 364, 15. 438, 37
testemque 155, 543
testes 190, 46. 274, 541
testis 41, 45. 272, 480
testor 260, 151
testudine 68, 737
tetenderat 138, 687
tetendi 336, 687
Tethye 199, 296
Tethyn 59, 509. 273, 498
Tethynque 400, 951
Tethys 45, 156. 339, 784
tetigêre 21, 375. 47, 201. 76, 36. 89, 355. 110, 164. 210, 550. 463, 644
tetigisse 46, 182. 133, 779. 248, 733
tetigisset 134, 789
tetigit 36, 729. 45, 143. 194, 158. 280, 719. 337, 736. 413, 278. 418, 413. 460, 552, 568
Teucer 370, 157
Teucras 405, 72
Teucri 391, 705. 392, 728. 429, 698
Teucros 391, 705
texebas 289, 123
texerat 19, 318. 50, 263. 56, 420. 158, 624
texêre 82, 181
texique 367, 75
texit 63, 681. 134, 800. 247, 718. 299, 422. 332, 572. 339, 786
texitur 164, 62
texta 61, 554. 330, 524. 422, 531
thalami 85, 267. 204, 403. 296, 317. 300, 456
thalamique 177, 432. 294, 246. 304, 571
thalamis 220, 861. 227, 157. 301, 469. 308, 703. 320, 250
thalamo 59, 526
thalamoque 119, 420. 265, 279. 280, 700
thalamos 68, 738. 70, 797. 86, 282. 112, 218. 168, 148. 186, 700. 189, 22. 218, 806. 224, 84. 251, 817. 260, 146. 273, 506. 347, 193, 196
thalamosque 215, 714. 306, 620
thalamumque 116, 328
Thaumantea 435, 845
Thaumantias 122, 480
Thaumantidos 335, 647
Thaumas 351, 303
theatris 79, 111
theatro 312, 25
Thebæ 96, 553. 269, 403. 370, 173. 454, 429
Thebaïdes 168, 163
Thebas 96, 549. 144, 253. 344, 110
Thebis 96, 561. 119, 416. 217, 768. 390, 692
Themeseſque 465, 707
Themi 21, 379
Themin 19, 321
Themis 128, 643. 217, 767. 269, 403. 270, 418
Theridamas 84, 233
Thermodonque 49, 249
Thermodontiacâ 361, 611
Thermodontiaco 262, 189
Theron 83, 211
Therſes 390, 682, 683
Therſites 373, 233
Theſſelus 142, 182
Theſea 231, 263. 248, 726. 352, 356
Theſeos 231, 268
Theſeius 457, 492
Theſeu 205, 433
Theſeus 204, 404. 205, 421. 232, 303. 241, 546. 242, 565. 348, 227. 353, 359. 473, 850
Theſſala 196, 222
Theſſalidum 347, 190
Theſſalus 249, 768
Theſſiadæ 233, 304. 237, 431
Theſtias 238, 452. 239, 473
Theſtius 239, 487
Theſtorides 341, 19, 27
Theti 320, 237
Thetidis 349, 226
Thetis 41, 69. 321, 264. 326, 400
Thiſbe 107, 55. 108, 71. 93, 99. 100, 143
Thiſbeas 322, 300
Thiſbes 109, 115. 110, 145
Thoactes 140, 147
Thoantis 380, 399
Thous 84, 220
Thracas 262, 194
Thraceſque 185, 682
Thracia 78, 435
Thracius 184, 661. 315, 92
Thracûm 287, 83. 381, 436. 385, 565. 389, 628
Threïcium 165, 87
Threïciis 384, 538
Threïcio 145, 276. 381, 439
Threïcius 177, 424. 311, 2
thura 16, 249. 51, 289. 168, 161. 194, 161. 211, 589. 260, 159. 296, 309. 208, 683. 332, 577. 388, 636. 467, 733
thuraque 102, 733. 104, 11. 168, 164
thure 168, 172. 232, 277. 388, 636
thurea 114, 255
Thurinoſque 438, 52
thuris 211, 592. 231, 266. 308, 681. 320, 248
Thuſcâ 99, 624
Thyeſteis 456, 462
thymi 440, 80
Thyoneus 105, 13
Thyrſo 101, 712. 277, 640
thyrſos 96, 542. 104, 7. 312, 28
tiaris 318, 181
tibia 95, 533. 175, 386. 346, 158
tibiaque 133, 761
Tiberinaque 467, 728
Tiberinus 426, 614
Tibridis 454, 432. 462, 624
Tibris 418, 427. 419, 448
tigno 111, 879. 245, 648
tigres 18, 305. 100, 668
tigride 190, 32. 277, 612
tigridis 320, 245
tigris 83, 217. 141, 164. 184, 637. 262, 205
tiliæ 288, 92
timeam 12, 176. 190, 45
timeas 303, 542. 429, 695
timeat 268, 380
timebam 336, 694
timebant 8, 92. 423, 555
timenda 412, 256

timendi 275, 556. 305, 703
timendo 43, 91
timendos 327, 438
timens 411, 215
timent 173, 314. 422, 531
timentem 180, 522. 238, 442. 258, 111. 301, 466
timentes 397, 873. 442, 251
timentia 238, 440. 440, 102
timentur 421, 488
timeo 189, 16. 224, 71
timerent 248, 733
timeri 326, 406
times 30, 593. 190, 47
timet 67, 717. 180, 530. 229, 213. 304, 584
timetis 442, 154
timeto 450, 333
timetur 298, 374
timidâ 283, 791
timidæ 368, 111
timidas 61, 559
timidasque 165, 107
timidè 36, 746. 263, 215. 295, 274, 287
timidi 109, 115. 365, 38
timidis 265, 283. 275, 545. 428, 671
timido 27, 525. 108, 100. 361, 609. 389, 664
timidum 143, 234. 328, 448
timidumque 295, 293
timidus 286, 65
timiduſque 139, 100. 246, 682
timor 41, 66. 77, 47. 83, 205. 86, 291. 100, 671. 113, 230. 158, 615. 264, 243. 275, 556. 361, 612. 410, 177. 421, 490
timore 28, 539. 46, 180. 124, 529. 212, 630. 327, 426. 399, 908
timorem 20, 359. 211, 604
timores 342, 60
timori 215, 726. 282, 774
timoris 189, 16. 285, 29. 297, 361. 367, 84
timorve 375, 282
timuêre 264, 241. 273, 506
timui 339, 779
timuit 16, 254. 56, 443. 66, 691. 349, 246. 450, 337
timuitque 31, 623. 180, 510
tincta 71, 798. 259, 132. 260, 171. 309, 717
tinctam 109, 107. 146, 293. 293, 225
tinctas 150, 440
tinctis 295, 267
tincto 116, 332
tineæ 452, 373
tingamus 57, 459
tingat 354, 413
tingatur 59, 530
tingebat 162, 9
tingi 46, 172. 63, 621. 318, 455
tingit 117, 343. 198, 260
tinnitibus 142, 204. 182, 589. 423, 536
tinnulaque 119, 393
tinus 228, 98
tinxerat 78, 86
tinxi 57, 592
tinxit 118, 388. 211, 599. 275, 566. 316, 142. 412, 237
Tireſia 168, 157
Tireſiæ 88, 323
Tirynthia 166, 112. 380, 401
Tirynthius 204, 410. 257, 66. 265, 268 351, 564
Tiſiphone 122, 474, 481
Titan 4, 10. 44, 118. 178, 438. 287, 79. 291, 174. 320, 257
Titani 403, 14
Titania 22, 395. 81, 173. 174, 346. 417, 382. 419, 438
Titaniacis 204, 398
Titanida 169, 185. 417, 376
Titanidos 401, 968
titubantem 315, 90
titubantes 106, 26
titubat 450, 331
titulis 473, 855
titulos 206, 448. 237, 433
titulum 128, 645. 191, 56. 283, 792. 305, 602. 352, 374. 379, 372
titulis 283, 792
Tityos 121, 457
Tlepolemus 358, 537
Tmolo 317, 156. 318, 194
Tmolus 48, 217. 317, 151, 171
tonâque 468, 746
tolerare 52, 301. 158, 210
tolle 143, 217, 218. 327, 441. 385. 359
tollebar 62, 587
tollebat 140, 131
tollens 36, 731. 76, 20. 91, 404. 280, 702. 316, 131. 321, 548. 334, 619. 434, 840. 438, 38. 460, 570
tollenſque 175, 368
tollentes 389, 668
tollere 8, 86. 50, 266. 56, 440. 113, 244. 213, 640. 278, 652. 280, 698. 291, 183. 308, 677. 337, 740. 358, 519
tolleret 258, 118
tolles 433, 814
tolli 381, 437
tollit 58, 487. 109, 116. 138, 82. 231, 256. 299, 406. 307, 667. 315, 110. 350, 282
tollite 81, 153. 336, 685. 456, 474
tollitur 444, 192
tollor 218, 785
tolluntur 79, 111
Tonanti 318, 198. 323, 319
Tonantis 12, 170. 57, 466
tonarent 430, 70
tonitribus 329, 496
tonitrua 6, 55. 342, 52
tonitrumque 432, 542
tonitruque 212, 619. 433, 817
tonitrus 52, 308. 87, 301
tonſa 313, 47
tonſo 226, 151
tophis 81, 60. 242, 561
tori 19, 319. 111, 174. 215, 714. 240, 521. 295, 268
torique 31, 620
toris 73, 854. 242, 565. 257, 82. 346, 155. 354, 402. 360, 579. 413, 283
tormenta 96, 549. 430, 716
tormenti 410, 183
tormentis 191, 695
tormento 763, 217
toro 30, 590. 32, 633. 136, 134. 201, 344 290, 701. 295, 281. 329, 472
toros 172, 289. 352, 326

toroſa

torosa 205, 429
torpet 385, 541
torpetis 142, 196
torpor 28, 548
torque 356, 475
torquent 312, 30
torquere 193, 132
torquet 42, 71. 76, 42. 140, 137
torquetur 316, 230
torrena 238, 457. 240, 512. 350, 272
torrens 242, 555
torrentem 97, 568
torrentis 86, 291
torrentur 210, 554
torreri 240, 516
torruit 15, 229
torſerat 222, 28
torſi 353, 385
torſit 237, 408. 344, 99. 352, 323
torta 314, 70. 465, 696
tortilis 20, 336
torto 131, 709
tortum 45, 138
torva 122, 464. 144, 241
torvæ 176, 415
torvamque 461, 586
torvi 69, 752
torvis 138, 92. 162, 34
torum 111, 182. 177, 431. 192, 91. 200, 332. 279, 686, 304, 556. 335, 655. 463, 654
torumque 299, 410
torvo 51, 270. 166, 115. 257, 27. 363, 3
torvos 393. 237. 385, 542. 396, 844
torus 20, 353. 245, 655. 333, 610
torvum 226, 132
toſta 152, 450 346, 155
toſti 413, 273
toſtos 51, 283
tot 16, 254. 19, 325, 326. 25, 459. 35, 720 43. 96. 80, 134, 138. 92, 444. 129, 662. 100, 130. 144, 243. 146, 306. 172, 285. 193, 135. 201, 345. 255, 29. 301, 473. 306, 623, 624
totque 119, 418. 383, 499
tota 60, 542. 65, 664 66, 688. 79, 114. 120, 440. 133, 763. 134, 796. 145 275. 152, 431. 167, 146. 173, 299. 175, 372. 182, 586. 195, 179. 206, 452. 251, 838. 276, 597. 277, 634. 295, 270. 328, 460. 337, 609. 342, 46, 47
totaque 268, 353. 329, 475, 494. 400. 955. 406, 97
totam 62, 591. 410, 188
totas 16, 253. 17, 280. 47, 215. 60, 537. 263, 208. 416, 351
toti 394, 785
totidem 6, 50. 90, 384. 132, 753. 140, 131. 156, 567. 169, 183. 212, 626, 635 243, 588. 265, 292. 333, 614. 418, 423. 446, 242. 453, 401
totidemque 6, 48. 40, 18. 94, 500. 128, 672. 146, 311. 185, 679. 212, 636. 331, 537. 369 143
toties 31, 606. 62, 604. 85, 262. 92, 452. 202, 375. 271, 450 291, 166. 379, 385. 383, 489. 441, 125. 445, 261
totique 64, 642
totis 96, 561. 119, 416. 273, 483. 307, 658. 429, 700
totius 208, 504
toto 4, 6. 7, 71. 26, 495. 57, 449. 62, 595. 70, 775. 77, 67. 108, 74. 111, 189. 118, 369. 154, 489, 512. 156, 556. 158, 633 167, 142. 173, 298. 256, 47. 261, 173. 276, 592. 281, 740. 299, 424. 300, 443. 355. 422 487, 622. 398, 895. 400, 958. 413, 281. 443, 174. 448, 302. 470, 779
totoque 51, 287. 109, 106. 183, 602. 102, 18. 237, 431. 276, 44 264, 244. 296, 316
totos 325, 385 331, 555
totoſque 309, 715. 357, 507
to'que 119. 418. 383, 499
totum 13, 187 35. 747. 53, 335. 70, 789. 76, 45. 126, 525. 244, 607. 308, 700. 329, 483. 330, 517. 341, 94 361, 617. 398, 884
totumque 68, 734. 99, 646. 228, 624. 278, 463. 286, 699. 241, 533. 258, 91. 342, 63
totus 191, 59. 354, 402
totuſque 14, 203
toxea 238. 441
trabe 77, 78
trabem 358, 511
trabemque 334, 642
trabes 206, 441. 242, 551. 251, 838. 263, 209
trabeſque 357, 507. 412, 239
trabibus 234, 319. 324, 360
trabs 298, 473
Trachaſque 466, 717
Trachine 334, 627
Trachina 321, 169. 330, 502
Trachinius 321, 282. 324, 351
tractare 229, 196
tractata 380, 410
tracti 360, 591
tracto 360, 584
tractoque 93, 606
tractu 7, 59. 52, 2c. 162, 21. 467. 725
tractum 139, 95
tractus 196, 218
tradat 182, 580
tradendum 444, 191
tradere 16, 249. 222, 67. 224, 93. 463, 650
tradiderat 202, 374. 230, 241. 315, 93
tradidit 31, 624. 81, 165. 182, 578. 258, 112
tradit 239, 209. 260, 156. 426, 620
traditque 275, 572
tradita 51, 291. 415, 336
traditur 133, 776
trado 117, 337. 224, 92
tradunt 97, 575
traduxit 457, 484
traham 397, 865
trahar 226, 142
traharis 42, 79
trahat 53, 356 240, 498
trahatur 13. 191
trahebant 219, 821
trahebat 100, 675. 321, 276
trahendo 55. 441
trahens 172, 290. 183, 600. 186, 705. 183, 2. 257, 83, 466, 714. 473, 849

trahentem 384, 512
trahenti 368, 516
trahere 171, 257
traherent 15, 219. 122, 479. 276, 578
trahe 458, 525
trahit 42, 71. 48, 230. 130, 675. 180, 521. 189, 19. 260, 167. 282, 756. 317, 176 345, 141. 353, 371. 367, 84
trahitur 260, 167
trahoque 157, 595
trahor 384, 510
trahunt 119, 415. 238, 464. 380, 414. 413, 265
trahuntur 337, 709
trajecit 63, 605. 171, 244. 323, 325. 362, *ult.*
trajecta 25, 473
trajecti 141, 168
trajectum 258, 102
trajectus 125, 571
trajicit 259, 128
trames 286, 53
tramite 408, 120
trans 114, 258
transcribere 195, 173
transcurrere 416, 359
transferre 287, 84. 437, 34
transfert 85, 258. 341, 25
transformabantur 389, 654
transformat 293, 237
transformata 405, 74
transformia 252, 871
transibant 308, 683
transibat 217, 773
transierant 171, 241
transire 107, 70. 248, 730. 287, 72. 307, 661
transit 112, 201. 202, 368. 225, 106. 334, 643. 350, 290. 443, 167. 444, 206. 445, 226. 446, 250
transitque 307, 672
transitus 108, 77. 152, 434. 164, 66. 456, 469
translata 446, 258
translatam 397, 868
transluceat 117, 354
transmittere 131, 710
transtra 423, 534
transtulit 143, 230
traxerat 305, 595
traxêre 22, 412. 293, 223. 315, 99. 322, 305. 425, 381. 417, 393
traxerunt 93, 482
traxisse 49, 236. 90, 399
traxit 5, 29. 69, 753. 87, 299. 109, 120. 115, 291. 142, 205. 184, 636. 230, 230, 245. 264, 252. 266, 318. 287, 68. 314, 72. 354, 390. 365, 39. 439, 57
tremat 59, 519
tremebunda 109, 133
tremendos 97, 577
tremens 171, 235. 181, 558. 445, 223
tremensque 245, 660
trementem 366, 73
trementes 337, 726
trementi 86, 275. 101, 688. 240, 511. 274, 520
trementia 344, 98
tremiscens 411, 214
tremiscere 196, 205. 212, 637
tremit 148, 356. 180, 527. 263, 214
tremor 76, 40. 299, 424. 411, 210
tremore 51, 276
tremoribus 186, 699. 447, 271. 470, 798
tremorque 250, 790
tremuêre 229, 211. 283, 782
tremuisse 122, 486
tremulâ 229, 217
tremulæ 73, 875
tremulæve 453, 396
tremulasque 299, 414
tremulis 139, 103. 173, 326. 318, 190
tremuloque 408, 143
trepidâ 350, 279
trepidæque 176, 389
trepidamque 180, 522
trepidans 314, 75. 352, 338
trepidant 331, 534
trepidantem 235, 363. 367, 74
trepidantes 148, 358
trepidantia 460, 576
trepidantibus 203, 382
trepidantis 275, 575
trepidantum 430, 739
trepidare 29, 554. 172, 296. 331, 536. 400, 945
trepidas 138, 606
trepidat 41, 66. 334, 351
trepident 410, 196
trepidisque 210, 556
trepido 79, 125. 130, 676. 143, 231. 284, 606
trepidos 89, 356. 373, 234
trepidosque 442, 151
trepidum 102, 717. 141, 175. 263, 218
trepidumque 309, 714
trepidus 47, 194
tresque 76, 34
tria 115, 292. 121, 450. 286, 65. 307, 649
tribuam 143, 226. 408, 128
tribuêre 165, 89
tribuisse 143, 225
tribuitque 426, 621
tribulique 153, 485
tribulis 393, 803
tribus 61, 555. 132, 753. 194, 150. 296, 314. 307, 664, 392, 724
tribusque 211, 596
tributum 231, 263
tributuram 269, 402
triceps 195, 194
tricuspide 19, 330
trident- 17, 283. 164, 75
tridentifer 243, 595
tridentigero 318, 202
triennia 277, 641
triformis 192, 94. 195, 177. 473, 859
Trimacriam 153, 476
Trinacris 148, 347
Trionem 7, 64
Triones 46, 171. 59, 528. 300, 446
Triopeïda 253, 872
Triopeïus 249, 751
triplex 261, 185
triplices 120, 425. 238, 452
tripliceſque 64, 654
triplici 76, 34. 360, 594
triplicis 149, 368. 342, 40
Triptolemo 159, 646
Triptolemus 159, 653
triste 32, 650. 250, 789. 254, 4. 301, 484. 382, 472. 469, 762
tristes 211, 601. 420, 473
tristi 167, 140. 216, 736. 340, 4.
tristique 209, 517. 328, 459. 429, 710
tristia 77, 57. 186, 690. 241, 534. 291, 163. 292, 187. 440, 92. 470, 791

tristibus 111, 287
tristis 69, 789. 254, 506. 206, 432. 208, 487. 216, 735. 268, 379. 327, 427. 369, 582. 388, 644. 438, 43. 470, 785
tristitiam 269, 397
tristitiis 72, 848
trità 123, 504. 441, 124
triticeas 153, 486
tritis 235. 369. 404, 44
Triton 399, 929
Tritona 19, 333. 59, 8
Tritonia 70, 783. 144, 250. 145, 270. 167, 1
Tritoniacâ 175, 384
Tritoniacum 451, 358
Tritonida 70, 794. 159, 645
Tritonidos 241, 547
tritumque 46, 167
Triviæ 56, 416
trium 44, 131. 471, 809
triumphe 172, 283
triumphis 468, 747
triumphos 374, 252. 430, 719. 469, 757
triumphum 29, 560
Troada 385, 566
Troades 380, 421. 383, 481. 384, 534, 537
Troaque 343, 74
Troas 375, 274
Troasque 374, 269. 386, 572
Troës 343, 67. 367, 91
Trœzen 177, 418
Trœzena 458, 506
Trœzenius 242, 566
Troïa 341, 20. 373, 246. 380, 404, 420. 381, 429. 392, 721. 454, 424. 455, 440
Troïa 360. 604
Trojæ 318, 199. 319. 208, 215. 338, 757. 341, 25. 360, 587. 371, 197. 377, 325. 378, 348. 379, 379. 383, 500. 387, 623. 389, 655. 469, 770
Trojæque 386, 577. 455, 442
Trojam 370, 169. 373, 226. 377, 339
Trojana 235, 365. 263, 232. 364, 23. 419, 455
Trojanæ 405, 75
Trojanæque 377, 336
Trojane 407, 110
Trojani 390, 702. 433, 160
Trojanis 366, 54
Troius 339, 773. 408, 156
Troum 377, 343. 379, 375. 412, 245
truces 193, 111. 232, 297
trucis 257, 81
truculenta 385, 558
truculentior 395, 803
trunca 83, 428. 102, 724. 332, 560
truncâque 257, 86
truncæque 254, 1
truncas 452, 376
truncat 243, 647
trunci 249, 747. 301, 491
truncis 53, 358. 405, 67
truncoque 100. 680. 235, 546. 288, 105
truncos 117, 365. 247, 720
truncum 268, 361
trux 83. 211. 309, 715. 461, 603
tuba 9, 98. 116, 535
tubas 470, 784
tubera 251, 808
tubicen 101, 705
tuearis 179. 499
tuebere 29, 563
tuendos 441, 116
tuens 138, 92
tuentem 380, 416
tuentibus 223, 59
tuentur 342, 66. 419, 455
tueri 8, 85. 61, 558. 247, 707
tuetur 337, 715, 722
tulerant 447, 269
tulerat 172, 275
tulêre 346, 154
tulerit 214, 693
tulero 190, 29
tulerunt 108, 501. 335, 661
tuli 262, 198. 272, 482. 275, 544. 323, 329. 375, 285
tulimus 358, 533
tulisse 264, 261. 374, 269
tulisset 145, 269. 278, 667
tulissi 136, 23. 263, 213. 351, 313
tulit 18, 297. 30, 581. 36, 753, 756. 51, 271. 62, 580. 63, 628, 630. 86, 277. 87, 309. 89, 344. 93, 487. 109, 134. 113, 239. 120, 422. 123, 489. 238, 73. 152. 443. 167, 134. 196, 224. 211, 589. 226, 133, 228, 177. 238, 537. 243, 592. 258, 91. 281, 720. 302, 497. 322, 307. 338, 751. 345, 132. 352, 355. 364. 19. 366, 71. 374, 270. 379, 383. 381, 416. 386, 596. 399, 928. 415, 330. 430, 716. 445, 222
tumefactum 230, 518
tumefecit 448, 303
tumens 242, 549
tumentibus 198, 263. 428, 661
tumere 413, 283
tumescere 5, 36
tumescunt 175, 377
tumet 76, 33. 302, 505
tumidæque 440, 77
tumidam 203, 389
tumidâque 385, 559
tumidarum 402, 4
tumidi 318, 202
tumidis 329, 480
tumidisque 296, 313
tumidum 25, 460. 423, 544
tumidus 36, 754. 236, 396. 240, 495
tumor 448, 305
tumulandus 247, 710
tumulati 439, 57
tumulatur 202, 361
tumulavit 466, 716
tumuletur 332, 565
tumuli 311, 4
tumulis 327, 429. 584, 510
tumulo 52, 326. 98, 603. 110, 157. 207, 483. 230, 236. 241, 539. 340, 2. 383, 504. 409, 176. 419, 442
tumulos 18. 309, 212, 613. 381, 424. 454, 425
tumultus 87, 308. 135, 5. 370, 794
tumulum 108, 95. 382, 452. 407, 103. 438, 55
tumulumque 113, 240. 114, 255. 406, 84
tumulus 448, 295, 297
tundit 246, 293
tundunt 241, 535
tunicasque 22, 398
tunicis 150, 399

turba 8, 92. 20, 355. 79, 128. 82, 225. 236. 95, 529. 96, 564. 99, 629. 102, 716. 131, 723. 170, 819. 174, 348. 207, 475. & *alibi.*
turbâ 36, 747. 82, 186. 135, 2. 168, 165. 170, 200. 182, 594. 190, 50. 284, 9. 300, 435
turbâque 251, 839
turbæ 142, 177. 288, 106. 290, 144
turbæque 465, 691
turbam 146, 302
turbamque 342, 33
turbamve 120, 442
turbant 423, 545
turbantes 106, 33
turbantur 458, 517
turbârat 91, 410
turbâsti 180, 537
turbata 122, 474. 275, 571. 336, 637
turbati 398, 889
turbatis 252, 859
turbatque 227, 160. 345, 134
turbatum 46, 176. 194, 154
turbatus 326, 411
turbatuſque 225, 96
turbavere 175, 364
turbavit 93, 475
turbine 20, 336. 173, 310. 212, 614
turbineo 242, 556
turbinis 331, 551
turget 444, 203
Turne 423, 540
Turni 420, 460
Turno 424, 573
Turnus 419, 451. 422, 530
turpe 146, 315. 254, 6. 255, 16. 296, 325. 376, 308. 397, 847
turpes 144, 801. 175, 374
turpi 21, 373
turpis 111, 188. 397, 847, 848
turpiter 111, 187
turpiùs 146, 316
turres 18, 290. 235, 358
turribus 77, 61. 107, 48. 223, 40. 380, 415
turris 146, 291. 222, 14. 325, 392
turritaque 308, 696
Tuſci 426, 615
tuta 30, 594. 594, 41, 53. 49, 242. 180, 528. 256. 41. 264, 246. 303, 544. 309, 714. 338, 747. 399, 918. 456, 461. 471, 812
tutaque 88, 317. 141, 161
tutæ 145, 272. 394, 769
tutæque 107, 69. 303, 537
tutam 169, 194. 383. 498
tutela 88, 617. 247, 711. 361, 612
tutelâ 61, 563
tuti 8, 93
tutior 242, 557
tutiſſimus 45, 137
tutiùs 364, 9
tuto 314, 66
tutos 13, 196. 232, 299
tutum 133, 773. 193, 134. 237, 423
tutus 11, 444. 45, 149. 66, 696. 206, 443. 219, 813. 234, 316. 235, 368. 375, 273. 413, 293. 459, 538. 461, 585
tuum 97, 580. 205, 456. 283, 779. 292, 197. & *alibi.*
tuumque 130, 680. 149, 371
tuus 219, 825. 359, 549. 368, 117. 372, 211. 417, 378
Tyaneïus 247, 719
Tybrin 50, 259
Tydidæ 469, 769
Tydiden 378, 350
Tydides 362, 612. 366, 68. 373, 239
tympana 95, 537. 106, 29. 118, 391. 357, 431
tympanaque 312, 17
Tymoli 162, 15. 324, 86
Tyndaridæ 232, 301
Tyndaris 446, 233
Typhoëus 158, 353
Typhoëa 87, 303. 147, 321, 325. 148, 348
tyranni 15, 218. 17, 276. 120, 444. 154, 508. 181, 549. 182, 581. 186, 711. 385, 565. 411, 232. 461, 602
tyranno 178, 436. 318, 203
tyrannus 148, 350
Tyria 76, 35. 85, 258
Tyriam 137, 51
Tyriis 72, 845
Tyrio 307, 166
Tyrioque 170, 222. 292, 218
Tyrios 50, 390. 267, 340
Tyrium 163, 61
Tyron 96, 539
Tyrrhena 97 576. 403, 8
Tyrrhenaque 105, 23
Tyrrhenæ 460, 577
Tyrrhenia 419, 452
Tyrrhenus 460, 553

U.

VAcant 50, 256. 334, 643
vacantem 56, 422. 277, 611
vacârunt 286, 43
vacat 182, 585. 352, 345
vacavit 298, 387
vacca 31, 621. *bis.* 132, 775. 147, 330
vaccæ 31, 612. 281, 730, 738. 346, 151
vaccam 66, 694. 281, 730
vacent 456, 478
vacet 69, 764
vacuæ 434, 831
vacuam 274, 521
vacuâque 88, 319
vacuas 106, 41. 176, 398. 181, 502. 200, 334. 342, 56. 356, 469. 445, 220
vacuis 117, 341. 251, 820
vacuum 110, 148. 329, 471
vacuus 97, 582. 289, 117
vada 76, 19
vade 129, 649. 316, 137
vadit 101, 702. 385, 551
vadorum 258, 108
vaga 18, 308. 229, 197. 231, 267. 372, 221
vagæ 243, 595
vagans 443, 178
vagantem 96, 370. 148, 363
vagantes 80, 146
vagantur 212, 611. 416, 370
vagas 415, 340
vagata 301, 477
vagatur 284, 9. 303, 535
vagi 65, 673
vagina 181, 551. 301, 475
vagis 335, 667
vagitque 302, 513

vagitus 456, 466
vagos 195, 184
vagus 326, 408. 428, 680
vale 54, 363. 94, 501, *bis.* 108, 79. 180, 509. 268, 382. 286, 62. 298, 380. 328, 460. 380, 420. 400, 948
valeque 247, 717
valeant 193, 137, 375, 286. 419. 318
valeat 120, 429
valens 83, 211. 258. 108. 264, 239. 445, 207, 225
valent 95, 533
valentes 141, 174
valentior 257, 72
valentiùs 329, 481
valeo 364, 12
valerem 271, 433
valet 41, 60. 47, 192. 206, 457. 223, 59. 364, 12. 433, 809
valetque 344, 114
validâ 237, 404
validi 173, 310. 261, 186
validique 442, 143
validis 263, 223
validiſne 185, 678
valido 151, 422. 193, 123. 416, 352
validoque 77, 64. 189, 9. 209, 538
validoſque 210, 316
vallidum 198, 262. 358, 511
valle 141, 164. 185, 662. 198, 264
vallem 447, 266
valles 6, 43. 50, 256. 286, 52. 330, 504. 448, 425
vallibus 69, 761. 174. 344. 219, 815. 278, 663. 396, 821
vallis 81, 155. 234, 334. 457, 488
vallum 232, 286
valvas 111, 185
valuêre 124, 543. 367, 89. 379, 393
valvis 12, 172. 133, 762
valuiſſent 369, 128
valuit 344, 101. 108, 114. 376, 311
vana 235, 346. 251, 825. 259, 121 266, 303. 282, 754. 333, 614. 366, 49. 408, 138. 442, 154. 458, 518
vanam 416, 364
vanaque 342, 60
vani 248, 721
vanis 279, 681
vano 219, 834. 264, 248
vanum 62, 597. 96, 559
vapor 23, 432. 51, 283. 432, 793
vaporibus 81, 152. 192, 105
vaporis 334, 630
vara 353, 382
varas 256, 33
variabant 356, 465
variare 55, 412
variari 126. 578
variarum 80, 143. 403, 10. 418, 414
varias 313, 613
variaſque 413, 267
variat 237, 414. 446, 255
variatus 359, 559
variis 153, 461
vario 47, 193. 106, 39. 270 418. 298, 375
varios 17, 270. 127, 619. 260, 152 289, 123. 290, 146
varius 166, 114
variuſque 279, 690
vaſta 59, 520. 148, 346. 303, 551. 324, 366. 410, 184
vaſtarumque 47, 194
vaſti 41, 60
vaſtior 349, 236
vaſtiùs 331, 530
vaſto 78, 89. 129, 647. 471, 8
vaſtum 349, 236. 419, 438
vate 314, 68. 377, 335
vatemque 312, 27
vates 89, 348. 217, 766. 270, 407. 285, 12. 290, 143. 311, 2. 320, 249. 376, 320. 393, 733. 408, 129. 455, 435
vatibus 447, 282
vaticinata 168, 159
vaticinatus 104, 9
vaticinor 249, 783
vatis 65, 527. 312, 8. 313, 38
vatum 394, 774. 442, 155. 475, 879
uber 396, 826
ubera 116, 324. 268, 358. 298, 392
uberaque 174, 342
ubere 441, 117
uberibus 76, 31
uberiùs 258, 105
ubi 5, 32. 18, 294, 307. 19. 318. *et alibi quàm plur.*
ubicunque 216, 741
ubique 14, 214. 119, 418
uda 335, 655
udæque 23, 418. 98, 599
vecordia 348, 227
vecors 146, 291
vecta 159, 644. 309, 717
vectabantur 236, 374
vecte 356, 453
vecti 95, 538
vectus 19, 319. 148, 360. 159, 649. 318, 194
vehebat 423, 561
vehi 39, 13
vehit 18, 304, 305. 50, 251. 409, 164
vel 26, 494, *bis.* 28, 546. 45, 145. 60, 544, *bis. et alibi plur.*
vela 10, 132. 99. 639. 100, 669 213, 664. 228, 275. 276, 593. 329, 470, 471, 487. 330, 519. 371, 224. 380, 401. 319, 337. 443, 177
velaque 100, 663
velamenta 321, 279
velamina 57, 460. 108, 101. 109, 115. 117, 345. 157, 594. 181, 566. 210, 558. 259, 132. 333, 589. 441, 119
velamine 82, 192. 304, 578. 333, 611
velant 245, 657. 308, 699
velantque 22, 398
velantibus 106, 45
velare 318, 181. 342, 479
velat 82, 197
velata 207, 468
velatam 100, 667
velate 21, 382
velatos 406, 97
velaturque 366, 53
velatus 139, 110. 284, 1. 361, 598
velavit 231, 253

veli 276, 589
veliferam 466, 719
velim 191, 60
velimus 206, 448
velint 190, 37. 295, 278
velis 68, 746. 155, 327. 214, 701. 219, 820
velit 55, 395 99, 643. 122, 470. 223, 42. 254, 5. 274, 525. 293, 221. 297, 358. 327, 432
velle 179, 470. 224, 69. 289, 132. 294, 251. 297, 354. 385, 553. 421, 488
vellem 273, 490. 274, 531. 297, 355. 336, 696. 382, 462. 395, 805
vellemque 421, 482
vellent 248, 721. 281, 727
vellentem 250, 800
vellera 187, 720. 189, 7. 354, 415. 355, 430. 413, 264
vellere 82, 197
velleribus 311, 4
velleris 197, 244
velles 194, 144. 306, 629. 428, 669
vellet 32, 635. 53, 347. 122, 470. 179, 482. 223, 54. 266, 296. 267, 350. 301, 461. 331, 546. 359, 557. 404, 41
velo 150, 389. 208, 491
veloque 178, 445
veloces 304, 561
velocia 18, 306
velocibus 44, 118. 131, 724. 242, 554
velocior 158, 609. 306, 630
velocis 231, 254
velociter 123, 509. 332, 586
velociùs 302, 520. 304, 583
velox 28, 551. 71, 818. 84, 220. 117, 352. 185, 671. 217, 772. 233, 305
veloxque 324, 338. 339, 908. 445, 225
velum 305, 595. 329, 483
velut 26, 483. 44, 117. 48, 229 *et alibi.*
veluti 90, 630. 126, 596. 171, 231. 184, 636. & *alibi.*
vena 22, 410
venabula 237, 419. 262, 205, 309, 713. 356, 454
venæ 71, 824. 173, 307. 176, 390. 199, 291. 295, 289. 316, 144
venam 278, 656. 91, 413
venantum 58, 492
venas 152, 436. 200, 334. 432. 792
venæque 532, 788
venata 50, 427
venatibus 116, 302, 309
venatrix 57, 454
venatrixque 58, 492
venatu 81, 163
venatum 218, 810
vendit 252, 848. 253, 872
venefica 200, 316. 416, 365
veneni 47, 198. 77, 49. 123, 500, 520. 259, 130. 280, 693. 417, 403
venenifero 78, 85
venenis 196, 209. 203, 394. 209, 535. 404, 55
veneno 24, 444. 70, 777. 260, 171. 451, 359
venenum 71, 801. 123, 506. 285, 23
venerabile 387, 625
venerande 105, 22
venerantur 163, 44. 170, 208. 173. 313
venerat 251, 811. 267, 336. 295, 271. 334, 632. 411, 231. 416, 346. 420, 478
veneratus 145, 279
venêre 86, 270. 111, 182. 234, 531
Venere 417, 380
Venerem 178, 460. 271, 423. 487, 80. 294, 238. 296, 324. 200, 434. 303, 548. 408, 141. 421, 494
Veneri 295, 270. 291, 397, 875
Veneris 25, 463. 87, 294. 110, 171. 277, 638. 281, 727. 281, 738. 322, 306. 347, 198. 427, 634. 431, 760
Veneriſque 114, 258. 259, 141. 491, 42
venerit 35, 703. 118, 385. 332, 575
veneror 409, 170
veni 90, 382. 109, 112. 154, 493, 514. 159, 653. 174, 351. 219, 842. 365, 34. 396, 839
veniam *ſubſt.* 21, 386. 98, 614. 216, 753. 246, 683. 286, 38. 316, 132. 326, 401
veniam *verb.* 181, 546. 336, 705
veniant 331, 538
venias 219, 818. 282, 764. 316, 139
veniat 73, 862. 95, 520. 159, 651. 294, 258
veniebat 136, 18. 146, 295. 307, 663. 332, 579
veniendi 207, 479
veniens 152, 440. 307, 649
venienſque 130, 689
veniente 90, 383. 353, 359
venientem 68, 740. 71, 814
venientia 211, 605
venientique 302, 497
venientis 193, 111
veniet 128, 644. 454, 499
Venilia 415, 334
venimus 217, 771. 412, 234
venio 386, 589, 595
venire 53, 348. 320, 236
venires 109, 111
veniret 218, 807
venis *ſubſt.* 77, 73. 163, 37. 176, 396. 210, 556. 251, 820
veniſſes 320, 241
veniſſet 413, 290
veniſtis 288, 99. 446, 260
venit 32, 639. 33. 677. 54, 363. 64, 635. 72, 827. 88, 331. 108, 96. 146, 307. 153, 465. 162, 29. 165, 42, 43. *et alibi plur.*
venitque 92, 435. 467, 744
venitis 282, 761
veniunt 342, 53. 394, 769. 418, 415
venter 167, 144. 175, 380. 302. 505. 323, 311
venti 27, 527. 173, 310. 226, 134. 327, 433. 329, 491. 341, 9. 431, 764. 439, 70. 450, 546

ventique 153, 484
ventis 5, 36. 10, 120, 132. 87, 300. 127, 621. 190, 40, 52. 192, 79. 263. 220. 276, 591. 329, 487. 330, 512. 380, 419. 388, 630. *et alibi.*
ventisque 438, 49. 450, 339
vento 59, 506. 69, 62. 186, 686. 251, 815. 405, 77. 416, 355
ventoque 239, 471
ventorum 135, 7
ventorumque 98, 596
ventos 6, 56. 35, 707. 129, 663. 196, 202. 313, 43. 327, 432. 336, 695. 338, 747. 342, 37
ventre 25, 459. 250, 805
ventrem 279, 684
ventris 250, 805
ventura 140, 146. 145, 270. 430, 776
venturaque 470, 799
venturi 168, 157. 270, 417. 370, 162
ventus 102, 730
Venus 88, 323. 124, 531. 147, 331. 272, 481. 275, 552. 293, 230. 295, 277. 393, 739. 403, 27. 424, 572, 585. 432, 783. 470, 779. 473, 844
Venusque 80, 132
vepre 158, 628
ver 9, 107. 118. 150, 391. 287, 85. 291, 165
verque 40, 27
vera 40, 38. 100, 659. 145, 262, 271. 155, 525. 165, 104. 215, 709, 733. 285, 30. 367, 95. 387, 607. 394, 775. 428, 659. 437, 18. 469, 773
verâ 219, 836. 256, 53
veræ 294, 250
veram 414, 323
veras 229, 195
veros 333, 588
verba 8, 91. 22, 389. 27, 503, 526. 32, 647, 657. 34, 700. 36, 746. 51, 282. 58, 482. 65, 666, 667. 68, 744. 82, 191. *et alibi plur.*
verbaque 71, 816. 182, 584. 194. 159. 255, 29. 307, 657. 356, 469. 414, 301
verbenis 197, 242
verbere 55. 390. 100, 662
verberis 434, 821
verbis 12, 175. 61, 575. 90, 388. 110, 154 142, 194, 196, 203. 201, 348. 260. 156. 304. 559. 308, 702. 319, 206. 349, 232. *et alibi.*
verbisque 168, 151. 301, 474. 325, 387
verborum 72, 833. 298, 382. 404, 57. 422, 526. 433, 815
verboque 336, 708
vere *subst.* 444, 202
verè *adv.* 226, 131. 234, 322
verecundo 434, 840
verendus 265, 270
verentur 263, 228
vereri 41, 69. 165, 106
veretur 30, 587. 295, 287
veri 15, 225. 31, 614. 37, 764. 127, 612. 144, 247. 192, 92. 211, 600. 341, 28. 436, 3. 475, 879
verique 427, 644
veris *subst.* 9, 116
veris *adj.* 29, 138. 417, 401
veritus 128, 627
vernat 199, 284
vernos 156, 554
vernum 431, 763
vero *adj.* 43, 98. 292, 209
verò *adv.* 46, 178. 59, 518. 63, 621. 77, 72. *et alibi plur.*
veros 40, 43. 114, 272, 300, 439. 314, 83. 333, 588. 335, 672
verrit 186, 706. 327, 166
versa 22, 408. 135, 5. 184, 630. 438, 45. 446, 261
versâ 66, 698
versabat 57, 456. 162, 22
versæ 293, 234. 294, 242
versam 109, 131
versant 106, 34. 241, 538
versantem 140, 134
versantes 210, 579
versârunt 171, 247
versaſque 341, 545
versat 131, 723. 237, 416. 388, 646
versato 108, 93. 113, 221
versatus 198, 279
versavitque 357. 493
versi 203, 385, 389
versique 391, 714
versis 23, 425. 251, 813. 398, 905
verso 117, 338. 252, 869. 268, 368. 333, 608. 423, 549. 432, 782. 458, 502
versos 267, 348
versum 115, 283. 263, 215. 360, 581
versos 60, 535. 221, 219. 136, 11. 141, 161. 227, 165. 238, 450. 257, 75. 275, 564. 347, 179. 398, 897. 430. 737
versuta 323, 312
vertatur 315, 103
verte 72, 842
vertebar 118, 792
vertentia 153, 477
verterat 415, 237
vertere 120, 423. 235, 364. 309, 729. 331, 547
vertere 193, 111. 46, 749
verteris 100, 674. 107, 59
vertet 472, 832
vertex 368, 107. 399, 911
verti 289, 137. 290, 157. 371, 188
vertice 67, 712. 125, 558, 132, 731. 138, 84. 170, 204. 185, 672. 191, 61. 215, 707. 222, 9. 288, 183. 311, 4. 322, 304. & *alibi.*
verticibus 19, 316
verticis 350, 288
vertigine 41, 70. 331, 548
vertitle 12, 160
vertit 67, 705. 68, 730. 69, 752. 123, 506. 155, 545. 165, 95. 237, 412. 327, 422. 330. 499. 345, 139
vertitis 126, 594
vertitur 15, 235. 114, 270. 159, 638. 185, 672. 247, 700. 278, 663. 359 560. 454, 415. 458, 522
verto 186, 691
vertor 65, 663
Vertumnus 427, 642
vertunt 47, 216

verſuntur 109, 126. 228, 180. 312, 23. 400, 955
verubus 184, 646
verum *adj.* 15, 223. 136, 16. 281, 737
verùm *adv.* 142, 177. 155, 526, 224, 69. *et alibi.*
verumque 10, 129
veruntamen 272, 464
verus 86, 284. 216, 747. 225, 24. 365, 43
veſana 418, 422
veſci 442, 139. 456, 467
veſcitur 184, 651
veſica 453, 414
veſicam 448, 304
veſper 7, 63
veſpere 119, 415
Veſta 467, 731
Veſtaque 474, 864
Veſtæ 469, 778
veſte 40, 23. 82, 185 117, 357. 124, 546 138, 68. 173, 299 220, 853. 291, 176. 300, 432
veſtem 55, 412. 62, 582. 93, 480 109, 107. 150, 398. 234, 318. 255, 32. 260, 153, 166. 277, 635. 303, 536. 337, 726
veſtes 15, 236. 21, 382, 28, 527. 73, 875. 158, 601. 163, 59. 167, 131. 176, 405. 181, 568. 182, 581. 195, 182. 263, 208. 332, 575. 336, 681, 344, 104
veſtibus 21, 375. 96, 256. 158, 601. 168, 166. 172, 288. 238, 448. 245, 657. 250, 778. 294, 263. 299, 421. 335, 654. 39, 601
veſtigatque 77, 52
veſtigia 15, 237. 21, 372. 28, 532, 536. 40, 21. 44, 133. 57, 318. 75, 17. 90, 371. 108, 105. 117, 343. 123, 515. 153, 476. & *alibi.*
veſtis 57, 461. 119, 395. 245, 659. 370, 164
veſtit 54, 376
veſtita 51, 296. 88, 320. 109, 654. 169, 188. 170, 206. 247, 691, 707
veſtrâ 209, 516
veſtræ 77, 58. 88, 328. 92, 444. 367, 89. 373, 278. 397, 875. 40, 164. 410, 180
veſtram 156, 537. 389, 656
veſtras 17, 278. 95, 531. 200, 310. 208, 508. 296, 301. 441, 118. 457, 497
veſtri 225, 123. 285, 37. 309, 724. 325, 390
veſtris 17, 280. 201, 335. 369, 128. 374, 265. 377, 326. 398, 881
veſtro 264, 246. 267, 326. 269, 390. 346, 169. 378, 370
veſtros 99 636. 142, 179. 156, 560. 375, 287. 442, 142
veſtrum 84, 320. 376, 314
veſtrumque 147, 335. 261, 187
vetant 174, 348
vetântes 174, 348
vetare 107, 61
vetat 16, 251. 26, 489. 297, 362. 473, 852
veteremque 199, 286. 200, 333. 421, 495
veteres 203, 302. 207, 471. 270, 420. 302, 499. 418, 334. 424, 582. 448, 289. 454, 424
veteris 201, 353. 208, 497. 267, 324. 285, 28. 304, 553 416, 144. 437, 11
veterum 308, 694. 380, 400. 470, 781
veterumque 386, 570
vetetve 329, 493
vetitæ 276, 576
vetitis 300, 435
vetito 46, 172. 297, 353. 308, 695
vetitorum 442, 138
vetitos 259, 124
vetitum 145, 273. 327, 434
vetitus 273, 501
vetor 65, 657
vetuêre 107, 61. 246, 688
vetuit 63, 632
vetus 23, 417. 67, 707. 76, 28. 164, 69. 173, 326. 198, 279. 247, 699. 316, 198. 335, 444. 440, 96. 447, 265
vetuſque 245, 658
vetuſtæ 128, 642
vetuſtas *ſubſt.* 22, 400. 24, 445, 206, 446. 347, 182. 429, 695. 446, 234
vetuſtis 180, 521
vetuſto 324, 360
vetuſtos 248, 742
vexant 327, 435
vi 77, 70. 180, 525. 186, 690, 701. 321, 270. 345, 139
via 41, 63, 67. 44, 129. 84, 227, 235. 92, 449. 120, 432. 144, 853. 146, 290. 158, 613. 114, 355. 204, 410. 236, 399 334, 336. 327, 424. 358, 747. 442, 776
viæ 40, 33. 59, 511. 69, 549. 68, 747. 76. 18. 144, 258. 173, 322. 250, 794. 285, 23. 431, 748
viæque 122. 469
viam 42, 79. 45, 158. 151, 423. 229, 208. 302, 504. 316, 139. 330, 515. 339, 792. 380, 418
viarum 227, 161
vias 72, 828. 75, 12. 134, 780. 168, 159. 227, 167. 419, 438. 450, 344
viaque 47, 206
viator 26. 493
vibrabant 28, 528
vibrant 76, 34
vibrantia 235, 342. 343, 79
vibrata 336, 374
vibrataque 52, 308
vicem 108, 72. 112 218. 184, 631. 256, 36. 274, 524 353, 381
vicerat 202, 375. 351, 304
vices 106, 40. 111, 191, 239, 474. 346, 161. 404, 36. 446, 238. 453, 409
vici 378, 349
vicibus 330, 502
vicimus 117, 356. 180, 513. 300, 443. 345, 120
vicina 30, 573. 217, 770, 252, 849. 425, 599. 431, 748
vicinaque 59, 507. 417, 407
vicini 108, 98

vicinia 66, 688. 107, 59. 128, 636. 230, 225
vicino 397, 878
vicinos 247, 720
vicinum 216, 137
viciſſe 160, 663. 424, 571
vicit 341, 30
victa 11, 149. 21, 378. 28, 544. 46, 185. 147, 390. 162, 25. 209, 527. 216, 748. 260, 164. 269, 431. 237, 624, 304, 570. 342, 32. 389, 663. 432, 779. 443, 173. 452, 453
victâ 25, 454
victæ 146, 301, 310. 160, 664
victam 165, 91
victarum 286, 45
victi 78, 95. 305, 599
victima 194, 162. 211, 597. 441, 130
victo 305, 608
victoque 145, 285
victor 56, 437. 78, 95. 127, 617. 144, 236. 194, 158. 240, 495. 255, 7. 259, 136. 308, 680. 346, 150. 350, 290. 361, 608. 374, 251, 380, 399. 383, 485
victore 238, 445. 239, 486
victorem 194, 144. 355, 449
victoremque 77, 56
victores 380, 414
victori 352, 334
victoria 102, 728. 164, 82, 222, 13. 225, 100. 256, 49. 306, 628. 346, 164. 378, 348. 419, 453
victoris 223, 57. 288, 102
victricemque 237, 421
victrices 132, 740. 468, 754
victricia 290, 151
victrix 123, 150. 172, 284. 331, 353
victu 19, 312
victum 165, 384. 353, 388. 370, 172
victus 31, 619. 105, 20. 125, 565. 234, 4. 312, 11. 347, 181. *bis.* 354, 20
vide 60, 555. 184, 634. 281, 746. 356, 474
videam 247, 710. 469, 771
videamus 431, 751
videant 271, 439
videar 195, 173. 403, 13
videat 92, 430
videbam 98, 610. 397, 870
videbar 213, 645. 219, 843. 256, 56. 267, 343
videbat 158, 615
videbatur 165, 105
videbis 213, 648
videbit 270, 406
videbitur 273, 505
videbor 408, 149. 430, 777
videnda 307, 650. 408, 152, 413, 344
videndi 286, 56. 434, 835
videndo 70, 780. 179, 478. 190, 34
videndum 37, 771
videns 298, 385. 411, 211. 473, 850
vident 20, 354. 24, 428. 61, 561. 210, 565. 246, 680. 297, 351. 391, 714
videntem 280, 694
videntur 20, 344. 39, 11. 118, 379. 119, 402. 136, 25. 175, 379. 315, 115. 331, 537. 390, 689
video 92, 436. 113, 227. 189, 20. 344, 114
videoque 92, 446. 292, 197. 366, 73. 383, 495
videor 215, 727. 253, 881. 360, 573
viderat 69, 749. 125, 565. 155, 539. 313, 61. 318, 183. 345, 126. 429, 698, 700
videre 41, 65. 83, 206. 85, 247. 174, 544. 140, 146. 192, 88. 204, 400. 248, 732. 278, 643. 341, 13. 372, 223. 398, 825. 424, 564. 434, 843
viderent 61, 556
videres 99, 518. 125, 559. 151, 429. 172, 296. 263, 229. 316, 126. 322, 288. 458, 527
videret 71, 812. 324, 354
videretur 130, 686
videri 22, 404. 31, 621. 52, 332. 80, 131. 89, 352. 106, 40. 156, 551. 212, 639. 248, 735. 265, 269. 272, 461, 276. 606. 287, 68. *et alibi.*
viderit 274, 518. 306, 624
videritis 59, 516
viderunt 193, 131. 214, 685. 423, 563
vides 33, 681. 72, 842. 149, 375. 211, 587. 243, 589. 253, 884. 322, 288. 355, 444. 388, 648. 408, 148
videt 19, 325, 326. 26, 498. 499. 47, 194. 55, 409. 66, 685. 69, 768. 79, 780. 75, 15. 92, 430. 101, 718. 109, 133. 111, 172. 115. 297. *& alibi plur.*
videtque 37, 769
videtis 430, 729
videto 322, 287
videtur 65, 661, 667. 98, 608. 165, 100. 180, 528. 185, 674. 200, 307. 210, 575 220, 867. 243, 575. 271, 428. 274, 525. 294, 266. 329, 497. 330, 508. 335, 655. 369, 135
vidi 97, 569. 158, 614. 173, 320. 189, 15. 209, 516. 211, 602. 215, 732. 242, 552. 244, 622. 248, 728. 246, 46. 262, 195. *& alibi.*
vidiſſe 26, 500. 62, 599. 66, 693. 95, 525. 97, 573. 113, 246. 134, 780, 797. 178, 444. 213, 650. 236, 385
vidiſſet 93, 476. 134, 788. 293, 226
vidiſti 66, 699. 213, 655. 388, 645
vidiſtis 156, 560. 376, 312
vidit 12, 163. 20, 348. 28, 534. 35. 713. 40, 32. 44, 116. 47, 199. 56, 422. 57, 445. 61, 574. 77, 55. 82, 200. *et alibi plur.*
vigebat 252, 854
viget 191, 58. 265, 269
vigil 43, 112. 333, 597. 346, 148
vigilacibus 70, 779
vigilans 213, 643. 272, 478
vigilat 34, 687
vigiles 90, 396
vigili 60, 538. 378, 370

viginti

viginti 101, 687
vigor 4, 492. 231, 254. 378, 369
vigore 292, 194
vigorem 152, 430
vigſque 210, 547
vile 454, 418
vili 252, 859
vilibus 368, 101
villæ 18, 295. 246, 684
villis 58, 478. 83, 218
villiſque 317, 176
villo 187, 720. 406, 97
villos 15, 236
villoſa 285, 21
villoſæ 396, 836
villoſis 351, 319
vim 89, 344. 113, 233, 239. 132, 745. 183, 608. 239, 472. 334, 631. 347, 197
vimque 129, 651. 146, 288. 267, 332. 322, 294. 323, 309. 413, 274
vimine 61, 554. 355, 436
vina 231, 274. 246, 672, 680. 349, 242. 352, 322. 449, 323. 450, 332
vinaque 260, 160
vincant 95, 537
vincar 305, 607
vincas 257, 68
vincat 250, 793. 366, 63
vince 255, 30
vincemur 223, 60
vincemus 341, 19
vincendo 177, 425
vincere 34, 684. 183, 612. 189, 11. 202, 374. 305, 610. 330, 779. 429, 702. 470, 799
vinceris 361, 609
vinces 307, 659
vincet 264, 250. 319, 223
vincetis 240, 509
vincetur 277, 615
vinci 139, 108. 223, 56. 254, 6. 269, 404. 305, 604. 359, 555. 378, 349. 473, 851
vincis 143, 216. 321, 263, 368, 115. 430, 718
vincit 42, 72. 77, 65. 112, 211. 264, 250, 274. 516, 379, 386. 453, 856
vincite 96, 546. 240, 509
vincitur 179, 483
vincla 130, 691. 181, 553. 345, 141
vincliſque 111, 183
vinclo 275, 549
vincloque 320, 252
vincta 163, 55. 289, 115
vinctæ 107, 122
vinctoque 130, 694
vinctorum 205, 429
vinctum 96, 563
vinctumque 315, 91
vinctus 317, 165
vincula 32, 631. 70, 790. 217, 777. 230, 226. 234, 532. 257, 77. 298, 381, 387. 314, 75. 430, 735
vindex 144, 237
vindexque 231, 272
vindicat 125, 574. 296, 312. 319, 213
vindice 8, 89, 93. 15, 230. 196, 214. 264, 241
vindicet 59, 523
vindicis 349, 233
vindicta 14, 210. 341, 8
vineta 182, 15. 314, 86
viui 412, 252
viris 351, 317
vino 93, 536. 205, 432. 300, 438. 320, 247. 348, 220. 449, 324
vinoque 388, 636
vinum 211, 594
vinxerat 355, 430
vinxit 230, 248
violabere 143, 226
violæque 14, 268
violari 99, 621
violas 292, 190
violaſſe 127, 613. 248, 741
violata 76, 28
violavit 101, 712
violem 301, 485
violenta 12, 162. 102, 717. 154, 491. 274, 542. 304, 568
violentaque 325, 382
violentam 225, 106
violente 259, 121
violentique 42, 81
violentia 15, 238
violentior 85, 253. 395, 801
violentus 234, 338. 248, 733. 341, 24
violeſque 348, 229
vipera 285, 24
vipereas 196, 203
vipereaſque 185, 662
vipereis 122, 491
vipereos 78, 103. 125, 573. 193, 122
vir 11, 446. 19, 323. 33, 660. 115, 280. 118, 380, 385. 268, 363. 302, 523. 352, 293. 356, 478. 357, 500. 358, 531. 439, 69
virque 173, 314. 190, 41
virago 69, 765
Virbius 459, 544
virentem 70, 795. 315, 108
virenti 342, 27
vires 17, 278. 18, 305. 55, 392. 87, 302. 93, 469. 94, 492. 101, 693. 110, 150. 119, 417. 104, 528. 149, 374. 192, 81. *et alibi.*
vireſque 360, 568
vireſcere 119, 394
viret 175, 380. 434, 837
virga 33, 675. 132, 744. 315, 109
virgâ 35, 716. 68, 736. 71, 819. 413, 278. 414, 295. 418, 413. 456, 474
virgaque 114, 254. 322, 367
virgæ 10, 122. 414, 300
virgam 315, 109. 426, 630
virgas 132, 742
virgine 55, 409. 56, 431. 62, 579. 166, 116. 178, 455. 281, 724, 742. 305, 601. 420, 468. *bis.*
virginea 73, 867. 98, 607, 227, 172. 390, 697
virgineam 234, 323
virgineas 143, 274. 188, 4
virgines 297, 361
virgineis 423, 556
virginem 180, 524
virgineo 189, 17. 341, 28. 382, 467
virgineos 81, 164. 223, 39. 321, 260. 370, 167
virgineoſque 301, 466
virgineum 105, 20. 243, 591
virgineus 306, 631
virginibus 67, 724. 72, 845. 199, 304
virginibuſque 61, 555
virginis 154, 489. 156, 553.

553. 258, 101. 294, 250. 300, 440. 319, 228. 322, 308. 393, 733. 398, 906
virginitas 180, 536. 408, 133
virginitatis 252, 851
virgis 76, 29. 132, 748. 292, 191. 395. 800
virgo 11, 149. 28, 539. 30, 589. 56, 426, 427. 57, 451. 61, 570. 62, 579. 72, 868. 113, 232. 130, 682, 691. 132, 739, 754. 149, 376. *& alibi.*
viri 22, 412. 26, 479. 81, 154. 100, 670. 102, 731. 111, 183. 234, 531. 236, 388. 269, 401. 303. 529. 329, 495. 335, 656. *et alibi.*
virique 96, 549. 336, 688
viribus 28, 543. 41, 54 51, 280. 55. 402. 113, 247. 129, 653. 136, 32. 141, 171. 158, 610. 206, 440. 220, 856. 222, 29. *et alibi.*
viridem 255, 32. 287, 87. 289, 137. 400, 960
virides 39, 12. 54, 371. 204, 415. 341, 22. 452, 375
viridesque 157, 575. 278, 654
viridi 9, 112. 18, 297. 88, 324. 94. 502. 123, 505
viridique 73, 864
viridis 199, 280
virilem 22, 412
viriles 91, 403. 300, 434. 386, 466
virili 118, 382. 384, 529
virilia 236, 392
virilibus 348, 208
viris 95, 529. 356, 476. 372, 198. 381, 430
virisque 177, 426, 454. 422
viro 54, 373. 88, 326. 138, 83. 145, 284. 162, 11. 178, 440. 184, 649. 251, 819. 256, 63. 260, 157. 332, 579. 394, 400. *& alibi.*
viroque 169, 179. 379, 397. 383, 489. 384, 509
virorum 133, 768. 143, 79. 173, 319. 175, 382. 191, 58. 216, 750. 332, 553. 361, 599. 380, 420. 393, 740
viros 40, 15. 77, 52. 213, 650. 214, 669. 270, 416. 304. 561. 325, 382. 330, 528. 343, 73. 391, 709 397, 850. 406, 93. 420, 464. 421, 292. 451, 356
virosque 18, 268
virtus 144, 243. 145, 269. 189, 27. 237, 407. 306, 616. 309, 707, 709. 322, 299. 364, 21. 416, 357. 424, 581. 444. 205
virtusque 346, 159
virtute 131, 703. 133, 770. 204, 405. 240, 517. 256, 62. 262, 188, 200. 352, 332
virtutem 142, 177. 324, 343
virtuti 407, 113
virtutis 236, 387. 370, 153. 381, 466
virum 130, 682. 198, 270. 207, 475. 234, 327. 249, 768. 279, 670. 181, 722. 298 364. 307, 612. 353, 374. 377, 322. 379, 386. 469, 758
virus 71, 800. 123, 501. 260, 158. 417, 403
viruſque 359 776
vis 5, 26. 10, 131. 115, 287. 152, 457. 189, 19. 253, 875. 356, 465. 448, 299. 449, 324
visa 27, 527. 29, 567. 36, 733. 85, 254. 89, 349. 94, 492. 108, 91. 123, 514. 131, 713. 144, 253. 150, 395. 154, 505. *& alibi.*
visâ 134, 781. 143, 209. 171, 232. 328, 457. 348, 220
visaque 69, 770. 110, 146. 262, 196. 282, 767. 419, 336
visæ 82, 185. 91, 416. 130, 676. 408, 126. 470, 787
visæque 26, 490. 398, 906
visam 82, 192. 131, 713
visamque 56, 443
viscera 10, 138. 51, 274. 109, 113. 120, 424. 121, 457. 173, 309. 176, 390. 184, 651. 185, 564. 210 554. 211, 601, 237, 402 *et alibi.*
visceraque 410, 208
viscere 172, 290
visceribus 136, 18. 193, 128. 445, 219
visendæ 178, 441
visent 29, 561
viseret 8, 94
visi 70, 778
visibus 439, 64
visis 58, 493. 67, 716. 102, 725. 168, 170
viso 58, 500. 82, 178. 181, 554, 564. 192, 86. 313, 34
visu 113, 232. 201, 366. 380, 422
visum 21, 366. 83, 428. 146, 315. 208, 492. 209, 525. 215, 704. 236, 386. 318, 183. 387, 620
visumque 116, 318
visura 179, 476
visuraque 272, 460
visuras 263, 232
visurus 89, 347
visus 166, 116. 188, 3. 213, 643. 240, 513. 246, 687. 324, 336. 335, 673. 337, 740. 393, 760. 437, 32. 458, 509
vita 201, 335. 247, 712. 279, 671. 323, 327. 382, 464. 459, 534
vitâ 85, 251. 109, 109
vitâque 441, 119
vitæ 20, 356. 79, 124. 92, 444. 93, 469. 110 445. 301, 482. 305, 612 306, 625. 336, 698. 453, 395
vitale 409, 175
vitalesque 72, 828
vitam 63, 610. 136, 15. 137, 62. 174, 357. 211, 583. 276, 605. 292, 202. 336, 702. 384, 522. 430, 775
vitamque 174, 356. 301, 487
vitâne 30, 585
vitant 110, 406
vitare 145, 282. 353, 385
vitârit 119, 130
vitasset 413, 288
vitat 75, 8. 163, 42. 303, 541.

841. 846, 195
vite 189, 592. 428, 662. 441, 114
vites 119, 396. 288, 100
vitiantes 202, 366
vitiantur 210, 548
vitiasse 134 798
vitiatque 153. 480. 365, 39. 446, 235
vitiatas 77, 76. 152, 436
vitiatis 71, 826
vitiato 109, 122
vitieverit 51, 295
vitibus 246, 676. 288, 100. 375, 800. 440, 77
vitiis 294. 244
viti. 138, 460
vitisque 427, 649
vitium 107. 67. 209, 533
vitiumque 112, 200
vitta 26. 472
vittâ 139, 110
vittæ 248, 744
vittam 282, 770
vittas 104. 6
vittatæ 346, 151
vittis 205, 429. 388, 943
vituli 63, 624. 456, 464
vitulos 283, 227
vitulus 132, 756
vivâ 132, 744. 304, 566. 397, 865. 452, 380
vivaque 184, 644. 196, 204
vivacem 384, 519
vivacemque 357, 508
vivaci 23, 420
vivacia 90, 374. 204, 418
vivacis 82, 194
vivam 475, 879
vivat 189, 23, 24
vivatis 175, 369
vivax 197, 232
vive 167, 136. 299, 429
vivebat 294, 246
vivente 348. 228
viventi 442, 136
viventia 410, 194
vivere 142, 203. 214, 696. 294, 250. 306, 633. 340, 2. 339, 787. 384, 527. 440, 90. 453, 401
viveret 366, 57. 381, 441
vivi 173. 305
vivit 76, 27
vivit 23, 429. 79, 121. 91, 401. 304, 568. 322, 291. 360, 593. 361, 617. 366, 55. 376, 319. 450, 342. 453. 394
vivitur 347, 188
vivo *adj* 11, 159. 115, 300. 147, 317. 152, 436. 371, 180. 395, 810
vivos 352, 354
vivosque 301, 485
vivum 113. 248. 302, 512. 429, 713
vivunt 299, 401
vivuntque 442, 159
vivus 270, 407
vivusque 240, 494
vix 7. 58, 69. 43, 86. 51, 282. 57, 448. *et alibi plur.*
vixque 51, 297. 70. 796. 98, 609. 101, 689. *et alibi*
viximus 268, 737
vixisse 163, 38
vixisti 240. 502
ulciscere 361, 603. 404, 86
ulcisci 238, 442. 385. 546
ulciscitur 206, 358. 303, 524
ulciscor 239. 483
ulla 19. 323. 55, 415. 97, 585. 123, 499. 180, 503. 201, 341. 208, 485. 210, 558. 218, 808. 224, 76. 252, 868. 217, 616. *& alibi.*
ullâ 445, 214
ullam 319, 485
ullas 230, 228. 471, 812
ulli 46, 174. 69, 762. 120, 441
ullis 9, 901. 211, 518. 224, 77. 348, 206. 448, 296
ullo 33, 680. 184, 659. 209, 519. 347, 181. 424, 586. 443. 168
ullos 347, 195
ullum 62, 578. 257, 70. 299, 403. 382, 461. 468, 751
ullus 181, 548. 206, 452. 271, 438. 470, 801
ulmi 288, 10
ulmo 18, 296. 61, 557. 428, 665
ulmus 428, 661
ulnas 249, 748
ulnis 220, 852. 278, 651. 314, 63
ulta 216, 751
ultaque 204, 397
ulteriùs 52, 302. 36, 417. 73, 872. 93, 487. 163, 52. 179. 470. 265, 290. 334, 630. 345, 132. 360, 575
ultima 5, 31. 10, 127. 11, 150. 41, 67. 80, 135. 94, 499. 101, 708. 115, 300. 128, 632. 142, 192. 167, 127. 173, 298. *& alibi.*
ultimaque 399, 915
ultime 383, 495
ultimus 35, 728. 59, 517. 171, 261. 275, 561. 418, 426. 428, 682
ultor 77. 58. 135, 10. 140, 138. 352, 341. 431, 750
ultorem 232, 281
ultoris 441, 115
ultra 28, 539. 33, 668. 132, 730. 142, 186. *& alibi.*
ultricibus 82, 190
ultro 61, 566. 92, 458. 433, 799
ultroque 211, 605. 456, 480
ultus 318, 194
ultuſque 270, 407
ulvæ 115, 299
ulvæque 234, 336
ulvam 174, 345
ulvis 245, 655. 407, 103
ululare 119, 404
ululâſſe 277, 642. 470, 797
ululatibus 82, 179. 95, 528. 101, 706. 195, 190. 238, 447. 417, 405
ululavit 102, 725. 386, 571
Ulyſſe 367, 83. 373, 240
Ulyſſei 409, 159. 428, 671
Ulyſſen 410, 192. 366, 55. 412. 241
Ulyſſes 364, 6. 14, 18. 366, 62. 367, 92. 376, 305. 577, 341. 383, 485. 413, 290
Ulyſſis 376, 304. 410, 180
umbra 92, 434. 131, 713. 287,

287, 88. 288, 90. 313, 61. 336, 688, *bis.* 360, 591
umbrâ 108, 88. 147, 336. 272, 459. 303, 533. 304, 555. 331, 549. 395, 793. 419, 447
umbræ 102, 720. 120, 443. 164, 62. 240, 496. 381, 499. 415, 330
umbram 33, 681. 109, 116. 131, 713. 158, 615. 335, 660 416, 362
umbramque 407, 117
umbras 22, 387. 30, 590. 77, 50. 80, 144. 121, 455. 142, 191. 148, 358. 157, 591. 181, 541. 185, 676. 219, 814. 239, 476. *& alibi.*
umbris 10, 139. 270, 410
umbrosa 324, 360
umbrosâ 25, 467. 338, 702
umbrosave 34, 693
umbrosum 191, 75. 201, 352
una 15, 240. 27, 519. 56, 426. 57, 461. 61, 559. 109, 108. 118, 375. 119, 419. 120, 417. 145. 268. 157, 578. 172, 290. *& alibi plur.*
unâ 13, 186. 63, 609. 72, 846. 93, 473. 113, 166. 140, 141. 325, 588
unà *adv.* 70, 781. 106, 28. 187, 714. 232, 299. 288, 99. 327, 441. 336, 684. 337, 725. 354, 416. 404, 63. 455, 441
unâque 473, 854
unam 19, 326. 70, 784. 112, 204. 149, 381. 158, 621. 172, 287. 173, 300. 180, 524. 250, 786. 317, 178. 331, 545. 379, 385. 415, 332
uncis 194, 150
unco 129. 666. 196, 210
uncos 456, 476
unda 4, 16. 17, 266. 18, 290, 305. 39, 8. 124, 530. 130, 688. 182, 740. 206, 445. 226, 139. 229, 205. 278, 661. *et alibi.*
undâ 32, 640. 81, 161. 93, 486. 108, 98, 102. 157, 590. 174, 357. 252, 857. 330, 500. 332, 569. 350, 279. 398, 903. 441, 139. 443, 181. 446, 251. 448, 292. 459, 532
undaque 325, 375
undæ 7, 74. 157, 574. 197, 230. 243, 955. 244, 625. 261, 187. 319, 221. 330, 523. 337, 739. 394, 786. 449, 319
undæque 114, 262
undam 94, 499. 286, 41. 289, 122
undas 8, 95. 18, 304. 21, 369. 28, 544. 30, 576, 582. 43, 101. 49. 240. 57, 457. 76, 27, 36. 86, 272. 98, 602. 100, 680. *& alibi plur.*
undique 29, 568. 49, 232. 51, 273. 85, 249. 101, 683, 709. 120, 439. 141, 150. 171, 232. 175, 388. 296, 315
undis 8, 82. 17, 260, 275. 20, 341, 345. 29, 570. 30, 576. 35, 703. 41, 68. 49. 242, 246. 73, 871. 82, 190, 200. 89, 343. 91, 402, 407. *& alibi plur.*
ungues 36, 742. 58, 479. 65, 670. 71, 823. 131, 717. 152, 430. 156, 547. 160, 671. 180, 530. 301, 490. 308, 690. 314, 79
unguibus 250, 800. 278, 654. 303, 540. 324, 342. 359, 563. 387, 613. 453, 397
ungula 65, 671. 144, 257. 170, 220
ungulaque 36, 742
uni 81, 165. 86, 269. 182, 578. 184, 608. 251, 833. 319, 220, *bis.* 393, 752. 397, 856
unica 230, 239. 267, 329. 358. 531
unicè 92, 454
unicus 246, 684. 346, 169. 397, 853
unius 15, 227. 110, 159. 133, 775. 317, 174. 371, 181. 381, 425. 423, 548
uno 4, 18. 13, 185. 99, 647. 204, 402. 230, 847. 249. 753. 344, 107. 349, 241. 353, 377. 357, 499. 358. 554
unoque 404, 36
unquam 90, 386. 248. 582. 247, 709. 151, 837. 365. 44. 399, 929. 499, 170
unum 19, 325. 52, 657. 43, 98. 53, 230. 57, 471. 89, 351. 97, 591. 100, 655. 110, 149. 111, 182. 122, 472. 126, 579. *& alibi.*
unumque 458, 529
unus 4, 6. 28, 552. 30, 583. 94, 513. 96, 544. 183, 767. 134, 790. 142, 200. 165, 87. 173, 317. 176, 403. 257, 69. *& alibi.*
unusque 282, 769
vobis 51, 289. 99, 637. 146, 290, 309. 156, 552. *& alibi.*
vobisque 399, 131
voca 430, 720
vocabam 266, 294
vocabant 66, 688
vocabat 223, 37
vocabere 297, 348
vocabis 265, 782
vocabatur 319, 223
vocabula 426, 621
vocalemque 392, 716
vocali 323, 317
vocalia 312, 8
vocalibus 222, 14
vocalis 89, 357
vocandus 412, 246
vocant 53, 343. 87, 307. 104, 11. 205, 419. 211, 605. 231, 265. 286, 48. 413, 292. 452, 393
vocantem 90, 382
vocanti 181, 555. 184, 656
vocantia 53, 355
vocari 100, 678. 178, 437. 292, 200. 302, 507
vocas 155, 519, 520. 191, 99
vocâssent 243, 580
vocat 12, 167. 19. 333. 37, 669. 56, 443. 61, 559. 89, 346.

346. 90, 382. 121, 432. 145, 267. 153, 475. 160, 668. 174, 332. & *alibi.*
vocati 421, 480
vocato 49, 834. 75, 13
vocatos 143, 212. 150, 402
vocatum 219, 827. 366, 68
vocatur 189, 13. 226, 150. 284, 3. 317, 173. 389, 671. 446, 255
vocatus 413, 294
vocavit 64, 637. 146, 304. 152, 452. 158, 625. 275, 567
voce 14, 285. 16, 244. 20, 338. 21, 384. 32, 683. 33, 678. 51, 278. 55, 396. 61, 565. 66, 698. 90, 382. 98, 619. & *alibi plur.*
vocem 86, 277. 110, 168. 119. 412. 126, 589. 258, 119. 279, 691. 282, 763. 290, 247. 298, 365. 299, 421. 329, 485. 335, 67. & *alibi.*
voces 66, 695. 95, 536. 106, 29. 154, 509. 163, 39. 276, 583. 386, 586. 431, 779
voceſque 213, 645
vocet 272, 466
voci 107, 69
vocibus 94, 406. 219, 826. 260, 165. 279, 673. 434, 839
vocis 72, 830. 84, 224. 90, 385. 142, 192. 174, 355. 268, 370. 318, 188. 332, 585 342, 49
vociſque 35, 709. 65, 658. 89, 367. 312, 11. 421, 498
voco 98, 604. 213, 654. 369, 141
vocoque 196, 202
vocor 85, 264
vocum 346, 157
vola 229, 206
volabat 337, 731
volandi 229, 208. 360, 568
volans 67, 799
volant 119, 415. 141, 158. 349, 243
volantem 341, 16
volantes 204, 400. 338, 749
volatile 219, 846
volatilis 302, 519
volatu 131, 718. 230, 223. 358, 527. 387, 611
volebat 353, 360
volentem 117, 361. 238, 441. 248, 726. 266, 318. 287, 72. 403, 28
volentes 44, 128
volenti 57, 463. 153, 466. 183, 607. 334, 788. 414, 317. 437, 29
voles 215, 718. 418, 676
volet 475, 873
volitare 418, 411
volitat 231, 258
volubile 307, 667
volubilibus 76, 41
volubilitas 355, 434
volucer 272, 481
volucrem *adj.* 149, 364
volucrem *ſubſt.* 165, 95. 185, 672. 203, 385. 320, 243. 322, 291. 345, 145. 360, 581
volucres *adj.* 45, 153. 456, 457
volucres *ſubſt.* 50, 253. 61, 564. 125, 561. 153, 484. 188, 4. 286, 43. 294, 261. 312, 21. 313, 44. 341, 21. 397, 849
volucreſque 160, 674. 195, 185. 415. 340
volucri *adj.* 206, 460. 217, 775. 258, 102
volucri *ſubſt.* 387, 607
volucrique 395, 807
volucris *ſubſt.* 18, 308. 67, 716. 91, 409. 230, 259. 231, 256. 314, 74. 334, 639. 359, 560. 387, 607
volucris *adj.* 166, 120
volucriſque 35, 722
volucrum *adj.* 49, 234. 113, 145. 196, 218
volucrum *ſubſt.* 146, 301. 187, 717. 341, 15. 422, 508
volucrumque 290, 144
volvens 447, 279
volventem 156, 565
volventia 193, 109
voluêre 179, 497
volvere 242, 551
volui 144, 258. 196, 199. 268, 362. 285, 25. 422, 179
voluiſſe 277, 621. 458, 502
voluiſti 179, 497
voluiſtis 386, 597
voluit 71, 812. 87, 295. 90, 375. 218, 798. 256, 50. 303, 626. 458, 502
volvitque 287, 68
volvitur 29, 570. 171, 238
volumina 387, 601
volumine 42, 71
volunt 160, 675
voluntas 41, 53. 246, 678. 276, 597. 277, 626. 347, 177
voluptas 73, 862. 88, 321. 116, 327. 219, 822. 264, 243. 272, 480. 273, 484. 393, 751
volutant 22, 389. 342, 55
vomens 349, 239
vomentes 44, 119
vomere 312, 31
vomeribus 9, 102
vomit 131, 729. 148, 353
vomunt 122, 494
voracior 251, 840
voracis 440, 94
voragine 252, 843
vorat 393, 731
vortice 157, 587. 242, 556
vorticibus 258, 106
vos 88, 330. 96, 546. 547, 557. 125, 549. 130, 696. *et alibi plur.*
voſne 95, 538, 540
voſque 80, 140. 170, 211. 240, 510. 285, 34
vota 17, 273. 43, 89. 118, 373, 387. 180, 513. 191, 54. 206, 449. 211, 593. 212, 633. 213, 652. 224, 71. 226, 152. *et alibi.*
voti 249, 745. 301, 481
votique 224, 80. 237, 409
votis 331, 540. 332, 582. 347, 192. 413, 272
votiſque 47, 186. 374, 251

votivi

vultri 350, 267
vulu 231, 265. 266, 313. 308, 687. 348, 205. 389, 631
vulque 26, 489
vulorum 274, 533
votum 93, 468. 247, 201
voveam 279, 674
voveo 404, 35
voverat 283, 793. 316, 128
voviſtis 367, 88
vox 29, 561. 41, 51. 54, 373. 58, 483. 62, 579. 65, 675. 78, 96. 82, 201, 202. 87, 296. 89, 349, 359. 90, 398, 399. 94, 499. *& alibi.*
urbe 99, 624. 125, 566. 209, 516. 222, 7. 438, 35. 458, 504
urbem 79, 130. 107, 58. 120, 437. 164, 77. 213, 652. 202, 363. 223, 60. 238, 447. 321, 275. 335, 651. 388, 631. 390, 687, 695. *& alibi.*
urbes 36, 749. 47, 214. 54, 370. 88, 339. 94, 511. 112, 212. 115, 296. 146, 306. 162, 11. 177, 419. 190, 50. 196, 214. *& alibi.*
urbeſque 18, 301. 40, 15. 42, 76. 70, 793. 176, 412
urbi 208, 484. 341, 26. 467, 744
urbibus 251, 832. 391, 708
urbis 108, 86. 127, 608. 210, 553. 232, 298. 330, 526. 348, 225. 372, 207. 374, 261. 424, 580. 432, 774. 435, 849. 437, 18. 439, 59. 472, 810. 474, 869
urebant 218, 808
urebat 422, 533
ureret 174, 339
ureris 112, 195. 189, 22
urgent 106, 35
urges 121, 460
urget 118. 390. 148, 347. 234, 528. 339, 774. 364, 26
urgeturque 444, 182
urimur 219, 820
uris 111, 294
urit 277, 623. 281, 730. 316, 130
uritur 26, 496. 71, 809. 92, 430. 240, 516. 394, 763
urna 76, 37. 336, 706
urnâ 110, 168
urnâque 419, 441
urnæ 76, 39
urnam 361, 616. 438, 44
urnis 181, 178
urniſque 286, 43
uror 93, 464
urſa 58, 485. 395, 803
urſaque 58, 494
urſæ 351, 319. 396, 836
urſæque 412, 255
urſi 210, 546. 440, 87
urſos 58, 494. 303, 540. 352, 353
uſa 235, 347. 423, 546
uſæ 405, 68
uſquam 30, 586. 336, 680. 342, 41
uſque 78, 91. 87, 302. 115, 298. 146, 313. *& alibi.*
uſſit 277, 623
uſta 193, 110
uſtus 10, 119
uſu 9, 99. 295, 286. 451, 365
uſum 22, 408. 40, 36. 89, 359. 133, 775. 156, 562. 176, 410. 192, 99. 230, 246. 285, 37. 304, 565. 406, 98
uſurus 315, 102
uſus *ſubſt.* 53, 232. 65, 658. 89, 397. 96, 554. 824, 524. 139, 111. 162, 29. 307, 651. 310, 737. 372, 211, 215. 389, 654. 402, 2. 413, 268
uſus *particip.* 206, 440. 242, 560. 359, 562. 389, 657. 467, 724
ut 8, 94. 12, 163. 19, 324. 20, 337. *& alibi quàm plur.*
utque 46, 163. 70, 773. 71, 825. 109, 131. *& alibi plur.*
utar 345, 121
utarque 242, 559
utentem 252, 355
utere 258, 110. 307, 698. 382, 457. 403, 22
uteri 239, 490
utero 86, 269. 89, 344. 226, 133
uterque 241, 523. 280, 718. 419, 454
uterum 265, 780, 787
uti 428, 781
utile 106, 39. 223, 56. 336, 697
utilibus 388, 630
utilis 295, 286
utilitas 178, 438. 372, 191
utiliter 372, 206
utimur 349, 259
utinam 93, 467. 96, 549. 181, 540. 209, 519. 240, 501. 292, 202
utraque 85, 255. 88, 323. 346, 147
utraque 129, 666. 181, 550. 236, 397
utramque 6, 50
utrimque 258, 90. 393, 758
utrique 107, 66
utro 141, 166
utroque 141, 126. 242, 560. 369, 147. 472, 829
utrum 275, 547
utrumque 140, 142. 141, 159. 222, 13. 259, 129
utve 117, 365. 278, 629. 660. 355, 437. 460, 560
uva 93, 484
uvæ 105, 14. 246, 676
uvis 100, 666. 119, 398
Vulcania 376, 313
Vulcanum 192, 104. 264, 251
vulgares 428, 677
vulgârunt 203, 393
vulgâſſe 294, 240
vulgata 153, 481
vulgataque 396, 831
vulgatos 114, 276
vulgatum 197, 233
vulgi 363, 1
vulgus 137, 41. 146, 308. 176, 402. 205, 431. 211, 585. 418, 412
vulguſque 241, 526
vulnera 24, 444. 27, 520. 47, 199. 59, 515. 77, 57. 78, 84. 85, 251. 110, 150. 121, 498. 141, 170. 194, 141. 201, 342. 203, 383.

563. & alibi.
vultumque 77, 69
vultures 232, 727. 325, 552
vultus 54, 360. 77, 62. 209, 220. 231, 721. 137, 62. 239, 96. 140, 141. 241, 288. 272, 693. 299, 288. 218, 787. 220, 852. 259, 226. & alibi.
vultuset 244. 65
vulturibus 84, 237. 257, 70. 348, 207
vulturis 140, 133. 237, 418. 276, 584
vulvifica 58, 504
vulvificus 235, 359
vulvus 78, 87. 139, 94. 284, 643. 235, 346. 274, 539. 292, 189, 197. 339, 780. 390, 287. 355, 424. 383, 495
vulvusque 357, 493. 367, 78
vult 96, 270. 100, 676. 272, 473. 282, 756, bis. 757. 326, 447
vultibus 270, 410. 297, 359. 424, 564
vultu 85, 238. 57, 270. 57, 447. 82, 285. 92, 457. 122, 485. 136, 30. 173, 304. 183, 607. 192, 86. 220, 867. 274, 526. 305, 609. 356, 452
vultuque 378, 350
vultum 27, 265. 79, 112. 108, 94. 116, 319. 184, 642. 279, 679. 293, 235. 317, 164. 337, 739. 381, 443. 385, 543. 416, 367. 470. 789
vultumque 70, 774. 82, 189
vultus 36, 731, 738. 53, 230. 73, 858. 84, 241. 110, 683. 173, 59. 142, 179. 213, 206. 146, 292. 154, 501. 158, 53. 184, 630. 190, 43. & alibi.
vultuſque 173, 234. 241, 528

X.

XAnthique 278, 645

Z.

ZAnclæâ 392, 729
Zancle 448, 290
Zancleïa 404, 47
Zanclen 402, 5
Zephyri 9, 108
Zephyris 392, 726. 465, 700
Zephyro 7, 64
zetheſque 187, 716
zonæ 6, 46
zonam 153, 470

BIBLIOTHECA BODLEIANA

FINIS.

A

COURSE

OF

LECTURES

ON

GOVERNMENT;

GIVEN ANNUALLY IN THE UNIVERSITY.

GLASGOW, M.DCC.LXXI.